

နိဒါန်းအချို့

ဇာနိတဗွဲ ပဇာနာတိ၊ ဧ ဒသိတဗွဲပိ အာသယံ ၊

ဒေသကော ယေန ဉာဏေန၊ ဒေသေသု တဿ တေဇသာ။

ဒေသကော-နည်းမှန်လမ်းကျ၊ ဟောညွှန်ပြသည့်၊ ဒေသကထွက်တင်၊ ဘုရားရှင်သည်။ ယေန ဉာဏေန-အပေါင်းဂုဏ်အင်၊ ကြောင်းစုံလင်မှု၊ အကြင် ဖြစ်ပေါ်၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဇာနိတဗွဲ- သိဖွယ်အများ၊ ဥေယျဓမ် တရားကို၊ ပဇာနာတိ-သိမ်းကျုံးကုန်စင်၊ သိမြင်တော်မူနိုင်ပေ၏။ ဒေသိတဗွဲပိ- ဟောပြစဖွယ်၊ သွယ်သွယ်များဖြင့်၊ တရားဆင်နည်းကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ-တရား တစ်ဖုံ၊ နည်းမျိုးစုံအောင်၊ အကုန်ဆင်ပြင်၊ သိမြင်တော်မူနိုင်ပေ၏။ အာသယံ- သိန်းသန်းကုဋေ၊ များဝေနေ၏၊ ထွေထွေဆန္ဒ၊ အဇ္ဈာသယကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ- ကုန္တေနရင့်၊ ခွဲဝေချင့်၍၊ အသင့်ပိုင်ပိုင်၊ သိမြင်တော်မူနိုင်ပေ၏။ တဿ ဉာဏဿ- ပါရမီအပေါင်း၊ ဆင့်ဆင့်လောင်းသဖြင့်၊ အကောင်းဆုံးဖြစ်ပေါ်၊ ထိုသဗ္ဗညုတာ ဉာဏ်တော်၏။ တေဇသာ-အစွမ်းသုံးဖော်၊ တန်ခိုးတော်ဖြင့်၊ ဒေသေသု-ကျမ်းဂန် အတွက်၊ လမ်းမှန်ထွက်အောင်၊ နှစ်သက်ဖွယ်ရာ၊ ညွှန်ပြတော်မူပါစေသတည်း။

သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်။ ။ ပါရမီသုံးဆယ် စွန့်ဖွယ်ငါးဖြာ စရိယာသုံးရပ် တို့ကို မပြတ်ဆင့်ဆင့် ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီးမှ ဗုဒ္ဓစင်စစ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်ဘုရား၏ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်သည် ဥေယျတရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံး ကုန်စင် သိမြင်တော်မူနိုင်ခြင်းဟူသော အစွမ်း၊ ထိုဥေယျဓမ်တရား အများ အပြားတွင်လည်း တရား တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌ ဟောပြထိုက်သော အခြင်းအရာ အဖြာဖြာသော တရားဆင်နည်းကို နည်းအဖုံဖုံ အစုံအလင် သိမြင်တော်မူနိုင်ခြင်း ဟူသော အစွမ်း၊ ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈာသယ စိတ်အကြိုက်ကို နှိုက်နှိုက် ချွတ်ချွတ် သိမြင်တော်မူနိုင်ခြင်းဟူသော အစွမ်း ဤအစွမ်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံ တော်မူရကား ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယကို ဆင်ခြင်တော်မူကာ သင့်တော်ရာ တရားကို သင့်လျော်သောနည်းလမ်းဖြင့် သင့်တင့်အောင် ဆင်ပြင်၍ ဟောပြ တော်မူသောအခါ တစ်ယောက်နှစ်ယောက်ကို မဆိုထားဘိ သိန်းသန်းကုဋေ အသင်္ချေသော ပရိသတ်များပင် တစ်ထိုင်တည်းဖြင့် အပြီးတိုင်အောင် နိဗ္ဗာန် ပေါက် သိရှိကြရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်သည်

ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့အပေါ်မှာ လွန်စွာအကျိုးများသော ဉာဏ်တော်ကြီး ဖြစ်ပါပေသတည်း။

အတုကလေးမျှရပါရလို့။ ။ ပါရမီအကျိုးကို ပထမမြော်မြင်၍ ဘုရားရှင်၏ တာဝန်တော်လက်စကို ဆက်လက်ရွက်ဆောင်ကြရသော ကျမ်းပြု စာချ ဓမ္မကထိကအပေါင်း သာဝကသူတော်ကောင်းတို့မှာလည်း ထိုသဗ္ဗညုတာ ဉာဏ်တော်၏ အစွမ်းသုံးပါးကို အတုယူကာ ရေးသားပို့ချဟောပြရမည့် ကျမ်းစာ တို့၌ စွမ်းအားရှိသမျှ လေ့လာပြီးဖြစ်ခြင်း၊ ထိုကျမ်းစာတို့၌ ဆင်နည်း ပြင်နည်း အသီးသီးကို နည်းဖုံဖုံ အတော်စုံအောင် စဉ်းစားပြီးဖြစ်ခြင်း၊ ကြည့်ရှုနာယူမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အဇ္ဈာသယစိတ်အကြိုက်ကို အလိုက်သိခြင်းဟူသော အစွမ်းသတ္တိ သုံးပါးကို ထိုက်တန်သလောက် ရရှိမှသာ ထိုကျမ်းစာ ထိုတရားက အများ၏ အကျိုးကို ပွားတိုးစေနိုင်မည် ဖြစ်၍ ဤသင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာကို စီစဉ်ခိုက်မှာ လည်း သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်စွမ်းကို ကြည်ညိုရသဖြင့် ထိုဉာဏ်တော်စွမ်း အတုကလေးမျှ ရပါရစေ၊ ရဖို့ရန် ညွှန်ပြတော်မူပါစေလို။

ကျယ်ဝန်းသော အဘိဓမ္မာ။ ။ ထိုအစွမ်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်၏ ကျက်စားရာ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်သည် လွန်စွာ ကျယ်ဝန်း၏။ ယခုကာလ ဆွမ်းတရား ဟောသကဲ့သို့ တစ်ထိုင်တည်း တစ်ခဏမျှ ဘုရားရွှေနှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဖော်ဟောပြအပ်သော တရားတော်သည်ပင် ဒီဃ နိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်ကြီးတို့အလား ရှည်လျားတော်မူ၏။ တာဝတိံသာနတ် ပြည်၌ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဟောပြတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်မှာ မည်မျှ ကျယ်ဝန်းဖွယ်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းချက် ဂဏန်းကို ကုန်ခန်းစေလေတော့သည်။ ယခုအခါ သင်ယူပို့ချအပ်သော အဘိဓမ္မာသည် ဘုရားရှင်က အရှင်သာရိပုတြာ အား ဟောပြ၍ အရှင်သာရိပုတြာကတစ်ဆင့် လင်းနို့ဘဝ၌ အဘိဓမ္မာအထုံရခဲ့ ကြသော တပည့်ရဟန်းငါးရာအား မကျဉ်းမကျယ် စီစဉ်ပို့ချအပ်သော ဒေသနာ တော်ပေတည်း။ ထိုဒေသနာတော်သည်ပင် အဘိဓမ္မာ၌ အခြေမရသူတို့ အတွက် မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ် မထောက်နိုင်သကဲ့သို့ ရှိရလေသည်။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။ ။ ထိုကဲ့သို့အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ ကျယ်ဝန်းပုံနှင့် တကွ အခြေပါဒ မရသေးသူတို့ ထောက်တည်ရာ မရနိုင်ကြပုံကို အလုံးစုံ မြော်မြင်တော်မူသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ လိုရင်း

အချက် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် သိနှင့်ဖို့ရန် ရည်သန်တော်မူပြီး လျှင်အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဟူသော အဋ္ဌကထာငယ် တစ်ကျမ်းကို ကြိုးပမ်းစီရင် တော်မူခဲ့ပေပြီ။ ထိုအဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကား စာသွား စာလာ လွန်စွာ ညက်ညောသည်။ အပြင် အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို အကျဉ်းချုပ်ငုံမိသဖြင့် အလင်္ကာကျမ်းအလို ဩဇာဂုဏ်ရှိ၍ အဆီအနှစ်ပြည့်သော ကျမ်းဟု ဆိုထိုက်ပါပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အဘိဓမ္မာလေ့လာသူတိုင်း ဝိုင်းဝန်း၍ လက်ခံကြရကား မြန်မာ ယိုးဒယား သီဟိုဠ် အင်္ဂလိပ် အက္ခရာများဖြင့် အမျိုးမျိုး ဆင်ပြင်ကာ ကမ္ဘာကို လှည့်လည်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

ကျမ်းဆရာကာလ။ ။ ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာက လက်ခံနိုင်လောက်အောင် စီမံတော်မူစွမ်းသော ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါကား နောင်ခေတ်နောင်ခါ သာသနာအရှိန်သေး၍ မှိန်မွေးမှ ထွက်ပေါ်လာသည် မဟုတ်ပါ။ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၉၀၀ ကျော်-အဓိပတိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထွန်းပေါ်တုန်းအခါကပင် ပါဝင် ထင်ရှားခဲ့သော ဆရာတော်တစ်ပါးပေတည်း။ ရှင်းပြဦးအံ့-အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တသည် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ-ဝိနယဝိနိစ္ဆယ-အဘိဓမ္မာဝတာရ အဋ္ဌကထာတို့ကို စီရင်၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါက ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာတို့ကို စီရင်သည်။ [အဘိဓမ္မာဂဏ္ဍိပဒကိုလည်း စီရင်သည်ဟု ယူကြသေး ၏။] ထိုနှစ်ပါးကား ဆရာတူတပည့် ဖြစ်သတတ်၊ အခါတစ်ပါး၌ မိမိတပည့် နှစ်ပါး၏ ကျမ်းစာများကို ရှုစားတော်မူရသော ဆရာတော်သည် “ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏ ကျမ်းစာသည် ရွှေငွေစသော ရတနာများကို အပြည့်ထည့်သွင်း၍ လုံခြုံစွာ ပိတ်ထားအပ်သော ရတနာတိုက်နှင့် တူ၏ ၊ အနုရုဒ္ဓါ၏ကျမ်းစာကား ရတနာ များကို အပြည့်သွင်း၍ဖွင့်ထားအပ်သော ရတနာတိုက်နှင့် တူသည်” ဟု မိန့်တော် မူသတတ်၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တကား အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသနှင့် တစ်ကာလတည်း၌ ထွန်းကားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု အများပင်ယူဆကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အရှင်မဟာ ဗုဒ္ဓဃောသတို့ ထွန်းကားရာ အချိန်အခါမှာပင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း ကာလ တူဖြစ်စေ၊ အနည်းငယ်နှောင်းသောအခါ၌ဖြစ်စေ ထွန်းကားခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ပါးပေတည်းဟု မှတ်ယူသင့်ပေသည်။

ကျမ်းဆရာဒေသ။ ။ “သေဋ္ဌေ ကိဉ္စိ ဝရေ ရဋ္ဌေ၊ ကာဝီရနဂရေ ဝရေ၊ ကုလေ သဉ္ဇာတဘူတေန၊ ဗဟုဿုတေန ဉာဏိနာ” ဟူသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ

နိဂုံးဂါထာအရ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကိဉ္စိတိုင်း ကာဝီရမြို့တွင် ဖွားမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟု သိသာပြီ။ ထိုကိဉ္စိတိုင်းကား ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း မဒရင်နယ်၌ တည်ရှိ၏။ ထိုအရပ်သည် ထိုစဉ်အခါက ဗုဒ္ဓသာသနာ များစွာထွန်းကားရာအရပ် ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများ ယခုတိုင်ပင် တွေ့ရှိနိုင် သေးသည်သာမက၊ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသသည်ပင် ထိုဒေသ၌ သီတင်းသုံး တော်မူဖူးကြောင်းလည်း -

“အာယာစိတော သုမတိနာ၊ ဘဒ္ဒန္တဇောတိပါလေန ၊

ကဉ္စိပုရာဒီသု မယာ၊ ပုဗ္ဗေ သဒ္ဓိ ဝသန္တေန”

ဟူသော အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ နိဂုံးဂါထာဖြင့် ထင်ရှားပေသည်။ ဤ ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာထွန်းကားခဲ့ကံ ဖြစ်ပါသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သော မင်းတို့၏အုပ်စိုးခြင်းက များနေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မင်းတို့ သာသနာကို ချီးမြှောက်လျက် ရှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း အစွန်းနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း မြောက်အစွန်းမှာ လွန်စွာနီးကပ်လျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား ဖြစ်ကြသော ကျမ်းတတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက်၍ သာသနာ တော်ကိုချီးမြှောက်တော်မူကြရာဝယ် အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း အပါအဝင်ဖြစ်၍ ဤအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာကို စီရင်ချိန်အခါမှာ အနုရာဓမြို့တွင် (ယခု- ဟလာဝတဒိစတြိတ်တွင်) ပါဝင်သော မူလသောမကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံး တော်မူခဲ့ကံ ဖြစ်လေသည်။ [ထို မူလသောမ ကျောင်းတိုက်ကား ယခုအခါ၌ ကျောင်းတိုက်မဟုတ်တော့ဘဲ “မုန့်နေစ်သရမ်” မည်သော နတ်ကွန်းအဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိသတတ်။]

မူလသောမအမည်။

။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ ကျောင်းတိုက်နာမည်ကို မူလသောမဟုလည်းကောင်း၊ တုမူလသောမဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုး မှတ်ယူကြ၏။ ထိုသို့ကွဲပြားခြင်း၏ အရင်းကား “ပုညေနာနေန တု မူလသောမံ” ဟူသော နိဂုံးဂါထာပင်တည်း။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် “တုမူလသောမ”ဟု ယူဆသူတို့က တုမူလသဒ္ဓါသည် မဟာ၏ ပရိယာယ် အကြီးအကျယ်ဟူသော အနက်ဟော ဖြစ်၍ “တုမူလသောမ-ကြီးကျယ်သော သောမတိုက်ဟု”ဟုဆိုလိုသတတ်။ သို့သော်သက္ကဋအဘိဓာန်၌ “တုမူလ”ဟု မရှိ၊ “တုမူလ”ဟုသာရှိ၏။ ထိုတုမူလ

သဒ္ဒါသည် မဟာဇာတိပရိယာယ် မဟုတ် “ဗျာကုလ= နှောက်ယှက်ရှုတ်ထွေး” ဟူသော အနက်ဟောဟု လာ၏။ “အထေတ္ထ ဝတ္ထတီ သဒ္ဒေါ၊ တုမုလော ဘေရဝေါ မဟာ” ဟူသော ဝေဿန္တရာဇာတ်၌လည်း တုမုလသဒ္ဒါအပြင် မဟာ ဟုလည်းတိုက်ရိုက်ပါရှိသေးရကား ထိုတုမုလသဒ္ဒါသည် မဟာဇာတိပရိယာယ် မဟုတ်နိုင်ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး ထင်ရှားပြီ ၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ ဂါထာများ၌ “ဈာနမေကေက၊ မန္တေ တု၊ ဆဓာနာမံ တု နာမဿ” စသည်ဖြင့် တုနိပါတ်ကို ဝါစာသိလိဋ္ဌအရာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိရကား ဤ“ပုညေနာနေန တု မူလသောမံ” ပါ၌ တုနိပါတ်ကိုလည်း ထိုဝါစာသိလိဋ္ဌအတွက် သုံးစွဲခြင်းသာ ဖြစ်ရာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းက အကြောင်းအရာများကို စာပေလိုက်စားသော ထိုကျွန်းပုဂ္ဂိုလ်များသာ သိပ္ပယ်ရှိ၍ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယသီဟဠ နိဒါန်း၌ မူလသောမဟု ညွှန်ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မူလသောမ အမည်သာလျှင် အတည်ဖြစ်သင့်တော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ မူလသောမအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုကား မညွှန်ပြ ကြချေ။ အရင်းမူလ အစဖြစ်သော သောမကျောင်းတိုက်ဟု ဆိုသင့်၏။ အချို့က “မူလအမတ် လှူဒါန်းအပ်သော ကျောင်း၊ သောမဒေဝီ လှူဒါန်းအပ်သော ကျောင်းဟု နှစ်ကျောင်းရှိသဖြင့် မူလသောမအမည်ရသည်” ဟုဆိုကြ၏။ သို့သော် ထိုတိုက်၌ နှစ်ကျောင်းသာမက၊ ကျောင်းပရိဝုဏ်ပေါင်း ၆၀ ကြီးကျယ် စည်ကားသည်ဟု အဆိုရှိရကား ထိုအချို့စကားလည်း အခြေအမြစ် မရှိချေ။

ရှေးဋီကာများ။ ။ ထိုသို့ အလွန်ရှေးကျ၍ ထက်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး စီစဉ်ထားအပ်သော အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာကို ပါဠိဘာသာ ဋီကာ အစောင်စောင်တို့ သင့်တင့်အောင် ဖွင့်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ပါဠိအဋ္ဌကထာကို ပိုင်နိုင်စွာ မလေ့လာရသေးသော မြန်မာတိုင်းဖွားတို့အတွက်မှာ ထိုမာဂဋီကာ တို့၌ အနက်ထင်ဖို့ရာ လွန်စွာ ဂရုစိုက်နေကြရသဖြင့် သဘာဝအဓိပ္ပါယ် လယ်ပတ်ဖို့အရေး၌ နှောင့်နှေးကြုံကြာလျက် ရှိကြလေသည်။ မြန်မာဘာသာ ဖြင့် စီစဉ်အပ်သော အဓိပ္ပါယ်အကောက်ကျမ်းများလည်း ရှိကြပါပေသည်။ ထိုကျမ်းတို့ကား ကျမ်းရင်းစာသားကို အစဉ်အတိုင်း မဖွင့်ပြဘဲ စပ်မိစပ်ရာ ဗဟုသုတမှတ်စုများကိုသာ လေးလေးစားစား ရေးထားသဖြင့် ကျမ်းရင်းစာသား ကို လက်ကိုင်ပြု၍ ကြည့်ရှုပို့ချ လေ့လာကြရသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်မှာမူ

“ဆေးအတွက် ဝန်တက်” သလိုဖြစ်တော့၏။

ရှေးစနစ်နှင့် ခေတ်သစ်။ ။ ထို့ပြင်-မြန်မာအဓိပ္ပါယ်ရေး အကောက်တို့၌ ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်နှင့် သရုပ်အကောက်များကို တစ်ကျမ်းတည်း ရောနှောက ထားသဖြင့် ရှေးခေတ်ကို ရှေးစနစ်အတိုင်းဆိုသော် “စုံပါပေသည်”ဟု ချီးမွမ်း ဖွယ်ဖြစ်သော်လည်း ယခုခေတ်သစ်မှာ အဆင့်အတန်းခွဲ၍ သင်ပြမှု စည်းကမ်း ကျသည်ဟု အယူရှိကြသောခေတ် ဖြစ်ရကား ထိုရှေးစနစ်အတိုင်း စီစဉ်အပ်သော ကျမ်းစာများ၌ မူလအခြေပြုသူတို့နှင့်သာ သင့်တော်သော သရုပ်ခွဲတို့က အခြေ ရပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်လွှဲစေပြီးလျှင် ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ်များက အခြေမရသေး သူတို့ ဉာဏ်ကို တွန်းကန် ဖိနှိပ်ထားသကဲ့သို့ ရှိသောကြောင့် ရှေးစနစ်အရ စီစဉ်ထားအပ်သော ကျမ်းစာများကို ရှုစား လေ့လာသူတို့မှာ လေယာဉ်ပျံ မော်တော်ကား အကြား၌ လှည်းကြမ်းကြီးကို စီးသွားသူတို့ကဲ့သို့ များစွာ နှောင့်နှေးကြတော့မည်ဟု ထင်မြင်မိပေသည်။

ဘာသာဋီကာ။ ။ ထိုကဲ့သို့ ထင်မိသည်အားလျော်စွာ အခြေပြုသူတို့နှင့် လျော်ကန်အောင် စီမံအပ်ပြီးသော အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်ကို လေ့လာကြပြီးနောက် တစ်ဆင့်တက်၍ ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်ကို သီးခြားရှုစားကြဖို့ရာ မာဂဓဋီကာများ ဖွင့်သကဲ့သို့ တိုင်းရင်းဘာသာဖြင့် ဖွင့်ပြရာ “သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ”ဟူသော အမည်ဖြင့် မြန်မာဘာသာ ဋီကာသစ်တစ်ကျမ်းကို ကြီးပမ်းရပါသည်။ ဤဋီကာ သစ်ကို စီစဉ်ရာဝယ် မာဂဓဋီကာတို့မှ မြန်မာဘာသာ ကူးပြောင်းခြင်းမျှဖြစ်သော ပြီးစလွယ် စီစဉ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ အထူးအားထုတ်၍ စီစဉ်ထားကြောင်းမှာ ထိုထိုအခန်းလာ အဓိပ္ပာယ်များဖြင့် ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

မှားထားချက်။ ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ အလွန်ခက်ပုံမရသော သာဓကပါဌ်များကို အနက်ပေးမည် မဟုတ်ပါ။ သာဓကဟူသည် ယုတ္တိယုတ္တာ ရှိရုံမျှဖြင့် အားမရနိုင်သော ပညာရှိများအတွက် ထုတ်ပြရသော သက်သေများ တည်း။ ထို့ကြောင့် သာဓကကို အနက်မပေးသော်လည်း ထိုပညာရှိများအတွက် ဝန်လေးဖွယ် မရှိပါ။ တချို့အရာ၌ကား သာဓကပါဌ်ကိုပင် မပြတော့ဘဲ စိစစ် လေ့ရှိသော ပညာရှိများ ကျေနပ်ဖို့ရန် သက်ဆိုင်ရာကျမ်းကိုသာ ညွှန်ပြ၍ ဂန္ထဂရု ကို ရှောင်ရှားလျက် စာသားကျဉ်းကျဉ်းနှင့် လိုရင်း ထိမိနိုင်ရန် ကြိုးစားသော သတိဖြင့် စီမံရပါသည်။

တိုက်တွန်းခြင်း။ ။ ထိုမျှလောက် သတိထားပါသော်လည်း ပုထုဇဉ်တို့၏ ဉာဏ်အားသည် အမှားကို ရှောင်နိုင်လောက်အောင် အစွမ်းမရှိနိုင်ပါ။ ရှေးပညာ ရှိကြီးများ ကျမ်းစာများကို ကြည့်လျှင် ဤကဲ့သို့ပမာဒလေခ (အမှတ်တမဲ့ရေးမိရာ ဌာန) တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့သော ပမာဒလေခ ဌာနများဝယ် မိမိကျမ်းစာလို သဘောထား၍ ပြင်ကာဆင်ကာ ရှုစားနိုင်ကြပါရန် တောင်းပန် တိုက်တွန်းပါသည်။ တိုက်တွန်းသင့်ပါ၏။-ဤလောက၌ မသမာသူ အများ လူတို့သည် သူတစ်ပါးတို့၏ အပြစ်ကိုသာ ရှာကြံ၍ ရှုတတ်ကြသော်လည်း လူကြီးလူကောင်းတို့ကား အပြစ်ကို ဖေးမ၍ ရှုကြပါသည်။ ဥပမာ-လူတစ် ယောက် ချော်လဲရာ၌ မသူတော်တို့က ဟားတိုက်၍ ရယ်ကြသော်လည်း သူတော်သူမြတ်တို့ကား ထူ၍ ပေးတတ်ကြသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တေတ္ထံ၊ ပမာဒေန ဘမေန ဝါ ၊

ဝစော မယာ ဒယာဝန္တော၊ သန္တော သံသောဓယန္တူ တံ ။

ဧတ္ထ-ဤဘာသာဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ နိဿယည်း၌၊ ပမာဒေန- သတိပေါက်င်း၊ မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘမေန ဝါ- စိတ်စက်ချောက်ချား၊ လွင့်ပါးခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အယုတ္တံ- ဖောက်ပြန်ချို့ယွင်း၊ ယုတ္တိကင်းသော၊ ယံဝစော-အကြင်စကားကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ယဒိဥတ္တံ-အကယ်ရေးသား၊ ဆိုမှားအပ်မိအံ့၊ တံ ဝစော-ထိုသို့မှားအပ်၊ စကားရပ် ကို၊ ဒယာဝန္တော-ကရုဏာမှု၊ မေတ္တာပြု၍ ရှုလေ့ရှိသော၊ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သန္တော-အဘိဇ္ဈာကင်း၊ ဣဿာရှင်း၍၊ ဝမ်းတွင်းစိတ်ကောင်း၊ သူတော်အပေါင်း တို့သည်၊ သံသောဓယန္တူ-မိမိစီရင်၊ ကျမ်းအသွင်သို့၊ ပြင်ဆင်ပြုကာ၊ ရှုနိုင်ကြပါစသတည်း။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

မြန်မာသက္ကရာဇ်

၁၂၉၆-ခု

မာတိကာ

အထူးမှတ်ဖွယ် အဓိပ္ပာယ်များကိုသာ
မာတိကာစဉ်၍ ပြထားသည်။

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အချိန်ဒီဂန်းမှတ်ဖွယ်

ဂန္ထာရမ္မသုံးမျိုး	၁
ဝစီပဏာမဂုဏ်ထူး	၂
သာမဉ္ဇ၌ စ၏အနက်	၃
အဘိဝါဒီယပုဒ် အနက်မှန်	၅
အဘိဓမ္မတ္ထအရာ၌ ပညတ်ပါယူသင့်ပုံ	၆
ပညတ် ပရမတ် အခွဲနှင့် “နိဗ္ဗတ္တိက ပရမတ္ထ” အဓိပ္ပာယ်	၁၀
ပညတ်သိမှုနှင့် ပရမတ်သိမှု	၁၀
ပရမတ်၏ မဖောက်ပြန်ပုံ	၁၂
ဟိနာဓမ္မာနှင့် ပရမတ္ထတို့ဆန့်ကျင်ပုံ	၁၄
စိတ္တပုဒ်အဖွင့်နှင့် သညာ ပညာ ဝိညာဉ်တို့ အသိခြင်းကွဲပြားပုံ	၁၄
ပရမတ္ထကို ပြသော ပုဒ်၌ ၃ ဝိဂ္ဂဟ ပြုရပုံ	၁၅
လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်	၁၇
စေတသိက၊ ရူပ၊ နိဗ္ဗာနပုဒ် အဖွင့်	၁၉

စိတ်ပိုင်းမှတ်ဖွယ်

အသင်္ခါရိကစည်၌ အဋ္ဌကထာဝါဒ	၃၅
ဝေဒနာစသည်ဖြင့်သာ ဝိသေသန ကုမသင့်ပုံ	၃၇
သောမနဿစသည်ဖြစ်ကြောင်း	၃၈
သောမနဿ ဥပေက္ခာတို့ သတ္တိထူး	၄၂
သိ၍ လွန်ကျူး မသိဘဲ လွန်ကျူး အပြစ်ထူး	၄၅
နာမ၏ အနက်	၄၇

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မောဟမူဒွေး၌ ဥပေက္ခာသာ ယှဉ်ရပုံ	၅၃
ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တိဟု ဆိုရပုံ	၅၄
မောဟမူစိတ်၌ သင်္ခါရ အဆုံးအဖြတ်	၅၅
သမတ္တာနိဇာ ပုဒ်ခွဲ	၅၉
ကမ္မဇရုပ်တို့ ဝိပါကအမည် မရပုံ	၆၁
ဟသိတုပ္ပာဒ်၌ ရယ်ခြင်း ၆ မျိုးနှင့် ဟသိတအရ ယူဖွယ်	၆၇
သောဘန အသောဘန နာမည်	၇၄
ကြိယာစိတ်အမည်ရပုံ	၇၉
ကာမသောဘနနိဂုံး၌ သဟေတုက ဝိသေသန၏ ၂ပုဒ်စပ် ၃ပုဒ်စပ် ၈၁	
ဉာဏ်အပြားဖြင့် စိတ်ကိုမြှောက်သင့်ပုံ	၈၃
ဝိတက် စသည်ကိုသာ ဈာန်ဟု ခေါ်ရပုံ	၈၄
ဈာနပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ နှစ်မျိုးအကျယ်	၈၅
မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ၌ သင်္ခါရ ဝိနိစ္ဆယ	၈၈
အလမ္ပနပဘေဒန၌ အာရုံနှစ်မျိုးနှင့် ယူသင့်ရာအာရုံ	၉၆
အရူပဈာန်၌ အာရုံမများပုံ	၉၆
သမထာနုယောဂဈာန် မဂ္ဂသိဒ္ဓိဈာန် နှစ်မျိုး	၉၈
ဝိပါတ်စိတ်ချင်း ကွဲပြားပုံ	၁၀၁
လောကုတ္တရာ၌ ကြိယာစိတ် မရှိပုံ	၁၀၂
ဘူမိအရ ဘုံ နှစ်မျိုး ရှိပုံ	၁၀၄
လောကုတ္တရာစိတ်၌ ပဌမဈာန်စသည် ကွဲပြားရပုံ	၁၀၇
သုက္ခဝိပဿက စသည်တို့ပဌမဈာန်မဂ်ကိုသာ ရပုံ	၁၀၈
ပါဒကဈာနဝါဒစသည် ရှင်းလင်းချက်	၁၀၉

စေတသိက်ပိုင်းမှတ်ဖွယ်

စေတောယုတ္တလက္ခဏာလေးပါး ထားရခြင်း	၁၁၆
စေတနာကို ကံဟု ခေါ်ရပုံ	၁၂၅
မနသိကာရသုံးမျိုး	၁၃၁

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဝိတက် မယှဉ်သောစိတ်များ အာရုံယူနိုင်ပုံ	၁၃၃
စေတနာ မနုဿိကာရ ဝိတက်အထူး	၁၃၄
ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနတို့ အပြိုင်တူပုံ	၁၅၂
ကုက္ကုစ္စ၏ ကတာကတပဒဋ္ဌာန်	၁၅၈
သဒ္ဓါတု [သတိ ဟိရိ ဩတပ္ပတုများ]	၁၆၄
ပဿဒ္ဓိ စသည်ကို နှစ်ပါးစီ ဟောပုံ	၁၇၄
လဟုတာ၏ ပေါ့ပါးလျင်မြန်ပုံ	၁၇၅
ဝိရတိအပြားနှင့် အာရုံပြုပုံ	၁၈၇
ကရုဏာ မုဒိတာ အတု	၁၈၉
ပညာတုနှင့် လက်နက်လုပ်ပညာ	၁၉၁
သညာ ဝိညာဉ် ပညာတို့ အထူး	၁၉၃
ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနတို့ တကွမယှဉ်နိုင်ပုံ	၁၉၅
မစ္ဆရိယ၏ ဒေါသမူဉ်သာ ယှဉ်ရပုံ	၁၉၆
မေတ္တာ ဥပေက္ခာ	၁၉၈
ပဉ္စကဏ္ဍာနဝသေန၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၀၄
တဒုဘယမိဿကနည်း	၂၁၀

ပကိဏ္ဍန်းပိုင်းမှတ်ဖွယ်

ပကိဏ္ဍကသင်္ဂဟခေါ်ပုံ	၂၁၃
ဝေဒနာသင်္ဂဟအဖွင့်	၂၁၅
ဟေတုသင်္ဂဟအဖွင့်	၂၁၉
ကိစ္စသင်္ဂဟအဖွင့်	၂၂၀
ကိစ္စနှင့် ဌာနအထူး	၂၂၄
ဌာနအပြား အကျယ်	၂၂၅
ဒွါရသင်္ဂဟအဖွင့်	၂၂၇
စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ	၂၂၈
မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂ	၂၂၉

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မနောဒွါရ အမျိုးမျိုး	၂၃၀
အာရမဏသင်္ဂဟအဖွင့်	၂၃၂
ပစ္စုပ္ပန်စသည် အခွဲ	၂၃၃
ယထာသမ္ဘဝံ အဓိပ္ပါယ်	၂၃၆
ယေဘုယျန အဓိပ္ပါယ်	၂၃၈
ပုထုဇဉ်သည် အရိယာ၏ သီးခြားစိတ်ကို မသိ	၂၃၉
သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ ယှဉ်ရာစိတ်	၂၄၁
ဝတ္ထုသင်္ဂဟအဖွင့်	၂၄၄
ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ	၂၄၅
ဟဒယစွဲ မှီမြဲခြောက်ဖြာ	၂၄၉
ဓာတ်သုံးပါးအထူး	၂၅၀

ဝီထိပိုင်းမှတ်ဖွယ်

ရုပ်အချုပ်နှေး၍ စိတ်အချုပ်မြန်ပုံ	၂၅၉
အာပါတမာဂစ္ဆန္တိအဖွင့်	၂၆၀
အာပါတပုဒ် အဆုံးအဖြတ်	၂၆၁
ကလာပ်အများ ပေါင်းမိမှ ထင်နိုင်ပုံ	၂၆၄
စက္ခု စ ပဋိစ္စစသော ပါဠိတော်၏ အာဘော်	၂၆၆
ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ	၂၇၁
ယေဘုယျ သတ္တက္ခတ္တုအဓိပ္ပါယ်	၂၇၇
သရက်ဥပမာ	၂၇၉
ဝမ်းတွင်းအောင်းစဉ် ဝီထိများ	၂၈၉
ဝိဘူတ အဝိဘူတဟု မနောဒွါရ၌ နာမည်တပ်ရပုံ	၂၉၀
မနောဒွါရ၌ထင်နိုင်သော အာရုံများနှင့် ထင်လာခြင်းအကြောင်း	၂၉၂
မနောဒွါရဝီထိ၌ အတိတဘဝင် ချထိုက် မချထိုက်	၂၉၅
ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုပုံ	၂၉၆
ဝိပါတ်အမှန် ဇောအပြန်	၃၁၀

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

တဒါရုံကျခွင့်မရ၍ အာဂ္ဂန္တုကဘဝင်ကျရသောဝါရများ	၃၁၈
အာဝဇ္ဇန်းမရှိပဲ အာရုံယူနိုင်ပုံ	၃၂၀
ဇဝနနိယာမဆိုင်ရာ	၃၂၅
ပုဂ္ဂလဘောဒ (အန္တရာယ်ငါးပါး)	၃၃၃
ဘူမိဝိဘာဂဆိုင်ရာ	၃၄၀

ဝိထိမုတ်ပိုင်းမှတ်ဖွယ်

အပါယ်ဘုံခန်း	၃၄၃
ကာမသုဂတိဘုံခန်း	၃၅၇
ရူပ အရူပဘုံခန်း	၃၆၆
နတ်သက်	၃၇၉
ကမ္ဘာပျက်ပုံ၊ တည်ပုံ	၃၈၉
ကမ္မစတုက္ကဆိုင်ရာ	၄၀၄
ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး၏ မကြီးကျယ်ပုံ	၄၂၁
ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာ၌ စေတနာယူပုံ	၄၂၇
အပရာပရိယာဏ်၏ သတ္တိကုန်ချိန်	၄၃၀
ပါဏာတိပါတစသည်	၄၃၂
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ (ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀ ပါး)	၄၆၉
တိဟိတ် ဒွိဟိတ် ကုသိုလ်အခွဲ	၄၈၇
ရူပကုသိုလ်၏ ပါကဋ္ဌာန	၄၉၁
မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္ကအဖွင့်	၄၉၇

ရုပ်ပိုင်းမှတ်ဖွယ်

ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသ ပဋိနိဒ္ဓေသ	၅၃၄
မဟာဘုတ်ကား ဥပါဒါရုပ်မမည်	၅၃၆
ကာယပသာဒနှင့် အခြားပသာဒတို့ မရောနှော	၅၄၈
နပုံးပဏ္ဍုက်၊ ဥဘတောဗျည်း၊ လိန်ပြန်ပုံ	၅၅၇
အာကာသဓာတ်စသော ရုပ်များ ပရမတ်စစ် မဟုတ်ပုံ	၅၇၁

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အပ္ပဟာတဗ္ဗနှင့် တံ ပဇာတ မဆန့်ကျင်ပုံ	၅၈၄
အနာရမဏနှင့် ဂေါစရဂ္ဂါဟက မဆန့်ကျင်ပုံ	၅၉၁
သမ္ပတ္တ အသမ္ပတ္တ အဓိပ္ပာယ်	၅၉၂
စိတ်၏ ဌီခဏ ရှိသင့်-မရှိသင့်	၆၀၆
စိတ်၏ဘင်ခဏ၌ ရုပ်ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်	၆၀၈
အပ္ပနာဇောများ ကုရိယာပုထ်ကို မဖြစ်စေနိုင်	၆၁၄
ဌီခဏကျမှ ဥတုက ရုပ်ဖြစ်စေခြင်းအကြောင်း	၆၁၇
ဩဇာက ရုပ်ကို ဖြစ်စေရာ၌ ဝါဒကွဲပြားပုံ	၆၁၈
အသံကောင်း-မကောင်း ကွဲရပုံ	၆၂၁
ခေါက်၍မေး ရုပ်သေးတစ်ရာ	၆၂၇
ဇီဝိတနဝက ကလာပ် ရထိုက်ရာဘုံ	၆၃၀
စိတ္တဇကလာပ် ၈ စည်း (၆-စည်းမဟုတ်)	၆၃၂
သန္ဓေတည်ခြင်း၏ အကြောင်းသုံးပါး	၆၃၈
ကမေန-ကမ္မေန သင့်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်	၆၄၃
ကြွက်ငယ်၍ ဆင်ကြီးပုံ	၆၄၆
ဇီဝိတဆက္က, စက္ခုသတ္တက	၆၅၄

သမုစ္စည်းပိုင်းမှတ်ဖွယ်

အတ္တဝါဒုပါဒါဖြင့် အတ္တစွဲလမ်းပုံ	၆၇၂
အနုသယအဓိပ္ပာယ်	၆၇၈
ယောဂ, ဂန္ထ, သံယောဇန အထူး	၆၈၃
ပညိန္ဒြေတရားကိုယ် ကွဲပြားပုံ	၆၈၈
အဓိပတိနှင့် ကုန္ဒြေအထူး	၆၉၃
လေးပါးသာ အာဟာရမည်ရပုံ	၆၉၅
အသညသတ်ဘုံနှင့် အာဟာရ	၆၉၆
ဥပ္ပန္နပါပကကို ပယ်ပုံ	၇၀၆
တရားကိုယ်တစ်ပါးတည်းကို ခန္ဓာဖွဲ့ရာ၌ ရဋီ	၇၁၁

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

စေတသိက် ၅၀ ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာခေါ်ပုံ	၇၁၂
မနာယတနကို မနောဒွါရ ယူပုံ	၇၂၂
ဓမ္မာယတနကို ဓမ္မာရုံခေါ်ပုံ	၇၂၂
တဗ္ဘဝဘာဝိဘာဝါကာရမတ္ထောပလက္ခိတော	၇၃၃
အာဟစ္စ ပစ္စယဋ္ဌိတိ	၇၃၄
နည်းနှစ်ပါး၏ ထူးခြားပုံ	၇၃၄
အဝိဇ္ဇာကင်းသော်လည်း အကုန်မသိ	၇၃၇
ဝိဝဋ္ဌနိဿိတသင်္ခါရလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်း	၇၄၀
ဝိညာဉ်စသည်တို့၏ အရကောက် ကွဲပြားပုံ	၇၄၂
အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်း	၇၅၆
ဧကတ္တစသော နည်းလေးပါး	၇၅၇

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှတ်ဖွယ်

စရိုက်အပြားနှင့် အကဲခတ်တတ်ရန်	၇၆၃
ဥပသမာနုဿတိ (နိဗ္ဗာန်အကြောင်း)	၇၇၅
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဘုံအားဖြင့် ခွဲခြင်း	၇၉၂
ပရမတ် ပညတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း	၇၉၃
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဈာန်အတွဲ	
ဝသိဘော် ၅ ပါး	၈၀၅
ဇီဝအတ္တ-အနတ္တ	၈၂၆
ဖန်ဆင်းသူစစ်တမ်း	၈၃၇
စူဠသောတာပန်	၈၃၂
မဂ်က ကိလေသာ ပယ်ပုံ	၈၇၇

အမှာ။ ။ အချို့သောနေရာ၌ အမှားအမှန် ပြင်ဆင်ရန် ရှိသော်လည်း စာရှုသူတို့ ပြင်ဆင်၍ ရှုနိုင်လောက်သောကြောင့် အမှားအမှန် မထည့်တော့ပါ။ မိမိတို့၏စိတ်၌ မှားသည်ဟု ထင်သောအရာကို ပညာရှိများထံ မေးမြန်း၍ ပြင်ဆင် ကြည့်ရှုပါကုန်။

သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ

ပဏာမဂါထာအပွင့်

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမ'တုလံ၊ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ၊

အဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ။

အနုသန္ဓေ။ ။ ဘေးအန္တရာယ် အသွယ်သွယ်များသော လောကကြီးဝယ် ထိုအန္တရာယ် အမျိုးမျိုးကို ကာကွယ်ပယ်ဖျောက်၍ ကျမ်းပြီးမြောက်အောင် စီရင်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလံ” အစရှိသော ပဏာမမင်္ဂလာ ထောမနာစကားကို ရှေးဦးစွာမိန့်တော်မူသတည်း။ တစ်နည်း- ကျမ်းဂန်ကို ရေးသားစီရင်ခြင်းသည် ပညာပါရမီအတွက် နှစ်သက်ဖွယ်ရာ လွန်စွာအဖိုးတန်သော ကိစ္စလုပ်ငန်းကြီးပေတည်း။ ထိုကိစ္စလုပ်ငန်းကြီးကို မစမိ ရှေးဦးစွာ ပီတိသောမနဿ ဝေဆာလျက် နှစ်သက်ဖွယ်ရာမင်္ဂလာစကားကို အားပါးတရ မြွက်ဟလိုကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ပူဇာ စ ပူဇနီယာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ” နှင့်အညီ ကျမ်းမပြုမီ ရှေးဦးစွာ မင်္ဂလာကိစ္စကို ပြုတော်မူလိုသော အရှင်နုရုဒ္ဓါသည် “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ” အစရှိသော မင်္ဂလာစကားကို ဝမ်းမြောက် နှစ်သက်စွာ မိန့်မြွက်တော်မူသတည်း။ [ဤပဏာမမင်္ဂလာကို “ပလ္လင်ခံနိဒါန်း” ဟုလည်း ကောင်း “ဂန္ထာရမ္မ” ဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုး ခေါ်ကြ၏။]

ဂန္ထာရမ္မသုံးမျိုး။ ။ ထိုဂန္ထာရမ္မသည် ဝတ္ထုပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္မ၊ အာသီသပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္မ၊ ပဏာမပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္မဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အစဉ် “သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပ္ပညော” စသောဂါထာကို စတည်၍ နတ်သား၏ လျှောက်ထားပုံဝတ္ထုသွားကို ရှေ့ဦးထားလျက် အားထုတ်ခြင်းကဲ့သို့၊ ဝတ္ထုကြောင်းရှေ့သွားရှိသော ဂန္ထာရမ္မသည် ဝတ္ထုပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္မမည်၏။ [တစ်နည်း- “သီလေ ပတိဋ္ဌာယ” စသောဂါထာသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တစ်ကျမ်းလုံး၏ တည်ရာဝတ္ထု

ဖြစ်၏။ ထိုတည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သော စကားအကျဉ်းကို ရှေးဦးထား၍ အားထုတ်အပ်သောကြောင့် “ဝတ္ထုပုဗ္ဗက ဂန္ဓာရမ္မ” မည်သည်ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ပြောကြ၏။ သုဗောဓာ လင်္ကာရကျမ်းအစ၌ “မုနိန္ဒဝဒနမ္ဘောဇ” စသောဂါထာဖြင့် “မိမိစိတ်ကို နှစ်သက် ပါစေသတည်း” တောင့်တမှုအာသီသကို ရှေ့သွားပြုလျက် အားထုတ်ခြင်းကဲ့သို့၊ တောင့်တမှုရှေးသွားရှိသော ဂန္ဓာရမ္မသည် အာသီသပုဗ္ဗကဂန္ဓာရမ္မမည်၏။ အဋ္ဌသာလိနီအစ၌ “တဿ ပါဒေ နမသိတွာ” စသည်ဖြင့် ရှိခိုးမှုပဏာမကို ရှေ့သွားပြုလျက် အားထုတ်ခြင်းကဲ့သို့ ပဏာမရှေ့သွားရှိသော ဂန္ဓာရမ္မသည် ပဏာမပုဗ္ဗကဂန္ဓာရမ္မမည်၏။

ပဏာမသုံးမျိုး။ ။ ထိုပဏာမသည် ကိုယ်ဖြင့် ကိုင်းညွတ်ရုံကျိုး ရှိခိုးဦးချ ခြင်းဟူသော ကာယပဏာမ၊ “ဝန္ဓာမိ၊ နမာမိ၊ ဝန္တိတွာ၊ အဘိဝါဒိယ” စသော ပဏာမ စကားမျိုးကို ရွတ်ဆိုရှိခိုးခြင်းဟူသော ဝစီပဏာမ၊ ကိုယ်လည်း မလှုပ် နှုတ်လည်း မပါ၊ ဘာဝနာပွားသကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့်သာ အာရုံပြုခြင်းဟူသော မနော ပဏာမဟု သုံးမျိုးရှိပြန်၏။

ဝစီပဏာမ၏ဂုဏ်ထူး။ ။ ထိုသုံးမျိုးတွင် ဝစီပဏာမသည် သာလွန်၍ ကျေးဇူးများ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ကာယပဏာမနှင့် မနောပဏာမသည် ကျမ်းဆရာတစ်ဦးတည်း ရှိခိုးမှုကိုသာ ပြီးစီးနိုင်၍ သောတုအများ၏ရှိခိုးမှုကို မပြီးစေနိုင်၊ ဝစီပဏာမကား ကျမ်းဂန်ကို လေ့လာသူတိုင်း ထိုမင်္ဂလာစကားကို ရှေးဦးစွာ လေ့ကျက်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် နောင်လာနောက်သား သောတုအများ၏ ရှိခိုးမှုလည်း တစ်ပါးတည်း ပြီးစေနိုင်၏။ ဤသို့လျှင် ဝစီပဏာမသည် တစ်ချက်ခုတ် နှစ်ချက် ပြတ်ဆိုသလို ကျမ်းဆရာ၏ရှိခိုးမှု၊ သောတုအများ၏ ရှိခိုးမှုဟူသော ကိစ္စနှစ်ခုကို ပြီးစေနိုင်သောကြောင့် ကာယပဏာမ မနောပဏာမတို့ထက် သာလွန်၍ ကျေးဇူးများပေသည်။

ကေဝလ၊ ထောမနာပဏာမ။ ။ ထိုဝစီပဏာမသည်လည်း ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ထူးကိုမပြ ဝိသေသနမကူဘဲ “ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဓာမိ” စသည်ကဲ့သို့ သက်သက်ရှိခိုးမှုဖြစ်သော ကေဝလပဏာမ၊ အတုလံ စသည်ဖြင့် ဂုဏ်ထူးကို ဖော်ပြ၍ ဝိသေသနမကူမလျက် ရှိခိုးခြင်းဟူသော ထောမနာပဏာမဟု နှစ်မျိုးရှိပြန်ရာ၊ ကေဝလပဏာမထက် ထောမနာပဏာမသည် သဒ္ဓါ ပညာ

စသည်ကို သာလွန်တိုးပွားစေ နိုင်သောကြောင့် ဝစီပမာဏမင်္ဂလာ ထောမနာ စကားကိုသာ ကျမ်းဆရာအဆက်ဆက်တို့ မိန့်မြွက်လေ့ရှိကြပေသည်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ။ ။ ထိုထောမနာဂါထာဝယ် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၌ သမ္မာ-သဒ္ဓါသည် မဖောက်မပြန်အမှန်ဟူသော “အဝိပရိတ” အနက်ကို ဟော၏။ သံသဒ္ဓါသည် သယံ သာမံပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူ “ကိုယ်တော်တိုင်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဗုဒ္ဓ၌ ဗုဒ္ဓဓာတ်ကား သိခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သမ္မာနှင့် သံပုဒ်တို့ကို ဗုဒ္ဓနှင့် တွဲစပ်၍ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ=အမှားမရှိ၊ အမှန်အတိုင်းသိတော်မူ သောဘုရား” ဟုလည်းကောင်း၊ “သံဗုဒ္ဓ=သူတစ်ပါးက တစ်ဆင့်ဟောပြုမှ သိရသည် မဟုတ် ကိုယ်တော်တိုင် (ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်) သိတော်မူသောဘုရား” ဟု လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်မှတ်ရသည်။ ဗုဒ္ဓအရ “သိခြင်း” ဟူရာ၌ကား “မည်သည့် အရာကို သိသည်” ဟု သိအပ်သောကံကို ထုတ်ဖော်မပြချေ။ ထိုသို့ ထုတ်ဖော် မပြလျှင် “အလုံးစုံကို အကုန် သိနိုင်၏” ဟုအဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဥပမာ-“ဒိက္ခိတော- ဦးပြည်းရဟန်းသည်၊ န ဒဒါတိ-မပေးတတ်” ဟူရာ၌ “မည်သည့်ဝတ္ထုကို မပေးတတ်” ဟု သတ်မှတ်မပြသဖြင့် (ဘယ်ဟာမဆို) အလုံးကို မပေးတတ်ဟု အမှတ်ရသကဲ့သို့တည်း။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဤအဓိပ္ပာယ်အရ “သမ္မာ သာမဉ္ဇ သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဒ္ဓတိတိ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ” ဟု ဝိဂ္ဂဟ်ပြပါ။ သမ္မာ-မဖောက်မပြန်အမှန်အတိုင်းလည်းကောင်း၊ သာမဉ္ဇ- ကိုယ်တော်တိုင်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓမ္မေ-အလုံးစုံသော သိပ္ပယ်တရားတို့ကို ဗုဒ္ဓတိ- သိတော်မူတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏။ ဤ“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလံ” စသောဂါထာ၌ကား ထိုဝိဂ္ဂဟ်အနက်ကို အသုံးပြုဖွယ် မလို၊ ဘုရားရှင်၏ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ” ဟူသော နာမည်တော်ကိုသာ ပြသောအရာ ဖြစ်၍ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-မြတ်စွာဘုရားကို” ဟုနာမည်ထင်ရှားရုံသာ အနက်ပေးစေလို သည်။

သာမဉ္ဇ၌ စသဒ္ဓါ၏အနက်။ ။ သာမဉ္ဇ၌ စသဒ္ဓါအတွက် ဧဝအနက် ကြံ၍ ထိုစသဒ္ဓါဖြင့် “သူတစ်ပါးက တစ်ဆင့်ဟောမှ သိရတဲ့အသိမျိုးကို ကန့်ကွက် သည်” ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသေး၏။ ဋီကာတို့အလို “သမ္မာ-မဖောက်မပြန်၊ သာမဉ္ဇ- ကိုယ်တော်တိုယ်သာလျှင်” ဟု အနက်ဆိုပါ။ ဤကျမ်း၌ကား စသဒ္ဓါအတွက်

“သမ္မာလည်း သိ၊ သာမံလည်းသိ” ဟု သမုစ္စည်းအနက်ကြံသည်။

အတုလံ။ ။ “နတ္ထိ+တုလော ယဿာတိ အတုလော”၊ ယဿ-အကြင် ဘုရားရှင်၏၊ တုလော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထို ဘုရားရှင်သည်၊ အတုလော-အတုလမည်တော်မူ၏၊ ပူရဏကဿပ အစရှိသော တိတ္ထိဆရာကြီးတို့သည် ဘုရားရှင်ကို တုပြင်ကြသော်လည်း သီလ သမာဓိ စသော ဂုဏ်အရည်အချင်းအားဖြင့် မတူတန်ကြချေ။

တစ်နည်း။ ။ တုလောသဒ္ဒါသည် ချိန်ခွင်ကိုဟော၏၊ ဤနေရာ၌ “တုလော ဝိယာတိ တုလော” ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ချိန်ခွင်နှင့်တူသော ဉာဏ်ကို “တုလော” ဟုဆိုပါ။ တုလောယ-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် သမ္မိတော-နှိုင်းချိန်အပ်သူတည်း၊ တုလျော-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သူ၊ ဂုဏ်အရည်အချင်းအားဖြင့် “ဤမျှသာ ရှိသည်” ဟု ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်၍ ရလောက်သူကို တုလျဟုဆိုသည်၊ [သမ္မိတ- တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း၊ သမ္မိတအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ အနုဗဇ္ဇာ၊ တုလျ ဟုပြီး၏။] တုလျောယေဝ တုလျော၊ တုလျောယေဝ-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သူသည်ပင်၊ တုလော-တုလမည်၏၊ [သုတ္တအနက်၌ အ-ပစ္စည်း၊ ယကိုသုတ်ကြီး ဖြင့်ချေ၊] န+တုလော အတုလော၊ တုလော-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ် ပညာဖြင့်နှိုင်းချိန်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ အတုလော-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်သောပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်၊ “ဘုရားရှင်၏ သီလ သမာဓိ ပညာစသောဂုဏ်တို့ကို အရှင်သာရိပုတြာကဲ့သို့သော ဉာဏ်ကြီးရှင်သည်ပင် ဉာဏ်ပညာဖြင့်နှိုင်းချိန် ကြည့်သောအခါ “ဤ၍ဤမျှသာရှိသည်” ဟု နှိုင်းချိန်၍မရနိုင်ပါ ဟူလို။

သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ။ ။ [သ+သဒ္ဓမ္မ+ဂဏ+ဂုတ္တမ] သန္တော-ထင်ရှားရှိသော၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မော-ထင်ရှားရှိသောတရား၊ “တတ္ထိတို့ ကြံဆအပ် သော အတ္တသည်၊ အထင်အရှား မရှိသကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်ဟောပြုအပ်သော သစ္စာလေးပါး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော တရားတော်သည် အထင်အရှားမရှိ မဟုတ်၊ အထင်အ ရှာရှိသည်” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) သန္တော-ချီးမွမ်းအပ်သော၊ ဓမ္မော-တရားတည်း၊ သဒ္ဓမ္မော-ချီးမွမ်းအပ်သောတရား၊ “ဟောတော်မူအပ် သည့်အတိုင်း မှန်လည်းမှန်၊ ကျင့်ကြံလျှင်လည်း ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပြီးစေ

နိုင်သဖြင့် ချီးမွမ်းထိုက်သောတရားတော်ဖြစ်သည်”ဟူလို၊ အချုပ်မှာ-ပရိယတ် ပဋိပတ် ပဋိဝေဓဟူသော သဒ္ဓမ္မသုံးပါးတည်း၊ ဥက္ကမော-မြတ်သော၊ ဂဏော-ဂိုဏ်းတည်း၊ ဂဏုတ္တမော-မြတ်သောဂိုဏ်း၊ “မွန်မြတ်သော အရိယာသံဃာ တော်အပေါင်း”ဟူလို၊ သဒ္ဓမ္မော စ+ဂဏုတ္တမော စ သဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမာ၊ သဟ+ သဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမေတိ ယော (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ) ဝတ္တတီတိ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမော။

အဘိဝါဒိယ။ ။[အဘိ+ဝဒ+တွာ] အဘိသဒ္ဓါသည် အထူးဟူသော “ဝိသေသ” အနက်ကို ဟော၏။ အထူးဟူသည်လည်း ထူးကဲသော သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ စေတနာတို့တည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့-ရှိခိုးခြင်းသည် မိမိအထက်က အစိုးရသူကို ရှိခိုးခြင်းကဲ့သို့ ကြောက်ရွံ့၍ ရှိခိုးခြင်းဟူသော ဘယဝန္ဓနာ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ရာထူးဂုဏ်သိရ်စည်းစိမ်လာဘ်ကို မျှော်ကိုး၍ ရှိခိုးခြင်း ဟူသော လာဘဝန္ဓနာ၊ စိတ်မပါသော်လည်း မျိုးရိုးစဉ်လာ ဓမ္မတာထုံးစံ ဖြစ်နေ၍ ရှိခိုးခြင်းဟူသော ကုလာစာရဝန္ဓနာ၊ လောကီပညာကို သင်ပေးဖူး သော ဆရာဖြစ်၍ ရှိခိုးခြင်း ဟူသော အာစရိယဝန္ဓနာ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ဤကျမ်းဆရာ၏ ရှိခိုးခြင်းကား ထိုကဲ့သို့ သာမန် မဟုတ်၊ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ရည်ကို ယုံကြည်လျက် ထက်သန်သော စိတ်စေတနာဖြင့် အထူး ရှိခိုးခြင်းတည်း။

အဘိဝါဒိယပုဒ်နက် ။ ။ အဘိဝါဒိယပုဒ်၌ “ဝန္တိတွာတိ ဝန္တာမိ” ဟု ဖွင့် သော မဏိမဇ္ဈိမာဋီကာနောက်သို့ လိုက်၍ “အဘိဝါဒိယ၊ အဘိဝန္တာမိ-ရှိခိုး ပါ၏” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးခြင်း အနက်ကို အချို့သုံးစွဲကြ၏။ “အဘိဝါဒိယ၊ အဘိဝန္တာမိ” ဟု အဘိဝန္တာမိကို ထည့်သည်ဖြစ်စေ၊ မထည့်သည်ဖြစ်စေ “အဘိဝါဒိယ- ရှိခိုးပါ၏” ဟု ထိုဆရာတို့ ဆိုလိုရင်းတည်း၊ တွာပစ္စည်းတို့မည်သည် “ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တုကာနံ တုန တွာန တွာ ဝါ” ကစ္စည်းသုတ်နှင့်အညီ၊ ရှေ့နောက်ကြိယာနှစ်ပါးရှိရာတွင် အပွဓာနဖြစ်သော ရှေ့ကြိယာ၌သာ သက်ရိုးရှိသောကြောင့် “အဘိဝါဒိယ-ရှိခိုးပါ၏” ဟု တစ်ဝါကျအဆုံး ပဓာန ကြိယာ အနေမျိုးဖြင့် စကားသုံးခြင်းသည် သဒ္ဓါအသုံးလည်းမလှ၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာထုံးလည်း မကျေချေ၊ အတတ်ရှိခိုးခြင်းနှင့်တကွ အပွဓာနကြိယာ ဝိသေသန သက်သက် “အဘိဝါဒိယ-ရှိခိုးပြီး၍”ဟု အနက်ပေးမှသာ သဒ္ဓါအသုံးနှင့်

အဋ္ဌကထာ ဋီကာထုံး ကျပေမည်။

ဥဿုက္ကဝစန ။ ။ ထိုစကားမှန်၏-ကျမ်းဂန်တို့၌ တွာပစ္စယန္တ ကြိယာမျိုးကို “ဥဿုက္ကကြိယာ” ဟု အခေါ်တစ်မျိုး ပြုကြ၏။ “ဥဿုက္က” ဟူသည် နောက် ပဓာနကြိယာကို စပ်ဆိုက်ဖို့ရာ အားထုတ်မှု ဗျာပါရ ရှိခြင်းတည်း။ [တုနတွာန တွာပစ္စယန္တ ဥဿုက္ကနတ္ထေ ဘဝန္တိ-နာမရူပသိဒ္ဓိ။ . . ဥဿုက္ကနံ ဥတ္တရကြိယာ-ပေက္ခဏံ-လည်းကောင်းဋီကာ။ . . ဥဿုက္ကဝစနမေတံ သဗ္ဗိစ္စာတိ-တတိယ ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ။ . . ဥဿုက္ကဝစနန္တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဝစနံ-သာရတ္ထ ဋီကာ]

ပစ္စုပ္ပန် ရှိခိုးမှုကို အနုမာနဖြင့် သိ။ ။ “အဘိဝါဒိယ-ရှိခိုးပြီး၍” ဟု အတိတ်ရှိခိုးမှုကို ယူလျှင် “ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးဆဲကို အဘယ်သို့ သိရမည်နည်း” ဟုမေး၊ အဖြေကား-အောက်အကြေမှာ ရေတိုးသည်ကို မြင်လျှင် အထက်အညာတွင် မိုးရွာကြောင်းကိုသိရသကဲ့သို့၊ အတိတ်ရှိခိုးမှုကို မြင်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးဆဲကိုလည်း ဖလူပစာရသာမတ္တိယ-ဖလာနုမာနနည်းအားဖြင့် သိနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “အဟံ အတုလံ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ(အဘိဝန္ဓာမိ)” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးမှုကို ပြသော ကြိယာတစ်ခုထည့်၍ “အဘိဝါဒိယ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ ဘာသိသံ” ဟု ဆက်ရာ၏။

ဖလူပစာရ၊ ဖလာနုမာန။ ။ ဖလူပစာရ သာမတ္တိယ-အကျိုး နာမည် က အကြောင်းကိုလည်း ပြစွမ်းနိုင်သောသတ္တိ၊ ဖလာနုမာန-အကျိုးကို အစဉ် လိုက်၍ အကြောင်းကို သိရသောနည်း၊ ဤဥပစာရများအရ ဝန္တိတွာ နမသိတွာ စသော အတိတ်ရှိခိုးမှုကို ပြသော ကြိယာဝိသေသန တွေသမျှ၌ လည်း “ဝန္ဓာမိ နမာမိ” စသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို ထည့်နိုင်၏။ “ဝန္ဓာမိ နမာမိ” စသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို တွေ့ပြန်လျှင် (နောက်၌ စပ်ဖွယ် ရှိသေးက၊) “ဝန္တိတွာ နမသိတွာ” စသည်ကို ထည့်သွင်းရာ၏။ “သို့မှ အဖုံးအပိတ် ညီမျှ၍ ပညာရှိ စကားပီသမည်” ဟု မိန့်လေ့ရှိကြပေသည်။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ။ ။ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို “အဘိဓမ္မ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုအဘိဓမ္မတ္ထာဒေသနာတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်များသည်

အဘိဓမ္မတ္ထမည်၏။ ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော် (ပုဂ္ဂလပညတ်)၌ ပညတ်တရား တို့ကိုလည်း ဟောပြထားသောကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထအရ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်တရားများကို ယူပါ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် ထိုအဘိဓမ္မတ္ထ တရားများကို သိမ်းယူရာ (အကျဉ်း ချုံး၍ပြရာ) ဖြစ်သောကျမ်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်နှင့်တကွ ပစ္စည်းပိုင်း အဆုံးဝယ် ပညတ်တရားတို့ကိုပါ အကျဉ်းချုပ် သိမ်ကျုံး၍ ပြထားပါလိမ့်မည်။
 [“နိဗ္ဗတ္တိပရမတ္ထဘာဝေန အဘိဝိသိဋ္ဌာ ဓမ္မာ ဧတ္ထ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြသော ဋီကာကျော် ကား အဘိဓမ္မတ္ထအရ၌ ပညတ်ကို မယူလို။]

ဝစနတ္ထ။ ။ အတိရေကော-လွန်ကဲသော၊ ဓမ္မော-တရားတော်သည်၊ (တစ်နည်း၊)ဝိသိဋ္ဌာ-ထူးခြားသော၊ ဓမ္မော-သည်၊ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မ မည်၏။ သုတ္တန်ပါဠိတော်ထက် သာလွန်များပြား ထူးခြားသောပါဠိတော်-ဟူလို၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မပါဠိတော်၏။ အတ္ထော-အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့တည်း။ အဘိဓမ္မတ္တာ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ အနက်တို့၊ [“အဘိဓမ္မေ+ဝုတ္တာ+အတ္တာ အဘိဓမ္မတ္တာ”ဟုလည်း တစ်နည်းဝိဂြိုဟ်ပြ၏။] “သံခိပိတ္တာ ဂယန္တိ ဧတ္ထ ဧတေနာ- တိ သင်္ဂဟော၊ ဧတ္ထ-ဤကျမ်း၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧတေန-ဤကျမ်းဖြင့်၊ သံခိပိတ္တာ- အကျဉ်းချုံး၍၊ ဝါ-သိမ်း၍၊ ဂယန္တိ-ယူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သင်္ဂဟော- သင်္ဂဟမည်၏။ အဘိဓမ္မတ္တာနံ-အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ အနက်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းကျမ်းတည်း။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟော- အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ အနက်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း ကျမ်း။

ဥဒ္ဒေသဂါထာ အဖွင့်

တတ္ထ ဝုတ္တာ'ဘိဓမ္မတ္တာ၊ စတုဓာ ပရမတ္ထတော၊

စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ၊ နိဗ္ဗာနမီတိ သဗ္ဗထာ၊

အနုသန္ဓေ၊ ဝါကျခွဲ ။ ။ “ဘာသိဿံ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ”ဟူသော ပဋိညာဉ်အရ ပဋိညာတ ပကရဏကို (ဝန်ခံအပ်သော ကျမ်းဂန်ကို) ပြတော်မူ လိုသောကြောင့် “တတ္ထ ဝုတ္တာ”အစရှိသော ဂါထာကို မိန့်သည်။ ဆက်ဦးအံ့-

“တတ္ထချီလျက်၊ စကားတက်မှု၊ မှတ်ယူဝိတ္ထာရ”ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ဂန္ဓာရမ္မ အဆုံး၌ ကျမ်းရင်းစာသားကို ဖွင့်ပြပြီးခါနီးဝယ် တတ္ထဟူသော စကားကို စချိနိုး ရှိ၏။ ထို တတ္ထချီလျက် တက်လာသော စကားအားလုံးသည် (ကျမ်းဂန်စာသား ဆုံးသည့်တိုင်အောင်) ဝိတ္ထာရ(အကျယ်)စကားတည်း။ ဂန္ဓာရမ္မအခန်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ပဋိညာတဗ္ဗစကားကား သင်္ခေပစကားတည်း။ ဤကျမ်း၌ ပဏာမဂါထာတွင် ပါဝင်သော “အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ” ဟူသော စကားသည် သင်္ခေပစကားတည်း။ တတ္ထ ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္ထာမှစ၍ ကျမ်း၏အဆုံး နိဂုံးရှေ့က “ဘာဝေတပ္ပံ ပနိစ္စေဝံ” ဂါထာတိုင်အောင် စကားစုသည် ဝိတ္ထာရစကားတည်း။

တတ္ထအစွဲ ။ ။ ဤတတ္ထ ဝုတ္တာ၌ တတ္ထ၏ အနက်ကို အမျိုးမျိုး ဖွင့်ကြ၏။ သို့သော် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပကို အကျယ်ပြလို၍ တက်လာသော စကားဖြစ်ရကား၊ ထိုအကျဉ်းစကား တစ်ခုလုံးကို သိမ်းကျုံး လျက် “တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံဟူသော ပါဠိ၌”ဟု စွဲမှသာ “တတ္ထ ကေနဌေန အဘိဓမ္မော”ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီကို ဖွင့်ပြသော “တတ္ထာတိ ဝါ အဘိဓမ္မကထံတိ ဧတသ္မိံ ဝစနေ ယော အဘိဓမ္မော ဝုတ္တော၊ သော ကေနဌေန အဘိဓမ္မောတိ အတ္ထော” ဟူသော မူလဋီကာနှင့် ညီညွတ်ဖွယ်ရှိသည်။

နီးနှောချက် ။ ။ အဋ္ဌသာလိနီ၌ တတ္ထနှင့် ဤသဂြိုဟ်၌ တတ္ထသည် တူမျှ၏။ (အဋ္ဌသာလိနီဂန္ဓာရမ္မတွင် “အဘိဓမ္မကထံ”ဟု ပါလေသည်။) ထိုတတ္ထ အနက်ကို “အဘိဓမ္မကထံတိ ဧတသ္မိံ ဝစနေ”ဟု မူလဋီကာစွဲခြင်းနှင့် ဤ၌ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ တစ်ပုဒ်လုံးကိုစွဲခြင်းသည် ညီမျှ၏။ ဋီကာ၌ “ယော အဘိဓမ္မော ဝုတ္တော၊ သော”ဟု အဘိဓမ္မကထံဝယ် ကထံကိုဖြုတ်၍ အဘိဓမ္မ ပုဒ် တစ်စိတ်ကို စွဲခြင်း၊ ဝုတ္တောဟု အာဓေယံကို ထည့်စွက်ခြင်းတို့နှင့် ဤ၌ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံဝယ် သင်္ဂဟံကို ဖြုတ်လျက် ဝုတ္တာဟူသော အာဓေယံနှင့် တကွ ပြအပ်သော ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္ထာပုဒ်တို့သည် ညီမျှကြ၏။ သီလက္ခန်ဋီကာများ ၌လည်း ဤနည်းပင်။

စတုဓာ ပရမတ္ထတော ။ ။ စတုဓာအရ လေးပါးဟူသည် ပရမတ္ထတရား တည်း။ ပရမတ္ထတရား ဟူသည်လည်း စတုဓာအရ လေးပါးပင်တည်း။ ဤသို့ စတုဓာနှင့် အနက်အရလည်း မကွဲပြား၊ စတုဓာကို အထူးပြုသော ဝိသေသန

လည်း ဖြစ်ရကား၊ ပရမတ္ထတောပုဒ်ကို “အဘိန္နဝိသေသနပုဒ်”ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ပရမတ္ထတောဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ပညတ္တိအတ္တကို နှစ်စေ၏။ “ပရမတ္ထ အားဖြင့်သာ လေးပါးရှိ၏၊ ပညတ္တိအတ္တအားဖြင့်ကား မရေတွက်နိုင်အောင် များသည်”ဟုလို။

ပညတ္တိအတ္တ ။ ။ လူ နတ် ဗြဟ္မာစသော သက်ရှိသတ္တဝါ အကောင် အထည်ဒြပ်နှင့် ရေ မြေ တော တောင် အိမ် ကျောင်းစသော သက်မဲ့အရာဝတ္ထု ဟူသမျှသည် ပညတ္တိအတ္တ မည်၏။ ရှေးလူကြီးသူမတို့ သမုတ်ထားအပ် သော အနက်ဒြပ် ဖြစ်သောကြောင့် ထို ပညတ္တိအတ္တကို “သမ္မုတိအတ္တ”ဟု လည်း ဆိုအပ်၏။ [ပညပိယတိ-(ဤကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဒြပ်ကို လူဟုလည်း ကောင်း၊ ဤကဲ့သို့ သစ်ပင်တွေ စုပေါင်းနေသောအရာကို “တော”ဟုလည်းကောင်း) ခေါ်ဝေါ်အပ် ပညတ်အပ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပညတ္တိ-ပညတ်မည်၏။ ပညတ္တိ စ-ပညတ်လည်း ဟုတ်၏။ သာ-ထိုပညတ်ဟူသည်၊ အတ္ထော စ-အနက်ဒြပ်လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပညတ္တိအတ္ထော-ပညတ္တိအတ္တ မည်၏။ သမ္မုနိယတေ-(အထင်အရှား မရှိပါဘဲ ရှေးလူကြီးသူမတို့) သမုတ်ထားအပ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမ္မုတိ-သမ္မုတိမည်၏။ သမ္မုတိ စ+သာ+အတ္ထော စာတိသမ္မုတိအတ္ထော။]

ပရမတ္ထ။ ။ ပရမတ္ထဟူသည် မုချဆတ်ဆတ်ဖြစ်သော အနက်သဘော၊ ဘလောင်းဘလဲပြောင်းလွဲခြင်းမရှိသော အနက်သဘောတည်း။ နှမ်းမှ ဆီကို ညှစ်ထုတ်ရသကဲ့သို့ ပရမတ္ထအနှစ်ကိုလည်း ပညတ္တိအတ္တမှ ဉာဏ်ဖြင့် ညှစ်ထုတ် ရမည်။ ချဲ့ဦးအံ့-လူဟူသော ပညတ္တိအတ္တကိုဉာဏ်ဖြင့် ခွဲဖျက်၍၊ ဆံပင်တစ်ခြား၊ အမွှေးတစ်ခြား၊ ခြေသည်း-လက်သည်း၊ သွား၊ အရေ စသည်တို့ကို တစ်ခြားစီ ခွဲထားလျှင် လူကောင်ပျက်၍၊ ဆံပင် စသည်သာ ရှိ၏။ ထိုဆံပင် စသည်များ လည်း ပညတ္တိအတ္တပင်ဖြစ်၏။ ဆံပင်ကို စစ်ဆေးကြည့်လျှင် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ် ကလေးတွေ ပူးတွဲစီစဉ်နေခြင်းကိုသာ တွေ့ရ၏။ အမွှေးစသည်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ထိုအဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ကလေးတွေသာ ဧကန်ရှိသော ပရမတ္ထ တည်း။

လူဒြပ်၌ အာရုံကို သိတတ်၊ ထိတတ်၊ ခံစားတတ်သော (စိတ် ဖဿ ဝေဒနာ စသော) နာမ် ပရမတ္ထများလည်း ရှိသေး၏။ ဤသို့လျှင် လူဟူသော

သက်ရှိ ပညတ္တိအတ္တမှ ရုပ်နှင့်နာမ်ဟူသော ပရမတ္ထကို ထုတ်ယူရာ၏။ သက်မဲ့ ပညတ္တိအတ္တတို့တွင် တောဟူသည် သစ်ပင်အများ စုပေါင်းနေသော အရာဝတ္ထု သာတည်း။ တကယ် “တော” ဟုလက်ညှိုးညွှန်စရာ မရှိ၊ သစ်ပင်ဟူ သည်လည်း ပညတ္တိအတ္တပင်ဖြစ်၏။ ထိုသစ်ပင်၏ အစိတ်အစိတ်ဖြစ်သော အဋ္ဌကလာပ် ရုပ်မှုန့်ကလေးတွေသာ ပရမတ္ထဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် သက်ရှိ သက်မဲ့ ပညတ်စုမှ ဉာဏ်ဖြင့် ထုတ်ယူမှုကို ရည်ရွယ်၍ “နိဗ္ဗတ္တိပရမတ္ထ ဘာဝေနာတိ-ပညတ္တိတော ဝိသုံ ဥဒ္ဓတပရမတ္ထဘာဝတော” ဟု မဏိမဉ္ဇူသာဋီကာဖွင့်သည်။

နိဗ္ဗတ္တိတပုဒ်နက်။ ။ “နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထဘာဝေနာတိ-ဟူသည်ကား၊ ပညတ္တိတော-ပညတ္တိအတ္တမှ ဝိသုံ-သီးခြား၊ ဥဒ္ဓတပရမတ္ထဘာဝတော-ထုပ်အပ် သော ပရမတ္ထ၏အဖြစ်ကြောင့်” ဟု အနက်ဆိုပါ။ ဤ၌ နိဗ္ဗတ္တိတပုဒ်ကို “ဝိသုံ ဥဒ္ဓဋ္ဌ” ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ၊ နိဗ္ဗတ္တိတပုဒ်မှာ နိပုဗ္ဗ ဝတုဓာတ် ဧကပစ္စည်း တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် “နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထဘာဝေန-ပညတ်မှ နစ်စေအပ်သော ပရမတ္ထ၏အဖြစ်ကြောင့်” ဟု သဒ္ဒါနက် ဆိုရာ၏။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗတ္တိတတ္တာတိ-ယာဝကာလိကဝတ္ထုတော ဝိဝေစိတတ္တာ” ဟုဘောဇ္ဇသိက္ခာပဒ ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသည်။ [နိဗ္ဗဋ္ဌိတတ္တာ၊ နိပုဗ္ဗိတတ္တာ(“နိဗ္ဗတ္တဗီဇ၊ နိဗ္ဗဋ္ဌဗီဇ” ဟု)ပါ၌ အထွေထွေ ရှိလေသေး၏။]

ထင်ရှားမရှိနှင့် ထင်းရှားအရှိ။ ။ ထိုနှစ်မျိုးသော အတ္တတို့တွင် ပညတ္တိ အတ္တသည် ထင်ရှားမရှိ၊ ပုထုဇဉ်တို့က “အဟုတ်ရှိ တကယ်ရှိ” ဟု ထင်ကြ သော်လည်း သေသေချာချာစစ်လေ အဟုတ်မရှိ တကယ်မရှိ ဖြစ်နေ၏။ လူကောင်ကြီးကို စစ်ဆေးလျှင် ဆံပင် အမွှေးစသော ကောဋ္ဌာသ အစုအဝေး ကိုသာ တွေ့ရ၏၊ လူကို မတွေ့ရ၊ ဆံပင် အမွှေးစသည်ကို စစ်ဆေးပြန်လျှင် ဆံပင်ကိုမတွေ့ရ၊ အမွှေးကို မတွေ့ရ၊ ရုပ်အစုအဝေးကိုသာ တွေ့ရ၏။ ဤသို့ လျှင် ပညတ္တိအတ္တသည် လောကအမှတ်အသားအတိုင်း “ရှိသည်” ဟု ဆိုရ သော်လည်း ဉာဏ်ဖြင့် စစ်ဆေးကြည့်က အထင်အရှား မရှိတော့ချေ။ ရုပ်နာမ်ဟူသော ပရမတ္ထကား စစ်ဆေးနိုင်လေ အဟုတ်ရှိကြောင်း ထင်ရှားလေ ဖြစ်၏။

ပညတ်သိမှုနှင့် ပရမတ်သိမှု။ ။ လောကီဘုံသားတို့သည် အဟုတ်ရှိသော

ပရမတ္ထကို မသိနိုင်ကြ၊ အကောင်အထည်ပုံဟန် သဏ္ဌာန်ပညတ်က ဖုံးအုပ်ထားသဖြင့် ပညတ္တိအတ္တအပေါ်၌သာ စိတ်အစဉ် ကျက်စားနိုင်ကြသည်။ ပရမတ်ဉာဏ် အမြင်သန်သော ဘုရားရဟန္တာအရိယာတို့ဉာဏ်ကား လူကောင်နတ် ကောင် ဗြဟ္မာကောင်စသော အကောင်အထည်ဖြစ်၌ အဆုံးမသတ်ဘဲ ပရမတ် တိုင်အောင် ကျက်စားနိုင်ကြပေသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-“လူသွားသည်” ဟု ဆိုရာ၌ တကယ်စင်စစ် လူကောင်ကြီးသွားသည် မဟုတ်၊ သွားနိုင်သောလူကောင်ကြီးပင် မရှိ၊ သွားလိုသော စိတ်ဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာလေရာ၊ ထိုရုပ်ပေါင်း၌ လှေပဲ့သူပမာ လိုရာသို့ ပဲ့ပေးနိုင်သော သတ္တိထူး (ဝိညတ်)လည်း ပါဝင်၏။ ထိုဝိညတ်နှင့်တကွ ဝါယောဓာတ် တွန်းထိုးလှုပ်ရှားမှုကြောင့်သာ (စက်ခလုပ်ကို ဖွင့်လိုက်သောအခါ ဝါယောဓာတ်နှင့် တေဇော ဓာတ်တို့ တွန်းထုတ်သဖြင့် တလှုပ်လှုပ်သွားသော ရထားကြီးကဲ့သို့) ရုပ်ကလာပ် အစုအဝေးတို့၏ နေရာ ရွှေ့၍ ရွှေ့၍ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် “လူသွားသည်” ဟု နာမည်တပ်၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သတည်း။

စိတ္တနာနတ္တ’မာဂဗ္ဗ၊ နာနတ္တံ ဟောတိ ဝါယုနော၊

ဝါယုနာနတ္တတော နာနာ၊ ဟောတိ ကာယဿ ဣဉ္ဇနာ။

စိတ္တနာနတ္တ-သွားချင် လာချင်၊ ထိုင် ရပ်ချင်မှ၊ စ၍ထိုထို့၊ အလိုထူးဆန်း၊ စိတ်အစွမ်းကို၊ အာဂဗ္ဗ-အတွင်းသန္တာန်၊ အရင်းခံ၍၊ ဝါယုနော-သွား လာထိုင် ရပ်၊ ဖြစ်စေတတ်သည့်၊ ရုပ်ကလာပ်ဗွေ၊ ဝါယောလေ၏။ နာနတ္တံ-သွားလေ လာလေ၊ ထိုင်ရပ်လေဟု၊ အနေကွဲပြား၊ ထူးခြားသည်၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ-စိတ်အစဉ်နှင့်၊ အဆင်သင့်အောင်၊ မလင့်ပုံသေ၊ ဖြစ်ရပေ၏။ ဝါယု-နာနတ္တော-သွားစေ လာစေ၊ ဝါယောလေက၊ အနေကွဲပြား၊ ထူးခြားသည့် အတွက်ကြောင့်၊ ကာယဿ-ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၊ ငါ-သူတစ်ပါး၊ ယေကျား-မိန်းမ၊ မဟုတ်ကြကောင်း၊ ရုပ်အပေါင်း၏။ ဣဉ္ဇနာ-ရုပ်သေးစင်တွင်၊ အရုပ်သွင်သို့၊ အထင်ကွဲပြား၊ လှုပ်ရှားမှုသည်၊ နာနာ ဟောတိ-သွားဟန် လာဟန်၊ ထိုင်ရပ်ဟန်ဖြင့်၊ သဏ္ဌာန်ထူးထွေ၊ ဖြစ်ရပေသတည်း။ [သုတ္တနိပါတ (၁-ဝဂ္ဂ၊ ၁၁-သုတ်) အဋ္ဌကထာ။]

ပရမတ္ထဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဤသို့ ပရတ်မတ်အမြင်သန်သူတို့၏ ဉာဏ်သည် ပညတ္တိအတ္တကို ထွင်းဖောက်၍ ပရမတ်ရောက်အောင် အာရုံပြုနိုင် ကျက်စား နိုင်ရကား “ပရမဿ + အတ္တော ပရမတ္ထော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၏။ ပရမဿ- မြတ်သောဉာဏ်၏၊ အတ္တော-ကျက်စားရာအာရုံတည်း၊ ပရမတ္ထော-မြတ်သော ဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံ၊ [ဤ၌ “ပရမ” အရ မြတ်သောဉာဏ်ကိုလည်း ကောင်း, “အတ္တ” အရ ဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံကိုလည်းကောင်း ယူစေလို၍ “ပရမဿ (ဥတ္တမဉာဏဿ) အတ္တော (ဂေါစရော) ပရမတ္ထော” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ဥတ္တမဉာဏအရ မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ဖွင့်သည်မှာ အထင် ရှားဆုံးဉာဏ်ကို ဖွင့်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ ထက်မြက်သော ပုထုဇဉ်တို့ဉာဏ်လည်း ပရမတ္ထအပေါ်၌ ကျက်စားနိုင်ပါ၏။] (တစ်နည်း) ပရမော အတ္တော ပရမတ္ထော- (ပင်ကိုယ်သဘောမှ မဖောက်ပြန် မပြောင်းလွဲသောကြောင့် မှန်ကန်တည့် မတ်၍) မြတ်သော အနက်သဘောတည်း၊ လူနတ်စသော ပညတ္တိအတ္တတို့ သည် အတည်မမြဲ ပြောင်းလွဲဖောက်ပြန် လေ့ရှိကြ၏။ ပရမတ်တရားတို့ကား ပင်ကိုယ်သဘောမှ ပြောင်းလွဲ၍ ဘလောင်းဘလဲ မရှိကြချေ၊ ထို့ကြောင့် ပညတ်ကို ပရမအတ္တဟု မခေါ်ရဘဲ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ “ပရမအတ္တ” ဟု ခေါ်ရသည်။

ပညတ်ဖောက်ပြန်ပုံ။ ။ လူဟုခေါ်အပ်သော ခန္ဓာကိုယ်ဒြပ် အထည် ပညတ်ကြီးကို ဖျက်ဆီး၍ ဆံပင်တစ်ပုံ၊ အမွေးတစ်ပုံ၊ ခြေသည်း လက်သည်း တစ်ပုံ၊ သွားတစ်ပုံ၊ အရေတစ်ပုံ စသည်ဖြင့် ၃၂ ပုံ စုပုံထားလျှင် လူ မဟုတ်ပြီ၊ လူဟူသော ပညတ်ကြီး ဖောက်ပြန်သွား၏။ ဆံပင် အမွေး စသော ပညတ်တွေ သာရှိတော့၏။ ထို ၃၂ ပုံတွင် အမာခံဖြစ်သော အရိုးပညတ် အထည်ဒြပ်ကို မီးရှို့လျှင် အရိုးမဟုတ်တော့ပြီ၊ အရိုးဟူသော ပညတ်မှ မီးသွေးဟူသော ပညတ်သို့ ပြောင်းလွဲသွားပြီ၊ ထိုမီးသွေး ဟူသော ပညတ်ကို မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ထောင်းထုပြန်လျှင်မီးသွေးမဟုတ်တော့ဘဲ မြေမှုန့်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲ၏။ ဤသို့လျှင် ပညတ္တိအတ္တဟူသမျှ မူလအနေမှ ပြောင်းလွဲ၍ ဘလောင်းဘလဲ ရှိရကား အမြတ်ဟောပရမသဒ္ဓါနှင့် တွဲစပ်၍ “ပရမအတ္တ” ဟု မခေါ်ဝေါ် အပ်ချေ။

ပရမတ်တို့ မဖောက်ပြန်ပုံ။ ။ ရုပ်နာမ်တရားတို့တွင် ပထဝီဓာတ်သည် ကက္ခဠ(ခိုင်မာခြင်း)သဘောရှိ၏။ ယခင် မြေမှုန့်ထဲ၌ ဤပထဝီဓာတ်မှုန့်တွေ များစွာ ပါရှိ၏။ ဤပထဝီဓာတ်၏ ကက္ခဠသဘောကို ဖွဲ့စည်းခြင်း (အာဗန္ဓန) စသော သဘောတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလွဲအောင်လည်းကောင်း၊ စိတ်၏ အာရုံ သိခြင်း (ဝိဇာနန)သဘောကို ဖုသနစသော သဘောတစ်မျိုးသို့ပြောင်းလွဲအောင် လည်းကောင်း၊ ဖဿ၏တွေ့ထိခြင်း(ဖုသန) သဘောကိုခံစားခြင်း(အနုဘဝန) သဘောတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလွဲအောင်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ မတတ်နိုင်၊ နိဗ္ဗာန်၏ သန္တိသဘော မဖောက်ပြန်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိပြီ။ ဤသို့ လျှင် လောဘ စသည်တို့ကလည်း လိုချင်မှုစသော သဘောမှ မပြောင်းလွဲ၊ အလောဘစသည်တို့ကလည်း မလိုချင်မှုစသော သဘောမှ မပြောင်းကြဘဲ ကိုယ့်သဘောနှင့်ကိုယ် တည့်မတ်ကြသောကြောင့် ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဆိုးသည်ဖြစ်စေ ချီးမွမ်းဖွယ်တွေပင်တည်း။ “မကောင်းလဲ မကောင်းတဲ့ အလိုက်၊ ကောင်းလဲ ကောင်းတဲ့ အလိုက်၊ တယ်မတ်ကြပေတယ်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် အမြတ်အနက်ဟော ပရမသဒ္ဓါနှင့် တွဲစပ်၍ “ပရမော-မြတ်သော၊ အတ္ထော-အနက်သဘောတည်း၊ ပရမတ္ထော-မြတ်သော အနက်သဘော” ဟု ဆိုရပေသည်။

ဋီကာတို့ဖွင့်ပုံ။ ။ဋီကာတို့၌ “ပရမော ဥတ္တမော အဝိပရိတော အတ္ထော ပရမတ္ထော” ဟုဖွင့်ကြ၏။ ထိုတွင် ပရမသဒ္ဓါ၏ ပဓာနအနက် ဥတ္တမအနက် နှစ်မျိုးတွင် ပဓာနအနက်ကို မယူစေဘဲ ဥတ္တမအနက်ကို ယူစေလို၍ ပရမောကို ဥတ္တမောဟု ဖွင့်သည်။ ဥတ္တမအရ အမြတ်ဟူသည်လည်း ပဏီတ-အမြတ်မျိုး မဟုတ်၊ မူလသဘောအတိုင်း တည့်မတ်မှန်ကန်၍ မဖောက်ပြန်တဲ့ “အမြတ်” ဟု ပြလိုသဖြင့် “အဝိပရိတော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် အဝိပရိတောပုဒ်သည် ဝိသေသနသာမညမဟုတ်၊ အတွင်း၌ ဟိတ်အနက်လည်းရှိနေသော ဟေတုမန္တ ဝိသေသနပုဒ်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ “အဝိပရိတော-မဖောက်ပြန်သော၊ ဝါ-မဖောက် ပြန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရမော ဥတ္တမော-သော၊ အတ္ထော-အနက်သဘော တည်း၊ ပရမတ္ထော-မဖောက်ပြန်သည့်အတွက် မြတ်သော အနက်သဘော”ဟု အနက် ဆိုပါ။ [ဤနည်း၌ အတ္တသဒ္ဓါသည် သဘောဟူသောအနက်ကို ဟော၏။]

ဟီနာဓမ္မာနှင့် ပရမတ္ထ။ ။ “ဟီနာ ဓမ္မာ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်အရ၌ ယူရသော အကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်တို့သည် ဤပရမတ္ထတွင် ပါဝင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် မာတိကာဝယ် ဟီနဆိုသောစကားနှင့် ဤ၌ ပရမတ္ထဆိုသောစကား သည် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေးဖူး၏။ အဖြေကား- အကုသိုလ်တရားများကို တကယ် ယုတ်ညံ့၍ မာတိကာ၌ “ဟီန” ဟု ဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ ယုတ်ညံ့ သော်လည်း လောဘမှန်လျှင် ခွေးသန္တာန်မှာဖြစ်ဖြစ်၊ ဗြဟ္မာကြီးသန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ် လိုချင်ခြင်းသဘောမှ မပြောင်းဘဲ ခိုင်မြဲတည့်မတ်သောကြောင့် “ပရမ” ဟု ဆိုအပ်၏။ ပရမသဒ္ဒါသည် ဟီနသဒ္ဒါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပဏီတအနက်ကို မပြ၊ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်တည့်မတ်ခြင်း အဝိပရိတအနက်ကို ပြရကား မာတိကာပုဒ်က ဟီနနှင့် ဤက ပရမတို့ မဆန့်ကျင်ကြပေ။

ဝိဂ္ဂဟတစ်မျိုး။ ။ ပရမအရ ပဓာနအနက်ကို ယူ၍ “ပရမော ပဓာနော- ပြဋ္ဌာန်းသော၊ အတ္ထော-အနက်သဘောတည်း၊ ပရမတ္ထော-ပြဋ္ဌာန်းသော အနက်သဘော” ဟု အနုဋီကာ၌ ဝိဂြိုဟ်တစ်မျိုး ပြသေး၏။ ရေ မြေ တော တောင်၊ သားကောင် သတ္တဝါ၊ ဗြဟ္မာ လူ နတ်ဟု ပညတ်အမျိုးအစား အများအပြား ရှိသော်လည်း လိုရင်းအချုပ် အသားတင်စစ်ထုတ်လိုက်လျှင် စိတ် စေတသိက် ရုပ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တရားသာ အထင်အရှား ရှိတော့၏။ ထို့ကြောင့် ဤလေးပါးကို “အချုပ်ပဓာနတရားများ” ဟု ဆိုလိုသည်။

စိတ္တံ၏ ဝစနတ္ထ။ ။ အာရမဏံ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ၊ ဝိဇာနာတိတိ အတ္ထော၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ စိန္တေတိ-သိတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တံ-စိတ္တမည်၏။ ဝိဇာနာတိ-သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ ထူးခြား၍ တစ်မျိုးအားဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား စိန္တေတိဟူသော ဝစနတ္ထ၏ အနက်တည်း။ ချဲ့ဉှားအံ့- အာရုံကို သိရာ၌ သညာသိ ပညာသိ ဝိညာဉ်သိဟု ကွဲပြားလျက် ရှိ၏။ မှားသည် ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ မှတ်မိရုံသာ သိခြင်း (မှတ်သိ-သိခြင်း) သည် သညာသိ တည်း။ အမှားမရှိ အမှန်အတိုင်း ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည် ပညာသိတည်း။ အာရုံတစ်ခုခုကို ရအောင် ယူခြင်းသည် ဝိညာဉ်သိတည်း။ [ဇနနံ နာမ ဥပလဒ္ဓိ၊ ဇနနံ နာမ- ဝိညာဉ်၏ သိခြင်းမည်သည်၊ ဥပလဒ္ဓိ-အာရုံကိုရခြင်းတည်း။]

ဝိဇာနာတိ။ ။ ဤသို့လျှင် သညာသိ ပညာသိ ဝိညာဉ်သိဟု အသိသုံးမျိုး

ရှိရာတွင် သညာ ပညာတို့ သိပ္ပံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ထူးသော အသိတစ်မျိုးဖြစ်၍ “စိန္တေတိ” ဟူသော ဝစနတ်ကိုပင် “ဝိဇ္ဇာနာတိ” ဟု ဖွင့်လှစ်ရပေသည်။ ဝိဇ္ဇာနာတိ ဟု ဝိသဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “စိတ်က သညပညာတို့ထက် သာလွန်၍ သိသည်” ဟု မမှတ်ရ၊ ဝိသဒ္ဓါအတွက် “မတူထူးခြား၊ တစ်မျိုးအားဖြင့် သိသည်” ဟု မှတ်ပါ။ ဤကား စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ မူလဋီကာကိုမှီသော အဓိပ္ပာယ် တည်း။ အများပြောရိုး အဓိပ္ပာယ်ကို စေတသိက်ပိုင်းကျမှ ပြဌာန်းအံ့။

[ဆောင်] အမှားလည်းရှိ၊ အမှန်ရှိ၍၊ မှတ်မိရုံသာ၊ သိသည်မှာလျှင်၊ သညာတွင်၏။ အစဉ်ပိုင်နင်း၊ ထိုးထိုးထွင်းလျက်၊ ရှင်းလင်း သေချာ၊ သိပညာတည်း။ ဝိညာဏတုံ၊ စိတ်သိပုံကား၊ အာရုံ ယူမှု၊ ရအောင်ပြုသည်၊ . . သောတု မှတ်ဖွယ် အချုပ်တည်း။

အချို့အယူ။ ။အချို့ကား “ဝိတက်၏ ကြံစည်ခြင်းဟူသော ဥိဟနစိန္တာ၊ ဝိညာဏ၏ သိခြင်းဟူသော ဝိဇ္ဇာနစိန္တာ၊ ပညာ၏ သိခြင်းဟူသော ပဇာနန-စိန္တာ” ဟု သုံးမျိုးရှိသည်တွင် “စိန္တေတိ” ဟူသော ဝစနတ်အရ ဝိဇ္ဇာနစိန္တာကို ယူစေလို၍ “ဝိဇ္ဇာနာတိတိ အတ္ထော” ဟု ပြကြောင်းကို မိန့်ဆိုကြလေသည်။

ကရုဏာသာဓိတစံနည်း။ ။စိန္တန္တိ ဧတေနာတိ စိတ္တံ၊ ဧတေန-ဤ တရားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်၊ စိန္တန္တိ-အာရုံကိုသိကြရ ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထိုတရားသည်၊ စိတ္တံ-စိတ္တမည်၏။ ဖဿစသော စေတသိက်တို့သည် စိတ်ကို အမှီပြုလျက် (စိတ်ပါမှ) အာရုံကို သိနိုင် ရနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်သည် ဖဿစသည်တို့၏ အာရုံကို သိကြောင်း ရကြောင်း ဖြစ်၏။

ဘာဝသာဓိတစံနည်း။ ။စိန္တနံ စိတ္တံ၊ စိန္တနံ-အာရုံကို သိခြင်း ရခြင်းသည်၊ စိတ္တံ- စိတ္တမည်၏။ စိတ်၌ မုချအားဖြင့် သိတတ်သော ကတ္တုသတ္တိလည်း မရှိ၊ သိကြောင်း ကရုဏသတ္တိလည်း မရှိ၊ သိခြင်းအမှုအရာ ကြိယာသာ ဖြစ်သည်- ဟူလို၊ ဤသို့လျှင် ပရမတ္ထတရားစုကို ဟောသောသဒ္ဓါတို့၌ များသောအားဖြင့် ကတ္တုသာဓန ကရုဏသာဓန ဘာဝသာဓနဟု (၃)ဝိဂြိုဟ် ပြုနိုင်သည်။

ကတ္တားအစစ်မရှိ။ ။ထိုတွင် ကတ္တုသာဓနနှင့် ကရုဏသာဓနသည်

ပရမတ္ထသဘောကို ထိမိသော ဝိဂြိုဟ်များမဟုတ်၊ အတ္တစွဲလမ်းသူတို့၏ အယူကို ပယ်ဖျက်ဖို့ရာ ပရိယာယ်ဆင် ဥပစာတင်၍ ပြုရသော ဝိဂြိုဟ်များတည်း။ ချဲ့ဦးအံ့- ပရမတ်၌ မကျွမ်းကျင်သော ပုထုဇဉ်အချို့က “ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်စီမံ တတ်၍ ကာရက၊ အကျိုးကိုလည်း ခံစားတတ်သော ဝေဒက” ဟု ခေါ်ဆိုရ သော အတ္တသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ရှိ၏။ “အာရုံကို သိရာ၌ သိခြင်းကြိယာ သည် စိတ်တည်း။ ထိုသိခြင်းကြိယာကို ဖြစ်စေတတ်(သိတတ်)သော ကတ္တားမှာ ယခင် အတ္တပင်ဖြစ်သည်” ဟု စွဲလမ်း မှတ်ထင်ကြလေသည်။ ထိုယူမှားချက်ကို ပယ်ဖျက်ဖို့ရာ စိတ်၌သိတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ တဒ္ဓမ္မူပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ “စိန္တေတိတိ စိတ္တံ” ဟု ကတ္တုသာဓနဂြိုဟ် မိန့်ဆိုရသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “အာရုံကို သိရာ၌ အတ္တက သိသည် မဟုတ်၊ အတ္တပင် အထင်အရှား မရှိ၊ စိတ်ကသာ သိသည်၊ စိတ်ဟူသော သဘော တရားမှတစ်ပါး အခြားသိတတ်သော ကတ္တားတစ်မျိုး မရှိတော့ပြီ” ဟူလို။

ကရိုဏ်းအစစ် မရှိ။ ။အချို့ကလည်း “ဖဿစသော တရားတို့သည် အတ္တကြောင့်သာ အာရုံကို သိကြရ၏။ အတ္တသည် သိခြင်းကြိယာကို ပြီးစေ နိုင်သော ကြိယာသာဓကတမသတ္တိ ရှိ၏” ဟု စွဲလမ်းကြပြန်၏။ ထိုစွဲလမ်းချက်ကို ပယ်ဖျက်ဖို့ရာ စိတ်၌ သိကြောင်းသတ္တိ မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ တဒ္ဓမ္မူပစာရ အားဖြင့် တင်စား၍ “စိန္တေ န္တိ ဧတေနာတိ စိတ္တံ” ဟု ကရဏသာဓကဂြိုဟ် တစ်နည်းဆိုရပြန်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “ဖဿစသည်တို့က အာရုံကို သိရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ အတ္တမဟုတ်၊ အတ္တပင် အထင်အရှား မရှိ၊ စိတ်သာလျှင် ဖဿစသည်တို့၏ အာရုံကို သိကြောင်းဖြစ်သည်” ဟူလို။ [တဒ္ဓမ္မ- ထိုကတ္တုသတ္တိ ကရဏသတ္တိ၏+ဥပစာရော-အနီး၌ဖြစ်သော အခေါ်အဝေါ် နာမည်တည်း၊ တဒ္ဓမ္မူပစာရော-ထိုသတ္တိ၏ အခေါ်အဝေါ်(ထိုသတ္တိ၏အမည်)။]

[ဆောင်] ပရမတ်စု၊ ဝိဂြိုဟ်ပြုသော်၊ ကတ္တုကရဏတ်၊ ဘာဝသာဓ်ဟု၊
သုံးရပ်ခြားပိုင်း၊ အများနှိုင်းလော၊ ကရိုဏ်းကတ္တု၊ ဤနှစ်ခုမှာ၊
ဥပစာတဲ့၊ ဘောသာမုချ၊ သရုပ်ရဟု၊ ထုတ်ပြမှီရာ၊ ညီတညာ
သည်၊ ဋီကာဋီကာ စောင်စောင်တည်း။

လက္ခဏာဒီစတုတ္ထ။ ။ဤပရမတ္ထတရားတို့သည် အမှန်ရှိသော်လည်း

အလွန် နက်နဲကုန်ရကား သာမန်ဉာဏ်မျိုးဖြင့် မသိမမြင်နိုင်ကြ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သော ယောဂီသူမွန်သော်မှ အတော် ထင်မြင်အောင် လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ဖြင့် အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်ရသည်။ ထို့ကြောင့် လက္ခဏာ စသည်ကို ထည့်သွင်း ဖွင့်ပြပေအံ့။

သာမညံ ဝါ သဘာဝေါ ဝါ၊ ဓမ္မာနံ လက္ခဏံ မတံ၊
ကိစ္ဆံ ဝါ တဿ သမ္ပတ္တိ၊ ရသောတိ ပရိဒီပယေ။
ဖလံ ဝါ ပစ္စုပ္ပန်-မုပ္ပန်နာကာရောပိ ဝါ၊
အာသန္နကာရဏံ ယံ တု၊ ပဒဋ္ဌာနံတိ တံ မတံ။

လက္ခဏာ။ ။ဓမ္မာနံ-ပရမတ္ထတရားတို့၏။ သာမညံ ဝါ-အများနှင့်ဆက်ဆံ သာမန် အမှတ်အသားကိုလည်းကောင်း၊ သဘာဝေါ ဝါ-မိမိတစ်ပါးတည်း၏ အမှတ်အသားကိုလည်းကောင်း၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏။ . . . လူတစ်ယောက် တစ်ယောက်၌ အများသိဖို့ ရန် အဖြူအမည်း အပိန်အဝ စသည်ဖြင့် အမှတ်အသား တစ်မျိုးစီ ရှိရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပရမတ္ထတရားတို့၌လည်း ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ သိဖို့ရန် အမှတ်အသား တစ်မျိုးစီ ရှိကြ၏။ ထိုအမှတ်အသားကို “လက္ခဏာ”ဟုခေါ်သည်။ [လက္ခိယတိ အနေနာတိ လက္ခဏံ၊ အနေန-ဤအမှတ်အသားဖြင့်၊ လက္ခိယတိ-မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ မှတ်သားကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုအမှတ်အသားသည်၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာမည်၏။]

သာမည၊ သဘာဝ။ ။ထိုလက္ခဏာသည် အများနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမညလက္ခဏာ၊ မိမိတစ်ပါးအတွက်သာ ဖြစ်သော သဘာဝလက္ခဏာ နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာဟူသည် ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ ဟူသမျှနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမည လက္ခဏာတည်း၊ ရူပနလက္ခဏာ ဟူသည် ရုပ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်၍၊ နမနလက္ခဏာဟူသည် နာမ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် သာမညလက္ခဏာများပင်တည်း၊ ဤသို့ အများနှင့်သက်ဆိုင်သော အမှတ်အသားကို “သာမညလက္ခဏာ”ဟု ခေါ်၏။ “အာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ”ဟူသည် စိတ်တစ်မျိုးနှင့်သာ သက်ဆိုင်၍၊ “ဗုဒ္ဓနလက္ခဏာ” ဟူသည် ဖဿတစ်မျိုးနှင့်သာ၊ “အနုဘဝနလက္ခဏာ”

ဟူသည် ဝေဒနာတစ်မျိုးနှင့်သာ သက်ဆိုင်သောကြောင့် သဘာဝလက္ခဏာများတည်း။ ဤသို့ မိမိတစ်မျိုးတည်း၏ အမှတ်အသားကို “သဘာဝလက္ခဏာ” ဟု ခေါ်သည်။ [သမာနာနံ-အများနှင့်တူသော တရားတို့၏ + ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း၊ သာမည-ရား၊ သဿ- မိမိတစ်ပါးတည်း၏ + ဘာဝေါ-အမှတ်အသားတည်း၊ သဘာဝေါ-မိမိ၏ အမှတ်အသား။]

ရသ။ ။တဿ-ထိုပရမတ္ထတရား၏၊ ကိစ္စံ ဝါ-ကိစ္စသည်လည်းကောင်း၊ သမ္ပတ္တိံ ဝါ-အကြောင်းစုံညီ၍ ဖြစ်ပုံသည်လည်းကောင်း၊ ရသော-ရသမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပရိဒီပယေ-ပြရာ၏။ . . . ရသလည်း ပရမတ္ထတရားတို့၏ ပြုဖွယ် ကိစ္စဟူသော ကိစ္စရသ၊ အကြောင်းစုံညီ၍ ဖြစ်ပုံဟူသော သမ္ပတ္တိရသဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အချို့တရား၌ ကိစ္စရသ ထင်ရှား၍၊ အချို့တရား၌ သမ္ပတ္တိရသ ထင်ရှား၏။ ထိုရသများသည် ဆိုင်ရာတရား၌ ထင်ရှားလတုံ။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ဖလံဝါ-အကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရောပိ ဝါ- ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာသော အခြင်းအရာသည်လည်းကောင်း၊ (ဥပဋ္ဌာနနယော ဟုလည်း အချို့စာရှိ၏။) ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-ပစ္စုပဋ္ဌာန်မည်၏၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်လည်း ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟူသည် ကိစ္စရသကြောင့် ရထိုက်သောအကျိုးတည်း၊ ဥပမာ- ကိစ္စတစ်ခုကိုပြုလျှင် ထိုကိစ္စအတွက် အကျိုးတစ်မျိုးမျိုးကို ရသကဲ့သို့တည်း၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟူသည် ထိုတရားကို ဆင်ခြင်သောအခါ ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ မြင်လာသော အခြင်းအရာတည်း၊ ဥပမာ-လူတစ်ယောက် ကို အကဲခတ်သူ၏စိတ်တွင် ထိုသူ၏ ဓာတ်သဘော တစ်မျိုးမျိုး ထင်လာ သကဲ့သို့တည်း။

ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ယံ အာသန္နကာရဏံ-အကြင် နီးကပ်သောအကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံတု-ထိုနီးကပ်သောအကြောင်းကိုကား၊ ပဒဋ္ဌာနန္တိ-ပဒဋ္ဌာန်ဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏။ . . . အဝေးအကြောင်း၊ အနီးအကြောင်း နှစ်မျိုးရှိရာတွင် အနီးအကြောင်းကို ပဒဋ္ဌာန်ဟုခေါ်၏။ ပဒသဒ္ဒါ၊ ဌာနသဒ္ဒါ နှစ်ခုလုံးပင် “အကြောင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သဒ္ဒါတစ်ခုအတွက် အနက်မသေချာလျှင် ထိုအနက်ကိုဟောသော ပရိယာယ်သဒ္ဒါတစ်ခုဖြင့် ကူမပေးရ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌

ဌာနကို ပဒသဒ္ဒါဖြင့် ကူမည်။ ဤအရာမျိုး၌ “အနက်တူသဒ္ဒါ၊ ဆင့်၍လာ၊ သေချာ မုချ၊ အနက်ပြ” ဟု နိယာမပြုသင့်၏။ ပဒမေဝ + ဌာနံ ပဒဌာနံ၊ ပဒမေဝ-အကြောင်းသာလျှင်ဖြစ်သော + ဌာနံ-အကြောင်းတည်း။ ပဒဌာနံ-အကြောင်းသာလျှင်ဖြစ်သောအကြောင်း။

ဝိဇာနနလက္ခဏံ စိတ္တံ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ တထာ၊

သန္ဓာနပစ္စုပဌာနံ၊ နာမရူပပဒဌာနံ။

စိတ္တံ-စိတ်သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ-သညာပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ အာရုံကို သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ-ရှေ့သွား၏အဖြစ်ဟူသောကိစ္စ ရှိ၏။ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သန္ဓာနပစ္စုပဌာနံ-အဆက်မပြတ်ရအောင်၊ နောက် နောက် စိတ်ကို စပ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ နာမရူပပဒဌာနံ-ယှဉ်ဖက်စေတသိက်နာမ်၊ မှီရာဝတ္ထရုပ်ဟူသော နီးသော အကြောင်းရှိ၏။

ပုဗ္ဗင်္ဂမရသ။ ။ပုဗ္ဗင်္ဂမဟူသည် တကယ့်ကို ရှေးကသွားရ ရှေ့က ဖြစ်ရ သော ပုရေစာရိကပုဗ္ဗင်္ဂမ၊ အချုပ်ပဓာန နာယကခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော ပဓာန ပုဗ္ဗင်္ဂမဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ စိတ်သည် တကယ် ရှေ့ကသွားရဖြစ်ရသည် မဟုတ်၊ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ၏ အာရုံယူမှု၌ ပဓာနအချုပ် ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာန ပုဗ္ဗင်္ဂမကိစ္စရှိသည်။ “မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ”ဟူသော ပါဠိတော်၌လည်း ဤ အဓိပ္ပာယ်ပင်။

သန္ဓာနပစ္စုပဌာန။ ။“အနန္တရ သမနန္တရ စသော ပဌနပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့် နောက်နောက် စိတ်များကို အဆက်မပြတ်ရအောင် ဖွဲ့စပ်တတ်သော တရား”ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ မြင်လာပေသည်။

နာမရူပပဒဌာန။ ။နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး မရှိလျှင် စိတ် မဖြစ်နိုင်ရကား၊ ယှဉ်ဖက် စေတသိက်နာမ်နှင့် မှီရာဟဒယဝတ္ထုစသော ရုပ်သည် စိတ်ဖြစ်ဖို့ရာ အနီးဆုံးအကြောင်း ဖြစ်သည်။ . . [အရူပဘုံ၌ ရုပ်မရှိသောကြောင့် ရူပကို ယေဘုယျနည်းဟု မှတ်ပါ။]

စေတသိက်ကံ၏ ဝစနတ္ထ။ ။စေတသိ+ဘဝံ တဒါယတ္တဂုတ္တိတာယာတိ စေတသိကံ၊ တဒါယတ္တဂုတ္တိတာယ-ထိုစိတ်၌စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်

ကြောင့်၊ စေတသိ-စိတ်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သောတရားတည်း၊ စေတသိကံ-စိတ်၌ဖြစ်သောတရား၊ ဤဝိဂ္ဂဟ၌ “စေတသိ + ဘဝံ စေတသိကံ”သာ လိုရင်းတည်း၊ “တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ”ကား ဌာန အာဓာရ + ဌာနီ အာဓေယံအဖြစ်ကို ထင်မှားမည်စိုး၍ ထည့်စွက်အပ်သော စကားတည်း၊ ချဲ့ဉှားအံ့-“စေတသိ + ဘဝံ=စိတ်၌ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုရာ၌ “စိတ်က ဖြစ်ရာဌာန အာဓာရ၊ စေတသိကံ က ထိုစိတ်ပေါ်၌ တည်နေသော ဌာနီ အာဓေယံ”ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏။ စင်စစ်မှာ-ထိုကဲ့သို့ စိတ်အပေါ်၌ စေတသိကံက တည်နေသည် မဟုတ်၊ ဖဿ ဝေဒနာစသော စေတသိကံတို့သည် အာရုံကို တွေ့ထိကြ ခံစားကြရာ၌ ခေါင်းဆောင် ရှေ့သွားဖြစ်သော စိတ်မပါလျှင် မဖြစ်နိုင်ကြ၊ စိတ်၌ စပ်သွယ်၍ သာ ဖြစ် ကြရသောကြောင့် “စေတသိ + ဘဝံ-စိတ်၌ + ဖြစ်၏” ဟု ဆိုရသည်။ လောက၌လည်း ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ကို ဌာနအာဓာရအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲလေ့ ရှိ၏။

စိတ်ကို ဖဿိကစသည် မခေါ်ထိုက်။ ။စိတ်၌ စပ်သွယ်၍ဖြစ်ရသော ဖဿဝေဒနာ စသည်ကို “စေတသိကံ”ဟု ခေါ်ဆိုလျှင် စိတ်လည်း သူ့ချည်း သက်သက် မဖြစ်နိုင်၊ ဖဿ ဝေဒနာ စသည်တို့နှင့် တွဲဖက်၍သာ ဖြစ်လေ့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်ကိုလည်း “ဖဿေ + ဘဝံ” အရ ဖဿိကဟုလည်းကောင်း၊ “ဝေဒနာယံ + ဘဝံ” အရ ဝေဒနိကဟုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သင့်သည် မဟုတ်လောဟုမေး၊ အဖြေကား-စိတ်သည် ဖဿ ဝေဒနာစသော စေတသိကံတို့နှင့် စပ်သွယ်၍ ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း စိတ်ကပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿ ဝေဒနာ စသည်ကို “ဖဿိက၊ ဝေဒနိက” စသည်ဖြင့် မခေါ်သင့်။

ချဲ့ဉှားအံ့-လောက၌ ဉှားစီးခေါင်းဆောင်ကိုသာ အစွဲပြု၍ နောက်လိုက် ငယ်သားတို့၌ နာမည်ထင်ရှားရိုးရှိသည်၊ နောက်လိုက်ငယ်သားကို အစွဲပြု၍ ခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ နာမည်ထင်ရှားရိုး မရှိ၊ ဥပမာ-“ဗုဒ္ဓသာဝက=ဘုရား တပည့်” စသည် တည်း၊ ထို့ကြောင့် အပဓာန နောက်လိုက် စေတသိကံများကို မှီ၍ ပဓာနခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော စိတ်ကို “ဖဿိက၊ ဝေဒနိက” စသည်ဖြင့် မခေါ်သင့်ချေ။ စိတ်က ပဓာန၊ စေတသိကံက အပဓာနဖြစ်ပုံကိုလည်း အာရုံယူရာတိုင်းဝယ် အချို့ စေတသိကံများ မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း စိတ်

မပါလျှင် ဘယ်အခါမှ မဖြစ်နိုင်သည်ကို ထောက်၍ သိရာ၏။

မီးခိုးကြွက်လျှောက် စောဒနာ။ ။မပါလျှင်မပြီး အရေးကြီးသောကြောင့် စိတ်ကို ပဓာနဆိုလျှင် ဖဿစသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်များလည်း မပါလျှင်မပြီး၍ အရေးကြီးသော ပဓာနတရားများဟု မဆိုထိုက်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-ဖဿစသောသဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်များလည်း မပါလျှင်မပြီးသည်ကား မှန်ပေ၏။ သို့သော် အရေးကြီးသောတရားများ မဟုတ်ကြပါ။ ဘုရင်ထွက်တော်မူလာရာ၌ သက်တော်စောင့်စသူတို့မှာ မပါလျှင် မပြီးချေ။ သို့သော် အရေးကြီးသော ပဓာနပုဂ္ဂိုလ်များ မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ထိုသူတို့ကို အထူး ထုတ်ဖော်မပြောဘဲ “ရာဇာ အာဂတော=မင်းတရား ထွက်တော်မူလာပြီ” ဟု ပဓာနပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ပဓာနဖြစ်သော စိတ်နှင့်စပ်၍ ဖဿစသည်ကို “စေတသိက” ဟု နာမည်တပ်ထားသော်လည်း အပဓာနဖြစ်သော စေတသိက်များနှင့် စပ်၍ကား စိတ်ကို “ဖဿိက” စသည်ဖြင့် နာမည်မတပ်ထိုက်။

ဉာဏ်မပိုင်လျှင် စောဒနာဦး။ ။“အာရုံယူရာတိုင်းဝယ် အချို့ စေတသိက်များ မပါလျှင် ပြီးနိုင်သော်လည်း စိတ်မပါလျှင် ဘယ်အခါမှ မဖြစ်နိုင်” ဟုဆို၏။ ထိုစကားအရ “အာရုံယူရာတိုင်းဝယ် စိတ်အားလုံးလည်း တစ်ပြိုင်နက် ပါဝင်သည်” ဟု မဆိုသာ၊ ဥပမာ-ကုသိုလ်စိတ်တို့အာရုံယူခိုက်၌ အကုသိုလ်အဗျာကတစိတ်များ မပါ၊ ကုသိုလ်စိတ်တွင်လည်း မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်က အာရုံယူခိုက်၌ အခြားကုသိုလ်စိတ်များ မပါ၊ ထို့ကြောင့် အာရုံယူရာတိုင်းဝယ် အချို့စိတ်များ မပါဘဲ ပြီးနိုင်သည် မဟုတ်လောဟု မေး၊ အဖြေကား-ဤစောဒနာသည် မသင့်။

ချဲ့ဥးအံ့-ဖုသနလက္ခဏာအားဖြင့် ဖဿတစ်မျိုးတည်းသာ၊ အနုဘဝနလက္ခဏာအားဖြင့် ဝေဒနာတစ်မျိုးတည်းသာ ရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အာရမဏဝိဇ္ဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့် စိတ်တစ်မျိုးသာရှိ၏။ သို့သော် ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တွေက အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြသောကြောင့် ဟိုမှာလည်း ယှဉ်ရ၊ သည်မှာလည်း ယှဉ်ရ၍ စိတ်အရေအတွက်များသည်ဟု ထင်ရလေသည်။ စင်စစ်မှာ အကုသိုလ်စေတသိက်များနှင့် ယှဉ်ခိုက်လည်း ဤသိခြင်းသဘော၊ သောဘန

စေတသိက်များနှင့် ယှဉ်ခိုက်၌လည်း ဤသိခြင်းသဘောပင်တည်း။ ဥပမာ-
ကောင်းသောကိစ္စ၌ ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသောကိစ္စ၌ဖြစ်စေ အရာရာ၌ ပါဝင်
အုပ်ချုပ်နေသူတစ်ယောက်သည် “မည်သည့်အသင်း၏ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မည်သည့်
အသင်း၏လည်း ဥက္ကဋ္ဌ” ဟု ဥက္ကဋ္ဌနာမည် အမျိုးမျိုးရနေသော်လည်း
တစ်ယောက်တည်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “အာရုံကို ယူရာ
တိုင်းဝယ် အချို့စိတ်များလည်း မပါဘဲ ပြီးနိုင်သည် မဟုတ်လော” ဟု သော
စောဒနာသည် မသင့်၊ “စိတ်ဟူသော သဘာဝဓမ္မ၏ တစ်ခုတည်း ရှိကြောင်းကို
နားမလည်၍ မေးအပ်သောကြောင့် အရင်းကစ၍ လွဲမှားလေပြီ” ဟုလို။

ရူပံဇာဝစနတ္ထ။ ။ ရူပတီတိ ရူပံ၊ [ဤဝိဂြိုဟ်သည် သုဒ္ဓကတ္ထုသာဓန
ဟေတုကမ္မသာဓန နှစ်ချက်သင့်တည်း၊] ယံ-အကြင်တရားသည်၊ သီတုဏှာဒိ-
ဝိရောဓိ ပစ္စယေဟိ-အအေးအပူ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်း
တို့ကြောင့်၊ ရူပတိ- ဖောက်ပြန်တတ်၏၊ (တစ်နည်း) သီတုဏှာဒိဝိရောဓိ-
ပစ္စယေဟိ-အအေး အပူအစရှိ သောဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းတို့သည်၊
ရူပတိ-ဖောက်ပြန်စေအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုတရားသည်၊ ရူပံ-
ရုပ်မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အအေးအပူစသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းတို့နှင့်
ပေါင်းမိက ဖောက်ပြန်ချောက်ချား ပျက်ပြားတတ်သောတရားကို “ရုပ်”ခေါ်
သည်ဟု မှတ်ပါ။ သီတုဏှာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဇိယတ္ထာ (ထမင်းဆာမှု)
ပိပါသာ(ရေငတ်မှု) ချံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ပဿ (မှတ် ခြင် လေ
နေပူ မြွေ ကင်းတို့၏ တွေ့ထိ ကိုက်ခဲမှု) စသော ဘေးရန်များကို ယူပါ။

ခန္ဓသံယုတ်။ ။ရူပတီတိ ခေါ် ဘိက္ခဝေ တသ္မာ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ကေန
ရူပတိ၊ သီတေနပိ ရူပတိ၊ ဥဏှေနပိ ရူပတိ၊ ဇိယတ္ထာယပိ ရူပတိ၊
ပိပါသာယပိ ရူပတိ၊ ချံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ပဿေနပိ ရူပတိ။
၃ ဝဂ်၊ ၇ သုတ်။

ဖောက်ပြန်ပုံ။ ။“ရူပတိ” အရ “ဖောက်ပြန်မှု” ဟူသည် ရှေးရုပ်အစဉ်မှ
ထူးခြား၍ နောက်ရုပ်အစဉ်၏ တစ်မျိုးတစ်ဖုံဖြစ်မှုတည်း။ ချဲ့ဥးအံ့-ရုပ်၏
ဌီအခိုက်သည် နာမ်၏ ဌီခဏထက် ကြာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဌီအခိုက်၌ တည်ရှိ

စဉ်မှာပင် ဆန့်ကျင်ဘက်ကြောင်းများနှင့် ပေါင်းဆုံနိုင်၏။ ဥပမာ-အပူဥတု
 စီးအုပ်၍ အပူရုပ်အစဉ်ဖြစ်နေခိုက်၌ အအေးဥတုပေါ်လာ၍ ထိုအအေးဥတုနှင့်
 ဌီအခိုက်မှာ ပဌမအကြိမ် တွေ့ဆုံမိကြ၏။ သို့သော် မထင်ရှားသေး၊ ဒုတိယ
 အကြိမ် တတိယအကြိမ် တွေ့ဆုံကြပြန်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဌီအခိုက် ဌီအခိုက်၌
 ဆန့်ကျင်ဘက် အအေးဥတုနှင့် ပေါင်းမိဖန်များသောအခါ ရှေးက အပူရုပ်
 အစဉ်သည် ကွယ်ပျောက်၍ အအေးရုပ်အစဉ် ဖောက်ပြန်လာသည်။ အအေး
 ရုပ်အစဉ် ပျောက်၍ အပူရုပ်အစဉ် ဖောက်ပြန်ပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။
 ဤသို့ ရှေးရုပ်အစဉ်နှင့် မတူသော နောက်ရုပ်အစဉ်တစ်မျိုး ဖြစ်ခြင်းကိုပင်
 “ရူပတိ” အရ “ဖောက်ပြန်ခြင်း” ဟု ယူရသောကြောင့် “ဝိကာရာပတ္တိစ-
 သီတာဒိသန္နိပါတေ ဝိသဒ္ဓိသုပ္ပတ္တိယေဝ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်းဟူသည်
 အအေးအစရှိ ဆန့်ကျင်ဘက်ဥတုနှင့် ပေါင်းမိရာအခါ၌ ရှေးရုပ်အစဉ်မှ
 မတူသော နောက်ရုပ်အစဉ်၏ ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း” ဟု ခန္ဓဝိဘင်းဋီကာမိန့်သည်။

ဆက်ဥးအံ့-အအေးကြောင့်ဖောက်ပြန်မှုဟူသည် အအေးမိ၍ ဖျားနာမှု၊
 ဆောင်းအခါ၌ အသားအရေကွဲမှု၊ လောကန္တရိုက်ဟု ခေါ်အပ်သော ငရဲ၌
 အလွန်အေးသည့်အတွက် (၃)ဂါဝုတ်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို မွေ့ကြေမှု
 စသည်တည်း။ အပူကြောင့် အသားအရေ နီမြန်းပုံ၊ ထမင်းဆာမှု၊ ရေငတ်မှု
 ကြောင့် ရုပ်ညှိုးနွမ်းပုံ၊ မှက် ခြင် နေပူ လေပူ မြွေကင်းတို့၏ တွေ့ထိကိုက်ခဲမှု
 ကြောင့် အဖုအပိမ့်အပေါက်အကွဲဖြစ်ပုံ စသည်ကိုချဲ့ထွင်၍ကြည့်ပါ။ ဤပြအပ်
 ခဲ့သော ဖောက်ပြန်မှုသည် ဥတုပျက်၍ ဖောက်ပြန်မှုတည်း။ အကုသိုလ်ကံ
 ကြောင့် ကုဋ္ဌနူနာစွဲကပ်ရပုံ၊ စိတ်ကြောင့် စိတ္တဇရောဂါဖြစ်ရပုံ၊ မသင့်သော
 အာဟာရကြောင့် တခဏချင်း တောင့်တင်း ကိုက်ခဲရပုံများကို ထောက်လျှင်
 ကံ စိတ် အာဟာရတို့ကြောင့်လည်း ရုပ်ဖောက်ပြန်ကြောင်းကို သိနိုင်သည်။

နာမ်တရားကို ရုပ်ဟုမဆိုထိုက်။ ။ ရှေးအစဉ်နှင့်မတူဘဲ နောက်အစဉ်၏
 ပြောင်းလွဲခြင်းကို “ဖောက်ပြန်ခြင်း”ဟုခေါ်လျှင်၊ နာမ်တရားများလည်း ကုသိုလ်
 အစဉ်မှ အကုသိုလ်အစဉ် ပြောင်းလွဲခြင်းစသည်ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “ရုပ်”ဟု
 ခေါ်ထိုက်သည်မဟုတ်လောဟု-မေး၊ အဖြေကား-ရူပတိအရ အများမျက်မြင်
 အထင်အရှားဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော ဝိဘူတတရရူပနုကိုသာ အလိုရှိအပ်

သောကြောင့် နာမ်တရား၏ မထင်မရှားဖောက်ပြားမှုကို ရုပ်ဟု မခေါ်ထိုက်။
[ဝိဘူတတရ=အထူးထင်ရှားသော + ရုပ္ပန။]

ချဲ့ဦးအံ့-ဖောက်ပြန်မှုသည် ထင်ရှားသောဖောက်ပြန်မှု၊ မထင်ရှားသော ဖောက်မှုဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ နာမ်တရားတို့၏ ဖောက်ပြန်မှုသည် မထင်ရှားချေ၊ သူတစ်ပါး၏စိတ်ကို သိနိုင်သူသာ ဖောက်ပြန်ကြောင်းကို သိနိုင်၏။ ရုပ်တရား တို့၏ ဖောက်ပြန်မှုကား ကလေးများပင် သိနိုင်လောက်အောင် ထင်ရှား၏။ အများသုံးနှုန်းရမည့် နာမည်သည် အများထင်ရှားမှသာ သင့်လျော်၏။ နာမ် တရားကို ရုပ်ဟုဆိုလျှင် ဖောက်ပြန်ပုံ မထင်ရှားသဖြင့် “ရူပ”ဟူသော ပါဠိစကားနှင့် မသင့်ချေ။ ပထဝီ အာပေါစသည်ကို ရုပ်ဟုဆိုရာ၌ကား ဖောက်ပြန်ပုံ ထင်ရှားသဖြင့် နာမည်နှင့် သင့်တင့်လိုက်လျော၏။ “သီတေနပိ ရုပ္ပတိ ဥဏှေနပိ ရုပ္ပတိ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသော ဘုရားရှင်လည်း အအေး အပူစသည်ကြောင့် အထင်အရှား ဖောက်ပြန်တတ်ပုံကို ရည်ရွယ် တော်မူရင်း ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] အများမျက်မြင်၊ အထင်အရှား၊ ဖောက်ပြားမှုဟူ၊ ဝိဘူတတရ၊ ရုပ္ပနကို၊ သည်မှာလို၍၊ ထိုထိုနာမ်စု၊ ဖောက်ပြန်မှု၊ ရုပ်ဟု မခေါ်အပ်။

အဝိပရိတနှင့်ရုပ္ပနသဘော။ ။ ပရမတ္ထပုဒ်အဖွင့်တုန်းက ပရမတ်တရား တွေကို အဝိပရိတ(မဖောက်မပြန်)ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဤနေရာ၌ ရုပ္ပန(ဖောက်ပြန်) ဟု ဆိုပြန်ရာ ရှေ့နောက်မဆန့်ကျင်ပါလောဟုမေး၊ အဖြေကား-အဝိပရိတ ဟူသည် မူလပင်ကိုယ်သဘော၏ မဖောက်ပြန်ခြင်းတည်း၊ ရုပ္ပနဟူသည်ကား သန္တတိပညတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် မဆန့်ကျင်ပါ။

ချဲ့ဦးအံ့-ရုပ်ကလာပ်တွေ ဆက်၍ဆက်၍ဖြစ်နေမှုကို သန္တတိ (အစဉ် အဆက်) ဟုခေါ်၏။ အအေးရုပ်တွေ ဆက်၍ဖြစ်နေလျှင် အပူရုပ်အစဉ်သို့ မပြောင်းသမျှ အအေးရုပ်အစဉ်တစ်ခုသာတည်း၊ အပူရုပ်တွေဆက်၍ဖြစ်နေ လျှင် အအေးရုပ်အစဉ်သို့ မပြောင်းသမျှ အပူရုပ်အစဉ်တစ်ခုသာတည်း၊ ဤသို့ အစဉ်သန္တန် တစ်ခုလုံးကို “သန္တတိပညတ်တစ်ခု”ဟုမှတ်ပါ။ ထိုသို့ သန္တတိ- ပညတ်တစ်ခုမှ သန္တတိပညတ်တစ်ခုသို့ ပြောင်းလွှဲမှုကို ရုပ္ပန(ဖောက်ပြန်မှု)ဟု

ခေါ်၏။ ထိုသို့ သန္တတိပညတ်တစ်ခုပြောင်းလွဲသွားသော်လည်း ပင်ကိုယ် သဘောမှ မပြောင်းလွဲကြ။ ပထဝီဓာတ်သည် ကက္ခဋ္ဌ(ကြမ်းတမ်းခိုင်မာခြင်း) သဘောရှိ၏။ ထိုကက္ခဋ္ဌသဘောကား ဘယ်အခါမှ မဖောက်ပြန်၊ အအေးရုပ် အစဉ်မှာပါသည့် ပထဝီဓာတ်လည်း ကက္ခဋ္ဌသဘော၊ အပူရုပ်အစဉ်မှာပါသည့် ပထဝီဓာတ်လည်း ကက္ခဋ္ဌသဘောပင်။ ဥပမာ-တမာပင်၌ ပေါက်ခါစ နုနယ်သောအစဉ် ကြီးရင့်သောအစဉ် ဆွေးမြေ့သောအစဉ်ဟု အစဉ်သန္တတိ အမျိုးမျိုးပြောင်းလွဲလျက်ရှိသော်လည်း မူလဓာတ်ဖြစ်သော အခါးအရသာမှာ ဘယ်အခါမှမပြောင်းလွဲသကဲ့သို့တည်း။

[ဆောင်] ပထဝီအာပေါ၊ ရုပ်ဟုဟောလည်း၊ သဘောအရှိ၊ မပြောင်း လှည့်၍၊ အဝိပရီတ၊ ဖွင့်ခဲ့ရ၏။ မူလအမှန်၊ မဖောက်ပြန် လည်း၊ သန္တာန်ပညတ်၊ ပြောင်းလွဲတတ်သဖြင့်၊ သတ်မှတ် အလျော်၊ ရုပ်ဟုခေါ်သည်၊ . . . မြော်မြင်သူတို့ သိဖွယ်ကူ။

ဝါဒန္တရများ။ ။ အချို့က ရှေးဖြစ်မြဲရုပ်အစဉ်ထက် တိုးတက်ကြီးပွား၍ နောက်ရုပ်အစဉ်များ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ စည်ကားမှုကိုလည်း “ရူပ” အရ ဖောက်ပြန် ခြင်းဟုဆိုကြ၏။ ဥပမာ-ဖျားနာ ညှိုးနွမ်းနေသော ရုပ်အစဉ်မှ အဖျားကင်း၍ သန့်ရှင်းသော ရုပ်အစဉ် ဖြစ်မှုမျိုးတည်း။ တချို့ကလည်း “ကွေးသောရုပ်အစဉ်မှ ဆန့်တန်းသောရုပ်အစဉ်သို့ ပြောင်းလွဲခြင်း၊ ထိုင်နေသောရုပ်အစဉ်မှ မတ်မတ် ရပ်သောရုပ်အစဉ်သို့ ပြောင်းလွဲခြင်း၊ အသံမထွက် ငြိမ်သက်သောရုပ်အစဉ်မှ အသံထွက်၍ လှုပ်လှက်သောရုပ်အစဉ် ဖြစ်ခြင်းများကိုလည်း “ရူပန” အရ ဖောက်ပြန်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်မှုများသည် မမြဲခြင်း အနိစ္စလက္ခဏာကို ထင်ရှားစေသော အရာသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအယူ အားလုံး စည်းထုံးမကျချေ။

ချဲ့ဥးအံ့- “ဖောက်ပြန်” ဟူသောစကားသည် “ချွတ်ယွင်းခြင်း၊ ပျက်စီး ခြင်း” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ပြနိုင်၏။ ကောင်းမွန်စည်ကား ကြီးပွားခြင်းကို “ဖောက်ပြန်” ဟု လောက၌ ဆိုရိုးမရှိ။ “ရူပတီတိ ကုပ္ပတိ ဃဇ္ဇိယတိ ပိဇ္ဇိယတိ ဘိဇ္ဇတိ” ဟု ဖွင့်ပြသော ခန္ဓဝိဘင်းအဋ္ဌကထာစသည်လည်း ရူပတိအရ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားမှုကိုသာ ဖွင့်ပြသည်။ “သီတေနပိ ရူပတိ ဥဏှေနပိ ရူပတိ

ဇိယတ္တယပိ ရူပတိ”စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်များ၌လည်း ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားဖို့ရာ မကောင်းသော သီတ ဥဏှ ဇိယတ္တ စသော အကြောင်းများကိုသာ ပြတော်မူ ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့၏ အယူအားလုံးပင် စည်းထုံးမကျချေ၊ [ရူပတိ- ဟူသည်ကား၊ ကုပ္ပတိ-ပျက်စီးတတ်၏၊ ဃဋ္ဌိယတိ- ထိခိုက်တတ်၏၊ ပိဋ္ဌိယတိ- နှိပ်စက်အပ်၏၊ ဘိဇ္ဇတိ-ကွဲပျက်တတ်၏၊ ဝါ-ခွဲဖျက်အပ်၏။]

ရူပဘုံကရုပ်။ ။ ရူပဘုံ၌ အအေးအပူစသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်း မရှိ၊ ဥတုညီမျှ၍ အားလုံးသဟယဖြစ်ရကား ရူပဘုံ၌ ပထဝီ အာပေါစသော ရုပ်ကလာပ်တို့မှာ ဖောက်ပြန်ဖွယ်မရှိ၊ ထိုသို့ဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိလျှင် “ရူပတိ” အရ ရူပ မမည်ထိုက်ဟု အချို့က စကားကပ်ကြ၏။ ချေပရန်ကား “ဖောက်ပြန် တတ်”ဟူရာ၌ “တကယ့်ကို ဖောက်ပြန်ရမည်”ဟုပြလိုရင်း မဟုတ်၊ ဆန့်ကျင် ဘက်နှင့် မတွေ့သေး၍ မဖောက်ပြန်သေးသော်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်နှင့် တွေ့က မုချ ဖောက်ပြန်မည်ဖြစ်လျှင် “ဖောက်ပြန်တတ်”ပင်တည်း၊ ရူပဘုံ၌ ရုပ်တို့လည်း ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းနှင့်ပေါင်းမိက ဖောက်ပြန်ကြမည်သာ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို မလွန်ဆန်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ရူပတိ”ဟူသောဝစနတ် အရ ရူပဘုံက ရုပ်များလည်း ရူပအမည် ရကြသည်သာဟု မှတ်ပါ။

နိဗ္ဗာန်၏ဝစနတ္ထ။ ။ ဝါနတော နိက္ခန္တိ နိဗ္ဗာနံ၊ ဝါနတော-တဏှာမှ၊ နိက္ခန္တိ-ထွက်မြောက်သောတရားတည်း၊ နိဗ္ဗာနံ-တဏှာမှထွက်မြောက်သော တရား၊ လောကီတရားကဲ့သို့ တဏှာ၏ အာရုံပြုကို မခံရတော့ဘဲ တဏှာ၏ စက်ကွင်းမှ လွတ်ကင်းမှုကို “တဏှာမှ ထွက်မြောက်”ဟုဆိုသည်။ [“နိ + ဝါန” ပုဒ်မှ ဝကို ဒွေဘော်ပြု၊ ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၍ နိဗ္ဗာနဟုဖြစ်၏၊ သက္ကဋ၌ နိရ်ဝါနဟုရှိသောကြောင့် “နိဗ္ဗာဏ”ဟုလည်းရေးကြ၏။]

လောကုတ္တရာစိတ်ကို နိဗ္ဗာနမဆိုရ။ ။ တဏှာ၏ အာရုံအပြုကို မခံ ရသောကြောင့် “နိဗ္ဗာန”ဟုဆိုလျှင် လောကုတ္တရာစိတ်စေတသိက်များလည်း တဏှာ၏ အာရုံအပြုကို မခံရသောကြောင့် “နိဗ္ဗာန”မည်သင့်သည် မဟုတ် လောဟုမေး၊ အဖြေကား-နိဗ္ဗာနသဒ္ဓါသည် တဏှာ၏စက်ကွင်းမှ ရှင်းရှင်းကြီး လွတ်မြောက်ပြီးသော အသင်္ခတဓာတ်၌ ထင်ရှားသည့် အထင်ရူဠိသဒ္ဓါ ဖြစ်သောကြောင့် လောကုတ္တရာစိတ် စေတသိက်များကို နိဗ္ဗာနဟု မဆိုရ။

ချဲ့ဦးအံ့-လောကုတ္တရာစိတ်ကို တဏှာက အာရုံမပြုနိုင်ပါသော်လည်း ထိုစိတ်၏တည်ရာ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များကိုကား တဏှာက အာရုံပြုလျက်ရှိ သေး၏။ ဥပ္ပလဝဏ်ရဟန္တာထေရီမ၌ နန္ဒလုလင် ဖျက်ဆီးပုံကိုထောက်ပါ။ ဤသို့ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်က တဏှာစက်ကွင်းမှ မလွတ်ကင်းသောကြောင့် “တစ်နွယ် ငင် တစ်စင်ပါ” ဆိုသလို လောကုတ္တရာစိတ်ကိုလည်း တဏှာစက်ကွင်းမှ ရှင်းရှင်းကြီး လွတ်မြောက်ပြီဟု မဆိုသာ၊ သို့အတွက် လောကုတ္တရာ စိတ် စေတသိက်များ၌ နိဗ္ဗာနအမည်မရထိုက်။

**သန္တတိလက္ခဏာ’မစ္စုတ-ရသံ နိဗ္ဗာနအမတံ၊
အနိမိတ္တဥပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ န လဗ္ဘတိ။**

နိဗ္ဗာနအမတံ-နိဗ္ဗာန်ဟူသော အမြိုက်တရားတော်သည်၊ သန္တတိ- လက္ခဏာ-ရုပ်နာမ်ခပ်သိမ်း၊ ချုပ်ငြိမ်းအေးမြခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ အစ္စုတရသံ- ပင်ကိုယ်သဘောမှ မရွေ့လျော့ခြင်း သမ္မတ္တိရသရှိ၏။ အနိမိတ္တဥပဋ္ဌာနံ- အထည်ပုံဟန်၊ သဏ္ဌာန်နိမိတ်၊ အရိပ်အသွင်မရှိဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ ပဒဋ္ဌာနံ-နီးကပ်သော အကြောင်းကို၊ န လဗ္ဘတိ-မရအပ်။

သန္တိလက္ခဏာ။ ။ သုခသည် သန္တိသုခ ဝေဒယိတသုခဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ သန္တိသုခသည် ဝေဒယိတသုခကဲ့သို့ ခံစားရသော သုခမဟုတ်၊ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မခံစားရဘဲလျက် ငြိမ်သက်အေးမြသော သုခပေတည်း။ သန္တိသုခသဘောကို ဥပသမာနုဿတိ၌ ရှုပါ။ [အစ္စုတရသကား ထင်ရှားပြီ။]

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ စိတ်စေတသိက်များပင် ပုံသဏ္ဌာန်မထင်ရကား ထိုထက် သိမ်မွေ့သော နိဗ္ဗာန်ဝယ် အဘယ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန် ရှိတော့အံ့နည်း၊ ထိုကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်တွင် ပုံသဏ္ဌာန်ဟူသော အရိပ်နိမိတ် အသွင် အပြင်မရှိသောတရားဟု ထင်လာ၏။ နိဗ္ဗာန်မှာ နီးကပ်သော ပဒဋ္ဌာန် အကြောင်း မရှိ၊ နိဗ္ဗာန်ကြောင့်သာ ကိလေသာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ်တို့သည်လည်းကောင်း အေးငြိမ်းကြရသည်။ [နိဗ္ဗာန်ရဖို့ရန် ဝေးသော အကြောင်းများကား ပါရမီကုသိုလ်၊ ဝိပဿနာကုသိုလ်၊ မဂ်ဖိုလ်အားဖြင့် အများပင် ရှိနိုင်ပါသည်။]

နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ။ ။ ထို၌ သဗ္ဗထာပုဒ်ကို စတုရသ၌ အဘိန္နဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ အလုံးစုံအပြား (အစွမ်းကုန်အပြားအပြား)အားဖြင့် “ပရမတ္ထ တရား လေးပါးပြားသည်”-ဟူလို၊ အချို့ကား သဗ္ဗထာကို ဝုတ္တာ၌ စပ်လိုကြ၏၊ စဉ်းစားကြပါ။ ဤ“တတ္ထ ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္တာ”ဟူသောဂါထာသည် ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို အကျဉ်းချုပ်သောကြောင့် ဥဒ္ဓေသဂါထာမည်၏။ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟုခေါင်းစဉ် မာတိကာကို ပြသောကြောင့်“မာတိကာဂါထာ”ဟု လည်းခေါ်နိုင်ပါသည်။

စိတ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

တတ္ထ စိတ္တံ တာဝံ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ ကာမာဝစရံ
ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စေတိ။

“စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ”ဟူသော ဥဒ္ဓေသ စကားဝယ် စိတ္တံဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏ နိဒ္ဓေသကိုပြတော်မူလိုသောကြောင့် “တတ္ထ စိတ္တံ တာဝံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနိဒ္ဓေသနယ်ကား စိတ်ပိုင်းတစ်ပိုင်းလုံး “ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ” ဟူသော နိဂုံး၏ရှေ့က “ဧကဝိသသတံ ဗုဓာ” တိုင်အောင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “စိတ္တံသည် ဥဒ္ဓေသ၊ တတ္ထ စိတ္တံမှ စ၍ စိတ်ပိုင်း တစ်ပိုင်းလုံးကား နိဒ္ဓေသ” ဟု မှတ်ပါ။

ကာမာဝစရ။ ။ ကာမေ အဝစရတီတိ ကာမာဝစရံ ယံ-အကြင်စိတ် သည်၊ ကာမေ-ကာမဘုံ၌၊ အဝစရတိ-များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုစိတ်သည်၊ ကာမာဝစရံ-ကာမာဝစရမည်၏၊ “များသောအား

ဖြင့်” ဟူသည်ကား ကာမာဝစရစိတ်ဟူသော သဘောသည် တစ်မျိုးသာရှိ၏။ ထိုစိတ်သည် လောဘမှု ပဌမအသင်္ခါရိကနာမည်၊ စက္ခုဝိညာဉ်နာမည် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးနာမည်ခံလျက် ကာမဘုံ၌ အဖြစ်များ၏။ ရူပဘုံ၌ ယာနဝိညာဉ် စသောနာမည်ဖြင့် တချို့ မဖြစ်နိုင်၊ အရူပဘုံ၌ကား စက္ခုဝိညာဉ် စသော နာမည်ဖြင့်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဤသို့ ကာမဘုံ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလွန်နည်းအားဖြင့် “ကာမာဝစရစိတ်”ဟု ခေါ်ရသည်-ဟူလို၊ ဤကာမာဝစရပုဒ်၌ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ ကြံလုံးတွေ များစွာရှိသေး၏။ ကျယ်ဝန်းလှသောကြောင့် လျစ်လျူရှုရတော့သည်။ နောက်၌လည်း သဒ္ဒါနည်းဟူသမျှကို ချုံးနိုင်သမျှ ချုံးပြပါအံ့။

ရူပါဝစရ၊ အရူပါဝစရ။ ။ ရူပဿ ဘဝေါ ရူပံ၊ ရူပဿ-ရုပ်၏၊ ဘဝေါ-ဖြစ်ရာဘုံသည်၊ ရူပံ-ရုပ်၏ဖြစ်ရာဘုံ၊ “နာမ်ချည်းမက ရုပ်တရားပါ ဖြစ်ရာဘုံ” ဟူလို၊ ရူပဘဝဟု ဆိုလိုလျက် ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “ရူပ”ဟု ဆိုထားသည်။ ရူပေ-ရူပဘုံ၌၊ အဝစရတိ-များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရူပါဝစရံ-ရူပါဝစရစိတ်မည်၏၊ ရူပကုသိုလ်ကြိယာများသည် ရူပဘုံ၌သာမက ကာမဘုံ၌လည်း ဖြစ်သေး၏။ သို့သော် ရူပဝိပါက်ကား ရူပဘုံ၌သာ ဖြစ်သည်။ ရုပ်မရှိသော (နာမ်တရားသာရှိသော)ဘုံဘဝကို “အရူပ”ဟု ခေါ်၏။ အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ အဝစရတိ-များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အရူပါဝစရံ-အရူပါဝစရစိတ်မည်၏။ အရူပဝိပါက်သည် အရူပဘုံ၌သာ ဖြစ်၏။ [စရတိ၌ စရဓာတ်သည် လှည့်လည်ခြင်းအနက် သာမက၊ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တန အနက်ကိုလည်း ဟော၏။]

လောကုတ္တရ။ ။ လူဇ္ဇတိ ပလူဇ္ဇတီတိ လောကော၊ လူဇ္ဇတိ ပလူဇ္ဇတိ-ပျက်စီးတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကော-လောကမည်၏။ သတ္တ၊ သင်္ခါရ၊ ဩကာသဟူသော လောကသုံးမျိုးတွင် သင်္ခါရလောကတည်း၊ သင်္ခါရလောကဟူသည်လည်း “ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ”ဟု ခေါ်ရသော လောကီ ရုပ်နာမ်တရားများတည်း၊ ဥတ္တရီတိ ဥတ္တရံ၊ ဥတ္တရတိ-လွန်မြောက်ဆဲ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥတ္တရံ-ဥတ္တရမည်၏။ ဤအလို လွန်မြောက်ဆဲဖြစ်သော မဂ်တရား ရ၏။ (တစ်နည်း) ဥတ္တိဏ္ဏံ-လွန်မြောက်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥတ္တရံ-ဥတ္တရမည်၏။ ဤအလို လွန်

မြောက်ပြီးသော ဖိုလ်တရား ရ၏။ လောကတော-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော သင်္ခါရ လောကမှ၊ ဥတ္တရံ-လွန်မြောက်ဆဲ လွန်မြောက်ပြီးစိတ်တည်း၊ လောကုတ္တရံ-လောကမှ လွန်မြောက်ဆဲ လွန်မြောက်ပြီးစိတ်။

မှတ်ချက်။ ။ လူ့တိ ပလူတိကို “ဖြစ်တတ် ပျက်တတ်၏”ဟုလည်း ကောင်း၊ “ခဏဘင်အားဖြင့် ပျက်တတ်၊ စုတိဘင်အားဖြင့်ပျက်တတ်၏”ဟုလည်းကောင်း အနက်ဆိုကြသေး၏။ ထိုအနက်များကို “ပလူဇနတာယာတိ ဗျာဓိအာဒိပကာရေဟိ ဘိဇ္ဇနတော”ဟူသော မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာဖြင့် ဆင်ခြင်ပါ။

တစ်နည်း။ ။ လောကအရ သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော သတ္တလောက၊ သတ္တဝါတို့နေရာ ဘုံဌာနဟူသော ဩကာသလောက၊ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရဟူသော သင်္ခါရလောက ဤသုံးမျိုးလုံးကို ယူပါ။ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပုထုဇဉ်အပေါင်း ဟူသော သတ္တလောက၊ အပါယ်လေးဘုံဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏။ သကဒါဂါမိမဂ်သည် သောတာပန့်ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းဟူသော သတ္တလောက၊ ကာမဘုံတစ်စိတ်ဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏။ [ကာမသုဂတိဘုံ၌ အထပ်ထပ် မဖြစ်ရ၊ တစ်ကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ရတော့သဖြင့် “ကာမဘုံတစ်စိတ်မှလွတ်သည်”ဟု ဆိုသည်။] အနာဂါမိမဂ်သည် သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းဟူသော သတ္တလောက၊ ကာမဘုံဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏။ [“အနာဂန္တာ ဣတ္ထတ္ထိ”အရ ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေရတော့သဖြင့် ကာမလောကမှ လွတ်သည်-ဟု ဆိုသည်။] အရဟတ္တမဂ်သည် အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းဟူသော သတ္တလောက၊ ရူပ အရူပဘုံဟူသော ဩကာသလောကမှ လွတ်မြောက်၏။ သတ္တဩကာသလောကတို့မှ လွတ်မြောက်ဆိုလျှင် ဆိုင်ရာ ရုပ်နာမ် သင်္ခါရဟူသော သင်္ခါရလောကမှလည်း လွတ်မြောက်တော့၏။ မဂ်တရားက လွတ်မြောက်လျှင် ဖိုလ်တရားလည်း လွတ်မြောက်တော့သည်။

ခေါင်းစဉ်မာတိကာ။ ။ ဤ “စိတ္တံ တာဝ စတုပ္ပါပေ၊ လောကုတ္တရဇ္ဇေတိ” ဟူသော စကားလည်း ဘုံလေးပါးဖြင့် စိတ်ကို အကျဉ်းချုပ်ခွဲခြားပြသော

ဥဒ္ဒေသ(ခေါင်းစဉ် မာတိကာ)စကားပင် ဖြစ်သေး၏။ ဤခေါင်းစဉ်အတိုင်း ကာမာဝစရစိတ်(၅၄), ရူပစိတ်(၁၅) စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြုလိမ့်ဦးမည်။

ကာမာဝစရစိတ်အကျယ်

တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ

အနုသန္ဓေ။ ။ “ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဉ္စေတိ” ဟူသော ခေါင်းစဉ်မာတိကာအားလျော်စွာ ကာမာဝစရစိတ်ကို ရှေးဦးစွာ ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ”ဟူသော ပါဠိကို မိန့်သည်။ [တတ္ထချီလျက်, စကားတက်မှု, မှတ်ယူ ဝိတ္ထာရ။]

ပါပနှင့် အဟေတုက ရှေ့ထား။ ။ ကာမာဝစရစိတ်တွင်လည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိသည်တွင် “ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာ”ဟူသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့်ညီစွာ ကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာ ပြထိုက်သော်လည်း ကုသိုလ်သည် သောဘနတရားဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ သောဘနများနှင့် ပေါင်းစပ်လျက် “သောဘနစိတ် တစ်ခုယုတ် ခြောက်ဆယ်”ဟု ရေတွက်၍ လွယ်ကူစေခြင်းငှာ ကုသိုလ်ကို နောက်ထားလျက် ပါပနှင့် အဟေတုကကို ရှေးဦးစွာ ပြသည်။

လောဘမူလကို ရှေ့ထား။ ။ ပါပနှင့် အဟေတုကတို့တွင်လည်း အဟေတုကသည် အဗျာကတဖြစ်၍ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏နောက်လိုက် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ဟိတ်နှင့် လုံးဝမယှဉ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း ပါပမည်သော အကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာပြသည်။ ပါပစိတ်တွင်လည်း ပဋိသန္ဓေ နေသူတိုင်း၌ တစ်ဘဝဝယ် ဘဝနိက္ခိက(ဘဝကို နှစ်သက်သော) လောဘဇောက ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်း, အဝိဇ္ဇာ, တဏှာဟူသော မောဟ လောဘနှင့် ယှဉ်ရသဖြင့် ဝဋ်မူလ(ဝဋ်ဘဝ၏ အခြေခံအမြစ်)ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူစိတ်ကို ရှေးဦးစွာပြသည်။ ထို့နောက် ဟိတ်နှစ်ပါးချင်း အယှဉ်တူ၍

ဒေါသမူစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟိတ်တစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်သောကြောင့် မောဟမူစိတ်ကိုလည်းကောင်း ရှေ့နောက်ဆက်၍ ပြသည်။

လောဘမူစိတ် အပ္ပဋ္ဌိ

သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊
သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိကမေကံ ၊ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံတိ ဣမာနိ အပ္ပဋ္ဌိ
လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂတံ။ ။ သုန္တရံ-ကောင်းသော၊ မနော-စိတ်တည်း၊ သုမနော-ကောင်းသောစိတ်၊ သုမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဝေဒနာတည်း၊ သောမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာဝေဒနာ၊ “ကောင်းသောစိတ်” ဟူရာ၌ “အကောင်း”ဟူသည် ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ အပြစ်အနာမရှိသော အကောင်းမဟုတ်၊ သာယာဖွယ်ကောင်းသည့် အကောင်းတည်း၊ ဤစကားမှန်၏... လောက၌ အပြစ်ရှိသည် ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ သာယာဖွယ်ဟူသမျှကို “အကောင်း”ဟု သမုတ်ကြ၏။ သုမန၌ သုသဒ္ဓါလည်း သောမနဿဝေဒနာကို ပြ၏။ ထိုသောမနဿဝေဒနာကို တစ်လောကလုံးက သာယာကြသည်၊ မိမိသန္တာန်၌ သောမနဿဖြစ်ဖို့ရာ သောမနဿ၏ အဆောက်အဦး အာရုံတွေကို စုံစုံမက်မက် ရှာကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ် အရာဖြစ်စေ အကုသိုလ်အရာဖြစ်စေ သောမနဿဝေဒနာကို “သာတံ-သာယာဖွယ်သဘော၊ သုခံ-ချမ်းသာစေတတ်သောသဘော”ဟု ဟောတော်မူသည်။

သဟဂတံ။ ။ “အာရမ္မဏေ စ သံသဋ္ဌေ၊ ဝေါကိဏ္ဏေ နိဿယေ တထာ၊
တဗ္ဘာဝေစာယုဘိဓေယျေ-လိင်္ဂေါ သဟဂတော ဘဝေ”

ဟူသော အဘိဓာန်လာ သဟဂတသဒ္ဒါ၏ အနက်များစွာတို့တွင် ဤနေရာ၌ သဟဂတသဒ္ဒါသည် ရောနှောခြင်းဟူသော သံသဌအနက်ဟောတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့- သမုဒ္ဒရာအဝ၌ ဂင်္ဂါနှင့်ယမုနာမြစ်တို့ ရောနှောမိကြလေရာ၊ “ဤရေသည် ဂင်္ဂါရေ၊ ဤရေကား ယမုနာရေ”ဟု ခွဲခြား၍ မရအောင် ရောနှောမိကြ သံသဌဖြစ်ကြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သောမနဿဝေဒနာနှင့် စိတ်တို့ အတူတကွ ဖြစ်ရာ၌လည်း “ဤသဘောသည် စိတ်၊ ဤသဘောကား သောမနဿဝေဒနာ”ဟု ခွဲခြား၍ မရအောင် ရောနှောမိကြ၊ သံသဌဖြစ်ကြသည်။ သောမနဿေန + သဟဂတံ သောမနဿသဟဂတံ။

ဒိဋ္ဌိဂတ။ ။ ဒိဋ္ဌိပုဒ်၏အနက်ကို စေတသိက်ပိုင်းကြမှ ဖွင့်ပြအံ့။ ဂတသဒ္ဒါကား အနက်သီးခြားမရှိ၊ ဒိဋ္ဌိသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုပင် တွဲဖက်ဟောသော တဏှာဝသဒ္ဒါတည်း။ ဤတဏှာဝအဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုင်ရာသဒ္ဒါကျမ်း၌ ရှုပါ။ “ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ”ဟု တဏှာဝဂုတ္တိကမ္မဓာရည်းဝိဂြိုဟ်ပြ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ-မိစ္ဆာအယူသည်ပင်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ-ဒိဋ္ဌိဂတမည်၏။

သမ္ပယုတ္တံ။ ။ သမ္ပယုတ္တံ၌ သံဟူသော ဥပသာရပုဒ်သည် အညီအမျှ (သမ)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပ-ဥပသာရပုဒ်ကား “အပြား”ဟူသော (ပကာရ) အနက်ကို ဟော၏။ “အပြား”ဟူသည် ဧကုပ္ပာဒတာစသောအားဖြင့် ပြားသော သမ္ပယောဂလက္ခဏာ လေးပါးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့၌ “သမံ-အညီမျှ၊ ဧကုပ္ပာဒတာဒိပ္ပကာရေဟိ-ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယုတ္တံ-ယှဉ်သောစိတ်တည်း”ဟု ဖွင့်ကြသည်။ ဒိဋ္ဌိဂတေန + သမ္ပယုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ။ [သံ၏အတွက် သမဟူသောအနက်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌ ပြထား၏။]

ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ။ ။ ဤပုဒ်၌ ဝိသဒ္ဒါသည် ပဋိသေခ (တားမြစ်ခြင်း) အနက်ရှိ၏။ နသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူဟု ဆိုလိုသည်။ ပသည် အပြားဟူသော ပကာရအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “န + ပယုတ္တံ ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ပ + ယုတ္တံ-ဧကုပ္ပဒတာ အစရှိသောအပြားတို့ဖြင့်+ယှဉ်သောစိတ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ္တံ-အပြားတို့နှင့်ယှဉ်သောစိတ် မဟုတ်၊ “မယှဉ်သောစိတ်” ဟူလို၊ “ဒိဋ္ဌိဂနေ + ဝိပ္ပယုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ။”

သင်္ခါရ။ ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက၌ ရှေးဦးစွာ သင်္ခါရကို နားလည်း သင့်၏။ သင်္ခါရေတိ-ပြုစီမံတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သင်္ခါရေ-သင်္ခါရမည်၏။ ဤသင်္ခါရကို အဋ္ဌကထာတို့၌ “ပယောဂ၊ ဥပါယ”ဟု ဖွင့်၏။ “ပယောဂ”ဟူသည် မိမိ၏စိတ်ကို ထက်မြက်အောင် မိမိကိုယ်တိုင် ပြုပြင်မှုဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂတည်း။ ဥပါယသဒ္ဒါသည် အကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ ထိုထိုအကြောင်း”ဟူလို၊ ဤဥပါယကား ထိုထိုကိစ္စကို မပြုခြင်း ကြောင့် ရရှိမည့် အကျိုးအပြစ်ကို ဆင်ခြင်မှုဟူသော မနောပယောဂနှင့် ဆရာ မိဘ စသူတို့က ကိုယ် နှုတ်တို့ဖြင့် တိုက်တွန်းမှုဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂတည်း။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ မနော ပယောဂနှင့် သူတစ်ပါး၏ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂများကို ဤအရာ၌ “သင်္ခါရ”ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ချဲ့ဦးအံ့-

သူတစ်ပါးပယောဂ။ ။ ဥပုသ်နေ့၌ သူငယ်တစ်ယောက်သည် ဥပုသ် မစောင့်လိုဘဲ တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ဖြစ်နေ၏။ ထိုအခါ ဆရာ၊ သို့မဟုတ် မိဘ- သူငယ်ချင်း စသူတစ်ဦးဦးက ဥပုသ်စောင့်ဖို့ရန် ခပ်ကြမ်းကြမ်း ငေါက်ငန်း စေခိုင်း၏။ သို့မဟုတ် မစောင့်လျှင် အပြစ်၊ စောင့်လျှင် အကျိုးရဖို့ကို ညွှန်ပြတိုက် တွန်း၏။ ထိုကဲ့သို့ စေခိုင်း တိုက်တွန်းရာ၌ မေးထိုး၍ လက်ပြ၍ခိုင်းလျှင် ကာယ ပယောဂ (ကိုယ်အမှုအရာ)တည်း။ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုခိုင်းလျှင် ဝစီပယောဂ (နှုတ်အမှုအရာ)တည်း။ သူတစ်ပါးတို့၏ ထိုကာယပယောဂ ဝစီပယောဂသည် ဥပုသ်စောင့်ဖို့ ကိစ္စကို စီမံတတ်သောကြောင့် “သင်္ခါရ”မည်၏။

မိမိပယောဂ။ ။ တစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကား နံနက်စောစော အိပ်ရာမှ ထ၍ ဘုရားဝတ်ပြုသွားရန် တွန့်ဆုတ်နေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားဝတ်ပြုမလာလျှင် ဒဏ်ထမ်းရမည်ကိုလည်း တွေးမိ၏၊ သို့မဟုတ် သူများအပြစ်တင်မည်ကိုလည်း တွေးမိ၏။ ထိုတွေးမှုကြောင့် ဘုရားဝတ်ပြုသွား၏။ ဤသို့ မိမိကိုယ်တိုင် တွေးမှုဟူသော မနောပယောဂလည်း သင်္ခါရပင်တည်း။ လောကီ လောကုတ္တရာ တိုးတက်ရေးကိစ္စဝယ် တွန့်ဆုတ်နေရာ၌ အားတက်ဖွယ်ကောင်းသော ပျို့ကဗျာ ဂါထာများကို ရွတ်ဆိုမှု၊ စိတ်ထက်သန်အောင် လက်သီး လက်နုံးတန်း လျက် လမ်းလျှောက်မှုဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂများလည်း

မဖြစ်သေးသော ကိစ္စကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်သော သင်္ခါရပင် တည်း။ [ထိုထိုကိစ္စကို ဆိုင်ရာစိတ်ဖြင့် ပြုရသောကြောင့် “ကိစ္စကို ပြုစီမံ”ဟု ဆိုလိုက်သည်။ စင်စစ်မှာ ထိုကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြောင်းဖြစ်သော စိတ်ကို ပြုစီမံခြင်း ပင်တည်း။]

[ဆောင်] တစ်စုံတစ်ခု၊ ကိစ္စမှုကို၊ မပြုလို၍၊ တွန့်တိုဆုတ်နစ်၊ စိတ်ဖြစ် သောအခါ၊ ဆရာမိဘ၊ ဟူသမျှတို့၊ ကာယဝစီ၊ ဤနှစ်လီဖြင့်၊ ထိုဤခိုင်းစေ၊ ငေါက်ငန်းလေတည့်၊ တစ်ထွေတိုက်တွန်း၊ ကျိုးပြစ်ညွှန်းလျက်၊ မေးထိုးလက်ပြ၊ ပယောဂနှင့်၊ တက်ကြွ ဖွယ်ရာ၊ ကိုယ်ဘာသာလည်း၊ ကောင်းစွာကျိုးပြစ်၊ ကြံစိစစ်၍၊ အာသစ်ဖွယ်မျိုး၊ ဂါထာပျို့ကို၊ ရွတ်လို့တစ်ခန်း၊ လက်ရုံး တန်းလျက်၊ လမ်းလျှောက်အမှု၊ အစုစုသည်၊ မှတ်ရှုသင်္ခါရ ချည်းတည်း။

အသင်္ခါရိကစိတ်။ ။ စိတ်တစ်ခုဖြစ်ဖို့ရန် ကေန်ရှိရမည့် အကြောင်းကား အာရုံတည်း။ အာရုံမရှိလျှင် မည်သည့်စိတ်မျှ မဖြစ်နိုင်။ အရောင်အလင်းဟူ သော အာလောက၊ နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မှုဟူသော မနသိကာရ၊ စသော အချို့စိတ်နှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းများလည်းရှိသေး၏။ ပြခဲ့သော သင်္ခါရအကူအညီမပါဘဲ ထိုရိုးရာအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သောစိတ်သည် အသင်္ခါရိကစိတ်တည်း။ ဥပမာ-ဥပုသ်စောင့်ချိန်ကျလျှင် မည်သူမျှ မတိုက် တွန်းရ၊ မိမိအလိုအလျောက် (မတွန့်ဆုတ်ဘဲ) ဥပုသ်စောင့်တဲ့ စိတ်မျိုးတည်း။ နတ္ထိ သင်္ခါရော ယဿာတိ အသင်္ခါရော၊ အသင်္ခါရေန ဥပ္ပန္နံ အသင်္ခါရိကံ။ ယဿ-အကြင်အာရုံ စသောအကြောင်းအပေါင်း၏။ သင်္ခါရော-သင်္ခါရအကူ အညီသည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကူတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုအာရုံစသော အကြောင်း အပေါင်းသည်။ အသင်္ခါရော- အသင်္ခါရမည်၏။ အသင်္ခါရေန-သင်္ခါရမရှိသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သောစိတ်တည်း။ အသင်္ခါရိကံ-သင်္ခါရ မရှိသောအကြောင်းအပေါင်း ဖြစ်သောစိတ်။

သသင်္ခါရိကစိတ်။ ။ မကျန်းမမာခြင်း၊ ထိန မိဒ္ဓနှင့် ပျင်းရိမှုဟူသော ကောသလ္လစသည်တို့၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့် ထိုရိုးရာအကြောင်းများသည်

ဥပုသ်စောင့်မှုစသောကိစ္စကို ဖြစ်အောင်မတတ်နိုင်၊ ပြုအပ်ခဲ့သော သင်္ခါရ တစ်ခုခု အကူအညီရမှသာ (စေခိုင်း တိုက်တွန်းမှသာ) ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထိုသို့ သင်္ခါရ အကူအညီပါသော အကြောင်းများကြောင့်ဖြစ်သောစိတ်သည် သသင်္ခါရိကစိတ်မည်၏။ သဟ + သင်္ခါရေန ယော ဝတ္ထတီတိ သသင်္ခါရော၊ သသင်္ခါရေန + ဥပ္ပန္နံ သသင်္ခါရိကံ၊ ယော-အကြင်အကြောင်းအပေါင်းသည်၊ သင်္ခါရေန-သင်္ခါရနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္ထတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုအကြောင်းအပေါင်းသည်၊ သသင်္ခါရော-သသင်္ခါရမည်၏၊ သသင်္ခါရေန-သသင်္ခါရနှင့်တကွဖြစ်သောအကြောင်းအပေါင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သောစိတ်တည်း၊ သသင်္ခါရိကံ-သင်္ခါရနှင့်တကွဖြစ်သော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့် ဖြစ်သောစိတ်၊ ဤကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ (စိတ္တပ္ပာဒကဏ္ဍ ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်) ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌသာလိနီအဖွင့်ကိုမှီ၍ ပြုအပ်သော အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ဤနည်း၌ “သသင်္ခါရ၊ အသင်္ခါရ”အရ စိတ်မရသေးဘဲ၊ အာရုံစသော အကြောင်းအပေါင်းကိုသာ ရသည်ကို သတိပြုခဲ့ပါ။

ဋီကာကျော်ဝါဒ။ ။ ရှေးရိုက်စာအုပ်၌ “ဋီကာကျော်” ဟုခေါ်အပ်သော အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနီဋီကာ၏ဝါဒကို ဤနေရာ၌ပြထား၏။ ယခုအခါ ဋီကာကျော်နိဿယကို ရေးသားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဓိပ္ပာယ်များကို ထိုဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ။ ။ [ဥပေက္ခာ=ဥပ+ဣက္ခာ၊] ဥပဟူသော ဥပသာရပုဒ်သည် ဥပပတ္တိအနက်ကို ဟော၏။ ဥပပတ္တိသဒ္ဒါကား ယုတ္တိ (အသင့်အတင့်) အနက်ဟောတည်း၊ ဣက္ခဓာတ်ကား အနုဘဝန (ခံစားခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ဥပပတ္တိတော (ယုတ္တိတော) ဣက္ခတိ အနုဘဝတီတိ ဥပေက္ခာ၊ ဥပပတ္တိတော ယုတ္တိတော- သင့်ရုံတော်ရုံအားဖြင့်၊ ဣက္ခတိ အနုဘဝတိ-အာရုံကို ခံစားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာဝေဒနာမည်၏။ သုခဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် အာရုံကို လွန်လွန်ကဲကဲ ခံစားကြ၏။ ဤဥပေက္ခာကား သင့်ရုံတော်ရုံသာ ခံစားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာ၏ ခံစားပုံကို အထင်အရှား မသိနိုင်ကြ။

တစ်နည်း။ ။ သုခဒုက္ခာနံ-သုခဒုက္ခဝေဒနာတို့အား၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ ဥပေတာ

ယုတ္တာ-သင့်တင့်သော၊ ကုက္ကာ အနုဘဝနံ-ခံစားခြင်းသည်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာ မည်၏။ သုခနှင့်ဒုက္ခဝေဒနာသည် အချင်းချင်းဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သုခ၏အခြားမဲ့၌ ဒုက္ခမဖြစ်၊ ဒုက္ခ၏အခြားမဲ့၌လည်း သုခမဖြစ်နိုင်၊ ဥပေက္ခာ ကား နှစ်ပါးလုံးနှင့် သင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဒေါသဇောနောင် ဥပေက္ခာတဒါရုံ၊ သောမနဿဇောနောင် ဥပေက္ခာတဒါရုံ ကျနိုင်သည့်အပြင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းနောင် သောမနဿဇော ဒေါသဇောတို့ စောနိုင်ကြသည်။ ဥပေက္ခာယ + သဟဂတံ ဥပေက္ခာသဟဂတံ။

ဝိသေသနကူမရပုံ ။ ။ သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကံပုဒ်တို့သည် ဧကံကို အထူးပြုသော ဝိသေသနပုဒ်တို့တည်း။ လောဘမူစိတ်၌ ဖဿစသောအားဖြင့် စေတသိက်(၂၂)ပါးယှဉ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဖဿစသောစေတသိက်တို့ဖြင့် ဝိသေသနမပြုဘဲ ဝေဒနာ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များတွင်မပါဝင်သော သင်္ခါရ ဖြင့်လည်းကောင်း ဝိသေသနကူမရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ဖဿစသည် တို့က စိတ်ချင်းကွဲအောင် မပြုနိုင်သောကြောင့် ဝေဒနာ ဒိဋ္ဌိ သင်္ခါရတို့ဖြင့်သာ ဝိသေသနကူမရပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့။ ။ ဝိသေသနပုဒ်တို့မည်သည် အများနှင့်ဆက်၍ သာမန်ဖြစ် နေသော အနက်ကို ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်မှသာ ဝိသေသနကူမရကျိုးရှိသည်။ ဖဿစေတသိက်ဖြင့် အထူးပြုလျက် “ဖဿသဟဂတံ”ဟုဆိုလျှင် ဖဿက စိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်သည့်အတွက် စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင်မပြုနိုင်၊ “သညာ သဟဂတံ၊ ဝိတက္ကသဟဂတံ၊ မောဟသဟဂတံ” ဟုတစ်ခုခုကို ဆိုပြန်လျှင် လည်း လိုရာစိတ်ကို မရနိုင်သေး၊ ဤသို့ဖဿစသည်ဖြင့် ဝိသေသနကူမ၍ လိုရာစိတ်ကို မရနိုင်သောကြောင့် ဖဿစသည်ဖြင့် ဝိသေသနမပြုထိုက်၊ ဝေဒနာကား သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာ ငါးမျိုးပြားသော ကြောင့် “သောမနဿ သဟဂတံ”ဟုဆိုလျှင် ဒေါမနဿသဟဂုတ်စသော အခြားစိတ်များနှင့် ကွဲပြား တော့၏။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံဟု တစ်ဖန် တွန့် လိုက်သည့်အတွက် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် စိတ်များနှင့် ခြားနားလျက်ရှိချေပြီ။ ထိုသောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်သည် အချို့မှာ တိုက်တွန်းမှု သင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်၍ အချို့မှာတိုက် တွန်းမှုသင်္ခါရမပါဘဲ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်မျိုးကို ခြားနားစေခြင်းငှါ အသင်္ခါရိကံ သသင်္ခါရိကံဟု ထပ်မံ၍

အထူးပြုရပြန်သည်။

[ဆောင်] ဖဿသဟ-ဂတံ စသည်ဖြင့်၊ ကူမ-ပချေ၊ များဝိသေကြောင့်၊ စိတ်နေခြားကာ၊ မပြားလာဘဲ၊ ဝေဒနာ-ဒိဋ္ဌိ၊ အစရှိသား၊ များဘိသင်္ခါ၊ ယင်းတို့တာမူ၊ ခြားကာစိတ်နေ၊ ပြားလာလေ၍၊ ဝိသေသန၊ ယင်းတို့ပြုလျက်၊ မ-ရန်သင့်လျော်၊ အခွင့်တော်သည်၊ ချင့်မြော်နိုင်ကြစေ ခလို။

အမှာ။ ။ “ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ ပဋိပသမ္ပယုတ္တံ” စသည်ဖြင့် သမ္ပယုတ္တံနှင့် တွဲဘက်တရားတို့က ဒိဋ္ဌိ၊ ပဋိပသ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဥဒ္ဒစ္စ၊ ဉာဏ်အားဖြင့် များသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဒိဋ္ဌိ အစရှိသား များဘိ” ဟုဆိုသည်။

သပ္ပိတိကံစသည်လည်း မဆိုသင့်။ ။ ပြခဲ့သောအဖြေအရဆိုလျှင် ပီတိမာနနှင့် ထိနမိဒ္ဓတို့လည်း အချို့စိတ်၌သာယှဉ်၍ အချို့စိတ်၌ မယှဉ်သောကြောင့် “သပ္ပိတိကံ-ပီတိရှိသော၊ နိပ္ပိတိကံ-ပီတိမရှိသော” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “မာနသမ္ပယုတ္တံ မာနဝိပယုတ္တံ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဝိသေသန ပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။ အဖြေကား- ပီတိသည် အချို့အရာ၌ သောမနဿနှင့် အလားတူဖြစ်၍ “သပ္ပိတိကံ” ဆိုလျှင် သောမနဿသဟဂတံကဲ့သို့ သင့်လျော်ရန်ရှိသော်လည်း “နိပ္ပိတိကံ” ဟုဆိုရာ၌ စတုတ္ထဈာန်စိတ် သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်များပါ နိပ္ပိတိက ဖြစ်နေသောကြောင့် “ဥပေက္ခာသဟဂတံ” ဟု ဆိုရသလောက် အရာမရောက်နိုင်။ မာနနှင့်ထိနမိဒ္ဓတို့ကား တစ်ခါတစ်ရံသာ ယှဉ်သော အနိယတယောဂီ စေတသိက်များ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုရန် မလျော်ကန်ချေ။ ထို့ကြောင့် သပ္ပိတိကံ မာနသမ္ပယုတ္တံစသော ဝိသေသနတို့ကို မပြုသင့်တော့ပြီ။

အမှာ ။ ။ ဤအရာဝယ် သောမနဿ၊ ဥပေက္ခာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ အသင်္ခါရိက၊ သသင်္ခါရိကတို့၏ ဖြစ်ဖို့အကြောင်းတို့ကို ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ အကျယ်ပြဦးအံ့။

သောမနဿဖြစ်ကြောင်း။ ။ ၁-သဘာဝက္ကဋ္ဌာရုံ၊ ပရိကပ္ပက္ကဋ္ဌာရုံဟု က္ကဋ္ဌာရုံနှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးတစ်ပါးနှင့်တွေ့ကြုံခြင်း၊ ၂-သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်း၊ ၃-စိတ်နေစိတ်ထား မလေး

နက်ခြင်း ဤသုံးပါးသည် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-(၁)အလတ်တန်းစားလူတို့ နှစ်သက်အပ်သော အာရုံကို သဘာဝက္ကဋ္ဌာရုံ (ရိုးရာက္ကဋ္ဌာရုံ)ဟု ခေါ်၏။ အများအကြိုက်အားဖြင့် က္ကဋ္ဌာရုံဟု မဆိုထိုက်သော်လည်း “ကိုယ်ထင်လျှင်၊ ခုတင်ရွှေနန်း”ဆိုသည့်အတိုင်း တစ်စုံတစ်ယောက်၏ စိတ်ထဲ၌ က္ကဋ္ဌာရုံဟု ထင်မှတ်လောက်သော အနိဋ္ဌာရုံသည် ပရိကပ္ပက္ကဋ္ဌာရုံ မည်၏။ ဥပမာ-မစင်၊ ခွေးကောင်ပုပ်၌ ခွေး လင်းတတို့၏ က္ကဋ္ဌ ထင်နေပုံမျိုးတည်း။ ဤသို့ သဘာဝက္ကဋ္ဌဖြစ်စေ၊ ပရိကပ္ပက္ကဋ္ဌဖြစ်စေ က္ကဋ္ဌာရုံတစ်ခုနှင့်တွေ့ကြုံလျှင် သောမနဿဖြစ်တတ်၏။

(၂) သောမနဿစိတ်နှင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သည့် ပဋိသန္ဓေ မျိုးစေ့ကပင် သောမနဿဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် နောက်နောက်အခါလည်း ဥပေက္ခာ ဖြစ်လောက်သည့် အာရုံမှာပင် သောမနဿစိတ် ဖြစ်တတ်ပေသည်။ [ဆရာတို့ကား “သောမနဿနှင့် ပဋိသန္ဓေနေလာသည့် ဘဝင်ကျသည့်အခါလည်း သောမနဿဘဝင်တွေသာဖြစ်ရကား တစ်သန္တာန်လုံး သောမနဿအထုံ ရနေ၏။ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါးတို့ ဥပေက္ခာဖြစ်လောက်သော အာရုံ၌ ထိုသူမှာ သောမနဿဖြစ်တတ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ် ပြောကြ၏။]

(၃) ထို့ပြင်-စိတ်နေသဘောထား မလေးနက်သူသည် မည်သည့်အရာ၌ မဆို သဘောကျ-ဝမ်းမြောက်လွယ်သောကြောင့် အတော်အတန် အာရုံကိုပင် ခုံမင်နှစ်သက်တတ်ဝမ်းမြောက်တတ်၏။ထို့ကြောင့် ဤပြုအပ်ခဲ့သော အကြောင်းသုံးပါးသည် သောမနဿဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းများတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသုံးပါးစုံမှ သောမနဿဖြစ်သည်ဟု မမှတ်ရ။ ဤသုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါးရှိလျှင် သောမနဿဖြစ်တတ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ဤအကြောင်းအားလုံးသည် ပရမတ္ထသဘာဝကဲ့သို့ သောမနဿကို မုချ ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟုလည်း မမှတ်ရ။ ဖြစ်တတ်သည်ကို ရည်ရွယ်၍ ပြုအပ်သော အကြောင်းများဟူသာ မှတ်ပါ။ နောက်နောက်၌လည်း ဤနည်းပင်။

[ဆောင်] သဘာဝ-ပရိကပ်၊ နှစ်က္ကဋ္ဌပ်နှင့်၊ သောမနသ်မည်-သန္ဓေတည် လျှက်၊ မလေးနက်ငြား၊ သဘောထား၊ သုံးပါး

သောမနဖြစ်ကြောင်းတည်း။

ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း။ ။ [လွန်လွန်ကဲကဲ အလိုရှိအပ်သော အာရုံကို “အတိက္ကဋ္ဌာရုံ”ဟုခေါ်၏။ တော်ရုံတန်ရုံ အလိုရှိအပ်သော အာရုံကို “ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ (အလတ်စား ဣဋ္ဌာရုံ)”ဟု ခေါ်၏။] ၁-ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရခြင်း၊ ၂-ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်း၊ ၃-စိတ်သဘောထား လေးနက်ခြင်း ဤသုံးပါး သည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း များတည်း။ ထိုတွင် ရှေ့နှစ်ပါး၏ အကျယ်ကို သောမနသဖြစ်ကြောင်းမှီး၍ သိပါ။

(၃)အရ အကျယ်ကား-စိတ်သဘောထား လေးနက်သူသည် အရာရာ၌ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုအားကြီးသောကြောင့် တွေ့သမျှ ဣဋ္ဌာရုံတိုင်း၌ တော်တော် နှင့် ဝမ်းမမြောက်ဘဲ လစ်လျူရှုကာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်လောက်သာ ဖြစ်တတ်၏။ ဤကား ဋီကာတို့၌ပြသော ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်းတည်း။

မူဂဓာတုကတာ။ ။ ဤဥပေက္ခာ ဖြစ်ကြောင်း၌ မူဂဓာတုကတာကို လည်း ထပ်လောင်းသွင်းယူသင့်သေး၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ထိုင်းမှိုင်းဖျင်း(အ)ခြင်း ကို မူဂဓာတုကတာဟု ခေါ်၏။ [မူဂ=ဖျင်းအသော+ဓာတုက=ဓာတ်သဘော ရှိသူ+တာ=အဖြစ်] ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအ သူသည် အလွန်ဝမ်းမြောက်ဖွယ် အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရသော်လည်း လျစ်လျူရှုတတ်သည်။ ဤသို့လျင် ဋီကာတို့ပြသော အကြောင်းသုံးပါးနှင့်တကွ မူဂ ဓာတုကတာပါထည့်၍ ဥပေက္ခာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း (၄)ပါးဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ဣဋ္ဌမဇ္ဈာ၊ ဥပေက္ခာဖြင့်၊ ကောင်းစွာသန္ဓေ၊ စွဲကပ်ပေ၍၊ စိတ်နေလေးနက်၊ ဤသုံးချက်မှာ၊ ဥပေက္ခာပေါင်း၊ ဖြစ်တတ်ကြောင်းတဲ့၊ ထပ်လောင်းမူဂ-ဓာတုကတာ၊ ထည့်သောခါ၊ မှတ်ပါလေးချက်တည်း။

ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်း။ ။ ၁-သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ တစ်ပါးပါး ဟူသော အာသယရှိခြင်း၊ ၂-မိစ္ဆာအယူရှိသော တိတ္ထိများကို လေးစားမြတ်နိုးလျက် ထိုသူတို့နှင့် တွဲဖက်ပေါင်းသင်းခြင်း ဤနှစ်ပါးသည် ဒိဋ္ဌိ၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-(၁) သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအကြောင်းကို သမုစ္စည်းပိုင်း တဏှာ အပြား၌ သိရလတုံ၊ အာသယဟူသည်ကား နေဆဲမဟုတ်သော်လည်း အချိန် ကျလျှင် လာ၍နေရာ အရပ်တည်း၊ အာဂမ္မ သေန္တိ ဧတ္တာတိ အာသယော၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ သေန္တိ-နေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ လာ၍ နေရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာသယော-အာသယမည်၏၊ တော၊ တောင်၊ ချောက်ကြား၌ နေကြသော ခြင်္သေ့ သစ်ကျားတို့သည် အရပ်တစ်ပါးသို့ အစာရှာသွားသော်လည်း အချိန်ရောက်က မိမိတို့ နေရာသို့သာ ပြန်လာကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုခြင်္သေ့ သစ်ကျားတို့၏ နေရာကို အာသယဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှုကို မမျှော်လင့်သော ဝဋ္ဋနိဿိတပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ်နေစိတ်ထားလည်း သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ တစ်ပါးပါးတို့၌ သက်ဝင်ခိုအောင်းလျက် နေတတ်၏၊ ယခုလောလောဆယ်အားဖြင့် ထိုမိစ္ဆာ အယူကို မယူစေကာမူ ရှေးရှေးဘဝက မိစ္ဆာအယူ တစ်ခုခုကို စွဲမြဲခဲ့သူ ဖြစ်လျှင် ဆင်ခြင်စဉ်းစားတိုင်း ထိုမိစ္ဆာယူကပင် မှန်ကန်သကဲ့သို့ ထင်တတ်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာအယူတစ်ပါးပါးသည် ဝဋ္ဋနိဿိတပုထုဇဉ်များ၏ အာသယ ပင်တည်း၊ အာသယော ဝိယာတိ အာသယော၊ အာသယော ဝိယ-သတ္တဝါတို့ လာရောက်နေထိုင်ရာအရပ်နှင့် တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာသယော-အာသယ မည်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟူသော အာသယတစ်ပါးပါးရှိခြင်း သည်၊ ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုး (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်) ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။

(၂) ကံ-ကံ၏ အကျိုးကို မယုံကြည်သောလူမျိုး မှန်သမျှကို “တတ္ထိယ”ဟု ဆိုလို၏၊ ထိုတိတ္ထိတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံများ၍ ထိုသူတို့ အပြုအမူကိုပင် အကောင်းထင်နေသူသည် မကြာခင် အယူမှားသဖြင့် တတ္ထိဖြစ်သွားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အယူမှားသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းမှု များခြင်းလည်း ဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။

[ဆောင်] သဿတနှင့် ဥစ္ဆေဒဟု နှစ်ဝဒိဋ္ဌိ၊ အာသယရှိသား၊ ဒိဋ္ဌိများဟူ၊ ယူမှားသူကို၊ ကြည်ဖြူလေးမြတ်၊ ဤနှစ်ရပ်၊ မှတ်လေဒိဋ္ဌိ ဖြစ် ကြောင်းတည်း။

အသင်္ခါရိကဖြစ်ကြောင်း။ ။ ၁-အသင်္ခါရိကကံကြောင့် အသင်္ခါရိက

စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း၊ ၂-ခန္ဓာကိုယ်၏ ခိုင်ခံ့ကျန်းမာခြင်း၊ (“ကျန်းမာသည့် အခါ မည်သည့်ကိစ္စ၌မဆို မတွန့်မဆုတ်ဘဲ အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်တတ်သည်” ဟူလို၊) ၃-နေပူ မိုးရွာ ဆောင်း နွေအခါတို့၌ အချမ်းအပူကို နှမ်းတစ်လုံးလောက်မျှ ထိမထင်ခြင်း၊ ဂရုမစိုက်ခြင်း၊ (“ပင်ကိုယ်က စိတ်နေထက်၍ အချမ်းအပူကို ဂရုမစိုက်လျှင် သူတစ်ပါးက မတိုက်တွန်းဒရဘဲ အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်တတ်သည်”- ဟူလို၊) ၄-လုံ့လ ဝီရိယ၏အကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်ခြင်း၊ (“ရှေးကံတစ်ခုကိုသာ အားမကိုးဘဲ ဝီရိယအကျိုးကိုလည်း အားကိုးသူသည် သူတစ်ပါးမတိုက်တွန်းရဘဲ အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်တတ်သည်”-ဟူလို။)

၅-မိမိပြုရိုးပြုစဉ်ကိစ္စ၌ အလေ့အကျင့်ရခြင်း၊ (“ထိုကဲ့သို့ ကျင့်သားရနေပြန်လျှင်လည်း မတိုက်တွန်းရဘဲ ပြုလုပ်တတ်သည်”-ဟူလို၊) ၆-ဥတု ဘောဇဉ်တို့မျှတခြင်း၊ (“မိမိနှင့် သင့်တော်သော ဥတုဝယ် နှစ်သက်သော အစားအသောက်များကို စားသောက်ရလျှင် ဆိုင်ရာအလုပ်ကို အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် အားတက်သရောပြု လုပ်တတ်သည်”-ဟူလို၊) ဤကား အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်တတ်ခြင်း၏ အကြောင်းများတည်း။ ဤအကြောင်းတို့ကို ပြောင်းပြန်ပြု၍ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ မကျန်းမမာခြင်း စသည်ကို သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်ကြောင်းများဟု သိရာ၏။

[ဆောင်] အသင်္ခါရံ၊ ဖြစ်ကြောင်းမှန်ကား၊ ယင်းကံဖန်လေ၊ တည်သန္ဓေနှင့်၊ ကိုယ်နေခံ့ကျန်း၊ ပူအချမ်းကို၊ နှမ်းမျှလောက်ပင်၊ ထိမထင်ခဲ့၊ အစဉ်လုံ့လ၊ ဝီရိယကြောင့်၊ ရမည့်အကျိုး၊ ရည်မျှော်ကိုး၏။ ပြုရိုးကိစ္စ၊ လေ့ကျင့်ရနှင့်၊ ဘောဇဉ်ဥတု-မျှတမှုဟု၊ ခြောက်ခုကြောင်းအင်၊ ပြောင်းပြန်လျှင်-သသင်္ခါရ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။

သောမနဿ ဥပေက္ခာသတ္တိထူး ။ “သောမနဿသဟဂုတ်နှင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်တွင် အဘယ်စိတ်က သတ္တိထက်၍ အကျိုးပေးရာ၌ အဘယ်စိတ်က သာလွန်သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ကာမာဝစရအရာဝယ် သောမနဿသဟဂုတ်က သာလွန်၍၊ မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာအရာဝယ် ဥပေက္ခာသဟ

ဂုတ်က သာလွန်သည်။

ကာမာဝစရအရာ။ ။ ကာမာဝစရလုပ်လန်းကိစ္စ၌ မည်သည့် အလုပ် မဆို ဝမ်းသာရွှင်ပျ သောမနဿဖြင့် ဆောင်ရွက်လိုက်မှသာ အရာရာ၌ ခရီးရောက်၍ ပြီးမြောက်လွယ်သည်။ အကျိုးပေးကို ထောက်ပြန်လျှင်လည်း ဘုရားအလောင်းတော်တို့ တိတိတ်ဥက္ကဋ္ဌ အမြတ်ဆုံး ကာမပဋိသန္ဓေ တည်နေ တော်မူရမည့် အခမ်းအနားဝယ် ပဌမမဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်၏ အကျိုးဖြစ်သော ပဌမ မဟာဝိပါကစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ တည်နေတော်မူ ကြောင်းဖြင့် ညွှန်ပေါင်းစုံ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ ဖွင့်ပြကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကာမာ ဝစရအရာဝယ် သောမနဿက သာလွန်သည်။ [သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာ ပစ္ဆိမပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ ပဌမေန သောမနဿသဟဂတတိဟေတုကအသင်္ခါရိက မဟာဝိပါကစိတ္တေန ပဋိသန္ဓိ ဂဏန္တိ-အဋ္ဌသာလိနီ၊ မဟာဝိပါကစိတ်အဖွင့်။]

မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ။ ။ မဟဂ္ဂုတ်အရာ လောကုတ္တရာအရာ၌ကား ဝမ်းသာအားရ သောမနဿဖြစ်နေမှုသည် သမာဓိကို အားသေးစေ၏။ ဥပေက္ခာကား သမာဓိတရားဘက်၌ တအားတက်အောင် ရွက်ဆောင်ဖော်ရ သော မိတ်ဆွေကောင်းပေတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် အောက်ဈာန်လေးပါး၌ သုခနှင့်ယှဉ်၍ အထက်ဆုံး ပဉ္စမဈာန်ကျမှ ဥပေက္ခာယှဉ်ခွင့်ရပေသည်။ အကျိုး ပေးရာမှာလည်း သုခ(သော မနဿ)ဈာန်များထက် ဥပေက္ခာဈာန်က ကမ္ဘာ ပေါင်းများစွာ သာလွန်ပေသည်။ [ဤပဉ္စမဈာန်၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သော ဥပစာရ သမာဓိဇောအခန်း၊ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရအခန်းတို့၌ ကာမာဝစရအရာဖြစ်သော် လည်း သောမနဿထက် ဥပေက္ခာ က သာလွန်မည်ကို ခြွင်းချက်ပြုပါ။]

အချို့ဆရာတို့ဝါဒ။ ။ သောမနဿဖြစ်ကြောင်း၌ စိတ်ထား မလေး နက်မှု ပါရှိ၍ ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း၌ စိတ်ထားလေးနက်မှု ပါရှိသောကြောင့် ကာမာဝစရအရာ၌လည်း သောမနဿထက် ဥပေက္ခာက ထက်မြက်သည်ဟု အချို့က ယူကြ၏။ “ဣမေသု အဋ္ဌသု လောဘမူလစိတ္တေသု သောမနဿ သဟဂတတော ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဗလဝတရံ” ဟုဆိုသော မဏိမဇ္ဈသာ လည်း ဤသဘောပင်တည်း။ “စိတ်နေလေးနက်သူသည် ထိုထိုအာရုံ၌ ဝမ်းမမြောက်ထည့်ဘဲ ဥပေက္ခာသဘောဖြင့် အာရုံပြုတတ်၏။ သို့သော် စိတ်နေ စိတ်ထား လေးနက်သည့်အတွက် ထိုသူ၏ ဥပေက္ခာသည် သောမနဿထက်

မြင့်မြတ်သည်” ဟု ယူလိုသတတ်။

ထိုအယူ မသင့်။ ။ အကြောင်းကား-စိတ်နေလေးနက်သူသည် (သမာဓိကြီးသူသည်) မိမိ ဝမ်းမြောက်လောက်သော အာရုံနှင့် မတွေ့ကြုံသေး၍သာ ဥပေက္ခာပြုနိုင်သည်။ မိမိ အလွန်နှစ်သက်အပ်သော အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံပါလျှင် ဥပေက္ခာလောက်တွင်မတန်ရပ်ဘဲ သောမနဿဇောတွေ အလှိုင်းတကြီး ဖြစ်ပေါ်စေမည်သာ။ ကုသိုလ်အရာမှာလည်း အလွန်ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရပါမူ ထိုသမာဓိကြီးသူသည် အဘယ်မှာ ဥပေက္ခာပြု၍ လျစ်လျူရှုနိုင်အံ့နည်း။ ပီတိသောမနဿတွေ များစွာဖြစ်စေမည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် အချို့ဆရာတို့ ယူဆပုံသည်မသင့်။ [သဘာဝချင်း သတ္တိပြိုင်ရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ချင်း မပြိုင် သင့်ပါ။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်း၌ ရံခါ သောမနဿ ရံခါ ဥပေက္ခာဖြစ်ရာဝယ် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်း၏ သောမနဿ ဥပေက္ခာချင်းသာ ယှဉ်ပြိုင်သင့်ပါသည်။]

သမ္ပယုတ်, အသင်္ခါရိက။ ။ ဝိပဿနာထက် သမ္ပယုတ်က ထက်၏။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်နှင့် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပဿနာ, ဉာဏသမ္ပယုတ်နှင့် ဉာဏဝိပဿနာစိတ်များကို နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားပါ။ သသင်္ခါရိကထက် အသင်္ခါရိကစိတ်က ထက်မြက်သည်။ ဤလောဘမူစိတ်ဖြင့် သူ့ဥစ္စာကိုခိုးယူရာ၌ တစ်ရံတစ်ခါ သူတစ်ပါး မတိုက်တွန်းဘဲ စိတ်ထက်သန်စွာ ခိုးယူ၏။ ထိုစိတ်သည် အသင်္ခါရိကစိတ်တည်း။ တစ်ရံတစ်ခါ၌ကား ခိုးလိုသော စိတ်ဆန္ဒ မရှိဘဲ အထက်လူက စေခိုင်းသောကြောင့် သို့မဟုတ် မခိုးလျှင် မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် မခိုးချင့်ခိုးချင့် ခိုးရ၏။ ထိုစိတ်သည် သသင်္ခါရိကစိတ်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနေရာဝယ် တိုက်တွန်းမှုရှိတိုင်းလည်း သသင်္ခါရိကဟု မဆိုရ, ပင်ကိုက စိတ်အားမထက်သန်ဘဲ တွန့်ဆုတ်နေခိုက်တွင် စေခိုင်းတိုက်တွန်း၍ မပြုချင့်ပြုချင် ပြုမှသာ သသင်္ခါရိကဟု ဆိုရမည်။ မိမိဘာသာ ထက်သန်စွာ ပြုလုပ် မည်ဟု ကြံစည်စိတ်ကူးနေတုန်းမှာ “ဘုန်းကြီး ရွှေ့ကသွား” ဆိုသလို အစီအမံ ဝါသနာပါသူက စေခိုင်းသော်လည်း ထိုစေခိုင်းမှုမျိုးကို သင်္ခါရစာရင်း၌ မသွင်းထိုက်ပါ။ ထို့ပြင်-စေခိုင်းသဖြင့် စိတ်မထက်သန်ဘဲ ပြုလုပ်နေစဉ် အကျိုးရှိမှန်းသိ၍ ထက်ထက်သန်သန် ဆက်လက်ပြုလုပ်လျှင် ပြုခါစတုန်းက သသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်သော်လည်း ထက်ထက်သန်သန် ပြုလုပ်

သော နောက်နောက်စိတ်များမှာ အသင်္ခါရိကစိတ်များချည်းသာတည်း။

သိ၍ လွန်ကျူး၊ မသိ၍ လွန်ကျူး။ ။ “ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ်စိတ်သည် ဒိဋ္ဌိဝိပူယုတ် စိတ်ထက် သတ္တိထက်၏” ဟု ဆိုပြီး မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့သည် အပြစ်မရှိ ဟု အယူရှိသဖြင့် မကောင်းမှုကို ပြုကျင့်ကြကုန်၏။ သမ္မာအယူ ရှိသူတို့ကား အပြစ်ရှိမှန်း သိလျက်ပင် တမင် လွန်ကျူးကြကုန်၏။ ထိုသူနှစ်မျိုးတွင် အပြစ် မမြင်၍ ပြုမိသူမှာ မကောင်းမှုပြစ် သက်သာထိုက်၍၊ အပြစ်ရှိမှန်းသိလျက် ကျူးလွန်သည့် အပြစ်ကြီးလေးစွာ ရထိုက်သည်မဟုတ်လောဟု မေး။

အဖြေကား-ဤသို့ မမှတ်သင့်၊ ချဲ့ဦးအံ့-အပြစ်ရှိပါလျက် အပြစ်မရှိဟု ယူခြင်းသည် မိစ္ဆာအယူတည်း။ ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအရင်းခံ၍ မကောင်းမှုကို ပြုရာ၌ တွန့်ဆုတ်ခြင်းမရှိ၊ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ပြုကျင့်၏။ ထို့ကြောင့် မကောင်းမှု အကုသိုလ်သည် ထိုမိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့၏ သန္တာန်၌ ကြီးလေးစွာ အဖတ်တင်ရစ်၏။ ဥပမာ-ရဲရဲညီသော သံတွေခဲကို ရွှေတုံးထင်၍ ကိုင်သူမှာ ပြင်းထန်စွာ အလောင်ခံရ သကဲ့သို့တည်း။ အပြစ်ရှိမှန်းသိလျက် ကျူးလွန်သူကား ထိုအကုသိုလ်အပြစ်ကို ကြောက်ရွံ့တွန့်ဆုတ်လျက် မရှောင်ကြဉ်နိုင်၍ ပြုကျင့်မိ၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ် အပြစ်လည်း ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သလောက် မကြီးမားချေ။ ဥပမာ-ယခင် သံတွေခဲကို မလွဲသာ၍ ကိုင်ရသည့် အပူသက်သာအောင် ကိုင်သကဲ့သို့တည်း။ [မိလိန္ဒာမဉ္ဇာ (ဇာနန္ဒာဇာနန္ဒာနံ ပါပကရဏပဉ္စာ) ပါဠိတော်ကို မှီရေးသည်။]

ပညတ်တော်သိလျက် လွန်ကျူးပြစ်။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် “ရာဇသတ်ဥပဒေကို လည်းကောင်း၊ ဘုရားပညတ်တော်ကိုလည်းကောင်း သိလျက် လွန်ကျူးသူ တို့မှာ လောကဓမ္မဝယ် အဘယ့်ကြောင့် ကြီးလေးသောအပြစ်ကို ရကြပါ သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။ အဖြေကား-သိလျက် ကျူးလွန်သူတို့၌ ရာဇသတ် ဥပဒေနှင့် ဝိနည်းပညတ်ကို ကျူးလွန်ပြစ်သာမက၊ ဥပဒေပညတ်တော်ကို မလေးစားမှု အင်္ဂါရဝဒေါသစိတ်များလည်း ခြံရံလျက်ပါရှိ၏။ ထို့ကြောင့် လောကဓမ္မအလိုက် ကြီးလေးသော အပြစ်ထိုက်၏။ ထို့ပြင်-ပညတ်တော် ဥပဒေများကို နားမလည်ခြင်းသည်လည်း ဒိဋ္ဌိမဟုတ်၊ အချို့အရာ၌ မောဟ၊ အချို့အရာ၌ မသိရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိမဖက်ဘဲ မသိသည့်အတွက် ဥပဒေပညတ်တော်ကို ကျူးလွန်ရာ၌ ဥပဒေပြုလုပ်သူအပေါ်၌ လည်းကောင်း၊

ဘုရားရှင်အပေါ်၌လည်းကောင်း၊ မလေးစားသောစိတ် မပါရကား လောက အလိုက်လည်း ညာညာတာတာ အပြစ်ပေးရ၏။ သံသရာဘေးမှာလည်း သိလျက်ကျူးလွန်သူလောက် မကြီးလေးတတ်ပေ။

အဋ္ဌပိ လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ နာမ။ ။ အဋ္ဌပိ၌ ပိသဒ္ဓါသည် အစိတ် ကို ဆည်းသော အဝယဝသမုစ္စည်းအနက်ရှိ၏။ ထိုစကား မှန်၏-အပေါင်း စကားနောက်၌ ထိုင်သော စသဒ္ဓါ ပိသဒ္ဓါတို့သည် အစိတ်ကိုသာ ဆည်းမြဲ တည်း။ ဤ၌ လောဘမူစိတ်(၈)ပါးအပေါင်း နောက်၌ထိုင်လျက် “အဋ္ဌပိ”ဟု ဆိုထားသဖြင့် “ပြခဲ့သောစိတ်များတွင် တစ်ပါးစီလည်း လောဘမူစိတ်မည် သည်”ဟု ထို ပိသဒ္ဓါက ဆည်းသည်။

မာဂဓဇီကာတို့ကား-ပဉ္စမပရိစ္ဆေဒဝယ် ပြုလတ်သော ကမ္မပထတွင် လောဘနှင့် သက်ဆိုင်သော ကမ္မပထ(၇)ပါး ပါ၏။ လောဘမူ(၈)ပါးကို ထိုကမ္မပထ (၇)ပါးဖြင့် မြှောက်ပွား၍ ရသင့်သော “၈×၇လီ” (၅၆)ပါးအပြားကို လည်းကောင်း၊ အတိတ်စသော ကာလ(သုံး)ပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်(၂)ပါး၊ ရူပါရုံ စသော အာရုံ(၆)ပါးတို့ဖြင့် အဆင့်ဆင့်မြှောက်ပွား၍ ရသင့်သော လောဘမူစိတ် အပြားကိုလည်းကောင်း ပိသဒ္ဓါက ဆည်းသည်ဟု ဖွင့်ကြ၏။ စဉ်းစားကြပါလေ။ နောက်၌ ဤ ပိသဒ္ဓါမျိုးကို ဖွင့်တော့မည် မဟုတ်။

[နိယာမ်] အပေါင်းနောက်ယိုင်၊ ထိုင်သည့် စ ပိ၊ ရှိသည့်သဒ္ဓါ၊ ဆည်းရာ ကြောင်းဟိတ်၊ ခတ်ကြိတ်ကြိတ်၊ အစိတ်အစိတ်နေ။

လောဘမူဖြင့် အထူးပြုပုံ။ ။ ဤလောဘမူစိတ်၌ လောဘမူလအပြင် မောဟမူလလည်း ယှဉ်ရကား “မောဟသဟဂတစိတ္တာနိ နာမ”ဟု မဆိုဘဲ အဘယ့်ကြောင့် “လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ နာမ”ဟု ဆိုရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-မောဟမူလသည် ဤလောဘမူလစိတ်သာမက၊ ဒေါသမူ မောဟမူ စိတ်များနှင့်လည်း ယှဉ်ရကား “မောဟသဟဂတစိတ္တာနိ”ဟု ဆိုလိုက်လျှင် ထို ဒေါသမူ မောဟမူစိတ်များနှင့် ရောနှောဆက်ဆံဖွယ်ရှိကြောင့် ထိုစိတ်များနှင့် မဆက်ဆံစေခြင်းငှာ အသာဓာရဏနည်းအားဖြင့် “လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ နာမ”ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ-တုတ်ဖြင့် တီးခေါက်မှ စည်သံမြည်သဖြင့် စည်သံကို “ဒဏ္ဍသဒ္ဓ”ဟုဆိုလျှင် တုတ်ဖြင့် တီးခေါက်အပ်သော တူရိယာအားလုံးနှင့်

ရောထွေးမည်စိုး၍၊ ထိုကဲ့သို့ မရောနှောစေခြင်းငှာ စည်သံကို “ဘေရိသဒ္ဓ” ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

နာမသဒ္ဓါ။ ။ နာမသဒ္ဓါသည် နိပါတ်ပုဒ် နာမ်ပုဒ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် စိတ္တာနိ နာမ၌ နာမသဒ္ဓါကို နာမံ၊ နာမေန စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်အထင်အရှား မတွေ့ရသောကြောင့် နိပါတ်ပုဒ်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုနိပါတ်ပုဒ်လည်း ဝိဘတ်၏အနက် မထင်ရှားသော အဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်ဖြစ်သောကြောင့် ပဌမာသိဝိဘတ်သာ သက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ + နာမ-လောဘသဟဂုတ် စိတ်တို့ + မည်၏” ဟု အနက်ပေးရသည်။ “လောဘသဟဂုတ်စိတ် အမည် ရှိကုန်၏” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပါအောင် အနက်မပေးနှင့်၊ “တိဿနာမေန” စသည်၌လာသော နာမသဒ္ဓါကား ဝိဘတ်ထင်ရှားသောကြောင့် နာမ်ပုဒ်ပင်။

လောဘမူစိတ် (၈)ပါးဖြစ်ပုံ

၁-၂ ။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စွာ သံသရာပြစ်မရှိဟု ယူ၍ မိစ္ဆာစာရမူ အဒိန္နာဒါနမူ တို့ကိုပြုကျင့်ရာ၌ မတိုက်တွန်းရဘဲ အားတက် သရောရှိလျှင် ပဌမလောဘမူစိတ် ဖြစ်၏။ သူတစ်ပါး တိုက်တွန်း ၍ ပြုရသည့်အတွက် အားတက်သရော မရှိလျှင် ဒုတိယ လောဘမူစိတ်ဖြစ်၏။

၃-၄။ သံသရာပြစ် ရှိမှန်းသိ၍ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စွာ မိစ္ဆာစာရ အဒိန္နာဒါနမူကို ပြုကျင့်ရာ၌ မတိုက်တွန်းရဘဲ အားတက်သရော ရှိလျှင် တတိယလောဘမူ စိတ်၊ တိုက်တွန်းသည့်အတွက် အားတက်သရော မရှိလျှင် စတုတ္ထ လောဘမူစိတ် ဖြစ်၏။

၅-၆-၇-၈။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းမရှိဘဲ ထိုဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အစဉ် အတိုင်း ဖြစ်လျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် လောဘမူစိတ် (၄) မျိုး ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်လျှင် သောမနဿ၊ ဝမ်းမမြောက်လျှင် ဥပေက္ခာ၊ သံသရာပြစ်မရှိဟု ယူလျှင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်၊ သံသရာပြစ်ရှိမှန်း သိလျှင် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်၊ အားတက်သရောရှိလျှင် အသင်္ခါရိက၊

အားတက်သရောမရှိလျှင် သသင်္ခါရိကဟု ခွဲခြား၍ လောဘဆိုင်ရာကိစ္စ၌ မိမိသန္တာန်ဝယ် ဖြစ်သမျှစိတ်ကို မည်သည့်လောဘစိတ်ဟု ဆုံးဖြတ်ပါ။

ဒေါသမူခိတ်အပ္ပဋ္ဌ

ဒေါမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိက
မေကံ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိ နာမ။

ဒေါမနဿသဟဂတံ။ ။ ဒုဋ္ဌ + မနော ဒုမ္ပနော၊ ဒုမ္ပနဿ + ဘာဝေါ
ဒေါမနဿ၊ ဒုဋ္ဌ-မကောင်းသော၊ မနော-စိတ်တည်း၊ ဒုမ္ပနော-မကောင်းသော
စိတ်၊ [“ဒုဋ္ဌ + မနော ယဿယတိ ဒုမ္ပနောဟု တစ်နည်းဝိပြုဟ်ပြု၍ မကောင်း
သော စိတ်ရှိသူကိုလည်း “ဒုမ္ပန”ဟု ခေါ်နိုင်၏။ သုမနတုန်းကလည်း ဤနည်း
ရနိုင်သည်။] ဒုမ္ပနဿ-မကောင်းသောစိတ်၏၊ ဝါ-မကောင်းသောစိတ်ရှိသူ၏၊
ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်၊ ဒေါမနဿ-ဒေါမနဿမည်၏၊ ဒုမ္ပန၌
ဒုသဒ္ဒါသည် မသာယာဖွယ်သဘောကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်၏၊ ဒုမ္ပန၏
ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထိုမသာယာဖွယ်သဘောဟု ဆိုအပ်သော ဒေါမနဿ
ဝေဒနာပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒု”အရ မကောင်းဟူသည် မကုသိုလ်အပြစ်ရှိ၍
မကောင်းခြင်းမဟုတ်၊ မသာယာဖွယ်သဘောဖြစ်၍ “မကောင်းခြင်း”တည်း၊
ဒေါမနဿနာသဟဂတံ ဒေါမနဿသဟဂတံ။ [ဒေါမနဿ၌ မ တစ်လုံးချေ။]

ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ။ ။ ဒေါသစေတသိတ်ကို “ပဋိဃ”ဟု ခေါ်၏၊ ပဋိဟညတီ
တိ ပဋိဃော၊ ပဋိဟညတိ-ယှဉ်ဖက်တရားများကို ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ
ပဋိဃော၊ ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော တရားများသည် လူမိုက်နှင့် ပေါင်းမိသူများကဲ့သို့
ဒေါသအလိုလိုက်၍ ကြမ်းတမ်းပျက်စီးရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒေါသသည် ယှဉ်ဖက်
တရားများကို ဖျက်ဆီးရာရောက်သည်”ဟု မှတ်ပါ။

တစ်နည်း။ ။ ပဋိဟညတိ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို နှိပ်စက် ဖျက်ဆီး
တတ်၏၊ ဣတိ ပဋိဃော၊ ဒေါသဖြစ်လာသောအခါ ဒေါသ၏မိုရာ ဟဒယဝတ္ထု
ရုပ်သည် ပူလောင်၏၊ ထို့နောက် ဒေါသအရှိန်ကြီးလျှင် ကြီးသလောက်၊
နဲလျှင်နဲသလောက် ရုပ်အဆက်ဆက် ထိခိုက်လောင်ကျွမ်းကာ မျက်စိ မျက်နှာ

နီမျှန်းလာအောင် ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ဒေါသအလွန်ပြင်းလျှင် မနောပဒေါသိက နတ်များကဲ့သို့ သေကြေအောင် နှိပ်စက်ခံရလေသည်။

တစ်နည်း။ ။ ပဋိဟညတိ-အာရုံကို ထိခိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ကုတိ ပဋိယော၊ ဒေါသသည် အာရုံကို ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ခြင်း မပြုတတ်သော် လည်း အာရုံယူရာ၌ အခြားစိတ်များလို ညင်ညင်သာသာ မရှိ၊ ဒေါသကြီးသော အခါ တစ်ဖက်သားကို စားမလို ဝါးမလို ကြည့်ရှုတတ်သည်ကို ထောက်ပါ။ ပဋိယေန + သမ္ပယုတ္တံ ပဋိယသမ္ပယုတ္တံ။

ဝိသေသန ကူမရကျိုး။ ။ လောဘမူစိတ်၌ သောမနဿသဟဂုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဟု ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြားရှိသောကြောင့် “သောမန ဿသဟဂတံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ”ဟု အထူး ကူမထိုက်ပေသည်။ ဤဒေါသမူ စိတ်၌ကား ထိုကဲ့သို့ ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြား မရှိပါဘဲ အဘယ်အကျိုးငှာ “ဒေါမနဿသဟဂတံ”ဟု ဝိသေသန ကူမရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား- လောဘမူစိတ်ကဲ့သို့ ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြား မရှိသော်လည်း တစ်ပါး သောစိတ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဒေါမနဿဝေဒနာဖြင့် စိတ်ကိုမှတ်သား ခြင်းငှာ “ဒေါမနဿသဟဂတံ”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဝိသေသနသည် တစ်ပါးသောအနက်များကို ကန့်ကွက်လို၍ ကူမရသော ဝိသေသနလည်းရှိ၏။ ဥပမာ-“မဟန္တော ပုရိသော”၌ မဟန္တော ဟူသော ဝိသေသနသည် ယုတ်သောယောက်ျားကို ကန့်ကွက် တားမြစ်သကဲ့ သို့တည်း။ ဤဝိသေသနမျိုးသည် “ဗျဝစ္ဆေဒကဝိသေသန”ဟု ခေါ်၏။ တစ်ပါးသောအနက်ကို တားမြစ်ဖွယ် မလိုသော်လည်း မိမိအနက်ကို ထင်ရှား အောင်ပြသော “ဘူတကထန ဝိသေသန”လည်း ရှိ၏။ ဥပမာ-“စိတြပက္ခော- ဆန်ကြယ်သောအတောင် ရှိသော၊ မယူရော-ဥဒေါင်း”စသည်တည်း။ ဤဒေါမနဿသဟဂတံဟူသော ဝိသေသနလည်း ဤဒေါသမူစိတ်ကို ထင်ရှား အောင်ပြသော ဘူတကထန ဝိသေသနပင်တည်း။

ပဋိယသမ္ပယုတ္တံ။ ။ ဤ ဒေါသမူစိတ်ကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ ဒေါမနဿ သဟဂတံဟူသော ဝိသေသနကိုဆိုလျှင် ရှိပါစေတော့ “ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိယသမ္ပယုတ္တံစိတ္တာနိ နာမ”ဟူသောစကားဖြင့် ဒေါသမူစိတ်၏ ပဋိယ

သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနိုင်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် “ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ” ဟု ဝိသေသန အပိုထည့်စွက်ပြန်သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-“ဒေါမနဿ ဖြစ်သောအခါတိုင်း၌ ပဋိဃခေါ် ဒေါသလည်း အမြဲပါ၏၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ နှင့် ဒေါသစေတသိက်တို့ အမြဲယှဉ်ကြ၏”ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ပဋိဃ သမ္ပယုတ္တံဟု ထပ်မံ၍ မိန့်ဆိုရပြန်သည်။

ဋီကာကျော် ။ ။ ဒေါမနဿသဟဂတဿ ဝေဒနာဝသေန အဘေဒေပိ အသာဓာရဏဓမ္မဝသေန စိတ္တဿ ဥပလက္ခဏတ္ထံ ဒေါမနဿဂ္ဂဟဏံ (ဝုတ္တံ)၊ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တဘာဝေါ ပန ဥဘိန္တံ ဧကန္တသဟစာရိတာ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [အနက်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ကြည့်ပါ။ ဤ၌ “အသာဓာရဏ ဓမ္မဝသေန ဥပလက္ခဏတ္ထံ” တို့ဖြင့် နည်း(၄၀)၌လာသော အသာဓာရဏနည်း ဥပလက္ခဏနည်းတို့ကို ပြလိုရင်းမဟုတ် “အခြားစိတ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဒေါမနဿဝေဒနာဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း”ဟူသော ဘူတကထန ဝိသေသနဖြစ် ကြောင်းကို ပြလိုရင်းတည်း။]

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို ။ ။ ဤဒေါသမူစိတ်၌ ဝေဒနာအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်း မရှိသော်လည်း ဤဒေါသမူစိတ်သည် သောမနဿ ဥပေက္ခာတို့နှင့် ယှဉ်လေ သလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-တရားသူကြီးတို့သည် ပြုံးလျက်ပင် သတ်ဖို့ရန် အမိန့်ချတတ်၏။ အချို့သူတို့သည် မိမိရန်သူတစ်ယောက် သေကြေ ပျက်စီးလျှင် အင်မတန် ပျော်ရွှင်ကြ၏။ ကလေးတို့လည်း ရယ်ကာမောကာနှင့် သားငှက်ကလေးများကို ပစ်ခတ်ကြ၏။ “ထိုအခါ သောမနဿနှင့်ယှဉ်၍ သတ်မှုဖြတ်မှုပြုကြလေရောသလား”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏။ “အကြားအကြား၌ ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်လျက် ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်လေသလား”ဟုလည်း ယုံမှား ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုယုံမှားမှုများကို ပပျောက်စေရန် “ဒေါမနဿသဟဂတံ”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။ “ထိုသို့ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သတ်ဖြတ်ရာ၌ ဝမ်းမြောက် အားရ သဘောကျမှုကား လောဘမူ သောမနဿစိတ်များတည်း။ သတ်ဖြတ် ကြောင်းစိတ်မှာ ဒေါမနဿနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ်သာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ လောဘမူစိတ်၏ ရောနှောပါဝင်ပုံကို နားမလည်သူတို့က ဒေါသမူစိတ် မှာပင် သောမနဿနှင့်တကွဖြစ်သည်ဟု ထင်မှားကြသည်။

ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တံကို ပယ်။ ။ ထို့အတူ “ဒိဋ္ဌိစသည်နှင့် ယှဉ်လေသလား”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၍ “ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ”ဟု ဝိသေသန ကုမရပြန်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့က “သတ္တဝါဟူသမျှကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် အကုသိုလ် မဖြစ်”ဟု ယူကြသည်။ အချို့က “လူကို သတ်ရာ၌သာ အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ဟင်သီးဟင်းရွက်အလား တိရစ္ဆာန်များကို သတ်ရာ၌ အပြစ်မရှိ”ဟု ယူကြ၏။ အချို့ကမူ “သတ္တဝါကိုသတ်၍ ယဇ်ပူဇော်ရာ၌ နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုပင်ဖြစ်သေး၏”ဟု အယူရှိကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ အယူရှိသူတို့၏ သတ်ဖြတ် ဖို့ရန် ခိုင်းစေမှုများ၌ ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်လျက် ဒေါသမူစိတ်ဖြစ်လေရောသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏။ ထိုယုံမှားချက်ကို ပယ်ဖျက်ဖျက်ဖို့ရန် “ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ”ဟု ဝိသေသန ကုမရသည်။

ဝိစိကိစ္ဆာ-ဉာဏ်ကို ပယ်။ ။ ထို့ပြင်-တစ်ချို့ သမ္မာအယူရှိသူတို့သည် မိစ္ဆာလူမျိုးတို့နှင့် အပေါင်းအသင်းများသဖြင့် “သတ္တဝါကို သတ်ဖြတ်လျှင် အကုသိုလ်ဖြစ်၏”ဟူသော စကားကို ဝိစိကိစ္ဆာ ရှိလျက်ပင် သတ်ဖြတ်တတ် ကြကုန်၏။ ထိုအခါ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့်ယှဉ်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ပြင် မိမိကို သတ်မည်ကြံသော လင်ယောက်ျားကို ချောက်ကမ်းပါးသို့ တွန်းချသော ကုဏ္ဍလကေသီကဲ့သို့ အချို့သတ်ဖြတ်မှုသည် အလွန် အကြံပိုင်၏။ ထိုအခါ “ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်လေသလား”ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိပြန်၏။ ထိုယုံမှားချက်ကိုလည်း ပယ်ဖျက်ဖို့ရန် “ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ”ဟု မိန့်ရပြန်သည်။

ဒေါမနဿ ပဋိယအထူး။ ။ ဤဒေါမနဿ ပဋိယတို့သည် အတူတကွ အမြဲယှဉ်ကြသောကြောင့် သဘောချင်း ကွဲပြားဟန်ကို သာမန်ပညာရှိတို့ သိနိုင် ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးအထူးကို အဘယ်သို့ မှတ်ရပါအံ့နည်းဟု မေးမြန်း ဖွယ်ရှိသည်။ အဖြေကား-ဒေါမနဿသည် အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိ၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်၏။ ပဋိယကား ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းခြင်း လက္ခဏာရှိ၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်၏။ ဤသို့ လက္ခဏာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာ အားဖြင့်လည်းကောင်း ကွဲပြားကြသည်။

[ဆောင်] အနိဋ္ဌာရုံ၊ ခံစားတုံလျက်၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သက်ဝင်မှန်လျှင်၊ မှတ်ရန်ဟောအပ်၊ ဒေါမနသ်တည်း၊ ကြွပ်ဆတ်ခက်မာ၊

လက္ခဏာဖြင့်၊ သင်္ခါရထည့်၊ သွင်းဖွယ်ရှိက၊ ပဋိယဟု၊ ခွဲခြား
ပြုသည် . . . သောတု မှတ်ဖွယ်အချုပ်တည်း။

ဖြစ်ခြင်းအကြောင်းများ။ ။ ဤဒေါမနဿနှင့် ပဋိယတို့သည် အတူတကွ
ဖြစ်လေ့ရှိကြသောကြောင့် ဖြစ်ကြောင်းတရားမှာ တူလျက်ရှိ၏။ ၁-ဒေါသဇ္ဈာ
သယဓာတ်ခံရှိခြင်း၊ [ဒေါသဓာတ်ခံ ပါလာသူသည် စိတ်တိုစရာမဟုတ်ဘဲ စိတ်တို
တတ်၏။] ၂-စိတ်သဘော၏ တိမ်ကော သေးနုခြင်း၊ [စိတ်သဘော မကြီးမား
မလေးနက်သူသည် ဝမ်းမြောက်ဖို့ အရေးကိစ္စဝယ် ဝမ်းသာလွယ်သလောက်
မကြာမကြာလည်း စိတ်ကောက်တတ် ဝမ်းနည်းတတ်၏။] ၃-အကြားအမြင်
နည်းပါးခြင်း၊ [ဗဟုသုတ နည်းပါးသူသည် မိမိအလုပ်ကိုသာ အဟုတ်ကြီးထင်
တတ်၍ ဆန့်ကျင်ဘက်တွေလျှင် စဉ်းစားဆင်ခြင် ပြင်ဆင်တတ်သောဉာဏ်
မရှိရကား စိတ်ဆိုးမှု၌ အဆုံးသတ်ရတတ်၏။] ၄-အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရခြင်း၊
[ဤ(၄)နံပါတ်အကြောင်းကား ဒေါမနဿ ပဋိယတို့ ဖြစ်ဖို့ရာ အချုပ်အခြာတည်း၊
ဒေါသဇ္ဈာသယဓာတ်ခံရှိခြင်း စသော ရှေ့သုံးမျိုးမှာ အနိဋ္ဌာရုံမဟုတ်ဘဲ ဣဋ္ဌာရုံ
ကိုပင် အထင်လွဲ၍ သဲသဲမဲမဲ ဒေါသဖြစ်တတ်သော အကြောင်းတည်း၊ တကယ်
အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင်ကား သာမန်လူတို့ ဒေါသ မဖြစ်အောင် တိမ်းရှောင်နိုင်ခဲ့
၏။ ထို့ပြင်-ဋီကာကျော်၌ အာယာတဝတ္ထုကိုလည်း ထည့်သွင်းပြ၏။ အနိဋ္ဌာရုံတွင်
ပါဝင်ပြီဟု သဘောရ၍ ဤ၌ သိခြား မပြတော့ပြီ၊ ထိုအာယာတဝတ္ထုကို ဒေါသ
စေတသိက်ခန်း၌ ပြအံ့။]

[ဆောင်] ဒေါမနဿ၊ ပဋိယတို့၊ ဖြစ်ကြရန်လှစွာ၊ အကြောင်းစစ်က၊
ဒေါသဇ္ဈာသယော၊ စိတ်သဘော၏၊ တိမ်ကောသေးနု၊
အပဿနှင့်၊ တွေ့မှုအနိဋ္ဌ၊ ဤလေးဝသည်၊ မှတ်ကြနှင့်ဖွယ်
အချုပ်တည်း။

ဒေါသမူစိတ်ဖြစ်ပုံ။ ။ ပါဏာတိပါတအမှုသည် ဒေါသမူစိတ်ဖြင့် ဖြစ်
၏။ ထို့ကြောင့် တိုက်တွန်းမှု သင်္ခါရမပါဘဲ အားတက်သရော သတ်ဖြတ်ရာ၌
ပဌမ ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်၏။ တိုက်တွန်းသည့်အတွက် အားတက်သရောမရှိ၊
မသတ်ချင့် သတ်ချင် သတ်ရာ၌ ဒုတိယစိတ် ဖြစ်သည်။ အသေမသတ်ဘဲ
ညှင်းဆဲရုံ ညှင်းဆဲရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

မောဟမူစိတ်အဖွင့်

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ
ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တမေကံတိ ဣမာနိ ဒွေပိ မောဟမူစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ။ ။ ဤမောဟမူစိတ်၌ လောဘ ဒေါသဟူသော
အခြားမူလတို့ မယှဉ်ကြ၊ မောဟမူလ တစ်ပါးသာ ယှဉ်သည်။ ထိုသို့ တစ်ပါး
တည်း ယှဉ်ရသော မောဟသည် လောဘမူစိတ်ကဲ့သို့ လောဘ သဘောသို့
လည်း မလိုက်ရောရ၊ ဒေါသမူစိတ်၌ကဲ့သို့ ဒေါသသဘောသို့လည်း မလိုက်
ရောရ၊ မိမိသဘောအတိုင်း လွတ်လွတ်လပ်လပ် တွေဝေခွင့် ရလေသည်။ ထိုသို့
လွန်စွာတွေဝေခွင့်ရသောကြောင့် ထိုမောဟနှင့် ယှဉ်သောစိတ်လည်း ဣဋ္ဌာရုံ
နှင့် တွေ့ကြုံစေကာမူ ဣဋ္ဌအရသာ ပေါ်လာအောင် အာရုံကို မခံစားနိုင်သဖြင့်
သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခွင့်မရ၊ အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ပြန်လျှင်လည်း အနိဋ္ဌ
အရသာကို ပေါ်လာအောင် မခံစားနိုင်သဖြင့် ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့်လည်း
ယှဉ်ခွင့်မရချေ။ ဥပမာ-အရက် သောက်ကြူး၍ အမူးကြီး မူးနေသူသည်
ချော့မော့ ဖျောင်းဖျ သာယာဖွယ် ပြောပြသည်ကိုလည်း နားမဝင်၊ ဆဲဆို ငေါက်
ငန်း ကြမ်းတမ်းစွာ ပြောနေသည်ကိုလည်း အရေးမကြီးသကဲ့သို့တည်း။ ထိုကဲ့သို့
ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို သာယာခြင်းလည်း မရှိ၊ မသာယာခြင်းလည်း မရှိရကား
သင့်တင့်ရုံ ခံစားတတ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

အကြောင်းတစ်မျိုး။ ။ တစ်ကြောင်းမှာလည်း ဤမောဟမူစိတ်သည်
အာရုံ၌ ကောင်းစွာမတည် အလီလီယုံမှားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ပျံ့လွင့်တတ်
သော ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ယှဉ်ရကား အာရုံ၌ တည်တံ့စွာ ယူရသလောက် အရသာပေါ်
ပေါက်အောင် မခံစားနှင့်၊ ဥပမာ-ပြေးရင်းလွှားရင်းနှင့် စားရသော အာဟာရ၌
ငြိမ်သက်စွာ စားရသလောက် အရသာ မပေါ်ပေါက်သကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့
အကောင်းအဆိုး အာရုံ၏ အရသာ နှစ်မျိုးကို ထင်ရှားအောင် မခံစားနိုင်ရကား
သင့်ရုံတော်ရုံ ခံစားတတ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရလေသည်။ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
မဟာဋီကာနှင့် ဋီကာကျော်ကို မှီးသည်။]

မူလန္တရဝိရဟေန, စိကိစ္ဆဒ္ဓစ္စယောဂတော၊

သမ္မုဋ္ဌံ စဉ္စလံ တေန, သောပေက္ခံ ဧကဟေတုကံ။

ဧကဟေတုကံ-ဧကဟိတ်ဟူ၊ မောဟမူစိတ်သည်။ မူလန္တရဝိရဟေန-
လောဘဒေါသဟူသော အခြားမူလတို့မှ ကင်းသည့်အတွက်၊ သမ္မုဋ္ဌံ-လွန်စွာ
ကျန, တွေဝေခွင့်လည်းရ၏။ စိကိစ္ဆဒ္ဓစ္စယောဂတော-ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့်
ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ စဉ္စလံ-အာရုံယူချက်, မငြိမ်သက်ဘဲ, စိတ်စက်လွင့်ပါး, လှုပ်ရှား
လည်း လှုပ်ရှားတတ်၏။ တေန-ထိုသို့ တွေဝေထန်ပြင်း, လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်၊
သောပေက္ခံ-ဥပေက္ခာနှင့်သာ ယှဉ်ရလေသည်။

ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံဟု ဆိုရပုံ။ ။ ဥဒ္ဓစ္စသည် အကုသိုလ်စိတ် အားလုံးနှင့်
ယှဉ်သည်မဟုတ်ပါလော, သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံးစိတ်ကို
သာ “ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ”ဟု ဆိုရသနည်း၊ “ဝိသေသနတို့မည်သည်
အများနှင့်ကွဲပြားအောင် ပြုရိုးဖြစ်၏။ ဤဥဒ္ဓစ္စသည် အကုသိုလ်စိတ်အားလုံးနှင့်
ယှဉ်ရကား ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံဟူသော ဝိသေသနသည် ရှေ့အကုသိုလ်စိတ်
(၁၁)ပါးနှင့် ကွဲပြားအောင် အဘယ်မှာပြုနိုင်ပါအံ့နည်း”ဟူလို။

အဖြေကား။ ။ ဥဒ္ဓစ္စသည် အကုသိုလ်အားလုံး၌ယှဉ်သော်လည်း ရှေ့
အကုသိုလ် စိတ်များ၌ သတ္တိမထင်ရှားပဲ နောက်လိုက်ငယ်သား အပဓာနအနေ
အားဖြင့်သာ ယှဉ်ခဲ့ရ၏။ ဤနောက်ဆုံးအကုသိုလ်စိတ်၌ကား မိမိထက် သတ္တိ
ထက်သော စေတသိက်များ မယှဉ်ရကား ဥဒ္ဓစ္စသည် သတ္တိထင်ရှားလျက်
ပဓာနခေါင်းဆောင် အနေအားဖြင့်ယှဉ်သည်။ ထိုသို့ ပဓာနခေါင်းဆောင်အဖြစ်
ဖြင့် ယှဉ်ရသည့်အတွက် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံဟူသော ဝိသေသနသည် ရှေ့အကုသိုလ်
စိတ်တို့နှင့် ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်ပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-လောဘမူစိတ်၌ ဥဒ္ဓစ္စယှဉ်၏။ သို့သော် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မာနဟူ
သော ထင်ရှားသော တရားတို့၏ သတ္တိက လွှမ်းမိုးနေသဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စသည်
အစွမ်းကုန် မပျံလွင့် နိုင်၊ ဒေါသမူ၌ ယှဉ်ခိုက်မှာလည်း ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ
ကုက္ကုစ္စတရားတို့၏ သတ္တိက လွှမ်းမိုးနေသဖြင့် မိမိ၏သတ္တိ မထင်ရှားနိုင်၊
တောသားလူလည်သည် ဘုရင့်ရှေ့တော်ဝယ် မှူးကြီးမတ်ကြီးတို့အလယ်မှာ
နာမည်မျှပင် မထင်ရှားတော့သကဲ့တည်း၊ ဤနောက်ဆုံးစိတ်ကား ထင်ရှား

သော စေတသိက်ကြီးများ မပါဝင် မယှဉ်ကြတော့သဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စသည် မိမိ၏ ယုံလွင့်မှုသဘောကို အစွမ်းကုန်ပြ၍ ပဓာနခေါင်းဆောင် အနေမျိုးဖြင့် အထင်အရှား စိုးမိုးလျက်ယှဉ်သည်။ ယခင် တောသားလူလည်သည် မိမိရှာ၍ တန်ခိုးကြီးသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤနောက်ဆုံးစိတ်ကျမှ ထင်ရှားသော ဥဒ္ဓစ္စကို ဝိသေသနပြုလျက် “ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ” ဟုဆိုရပေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် ဘုရားရှင်သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ဝယ် ရှေ့အကုသိုလ် စိတ်များ၌ “ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” ဟု ဖဿ ဝေဒနာ စသည် တို့၏နာမည်ကို ထုတ်ပြသကဲ့သို့ “ဥဒ္ဓစ္စံ ဟောတိ” ဟု ဥဒ္ဓစ္စ၏နာမည်ကိုမျှ ပြတော်မမူဘဲ “ယေဝါ ပန တသ္မိံ သမယေ အညေပိ အတ္ထိ-မထင်ရှားသော အခြားတရားများလည်း ရှိကြသေး၏” ဟု ယေဝါပနကတရား ရောပြွမ်း သောပြွမ်း အစားတွင် ဥဒ္ဓစ္စကို သွင်းထားတော်မူခဲ့၍၊ ဤနောက်ဆုံးစိတ်ကျမှ ဥဒ္ဓစ္စ၏သတ္တိအင်အား ထင်ရှားသောကြောင့် “မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖတ်ပါ” ဆိုသကဲ့သို့ “ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စံ ဟောတိ” ဟုလည်း ကောင်း အတိအလင်း နာမည်တပ်လျက် နှစ်ထပ်ပင် ဟောပြတော်မူသည်။ [ဟောပြပုံကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ အကုသလပဒနိဒ္ဒေသမှာ ကြည့်ပါ။ ယေဝါပနသဒ္ဓေန-ယေဝါပနသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကိယတိ ကထိယတိ-ဟောပြအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယေဝါ ပနကော-ယေဝါပနကတရားမည်၏။]

သဗ္ဗာကုသလယုတ္တံပိ၊ ဥဒ္ဓစ္စံ အန္တမာနသေ၊

ဗလဝံ ဣတိ တံယေဝ၊ ဂုတ္တံ မုဒ္ဓစ္စယောဂတော။

တေနေဝ ဟိ မုနိန္ဒေန၊ ယေဝါပနကနာမတော၊

ဝက္ကာ သေသေသု ဧတ္ထေဝ၊ တံ သရူပေန ဒေသိတံ။

[အနက်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ကြည့်ပါ။]

သင်္ခါရအဆုံးအဖြတ်။ “ဤမောဟမူဒွေးသည် အသင်္ခါရိကလော၊ သသင်္ခါရိကလော” ဟုမေးလေ့ရှိကြ၏။ အဖြေကား-အသင်္ခါရိကလည်း မဟုတ်၊ သသင်္ခါရိကလည်း မဟုတ်၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်၊ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ လောဘမူ၊ ဒေါသမူ၊ ကာမသောဘန

စိတ်များတွင် နောက်နောက်စိတ်ကို “သသင်္ခါရရေ” ဟု ဘုရားရှင် ဟောပြတော်မူသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့က ရှေးရှေးစိတ်ကို အသင်္ခါရိက၊ နောက်နောက်စိတ်ကို သသင်္ခါရိကဟု ဖွင့်ပြတော်ကြ၏။ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်းလည်း အသင်္ခါရိကစိတ်သည် သသင်္ခါရိကစိတ်ထက် သတ္တိကောင်း၏။ လောဘမူဒေါသမူ စိတ်တို့၌ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကနှစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ပြခဲ့ပြီ။ ဤမောဟမူစိတ်၌ကား ထိုဓမ္မသင်္ဂဏီဝယ် သင်္ခါရနှင့်စပ်၍ အရိပ်အမြွက်မျှ ဟောပြတော်မမူခဲ့။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း စေတသိက်ပိုင်း အကုသလသင်္ဂဟ နည်း၌ ရှေးအကုသိုလ်စိတ် (၁၀)ပါးကို “အသင်္ခါရိကပဉ္စက၊ သသင်္ခါရိကပဉ္စက” ဟု အတိအလင်းပြပြီးလျှင် မောဟမူဒွေး၌ သင်္ခါရအတွက် လေသံမျှ မမြွက်ခဲ့ပါ။

သဘောယုတ္တိ။ ။ သဘောယုတ္တိကို စဉ်းစားပြန်လျှင် ဤမောဟမူစိတ်၌ တိုက်တွန်းမှု မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ရှိသည်ဖြစ်စေ အထက်တစ်မျိုး မထက်တစ်မျိုးဟု ကွဲပြားဖို့အချက်ကို မတွေ့ရ။ ချဲ့ဦးအံ့-ဘုရားစသည်၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်မှုသည် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်တည်း။ ထိုယုံမှားသံသယသည် ဘာသာခြားတရားဟောဆရာတို့က ဘုရားရှင်အဖြစ်ကို ဟောပြသောအားဖြင့် ယုံမှားအောင် တိုက်တွန်းခြင်းကြောင့်လည်း “ဘုရားရှင်သည် ကမ္ဘာလောကကို မဖန်ဆင်းနိုင်လျှင် ဗုဒ္ဓအစစ် ဟုတ်ပါ့မလား” ဟု ယုံမှားဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့ မိမိဘာသာ ကြံစည်တွေးတောခြင်းကြောင့်လည်း ယုံမှားဖြစ်နိုင်၏။ ထိုယုံမှားသော ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်မှာ အထက်တစ်မျိုး အနံ့တစ်မျိုးဟု ကွဲပြားဖွယ် မရှိပြီ။

ဆက်ဦးအံ့-အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကဟု နာမည်တပ်ရာ၌လည်း သင်္ခါရရှိရုံ သင်္ခါရ မရှိရုံမျှကိုစွဲ၍ နာမည်တပ်ရသည် မဟုတ်။ စိတ်တစ်မျိုးတည်း၌ အထက်အနံ့ ကွဲပြားနေမှသာ အချင်းချင်းထောက်ဆ၍ ပင်ကိုယ်ထက်မြက်သောစိတ်ကို အသင်္ခါရိက၊ နံ့ညံ့နေသည့်အတွက် သင်္ခါရကုစွက်မှ ဖြစ်နိုင်သောစိတ်ကို သသင်္ခါရိကဟု နာမည်တပ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်တစ်မျိုး အနံ့အညံ့တစ်မျိုးဟု မကွဲပြားသော ဤဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်၌ သင်္ခါရဖြင့် ခြားနား၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား မရှိသင့်တော့ပြီ။ ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောရှိသော ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ်များလည်း ဤနည်းကိုမှီး၍ သိပါ။

မဟာဋီကာ။ ။ အာရမဏေ ဟိ သံသပ္ပနဝသေန ဝိက္ခိပနဝသေန ပဝတ္တမာနဿ စိတ္တဒွယဿ ကိဒိသေ ကိစ္စေ သဘာဝတိက္ခတာယ ဝါ ဥဿာဟေတဗ္ဗတာယ ဝါ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ တဿှာ န တတ္ထ သင်္ခါရဘေဒေါ အတ္ထိ။ . . . ခန္ဓနိဒ္ဒေသအဖွင့်။ . . [ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အာရမဏေ-၌၊ သံသပ္ပနဝသေန-ထက် ဝန်းကျင် ရွေ့လျားလျက် ယုံမှားခြင်း၏ အစွမ်းအားလည်းကောင်း၊ (ဝိစိကိစ္ဆာ အတွက်သဘောပြု)၊ ဝိက္ခိပနဝသေန-ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဥဒ္ဓစ္စအတွက်သဘောပြု)၊ ပဝတ္တမာနဿ-ဖြစ်သော၊ စိတ္တဒွယဿ-မောဟမူ ဒွေး၏၊ ကိဒိသေ ကိစ္စေ-အဘယ်ကိစ္စ၌၊ သဘာဝတိက္ခတာယ ဝါ-ပင်ကိုယ် ထက် မြက်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥဿာဟေတဗ္ဗ တာယ ဝါ-တိုက်တွန်း ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော နူးညံ့သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာတော့အံ့နည်း၊ (“မဖြစ်တော့ပြီ”ဟူလို၊) တဿှာ-ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုမောဟ မူဒွေး၌၊ သင်္ခါရဘေဒေါ-သင်္ခါရအတွက် ကွဲပြားချက်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်။]

မောမူဟစိတ္တာနိ နာမ။ ။ မောဟေန မုယုန္တိတိ မောမူဟာနိ၊ မောဟေန- မောဟဖြင့်၊ မုယုန္တိ-တွေဝေတက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မောမူဟာနိ-မောမူဟ စိတ်တို့မည်၏၊ “မောဟမူဟ” ဟု ဆိုသင့်လျှက် ဟချေ၊ မုကို ဒီဃပြု၍ “မောမူဟ”ဟု ဖြစ်သတဲ့၊ မောဟသဒ္ဓါသည်လည်း တွေဝေခြင်းအနက်၊ မူဟ သဒ္ဓါသည်လည်း တွေဝေခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “တွေဝေတွေဝေ သောစိတ်၊ ဝါ-အလွန်တွေဝေသောစိတ်”ဟု ဆိုလိုသည်၊ လောဘမူ ဒေါသမူ စိတ်တို့၌ပါသော မောဟသည် လောဘ ဒေါသတို့ သဘောကို လိုက်ရောနေရ သဖြင့် အာရပီးရ တွေဝေခွင့်မရခဲ့၊ ဤမောဟမူစိတ်ကျမှသာ အားရပီးရ တွေဝေခွင့်ရသည်၊ ဤမောဟမူစိတ် နှစ်ပါးဖြစ်ပုံမှာ စေတသိတ်ပိုင်း ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စတို့ အခန်း၌ ထင်းရှူးလတ်။

နိဂုံး

ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသာကုသလာစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာ။ ပေ၊ သမတ္တာနိ။ ။ ဤဝါကျသည် နိဂုံးဝါကျတည်း။ နိဂမိယန္တိ အပ္ပိယန္တိ ဧတေနာတိ နိဂမနံ၊ ဧတေန-ဤဝါကျဖြင့်၊ ဂုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်တို့ကို၊ နိဂမိယန္တိ အပ္ပိယန္တိ-အပ်နှံသွင်းဖုံးအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုဝါကျသည်၊ နိဂမနံ-နိဂုံးဝါကျမည်၏။ ဤ နိဂမနကို အဋ္ဌကထာတို့၌ အပ္ပနာ ဝါကျလည်းခေါ်၏။

ဣစ္စေဝံ။ ။ ထိုဝါကျ၌ “ဣစ္စေဝံ” သည် နိဂုံးအုပ်ရာဝယ် မူတည်သဘော အားဖြင့် စချီရိုးဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ် အပေါင်းတည်း။ ဣတိနှင့် ဧဝံနိပါတ် နှစ်ပုဒ်ကို ပေါင်းထားသည်။ “ဣစ္စေဝံ-ဤသို့” ဟု အနက်ပေး၊ တစ်နည်း-ဣတိ သဒ္ဒါသည် သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ စသောသဒ္ဒါနှင့် ထိုသဒ္ဒါ တို့၏ ဟောနက် ကို ညွှန်ပြသော နိဒဿနတ္ထနိပါတ်တည်း။ ဧဝံကား ထိုသဒ္ဒါနှင့် အနက်တို့၏ ရှေ့နောက်အစဉ်ကို ညွှန်ပြသော နိပါတ်တည်း။ “ဣစ္စေဝံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော သဒ္ဒါအနက်တို့၏ အစဉ်ဖြင့်” ဟု အနက်ပေးပါ။

သဗ္ဗထာပိ။ ။ သဗ္ဗထာပိကို ဒွါဒသ၌ အဘိန္နဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ “ဝေဒနာ ဒိဋ္ဌိ ပဋိယ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စတိဖြင့် အစွမ်းကုန် ခွဲခြားသော်လည်း အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါးသာ ပြားသည်” ဟူလို၊ မှန်၏-အကုသိုလ်စိတ်သည် “သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း မကောင်းသောအကျိုး ရှိခြင်းလက္ခဏာ” အားဖြင့် တစ်မျိုးတည်းသာရှိ၏။ ဝေဒနာ ဒိဋ္ဌိစသော ယှဉ်ဖက် စေတသိတ်တို့၏ ကွဲပြားမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရ ရှိ-မရှိ ကွဲပြားမှုကြောင့် လည်းကောင်း (၁၂)ပါး ပြားရသည်။

အကုသလ။ ။ န + ကုသလာ အကုသလာ၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်မဟုတ်ကုန်၊ ဤ၌ (န) သဒ္ဒါ သည် ရိုးရိုးတားမြစ်ခြင်း ပဋိသေဓမ္မတ္တ မဟုတ်၊ ပဋိပက္ခ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အနက်ကို ထွန်းပြသော ပဋိသေဓတည်း။ “ကုသိုလ်က ပယ်သတ်တတ်သော ပဟာယကတရား၊ အကုသိုလ်က ပယ်သတ်အပ်သော ပဟာတဗ္ဗတရားဖြစ်၍ အချင်းချင်းမတည့်ကြ၊ ပဋိပက္ခ ဖြစ်နေကြသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အချို့က “န-အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာ-အကုသိုလ်တို့တည်း” ဟု အနက်ဆိုကြ၏။ ထိုအနက်ကား ပဋိသေခ အသံ မပါသဖြင့် မကောင်း၊ နသဒ္ဒါ၏ အရင်းခံဖြစ်သော ပဋိသေခအနက်ကို အသံထွက်စေ၍၊ ပဋိပက္ခအနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြရမည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသ မဟာဋီကာ အဝိဇ္ဇာပုဒ်အဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။

သမတ္တာနိ။ ။ [ရှေးရိုက်စာအုပ်၌ ဋီကာကျော်အတိုင်း ဖွင့်ခဲ့ပြီး၊ ထိုအဖွင့်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။] ထောမနိမိ၌ “သံ + အာပ-တ္တ”ဖြင့် “သမာ ပ”ဟု ဖြစ်၏ “အဝသာနပ္ပတ္တ-အပြီးအဆုံးသို့ရောက်” ဟုလည်း အနက် ဖွင့်သည်။ ပါဠိ၌ “သမတ္တ” နှင့် ဓာတ်တူ၊ တပစ္စည်းသာ ထူး၏။

အဟိတ်စိတ်အဖွင့်

ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တထာ သောတဝိညာဏံ၊
ဃာနဝိညာဏံ၊ ဇိဝှာဝိညာဏံ၊ ဒုက္ခဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ
၊ပေ၊ ဣမာနိ သတ္တဝိ အကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

အကုသလဝိပါကစိတ်။ ။ အဟိတ်စိတ်သည် အကုသလဝိပါက ကုသလ ဝိပါက ကြိယာစိတ်အားဖြင့် (၃)မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အကုသိုလ်စိတ်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသိုလ်စိတ်ကို ဆက်လက်ပြခြင်းသာလျှင် လောကထုံးစံ လျော်ကန်သော ကြောင့် အကုသလဝိပါကကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “ဥပေက္ခာသဟဂတံ” အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်သတည်း။

စက္ခုဝိညာဏံ။ ။ စက္ခုသိဉ္စိ + နိဿိတံ + ဝိညာဏံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုသိဉ္စိ-စက္ခုပသာဒ၌၊ နိဿိတံ-မှီသော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏ်သည်၊ စက္ခု ဝိညာဏံ-စက္ခုဝိညာဏ်မည်၏။ သောတဝိညာဏံ စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ ဤ၌ စက္ခု စသည်တို့၏ ဝစနတ္ထနှင့် သရုပ်အရ၊ စက္ခုဝိညာဏ်၏ဖြစ်ကြောင်း စသော မှတ်သားဖွယ်ရာများကို ပကိဏ္ဍိပိုင်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဝယ် တွေ့ရလတ္တံ့။

တထာ သောတဝိညာဏံ။ ။ တထာ သဒ္ဒါသည် ညွှန်ပြခြင်းဟူသော

အတိဒေသအနက်၊ ရှေ့ကပုဒ်ကို ဆွဲငင်ခြင်းဟူသော အနုကမ္မနအနက်၊ ကပ်၍ ဆောင်ခြင်းဟူသော ဥပသံဟရဏအနက်၊ ဥပမေယျဇောတကဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ပြုကြသော ဥပမာနိဂမနအနက်၊ အဖို့တစ်ပါး စကားတစ်ရပ်ကို ထွန်းပြသော ပက္ခန္ဓရဇောတကအနက်၊ သမုစ္စည်းအနက် စသည်ဖြင့် များသောအနက်ရှိ၏။ ဤနေရာ၌ ရှေ့(၃)နက်ဖြစ်သင့်၏။ ထိုတွင် အတိဒေသအနက်ဆိုလျှင် “တထာ-ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော”ဟု အနက်ပေး၊ အနုကမ္မန၊ ဥပသံဟရဏ အနက်ဆိုလျှင် “တထာ ဥပေက္ခာသဟဂတံ-ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော”ဟု ရှေ့က ဥပေက္ခာသဟဂတံပုဒ်ကို ဆွဲငင်ဆောင်ယူပေးပါ။

ယခုအခါ၌ကား “တထာ-ထို့အတူ”ဟု ဥပမာနိဂုံး(ဥပမေယျဇောတက) အသံပါ အောင် အနက်ပေးကြ၏။ ထိုအနက်သည် ကျမ်းရိုးစာသွား မကျချေ။ ဥပမာပုဒ် တိုက်ရိုက်ရှိသော အရာ၌သာ ဤဥပမာနိဂုံးအနက်ကို သုံးရမည်။ ဤနေရာ၌ လုံးဝမဆိုင်။ “အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒိန္န”ဟူသော ပါရာဇိက-သုဒိန္နကဏ္ဍ၌ “တထာ အတ္ထိ န ခေါ”အဖွင့်ဝယ် တထာကို သမုစ္စယတ္ထဟု သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ ဖွင့်၏။ “တထာ-သည်သာမကသေး”ဟု အနက်ပေးရသည်။ ထိုအနက်၌လည်း ဤနေရာ၌ မဆိုင်။

[ဆောင်] တထာအရိုး ကျမ်းဂန်ညှိသော်၊ အတိဒေသ၊ နုကမ္မနှင့်၊ ဥပသံ ဟရာ၊ ဥပမာနိဂုံး၊ တစ်ထုံးမြွက်ဟန်၊ ပက္ခန္ဓရ-ဇောတက တည်း၊ သမုစ္စည်းနက်၊ သင့်ရာဖက်၍၊ အနက် သုံးတတ်စေ သတည်း။

ဒုက္ခသဟဂတံ။ ။ ဒုပုဗ္ဗ + ခနုဓာတ်၊ ကိပ္ပစည်းဖြင့် “ဒုက္ခ”ဟုပြီး၏။ ဒုသဒ္ဒါသည် ကုမ္ဘိတအနက်ဟောတည်း။ ကုမ္ဘိတံ-စက်ဆုပ်ဖွယ်သည်။ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ခနုတိ-သုခကို တူးဖြိုပစ်တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခမည်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သောအခါ သုခဖြစ်ခွင့် မရသောကြောင့် ဒုက္ခက သုခကို တူးဖြိုပစ်၏။ ဤဒုက္ခသည် (ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော-ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော) ကာယိကဒုက္ခ၊ စိတ်သက်သက်၌ဖြစ်သော မာနသိကဒုက္ခဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤဒုက္ခဝေဒနာကား ခန္ဓာကိုယ်မှာ ထိခိုက်သော ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်ကို ခံစား တတ်သော ကာယိကဒုက္ခတည်း။ ကာယဝိညာဉ်စိတ် ဖြစ်သောအခါ ဤ

ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွဲဖက်၍ဖြစ်သောကြောင့် “ဒုက္ခသဟဂတံ ကာယ ဝိညာဏံ”ဟု မိန့်သည်။ [ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာ ကိုပင် မာနသိကဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ စေတသိကဒုက္ခဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။]

အကုသဝိပါကစိတ္တာနိ။ ။ ဝိပါက၌ ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိရုဒ္ဓအနက်ဟော တည်း။ “ဝိရုဒ္ဓါနံ + ပါကာတိ ဝိပါကာ၊ ပဟာယကပဟာတဗ္ဗဘာဝေန- ပယ်သတ်တတ်သောတရား ပယ်သတ်ထိုက်သောတရားတို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိရုဒ္ဓါနံ-အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏၊ ပါကာ-အကျိုးတို့တည်း။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့မည်၏။ ကုသိုလ် သည် ပယ်သတ်တတ်သော ပဟာယက၊ အကုသိုလ်သည် ပယ်သတ်ထိုက်သာ ပဟာတဗ္ဗဖြစ်၍ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရုဒ္ဓဖြစ်ကြ၏။ ထိုဝိရုဒ္ဓဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏အကျိုးကို “ဝိပါက”ဟုခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) ဝိသဒ္ဓါ သည် မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းဟူသော ဝိသိဋ္ဌအနက်ဟောတည်း။ အကုသိုလ် သည် အပြစ်ရှိသော သာဝဇ္ဇတရား၊ မည်းနက်သော ကဏ္ဍတရားတည်း။ ကုသိုလ်ကားအပြစ်မရှိသော အနဝဇ္ဇတရား၊ ဖြူစင်သော သုက္ကတရားတည်း။ ဤသို့ သဘောအချင်းချင်း ထူးခြားကြသောကြောင့် ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်ကို “ဝိသိဋ္ဌ”ဟုဆို၏။ ဝိသိဋ္ဌာနံ-အချင်းချင်း ထူးခြားကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏၊ ပါကာ-အကျိုးတို့သည်၊ ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့မည်၏။

ကမ္မဇရုပ်တို့ ဝိပါက မမည်။ ။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးကို “ဝိပါက”ဟု ဆိုလျှင် ကမ္မဇရုပ်တို့လည်း ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ် ရကား “ဝိပါက”မည်သင့်သည်မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-ဤ အဘိဓမ္မာအရာ၌ ဝိပါကသဒ္ဓါသည် အကြောင်းဖြစ်သာ ကုသိုလ်အကုသိုလ်နှင့် နာမ်တရားချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာရုံကိုယူတတ်သော သာရမ္မဏ တရားချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍတရားချင်း (အကုသိုလ်နှင့် အကု သလဝိပါက) သုက္ကတရားချင်း (ကုသိုလ်နှင့် ကုသလဝိပါက)အားဖြင့်လည်း ကောင်း ချွတ်စွပ်သကဲ့သို့တစ်ထပ်တည်းတူသော နာမ်အကျိုးတရားကိုသာ ဟောသော အထင်ရူဠိသဒ္ဓါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းကံများနှင့် နာမ် တရားချင်း စသည်အားဖြင့် မတူသော ကမ္မဇရုပ်များ၌ ဝိပါကအမည် မရထိုက်။

အဋ္ဌသာလိနီ။ ။ ဝိပက္ကဘာဝမာပန္နာနံ အရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။ . .
 ဧတံ-ဤဝိပါကဟူသောအမည်သည်။ ဝိပက္ကဘာဝံ-ရင့်ကျက်ခြင်းသဘောသို့
 အာပန္နာနံ-ရောက်ကုန်သော၊ အရူပဓမ္မာနံ-နာမ်တရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်
 တည်း၊ [မာတိကာ ဝိပါကတိကအဖွင့်]။ . . အဓိပ္ပါယ်ကား-သလေးမျိုးစေ့ကိုစိုက်
 ပျိုးသောအခါ အကြောင်းမျိုးစေ့နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်မတူသော အညွန့် အခက်
 အရွက်တွေ ထွက်သော်လည်း “ဝိပက္က, ဝိပါက(သလေးမှည့်ပြီ)”ဟု မဆိုရ၊
 အကြောင်းမျိုးစေ့နှင့်တူစွာ သလေးနှံထွက်၍ မှည့်ရင့်သောအခါကျမှ “ဝိပက္က,
 ဝိပါက(သလေးမှည့်ပြီ)”ဟု ဆို ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အကြောင်းကံနှင့် နာမ်
 တရားချင်းစသည်အားဖြင့်တူသော နာမ်ဝိပါကများကိုသာ “ဝိပါက”ဟုခေါ်
 ရသည်။ [သလေးမျိုးစေ့နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံ, အညွန့်အခက်အရွက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်,
 သလေးမှည့်နှင့် နာမ်ဝိပါကများ တူကြသည်။]

အထင်ရဋ္ဌီ။ ။ ဤသို့ဟောစွမ်းနိုင်သော အနက်အားလုံးကိုမဟောပဲ
 အများထင်ရှားသော အနက်ကိုသာ ဟောသောသဒ္ဒါကို “အထင်ရဋ္ဌီသဒ္ဒါ”ဟု
 ဆိုရ၏။ အဓိဝစနံ, နာမံပုဒ်တို့နှင့်တကွ ဖွင့်ပြရာဝယ် အထင် ရဋ္ဌီပြဟုပြောစမှတ်
 ပြုကြသည်။ ဥပစာနည်းအားဖြင့် ဧကဒေသျူပစာသာ များသတဲ့၊ ဤ၌
 ဝိပါကအရ ကုသိုလ်အကုသိုလ်၏အကျိုးဖြစ်သော ရုပ်နာမ် နှစ်မျိုးလုံးရနိုင်
 သော်လည်း ထိုရုပ်နာမ်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ဝိပါကနာမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော
 နာမ်ဝိပါကအပေါ်၌သာ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ရသောကြောင့် ဤဝိပါကသဒ္ဒါကို
 “ဧကဒေသျူပစာရသဒ္ဒါ”ဟု ဆိုလိုသတတ်။

[နိယာမ] ၁ ။ အဓိဝစနံ, နာမံရှိက, များလှနက်တွင်, လိုအင်နက်မှီ, ထင်ရဋ္ဌီ။

၂ ။ အဓိဝစနံ, နာမံရှိရာ, ဥပစာ, မြဲစွာ ဉာဏ်ဖြင့်ရှု။

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။ စေတနာသမင်္ဂီတာ, ကမ္မသမင်္ဂီတာ, ဥပဋ္ဌာန
 သမင်္ဂီတာ, ဝိပါကသမင်္ဂီတာဟု သမင်္ဂီတာ(၄)မျိုး ရှိကြ၏။ [ဉာဏဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ
 ၌လာသော (၅)မျိုးတွင် အာယူဟနသမင်္ဂီတာကို ချန်ထားသည်။] ထိုတွင် ကံကို
 အားထုတ်စဉ်အခါ၌ စေတနာ၏ ခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် စေတနာ
 သမင်္ဂီတာမည်၏။ ထိုစေတနာသည် ဥပါဒ်ဌီဘင်စေ့၍ ချုပ်ရသော်လည်း

တစ်ခါတည်း အမျိုးပြုတ်အောင် ချုပ်သွားသည်မဟုတ်။ အခွင့်သာလျှင် သင့်ရာ၌ ရင့်ကျက်ဖို့ရန် (အကျိုးဖြစ်ဖို့ရန်) မိမိ၏ အမူအရာသတ္တိထူးကို စိတ်အစဉ်ဝယ် အပြည့်အစုံသွင်းနဲ့ မြှုပ်ထား၍ ချုပ်သွားလေသည်။ ဤအမူအရာသတ္တိထူးသည် “ကမ္မသမဂီတာ-(ကံ၏ပြည့်စုံခြင်း)”မည်၏။ ထိုအမူအရာသတ္တိထူးသည် မိမိနှင့် လျောက်ပတ်သော အထောက်အပံ့ကို ရသောအခါ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တစ်ပါးပါးကို ထင်လာစေ၏။ ထိုထင်လာသော အာရုံကို မလွှတ်ဘဲ စုတေလျှင် အကျိုးပေးခွင့်သာတော့၏။ ဤကား “ဥပဋ္ဌာနသမဂီတာ (ထင်လာသော အာရုံ၏ပြည့်စုံခြင်း)”တည်း။ ထိုထင်လာသောအာရုံကို မလွှတ်ဘဲ စုတေသူ၏ သန္တာန်၌ ရှေးကမြှုပ်နှံအပ်ခဲ့သော အမူအရာသတ္တိထူးသည် စုတိအခြားမဲ့၌ သမ္ပယုတ်တရား အခြံအရံနှင့်တကွ အထင်အရှားပေါ်လျက် ရင့်ကျက်လာသည်။ ဤကား “ဝိပါကသမဂီတာ (အကျိုးဝိပါတ်၏ ပြည့်စုံခြင်း)”တည်း။

ထိုတွင် ရှေ့သမဂီတာ(၃)ပါး၏ အခိုက်အတန့်သည် နှသေးသော အခိုက်အတန့် မည်၏။ ဝိပါကသမဂီတာကား ရင့်လာသော အခိုက်အတန့် မည်၏။ “နှသောကံသည်ပင် အခွင့်သာ၍ ရင့်လာသောအခါ “ဝိပါက”ဟု နာမည်ရသည်” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပစ္စန္ဓိ-ရင့်ကျက်လာကုန်၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဝိပါက-ဝိပါကတို့မည်၏” ဟု ရူဠိမပါ ဥပစာမဖက် သက်သက် မုချအားဖြင့် ဝိပါက အမည်ရကြောင်းကို ပရမတ္ထဒီပနီ ဖွင့်ဆို၏။ လောကုတ္တရာဝိပါတ်နှင့် ပဝတ္တိကျိုးသက်သက်ဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက်များ၌ ထိုအဆိုအတိုင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုဒီပနီစကားကို စဉ်းစားထိုက်သည်။

အဟိတ် ကုသလဝိပါတ်စိတ်အပ္ပင်

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ကုသလဝိပါတံ စက္ခုဝိညာဏံ

၊ပေ၊ သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ ၊ပေ၊ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ

ကုသလဝိပါကာဟေတုကစိတ္တာနိ နာမ။

သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ။ ။ ကာယစိတ္တာဗာဓံ-ကိုယ်နာ စိတ်နာ နှစ်ဖြာသော ရောဂါကို၊ ခနတိ-တူးပစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုခံ-မည်၏။ ဤသုခလည်း ကာယိကသုခသည် ကာယိကဒုက္ခဟူသော ကိုယ်အနာကို တူးဖြိုပစ်၍၊ စေတသိကသုခဟု ခေါ်အပ်သော သောမနဿဝေဒနာက စေတသိကဒုက္ခဟူသော စိတ်အနာကို တူးဖြိုပစ်သည်။ ကာယဝိညဉ်စိတ် ဖြစ်သောအခါ ကာယိက သုခဝေဒနာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် “သုခ သဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ”ဟု မိန့်သည်။

ကုသလဝိပါကာဟေတုကစိတ္တာနိ။ ။ “ကုသလဝိပါတံ စက္ခုဝိညာဏံ” ဟု ကုသလဝိပါကသဒ္ဓါကို ရှေ့နားက ဆိုအပ်ပြီးပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် “ကုသလဝိပါကာဟေတုက”ဟု ကုသလဝိပါကသဒ္ဓါကို တစ်ဖန်ထပ်ရပါ သနည်း”ဟု မေး၊ အဖြေကား-ရှေ့ကုသလဝိပါကသဒ္ဓါသည် စက္ခုဝိညာဏံ စသည်ကို အထူးပြုသော ဂုဏဝါစကသဒ္ဓါဖြစ်၍ ဤကုသလဝိပါကာဟေတုက ၌ ကုသလဝိပါကသဒ္ဓါကား “ကုသလဝိပါတ် အဟိတ်စိတ်” ဟု နာမည်ကိုပြ သော နာမဝါစကသဒ္ဓါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးလျက် ဤကုသလ ဝိပါကသဒ္ဓါကို ထပ်၍ဆိုရပြန်သည် ဥပမာ-“ဣတိပိ သော ဘဂဝါ” ဟု ရှေ့က ဘဂဝါသည် ဘုရားနာမည်တော်ကို ပြသော နာမဝါစကသဒ္ဓါ ဖြစ်၍ “ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ”၌ ဘဂဝါသဒ္ဓါက ဂုဏ်တော်ကိုပြသော ဂုဏဝါစကသဒ္ဓါ ဖြစ်သော ကြောင့် ဘဂဝါပုဒ်ကို နှစ်ထပ်ဟောတော်မူရသကဲ့သို့တည်း။

အဟေတုကဝိသေသန။ ။ ဤကုသလဝိပါတ်အဆုံး၌ “ကုသလဝိပါ ကာဟေတုကစိတ္တာနိ”ဟု အဟေတုကဟူသော ဝိသေသနကို ကူမသကဲ့သို့ ရှေ့အကုသလဝိပါတ်အဆုံး နိဂုံး၌ “အဟေတုက”ဟု ဝိသေသနမကူမဘဲ အဘယ့်ကြောင့် “အကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ” ဟူသာ မိန့်ဆိုပနည်းဟု မေး၊

အဖြေကား- ဤကုသလဝိပါတ်စိတ်၌သာ အခြားသော ကုသလဝိပါက်များနှင့် ယုံမှားဖွယ်ရှိ၍၊ ထိုအကုသလဝိပါတ်စိတ်၌ ယုံမှားဖွယ်ရာ အခြား အကုသလဝိပါတ်စိတ် မရှိသောကြောင့် ဤကုသလဝိပါတ်စိတ်၏အဆုံး နိဂုံး၌ကဲ့သို့၊ ထိုအကုသလဝိပါတ်စိတ်၏ အဆုံးနိဂုံး၌ အဟေတုကဟု ဝိသေသနမကူမဘဲ မိန့်ဆိုရပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဝိသေသမည်သည် သမ္ဘဝ၊ ဗျာဘိစာရ နှစ်မျိုးရှိရာ၌သာ ကူမရ ကျိုးနပ်၏။ ထိုတွင် “သမ္ဘဝ”ဟူသည် သာမညစကားတည်း။ သမ္ဘဝနံ- အနက်အများ၏ဖြစ်သင့်ခြင်း၊ သမ္ဘဝေါ-အနက်အများ၏ဖြစ်သင့်ခြင်း၊ ဥပမာ- “လူ”ဟူသော သာမညစကား၌ ယောက်ျား မိန်းမ လူဟူသမျှကို ရနိုင်သကဲ့သို့ တည်း။ “ဗျာဘိစာရ” ဟူသည် ထို သာမညအနက်တို့၏ ရှေ့ရှုပါဝင်လာခြင်း တည်း။ ဥပမာ-လူဟူသော စကား၌ လူဟူသမျှ ပါဝင်လာခြင်းကဲ့သို့တည်း။ ဝိရုဒ္ဓါနံ + အဘိမုခံ + စရဏံ ပဝတ္တနံ ဗျာဘိစာရော၊ ဝိရုဒ္ဓါ-မလိုရာ ဆန့်ကျင် ဘက်အနက်တို့၏၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ စရဏံ ပဝတ္တနံ-ဖြစ်ခြင်း ပါဝင်ခြင်းတည်း။ ဗျာဘိစာရော-ခြင်း၊ ဤစကားအရ “သမ္ဘဝသည် အကြောင်း၊ ဗျာဘိစာရသည် အကျိုး”ဟု သိသာပြီ။

သမ္ဘဝေ ဗျာဘိစာရေ စ၊ ဝိသေသနံ သာတ္ထကံ သိယာ၊

သမ္ဘဝေါ နာမ သာမညံ၊ ဗျာဘိစာရော တု တပ္ပလံ။

သမ္ဘဝေ-အနက်များ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းဟူသော သမ္ဘဝသည်လည်းကောင်း၊ ဗျာဘိစာရေ စ-မလိုရာ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်တို့၏ ရှေ့ရှုပါဝင်လာခြင်းဟူသော ဗျာဘိစာရသည်လည်းကောင်း၊ သတိ-ရှိမှသာ၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနသည်၊ သာတ္ထကံ-ကူမရကျိုးနပ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ သမ္ဘဝေါ နာမ-သမ္ဘဝမည် သည်၊ သာမညံ-သာမညတည်း၊ ဗျာဘိစာရော တု-ဗျာဘိစာရသည်ကား၊ တပ္ပလံ-ထိုသမ္ဘဝ၏ အကျိုးတည်း၊ [ဗျာဘိစာရကို “အနေကန္တိကဘာဝ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ပသင်္ဂ” ဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသေး၏၊ အနေကန္တိကဘာဝ- များသော အနက်အဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ပသင်္ဂ-များစွာသော အနက်တို့၏ ကပ်ငြိ ခြင်း၊ ပါဝင်ခြင်း။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤကုသလဝိပါက်စိတ်နိဂုံး၌ အဟေတုကဟု ဝိသေသန မကူမဘဲ သမ္ဘဝသာမညစကားကို ဆိုလိုက်လျှင် မဟာဝိပါက် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဝိပါက်ဟူသော အခြားသဟိတ်ဝိပါက်တွေ ပါဝင်လာခြင်း ဟူသော ဗျာဘိစာရ ဖြစ်လေရာ၏။ ထိုကဲ့သို့ဗျာဘိစာရ မဖြစ်ရလေအောင် ဤကုသလဝိပါက်စိတ် အဆုံးနိဂုံး၌ အဟေတုကဟု ဝိသေသန ကူမ ရသည်။ အကုသလဝိပါက်စိတ်အဆုံး နိဂုံး၌ကား အဟေတုကဟု ဝိသေသန မကူမ သော်လည်း အခြားသဟိတ် အကုသလဝိပါက် မရှိသောကြောင့် ဗျာဘိစာရ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် အဟေတုကသဒ္ဒါ မထည့်ဘဲ “အကုသလဝိပါက ဝိတ္တာနိ နာမ”ဟု မိန့်သည်။

အဟိတ်ကြိယာစိတ်အပွင့်

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇစိတ္တံ၊ တထာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇစိတ္တံ၊
သောမနဿသဟဂတံ ဟသိတုပ္ပာဒစိတ္တဓ္မေတိ ဣမာနိ တိဏိပိ
အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ နာမ။ [ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇစိတ္တံ စသည်တို့၏ ဝစနတ္ထ
နှင့် သဘာဝသည် နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ဟသိတုပ္ပာဒစိတ္တံ။ ။ ဟသိတမေဝ ဥပ္ပာဒေတီတိ ဟသိတုပ္ပာဒံ၊
ဟသိတမေဝ- ပြုံးရွှင်ခြင်းကိုသာ၊ ဥပ္ပာဒေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊
ဟသိတုပ္ပာဒံ-ဟသိတုပ္ပာဒမည်၏။ လောဘမူ၊ ကာမသောဘန စိတ်တွေလည်း
ပြုံးရယ်ခြင်း ကိုဖြစ်စေနိုင်ကြပေ၏။ သို့သော် ထိုစိတ်တို့သည် ပြုံးရယ်ခြင်း
ကိစ္စအပြင် အခြားသောကိုယ်မှု နှုတ်မှုများကိုလည်း ဖြစ်စေရသေးသောကြောင့်
“ဟသိတုပ္ပာဒ”အမည် မရကြပေ။ ဤစိတ်ကား ပြုံးရယ်မှုမှတစ်ပါး အခြားသော
ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို မဖြစ်စေတတ်၊ ပြုံးရယ်မှုတစ်ခုကိုသာ ဖြစ်စေတတ်သဖြင့်
“ဟသိတုပ္ပာဒ”ဟု အမည်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ မဟာဓိကာ
၌ “ဟသိတုပ္ပာဒနရသာတိ ဟသိတဿေဝ ဥပ္ပာဒနရသာ”ဟု ဧဝံနှင့်တကွ
မိန့်ပြီ။ ထိုဧဝံဖြင့် ရယ်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြားကိစ္စကို ကန့်သည်။

အလင်္ကာကျမ်းလာ ရယ်ခြင်း (၆) မျိုး

သိတမိဟဝိကာသိနယနံ၊ ကိဉ္ဇာလက္ခိယဒိဇံ တု တံ ဟသိတံ။

မဓုရဿရံ ဝိဟသိတံ၊ အံသသိရောကမ္ပ'မုပဟသိတံ။

အပဟသိတံ သ-ဇလက္ခိ၊ ဝိက္ခိတ္တဂီ ဘဝတျ'တိဟသိတံ။

ဒွေ ဒွေ ကထိတာ စေသံ၊ ဇေဋ္ဌေ မဇ္ဈေ ဓမ္မေ ကမသော။

နိဿယ။ ။ ဣဟ-ဤဟာသအရာ၌၊ ဝိကာသိနယနံ-ပွင့်သောမျက်စိ ရှိရုံပြီးခြင်းသည်။ သိတံ-သိတမည်၏။ ယံ-အကြင်ပြီးခြင်းသည်။ ကိဉ္ဇာလက္ခိယဒိဇံ-စဉ်းငယ် မှတ်သားအပ်သော သွားရှိ၏။ (သွားအနည်းငယ် ပေါ်၏။) တံတု-ထိုပြီးခြင်းသည်ကား၊ ဟသိတံ-ဟသိတမည်၏။ မဓုရဿရံ-သာယာသော အသံထွက်အောင် ရယ်ခြင်းသည်။ ဝိဟသိတံ-ဝိဟသိတမည်၏။ အံသသိရောကမ္ပ-ပခုံးဦးခေါင်းလှုပ်အောင် ရယ်ခြင်းသည်။ ဥပဟသိတံ-ဥပဟသိတမည်၏။ သဇလက္ခိ-မျက်ရည်ထွက်အောင် ရယ်ခြင်းသည်။ အပဟသိတံ-အပဟသိတမည်၏။ ဝိက္ခိတ္တဂီ-လက်ခြေအင်္ဂါကိုပစ်လွှဲ၍ ရယ်ခြင်းသည်။ အတိဟသိတံ-အတိဟသိတမည်သည်။ ဘဝတိ-၏။ ဧသံ-ဤ (၆)မျိုးတို့တွင်၊ ဒွေဒွေ-နှစ်မျိုးနှစ်မျိုးတို့ကို၊ ကမသော-အစဉ်အတိုင်း၊ ဇေဋ္ဌေ-မြတ်သူ၌လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-အလတ်စားဖြစ်သူ၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေ-ယုတ်ညံ့သူ၌လည်းကောင်း၊ ကထိတာ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဆက်ဦးအံ-ဤဟသိတုပ္ပာဒ်စိတ်သည် ဘုရား ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၌သာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဟသိတုပ္ပာဒ်၌ “ဟသိတ” အရ မြင့်မြတ်သူတို့ ပြီးရိုးဖြစ်သော သိတ ဟသိတ နှစ်ပါးကို ယူပါ။ အချို့ကား ဘုရားရှင်ပြီးတော်မူရာ၌ “သိတံ ပါတွာကာသိ” ဟုချည်း လာ၏- ထို့ကြောင့် ဟသိတုပ္ပာဒ်၌ ဟသိတ အရ သိတ တစ်မျိုးကိုသာ ယူရမည်ဟု ဆိုကြ၏-ထိုဆရာတို့သည် “သိတံ ပါတွာကာသိတိ- အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တေ ဒဿေန္တော သိတံ ပါတု အကာသိ” ဟူသော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ မဃဒေဝသုတ္တဋ္ဌကထာကို တွေ့မိဟန်မတူ၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ “အဂ္ဂဂ္ဂဒန္တေ-အဖျားအဖျားဖြစ်သော သွားတော်တို့ကို- ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလျက် ” ဟူသောစကားသည် “ကိဉ္ဇာလက္ခိယဒိဇံ တု တံ ဟသိတံ” ဟူသော အလင်္ကာစကားနှင့် တစ်သားတည်း တူနေပြီ မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့်

ဘုရားရှင်လည်း သိတ ဟသိတ နှစ်မျိုးတွင် သင့်ရာတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပြီးတော်မူရကား ဟသိတုပ္ပာဒ၌ ဟသိတအရ သိတ ဟသိတ နှစ်မျိုးပင် ရသည်ဟု မှတ်ပါ။
 [“ဟသိတံ သိတမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ” ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာဖွင့်ရာ၌ အလင်္ကာကျမ်းလာ ဟသိတကို ပယ်လို၍မဟုတ်၊ အဋ္ဌကထာ၌ အချို့လူတို့ ရယ်ပုံကို “ဟသိတ” ဟု ဆိုထား၏။ ထိုဟသိတကို ပယ်လို ၍ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။]

အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ။ ။ မဟာကြိယာ၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ၊ဟူသော သဟိတ်ကြိယာများကို တားမြစ်လို၍ “အဟေတုက” ဟု ဝိသေသနကုမသည်။ အချို့က “အဟေတုကသဒ္ဓါဖြင့် ကာမာဝစရခင်းတူသော သဟိတ်မဟာကြိယာကိုသာ တားမြစ်ခွင့်ရှိသည် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာများကို တားမြစ်ဖွယ်မလို” ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုဝါဒသည် သဒ္ဓထုံးစံ မကျပါ- အဟေတုကသဒ္ဓါဖြင့် သဟိတ်ဟိတ်ဟူသမျှကို တားမြစ်လိုက်မှသာ သဒ္ဓထုံးစံ ကျပါသည်။ ထင်ရှားစေအံ့- “အဟေတုကကြိယာစိတ္တာနိ ”ဟူသောပုဒ်ဝယ် ကြိယာစိတ္တာနိ၌ ကြိယာဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက်စိတ်များကို တားမြစ်လိုက်ပြီ။ ကိကြိယာစိတ်အားလုံးနှင့်ကား ဆက်ဆံနေသေး၏။ အဟေတုကဟု ထပ်မံ၍ ဝိသေသနပြုလိုက်သောအခါ သဟိတ်ကြိယာစိတ်ဟူသမျှတို့ ဆုတ်နစ်ကြရတော့သည်။ ထိုဆရာတို့ အလိုအတိုင်း “ကာမာဝစရအခန်းဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာများကို ထိုအခန်းက တားမြစ်ပြီးပါ”ဟုဆိုလျှင် “အဟိတ်ခန်းဖြစ်၍ သဟိတ်စိတ်များကို တားမြစ်ပြီးပါ” ဟုဆိုရလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်လျှင် အဟေတုကသဒ္ဓါပင် အပိုဖြစ်လတံ့၊ အဟေတုက ကုသလဝိပါက စိတ္တာနိတုန်းကလည်း အဟေတုကအတွက် ဤအတိုင်း ကောက်ချက်ချပါ။

ဝေဒနာယှဉ်ပုံနှင့် ယောဂသင်္ခါရ

[ဆောင်] နာလောစေ့စုံ၊ စိစစ်ကုန်အံ့။ . . အာရုံဝတ္ထု၊ ထိခိုက်မှုက၊ ဥပါဒါချင်း၊ ဖြစ်တုံလျှင်း၍၊ ညှင်းညှင်းသာသာ၊ အားနည်းစွာကြောင့်၊ ရှစ်ဖြာဝိညာဉ်၊ ပေက္ခာယှဉ်၏။ ထို့ပြင်ကာယ-ဝိညာဏတုံ၊ သူ့အာရုံကား၊ သုံးပုံဘုတ်ကြီး၊ ဖြစ်ခဲ့ပြီးမို့၊ ထန်းသည်းဗလဝ၊ ထိခိုက်ကြသဖြင့်၊ ဣဋ္ဌနိဋ္ဌာ၊ သင့်ရာရာဝယ်၊ သုခါဒုက္ခ၊ ယှဉ်ကုန်ကြ၏။ သမ္ပဋိတ္တာ၊ နှစ်ခု

မှာမူ၊ မှီရာမမျှ၊ ဝိညာဏမှာ၊ နန္တရသတ္တိ၊ ကျေးဇူးရှိသဖြင့်၊ အားမပြည့်ကြ၊
ဒုဗ္ဗလမို့၊ မုချပေကွာ၊ ယှဉ်ရစွာရှင့်၊ သုံးဖြာသန္တိ-ရဏသည်ကား၊
အမှီတူလှိုင်း၊ ပဋိစ္စိန်းမှ၊ ထောက်မှိုင်းကူမ၊ ကျေးဇူးရသဖြင့်၊ ဗလဝအား၊
စွမ်းပကားကြောင့်၊ နှစ်ပါးပေကွာ-သောမနဟု၊ ကုသလဝိပိက်၊ အယှဉ်
ထွက်၏။ ဝိပိက်အကု၊ သုအမှုမှာ၊ နှစ်ဖြာဒုက္ခ၊ ဒေါမနတို့၊ ယှဉ်ကြ
ရန်ဖြင့်၊ ဆင်မသင့်၍၊ အခွင့်လျော်စွာ၊ ဥပေက္ခာသည်၊ နောင်လာ
မှတ်ဖွယ် စေ့စေ့တည်း။

[ဆောင်] မှတ်သားစေ့ငှ၊ ဆက်ကာပြပိမ့်။ . . ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇနာမူ၊ မှီရာတူရိပ်၊
ဘဝင်စိတ်မှ၊ နန္တရပစ္စည်း၊ ကျေးဇူးကြီးကြောင့်၊ စိုးစည်းအားအင်၊
ကြီးမားပင်လည်း၊ ဘဝင်အခြာ၊ သူထွက်လာ၍၊ ဦးစွာအာရုံ၊ ယူပါတုံရ၊
တစ်ကြိမ်မျှသာ၊ မှီရာကွဲပြန်၊ နောက်ဝိညာဏ်အား၊ တစ်ဖန် နန္တရ-
ပစ္စယဖြင့်၊ ကူမရတွက်၊ ဤသုံးချက်ကြောင့်၊ ဥပေက်ဝေဒနာ၊ ယှဉ်ရ
စွာသော၊ ဆရာဟောခဲ့၊ မနောဒွါရာ-ဝဇ္ဇနာလည်း၊ ဦးစွာအာရုံ၊ ယူပါ
တုံရ၊ နောက်မှစိတ်စဉ်၊ တစ်မျိုးပြင်ဖို့၊ တမင်ဗျာပါ-များရရှာ၍၊ ဝေဒနာ
ပေက်၊ ယှဉ်တုံလစ်၏၊ ဆယ့်ရှစ်လုံးမှာ၊ ဝိယုတ်သာတဲ့၊ အသင်္ခါရိ၊
ဆိုစဉ်ရှိခဲ့၊ ကဝိနောက်ပွား၊ ဆရာများကား၊ နှစ်ပါးအသင့်၊ စကား
ဆင့်၏၊ သို့ဖြင့်တစေ၊ အဆိုထွေလည်း၊ စိတ်စေသတ္တိ၊ ထူးမရှိသဖြင့်၊
မုနိထွတ်ဖျား၊ စိတ်မခြားသည်၊ . . . စကားမကျယ် သင့်ပြီတည်း။

အာရုံဝတ္ထု၊ ထိခိုက်မှုက၊ ဥပါဒါချင်း။ ။ စက္ခုဒွေးစသော ဝိညာဉ်
(၈)ပါး၏ အာရုံသည် ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသာရုံများဖြစ်ရကား ရုပ်(၂၈)ပါးတွင်
မဟာဘုတ်ကြီးများကိုမှီသော ဥပါဒါရုပ်ကလေးများသာတည်း။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်
ကလည်း စက္ခု၊ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှါဟူသော ဥပါဒါရုပ်ကလေးများပင်တည်း။
စက္ခုဝိညာဉ်စိတ် သောတဝိညာဉ်စိတ် စသောစိတ်များဖြစ်ဖို့ရာ “ရူပါရုံစသော
ဥပါဒါရုပ်အာရုံများက စက္ခုဝတ္ထုစသော ဥပါဒါရုပ်များကို ထိခိုက်ကြသည်”
ဟူလို။

ညှင်းညှင်းသာသာ ၊ပေ၊ ပေက္ခာယှဉ်၏။ ။ ထိုဥပါဒါရုပ်ကလေးချင်း
ထိခိုက်မှုသည် မထန်မပြင်း ညှင်းညှင်းသာသာရှိ၏။ ဥပမာ- ဝါဂွမ်းစိုက်ကလေး

နှစ်ခု ထိခိုက်ပုံကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့ အာရုံဝတ္ထု ထိခိုက်မှုက ညင်သာသည့် အတွက် ဣဋ္ဌာရုံ၌ဖြစ်စေ၊ အနိဋ္ဌာရုံ၌ဖြစ်စေ အရသာ မထင်ရှားလှချေ။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဒွေးစသော ဝိညာဉ်(၈)ပါး၌ အာရုံ၏ အရသာကို လွန်စွာခံစားသော သုခဒုက္ခဝေဒနာများ မယှဉ်ဘဲ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ယှဉ်ရသည်။

ထို့ပြင် ကာယ ၊ ပေ ၊ သုံးပုံဘုတ်ကြီး။ ။ ကာယဝိညာဉ်၏အာရုံဖြစ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကား ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟူသော မဟာဘုတ်ကြီး(၃)ပါးတည်း။ မှီရာဝတ္ထုမှာ ကာယဝတ္ထုဟူသော ဥပါဒါရုပ်ကလေးပင်။ [ကာယဝတ္ထုကား တကွဖြစ်ဖက် မဟာဘုတ်များကို တစ်ဆင့်မှီရပြန်သည်။]

ထန်းသည်းဗလဝ၊ ထိခိုက်ကြသဖြင့်။ ။ အင်အားကြီးမားသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မဟာဘုတ်ကြီးများက ကာယဝတ္ထုကို ထိခိုက်သော အခါ ကာယဝတ္ထုတွင် အရှိန်မရပ်ဘဲ ကာယဝတ္ထု၏မှီရာ မဟာဘုတ်ကိုလည်း ထိခိုက်မိပြန်၏။ ဥပမာ- “ပေ”ဟု ခေါ်အပ်သော အောက်ခံသံတုံးပေါ်၌ ဝါဂွမ်းစိုင်ကို တင်၍ သံတူဖြင့် နှက်သောအခါ ဝါဂွမ်းစိုင်တွင် အရှိန်မရပ်ဘဲ အောက်ခံပေကိုလည်း ထိခတ်မိသကဲ့သို့တည်း။ [ရိုက်ခတ်ဖန်များသဖြင့် (ပေ)နေသော အောက်ခံသံတုံးကို “ပေ”ဟုခေါ်သည်။]

ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာ ၊ ပေ၊ ယှဉ်ကုန်ကြ၏။ ။ ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းအရ မဟာဘုတ်ချင်း ထိခတ်မိလေရာ ထိခိုက်ချက် အားကြီးသောကြောင့် အရသာလည်း ထင်ရှားရကား အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ကာယဝိညာဉ်စိတ်မှာ ဒုက္ခဝေဒနာ ယှဉ်၍၊ ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် သုခဝေဒနာ ယှဉ်ရပေသည်။ [ဤစကားအရ ဥပေက္ခာထက် သုခဒုက္ခတို့က ထက်မြက်ပုံကို သတိပြုပါ။]

သမ္ပဋိစ္ဆာ ၊ ပေ၊ ယှဉ်ရစွာရှင်။ ။ ပဉ္စဝိညာဉ်သည် စက္ခုဝတ္ထုစသည်ကို မှီ၏။ သမ္ပဋိစ္ဆိန်းကား ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၏။ ပဉ္စဝိညာဉ်စိတ်က သမ္ပဋိစ္ဆိန်းအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ထို့ကြောင့် မှီရာမတူသော ပဉ္စဝိညာဉ်၏ ကျေးဇူးပြုကိုခံရသော သမ္ပဋိစ္ဆိန်းသည် မှီရာတူသောစိတ်၏ ကျေးဇူးပြုကို ခံရသလောက် အားမရှိချေ။ ဥပမာ-သဘောမတူသူ့အထံမှ အကူအညီရသူသည် သဘောတူသူထံမှ အကူအညီရသလောက် အားမရှိသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိန်းသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရသည်။

သုံးဖြာသန္တိ။ပေ၊ အယှဉ်ထွက်၏။ ။ သန္တိရဏသုံးပါးသည် သမ္ပဒိဋ္ဌိတို့၏ ကဲ့သို့ ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍ သမ္ပဒိဋ္ဌိတို့၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ကြ၏။ သဘောတူသူ အထံမှ အကူအညီရသကဲ့သို့၊ ဟဒယဝတ္ထုကို အမှီချင်းတူသော သမ္ပဒိဋ္ဌိတို့မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ခံရသဖြင့် အားရှိကြပေသည်။ ထိုကြောင့် ကုသလဝိပါက်အရာဝယ် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရာ၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာ နှင့်ယှဉ်၍ အတိက္ကဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရာ၌ သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရသည်။

ဝိပါက်အကူ။ပေ၊ ဥပေက္ခာသည်။ ။ အကုသလဝိပါက်အရာ၌ကား ထင်လာသော အာရုံသည် အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်၏။ ထိုအနိဋ္ဌာရုံ၌ သောမနဿ ဝေဒနာကားလုံးဝ ဖြစ်ခွင့်မရှိပြီ၊ ဒုက္ခဒေါမနဿအတွက်သာ စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏။ ထိုတွင် ဒုက္ခဝေဒနာဟူသည် ကာယိကဒုက္ခတစ်မျိုးသာ ရှိရကား ကာယဝိညာဉ် နှင့်သာ အမြဲယှဉ်ရိုးတည်း၊ ဒေါမနဿဝေဒနာလည်း ဒေါသနှင့်ကင်း၍ဖြစ်ခြင်း မရှိ၊ ဒေါသမှန်လျှင်လည်း ဧကန် အကုသိုလ်ဇာတ်တည်း၊ အကုသိုလ်ဇာတ် ဖြစ်သော ဒေါသနှင့် အဗျာကတဇာတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏတို့ကား မူချ မတွဲစပ်သင့်ချေ၊ ဒေါသနှင့် မစပ်သင့်လျှင် ဒေါသနှင့် မခွဲနိုင် မခွာရက်သော ဒေါမနဿဝေဒနာကလည်း ယှဉ်နိုင်မည်မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဝေဒနာတို့နှင့်ယှဉ်ဖို့ရန် အဆင်မသင့်သောကြောင့် အနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ဖြစ်စေ၊ အတိအနိဋ္ဌာရုံ၌ဖြစ်စေ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရတော့သည်။

ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇနာမူ။ပေ၊ တစ်ကြိမ်မျှသာ။ ။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် မှီရာတူသော ဘဝင်စိတ်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခံရခြင်းကြောင့် စိုးစဉ်း အနည်းငယ်အားရှိ၏။ သို့သော်-ထင်လာသောအာရုံသစ်ကို ဘဝင်၏အခြားမဲ့၌ ရှေးဦးစွာ ထွက်၍ယူရခြင်း၊ ထိုသို့ ယူရာ၌လည်း တစ်ကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရခြင်း တို့ကြောင့် အာရုံအရသာကို ကျနစွာ မခံစားလိုက်ရပေ၊ ဥပမာ-မည်သည့် ကိစ္စ၌မဆို ရှေးဦးစွာ တစ်ကြိမ်မျှ ဆောင်းရွက်ရခြင်းသည် မကျန၊ မလေနက် ပေါ့ပျက်ပျက် ရှိသကဲ့သို့တည်း။

မှီရာကွဲပြန်။ပေ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ယှဉ်ရစွာသော။ ။ ထို့ပြင် မိမိနောက်၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပဉ္စဝိညာဉ်များက မိမိနှင့်မှီရာ မတူချေ၊ ထိုသို့ မှီရာမတူသော စိတ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရခြင်းသည်လည်း မှီရာတူသော

စိတ်အား ကျေးဇူးပြုရသလောက် မသက်သာလှပေ၊ ဥပမာ-အတူနေမဟုတ်သူအား ကြီးပွားအောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် အတူနေသူအား စောင့်ရှောက်ရသလောက် မလွယ်ကူသကဲ့သို့တည်း၊ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကား ဋီကာတို့၌ တိုက်ရိုက်မလာ၊ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ခွဲကို ထောက်၍ ထည့်လိုက်ပါသည်။] ဤသို့လျှင် (၁) အာရုံ သစ်ကို ရှေးဦးစွာ ယူရခြင်း၊ (၂) ထိုသို့ ယူရာ၌ တစ်ကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရခြင်း၊ (၃) မှီရာမတူသော နောက်ဝိညာဉ်အားကျေးဇူးပြုရခြင်း၊ ဤသုံးချက်သော အကြောင်းကြောင့် အာရုံအရသာကို ကျနစွာ မခံစားနိုင်ရကား ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ယှဉ်ရသည်။

မနောဒွါရာ ပေ၊ ဝေဒနာပေက်၊ ယှဉ်တုံလစ်၏။ ။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်လည်း ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကဲ့သို့ အာရုံသစ်ကို ရှေးဦးစွာ ယူရ၏။ ထိုပြင်-မိမိတို့နှင့်အစဉ်မတူသော ဇောအစဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုရသည့်အတွက် တမင်တကာဗျာပါရများသကဲ့သို့ ရှိရလေသည်။ ပရိတ္တာရုံဝီထိဝယ် ဝုဋ္ဌောကိစ္စတပ်ခိုက်မှာလည်း အစဉ်မတူသော ဘဝင်အစဉ်ကို ဖြစ်စေရပြန်၏။ ထို့ကြောင့် ကိစ္စတစ်ခု၌ ဗျာပါရများနေသောအခါ မည်သည့်အရသာကိုမျှ ကျနစွာ မခံစားနိုင်သကဲ့သို့၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းလည်း ဗျာပါရများနေသည့်အတွက် မည်သည့်အာရုံကိုမျှ ကျနစွာမယူနိုင်၊ ဤသို့လျှင် အာရုံ သစ်ကို ရှေးဦးစွာယူရခြင်း၊ ဗျာပါရများသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရသည်။

ဆယ့်ရှစ်လုံးမှာ ဝိပုယုတ်သာတဲ့။ ။ သမ္ပယုတ်အဖြစ်ကို မှတ်သာသော ဒိဋ္ဌိ၊ ပဋိဃ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ဉာဏ်ဟူသော စေတသိက်တို့နှင့် မယှဉ်ရကား ဤအဟိတ်စိတ်(၁၈)ပါးလုံးပင် ဝိပုယုတ်ချည်းသာတည်းဟု ပြောရိုးပြုကြ၏။ သို့သော်-မောဟမူဒွေးမှတစ်ပါး အခြားစိတ်များ၌သာ သမ္ပယုတ် ဝိပုယုတ်ဟူသော နာမည်သည် အချင်းချင်းထောက်ဆ၍ ရအပ်သောနာမည်တည်း၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည် လောဘမူတချို့၌ယှဉ်၍ လောဘမူတချို့၌ မယှဉ်၊ ထိုကဲ့သို့ နှစ်မျိုးကွဲပြားရာ၌ ယှဉ်ရာစိတ်ကို သမ္ပယုတ်ဟု နာမည်ပေးပြီးလျှင်၊ မယှဉ်ရာစိတ်တို့ကို ဝိပုယုတ်ဟု နာမည်ပေးရသည်၊ ဤအဟိတ်စိတ်၌ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ထားစရာ မရှိချေ၊ ထို့ပြင်-နာမည်ဟူသည် အခြားတစ်နေရာ၌ သုံးစွဲဖို့ ခေါ်ဝေါ်ဖို့ဖြစ်၏၊ ဤအဟိတ်စိတ်များကို “ဝိပုယုတ်” ဟု သုံးစွဲခေါ်ဝေါ်ထား

သော နေရာလည်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “အဟိတ်စိတ်အားလုံးကို သမ္ပယုတ်ဟုလည်း ကောင်း၊ ဝိပဿနာဟုလည်းကောင်း မှည့်ခေါ်ဖွယ်မလို” ဟု ယူဆပါသည်။

အသင်္ခါရိ၊ ပေ၊ နှစ်ပါးအသင့်။ ။ စိတ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဆိုင်ရာအကြောင်းများ ပြည့်စုံလျှင် တိုက်တွန်းဖွယ်မလိုသောကြောင့် (၁၈)ပါးလုံးကိုပင် အသင်္ခါရိကဟု ရှေးက ပြောကြ၏။ နောက်ပုဂ္ဂလ်များကမူ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက နှစ်ပါးစုံဖြစ်သင့်သည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ ဤပုဂ္ဂလ်တို့အလိုကား- အချို့အရာဝယ် မမြင်ချင် မကြားချင် မနမ်းချင် မစားချင် မတွေ့ထိချင်ပါဘဲလျက် ပိုင်နိုင်သူတို့က တိုက်တွန်းမှုကြောင့် ကြည့်ရ နားထောင်ရ နမ်းရ စားရ တွေ့ထိရသောအခါ သသင်္ခါရိကသာ ဖြစ်သင့်၏။ မြင်ချင်၍ ကိုယ့်ဘာသာ ကြည့်သောအခါစသည်၌ကား အသင်္ခါရိက စက္ခုဝိညာဉ်စသည် ဖြစ်သင့်၏- ဟုလိုသတတ်။

သို့ဖြင့်တစေ၊ ပေ၊ စကားမကျယ်သင့်ပြီတည်း။ ။ ထိုကဲ့သို့ ရှေးကတစ် မျိုး ယခုတစ်ဖုံဟု ယူဆပုံ ကွဲပြားပါသော်လည်း စက္ခုဝိညာဉ်စသော စိတ်တို့မှာ သင်္ခါရိရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ စိတ်ဓာတ်သတ္တိခြားနားခြင်း မရှိတော့ရ ကား အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကဟု နှစ်ပါးစုံပင် မဆိုရတော့ပြီ။ ချဲ့ဦးအံ့-အသင်္ခါ ရိက သသင်္ခါရိကဟူသော နာမည်များလည်း အထက် အနံ့ နှစ်မျိုးကွဲပြားရာ၌ သာ အထက်ကို အသင်္ခါရိက၊ အနံ့ကို သသင်္ခါရိကဟု အချင်းချင်း ထောက်ဆ ၍ မှည့်အပ်သော နာမည်များပင်ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ဆစရာလည်း လုံးဝမရှိ၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏ မြင်ခြင်းကိစ္စဟူသော ဒဿနသတ္တိမှာလည်း မကြည့် ချင်ဘဲကြည့်ရသည်ဖြစ်စေ၊ ကြည့်ချင်လှ၍ ကြည့်ရသည်ဖြစ်စေ ထူးထွေတော့ မည်မဟုတ်၊ ဤသို့ သင်္ခါရိ ရှိ-မရှိကြောင့် စိတ်ဓာတ်သတ္တိမှာ မထူးခြားသဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာများနှင့် ဘုရားရှင်တို့လည်း အဟိတ်စိတ်ကို သင်္ခါရိအတွက် ခွဲခြား၍ “၁၈×၂ လီ” ၃၆-ပါးဟု မပြခဲ့ချေ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တိုင်ကား ဝိထိမုတ္တပရိစ္ဆေဒ “အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရံ-ဝိပါကာနိ န ပစ္စတိ” ဂါထာဝယ် အဟိတ်ဝိပါကများ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက နှစ်ပါးတွင် မပါဝင်ကြောင်းကို အထင်အရှား ပြထားပေသည်။ သို့အတွက် အဟိတ်စိတ်၌ သင်္ခါရနှင့် စပ်သွယ်

၍စကား မကျယ်သင့်၊ မရှည်သင့်တော့ပြီ။

သောဘနစိတ်များ

ပါပါ ဟေတုက'မုတ္တာနိ၊ သောဘနာနိတိ ဝုစ္စရေ၊
ဧကေသဌိ စိတ္တာနိ၊ အထေကနဝုတိပိ ဝါ။

သောဘန။ ။ သောဘန္တိတိ သောဘနာနိ၊ သောဘန္တိ-ကိလေသာအပြစ် ကင်းသဖြင့် သန့်ရှင်းတင့်တယ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သောဘနာနိ-သောဘနတို့ မည်၏။ [သုဘဓာတ် ယုကို အနုပြု၍ပြီးသောကြောင့် “သောဘန” ဟုသာ ပါ၍ရှိစေရမည်၊ သောဘဏဟု ဏကြီးဖြင့် မရှိစေရ။]

စေတသိက်၏နာမည်ရင်း။ ။ “ဤသောဘန နာမည်သည်စိတ်၏ အမည် ရင်းလော၊ စေတသိက်၏ အမည်ရင်းလော”ဟု မေးဖူး၏။ အဖြေကား-စိတ်၏ အမည်ရင်းမဟုတ်၊ စေတသိက်၏ အမည်ရင်းတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-စိတ်သည် အာရုံကို သိခြင်းသဘောအားဖြင့် တစ်ပါးသာရှိ၏။ ပင်ကိုက “တင့်တယ်သည်”ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “မတင့်တယ်”ဟူ၍လည်း ကောင်း မဆိုနိုင်၊ သဒ္ဓါစသော စေတသိက်များကိုသာ ကိလေသာ အညစ် အကြေးတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သောကြောင့် “တင့်တယ်သည်”ဟု ဆိုထိုက်ပေ သည်၊ ထို့ကြောင့် “သောဘန”ဟူသော နာမည်သည် သဒ္ဓါစသော စေတသိက် များ၏ နာမည်ရင်းတည်း၊ မဟာကုသိုလ် အစရှိသော စိတ်များကား ထိုသဒ္ဓါ စသော သောဘနစေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်ရသည့်အတွက် “ရွှေပင်နားလျှင် ရွှေကျေး”ဟု ဆိုသလို သောဘနအမည်ကို ရကြသည်။

အချို့ဝါဒ ။ ။ အချို့ကား-“မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ”အရ စိတ်ကသာ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် သောဘန နာမည်သည် စိတ်၏ နာမည်ရင်းတည်းဟု ဆိုကြသည်၊ ပဓာနဖြစ်မှုသည် သောဘန နာမည်ရဖို့ အခင်း၌ လိုရင်းမဟုတ်ပါ။ ပင်ကို တင့်တယ်ခြင်း ရှိမှုကသာ လိုရင်းဖြစ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့ စကားကို စဉ်းစားပါ။

အသောဘနနာမည် မလို။ ။ သောဘနအမည်တွင် မပါဝင်သော ပါပါဟေတုကစိတ်တို့ကို ဗျတိရေက အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်းတို့အရ “အသောဘန” ဟု နာမည်ပေးကြ၏။ သို့သော် “နာမည်” ဟူသည် နောက်နောက်စကားတို့၌ ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲဖွယ်ရှိမှသာလျှင် မှည့်ရရှိတည်း။ ပါပအဟေတုကစိတ်တို့၏ “အသောဘန” ဟူသော အသုံးအနှုံးကို နောက်နောက် အခန်းများ၌ မတွေ့ရ၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့လည်း မဖွင့်ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ဤအသောဘနဟူသော နာမည်ကို အတည်မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုခြင်းသာ ရှင်းလင်းဖွယ် ရှိ၏။ စာလာ ပေလာ မဟုတ်သော်လည်း ယခုခေတ်မှာ အများ သုံးစွဲအပ်သော နာမည်ဖြစ် ၍ မပစ်ရက်ပါလျှင် “န+သောဘနာနိ၊ အသောဘနာနိ” ဟု ဝစနတ်ပြု၍ န သဒ္ဒါအတွက် အညအနက် ကို ထွန်းပြစေပြီးလျှင် “အသောဘန-သောဘန စိတ်မှတစ်ပါးသော စိတ်များ” ဟု ကြံပါလေ။

အချို့ဝါဒ။ ။ တချို့က န သဒ္ဒါအတွက် တင့်တယ်ခြင်းဂုဏ်ကို တားမြစ်သော (ပဋိသေခ)အနက်ကြံ၍ “အသောဘန-မတင့်တယ်သောစိတ် များ” ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏။ “အကုသိုလ်စိတ်များမှာ အပြစ်ရှိသော လောဘဟိတ် စသည်တို့နှင့် ယှဉ်သည့်အတွက် မတင့်တယ်၊ အဟိတ်စိတ်တို့ကား အပြစ်ကင်း သော အလောဘဟိတ်စသည်တို့နှင့် မယှဉ်ခြင်းကြောင့် မတင့်တယ်” ဟု မဏိမဇ္ဈသာ ဖွင့်၏။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ထိုစကား၌ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်ခြင်းသည် ရေသောက်မြစ် မရှိသော သစ်ပင်ပမာ ဆိုင်ရာအာရုံယူမှု၌ မခိုင်မြဲရုံသာ ရှိမည်။ ဟိတ်နှင့် မယှဉ် ရုံမျှဖြင့် “မတင့်တယ်” ဟု မဆိုနိုင်၊ ထို့ပြင်-အကုသိုလ်စိတ်နှင့် အကုသလဝိပါက် စိတ်များကို “မတင့်တယ်” ဟု ဆိုလိုလျှင် ဆိုပါလေဦးတော့၊ ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ နှစ်မျိုး တွင် ကုသလဝိပါက်တို့သည် ဣဋ္ဌအမျိုးတွင် ပါဝင်ကြ၏။ ဣဋ္ဌမှန်လျှင် ကန္တ မနာပ သောဘန ဖြစ်တော့သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကုသလဝိပါက်နှင့် ဘုရား ရဟန္တာတို့၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိသော ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်ကို “မတင့်တယ်သောစိတ်” ဟု ဆိုရမည်မှာ မကြားကောင်း မနာသာပါတကား။ သို့အတွက် ထိုဝါဒကို စဉ်းစားသင့်ကြပေသည်။

ကာမသောဘနစိတ် အပ္ပဋ္ဌိ

သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ပေ၊ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ
ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ။ ။ ဇာနာတိ ယထာသဘာဝံ ပဋိဝိဇ္ဇတီတိ ဉာဏံ၊
ဇာနာတိ-သိတတ်၏။ ယထာသဘာဝံ-သဘောအလျောက်၊ ပဋိဝိဇ္ဇတီ-ထိုးထိုး
ထွင်းထွင်း သိတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဉာဏံ-ဉာဏမည်၏။ ဉာဏေန +
သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ၊ ဤ၌ “ဉာဏ” ဟူသည် စေတသိက်ပိုင်း၌လာမည့်
ပညိန္ဒြေစေတသိက်ပင်တည်း၊ [ဉာဏ၌ ဉာဓာတ် ယုပစ္စည်းကို အနုပြု၍ “ဉာန” ဟု
ဖြစ်သင့်၏။ သက္ကတ၌လည်း နငယ်ဖြင့်ပင် ရှိ၏။ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိ၌ နငယ်ကို
ဏပြန်ထားသောကြောင့် “ဉာဏ” ဟု ရှေးက အရေးအသား ပြုကြသည်။]

ဉာဏ်ယှဉ်ကြောင်း

[ဆောင်] ရှေးကပညာ၊ ထက်ဖို့ရာဟု၊ ကုသိုလ်ပြုခဲ့၊ ယခုရူပ-ဘုံဌာန၌၊
ဖြစ်ရပြန်ပေ၊ ပညိန္ဒြေတောက်၊ ရင့်ချိန်ရောက်လာ၊ ဘာဝနာစွမ်း၊
ကိလေခန်းဘိ၊ တိဟိတ်သန္ဓေ၊ စွဲကပ်နေသည်၊ ဉာဏ်ရွှေစိန်စက်
ထက်ကြောင်းတည်း။

ရှေးက ပေ၊ ကုသိုလ်ပြုခဲ့။ ။ မည်သည့်ကောင်းမှုမဆို ရှေးပြုစဉ်အခါ
တုန်းက ‘ဤကောင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ရာဘဝ၌ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်သူ
ဖြစ်ရပါလိ၏’ ဟု ဆုတောင်း၍ ကောင်းမှုပြုခဲ့လျှင် ထိုကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးရာ
ဘဝ၌ ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သူဖြစ်၍ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် အဖြစ်များတတ်
သည်။ [ဤရှေးကံမျိုးကို “ပညာသံဝတ္တနိကကံ(ပညာကိုဖြစ်စေတတ်သောကံ)” ဟု
ဆို၏။ ပညာရေးကို အားပေးမှု သင်ပြပေးမှုလည်း ပညာသံဝတ္တနိကကံပင်၊]

ယခုရူပ ပေ၊ ဖြစ်ရပြန်ပေ ။ ။ ရူပဘုံ၌ ဥတုသပ္ပါယ မျှတခြင်း၊ လောကီ
အာရုံကာမဂုဏ် ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ ဒေါသဗျာပါဒ မရှိခြင်း၊ ဤအကြောင်းတို့
ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် အဖြစ်များ၏။ [ဤအကြောင်းကို “အဗျာပဇ္ဇလော-
ကူပပတ္တိ-ဒေါသဗျာပါဒ မရှိသော ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်း” ဟု ဆိုသည်။]

ပညိန္ဒေတောက် ရင့်ချိန်ရောက်လာ။ ။ သတ္တဝါတို့သည် ငယ်ရွယ်စဉ် အခါ၌ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ဘက်သို့ စိတ်စက်ညွတ်နေခြင်း၊ သမာဓိ နည်းပါးခြင်း၊ လောကီ လောကုတ္တရာ ဆိုင်ရာတို့၌ အကြားအမြင် ဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်း တို့ကြောင့် ဉာဏ်ရှိသင့်သလောက် မရှိသေး၊ အသက်(၄၀)ကျော် (၅၀)အတွင်းကို “ပညာဒသက”ဟု ဆို၏။ ထိုအရွယ်ကျမှ ကာမဂုဏ်စိတ် နည်းပါး သမာဓိကြီးမား၍ ဗဟုသုတလည်းများသဖြင့် ဉာဏ်ထက်ကြပေ သည်။ “ထိုအခါ ဉာဏသမ္ပယုတ် အဖြစ်များသည်”ဟူလို၊ [ဤအကြောင်းကို “ဣန္ဒြိယပရိပါက-ပညိန္ဒေ၏ ရင့်ကျက်ရာအခါ”ဟု ဆိုသည်]

ဘာဝနာစွမ်း၊ ကိလေခန်းဘိ။ ။ ငယ်ပင်ငယ်သော်လည်း ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းနေသူဖြစ်လျှင် (သို့မဟုတ်-ပညာရေး၌ ဂရုစိုက်နေသူဖြစ်၍ ကိလေသာ နည်းပါးလျှင်) ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်တတ်၏။ [ဤအကြောင်းကို “ကိလေသဒ္ဓရိဘာဝ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသူ၏အဖြစ်”ဟု ဆိုသည်]

တိဟိတ်သန္ဓေ၊ စွဲကပ်နေ။ ။ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့သည့်လည်း မူလ ရင်း ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့က ဉာဏ်ဓာတ် ပါလာသဖြင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်များသာ ဖြစ်တတ်သတဲ့၊ [ဤအကြောင်းကို “တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကတာ-တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ရှိခဲ့သူ၏အဖြစ်”ဟု ဆိုသည်]

ဤကား ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်တတ်ခြင်း၏အကြောင်း(၅)ပါးတည်း၊ ဉာဏ်တိုးပွားကြောင်း အခြားနည်းများလည်း ရှိသေး၏။ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းပြ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ရှုပါ။

အမှာ။ ။ သောမနဿ ဥပေက္ခာ သင်္ခါရတို့ဖြစ်ကြောင်းမှာ များစွာမထူး လှ၊ အနည်းငယ်ထူးသည်မှာလည်း ဉာဏ်ရှုပ်ထွေးစရာရှိသောကြောင့် လျစ်လျူ ရှုရတော့သည်။ ဝိပါက်ကြိယာတို့၌ ဝေဒနာယှဉ်ပုံကား ဝီထိပိုင်း တဒါရမဏ နိယမ၌ တိုက်ရိုက်လာလတ်။

အဋ္ဌပိ။ ။ “ကမေန ပုညဝတ္ထုဟိ၊ ဂေါစရဓိပတိဟိ စ၊
ကမ္မဟိနာဒိတော စေဝ၊ ဂဏေယျ နယကောဝိဒေါ”

ဟူသော ဋီကာကျော်အရ အစဉ်အတိုင်း မြှောက်ပွား၍ ရသမျှကို

ပေါင်းသော သမ္ပိက္ကနအနက်ရှိသော ပိသဒ္ဒါဟု ဆိုကြ၏။ မြောက်ပွားပုံကား-
 ဤကုသိုလ်စိတ်(၈)ပါးကို “ပုညဝတ္ထုဟိ” အရ ပုညကြိယာဝတ္ထု(၁၀)ဖြင့် မြောက်၊
 (၈၀)ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် “ဂေါစရ” အရ အာရုံ(၆)ပါးဖြင့် မြောက်၊ (၄၈၀)ဖြစ်၏။
 ထိုတွင် သမ္ပယုတ်(၂၄၀)၊ ဝိပွယုတ်(၂၄၀)ဟု ခွဲပြီးလျှင်၊ ဝိပွယုတ်(၂၄၀)ကို
 “အဓိပတိဟိ” အရ (ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ) အဓိပတိ(၃)ပါးဖြင့် မြောက်၊ (၇၂၀)ဖြစ်
 ၏။ [ဉာဏ်နှင့်မယှဉ်သောကြောင့် ဝိမံသာဓိပတိဖြင့် မမြောက်ရ] သမ္ပယုတ် (၂၄၀)
 ကိုကား အဓိပတိ(၄)ပါးလုံးဖြင့် မြောက်၊ (၉၆၀)ဖြစ်၏။ သမ္ပယုတ် ဝိပွယုတ်
 နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် (၁၆၈၀)ဖြစ်၏။

ဤအားလုံးကို “ကမ္မ” အရ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ (၃)ပါးဖြင့် မြောက်၊
 (၅၀၄၀)ဖြစ်၏။ ထို့နောက် “ဟိနာဒိတော” အရ ဟိနကုသိုလ် မဇ္ဈိမကုသိုလ်
 ပဏီတကုသိုလ် (၃)မျိုးဖြင့် မြောက်၊ (၁၅၁၂၀)ဖြစ်၏။ အတိတ်စသော ကာလ၊
 ထိုထိုဒေသစသည်ဖြင့် မြောက်ပွားမှု မရေမတွက်နိုင်အောင် များလတ္တံ့ဟု ပြော
 ရိုးပြုကြသည်။ ဤကျမ်းကား လောဘမူစိတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အပေါင်းဖြစ်
 သော ရှစ်ပါးနောင် “အဋ္ဌပိ”ဟု ထိုင်သောကြောင့် အစိတ်အစိတ်ကို ဆည်း
 သော “အဝယဝသမုစ္စည်း” အနက်ဟော ပိသဒ္ဒါဟုသာ ထင်ပေသည်။

ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ။ ။ ကုသလပုဒ်၌ပညတ်နက် သဒ္ဒါနက်ဟု
 နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် “ကုသလံ-ရာဂစသား၊ လွန်ဆိုးဝါးသည်၊ စိတ်ရောဂါမရှိ
 သောစိတ်၊ ဝါ-ရာစလစ်၊ လွန်ဆိုးညစ်သည့်၊ အပြစ်မရှိသောစိတ်၊ ဝါ-ကောင်း
 သောအကျိုးကို တိုးပွားစေတတ်သောစိတ်” ဤကား ပညတ်အနက်တည်း။
 ဤအနက်များအရဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုဖွယ်မလို၊ ကုသလံ-စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ၊
 ယုတ်မာသောအကုသိုလ်တရားတို့ကိုဖျက်စီးတက်သောစိတ်” ဤကား သဒ္ဒါ
 အနက်တည်း။ ဤအနက်အလို “ကုစ္ဆိတေ ပါပဓမ္မေ သလယတိ (စလယတိ
 ကမ္မေတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ)တိ ကုသလံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ကုပုဗ္ဗ + သလဓာတ် အပစ္စည်း
 တည်း။ ကုစ္ဆိတေ-ဆက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော၊ ပါပဓမ္မေ-အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊
 သလယတိ စလယတိကမ္မေတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏ ဣတိ-ကြောင့်၊
 ကုသလံ-မည်၏။ [အကျယ်ကိုလိုလျှင်အဋ္ဌသာလိနီ-ကုသလာဓမ္မာ မာတိကာ
 အဖွင့်နှင့် ဝိသုဒ္ဓမဂ်(ခန္ဓနိဒ္ဒေသ)မဟာဋီကာ မှာရှုပါ။]

မဟာကြိယာစိတ်အပ္ပင်

သောအနဿသဟဂတံ ၊ပေ၊

သဟေတုကကာမာဝစရကြိယာ စိတ္တာနိနာမ။

သဟေတုကကာမာဝစရကြိယစိတ္တာနိ။ ။ကရဏံ ကရဏမတ္တံ ကြိယံ၊ ကရဏံ ကရဏမတ္တံ-အကျိုးမရ၊ ပြုရုံမျှသည်၊ ကြိယံ-ကြိယမည်၏။ ကသိုလ် စိတ်ကဲ့သို့အကျိုးမရသဖြင့်၊ ပြုသော်လည်းပြုကာမတ္တ-ပြုရုံမျှသာဖြစ်သော စိတ်ကို “ကြိယာစိတ်” ဟုခေါ်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ရဟန္တာအရှင်တို့သည် ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့ကဲ့သို့ ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုတို့ကိုပြုကြသေး၏။ ထိုအမှုများ ကိုတရားကိုယ်ကောက်လျှင် “သေမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိက” စသည်များပင်တည်း။

ထိုစိတ်များသည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာတည်းဟူသော အနုသယဓာတ်မကင်း သေးသော ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့၏ သန္တာန်၌ ထိုအဝိဇ္ဇာက ဘဝအပြစ်ကိုဖုံး၍ တဏှာအစေးက ဘဝမပြတ်အောင်စေးကပ်ဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် နောက်နောက် ဘဝ၌ ဆိုင်ရာအကျိုးများကိုပေးကြရ၏။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏သန္တာန်၌ကား ဖုံးပေးမည့်အဝိဇ္ဇာ၊ ဖွဲ့စည်းပေးမည့်တဏှာ မရှိတော့သဖြင့် ထိုထိုဒါနသီလ စသည်တို့ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ထိုစိတ်များသည် အကျိုးမပေးကြတော့ပဲ ပြုကာမတ္တ-ပြုရုံမျှသာဖြစ်ရကား “ကြိယစိတ်”ဟုအမည်ရကြပေသည်။ ထိုကြောင့်ပင် ကုသိုလ်နှင့် ကြိယာတို့သည် စိတ်သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရေအတွက်သင်္ချာအားဖြင့်လည်းကောင်း အညီအမျှရှိကြရသည်။

ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ။ ။ ဤစကားအစဉ်အရ ရာဂ ဒေါသ မောဟကြောင့်ဖြစ်ရသော ဇောစိတ်သည် အကုသိုလ်စိတ် (မကောင်းသော စိတ်)မည်၏။ သဒ္ဓါ ပညာ စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်ရသော ဇောစိတ်သည် ကုသိုလ်စိတ်မည်၏။ ထိုစိတ်သည်ပင် ရဟန္တာများ၏သန္တာန်မှာဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာတည်းဟူသော ဝဋ်မြစ် ကုန်ခန်းသဖြင့် အကျိုးမပေးနိုင်တော့သည့် အတွက် ကြိယာစိတ်အမည်ရသည်-ဟုမှတ်ပါ။ [အောက်ပါဂါထာသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါစီရင်အပ်သော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ(၁၀၉)ဂါထာတည်း၊]

ရဇ္ဇနာဒိဝသေနတ္ထ၊ ဇေနာ'ကုသလံ ဘဝေါ
 ကုသလံ ပန သမ္ဘောတိ၊ သဒ္ဓါပညာဒိသမ္ဘဝေ။
 တဒေဝ ဝိတရာဂနံ၊ ကြိယာ နာမ ပဝုစ္စတိ၊
 အဝိပါကာကတ္တ'မာပန္နံ၊ ပဋ္ဌမူလပရိက္ခယာ။

မဟာတပ်ရပ်။ ။ ဤကာမာဝစရကုသိုလ်၊ဝိပါက်၊ ကြိယာစိတ်တို့ကို အဘယ့်ကြောင့် “မဟာကုသိုလ်၊ မဟာဝိပါက်၊ မဟာကြိယာ” ဟုခေါ်ဝေါ်ပါလိမ့်မည်နည်း-ဟုစဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏။ စဉ်းစားမိသည်ကား-မဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့် ကုသိုလ်ချင်းပြိုင်လျှင် ဤကာမကုသိုလ်က အရေအတွက်အားဖြင့်များ၏။ ဝိပါက် ကြိယာချင်းပြိုင်လျှင်လည်း ဤကာမစိတ်ကများ၏။ ထို့ကြောင့် “အများအနက်” ကို ဟောသော “မဟာသဒ္ဓါ”ဖြင့် အထူးပြု၍ “မဟာကုသိုလ်၊ မဟာဝိပါက်၊ မဟာကြိယာ”ဟု သုံးစွဲဟန်တူသည်ဟု စဉ်းစားမိပါသည်။

အချို့အယူ ။ ။ မဟာကုသိုလ်သည် ရူပ၊ အရူပ၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့ ကဲ့သို့ မိမိဆိုင်ရာအကျိုးတစ်ခုကိုသာ ပေးသည်မဟုတ်။ ကာမသုဂတိ(၇)ဘုံ၌ ကာမပဋိသန္ဓေကျိုး(၉)ပါးကို ထိုက်သင့်သလို ပေးနိုင်သည့်ပြင် ပဝတ္တိအခါ ပဒေသရာဇ်၊ ဧကရာဇ်၊ စကြာမင်းတိုင်အောင် စည်းစိမ်ကြီးတွေကိုလည်း ပေးနိုင်သောကြောင့် အကျိုးပေးရာ နယ်ကျယ်သည့်အတွက် မဟာတပ်၍ ခေါ်အပ်ကြောင်းကို ဆိုကြ၏။ ထိုကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သောကြောင့် ဝိပါက်ကိုလည်းမဟာဝိပါက်ဟုလည်းကောင်း၊ ကြိယာမှာ ရဟန္တာသန္တာန်ဖြစ်သောကြောင့်သာ အကျိုးမပေးသည်။ အကယ်၍အကျိုးပေးရလျှင် ကုသိုလ်ကဲ့သို့ပင် ကျယ်ဝန်းစွာ အကျိုးပေးဖွယ် ရှိ၍ မဟာကြိယာဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကို အချို့ဋီကာများပင် ဖွင့်ဆိုကြ၏။ အချို့က “မဟာဝိပါက်စိတ်သည် ဘုရားရှင်၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၍ ပူဇော်ထိုက်သောကြောင့် မဟာဝိပါက် (ပူဇော်ထိုက်သောဝိပါက်)ဟု ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသေး၏ ထိုအဖွင့်များ၏ သင့်-မသင့်ကို ပညာရှိတို့ နှိုင်းချင့်ကြပါလေ။

ကာမသောဘနိဂုံး အပ္ပင်

ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ စတုဝီသတိ သဟေတုကကာမာဝစရ
ကုသလဝိပါကကြိယာစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

သဟေတုကကာမာဝစရကုသလဝိပါကကြိယစိတ္တာနိ။ ။ ကာမာဝစရာနိ
စ + တာနိ + ကုသလဝိပါကကြိယစိတ္တာနိစာတိ ကာမာဝစရကုသလဝိပါက
ကြိယစိတ္တာနိ၊ ဤ၌ ကာမာဝစရဟူသောဝိသေသနကို ကုသလ-ဝိပါက-
ကြိယစိတ္တသုံးပုဒ်လုံး၌စပ်၊ သဟေတုကာနိ စ + တာနိ + ကာမာဝစရကုသလ
ဝိပါကကြိယစိတ္တာနိစာတိ သဟေတုကကာမာဝစရကုသလဝိပါကကြိယ
စိတ္တာနိ၊ ဤ၌ သဟေတုကဟူသော ဝိသေသနကိုကား ဝိပါက၊ ကြိယနှစ်ပုဒ်
၌သာစပ်၊ ကုသလပုဒ်၌စပ်နေသဖြင့် ပယ်မြစ်ဖွယ်ရာ အဟိတ်ကုသိုလ်မရှိသော
ကြောင့် အကျိုးမများ၊ ဝိပါကပုဒ် ကြိယပုဒ်တို့၌စပ်မှသာ ပယ်မြစ်ဖွယ်ရာ
အဟိတ်ကုသလဝိပါက အဟိတ်ကြိယာရှိသောကြောင့် အကျိုးများ၏။ ဤသို့
ရသင့်ရာပုဒ်၌သာစပ်ခြင်းသည် “ယထာလာဘ ယောဇနာနည်း” မည်၏။
ဤနည်းအရ-သဟေတုကဟူသော ဝိသေသနကို ကုသလပုဒ်၌မစပ်ခြင်းသည်
“ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ” သဟေတုကသဒ္ဒါမပါဘဲ
ဆိုခဲ့သော နိဂုံးနှင့်ညီမျှ၍၊ ဝိပါကကြိယပုဒ်တို့သာစပ်ခြင်းသည် “သဟေတုက
၊ပေ၊ ဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ၊ သဟေတုက ၊ပေ၊ ကြိယစိတ္တာနိ နာမ”ဟု
သဟေတုကသဒ္ဒါပါသော ဆိုခဲ့ပြီးနိဂုံးများနှင့်ညီမျှသည်။

ဗျဝဇ္ဈေဒက။ ။ အချို့ကား သဟေတုကသဒ္ဒါကို ကုသလ၊ ဝိပါက၊
ကြိယသုံးပုဒ်လုံး၌ စပ်ရမည်၊ ကုသလ၌စပ်ခိုက် ဘူတကထနဝိသေသန၊ ဝိပါက
ကြိယပုဒ်တို့၌ စပ်ခိုက် ဗျဝဇ္ဈေဒကဝိသေသနဟု ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-သမ္ဘဝ
ဗျဘိစာရနှစ်ပါးရှိသောကြောင့် ဝင်လာမည့်အနက်တစ်ပါးကို ပယ်ရှားဖြတ်
တောက်တတ်သော ဝိသေသနသည် ဗျဝဇ္ဈေဒကဝိသေသန မည်၏။ [ဝိ +
အဝ + ဆိဒ-ဣ၊] ဗျဝဇ္ဈိန္ဒတီတိ ဗျဝဇ္ဈေဒကံ၊ ဗျဝဇ္ဈိန္ဒတိ-ဝင်လာမည့် အနက်
များကို ပယ်ရှားဖြတ်တောက်တတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဗျဝဇ္ဈေဒကံ-မည်၏။
ပုံစံကား-“နီလံ ဥပ္ပလံ”တည်း၊ ဥပ္ပလံဟူသော ဝိသေသပုဒ်၌ ကြာညို ကြာဖြူ

ကြာနီဟူသော အနက်များပါဝင်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကြာဖြူ ကြာနီအနက် နှစ်ပါးကို ပယ်ရှားဖို့ရာ “နီလံ”ဟု ဗျဝဇ္ဇေဒကဝိသေသနကို ကူမရသည်။

ဘူတကထန။ ။ သမ္ဘဝသာရှိ၍ ဗျဘိစာရမရှိသောကြောင့် ပယ်ရှားဖွယ် အနက်တစ်ပါးမရှိသော်လည်း ဝိသေသျှအနက်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသော ဝိသေသနသည် ဘူတကထန ဝိသေသနမည်၏။ (တပ္ပာကဋီကရဏ ဝိသေသနဟုလည်းခေါ်၏။) ဘူတဿ-ဟုတ်မှန်တိုင်းသော အနက်ကို၊ ကထနံ-ထင်ရှားပြသော ဝိသေသနသည်၊ ဘူတကထနံ-မည်၏။ တံ-ထိုဝိသေသျှ၏ အနက်ကို၊ ပါကဋ္ဌံ ကရောတိ-ထင်ရှားအောင် ပြုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တပ္ပာကဋီကရဏံ-မည်၏။ ပုံစံကား-“ကုဋီလတုဏ္ဏော-ကောက်သောနှုတ်သီးရှိသော၊ သူဝေါ-ကျေးငှက်၊ စိတြပက္ခော-ဆန်းကြယ်သော အတောင်ရှိသော + မယူရော-ဥဒေါင်း”တည်း။ ကျေးငှက်မှန်လျှင် နှုတ်သီးကောက်တစ်မျိုးသာ ရှိ၍ နှုတ်သီးဖြောင့် ကျေးငှက်ပြသောကြောင့် “ကုဋီလတုဏ္ဏော”ဟူသော ဝိသေသနသည် ဘူတကထန ဝိသေသနမည်၏။ “စိတြပက္ခော မယူရော”ကိုလည်း စိစစ်ပါ။

ဗျဘိစာရေ အသန္တေ ပိ၊ ဟောတွေဝ သမ္ဘဝေါ ပန၊

တေနေတံ သာတ္ထကံ ဟောတိ၊ ဝိသေသနံ ဘူတဘာသနံ။

ဗျဘိစာရေ-ဗျဘိစာရသည်၊ အသန္တေပိ-မရှိပါသော်လည်း၊ သမ္ဘဝေါ ပန-သမ္ဘဝသာမညသည်ကား၊ ဟောတွေဝ-ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ [“ဝင်လာမည့်အနက် တစ်ပါး မရှိ၍သာ မဝင်လာသည်၊ ဝိသေသန မပါလျှင် ဝင်ဖို့ရာ သာမညတော့ ဖြစ်နေပြီ”ဟူလို၊] တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဘူတဘာသနံ-ဝိသေသျှပုဒ်ကို ထင်ရှားအောင် ပြောပြသော၊ ဧတံ ဝိသေသနံ-ဤဝိသေသနသည်၊ ဝါ-ဤဘူတကထန ဝိသေသနသည်၊ သာတ္ထကံ-အကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဉာဏ်ဖြင့် မြှောက်သင့်ပုံ။ ။ ကာမသောဘနစိတ်သည် သောမနဿ ဥပေက္ခာဟု ဝေဒနာနှစ်မျိုးနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် ဤကာမသောဘနစိတ်ကို မြှောက်ပွားခြင်းသည် သင့်ပါစေတော့၊ ဉာဏ်မှာ တစ်ပါးတည်း ရှိရကား ဉာဏ်အပြားအားဖြင့် စိတ်ကို မြှောက်ပွားခြင်းသည် အဘယ်မှာ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ အဖြေကား-ဉာဏ်တစ်ပါးတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း အချို့စိတ်၌ ယှဉ်၍

အချို့စိတ်၌ မယှဉ်သောကြောင့် “ဉာဏ်ယှဉ်ရာစိတ်က တစ်မျိုး၊ မယှဉ်ရာစိတ်က တစ်မျိုး” ဟု နှစ်မျိုးပြားအောင် ဉာဏ်တစ်ပါးတည်းက ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်၏ အပြားဖြင့် စိတ်ကို မြှောက်ပွားခြင်းသည် သင့်မြတ်သည်သာ၊ ဥပမာ- မိုးသည် တစ်မျိုးတည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း ကောင်းစွာရွာလျှင် သုဘိက္ခဖြစ်စေ၍၊ ကောင်းစွာမရွာလျှင် ဒုဗ္ဘိက္ခ ဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ သုဘိက္ခ ဒုဗ္ဘိက္ခ နှစ်မျိုးကွဲပြားအောင် မိုးတစ်ခုတည်းက ခွဲခြားနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ သုဘိက္ခ=သာယာဝပြောသည်၊ ဒုဗ္ဘိက္ခ=ငတ်မွတ် ခေါင်းပါးသည်။ မိုးနှင့် ဉာဏ်၊ ကောင်းစွာရွာခြင်းနှင့် ဉာဏ်ယှဉ်ခြင်း၊ ကောင်းစွာမရွာခြင်းနှင့် ဉာဏ် မယှဉ်ခြင်း၊ သုဘိက္ခ ဒုဗ္ဘိက္ခ နှစ်မျိုး ကွဲပြားခြင်းနှင့် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဉာဏဝိပယုတ် နှစ်မျိုးကွဲပြားခြင်း တူသည်။ သင်္ခါရတစ်မျိုးတည်း၊ ဒိဋ္ဌိ တစ်မျိုးတည်းက စိတ်နှစ်မျိုး ကွဲပြားအောင် ပြုနိုင်ပုံများလည်း ဤနည်းပင်။

ရူပါဝစရစိတ် အပ္ပင်

ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ ပထမဇ္ဈာနကုသလ
စိတ္တံ ၊ပေ၊ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

အနုသန္ဓေ။ ။ “ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ လောကုတ္တရဇ္ဇေတိ” ဟု မာတိကာစဉ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ကာမာဝစရစိတ်ကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ ရူပါဝစရစိတ်ကို အကျယ်ပြလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “ဝိတက္ကဝိစာရပီတိ သုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ”စသော ပါဠိကို မိန့်သတည်း။

သဟိတ-သဟဂတစသည် တူပုံ။ ။ ဤ၌ပါသော သဟိတပုဒ်နှင့် ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော သဟဂတပုဒ်သည် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီရင်အပ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒကျမ်း၌ “သောမနဿသဟဂတံ၊ ဥပေက္ခာသဟိတံ တထာ”ဟု သဟဂတံနှင့် သဟိတံပုဒ်ကို အလဲအလှယ် ပရိယာယ်ပြု၍ သုံးစွဲသည် ဤသဟဂတ၊ သဟိတပုဒ်များနှင့် သမ္ပယုတ္တပုဒ် လည်း အဓိပ္ပါယ်တူပြန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်း၌ “ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တံ

ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ္တံ” ဟူသောစကားကို နာမရူပပရိစ္ဆေဒ၌ “ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတံ၊ ဥဒ္ဒစ္စသဟဂတံတိစ” ဟု သုံးစွဲပြန်သည်။

ပဌမဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ။ ။ ဤ၌ ဈာန်အင်္ဂါ၊ ဈာန်၊ ဈာန်စိတ်တို့၏ ခြားနားပုံကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။ ပဌမဈာန်စသည်၌ ပဌမ ဒုတိယစသော အမည်သည် တရားအားထုတ်သော ယောဂီတို့ ပဌမဆုံးရအပ်သောကြောင့် ရပုံ(ဖြစ်ပုံ) အစဉ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘုရားရှင်လည်း ရှေးဦးစွာ ဟောတော် မူအပ်သောကြောင့် ဒေသနာအစဉ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရေတွက်သည်အခါ လည်း ဤဈာန်ကို ပဌမဆုံး ရေတွက်ရသောကြောင့် သင်္ချာအစဉ်အားဖြင့် လည်းကောင်း “ပဌမဈာန်” ဟု ခေါ်သည်။ ဒုတိယဈာန်စသည် ခေါ်ပုံကိုလည်း သိပါ။

ပဌမံ ပဋိလဒ္ဓတ္တာ၊ ဒေသိတတ္တာ စ ဝုစ္စတေ။

သင်္ချာတော ပဌမံ ဈာန်၊ တထာပိ ဒုတိယာဒီနိ။

ဝိတက်စသည်ကိုသာ ဈာန်ဟုခေါ်ရပုံ။ ။ ဤရူပါဝစရစိတ်၌ ဖဿစသော စေတသိက်အများ ရှိပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဝိတက်စသော စေတသိက်(၅)ပါးကို သာ ‘ဈာန်’ ဟု မှည့်ခေါ်အပ်ပါသနည်း-ဟု မေး၊ အဖြေကား-ဖဿစသော စေတသိက်များ ယှဉ်သော်လည်း ဝိတက်စသော (၅)ပါးကသာ အာရုံ၌ စူးစိုက်စွာ ရှုခြင်းဟူသော ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏတို့ကို ပယ်ရှားလောင်မြိုက် ခြင်းဟူသော ဈာယနကိစ္စ ရှိသောကြောင့် ဝိတက်စသော စေတသိက်(၅)ပါးကိုသာ “ဈာန်” ဟု မှည့်ခေါ်အပ်သည်။

အောက်ပါ ဂါထာသည် ဋီကာကျော်ဂါထာတည်း၊ အနက်ကို ထိုနိဿယ၌ရှု။

ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စတ္တာ၊ ကာမာဒိပဋိပက္ခတော။

သန္တေသ္မပိ စ အညေသု၊ ပဉ္စေဝ ဈာနသညိတာ။

ဝစနတ္ထ။ ။ ဤစကားအရ “ကသိဏာဒိအာရမဏံ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ၊ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဈာယတီတိ ဈာနံ” ဟု ဝစနတ်ပြုပါ။ ကသိဏာဒိ အာရမဏံ-ကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံကို၊ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ-စူးစိုက်စွာ ရှုတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဈာနံ-ဈာန်မည်၏။ ပစ္စနီကဓမ္မေ-ဆန့်ကျင်ဘက်

နီဝရဏတရားတို့ကို၊ ဈာယတိ-လောင်မြိုက်တတ်၏။ [ရှေးနည်း၌ ဈေဓာတ်ယူပစ္စည်း၊ “ဈေ=စိန္တယ(သိခြင်း)”ဟု ဓာတ်နက်ဆို၊ နောက်နည်း၌ ဈေဓာတ်ယူပစ္စည်း“ဈေ=ဥဟနေ(လောင်မြိုက်ခြင်း၌)”ဟုဆို။]

ပဌမဝိဂ္ဂဟအကျယ်။ ။ “ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ”အရ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ရှုမှုဟူသည် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို သာမန်ကာ လျှံကာ မဟုတ်ဘဲ၊ စူးစိုက်သလို ဖြစ်နေအောင် ရှုနေမှုတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စသည် အထူးအားဖြင့် ဧကဂ္ဂတာဈာနနှင့် သက်ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဈာနင်(၅)ပါးတွင် ဧကဂ္ဂတာဈာနင်တစ်ခုသာ ပဉ္စမဈာန်တိုင်အောင် ယှဉ်နိုင်၍၊ ဈာန်တရားများကို “သမာဓိတရား” ဈာန်၏ အာရုံများကို “သမထကမ္မဋ္ဌာန်း” ဈာန်အားထုတ်မှုကို “သမာဓိလုပ်ငန်း”ဟု ဧကဂ္ဂတာ၏နာမည်ကို နေရာတိုင်း အသုံးပြုသည်။ သို့သော် ဧကဂ္ဂတာလည်း သူ့အစွမ်းသက်သက်ဖြင့် ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စကို ရွက်ဆောင်နိုင်သည်မဟုတ်၊ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခတို့က အာရုံသို့တင်ပေးမှု သုံးသပ်မှု နှစ်သက်မှု သာယမှုတို့ဖြင့် ဝိုင်းဝန်း၍ ကူညီပံ့ထောက် ချီးမြှောက်ခြင်းတို့ကြောင့်သာ ဧကဂ္ဂတာ ကျ၍ သမာဓိ ရရနှင့် ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စကို ရွက်ဆောင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စတွင် ဝိတက်စသော ဈာနင်(၄)ပါးတို့၏ သတ္တိလည်း အထိုက်အလိုက် ပါဝင်ရသည်”ဟု မှတ်ပါ။ [မဏိမဇ္ဈိသာ၌ ဝိတက်စသည်တို့၏ အာရုံသို့တင်ပေးခြင်းစသော ကိစ္စကိုပင် “ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စ”ဟု ဆိုထား၏။ စဉ်းစားပါလေ။]

ဒုတိယဝိဂ္ဂဟအကျယ်

ဝိတက်နှင့် ထိနမိဒ္ဓ။ ။ ဝိတက်သည် ထိန မိဒ္ဓနီဝရဏကို လောင်မြိုက်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ထိနမိဒ္ဓဟူသည် ထိုင်းမှိုင်းတွေဝေခြင်းသဘောတရားတည်း။ အကြံအစည် ကင်းမဲ့သူ လူပြိုန်း လူထိုင်းနှင့်တူ၏။ ဝိတက်ကား သမ္ပယုတ်တရားစုကို အာရုံတစ်ခုခုသို့ ရောက်၍ရောက်၍နေအောင် မနေမနား တင်ပေးတတ်သော သဘောတရားတည်း။ ကြံစည်လေ့ရှိသူနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိနမိဒ္ဓနှင့် ဝိတက်သည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား ဝိတက်ဈာနင်က ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်လာအောင် ပယ်ခွါသမှု ဈာယနပြုလျက်

ကသိုဏ်းစသော အာရုံထက်သို့ စိတ်အစဉ် တက်အောင် တင်ဆောင်ပေးသည်။ [အဂ္ဂိဈာယနပြုသည့်အခါ ဆိုင်ရာဝတ္ထုများကို လောင်မြိုက်သကဲ့သို့ ဝိတက်က ထိနမိဒ္ဓကို ပျောက်ပျက်သွားအောင် လောင်မြိုက်သည်-ဟူလို။]

ဝိစာရနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ။ ။ ဝိစာရသည် ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏကို လောင်မြိုက်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဝိစိကိစ္ဆာဟူသည် အာရုံတစ်ခု၌ ကောင်းစွာမတည်၊ အလီလီယုံမှားတတ်သော သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိတက်၏ တင်ပေးမှုအတွက် အာရုံသို့ တက်ရောက်နေသော စိတ်အစဉ်သည် ဝိစိကိစ္ဆာ နှောင့်ယှက်ကထိုကသိုဏ်းစသောအာရုံမှ ဆုတ်နစ်ရလိမ့်မည်။ ဝိစာရကား သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ရောက်ပြီးရာအာရုံမှ မခွာအောင် အာရုံကို ထပ်တလဲလဲ စွဲမြဲစွာ သုံးသပ်ခြင်း သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဝိစာရသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ရကား ဝိစာရဈာနင်က ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏကို ပယ်ခွာသမှု ဈာယနပြုလျက် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်နေပေသည်။

ပီတိနှင့်ဗျပါဒ။ ။ ပီတိသည် ဗျပါဒနိဝရဏကို လောင်မြိုက်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဗျပါဒဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒေါသပင် ဖြစ်ရကား ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းလျက် အာရုံကို မနှစ်သက်နိုင်သော သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိစာရက အထပ်ထပ် သုံးသပ်နေသော်လည်း ဗျပါဒနှောင့်ယှက်၍ အာရုံကို မနှစ်သက်လျှင် ကြာရှည်စွာ သုံးသပ်ချင်မည် မဟုတ်။ ပီတိကား အာရုံကို နှစ်သက်တတ်သော သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဗျပါဒနှင့် ပီတိသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား ပီတိဈာနင်က ဗျပါဒနိဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မပါဝင်အောင် ပယ်ခွာသမှု ဈာယနပြုလျက် ဝိတက်တင်ပေး၍ ဝိစာရက ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်အပ်သော အာရုံပေါ်မှာ လွန်စွာ နှစ်သက်၍ နေပေသည်။

သုခနှင့် ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ။ ။ သုခသည် ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏကို လောင်မြိုက်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဥဒ္ဓစ္စသည် တုန်လှုပ်လွင့်တက်မငြိမ်သက်ခြင်းသဘောဖြစ်၍၊ ကုက္ကုစ္စကား နောင်တ-တစ်ဖန်ပူပန်ခြင်းသဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ကသိုဏ်းစသောအာရုံ၌ စိတ်အစဉ်က နှစ်သက်အားရ ပီတိကျနေသော်လည်း သာယာဖွယ်အရသာမပေါ်လျှင် ငြိမ်သက်စွာ တည်နေနိုင်မည်မဟုတ်။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ

တို့၏ နှင့်ယှက်မှုကြောင့် မငြိမ်မသက် ပူပန်၍ အမြန်ပင် အာရုံမှ ထွက်ခွာ ရလိမ့်မည်။ သုခကား အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားလျက် ငြိမ်သက်အေးမြခြင်း သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနှင့်သုခသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင် ရကား သုခဈာန်က ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်ပါအောင် ပယ်ခွာသမှု ဈာယနပြုလျက် ဝိတက်ဝိစာရပီတိတို့၏ ကိစ္စဖြင့် စွဲမြဲနှစ်သက်အပ် သော အာရုံအရသာကို မြိန်ရှက်စွာခံစားလေသည်။

သမာဓိနှင့် ကာမစ္ဆန္ဒ။ ။ သမာဓိသည် ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကို လောင် မြှိုက်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ကာမစ္ဆန္ဒဟူသည် ကာမဂုဏ်ကိုနှစ်သက်တတ်သော လောဘ တဏှာပင်ဖြစ်ရကား နှစ်သက်ဖွယ်အာရုံ ကာမဂုဏ်နောက်သို့ လိုက်လျက် စိတ်ဓာတ်ကို ကလိန်းကလက်ဖြစ်စေနိုင်သော သဘောတည်း။ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရ ဏက နှင့်ယှက်လျှင် ဝိတက်ဝိစာရ ပီတိသုခတို့ ခံနိုင်ကြမည်မဟုတ်။ ကသိုဏ်း အာရုံမှ စိတ်အစဉ်ခွာရလိမ့်မည်။ သမာဓိဟူသော ဧကဂ္ဂတာကား အာရုံ၌ ခြိုက်ခြိုက်မြိုက်မြိုက်တည်တံ့သော သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ကာမစ္ဆန္ဒနီဝ ရဏနှင့်ဧကဂ္ဂတာသည် ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့် ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်က ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကို စိတ်အစဉ်မှာ မဝင်ပါအောင် ပယ်ခွါသမှု ဈာယနပြုလျက် ရှေးဈာန်(၄)ပါးအတွက် အရသာပေါ်ထွက် နေသော အာရုံ ပေါ်၌ စူးစိုက်စွာ တည်တံ့စေ၏။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စနီကဓမ္မေ ဈာပေတိ”အရ ဝိတက်စသော စေတသိက်(၅)ပါးကိုသာ “ဈာန”ဟုခေါ်အပ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏသည် ဈာန်တရားကို မကွယ်ကာတတ်၊ မဂ်ဖိုလ်စသည်ကိုသာ ကွယ်ကာတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဈာန်တို့ပယ်အပ် သောနီဝရဏတွင် အဝိဇ္ဇာနီဝရဏ မပါဝင်ချေ။ အနည်းငယ် ဖုံးကွယ်တတ် သောသတ္တိကား ရှေးနီဝရဏ(၅)ပါးကို ပယ်ရှားရာတွင် ပါဝင်လေပြီ။

ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ ဝိစာရော၊

ပီတိစာပိ ဗျာပါဒဿ၊ သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ၊

သမာဓိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ၊ ပဋိပက္ခောတိ ပေဋကေ။

ဝိတက္ကော-ဝိတက်ဈာန်သည်။ ထိနမိဒ္ဓဿ-ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ၏။ ပဋိ ပက္ခော- ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ ၊ပေ၊ သုခံ-သုခဈာန်သည်။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-

ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ၏။ ပဋိပက္ခံ-တည်း။ ၊ပေ၊ ဣတိ-သို့၊ ပေဋကေ-ပိဋကတ်
တော်၏ နည်းဥပဒေကိုပြသော နေတ္တိပါဠိတော်၌၊ (အများပေးရိုးအနက်ဖြစ်၏၊
နေတ္တိပါဠိတော်မှာ ရှာမရ)၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဥပေက္ခာကိုသုခဟုဆို။ ။ ဤဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ပြရာ၌
ဥပေက္ခာဈာန်မပါချေ၊ ဥပေက္ခာဈာန်သည် အဘယ်နီဝရဏ၏ ဆန့်
ကျင်ဘက်ဖြစ်သနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား-ဥပေက္ခာဈာန်သည်
သုခဈာန်ကဲ့သို့ ငြိမ်သက်ခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် သုခကဲ့သို့
ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ [“ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ၊
သုခမိစ္ဆေဝ ဘာသိတာ။]

သင်္ခါရဝိနိစ္ဆယ။ ။ သင်္ခါရအရကို လောဘမူစိတ်၌ပြခဲ့ပြီ၊ မဟဂ္ဂုတ်
လောကုတ္တရာရအောင် အားထုတ်ရာ၌ သူတစ်ပါးက တိုက်တွန်းသည့်အတွက်
အားမထုတ်ချင့်ထုတ်ချင် အားထုတ်သူမှာ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်မဆိုထားဘိ
နိမိတ်ထင်ဖို့ရာပင် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်များကို
သသင်္ခါရိကဟူ၍ မဆိုရ၊ အသသင်္ခါရိကဟူသော နာမည်လည်း သသင်္ခါရိက
ကို ထောက်ဆ၍ ရအပ်သောနာမည်ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ဆဖွယ်ရာ
သသင်္ခါရိကမရှိသောကြောင့် အသင်္ခါရိကဟူသော နာမည်လည်း မရထိုက်၊
ထို့ကြောင့် သင်္ခါရနှင့်စပ်၍ အထူးနာမည်မတပ်ပဲ “ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ
ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ(၅)ပါးရှိသော ပဌမဈာန်စိတ်-၁” စသည်ဖြင့်သာ ရေတွက်
ရာ၏။

ကျမ်းညွှတ်ဖွယ်။ ။ နေတ္တိပါဠိတော် ပဋိနိဒ္ဒေသ အဓိဋ္ဌာနာဟာရဝိဘင်္ဂ၌
“ သမာဓိတိ ဧကဂ္ဂတာ ၊ပေ၊ သသင်္ခါရော သမာဓိ အသင်္ခါရော သမာဓိ”ဟု
ရှိသည်ကား မှန်ပေ၏။ ထိုသင်္ခါရကား ဤသင်္ဂြိုဟ်မှာ အသုံးပြုရသောသင်္ခါရမျိုး
မဟုတ်၊ ဒုက္ခပဋိပဒါဖြင့်ရအပ်သောသမာဓိကို သသင်္ခါရသမာဓိ၊ သုခပဋိပဒါ
ဖြင့်ရအပ်သော သမာဓိကို အသင်္ခါရသမာဓိဟုခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-
ဥပစာဘာဝနာသို့ မရောက်ခင် နီဝရဏကိလေသာကို ပယ်ခွါရာ၌ အတော်
ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း အားထုတ်ရသော ဘာဝနာအကျင့်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါမည်၏။
မပင်ပန်းဘဲ လွယ်ကူစွာ နီဝရဏကွာလျှင် ထိုလွယ်ကူစွာ အားထုတ်ရသော

ဘာဝနာသည် သုခပဋိပဒါမည်၏။ ထို့ကြောင့် ဤပဋိပဒါနှစ်မျိုးလုံးပင် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ အသုံးပြုရသော သင်္ခါရမျိုး မဟုတ်ပါ။

ပရမတ္ထဒီပနီဝါဒ။ ။ ပရမတ္ထဒီပနီကား “မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်တို့ ၌ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကနှစ်မျိုးလုံးဖြစ်၏”ဟုယူပြီးလျှင် ထိုသို့နှစ်မျိုး ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဤပုဗ္ဗပယောဂသင်္ခါရဟူသည် ဈာန်တရားများနှင့်သာ ဆက်ဆံသည် မဟုတ်၊ အယုတ်သဖြင့် အကုသိုလ်များနှင့်လည်းဆက်ဆံ၏။ ပဋိပဒါဟူသည်ကား ပဋိပတ်တရားဖြစ်သော ဤဈာန်များနှင့်သာ ဆက်ဆံသည်။ ထို့ကြောင့် အများနှင့် ဆက်ဆံသောသင်္ခါရဖြင့် ဤဈာန်ခန်း၌ ဝိသေသနပြုတော်မူဘဲ အများနှင့်မဆက်ဆံ သောပဋိပဒါဖြင့်သာ ဝိသေသနကူမတော်မူလျက် “ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ ဒုက္ခပဋိပဒံ ဒန္တာဘိညံ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုလေသည်။ “သုခပဋိပဒါဈာန်ဟု ဟောတော်မူခြင်းနှင့် အသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဟောတော်မူခြင်း၊ ဒုက္ခပဋိပဒါဈာန်ဟု ဟောတော်မူခြင်းနှင့် သသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည် သဘောတူပင် ဖြစ်သည်”ဟုဆိုလိုသတတ်။

လဒ္ဓဒေါသ။ ။ ဒုက္ခပဋိပဒဈာန်ကို သသင်္ခါရိကဈာန်၊ သုခပဋိပဒဈာန်ကို အသင်္ခါရိကဈာန်ဟုဆိုလိုလျှင် ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့သော်သင်္ဂြိုဟ်မှာ ခွဲခြားနေသော သင်္ခါရမျိုးကား မဟုတ်ချေ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်၌ သတ္တိချင်း ကွာခြားမှသာ အသင်္ခါရိကသသင်္ခါရိကဟုခွဲ ခြားလိုရင်းဖြစ်၏။ ဒုက္ခပဋိပဒါဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းသတ္တိညံ့သည်မဟုတ်၊ သုခပဋိပဒါ ဖြစ်တိုင်းလည်း သတ္တိ မထက်ပါ။ ဈာန်စိတ်များကိုပြရာ၌ ပဋိပဒါကို အမြဲတွဲဖက်လေ့လည်း မရှိပါ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်၌ပင် ပဋိပဒါ မပါဘဲ စိတ်သရုပ်စေ့ရုံမျှ “ပဌမံဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ” စသည်ဖြင့် သုဒ္ဓိကနဝကကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူပြီးမှ အာရုံ ပဋိပဒါတို့ဖြင့် ရသင့်တိုင်း ချဲ့ပြတော်မူပါသည်။ ဤသို့လျှင် စိတ်သရုပ်စေ့ရုံကို ပြရာ၌ ပဋိပဒါကို မပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုပဋိပဒါကို သင်္ခါရအတွက် အသုံးပြုရိုးမှန်လျှင် ရူပဈာန်စိတ်(၁၅)မက (၃၀)ရှိရာသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ထိုဒီပနီစကားကို ပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင်ကြပါလေ။

အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝနီ။ ။ ဋီကာကျော်၌ “အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကနှစ်ပါး

လုံးပင် မဆိုထိုက်” ဟူသော ပဌမဝါဒ “သသင်္ခါရိကစင်စစ်တည်း” ဟူသော ဒုတိယဝါဒဟု နှစ်ဝါဒရှိ၏။ ထိုဝါဒများ၌ အဓိကကာရနှင့် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရသည် လက်ကိုင်ဖြစ်၏။ အဓိကာရဟူသည် ရှေးဘဝက ဈာန်ကို ရသည်ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ ကြိုးကြိုးစားစား အားထုတ်ခဲ့ဖူးခြင်းတည်း။ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ ဟူသည်ကား ယခုဘဝတွင် ဈာန်မရမီ ရှေ့အဖို့၌ ပထဝီပထဝီ စသည်ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးအားထုတ်မှုတည်း။ [အဓိကာရ-အဓိ= လွန်လွန်ကဲကဲ + ကာရ= ပြုလုပ်အားထုတ်ခဲ့ဖူးခြင်း၊ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ-ပုဗ္ဗ= ရှေးအဖို့၌ + အဘိသင်္ခါရ= ဈာန်ရဖို့ရန် ပြုစီမံခြင်း၊] ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကိုမပြုဘဲ အဓိကာရ သက်သက်ဖြင့် ဈာန်ကို ရကောင်းလျှင် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ မပါသောကြောင့် အသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဆိုသင့်ရာ၏။ သို့သော် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရမရှိဘဲ အဓိကာရသက်သက်ဖြင့် ဈာန်ကို မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အသင်္ခါရိကဟု မဆိုထိုက်၊ အဓိကာရမရှိဘဲ ပုဗ္ဗာဘိ သင်္ခါရ သက်သက်ဖြင့် ဈာန်ကိုရကောင်းလျှင်လည်း သသင်္ခါရိကဈာန်ဟု ဆိုသင့်ရာ၏။ သို့သော် အဓိကာရမရှိဘဲလည်း ဈာန်ကို မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် သသင်္ခါရိက ဟုလည်း မဆိုထိုက် ဟု မချီနိုင် မချနိုင် စကားကို ဆိုထားလေသည်။

လဒ္ဒဒေါသ။ ။ ဤဝါဒ၌ ကောက်ချက်ချလျှင် “အဓိကာရနှင့် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ နှစ်ပါးစုံမှသာ ဈာန်ကိုရနိုင်၏” ဟု ဆိုလိုကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထိုတွင် “အဓိကာရ မရှိလျှင် ဈာန်မရနိုင်” ဟူသော အယူသည် မသင့်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း-အဓိကာရ မရှိလျှင် ဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ ရခဲရုံသာရှိမည်၊ လုံးလုံးမရနိုင်ဟူကား မဆိုထိုက်၊ လောကီတရားမည်သည် လောကုတ္တရာ တရားမျိုးကဲ့သို့ ရှေးက ပါရမီရှိမှသာ ရနိုင် သည်မဟုတ်၊ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်မှန်လျှင် သန်သန်ကြီးအားထုတ်က လောကီဈာန်လောက်ကိုတော့ ရနိုင်ကြသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ရူပဝစရ ကုသလအဖွင့် အဋ္ဌသာလိနီ၌ “ယော စ သမထေ အကတာမိကာရော၊ တဿ ဒုက္ခာ ပဋိပဒါ ဟောတိ” ဟုမိန့်ပြီ၊ ယောစ- အကြင်ယောဂီသည်ကား၊ သမထေ-သမမထ၌၊ အကတာမိကာရော-ပြုအပ် ပြီးသော အဓိကာရမရှိခဲ့၊ တဿ-ထိုယောဂီ၏၊ ပဋိပဒါ-ဈာန်သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်သည်၊ ဒုက္ခာ ဟောတိ-ခဲယဉ်း၏။

ထို့ပြင်-“ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရနှင့် ကင်း၍ ဈာန်ကိုမရနိုင်” ဟူသော အယူလည်း

အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို စိစစ်ရာ၌ ရိုးရာအားထုတ်မှုဖြစ်သော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကို ထည့်သွင်းခြင်းမှာ ဆင်၏နားရွက်ကို ဝက်မှာတပ်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ပထဝီပထဝီ စသည်ဖြင့် ဈာန်ရအောင် အားထုတ်မှုဟူသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရသည် ဈာန်ရဖို့ရန် ရိုးရာအကြောင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ မိမိသူတစ်ပါးတို့၏ ပယောဂဟူသော သင်္ခါရမျိုးမဟုတ်။ ဤ ရိုးရာအားထုတ်မှုဟူသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရတွေကို သင်္ခါရဟု ဆိုလိုပါမူ ဆွမ်းတစ်ဖွန်းလောက် လျှူမှုမှာပင် ဆန်ဆေးရမှု၊ မီးမွေးရမှု၊ ထမင်းအိုးတည်ရမှု၊ ထမင်းရည်ငဲ့မှု၊ ဆွမ်းခူးမှု၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ထံ ချဉ်းကပ်၍ လောင်းရမှုစသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရတွေ မပါလျှင် မပြီးချေ။ ထိုရိုးရာသင်္ခါရတွေအတွက် သသင်္ခါရိကဟု ဆိုလိုလျှင် မနောက်မှ တစ်ပါး အသင်္ခါရိက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများ မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အဖြစ်ကို စိစစ်ရာဝယ် ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရမျိုးကို ထည့်သွင်း၍ မစဉ်းစားထိုက်ပါ။

ဒုတိယဝါဒ။ ။ ဈာန်တရားတို့မည်သည် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရရရှိမှုသာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “အသင်္ခါရိကဈာန်စိတ်” လုံးဝမရှိသင့်။ ထိုသို့ အသင်္ခါရိက မရှိသင့်ရကား “အသင်္ခါရိကလေလား၊ သင်္ခါရိကလေလား” ဟု ယုံမှားဖွယ် မရှိ၊ သသင်္ခါရိကဖြစ်ကြောင်းမှာ လယ်ပြင် ဆင်သွားသကဲ့သို့ ထင်ရှားလေပြီ။ သို့ဖြစ်၍ “အသင်္ခါရိက” ဟု အထူးမမိန့်ခဲ့ဟု တစ်နည်းဆိုပြန်၏။ ဤဒုတိယဝါဒသို့ လိုက်၍ သရုပ်ခွဲဆရာတို့က မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ စိတ်တို့ကို သသင်္ခါရိက၌ သွင်း၍ ခွဲရိုးပြုကြသည်။ သို့သော် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရအတွက် သသင်္ခါရိကဟု မဆိုထိုက်သောကြောင့် ဤဒုတိယဝါဒလည်း မသင့်သည်သာ။

အရူပါဝစရစိတ်အဖွင့်

အာကာသနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ ဝိညာဏဉ္စာယတန
ကုသလစိတ္တံ အာကိဉ္စာညာယတနကုသလစိတ္တံ
နေဝသညာနာသညာ ယတနကုသလစိတ္တဓ္မေတိ

ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရကုသလစိတ္တာနိနာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ။ ။ [အာကာသာသ+အာနဉ္စ+အာယတန၊] အာကာသဟူသည် ကသိုဏ်း(၉)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကိုခွာခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်တည်း။ [အာကာသအပြားကို ရုပ်ပိုင်း၊ ကသိုဏ်းခွာပုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှာရှု၊] ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသည် ပရမတ်တရားကဲ့သို့ အထည်ကိုယ် မထင်ရှာရကား ဥပါဒ်ဟူသော အစ အပိုင်းအခြား၊ ဘင်ဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် “အနန္တော-ဥပါဒ်ဘင်အားဖြင့် အပိုင်းအခြား မရှိသော၊ အာကာသော-ကောင်းကင်တည်း” ဤဝိဂြိုဟ်အရ “အနန္တကာသ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အနန္တဟူသော ဝိသေသနကို နောက်ထား၍ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် “အာကာသာနန္တ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနန္တံ၊ သုတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ နန္တံ န အက္ခရာကို နိဂ္ဂဟိတ်၊ တကို ယသ္မိကပ်၊ တျကို စ၊ နိဂ္ဂဟိတ် ကို “ဉ်”ပြု၍ “အာကာသာနဉ္စ”ဟု ပြီးသည်။ အာယတနသဒ္ဒါကား “တည်ရာ”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ကောင်းကင်ပညတ်သည်ပင် အာရုံပြုသောဈာန်စိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာယတနမည်၏။ အာကာသာနဉ္စံ စ-ဥပါဒ်ဘင်အားဖြင့် အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်လည်း ဟုတ်၏။ တံ-ထို ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသည်။ အာယတနဉ္စ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် တည်ရာလည်းဟုတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနံ-မည်၏။

ဥပစာကြံ။ ။ ဤစကားဖြင့် “အာကာသာနဉ္စာယတန”အရ ကောင်းကင်ပညတ်ကိုသာရ၏။ ဈာန်နှင့်တကွ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မရသေး၊ ထို့ကြောင့် သသမ္ပယုတ္တဈာန်ကို ရအောင် ဌာနူပစာရ၊ ကာရဏူပစာရ ကြံပါ။ “အကြောင်းဌာနဖြစ်သောအာရုံ၏ အာကာသာနဉ္စာယတနဟူသော နာမည်ကို အကျိုးဌာနီ အာရမဏိကဖြစ်သော သသမ္ပယုတ္တဈာန် (ယှဉ်ဖက်စိတ် စေတသိက်နှင့်တကွ ဖြစ်သောဈာန်)ပေါ်၌ တင်စား၍ သသမ္ပယုတ္တဈာန်ကို အာကာသာနဉ္စာယတနဟုခေါ်သည်”ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ အာကာသာနဉ္စံ + အာယတနံ ယဿာတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ၊ ဤသို့ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သော်လည်း ကြံရာ၏။ “ယဿ-အကြင်

သသမ္ပယုတ္တဈာန်၏။ အာကာသာနဉ္စ-အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင် ပညတ်ဟူသော၊ အာယတနံ-တည်ရာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏” ဟု ဆိုပါ။ အာကာသာ နဉ္စာယတနေ + ပဝတ္တံ + ကုသလစိတ္တံ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ၊ အာကာသာနဉ္စာယတနေ-အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဝယ် အပ္ပနာသို့ရောက်သော သသမ္ပယုတ္တဈာန်၌(ဥပစာကြံသောနည်း)၊ ဝါ-အပိုင်း အခြားမရှိ ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာရှိသော သသမ္ပယုတ္တဈာန်၌ (သမာသ်ကြံသောနည်း)၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော(ပါဝင်သော)၊ ကုသလစိတ္တံ-သည်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ- မည်၏။ ဤနည်းအရ အာကာသာနဉ္စာ ယတနစိတ်က ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုကြောင်း သိရာ၏။

ဝိညာဏာနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တံ။ ။[ဝိညာဏ+ အာနဉ္စ+အာယတန၊] ဝိညာဏဟူသည် ဆိုအပ်ပြီးသော အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်ပင်တည်း၊ ထိုစိတ်ကို ပဌမာရူပဝိညာဏ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပဌမာရူပဝိညာဏ်က အနန္တ မည်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အာရုံ၏ အနန္တအမည် ကို ဝိညာဏ်ပေါ်၌ တင်းစာ၍ ဌာနူ၊ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပဌမာရူပဝိညာဏ် ကို “အနန္တ”ဟု ဆိုသည်။ တစ်နည်း-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က “အနန္တ ဝိညာဏံ” ဟု ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသောကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းအရ “အနန္တဝိညာဏံ” ဟု ဆိုရသည်။ [စီးဖြန်းပုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှာရှု၊ ဤစကားအရ “အနန္တံ + ဝိညာဏံ အနန္တဝိညာဏံ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အနန္တဟူသော ဝိသေသန ကို နောက်ထား၍ “ဝိညာဏာနန္တံ” ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ဝိညာဏာနန္တမေဝ ဝိညာဏာနဉ္စံ”ဟု သွတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ရှေးနည်းအတိုင်း စီရင်၍ “ဝိညာဏာနဉ္စံ” ဖြစ်ပြီးမှ၊ ဣကို ရဿ၊ န ကို ချေ၊ [အနန္တံ-အာရုံကိုထောက်ဆ၍ အနန္တမည်သော၊ ဝါ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ပွားများပုံအားဖြင့် အနန္တဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝိညာဏံ-ပဌမာရူပဝိညာဏ်သည်၊ ဝိညာဏာနန္တံ-ဝိညာဏာနန္တမည်၏၊ ဝိညာဏာ နန္တမေဝ-အနန္တမည်သော ဝိညာဏ်သည်ပင်၊ ဝိညာဏဉ္စံ-ဝိညာဏဉ္စမည်၏။] အာယတနကုသလစိတ္တပုဒ်တို့နှင့် ရှေးနည်းအတိုင်း တွဲပါ။ ဤနည်းအရ ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်က ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုကြောင်း သိရာ၏။

အာကိဉ္စညာယတနကုသလစိတ္တံ။ ။ [အာကိနဉ္စည + အာယတန]

“နတ္ထိ + ကိဉ္ဇနံ + ယဿာတိ အကိဉ္ဇနံ၊ ယဿ-အကြင် ပဌမာရူပဝိညာဏ်၏။ ကိဉ္ဇနံ-နည်းငယ်စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှအကြွင်းသည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုပဌမာရူပဝိညာဏ်သည်။ အကိဉ္ဇနံ-မည်၏။ [ကိနဉ္ဇနသဒ္ဒါသည် ကိဉ္ဇိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၊ “စိုးစဉ်းအနည်းငယ်” ဟူသော အနက်ဟောတည်း။] ဥပါဒ်မှစ၍ ဖြစ်လာသော ပဌမာရူပဝိညာဏ်သည် “ရှိမည်ဆိုလျှင်” ဘင်အခိုက်အတန့်လောက်တော့ ရှိထိုက်၏။ ယခုမှာ “ဘင်အခိုက်မျှ အကြွင်းအကျန် မရှိတော့ပြီ” ဟူလို၊ အကိဉ္ဇနဿ + ဘာဝေါ အာကိဉ္ဇညံ၊ အကိဉ္ဇနဿ-နည်းငယ်စိုးစဉ်း ဘင်အကြွင်းမျှမရှိသော ပဌမာရူပဝိညာဏ်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်။ အာကိဉ္ဇညံ-မည်၏။ ဤသို့ စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပါဠိလို “နတ္ထိဘာဝ” မြန်မာလို “နတ္ထိဘော” ဟုခေါ်သည်။ ထို မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသည် ပရမတ်မဟုတ်၊ ဘာမျှမရှိခြင်း အဘာဝပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် “အာကိဉ္ဇညံ” အရ နတ္ထိဘောပညတ်ကို ရသည်ဟုမှတ်ပါ။ အာယတနစသော ပုဒ်များနှင့် ရှေးနည်းအတိုင်း တွဲပါ။ ဤသဒ္ဒါနည်းအရ “အာကိဉ္ဇညာယတနစိတ်က နတ္ထိဘောပညတ်ကို အာရုံပြုကြောင်း” သိရာ၏။

နေဝသညာနာသညာယတနကုသလစိတ္တံ။ ။ [နေဝ + သညာ + န + အ + သညာ၊] နေဝသညာ စ + သာ + န အသညာ စာတိ နေဝသညာနာသညာ၊ နေဝသညာ စ-သညာလည်းမဟုတ်၊ သာ-ထိုသညာမဟုတ်ဟု ဆိုအပ်သော တရားသည်။ န အသညာ စ-သညာမဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်၊ (ဟုတ်သလောက်တော့ဟုတ် သေး၏-ဟူလို) ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ နေဝသညာနာသညာ-မည်၏။ သညာစေတသိက်တစ်ခုကိုပင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အလိုအတိုင်း နေဝသညာဟုလည်းကောင်း၊ နာသညာဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ဤစတုတ္ထာရူပဝိညာဏ်၌ရှိသော သညာစေတသိက်သည် အလွန်သိမ်မွေ့ရကား၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု လက္ခဏာတင်၍ သုံးသပ်လို့မရနိုင်၊ သုံးသပ်သော်လည်း အနိစ္စသဘောစသည် မထင်နိုင်၊ ဤသို့ အနိစ္စစသည် မထင်နိုင်လောက်အောင် သိမ်မွေ့သောကြောင့် “နေဝသညာ (သညာပင် မဟုတ်တော့ပါဘူး)” ဟုဆိုလိုသည်။ သို့သော် ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် အလွန်သိမ်မွေ့စွာ ထင်ရှားရှိသေးသောကြောင့်၊ “န အသညာ (သညာမဟုတ်ဘူးဟုလဲ လုံးလုံးကြီး

မဆိုထိုက်သေး၊ ဟုတ်သလောက်တော့ဟုတ်သေးရဲ့)” ဟု ဆိုရပြန်သည်။ ဥပမာ-
ဆရာတပည့် ခရီးသွားစဉ် ရွှေကသွားသော တပည့်က ဖိနပ်စိုလောက်သော
ရေကို မြင်၍ ဖိနပ်ချွတ်စေလိုသောကြောင့် “ရေတွေ ပါဘုရား” ဟု လှမ်း
၍ လျှောက်လိုက်လျှင်၊ ရေချိုးချင်သောဆရာက “ရေသနပ်ပေးစမ်း” ဟု မိန့်၍
ပြန်ရာ၊ ချိုးလောက်အောင် မရှိခြင်းကြောင့် “ရေ မရှိပါ” ဟု ထပ်မံ လျှောက်ရ
လေသည်။ ဤ ဥပမာ၌ “ရေ မရှိပါ” ဟု လျှောက်ခြင်းနှင့် “နေဝသညာ” ဟုဆိုခြင်း၊
“ရေတွေပါ” ဟု လျှောက်ခြင်းနှင့် “န အသညာ” ဟု ဆိုခြင်းသည် တူ၏။

နေဝဖဿနာဖဿစသည်။ ။ ဤစတုတ္ထာရူပဝိညာဏ်၌ သညာတစ်ခု
သာ အလွန်သိမ်မွေ့သည် မဟုတ်၊ ဖဿစသော စေတသိက်များလည်း အလွန်
သိမ်မွေ့ရကား “နေဝဖဿနာဖဿ၊ နေဝဝေဒနာနာဝေဒနာ” စသည်ဖြင့်
ဆိုနိုင်သည်သာ။ သို့သော် ဥပလက္ခဏာနည်းအရ သညာတစ်ခုကိုသာ မှတ်သား
၍ဆိုသည်။ ဤ၌ အာယတနသဒ္ဓါသည် ရှေးပုဒ်များ၌ကဲ့သို့ “တည်ရာအာရုံ”
ဟူသောအနက်ကို မဟော၊ နိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏
“တည်ရာမှီရာ” ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် “နေဝသညာ
နာသညာ စ + သာ + အာယတနဉ္စာတိ နေဝသညာနာသညာယတနံ၊ နေဝ
သညာနာသညာယတနေန + သမ္ပယုတ္တံ + ကုသလစိတ္တံ နေဝသညာနာသညာ
ယတနကုသလစိတ္တံ” ဟု ဝစနတ်ပြု။ နေဝသညာနာသညာ စ-နေဝသညာ
နာသညာ မည်သည်လည်းဟုတ်၏။ သာ-ထိုနေဝသညာနာသညာဟူသည်၊
အာယတနဉ္စ-ယှဉ်ဖက်တရားတို့၏ တည်ရာလည်းဟုတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊
နေဝသညာနာသညာယတနံ-မည်၏။ ဤသဒ္ဓါနည်းအရ-“နေဝသညာနာ
သညာယတနစိတ်က တတိယာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုကြောင်း” မထင်ရှား
သေး၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကျမှ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

အရူပါဝစရဇိတ် နိဗ္ဗာန်

အာလမ္မနပဘောဒေန၊ စတုဓာရုပ္ပမာနသံ၊

ပုညာပါကကြိယာဘေဒေါ၊ ပုန ဒွါဒသဓာ ဌိတံ။

အာလမ္မနပဘောဒေန။ ။ ဤ၌ အာရုံသည် အာရုံပြုထိုက်သော အာလမ္မိတဗ္ဗအာရုံ၊ လွန်မြောက်ထိုက်သော အတိက္ကမိတဗ္ဗအာရုံဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အာကာသာနဉ္စယတနစသော စိတ်လေးမျိုးတို့ အစဉ်အတိုင်း အာရုံပြု ထိုက်သော အာလမ္မိတဗ္ဗအာရုံများကား ၁-ကောင်းကင်ပညတ်၊ ၂-ပဌမာရူပ ဝိညာဏ်၊ ၃-နတ္ထိဘောပညတ်၊ ၄-တတိယာရူပပညတ်ဝိညာဏ်တည်း။ ထိုအာကာသာနဉ္စယတနစသော စိတ်လေးမျိုးတို့ အစဉ်အတိုင်း လွန်မြောက် ထိုက်သော အတိက္ကမိတဗ္ဗအာရုံကား ၁-ကသိုဏ်းပညတ်၊ ၂-ကောင်းကင် ပညတ်၊ ၃-ပဌမာရူပဝိညာဏ်၊ ၄-နတ္ထိဘောပညတ်တည်း။ အာလမ္မနပဘောဒေန အရ၌ အာလမ္မိတဗ္ဗအာရုံကိုသာ ကျမ်းဆရာတို့ ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ အတိက္ကမိတဗ္ဗ အာရုံကိုကား မကင်းစကောင်းသောကြောင့် ထည့်သွင်း ဖွင့်ပြကြရသည်။

[ဆောင်] ၁။ ကောင်းကင်ခေါ်မှတ်၊ ပညတ်တစ်ဖြာ၊ ပဌမာရူပ ဝိညာဏ နှင့်၊ ဘာဝနတ္ထိ၊ တတိယာရူပ-ဝိညာဏ်၊ လေးတန်အာရုံ စဉ်တိုင်းတည်း။

၂။ ကသိုဏ်းများဖြင့်၊ ကောင်းကင်ခေါ်မှတ်၊ ပညတ်တစ်ဖြာ၊ ပဌမာရူပ-ဝိညာဏနှင့်၊ ဘာဝနတ္ထိ၊ အတိက္ကမိတပ်၊ လွန်မြောက်အပ်၊ လေးရပ်အာရုံ စဉ်တိုင်းတည်း။

အရူပဈာန်၌ အာရုံမများ။ ။ ရူပဈာန်၌ ဈာန်တစ်ပါး တစ်ပါးလျှင် ကသိုဏ်း (၁၀)၊ ကောဋ္ဌာသ(၁၀) စသည်ဖြင့်အာရုံအများရှိသကဲ့သို့၊ ဤအရူပဈာန်၌ ထိုသို့မများဘဲ အဘယ်ကြောင့် ဈာတ်တစ်ပါးလျှင် အာရုံတစ်မျိုးစီသာ ရှိ သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ရူပါဝစရဈာန်တို့က အင်္ဂါတိက္ကမ ဈာန်ဖြစ်၍၊ အရူပါဝစရဈာန်တို့က အာရမဏာတိက္ကမဈာန်ဖြစ်သောကြောင့် ရူပဈာန်၌ ဈာန်တစ်ပါး တစ်ပါးလျှင် အာရုံအများရှိသကဲ့သို့ အရူပဈာန်၌ ထိုကဲ့သို့

မများဘဲ ဈာန်တစ်ပါးလျှင် အာရုံတစ်မျိုးစီသာ ရှိရပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ရူပဈာန်၌ အောက်အောက်ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခွာနိုင်မှ အထက် ဈာန်များဖြစ်နိုင်ကြသည်။ ပဌမဈာန်၌ ဈာန်အင်္ဂါ(၅)ပါး၊ ဒုတိယဈာန်၌ ဈာန်အင်္ဂါ (၄)ပါးစသည်ဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါလျော့ပုံကို စဉ်းစားပါ။ ထို့ကြောင့် ရူပဈာန်များကို အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်ဟု ခေါ်၏။ [အင်္ဂ=ဈာန်အင်္ဂါကို + အတိက္ကမ= လွန်မြောက်ကြောင်းစာရင်း] ဤသို့လျှင် ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခွာလွန်မြောက်ဖို့က အရေးကြီးသောကြောင့် ရူပဈာန်တို့၌ သက်ဆိုင်ရာ အာရုံ အမျိုးမျိုးရှိသော် လည်း အနှောက်အယှက်မရှိနိုင်။ အရူပဈာန်၌ကား ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟု ဈာန်အင်္ဂါ(၂)ပါးစီ အညီအမျှရှိသောကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်ဖွယ်မလို၊ အောက်အောက်ဈာန်၏အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင်မှ အထက်ထက်ဈာန်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ “ရူပပဉ္စဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ်ကို အာရုံမပြုဘဲ လွန်မြောက်နိုင်မှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကိုရ နိုင်သည်။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို လွန်မြောက်နိုင်မှ ဝိညာနဉ္စာယတနဈာန်ကိုရနိုင်သည်” စသည်ဖြင့် ချဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် အရူပဈာန်ကို “အာလမ္ပနာတိက္ကမဈာန်”ဟုခေါ်ရသည်။ [အာလမ္ပန= အာရုံ + အတိက္ကမ=လွန်မြောက်ကြောင်းစာရင်း] ဤသို့လျှင် အရူပသမာပတ် အရာဝယ် အောက်အောက်ဈာန်၏ အာရုံကိုလွန်မြောက်နိုင်မှသာ အထက် ထက်ဈာန်ကို ရနိုင်သောကြောင့် ဈာန်တစ်မျိုးလျှင် အာရုံတစ်မျိုးစီအားဖြင့် အာရုံ(၄)မျိုးသာရှိရသည်။

အာလမ္ပနာတိက္ကမတော၊ စတဿောပိ ဘဝန္တိမာ၊
အင်္ဂါတိက္ကမမေတာသံ၊ န ဣန္ဒြိယံ ဝိဘာဝိနော။

စတဿောပိ-လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာ-ဤအရူပသမာပတ်တို့ သည်၊ အာလမ္ပနာတိက္ကမတော-အောက်အောက်ဈာန်၏ အာရုံကိုလွန်မြောက် ခြင်းကြောင့်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ စတသံ-ဤအရူပသမာပတ်တို့၏၊ အင်္ဂါတိက္ကမံ-(ရူပသမာပတ်တို့ကဲ့သို့) အောက်အောက်ဈာန်အင်္ဂါကို လွန် မြောက်ခြင်းကို၊ ဝိဘာဝိနော-ပညာရှိတို့သည်၊ န ဣန္ဒြိယံ-အလိုမရှိကုန်။ [အဋ္ဌသာလိနီ၊ အရူပါဝစရ ကုသိုလ်အဖွင့်]

တစ်နည်း-ထိုထိုစဉ်ကို ရစေနိုင်သော အာရုံများကို ရှေးက ရသေ့ပညာရှိများနှင့် ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတို့သာ သိမြင်တော်မူနိုင်ကြ၏။ ရူပဈာန်ကို ရစေနိုင်သောအာရုံတို့ အများအပြားရှိ၍ အရူပဈာန်ကိုရစေနိုင်သော အာရုံက တစ်ဈာန်လျှင် တစ်ပါးစီသာရှိသောကြောင့် ရှိသည့်အတိုင်းပင် ပညာရှင်တို့ပြထားရကား “အဘယ့်ကြောင့် ရူပဈာန်၏အာရုံကများ၍ အရူပဈာန်၏ အာရုံမှာ တစ်ပါးစီသာ ရှိရသနည်း”ဟု မစောဒနာသင့်ပြီ။

ဈာန်နှစ်မျိုး ။ ။ ဤရူပ အရူပဈာန်သည် သမထာနုယောဂပဋိလဒ္ဓဈာန်၊ မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်ဟုနှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို တမင်တကာ အားထုတ်မှ ရအပ်သောဈာန်သည် “သမထာနုယောဂပဋိလဒ္ဓဈာန်”မည်၏။ [သမထ=သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို + အနုယောဂ=အားထုတ်ခြင်းကြောင့် + ပဋိလဒ္ဓ=ရအပ်သောဈာန်] ရှေးရှေးက “သမာပတ်ရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသူဖြစ်ရပါလို၏”ဟု ဆုတောင်းပြည့်သူသည် မဂ်ကိုရလျှင် လောကီဈာန်သမာပတ်များကိုလည်း အပြီးအစီးရနိုင်၏။ ထိုဈာန်ကို “မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်”ဟုခေါ်သည်။ [မဂ္ဂ=မဂ်ကြောင့်+သိဒ္ဓ=ပြီးစီးသောဈာန်။]

အချို့ဝါဒ။ ။ အချို့ကား “ဥပပတ္တိသိဒ္ဓဈာန်”ဟု တစ်မျိုးရှိကြောင်းကို မိန့်ဆိုသေး၏။ ကာမဘုံ၌ဈာန်ရပြီးနောက် စုတေသောအခါ ထိုဈာန်ကွယ်ပျောက်သော်လည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထိုဈာန်ကို ထပ်၍ရနိုင်သတဲ့၊ ထို့ကြောင့် ထိုဗြဟ္မာ့ပြည်ကျမှ တမင်အားမထုတ်ရပဲ ထပ်၍ ရအပ်သော ဈာန်ကို “ဥပပတ္တိသိဒ္ဓဈာန်”ဟုဆိုလိုသတတ်။ [ဥပပတ္တိ=ပဋိသန္ဓေကြောင့်+သိဒ္ဓ-ပြီးသောဈာန်] ထိုဆရာတို့ဆိုတိုင်း ပဋိသန္ဓေနှင့်တစ်ပြိုင်နက် ထပ်၍ရတမ်းဆိုလျှင်၊ ထိုထပ်ကာထပ်ကာရအပ်သောဈာန်ကြောင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေထပ်၍ထပ်၍ ဖြစ်နေဖွယ်ရှိရကား ထိုစကားကို ပညာရှိတို့ စိစစ်ကုန်ရာသည်။ [ဝီထိဆိုရိုးအဓိပ္ပာယ် ၌လည်း စိစစ်ထားသည်။]

လောကုတ္တရာစိတ်အဖွင့်

သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ
အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရကုသလ
စိတ္တာနိ နာမ။

သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။ [သောတ+အာပတ္တိ+မဂ္ဂ+စိတ္တံ] သဝတိ
သန္တတိ-မဆုတ်နစ်ဘဲ၊ တစီးထဲစီးသွားတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သောတော-
မည်၏။ ဂင်္ဂါမြစ်စသည်၌ စီးသွားသောရေအယဉ်တည်း၊ သောတော ဝိယာတိ
သောတော-ထိုရေအယဉ်နှင့်တူသော အရိယအဋ္ဌကိကမဂ်တည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့-
ဟိမဝန္တာတောင်မှ စ၍ စီးလာသောဂင်္ဂါမြစ်ရေသည် ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိပဲ
သမုဒ္ဒရာသို့ရောက်အောင် တစီးထဲ စီးသွားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလည်း ရှေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်ရာ သောတာပတ္တိမဂ် ခဏမှစ၍ သတ္တိ
အင်အား နည်းပါးဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိ၊ တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် ရင့်ကာ နိဗ္ဗာန်
တည်းဟူသောသမုဒ္ဒရာသို့ဝင်ရောက်လေတော့၏။

ဆက်ဦးအံ့-ပုထုဇဉ်တို့သန္တာန်မှာလည်း လောကီကုသိုလ်၌ယှဉ်သော မဂ္ဂင်
တရားများဖြစ်ပေါ်လေ့ ရှိကြ၏။ သို့သော် ထိုလောကီမဂ္ဂင်များသည် မည်သည့်
ကိလေသာကိုမျှ အကြွင်းမဲ့မသတ်နိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုမဂ္ဂင်များ အမြဲတိုးပွား
လိမ့်မည်ဟု စိတ်မချရ၊ ယခုဘဝ ယခုအခါ မဂ္ဂင်တရားများ ဥပါဒ်လျက်
သူတော်ကောင်းစိတ် ဓာတ်တွေဖြစ်ပေါ်နေသော်လည်း တော်တော်ကြာလျှင်၊
သို့မဟုတ် နောက်ဘဝ ရောက်လျှင် ဒုဿီလ အကြီးစား သူယုတ်ကြီးများ
ဖြစ်နိုင်၏။ ယခု မြက်မြင်မှာပင် ငယ်ရွယ်စဉ်တုန်းက ကုသိုလ်မဂ္ဂင်တွေ အတော်
ပေါများသော တရားသမားဖြစ်ပြီးနောက် ထိုထို ဤဤ အကြောင်းများကြောင့်
ကုသိုလ်မဂ္ဂင်တွေ ပျက်ပြားလျက် သူယုတ်မာကြီးများ ဖြစ်သွားသည်ကိုလည်း
မြင်ကြရလေပြီ၊ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်များကား ထိုကဲ့သို့ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားခြင်း
မရှိ၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်မိအောင် အဆင့်ဆင့် တိုးပွား
လေသည်၊ ဤကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့်တိုးပွားခြင်းသည်လည်း မဂ်ဥပါဒ်သည်နှင့်
တစ်ပြိုင်နက် ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာစသော ဆိုင်ရာကိလေသာတည်းဟူသော

အနှောင့်အယှက်ကို တစ်ခါတည်း ကုန်ခန်းစေနိုင်သောကြောင့် စိတ်အစဉ်၌ ကိလေသာအနှောင့်အယှက် မရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

သံယုတ်။ ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂင်္ဂီနဒိ သမုဒ္ဒနိန္ဒာ သမုဒ္ဒပေါဏာ သမုဒ္ဒပတ္တာရာ၊ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု၊ အရိယံ အဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂ ဘာဝေန္တော အရိယံ အဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂ ဗဟုလိကရောန္တော နိဗ္ဗာနနိန္ဒော ဟောတိ နိဗ္ဗာနပေါဏော နိဗ္ဗာနပတ္တာရော။ [မဟာဝဂ္ဂ၊ မဂ္ဂသံယုတ်၊ ဂင်္ဂီပေယျာလဝဂ္ဂ။]

အာပတ္တိ။ ။ အာဒိတော ပဇ္ဇနံ အာပတ္တိ၊ အာဒိတော-ရှေးဦးအစ၌၊ ပဇ္ဇနံ-ရောက်ခြင်းသည်၊ အာပတ္တိ-အာပတ္တိမည်၏။ အာပတ္တိ၌ အာသဒ္ဓါသည် “အစ”ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ “သကဒါဂါမိမဂ်စသည်တို့၏ရှေးဦးစွာ ရောက်ခြင်း”ဟူလို၊ သောတဿ + အာပတ္တိ သောတာပတ္တိ၊ သောတာပတ္တိယာ အဓိဂတော မဂ္ဂေါ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ၊ သောတာပတ္တိယာ-ရေအယဉ်နှင့် တူသော အရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်သို့ ရှေးဦးစွာရောက်ခြင်းဖြင့်၊ အဓိဂတော-ရအပ်သော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ-မည်၏။ [သောတနှင့်မဂ္ဂသည် အဋ္ဌဂီကမဂ်ကိုချည်း ရသောကြောင့် မပြားသော်လည်း အဘေဒဘေဒပစာရ နည်းအားဖြင့် ပြားသကဲ့သို့ဆိုထားသည်။] သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန + သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ။

သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။ [သကံ + အာဒါမိ-နိဂ္ဂဟိတံချေ ဣကို အပြု ဒိလာ၍ သကဒါဂါမိဟု ပုဒ်ပြီးသည်။] ဣမံ လောကံ သကံ အာဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ သကဒါဂါမိ၊ ဣမံ လောကံ-ဤကာမဘုံသို့၊ သကံ-တစ်ကြိမ်၊ သီလေန-အလေ့အားဖြင့်၊ အာဂစ္ဆတိ-ပြန်လာတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သကဒါဂါမိ-သကဒါဂါမိမည်၏။ “တစ်ကြိမ် ကာမဘုံသို့ပြန်လာတတ်၏” ဟူရာ၌ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ ပြန်လာမှုကို မဆိုလို၊ ကာမဘုံအချင်းချင်း ပဋိသန္ဓေပြန်၍နေမှုကို ဆိုလိုသည်။ [ပရမတ္ထဒီပနီ၌ကား ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ တစ်ကြိမ် ပြန်လာခွင့်ရှိကြောင်းကို အကျယ်ဆို၏။] သကဒါဂါမိနော + မဂ္ဂေါ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေါ၊ သကဒါဂါမိနော-သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေါ-မည်၏။ စိတ္တပုဒ်နှင့် ရှေ့နည်းအတိုင်း တွဲပါ၊ သကဒါဂါမိအပြားကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းမှာ ကြည့်ပါ။

အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။ ဣမံ လောကံ န အာဂစ္ဆတီတိ အနာဂါမိ၊ “ဣမံ လောကံ-ဤကာမဘုံသို့” ဟုပေးပါ။ အနာဂါမိဖြစ်ပြီးသူသည် ကာမဘုံ၌ တက်မက်မှုကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ပြီးဖြစ်၍ စုတေပြီးနောက် ကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေ မနေလာတော့ပြီ။ ရဟန္တာမဖြစ်လျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ မုချရောက်ရတော့ သည်။ အနာဂါမိနော-အနာဂါမိဖလဌပုဂ္ဂိုလ်၏။ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်။ အနာဂါမိ မဂ္ဂေါ-မည်၏။ [အနာဂါမိဖလဌပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အနာဂါမိမဂ် ထပ်၍ မဖြစ်နိုင် သော်လည်း တစ်ပါးသောမဂ်တို့နှင့် မရောနှောစေခြင်းငှာ “အနာဂါမိနော”ဟု ဝိသေသနကူမရသည်။ “အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်မဟုတ် အနာဂါမိဖလဌ၏မဂ်”ဟုလို့ “သကဒါဂါမိနော မဂ္ဂေါ ” တုန်းကလည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။ အရဟတော-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ် ကြောင်းစိတ်သည်။ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တမည်၏။ အရဟတ္တဿ + မဂ္ဂေါ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ-အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၏ မဂ်၊ အမိနှင့် သားတွင် အမိက အကြောင်း သားကအကျိုး ဖြစ်သော်လည်း အကျိုးဖြင့် အကြောင်းကို အထူးပြု၍ “တိဿမာတာ (တိဿ မိခင်) ” ဟုဆိုအပ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အကျိုးဖိုလ်ဖြင့် အကြောင်းမဂ်ကို အထူးပြု၍ “အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၏ မဂ်”ဟု ဆိုသည်။

သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ။ ။ ဤ၌ ဖလသဒ္ဒါသည် အကျိုးဖြစ်သော မဂ္ဂင်(၈)ပါးကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သောတာပတ္တိယာ အဓိဂတံ ဖလံ သောတာပတ္တိဖလံ၊ တေန သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ” ဟုဝိဂြိုဟ် ပြုပါ။

ဝိပါတ်စိတ်ချင်း ကွဲပြားပုံ။ ။ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့သည် (ကုသိုလ် ၅- ပါးရှိလျှင် ဝိပါတ်လည်း ၅-ပါး စသည်ဖြင့်) တူသောအကျိုးကို ပေးကုန်၏။ ကာမကုသိုလ်ကား အဟိတ်ကုသလဝိပါတ်တည်းဟူသော မတူသောအကျိုးကိုလည်း ပေး၏။ မဟာဝိပါတ်တည်းဟူသော တူသောအကျိုး ကိုလည်း ပေး၏။ ထိုသို့ ပေးရာ၌ ရူပ အရူပကုသိုလ်သည် အနှောင့်အယှက် မရှိလျှင် အခြားမဲ့ဘဝ၌ မြဲသောအကျိုးပေးရာ ကာလရှိသောကြောင့် တူသော အကျိုးကိုသာ ပေး၏။ လောကုတ္တရာကုသိုလ်သည်လည်း မိမိအခြားမဲ့၌

မြဲသောအကျိုးပေးရာ ကာလရှိသောကြောင့် တူသောအကျိုးကိုသာ ပေး၏။ ကာမကုသိုလ်ကား-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုး၊ နောက်နောင်ဘဝ၌ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယအကျိုး၊ အပရာပရိယဝေဒနီယအကျိုးဟု အမျိုးမျိုးသော အကျိုးပေးရာ ကာလရှိသောကြောင့် တူ-မတူ နှစ်ပါးစုံ အကျိုးကို ပေးရသည်။

သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ။ ။ ရူပါဝစရာဒိကုသလံ ပန အနန္တရာယေ သတိ အနန္တရဘဝေ ဝိပါကဒါနကာလနိယတတ္တာ သဒိသဝိပါကမေဝ ဒေတိ၊ လောကုတ္တရကုသလံ ပန အတ္တနော အနန္တရံ ဝိပါကဒါနကာလနိယတတ္တာ သဒိသဝိပါကမေဝ ဒေတိ၊ ကာမာဝစရကုသလံ ပန နာနာကာလဝိပါကကရတ္တာ သဒိသဝိအသဒိသဝိ ဝိပါကံ ဒေတိ။

လောကုတ္တရာကြိယာစိတ် မရှိပုံ

- [မေး] လောကုတ္တရာ၌ အဘယ်ကြောင့် ကြိယာစိတ် မရှိသနည်း။
- [ဖြေ] မဂ်တို့၏ တစ်ကြိမ်တည်းသာ ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် လောကုတ္တရာ၌ ကြိယာစိတ် မရှိ။
- [မေး] မဂ်တို့သည် အဘယ်ကြောင့် တစ်ကြိမ်တည်းသာ ဖြစ်ရိုးရှိကုန်သနည်း။
- [ဖြေ] တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် ဆိုင်ရာကိလေသာပယ်ခွာခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သောကြောင့် မဂ်တို့ တစ်ကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ရိုးရှိသည်။
- [မေး] မဂ်တို့၏ တစ်ကြိမ်မျှသာ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ကြိယာစိတ် မရှိခြင်းသည် အဘယ်သို့ သက်ဆိုင်သနည်း။
- [ဖြေ] ရှေးရှေးစိတ်များ၌ ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်လေ့ရှိသော ကုသိုလ်များသည်ပင် ရဟန္တာသန္တာန်၌ဖြစ်သောအခါ ကြိယာစိတ်ဟု အမည်ရ၏။ လောကုတ္တရာ၌လည်း မဂ်ကုသိုလ်သည် ရဟန္တာသန္တာန်၌ ထပ်၍ဖြစ်သေးလျှင်ကြိယာဟု နာမည်ရလေရာ၏။ မဂ်ကုသိုလ်ကား တစ်ကြိမ်တည်းသာ ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် ရဟန္တာသန္တာန်၌ ထပ်၍မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာဟုနာမည် မရတော့ပြီ၊ မဂ်၏ တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်ရိုးရှိခြင်းနှင့် ကြိယာစိတ် မရှိခြင်းသည် ဤသို့ သက်ဆိုင်ပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ရှေးဦးစွာ မဟာကြိယာ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာတို့၏ ကိစ္စကို စဉ်းစားရာ၏။ ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့သည် ရေလျှူ ပန်းလျှူစသော ဒါနမှု၊ ဆိုင်ရာ သီလကို

ဖြည့်ကျင့်မှု၊ ဘာဝနာပွားများမှုကို ပြုသကဲ့သို့ ရဟန္တာများလည်း ထိုအမှုတို့ကို ပြုကြသေး၏။ ဈာန်ရပုထုဇဉ်သေက္ခတို့သည် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်းစားကုန်သကဲ့သို့ ရဟန္တာများလည်း ဝင်းစားတော်မူကြသေး၏။ ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့၏ သန္တာန်၌ ထိုကိစ္စများကို ပြီးစီးစေနိုင်သောစိတ်ကို နောင်အခါ ကောင်းကျိုးပေးဦးမည်ဖြစ်သောကြောင့် မဟာကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဟု ဆိုရသော်လည်း ရဟန္တာများသန္တာန်၌ကား ထိုကိစ္စများကို ပြီးစေနိုင်သောစိတ်ကို နောက်ဘဝ၌ အကျိုးမရ-ပြုကာမတ္တ ပြုရုံမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ကရဏံ ကရဏမတ္တံ ကြိယာ” အရ မဟာကြိယာ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာစိတ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ဤမဂ်တို့၏ ကိစ္စကား ကိလေသာကို ပယ်သတ်ခြင်း တစ်မျိုးသာတည်း။ မဂ်လေးပါးတို့ကား ဆိုင်ရာကိလေသာတွေကို လေးပုံခွဲ၍ ပယ်သတ်ရာ၌ ဝဇီရစိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်သည် တစ်ချက်တည်းဖြင့် ကျောက်တောင်ကြီးကို ခွဲနိုင်သကဲ့သို့ ဆိုင်ရာကိလေသာကို စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်တည်းဖြင့် အပြီးသတ်အောင် ခွဲဖြတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာကိလေသာကို ပယ်သတ်ဖို့ကိစ္စအတွက် နောက်ထပ် မဂ်ဥပါဒ်ဖွယ် မလို၊ ဈာန်သမာပတ် ဝင်းစားသကဲ့သို့ နောက်ထပ် သမာပတ်ဝင်းစားဖို့ အတွက်မှာလည်း ဖိုလ်စိတ်၏ တာဝန်သာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် ကိလေသာ သတ်မှု၊ သမာပတ်ဝင်းစားမှုကိစ္စနှစ်ခု အတွက် နောက်ထပ် မဂ်ဥပါဒ်ဖွယ် ရှိလျှင် ထိုမဂ်ကိုပင် ကြိယာဟု ခေါ်ရလေ ရာ၏။ ယခုမှာ ထိုကိစ္စနှစ်ခုအတွက် နောက်ထပ် မဂ်ဥပါဒ်ဖွယ် မရှိသောကြောင့် လောကုတ္တရာကြိယာစိတ်ဟူ၍ ဆေးဖော်ဝါးဖက်မျှ မရနိုင်တော့ပြီ။

ဘူမိဘေဒစိတ္တသင်္ဂဟ

စတုပညာသမာ ကာမေ၊ ရူပေ ပန္နရသီရယေ၊
စိတ္တာနိ ဒွါဒသာ ရူပေ၊ အဋ္ဌဓာနုတ္တရေ တထာ၊

ဘုံလေးမျိုး။ ။ ဘူမိအရ ဌာနဘုံ အဝတ္ထာဘုံဟု နှစ်မျိုးရှိကြောင်းကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုထားပြီ။ အဝရှေးရှိသော ထာဓာတ် အပစ္စည်း၊ တဏှာယ

အဝတ္ထိယတိ ဝဝတ္ထပိယတိတိ အဝတ္ထာ၊ တဏှာယ-ကာမတဏှာ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာဖြင့်၊ အဝတ္ထိယတိ ဝဝတ္ထပိယတိ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝတ္ထာ-မည်၏။ ကာမတဏှာ၏ အာရုံပြုရာ ကာမစိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားများသည် “ကာမတဏှာ၏ နယ်ပယ်တစ်ရပ်”ဟု ကာမတဏှာဖြင့် သတ်မှတ်အပ်သောကြောင့် “ကာမအဝတ္ထာဘုံ”မည်၏။ ရူပ အရူပ အဝတ္ထာဘုံ များ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ လောကုတ္တရာတရားများကား ထိုတဏှာ(၃)ရပ်မှ လွတ်လပ်သော နယ်ပယ်တစ်ရပ်ဟု သတ်မှတ်အပ်သောကြောင့် “လောကုတ္တရ အဝတ္ထာဘုံ”မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ယခုကာလ၌ သတ္တာတို့တည်နေရာ အရပ်ဌာနကိုသာ “ဘူမိ-ဘုံ”ဟု ထင်မှတ်ကြ၏။ ပရမတ္ထတရားများလည်း သဟဇာတ နိဿယ စသောသတ္တိဖြင့် အချင်းချင်း တည်ရာမှီရာ ဘူမိဖြစ်သည်။ ထိုတွင် ကာမ ရူပ အရူပဘုံများ၌ ဌာနဘုံ အဝတ္ထာဘုံ နှစ်ပါးစုံရ၏။ လောကုတ္တရာဘုံဟူရာ၌ကား အဝတ္ထာဘုံတစ်မျိုးသာရသည်။ [ဘူမိဘေဒတေတိ-ဘဝန္တိ ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ၊ ဌာနံ အဝတ္ထာ စ ၊ပေ၊ လောကီယာ ဝါ ဌာပနာဝတ္ထာဝသေန၊ လောကုတ္တရာ အဝတ္ထာဝသေနဝ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ၊-ဝိညာဏက္ခန္ဓနိဒ္ဒေသ။]

အဌာနနတ္ထရေ တထာ။ ။ “လောကုတ္တရေ-လောကုတ္တရာ အဝတ္ထာ ဘုံ၌၊ စိတ္တာနိ-တို့ကို”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုသို့ ဆိုရာ၌ “ရုက္ခေ သာခါ”ကဲ့သို့ “အပေါင်း အာဓာရ၊ အစိတ်အာဓေယံ”ဟု ကြံပါ။ ချဲ့ဦးအံ့-အကိုင်းအခက်နှင့်တကွ သစ်ပင် တစ်ပင်လုံးကို “ရုက္ခေ”ဟု အာဓာရသုံးစွဲ၍ ထိုသစ်ပင်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်သော သစ်ခက်ကို “သာခါ”ဟု အာဓေယံသုံးစွဲသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း လောကုတ္တရာစိတ် စေတသိက် နိဗ္ဗာန်အားလုံးကို “လောကုတ္တရေ”ဟု အာဓာရ သုံးစွဲ၍ ထိုအပေါင်း၌ တစ်စိတ်တစ်ဒေသပါဝင်သောစိတ်ကို “စိတ္တာနိ”ဟု အာဓေယံအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲသည်။

နိဂုံးနှင့် နိဒါန်း

ဣတ္ထ'မေကုနနဂုတိ၊ ပဘောဒံ ပန မာနသံ၊

ဧကဝိသသတံ ဝါထ၊ ဝိဘဇန္တိ ဝိစက္ခဏာ။

နိဂုံး။ ။ “ဣတ္ထမေကုနနဂုတိ” ဂါထာသည် နိဂုံးနှင့် နိဒါန်းပြ နှစ်ဖက်ရ ဂါထာတည်း။ ထိုတွင် “ဣတ္ထမေကုနနဂုတိ၊ ပဘောဒံ ပန မာနသံ” ကား ဆိုခဲ့ပြီး ကို ပြန်၍ ဖူးသော နိဂုံး၊ “ဧကဝိသသတံ ဝါထ” စသည်ကား (၁၂၁) ပါးပြားပုံကို ပြလို၍ စချီသောနိဒါန်းတည်း။ အချို့ကား ဤဂါထာ၌ “နိဂုံးမပါ၊ အချီနိဒါန်းသာ တည်း” ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် ဣတ္ထံသဒ္ဒါသည် ဣတိသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဆိုခဲ့ပြီးကို ပြန်၍ညွှန်ပြသော နိဒဿန(နိဂုံး) အနက်ဟောတည်း။

ဣတ္ထမေကုနနဂုတိ . ဝိဝံ စိတ္တံ ဘဝေ တထာ။ [ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ။]

ဧဝံ-ဣတိ-ဣတ္ထံ ဣစ္စေတေ နိဒဿနေ။ [ရူပသိဒ္ဓိ၊ နာမ်၊ နိပါတ်။]

ဣတ္ထ ၊ပေ၊ မာနသံ။ ။ ဖုသနလက္ခဏာအားဖြင့် ဖဿတစ်မျိုးတည်း၊ အနာဘဝနလက္ခဏာအားဖြင့် ဝေဒနာတစ်မျိုးတည်းရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အာရမဏဝိဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့် တစ်မျိုးတည်းရှိသော စိတ်သည် “ဒွါဒသာ ကုသလာ နေဝံ” ဂါထာအရ ဇာတ်အပြားအားဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာဟု (၄) မျိုးပြား၏။ ကုသိုလ်သည်လည်း “စတုပညာသဓာ ကာမေ” ဂါထာအရ ဘုံ(၄)မျိုးအပြားအားဖြင့် ကာမကုသိုလ်၊ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပ ကုသိုလ်၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ် ဟု (၄) မျိုးပြားပြန်၏။ ကာမကုသိုလ်လည်း သောမနဿ ဥပေက္ခာဟူသော ဝေဒနာအားဖြင့်(၂)ပါး၊ သမ္ပယုတ် ဝိပွယုတ် (ယောဂ)အားဖြင့်(၄)ပါး၊ သသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိက(သင်္ခါရ)အားဖြင့်(၈)ပါး ပြား၏။ “ပဉ္စဓာ ဈာနဘောဒေန” အရ ဈာန်အပြားအားဖြင့် ရူပကုသိုလ်လည်း (၅)ပါး ပြား၏။ အာလမ္ပနပဘောဒေန အရ အာရုံအပြားအားဖြင့် အရူပကုသိုလ် လည်း (၄)ပါးပြား၏။ စတုမဂ္ဂပဘောဒေန အရ မဂ်အပြားအားဖြင့် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်လည်း (၄)ပါးပြား၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ် စိတ်(၂၁)ပါး ပြားသည်။ အကုသိုလ်စိတ်လည်း ဝေဒနာအပြား၊ ယောဂ (ယှဉ်ဖက် ဒိဋ္ဌိ ပဋိသ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥစဒ္ဓစ္စ)အပြား၊ သင်္ခါရအပြားအားဖြင့် (၁၂)ပါးပြား၏။ ဝိပါက်ကြိယာတို့ ပြားပုံ ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။ အဟိတ်စိတ်တို့ကား အကုသလ

ဝိပါက်, ကုသလဝိပါက်, ကြိယာအားဖြင့်လည်းကောင်း, စက္ခုအစရှိသော မှီရာအားဖြင့်လည်းကောင်း, မြင်ခြင်းကိစ္စ ကြားခြင်းကိစ္စစသော (ကိစ္စသင်္ကဟဉ္စ ပြုလတ်ဖြစ်သည့်) ကိစ္စအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း ပြားကြရသည်။ ဤသို့ဆို အပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် စိတ်တစ်မျိုးတည်းကပင် (၈၉)ပါး ပြားရသည်။

ဈာန်ငါးပါးဖြင့် မြောက်ပုံ

ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ

၊ပေ၊ ဣမာနိ ပဉ္စပိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တာနိ နာမ။

ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ။ ။ ဈာန်သည် အာရမဏူပနိဇ္ဈာန၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုတွင် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်သမာပတ်သည် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ရှုတတ်သောကြောင့် အာရမဏူပနိဇ္ဈာန မည်၏။ [အာရမဏံ ဥပနိဇ္ဈာနတီတိ အာရမဏူမနိဇ္ဈာနံ၊] ကာမာဝစရ ဝိပဿနာနှင့် မဂ်ဖိုလ်တို့သည် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏။ ဝိပဿနာသည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာကို စူးစိုက်စွာ ရှုတတ်၏။ ဝိပဿနာ၏ စူးစိုက်စွာ ရှုခြင်းကိစ္စသည် မဂ်အခိုက်ကျမှ ပြီးစီးသောကြောင့် မဂ်ကလည်း ထိုလက္ခဏာ များကို ရှုရာရောက်၏။ ဖိုလ်တရားကား နိရောဓသစ္စာဟူသော နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာကို ရှုတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ မဂ် ဖိုလ်များသည် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏။ [မှန်ကန်သောသဘောကို “တထလက္ခဏာ” ဟုခေါ်သည်။ နိဗ္ဗာန်၏ သန္တိသဘောသည် ဘယ်ခါမျှ မဖောက်ပြန်သော တထလက္ခဏာတည်း။ လက္ခဏံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ လက္ခဏူမနိဇ္ဈာနံ၊ ဥပနိဇ္ဈာနဟူသည် နာမည်ထူး မဟုတ်၊ ဈာယတိကို ဥပနိဇ္ဈာယတိဟု ဖွင့်သကဲ့သို့၊ ဈာနကို ဥပနိဇ္ဈာနဟု ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ် သည်။ “အာရမဏဈာန် လက္ခဏဈာန်”ဟု ဆိုလိုရင်းပင်တည်း။]

အဋ္ဌသာလိနိ။ ။ ဈာနန္တိ-ဒုဝိဓံ ဈာနံ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနံ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံတိ၊ တတ္ထ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော ပထဝီကသိဏာဒိအာရမဏံ ဥပနိဇ္ဈာ ယန္တီတိ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ သင်္ချိ ဂတာ၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ ပန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ နာမ။ . . . ရူပကုသလအဖွင့်။

ထိုနှစ်မျိုးတွင် လောကုတ္တရာဈာန်များသည် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန် ဖြစ်ရကား သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် စသည်၌ ယှဉ်လျက်ပါသော ဝိတက်စသည်ကို မုချအား ဖြင့်ပင် “ဈာန်”ဟု ခေါ်ဝေါ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဌမဇ္ဈာနေန သမ္ပယုတ္တံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ” စသည်ဖြင့် ဝစနတ်ပြု၊ အချို့ကား-“လောကီဝိတက် စသည်သာ မုချဈာန် မည်၏”ဟု ယူပြီးလျှင် လောကုတ္တရာစိတ်ကိုကား ထိုလောကီဈာန်များနှင့် တူသောကြောင့် “ပဌမဈာန် ဝိယာတိ ပဌမဈာန်” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ကြံပြီးလျှင် “ပဌမဈာန် စ + တံ + သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ စာတိ ပဌမဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုကြ ၏။ မုချရနိုင်သောအရာဝယ် ဥပစာကြံနေသဖြင့် အကျိုးမရှိရုံသာ မက၊ ပြအပ်ခဲ့သော အဋ္ဌကထာကြီးကို လွန်ဆန်ရာကျသောကြောင့် ထိုအယူဝါဒကို မမြတ်နိုးထိုက်။

လောကုတ္တရာ၌ ပဌမဈာန်စသည် ကွဲပြားပုံ။ ။ မဂ်တို့သည် စိတ္တက္ခဏတစ် ချက်မျှသာဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်း၌ သောတာပတ္တိမဂ် (၅)မျိုးဖြစ်ခွင့် မရှိ၊ တစ်မျိုးမျိုးသာဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် မျိုး၌ ပဌမဈာန်သောတာပတ္တိမဂ် ဖြစ်သင့်၍၊ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး၌ ဒုတိယ ဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စသည်တို့ ဖြစ်သင့်ပါနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-မဂ်ကို အာထုတ်သော ယောဂီ၏သန္တာန်၌ မဂ်ရခါနီးဝယ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီခေါ်ဝိပဿနာ ဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို ဝိပဿနာ၏ သတ္တိအမျိုးမျိုးအလိုက် အချို့ယောဂီ၌ ပဌမဈာန် သောတာ ပတ္တိမဂ်ဖြစ်၍၊ အချို့ချို့၌ ဒုတိယဈာန် သောတာပတ္တိ မဂ်စသည် ဖြစ်သင့်ကြပေသည်။

ချဲ့ရဦးအံ့-မဂ္ဂဝီထိကျခါနီး၌ဖြစ်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်နှင့် မဂ္ဂဝီထိတွင် ပါဝင်သော အနုလောမဉာဏ်ကို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာဟုခေါ်သည်။ [ကမ္မဋ္ဌာန်း ပိုင်းကြည့်] အချို့ယောဂီသန္တာန်၌ ထိုဝိပဿနာသည် ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကိုမျှ စက်ဆုပ်ခြင်း မရှိ၊ ထိုဝိပဿနာဖြင့် တက်၍ ရအပ်သောမဂ်၌ ဈာန်အင်္ဂါ(၅)ပါးအပြည့်အစုံယှဉ်သည်။ “ပဌမဈာန်မဂ်ကို ရသည်”ဟူလို၊ အချို့ယောဂီသန္တာန်၌ကား ထိုဝိပဿနာသည် ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းဟူသော သတ္တိထူးရှိ၏။ ထိုဝိပဿနာဖြင့် တက်၍ရသောမဂ်၌

ဝိပဿနာအားလျော်စွာ ဝိတက်မပါဘဲ ဒုတိယဈာန်နှင့်သာ ယှဉ်ရပေသည်။ တတိယဈာန်မဂ်စသည်ကို ရရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤသို့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးမျိုး၏ မဂ်တို့၌ ဈာန်အင်္ဂါအမျိုးမျိုး ယှဉ်ရာဝယ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသာ အချုပ်အခြာ အခရာဖြစ်သည်။- [သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏမေဝ ဟိ အရိယမဂ္ဂဿ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဈာန်ဂ်ဝိသေသံ နိယမေတိ၊-အဋ္ဌသာလနီ လောကုတ္တရာကုသလ အဖွင့်။]

ဆက်ဦးအံ့-မဂ်ကိုအားထုတ်သူသည် သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်၊ ဈာနလာဘီ ပုဂ္ဂိုလ်ဟုနှစ်မျိုးရှိ၏။ သုက္ခဝိပဿကဟူသည် လောကီဈာန်မရသဖြင့် ဈာန်အစေး မကပ်၊ ခြောက်ကပ်ကပ်ဝိပဿနာရှိသူတည်း။ [သုက္ခာ လူခါ အသိနိဒ္ဓါ + ဝိပဿနာ ယဿာတိ သုက္ခဝိပဿကော၊ သုက္ခာ-ခြောက်ကပ်သော၊ လူခါ-ကြမ်းတမ်းသော၊ အသိနိဒ္ဓါ-စိုစိုဖတ်ဖတ်ဈာန်အစေးမကပ်သော၊ ဝိပဿနာ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏”ဟု ပေး။] လောကီဈာန်ကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာနလာဘီ မည်၏။ ထိုတွင် သုက္ခ ဝိပဿကသည် ဈာန်ကိုမရသောကြောင့် ဝိပဿနာ ရှုသောအခါ ကာမတရားကိုသာရှုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သုက္ခဝိပဿကသည် ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါ(၅)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကိုမျှ စက်ဆုတ်ခြင်းမရှိ၊ ဈာနလာဘီလည်း မည်သည့်ဈာန်ကိုမျှ ဝင်လည်း မဝင်စား၊ သုံးသပ်မှုကိုလည်း မပြုပဲ၊ ကာမတရားကိုသာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟုရှုသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ပဌမဈာန်ကိုသာ ဝင်စားခြင်း၊ သို့မဟုတ် သုံးသပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပဌမဈာန်ကိုသာ ဝင်စားမှု သုံးသပ်မှု နှစ်မျိုးလုံး ပြုခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ မည် သည့်ဈာန်အင်္ဂါကိုမျှ စက်ဆုတ်ခြင်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့် သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပြုအပ်ခဲ့သော ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ပဌဈာန်နှင့်ယှဉ်သောမဂ်သာ ရခွင့်ရှိ သည်။

[ဆောင်] သုက္ခဝိပဿက၊ ပုဂ္ဂလနှင့်၊ ဈာနလာဘီဖြစ်တုံပြီလည်း၊ ထိုဤ ဈာန်စု၊ ဝင်စားမှုကို၊ မပြုလုံးလုံး၊ မသုံးမသပ်၊ ကာမဓာတ်တွင်၊ လက္ခဏာတင်၏။ ထို့ပြင် တစ်ဝ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကမူ၊ ပဌမဈာန်၊ ဝင်စံ သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ကြောင်းသုံးသပ်၊ နှစ်ရပ်လုံးလည်း၊ ပြုသောနည်းဖြင့်၊ ခရီးဉာဏ်စဉ်၊ တက်သွားလျှင်သော်၊ ဈာနင်ငါး

ဝယ်၊ ဘယ်ဟာတစ်ခု၊ စက်ဆုတ်မှုလျှင်း၊ မရှိခြင်းကြောင့်၊
ယင်းတို့မဂ္ဂ၊ ပဌမသည်၊ ဈာနအယှဉ်မြဲသတည်း။

ထိုမဂ်၌ သောမနဿအမြဲယှဉ်ထိုက်ပုံ။ ။ ထိုယောဂီများ၏ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ
ဝိပဿနာသည် ဥပေက္ခာနှင့် ယှဉ်ခဲ့သော် “ဥပေက္ခာသဟဂတဇနာနန္တရံ
ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ”ဟူသော ဝီထိပိုင်း အပ္ပနာဇနဝါရနှင့် အညီ၊ မဂ်စိတ်
သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကာ ပဉ္စမဈာန်မဂ် ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်လော
ဟုမေး၊ အဖြေကား-မဂ်နှင့် တော်တော်ဝေးသော ရှေးအဖွဲ့က ဝိပဿနာစိတ်များ
သည် သောမနဿယှဉ်ချည်၊ ဥပေက္ခာယှဉ်ချည် အလီလီဖြစ်ရာသော်လည်း
ဥပေက္ခာဈာန်ကို ဝင်စားမှု သုံးသပ်မှုကြောင့် သုခကိုအပြစ်ရှုသော ယောဂီမှ
တစ်ပါးအခြားယောဂီတို့သန္တာန်၌ မဂ်ဥပါဒ်ခါနီးကာလ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ
အခိုက်သို့ကျလျှင် နှစ်သက်ဝမ်းမြော်ကမ္မတွေ အလှိုင်းတကြီးထလျက်
သောမနဿဝေဒနာသာလျှင် အမြဲတမ်းယှဉ်ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြအပ်ခဲ့
သောယောဂီတို့၌ ပဉ္စမဈာန်မဂ် လုံးဝမဖြစ်ထိုက်။

ပါဒကဈာနဝါဒ။ ။ ဒုတိယဈာန်မဂ်စသည်တို့ဖြစ်ရာ၌ကား ပါဒကဈာန
ဝါဒ၊ သမ္မသိတဈာနဝါဒ၊ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝါဒဟု (၃)ဝါဒရှိ၏။ ထိုတွင် ပါဒက
ဈာနဝါဒကား-မဂ်ကိုအားထုတ်သော ဈာနလာဘီအချို့ယောဂီသည် သမာဓိရရ
ဖြင့် ဝိပဿနာကို အားထုတ်နိုင်ဖို့ရာ မိမိရအပ်ပြီးသော ဈာန်တစ်ပါးကို ဝင်စား
၏။ ထိုဈာန်သည် ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သောကြောင့် “ပါဒကဘူတံ + ဈာနံ”
အရ ပါဒကဈာန်မည်၏။ ထိုပါဒကဈာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် ပါဒကဈာန်မှ
တစ်ပါးသော လောကီသင်္ခါရ တစ်ခုခုကို ဝိပဿနာရှုစဉ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ
တိုင်အောင်တက်၍ မဂ်ကိုရခဲ့သော်၊ ယခင်ပါဒကဈာန်သည် ပဌမဈာန်ဖြစ်အံ့၊
အထူးပြောဖွယ် မလို၊ ပဌမဈာန်မဂ်ကို ရမည်။ ဝိတက်ကို စက်ဆုတ်တတ်သော
ဒုတိယဈာန်ဖြစ်အံ့၊ ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်မှာလည်း ပါဒကဈာန်မှ အရှိန်ကူးစက်၍
ဝိတက်ကိုစက်ဆုတ်သော သတ္တိထူးပါ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့်
ရအပ်သောမဂ်သည် ဝိပဿနာနှင့်လိုက်လျောစွာ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယ
ဈာန်နှင့် ယှဉ်ရလေသည်။ “ဝိတက်ကို စက်ဆုတ်ခြင်းသတ္တိထူးပါသော ဝိပဿနာ
ကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကိုသာရသည်”ဟူလို၊ တတိယဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင်

တတိယဈာန်မဂ်၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် စတုတ္ထဈာန်မဂ်၊ ပဉ္စမဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် ပဉ္စမဈာန်မဂ်တို့ ဖြစ်ကြရမည်ကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။ ဤဝါဒ၌ ပါဒကဈာန်မှတစ်ပါး အခြားသင်္ခါရကို သုံးသပ်ရာ၌ ဈာန်ကိုလည်း သုံးသပ်ခွင့်ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် “သမ္မသိတသည် လိုရင်းမဟုတ်၊ ပါဒကဈာန်နှင့်သာ မဂ်၌ ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံ တူရမည်” ဟု ပြောဆိုကြောင်းဝါဒကို ပါဒကဈာနဝါဒဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ပဌမဈာန၊ စသည်တို့တွင်၊ မှတ်မထင်ကို၊ ဝင်စားပြီးမှ၊ သင်္ခါရစု၊ တစ်ခုခုကို၊ ရှု၍ တိုးတက်၊ ရသည့်မဂ်ကား၊ မပျက်လာရ၊ ပါဒကနှင့်၊ ဈာနတစ်မှု၊ အယှဉ်တူသည်၊ အယူမှတ်ဖွယ် တစ်မျိုးတည်း။

သမ္မသိတဈာနဝါဒ။ ။ အချို့သော ဈာနလာဘိယောဂီတို့ကား မဂ်ကို အားထုတ်သောအခါ မိမိရအပ်ပြီးသော လောကီဈာန် တစ်ပါးပါးကို အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တဟု လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ရှု၏။ ထိုသုံးသပ်အပ်သော ဈာန်ကို “သမ္မသိယတေ-(သုံးသပ်အပ်၏)” အရ သမ္မသိတဈာန်ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုသမ္မသိတဈာန်သည် ပဌမဈာန်ဖြစ်အံ့၊ ပဌမဈာန်မဂ်ကို ရမည်။ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်သော ဒုတိယဈာန် ဖြစ်အံ့၊ ဝိပဿနာ စိတ်အစဉ်မှာလည်း သုံးသပ်အပ်သောဈာန်၏ အရှိန်ကူး၍ ဝိတက်ကိုစက်ဆုပ်ခြင်း သတ္တိထူး ပါရှိလာသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာတိုင်အောင် တက်၍ ရအပ်သော မဂ်သည်လည်း ဝိပဿနာနှင့် လိုက်လျောစွာ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယဈာန်နှင့်သာ ယှဉ်သည်။ တတိယဈာန်ကို သုံးသပ်လျှင် တတိယဈာန်မဂ် ရမည်-စသည်ဖြင့် ချဲ့လေ။ ဤဝါဒ၌ ပါဒကဈာန် ရှိ-မရှိမှာ လိုရင်းမဟုတ်ပါ။ ဤသို့လျှင် “သမ္မသိတဈာန်နှင့်သာ မဂ်၌ ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံ တူရမည်” ဟု ပြောဆိုကြောင်းဝါဒကို သမ္မသိတဈာနဝါဒဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ပဌမဈာန၊ စသည်တို့တွင်၊ မှတ်မထင်ကို၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်၊ မဂ်ရလတ်မှု၊ သုံးသပ်အပ်ဘိ၊ သမ္မသိတ၊ ထိုဈာနနှင့်၊ တူမျှဈာနင်၊ မဂ်၌ယှဉ်ဟု၊ တစ်နည်းပြုသည်၊ သောတုမှတ်ဖွယ် တစ်မျိုးတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ အချို့ကား “ပါဒကဈာန်ဝါဒ၌ ဈာနကို သုံးသပ်မှု မပြုရ၊ ဈာန် ကိုသုံးသပ်လျှင် သမ္မသိတဝါဒနှင့် ရောနှောသွားလိမ့်မည်။ သမ္မသိတဝါဒ၌

လည်း ဈာန်ကို ပါဒက မပြုရ၊ ဈာန်ကို ပါဒကပြုလျှင် ပါဒကဈာနဝါဒနှင့် ရောနှောနေလိမ့်မည်”ဟု ယူကြ၏။ ထိုအယူဝါဒကို “ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရေတိ- ပါဒကဇ္ဈာနတော အညသင်္ခါရေ၊ တေန ပါဒကဇ္ဈာနသင်္ခါရေသု သမ္မသိတေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိတိ ဒဿေတိ”ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ မူလဋီကာဖြင့် ဆင်ခြင်ပါ။

ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝါဒ။ ။ ပုဂ္ဂလဿ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ အဇ္ဈာသယော- အလိုဆန္ဒသည်။ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယော-ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယမည်၏။ “ဈာန်အင်္ဂါလေးပါး ရှိသော မဂ်ကိုရသော် ကောင်းလေစွ၊ ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော မဂ်ကိုရသော် ကောင်းလေစွ” စသည်ဖြင့် ဈာန်ရသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒကို “ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ”ဟုခေါ်၏။ [ထိုဆန္ဒဟူသည် ကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ဆန္ဒစေတသိက် တည်း။] ထိုကဲ့သို့ အဇ္ဈာသယဖြင့် အားထုတ်သောအခါ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ တိုင်အောင် တက်၍ မဂ်ကိုရလျှင် အဇ္ဈာသယအတိုင်း ဒုတိယဈာန်မဂ်၊ သို့မဟုတ် တတိယဈာန်မဂ်စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးမျိုးကိုရ၏။ သို့သော် အဇ္ဈာသယ ရှိရုံမျှဖြင့် မရနိုင်၊ အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ လောကီဈာန်ကို ဝင်စားမှုဖြစ်စေ၊ သုံးသပ်မှုဖြစ်စေ၊ ဝင်စားသုံးသပ်မှုနှစ်ပါးစုံဖြစ်စေ ပြုရသေး၏။ “ဒုတိယဈာန် မဂ်ကိုလိုချင်လျှင် လောကီ ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားမှု သုံးသပ် မှုတစ်ခုခုဖြစ်စေ ပြုရမည်”ဟူလို၊ တတိယဈာန်မဂ်စသည်ကို ရလိုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤသို့လျှင် “ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ မဂ်၌ ဈာန်အင်္ဂါ ယှဉ်သည်”ဟု ပြောဆိုကြောင်းဝါဒကို ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝါဒဟုခေါ်သည်။

ထူးခြားချက်။ ။ ဤစကားစဉ်ဖြင့် ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝါဒသည် ရှေးဝါဒ နှစ်ပါး၌ အထိုက်အလိုက် ပါဝင်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ မိမိ အလိုရှိအပ်သော မဂ်နှင့်ဈာန် အင်္ဂါချင်းတူသော လောကီဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ ဝင်စားလျှင် ပါဒကဈာနဝါဒနှင့် သဘောတူ၍ အခြေခံမပြုဘဲ သုံးသပ်ရုံသာ သုံးသပ်လျှင် သမ္မသိတဈာနဝါဒနှင့် သဘောတူ၏။ ထူးခြားသော အချက်ကား-ဒုတိယ ဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ တတိယဈာန်ကို သုံးသပ်လျှင် ပါဒကဈာနဝါဒအလို ဒုတိယဈာန်မဂ် ဖြစ်ခွင့်ရှိ၍ သမ္မသိတဝါဒအလို တတိယဈာန်မဂ် ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ ဤသို့ ရှေးဝါဒနှစ်ပါးအတွက် အခက်အခဲ ကြုံနေလျှင် “ဣဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလဝတော စေတောပဏိမိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ-ဘိက္ခူတို့။ . . သီလရှိသူ၏ စေတော

ပဏိဓိသည် တောင့်တသည့်အတိုင်းပြီးစီး၏။ ဘာကြောင့်နည်း... တောင့်တမှုက သန့်ရှင်းသောကြောင့်တည်း” နှင့် အညီ၊ အဇ္ဈသယအားလျော်စွာ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် လိုလားအပ်သော မင်္ဂလာဖြစ်ရမည်။ ဤကား ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ၏ ထူးချားချက်တည်း။ ဤသို့ ပါဒကဗျာန်က တစ်မျိုး၊ သမ္မသိတဗျာန်က တစ်ဖုံ၊ နှစ်ပါးစုံမညီမျှရာဝယ် အဇ္ဈာသယကလည်း အထူး မရှိပါ။ “မျက်နှာကြီးရာ ဟင်းဖက်ပါ” ဆိုသကဲ့သို့ အထက်ဗျာန်ကိုသာ စိတ်ညစ်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် အထက်ဗျာန်နှင့်တူစွာ မင်္ဂလာပေါ်စရာ ရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဗျာန်ဟု အချို့က ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိကြ၏။ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဟူသည် ဗျာန်မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒသာတည်း။ ထို့ဆန္ဒကြောင့်လည်း ဗျာန်ကိုမရ၊ ထိုထိုဗျာန်နှင့် ယှဉ်သောမင်္ဂလာကိုသာ ရသည်။ ထိုမင်္ဂလာကိုကား အကြောင်းအဇ္ဈာသယ၏အမည်ကို အကျိုးမင်္ဂလာပေါ်တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယမင်္ဂလာ”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။

[ဆောင်] ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၊ စိတ်အလိုကို၊ ခေါ်ဆိုပုဂ္ဂလ-အဇ္ဈာသယတည်း။ အဇ္ဈာသယတွက်၊ ရသည့်မင်္ဂလည်း၊ မပျက်မည်တူ၊ ကာရဏူတုံး တစ်မှုမှတ်ကြ၊ ပါဒကနှင့်၊ သမ္မသိတဟု၊ တခုခုဗျာန်၊ မရှိပြန်လျှင်၊ လိုအင်သက်သက်၊ ဆန္ဒတွက်ကြောင့်၊ ထက်မက်ထက်ဖိုလ်၊ မရဆို၏။ ထိုပါဒက၊ သမ္မသိတဟု၊ ဗျာန်နှစ်လီ၊ မတူညီသော်၊ ယောဂီလိုရာ၊ မင်္ဂလာပေါ်လာ၏။ လိုရာသီးခြား၊ မရှိငြားမှု၊ နှစ်ပါးထိုတွင်၊ ထက်ဗျာန်သို့၊ အယှဉ် မကွဲ၊ မင်္ဂလာမြဲသည်၊ မှတ်စွဲ ဤနည်းအလိုတည်း။

ဗျာန်စိတ်အကျယ်သင်္ဂဟ

ယထာ စ ရူပါဝစရံ၊ ဂယုတာနုတ္တရံ တထာ၊
ပဌမာဒိဗျာနဘေဒေ၊ အာရုပ္ပဉ္စာပိ ပဉ္စမေ။
ဧကာဒသဝိဓံ တသ္မာ၊ ပဌမာဒိကမိရိတံ၊
ဗျာနမေကေက'မန္တေ တု၊ တေဝီသတိဝိဓံ ဘဝေ။

ပဌမာဒိကမီရိတံ။ ။ ဤပုဒ်ကိုအမျိုးမျိုး အနက်ပေးကြ၏။ မဏိမဉ္ဇူ၌ “ဘေဒေ ဝယ် သ္မိဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်ရှိ၏” ဟု ဆို၏။ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ၌ “ဘေဒေန” ဟုဆိုလိုလျှက် “န” ကျေသည်ဟု ဆို၏။ ထိုဆရာတို့သည် ဂယုတိ၌ ဂဟဓာတ်က ကရိုဏ်းပုဒ်ကို အဋ္ဌေများသောကြောင့် “ပဌမာဒိဈာနဘေဒ-ပဌမဈာန် အစရှိသောဈာန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်” ဟု ဆိုလိုကြသည်။ ဂဟဓာတ်သည် ကရိုဏ်းကိုသာ ငဲ့သည်မဟုတ်၊ အာဓာရကိုလည်း ငဲ့၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဟောပုဒ်ကို ဝိပြိုဟ်လုပ်သောအခါ “သမ္ပိန္တေတွာ ဂယုန္တိ ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ သင်္ဂဟော” ဟု ကရဏသား အဓိကရဏသား နှစ်ဝိကပ်ပင် ပြုကြရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဌမာဒိဈာနဘေဒ-ပဌမဈာန်အစရှိသော ဈာန်တို့၏ အပြား၌” ဟု တိုက်ရိုက် ပါဌ်ရှိအတိုင်းလည်း အနက်သင့်သည်သာ။ ပဉ္စမေပုဒ်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

ဥပမာန ဥပမေယျ ရှင်းလင်းချက်။ ။ ဥပမာန ဥပမေယျ၊ နှစ်မျိုးတွင် ထင်ရှားသော ဝတ္ထုကို ဥပမာန၊ မထင်ရှားသော ဝတ္ထုကို ဥပမေယျပြု၍ သုံးစွဲရန် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရူပစိတ်တို့ကို ပဌမဈာန်စသော အပြား၌ သွင်းယူသည်မှာ ထင်ရှားသည့်အတွက် ဥပမာဘက်၌ ထား၍၊ လောကုတ္တရာစိတ်တို့ကို ပဌမဈာန် စသော အပြား၌ သွင်းယူရုံမှာ မထင်ရှားသောကြောင့် ဥပမေယျဘက်၌ ထားပြီးလျှင် “ရူပါဝစရံ-ကို၊ ပဌမာဒိဈာနဘေဒ-၌၊ ဂယုတိ ယထာ-သ္မိ၊ တထာ-တူ၊ အနုတ္တရံ-ကို၊ ပဌမာဒိဈာနဘေဒ-၌၊ ဂယုတိ-၏။” ဟု အခြေပြု၍ အနက် ပေးခဲ့ပြီ။ ဋီကာကျော် ဒုတိယနည်း အနက်ပေးကြပုံကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။

အန္တေ တု။ ။ ဤပုဒ်ကိုလည်း “အန္တံ ပန” ပြင်၍ အနက်ပေးကြ၏။ အန္တံ ဟု ပဌမာအနက်လိုလျှင် “ဈာနမေကေကမန္တံ တု” ဟုကျမ်းဆရာဆိုခဲ့ရာ၏။ အန္တံဟု ထားသဖြင့် စကားလည်း မထောင့်၊ ဆန်းကျမ်းလည်း ပြောင့်ပါလျက်၊ အန္တံဟု မထားဘဲ “အန္တေ” ဟု ထားသည်ကို နောက်ဋီကာတို့က အန္တံဟု ဖွင့်ဖွယ် မလိုပါ။

မဟာနိဂုံး

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ
ပဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

“ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ၊ပေ၊ ပရိစ္ဆေဒေါ ”သည် စိတ်ပိုင်းတစ်ပိုင်းလုံးကို ပြန်၍ဖုံးသော မဟာနိဂုံးတည်း။ ဣတိသဒ္ဒါကား သမာပန (ပြီးဆုံးကြောင်းကို ပြခြင်း) အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဣတိ (သမတ္ထော)-ပြီးပြီ” ဟု အနက်ဆိုကြသည်။ သို့သော် ဣတိအတွက် “ဤကား” ဟု အနက်ဆိုလျှင်လည်း ပြီးကြောင်း ထင်ရှား ၏။ ထို့ကြောင့် “ဤကား အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဝယ် စိတ်သင်္ဂဟဝိဘာဂ မည်သော ပဌမပိုင်း” ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ။ ။ သင်္ဂယုန္တိ ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ သင်္ဂဟော၊
ဝိဘဇီယန္တိ ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ ဝိဘာဂေါ။ ဧတ္ထ-ဤအပိုင်း၌၊ ဝါ-တနည်း၊
ဧတေန-ဤအပိုင်းဖြင့်၊ သင်္ဂယုန္တိ-အကျည်းချုပ်ယူအပ်ကုန်၏။ ဝိဘဇီယန္တိ-
အကျယ်ဝေဖန်အပ်ကုန်၏” ဟု ပေး၊ သင်္ဂဟအရ အကျည်းချုံးခြင်းဟူသည်ကား
အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌လာသော အကျယ်ကို အကျည်းချုံးခြင်းတည်း။ ဝိဘာဂအရ
အကျယ်ဝေဘန်ခြင်းဟူသည်မှာ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းအတွက် “စိတ္တံ စေတသိကံ
ရူပံ နိဗ္ဗာနံ” ဟု ထားခဲ့သော ဥဒ္ဓေသဝယ် စိတ္တံဟူသော ဥဒ္ဓေသကို အကျယ်ဝေဖန်
ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “သင်္ဂဟံ” ဟူသော စကားနှင့် “ဝိဘာဂံ” ဟူသော စကား
သည် အနက်သံအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ပုံရသော်လည်း အဓိပ္ပါယ်မှာ မဆန့်ကျင်ပါ။
သင်္ဂဟော စ + သော + ဝိဘာဂေါ စာတိ သင်္ဂဟဝိဘာဂေါ၊ စိတ္တာနံ + သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ စိတ္တသင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါ။

ဤကား စိတ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ။

စေတသိက်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

ဧကုပ္ပါဒနိရောဓာ စ၊ ဧကာလမ္ပနဝတ္ထုကာ၊

စေတောယုတ္တာ ဒွိပညာသ၊ ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

အနုသန္ဓေကျမ်းတက်။ ။ “စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ” ဟု ခေါင်းစဉ် ရှိခဲ့သည့်အတိုင်း စိတ္တံဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏ နိဒ္ဓေသကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ စေတသိကံဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏ နိဒ္ဓေသကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ဆရာသည် “ဧကုပ္ပါဒနိရောဓာ စ” စသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူသည်။ ဤဂါထာ ၌ “ဧကုပ္ပါဒနိရောဓာ စ၊ ဧကာလမ္ပနဝတ္ထုကာ” ဖြင့် သမ္ပယောဂလက္ခဏာ လေးပါးကို ပြ၏။ “စေတောယုတ္တာ” ပါဠိဖြင့် စေတသိက်အားလုံး၏ အချုပ် သဘောကိုပြ၏။ “စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သဘောတရားစုကို စေတသိက်ခေါ်သည်” ဟူလို၊ “ဒွိပညာသ” ဖြင့် စေတသိက်တို့၏ သင်္ချာကိုပြ၏။ [ပရမတ္ထဒီပနီ၌ စေတော ယုတ္တာဖြင့် “စေတသိ ယုတ္တာ (စေသသာ ဝါ ယုတ္တာ) စေတသိကာ” ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏။ ဒွိပညာသဓမ္မာဖြင့် သရုပ်ကို ပြသည်ဟု ဆို၏။ ဆင်ခြင်ပါ။]

ဧကုပ္ပါဒနိရောဓာ စ။ ။ “ဧကော သမာနော + ဥပ္ပါဒေါ ဧတေသံတိ ဧကုပ္ပါဒါ၊ သမာနပစ္စယေဟိ သဟုပ္ပတ္တိကာတိ အတ္ထော” ဟူသော ဝေဒနာတိက် အဖွင့် မူလဋီကာနှင့်အညီ၊ အတူဖြစ်ကြသော စိတ် စေတသိက်တို့၌ (စိတ်မှာ လည်း စိတ်၏ဥပါဒ်၊ ဖဿမှာလည်း ဖဿ၏ဥပါဒ်၊ စသည်ဖြင့်) ကိုယ့်ဥပါဒ်နှင့် ကိုယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဧကသဒ္ဓါအတွက် သမာနအနက်ကို ယူပါ။ [ဧတေသံ- ဤ တရားတို့၏၊ ဧကော သမာနော-တူသော၊ ဥပ္ပါဒေါ-ဥပါဒ်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧကုပ္ပါဒါ-ဧကုပ္ပါဒတို့ မည်၏၊ သမာနပစ္စယေဟိ- တူမျှသော အာရုံစသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သဟုပ္ပတ္တိကာ-အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။]

ဧက တစ်ပုဒ်ချေ။ ။ “ဧကော + ဥပ္ပါဒေါ ဧတေသန္တိ ဧကုပ္ပါဒါ၊ ဧကော

+ နိရောဓော ဧတေသန္တိ ဧကနိရောဓာ, ဧကုပ္ပါဒါ စ + တေ + ဧကနိရောဓာ
 စာတိ ဧကုပ္ပါဒ နိရောဓော”ဟု ဆိုသင့်လျက် နောက် ဧကသဒ္ဒါကိုချေ၍
 “ဧကုပ္ပါဒနိရောဓာ”ဟု ဖြစ်သည်။ အနက်ပေးသောအခါ ဧကုပ္ပါဒနိရောဓာ၏
 နောက်၌ ဟုတွာထည့်ပြီးလျှင်, ထိုဟုတွာကို “စေတောယုတ္တာ”၌ စပ်၍
 “တူသောဖြစ်ခြင်း တူသောချုပ်ခြင်း ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ စိတ်၌ယှဉ်ကုန်သည်”ဟု
 အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။ ဧကာလမ္မနဝတ္ထုကာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤ ဧကုပ္ပါဒ
 စသောလေးပါးကို စေတောယုတ္တလက္ခဏာလေးပါးဟုလည်းကောင်း, သမ္မ
 ယောဂလက္ခဏာလေးပါးဟုလည်းကောင်း ခေါ်နိုင်၏။ စေတသိက်လက္ခဏာ
 လေးပါးဟုလည်း ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသေး၏။

လက္ခဏာလေးပါးထားရခြင်း

ဧကနိရောဓ။ ။ စေတောယုတ္တလက္ခဏာ လေးပါးတွင် ဧကုပ္ပါဒလက္ခဏာ
 တစ်ပါးရှိလျှင် စေတောယုတ္တ ဖြစ်နိုင်ပြီမဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့်
 ဧကနိရောဓလက္ခဏာကို ပြရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ဧကုပ္ပါဒလက္ခ
 ဏာ ရှိရုံမျှဖြင့် “စေတောယုတ္တ”ဟု ဆိုလျှင် စိတ်နှင့်ပြိုင်တူ ဥပါဒ်ကြသော
 စိတ္တဇရုပ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့သည် စိတ်နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိရကား စေတော
 ယုတ္တ ဖြစ်ရကုန်လေရောလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကမ္မဇရုပ်နှင့်
 စိတ္တဇရုပ်တို့ကို စေတောယုတ္တအဖြစ်မှ ပယ်မြစ်လိုရကား ဧကနိရောဓ
 လက္ခဏာကို ပြရပေသည်။ [ကမ္မဇရုပ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့သည် စိတ်နှင့်အတူ
 ဖြစ်ကြ၍ ဧကုပ္ပါဒ ဖြစ်သင့်သော်လည်း ထိုစိတ်ချုပ်လျှင် မချုပ်ကြသေးဘဲ
 စိတ္တက္ခဏာ (၁၇)ချက်ကြာမှ ချုပ်ကြသောကြောင့် ဧကနိရောဓ မဖြစ်နိုင်ရကား
 ဧကနိရောဓလက္ခဏာဖြင့် ထိုကမ္မဇနှင့် စိတ္တဇတို့ကိုပယ်ထုတ်သည်-ဟူလို။]
 [ဆောင်] စိတ်နှင့်တကွ, ဖြစ်ကုန်ကြသည့်, ကမ္မဇနှင့်, စိတ္တဇတစ်ဖြာ, အရာရာကို,
 ပယ်ခွာလို, မိန့်ဆို ဒုတိယ-နိရောဓ။

ဧကာလမ္မန။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် ဧကုပ္ပါဒ, ဧကနိရောဓလက္ခဏာ နှစ်ပါးရှိက
 စေတောယုတ္တဖြစ်နိုင်ပြီ မဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် ဧကာလမ္မနလက္ခဏာကို
 ပြပြန်သနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား-“စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ”အရတွင် ပါဝင်သော
 ဝိညာတ်ဒွေးသည် စိတ်ဖြစ်လျှင် ဖြစ်, စိတ်ချုပ်လျှင် ချုပ်သောတရားများ ဖြစ်ရကား,
 စေတောယုတ္တဖြစ်လေရောသလားဟု လျဉ်းပါးဖွယ် ရှိပြန်၏။ ထို့ပြင်-ရှေးရှေးစိတ်နှင့်

ပြိုင်တူ ဥပါဒ်၍ (၁၇)ချက်မြောက် ဟို့နောက်နောက်စိတ်နှင့် ပြိုင်တူချုပ်သော ကမ္မဇ စိတ္တဇရုပ်များကိုလည်း တစ်ချို့က “ဧကုပ္ပါဒ ဧကနိရောဓ”ဟု အယူရှိ၍ စေတောယုတ္တဖြစ်လေရာသလားဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိပြန်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် ဝိညတ်ဒွေးနှင့် ထို ကမ္မဇ စိတ္တဇရုပ်တို့ကို စေတောယုတ္တအဖြစ်မှ ပယ်မြစ်လိုရကား ဧကာလမ္မန လက္ခဏာကို ထပ်ရပြန်သည်။ “အတူဖြစ် အတူချုပ်ရုံသာမက၊ တူသော အာရုံလည်း ရှိမှ စေတောယုတ္တ ဖြစ်သည်။ အာရုံကို မယူနိုင်၍ အနာရမဏအမည်ရသော ထိုကမ္မဇစိတ္တဇရုပ်များကား စေတောယုတ္တ မဖြစ်နိုင်”ဟူလို၊ [အချို့ကား ဤအရာ၌ မရဏာသန္ဓအခါဝယ် စုတိမှ အထက် (၁၇)ချက်မြောက် စိတ်နှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်၍ စုတိစိတ်နှင့် ပြိုင်တူချုပ်သော ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ စိစစ်လေသည်။]

[ဆောင်] နှစ်ဖြာ ဝိညတ်၊ ရှေးစိတ်ဓာတ်နှင့်၊ ဖြစ်လတ်တူလျက်၊ ဆယ့်ခုနစ်ချက် မြောက်၊ နောက်နောက် စိတ်ဘင်၊ ပြိုင်ယှဉ်ချုပ်ကြ၊ ကမ္မဇနှင့်၊ စိတ္တဇ တစ်ဖြာ၊ အရာရာကို၊ ပယ်ခွာလို၊ မိန့်ဆို တတိယ-လမ္မန။

ဧကဝတ္ထုက။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် ရှေ့လက္ခဏာ(၃)ပါးနှင့် ညီညွတ်က စေတောယုတ္တ ဖြစ်နိုင်ပြီမဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် ဧကဝတ္ထုကလက္ခဏာကို ပြပြန်သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ရှေ့လက္ခဏာ(၃)ပါးနှင့် ညီညွတ်သော တရားတို့သည် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်လျှင် မှီရာဝတ္ထု အမြဲတူကြတော့သည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ဧကဝတ္ထုကလက္ခဏာကို ပြရပြန်သည်။ [ဤလက္ခဏာကို စတုဝေါကာရဘုံ၌ မရထိုက်သောကြောင့် ယထာလာဘနည်းဟု ကြံသင့်၏။ ရှေ့လက္ခဏာသုံးပါးဖြင့် ပြီးပါလျက် အပိုဆိုသောကြောင့် အဓိကနည်းဟုလည်း ပြောကြ၏။ နည်းလေးဆယ်၌ ဥက္ကဋ္ဌနည်းဆိုသည်ကား ဆရာတို့ မနှစ်မြို့။]

[ဆောင်] ရှေ့ဖျားသုံးဝ၊ ညီတုံကြက၊ မုချမှီရာ၊ တူသည့်တာကို၊ သိစေလို၊ မိန့်ဆို စတုတ္ထ-ဝတ္ထုက။

အမှာ။ ။ ဤအမေး အဖြေများကို ဋီကာကျော်လာအတိုင်း အများ တွင်ကျယ်သောကြောင့်သာ ရေးလိုက်ရသည်၊ ကျမ်းဆရာ၏ အဘော်ကျမည် မထင်၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်ရင်းမှာ “ဧကုပ္ပါဒါ ဧကနိရောဓာ ဧကဝတ္ထုကာ ဧကာလမ္မနာ” ဟု အစဉ်တစ်မျိုးရှိ၏။ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား စတုဝေါကာရဘုံ၌

ဖြစ်သော စေတသိက်များအတွက် ဧကဝတ္ထုကလက္ခဏာ မရနိုင်သောကြောင့် ဧကဝတ္ထုကလက္ခဏာကို နောက်ထား၍ စဉ်ဟန်တူသည်။ ပါဠိတော်လာတိုင်း မူလဋီကာ၏ စောဒနာ သောဓနာကို ဝေဒနာကို ဝေဒနာတိက်ဖွင့်၍ ရှုပါ။

အာလမ္ပ-အာရုံ

အညသမာန်းရာသိအဖွင့်

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်။ ။ ရှေ့နောက် စဉ်ရာ၌ ဥပ္ပတ္တိက္ကမ၊ ဒေသနာက္ကမ စသည်ဖြင့် (သမုစ္စည်းပိုင်း အာယတနခန်း၌ ပြုလတ္တံ့အတိုင်း) အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်ဖဿဝေဒနာစသော အစဉ်သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ကို နည်းမှီ၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စဉ်အပ်သော ဒေသနာက္ကမ (ဒေသနာအစဉ်)သာ တည်း။ ဖဿဖြစ်ပြီးမှ ဝေဒနာဖြစ်၊ ဝေဒနာပြီးမှ သညာဖြစ်၊ စသော ဥပ္ပတ္တိက္ကမ မျိုးမဟုတ်။ သို့ဖြစ်၍ စေတသိက်တို့၏ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို မစိစစ်ဘဲတရား သဘော ပေါ်လွင်အောင်သာ လက္ခဏာစသည်ဖြင့်သာ ဆင်ခြင်ရာ၏။

ဖဿ။ ။ အလမ္ပံ ဖုသတိ ဖဿော၊ သွာယံ ဖုသနလက္ခဏော၊
သံဃဋ္ဌနရသော သန္နိ-ပါတပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
အာပါတဂတဝိသယ-ပဒဋ္ဌာနောတိ သညိတော။

ဝစနတ္ထ။ ။ [အာလမ္ပံ-အာရုံကို၊ ဖုသတိ-တွေ့ထိတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဖဿော-မည်၏]။ . . ဖုသန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧတေနာတိ ဖဿော၊ ဧတေန-
ဤသဘောတရားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-ယှဉ်ဖက်စိတ် စေတသိက်တရားတို့သည်၊
အာလမ္ပံ-အာရုံကို၊ ဖုသန္တိ-ထိကြကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏
အာရုံကိုထိကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-သည်၊ ဖဿော-မည်၏၊ “ဖုသနံ-
တွေ့ထိခြင်း၊ ဖဿော-ခြင်း” ဟု ဘာဝသာမ်လည်း ပြုပါ။

လက္ခဏာ။ ။ [သွာယံ-ထိုဖဿသည်၊ ဖုသနလက္ခဏော-အာရုံကိုတွေ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊] “တွေ့ထိ” ဟူသည် ရုပ်တရားချင်း (လက်နှစ်ဖက်ချင်း) ထိသကဲ့သို့ ထိမိ စပ်မိ ကပ်မိတဲ့ အထိမျိုးမဟုတ်၊ အာရုံတစ်ခုခု၌ ဓာတ်သဘာဝအားဖြင့် တွေ့ထိမှု ဓာတ်ခိုက်မှုမျိုးတည်း။ ထိုဓာတ်ခိုက်မှုမျိုးသည် အချို့အရာ၌ လက်တွေ့ ကိုယ်ထိလောက်ပင် ထင်ရှား၏။

ထင်ရှားစေအံ့-ချဉ်စူးလှသော သံပုရာသီး စားနေသူကို မြင်ရသောအခါ ကိုယ်တိုင် မစားရဘဲလျက် ထိုအာရုံ၌ ဖဿ၏ ဓာတ်ခိုက်မှုကြောင့် လျှာရည် ကျလာတတ်ခြင်း၊ သစ်ပင်ခေါင်ဖျား၌ လိမ့်ကျလုမျှ တက်ရောက်နေသူကို မြင်ရသောအခါ ကြောက်ရွံ့တတ်သူမှာ မြေပေါ်၌ နေရင်းပင် ခြေတုန်နေတတ်ခြင်း ခြင်္သေ့ သစ် ကျား စသော သားကောင်းကြီးများကို မြင်ရသောအခါ ခွေးစသော သတ္တဝါတို့မှာ ခြေထောက် ကွတ-ကွတဖြစ်ကာ မပြေးနိုင်ဘဲရှိခြင်း၊ ချစ်သူနှစ်ဦး ရွှန်မြူးကြည်စယ်နေသည်ကို မြင်ရသောအခါ မြင်ရသူမှာ နေမထိ ထိုင်မသာ ဖြစ်တတ်ခြင်း၊ ဤအလုံးစုံသည် ကိုယ်ထိလက်တွေ့ မဟုတ်ဘဲလျက် ဖဿ၏ ဓာတ်ခိုက်မှုကြောင့် အခြေပျက်အောင် ဖြစ်ရခြင်းများတည်း။ ဤထင်ရှားသော အရာများကို ထောက်ထားလျက် အခြားသော အာရုံကို သိမှုများ၌ လည်း ဤဖဿ၏ ဓာတ်ခိုက်မှုပါဝင်သည်ချည်း မှတ်ပါ။

ရသ။ ။ [သံဃဋ္ဌနရသော- အာရုံစိတ်ဓာတ်၊ ထိုနှစ်ရပ်ကို ဆက်စပ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏] စိတ်သည်အာရုံကို ယူနိုင်သော်လည်း ဖဿ၏ ဆက်သွယ်မှုကြောင့်သာ ယူနိုင်သည်။ ဖဿမပါလျှင် မည်သည့်စိတ်မှ အာရုံကို ထိအောင် ယူနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် လက်ခုတ်တီးရာ၌ လက်နှစ်ဖက်၏ ထိခိုက်မှုကဲ့သို့ စိတ်နှင့် အာရုံတို့ အချင်းချင်း ဓာတ်ခိုက်မိခြင်းသည် ဖဿပင်တည်းဟု မှတ်ပါ။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော- အာရုံစိတ်တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်း တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။] “စက္ခု စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖဿော” နှင့်အညီ စက္ခုဝတ္ထု၊ ရူပါရုံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် “ဆိုင်ရာတရားတို့ ပေါင်းဆုံမိက အဆင်သင့် ဖြစ်သောတရား” ဟု ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီတို့ဉာဏ်၌ ထင်လာ၏။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အာပါတဂသဝိသယပဒဋ္ဌာနောတိ-ရှေးရှုကျရောက်သော အာရုံလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏ဟူ၍၊ သညိတော-သိမှတ်အပ်၏။] “ဖဿ ဖြစ်ဖို့ရန် နီးစွာသောအကြောင်းမှာ ထင်လာသောအာရုံပင် ဖြစ်သည်” ဟူလို။

[ဆောင်] ရုပ်ဓာတ်သဖွယ်၊ ကပ်ငြိတွယ်လျက်၊ ဘယ်ဝယ်ထိပုံ၊ မရှိတုံ လည်း၊ အာရုံထိမိ၊ ဓာတ်ခိုက်ဘိ၊ တွေ့ထိ ဖဿ သဘောတည်း။

ဝေဒနာ။ ။ ယာ ဝေဒေတီတိ ဝေဒနာ၊ သာ ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊
 အနုဘဝနရသာ စေတ-သိကဿာဒုပဋ္ဌာနကာ၊
 ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာတိ၊ ကုသလမ္ပိ ပကာသိတာ။

ဝစနတ္ထ လက္ခဏာ ရသ။ ။ [ယာ-အကြင်သဘောတရားသည်၊
 ဝေဒေတီတိ-အာရုံရသာကို ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒနာ-မည်၏၊
 သာ-ထိုဝေဒနာသည်၊ ဝေဒယိတလက္ခဏာ-အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ
 ရှိ၏၊ အနုဘဝနရသာ-အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းကိစ္စပင် ရှိ၏၊] ချဲ့ဦးအံ့-ထိုထို
 အာရုံတိုင်း၌ . . . ၁-ဣဋ္ဌအခြင်းအရာ=အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သောအဖို့၊
 ၂-အနိဋ္ဌအခြင်းအရာ=အလိုမရှိအပ် မကောင်းမြတ်သောအဖို့၊ ၃-မဇ္ဈတ္တအခြင်း
 အရာ=အလယ်အလတ်အဖို့ဟု သုံးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့တွင် တစ်ပါးပါး
 ရှိစမြဲတည်း၊ ထိုအခြင်းအရာကိုပင် အာရုံ၏အရသာဟု ခေါ်၏၊ ဤဝေဒနာ
 သည် ထိုအရသာကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ၊ ခံစားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ အာရုံနှင့် အာရုံ၏ အရသာသည် နှစ်မျိုးကွဲတော့သည်
 မဟုတ်၊ အာရုံသည်ပင် အရသာ ဖြစ်သည်၊ သို့မှ ဖဿစသည်တို့က အာရုံကို ယူ
 သောအခါ ဝေဒနာကလည်း ထိုအာရုံတည်းဟူသော အရသာကိုပင် ခံစားသဖြင့်
 ဖဿစသည်နှင့် ဝေဒနာကို ကောရမဏ ဖြစ်ကြမည်။

ကျန်တရားတို့ ဝေဒနာလောက် မခံစား။ ။ အာရုံနှင့် အရသာ နှစ်မျိုး
 မပြားပါလျှင် ဖဿစသော တရားတို့လည်း မိမိသဘောအားဖြင့် အာရုံကို ယူကြ
 ရာ၌ ထိုဣဋ္ဌစသောအရသာကို ထိမိကြ သိရှိရသဖြင့် ခံစားကြရသည်ဟုပင်
 ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-ဖဿစသော သဘော
 တရားတို့လည်း ခံစားကြသည်ဟုပင် ဆိုထိုက်ပါ၏၊ သို့သော် ဝေဒနာကဲ့သို့
 အားရပါးရပိုင်စိုး ပိုင်နင်း မခံစားရချေ၊ အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းစသော သဘော
 အားဖြင့် တစ်စိတ် တစ်ဒေသလောက်သာ ခံစားလိုက်ရသကဲ့သို့ ရှိသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-ရှင်ဘုရင် ပွဲတော်တည်ဖို့ရန် ဆက်လာသော စားတော်ကဲ
 သည် အဆိပ်အတောက် ပါ-မပါကို ရှင်ဘုရင်သိဖို့ရာ ပွဲတော်ပါ ထမင်းဟင်းလျာ
 တို့မှ အနည်းငယ်စီကို ယူ၍ စားပြရသတဲ့၊ ထို့နောက် အဆိပ်အတောက်
 မပါကြောင်းကို သိမှ ရှင်ဘုရင်က အလိုရှိတိုင်း ပွဲတော်တည်လေသည်၊ ဤ

ဥပမာ၌ ဖဿစသောတရားတို့သည် စားတော်ကဲနှင့်တူ၏။ ဖဿစသော
တရားတို့၏ အာရုံကိုခံစားမှုသည် စားတော်ကဲ၏ ပွဲတော်စာကို အနည်းငယ်မျှ
သာမြည်းရခြင်းနှင့် တူ၏။ ဝေဒနာသည် ဘုရင်မင်းနှင့် တူ၏။ ဝေဒနာ၏ အာရုံ
အရသာကို ခံစားမှုသည် ရှင်ဘုရင်၏ ပွဲတော်တည်ခြင်းနှင့် တူ၏။ [ဖဿ၏
ဖုသနသဘော၊ သညာ၏ သဉ္ဇာနနသဘော စသည်ကိုပင် “တစ်စိတ်တစ်ဒေသ
အားဖြင့် ခံစားခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ စေတသိက အဿာဒ ဥပဋ္ဌာနကာ-စိတ်၌မှီ၍ သာယာခြင်း
သဘောရှိသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ . . . ကုသိုလ်
သောမနဿဝေဒနာကိုပြသော အဋ္ဌသာလိနီကို မှီ၍ ဆိုသောကြောင့် “စေတ
သိကအဿာဒ”ဟု ဆိုသည်။ ကာယိကသုခနှင့် ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာ
တို့အတွက် လက္ခဏာစသည်တို့မှာ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ရှိကြသေး၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၌ ရှုပါ။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာတိ-ပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးလျှင် နီးစွာသော
အကြောင်းရှိ၏ ဟူ၍၊ ကုသလမှီ-ကုသိုလ်သောမနဿဝေဒနာ၌၊ ပကာသိတာ-
ပြအပ်၏။] “ပဿဒ္ဓိကာယော-ငြိမ်းအေးသော နာမကာယ ရူပကာယရှိသူသည်၊
သုခံ-သုခကို၊ ဝေဒေတိ-ခံစားရ၏” နှင့်အညီ ကိလေသာအပူမီးတို့မှ ငြိမ်းအေး
သော နာမကာယ (နာမ်အပေါင်း) ရူပကာယ(ရုပ်တရားအပေါင်း)ရှိသူ၌
သုခဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် သုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရာ နီးစွာသောအကြောင်း
မှာ ပဿဒ္ဓိတရားနှစ်ပါးပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

[ဆောင်] ဘုရင်မင်းနှယ်၊ ပွဲတော်တယ်သို့၊ သွယ်သွယ်အာရုံ၊ ရသာစုံကို၊
ကုန်အောင်မှန်ငြား၊ ချန်မထား၊ ခံစားဝေဒနာ သဘောတည်း။

သညာ။ ။ အာလမ္ပံ သဉ္ဇာနာတီတိ၊ သညာ နီလာဒိဘေဒတော၊
သဉ္ဇနနလက္ခဏာ စေသာ၊ ပစ္စာဘိညာဏရသကာ၊
ယထာဂယှနိမိတ္တာဘိ-နိဝေသကရဏုပဋ္ဌာနာ၊
ယထောပဋ္ဌိတဝိသယ-ပဒဋ္ဌာနာတိ သညိတာ။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [အာလမ္ပိ-အာရုံကို၊ နီလာဒိဘေဒတော-အညို အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ သဗ္ဗာနာတိ-မှတ်သိ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သညာ-မည်၏။ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧသာ-ဤသညာသည်၊ သဗ္ဗနနလက္ခဏာ-မှတ်သိ သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။] အညို အရွှေ စသောအဆင်းကို အညိုပဲ အရွှေပဲ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရည် အတို စသောသဏ္ဌာန်ကို အရည်ပဲ အတိုပဲ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အချို အချဉ် စသောအရသာကို အချိုပဲ အချဉ်ပဲ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သူငယ်များ မှတ်သားသကဲ့သို့ မှတ်သားမိရုံ သိခြင်းမျိုးကို “မှတ်သိ-သိခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ “ဘယ်ပုံ ညိုသည်၊ ဘယ်ကြောင့် ညိုသည်” စသောအားဖြင့် နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် မသိနိုင်-ဟူလို။

ရသ။ ။ [ပစ္စာဘိညာဏရသကာ-ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ် သိခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ရှေးက မှတ်သားအပ်ဖူးသော အမှတ်အသားဖြင့် နောက်၌ ထပ်၍သိခြင်း ကိစ္စရှိ၏။] ဗိသုကာ လက်သမားသည် တံခါးရွက်များကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် “ဤတံ ခါးရွက်သည် အထက်ဖို့၊ ဤကား အောက်ဖို့၊ အနောက်ဖို့၊ အရှေ့ဖို့” စသည်ဖြင့် ခဲကြောင်း-ကမ္ပည်း ရေးမှတ်ပြီးလျှင် စုပေါင်းထားပြီးနောက် အချိန်ရောက်၍ တံခါးပေါင်ပေါ်၌ တပ်လိုသောအခါ ထိုရှေးကအမှတ်အသားအတိုင်း “ဤကား အောက်၊ ဤကား အထက်” စသည်ဖြင့် မှတ်မိလေသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေးကအမှတ်အသားအတိုင်း နောက်ထပ်သိမှု သညာ၏ ပစ္စာဘိညာဏကိစ္စ တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤလက္ခဏာနှင့်ကိစ္စကို ပေါင်းစပ်၍ ဆင်ခြင်လိုက်လျှင် “သညာသည် နောက်နောင် သိဖို့ရန်လည်း မှတ်သားတတ်၏။ ထိုအမှတ်အသား အတိုင်းလည်း ထပ်၍ သိတတ်၏။ ထို့သို့ ထပ်၍ သိရာ၌လည်း နောင်ခါသာ၍ မှတ်မိဖို့ရန် မှတ်သားလိုက်ပြန်၏” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်များ ထင်ရှား၏။ ထို့သို့ အဆက်ဆက် မှတ်၍မှတ်၍ သိမှုကြောင့် အလွဲအမှားကို စွဲမြဲ မှတ်သားမိလျှင် ဘုရားရှင်ပင် ထိုအမှတ်ပျောက်ကင်းအောင် မပျောက်ဖျက်သာဘဲ ရှိရလေသည်။ အချုပ်မှာ-“ရှေးအသိဖြစ်စေ၊ နောက်အသိဖြစ်စေ မှတ်မိရုံသိခြင်းသည် သညာ၏ သဘောပင်တည်း” ဟုမှတ်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [ယထာဂယှနိမိတ္တာ’ဘိနိဝေသကရဏဥပဋ္ဌာနာ-ယူအပ်တိုင်း

သော အမှတ်အသားဖြင့် စွဲလမ်းသမှု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ မိမိယူအပ်သော အမှတ်အသားအတိုင်း မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ နှလုံးသွင်းတတ် စွဲလမ်းတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာသည်။

မှားသောအရာ၌ စွဲလမ်းပုံကို ဤသို့ပြ၏။ ။ မျက်စိမမြင်သော ယောက်ျား (၆)ယောက်တို့သည် အခါတစ်ပါး၌ ဆင်ပြောင်ကြီးကို စမ်းသပ်ကြရာ၊ တစ်ယောက်က လှုပ်လှုပ်ရှားရှားနေသော နှာမောင်းကို စမ်းမိ၍ အခြား(၅) ယောက်မှာလည်း အစွယ်၊ နားရွက်၊ ကိုယ်၊ ခြေထောက်နှင့်အမြီးတို့ကို အသီးသီးစမ်းမိကြ၏။ ထိုသို့ မိမိတို့သညာဖြင့် ထင်ရာကို မှတ်သားပြီးနောက် ခြောက်ယောက်သား စုပေါင်း၍ ဆင်အကြောင်းကို ပြောကြရာဝယ်၊ နှာမောင်း စမ်းမိသူက “ဆင်ဆိုတာ ငါတို့မျက်စိ မကွယ်ခင်က မြင်ခဲ့ရသော မြွေနှင့်တူသည်” ဟု ပြော၏။ ထို့နောက် တစ်ယောက်၏ မှတ်သားချက်ကို တစ်ယောက်က ကန့်ကွက်ပြီးလျှင် အစွယ်စမ်းမိသူက “ဆင်သည်ကျည်ပွေ(ကျပွေ)နှင့်တူ၏”ဟု လည်းကောင်း၊ နားရွက်စမ်းမိသူက “ဆင်သည် ဖျာသင်ဖြူးနှင့်တူ၏”ဟု လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ကိုစမ်းမိသူက “ဆင်သည် အိမ်နံရံနှင့်တူ၏”ဟုလည်း ကောင်း၊ ခြေထောက်စမ်းမိသူက “ဆင်သည် အိမ်တိုင်နှင့်တူ၏”ဟုလည်းကောင်း၊ အမြီးစမ်းမိသူက “ဆင်သည် တံမြက်စည်းနှင့်တူ၏”ဟုလည်းကောင်း ပြောလေ သည်။ ဤသို့လျှင် သညာသည် မိမိမှတ်သားအပ်သည့်အတိုင်း စွဲလမ်း မှတ်ယူတတ်၏ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ-ထင်လာတိုင်းသောအာရုံလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။] သမင်သည် မြက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော တောစောင့် ယောက်ျားအရုပ်ကို မြင်ရာ၌ ယောက်ျားသဏ္ဌာန် ထင်လာသည့်အတိုင်း တကယ် တောစောင့်ယောက်ျားဟု အမှတ်မှားသကဲ့သို့၊ သညာသည် ထင်မြင် လာသော အာရုံကို အထူးမစဉ်းစားတော့ဘဲ ထင်မြင်တိုင်း မှတ်သားတတ် လေရကား ထင်လာသော အာရုံသည် သညာဖြစ်ဖို့ရာ နီးသောအကြောင်း ဖြစ်သည်။ [ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်၌ယှဉ်သော သညာကား ဉာဏ်၏ နောက်လိုက်

ဖြစ်လျက် မှန်ရာ ဘက်ကိုသာ မှတ်သားလေသည်။ ထို့သို့မှတ်သားရာ၌လည်း ဉာဏ်ကဲ့သို့ သိသည် မဟုတ်၊ မှတ်ရုံသာ မှတ်သည်။

[ဆောင်] သူငယ်လက်သမား၊ မှတ်သည့်လားသို့၊ အမှားလည်းရှိ၊ အမှန် ရှိ၍၊ မှတ်မိရုံသာ၊ သိသည်မှာ၊ သညာသဘောတည်း။

စေတနာ။ ။ ယာ စေတေတီတိ စေတနာ၊ သာ စေတယိတလက္ခဏာ၊
အာယူဟနရသာ သံဝိ-ဓာနပစ္စုပ္ပန်နကာ၊
သေသခန္ဓပဒဋ္ဌာနာ၊ ယထာ ထာဝရိယာဒယော။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [ယာ-အကြင်သဘောတရားသည်၊ စေတေတီတိ- မိမိနှင့်တကွ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို အာရုံ၌ စေ့ဆော် စပ်ဟပ်တတ်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ စေတနာ-မည်၏။ သာ-ထိုစေတနာသည်၊ စေတယိတလက္ခဏာ-စေ့ဆော်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။] ထိုထို အာရုံနှင့် စေ့နေအောင် ယှဉ်ဖက်တရားစုကို နှိုးဆော်မှု ဆော်ဩမှုကို “စေ့ဆော်” ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် စေတယတိကို လည်း “အဘိသန္ဓဟတိ-စေ့စပ်တတ်၏ (စေ့နေအောင် စပ်ပေးတတ်၏)” ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။

ရသ။ ။ [အာယူဟနရသာ-ကြောင့်ကြဗျာပါရပြုခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။] ထိုထို အာရုံကိုယူရာ၌ စေတနာသည် မိမိကိုယ်တိုင် ထိုအာရုံ၌ စပ်မိဖို့ရာလည်းကောင်း၊ မိမိနှင့်အတူ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကိုလည်း စပ်မိဖို့ရာလည်းကောင်း၊ လွန်စွာဗျာပါရ များ၏။ ကိုယ်တိုင်ထွက်၍ ငယ်သားများနှင့်အတူ လယ်ရိတ်သော လယ်ပိုင်ရှင် သည် ကိုယ်တိုင်လည်း မနေမနားရိတ်၍ ငယ်သားတို့ကိုလည်း ရိတ်ဖို့ တိုက်တွန်း ကာ လွန်စွာ ဗျာပါရများသကဲ့သို့တည်း။

ပစ္စုပ္ပန်။ ။ [သံဝိဓာနပစ္စုပ္ပန်နကာ-စီမံတတ်သောတရားဟု ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။] တပည့်ကြီးသည် အဝေးမှ ဆရာကြီး လာသည်ကို မြင်လျှင် မိမိကိုယ်တိုင် စာအံသည့်ပြင်၊ အခြားတပည့်များကိုလည်း မိမိနှင့်အလားတူ စာအံဖို့ရန် စီမံတိုက်တွန်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး သည် မိမိကိုယ်တိုင် တိုက်ခိုက်သည့်ပြင်၊ လက်အောက်စစ်သားများကိုလည်း အသီးသီး တိုက်ခိုက်ဖို့ရန် စီမံသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထို့အတူ ဖဿစသော တရားတို့ကို ဖုသနစသော ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ရွက်ဆောင်ကြဖို့ရန် စီမံသကဲ့သို့

ဖြစ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤလက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန်တို့ကို ဆင်ခြင်လိုက်လျှင် စေတနာသည် အာရုံကို ယူရာ၌ အခြားယှဉ်ဖက်တရားတို့ထက် ဗျာပါရ လွန်ကဲကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်သောအခါ ထိုအမှုရှင်လက်သည်ကို ရှာလျှင် စေတနာပေါ်မှာ သတ္တုကျရကား စေတနာကိုပင် “အမှုရှင်လက်သည်”ဟု စွဲချက် တင်ကာ “စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ၊ စေတယိတွာ ကမ္မံကရောတိ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ စေတယိတွာ-စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍၊ ကာယေန- ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ-ဝစီဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနသာ- မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မံ-ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုကို၊ ကရောတိ-ပြု၏။ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ စေတနံ-အမှုဖြစ်ရန် အရင်းခံ စေတနာကို၊ ကမ္မံ-ကံဟူ၍၊ ဝဒါမိ-ဟောတော်မူ၏။

မှတ်ချက်။ ။ “ကံ”ဟူသော အမည်သည် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှု၏ အမည်ရင်းတည်း။ သို့သော် ထိုအမှုများသည် စေတနာကြောင့် ထမြောက်ရကား ဖလူပစာရအားဖြင့် အမှုရှင်ဖြစ်သော အရင်းခံ စေတနာကိုပင် “ကမ္မံ-ကံ”ဟု ဟောတော်မူသည်-ဟူလို၊-ဒွါရကထာအဖွင့် မူလဋီကာ။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [သေသခန္ဓပဒဋ္ဌာနာ-ကြွင်းသော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးလျှင် နီးစွာ သော အကြောင်းရှိ၏။ ထာဝရိယာဒယော ယထာ-လယ်ပိုင်ရှင် စသည်တို့နှင့် တူလှ လေ၏။] ယှဉ်ဖက်နာမ်ခန္ဓာ(၃)ပါးကိုပင် စေ့ဆော် စီမံပေးတတ်ရကား စေတနာ ဖြစ်ဖို့ရာ နီးစွာသောအကြောင်းမှာ ယှဉ်ဖက်နာမ်ခန္ဓာ(၃)ပါးပင်ဖြစ်သည်။

ထာဝရိယာဒယော။ ။ လယ်မြေသည် ခိုင်မြဲသော ထာဝရဥစ္စာတည်း။ ထိုထာဝရဥစ္စာဖြစ်သော လယ်မြေရှိသူကို “ထာဝရိယ”ဟုခေါ်သည်။ စေတနာ၏ လယ်ပိုင်ရှင်နှင့်တူပုံကို ရသအခန်း၌ ပြထား၏။ အာဒိဖြင့် တပည့်ကြီး စစ်ဗိုလ် ချုပ်ကြီးတို့ကို ယူ၍ တူပုံကို ပစ္စုပဋ္ဌာန်အခန်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်းသိပါ။

[ဆောင်] လယ်ပိုင်ရှင်ကြီး၊ တပည့်ကြီးတို့၊ ထုံးနည်းပုံကပ်၊ အာရုံရပ်၌၊ စေ့စပ်စေ့မှု၊ ဆော်ဩပြု၊ မှန်ရှု စေတနာသဘောတည်း။

ဧကဂ္ဂတာ။ ။ ဧကဂ္ဂဘာဝေါ သမာဓိ၊ သော အဝိသာရလက္ခဏော၊
သမ္ပိဏ္ဏနရသော ဥပ-သမ ပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
သုခပဒဋ္ဌာနော ဌိတိ၊ နိဝါတေ အစွိနံ ဝိယ။

ဝစနတ္ထ။ ။ [ဧကဂ္ဂဘာဝေါ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဧကဂ္ဂတာဟူသည်၊ သမာဓိ-သမာဓိတည်း၊] ဧကံ + အဂ္ဂံ(အာရမဏံ)ယဿာတိ ဧကဂ္ဂံ၊ ဧကဂ္ဂဿ ဘာဝေါ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဤသို့ ဝစနတ်ပြု၍ အများပြောနေကျ သမာဓိကိုပင် ဧကဂ္ဂတာဟု မှတ်ပါ။ [သက္ကတ၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါ အာရုံဟူသော အနက် လည်း လာ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိအဘိဓာန်၌ မပါသော်လည်း အဂ္ဂသဒ္ဒါ၏ အာရမ္မဏ အနက်ကို ယူထားသည်။]

လက္ခဏာ။ ။ [သော-သမာဓိသည်၊ အဝိသာရလက္ခဏော-မရွှေ့မလည်၊ တည်ကြည်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။] ဝိစိကိစ္ဆာသည် တစ်ခုသောအာရုံ၌ အဖုံဖုံယုံမှား လျက် ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်၊ ဥဒ္ဓစ္စလည်း အာရုံတစ်ခု၌ တုန်လှုပ်လျက် ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်၊ ထိုတရားနှစ်ပါးလုံးကို “ဝိသရတီတိ ဝိသာရော” အရ “ဝိသာရ”ဟု ခေါ်သည်၊ [ဝိသရတိ-အမြဲမတည် ထိုဤရွှေ့ရှား လွင့်ပါးတတ်၏။] ဤသမာဓိကား ထိုဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စတို့ကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုလျက် ငြိမ်သက် တည်ကြည်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသည်။

ရသ။ ။ [သမ္ပိဏ္ဏနရသော-ဖရိုဖရဲ၊ မကြံစေမှု၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။] ရေသည် မွှေ့နဲ့ ဆပ်ပြာမှုန့် စသည်ကို ဖရိုဖရဲ မကြံရဲအောင် တွေ့ခဲပေါင်းစုစေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စစ်နှစ်ဘက် တိုက်ခိုက်ရာ၌ စစ်အား နိမ့်၍ ဖရိုဖရဲ ကွဲပျက်လုမတတ် ဖြစ်နေသော စစ်တပ်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် ထွက်၍ အစည်းအရုံး မပျက်အောင် စည်းကြပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယှဉ်ဖက် တရားတို့ကို စည်းစည်းလုံးလုံးရှိအောင် ပေါင်းစုပေးခြင်းသည် ဤသမာဓိ၏ ကိစ္စပင်တည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [နိဝါတေ-လေငြိမ်သက်သောအရပ်၌၊ အစွိနံ-မီးလျှံတို့၏၊ ဌိတိ ဝိယ-တည်ငြိမ်ပုံကဲ့သို့၊ ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာနကော-ငြိမ်သက်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အားထင်လာ၏။] ဤစကားဖြင့် “ဧကဂ္ဂတာ၏အစွမ်းကြောင့်

အာရုံတစ်ခု၌ စိတ်၏ တည်တံ့ခြင်းသည် စိတ္တက္ခဏ တစ်ချက်ခန့်မျှ တည်တံ့ခြင်း မဟုတ်၊ လေငြိမ်ရာ၌ မီးလျှံတည်ငြိမ်ပုံကဲ့သို့ အာရုံတစ်ခုတည်း၌ စိတ်အစဉ် မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ အာရုံပြုနေခြင်းဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ဒီပစ္စိဒဿနေန- ဆီမီးတောက်ဟန်ကို ပုံစံပြသဖြင့်၊ သမာဓိဿ-သမာဓိ၏။ သန္တာနဋ္ဌိတိဘာဝံ- အစဉ်၏ တည်တံ့ကြောင်း၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏”ဟု မူလဋီကာမိန့်သည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [သုခပဒဋ္ဌာနော-သုခလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။] များသောအားဖြင့် သုခရှိသည့် သမာဓိအားကောင်းသောကြောင့် သုခသည် သမာဓိဖြစ်ဖို့ရာ နီးစွာသောအကြောင်းဖြစ်သည်။ [အဋ္ဌကထာ၌ လက္ခဏာရသ အမျိုးမျိုး ရှိသေး၏။]

[ဆောင်] လေငြိမ်သည့်ဌာန်၊ မီးအလျှံသို့၊ မပျံ့မလွင့်၊ ဆင့်ကာဆင့်ကာ၊ ယူမိရာတွင်၊ စိတ်စဉ်တည်မှု၊ အကြောင်းပြု၊ မှတ်ရှု ဧကဂ္ဂတာ တည်း။

ဇိဝိတိန္ဒြိယ။ ။ ဇိဝိတမေဝ ကုန္ဒိယံ၊ အနုပါလနလက္ခဏံ၊
ပဝတ္တနရသံ သဟ-ဇာနံ ထပနပဋ္ဌာနံ။
ယာပေတဗ္ဗပဒဋ္ဌာနံ၊ ဒကံ ဓာတိ နိယာမကော။

ဝစနတ္ထ။ ။ [ဇိဝိတမေဝ-ဇိဝိတပင်လျှင်၊ ကုန္ဒိယံ-ကုန္ဒိယတည်း။] ဇိဝိန္ဒြိယတေနာတိ ဇိဝိတံ၊ ဇိဝိတမေဝ ကုန္ဒိယံ ဇိဝိတိန္ဒြိယံ၊ တေန-ထိုသဘောတရားဖြင့်၊ သဟဇာတဓမ္မာ-တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့သည်၊ ဇိဝိန္ဒြိယ-အသက်ရှည်ကြကုန်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ဇိဝိတံ-မည်၏။ ဇိဝိတသည်ပင် တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို အသက် ရှည်အောင် စောင့်ရှောက်မှု၌ အစိုးတရဖြစ်ကြောင့် ကုန္ဒြေလည်းမည်၏။ ဤဇိဝိတိန္ဒြိယသည် ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြိယ၊ နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြိယအားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိ၏။ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြိယ သည် တကွဖြစ်ဖက်ကမ္မဇရုပ်ကို အသက်ရှည်အောင် စောင့်ရှောက်၏။ နာမ် ဇိဝိတိန္ဒြိယကား ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အသက်ရှည်အောင် စောင့် ရှောက်၏။ အချို့ကား “နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြိယသည် တကွဖြစ်ဖက် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်ကိုလည်း စောင့်ရှောက်၏”ဟု ကုန္ဒိယပစ္စည်းကို ထောက်၍ ပြောဆို

ကြ၏။ ထိုစကားမသင့်ကြောင်းမှာ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

လက္ခဏာ။ ။ [သဟဇာနိ-တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို၊ အနုပါလန လက္ခဏ-စောင့်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ဒကံ-ရေနှင့်လည်း တူ၏။ ဓာတိ- အထိန်းနှင့် လည်းတူ၏။ နိယာမကော-လေ့လျော်သူနှင့်လည်း တူ၏။] ဤ ဇီဝိတ၏ စောင့် ရှောက်မှုကြောင့်သာ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် အသေကောင်ကြီးမှ ထူးခြားလျက် ရှိရပေ၏။ အသက်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ အသက်ဟူသည်လည်း နှစ်မျိုးသော ဇီဝိတိန္ဒြေပင်တည်း။ “ဤဇီဝိတိန္ဒြေက စောင့်ရှောက်၏”ဟု ဆိုသော်လည်း ကြာပင်ကို စိမ်းရွှင် လန်းဆန်းအောင် စောင့်သောရေသည် ကြာပင်ရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်နိုင်၍ ကြာပင်မရှိက မစောင့်ရှောက်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ တကွဖြစ် ဖက် သဟဇာတ်တရားတို့ မချုပ်မီ ထင်ရှားရှိခိုက်၌သာ စောင့်ရှောက်နိုင်၏။ ချုပ်မသွားအောင်ကား စောင့်ရှောက်၍ မထားနိုင်၊ အထိန်းသည်၊ သူတစ်ပါး ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သားသမီးကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ အာရုံ ကံ အစရှိ သော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်နာမ်ကိုသာ စောင့်ရှောက်နိုင် ၏။ မိမိတို့ကား သဟဇာတ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တာဝန်မယူနိုင်။ [နာမ်ဇီဝိတမှာ သဟဇာတိန္ဒြေယသတ္တိဖြင့် အတူဖြစ်အောင် တတ်နိုင်သေး၏။ သို့သော် ကံတရား အာရုံတရားတို့ကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသောတရားတို့ကို ဖြစ်လာအောင် မစွမ်းနိုင်ချေ။]

သူ့ကိုယ်သူစောင့်။ ။ ဇီဝိတိန္ဒြေတို့က သဟဇာတတရားတို့ကို အသက်ရှည် အောင် စောင့်ရှောက်ပေးလျှင် မိမိအသက်ရှည်အောင်ကား မည်သည့်တရားက စောင့်ရှောက်သနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား လှေကိုတဖက်ကမ်းသို့ ပို့ဆောင်သော လှေသမားသည် ပို့ရင်းကလှေကိုသာ ပို့၏၊ သို့သော် လှေနှင့်တကွ ပါသွားသော ကြောင့် မိမိကိုလည်း မိမိပို့ရာရောက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဇီဝိတသည် စောင့်ရင်းက သဟဇာတ်တရားတို့ကို စောင့်၏။ သို့သော် သဟဇာတ်တရားများနှင့်စပ်လျှက် ဖြစ်ရသောကြောင့် မိမိကိုလည်း မိမိပြန်၍ စောင့်ရှောက်ပြီးသား ဖြစ်၏။

ရသ။ ။ [သဟဇာနိ-တို့ကို ပဝတ္တနရသံ-ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။] “ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် ဖြစ်စေ၏”ဟု ဆိုသော်လည်း မကွယ်မ ပျောက်သေးဘဲ ထင်ရှားရှိစေခြင်းကို ဆိုသည်။ မဖြစ်သေးသော တရားကို

“ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့” အဖြစ်မျိုး မဟုတ်၊ ရေက ကြာကို စောင့်ရှောက်ပုံမျိုးတည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [သဟဇာတံ-တို့ကို၊ ထပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ-ဘင်မတိုင်မီ ဖြစ်တည်အောင် ထားတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။] ဘင်ခဏ၌ ကား မိမိကပင် ပျက်ဆဲဖြစ်၍ သူတပါးကို မတည်တံ့စေနိုင်၊ ဤပစ္စုပဋ္ဌာန်ကို ထောက်လျှင် မိမိချုပ်တည်းပြီးနောက် မချုပ်သေးသော တကွဖြစ်ခဲ့သည့် စိတ္တဇကမ္မဇရုပ်များကို နာမ်ဇီဝိတက မစောင့်ရှောက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [ယာပေတဗ္ဗပဒဋ္ဌာနံ-ဥပါဒ်မှစ၊ ဘင်သို့ကျအောင်၊ မျှတစေအပ်သော တရားလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။] “တကွဖြစ်ဖက် သဟဇာတ်တရားလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏” ဟူလို့။

မှတ်ဖွယ်။ ။ ဤဇီဝိတိန္ဒြေတို့သည် မိမိတို့နှင့် တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို စောက်ရှောက်ရုံသာမကသေး၊ မိမိတို့ချုပ်ပြီးနောက် ဇီဝိတနှင့်တကွ အလားတူ ရုပ်နာမ်များ အစဉ်မပျက် ဆက်လက်ဖြစ်ဖို့ရန်လည်း (အနန္တရသတ္တိမျိုးကဲ့သို့) ကျေးဇူးပြုခဲ့ကြပေသည်။ ထိုသို့ အဆက်ဆက် ကျေးဇူးပြုခဲ့ကြခြင်းကြောင့်သာ ကံအရှိန်ရှိသမျှ စုတိကျအောင်၊ သို့မဟုတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့်တိုင်အောင် အစဉ်မပျက် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဇီဝိတိန္ဒြေနှစ်ပါးကို ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၌ အကြီးအချုပ်တရားဟု အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုပေသည်။ [တံ-ထိုဇီဝိတိန္ဒြေသည်၊ ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျံ-ဥပါဒ်နွှာကခန္ဓာအစဉ်၌ အကြီးအကဲ၏အဖြစ်ရှိသောတရားတည်း။

[ဆောင်] ကြာစောင့်ရေနှယ်၊ အထိန်းသယ်နှင့်၊ လှေငယ်လှော်သူ၊ ပုံတူယှဉ်စပ်၊ သဟဇာတ်တို့၊ မပြတ်အောင်တည်၊ အသက်ရှည်ကြောင်း၊ တရားကောင်း၊ မှတ်ငြောင်း ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း။

မနသိကာရ။ ။ ဝိသယံ မနသိကာရော၊ ဧသော သရဏလက္ခဏော၊ သမ္ပယောဇနရသော လမ္မာ-ဘိခိဘာဝုပဋ္ဌာနော၊ အာလမ္ပနပဒဋ္ဌာနော၊ ယထာ ဇာနိယသာရထိ။

ဝစနတ္ထ။ ။ [ဝိသယံ-အာရုံကို၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ကာရော-ပြုပေးခြင်းသည်၊ မနသိကာရော-မည်၏။] “မနသိ + ကာရော မနသိကာရော” ဟု အလုတ္တသမာသ်

ဝစနတ်ပြု၊ မနသိကာရသည် စိတ်၌ ယှဉ်လျှက်ပါသောကြောင့် စိတ်ကိုသာ အာရုံသို့ ရောက်အောင် ပြုပေးနိုင်သည်။ သို့သော် စိတ်ကို အာရုံသို့ရောက် အောင်ပြုပေးလျှင် အာရုံကိုလည်း စိတ်သို့ရောက်အောင် ပြုပေးရာရောက်သော ကြောင့် “မနသိ-စိတ်၌ + ကာရော-အာရုံကိုပြုပေးသောတရား” ဟု ဆိုရသည်။

လက္ခဏာစသည်။ ။ အာဇာနိယသာရထိ ယထာ-အာဇာနိမြင်းများကို လိုရာစခန်းသို့ ပြောင့်တန်းအောင် သွားစေသော ရထားထိန်ကဲ့သို့၊ ဧသော- ဤမနသိကာရသည်၊ သာရဏလက္ခဏော-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ပြောင့်တန်းအောင် သွားစေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပယောဇနရသော- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံနှင့် ယှဉ်စေခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ အာလမ္မာ ဘိမုဒိဘာဝဥပဋ္ဌာနော-အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ အာလမ္မဏပဒဋ္ဌာနော-အာရုံသာလျှင် နီးစွဲသောအကြောင်း ရှိ၏။

ရထားထိန်းနှင့် တူပုံ။ ။ ရထားထိန်းသည် အာဇာနည်မြင်းများကို လိုရာ စခန်းသို့ ပြောင့်တန်းစွာ သွားစေသကဲ့သို့ ဤမနသိကာရလည်း ယှဉ်ဖက်တရား တွေကို အာရုံသို့ ပြောင့်ပြောင့်မတ်မတ် ရောက်ဖို့ရာ အာရုံတက်သို့ လှည့်ပြီးလျှင် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အတင်းမောင်းနှင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ မနသိကာရ၏ အစွမ်း သတ္တိကြောင့်ပင် စိတ်စေတသိတ်တို့၌ ဘယ်အခါမှအာရုံမကင်းဆိတ်ဘဲ အမြဲအာရုံတစ်ခုခုကို ရလျက်ရှိကြသည်။ [ရထားထိန်းနှင့် မနသိကာရ၊ အာဇာနိ မြင်းများနှင့် သမ္ပယုတ်တရား၊ ရထားဆိုက်ရာအရပ်နှင့် အာရုံတို့ တူသည်။]

[ဆောင်] အာဇာနည်မြင်းများ၊ ပြောင့်ပြောင့်သွားဖို့ ရထားထိန်းပုံ၊ များအာ ရုံကို၊ ထိုထိုစိတ်၌၊ မဆိတ်စေလျှင်း၊ ပြုပေးခြင်း၊ မယွင်း မနသိ ကာရတည်း။

မနသိကာရသုံးမျိုး။ ။ မနသိကာရသည် ဝိထိပဋိပါဒက၊ ဇနပဋိပါဒက၊ အာရမဏပဋိပါဒကဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဝိထိစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ် သော မနသိကာကို “ဝိထိပဋိပါဒက မနသိကာရ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဝိထိပဋိပါဒယ တီတိ ဝိထိပဋိပါဒကော၊ ဝိထိ-ဝိထိစိတ်ကို၊ ပဋိပါဒယတိ-ဖြစ်ပေါ်စေတတ်၏။] တရားကိုယ်မှာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းတည်း၊ မှန်၏-ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်းသည် မိမိနောက်၌

စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋ္ဌိစိုက်သော ဝီထိကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ ဇောအစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော မနသိကာရကို “ဇေယျပဋိပါဒကမနသိကာရ” ဟု ခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းတည်း။ မှန်၏-မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းသည် မိမိ၏ နောက်၌ ဇောအစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။ ကျမ်းဂန်များ၌ အသုံးများသော ယောနိသောမနသိကာရ၊ အယောနိသောမနသိကာရ ဟူသည် ဤမနသိကာရ နှစ်မျိုးပင်တည်း။ ဤမနသိကာရကြောင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံကို ဝီထိပိုင်း “ယံကိစ္ဆိ လဒ္ဓပစ္စယံ” အဖွင့်၌ ပြအံ့ ထိုအာဝဇ္ဇန်းနှစ်ပါးလုံးအတွက် “ပုရိမမနတော ဝိသဒိသံ မနံ ကရောတိတိ မနသိ ကာရော” ဟု ဝစနတ်ပြု။ [ပုရိမမနတော- ရှေ့ဘဝင် စိတ်အစဉ်မှ၊ ဝိသဒိသံ-မတူသော၊ မနံ-ဝီထိစိတ်၊ ဇောစိတ်အစဉ်ကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏။] အာရမဏပဋိပါဒကမနသိကာရကား စိတ်၌ အာရုံကို ပေါ်လာစေတတ်သော ဤမနသိကာရ စေတသိက်တည်း။ [အချို့အရာ၌ ဉာဏ်ကိုလည်း ယောနိသောမနသိကာရဟု ကောက်ယူရသေး၏။]

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ။ ။ သမာနံ + ဓာရဏံ ယေသံတိ သာဓာရဏာ၊ သဗ္ဗစိတ္တာနံ + သာဓာရဏာ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ၊ ယေသံ-အကြင်စေတသိက် တို့၏။ သမာနံ-တူမျှသော၊ ဓာရဏံ-ဆောင်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုစေတသိက်တို့သည်။ သာဓာရဏာ-တို့မည်၏။ သဗ္ဗစိတ္တာနံ-အလုံး စုံသောစိတ်တို့၏။ ဝါ-တို့နှင့်၊ သာဓာရဏာ-တူမျှသောဆောင်ခြင်းရှိသော (ဆက်ဆံသော)စေတသိက်တို့တွင်၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ-တို့မည်၏။ ဤဝိပြိုဟ် အရ သာဓာရဏဟူသောပါဠိသည် သဒ္ဓါနက်အားဖြင့် “တူမျှသော ဆောင်ခြင်း ရှိသည်”ဟု ဖြစ်၏။ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် “တန်းတူညီမျှ ရွက်ဆောင်သည်၊ ဘယ်နေရာ၌မဆို ပိုမိုယုတ် လျော့ခြင်းမရှိ” ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ ဆိုင်ရာ စိတ်အားလုံး၌ တန်းတူညီမျှ ယှဉ်နိုင်မှသာ သာဓာရဏအမည်ရ၏။ သောဘနသာဓာရဏ အကုသလသာဓာရဏ အမည်ရသော စေတသိက်တို့၏ မိမိတို့ဆိုင်ရာ စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ သာဓာရဏအမည် မရသော အပ္ပမညာ၊ ဝိရတိ၊ ပညာနှင့် လောဘ စေတသိက်တို့၏ ဆိုင်ရာစိတ် အားလုံး၌ မယှဉ်နိုင်ပုံကိုလည်းကောင်း သတိပြုပါ။

ပကိဏ်းစေတသိက်များ

ဝိတက္က။ ။ ဝိတက္ကတီတိ ဝိတက္ကော၊ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊
အာဟနပ္ပရိယာဟန-ရသော အာနယုပဋ္ဌာနော။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [ဝိတက္ကတီတိ-အာရုံကို ကြံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိတက္ကော-မည်၏။ အဘိနိရောပနလက္ခဏော-အာရုံ၌ စိတ်ကိုတင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။] စိတ်ကို အာရုံသို့ ရောက်၍ ရောက်၍သွားအောင် တင်ပေးမှုကိုပင် “ကြံစည်ခြင်း” ဟု ဆို၏။ အကြံအစည်များလျက် ဝိတက်အားကြီးနေသော အခါ အိပ်မပျော်နိုင်ခြင်းမှာလည်း ဝိတက်ကစိတ်ကို အာရုံသစ်သို့ ရောက်လျက် ရောက်လျက်သွားအောင် တင်ပေးနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။ ဝိတက်၏အာရုံသစ်သို့ တင်ပေးပုံကို မင်းကျွမ်းဝင်သူဖြင့် ဥပမာပြ၏။ ဇနပုဒ်ကျေးတောသားတစ်ယောက်သည် မင်းအထံသို့ ဝင်ရောက်ခစားလိုသော်လည်း မိမိအလိုအလျောက် အထံတော်သို့ မဝင်ရောက်နိုင်သောကြောင့် မြို့ခံဖြစ်သော မင်းကျွမ်းဝင်သူ ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေကို အမှီပြုကာ မင်းကျွမ်းဝင်သူက ပို့ဆောင်ပေးသဖြင့် ခစားခွင့်ရလေသည်။ [ဘုရင်နှင့်အာရုံ၊ ဇနပုဒ်သားနှင့် သမ္ပယုတ်တရား၊ မင်းကျွမ်းဝင်သူနှင့် ဝိတက်တို့ တူကြ၏။]

ရသ။ ။ [အာဟနပ္ပရိယာဟနရသော-အစစ္စာ တီးခေါက်ခြင်း၊ အဖန်ဖန် တီးခေါက်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။] ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ၌ “ပထဝီ ပထဝီ” ဟု အာရုံပြုနေခြင်းသည် ထိုအာရုံကို “ဒေါက်ဒေါက်” ဟု ထပ်တလဲလဲ ခေါက်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ကာမဂုဏ်ကို ထပ်လဲလဲ ကြံစည်နေရာ၌လည်း ဤကိစ္စပင်တည်း။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်း။ ။ [အာနယုပဋ္ဌာနော-အာရုံသို့ရောက်အောင် စိတ်ကိုဆောင်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။] ပဒဋ္ဌာန်ကား အဋ္ဌကထာ၌ မလာ၊ “အာရုံလျှင် နိစ္စာသောအကြောင်းရှိ၏” ဟု ဆိုထိုက်၏။ ပဒဋ္ဌာန် မလာသမျှ ဤနည်းချည်း။

[ဆောင်] မင်းကျွမ်းဝင်သူ၊ ပမာယူလော့၊ အတူယှဉ်ဖက်၊ အာရုံထက်သို့၊ တက်ရောက်စေလျှင်း၊ ကြံစည်ခြင်း၊ မယွင်းဝိတက်သဘောတည်း။

ဝိတက်မယှဉ်သောစိတ်များ အာရုံယူနိုင်ပုံ။ ။ ဝိတက်တင်ပေးမှုကြောင့် သမ္မယုတ်တရားကို အာရုံသို့ ရောက်နိုင်ကြလျှင် ဝိတက်မယှဉ်သော ဒွေးပဉ္စ ဝိညာဏ်နှင့် ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်တို့သည် အာရုံသို့ အဘယ်ပုံ တက်ရောက် နိုင်ကြသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား-ရူပါရုံစသော ပဉ္စာရုံတို့က စက္ခုဝတ္ထုစသော ပဉ္စဝတ္ထု၌ ထိခိုက်မှုအစွမ်း၊ ဥပစာရဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ဝိတက်မယှဉ်သော စိတ်တို့ အာရုံသို့ တက်နိုင်ကြသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်သည် တင်ပေးမည့် ဝိတက်နှင့် မယှဉ်သော်လည်း စက္ခုဝတ္ထုစသည်၌ ရူပါရုံစသော ပဉ္စာရုံတို့၏ ထိခိုက်မှုက ထင်ရှားလှသည့် အတွက် အာရုံသို့ တက်ရောက်နိုင်၏။ “အင်မတန် ထင်ရှားနေသော အာရုံပေါ်၌ ဝိတက်က တင်ပေးဖွယ်မလိုပါ” ဟုလျှံ၊ ဒုတိယဈာန်စသည် မဉ္ဇပါဒ်မီ ရှေ့အနီး အပါး၌ဖြစ်သော ကာမာဝစရဘာဝနာစိတ်ကို “ဥပစာရဘာဝနာ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဥပစာရဘာဝနာက ပထဝီကသိုဏ်းစသော အာရုံကို မိမိရရ အသားကျ အောင် ယူပြီးမှ ဈာန်တရားတို့ ဥပါဒ်နိုင်ကြ၏။ ဥပစာရဘာဝနာက ဝိတက်နှင့် တွဲဖက်၍ ပရိကံ ဥပစ အနုလုံ ဂေါတြဘုတိုင်အောင် ကိစ္စဖြင့် ကျကျနန ယူအပ်ပြီးသော အာရုံကို “ခူးပြီးသာ ထမင်း စာရသူကဲ့သို့” အလွယ်တကူ ဆက် လက်ယူရသော ဒုတိယဈာန် စသည်မှာလည်း ဝိတက်မပါသည့်အတွက် မယူနိုင် ရန်အချက် မရှိတော့ပြီ။ ဤကားယခုအခါ ပြောရိုးဆိုစဉ် အဓိပ္ပာယ်တည်း။ [ဘာဝနာအစွမ်းယူရာ၌ အောက်ဈာန်ကို ဘာဝနာဟု မဏိမချူဖွင့်၏၊ ဆင်ခြင်ပါ။]

[ဆောင်] ဝိတက်မစုံ ဖြစ်ကြတုံလည်း၊ အာရုံ-ဝတ္ထု၊ ထိခိုက်မှုက၊ ထင်ရှားလှ သဖြင့်၊ ပဉ္စဝိညာဏ်၊ တက်ရောက်ပြန်၏။ ဈာန်ဒုတိယ၊ စသည် တို့မှာ၊ ဥပစာခေါ်မှန်း၊ ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့်၊ အလွမ်းသင့် လျက်၊ အာရုံထက်သို့၊ တက်နိုင်မျှိုသည်၊ မှတ်ဖို့ ကျမ်းလာအချုပ် တည်း။

စေတနာ၊ မနသိကာရ၊ ဝိတက်အထူး။ ။ “စေတနာသည် အာရုံ၌သမ္မ ယုတ်တရားတို့ကို ဖွဲ့စပ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ မနသိကာရသည် သမ္မယုတ် တရားတို့ကို အာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်ပေးခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။” ဟု ဆိုပြီးလျှင် “ဝိတက်သည် သမ္မယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်းလက္ခဏာရှိ၏” ဟု ဆိုပြန်ရာ၊

ထိုသုံးပါးသည် သဘောတူသကဲ့သို့ ရှိသောကြောင့် အဘယ်သို့ အထူးမှတ် အပ်ပါသနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား-လှေအပြေးပြိုင်ရာ၌ ဦးက ပန်းဆွတ်သူ၊ ဝမ်းက လှော်သူ၊ ပဲ့က ပဲ့ပေးသူ၊ ဤလူသုံးယောက်တို့ တစ်ပြိုင်နက် လှေကို လှော်ကြသော်လည်း ဝမ်းကလှော်သူမှာ ပန်းတိုင်သို့ အတွင်းရောက်အောင် လှော်ပေးဖို့သာ အရေးကြီး၏။ ပဲ့သူမှာ ပန်းတိုင်သို့ ဖြောင့်ဖြောင့်သွားစေဖို့သာ အရေးကြီး၏။ ဦးကလှော်သူမှာ ပန်းတိုင်သို့ အရောက်တွင် ပန်းဆွတ်မိဖို့သာ အရေးကြီးသည်။

ဤဥပမာအတိုင်း ဝိတက် မနသိကာရ စေတနာတို့ အာရုံကို တပြိုင်နက် ယူကြသော်လည်း ဝိတက်မှာ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရောက်သွား အောင် အတွင်း၌လျက် တင်ပေးဖို့တာဝန်ရှိ၏၊ လှေဝမ်းက လှော်သူနှင့် တူ၏။ မနသိကာရမှာ အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ရောက်အောင် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖြောင့်ပေးဖို့တာဝန် ရှိ၏၊ ပဲ့က လှော်သူနှင့် တူ၏။ စေတနာမှာ အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စပ်ဖွဲ့ပေးဖို့ကိစ္စ ရှိ၏၊ ပန်းဆွတ်သူနှင့် တူ၏။ [အာရုံက ပန်းတိုင်နှင့်တူပုံ၊ သမ္ပယုတ်တရားများက လှေနှင့်တူပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်၍ ယူရာ၏။ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။]

ဝိစာရ။ ။ ဝိစရဏံ ဝိစာရော သော၊ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏော။

သဟဇာတာနုယောဇန-ရသောနုပဗန္ဓုပဋ္ဌာနော။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [ဝိစရဏံ-အာရုံ၌ အဖန်ဖန် လှည့်လည်ခြင်းသည်၊ ဝိစာရော-မည်၏။ သော-ထိုဝိစာရသည်၊ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏော-အာရုံကိုအထပ်ထပ် ပွတ်တိုက်သုံးသပ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။] ဝိတက်၏တင်ပေးမှုကြောင့် အာရုံတစ်ခုခု သို့ ရောက်နေရာ ထိုအာရုံမှ မခွာဘဲ ရစ်ဝဲလှည့်လည်နေခြင်းသည် ဝိစာရ၏ သဘောတည်း။ “ရစ်ဝဲလှည့်လည်ခြင်း” ဟူသော်လည်း အာရုံသို့ ထိထိရောက် ရောက် မဟုတ်ဘဲ ရစ်သီရစ်သီနှင့် ဝဲနေရုံမဟုတ်၊ ထိုအာရုံကို မလွှတ်ဘဲ ထပ်၍ထပ်၍ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ပွတ်တိုက်သုံးသပ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း တည်း။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [သဟဇာတာနုယောဇနရသော-တကွဖြစ်ဖက်တရား တို့ကို အာရုံ၌ ထပ်ကာထပ်ကာ ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အနုပဗန္ဓုပဋ္ဌာနော-ယူ

အပ်ပြီးသော အာရုံ၌ စိတ်အစဉ် မပြတ်အောင် ဖွဲ့တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]- “သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း မိမိနှင့်အတူအာရုံ၌ ထပ်၍ထပ်၍ ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စရှိရကား အာရုံယူမိလျှင် မလွတ်ဘဲ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ထားတတ်သည်” ဟူလို။

ဝိတက်နှင့် ဝိစာရအထူး။ ။ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် အချို့စိတ်၌ အတူတကွယှဉ်လျက် အာရုံကို ယူကြသော်လည်း ဤပြအပ်ပြီးသော လက္ခဏာ စသည်ကို ထောက်လျှင် “အာရုံကို ပထမအကြိမ် ယူသောအခါ ဝိတက်၏ သဘောသည် ထင်ရှား၏။ ဝိစာရယှဉ်လျက်ပါသော်လည်း ဝိစာရသဘော မထင်ရှား၊ ပထမအကြိမ် ယူအပ်ပြီးသောအာရုံကို ထပ်၍ထပ်၍ ယူပြန်သော အခါ ဝိစာရ၏ သဘောက ထင်ရှား၍ ဝိတက်သဘောက မထင်ရှားကြောင်း” သိသာပြီ။ [ပထမအကြိမ်ဟူရာ၌ ဇောဝီထိတစ်ဝီထိမျှကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ အရှိန်မရခင် အထပ်ထပ် အာရုံပြုခြင်းကိုလည်း ယူသင့်၏။ သို့မှ ဝိတက်၏ ပရိယာနနကိစ္စနှင့် သင့်တင့်မည်။]

ဥပမာ။ ။ ဤတရားနှစ်ပါးကို ခေါင်းလောင်း ကြေးစည်သံ၊ ငှက်ကြီးပျံ ဟန်၊ ပျားပိတုန်း ရစ်ဝဲဟန်တို့ဖြင့် ဥပမာပြကြ၏။ ခေါင်းလောင်း ကြေးစည်တို့ကို တီးခေါက်သောအခါ ရှေးဦးစွာ ထွက်လာသောအသံသည် ကြမ်း၏။ ဝိတက်၏ အာရုံယူပုံသည် ထိုအသံဦးကဲ့သို့ ကြမ်း၏။ ထို့နောက် တဟီဟီ မြည်နေသော ကြေးဦးသံသည် သိမ်မွေ့၏။ ဝိစာရ၏ အာရုံယူပုံသည်လည်း ထိုကြေးဦးသံ ကဲ့သို့ သိမ်မွေ့၏။ ငှက်ကြီးသည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်လိုသောအခါ ရှေးဦးစွာ အတောင်ကို အားကုန်ခတ်၏။ ကောင်းကင်သို့ ရောက်သောအခါ အတောင်မခတ်တော့ဘဲ ငြိမ်သက်စွာ ရစ်ဝဲ၏။ ထို့အတူ ဝိတက်၏ အာရုံယူပုံ သည် ငှက်ကြီး၏ ရှေးဦးစွာ အတောင်ခတ်ပုံကဲ့သို့ မငြိမ်မသက်ဘဲ တုန်တုန် လှုပ်လှုပ်ရှိ၏။ ဝိစာရ၏ အာရုံယူပုံသည် ငှက်ကြီး၏ လေဟုန်စီးကာ ငြိမ်သက် စွာပျံပုံကဲ့သို့ ငြိမ်သက်လှပေသည်။

[ဆောင်] ကြေးဦးသံနဲ့၊ ငှက်ပျံဝဲသို့၊ ဖန်လဲအာရုံ၊ သုံးသပ်ပုံ၊ မှတ်တုံ ဝိစာရသဘောတည်း။

အဓိမောက္ခ။ ။ အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော၊ သော သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊
 အသံသပ္ပနရသော ဝနိ-တ္ထယပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊
 သန္နိဋ္ဌေယျပဒဋ္ဌာနော၊ ကုန္ဒခိလောဝ နိစ္စလော။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏော။ ။ [အဓိမုစ္စနံ-အာရုံ၌သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊
 အဓိမောက္ခော-မည်၏။ သော-ထိုအဓိမောက္ခသည်။ သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော-
 သန္နိဋ္ဌာန်ကျ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။] မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်
 ဖြစ်စေ၊ မတွန့်မဆုတ်ဘဲ သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသည် အဓိမောက္ခ၏ အမှတ်
 အသားတည်း။ ဤအဓိမောက္ခ၏ ဆုံးဖြတ်မှုကြောင့် ပါဏာတိပါတစသော
 ဒုစရိုက်၊ ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသော သုစရိုက်မှုများ ထမြောက်ရပေသည်။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [အသံသပ္ပနရသော-ထိုဤရွှေရှား မဆုံးဖြတ်နိုင်သော
 ဝိစိကိစ္ဆာတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စရှိ၏။ ဝိနိစ္စယပစ္စုပဋ္ဌာနကော-ဆုံးဖြတ်
 တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။] ဝိစိကိစ္ဆာသည် ယုံမှား
 ခြင်းသဘောဖြစ်ရကား ထိုဝိစိကိစ္ဆာကို ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုခြင်းသည်
 အဓိမောက္ခ၏ ကိစ္စတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ အဓိမောက္ခ
 မယှဉ်ဘဲ ရှိရသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [သန္နိဋ္ဌေယျပဒဋ္ဌာနော-ဆုံးဖြတ်အပ်သောတရားလျှင်
 နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ကုန္ဒခိလောဝ-မယိမ်းမယိုင် တံခါးတိုင်ကဲ့သို့ နိစ္စလော-
 မလှုပ်မရှား ခိုင်မြဲသော သဘောတရားပေတည်း။] . . . ယူအပ်သောအာရုံ၌ မြဲခိုင်
 တည်တံ့ရကား မြို့တံခါးအနီးဝယ် စိုက်ထားအပ်သော တံခါးတိုင်ကြီးနှင့်တူ
 သောတရားပေတည်း။

[ဆောင်] တံခါးတိုင်ကြီး၊ ယိုင်မလည်းသို့၊ ခိုင်ဖြည်းတည့်မတ်၊ ဆုံးဖြတ်
 တတ်၊ မှတ်လေ အဓိမောက္ခတည်း။

* * * * *

ဝိရိယ။ ။ ဝိရိယဿ ဘာဝေါ ဝိရိယံ၊ ဧတံ ဥဿာဟလက္ခဏံ၊
 ဥပတ္တမ္ဘနရသံ စာ-သံသီဒနုပဋ္ဌာနကံ၊
 သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ ဝါ၊ ဝိရိယာရမ္မဝတ္ထု ဝါ။

၀၈နတ္ထ,လက္ခဏာ။ ။ [ဝီရိယဿ-ရဲရင့်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတရားသည်၊ ဝီရိယံ-မည်၏၊ ဧတံ-ဤဝီရိယသည်၊ ဥဿာဟလက္ခဏံ- သည့်ဆင်းရဲ၊ ကြိတ်အံခဲ၍၊ အမြဲသီးခံခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏၊]-လုံးလဝီရိယရှိသူသည် ထိုထိုကိစ္စ၌ ရဲရင့်၏၊ သို့အတွက် ရဲရင့်သူဖြစ်ကြောင်းဟူသည် ဝီရိယပင်တည်း၊ ဝီရိယရှိသူသည် တစ်စုံတစ်ခု အမှုကိစ္စကို ပြုရသည့်အတွက် ရရှိမည့်ဒုက္ခကို မကြောက်မရွံ့ သည်းခံနိုင်၏။ [ဥ (ဒုက္ခလာဘေ)-ဆင်းရဲကို ရလတ်သော် + သဟနံ-သည်းခံနိုင်ခြင်းသည်၊ ဥဿာဟော-မည်၏။]

ရသံ။ ။ [ဥပတ္တမ္ပနရသံ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခြင်းကစ္စရှိ၏၊] လဲပြုခါနီး အိမ်အိုကြီးကို ထောက်ကျားတိုင်က မလဲမပြိုအောင် ထောက်ကန် ထားသကဲ့သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထိုထိုကိစ္စ၌ လျှော့ရဲမရှိအောင် ဝီရိယက ထောက်ပံ့၏၊ ထို့ကြောင့် ဝီရိယနှင့်ယှဉ်သောတရားတို့ ထထကြွကြွ ရှိကြသည်။

ပစ္စပဋ္ဌာန်။ ။ [အသံသီဒနပဋ္ဌာနကံ-ဆတ်နစ်ခြင်းမရှုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏၊] ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောသဇ္ဇဟု ခေါ်၏၊ ဝီရိယသည် ထိုကောသဇ္ဇတရား ပျင်းကြောထမှုများကို လွှမ်းမိုးလျက် အရေးရောက်က နောက်မဆုတ်တတ်သော တရားဟုယောဂီတို့ ဉာဏ်အားထင်လာ၏။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [သံဝေဂပဋ္ဌာနံ ဝါ-သံဝေဂလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းလည်း ရှိ၏၊]-ဇာတိ ဇရာ ဗျာတိ မရဏ အပါယဘေးကြီးများကို ဆင်ခြင်၍ ကြောက်ရွံ့ မှုဟူသော ဩတ္တပ္ပပြဋ္ဌာန်းသောဉာဏ်ကို “သံဝေဂ” ဟုခေါ်သည်၊ ထိုသံဝေဂ ဉာဏ်ရှိသူသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ အားတက်သရောရှိရကား ဝီရိယဖြစ် ဖို့ရာ နီးစွာသောအကြောင်းသည် ထိုသံဝေဂပင်တည်း၊ ဤပဒဋ္ဌာန်ကို ကုသိုလ်ဝီရိယ၌သာ ရကောင်း၏။

[ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထု ဝါ-ဝီရိယာရမ္မလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏၊] ကမ္မ-မဂ္ဂ ဂေလည၊ ပိဏ္ဍာ လေးနှစ်လီ၊ ဝီရိယာရမ္မ၊ ဝတ္ထုပြ အဋ္ဌမှတ်လေ၏” . . ဟူသော ပရမတ္ထသရူပလင်္ကာနှင့်အညီ၊

(၁) ကမ္မ - (က) တစ်စုံတစ်ခုအမှုကိစ္စကို ပြုပြီးခြင်း၊ (ခ) ပြုခါနီးနေခြင်း၊

- (၂) မဂ္ဂ - (က) ခရီးသွားပြီးစဖြစ်ခြင်း၊ (ခ) ခရီးသွားခါနီးနေခြင်း၊
 (၃) ဂေလည - (က) ကျန်းမာပြီးစ ဖြစ်ခြင်း၊ (ခ) မကျန်းမာစပြုနေခြင်း၊
 (၄) ဝိဏ္ဏ - (က) ဆွမ်းလုံလောက်စွာ မရခြင်း၊ (ခ) အလွန်ပေါများခြင်း၊

ဤရှစ်ပါးကို ဝီရိယအားထုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ “ဝီရယာရမ္မဝတ္ထု” ဟု ခေါ်၏။ (၁-က) အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ငါ့မှာကိစ္စတစ်ခုဖြင့် ပြီးခဲ့ပေပြီ၊ ထိုကိစ္စကို ရွက်ဆောင်စဉ်က ပြုလုပ်မြဲဖြစ်သောကိစ္စများ လစ်ဟင်းခဲ့၏။ ယခုအခါ ထိုပြုလုပ်မြဲကိစ္စကို ကြိုးစားလိုက်ဦးမှတော်မည်”ဟု ပြီးခဲ့သောကိစ္စကို ဆင်ခြင်ကာ လွန်စွာ အားထုတ်လေသည်။ (ခ)အချို့ကား “ငါ့မှာ မည်သည့်ကိစ္စတစ်ခု ပေါ်လာလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ အားထုတ်မြဲ ဤကိစ္စကို အားမထုတ်ရဘဲ ရှိတော့လတ္တံ့၊ ယခုနယ်က ကြိုးစားလိုက်မှ တော်မည်”ဟု ဖြစ်ပေါ်လာမည့်ကိစ္စကို ဆင်ခြင်ကာ လွန်စွာအားထုတ်ပြန်လေသည်။ ဤသို့လျှင် အမှုကိစ္စကို စွဲ၍ ဝီရိယနှစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

(၂)လမ်းခရီးကို စွဲ၍လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ (က)ခရီးသွားခဲ့ရပြီ၊ (ခ)ခရီးသွားစရာရှိသည်ဟု ဆိုပါ။ (၃)မကျန်းမာမှုကို စွဲ၍လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ (က) မကျန်းမာဖြစ်၍ ယခုကင်းပျောက်ခဲ့ပြီ၊ (ခ) မကျန်းမာစ ပြုလာပြီ၊ သည့်ထက် တိုးလာလျှင် အားမထုတ်နိုင်ဘဲရှိတော့လတံ့ဟုဆိုပါ။ (၄)ဆွမ်းဘောဇဉ်ကို စွဲ၍လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ (က)ဆွမ်းလုံလောက်စွာမရ၊ သို့သော် မျှတသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ့ပါး၍ ထိုထိုအမှု၌ ခွဲညား၏၊ အားထုတ်လိုက်မှတော်မည်၊ (ခ)ဆွမ်းလုံလောက်စွာ ရ၏၊ ယခုလို ဘောဇနသပ္ပာယ်ဖြစ်သည့်အခါ ကြိုးစားမှတော်မည်၊ ဤသို့ ပြောင်းလဲ၍ ဆိုပါ။ ဤရှစ်ပါးသည်ပင် ယောနိသောမနသိကာရမရှိသဖြင့် ကောသဇ္ဇအားကြီးသူမှာ ပျင်းရိ၏ အကြောင်းဝတ္ထုများ ဖြစ်ရပြန်သည်။ [သုတ်ပါထေယျ-သံဂီတိသုတ်]

[ဆောင်] မယွမ်းမယိုင်၊ ခိုင်စေသောအား၊ ထောက်တိုင်ကျားသို့၊ တရားယှဉ်ဘက်၊ ကြွကြွတက်ရန်၊ အားအံ့ခဲသဖြင့်၊ ရဲရင့်သသူ၊ ဖြစ်ကြောင်းဟူ၊ မှတ်ယူ ဝီရယသဘောတည်း။

ပီတိ။ ။ ပဏောတိ ဣတိ ပီတိ သာ၊ သမ္ပိယာယနလက္ခဏာ၊
 ကာယစိတ္တပီဏနသာ၊ သြဒဂူပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
 ခုဒ္ဒိကခဏိကော'က္ကန္တိ-ကုဗ္ဗေဂေါ ဖရဏာတိ စ။

ဝစနတ္ထလက္ခဏာ။ ။ [ဝိဏောတိ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို နှစ်သက် ပြည့်ဖြိုး
 ပွားတိုးစေတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပီတိ-မည်၏။ သာ-ထို ပီတိသည်၊ သမ္ပိယာ
 ယနလက္ခဏာ-အာရုံ၌ နှစ်သက်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ကာယစိတ္တ
 ပီဏနရသာ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို နှစ်သက် ပြည့်ဖြိုး ပွားတိုးစေခြင်းကိစ္စရှိ၏။]
 ပီတိဖြစ်သောအခါ ပွင့်လန်းသော ပဒုမ္မာကြာပန်းကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်လည်း ပွင့်
 လန်းတိုးပွား၏။ ရွှင်လန်းသောစိတ်ကြောင့် ပဏိတစိတ္တဇရုပ်များက တစ်ကိုယ်
 လုံးပျံ့သဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်လည်း စည်ပင်တိုးပွားသည်။

ဆက်ဦးအံ့-တောစခန်း၌ မောပန်းသော ခရီးသွားယောက်ျားသည် ခရီး
 ရင်ဆိုင်လာသူအား ရေရှိမည့် နေရာကို မေးလေသော် “ဤခရီးခဲ အလွန်မှာ
 စိမ်းစို ညိုမှိုင်းသော တောအုပ်ကြီးဝယ် ဇာတဿရရေအိုင်ကြီး ရှိပါသည်”
 ဟု ပြောအပ်သော စကားဖြင့် အားရနှစ်သက်ခြင်း၊ ဆက်လက်သွားလေရာ
 ရေချိုးရာမှ လာလတ်၍ စိုစွတ်သောအဝတ်၊ ဆံပင်ရှိသူတို့ကို မြင်ရသဖြင့်
 အားရနှစ်သက်ခြင်း၊ ဇာတဿရရေအိုင်အနီးက မြိုင်ကြီးနှင့်တကွ ကြာအမျိုးမျိုး
 တို့ တန်ဆာဆင်လျက် ကြည်လင်သောရေများကိုပါ ဆက်ကာ ဆက်ကာ
 တွေ့မြင်ရ၍ နှစ်သက်ရွှင်လန်းခြင်းသည် ဤပီတိပင်ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင်
 “ဘယ်အာရုံ၌မဆို နှစ်သက်ရွှင်လန်းသော အမှုအရာကို ပီတိလက္ခဏာ”ဟု
 မှတ်ပါ။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [သြဒဂူပစ္စုပဋ္ဌာနာ-တက်ကြွသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့
 ဉာဏ်အား ထင်လာ၏]။ . . . ရေပေါ်၌ ဗူးတောင်းပေါ်သကဲ့သို့ ပေါ်လွင်တက်ကြွ
 သောသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။ . . . နှစ်သက်
 ရွှင်မျှို့ ပီတိဆိုနေသောအခါ တပြုံးပြုံးတရွှင်ရွှင် အလွန်ပေါ်လွင်နေပုံကို မြင်ရ
 သဖြင့် ဤ သြဒဂူပစ္စုပဋ္ဌာန်သဘော ထင်ရှား၏။

[ဆောင်] ခရီးမောပန်း၊ တောစခန်း၌၊ အေးချမ်းကြည်လင်၊ ရေကိုမြင်၍၊
 ကြည်ရွှင်သောလား၊ ကိုယ်စိတ်များကို၊ တိုးပွားစေလျက်၊

လွန်နှစ်သက်၊ မှတ်ချက်ပီတိ သဘောတည်း။

အဆင့်ဆင့်သာသော ပီတိ (၅)မျိုး

- (၁) ခုဒ္ဒိကာ=ကြက်သီးမွေးညှင်းထရုံမျှ သေးငယ်စွာဖြစ်သော ပီတိ။
- (၂) ခဏိကာ=လျှပ်စစ်ပြက်သလို ခဏခဏဖြစ်၍ ခဏခဏပျက်သော ပီတိ။
- (၃) ဩက္ကန္တိကာ=ဒီရေလှိုင်းလုံးကြီး လွှမ်းမိုးလာသကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်လုံး၌ လွှမ်းမိုးသက်ရောက်သော ပီတိ။
- (၄) ဥဗ္ဗေဂါ=မိမိအဟုန်ဖြင့်ကိုယ်ကို အထက်သို့ မြှောက်နိုင်သော ပီတိ။
- (၅) ဖရဏာ=ဥဗ္ဗေဂါထက် ကြာရှည်စွာ တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ပျံ့နှံ့သော ပီတိ။

[ဆောင်] ကြက်သီးမွေးညှင်း၊ ရွှင်စေခြင်းဟု၊ နည်းမင်းဖြစ်ဘိ၊ ထိုပီတိမှာ၊
 ခုဒ္ဒိကာတည်း။ မကြာဖြစ်ပျက်၊ လျှပ်စစ်ထွက်သို့ ဆက်ဆက် ခဏ၊
 ဖြစ်တုံကလျှင်၊ ခဏိကာတွင်၏။ မြစ်ပြင်လှိုင်းလုံး၊ အိကာဖုံးသို့၊
 ကိုယ်လုံးသက်ကျ၊ ဖြစ်ပြီးမှလျှင်၊ ကွယ်ပလေဘိ၊ ဩက္ကန္တိမုတ်၊
 တစ်ကဲမောက်၊ ကိုယ်လုံးမြှောက်အောင်၊ ပင့်မြှောက်နိုင်ပေ၊ ပီတိ
 တွေမှာ၊ ဥဗ္ဗေဂါတဲ့။ ကဲသာဆင့်ပေါင်း၊ ချိန်ခါညောင်းအောင်၊
 ဆီလောင်းဝါဝွမ်း၊ ပမာလွှမ်းလျက်၊ လန်းဆန်းစိမ့်စိမ့်၊ ကိုယ်လုံး
 ဖိမ့်မျှ၊ ဆိမ့်အိမ့်သည်မှာ၊ ဖရဏာသည်။ . . . ငါးဖြာပီတိသဘော
 တည်း။

* * * * *

ဆန္ဒ။ ။ ဆန္ဒေတိ ဣတိ ဆန္ဒော သော၊ ကတ္တုကမ္ပတာ လက္ခဏော၊
 အာလမ္ပနပရိယေသန-ရသော အတ္ထိကျုပဋ္ဌာနော၊
 အာလမ္ပနပဒဋ္ဌာနော၊ စေတော ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [ဆန္ဒေတိ-အာရုံကိုလိုလားတောင့်တတ်၏။ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ ဆန္ဒော-မည်၏။ သော-ထိုဆန္ဒသည်။ ကတ္တုကမ္ပတာလက္ခဏော-အာရုံပြု
 လိုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။] ဆန္ဒသဒ္ဒါသည် “ဆန္ဒော ကာမော
 ကာမတ္ထန္တော” စသည်၌ တဏှာကို ဟော၏။ “ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတိ” စသည်၌

ဝီရိယကိုဟော၏။ ဤ၌ကား ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်အရာဖြစ်စေ၊ အဗျာကတ အရာဖြစ်စေ၊ အာရုံကို လိုလားတောင့်တခြင်းကို ဟောသည်။ ကတ္တုကမ္ပတာ ဝယ် ကတ္တု၌ ကရဓာတ်သည် အလုံးစုံသောဓာတ်နက်၌ နံ့၏။ ထို့ကြောင့် မြင်မှုကို ပြုလိုခြင်း၊ ကြားမှုကို ပြုလိုခြင်း၊ နမ်းမှုကို ပြုလိုခြင်း၊ အရသာခံစားမှုကို ပြုလိုခြင်း၊ ထိမှုကို ပြုလိုခြင်း၊ သိမှုကို ပြုလိုခြင်းဟု အာရုံခြောက်ပါးလုံးကို အာရုံပြုလိုခြင်းနှင့်ဆိုင်၏။ ထိုသို့ အာရုံပြုလိုခြင်းသည် ဆန္ဒ၏လက္ခဏာတည်း။

ရသ။ ။ [အာရမ္မနုပရိယေသနရသော-အာရုံကို ရှာမှီးခြင်းကိစ္စရှိ၏။] အလိုရှိလျှင် ရှာမှီးရမြဲဖြစ်ရကား လိုလားအပ်သောအာရုံကို ရှာမှီးခြင်းသည် ဆန္ဒ၏ ကိစ္စတည်း။ လောက၌ လောဘနေယျအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ရှာမှီးမှုမှ တစ်ပါး တရားရှာမှု၊ ပညာရှာမှု၊ နိဗ္ဗာန်ကို လိုခြင်းတောင့်တမှုများသည် ဤဆန္ဒ၏သဘော ကိစ္စချည်းတည်း။ လောဘနေယျအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို အလို ရှိရာ၌ကား လောဘက ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် လောဘသဘောသို့ ဆန္ဒက လိုက်လျောရသည်။ လောဘနေယျအာရုံပင် ဖြစ်စေကာမူ သူတစ်ပါးအား လျှာဒါန်းလို ချီးမြှောက်လို၍ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရှာဖွေ သိမ်းဆည်းရာ၌ ငြိကပ်တွယ် တာ တဏှာသဘောမပါသူတို့အတွက်မှာ လောဘ သဘောမဟုတ်၊ ဆန္ဒ သဘောသာဖြစ်သည်။ ဥပမာ-မြားပုံကြီးကို အနားထား၍ မြားပစ်သော လေးသမားသည် မြားတို့ကို ကောက်၍ကောက်၍ ယူသော်လည်း ထိုမြားတွေ အပေါ်၌ ငြိကပ်တွယ်တာမူသဘော မပါသကဲ့သို့တည်း။

ဋီကာကျော်။ ။ ဒါနဝတ္ထုဝိသဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တကာလေပိ စေသ ဝိသဇ္ဇိ တဗ္ဗေန တေန အတ္တကောဝ ခိပိတဗ္ဗဥသူနံ ဂဟဏေ အတ္ထိကော ဣဿာသော ဝိယ။-[အနက်ကို ထိုနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အတ္ထိကျုပဋ္ဌာနော-အာရုံကိုအလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ အာလမ္မနုပဒဋ္ဌာနော-အာရုံလျှင်နီး စွာသော အကြောင်းရှိ၏။ စေတောဟတ္ထပ္ပသာရဏံ-အာရုံကို ယူခန်း၌ စိတ်၏လက် လှမ်းနေပုံကဲ့သို့ဖြစ်၏။] “ဆန္ဒ၏ အာရုံကို လိုလားတောင့်တမှုသည် စိတ်၏ အာရုံဘက်သို့ လက်လှမ်းနေပုံနှင့်တူသည်” ဟူလို၊ ဤစကားကား ဆန္ဒ၏ လိုလားတောင့်တပုံ ထင်ရှားစေရန် စိတ်၌ လက်မရှိသော်လည်း ဆန္ဒကိုလက်

ကဲ့သို့ တင်စား၍ ဆိုအပ်သော “တဒ္ဒမ္မပုစ” စကား၊ စကားကြီး စကားကျယ် အလွန်အကျွံပြောဆိုအပ်သော “ဥပရိက္ခာ” စကား၊ ဆန္ဒ၏အာရုံလိုလားမှုကို လက်လှမ်းပုံသဏ္ဌာန် လုပ်၍ အရပ်ပေါ်အောင် ပြသော “ရူပကအလင်္ကာ-သမာဓိအလင်္ကာ” စကားမျိုးဖြစ်သည်။

[နိယာမ] နိသတ္တိကို၊ သတ္တိရှိစွာ၊ ကျမ်း၌လာမူ၊ ဥပစာ၊ ဥပရိက်၊ ကျမ်းရိပ် ထောက်ဆ၊ ရူပက။

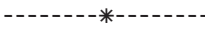
အညသမာန။ ။ အညေသံ + သူမာနာ၊ အညသမာနာ၊ အညေသံ-တစ်ပါးသောတရားတို့နှင့်၊ သမာနာ-သဘာတူသော စေတသိက်တို့၊-ဥဒ္ဓစ္စစသော စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ်သဘောတစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ သဒ္ဓါစသော စေတသိက်တို့သည် သောဘနသဘောတစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ အခြားသောတရားတို့၏ သဘောနှင့် မလိုက်လျောနိုင် သဘောမတူနိုင်ကြ၊ ဤဗုဒ္ဓဓမ္မစသော စေတသိက်တို့ကား ထို ဥဒ္ဓစ္စ သဒ္ဓါစသည်တို့ကဲ့သို့ တစ်ဖက်သတ် သဘောမျိုးမဟုတ်၊ အခြားတရားတို့နှင့် လိုက်လျော တူမျှနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် သောဘနကို ထောက်စာလျှင် အသောဘနတို့သည် အညမည်၏။ ထိုအညမည်သော အသောဘနတို့နှင့် လိုက်လျောညီမျှနိုင်၏။ အသောဘနကို ထောက်စာလျှင် သောဘနတို့သည် အညမည်၏။ ထိုအညမည်သော သောဘနတို့နှင့်လည်း လိုက်လျောညီမျှနိုင်၏။ ဥပမာ-နှစ်ဖက်ကွဲ၍ ရန်ပွဲဖြစ်နေရာဝယ် ဟိုဘက်လူတို့နှင့်လည်း သဘောတူ၊ သည်ဘက်လူနှင့်လည်း သဘောတူလျက် နှစ်ဘက်လုံးမှာ လိုက်လျောနိုင်သူကဲ့သို့တည်း။

ဓိကာကျော်။ ။ သောဘနာပေက္ခာယ ဣတရေ၊ ဣတရာပေက္ခာယ သောဘနာ အညေ နာမ၊ န ဥဒ္ဓစ္စသဒ္ဓါဒယော ဝိယ အကုသလာဒိ သဘာဝါယေဝါတိ အညသမာနာ။ [အနက်ကို ထိုနိဿယ၌ရှုပါ။]

ဝါဒန္တရများ။ ။ အချို့ကား- “သောဘနနှင့်ယှဉ်ခိုက် အသောဘနမှ တစ်ပါး သောဘနနှင့်တူ၍၊ အသောဘနနှင့်ယှဉ်ခိုက်၌လည်း သောဘနမှတစ်ပါး အသောဘနနှင့်တူသောကြောင့် အညသမာနမည်၏” ဟု ယူပြီးလျှင် “သောဘနနှင့် ယှဉ်ခိုက် အသောဘနသည် အည၏အပါဒါန်၊ အသောဘနနှင့်

သောဘနသည် အည၏အပါဒါန်” ဟု ဆိုကြ၏။ ဤအယူ၌ “ယှဉ်ခိုက်” ဟူသော စကားသည် ကျမ်းရင်းအဘော် မကျချေ၊ ကျမ်းဆရာသည် ယှဉ်ခိုက် မယှဉ်ခိုက်ကို စွဲ၍ “အည” ဟူသောနာမည်ကို ပေးခြင်း မဟုတ်၊ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း တရားတစ်မျိုးကိုထောက်လျှင် အခြားတစ်မျိုး၏ “အည”မည်ကြောင်း ရည်ရွယ်ရင်း ဖြစ်သည်။ ယှဉ်ခိုက်သာယူလျှင် သောဘနနှင့် ယှဉ်ခိုက်ဝယ် အသောဘနသာ ကြွင်းကျန်သည်မဟုတ်သေး၊ သောဘနတစ်ခုမှာ ယှဉ်ခိုက် မယှဉ်နိုင်သော အခြားသောဘနတွေ အများရှိလေသေး၏။ ထို့ကြောင့် “ယှဉ်ခိုက်”ဟူသော စကားအသုံးသည် လုံးလုံး မသင့်။

တစ်နည်း။ ။ အချို့က “သောဘနယှဉ်ခိုက် သောဘနမှတစ်ပါး အသော ဘနနှင့်တူ၊ အသောဘနယှဉ်ခိုက် အသောဘနမှတစ်ပါး သောဘနနှင့်တူ၏” ဟု ယှဉ်ရာစိတ်ကို အပါဒါန်ခံ၍ ပြောင်းပြန်ဆိုပြီးလျှင် မိမိတို့ တိုက်တာ၌ နေခိုက် အခြားတိုက်တာ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်ဆံလေ့ရှိသူကို “အညသမာန်း ဦးပွင်း” ဟု ဆရာတော်ကြီးများ ခေါ်စမှတ် ပြုကြသကဲ့သို့တည်းတဲ့၊ “ယှဉ်ခိုက်” ဟူသောစကားမှစ၍ မှားယွင်း၏။ နှစ်ဖက်စလုံးနှင့် ဆက်ဆံနိုင်သော ဦးပွင်း ဖြစ်၍ “အညသမာန်း ဦးပွင်း” ဟု ဆရာတော်ကြီးများက သုံးနှုန်းကြသည်မှာမူ လမ်းမှန်ပင်တည်း။

အကုသလရာသီအဖွင့်

မောဟ။ ။ မုယုတီတိ မောဟော နာမ၊ ဧသော အညာဏလက္ခဏော၊
အာလမ္မသဘာဝဓ္မေဒ-ရသောန္ဓကာရုပဋ္ဌာနော၊
အယောနိသော မနသိကာရ-ပဒဋ္ဌာနောတိ သညိတော။

ဝစနတ္ထ၊လက္ခဏာ။ ။ [မုယုတီတိ-အာရုံ၌ တွေဝေတတ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ မောဟော နာမ-မည်၏။ ဧသော-ဤမောဟသည်၊ အညာဏလက္ခဏော- ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်လက္ခဏာ ရှိ၏။]-မုယုတိအရ အာရုံ၌ တွေဝေခြင်းဟူရာ၌ ဝိစိကိစ္ဆာသဘောကဲ့သို့ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ဝေတေတေဖြစ်နေခြင်းမဟုတ်၊ အာရုံ ၏ အမှန်သဘောကို မသိခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မုယုတိကို “န ဗုဒ္ဓုတိ”ဟု

ဦးကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ဘဝင်ကျ၍ အိပ်ပျော်နေသလို မသိရုံသက်သက် မဟုတ်၊ ဉာဏ်သည် အမှန်ကို သိသကဲ့သို့ မောဟသည် အမှားကိုသိ၏။ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [အာလမ္မသဘာဝစ္ဆာဒရသော-အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ဖုံးကွယ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အန္တကာရုပဋ္ဌာနော-ပညာစက္ခုကို ကန်းအောင်ပြုတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]-အာရုံ၏ ဟုတ်မှန်သောသဘောဟူသည် ဒုစရိုက်တရားတို့၏ မကောင်းဆိုးဝါးသော သဘော၊ သုစရိုက်တို့၏ ကောင်းသော သဘော၊ ဒုက္ခသစ္စာစသည်တို့၏ သဘော၊ အတိတ်ဘဝနှင့် အနာဂတ်ဘဝတို့ ရှိခြင်းသဘော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏သဘောစသည်တည်း။ ဤသဘောမျိုးကို မသိအောင် ကာကွယ်ဖုံးလွှမ်းထားခြင်းသည် မောဟ၏ ကိစ္စတည်း။ ဤဖုံးလွှမ်း ကာကွယ်မှုကြောင့်ပင် ဒုစရိုက်သဘောကို သိပြီးသော ပညာရှိ ဖြစ်စေကာမူ မောဟဝင်လာသောအခါ ထိုဒုစရိုက်တို့၏ အပြစ်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ ပြုမှားမိကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဤမောဟသည် ရှိပြီးသော ပညာစက္ခုကို ကန်းအောင်ပြုတတ်သောတရား”ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်မှာ ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အယောနိသော မနသိကာရပဒဋ္ဌာနောတိ-အယောနိသော မနသိကာရလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏ဟူ၍၊ သညိတော-မှတ်အပ်၏။]-“အယော နိသော ဘိက္ခဝေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာ စေဝ အကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” နှင့်အညီ မသင့်မတင့်နှလုံးသွင်းသူ၏ သန္တာန်၌ အကုသိုလ်တရားတိုးပွားမြဲဖြစ်ရကား အယောနိသောမနသိကာရသည် မောဟ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ပဒဋ္ဌာန် မပါသော အကုသိုလ်အရာ၌ ဤအယောနိသော မနသိကာရကို ပဒဋ္ဌာန်ဟု မှတ်ပါ။ မောဟနှင့် စပ်၍ အခြား မှတ်သားဖွယ်များကို ပစ္စည်းပိုင်း အဝိဇ္ဇာပုဒ်၌ ရှုပါ။

[ဆောင်] သဘောမှန်ရာ၊ ဖုံးကွယ်ကာ၍၊ ပညာစက္ခု၊ ကန်းအောင်ပြုလျှင်း၊ မိုက်မဲခြင်း၊ မယွင်း မောဟသဘောတည်း။

အဟိရိက။ ။ န ဟိရိယတီတိ အဟိရိကော၊ မရှက်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ စိတ်၊ သမ္ပယုတ်တရားစုတည်း၊ အဟိရိကဿ ဘာဝေါ (အဟိရိက္ကံဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကတစ်လုံးကိုချေ) “အဟိရိကံ”ဟု ဖြစ်၏။ ဤအဟိရိကသည် မကောင်းမှုကို မစက်ဆုပ်ခြင်း အဇိဂုတ္တနလက္ခဏာ၊ တစ်နည်း-မရှက်ခြင်း အလဇ္ဇာလက္ခဏာ ရှိ၏။ မကောင်းမှုဒုစရိုက်မည်သည် သူတော်ကောင်းတို့သဘောဖြင့် စဉ်းစားကြည့်လျှင် စက်ဆုပ်ဖွယ်သာတည်း၊ ဒုစရိုက်ကို ပြုမိပြန်လျှင် ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ အလယ်မှာ ရှက်ဖွယ်ကောင်း၏။ သို့သော် ရွာဝက်သည် မစင်ကို မစက်ဆုပ် မရွံ့ရှာနိုင်ပဲ မစင်ဗွက်ထဲ၌ လူးကာ လှိမ့်ကာ စားကာ အိပ်ကာ လွန်စွာ ပျော်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အဟိရိကကိန်းနေသူလည်း စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာ ရှက်စရာ ဒုစရိုက်တွေကို မောဟ၏။ ကွယ်ဝှက်မှုကြောင့် မရှက်သာ မရွံ့သာ လွန်စွာနှစ် သက်လေသည်။ [တောဝက်က မစင်ကို မကြိုက်၍ ရွာဝက်ကို ဥပမာ ပြသည်။]

[ဆောင်] ရွာသူတို့ဝက်၊ မစင်ဗွက်ကို၊ မစက်ဆုပ်အား၊ မရှက်အားသို့၊ များဒုစရက်၊ ပြုဖို့ချက်မှ၊ မရှက်သသူ၊ ဖြစ်ကြောင်းဟူ၊ မှတ်ယူ အဟိရိကတည်း။

အနောတ္တပ္ပ။ ။ န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တပ္ပံ-မကြောက်တတ်သော သဘောတရားတည်း၊ ဤအနောတ္တပ္ပသည် မကောင်းမှုကို မကြောက်ရွံ့ခြင်း အသာရဇ္ဇလက္ခဏာ၊ တစ်နည်း-မထိတ်လန့်ခြင်း အနုတ္တာသလက္ခဏာရှိ၏။ မကောင်းမှုကို ပြုမိပြန်လျှင် ကိုယ်ကိုယ်တိုက်ပင် မကြည်ညိုနိုင်ပဲ စွပ်စွဲခြင်း ဟူသော အတ္တာနုဝါဒဘေး၊ သူတစ်ပါးတို့က စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော ပရာနုဝါဒဘေး၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ် ခံရခြင်းဟူသော ဒဏ္ဍာဘေး၊ ထိုဘေးတို့မှ အတိမ်းအရှောင် အပုန်းအကွယ် ကောင်းလှ၍ လွတ်ကင်းစေကာမူ တမလွန်၌ ခံရမည့် ဒုဂ္ဂတိဘေးတို့နှင့် ကြုံတွေ့ရတော့မည်ဖြစ်၍၊ စင်စစ် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ် ကောင်းလှ၏။ သို့သော် မီးတောက် မီးလျှံကို ပိုးပရန်ကောင်ကလေးတွေက (ရွှေတောင်ကြီး ထင်လေသလား မသိ) အတင်း တိုးဝှေ့ကြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အနောတ္တပ္ပကိန်းသူများလည်း ကြောက်ရွံ့ဖွယ် ဒုစရိုက်တွေကို မကြောင့်ရွံ့ပဲ ရဲရဲကြီး ပြုဝံ့ကြသည်။

[ဆောင်] ပိုးပရန်မျိုး၊ မီးတောတိုးသို့၊ အကျိုးကိုထောက်၊ ရွံ့ကြောက်
စဖွယ်၊ သွယ်သွယ်ဒုစရက်၊ ပြုဖို့ချက်မှ၊ သက်သက်မရွံ့၊ အရဲစွန့်၊
ပြုဝံ့ နောတ္တပ်တည်း။

ဥဘော ကုမေ အဇီဂုစ္ဆ-အနုတ္တာသနလက္ခဏာ၊

ပါပါနံ ကရဏရသာ၊ အသင်္ကောစနုပဋ္ဌာနာ၊

အတ္တပရအဂါရဝ-ပဒဋ္ဌာနာတိ သညိတာ။

ဥဘော-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ကုမေ-ဤအဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့သည်၊
အဇီဂုစ္ဆအနုတ္တာသနလက္ခဏာ-ဒုစရိုက်တို့မှ မစက်ဆုပ်ခြင်း၊ မထိတ်လန့်ခြင်း
လက္ခဏာရှိကုန်၏။ ပါပါနံ-တို့ကို၊ ကရဏရသာ-ပြုခြင်းကိစ္စရှိကုန်၏။
အသင်္ကောစနုပဋ္ဌာနာ-မကောင်းမှုမှ မတွန့်ဆုတ်သော တရားတွေဟု ယောဂီ
တို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာကုန်၏။ အတ္တပရအဂါရဝပဒဋ္ဌာနာတိ-မိမိ သူတစ်ပါးကို
(အစဉ်အတိုင်း) မလေးစားခြင်းလျှင် ပဒဋ္ဌာန်ရှိကုန်၏ဟူ၍၊ သညိတာ-မှတ်အပ်
ကုန်၏။ [ဤ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့၏ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်တို့ကို ဟိရိ ဩတ္တပ္ပတို့မှ
ပြန်၍ သိရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဟိရိ ဩတ္တပ္ပကျမှ သိရလတုံ။]

-----*-----

ဥဒ္ဒစ္စ။ ။ ဥဒ္ဒတဘာဝေါ ဥဒ္ဒစ္စံ၊ အဝုပသမလက္ခဏံ၊

အနဝဋ္ဌာနရသံ ဘန္တ-ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနကံ။

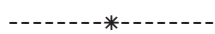
ဝစနတ္ထ။ ။ [ဥဒ္ဒတဘာဝေါ-အထက်အထက်သို့လွင့်တက်သော စိတ်၏ဖြစ်
ကြောင်းသည်၊ ဥဒ္ဒစ္စံ-မည်၏။] ဥဒ္ဒံ ဥဒ္ဒံ + ဟနတီတိ ဥဒ္ဒတံ၊ ဥဒ္ဒတဿ ဘာဝေါ
ဥဒ္ဒစ္စံ၊ ဥဒ္ဒံ ဥဒ္ဒံ-အထက် အထက်သို့၊ ဟနတိ (ဂစ္ဆတိ)-လွင့်တက်သကဲ့သို့ဖြစ်
တတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ဥဒ္ဒတံ-မည်၏။ ဤဝိဂ္ဂဟဖြင့် စိတ်ကိုရသည်။ [ဥ +
ဟန-တ၊ ဟနကို ဓ၊ ဒွေးဘာဝဖြင့် ပြီးစေ၊] ဥဒ္ဒစ္စနှင့်ယှဉ်သောစိတ်သည် အာရုံ
တစ်ခုပေါ်၌ ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်၊ အထက်ထက်သို့ လွင့်ကာတက်နေသကဲ့
သို့ဖြစ်၏။

လက္ခဏ။ ။ [အဝုပသမလက္ခဏံ-မငြိမ်သက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။]-လေ
အဟုန် တိုက်ခတ်မှုကြောင့် ရေအယဉ်၏ မငြိမ်သက်ခြင်းကဲ့သို့၊ အာရုံကို

ငြိမ်သက် စွာ မယူနိုင်ခြင်းသည် ဥဒ္ဓစ္စ၏လက္ခဏာတည်း။

ရသ၊ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [အနဝဋ္ဌာနရသံ-အာရုံတစ်ခု၌ မရပ်မတည်လည်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ ဘန္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနကံ-လှုပ်ရှားတတ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]-တံခွန်တိုင်၌ ဆွဲထားအပ်သော တံခွန်သည် လေတိုက်တိုင်း လွင့်ကာလွင့်ကာ ကောင်းစွာ မတည်သကဲ့သို့၊ အာရုံတစ်ခုအပေါ်၌ ကောင်းစွာ မတည်ခြင်းသည် ဥဒ္ဓစ္စ၏ ကိစ္စတည်း။ ဤအနဝဋ္ဌာနကိစ္စဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စ၏ ဆွပေးမှုကြောင့် ယှဉ်ဖက်ဟူသမျှတို့ အာရုံကို တည်တံ့စွာ မယူနိုင်ကြချေ။ ဧကဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသော်မှလည်း ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ယှဉ်ခိုက်မှာ အာရုံကို ယူမိရုံမျှသာ တည်နိုင်၏။ အခြားသော ယှဉ်ဖက်စိတ်များ၌ ယှဉ်ရသလို ကျကျနန စိတ်အစဉ်တည်တံ့အောင် မယူနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စသည် “ပြာပုံတစ်ခုဝယ် ကျောက်ခဲကို ပစ်ချလိုက်သည့်အခါ ထောင်းကနဲ ပြာတွေ လွင့်လာကဲ့သို့၊ စိတ်၏ လှုပ်လှုပ်ရှားရှား လွင့်ပါးကြောင်းတရား”ဟု ထင်လာသည်။ [မောဟစသော ဤလေးပါးကို သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏဖြစ်၍ ရှေ့ဆုံးကထားသည်။]

[ဆောင်] လေဟုန်အရှိန်၊ ရေမငြိမ်သို့၊ မငြိမ်မသက်၊ အထက်ထက်၌၊ လွင့်တက်တတ်ရှောင်း၊ စိတ်ဖြစ်ကြောင်း၊ မကောင်း ဥဒ္ဓစ္စ သဘောတည်း။

လောဘ။ ။ လုပ္ပတိတိ လောဘော ဧသော၊ အာလမ္မဂ္ဂါဟလက္ခဏော၊ အဘိသင်္ဂရသော အပရိ-စ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနကော၊ သံယောဇနီယဓမ္မေသု၊ အဿာဒိက္ခပဒဋ္ဌာနော။

ဝစနတ္ထ၊လက္ခဏာ။ ။ [လုပ္ပတိတိ-တက်မက်ခင်မင်၊ လိုချင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောဘော-မည်၏။ ဧသော-ဤလောဘသည်၊ အာလမ္မဂ္ဂါဟလက္ခဏော-အာရုံယူခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။]-“အာရုံယူခြင်း”ဟူရာ၌ ယူကာမတ္တမဟုတ်၊ လောဘ၏ အကြီးအငယ်အလိုက် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ တမ်းတမ်းစွဲ ငမ်းငမ်းတက် တပ်မက်ခင်မင် လိုချင်သော “အယူ”မျိုးတည်း။ ထိုလောဘ၏ အာရုံယူပုံကို မျောက်နဲ့စေးက မျောက်ကို ဖမ်းထားပုံဖြင့် ဥပမာပြသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-သစ်ပင်မှ ထွက်ကျနေသော “မျောက်နှံစေး”ဟု ခေါ်အပ်သော သစ်စေးပုံ၏အနီးသို့ အထူးအဆန်းမြင်လျှင် ဆော့ချင်သော မျောက်တစ်ကောင် ရောက်လာလေရာ၊ ထိုသစ်စေးပုံကို လက်တစ်ဖက်ဖြင့် နှိုက်စမ်း၏။ သစ်စေးပုံက ထိုလက်ကို စေးကပ် ဖမ်းယူထားသည်။ ပထမလက် ကွာအောင် အခြားလက် တစ်ဖက်ဖြင့် ခွာပြန်၏။ ထိုလက်ကိုလည်း စေးကပ်ထားပြန်သည်။ လက်နှစ်ဖက်လုံးကွာအောင် ပါးစပ်ဖြင့် ကိုက်၍ ခွာပြန်၏။ ပါးစပ်ကိုလည်း စေးကပ် ဖမ်းယူထားပြန်သည်။ လက်ရော ပါးစပ်ပါ တစ်ခါတည်း ကွာအောင် ခြေနှစ်ဖက်ဖြင့် ဘယ်ပြန် ညာပြန် တွန်းကန်၏။ ခြေနှစ်ဖက်ကိုလည်း စေးကပ် ဖမ်းယူလိုက်ပြန်သည်။ ထိုအခါ “ကွာလိုကွာညား” ဟု သဘောထား၍ ကိုယ်ဖြင့် ဖိလျက် ခွာလိုက်ရာ အိကနဲနေကာ ခွာ၍ မရအောင် ဖွဲ့နှောင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ လောဘတရားလည်း ခြောက်ပါးသော အာရုံတို့ ထိခိုက်လာလျှင် တမ်းတမ်းစွဲ၊ ငမ်းငမ်းတက်၊ မခွာရက်အောင် ဖမ်းယူလေသည်။ [မျောက်နှံစေးနှင့် လောဘ၊ မျောက်၏ လက်၊ ခြေ၊ ပါးစပ်၊ ကိုယ် (၆)မျိုးနှင့် အာရုံ(၆)ပါး တူ၏။]

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [အဘိသင်္ဂီရသော-အာရုံ၌ လွန်စွာ ငြိကပ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနကောက-မစွန့်နိုင်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။] ဒယ်အိုးခင်းပူပူပေါ်၌ အမဲသားတစ်ကို ပစ်ချလိုက်ရာ တစ်ခါတည်း ကပ်ငြိသကဲ့သို့ အာရုံ၌ ငြိကပ်နေခြင်းသည် လောဘ၏ ကိစ္စတည်း။ အဝတ်၌ အမဲဆီ စွဲနေလျှင် တော်တော်နှင့် ချွတ်လို့ မစင်ကြယ်နိုင်သကဲ့သို့ အာရုံတစ်ခု၌ စွဲလမ်းငြိကပ်နေလျှင် စွန့်ခွာနိုင်ခဲ့သောတရားဟု ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [သံယောဇနိယဓမ္မေသု-သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်သောတရားတို့၌ အဿာဒိက္ခပဒဋ္ဌာနော-သာယာဖွယ်ဟု ရှုတတ်သောဒိဋ္ဌိလျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။] မသာယာဖွယ် အသုဘကို သာယာဖွယ် သုဘဟု အယူရှိသောကြောင့်သာ လောဘတဏှာ ဖြစ်တတ်ရကား ထိုအဿာဒိဋ္ဌိသည် လောဘဖြစ်ဖို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။

[ဆောင်] မျောက်နှံစေးပုံ၊ မခွာတုံသို့၊ အာရုံငြိကပ်၊ မခွာလတ်ဘဲ၊ တတ်မက် ခင်မင်၊ လိုချင်တတ်သော၊ ဤသဘော၊ မှတ်လော လောဘတည်း။

လောဘနှင့်ဆန္ဒ။ ။ လောဘ၏ လိုချင်မှု၌ အစေးရှိ၏။ ဆန္ဒ၏ လိုချင်

မှု၌ အစေးမရှိ၊ ထို့ကြောင့် တွယ်တာငြိကပ် တပ်မက်မှုပါသော လိုချင်မှုသည် လောဘ၏သဘောတည်း။ အာရုံကို ပြုလိုရုံ ရလိုရုံမျှသည် ဆန္ဒ၏သဘောတည်းဟု မှတ်ပါ။ [မျှ-ဟူသောစကားဖြင့် လောဘကဲ့သို့ “ငြိကပ်မှုမရှိ” ဟုသာ ပြ၏။ လောဘလောက် မထက်မြက်ဟူကား မဆိုလိုပါ။ အချို့အရာမှာ ဆန္ဒာဓိပတိ တပ်လျက် လောလထက်ပင် ထက်မြက်သေး၏။ အခြေပြု၌ ဆောင်ပုဒ်ပြခဲ့ပြီ။]

ဒိဋ္ဌိ။ ။ မိစ္ဆာ ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ၊ အဘိနိဝေသလက္ခဏာ၊

ပရာမာသရတာ မိစ္ဆာ-ဘိနိဝေသဥပဋ္ဌာနာ၊

အရိယာနံ အဒဿန-ကာမတာဒိပဒဋ္ဌာနာ။

ဝစနတ္ထ။ ။ [မိစ္ဆာ-မှာယွင်းသောအားဖြင့်၊ ပဿတီတိ-ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိ-မည်၏။] “ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ” သာ လိုရင်းတည်း။ မိစ္ဆာသဒ္ဓါ ကား အကုသိုလ်အရာဖြစ်၍ “မှားယွင်းစွာ မြင်တတ်ကြောင်း”ထင်ရှားဖို့ရာ ထည့်စွက်အပ်သော သဒ္ဓါဖြစ်သည်။ မှန်၏-သဒ္ဓါတစ်ခုကို တွေ့မြင်သောအခါ ထိုသဒ္ဓါက သာမညဖြစ်နေ၍ အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဟောနိုင်သမျှ အနက်ကို မယူဘဲ ထိုဌာနနှင့် သင့်-သင့်ကို နှိုင်းချင့်ပြီးမှ သင့်လျော်သော အနက်ကိုသာ သုံးစွဲရသည်။

လက္ခဏာရသ၊ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [အဘိနိဝေသလက္ခဏာ-မသင့်မတင့် နှလုံး သွင်းခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ပရာမာသရသာ-မှားယွင်းသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဥပဋ္ဌာနာ-မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းရှိသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။] “မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းခြင်း” ဟူသည် အနိစ္စကို နိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္မာလောကရှိ အရာတွေကို ဖန်ဆင်းသူ မရှိဘဲ “ရှိ၏” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စွဲလမ်းမှတ်ထင်မှုများတည်း။ ထိုသို့ မှတ်ထင်သည်အားလျော်စွာ ဆိုင်ရာအာရုံကို အမှားအတိုင်း အာရုံပြုနေခြင်းကို ပင် “မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းကိစ္စ”ဟု ဆိုသည်။

ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [အရိယာနံ-အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို၊ အဒဿနကာမ တာဒိပဒဋ္ဌာနာ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုမရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။]-မှန်ကန်သောတရားကို ကိုယ်တိုင်သိပြီးသော အရိယာများကို လည်းကောင်း၊ သူတော်ကောင်းတရားတို့၌ အကြားအမြင်များသော ပုထုဇဉ်

သူတော်ကောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ မပြတ်မလတ် ဖူးတွေ့ရလျှင် သူတော်
ကောင်းတရားမှန်ကို မကြာ မကြာ နာခံရသဖြင့် ဒုစရိုက် သုစရိုက်ဟူသော
ကံ၊ ထိုကံ၏ အကျိုးအပြစ်ဟူသော ဖလကို ကျနစွာ နားလည်နိုင်သော
ကမ္မဿကတာဉာဏ်သမ္မာအယူများ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ အရိယာသူတော်
ကောင်းတို့ကို မဖူးမတွေ့လိုဘဲ မျက်နှာလွှဲနေခြင်းကား မိစ္ဆာအယူကို ယူဖို့ရာ
နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်တော့၏။ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်
ပါမှုကား ပြောဖွယ်မရှိပြီ။ [ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်ကို ဝိထိမုတ်ပိုင်း မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအဖွင့်၌
ရှုပါ။]

[ဆောင်] အမှန်တရား၊ ဉာဏ်အလားသို့၊ အမှာကိုပင်၊ အမှန်ထင်၍၊ သိမြင်
ယူမှား၊ သဘောထား၊ မှတ်သားဒိဋ္ဌိတည်း။

မာန။ ။ အဟံကာရော မညတီတိ-မာနော ဥန္နတိလက္ခဏော။
သမ္ပဂ္ဂဟရသော ကေတု-ကမ္ပတာပစ္စုပဋ္ဌာနကော။
ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘ-ပဒဋ္ဌာနောတိ သညိတော။

ဝစနတ္ထ၊လက္ခဏာ။ ။ [အဟံကာရော-ငါတကားဟု၊ ထောင်လွှားပြုလျက်၊
မညတီတိ-မှတ်ထင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မာနော-မည်၏၊ ဥန္နတိလက္ခဏ
ဏော-ထောင်လွှားတက်ကြွခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏၊] လောက၌ ၁-သေယျပုဂ္ဂိုလ်=
မြတ်သောလူမျိုး၊ ၂-သဒိသပုဂ္ဂိုလ်သ=သူများနှင့်တန်းတူလူမျိုး၊ ၃-ဟိနပုဂ္ဂိုလ်=
သူများအောက်ကျသောလူမျိုးဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌-(က)
သေယျမာန်= ဂုဏ်၊သိရ်၊ ဥစ္စာ၊ ပညာ၊ အဆင်းစသည်အားဖြင့် တစ်ဖက်ဖက်က
သူများထက် သာ၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊ (ခ)သဒိသမာန်-ထိုဂုဏ်သိရ် စသည်ဖြင့်
“သင်းတို့နှင့် ဘာထူးသလဲ” ဟု မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်ခြင်း၊ (ဂ)ဟိနမာန်=
“သူတို့အောက်ကျတော့ ငါက ဘာအရေးစိုက်ရမှလဲ” စသည်ဖြင့် မာန်မူခြင်း၊
ဤသို့ သုံးပါးပြားပြန်၏။

ယာထာဝ၊ အယာထာဝမာန်။ ။ ထိုတွင် သေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ သေယျမာန်၊
သဒိသပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒိသမာန်၊ ဟိနပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟိနမာန်သည် “ယာထာဝမာန်”
မည်၏။ “ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မာန်မူခြင်း” ဟူလို၊ ဤ ယာထာမာန်ကို အရ

ဟတ္ထမဂ်ကသာ ပယ်နိုင်၏။ မိမိနှင့် မတန်သော အခြားမာန်နှစ်မျိုးသည် အယာ
ထာဝမာန်မည်၏။ “မဟုတ်မမှန်သောမာန်” ဟူလို၊ ဤအယာထာဝမာန်ကို
သောတာပတ္တိမဂ်တုန်းကပင် ပယ်နိုင်ပြီ။ ထိုအလုံးစုံသော မာန်သည် ခပ်ထောင်
ထောင် ခပ်ကြွားကြွား ခပ်မာမာ ခပ်ကြွကြွနှင့် (နှလုံးကို လေပင့်၍ ဘဝင်မြင့်
နေသူကဲ့သို့) တက်ကြွ မော်မောက်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသည်။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [သမ္မဂ္ဂဟရသော-သမ္မယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်း
ကိစ္စ ရှိ၏။ ကေတုကမျတာပစ္စုပဋ္ဌာနကော-ထူးကဲမြင့်ချွန်၊ တံခွန်ပမာ၊ အရာရာ
ဝယ်၊ ကဲသာခြင်းကို လိုလားသူ၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]
ပုဂ္ဂိုလ်က မြောက်ကြသည်အားလျော်စွာ သမ္မယုတ်တရားတို့ကိုလည်း မြောက်
ကြွကြွနေအောင် ချီပင့်မြှောက်စားခြင်းသည် မာန်၏ကိစ္စတည်း။ သို့ဖြစ်၍
ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ “တံခွန်အလံအလား တက်ကြွမြင့်မောက်လိုသောတရား”
ဟု ထင် လာသည်။ [“ကေတု”ကို “တုရင်မှန်ကင်း” ဟုအနက်ပြန်ကြ၏။ “ကေတု
ဝုစ္စတိ ဗဟူသု ဓဇေသု အစ္စုဂ္ဂတဓဇော”ဟု နိက္ခေပကဏ္ဍာအဋ္ဌကထာဆိုရကား
အမြင့်ဆုံး တံခွန်ကို “ကေတု” ဟု မှတ်ပါ။ ထိုတံခွန်သည် အများတံခွန်ထက်
မြင့်မောက် သကဲ့သို့၊ အများထက် မြင့်မောက်လိုခြင်းကို “ကေတုကမျတာ”ဟု
ဆိုလိုသည်။]

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘပဒဋ္ဌာနောတိ-ဒိဋ္ဌိနှင့် မယှဉ်သော
လောဘလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏ဟူ၍၊ သညိတော-၏။]-ဒိဋ္ဌိသည်
လောကီခန္ဓာငါးပါးကို “အတ္တ”ဟု စွဲလမ်း၏။ မာန်ကား ထိုခန္ဓာငါးပါးကိုပင်
“အဟံ- ငါ”ဟု မှတ်ထင်၏။ ဤသို့ ဒိဋ္ဌိနှင့်မာန်သည် စွဲလမ်းမှတ်ထင်ပုံ
ကွဲပြားသော်လည်း စွဲလမ်းမှတ်ထင်ရာတရားမှာ လောကီခန္ဓာငါးပါးချဉ်းသာ
တည်း။ “ခန္ဓာငါးပါးပေါ်၌ စွဲလမ်းမှတ်ထင်ပုံ ပြိုင်တူကျလျက်ရှိ၏။” ဟူလို “အတူ”
ဟူရာ၌ သဘောချင်း လိုက်ရောညီမျှသော အတူမျိုးလည်း ရှိ၏။ တစ်ဖက်နှင့်
တစ်ဖက် အပြိုင်အဆိုင်ပြုနေရာ သူမနိုင်-ငါမနိုင် “အပြိုင်တူ”မျိုးလည်း ရှိ၏။
ဤနေရာ၌ ဒိဋ္ဌိနှင့်မာန်သည် “အပြိုင်တူ” တူနေကြ၏။ ထို့ကြောင့် “အကြံတူလျှင်
ရန်သူ” ဟူသကဲ့သို့၊ ဒိဋ္ဌိယှဉ်ရာ၌ မာန်မယှဉ်၊ မာန်ယှဉ်ရာ၌ ဒိဋ္ဌိမယှဉ်နိုင်။
[ဝိဘာဝနီ၌လာသည့် ခြင်္သေ့နှစ်စီးဥပမာလည်း ဤနည်းပင်။]

မေးဖွယ်။ ။ ဤသို့ ဒိဋ္ဌိနှင့် မယှဉ်နိုင်လျှင် အခြား ဒေါသစသည်တို့နှင့် ယှဉ်ပါတော့လောဟု မေး၊ အဖြေကား-“စွဲလမ်းမှတ်ထင်မှု” ဟူသည် မိမိကိုယ်ကို ချစ်ခင်ခြင်း လောဘသာလျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့် လောဘမပါလျှင် မာန ဖြစ်ဖွယ်ပင် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘသည်သာ မာနဖြစ်ဖို့ရာ နီးစွာ သောအကြောင်း ဖြစ်သည်။ [အဟံတိ ပဝတ္တနတော မာနဿ ဒိဋ္ဌိသဒိသပ္ပဝတ္တိတ သော ဒိဋ္ဌိယာ သဒ္ဓိံ ဧကစိတ္တုပ္ပါဒေ န ပဝတ္တတိ၊ အတ္တသိနေဟသန္နိဿယော စာတိ အာဟ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘပဒဋ္ဌာနောတိ၊-မဟာဋီကာ။]

[ဆောင်] အများထက်ချွန်၊ စိတ်နေလွန်၍၊ တံခွန်အလား၊ ငါတကားဟု ထောင်လွှားပြုလျက်၊ ကြွကြွတက်လျင်း၊ မှတ်ထင်ခြင်း၊ မယွင်း မာနသဘောတည်း။

ရှေ့ထားခြင်း။ ။ လောဘသည် လောဘမူစိတ် အားလုံးနှင့်၊ ဒိဋ္ဌိသည် လောလမူသမ္ပယုတ်နှင့် မာနသည် ဝိပ္ပယုတ်နှင့် ယှဉ်သည့်အတွက် ယှဉ်ရာစိတ် က ရှေ့ကျသောကြောင့် လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊မာနကို ဒေါသစသည်တို့၏ ရှေ့ကထား ရသည်။

-----*-----

ဒေါသ။ ။ စက္ကတ္တလက္ခဏော ဒေါသော၊ နိဿယဒါဟရသကော၊
ဒုဿနပစ္စုပ္ပန်နော၊ အာယာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။

လက္ခဏာ။ ။ [ဒေါသော-သည်၊ စက္ကတ္တလက္ခဏော-ကြမ်းတမ်းသော ကိုယ် စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာလက္ခဏာ ရှိ၏၊]-မြွေပွေး မြွေဟောက်ကို တုတ်ဖြင့် ပုတ်ခတ်သောအခါ ရှူးကနဲ ထလာသကဲ့သို့၊ မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ရှူးရှူးရဲ့ရဲ့ဖြစ်၍ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ကြမ်းလျက် အမျက်ထွက်ခြင်းသည် ဒေါသ၏ လက္ခဏာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒုဿတီတိ ဒေါသော”ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ဒုဿတီတိ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ဖျက်ဆီးတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေါသော-မည်၏။

ရသ။ ။ [နိဿယဒါဟရသကော-မိမိမှီရာ စိတ်၊ သတ္တဝါကို ပြင်းစွာ လောင်မြိုက်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊]-ဒေါသထွက်သောအခါ ယှဉ်ဖက်တရားတို့လည်း

ပူပူလောင်လောင် ရှိကြ၏။ ထိုစိတ်စေတသိက်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်များလည်း ဒေါသအရှိန်ကြောင့် ပူပူလောင်လောင် ရှိကုန်၏။ ထိုစိတ္တဇရုပ်နှင့် ပူးကပ်လျက်ဖြစ်ရသော ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်များလည်း (အိမ်တစ်အိမ် မီးလောင်လျှင် အနီးအပါးအိမ်များကို ကူးစက်သကဲ့သို့) အပူဓာတ် ကူးစက်၍ တစ်ကိုယ်လုံး လောင်မြိုက်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဒေါသထွက်သောအခါ အသားအရေ နီမြန်းလျက် တစ်ကိုယ်လုံး ဆတ်ဆတ်တုန်နေတတ်သည်။ ဒေါသအရှိန်အလွန်အားကြီးပါမူ မနောပဒေါသိကနတ်တို့ကဲ့သို့ တစ်ခါတည်း ဘဝပြတ်အောင် ပင် လောင်မြိုက်တတ်လေသည်။ [မနောပဒေါသိကနတ်တို့၏ ဝတ္ထုကို သီလက္ခန်-ဗြဟ္မဇာလသုတ်မှာ ရှုပါ။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [ဒဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော-ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ဖျက်ဆီးတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ အာယာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော-အာယာတဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။]-ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်သော ဒေါသကို အာယာတ၊ ထိုဒေါသ၏ဖြစ်ကြောင်း အချက်များကို “အာယာတဝတ္ထု”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအာယာတဝတ္ထုသည် (၁၀)ပါးရှိ၏။ (၁) မိမိ၏ စီးပွားမဲ့၊ (၂) ချစ်သူ၏ စီးပွားမဲ့၊ (၃) မိမိမုန်းသူ၏ စီးပွား၊ ထိုသုံးမျိုးကို (က) ရှေးကပြုပြီးခြင်း၊ (ခ) ယခုပြုနေခြင်း၊ (ဂ) နောင်ပြုမည်ဖြစ်ခြင်း၊ ဤသုံးပါးဖြင့် မြှောက်လျှင်(၉)ပါး ဖြစ်၏။ ခလုတ်တိုက်မိခြင်း၊ မိုးရွာလွန်းခြင်း၊ နေပူလွန်းခြင်း၊ မိုးမရွာခြင်း၊ မိမိစီးပွား၊ ချစ်သူ၏စီးပွား၊ မုန်းသူ၏ စီးပွားမဲ့တို့ကို မပြုခြင်းတို့ကြောင့် အရာမဟုတ်ဘဲလျက် အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော “အဋ္ဌာနကောပ” ထည့်၍ (၁၀)ပါး ဖြစ်သည်။ “အဋ္ဌာန-ဒေါသဖြစ်ဖို့အကြောင်း မဟုတ်သည်၌ + ကောပေါ-စိတ်ဆိုးခြင်း” ဤအားလုံးသည် ဒေါသဖြစ်ဖို့ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ [အဋ္ဌသာလိနီ-နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ ဋီကာမှာရှုပါ။]

[ဆောင်] မြွေဟောက်တမျှ၊ ထောင်းထောင်းထလျက်၊ ယှဉ်ဖက်စိတ်ဓာတ်၊ ကိန်းဝပ်မိရာ၊ သတ္တဝါကို၊ ပူဆာစေလျှင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မယွင်းဒေါသ သဘောတည်း။

ဣဿာ။ ။ ဣဿာတီတိ ဣဿာ အည-သမ္ပတုဿူယလက္ခဏာ၊
တထာ ပရသမ္ပတ္တိယာ-နဘိရတိရသာ တတော၊
ဝိမုခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပရသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [ဣဿတီတိ-ဠုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
ဣဿာ-မည်၏၊ အညသမ္ပတ္တိဥဿူယနလက္ခဏာ-သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို ဠုတခြင်း
လက္ခဏာရှိ၏၊] ရှေးရှေးဘဝက ကံကောင်းထောက်မလျက် ယခုဘဝ ဉာဏ်
ဝီရိယ တို့အတွက် ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်တက်နေသူကို မြင်ရ ကြားရသည်ရှိ
သော် ဝမ်းမမြောက်နိုင်ပါဘဲ မျက်နှာမဲ့ကာ ပါးစပ်ရွဲ့ကာ နှုတ်ခမ်းစူကာ
စောင်းကာ မြောင်းကာ ချိတ်ကာ ရိပ်ကာ ကြည့်ရှုပြောဆိုမှု၊ “ဇီးကွက်လောက်
တော့ ငှက်တိုင်းလှရဲ့၊ သည်လိုယုန်တော့ ချုံတိုင်းရှိရဲ့” ဟု ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှုများသည်
ဣဿာ၏သဘောလက္ခဏာချည်းတည်း။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပရသမ္ပတ္တိယာ-
သူတစ်ပါး စည်းစိမ်၌၊ အနဘိရတိရသာ-မမေ့လျော့နိုင်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ တတော-
ထို သူတစ်ပါး စည်းစိမ်မှ၊ ဝိမုခပစ္စုပဋ္ဌာနာ-မရှုစိမ့်ဘဲ၊ မျက်နှာလွဲသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏၊ ပရသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ-သူ့စည်းစိမ်လျှင် နီးစွာသော
အ ကြောင်း ရှိ၏၊] မုဒိတာသဘောရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည် သူတစ်ပါး
တို့၏ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ကုံလုံကြွယ်ဝနေသည်ကို မြင်ရ ကြားရလျှင် ပျော်ရွှင်
ဝမ်းမြောက်၏၊ ဣဿာကား ထိုကဲ့သို့ မပျော်ရွှင်နိုင်ဘဲ သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်မှ
မျက်နှာလွဲနေပုံ ကဲ့သို့ ထင်ရသည်၊ [ဤစကားအရ “ဣဿာသည် သူတစ်ပါး၏
စည်းစိမ်ဂုဏ် သိရ်ကို အာရုံပြုရကား ဗဟိဒ္ဓကိုသာ အာရုံပြုသောတရား” ဟု
မှတ်ပါ။]

[ဆောင်] ပရမ္ပရ၊ ကံကောင်း-မသဖြင့်၊ ပြည့်ဝဂုဏ်သိရ်၊ သူ့စည်းစိမ်ကို၊ မမြိန်နိုင်
တောင်း၊ စောင်းမြောင်း-မဲ့ရွဲ့၊ ကဲ့ရဲ့-ဠုတု၊ ရှုတ်ချမှု၊ မှတ်ယူ ဣဿာ
သဘောတည်း။

-----*-----

မစ္ဆရိယ။ ။ မစ္ဆရဘာဝေါ မစ္ဆရိယံ၊ သမ္ပတ္တိဂူဟလက္ခဏံ၊

သာဓာရဏက္ခမရသံ၊ သင်္ကောစနုပဋ္ဌာနကံ၊
ကဋျကဉ္စကဘာဝေါပိ၊ သသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [မစ္ဆရဘာဝေါ-ဝန်တိုတတ်သူ၏ အဖြစ်သည်။ မစ္ဆရိယံ-မည်၏။ သမ္ပတ္တိဂူဟဏလက္ခဏံ-မိမိစည်းစိမ်ကို လျှို့ဝှက်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။] “မစ္ဆရဿ + ဘဝေါ၊ မစ္ဆရိယံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။ “မာ + အစ္ဆရိယံ”ဟု သမာသ်လည်း ကြံကြ၏။ [အစ္ဆရိယံ-ရလတ္တံ့ ရပြီး၊ ငါ့ပစ္စည်းနှယ်၊ အံ့ချီးဖွယ်သည်။ မာ ဟောတု-(ငါ့မှာသာဖြစ်၍) သူတစ်ပါးအား မဖြစ်ပါစေသတည်း။ ဣတိ-ထိုသို့ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မစ္ဆရိယံ-မည်၏။] ရလတ္တံ့ဖြစ်သော (ရပေါက် ရလမ်းရှိသော) ငါ့ပစ္စည်း၊ ရအပ်ပြီးသော ငါ့ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ငါ့ပစ္စည်းနှင့် အလားတူ ပစ္စည်းမျိုးသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးအား မဖြစ်ပါစေသားဟု ဖြစ်သော သဘောတရားသည် မစ္ဆရိယတည်း။ [ဣဿာ သဘောသည် သူတစ်ပါး ရပြီးသော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်ကို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလို၏။ မစ္ဆရိယသဘောကား ကိုယ့်ဥစ္စာကိုလည်း မပေးလို၊ ကိုယ့်ဥစ္စာဂုဏ်သိရ်နှင့်တူသော ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်ကို သူတစ်ပါးတို့ ရသွားမည်ကိုလည်း ဝန်တို၏။]

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [သာဓာရဏက္ခမရသံ-မိမိစည်းစိမ်၌ သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်ဆံခြင်းကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ သင်္ကောစနုပဋ္ဌာနကံ-တွန့်တို ဆုတ် နှစ်တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ ကဋျကဉ္စကဘာဝေါပိ- ခါးစပ်သောအရသာကဲ့သို့ စိတ်ကို တွန့်စေတတ်သည်၏အဖြစ်သည်လည်း။ ဥပဋ္ဌာနကံ-ပစ္စုပဋ္ဌာနပင်တည်း။] မိမိစည်းစိမ်ကို မဖုံးလွှမ်း မဝှက်သာ၍ သူတကာနှင့် ဆက်ဆံပြန်လျှင်လည်း သည်းမခံနိုင်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ တွန့်ကြပေးကမ်း လှူဒါန်းမှု၊ မိမိစည်းစိမ်ကို သူတကာနှင့် ဆက်ဆံစေမှု၌ တွန့်တို ဆုတ်နှစ်သောတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခါးစပ်သောအရသာသည် စားသူကို နောက်တွန့်သွားစေသကဲ့သို့၊ တောင်းရမ်းသူကိုမြင်လျှင် စိတ်ရော ကိုယ်ပါ တွန့်သွားစေတတ်သောတရားဟူ၍လည်းကောင်း ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ ထင် လာသည်။

ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [သသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ-မိမိစည်းစိမ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း

ရှိ၏။]- (၁) အာဝါသမစ္ဆရိယ-ကျောင်းကန်တိုက်တာ နေရာထိုင်ခင်းတို့၌ ဝန်တိုမှု၊ (၂) ကုလမစ္ဆရိယ-ဆွေမျိုးဉာတိ တပည့်ဒကာ ဒကာမတို့၌ ဝန်တိုမှု၊ (၃) လာဘမစ္ဆရိယ-ပစ္စည်းလာဘလာဘတို့၌ ဝန်တိုမှု၊ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ-ကိုယ်အဆင်း ဂုဏ်သတင်းတို့၌ ဝန်တိုမှု၊ ဓမ္မမစ္ဆရိယ-မိမိတတ်သိသော အတတ်ပညာ၌ ဝန်တိုမှု။ . . . [ဤမစ္ဆရိယဖြစ်ပုံနှင့်တကွ အပြစ်ရပုံကို အဋ္ဌသာလိနီ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤမစ္ဆရိယသည် ပြခဲ့သော အာဝါသစသည်တို့ကို အာရုံပြုရကား အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ဝဏ္ဏစသည်၊ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော အာဝါသစသည်ကို အာရုံပြုသည်ဟု မှတ်ပါ။ ယခုကာလ၌ “မစ္ဆရိယသည် ဗဟိဒ္ဓတရားကို အာရုံမပြု”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “ဗဟိဒ္ဓါရမဏာ”ဟူသော မာတိကာပုဒ်အရ၌ မစ္ဆရိယကို ချန်၍ ကောက်ကြ၏။ ထိုဆရာတို့ကား ကိုယ့်ပစ္စည်းမှန်လျှင် “အဇ္ဈတ္တ”ဟုချည်း ယူလိုဟန်တူသည်။ အဘိဓမ္မာထုံးစံမှာ မိမိခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါဝင်သမျှကိုသာ “အဇ္ဈတ္တ”ဟုခေါ်ရ၏။ ကိုယ့်ဥစ္စာပင်ဖြစ်သော်လည်း ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ပ၌ တည်ရှိသော ပစ္စည်းတွေမှာ ဗဟိဒ္ဓတရားချည်းသာတည်း။ အဇ္ဈတ္တတိုက်ကို ထောက်ပါ။

[ဆောင်] ရလတုံ ရပြီး၊ ငါ့ပစ္စည်းနှယ်၊ အံ့ချီးဖွယ်ကား၊ များကြွယ် သူတစ်ပါး၊
မဖြစ်စေသေးဟု၊ ဖြစ်ပွားတတ်လျှင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၊ မယွင်း မစ္ဆရိယ
သဘောတည်း။

-----*-----

ကုက္ကုစ္စ။ ။ ကုကတဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ၊ ကုစ္ဆိတကိရိယာထဝါ။
ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ၊ အနုသောစနရသကံ။
ဝိပုဋိသာရုပဋ္ဌာနံ၊ ကတာကတပဒဋ္ဌာနံ။

ဝစနတ္ထ။ ။ [ကုကတဘာဝေါ-ကုကတမည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း သည်လည်းကောင်း၊ အထဝါ-ထိုသို့မဟုတ်၊ ကုစ္ဆိတကိရိယာ-စက်ဆုပ်ဖွယ် အမူအရာသည်လည်းကောင်း၊ ကုက္ကုစ္စံ-မည်၏၊] ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်ဖွယ်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော (ကတဒုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍လည်းကောင်း၊ အကတသုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍လည်းကောင်းဖြစ်သော)စိတ်သည်၊ ကုကတံ-ကုကတမည်၏၊ ကုက

တအရ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်၊ မပြုအပ်မိသောသုစရိုက်ကို မုချရ၏။ ဤ၌ကား ထိုဒုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောစိတ်ကို ကာရကူပစာရအားဖြင့်ရသည်။ ကုကတဿ-ကုကတမည်သောစိတ်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသဘော တရားသည်။ ကုက္ကစ္စံ-မည်၏။ ဤကားအဋ္ဌသာလိနီစသည်၌လာသောနည်း တည်း။

တစ်နည်း။ ။ ကုစ္ဆိတံ ကတံ၊ ကုကတံ၊ ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ ကတံ-အမူအရာတည်း။ ကုကတံ-စက်ဆုပ်အပ်သောအမူအရာ၊ ဒုစရိုက်ပြုပြီး နောက် ရရှိမည့်အပြစ်တွေကို ဆင်ခြင်မိသောအခါ၊ သို့မဟုတ် မကောင်းမျိုးကို ခံစားရသောအခါ “ထိုဒုစရိုက်မှုကို ပြုမိလေခြင်း” ဟူသော စိတ်၏အမူအရာဖြစ် ပေါ်လာတတ်၏။ ပစ္စည်းဥစ္စာ ကုံလုံကြွယ်ဝသောအခါ၊ ငယ်ရွယ်ကျန်းမာသော အခါတုန်းက ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘဲ ပစ္စည်းကုန်ခမ်းသောအခါ၊ ကြီးရင့် သောအခါ၊ မကျန်းမာသောအခါကျမှ “သုစရိုက်ကို မပြုခဲ့မိလေခြင်း” ဟူသော စိတ်အမူအရာ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ထိုအမူအရာသည် ပြုပြီး ဒုစရိုက်ကိုလည်း မပြုရာရောက်အောင်၊ မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်ကိုလည်း ပြုပြီးသားဖြစ်အောင် မတတ်နိုင်၊ ပညာရှိတို့ အမြင်ကပ်စရာ အမူအရာသာဖြစ်၍ “ကုကတ”မည်၏။ ထို အမူအရာမျိုး ဖြစ်သောအခါ စိတ်ထဲမှာ ပူပူပန်ပန် ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအမူအရာကို “နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်မှု” ဟု ပြောရိုးပြုကြသည်။ [ဤနည်း၌ “ကုကတမေဝ ကုက္ကစ္စံ” ဟု သွတ္တတဒ္ဒိတ်ကြိပါ၊ ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ သုဒိန္နကဏ္ဍ၊ သာရတ္ထဋီကာကိုကြည့်၍ရေးသည်၊ နောက်ဋီကာတို့ဖွင့်ပုံကို ဆင်ခြင်။]

လက္ခဏ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ-နောင်တတစ်ဖန်ပူပန် ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ အနုသောစနရသကံ-အဖန်ဖန်စိုးရိမ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဝိပုဋ္ဌိသာရိ ဥပဋ္ဌာနံ-စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့၏ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]

ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [ကတကတပဒဋ္ဌာနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်၊ မပြုအပ်မိ သော သုစရိုက်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။] ကတအရ ဒုစရိုက်ကိုသာယူ၍၊ အကတအရ သုစရိုက်ကိုသာ ယူပါ။ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်၊ မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်သည် ကုက္ကစ္စံဖြစ်ဖို့ရာ နီးစွာသောအကြောင်းတည်း။ သုစရိုက်ကို

ဒုစရိုက်ထင်၍ ပြုပြီးနောက်၌လည်းကောင်း၊ ဒုစရိုက်ကို သုစရိုက်ထင်၍ ပြုပြီးမှ ဒုစရိုက်မှန်းသိရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ကုက္ကစ္စဖြစ်တတ်သေး၏။ [ယသ္မာ ပနေတံ အကတံ ဝတ မေ ကလျာဏံ၊ အကတံ ကုသလံ၊ အကတံ ဘီရုတ္တာဏံ၊ ကတံ ပါပံ၊ ကတံ လုဒ္ဓံ၊ ကတံ ကိပ္ပိသံတိ ဧဝံ အနဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇသညိတာယပိ ကတေ ဝိတိက္ကမေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-အဋ္ဌသာလိနီ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ။]

ယသ္မာ ပန-အကြင်ကြောင့်ကား၊ ဧဝံ-ဤကုက္ကစ္စသည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-စပ်)၊ မေ-ငါသည်၊ ကလျာဏံ-ကောင်းမှုကို၊ အကတံ ဝတ-မပြုအပ်မိလေစွ၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို၊ အကတံ ဝတ-စွ၊ ဘီရုတ္တာဏံ-ကြောက်ခြင်းမှ စောင့်ရှောက်တတ်သော ကုသိုလ်ကို၊ အကတံ ဝတ-စွ၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ကတံ ဝတ-ပြုအပ်မိလေခြင်း၊ လုဒ္ဓံ-ကြမ်းတမ်းသောမကောင်းမှုကို၊ ပေ၊ ကိပ္ပိသံ-မကောင်းကျိုးကို ပြုတတ်သော အမှုကို၊ ကတံ ဝတ-ခြင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အနဝဇ္ဇေ-အပြစ်မဟုတ်သည်၌၊ ဝဇ္ဇသညိတာယပိ-အပြစ်ဟုအမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း၊ (ဝဇ္ဇေ အနဝဇ္ဇသညိတာတာယ ပိ ပါဌိကျဟန်တူသည်၊) ဝိတိက္ကမေ-ကျူးလွန်မှုကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်သေး၏၊ ဤအဋ္ဌကထာပါဌ၌ “အကတံ ကလျာဏံ-ကတံ ပါပံ” ထောက်က “ကတံ” အရ ဒုစရိုက်သာဖြစ်ကြောင်း၊ “အကတံ” အရ သုစရိုက်သာဖြစ်ကြောင်း သိသာပြီ။

ဝါဒန္တရ။ ။ အချို့က “ကတအရ ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက် သုစရိုက်၊ အကတ အရလည်း မပြုခဲ့မိသော ဒုစရိုက် သုစရိုက်” ကို ယူ၍၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ ပေါများတုန်းက အလှူပေးပြီးလျှင် တစ်စုံတစ်ခုသောအကြောင်းကြောင့် ဆင်းရဲသောအခါ “ဟိုတုန်းက လှူမိတာ မှားလေခြင်း” ဟု နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်တတ်၏။ ထိုအခါ ပြုအပ်ပြီးသော သုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ ကုက္ကစ္စဖြစ်၏ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ထို ပူပန်မှုမျိုးသည် ကုက္ကစ္စစေတသိက်မဟုတ်၊ လှူပြီးပစ္စည်းကို ပြန်၍ နှမြောခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်း “ဒေါမနဿ” သာ ဖြစ်ရာ၏။ မြွေဆိုးကို တွေ့တုန်က မသတ်လိုက်ဘဲ နောင်ခါ ထိုမြွေက မိမိဆိုင်ရာလူတစ်ယောက်ကို ကိုက်ခါမှ “မသတ်လိုက်မတာ မှားလေခြင်း” ဟု နောင်တတစ်ဖန် ဖြစ်၏။ ထိုအခါ မပြုလိုက်မိသော ဒုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ ကုက္ကစ္စဖြစ်၏ဟုလည်း ပြော

ဆိုကြသေး၏။ ထိုကဲ့သို့ နောင်တရခြင်း မျိုးလည်း ကုက္ကုစ္စမဟုတ်၊ အမျက် ထွက်မှု ဒေါသသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ပြုအပ်ပြီးသော သုစရိုက်၊ မပြုခဲ့မိသော ဒုစရိုက်ကို စွဲ၍ ကုက္ကုစ္စ ဖြစ်နိုင်၏” ဟု ပြောဆိုအပ်သော ဝါဒသည် “အကတံ ကလျာဏံ၊ ကတံ ပါပံ” ဟူသော အဋ္ဌကထာကို ဆန့်ကျင်ရာကျသည်။

[ဆောင်] ပြုပြီးဒုစရိုက်၊ မပြုလိုက်မိ၊ သုစရိအတွက်၊ စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊ ကိရိယာ ဟု၊ နောင်အခါတစ်ဖန်၊ ပူပန်တည်သော၊ ထိုသဘော၊ မှတ်လော ကုက္ကုစ္စ။

ကုက္ကုစ္စအပြား။ ။ နိဝရဏကုက္ကုစ္စ=နိဝရဏတရားတွင် ပါဝင်သော ဤကုက္ကုစ္စစေတသိက်၊ ဝိနယကုက္ကုစ္စ=အပ်လေသလား၊ မအပ်လေသလားဟု ဝိနည်းအရာ၌ စဉ်းစားကြံစည်မှုတည်း။ ဤဝိနယကုက္ကုစ္စကား ပုထုဇဉ် သေက္ခနှင့် ရဟန္တာများ၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်သည်။ ကိုသိုလ်ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ထိုက်သင့်သလိုကောက်ပါ။ အသံယတကုက္ကုစ္စ=ဘုရားဝတ်ကပ် ပရိသတ် အစည်းအဝေးစသည်၌ ကိုယ်နှုတ်ကို မစောင့်စည်းမှုများတည်း။ များသော အားဖြင့် မောဟပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်၏။

အမှာ။ ။ ဒေါသစသော စေတသိက်(၄)ပါးသည် ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သောကြောင့် မာန၏နောက်၊ ထိန၏ ရှေ့ကထားသည်။ ထို (၄)ပါးတွင် ဒေါသမှာ နိယတယောဂီဖြစ်၍ ရှေ့ကထားပြန်သည်။

-----*-----

ထိန။ ။ ထိယတီတိ ထိနံ နာမ၊ အနုဿာဟနလက္ခဏံ၊ ဝီရိယာဝနောဒနရသံ၊ သံသီဒပစ္စုပဋ္ဌာနံ။

လက္ခဏာစသည်။ ။ [ထိယတီတိ-စိတ်စက်မခွဲ၊ အနေည့်အောင်၊ ဖိဟန့် တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ထိနံ နာမ-မည်၏။ အနုဿာဟနလက္ခဏံ-အား မထုတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။]-ဝီရိယသည် အားတက်သရောရှိသလောက် ထိန ကား ဆုတ်နစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိနသည် ယှဉ်ဖက်စိတ်ဓာတ်ကိုလည်း အားတက် သရော မရှိစေဘဲ ညံ့ဖျင်းနေအောင် ဖိနှိပ်ဟန့်တားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ [ဝီရိယာ

ဝနောဒရသံ-ဝီရိယကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စရှိ၏။ သံသီဒပစ္စုပ္ပန်-ဆုတ်နစ်ခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]

[ဆောင်] စိတ်စက်မခွဲ၊ အနေညှိအောင်၊ ဖိဟန့်တတ်သော၊ ထိုသဘော၊ မှတ် လောထိနတည်း။

-----*-----

မိဒ္ဓ။ ။ မေဓေတီတိ မိဒ္ဓံ နာမ၊ အကမ္မညတ္တလက္ခဏံ၊
ဩနယုရသံ လီနတ္ထော-ပဋ္ဌာနံပိ ပစလာယိတာ။

ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [မေဓေတီတိ-စေတသိက်တရား၊ မခွဲညားအောင်၊ ဟန့်တားတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မိဒ္ဓံ နာမ-မိဒ္ဓမည်၏။ အကမ္မညတ္တလက္ခဏံ-ထိုထိုအမှု၌ မခွဲညားသည်အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။] ထိနက စိတ်ကို ဖိနှိပ် ဟန့်တားသကဲ့သို့၊ မိဒ္ဓကလည်း ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များကို ထိုထိုလုပ်ငန်း ကိစ္စ၌ တက်တက်ကြွကြွ မရှိရအောင် ဖိနှိပ်ဟန့်တားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ထို ထိနမိဒ္ဓတို့၏ အသီးအသီး ဖိနှိပ်ဟန့်တားမှုကြောင့် ထိုထိုကိစ္စ၌ စိတ် စေတသိက်တို့ ခွဲခွဲညားညား မရှိကြ။ ထိန မိဒ္ဓကိန်းရာ သတ္တဝါတို့လည်း ပျင်းရိထိုင်းမှိုင်းကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထို ထိန မိဒ္ဓနှစ်ပါးသည် ထက်ထက် သန်သန်မရှိသော သသင်္ခါရိကစိတ်များ၌သာ ယှဉ်ကြလေသည်။

ရသ။ ။ [ဩနယုရသံ-ဝိညာဏ်ဒွါရတို့ကို ဖွဲ့ကထားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။]- မိဒ္ဓဖြစ်လာသောအခါ အိပ်ချင်မှုတူးဖြစ်လျက် ဘယ်အာရုံကိုမှ သွက်လက်စွာ မယူနိုင်ဘဲ ဘဝင်ကျနေမှုကသာ များသောကြောင့် ဝီထိစိတ် အဖြစ်နည်းရကား စက္ခုဒွါရနှင့် စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့ကို ပိတ်ဆို့ဖွဲ့နှောင်၍ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် မိဒ္ဓ၏ ကိစ္စတည်း။ [ဤလက္ခဏ ရသများသည် ထိနနှင့်လည်း သက်ဆိုင်၏။]

ပစ္စုပ္ပန်။ ။ [လီနတ္ထပဋ္ဌာနံ-တွန့်ဆုပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ ပစလာယိတာပိ-မှိတ်တုတ် မှိတ်တုတ်၊ မျက်တောင်လှုပ် လျက်၊ အိပ်ငိုက်ခြင်းသည်လည်း၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ပစ္စုပ္ပန်ပင်တည်း။]-လီနတ္ထပစ္စုပ္ပန်

ကားထင်ရှားပြီ၊ ပစ္စလာယိတာကား မိဒ္ဓ၏အကျိုး(ဖလပစ္စုပ္ပန်)တည်း၊ “မိဒ္ဓဖြစ်သောအခါ မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ် မျက်တောင်လှုပ်လျက် အိပ်ငိုက်ခြင်း အကျိုးဖြစ် ပေါ်လာသည်” ဟူလို၊ ဤ ထိန မိဒ္ဓသည် ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့၏ အိပ်ပျော်ခါနီး နိုးခါစတို့၌ များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ခြိုက်မြိုက်မြိုက်မြိုက် အိပ်ပျော်သည့် အခါ၌ကား ထိန မိဒ္ဓ မဖြစ်တော့ပြီ၊ ဘဝင်အစဉ် (ဝိပါက်စိတ် သာ) ဖြစ်တော့၏။

ရဟန္တာများအိပ်ခြင်း။ ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၌ကား အိပ်ချိန်တန်သောအခါ ခန္ဓာကိုယ် မရွှင်လန်း ညှိုးနွမ်း အားနည်းသဖြင့် ထိုထိုအာရုံမှ ဆုတ်နစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်အစဉ် ဖြစ်ရုံသာတည်း၊ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့၌ ထိန မိဒ္ဓမပါ၊ ထိုစကား မှန်၏-အချိန်ကျ၍ ညှိုးနွမ်းမှုဟူသည် ခန္ဓာကိုယ်၌သာမဟုတ်၊ ဗဟိဒ္ဓသစ်ပင် များ၌လည်း ညနေချမ်းအချိန်ကျက ညှိုးနွမ်းတွန့်ရှုံ့ကာ အိပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြ သည်၊ ထို့ကြောင့် လောက၌ အိပ်ချင်ခြင်းဟူသည် သွားလာလုပ်ကိုင် နေထိုင် ပင်ပန်း၍ ခန္ဓာကိုယ် ညှိုးနွမ်းခြင်းကြောင့်လည်းဖြစ်၏၊ ထိန မိဒ္ဓအတွက် ကြောင့်လည်း ဖြစ်၏၊ ထိုတွင်ရဟန္တာတို့၌ ရှေ့အကြောင်းကြောင့်သာ ဖြစ်၏၊ ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့၌ကား နှစ်ပါးလုံးကြောင့် ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်သည်။

အမှာ။ ။ ထိနက စိတ်ကို ဖိနှိပ်၊ မိဒ္ဓက စေတသိက်ကို ဖိနှိပ်ရကား ခွဲ၍မရ၊ ပူးတွဲ၍ ယှဉ်ကြသည်၊ မိဒ္ဓ၏နာမ်တရားမဟုတ်၊ ရုပ်တရားဟု အယူရှိသော ကေစိဝါဒအတွက် ပယ်ရှားခြင်းကို အဋ္ဌသာလိနီ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ရှုပါ၊ [ထိန မိဒ္ဓသည် လောဘမှု ဒေါသမှုစိတ် နှစ်ပါးနှင့် ဆိုင်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ရှေ့က ထား၍၊ မောဟမှုနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို နောက်ဆုံးက ထားသည်။]

[ဆောင်] စေတသိက်တရား၊ မခံညားအောင်၊ ဟန့်တားတတ်သော၊ ထိုသဘော၊ မှတ်လော မိဒ္ဓတည်း။

-----*-----

ဝိစိကိစ္ဆာ။ ။ [သံဘာဝံ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ ဧတာယာတိ ဝိစိ ကိစ္ဆ၊ သဘာဝံ-ဟုတ်မှန်သော သဘောကို၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော်၊

တောယ-ဤသဘောတရားဖြင့်၊ ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ-ပင်ပန်းရ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊
ဝိစိကိစ္ဆ-မည်၏။] ဘုရားစသည်၊ အနိစ္စစသည်တို့၏သဘောကို စူးစမ်းလသော်
ကောင်းစွာ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ ဝိစိနန္တဿ
+ ကိစ္ဆ၊ ဝိစိကိစ္ဆ “ဟု ဝိဂြိုဟ်စစ်ပြု၊ “နန္တ” ပုဒ် ကြေသည်။

တစ်နည်း။ ။ စိကိစ္ဆနံ စိကိစ္ဆ၊ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆ၊ ဝိစိကိစ္ဆ၊ စိကိစ္ဆနံ-
ဉာဏ်ပညာတည်းဟူသောဆေးဖြင့် ကုသခြင်းသည်။ စိကိစ္ဆ-မည်၏။ စိကိစ္ဆ-
ဉာဏ်ပညာ ဆေး၊ ကုသရေးမှ၊ ဝိဂတာ-ကင်းသောတရားသည်။ ဝါ-ကင်းတော့
မတတ် ခဲကပ်သောတရားသည်။ ဝိစိကိစ္ဆ-မည်၏။ [နောက်ဋီကာများကား “ဝိဂ
တာ စိကိစ္ဆ ဣမိဿ”ဟု ဝစနတ်ပြု၏။ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီ။] ဘုရားစသည်
တို့၌ ယုံမှားမှု ဖြစ်နေလျှင် ထိုယုံမှားမှုရောဂါ ကင်းအောင် ဉာဏ်ပညာတည်းဟူ
သော ဆေးဖြင့် ကုသဖို့ရန် အင်မတန် ခဲယဉ်းသည်။ ကုသ၍ လုံးလုံးမရနိုင်
ကားမဟုတ်ပါ။

သံသယလက္ခဏာ ဝိစိ-ကိစ္ဆ၊ ကမ္မနရသကာ၊

အနိစ္ဆယဥပဋ္ဌာနာ၊ အနေကံသဂါဟောပိ ဝါ။

လက္ခဏာရသ။ ။ [ဝိစိကိစ္ဆ-သည်။ သံသယလက္ခဏာ-ယုံမှားခြင်း
လက္ခဏာ ရှိ၏။ ကမ္မနရသကာ-တုန်လှုပ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။]-“သံသပ္ပနဝသေန
သေတိ ပဝတ္တတီတိ သံသယော”နှင့်အညီ အာရုံတစ်ခုခု၌ ထက်ဝန်းကျင်
ဝေ့လည်လည် ဖြစ်တတ်သောသဘောကို “သံသယ-ယုံမှားမှု”ဟု ခေါ်သည်။
အာရုံတစ်ခု၌ ခိုင်မြဲစွာ မတည်နိုင်ဘဲ “ဟိုဟာလေးလား-သည်ဟာလေးလား၊
ဟုတ်ပါ့မလား- မဟုတ်ဘဲများ ဖြစ်နေမလား”ဟု အမျိုးမျိုး တွေးတောမှုကို
“ကမ္မန-တုန်လှုပ်မှု” ဟုခေါ်သည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [အနိစ္ဆယဥပဋ္ဌာနော-မဆုံးဖြတ်နိုင်သောတရားဟု ယောဂီတို့
ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ အနေကံသဂါဟောပိ ဝါ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ယူနေခြင်း
သည်လည်း ပစ္စုပဋ္ဌာန်တစ်မျိုးပင်တည်း။] ဤဝိစိကိစ္ဆသည် ကုသိုလ်တရားကို
ပိတ်ဆို့ တားမြစ်တတ်သော နီဝရဏတရားဖြစ်ရကား ဘုရား တရား သံဃာ
သိက္ခာပုဒ် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ယုံမှားခြင်းသာ ဝိစိကိစ္ဆ

အစစ် ဖြစ်၏။ ထိုထိုကိစ္စ၊ ထိုထိုစာပေ ကြံစည်မှု စသည်တို့၌ ပိုင်နိုင်စွာ မဆုံး
ဖြတ်နိုင်ခြင်း ယုံမှားခြင်းကား ဝိစိကိစ္ဆာအတုသာတည်း။ တရားကိုယ်အားဖြင့်
ပုထုဇဉ် သေက္ခ ရဟန္တာအားလျော်စွာ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်
တစ်မျိုးမျိုးကို ထိုက်သလို ကောက်ယူရသည်။

[ဆောင်] သဘောအမှန်၊ စူးစမ်းပြန်လျှင်၊ ဉာဏ်မနိုင်ဘဲ၊ ဆင်းရဲကြောင်းဟု၊
ယုံမှားမှု၊ မှတ်ရှု ဝိစိကိစ္ဆာတည်း။

သောဘနရာသိ အပ္ပင်

သဒ္ဓါ။ ။ သဒ္ဓဟနလက္ခဏာ သဒ္ဓါ၊ ပဿာဒနရသာ တထာ၊
အကာလုသိယုပဋ္ဌာနာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ။ ။ [သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည်၊ သဒ္ဓဟနလက္ခဏာ-ယုံကြည်ခြင်း
လက္ခဏာ ရှိ၏။] ဘုရားစသည်တို့၌ (ဟုတ်လေသလား-မဟုတ်ဘဲများ
ရှိလေရောသလား)ဟု ယုံမှားသံသယမရှိ၊ အမှန်ဟုတ်၏ဟု ယုံမှု စိတ်ချလက်ချ
ရှိမှုကို “ယုံ”ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤသဒ္ဓါကို “သဒ္ဓါမိမောက္ခ-
ယုံသောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်မှု”ဟု အချို့ အရာ၌ အသုံးပြုရသည်။ [သဒ္ဓဟတိ-
ယုံတတ်၏၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ သဒ္ဓါ-မည်၏။]

ရသ။ ။ [ပဿာဒနရသာ-ကြည်လင်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။]-နောက်ကျူ
နေသော ရေအတွင်း၌ စကြာမင်း၏ ပတ္တမြားရတနာကို ထည့်လိုက်သောအခါ
အနယ်တွေ အောက်ကျ၍ ကြည်လာရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ စိတ်အစဉ်၌ သဒ္ဓါ
ယှဉ်သောအခါ ကိလေသာနီဝရဏတွေ အနယ်ကျသကဲ့သို့ ကွယ်ပျောက်၍
ကြည်လင်သော စိတ်အစဉ်သာ ဖြစ်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြည်လင်မှုကို “ကြည်”
ဟု ခေါ်၏။ ဤလက္ခဏာနှင့် ရသ နှစ်ခုပေါင်းစပ်၍ “ယုံ + ကြည်”ခြင်းသဘောကို
“သဒ္ဓါ”ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ကောက်ချက်ချ၍ “ယုံသဒ္ဓါ၊
ကြည်သဒ္ဓါ”ဟု သဒ္ဓါ၏ လက္ခဏာနှင့် ရသကို ခွဲပါ။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အကာလုသိယဥပဋ္ဌာနာ-မနောက်ကျသည်၏ အဖြစ် ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ-ယုံကြည် ထိုက်သောဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။] သဒ္ဓေယျဝတ္ထုများကား ရတနာသုံးပါး၊ ကံ၊ ကံ၏ ကောင်း မကောင်းသောအကျိုး၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်လောက တမလွန်လောကတို့တည်း။ ဤစကားရပ်တို့ဖြင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို ယုံကြည်မှု၊ ပြုအပ်သမျှကံသည် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ သတ္တိတစ်မျိုးအားဖြင့် ရှိနေသည်ဟု ယုံကြည်မှု၊ ထိုကံ၏ ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး ရှိ၏ဟု ယုံကြည် မှု၊ ရှေး အတိတ်ဘဝမှ ယခု ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဘဝသို့ လားခဲ့ရသည်ဖြစ်၍ အတိတ်ဘဝကို ထောက်လျှင် “ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဘဝ အမှန်ရှိ၏” ဟု ယုံကြည်မှု၊ “ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဘဝကို ထောက် လျှင် နောင်တမလွန်ဘဝလည်း အမှန်ရှိ၏” ဟု ယုံကြည်မှုမျိုးသာ သဒ္ဓါအစစ် ဖြစ်သည်ဟု သိသာပြီ။

သဒ္ဓါတု။ ။ ယခုကာလ၌ကား “ဘုရားတန်ခိုးပြသည်၊ ရောင်ခြည်တော် လွှတ်သည်၊ ဘုရားဓာတ်တော်အစစ်” စသည်ဖြင့် လိမ်လည်လှည့်ပတ်၍ ပြော အပ်သည်ကို တကယ်အစစ် မဟုတ်နိုင်၊ “မှားမှား မှန်မှန် ယုံကြည်တိုင်း သဒ္ဓါ တရား” ဟု ဆိုလျှင် မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့လည်း မိမိတို့ ဘုရားတရားကို လွန်စွာ ကျေနပ်ကြ၏။ မဟာဒေဝဘုရား၏ ယောက်ျားအင်္ဂါဇာတ်နှင့် စန္ဒိနတ်သမီး (ဘုရားကြင်ယာ) ၏ မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်ကို ပူးတွဲစပ်ထားပြီးလျှင် မဟာဒေဝဘုရား နှင့် စန္ဒိနတ်သမီးတို့၏ ကိုယ်စားရုပ်ပွားတော်အနေအားဖြင့် ပူဇော်ကြလေ ကုန်၏။

ကာဠု ကောဠုစိကံ စေတေ၊ မဟာဒေဝဿ စန္ဒိယာ။

ယမကံ ကတွာ ပူဇေန္တိ၊ တတ္ထ တတ္ထ အလဇ္ဇိနော။

တတ္ထ တတ္ထ-အိန္ဒိယနယ်ပယ်၊ အသွယ်သွယ် အစို့စို့၊ ထိုထိုမြို့၌၊ ဧတေ အလဇ္ဇိနော-ဤအရှက်မရှိသူ၊ များစွာသောလူတို့သည်၊ မဟာဒေဝဿ-မဟာ ဒေဝဘုရား၏၊ ကာဠု စ-ယောက်ျားနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ စန္ဒိယာ-ဘုရားကြင် ယာ၊ ကညာဒေဝီ၊ မယ်စန္ဒိ၏၊ ကောဠုစိကံ စ-မိန်းမနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယမကံ ကတွာ-အစုံအစုံထားကြကုန်၏၊ ပူဇေန္တိ-မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်ကြ

လေကုန်၏။

မိစ္ဆာဓိမောက္ခ။ ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာဝယ် လွန်စွာကြည်ညိုကြခြင်းသည် သဒ္ဓါစစ်မဟုတ်၊ “မိစ္ဆာဓိမောက္ခ”ခေါ် သဒ္ဓါအတုသာတည်း။ တရားကိုယ်အားဖြင့် မောဟ ဒိဋ္ဌိ တစ်ပါးပါးပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်များသာ လျော်စွာဖြစ်ရာ၏။ ကာဠနဂါးမင်းက ဘုရားရှင်၏ ရုပ်ပုံတော်ဟန် ဖန်ဆင်း၍ ပြရာ၌ ဓမ္မာသောကမင်း၏ လွန်စွာကြည်ညိုသော သဒ္ဓါမျိုးကဲ့သို့ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏ ဆင်းတုတော်၊ ဓာတ်တော်၊ စွယ်တော်တုများ၌ “အတုသည်ပင် ဤမျှ သပ္ပယ်တင့်တယ်တော်မူသေး၏” ဟု အောက်မေ့ကာ လွန်စွာကြည်ညိုသော အရာ၌ကား သဒ္ဓါအစစ်ပင် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

[ဆောင်] ရတနာသုံးတန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ သံသရာမျိုး၊ ကံအကျိုးတို့၊ ရှိရိုးဟုမြင်၊ သက်ဝင်ကျေနပ်၊ ယုံကြည်တတ်၊ မှတ်လေ သဒ္ဓါတည်း။

-----*-----

သတိ။ ။ အပိလာပနလက္ခဏာ၊ အသမ္မောသရသာ သတိ။
အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ၊ ထိရသညာပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ၊ ရသာ၊ ပစ္စုပ္ပန်။ ။ [သတိ-သတိသည်၊ အပိလာပနလက္ခဏာ-ဗူးတောင်းအသွင်၊ မပေါ်လွင်ဘဲ၊ အာရုံ၌ ခိုင်မြဲခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ အသမ္မောသရသာ-အာရုံကို မပျောက်ပျက်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ-အာရုံကို စောင့်ရှောက်တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။] ဗူးတောင်းသည် ရေ၌ ကောင်းစွာ မတည်ဘဲ ပေါလော မျောသွားသကဲ့သို့၊ အာရုံ၌ ပေါ်လွင်မျောပါ၍ မသွားဘဲ ခိုင်မြဲတည်တံ့ခြင်း၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း အာရုံ၌ ခိုင်မြဲစွာ ထားခြင်းသည် သတိ၏လက္ခဏာတည်း။ အာရုံကို ပျောက်ကွယ်မသွားအောင် အောက်မေ့ခြင်း၊ အမှတ်ရနေခြင်းသည် သတိ၏ ကိစ္စတည်း။ ထို့ကြောင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ “ယူပြီး-ယူဆဲ အာရုံများကို မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သောတရား”ဟု ထင်လာသည်။ [သရတိ-အောက်မေ့တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သတိ-မည်၏။]

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [ထိရသညာပဒဋ္ဌာနာ-ခိုင်မြဲသော သညာလျှင် နီးစွာသော

အကြောင်းရှိ၏။] ဤသတိ၏အာရုံကို မမေ့မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်မှု၌ သညာသည် များစွာ ကူညီ၏။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကိစ္စစ၌ မပြတ်လေ့လာ အထုံပါ၍ သညာအမှတ်က ကြပ်ကြပ် ခိုင်မြဲပါမူ ဘဝဆုံးခါနီး လောလောဆယ် မှာပင် ထိုကောင်းမှုများ ပေါ်ထင်၍ လာတတ်ရာ၌ ကံ၏ အစွမ်းချည်းသာ မဟုတ်၊ ခိုင်မြဲသော သညာအရင်းခံရှိသော သတိအစွမ်းလည်း ပါသည်။

သတိတု။ ။ ဤသတိသည် မှန်ကန် ကောင်းမြတ်သော ဘုရားစသော အာရုံကို အမှတ်ရတတ်သောတရား ဖြစ်ရကား မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ မိမိဆိုင်ရာ ဘုရားတရားကို အောက်မေ့မှု၊ သတ္တဝါတို့၏ လောဘအာရုံ၊ ဒေါသအာရုံ တွေကို အမှတ်ရနေမှုများသည် သတိအစစ် မဟုတ်။ “မိစ္ဆာသတိ”ဟု ခေါ်အပ် သော သညာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သာ ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] ဘုရားစသား၊ အာရုံများ၌၊ မှတ်သားလေ့များ၊ အောက်မေ့ငြား၊ တရား သတိ သဘောတည်း။

-----*-----

ဟိရိ၊ ဩတ္တပ္ပ။ ။ ဟိရိယတီတိ ဟိရိ-မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ ရှက်တတ်၊ စက်ဆုပ်တတ်သောကြောင့် ဟိရိမည်၏။ ဩတ္တပ္ပတီတိ ဩတ္တပ္ပ-မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်တတ်သောကြောင့် ဩတ္တပ္ပမည်၏။

ဥဘော ပါပါနံ ဇေဂုစ္ဆ-ဥတ္တာသလက္ခဏာ ကမာ၊

တေသံ အကရဏရသာ၊ တတော သင်္ကောစုပဋ္ဌာနာ၊

အတ္တပ္ပရသဂါရဝ-ပဒဋ္ဌာနာတိ သညိတာ။

လက္ခဏ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [ဥဘော-ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးတို့သည်၊ ပါပါနံ-မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တို့ကို၊ ကမာ-အစဉ်အတိုင်း၊ ဇေဂုစ္ဆဥတ္တာသလက္ခဏာ-စက်ဆုပ်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်းလက္ခဏာရှိကုန်၏။ တေသံ-ထိုမကောင်းမှုတို့ကို၊ အကရဏရသာ-မပြုခြင်းကိစ္စရှိကုန်၏။ တတော-ထိုဒုစရိုက်တို့မှ၊ သင်္ကောစုပဋ္ဌာနာ-တွန့်ဆုတ်သောတရားများဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အားထင်လာကုန်၏။] အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ၌ ပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း စက်ဆုပ်ထိုက် ကြောက်ရွံ့ ထိုက်သော ဒုစရိုက်တို့ကို စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာခြင်းသည် ဟိရိ၏လက္ခဏာ၊ ကြောက်ရွံ့

ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်းသည် ဩတ္တပ္ပ၏လက္ခဏာတည်း။ မကောင်းမှု ဒုစရိုက်ကို မပြုမိအောင် ရှောင်ကြဉ်မှုသည် ဟိရီ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးလုံး၏ ကိစ္စတည်း။ ဤတရားနှစ်ပါးသည် “ဒုစရိုက်မှ တွန့်ဆုတ်သော တရားများ”ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်မှာ ထင်လာသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အတ္တပ္ပရသဂါရဝပဒဋ္ဌာနာတိ-မိမိ သူတစ်ပါးအပေါ်၌ လေးစားရိုသေခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏ဟူ၍၊ သညိတာ-သိမှတ်အပ်ကုန်၏။] ဟိရီသည် မိမိကို လေးစားမှုလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၍၊ ဩတ္တပ္ပကား သူများကို လေးစားမှုလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဟိရီသည် အမျိုးကောင်းသမီးနှင့် တူ၍၊ ဩတ္တပ္ပကား ပြည့်တန်ဆာမနှင့် တူ၏ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ပြီ။

ချဲ့ဦးအံ့-အမျိုးကောင်းသမီးသည် မိမိ၏ မြင့်မြတ်သော မျိုးရိုးဇာတိရှိပုံကို လေးစားသောအားဖြင့် မိမိအိမ်ရှင်မှ တစ်ပါးသော ယောက်ျားနှင့် ဖောက်ပြန်ရမည်မှ စက်ဆုပ်၏။ ထို့အတူ ဟိရီသူသည်လည်း မိမိ၏ အမျိုးအနွယ်၊ ကြီးရင့်သောအရွယ်၊ အကြားအမြင် ဗဟုသုတ၊ ရဲစွမ်းသတ္တိဟူသော ဂုဏ်ကို အစွဲပြု၍ “ငါကဲ့သို့သော သူသည် ဤကဲ့သို့သော ဒုစရိုက်ကို မပြုထိုက်”ဟု မိမိကိုယ်ကို အလေးပြုလျက် ဒုစရိုက်မှ စက်ဆုပ်ရွံရှာ ရှောင်ခွါသည်။

ပြည့်တန်ဆာမ ကိုယ်ဝန်တည်လျှင် ယောက်ျားတို့က စက်ဆုပ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်ယောက်ျားတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့် ပြည့်တန်ဆာမသည် ကိုယ်ဝန်တည်မည့်ဘေးမှ ကြောက်ရွံ့၏။ “လောက၌ ကိုယ်စောင့်နတ် စသော နတ်များနှင့် အဘိညာဏ်ရသော တန်ခိုးရှင်တို့သည် တိတ်တဆိတ် မကောင်းမှု ပြုနေသူတို့ကို သိမြင်ကြကုန်၏။ ငါသည် လုံခြုံလှပြီဟု သဘောထား၍ ဒုစရိုက်ကို ပြုလျှင် ထိုပညာရှင်များ၏ အလယ်မှာ ကဲ့ရဲ့ဖွယ် ဖြစ်တော့လိမ့်”ဟု သူတစ်ပါးတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့် ဩတ္တပ္ပသည် ဒုစရိုက်မှ ကြောက်ရွံ့၏။

ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပအတု။ ။ ဒုစရိုက်အရာ မဟုတ်ပါဘဲလျက် ဘုရားသွား၊ ကျောင်းတက်၊ ဥပုသ်စောင့်၊ တရားနာ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် ဆိုင်သော အရာတို့၌ ရှက်စနိုး ကြောက်ရွံ့၍ တွန့်ဆုတ် တွန့်ဆုတ် လုပ်တတ်သော

အမူအရာမျိုးလည်း ရှိသေး၏။ ထိုအရာမျိုးကား ဟိရီ ဩတ္တပ္ပ မဟုတ်၊ “မာယာ”တည်း။ တရားကိုယ်အားဖြင့် တဏှာပြဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပင် ဖြစ်သည်။ တစ်စုံတစ်ခု မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကို ပြုပြီးနောက် သူတကာသိ၍ ရှက်ကြောက်မှုမျိုးကား ဒေါမနဿပြဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သာတည်း။ ဆရာသမား လူကြီးသူမများကို မထီလေးစား မဖြစ်ရ အောင် အလေးပြုရသည့်အတွက် ရှက်သော အမူအရာ၊ ကိုယ်လက် အညစ် အကြေး သုတ်သင်ရာ၌ ရှက်သော အမူအရာတို့ကား ရိုသေလေးစားမှုအတွက် ကုသိုလ်ဖြစ်ထိုက်သော အချက်များဖြစ်၍ ဟိရီ ဩတ္တပ္ပအစစ်ဟု ဆိုရန်ရှိသည်။

ကမ္ဘာလောကစောင့်တရား။ ။ ဤဟိရီ ဩတ္တပ္ပတရားနှစ်ပါးတို့က စောင့်ကြပ်နေသောကြောင့်သာ လူသတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ အတော်အတန် စင်ကြယ်နေသည်။ ဤတရားတို့ကင်မဲ့နေလျှင် အမိနှင့်သား၊ အဘနှင့်သမီးတို့ ဖောက်ပြား၍ တိရိစ္ဆာန်တွေနှင့် မခြားဘဲ ရောယှက်ရှုပ်ထွေးကာ မကြား ကောင်း မနာသာတွေ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤတရားနှစ်ပါးကို “လောက ပါလ-ကမ္ဘာစောင့်တရား”ဟု လည်းကောင်း၊ “သုက္ကဓမ္မ-ဖြူစင်သန့်ရှင်းကြောင်း တရား”ဟု လည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။

[ဆောင်] ဒုစရိုက်ဆိုး၊ အမိုက်မျိုးမှ၊ ရှက်စနိုးမှု၊ ဟိရီဟု၊ ကြောက်မှု၊ ဩတ္တပ္ပ တည်း။

-----*-----

အလောဘ။ ။ န လုပ္ပတီတိ အလောဘော၊ အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော။
အပရိဂ္ဂဟရသော အန-လ္လီနဘာဝုပဋ္ဌာနကော။

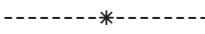
ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ။ ။ [န လုပ္ပတီတိ-မလိုချင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အလောဘော-မည်၏။ အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော-လိုချင်ဖွယ်အာရုံ၌ မငြိမိပျက်သု၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ ရှိ၏။] လောဘသည် ရူပ သဒ္ဒ စသည်အာရုံ ကာမဂုဏ် ကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်ငြိမိပျက် လိုချင်တတ်၏။ အလောဘကား ထိုကာမ ဂုဏ်တွေကို မလိုချင်တတ်။ ထို့ကြောင့် အလောဘသည် လောဘနှင့် ဖြောင့် ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ ဤစကားအရ-တွေ့ရာ မြင်ရာ မလိုချင်မှု ဟူသမျှ

ကို အလောဘဟု မမှတ်ရ၊ ကုသိုလ်နှင့်စပ်၍ ကောင်းမြတ်သော အရာကို မလိုချင်မှုမှာ သမ္မာဆန္ဒ ဝီရိယ နည်းပါး၍ ကောသဇ္ဇတရား စိတ်ညံ့ စိတ်ဖျင်း များသောကြောင့်သာ ဖြစ်သည်-ဟုမှတ်ပါ။

ရသ။ ။ [အပရိဂ္ဂဟရသော-ငါ့ဥစ္စာဘဲ၊ တမ်းတမ်းစွဲလျက်၊ မသိမ်းဆည်းခြင်း ကိစ္စရှိ၏။] ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်ဝတ္ထုကိုမျှ “ငါ့ဥစ္စာ” ဟုသိမ်းဆည်း ခြင်း မပြုတော့သကဲ့သို့၊ အလောဘသည်လည်း လောဘ၏ မည်သည့်အာရုံ ကာမဂုဏ်ကိုမျှ “ငါ့ဥစ္စာ” ဟု မသိမ်းပိုက်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ “မသိမ်းပိုက်ခြင်းကိစ္စ ကို အလောဘ၏ ကိစ္စ” ဟု မမှတ်ရ၊ “အရမ်းမဲ့ဖြန်းတီးပစ်ခြင်းကို အလောဘ၏ ကိစ္စ၊ ဝါ-ကုသိုလ်ရသည်” ဟု မမှတ်ရ၊ “ရှေ့နောက် တိုင်းထွာတတ်သော အလိမ္မာ အဆင်ခြင် သမ္ပဇင်မရှိသဖြင့် မောဟအတွက် မိုက်မှားချက်တစ်မျိုး” ဟု မှတ်ရမည်။ ရှေ့နောက် တိုင်းထွာ အရာရာ သိမ်းဆည်းမှုမှာ သတိသမ္ပဇင်၏ ကိစ္စသာတည်း၊ မလျှူဒါန်း မပေးကမ်း မသုံးစွဲဘဲ သိမ်းဆည်းထားမှုသာ လောဘ၏ကိစ္စဖြစ်သည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [အနုလ္လိနဘာဝဥပဋ္ဌာနကော-မငြိကပ်လိုသော သဘော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။] မစင်တွင်းသို့ ကျရောက်သူသည် မိမိ၌ မစင်တွေ ငြိကပ် ပေနေသော်လည်း စိတ်အားဖြင့် မငြိကပ်လိုသကဲ့သို့၊ အလောဘဓာတ်ခံ ရှိသူသည် လောဘ၏အာရုံ ကာမဂုဏ်တွေနှင့် မလွဲသာ၍ ထွေးရောယှက်တင် နေရစေကာမူ စိတ်အလိုအားဖြင့် ထိုအာရုံတို့၌ မငြိကပ် ပြတ်ပြတ်ကင်းကင်း ရှင်းရှင်းနေလိုသော သဘောရှိ၏။

[ဆောင်] လောကီအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်ကို၊ စုံစုံမက်မက်၊ နှစ်သက်မရှိ၊ မကပ်ငြိ ပေ၊ မလိုပေ၊ ဆိုလေ အလောဘချည်းတည်း။

အဒေါသ။ ။ န ဒုဿတီတိ အဒေါသော၊ အစက္ကှိကတ္ထလက္ခဏော၊ အာယာတဝိနယရသော၊ သောမ္မဘာဝုပဋ္ဌာနကော။

ဝစနတ္ထ၊လက္ခဏာ။ ။ [န ဒုဿတီတိ-မဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်

ကြောင့်၊ အဒေါသော-မည်၏။ အစက္ကိကတ္ထလက္ခဏော-မကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ ဒေါသသည် ယှဉ်ဖက်စိတ်ဓာတ်နှင့် ကိန်းဝပ်ရာ သတ္တဝါကို ဖျက်ဆီးတတ်သကဲ့သို့၊ အဒေါသသည် မဖျက်ဆီးတတ်။ ထို့ကြောင့် ဒေါသနှင့်ဆန့်ကျင်ကာ မကြမ်းတမ်းခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ [အာယာတဝိနယရသော-ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု၊ ဒေါသစုကို၊ တစ်ခုမကျန်၊ ပယ်လှန်ခြင်းကစွဲရှိ၏။ သောမ္မဘာဝဥပဋ္ဌာနကော-စန်းလအသွင်၊ ကြည်လင်အေးမြသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။]

မေတ္တာ။ ။ ဤအဒေါသကိုပင် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကြည်လင် အေးမြစွာ ဖြစ်နေသောအခါ အပ္ပမညာဗြဟ္မဝိဟာရ၌ပါသော “မေတ္တာ” ဟုဆို ရ၏။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာစစ်မှန်သမျှ တရားကိုယ်မှာ အဒေါသချည်းတည်း။ သို့သော် အဒေါသဟူသမျှကိုကား “မေတ္တာ” မည်၏ဟု မမှတ်သင့်။ သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံမပြုဘဲ ဘုရားဖူး တရားနာစသော အခြားကုသိုလ်အရာ၌ မေတ္တာမဟုတ်၊ ဒေါသသာ။ [မေတ္တာတုကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ပြအံ့။]

[ဆောင်] ယှဉ်ဖက်စိတ်ဓာတ်၊ ကိန်းဝပ်မိရာ၊ သတ္တဝါကို၊ ကြည်သာရွှင်ပျ၊ အေးမြစေသော၊ ထိုသဘော အဒေါသချည်းတည်း။

အမှာ။ ။ ဤအဒေါသ၏အခြားကဲ့၌ ပါဠိတော်မှာ အမောဟကို ဟောတော်မူပါသော်လည်း အမောဟဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ပညာပင် ဖြစ်ရကား ဉာဏဝိပလ္လင် သောဘနစိတ်များနှင့် မဆက်ဆံနိုင်။ ထို့ကြောင့် “သောဘနသာဓာရဏ (သောဘနစိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောတရား)” ဟူသော နာမည်နှင့် မတန်ရကား၊ သောဘနသာမန်ကိုပြရာ နောက်ပိုင်းကျမှ “ပညိန္ဒြေ” ဟူသော အမည်ဖြင့် ပြလိမ့်မည်။

-----*-----

တတြမဇ္ဈတ္တတာ။ ။ မဇ္ဈတ္တ၌ အတ္တသဒ္ဒါသည် “သဘော” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ မဇ္ဈေ + ဌိတော + အတ္တာ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော၊ ယဿ- အကြင်သမ္ပယုတ် တရားအပေါင်း၏။ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဌိတော-တည်သော၊

အတ္တာ-သဘောသည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဇ္ဈတ္တာ-မည်၏၊ မိမိတို့ ကိစ္စ၌ အယုတ်အလွန်မရှိဘဲ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော တရားအပေါင်း တည်း၊ မဇ္ဈတ္တဿ-အလယ်အလတ်ဝယ် တည့်မတ်သောသဘောရှိသော တရားအပေါင်း၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်၊ မဇ္ဈတ္တတာ-မည်၏၊ ဖုသန၊ အနုဘဝန စသော ကိစ္စတို့၌ယူတ်လည်း မယုတ်၊ လွန်လည်း မလွန်ဘဲ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည့်မတ်စွာဖြစ်ကြခြင်းသည် ဤမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက် ကြောင့်တည်း၊ “မဇ္ဈတ္တတာ-အလယ်အလတ်၌ တည့်မတ်သောသဘောရှိသော တရားအပေါင်း၏ ဖြစ်ကြောင်း” ဟု သဒ္ဒါနက်ရှိသော်လည်း “လျစ်လျူရှုခြင်း” ဟူ သော သင်္ကေတအနက်ကသာ အဓိပ္ပာယ် သာ၍ထင်ရှားသည်၊ ထို့ကြောင့် “မဇ္ဈတ္တတာ-လျစ်လျူရှုခြင်းသဘော” ဟု အနက်ဆိုပါ၊ “တတြ” သဒ္ဒါကား လိုရာအနက်ကို စွဲနိုင်သော နိပါတပစ္စယန္တ ပုဒ်တည်း၊ တတြ-ထိုယှဉ်ဖက်တရား တို့၌၊ မဇ္ဈတ္တတာ-လျစ်လျူရှုခြင်းသည်၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ-မည်၏။

တတြမဇ္ဈတ္တတာ နာမ၊ သမဝါဟိတလက္ခဏာ၊
ဦနာဓိကဝါရဏရသာ၊ မဇ္ဈတ္တတာဝုပဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ၊ ရသာ။ ။ [တတြမဇ္ဈတ္တတာ နာမ-တတြမဇ္ဈတ္တတာမည်သည်၊ သမဝါဟိတလက္ခဏာ-ယှဉ်ဖက်တရားကို ညီမျှစွာ ဆောင်ထားခြင်းလက္ခဏာရှိ ၏၊ ဦနာဓိကဝါရဏရသာ-အယုတ်အလွန်နှစ်ပါးကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။] ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို မိမိတို့ကိစ္စ၌ ညီညီမျှမျှဖြစ်အောင် ရွက်ဆောင်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏၊ မိမိတို့ ကိစ္စ၌ အယုတ်အလွန်ကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စရှိသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ။ [မဇ္ဈတ္တဘာဝုပဋ္ဌာနာ-လစ်လျူရှုခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အားထင်လာ၏။] “လစ်လျူရှု” ဟူရာ၌ “ဂရုမစိုက်ဘဲ ပစ်ထားခြင်း ဟု မမှတ်ရ၊ အာဇာနည်းမြင်းနှစ်စီးကို ကပ်ယှဉ်၍ ရထားကို မောင်းနှင်သော ထားထိန်းသည် တစ်စီးက တစ်စီးကို မလွန်ဘဲ အညီအမျှ သွားနေသော မြင်းများကို ဆွဲလည်းမဆွဲ၊ နှင်တံဖြင့်လည်း မတို့ဘဲ၊ လစ်လျူပြု-အသင့်ရှု နေသကဲ့သို့၊ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ညီညီမျှမျှ ရွက်ဆောင်ကြသော တရားတို့ကို လွန်အောင်လည်းဗျာပါရ မပြု-ယုတ်အောင်လည်း ဗျာပါရမပြုဘဲ၊ သင့်တင့်

သောအားဖြင့်ရှုနေခြင်းကို “လစ်လျူရှု” ဟု ဆိုသည်။

ညီမျှအောင် ဆောင်မှုနှင့် လစ်လျူရှုမှု။ ။ လက္ခဏာတုန်းက “ညီမျှအောင် ဆောင်ထားခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဤ၌ “လစ်လျူရှုခြင်း” ဟု ဆို ပြန်ရာ ရှေ့နောက်မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-ယခင် ဥပမာ၌ မြင်းနှစ်စီးတို့ အညီအမျှ ပြေးနေသည်ကို ရထားထိန်းက ဗျာပါရမပြု၊ လစ်လျူရှုသော်လည်း ရထားထိန်း၏ အရှိန်ကြောင့်သာ မြင်းနှစ်စီးတို့ ညီမျှစွာ ပြေးသွားသောကြောင့် မြင်းနှစ်စီးတို့ ညီမျှစွာ ပြေးသွားရအောင် ရထားထိန်း ကပင် ဆောင်ရာရောက်သကဲ့သို့၊ တကြမဇ္ဈတ္တတာ၏ အရှိန်ကြောင့်သာ မိမိတို့ကိစ္စ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ ညီမျှစွာ ဖြစ်ရကား ထိုကဲ့သို့ အညီအမျှ ဖြစ်အောင် တကြမဇ္ဈတ္တတာကပင် ဆောင်ရာရောက်သောကြောင့် ရှေ့ နောက် မဆန့်ကျင်ပါ။ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဥပမာတစ်မျိုး ရှိသေး၏။]

ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌လာမည့် ဥပေက္ခာဗြဟ္မ ဝိဟာရ(အပ္ပမညာ)ဟူသည်လည်း ဤတကြမဇ္ဈတ္တတာပင်တည်း။ “တကြ- ထိုထိုသတ္တဝါတို့၌၊ မဇ္ဈတ္တတာ-လစ်လျူရှုခြင်းသည်၊ တကြမဇ္ဈတ္တတာ- မည်၏” ဟု တကြအရ ထိုထိုသတ္တဝါကို စွဲပါ။ “သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုသော ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ” ဟု ဆိုလျှင်တရားကိုယ်မှာ တကြမဇ္ဈတ္တတာတည်း၊ တကြမဇ္ဈတ္တတာဟူသမျှကိုကား ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဟု မမှတ်ရ၊ ဘုရားဖူး တရားနာစသော ကိစ္စတို့၌ပါသော တကြမဇ္ဈတ္တတာသည် ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ မဟုတ်။

[ဆောင်] ကိုယ်စီကိစ္စ၊ ရွက်ဆောင်ကြသဖြင့်၊ သမ္ပယုတ်ဆို၊ များထိုထိုဝယ်၊ အလယ်အလတ်၊ တည့်မတ်အောင်ပြု၊ လစ်လျူရှု၊ ခေါ်မှု မဇ္ဈတ္တ တာတည်း။

-----*-----

ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ။ ။ [ကာယသဒ္ဓါ “အပေါင်း” အနက်ကို ဟော၏။ အပေါင်းဟူသည်လည်း စေတသိက်အပေါင်းတည်း၊ ပဿန္တနံ ပဿဒ္ဓိ၊ ကာယဿ + ပဿဒ္ဓိ ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တဿ + ပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ၊ ပဿန္တနံ-

ငြိမ်အေးခြင်း၊ ငြိမ်းအေးကြောင်းသည်၊ ပဿဒ္ဓိ-မည်၏။ ကာယဿ-စေတသိက် အပေါင်း၏။ ပဿဒ္ဓိ-ငြိမ်းအေးခြင်း ငြိမ်းအေးကြောင်းသည်၊ ကာယပဿဒ္ဓိ-မည်၏။]

ပဿဒ္ဓိယော ကာယစိတ္တ-ဒရထောပသမလက္ခဏာ၊
တဿ နိမ္မဒ္ဓနရသာ၊ သန္တသိတျုပဋ္ဌာနကာ၊
ကာယစိတ္တပဋ္ဌာနာ၊ ဥဒ္ဓစ္စာဒိပစ္စနိကာ။

လက္ခဏာရသ။ ။ [ပဿဒ္ဓိယော-ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိတို့သည်၊ ကာယစိတ္တဒရထပသမလက္ခဏာ-စေတသိက်ပူ စိတ်အပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏။ တဿ-ထိုပူလောင်ခြင်းကို၊ နိမ္မဒ္ဓနရသာ-နှိမ်နင်းခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏] “ဥဒ္ဓစ္စသည် မငြိမ်သက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏”ဟု ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥဒ္ဓစ္စ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာ(အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)တို့သည် မငြိမ်မသက် ရောက်ရက်ခတ်ဆူ၊ ပူပူလောင်လောင် ရှိကြကုန်၏။ ဤသောဘနတရားတို့ကား ထိုဥဒ္ဓစ္စပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာအပူဓာတ်တို့မှ ကင်းစင်ကြသဖြင့် အေးမြငြိမ် သက်ကုန်၏။ ထိုသို့ ငြိမ်းအေးရာဝယ် စေတသိက်အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးမှုသည် ကာယပဿဒ္ဓိ၏ လက္ခဏာဖြစ်၍၊ စိတ်၏ ငြိမ်အေးမှုကား စိတ္တပဿဒ္ဓိ၏ လက္ခဏာတည်း။ ကာယပဿဒ္ဓိက စေတသိက်များ၏ ပူလောင်မှုကို နှိမ်နင်း ပယ်ရှားခြင်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိက စိတ်၏ ပူလောင်မှုကို နှိမ်နင်းပယ်ရှားခြင်း ကိစ္စရှိသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ပဒဋ္ဌာန်။ ။ သန္တတီတိ ဥပဋ္ဌာနကာ-ငြိမ်သက်အေးမြသော တရားများဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဋ္ဌာနာ- စေတသိက်အပေါင်းနှင့် စိတ်သာလျှင် နီးစွားသောအကြောင်း ရှိကုန်၏။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိ ပစ္စနိကာ-ဥဒ္ဓစ္စပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာစိတ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။ [အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားပြီ။]

[ဆောင်]ဥဒ္ဓစ္စစေ၊ ပြဋ္ဌာန်းပေသည့်၊ ကိလေသာဟူ၊ အပူစိတ်သဖြင့်၊ စေတ သိက်အပေါင်း ငြိမ်းအေးကြောင်းကို၊ ကာယဆိုဘိ၊ စိတ်၏အေးမြ၊ ဖြစ်ကြောင်းပြ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ။

ပဿဒ္ဓိ စသည်ကို နှစ်ပါးစီဟောပုံ။ ။ သဒ္ဓါစသော စေတသိတ်တို့၌ နှစ်ပါးစီတွဲ၍ မဟောဘဲ ဤပဿဒ္ဓိစသော စေတသိတ်တို့ကိုသာ အဘယ်ကြောင့် နှစ်ပါးစီ တွဲ၍ ဟောတော်မူပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-စိတ္တပဿဒ္ဓိ စိတ္တလဟုတာ စသည်တို့ကြောင့် စိတ်၏ငြိမ်းအေးမှု ပေါ့ပါးမှုစသည်သာ ဖြစ်၏။ စေတသိက် ၏ ငြိမ်းအေးမှု ပေါ့ပါးမှု စသည်မဖြစ်နိုင်၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၊ ကာယလဟုတာ စသည်တို့ကြောင့်ကား စေတသိက်အပေါင်းဟူသော နာမကာယ၏ ငြိမ်း အေးမှု ပေါ့ပါးမှုစသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ရူပကာယ၏ ငြိမ်းအေးမှုပေါ့ပါးမှု စသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပဿဒ္ဓိစသော စေတသိတ်တို့ကိုသာ နှစ်ပါးစီတွဲ၍ ဟောတော်မူသည်။

မဟာဋီကာ။ ။ ဧတ္ထ စ စိတ္တပဿဒ္ဓိအာဒိဟိ စိတ္တမေဝ ပဿဒ္ဓိ လဟု မုဒု ကမ္မညံ ပဂုဏံ ဥဇ္ဇ စ ဟောတိ၊ ကာယပဿဒ္ဓိအာဒိဟိ ပန ရူပကာ ယောပိ၊ တေနေဝေတ္ထ ဘဂဝတာ ဓမ္မာနံ ဒုဝိဇ္ဇတာ ဝုတ္တာ၊ န သဗ္ဗတ္ထ။

ဤကျမ်း၏ ထင်မြင်ချက်။ ။ ယခု ဖွင့်ပြခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်မှာ ရှေးဋီကာတို့ ဖွင့်ထားသော အဓိပ္ပာယ်သာတည်း၊ ဤကျမ်း၏ ထင်မြင်ချက်မှာ ထိုဋီကာတို့ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း ဟုတ်လိမ့်မည်မထင်၊ ပဿဒ္ဓိ (ငြိမ်းအေးခြင်း)သဘောသည် ဖဿ ဝေဒနာကဲ့သို့ တမျိုးတည်းသာ ရှိသင့်၏။ စိတ်၏ ငြိမ်းအေးမှုက တစ်မျိုး စေတသိတ်၏ ငြိမ်းအေးမှုက တစ်မျိုးဟု သဘောနှစ်မျိုး မရှိသင့်၊ ဖဿဝေဒနာ စသည်ထက် ထူချားသော အချက်ကား-ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည် စိတ် စေတသိတ်၌သာ မက၊ ငြိမ်းအေးသော ထိုစိတ်စေတသိတ်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ် များလည်း ငြိမ်းအေးရကား စိတ္တဇရုပ်မှာ အငြိမ်းဓာတ်ကူးစက်၍ တစ်ကိုယ်လုံး အငြိမ်းတုံး အအေးတုံး ဖြစ်နေ ကြောင်းကို သိစေတော်မူလိုသောကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် သမုစ္စည်းပိုင်း (ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ)၌ “သင်္ကပ္ပပဿဒ္ဓိ စ ပီတုပေက္ခာ”ဟု ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ နှစ်မျိုးမခွဲဘဲ ပဿဒ္ဓိစေတသိတ် တစ်မျိုးတည်းသာ တရားကိုယ်ပြသည်။ [လဟုတာ၊ မုဒုတာ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

-----*-----

ကာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ။ ။ လဟုနော ဘာဝေါ လဟုတာ၊

လဟုနော-လျင်မြန်ပေါ့ပါးသည်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ လဟုတာ-မည်၏။ “ကာယဿ + လဟုတာ ကာယလဟုတာ, စိတ္တဿ + လဟုတာ စိတ္တ လဟုတာ”။

လဟုတာယော ကာယစိတ္တ-ဂရုတာသမလက္ခဏာ၊
တဿာ နိမ္မဒ္ဒနရသာ, အဒန္တတာ ဥပဌာနာ၊
ကာယစိတ္တပဌာနာ, ထိနိမိဒ္ဒပစ္စနိကာ။

လက္ခဏ, ရသ။ ။ [လဟုတာယော-လဟုတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တဂရုတာ သမလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်းနှင့် စိတ်တို့၏ လေးလံကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ငြိမ်းစေခြင်းလက္ခဏာရှိကုန်၏။ တဿာ-ထိုလေးလံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ နိမ္မဒ္ဒန ရသာ-ကုန်၏။] အကုသိုလ်တရားတို့သည် ထိနိမိဒ္ဒတို့၏ ဖိနှိပ်ဟန့်တား မှုကြောင့် လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းသကဲ့သို့ ရှိကြကုန်၏။ဘဝင်တွေများစွာ ခြားလျက် ဝိထိစိတ် အဖြစ်မပြန်ဘဲ နှေးနှေးကန်ကန် ရှိကြကုန်၏။ ဤသောဘနတရား တို့ကား ထိုထိနိ မိဒ္ဒပြဌာန်းသော ကိလေသာတို့မယှဉ်သဖြင့် လျင်မြန်ပေါ့ပါး ကုန်၏။ ကာယလဟုတာသည် စေတသိက်များ၏ လေးလံ နှေးကန်မှုကို နှိပ်နင်းပယ်ရှား၍ စိတ္တလဟုတာက စိတ်၏လေးလံမှုကို နှိပ်နင်းပယ်ရှား သည်ဟု ဋီကာတို့ အဆိုအတိုင်း မှတ်ပါ။

ပေါ့ပါးလျင်မြန်ပုံ။ ။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု လုပ်ငန်း၌လည်းကောင်း, အနိစ္စ စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းမှု စသည်၌လည်းကောင်း, ကုသိုလ်ကြိယာ ဇောဝီထိတို့၏ အကြားအကြားဝယ် ဘဝင်များစွာ မခြားဘဲ ဘဝင်အစဉ်မှ ထကာ ထကာ ဇောဝီထိတို့ကို သွက်သွက် လက်လက် ဆက်၍ ဆက်၍ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကို “ လဟုတာ(လျင်မြန်ပေါ့ပါးသောသဘော)”ဟုဆိုသည်။ “လျင်မြန်ပေါ့ပါး”ဟူသော စကားအရ “သောဘနတရားများသည် အသောဘနထက် အဖြစ်အပျက်မြန်၏”ဟု မမှတ်မှားလင့်၊ ဖြစ်ပျက်ရာ ကာလမှာ ခဏတ္တယချင်း တူမျှသည်။ [ထိနိမိဒ္ဒါဒိ ပဋိပက္ခဘာဝေန ကုသလကမ္မေ (ခမ္မေ) အနိစ္စာဒိမနသိကာရေ စ သီယံ သီယံ ပရိဝတ္တန- သမတ္တတာ လဟုပရိဏာမတာ ၊ပေ၊ သာ ဟိ ပဝတ္တမာနော သီယံ ဘဝင်

ဝုဋ္ဌာနဿ ပစ္စယော ဟောတိ-မူလဓိကာ။]

ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အဒန္တတာဥပဋ္ဌာနာ-မလေးမလံ မနွေးကန်
ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ ကာယစိတ္တ
ပဒဋ္ဌာနာ-ကိုယ် စိတ်နှစ်ပါးလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိကုန်၏။ ထိနမိဒ္ဓပစ္စနိကာ-
ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်၏။] ဤလဟုတာ၏
အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း လျင်မြန်ပေါ့ပါး၏။ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်နေသော
အခါ ခန္ဓာကိုယ် ပေါ့ပါးပုံ၊ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ အကူအညီရသောအခါ ကောင်းကင်သို့
ပင် ပျံတက်နိုင်ပုံများကို ထောက်၍၊ ဤလဟုတာစေတသိက်များ၏ သတ္တိကို
သိပါ။

[ဆောင်] ဒိဋ္ဌိမာန၊ ပဋ္ဌာနပေ၊ ကိလေသာစု၊ မယှဉ်ဆိတ်သဖြင့်၊ စေတသိက်
ပေါင်း၊ လျင်မြန်ကြောင်းကို၊ ကာယဆိုဘိ၊ စိတ်၏လျင်စွ၊ ဖြစ်ကြောင်း
ပြ၊ စိတ္တလဟုတာတည်း။

-----*-----

ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ။ ။ မုဒုနော-နူးညံ့ ပျော့ပျောင်းသည်၏။
ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ မုဒုတာ-မည်၏။ “ကာယဿ + မုဒုတာ
ကာယမုဒုတာ’ စသည် တွဲပါ။

မုဒုတာယော ကာယစိတ္တ-ထဒ္ဓတာသမလက္ခဏာ၊

တဿာ နိမ္မဒ္ဓနရသာ၊ အပ္ပဋိယာတုပဋ္ဌာနကာ၊

ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ ဒိဋ္ဌိမာနပစ္စနိကာ။

လက္ခဏာ၊ ရသ။ ။ [မုဒုတာယော-မုဒုတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တထဒ္ဓတာသမ
လက္ခဏာ-စေတသိက်ပေါင်း စိတ်တို့၏ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို
ငြိမ်းစေခြင်းလက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ တဿာ-ထိုခက်ထန်ကြမ်းတမ်းကုန်သည်၏
အဖြစ်ကို၊ နိမ္မဒ္ဓနရသာ-ကုန်၏။] ဒိဋ္ဌိမာနပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တပွားဒ်တို့
သည် အတ္တစွဲလမ်းမှု၊ ငါ ငါဟု မှတ်ထင်မှုတို့ဖြင့် မည်သူ့ကိုမျှ ဂရုမစိုက်
အမှုမထား ဆောင့်ကြားကြွားနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကာ လွန်စွာ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်း
ကြကုန်၏။ ဤသောဘနတရားတို့ကား ထိုဒိဋ္ဌိမာနတို့ မယှဉ်မှုကြောင့်

နူးနူးညံ့ညံ့ ဖြစ်လျက် ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းခြင်း မရှိကြကုန်၊ ကာယမုဒုတာသည် စေတသိက်အပေါင်း၏ ခက်ထန်ခြင်းကို နှိပ်နင်းပယ်ရှား၍ စိတ္တမုဒုတာက စိတ်၏ ခက်ထန်ခြင်းကို နှိပ်နင်းပယ်ရှားသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်။ ။ [အပ္ပဋိဃာတဥပဋ္ဌာနကာ-ကောင်းသောအာရုံ၌ မထိခိုက် မချုပ်ချယ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ ကာယ စိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏။ ဒိဋ္ဌိမာနပစ္စနီကာ-ဒိဋ္ဌိမာနပြဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။] ဤမုဒုတာတို့၏ အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း နူးညံ့ပျော့ပျောင်း၏။ နိဝါတ နိမာန အားကြီးသူတို့၏ ကိုယ်အမူရာ နူးညံ့ပုံကို ထောက်ပါ။

[ဆောင်] ဒိဋ္ဌိမာန၊ ပဋ္ဌာနပေ၊ ကိလေသာစု၊ မယှဉ်မှုကြောင့်၊ နူးညံ့ပျော့ပြောင်း၊ စေတသိက်ပေါင်းကို၊ ကာယဆိုဘိ၊ စိတ်၏ နှုတ်၊ ဖြစ်ကြောင်းပြ၊ စိတ္တမုဒုတည်း။

ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ။ ။ ကမ္မနိ + သာဓု၊ ကမ္မညံ၊ ကမ္မနိ-ဒါနစသော ကောင်းမှု၌၊ သာဓု-ကောင်းမြတ်သော ခံ့ညားသော သဘောသည်၊ ကမ္မညံ-မည်၏။ ကမ္မညဿ + ဘာဝေါ၊ ကမ္မညတာ၊ ကာယဿ + ကမ္မညတာ ကာယကမ္မညတာ။

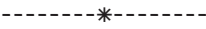
ကမ္မညတာ ကာယစိတ္တ-အကမ္မညတာသမလက္ခဏာ၊
တဿာ နိမ္မဒ္ဒနရသာ၊ သမ္ပတ္တိ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာမစ္ဆန္ဒပစ္စနီကာ။

လက္ခဏာရသ။ ။ [ကမ္မညတာ-ကမ္မညတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တ အကမ္မညတာသမလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်းနှင့် စိတ်၏ ထိုထိုအမှု၌ မကောင်းမွန် မခံ့ညားကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ငြိမ်းစေခြင်းလက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ တဿာ-ထိုမကောင်းမွန်ကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ နိမ္မဒ္ဒနရသာ-ကုန်၏။] ပြအပ်ပြီး သော ထိန မိဒ္ဓ ဥဒ္ဓစ္စကို ချန်၍ ကျန်နိဝရဏတို့နှင့် တွဲယှဉ်ရသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည် ဒါန သီလစသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မကောင်းမွန် မခံ့ညားကုန်။

ထင်ရှားစေအံ့-“လျော့လွန်းတော့ ပတ်” ဟူသကဲ့သို့ ကာမစ္ဆန္ဒ(တဏှာ) ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အာရုံ၌ ငြိတွယ်စေးကပ် ပျော့ဖတ်ဖတ် နိုင်ကုန်၏။ “တင်းလွန်းတော့ပြတ်” ဟူသကဲ့သို့ မာနစသည်တို့ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်တရားတို့လည်း အာရုံကိုယူချက်၌ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းလွန်းကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်မျိုးလုံးပင် အာရုံကို ယူရာ၌ ကောင်းမွန်ခွဲညားသောသဘော မရှိကြကုန်။ ဥပမာ-ရွှေတုံးရွှေခဲသည် ပျော့လွန်းသော်လည်းကောင်း၊ မာလွန်းသော်လည်းကောင်း ပုတီး လက်ကောက် စသည်ကို ပြုလုပ်မှု၌ မကောင်းသကဲ့သို့တည်း။ လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေသည် ထိုထို တန်ဆာမှုကို ပြုလုပ်ဖို့ရန် ကောင်းမွန် ခွဲညားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သောဘနတရားတို့လည်း ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့၏ မယှဉ်မှုကြောင့် အဆင်သင့်ရုံ နူးညံ့လျက် မပျော့လွန်း မမာလွန်းရကား ထိုထိုကုသိုလ်အမှု၌ ကောင်းမွန်ခွဲညားကုန်၏။ ဒါန သီလ စသောကောင်းမှု၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ မခွဲညားခြင်းကိုလည်း ပယ်ရှားနိုင်နင်းကြပေသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [သမ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ(အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိဟု ဆိုလိုသည်။) ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အာရုံပြုနိုင်သောသဘောဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏။ ကာမစ္ဆန္ဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ-ကာမစ္ဆန္ဒစသောနီဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။] ထိုထိုအာရုံကို ယူရာ၌ ကောင်းမွန် ခွဲညားရကား အကြွန်းအကျန်မရှိဘဲ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အာရုံယူနိုင်သော တရားများဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာသည်။ ဤကမ္မညတာတို့ကြောင့် ရူပကာယလည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ လိုက်လိုက်လျောလျောနှင့် ကောင်းသောသဘောရှိပေသည်။

[ဆောင်] ကာမစ္ဆန္ဒ, ပဋ္ဌာနပေ, ကိလေသာဓာတ်, ကင်းစင်လတ်သဖြင့်, များမြတ် စုစု, ကုသိုလ်မှုဝယ်, ခွဲထည်ဘိတောင်း, စေတသိက်ပေါင်းကို, ကာယဆိုဘိ, စိတ်၏ခွဲစွဲ, ဖြစ်ကြောင်းပြ, စိတ္တကမ္မဉ်တည်း။

ကာယပါဂုညတာ, စိတ္တပါဂုညတာ။ ။ ပကဋ္ဌော + ဂုဏော ယဿာတိ

ပဂုဏော၊ ယဿ- အကြင်တရားအပေါင်း၏၊ ပကဋ္ဌော-ကောင်းမြတ်သော၊
 ဂုဏော-ဂုဏ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဂုဏော-မည်၏၊ ပဂုဏသဒ္ဓါ
 သည် “ကောင်းမြတ်သော ဂုဏ်ရှိ၏” ဟူသော သဒ္ဓါအနက်၊ ထိုထိုကိစ္စ၌
 အဝါးဝစ္စာလေ့လာအပ်သည်ဟူသော သင်္ကေတအနက်၊ “ပွန်းတီးသည်-
 ကျေပွန်သည်-ထစ်တိ ထစ်ငေါ့-ညောင်တိ ညောင်နာ မရှိ” ဟူသော
 အဓိပ္ပာယ်နက်များကို ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပကဋ္ဌော + ဂုဏော ယဿ”
 ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ကောင်းမြတ်သောဂုဏ်” ဟူသည် “အဝါးဝစ္စာ လေ့လာ
 ခြင်း၊ ပွန်းတီးခြင်းပင်တည်း” ဟု မှတ်ပါ၊ ပဂုဏဿ-ပွန်းတီးလေ့လာ
 မညောင်နာသည်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ပွန်းတီးလေ့လာ မညောင်
 နာခြင်း) သည်၊ ပါဂုည-မည်၏၊ ပါဂုညမေဝ + ပါဂုညတာ၊ ကာယဿ +
 ပါဂုညတာ ကာယပါဂုညတာ၊ စိတ္တဿဥ + ပါဂုညတာ စိတ္တပါ ဂုညတာ။

ပါဂုညတာ ကာယစိတ္တ-ဂေလညသမလက္ခဏာ၊

တဿ နိမ္မဒ္ဒနရသာ၊ နိရာဒီနဝုပ္ပာနကာ၊

ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ အသဒ္ဓိယပစ္စနိကာ။

လက္ခဏာ၊ ရသ။ ။ [ပါဂုညတာ-ပါဂုညတာတို့သည်၊ ကာယစိတ္တ
 ဂေလညသမလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ နာကျင်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကို ငြိမ်းစေခြင်းလက္ခဏာရှိကုန်၏၊ တဿ-ထိုနာကျင်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကို၊ နိမ္မဒ္ဒနရသာ-နှိပ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။] အသဒ္ဓိယပြဋ္ဌာန်းသော
 အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည် အာရုံယူရာ၌ မကျန်းမမာ နာကျင်သကဲ့သို့
 ရှိကုန်၏၊ ဘောတနတရားတို့ကား ထိုအသဒ္ဓိယပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့နှင့်
 မယှဉ်သောကြောင့် ထိုထိုကောင်းမှု၌ ပွန်းတီးလေ့လာ မနာကျင်ကြကုန်၊
 ယှဉ်ဖက်စိတ် စေတသိက်တို့၏ နာကျင်မှုကို နှိပ်နင်းပယ်ရှားကြကုန်၏။
 [ဤနေရာ၌ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း မိစ္ဆာဓိမောက္ခကို “အသဒ္ဓိယ” ဟု ခေါ်၏။]

ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်။

။ [နိရာဒီနဝုပ္ပာနကာ-

ကိလေသသာတည်းဟူသော အပြစ်အနာ မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
 ယောဂီတို့ဉာဏ်အားထင်လာကုန်၏၊ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏၊
 အသဒ္ဓိယပစ္စနိကာ-အသဒ္ဓိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏

ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း၊[ဤပါဂုဿတ၏အစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း
ထိုထို ကောင်းမှု၌ ပွန်းတီးလေ့လာ၏။]

[ဆောင်] အသဒ္ဓိယ၊ ပဋ္ဌာနပေ၊ ကိလေသာဓာတ်၊ ကင်းစင်ပြတ်သဖြင့်၊
များလတ်သီးသီး၊ ကုသိုလ်ပြီးဖို့ ပွန်းတီးလေ့လာ၊ မကျင်နာတောင်း၊
စေတသိက်ပေါင်းကို၊ ကာယ ဆိုဘိ၊ စိတ်၏လေ့လာ၊ မကျင်နာစွ၊
ဖြစ်ကြောင်းပြ၊ စိတ္တပါဂုဉ်တည်း။

-----*-----

ကာယုဇကတာ၊ စိတ္တုဇကတာ။ ။ ဥဇကဿ-ဖြောင့်မတ်သည်၏။
ဘာဝေါ-သည်၊ ဥဇကတ-မည်၏။ ကာယဿ + ဥဇကတာ ကာယုဇကတာ၊
စိတ္တဿ + ဥဇကတာ စိတ္တုဇကတာ။

ဥဇကတာ ဥဘော ကာယ-စိတ္တအဇ္ဈင်္ဂလက္ခဏာ၊

ကောဋိလ္လနိမ္မဒ္ဒနရသာ၊ အဇိမ္မတာ ဥပဋ္ဌာနာ၊

ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ မာယာသာဌေယျ ပစ္စနိကာ။

လက္ခဏာရသ။ ။ [ဥဘော-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဥဇကတာ-ဥဇကတာတို့
သည်၊ ကာယစိတ္တအဇ္ဈင်္ဂလက္ခဏာ-စေတသိက်အပေါင်းနှင့်စိတ်တို့၏ ဖြောင့်မတ်
ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ကောဋိလ္လနိမ္မဒ္ဒနရသာ-ကိုယ်စိတ်
တို့ ကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို နှိပ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။] မာယာသည်
မိမိ၌ရှိသော အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာ၍ အပြစ်မရှိဟန်ဖြင့် လိမ်လည် လှည့်
ပတ်၏။ သာဌေယျကား မိမိမှာ မရှိသောဂုဏ်ကို ရှိလေယောင် ဟိတ်ဟန်
ဆောင်လျက် စဉ်းလဲကောက်ကျစ်၏။ နှစ်ပါးလုံးပင် အကောက်ဉာဏ်
အလိမ်ဉာဏ်ချည်းဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ တဏှာပြဋ္ဌာန်းသောအကုသိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု ဆိုသင့်၏။ သောဘနတရားတို့ကား ထိုမာယာ သာဌေယျတို့နှင့်
မယှဉ်သောကြောင့် ဖြောင့်မတ်ရိုးသား၍ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှုကို ပယ်ရှား
နိုင်ကြသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [အဇိမ္မတာဥပဋ္ဌာနာ-မကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ-ကုန်၏။

မယာသာဌေယျပစ္စနီကာ-မယာ သာဌေယျ ပဓာနဖြစ်သော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။] ဤဥဇုကတာအစွမ်းကြောင့် ရူပကာယလည်း ဖြောင့်မတ်ရိုးသားသော အမူအရာရှိ၏။

[ဆောင်] မာယာသာဌေယျ၊ ပဋ္ဌာနပေ၊ ကိလေသာဓာတ်၊ ကင်းစင်လတ် သဖြင့်၊ ဖြောင့်မတ်ဘိတောင်း၊ စေတသိက်ပေါင်းကို၊ ကာယဆိုဘိ၊ စိတ်၏ဖြောင့်စွ၊ ဖြစ်ကြောင်းပြ၊ စိတ္တဥဇုတည်း။

-----*-----

ဝိရတိစေတသိက်။ ။ ဝိရမဏံ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဝိရတိ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝတို့ကို ပြခွင့်ကြုံလျက် မပြုကျင့်မှုကို “ရှောင်ကြဉ်”ဟုခေါ်၏။ ဒုစရိုက်သည် ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးလုံးပင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် ဆက်သွယ်နေလျှင် ဒုရာဇီဝ(မကောင်းသော အသက်မွေးမှု) မည်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-မုဆိုးတံငါ လုပ်၍လည်းကောင်း၊ သူခိုးဓားပြလုပ်၍လည်းကောင်း၊ အခြားသူက ငွေပေးသဖြင့် ဝမ်းရေးအတွက် မိစ္ဆာစာရအမှုကို ပြု၍လည်းကောင်း အသက်မွေးလျှင် ထိုကာယဒုစရိုက်များသည် ဒုရာဇီဝ ချည်းတည်း၊ မတရားရှေ့နေ မတရားကွက်စိပ်ဆရာလုပ်၍ အသက်မွေးသော်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးက ငွေပေးသဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ရန်တိုက်ပေးမှု ဆဲရေးမှုပြုသော်လည်းကောင်း၊ ထို ဒုစရိုက်များသည် ဒုရာဇီဝ မည်၏။ ရဟန်းများ၏ ပစ္စည်းလေးပါးအတွက် ပြုအပ်သော ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီဝတို့လည်း ဒုရာဇီဝပင်တည်း။ ထိုအသက်မွေးမှုနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ မုန်း၍ သတ်ခြင်း၊ သက်သက်လိမ်ခြင်းစသည်တို့ကား ကာယဒုစရိုက်တို့သာဖြစ်၍ ဒုရာဇီဝ မဖြစ်။

သမ္မာဝါစာ။ ။ သမ္မာဝါစာသည် ကထာ၊ စေတနာ၊ ဝိရတိအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အကြောင်းအကျိုးနှင့်စပ်၍ အပြစ်ကင်းလတ် ကောင်းမြတ်သော စကားသံသည် ကထာသမ္မာဝါစာမည်၏။ သမ္မာ + ဝစီယတေတိ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာ-အပြစ်ကင်းလတ် ကောင်းမြတ်စွာ၊ ဝစီယတေ-ဆိုအပ်၏။ ထိုကောင်းသော စကားကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝုဋ္ဌော၊ အဘိညာ၊ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာနှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် စေတနာသမ္မာဝါစာ

မည်၏။ သမ္မာ ဝုစ္စတေ ဧတာယာတိ သမ္မာဝါစာ၊ [ဧတာယ-ဤစေတနာဖြင့်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။] တစ်စုံတစ်ခု အမှုအတွက် လိမ်လည် လှည့်ပတ်ဖို့ အချက်ပေါ်ပေါက်နေရာ၌ ထိုလိမ်လည်မှု ဝစီဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်၍ မှန်သောစကားကို ပြောဆိုလိုက်လျှင် ထိုပြောဆိုကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မလိမ်လည်ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေလိုလျှင် ထိုဆိတ်ဆိတ်နေကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်၌လည်းကောင်း၊ ရှောင်ကြဉ်မှု (ဝိရတိ)သဘော ပါဝင်၏။ ဤသမ္မာဝါစာဝိရတိဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သော ဝစီဒုစရိုက်အားလုံးသည် အသက်မွေးကျောင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေရ။

[ဆောင်] အသက်မွေးဖွယ်၊ မဆက်သွယ်ဘဲ၊ နှုတ်ဝယ်ဖြစ်ထိုက်၊ ဒုစရိုက်လျှင်၊ စွန့်ပယ်ကြဉ်၊ ခေါ်တွင်သမ္မာဝါစာတည်း။

သမ္မာကမ္မန္တ။ ။ သမ္မာကမ္မန္တလည်း ကိရိယာ၊ စေတနာ၊ ဝိရတိအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အပြစ်မရှိသောကိစ္စလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်နေသူ၏ ကိုယ်အမှုအရာသည် ကိရိယာသမ္မာကမ္မန္တ မည်၏။ ကရိယတေ ကမ္မံ၊ ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တံ၊ သမ္မာ + ကမ္မန္တံ သမ္မာကမ္မန္တံ၊ ထိုအပြစ်မရှိသော ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ကြောင်း စေတနာသည် စေတနာသမ္မာကမ္မန္တ မည်၏။ သမ္မာ ကရိယတေ ဧတာယာတိ သမ္မာကမ္မာ၊ သမ္မာကမ္မယေဝ သမ္မာကမ္မန္တာ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ကာယဒုစရိုက်ကို ပြုဖို့အချက် ပေါ်လာသောအခါ မပြုဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုလျှင် (အခြားတစ်စုံတစ်ရာ ကိုယ်အမှုကို ပြုသည်ဖြစ်စေ၊ မပြုသည်ဖြစ်စေ) ဝိရတိသမ္မာကမ္မန္တ ဖြစ်၏။ ဤသမ္မာကမ္မန္တ ဝိရတိဖြင့် ရှောက်ကြဉ်ထိုက်သော ကာယဒုစရိုက်အားလုံးသည် အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေရ။

[ဆောင်] အသက်မွေးဖွယ်၊ မဆက်သွယ်ဘဲ၊ ကိုယ်ဝယ်ဖြစ်ထိုက်၊ ဒုစရိုက်လျှင်၊ စွန့်ပယ်ကြဉ်၊ ခေါ်တွင် သမ္မာကမ္မန္တတည်း။

-----*-----

သမ္မာအာဇီဝ။ ။ သမ္မာအာဇီဝသည် ဝီရိယ၊ ဝိရတိအားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် မိရိုးဖလာအတိုင်း လယ်ထွန်မှု ကုန်သွယ်မှု စသည်ကို ပြု၍ဖြစ်စေ၊ ရဟန်းသံဃာဖြစ်လျှင် ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီဝတို့နှင့် မရောယှက်ဘဲ

တရားသဖြင့်သာ ပစ္စည်းလေးပါးကို ရှာဖွေ၍ဖြစ်စေ အသက်မွေးသူတို့၏ လယ်ထွန်ခိုက် ကုန်သွယ်ခိုက် ဆွမ်းခံခိုက် စသည်၌ဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ သည် ဝီရိယာသမ္မာအာဇီဝမည်၏။ [သမ္မာ အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ ဧတေန- ဤဝီရိယဖြင့်၊ သမ္မာ-အပြစ်မဲ့တောင်း၊ ကောင်းမွန်စွာ၊ အာဇီဝန္တိ-အသက်မွေးကြကုန်၏။] သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ အခန်း၌ ပြအပ်သော ဝစီဒုစရိုက် ကာယဒုစရိုက်များသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဥပမာ-မတရား ရှေ့နေလိုက်၍ အသက်မွေးအံ့၊ မုဆိုး တံငါလုပ်၍ အသက်မွေးအံ့၊ မိစ္ဆာဇီဝ အနေသနဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးကို ရရှိသုံးစွဲအံ့၊ “ထိုဒုစရိုက်မျိုးကို မပြုတော့ပါဘူး” ဟု ရှောင်ကြဉ်လိုက်လျှင် သမ္မာ အာဇီဝဝိရတိ ဖြစ်၏။

[ဆောင်] အသက်မွေးမှု၊ ကိုယ်နှုတ်ပြုဖို့၊ ရှေးရှုတိုက်ရိုက်၊ ဒုစရိုက်လျှင်၊ ပယ်ရှောင်ကြဉ်၊ ခေါ်တွင် သမ္မာအာဇီတည်း။

ဝိရတိယော ဒုစရိတ-အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ၊

တတော သင်္ကောစနရသာ၊ အကြိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

သဒ္ဓါဟိရော၊ ဣပ္ပပိစ္ဆ-တာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။

ဝိရတိယော-ဝိရတိတို့သည်၊ ဒုစရိတအဝီတိက္ကမလက္ခဏာ-ဒုစရိုက်၏ တည်ရာဝတ္ထုကို မကျူးလွန်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ [ဒုစရိုက်၏တည်ရာ ဝတ္ထုကား သူ့အသက်၊ သူ့ဥစ္စာစသော ကျူးလွန်အပ်သောဝတ္ထုများတည်း။] တတော-ထိုဒုစရိုက်မှ၊ သင်္ကောစနရသော-တွန့်ဆုတ်ခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ အကြိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ-ဒုစရိုက်မှုတို့ကို မပြုမကျင့် ရှောင်ကြဉ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ သဒ္ဓါဟိရောဣပ္ပပိစ္ဆတာဒိဂုဏ ပဒဋ္ဌာနာ-သဒ္ဓါ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ အပိစ္ဆတာ အစရှိသော ဂုဏ်အပေါင်းလျှင် နီးစွာသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ [များသောအားဖြင့် ဤဂုဏ်များရှိသူသာ ဒုစရိုက်မှ ရှောင်နိုင်မည်-ဟူလို။]

ဝိရတိအပြား။ ။ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ၊ သမ္ပတ္တဝိရတိ၊ သမာဒါနဝိရတိဟု ဝိရတိသုံးပါးပြား၏။ ထိုတွင် “သမုစ္ဆေဒဝသေန-အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်း၏

အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်သော၊ ဝိရတိ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်၊ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ-မည်၏” နှင့်အညီ ဒုစရိုက် ဒုရာဇိဝ၏ အနုသယဓာတ်ကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်သော အားဖြင့်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာဝိရတိတည်း။ ဤသမုစ္ဆေဒဝိရတိ၏ ကာလ ဝိမုတ်ဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ။ သမ္ပတ္တေ-အာရုံ တိုက်ရိုက် ဆိုက်တွေ့လာသည်ရှိသော်၊ ဥပ္ပန္နာ-သော၊ ဝိရတိ-သည်၊ သမ္ပတ္တိ ဝိရတိ-မည်၏။ သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်မထားဘဲ လွန်ကျူးဖွယ် အာရုံ တွေ့မှ ရှောင်ကြဉ်မှုသည် သမ္ပတ္တိဝိရတိမည်၏။

ဇဂ္ဂနဝတ္ထု။ ။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဇဂ္ဂနဥပါသကာ ငယ်ရွယ်စဉ်က မကျန်းမမာ သော မိခင်အတွက် လတ်ဆတ်သော ယုန်သားဓာတ်စာ ကျသောကြောင့် လယ်တောသို့ သွားရာ ကောက်နုကို စားရန်လာသော ယုန်ငယ်ကို အဆင်သင့် ဖမ်းမိ၍ သတ်တော့မည်ဟု ကြံပြီးမှ ပါဏာတိပါတ အပြစ်ကို သတိရသဖြင့် မသတ်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ကာ ချမ်းသာစွာ လွှတ်လိုက်၏။ အိမ်သို့ရောက်လျှင် မိခင်ထံမှောက်ဝယ် “အကျွန်ုပ်သည် နားလည်သောအရွယ်မှစ၍ သူ၏အသက် ကို မသတ်ဖူးပါ”ဟု မှန်ကန်သော သစ္စာစကားကို ဆိုခြင်းဖြင့် မိခင်၏ ရောဂါကို ကင်းရှင်းစေခဲ့သည်။ ဤဝတ္ထု၌ တိုက်ရိုက်တွေ့သော ယုန်ကို မသတ်ဘဲ ရှောင် သော သမ္ပတ္တိဝိရတိ ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြုကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ။

သမာဒါနဝိရတိ။ ။ သမာဒါနဝသေန-သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ခြင်း ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-သော၊ ဝိရတိ-သည်၊ သမာဒါနဝိရတိ-မည်၏။ သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်တုန်းမှားဖြစ်စေ၊ ဆောက်တည်ပြီး နောက်မှဖြစ်စေ သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည်ထားသည့်အတွက် လွန်ကျူးဖို့အချက်မှ ရှောင်ကြဉ် ခြင်းသည် သမာဒါနဝိရတိမည်၏။ ရှေးက ဥပါသကာတစ်ယောက်သည် သီလဆောက်တည်ပြီး၍ လယ်ထွန်ပြီးနောက် ပျောက်သွားသောနွားတို့ကို ရှာစဉ် ဥတ္တရဝဗ္ဗမာနတောင်ပေါ်ဝယ် စပါးကြီးမြွေက ရစ်ပတ်လေသော်၊ လက်၌ပါသော ပဲခွပ်ဖြင့် ခုတ်သတ်ရန် ကြံပြီးမှ ဆောက်တည်ခဲ့သော သီလကို သတိရ၍ ပဲခွပ်ကို လွှတ်ပစ်လေ၏။ သီလ၏ တန်ခိုးကြောင့် မြွေကလည်း လွှတ်သွားလေသည်။ ဤဝတ္ထု၌ သီလဆောက်တည်သည်ကစ၍ တောင်ပေါ်

ရောက်သည့်တိုင်အောင် ဝိရတိ မဖြစ်သေး၊ မြွေကို မသတ်ဘဲရှောင်ကြဉ်လိုက်မှ ဝိရတိဖြစ်သည်။ ဤဝတ္ထုသွားကို ထောက်ထားလျှင် ဤသမာဒါနဝိရတိလည်း ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် နှစ်မျိုးလုံးကို အာရုံပြုနိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုဆရာတို့ ထောက်ထားချက်ကား-

“သမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ ပန သက္ခာပဒသမာဒါနေ စ တတုတ္ထရိ စ အတ္တနော ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇိတွာ ဝတ္ထု အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝိရတိ သမာဒါနဝိရတိတိ ဝေဒိတဗျာ”-

ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ ဒွါရကထာ စကားပင်တည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ထို အဋ္ဌကထာဝယ် သိက္ခာပဒသမာဒါနေဖြင့် “သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည်ခိုက်၌ သမာဒါနဝိရတိ ဖြစ်၏”ဟု ဆိုထား၏။ သို့ဖြစ်လျှင် သိက္ခာပုဒ်ဆောက် တည်ခိုက်မှာ ရှောင်ကြဉ်စရာ မရှိသေး၊ နောင်ခါ လွန်ကျူးဖို့အချက်ကို မှန်းထား၍ အနာဂတ် အာရုံကို အာရုံပြုကာ ဆောက်တည်တုန်းအခိုက်မှာပင် သမာဒါနဝိရတိ ဖြစ်ပြီဟု ထိုဆရာတို့ ယူကြသည်။

စိစစ်ချက်။ ။ ထိုဆရာတို့သည် သိက္ခာပဒသမာဒါနေပုဒ်ကိုသာ ကြည့်ရှု၍ ထိုပုဒ်၏စပ်ရာ “ဝတ္ထု အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော”ပုဒ်တို့ကို သတိပြုဟန် မတူ၊ သိက္ခာပဒသမ္ပဒါနေ၏ စပ်ဖွယ်ပုဒ်အားလုံးကို ပေါင်းရုံးလိုက် လျှင် “သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ခိုက်၌ ဝတ္ထုကို မကျူးလွန်သူတို့အားဖြစ် သော ဝိရတိ”ဟုအဓိပ္ပါယ် ရသောကြောင့် “သတ်ဖို့နွားကြီးကို အနီး၌ထားပြီးမှ (စိတ်ကောင်းရသဖြင့်) မသတ် တော့ပါဘူး”ဟု ရှောင်ကြည်ကာ “ပါဏာတိ- ပါတာ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ”ဟု ဆောက်တည်ရာ၌သာ ဆောက်တည်ခိုက်အခါဝယ် သမာဒါနဝိရတိ ဖြစ်သည်။ ကျူးလွန်ဖွယ်ရာ အာရုံမရှိဘဲ ယခုကာလ ဥပုသ်စောင့်ရာ၌ ဆောက်တည်ပုံမျိုးကား သမာဒါန စေတနာသီလသာ ဖြစ်၍ ဝိရတိသီလ မဖြစ်နိုင်သေး၊ ဤသို့လျှင် သမာဒါန ဝိရတိလည်း ဆောက်တည်ခိုက်မှာဖြစ်စေ၊ ဆောက်တည်ပြီး နောက်မှဖြစ်စေ ပစ္စုပ္ပန်ကျူးလွန်ဖွယ်ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်သည် ဟုမှတ်ပါ။

ထို့ပြင်-နွားတစ်ကောင်ကို ရှေ့မှထား၍ နက်ဖန်သတ်မည်ဟု ကြံစည်ပြီး

မှ “မသတ်တော့ပါဘူး” ဟု ရှောင်ကြည်ရာ၌လည်း နွား၏ ပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတကိုပင် အာရုံပြုသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကျူးလွန်ဖွယ် တိုက်ရိုက်မရှိဘဲ သတ်ဖို့ရန်အာရုံကို မှန်းပြီးမှ အာရုံပြုလျက် သတ်ဖို့ရန် ကြံစည်ရာ၌ကား မနောဒုစရိုက်သာဖြစ်၏။ ထိုမနောဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြည်မှုမျိုးကို လေးနက်စွာ စဉ်းစားလျှင် ရှောင်ကြည်ပုံ မထင်ရှားသောကြောင့် “ထိုမနောဒုစရိုက်၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းသာ ဖြစ်၏” ဟု မှတ်ပါ။ ဤပြုအပ်သော စကားအားလုံးကို ကောက်ချက်ချလျှင် လောကီဝိရတိ (သမ္ပတ္တိ၊ သမာဒါန) နှစ်မျိုးလုံးပင် ပစ္စုပ္ပန်ကို အာရုံပြုကြကြောင်း ထင်ရှားပြီ။ ထို့ကြောင့် သိက္ခာပဒ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌-“ပဉ္စသိက္ခာပါနီ၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာ ရမဏာ” ဟူသောပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာက-“ယသ္မာ စ သဗ္ဗနိပိ ဧတာနိ သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ၊ တဿ၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာနိတိ ဝုတ္တံ” ဟု ဖွင့်၍ မူလဋီကာက-“သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနာတိ သမ္ပတ္တေ ပစ္စုပ္ပန္နေ အာရမဏေ ယထာဝရမိတဗ္ဗတော ဝိရမဏဝသေနာတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။

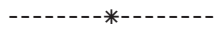
ဆက်ဦးအံ့-အဋ္ဌကထာက “သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနေဝ” အရ သမ္ပတ္တဝိရတိ ကိုသာ ယူ၍ သမာဒါနဝိရတိကို ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ကန့်ကွက်မည်ဟု ထင်မှားမည် စိုးသောကြောင့် ဋီကာ၌ “သမ္ပတ္တေ ပစ္စုပ္ပန္နေ” စသောစကားကို မိန့်ရသည်။ ဆိုလိုရင်းကား ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ တွေ့ကြုံကာမှ ရှောင်ကြဉ်ရသောကြောင့် “သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေန” ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသည်။ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့်လည်း “အာရုံတိုက်ရိုက် ရှိလျှင် မရှောင်ကြဉ်နိုင်” ဟု ကန့်ကွက်နိုင်သည်။ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ဟောပြသော သိက္ခာပဒဝိဘင်း ပါဠိတော်ကြီးက အရင်းခံ သမာဒါနကို မဟောဘဲ သမ္ပတ္တဝိရတိကိုသာ ဟောတော်မူသည်ဟု အဋ္ဌကထာပြလိုရင်း မဟုတ်-ဟူလို။

ဤဆုံးဖြတ်ချက်အရ။ ။ “အနာဂတာရမဏာ” ဟူသော မာတိကာ အကောက်၌ ဝိရတိကို ကြဉ်ပါ။ ထို့ပြင် သိက္ခာပဒဝိဘင်း၌ “ဗဟိဒ္ဓါရမဏာ” ဟူသော ဟောတော် မူသောကြောင့် ဝိရတိတို့ ဗဟိဒ္ဓါကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟု ယူရန်ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်အောင် “ကိုယ့်ကိုယ်ကို သတ်မည်ဟု ကြံစည်ပြီးမှ ရှောင်ကြဉ်ရာ၌လည်း ဝိရတိမဖြစ်နိုင်ပါ။ မကောင်းမှုဒုစရိုက်၏

ကင်းငြိမ်းခြင်းသာ” ဟု ကြံဖွယ်ရှိ၏။ တတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို ထောက်ထား၍ စဉ်းစားဖွယ်များစွာ ရှိပါသေး၏၊ ကျယ်ဝန်းလှ၍ လျစ်လျူရှု ရတော့သည်။

- ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ = သူ့အသက် သူ့ဥစ္စာစသော ကျူးလွန်ထိုက်သော အာရုံများ။ [အကျယ်ကို အဋ္ဌသာလိနီ ဒွါရကထာ၌ ရှု။]
- ဝိတိက္ကမ = ကျူးလွန်ကြောင်းဖြစ်သော ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက်၊
- ဝိရမိတဗ္ဗ = ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သော ထိုဒုစရိုက်များ၊
- ဝိရတိ = ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သဘောတရား။

မှတ်ချက်။ ။ ဤလေးချက်ကို သတိထား၍ “သဗ္ဗာပိ ဧတာ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ ဝတ္ထု အာရမဏံ ကတွာ ဝေရစေတနာဟိယေဝ ဝိရမတိ” ဟူသော သိက္ခာပဒ ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာနှင့်အညီ “ဝိရတိတရားတို့သည် ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် အာရုံတစ်ခုခုကို အာရုံပြု၍ ဝိရမိတဗ္ဗဖြစ်သော ဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ကြသည်” ဟု မှတ်ပါ။ သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ “သမ္မာဝါစာဒိနံ အင်္ဂါနံ တံ တံ ဝိရမိတဗ္ဗဒိ အာရမ္မဏတ္တာ” ဟူသောပါဌ်၌ကား ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုကိုပင် “ဝိရမိတဗ္ဗ” ဟု နာမည်တပ်လျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဆရာတို့လည်း “သုံးထွေဝိရတိ၊ ဝိရမိတဗ္ဗ၊ သမုတ်ရသည့်၊ ကာမနာမ်ရုပ်” ဟု အာရုံပြုခန်း၌ မိန့်တော်မူကြသည်။

အပ္ပမညာ။ ။ နတ္ထိ ပမာဏံ ဧတသောတိ အပ္ပမာဏော၊ ဧတဿ- ဤသတ္တဝါအပေါင်း၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ပမာဏသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ- ကြောင့်၊ အပ္ပမာဏော-မည်၏၊ ကရုဏာ မုဒိတာတို့သည် “ဤ၍ဤမျှလောက် သော သတ္တဝါတို့ကိုကား အာရုံမပြု” ဟု သတ္တဝါကိုလည်း ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ မထားချေ၊ သတ္တဝါတစ်ယောက်ကို အာရုံပြုခိုက်၌လည်း “အထက်ပိုင်းကိုသာ အာရုံပြု၍ အောက်ပိုင်းကို အာရုံမပြု” စသည်ဖြင့် ကိုယ်အင်္ဂါကိုလည်း ပိုင်းခြား ကန့်သတ်၍ မထားချေ၊ ဤသို့အားဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်အပ်သော ပမာဏ မရှိသော သတ္တဝါအပေါင်းကို “အပ္ပမာဏ” ဟုဆို၏၊ အပ္ပမာဏော + ဘဝါ၊

အပ္ပမညာ၊ အပ္ပမာဏေ-ပိုင်းခြားကန့်သတ်အပ်သော ပမာဏမရှိသော သတ္တဝါပညတ်၌၊ ဘဝိ-အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော တရားသည်၊ အပ္ပမညာ-မည်၏။ [အဋ္ဌကထာကြီးလာတိုင်း ရေးသည်၊ ဋီကာကျော် အဆိုမှာ လွန်စွာ ရှုပ်၏။]

[ဆောင်] ဤ၍ ဤမျှ၊ ပမာဏတိုင်း၊ ပိုင်းခြားကန့်သတ်၊ မထားအပ်သည့်၊ သတ္တဝါခေါ်၊ ပညတ်ပေါ်တွင်၊ အာရုံထင်၊ အပ္ပမညာဆို။

ကရုဏာ။ ။ ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ ဟဒယကမ္ပနံ ကရောတိတိ ကရုဏာ၊ ပရဒုက္ခေ-သူတစ်ပါး၏ ဆင်းရဲသည်၊ သတိ-သော်၊ သာဓူနံ-သူတော် ကောင်းတို့၏၊ ဟဒယကမ္ပနံ-စိတ်နှလုံး၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိတိ-ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကရုဏာ-မည်၏။

ကရုဏာ ပရဒုက္ခဿ၊ အပနလက္ခဏာ၊

တဿ အသဟနရဿ၊ အဝိဟိသာ ဥပဋ္ဌာနာ၊

ဒုက္ခဘူတာနံ မနာထ-ဘာဝဒဿနပဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏာ၊ ရဿ။ ။ [ကရုဏာ-သည်၊ ပရဒုက္ခဿ-သူများဆင်းရဲကို၊ အပနယနလက္ခဏာ-ပယ်ရှားလိုခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ တဿ-ထိုသူများ ဆင်းရဲနေခြင်းကို၊ အသဟနရဿ-သည်းမခံနိုင်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။] ဆင်းရဲနွမ်းပါး ဒုက္ခိတ သတ္တဝါများကိုမြင်လျှင် ထိုဒုက္ခကိုပယ်၍ ကယ်ဆယ်ချင်သော သဘောအားဖြင့် သူတော်ကောင်း၏ စိတ်နှလုံးကို တုန်လှုပ်ချောက်ချားအောင် ပြုတတ်ရကား ကရုဏာသည် သူတစ်ပါး၏ ဒုက္ခကို ပယ်ရှားလိုခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၍၊ ထိုဒုက္ခကို မြင်ရ ကြားရလျှင် သည်းမခံနိုင်ခြင်းကိစ္စ ရှိသည်။

ပစ္စုပ္ပန်န၊ ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [အဝိဟိသာဥပဋ္ဌာနံ-ဝိဟိသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့် ထင်လာ၏၊ ဒုက္ခဘူတာနံ-ဆင်းရဲသို့ရောက်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏၊ အနာထဘာဝဒဿနပဋ္ဌာနာ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ရှုတတ်သော ယောနိသောမနသိကာရလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။] ဝိဟိသာဟု ခေါ်အပ်သော ဒေါသသည် သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲလို၏၊ ကရုဏာကား မညှဉ်းဆဲလိုသည့်ပြင် ကယ်ဆယ်ပင် ကယ်ဆယ်လိုသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိဟိသာ၏

ဆန့်ကျင် ဘက်ဟု ထင်လာသည်။

ကရုဏာအတူ။ ။ ဆင်းရဲနေသူ(အထူးအားဖြင့် မိမိနှင့်နီးစပ်သူ) ဒုက္ခိတ သတ္တဝါကို မြင်လျှင် ယခင် လက္ခဏာစသည်များနှင့် ပြည့်စုံစွာ ကရုဏာနှင့် ဆင်တူယိုးမှား အလွန်သနားမှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သေး၏။ ထို သဘောကား ကရုဏာအစစ် မဟုတ်၊ သောကဟုခေါ်အပ်သော ဒေါမနဿ ဝေဒနာတည်း။ ကရုဏာအစစ်ကား သူတစ်ပါးကို သနားသော်လည်း ကုသိုလ် တရားဖြစ်၍ စိတ်မညစ်ချေ၊ ကြည်ကြည်လင်လင်တည်း၊ သောကကား စိတ်ကို ညစ်စေသည်။

[ဆောင်] ဒုက္ခိတလျှင်၊ သတ္တဝါမြင်သော်၊ သူတော်စင်များ၊ စိတ်ချောက်ချား၍၊ သနားသမှု၊ လှုပ်အောင်ပြု၊ မှတ်ရှု ကရုဏာတည်း။

မုဒိတာ။ ။ တံသမဂီဇနော မောဒန္တိ တာယာတိ မုဒိတာ၊ တာယ- ထိုသဘောတရားဖြင့်၊ တံသမဂီဇနော-ထိုမုဒိတာနှင့် ပြည့်စုံသော သူတော် ကောင်းတို့သည်၊ မောဒန္တိ-ဝမ်းမြောက်ကြကုန်၏။ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ မုဒိတာ- မုဒိတာမည်၏။

ပမောဒနလက္ခဏာ ဇော၊ အနိဿာယနရသကာ၊

အရတိဝိယာတုပဋ္ဌာနာ၊ လက္ခိဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။

လက္ခဏ၊ ရသ။ ။ [ဇော-ဤမုဒိတာသည်၊ ပမောဒနလက္ခဏာ-သုခိတ သတ္တဝါကို မြင်လျှင် ကြည်လင်ဝမ်းမြောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ အနိဿာယန ရသကာ-သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို မငြူစုခြင်းကိစ္စရှိ၏။] ဥစ္စာစည်းစိမ်ဂုဏ်သိရ တို့နှင့်ပြည့်စုံသော သုခိတသတ္တဝါကို မြင်လျှင် သူတော်စင်တို့ကို ဝမ်းမြောက်စေ နိုင်သော သဘောလက္ခဏာ ရှိရကား (ဣဿာရှိသူများကဲ့သို့) သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို မငြူစုခြင်းသည် မုဒိတာ၏ ကိစ္စပေတည်း။

ပစ္စုပ္ပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ။ ။ [အရတိဝိယာတုပဋ္ဌာနာ-သူတစ်ပါး၏ ပြည့်စုံခြင်း ၌ မမွေ့လျော်နိုင်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်သောတရားဟု ထင်လာ၏။ လက္ခိ ဒဿနပဒဋ္ဌာနာ-သူတစ်ပါးတို့ ဂုဏ်ကျက်သရေကို မြင်ရခြင်းလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။] “သူတစ်ပါးတို့ ကျက်သရေဂုဏ် ပြည့်စုံကြွယ်ဝပုံကို မြင်ရလျှင် ဣဿာ မဖြစ်အောင် ပယ်ရှား၍ ဤမုဒိတာတရား ဖြစ်ပေါ်လာသည်” ဟူလိ။

မုဒိတာအတူ။ ။ အထူးအားဖြင့် မိမိနှင့်စပ်သူတို့ သမ္ပတ္တိဆိုက်နေပုံကို မြင်လျှင် ယခင် လက္ခဏာစသည်များနှင့်ပြည့်စုံစွာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ်လာ တတ်သေး၏။ ထိုဝမ်းမြောက်မှုမျိုးကား မုဒိတာအစစ် ဖြစ်နိုင်ခဲ့၏။ ပီတိအစွမ်းဖြင့် ရွှင်လန်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော လောဘမူသောမနဿသဟဂုတ် များလည်း ဖြစ်တတ်လသည်။ [စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏ ပျက်စီးမှု ပြည့်စုံမှုများသည် သတ္တဝါပညတ် မဟုတ်ကြ၊ ကရုဏာ မုဒိတာတို့ကား သတ္တဝါဟု ခေါ်အပ် သော ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟု သတိပြုပါ။]

[ဆောင်] သုခိတလျှင်၊ သတ္တဝါမြင်သော်၊ သူတော်စင်များ၊ ဝမ်းမြောက်ငြား၊
မှတ်သား မုဒိ သဘောတည်း။

အပ္ပမညာ(၄)ပါး မဆိုပုံ။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ အပ္ပမညာလေးပါးဟု ဆိုလတုံဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤ၌ နှစ်ပါးသာ ဆိုပါသနည်းဟုမေး၊ အဖြေကား-အဒေါသစေတသိက်ဖြင့် မေတ္တာကို၊ တဩမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက် ဖြင့် ဥပေက္ခာကို သွင်းယူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ အပ္ပမညာနှစ်ပါးသာ ဆိုပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့- ဤစေတသိက်ပိုင်း၌ စေတသိက်တို့ကို သဘောစုံရုံမျှ ပြခြင်းဖြစ် သည်။ မေတ္တာနှင့် ဥပေက္ခာကို သိခြားပြပြန်လျှင် အဒေါသ၊ တဩမဇ္ဈတ္တတာတို့ နှင့် သဘောချင်း မတူဟု မှတ်ထင်ဘွယ် ရှိသည်။ စင်စစ်ကား မေတ္တာ၏ တရားကိုယ်မှာ အဒေါသဖြစ်၍၊ ဥပေက္ခာ၏ တရားကိုယ်မှာ တဩမဇ္ဈတ္တတာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ အပ္ပမညာနှစ်ပါးကိုသာ ဆိုခွင့်ရှိတော့သည်။

အဒေါသေနဝ မေတ္တာပိ၊ တဩမဇ္ဈတ္တတာယ စ၊

ဥပေက္ခာ ဂဟိတာ ယသ္မာ၊ တသ္မာ န ဂဟိတာ ဥဘော။

အဒေါသေနဝ-ပြအပ်ခဲ့သော အဒေါသစေတသိက်ဖြင့်ပင်၊ မေတ္တာပိ-မေတ္တာအပ္ပမညာကိုလည်းကောင်း၊ တဩမဇ္ဈတ္တတာယ စ-တဩမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဖြင့်လည်း၊ ဥပေက္ခာပိ-ဥပေက္ခာအပ္ပမညာကိုလည်းကောင်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂဟိတာ-သွင်းယူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဘော-မေတ္တာ ဥပေက္ခာနှစ်ပါးတို့ကို၊ န ဂဟိတာ-အသစ်ထပ်၍ မယူအပ်ကုန်။ [ဋီကာကျော်

ဂါထာကို အနည်းငယ် ပြင်ထားသည်။]

-----*-----

ပညိန္ဒြေ။ ။ ပကာရေန ဇာနာတီတိ ပညာ၊ ပကာရေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဇာနာတီ-သိတတ်၏။ အပြားဟူသည် အမျိုးမျိုးအစားစားတည်း၊ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခ-သမုဒယ-နိရောဓ-မဂ္ဂသစ္စာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်-အကုသိုလ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကံ-ကံ၏ အကျိုးဟူ၍လည်းကောင်း စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးအစားအစား အများအပြားသိသော တရားကို ပညာခေါ်သည်-ဟူလို၊ “ပညာဝ + ဣန္ဒြိယံ၊ ပညိန္ဒြိယံ၊ ပညာဝ-ပညာသည်ပင်၊ ဣန္ဒြိယံ-အဝိဇ္ဇာကို လွှမ်းမိုး၍ အစိုးရသောတရားတည်း၊ ပညိန္ဒြိယံ-ပညာသည်ပင် အစိုးရသောတရား၊ ဤပညိန္ဒြေကို “အမောဟ၊ ဉာဏ၊ ပညာ”ဟု သင့်သလို နာမည်ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်။

ပဋိဝေဓလက္ခဏာ ပညာ၊ ဝိသယောဘာသနရသာ၊

အသမ္မောဟဥပဋ္ဌာနာ၊ မနသိကာရပဋ္ဌာနာ။

ပညာ-ပညာသည်၊ ပဋိဝေဓလက္ခဏာ-ဟုတ်မှန်သော သဘောကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ဝိသယောဘာသနရသာ-အာရုံကို ထင်ရှားပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။ [အဝိဇ္ဇာက အာရုံကို သဘောအတိုင်း အမှန်မပေါ်အောင် မှောင်ချထားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤပညာက အမှောင်ကို ပယ်ခွာ၍ အာရုံ၏ သဘောအမှန်ကို ထင်ရှား စေအောင် အလင်းရောင်ပြသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။] အသမ္မောဟဥပဋ္ဌာနာ-အာရုံ၌ မတွေဝေသောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။

ပညာတု။ ။ ပညာစစ်ဟူသည် ကုသိုလ်တရားဖြစ်သောကြောင့် အပြစ်မရှိသောအရာ၌ လိမ္မာမှု ကျွမ်းကျင်မှုကိုသာ ပညာစစ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ လိမ္မာပါးနပ်သူ တို့၏ သန္တာန်ဝယ် အလှည့်စားဉာဏ် အလိမ်ဉာဏ်များရှိကြ၏။ ကုဏ္ဍလကေသီမည်သော သူဌေးသမီးကို ခိုးသူဖြစ်သော ခင်ပွန်းက တောင်ပေါ်သို့ သွေးဆောင် ခေါ်လာပြီးလျှင် လက်ဝတ်တန်ဆာများကို ချွတ်ယူကာ သတ်တော့မည်ပြုရာ၊ ကုဏ္ဍလကေသီက “သတ်လိုလျှင် သတ်ပါတော့၊ သို့ရာတွင် အချစ်ဦးကို အားရအောင် ကန်တော့သွားပါရစေ”ဟု ခွင့်တောင်း၍

တောင်ကမ်းပါးယံတွင် ရပ်နေသော ခိုးသူကို ရှိခိုးဟန်ပြုလျက် တွန်ချလိုက်ရာ၊
တောင်စောင့်နတ်က-

“န ခေါ သဗ္ဗေသု ဌာနေသု၊ ပုရိသော ဟောတိ ပဏ္ဍိတော၊
ဣတ္ထိပိ ပဏ္ဍိတော ဟောတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဝိစက္ခဏာ”

ဟူသော ဂါထာဖြင့် မိန်းမများလဲ ပညာရှိပါပေသည်ဟု ချီးကျူးလေ၏။
ဤ ဝတ္ထုလာ ပညာကား ပညာစစ်မဟုတ်နိုင်၊ “သတ်လိုလျှင် သတ်ပါတော့၊
ကန်တော့ပါရစေ”ဟူသော စကားဖြင့် ညာဝါးလှည့်ပတ်နေခိုက်မှာ ဝိတက်
(အကြံ)ကောင်းသော ဝဇ္ဇနာပညာသာတည်း၊ မာယာဟုလည်းခေါ်သည်။
တရားကိုယ်မှာ တဏှာလောဘပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊
ထိုကဲ့သို့ လှည့်ပတ်၍ အချက်ပိုင်သောအခါ ဝမ်းသာအားရသော လောဘမူ
သောမနဿသာဖြစ်မည်။ ထို့နောက် “ချောက်ကမ်းပါးသို့ တွန်းချတော့အံ့”ဟု
ဆုံးဖြတ်ရာအခါ တွန်ချရာအခါတို့၌ကား ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်များ ဖြစ်၏။ မိစ္ဆာ
အယူရှိသူတို့၌ သူတစ်ပါးကို လှည့်စားဉာဏ်များ ဖြစ်တတ်သည်မှာလည်း
ဤဝဇ္ဇနာပညာပင်တည်း။ [ကံ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ ဝဇ္ဇနာပညာ နတ္ထိတိ၊ အတ္ထိ၊ န
ပနေသာ ပညာ၊ မာယာ နာမေသာ ဟောတိ၊ အတ္ထတော တဏှာဝ။-
အဋ္ဌသာလိနီ၊ ပညာနိဒ္ဒေသ။]

လက်နက်လုပ်ပညာ။ ။ ထို့ပြင် ယခုကာလ၌ လက်နက် ဓာတ်ငွေနှင့်
ကာ ကွယ်ကြောင်းကြိယာများကို အရေးတကြီး ကြံစည်ကြ၏။ ထိုအားလုံးကို
ပြုလုပ်ကြံစည်ရာ၌ ထက်မြက်စွာ ကြံစည်တတ်သော အကုသလဝိတက်သာ
ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် တစ်ရံတစ်ခါ၌ မိမိတိုင်းသူပြည်သားအပေါ်မှာ သနားကြင်နာ
မေတ္တာ ကရုဏာ ရှေ့ထားလျက် ကာကွယ်ကြောင်း ကြိယာများကို ကြံစည်
ခိုက်၌ ကုသိုလ်လည်းဖြစ်၊ ပညာစစ်လည်း ဖြစ်ခွင့်ရှိပေသည်။

သညာ၊ ဝိညာဏ်၊ ပညာတို့အထူး။ ။ သညာသိပုံသည် သူငယ်၏
အသပြာသိပုံနှင့် တူ၏။ လောကအသုံးကို မသိသေးသောသူငယ်သည် အတုံး
အခဲဖြစ်သော အသပြာကို မြင်သောအခါ အညို၊ သို့မဟုတ် အဝါ-အရွှေဟု
မြင်ရတိုင်းသော အဆင်းကိုသာ သိ၏၊ အသပြာဖြစ်ကြောင်းကို မသိ၊ ထို့အတူ

သညာလည်း မြင်ရသော အာရုံ၏ အညို-အရွှေစသော အဆင်းမျှကိုသာ သိ၏၊ မှတ်၏။ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာတိုင်အောင်ကား မသိနိုင်၊ ဝိညာဏ်၏ သိပုံသည် ရွာသူရွာသားတို့ သိပုံနှင့် တူ၏။ ရွာသူရွာသားတို့သည် ထိုအတုံးအခဲ ဝတ္ထုကို အညို အရွှေစသော အဆင်းနှင့်တကွ အသပြာဖြစ်ကြောင်းကို သိ၏။ မည်မျှ အဖိုးတန်သည်၊ အသပြာစစ်သည် မစစ်သည်ကိုကား မသိနိုင်၊ ထို့အတူ ဉာဏဝိပဿနာ ဝိညာဏ်သည်လည်း အာရုံ၏ အညို အရွှေစသောအဆင်းနှင့် တကွ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာတိုင်အောင်ကား သိ၏။ သို့သော် တိုးတက် အားထုတ်၍ မဂ်ဖိုလ်ရအောင်ကား မစွမ်းနိုင်။

ပညာ၏ သိပုံသည် ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ အညို အရွှေစသော အဆင်း၊ အသပြာမှန်ကြောင်းနှင့် မည်မျှထိုက်တန်ကြောင်း စသည်ကို သိ၏။ ထို့အတူ ပညာလည်း အာရုံ၏အဆင်း၊ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာနှင့် မဂ်ဖိုလ်ပေါ်လာ သည့်တိုင်အောင်ပင် အလုံးစုံကို သိနိုင်သည်။ [ဟေရည်ကကို “ရွှေပန်းထိမ်သည်” ဟု ရှေးကအနက် ပေးကြသော်လည်း ကျေးဇူးရှင် အဘယာရာမဆရာတော်၏ အဘိဓာန် (၃၄၃) နိဿယ၌ “ဟေရည်က၊ နိက္ခိက-ငွေဝန်=ငွေတိုက်စိုး” ဟု ပေးသည်။]

[ဆောင်] သူငယ် အသပြာ၊ မြင်သောခါ၌၊ ညိုဝါအရွှေ၊ သီလေမှန်စွာ၊ အသပြာ ဟု၊ သေချာမသိ၊ ဂါမိကဟူ၊ ရွာသူမူကား၊ ဖြူဝါတစ်ထွေ၊ ညိုရွှေ လည်းကောင်း၊ တစ်ကြောင်း အသပြာ၊ သိရုံသာတည်း၊ တန်ရာအပ္ပ၊ မည်မျှအဖိုး၊ သိရှိမရှိ၊ ဟေရည်က၊ နာမအမည်၊ ပန်းထိမ်သည်ကား၊ တပါးမကြွင်း၊ ခပင်းဥသို့၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်မှန်စွာ၊ သီလေရာ၏။ သညာဝိညာဉ်၊ ပညာယှဉ်လျက်၊ ဤသုံးချက်နှင့်၊ ယထာဏ္ဏမ၊ တူလေ စွဟု၊ . . . မိန့်ဟ ဋီကာဆိုသတည်း။ (သဂြိုဟ် ဂဏ္ဌိသစ်။)

အမှာ။ ။ ဤအထူးသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၊ မူလပဏ္ဏာသ မဟာ ဝေဒလ္လသုတ်၊ ခန္ဓသံယုတ်-ခန္ဓနီယဝဂ်တို့၌ ဖွင့်ပြအပ်သော အထူးတည်း။ ဤအလုံးစုံသော အဓိပ္ပါယ်သည် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော သညာ ဝိညာဏ် ပညာတို့နှင့်သာ ဆိုင်သည်။ အားလုံးနှင့်ဆိုင်

သော သညာ ဝိညာဏ် ပညာအထူးကို မူလဇ္ဇိကာအတိုင်း စိတ္တပုဒ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤသဒ္ဓါစသော စေတသိက်တို့ သောဘန အမည်ရပုံ၊ သောဘနအမည် သည် စေတသိက်၏ နာမည်ရင်း ဖြစ်ပုံကို သောဘနစိတ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။

-----*-----

ပကိဏ်းစေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်း

ဝိတက်ယှဉ်ရာ။ ။ ပဉ္စဝိညာဏ်တို့၏ မှီရာပဉ္စဝတ္ထု၌ ငါးပါးသောအာရုံတို့ ၏ ထိခိုက်မှုက ထင်ရှားလှသဖြင့် ထိုအာရုံများသို့ ဝိတက်တင်ပေးနေဖွယ် မလို၊ ထို့ကြောင့် ဝိတက်သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်၌ မယှဉ်နိုင်၊ ဒုတိယဈာန်စိတ်စသည်တို့ က ဘာဝနာအစွမ်းဖြင့် ဝိတက်ကို ပယ်ခွာထားသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်များ၌လည်း ဝိတက်မယှဉ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကော တာဝ ဒွိပဉ္စဝိညာဏ ဝဇ္ဇိတ ကာမာဝစရစိတ္တေသု စေဝ၊ ပေ၊ ပဉ္စပညာသစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု မိန့် သည်။

ဝိစာရယှဉ်ရာ။ ။ ဝိစာရသည် ဝိတက်နှင့် မကွဲမကွာယှဉ်လျက် ဝိတက်၏ နောက်လိုက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပင်ကိုက ဝိတက် မယှဉ်ရာ စိတ်များ၌လည်း ကောင်း၊ တတိယဈာန်တုန်းကပင် ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ခွာထားသောကြောင့် တတိ ယဈာန်စသည်၌လည်းကောင်း မယှဉ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဝိစာရော ပန၊ ပေ၊ ဆသဋ္ဌိ စိတ္တေသု” ဟု မိန့်သည်။

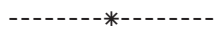
အဓိမောက္ခယှဉ်ရာ။ ။ အာရုံကို ဆုံးဖြတ်သော အဓိမောက္ခသည် အာရုံ ကို ယူကာမတ္တဖြစ်၍ မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ပဉ္စဝိညာဏ်၌လည်းကောင်း၊ အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့်အတွက် မိမိနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်၌လည်းကောင်း မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် “အဓိမောက္ခော၊ ပေ၊ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု” ဟု မိန့်သည်။

ဝီရိယယှဉ်ရာ။ ။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော စိတ်တို့သည် အာရုံကို ယူမည့်အား နည်းကြ၏။ ထို့ကြောင့် အားရှိသော ဝီရိယသည် ထိုပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသည်၌ မယှဉ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန၊ ပေ၊ ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု” ဟု မိန့်သည်။

ပီတိယှဉ်ရာ။ ။ နှစ်သက်ခြင်းပီတိသည် နှလုံးမသာယာခြင်း ဒေါမနဿ

ဝေဒနာ၊ လျစ်လျူခြင်း ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့နှင့် သဘောချင်း မသင့်ရကား ဒေါ
မနဿသဟဂုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ရွှင်လန်းမှုစေတသိ
ကသုခနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကာယိကသုခနှင့် မယှဉ်သင့်သောကြောင့် သုခသဟဂုတ်
ကာယဝိညာဏ်စိတ်၌လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန်က ပီတိကို စက်ဆုတ်ရကား
စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌လည်းကောင်း မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် “ပီတိ၊ ပေါ၊ ဝဇ္ဇိတစိတ္တေ
သု” ဟုမိန့်သည်။

ဆန္ဒယှဉ်ရာ။ ။ လိုချင်ခြင်းဆန္ဒသည် လိုချင်ခြင်းသဘောမှ ကင်းသော
အဟိတ်စိတ်၊ မိန်းမောတွေဝေ ထုံပေပေနေသော မောဟမူစိတ်တို့၌ မယှဉ်၊
ထို့ကြောင့် “ဆန္ဒော အဟေတုကမောမူဟဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု” ဟု မိန့်သည်။

အကုသလရာသိ သမ္ပယောဂနည်း

မောဟ စတုတ္ထ။ ။ မည်သည့် အကုသိုလ် ဒုစရိုက်မဆို မပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်း
မှု မောဟ၊ မရှက် မကြောက်မှု အဟိရိက အနောတပ္ပ၊ အကုသိုလ်မှန်လျှင် ငြိမ်
သက်ခြင်း မရှိရကား မငြိမ်သက်မှု ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့် မကင်းစကောင်းချေ၊ ထို့ကြောင့်
“အကုသလေသု ပန မောဟော၊ ပေါ၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏာ နာမ” ဟု
မိန့်သည်။

ဒိဋ္ဌိနှင့် မာန။ ။ သတ္တိချင်းအားဖြင့် သူမနိုင်-ငါမနိုင် ပြိုင်တူဖြစ်နေသော
ခြင်္သေ့နှစ်စီးသည် တစ်စီးအောင်းရာ ရွှေ့လျှံ တစ်စီးမအောင်းနိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ
ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနသည်လည်း (ခန္ဓာငါးပါးကို ဒိဋ္ဌိက အတ္တဟု စွဲ၏၊ မာနက ငါငါဟု
စွဲ၏၊ ဤစွဲလမ်းခြင်းအားဖြင့်) ပြိုင်တူဖြစ်နေသောကြောင့် အတူတကွ စိတ္တုပ္ပါဒ်
တစ်ခုတည်း၌ မယှဉ်နိုင်ကြချေ၊ ထို့ကြောင့် “ဒိဋ္ဌိ စတုသု ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တေသု”
ဟု မိန့်သည်၊ [သဘာဝနှင့် သာဓကကို မာနပုဒ် အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

[ဆောင်] ခန္ဓာငါးဝ၊ ဒိဋ္ဌကမူ၊ အတ္တဟုစွဲ၊ မာနခဲမှာ၊ ငါ ငါ ငါ ဟု၊ စွဲလမ်းပြု
သဖြင့်၊ နှစ်ခုပြိုင်ကြ၊ အားတူမျှ၍၊ တကွစဉ်လာ၊ မယှဉ်သာသည်။ . .
ပမာ ခြင်္သေ့ နှစ်စီးတည်း။

မစ္ဆရိယ၏ ဒေါသမူ၌သာ ယှဉ်ရပုံ။ ။ ငြိစူမူ ကုဿာ၊ နောင်တ တစ်ဖန် ပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စတို့သည် ဒေါသ ဒေါမနဿတို့နှင့် မကင်းသင့်ရကား ဒေါသမူခွေး ၌ ယှဉ်ထိုက်ပါစေတော့၊ မိမိစည်းစိမ်ကို နှမြောမှု ဝန်တိုမှု မစ္ဆရိယသည် လောဘမူ၌သာ ယှဉ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ဒေါသမူ၌ ယှဉ်ပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-မပေးရက်လို ဝန်တိုခြင်း မစ္ဆရိယသည် လောဘအရင်းခံ ရှိသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် ကိုယ့်ပစ္စည်းကို သူတစ်ပါးနှင့် မဆက်ဆံစေလိုခြင်း ဆက်ဆံမှုကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းဟူသော ဒေါသ ဒေါမနဿ သဘောသည် မစ္ဆရိယ ဖြစ်ခိုက်မှာ တွဲယှဉ်လျက် ပါ၏။ မစ္ဆရိယဖြစ်ခိုက်မှာ အရင်းခံလောဘသည် ချုပ်လေပြီ။ ထို့ကြောင့် မစ္ဆရိယသည် လောဘမူ၌ မယှဉ်ဘဲ၊ ဒေါသ ဒေါမနဿတို့နှင့်သာ ယှဉ်ရသည်။

[ဆောင်] မပေးရက်လျှင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၌၊ ကြောင်းရင်းလောဘ၊ ရှိခြေကလည်း၊ သူများနှင့်ဖက်၊ ဆက်ဆံချက်ကို၊ စိတ်စက်မပိုင်၊ မခံနိုင်၍၊ တွဲဆိုင်ဒေါသ၊ ပါရလေသည်၊ လောဘ ထိုခါ ချုပ်ပြီးတည်း။

ထိန မိဒ္ဓ ယှဉ်ရာ။ ။ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော ရှိသော ထိန မိဒ္ဓနှစ်ပါးသည် ထက်မြက်သော အသင်္ခါရိကစိတ်တို့၌ မယှဉ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် “ထိနမိဒ္ဓ ပဉ္စသုသသင်္ခါရိကစိတ္တေသု” ဟု မိန့်သည်။

-----*-----

ဝိရတိစေတသိက်၏ သမ္ပယောဂနည်း

ဝိရတိ ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရစိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာဧကတောဝ လဗ္ဘန္တိ၊ လောကိယေသု ပန ကာမာဝစရကုသလေသွေဝကဒါစိ သန္နိဿန္တိ ဝိသု ဝိသု။

သဗ္ဗထာ လဗ္ဘန္တိ။ ။ သဗ္ဗထပိ၊ နိယတာ၊ ဧကတောဝ၊ ဤပုဒ်တို့သည် “လဗ္ဘန္တိ” ၌ စပ်ရသော ဝိသေသနတို့ချည်းတည်း၊ ထိုတွင် “သဗ္ဗထာပိ လဗ္ဘန္တိ” ဖြင့် “လောကုတ္တရာ၌ ယှဉ်သော ဝိရတိတို့သည် မိမိတို့ ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သည့် ဒုစရိုက် ဒုရာဇိဝဟူသမျှကို လုံးဝဥဿုံ အကုန် ရှောင်ကြဉ်နိုင်ကြသည်” ဟူသော

အဓိပ္ပာယ်ကို ပြ၏။ ထင်းရှူးစေအံ့-ကာယဒုစရိုက်သည် ပါဏာတိပါတစသော အားဖြင့် သုံးမျိုးပြား၏။ ဝစီဒုစရိုက်လည်း မုသဝါဒစသောအားဖြင့် လေးမျိုးပြား၏။ ထိုစရိုက် တစ်မျိုးလျှင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် စပ်-မစပ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးစီ ပြား၏။ သဗ္ဗထာပိ ဖြင့် “လောကုတ္တရာဝိရတိတို့သည် ထိုမျှလောက် များပြားသော ဒုစရိုက်တို့ကို တစ မချန် ပယ်လှန် ရှောင်ရှားနိုင်၏” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ပြသည်။ သို့သော် တစ်ပြိုင်နက် ရှောင်ကြဉ်၍ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ သုံးပါးလုံး အတူတကွ ယှဉ်ကြကြောင်းကိုကား ဤသဗ္ဗထာပိ သဒ္ဒါက မပြနိုင် သေး။ [ဒု-မကောင်းသော + အာဇီဝ-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု။]

ဧကတောဝ။ ။ ဧကတောဝ လက္ခန္ဓာဖြင့်ကား ထိုဝိရတိသုံးပါးတို့ တစ်ပြိုင်နက် အတူတကွ ယှဉ်ကြောင်းကိုပြ၏။ သို့သော် ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ အားလုံးမှ ရှောင်ကြဉ် နိုင်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို မပြနိုင်၊ ထင်းရှူးစေအံ့-ဒုစရိုက်သည် အရင်းခံ(၇) ပါး၊ အသက်မွေးမှုနှင့် စပ်-မစပ်အားဖြင့် (၁၄)ပါးရှိသည်တွင် သမ္မာဝါစာက ဒုစရိုက်တစ်ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်၍ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝတို့ကလည်း ဒုစရိုက် တစ်ပါးစီမှ ရှောင်ကြဉ်လျှင် “ဧကတော-ထိုသုံးပါးတို့တစ်ပြိုင်နက်ယှဉ်သည်” ဟု ဆိုနိုင်၏။ သို့သော် ရှောင်ကြဉ်ဖွယ် ဒုစရိုက်မှာ မကုန်နိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် “ဧကတော” ဖြင့် ဝိရတိသုံးပါးတို့ တစ်ပြိုင်နက် ယှဉ်ကြောင်းကိုသာ ပြ၍၊ ဒုစရိုက်အားလုံးမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းကို မပြနိုင်၊ ငါးထန်းရွက်စပ်နည်းအားဖြင့် “သဗ္ဗထာပိ၊ ဧကတော”ဝိ သေသန နှစ်ပါးစုံ ရောမှ “လောကုတ္တရာ၌ယှဉ်သော ဝိရတိတို့သည် ဒုစရိုက်အားလုံးမှ ရှောင်ကြဉ်၍ သုံးပါးလုံး တစ်ပြိုင်နက် ယှဉ်ကြသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ် သိသာ၏။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုရ။]

ဆက်ဦးအံ့-ထိုဝါကျ၌ ဧကတောဖြင့် လောကီဝိရတိတို့ကဲ့သို့ အသီး အသီး (ဝိသုံ ဝိသုံ) ယှဉ်မှုကို ကန့်ပြီးဖြစ်၍ ဧကတောဝ၌ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ကန့်စရာ မရှိပြီ၊ ထိုဧဝသဒ္ဒါသည် ဧကတော၏ အနက်ကို မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာ ဝဓာရဏတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဧကတောဝ-တစ်ပြိုင်နက်တည်းပင်လျှင်” ဟု အနက်ဆို၊ နိယတော ဟူသောဝိသေသနဖြင့် လောကီဝိရတိတို့ကဲ့သို့ တစ်ရံတစ်ခါသာ ယှဉ်မှုကို ကန့်သည်။

-----*-----

အပ္ပမညာစေတသိက်၏ သမ္ပယောဂနည်း

အပ္ပမညာယော ပန ဒွါဒသသု ပဉ္စမဇ္ဈာနဝဋီတမဟဂ္ဂတစ်ကြိမ်သု စေတ
ကာမာဝစရကုသလေသု စ သဟေတုကကာမာဝစရကြိယစိတ္တေသု စာတိ
အဋ္ဌဝိသတိစိတ္တေသွေဝ ကဒါစိ နာနာ ဟုတ္တာ ဇာယန္တိ ဥပေက္ခာသဟဂတေသု
ပနေတ္ထ ကရုဏာမုဒိတာ န သန္တိတိ ကေစိ ဝဒန္တိ။

အပ္ပမညာ။ ။ အပ္ပမညာသည် ပဉ္စစာန်စိတ်ကြင်သော မဟဂ္ဂတစ်စိတ်(၁၂),
မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာစိတ်(၁၆), ပေါင်း(၂၈)ပါး၌ ယှဉ်ရာဝယ် “ကဒါစိ”ဖြင့်
အမြဲယှဉ်မှုကို ကန့်သတ်၊ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်စီးဖြန်းသော
အခါ၊ စာန်ရသောအခါတို့၌သာ ယှဉ်သည်။ ဘုရားစသည်ကို အာရုံပြုရာအခါ၊
ပထဝိကသိုဏ်းစသည်ကို အာရုံပြု၍ စာန်ရသောအခါတို့၌ မယှဉ်ကုန်၊ “နာနာ”
ဖြင့်တပေါင်းတည်း နှစ်ပါးတွဲ၍ ယှဉ်မှုကို ကန့်သတ်၊ ထိုစကား မှန်၏-ကရုဏာ
သည် ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍၊ မုဒိတာက သုခိတသတ္တဝါပညတ်ကို
အာရုံပြု၏။ ထိုသို့ အာရုံချင်းကွဲပြားသောကြောင့် (သမ္ပယောဂ လက္ခဏာ
လေးပါးဝယ် ဧကာလမ္ပနဟူသော လက္ခဏာနှင့် မညီရကား) ကရုဏာယှဉ်ခိုက်
မုဒိတာ မယှဉ်၊ မုဒိတာယှဉ်ခိုက် ကရုဏာ မယှဉ်နိုင်။

မေတ္တာ၊ ဥပေက္ခာ။ ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်စာသွားဖြင့် မေတ္တာ ဥပေက္ခာ အပ္ပမညာ
တို့၏ ယှဉ်ရာစိတ်များ မထင်ရှားသေး၊ မေတ္တာ၏ယှဉ်ရာစိတ်မှာ ကရုဏာ မုဒိတာ
တို့နှင့်အတူ (၂၈)ပါးပင်တည်း၊ ဥပေက္ခာကား အောက်စာန်လေးပါး၌ မယှဉ်၊
ရူပပဉ္စစာန်(၃)ပါးတို့၌သာ ယှဉ်နိုင်၏။ အရူပစိတ်၌လည်း ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ
မယှဉ်၊ “မေတ္တာဒယော တယော စတုက္ကဇ္ဈာနိကာ၊ ဥပေက္ခာ ပဉ္စမဇ္ဈာနိကာ”
ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကို ထောက်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာ အပ္ပမညာ၏
ယှဉ်ရာစိတ်သည် မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာစိတ်(၁၆), ရူပပဉ္စစာန်စိတ်(၃),
ပေါင်း(၁၉)ပါးတည်း။ [ရှေးရိုက်စာအုပ်များ၌ မှားနေသည်။] စေတသိက်ကား
မဟာကုသိုလ်၌ အမြဲယှဉ်သော တေတ္ထိသတွင် တကြမဇ္ဈတ္တတာကို နှုတ်၍
(၃၂)ပါးသာရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဖြစ်သောအခါ ကရုဏာ

မုဒိတာနှင့် ဝိရတိတို့ မယှဉ်နိုင်ပုံကိုလည်း သတိပြုပါ။ ဤနည်းအတိုင်း မေတ္တာ၏ ယှဉ်ဖက် စေတသိက်လည်း (တကြမဇ္ဈတ္တတာ နေရာဝယ် မေတ္တာ၏ တရားကိုယ် ဖြစ်သော အဒေါသကို နုတ်၍) ၃၂-ပါးသာတည်း။

ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေတ္ထံ ၊ပေ၊ ဝဒန္တိ။ ။ [ပနေတ္ထံ “ဧတ္တာတိ ကုမေသု ကာမာဝစရစိတ္တေသု” ဟု ကာမာဝစရစိတ်ကိုသာ ဝိဘာဝနီစွဲသည်ကား ထုံးစံမကျပါ။ ဆိုခဲ့ပြီးသော(၂၈)ပါးကိုပင် စွဲရသည်။ ကေစိဆရာတို့က “ပြခဲ့သော (၂၈)ပါးတွင် မဟာကုသိုလ် ကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်(၈)ပါး၌ ကရုဏာနှင့် မုဒိတာတို့ မယှဉ်ထိုက်” ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုဆရာတို့အလို ထင်ရှားစေဦးအံ့- ဝိဟိံသာဟူသည် သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲလိုသော ဒေါသတည်း။ ကရုဏာကား ထိုဝိဟိံသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ အရတိဟူသည် သူတစ်ပါးတို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာ၌ မမွေ့လျော်သော (သူတစ်ပါး ချမ်းသာသည်ကို မနှစ်သက်နိုင် သော) ဒေါမနဿတည်း။ မုဒိတာကား ထိုအရတိကို ပယ်ဖျောက်သောတရား ဖြစ်၏။ [ကရုဏာ မုဒိတာတို့၏ ပစ္စုပ္ပဋ္ဌာန်ကို ကြည့်ပါ။] “ထိုဒေါသ ဒေါမနဿ ဖြစ်သော ဝိဟိံသာ အရတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာ မုဒိတာသည် သောမနဿနှင့်သာ အမြဲယှဉ်ထိုက်၏ ဥပေက္ခာနှင့် မယှဉ်ထိုက်” ဟု ကေစိဆရာ တို့က ယူဆကြသည်။ ထိုကေစိတို့ အယူသည် ကရုဏာ မုဒိတာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်၍ အသားမကျသေးခင်အခါ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ ကရုဏာ မုဒိတာဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါတို့၌ သင့်မြတ်ပါပေ၏။

ကေစိဆို။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း၍ အတော်အသားကျသဖြင့် များစွာ ဂရုမစိုက်ရတော့ဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းအရှိန်ရသည်မှ စ၍ ကရုဏာ မုဒိတာ အပ္ပနာဝိထိ မပေါ်မီ ရှေးရှေးအခါ၌ကား ရံခါ သောမနဿနှင့်ယှဉ်လိုက်၊ ရံခါ ဥပေက္ခာနှင့် ယှဉ်လိုက်အားဖြင့် အမျိုးမျိုးပင် ဖြစ်သင့်ပါပေသည်။ ဥပမာ-ရပြီးစာကို ပြန်ရာ၌ မကြေသေးခင် သတိထား၍ ပြန်ရသော်လည်း အတော်ကြေသောအခါ သတိမထားဘဲပင် မှန်အောင်ပြန်နိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူသည် ဉာဏ်၏ လုပ်ငန်းဖြစ်သောကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် အားထုပ်ရသော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း အသားကျသောအခါ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ဖြင့်လည်း လမ်းမှန်အောင် စီးဖြန်းနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့်

“မဟာကုသိုလ် ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်၌ ကရုဏာ မုဒိတာ မယှဉ်” ဟူသော ဝါဒကို အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တိုင် မကျေနပ်သောကြောင့် အောက်ချ၍ ကေစိဝါဒဟု မိန့်ခဲ့ပေသည်။ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှုပါ။ [မိမိနှင့် တန်းတူပုဂ္ဂိုလ်ကို “အပရေ”ဟု သုံးစွဲ၍ အောက်တန်းက ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ကေစိ”ဟု ကျမ်းဆရာတို့ သုံးစွဲလေ့ရှိကြသတဲ့။ “အပရေမူ၊ ဂုဏ် ရည်တူ၊ ကေစိမူကား၊ ကိုယ့်အောက်ထား”။]

ပညာ။ ။ ပညာ ပန ဒွါဒသသု ဉာဏာ ပေ၊ စတ္တစတ္တာလီသစိတ္တေသု သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆတိတိ၊-မဂ္ဂင်(၈)ပါးတွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မပါလျှင် မဂ်ဖိုလ် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိအမည်ရသောပညာ၏ လောကုတ္တရာ၌ ယှဉ်ကြောင်းမှာ ပြောစရာမရှိ၊ မဟဂ္ဂုတ်စာနိပါတ်များလည်း နိဝရဏကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ သဖြင့် အဆင်သင့်စွာ ပညာယှဉ်လျက် ပါပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမစိတ်(၁၂)နှင့် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ (၃၅)အားဖြင့် (၄၇)ပါးသောစိတ်တို့၌ ပညာယှဉ်သည်” ဟုဆိုသည်။

-----*-----

နိယတယောဂီ-အနိယတယောဂီ

ဣဿာမစ္ဆေရကုက္ကုစ္စ-ဝိရတီ ကရုဏာဒယော၊

နာနာ ကဒါစိ မာနော စယ ထိနမိဒ္ဓံ တထာ သဟ၊

ယထာဂုတ္တာနုသာရေယ သေသာနိယတယောဂီနော။

နိယတယောဂီ။ ။ ယုဇ္ဇန္တီတိ ယောဂီနော၊ နိယတာ ဟုတွာ ယောဂီနော နိယတယောဂီနော၊ ယုဇ္ဇန္တိ-ယှဉ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ယောဂီနော-ယောဂီတို့မည်၏။ နိယတာ-မြဲကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ယောဂီနော-ယှဉ်ကုန်သော စေတသိက်တို့သည်၊ နိယတယောဂီနော-နိယတယောဂီတို့ မည်၏။ န + နိယတယောဂီနောယ အနိယတယောဂီနော၊ ဤဝစနတ္ထများအရ မိမိတို့ယှဉ်ရာ စိတ်ဖြစ် တိုင်းဖြစ်တိုင်း အမြဲပါသောစေတသိက်တို့ကို “နိယတ ယောဂီ၊ အမြဲမပါ တစ်ရံတစ်ခါ၌သာပါသော စေတသိက်တို့ကို အနိယတ ယောဂီ”ခေါ်သည်ဟုမှတ်ပါ။

ဣဿာပေ၊ကရုဏာဒယော။ ။ [အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် မုဒိတာကို ယူ။]

ယှဉ်ရာစိတ် ချင်းတူသော စေတသိက်များကို တစ်ခုစီ သီးသန့်၍၊ ဣဿာ မဆွေရ ကုက္ကစ္စ တစ်တွဲ၊ ဝိရတီသုံးပါး တစ်တွဲ၊ ကရုဏာ မုဒိတာ တစ်တွဲဟု တွဲထားပါ။ ထို စေတသိက်များသည် မိမိတို့ ယှဉ်ရာစိတ် ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း အမြဲယှဉ်လျက်မပါ။ ကဒါစိ-တစ်ခါတစ်ရံ၌သာ ယှဉ်ကြရသည်။ ထိုသို့ တစ်ရံ တစ်ခါသာ ယှဉ်ခွင့်ရကြပါသော်လည်း မိမိတို့တွဲဖက် သုံးပါးလုံး နှစ်ပါးလုံး တစ်ပြိုင်နက် မယှဉ်နိုင်ကြ။ အာရုံချင်း ကွဲပြားသောကြောင့်၊ နာနာ-တသီးတခြား တစ်ပါးစီသာယှဉ်ခွင့် ရကြသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဣဿာ မဆွေရ ကုက္ကစ္စတို့သည် ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော်လည်း ဒေါသမူစိတ်ဖြစ်တိုင်း သူတို့မပါ။ ဥပမာ-သူ့အသက်သတ်မှု၊ သောက ပရိဒေဝ ဖြစ်မှု စသည်များ၌ ထိုစေတသိက်များ မပါ။ သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို ငြူစုမှုစသည် ဖြစ်ခိုက်၌ သာပါသည်။ ထိုသို့ ပါဝင်ရာ၌လည်း ဣဿာက သူများစည်းစိမ်ကို အာရုံပြု၍၊ မစ္ဆရိယက ကိုယ့်စည်းစိမ်ကိုအာရုံပြုခြင်း၊ ကုက္ကစ္စကပြုပြီးဒုစရိုက်-မပြုလိုက်မိသော သုစရိုက်ကို အာရုံပြုခြင်း၊ ဤသို့ အာရုံပြုပုံ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် အတူတကွ တစ်ပြိုင်နက် ယှဉ်ခွင့်မရ၊ မိမိဆိုင်ရာအာရုံကို အာရုံပြုခိုက်၌သာ တစ်ပါးစီယှဉ်ကြ သည်။

အမှာ။ ။ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ အကုသလသင်္ဂဟနည်းဝယ် ပြခဲ့ပြီ။ ဝိရတိ အပ္ပမညာတို့ နာနာ-ကဒါစိဖြစ်ပုံကို ဆိုင်ရာသမ္ပယောဂနည်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဝိရတိဟူသည်လည်း ဤနေရာ၌ လောကီဝိရတိသာတည်း။ လောကုတ္တရာဝိရတိ တို့ကား သုံးပါးလုံးပင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အမြဲတစ်ပြိုင်နက်ယှဉ်ကြ သည်။

မာနော စ ကဒါစိ။ ။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော မာနလည်း ထိုစိတ်ဖြစ်တိုင်း မပါ။ ဥပမာ-ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ သာယာသောအခါ အဘယ်မှာ မာနပါဝင်နိုင်အံ့နည်း။ ငါတစ်ကားဟု ထောင်လွှားမာန်မူခိုက်၌သာ မာနပါ ဝင်သည်။ တစ်ပါးတည်းဖြစ်၍ “နာနာ” သဒ္ဓါမလိုက်ရ၊ မာနော စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ကဒါစိကိုသာ ယူပါ။

ထိနမိဒ္ဓ တထာသဟ။ ။ တထာသဒ္ဓါဖြင့် ကဒါစိကို ညွှန်ပြသည် အကုသိုလ် သသင်္ခါရိကစိတ် (၅) ပါး၌ယှဉ်သော ထိနမိဒ္ဓလည်း သသင်္ခါရိက

စိတ်ဖြစ်တိုင်း မပါ။ ဥပမာ-သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့် သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူရာ၌ ထိနမိဒ္ဓ မပါ။ ထိုင်းထိုင်းမှိုင်းမှိုင်း ဖြစ်ရာအခါ၌သာ ပါဝင်သည်။ ထိုသို့ ပါဝင်ရာ၌ ထိနက စိတ်ကို မခွဲသားအောင် ဖိနှိပ်၍၊ မိဒ္ဓက စေတသိက်ကို မခွဲသားအောင် ဖိနှိပ်သောကြောင့် ခွဲ၍မရ တကွဖြစ်သည့်အတွက် “သဟ” ဟု မိန့်မြွက်သည်။
[“မာနော စ ” စသဒ္ဓါကို “ထိနမိဒ္ဓ တထာ သဟ” ၌ လိုက်စေ၍ အလွန်ရှုပ်ထွေးစွာ ဝိဘာဝိနီ၌ တစ်နည်းယောဇနာ သေး၏။ အလိုရှိက ရှုပါတော့။]

ယထာဝုတ္တန္တနုသာရေန။ ။ “သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ တာဝံ သတ္တိမေ စေတသိကာ-သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်တို့သည် စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်ကုန် ၏။ ဝိတက်သည် (၅၅)ပါးသော စိတ်၌ယှဉ်၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ပယောဂနည်းကို အစဉ်လိုက်၍ “မည်သည့်စိတ်၌ ယှဉ်သောအခါ မည်သည့် စေတသိက်များက အမြဲယှဉ်ကြသည်၊ မည်သည့်စေတသိက်များက ရံဖန်ရံခါသာ ယှဉ်သည်၊ မည်သည့်စေတသိက်များက တကွယှဉ်သည်၊ မည်သည့် စေတသိက် များက တကွဲတပြားစီ ယှဉ်သည်” ဟု သိပါ။

-----*-----

သင်္ဂဟနည်းအဖွင့်

သင်္ဂဟဉ္စ ပဝက္ခာမိ၊ တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ ၊ ပေ။

ယထာသမ္ဘဝယောဂေန၊ ပဉ္စမာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

သင်္ဂဟ။ ။ “သမ္ပိက္ခေတွာ ဂယုန္တိ ဧတ္ထာတိ သင်္ဂဟော” အရ ထိုထိုစိတ်၌ ရထိုက်သမျှ စေတသိက်တို့ကို ပေါင်း၍ ယူရာဖြစ်သောနည်း၊ ပေါင်း၍ပြသော နည်းသည် “သင်္ဂဟနည်း” မည်၏။ ဥပမာ-လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန်စိတ်၌ “သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏာ တာဝံ” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သောကြောင့် သဗ္ဗစိတ္တသာ ဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး၊ “ဝိတက္ခော တာဝံ ဒွိပဉ္စဝိညာဏ” စသည် ဆိုခဲ့သော ကြောင့် ပကိဏ်း(၆)ပါး၊ “သောဘနေသု ပန သောဘနသာဓာရဏာ တာဝံ” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သောကြောင့် သောဘနသာဓာရဏစေတသိက်(၁၉)၊ “ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ” စသည် ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဝိရတိ(၃)၊ “ပညာ ပန ဒွါဒသသု” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သောကြောင့် ပညာစေတသိက်(၁)၊ ပေါင်း(၃၆)ပါး

သော စေတသိက်တို့ ယှဉ်ကြသည်။ ဤသို့လျှင် စိတ်တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌ ရထိုက်သမျှသော စေတသိက်တို့ကို ပေါင်း၍ ပေါင်း၍ ရေတွက်ပြသောနည်းကို “သင်္ဂဟနည်း”ဟု ခေါ်သည်။

ဆတ္တိသာနုတ္တရေ ဓမ္မာ။ ။ ဤစကားကား ဆိုအပ်လတ္တံ့သော သင်္ဂဟနည်းကို အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်၍ပြသော “ဥဒ္ဒေသမာတိကာ”တည်း။ ထိုသို့ စဉ်ရာ၌ သဟိတ်-အဟိတ်စိတ်တို့တွင် သဟိတ်စိတ်က များသောကြောင့် သဟိတ်စိတ်တို့၌ သင်္ဂဟကို ရှေးဦးက ပြသည်။ သဟိတ်စိတ်တွင်လည်း အမြတ် အယုတ်လိုက်၍ “ဥက္ကဋ္ဌတမ (လောကုတ္တရာ) ဥက္ကဋ္ဌတရ (မဟဂ္ဂုတ်) ဥက္ကဋ္ဌ (ကာမသောဘန) ဟိန (အကုသိုလ်)”စသည်ဟု ကြံဖွယ် ရှိ၏။

ယထာသမ္ဘဝယောဂေန ပဉ္စမာ။ ။ ဤအကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်ရာ၌ လောကုတ္တရာအတွက် သင်္ဂဟတစ်မျိုး၊ မဟဂ္ဂုတ်အတွက် သင်္ဂဟတစ်မျိုး၊ ကာမသောဘန၊ အကုသိုလ်၊ အဟိတ်တို့အတွက် တစ်မျိုးစီအားဖြင့် ငါးမျိုးဟု ပြထားသည်။ ထိုငါးမျိုးသည် အပြီးအစီး မဟုတ်သေး၊ ဖြစ်သင့်သလို ယှဉ်ပြရ မည်ဟု သိစေလို၍ “ယထာ သမ္ဘဝယောဂေန”ဟု မိန့်သည်။ ဥပမာ-“ဆတ္တိသာနုတ္တရေ ဓမ္မာ”ဟု လောကုတ္တရာအတွက် ဆတ္တိသသင်္ဂဟတစ်မျိုးသာ ပြခဲ့သော်လည်း ဖြစ်သင့်သလို “ပဌမာဈာန်စိတ်၌ ဆတ္တိသ၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်၌ ပဉ္စတ္တိသ”စသည်ဖြင့် ယှဉ်ပြရမည်-ဟူလို နောက်သင်္ဂဟနည်း အကျယ်၌ ထိုကဲ့သို့ပင် ယှဉ်ပြလိမ့်မည်။

-----*-----

လောကုတ္တရာစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း

လောကုတ္တရေသု တာဝ အဋ္ဌသု ပမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ တေဝီသတိ သောဘန စေတသိကာ စေတိ ဆတ္တိသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝဇ္ဇာ ပေ၊ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌသု လောကုတ္တရစိတ္တေသု ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတိတိ။

ဆတ္တိသ ပဉ္စတ္တိသ စ၊ စတုတ္တိသ ယထာက္ကမံ။

တေတ္ထိသ ဒွယမိစ္ဆေဝံ၊ ပဉ္စမာနုတ္တရေ ဌိတာ။

တထာ။

။ [အပ္ပမညာ ကြဉ်ရခြင်း၏အကြောင်းကို အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။] တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု၌ တထာသဒ္ဓါ၏အနက်များကို အဟိတ် စိတ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤ၌ “အညသမာနာ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ သောဘန စေတသိကာ စ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ” ပါဌ်တို့ကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသော အတိဒေသအနက် ရှိ၏။ ထိုအနက်အလိုအားဖြင့် “တထာ-ထိုအညသမာနာ အပ္ပမညာကြဉ်သော သောဘနတို့ ပေါင်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏”ဟု ကျယ်ဝန်းစွာ အနက်ပေးရမည် ဖြစ်၍ ရှုပ်ထွေးသောကြောင့် အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ သိသာအောင် အနက်ပေးလိုက်သည်။ တထာနှင့် သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိကို စတုတ္ထဈာန်စိတ်တိုင်အောင် လိုက်၍ ပေး။ [ဝိဘာဝနီ၌ တထာ သဒ္ဓါကို အနုကမနဟု ဖွင့်ပြသေး၏၊ သင့်သည် သာ၊ ထိုနည်းအရ-အညသမာနာ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ သောဘနစေတသိကာ စ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိပုဒ်တို့ကို ဝါကျတိုင်း လိုက်စေရမည်။]

ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စမာဝ။

။ ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေနဟူသော ဝိသေသနကို ပဉ္စမာ၌စပ်၊ ထိုဝိသေသနဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို စောင်းသည်။ “စတုတ္ထဈာန်၏ အပြားအားဖြင့်ကား ငါးမျိုး မရ၊ သင်္ဂဟနည်း လေးမျိုးသာ ရမည်” ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-လောကီပဌမဈာန်ရပြီးနောက် ဒုတိယဈာန်ကို အားထုတ်သော ယောဂီတို့တွင် အချို့က ဉာဏ်နွံ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိတက်ကိုသာ အပြစ်မြင်နိုင်၊ ဝိစာရကို အပြစ် မမြင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကို ရသောအခါ ဝိတက်တစ်ခုကိုသာ ပယ်ခွါ၍ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်ကိုရသည်။ ထိုယောဂီအတွက် အထက်သို့ တက်ဖို့ရာ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမဈာန်ဟု သုံးတန်ရှိသေး၏။ ထိုဉာဏ်နွံသော မဒ္ဒပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဈာန်ငါးမျိုး ထွက်နေရကား ထိုဈာန်ငါးမျိုးကို ပြရာနည်းကို “ပဉ္စကဈာန်”ဟု ဆိုသည်။

တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်။

။ အချို့ယောဂီကား ဉာဏ်ထက်၏။ ဒုတိယဈာန်ကို အားထုတ် သောအခါ ဝိတက် ဝိစာရ နှစ်ပါးလုံးကိုပင် တစ်ဆက်တည်း အပြစ် မြင်နိုင်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုတိယဈာန်ရသောအခါ ဝိတက် ဝိစာရနှစ်မျိုးလုံးကို ပယ်ခွာ၍ ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို ရသည်။ ထိုယောဂီအတွက် အထက်သို့ တက်ဖို့ရာ ပီတိ မပါသော တတိယဈာန်၊ သုခမပါသော စတုတ္ထဈာန် ဟု နှစ်တန်သာ ရှိတော့၏။ ထိုဉာဏ်ထက်သော တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဈာန်လေး

မျိုးသာထွက်သည်။ ပါဠိတော်များ၌လည်း စတုက္ကနည်းတစ်မျိုး၊ ပဉ္စကနည်းတစ်မျိုးဟု နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဟောတော်မူသည်။

လောကီဈာန်ကို ရပြီးနောက် လောကုတ္တရာဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌လည်း လောကီဈာန်နှင့်တူစွာ ပဉ္စကလောကုတ္တရာဈာန်၊ စတုက္ကလောကုတ္တရာဈာန်များ ဖြစ်ကြပေသည်။ ဤသင်္ဂြိုဟ်၌ကား ဈာန်စိတ်သရုပ်စေ့ရုံမျှကို ရည်ရွယ်၍ စတုက္ကဈာန်ကို မပြဘဲ ပဉ္စကဈာန်ကိုသာ စိတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သောကြောင့် ဤစေတသိက်ပိုင်း၌လည်း ပဉ္စကဈာန်၏ သင်္ဂဟနည်းကိုသာ ပြထားသည်။ စတုက္က ဈာန်အပြား အားဖြင့် ပြလျှင်ကား ပဌမဈာန်စိတ်၌ စေတသိက်(၃၆)၊ ဒုတိယဈာန် စိတ်၌ (ဝိတက် ဝိစာရမပါသော)(၃၄)၊ တတိယဈာန်စိတ်၌ (၃၃)၊ စတုတ္ထ ဈာန်စိတ်၌ (သုခအရာဝယ် ဥပေက္ခာကို လဲလှယ် ထည့်သွင်း၍) (၃၃)ဟု သင်္ဂဟနည်း ၄ နည်းသာ ထွက်သည်။ ထို့ကြောင့်-

“ဆတ္တိသ စတုတ္တိသ စ၊ တေတ္တိသကဒ္ဒယံပိစ၊

စတုက္ကဇ္ဈာနဝသေန၊ စတုမာနုတ္တရေ ဌိတာ”ဟု ဆိုရာ၏။

သင်္ဂဟဂါထာအဖွင့်။ ။ သင်္ဂဟဂါထာ၌ “ဆတ္တိသ(၃၆)ပါးလည်းကောင်း” စသည်ဖြင့် သင်္ချာသံပေါ်အောင် အနက်ပေးကြသည်မှာ ကျမ်းဆရာ၏အဘော် မဟုတ်။ သင်္ချာသံပေါ်အောင် အနက်ပေးလျှင် သင်္ဂဟနည်းပေါင်း (၃၆ ပါး၊ ၃၅ ပါး၊ ၃၄ ပါး၊ ၃၃ ပါး နှစ်လီအားဖြင့်) ၁၇၁ ပါး ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သင်္ချာသံမပေါ်စေဘဲ “ဆတ္တိသ-ဆတ္တိသသင်္ဂဟနည်းလည်းကောင်း” ဟု နာမသတ် အနက်ပေးမှ သင့်မည်။ ဤသို့ နာမသတ်အနက်ပေးမှ သင့်သော အရာကို ပါဠိများ၌ တွေ့ရ၏။ [နာမ=နာမည် + သတ္တ (သ+အတ္တ=မိမိအနက်၊ ဝါ-နာမသတ်။ “ဆတ္တိသ သင်္ဂဟနည်းလည်းကောင်း” ဟူရာ၌ ဆတ္တိသ ဟူသော နာမည်သည်ပင် ဆတ္တိသ ဟူသော မိမိအနက်ဖြစ်သည်။]

-----*-----

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း

၁။ မဟဂ္ဂတေသု ပန တီသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ ဝိရတိတ္တယဝဇ္ဇိတာ ဒွါဝိသတိ သောဘနစေတသိကာ

စေတိ ပဉ္စတ္ထိသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကရုဏာမုဒိတာ ပနေတ္ထ ပစ္စေက
မေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

ဝိရတိတ္ထယ ဝဇ္ဇိတာ။ ။ ဈာန်ရအောင် အားထုတ်လျှင် ရှေးဦးစွာ သီလ
ဝိသုဒ္ဓိ (သီလစင်ကြယ်မှု) ဖြစ်အောင် စောင့်စည်းရမည်။ ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ
(မတရားသဖြင့် အသက်မွေးမှု) ဟူသမျှကို ထိုသီလဝိသုဒ္ဓိအစွမ်းဖြင့် ပယ်ရှားပြီး
သော ယောဂီ သူတော်စင်တို့သန္တာန်၌ သမာဓိကောင်းစွာရ၍ စိတ်တည်ကြည်
ရုံမျှဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်စိတ်များ ဥပါဒ်နိုင်ကြသည်။ ထိုမဟဂ္ဂုတ်ဈာန်များ၏
အထူးပယ်ရှားဖို့ရာ ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ မရှိတော့၊ လောကုတ္တရာဈာန်များကဲ့သို့
ဒုစရိုက် အနုသယဓာတ်ကိုလည်း မပယ်နိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် ဝိရတိရှောင်ကြဉ်
ဖို့ရာ ဒုစရိုက်မရှိရကား မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ဝိရတိများ ယှဉ်ခွင့်မရှိ။ [အခြေပြု၌
ဆောင်ပုဒ်ပြခဲ့ပြီ။]

မဟာဋီကာ။ ။ သုဝိသုဒ္ဓကာယကမ္မာဒိကဿ စိတ္တသမာဓာနဝသေန
ရူပါရူပဝစရကုသလပ္ပဝတ္တိ၊ န ကာယကမ္မာဒီနံ သောဓနဝသေန၊
နာပိ ဒုစ္စရိတဒုရာဇီဝိနံ သမ္မုန္တနုပဋိပ္ပသမ္ဘနဝသေနာတိ မဟဂ္ဂတ
စိတ္တုပ္ပာဒေသု ဝိရတီနံ အသမ္ဘဝေါယေဝ။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။

အမှာ။ ။ ပစ္စေကမေဝ အရ ကရုဏာ မုဒိတာတို့ အသီးအသီး ယှဉ်ပုံကို
ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌လည်းကောင်း၊ အပ္ပမညာသမ္ပယောဂ
နည်း၌လည်းကောင်း ပြခဲ့ပြီ ယောဇေတဗ္ဗာ၌ ယုဇဓာတ်သည် ယှဉ်ခြင်းအနက်ကို
ဟောရာ၌ အကမ္မက(ကံမရှိ)သာ များသောကြောင့် ဤနေရာ၌ ကာရိတ်
ဇောပစ္စည်း တဗ္ဗပစ္စည်းဖြစ်ရကား “ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏”ဟု အနက်ဆိုပါ။
ပဉ္စကဈာနဝသေန ပုဒ်၏အဓိပ္ပါယ်ကို လောကုတ္တရာသင်္ဂဟနည်းအတိုင်း သိပါ။
စတုက္ကဈာန်အားဖြင့်-

“ပဉ္စတ္ထိသ စ တေတ္ထိသ၊ ဗာတ္ထိသ တိသ စေတိ စ၊

စတုက္ကဈာနဝသေန၊ စတုဓာဝ မဟဂ္ဂတေ”ဟု ဆိုရာ၏။

-----*-----

ကာမသောဘနစိတ်သင်္ဂဟနည်း

၁။ ကာမစရသောဘနေသု ပန ကုသလေသု တာဝ ပဌမဒွယေ အည

သမာနာ တေရသစေတသိကာ ပဉ္စဝိသတိ သောဘနစေတသိကာ
စေတိ အဋ္ဌတ္တိသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ အပ္ပမညာဝိရတိယော ပနေတ္ထ
ပဉ္စပိ ပစ္စေကမေဝယောဇေတဗ္ဗာ၊ ပေ၊

၂။ ကြိယာစိတ္တေသုပိ ဝိရတိဝဋ္ဋိတာ တထေဝ စတူသုပိ ဒုကေသု စတုဓာဝ
သင်္ဂယန္တိ။

၃။ တထာ ဝိပါကေသု စ အပ္ပမညာဝိရတိဝဋ္ဋိတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယန္တိ။

၁။ အပ္ပမညာဝိရတိယော၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗာ။ ။ အပ္ပမညာ ဝိရတိ
တို့ကို ငါးပါးလုံး အသီးသီး ယှဉ်စေရမည်။ “အပ္ပမညာနှင့် ဝိရတိလည်း အတူ
မယှဉ်ရ၊ အပ္ပမညာချင်းလည်း နှစ်ပါးအတူ မယှဉ်ရ၊ ဝိရတိချင်းလည်း သုံးပါးအတူ
မယှဉ်ရ” ဟူလို၊ ဤသို့ အတူတကွ မယှဉ်ရခြင်းမှာလည်း အပ္ပမညာတို့က
သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍၊ ဝိရတိတို့က သူ့အသက် သူ့ဥစ္စာစသော ဝီတိက္ကမိ
တဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံပြုသည့်အတွက် အာရုံချင်းကွဲပြားရကား “ဧကာလမ္ပန” ဟူ
သော အင်္ဂါနှင့် မညီ သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ [အပ္ပမညာနံ ဟိ သတ္တရမဏတ္တာ
ဝိရတိနဉ္စ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုဝိသယတ္တာ နတ္ထိ တာသံ ဧကစိတ္တုပ္ပါဒေ သမ္ဘဝေါ-
ဋီကာကျော်၊]

အမှာ။ ။ အပ္ပမညာချင်း အာရုံကွဲပြားပုံ၊ ဝိရတိချင်းအာရုံ ကွဲပြားပုံကို
သမ္မယောဂနည်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိပါ။ ဤ မဟာကုသိုလ် ပဌမအစုံ၌
စေတသိက်(၃၈)ပါး ယှဉ်သော်လည်း ဝိရတိ အပ္ပမညာတို့က တစ်ပါးစီသာ
ယှဉ်ခွင့် ရသောကြောင့် တစ်ပြိုင်နက် အများဆုံး(၃၄)ပါးသာ ယှဉ်နိုင်သည်။
လောကုတ္တရာစိတ်၌ကား(၃၆)ပါးလုံး တစ်ပြိုင်နက် ယှဉ်နိုင်သောကြောင့်
တစ်ပြိုင်နက် အယှဉ်အားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်၌ စေတသိက်အများဆုံးဖြစ်
သည်။

၂။ ကြိယာစိတ္တေသု၊ ပေ၊ သင်္ဂယန္တိ။ ။ ကြိယာစိတ်တို့၌လည်း ဝိရတိကို
ကြည့်၍ ကုသိုလ်အတိုင်း ဒုကလေးပါးစဉ်လျက် သင်္ဂဟလေးမျိုး ထွက်သည်။
ကုသိုလ်၏အခြားမဲ့၌ ဝိပါက်ကို ထားသင့်သော်လည်း ကြိယာစိတ်က
စေတသိက် အယှဉ်များသောကြောင့် ကြိယာစိတ်ကို ထားသည်။ ဝိရတိတို့သည်
ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ကြိယာစိတ်ကား ဒုစရိုက်

အားလုံးကို ပယ်ပြီးသော ရဟန္တာများ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာစိတ်၌ ဝိရတိများ မယှဉ်ထိုက်။ ထို့ပြင်-တစ်စုံတစ်ခုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘော မရှိဘဲ သက်သက် ကုသိုလ်၏ အကျိုးမျှသာဖြစ်သော လောကီဝိပါက်စိတ်၌လည်း မယှဉ်ထိုက်။ “လောကီဝိရတိမှန်က ဧကန်ကုသိုလ် သဘောရှိ၍ ဝိပါက်ကြိယာ (အဗျာကတဇာတ်ရှိသော) တရားများ၌ မယှဉ်ထိုက်” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် သိက္ခာပဒဝိဘင်းပါဠိ တော်၌ “ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသော သိက္ခာပုဒ်များကို ကုသိုလ်ချည်းသာ”ဟု ဟောတော်မူသည်။

ဋီကာကျော်။ ။ လောကီယဝိရတိနံ ဧကန္တကုသလသဘာဝတ္တာ နတ္ထိ အဗျာကတေသု သမ္ဘဝေါတိ ဝုတ္တံ “ဝိရတိဝဇ္ဇိတာ”တိ၊-ဤသာကေအတိုင်း ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။

တထာ ဝိပါကေသု စ။ ။ ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်တို့သည် ပရိတ္တခေါ်သော ကာမတရားကို ဧကန်အာရုံပြု၏။ [အာရမဏသင်္ဂဟ၌ လာလတ္တံ့၊] အပ္ပမညာတို့ ကား သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၏။ ဤသို့ ကာမဝိပါက်နှင့် အပ္ပမညာတို့၏ အာရုံခြင်း ကွဲပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လောကီဝိရတိတို့သည် ကြိယာစိတ်၌ ပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဧကန်ကုသိုလ်သဘောရှိ၍ ဝိပါက်နှင့် သဘောချင်း ကွဲပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်၌ အပ္ပပညာ ဝိရတိ နှစ်မျိုးလုံးပင် မယှဉ်ထိုက်။

ဋီကာကျော်။ ။ ကာမာဝစရဝိပါကာနမ္ပိ ဧကန္တပရိတ္တာရမဏတ္တာ အပ္ပပညာနံ စ သတ္တာရမဏတ္တာ ဝိရတိနံ ဧကန္တကုသလတ္တာ ဝုတ္တံ၊-အပ္ပမညာ ဝိရတိဝဇ္ဇိတာ”တိ။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှုပါ။]

-----*-----

ဝိသေသကစေတသိက်များ

အနုတ္တရေ ဈာနဓမ္မာ၊ အပ္ပမညာ စ မဇ္ဈိမေ၊

ဝိရတိဉာဏပီတိ စ၊ ပရိတ္တေသု ဝိသေသကာ။

ဝိသေသကာ။ ။ ဤဂါထာကား သောဘနစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက်တို့တွင် စိတ်ချင်း ကွဲပြားအောင် ပြုတတ်သော စေတသိက်များကို ပြသောဂါထာတည်း။ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ဝိသေသေန္တိ-

ထူးထွေးခြားနား၊ ကွဲပြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိသေသကာ-
တို့မည်၊ စိတ်သည် ပင်ကိုက အာရမဏဝိဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့် တစ်မျိုး
တည်းသာ ရှိ၏။ နောက်မှ ဘုံ-ဇာတ် စသည် ကွဲပြားရပုံကို စိတ်ပိုင်း ဣတ္ထမေကူန
နဝုတိဂါထာ အဖွင့်မှာ ပြန်ကြည့်ပါ။

အနုတ္တရေ ဈာနဓမ္မာ။ ။ ထိုသို့ အမျိုးအစားအားဖြင့် ကွဲပြားပြီးသော
စိတ်တို့တွင် လောကုတ္တရာစိတ်၌ ပဌမဈာန်စိတ် ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်
ကွဲပြားအောင် ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါတရားတို့က ထပ်မံ၍ ပြုပြန်သည်။
ထင်ရှားစေအံ့-ဤသို့ ဝိတက် ယှဉ်မှု/မယှဉ်မှုကြောင့် ပဌမဈာန်စိတ်က တစ်မျိုး၊
ဒုတိယဈာန်စိတ်စသည်ကလည်း တစ်မျိုးစီအားဖြင့် ထူးခြားရလေသည်။ ဤသို့
ပဌမဈာန်စိတ်နှင့် ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်တို့၏ အချင်းချင်းကွဲပြားအောင်
ဝိတက်ဟူသော ဈာန်တရားက ပြုသည်။ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခဟူသော
ဈာန်တရားက ထူးအောင်ပြပုံကိုလည်း ချဲ့ပါ။ ဤသို့လျှင် မိမိယှဉ်ရာစိတ်စုကို
တသန့်ထား၍ မိမိယှဉ်ရာ မဟုတ်သော စိတ်များနှင့် ခွဲခြားတတ်သည်ကို
“ဝိသေသက” ဟု ဆိုသည်။ [အခြေပြု၌ ဆောင်ပုဒ်ပြခဲ့ပြီ။]

အပ္ပမညာ စ မဇ္ဈိမေ။ ။ လောကုတ္တရာစိတ်က အမြတ်၊ ကာမစိတ်က
အယုတ်၊ ထိုနှစ်မျိုး၏ အလယ်၌ဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကို “မဇ္ဈိမ” ဟုဆိုသည်။
အပ္ပမညာစ၌ စသဒ္ဒါသည် ဈာနဓမ္မာကို ပေါင်း၏။ မဟဂ္ဂုတ်၌ အပ္ပမညာနှင့်
ဈာန်တရားတို့က စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင် ပြု၏။ ဈာန်တရားတို့က ကွဲပြားအောင်
ပြုပုံမှာ လောကုတ္တရာစိတ်အတိုင်းတည်း။ အပ္ပမညာသည် အောက်ဈာန်စိတ်
လေးပါး၌သာ ယှဉ်၍ ပဉ္စမဈာန်စိတ်၌ မယှဉ်၊ ထို့ကြောင့် အောက်ဈာန်စိတ်
လေးပါးနှင့် ပဉ္စမဈာန်စိတ်ကို ကွဲပြားအောင် အပ္ပမညာက ပြုသည်။

ဝိရတိဉာဏ ပပေ၊ ပရိတ္တေသု။ ။ ဝိရတိသည် ကုသိုလ်၌သာ ယှဉ်၍
ဝိပါက်ကြိယာတို့၌ မယှဉ်၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်နှင့် ဝိပါက်ကြိယာတို့ ကွဲပြားအောင်
ဝိရတိက ပြု၏။ [ကာမာဝစရသဟေတုကကြိယသင်္ခါရာနံ ကာမာဝစရကုသလေ
ဟိ ဝိရတိကတော ဝိသေသော အတ္ထိ-မဟာဋီကာ၊ ခန္ဓနိဒ္ဒေသ။] ပညာ(ဉာဏ်)သည်
ဉာဏသမ္ပယုတ်(၁၂)၌သာ ယှဉ်၏။ ထို့ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့်
ဉာဏဝိပွယုတ်စိတ်(၁၂)ပါးတို့ကို ထူးခြားအောင် ဉာဏ်က ပြု၏။ သောမနဿ

သဟဂုတ်စိတ်(၁၂)နှင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်(၁၂)တို့၏ အထူးကိုသောမနဿ သဟဂုတ်၌သာယှဉ်သော ပီတိက ပြု၏။ မဟာကုသိုလ် ကြိယာနှင့် မဟာ ဝိပါက်၏ အထူးကို ကုသိုလ် ကြိယာ၌သာယှဉ်သောအပ္ပမညာက ပြု၏။ [ဝိရတိ၌ ဆန်းကြောင့် ဒီဃ၊ ပီတိ၌ ဗဟုဂုဏ် ဒီဃီ၊ စဖြင့် အပ္ပမညာကို ပေါင်း။]

-----*-----

**ဣတ္ထံ စိတ္တာဝိယုတ္တာနံ၊ သမ္ပယောဂဉ္စ သင်္ဂဟံ၊
ဥတောပေတဒံ ယထာယောဂံ၊ စိတ္တေန သမမုဒ္ဓိသေ။**

“စိတ္တေန သမမုဒ္ဓိသေ” အရ ယှဉ်ရာစိတ်နှင့်ညီမျှသော စေတသိက်တို့၏ အပြားကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤစကားကို သဲလွန်စယူ၍ သုခသဟဂုတ်ဖဿ (၆၃), ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖဿ(၃), ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖဿ(၈)ဟု လောကီ လောကုတ္တရာ အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ဖဿ(၁၂), ကုသိုလ် ဖဿ(၂၁), ဝိပါက်ဖဿ(၅၄), ရူပဖဿ(၁၂), လောကုတ္တရာဖဿ(၈)ဟု ဘူမိဘေဒအားဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲပြပါဦး။ ဝေဒနာ စသည်၌လည်း ခွဲပါ။

တဒုဘယမိဿကနည်း။ ။ [တံ + ဥဘယ + မိဿက၊ တံ ဥဘယ=ထို သမ္ပပယောဂသင်္ဂဟနည်း နှစ်ပါးတို့ကို + မိဿက=ရောနှော ပြသောနည်း။] “ထို နည်းသည် သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်းနှစ်ပါးကို ကျေပွန်စေသည့်အပြင် ညဝါ အကောက်များ၌ အထူးကျေးဇူးများအောင် ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ကြီး စီစဉ် ထားသောနည်း ဖြစ်၏။ ဤနည်းကို ညအခါ ခွဲပြမှသာ တပည့်များ ကျေ/မကျေ သိနိုင်၏။ ဤနည်း ကျေလျှင်ကား စေတသိက်ပိုင်းအတွက် သရုပ်ခွဲနည်း လုံလောက်ပြီဟု မှတ်ပါ။

အညသမာန်းရာသိ။ ။ ဖဿသည် စိတ်တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ်၌ ယှဉ်ရာ၊ [ဤကားသမ္ပယောဂနည်း၊] ထိုစိတ်တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ်၌ ထိုက်သည့်အား လျော်စွာ စေတသိက်(၅၂)ပါးလုံး ယှဉ်သောကြောင့် [ဤကား သင်္ဂဟနည်း၊] ဖဿသည် (မိမိမှတစ်ပါး) (၅၁)ပါးသော စေတသိက်များနှင့် ယှဉ်၏။ [ဤကား တဒုဘယ မိဿကနည်းတည်း၊] ဤသို့ စိတ်တစ်ခု၌ ယှဉ်သမျှ စေတသိက်တို့

သည် မိမိတို့ အချင်းချင်းလည်း ယှဉ်ကြရကား ယှဉ်ရာစိတ်ကို ကြည့်ကာ ဤမျှသော စေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်နိုင်ကြောင်းကို ခွဲပြရာ၏။ ဝေဒနာစသော စေတသိက်များလည်း ဖဿနှင့် တူ၏။ ဝိတက် ဝိစာရနှစ်ပါးလည်း ဖဿနည်းတူ (၅၁)ပါးနှင့် ယှဉ်ကြ၏။ အဓိမောက္ခသည် (မိမိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာမှတစ်ပါး) (၅၀)နှင့် ယှဉ်၏။ ဆန္ဒလည်း (မောဟမူ၌ မယှဉ်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်ရကား) (၅၀)နှင့် ယှဉ်၏။ ဝီရိယကား ဖဿနည်းတူ၊ ပီတိသည် (မိမိနှင့်တကွ ဒေါသ၊ ကုဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်) (၄၆)ပါးနှင့် ယှဉ်၏။

အကုသလရာသီ။ ။ မောဟသည် အကုသိုလ်စိတ်(၁၂)ပါး၌ ယှဉ်ရာ၊ ထို အကုသိုလ်စိတ်၌ စေတသိက် (၂၇)ပါး ယှဉ်သောကြောင့် မိမိကိုကြဉ်၊ ကြွင်း (၂၆)ပါးနှင့်ယှဉ်၏။ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စနည်းတူ၊ လောဘသည် မိမိယှဉ်ရာ လောဘမူစိတ်၌ စေတသိက် (၂၂)ပါးနှင့်ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း(၂၁)ပါးနှင့် ယှဉ်၏။ ဒိဋ္ဌိသည် မိမိယှဉ်ရာ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်၌ စေတသိက် (၂၁)ပါး ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း (၂၀)နှင့်ယှဉ်၏။ မာနသည် မိမိယှဉ်ရာ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ စေတသိက် (၂၁)ပါးပင် ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း(၂၀)နှင့် ယှဉ်၏။ ဒေါသသည် မိမိယှဉ်ရာဒေါသမူစိတ်၌ စေတသိက် (၂၂)ပါးယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း(၂၁)ပါးနှင့် ယှဉ်၏။ ကုဿာသည် မိမိယှဉ်ရာ ဒေါသမူစိတ်၌ စေတသိက် (၂၂)ပါး ယှဉ်သော်လည်း မိမိယှဉ်ခိုက် မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စတို့ မယှဉ်ရကား မိမိကြဉ် ကြွင်း(၁၉)ပါးနှင့် ယှဉ်၏။ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ၌ လည်း နည်းတူ၊ ထိနသည် မိမိယှဉ်ရာ သသင်္ခါရိကစိတ်(၅)ပါး၌ စေတသိက် (၂၆)ပါး ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း(၂၅)ပါး ယှဉ်၏။ မိဒ္ဓ၌လည်း နည်းတူ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည် မိမိယှဉ်ရာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ စေတသိက် (၁၅)ပါး ယှဉ်ရကား မိမိကြဉ်၊ (၁၄)ပါးနှင့် ယှဉ်ရ၏။

သောဘနရာသီ။ ။ သဒ္ဓါသည် မိမိယှဉ်ရာ သောဘနစိတ်၌ စေတသိက် (၃၈)ပါး ယှဉ်ရကား မိမိကို ကြဉ်၍၊ ကြွင်း(၃၇)ပါးနှင့် ယှဉ်၏။ သောဘန သာဓာရဏအားလုံး နည်းတူ၊ သမ္မာဝါစာသည် မိမိယှဉ်ရာ မဟာကုသိုလ် စိတ်နှင့် လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ စေတသိက် (၃၈)ပါး ယှဉ်သော်လည်း မိမိနှင့် ယှဉ်ခိုက် အပ္ပမညာ မယှဉ်ထိုက်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း (၃၅)ပါးနှင့်သာ ယှဉ်၏။

သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ နည်းတူ၊ ကရုဏာသည် မိမိယှဉ်ရာ မဟာကုသိုလ်၊
 ကြိယာ မဟဂ္ဂုတ် အောက်စာန်လေးပါး၌ စေတသိက် (၃၈)ပါး ယှဉ်သော်လည်း
 မိမိယှဉ်ခိုက် ဝိရတိနှင့် မုဒိတာတို့ မယှဉ်ထိုက်ရကား မိမိကြဉ်၊ ကြွင်း (၃၃)ပါး
 နှင့်သာ ယှဉ်၏။ မုဒိတာ နည်းတူ၊ ပညာလည်း သဒ္ဓါနှင့် တူပြီ။

ဝိသုဒ္ဓါရာမိကော ထေရော၊ ဂဏီ ဂမ္ဘီရဂေါစရော၊
 သောတူနံ ဉာဏသုဒ္ဓါယ၊ ဗောဓေသိ နယမိဿကံ။

ဤကား စေတသိက်ပိုင်းဘာသာဋီကာ။

ပကိဏ်းပိုင်းဘာသာဋီကာ

သမ္မယုတ္တာ ယထာယောဂံ၊ တေပညာသ သဘာဝတော၊

စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

ဝေဒနာဟေတုတော ကိစ္စ-ဒွါရာလမ္မနဝတ္ထုတော၊

စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ၊ သင်္ဂဟော နာမ နိယတေ။

အနုသန္ဓေ။ ။ စိတ္တိဟူသော ဥဒ္ဓေသ၌ အကျယ်နိဒ္ဓေသကို “တတ္ထ စိတ္တိတာဝ စတုပ္ပါဒံ” စသော စိတ်ပိုင်းတစ်ပိုင်းလုံးဖြင့်လည်းကောင်း၊ စေတသိကံဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏ အကျယ်နိဒ္ဓေသကို စေတသိကံပိုင်း တစ်ပိုင်းလုံးဖြင့်လည်းကောင်း ချဲ့ပြ ပြီး၍၊ ယခုတစ်ဖန် စိတ်ကို ပဓာနထား၍ နှစ်ပါးစုံကိုပင် ထပ်မံ ချဲ့ပြရာ ပဋိနိဒ္ဓေသကို အားထုတ်တော်မူလိုရကား “သမ္မယုတ္တာ ယထာယောဂံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤ ဂါထာဝယ် “တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ” မှ တေသံပုဒ်ကို သင်္ဂဟော၌ စပ်၍ “ထို စိတ်စေတိကံတို့၏ သင်္ဂဟကို ဆောင်ပြပေအံ့”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် “ယခု ပြအပ်လတ္တံသော သင်္ဂဟသည် စိတ်စေတသိကံ နှစ်ပါးလုံးကို ပြသော သင်္ဂဟ”ဟု ဆိုသင့်ပေ၏။ သို့သော် စိတ်ကို တိုက်ရိုက်ပြလျှင် ယှဉ်ဘက် စေတသိကံများကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် “တတ္ထ သုခသဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ ကာယဝိညာဏမေက မေဝ” စသည်ဖြင့် စိတ်ကိုသာ တိုက်ရိုက် ပြလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ နိယတေ”၌ စိတ္တုပ္ပါဒအရ စိတ်ကိုသာ ယူ၍၊ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် စေတသိကံကို ကန့်သတ်ဟု မှတ်ပါ။

ဝေဒနာပေ၊ ဝတ္ထုတော။ ။ “ဝေဒနာဟေတုတော” စသောပုဒ်တို့ကို သင်္ဂဟော နာမ၌ စပ်၍ “ဝေဒနာတော + သင်္ဂဟော ဝေဒနာသင်္ဂဟော၊ ဟေတုတော + သင်္ဂဟော ဟေတုသင်္ဂဟော” စသော ဝစနတ္ထကို သိပါ။ [ဝေဒနာတော-ဝေဒနာအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟော-စိတ်စေတသိကံကို သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ရာ ရေတွက်ကြောင်းဖြစ်သော စကားအပေါင်းသည်၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟော-မည်၏။]

ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟ။ ။ သင်္ဂဟော နာမဟု နာမသဒ္ဓါ ထည့်၍ပြသဖြင့် ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် “ဝေဒနာသင်္ဂဟ၊ ဟေတုသင်္ဂဟ” စသော နာမည်ကို မှည့်၍ ထိုဝေဒနာသင်္ဂဟစသော သင်္ဂဟ(၆)မျိုးကို ရောပြွမ်းထားသောကြောင့် “ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ တတိယော

ပရိစ္ဆေဒေါ” ဟု ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟနာမည်ဖြင့် နိဂုံးအုပ်ထားသည်။ အချို့ကား စိတ်ပိုင်းသည် စိတ်အတွက်ကိုသာ ပြသော သုဒ္ဓသင်္ဂဟ၊ စေတသိက်ပိုင်းလည်း စေတသိက်ကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သော သုဒ္ဓသင်္ဂဟဖြစ်၏။ ဤအပိုင်းကား စိတ် စေတသိက်နှင့်ပါးစုံကို ရောပြွမ်း၍ ပြသောကြောင့် ဝေဒနာသင်္ဂဟစသော သင်္ဂဟငယ် တစ်ခုတစ်ခုကိုပင် ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟဟုလည်းကောင်း၊ မိဿက သင်္ဂဟဟုလည်းကောင်း ခေါ်နိုင်သည်ဟု ယူကြ၏။ ထိုဆရာတို့ အယူသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီရင်အပ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒကျမ်း၌ (စိတ် စေတသိက်၏ အခြားမဲ့ မဟုတ်) ဤသင်္ဂြိုဟ်က သမုစ္စယသင်္ဂဟနှင့် အလားတူသင်္ဂဟကို ပြပြီးနောက်-

ဣတော ပရံ ကိစ္စတော စ၊ ဒွါရာလဗ္ဗနဝတ္ထုတော၊

ဘူမိပုဂ္ဂလတော ဌာနာ၊ ပေ၊ သံခိပိတွာန နိယုတေ” ဟု

ပဋိညာဉ်ပြုပြီးလျှင်၊ ထိုကိစ္စ ဒွါရ အာရုံ ဝတ္ထု ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်း၍ ပြရာအခန်းကို နိဂုံးအုပ်ရာ၌ “ဣတိ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ပကိဏ္ဏက ဝိဘာဂေါ နာမ စတုတ္ထော ပရိစ္ဆေဒေါ” ဟု နိဂုံးအုပ်ပုံနှင့် ဆန့်ကျင်၏။ “ထို၌ စိတ် စေတသိက် နှစ်ပါးလုံးကို ရောပြွမ်း၍ ပြသည်မဟုတ်၊ ကိစ္စ ဒွါရစသည်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်း၍ ပြသောကြောင့် “ပကိဏ္ဏက” ဟု နာမည်တပ်သည်” ဟုလို့။

ယထာရဟံ နိယတေ။ ။ “ဆောင်ပြထုတ်သလို ဆောင်ပြအံ့” ဟူသော စကားအရ ဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ သုခဝေဒနာဖြင့် ဆောင်ပြထိုက်သော တရားတို့ကို “သုခ သဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ ကာယဝိညာဏမေကမေဝ” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဟေတုသင်္ဂဟ၌ ဟိတ်ဖြင့် ဆောင်ပြထိုက်သော တရားတို့ကို “အဋ္ဌာရသဟေတုက စိတ္တာနိ နာမ၊ ပေ၊ ဧကသတ္တတိ စိတ္တာနိ သဟေတုကာ နေဝ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုက်သလို ဆောင်ပြပုံကို သိပါ။ အချို့ကား- ဟေတုသင်္ဂဟဝယ် အဟိတ် စိတ်များ၊ ဒွါရသင်္ဂဟဝယ် ဒွါရဝိမုတ်စိတ်များ၊ ဝတ္ထုသင်္ဂဟဝယ် အရူပဝိပါကံ စိတ်များသည် ဆောင်ပြခြင်းငှာ မထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ယထာရဟံဆိုကြောင်းကို ဖွင့်ပြကြ၏။ စိတ်ပိုင်း၌ ဉာဏ်အပြားဖြင့် ရေတွက်ရာဝယ် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ် မယှဉ် နှစ်ပါးစုံကို ရေတွက်ခဲ့သလို၊ ဤ၌လည်း ဟိတ်အပြားအားဖြင့် ဆောင်ပြရာဝယ် ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော သဟိတ်စိတ်၊ မယှဉ်သော အဟိတ်စိတ်၊ စသည်ဖြင့် ရေတွက်ကောင်းသောကြောင့် ထိုစကားကို

စဉ်းစားကြပါ။

-----*-----

ဝေဒနာသင်္ဂဟအဖွင့်

၁။ တတ္ထ ဝေဒနာသင်္ဂဟေ တာဝ တိဝိဓာ ဝေဒနာ သုခံ ဒုက္ခံ အဒုက္ခ
မသုခါစေတိ၊ သုခံ ဒုက္ခံ သောမနဿံ ဒေါမနဿံ ဥပေက္ခာတိ
စ ဘေဒေန ပန ပဉ္စဓာ ဟောတိ။

ဝေဒနာဖြင့် သိမ်းယူပုံ။ ။ “ဝေဒနာတော သင်္ဂဟော၊ ဝေဒနာ သင်္ဂဟော”
ဟု ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ပြခဲ့ပြီ။ “သုခါဒိဝေဒနာနံ တံသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒါနစ္စ
ဝိဘာဂဝသေန သင်္ဂဟော၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟော” ဟု ဖွင့်ပြသော ဋီကာကျော်၏
အလိုမှာ “ဝေဒနာယော စ ဝေဒနာသဟဂတစိတ္တုပ္ပါ စ၊ ဝေဒနာဒယော”ဟု
ဧကသေသ်ပြု၍ ဝေဒနာအရ ဝေဒနာအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒနာနှင့်
ယှဉ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်းကောင်း ယူပြီးလျှင် “ဝေဒနာနံ သင်္ဂဟော ဝေဒနာ
သင်္ဂဟော”ဟု ဝစနတ် ပြုစေလိုသည်။ ဤသင်္ဂဟသည် “တိဝိဓာ ဝေဒနာ၊ ပေ၊
ပဉ္စဓာ ဟောတိ”ဟု ဝေဒနာ အပြားကိုလည်း ရေတွက်ပြ၏။ “တတ္ထ သုခသဟ
ဂတံ” စသည်ဖြင့် ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်များကိုလည်း ရေတွက်ပြ၏။
ထို့ကြောင့် ဝေဒနာနံ-ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-
သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ရာ သင်္ဂဟသည်၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟော-ဝေဒနာသင်္ဂဟမည်၏”ဟု
ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် “တိဝိဓာ ဝေဒနာ”စသော စကားဖြင့် ဝေဒနာအပြားကို
ရေတွက်ပြရမည့် အခန်းဖြစ်၍ အရင်းခံ ဝေဒနာအပြားကို မပြုလျှင် မဖြစ်သော
ကြောင့် ပြရခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဋီကာကျော် အဆိုသည်
ကျမ်းဆရာ၏အဘော် မဟုတ်ပါ။ နောက် သင်္ဂဟများ၌လည်း နည်းတူ။

ဝေဒနာအပြား။ ။ ဝေဒနာသံယုတ်စသော သုတ္တန်ပါဠိတော်များ၌
ဝေဒနာအပြားကို တစ်ပါး နှစ်ပါးကစ၍ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်များတွင် ဓမ္မသင်္ဂဏီ
မာတိကာ၌ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ၊ ပေ၊
အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ”ဟု သုံးမျိုး၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်း
ပါဠိတော်၌ “သုခိန္ဒြိယံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဒေါမနဿိန္ဒြိယံ

ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ”ဟု (၅)မျိုးဟောထားသော ကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာဒေသနာတော် နည်းအရ နှစ်နည်းသာ ကျမ်းဆရာ ပြတော်မူသည်။ ထိုတွင် ရှေ့နည်းကို “အာရမဏာနုဘဝနည်း” နောက်နည်းကို “ဣန္ဒြိယဘေဒနည်း”ဟု ခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ”အရ သင်္ခါရဒုက္ခချည်းဖြစ်၍ ဝေဒနာဟူသမျှ “ဒုက္ခ”ဟု တစ်မျိုးတည်း ဟောတော်မူအပ်သော အရာလည်း ရှိ၏။ အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာဝေဒနာကို အနိဋ္ဌဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၌ သွင်း၍ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာဝေဒနာကို သုခ၌ သွင်းပြီးလျှင် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာဟု နှစ်မျိုးဟော တော်မူအပ်သောအရာလည်း ရှိ၏။ (ဤကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း မူလဋီကာ အလို၊) တစ်နည်း-အပြစ်မရှိသော ကုသိုလ် အဗျာကတဥပေက္ခာတို့ကို သန္တ(ငြိမ်သက်ခြင်း) သဘောရှိသောကြောင့် သုခ၌ သွင်း၍၊ အပြစ်ရှိသော အကုသိုလ်ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ဒုက္ခ၌ သွင်းပြီးလျှင် သုခ ဒုက္ခဟု ဝေဒနာနှစ်မျိုး ဟောတော်မူအပ်သော အရာလည်း ရှိ၏။ (ဤကား ဋီကာကျော်အလို၊) ဤသို့ စသော ဝေဒနာအပြားတို့ကား မုချမဟုတ်၊ သုတ္တန် ပရိယာယ်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၌ ကျမ်းဆရာ မပြခဲ့ပေ။

အာရမဏာနုဘဝနည်း။ ။ သုခဝေဒနာသည် ဣဋ္ဌာရမဏာနုဘဝန လက္ခဏာ (အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သော အာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ) ရှိ၏။ ဒုက္ခဝေဒနာသည် အနိဋ္ဌာရမဏာနုဘဝနလက္ခဏာ (အလိုမရှိအပ်သော အာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာ) ရှိ၏။ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည် ဣဇ္ဈတ္တာ ရမဏာနုဘဝနလက္ခဏာ (အလယ် အလတ် အလိုရှိအပ်သောအာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ) ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် အာရမဏာနုဘဝနလက္ခဏာအားဖြင့် ဝေဒနာသုံးမျိုးပြား၏။ [အဒုက္ခာ-ဒုက္ခမှလည်း တစ်ပါးသော၊ အသုခ-သုခမှလည်း တစ်ပါးသော ဝေဒနာတို့ကို “ဥပေက္ခာဝေဒနာ”ဟုလည်း ခေါ်သည်။ မသုခ၌ (မ)ကား စကားချောမောအောင်လာသော အက္ခရာတည်း၊ အဒုက္ခာမသုခါဟု ဆိုသင့်လျက် ရှေ့အာကိုလည်း ရသေ ပြုထားသည်။]

ဣန္ဒြိယဘေဒနည်း။ ။ သုခဖြစ်သောအခါ ခန္ဓာကိုယ်ကို ချမ်းသာစေနိုင်၏။ ဤသုခကို “ကာယိကသုခ (ကာယ၌ဖြစ်သောသုခ)”ဟု ခေါ်၏။ ဣဋ္ဌ ဟောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို ခံစားမှု၌ အစိုးတရ (ဣန္ဒြိယ)ဖြစ်သောကြောင့် “သုခိန္ဒြေ”ဟုလည်း

ခေါ်၏။ သုခဖြစ်သောအခါ စိတ်ကိုလည်း ချမ်းသာစေနိုင်၏။ ဤသုခကို “စေတသိကသုခ (စိတ်၌ယှဉ်သောသုခ)”ဟု ခေါ်၏။ ကောင်းသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ “သုမနဿ ဘာဝေါ”အရ သောမနဿဟုလည်းကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှတစ်ပါး အခြားသောဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားမှု၌ အစိုးတရဖြစ်သောကြောင့် “သောမနဿိန္ဒြေ”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ရ၏။ [ဒုက္ခိန္ဒြေ ဒေါမနဿိန္ဒြေ ပြားပုံကို သုခမှ ပြောင်းပြန် ပြန်၍ သိပါ။] ဥပေက္ခာကား ထိုကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်ကို ထူးခြားအောင် ချီလည်း မချီမြှောက် နှိပ်လည်း မနှိပ်နင်းနိုင်သောကြောင့် “ကာယိကဥပေက္ခာ”ဟူ၍ မရှိ၊ စေတသိကဥပေက္ခာဟူသော ဥပေက္ခိန္ဒြေ တစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြေ အပြားအားဖြင့် ဝေဒနာ(၅)မျိုး ပြားရ ပြန်သည်။

စေတသိက်ကို သိမ်းယူခြင်း။ ။ ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် ပဓာနဖြစ်သော စိတ်ကို ရေတွက်လျှင် စေတသိက်များလည်း ပါဝင်ပြီး ဖြစ်၏။ သို့သော် တမင် တကာ ရေတွက်ပြမှသာ ကျနစွာသိနိုင်မည် ဖြစ်၍ စေတသိက်များကိုလည်း သီးခြားခွဲပြရိုး ပြုကြသည်။ ထိုသို့ ခွဲပြရာ၌ “ယူအပ်ပြီးစေတသိက်များကို ထပ်၍ ထပ်၍ယူသော ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း၊ ယူအပ်ပြီးကို ထပ်၍ မယူသော အဂ္ဂဟိ တဂ္ဂဟဏနည်း”ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းကို မာတိကာ အကောက်စသည်၌ အရေးကြီးသောကြောင့် အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။ ယခုပြအပ်လတ္တံ့သော နည်းကား အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းတည်း။ ဤနည်းကား သရုပ်ကျေပွန်ခြင်းအကျိုးသာ ရှိသည်။ [ဂဟိတဿ + ဂဟဏံ ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ဂဟိတဿ + အဂ္ဂဟဏံ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ (တစ်နည်း)အဂ္ဂဟိတဿ + ဂဟဏံ၊ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ဂဟိတဿ-ယူအပ်ပြီးကို၊ ဂဟဏံ-ထပ်၍ယူကြောင်းနည်းသည်၊ ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ-ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းမည်၏။ ဂဟိတဿ-ကို၊ အဂ္ဂဟဏံ-ထပ်၍မယူ ကြောင်းနည်းသည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂဟိတဿ-မယူအပ်သေးသည်ကိုသာ၊ ဂဟဏံ-ယူကြောင်းနည်းသည်၊ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ-အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း မည်၏။

[ဆောင်] ဝေဒနာတစ်၊ ခြောက်ပါးဖြစ်၏။ နှစ်မှာဌဝီ၊ သုံးလီဆယ့်တစ်၊ ငါးဖြစ် ခြောက်ခု၊ မ-တစ်ခု၊ ပေါင်းစုံ ငါးဆယ့်နှစ်-(ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ။)

အမှာ။ ။ ဝေဒနာတစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၆)ပါး၊ ဝေဒနာနှစ်ပါး

နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် (ဌဝီ=အဌဝီသ) (၂၈)ပါး၊ ဝေဒနာသုံးပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၁၁)ပါး၊ ဝေဒနာငါးပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၆)ပါး၊ ဘယ်ဝေဒနာ နှင့်မှ မယှဉ်သောစေတသိက်(၁)ပါး၊ ပေါင်း (၅၂)ပါး ဖြစ်၏။

ဝေဒနာတစ်၊ ခြောက်ပါးဖြစ်၏။ ။ ဒေါသစသည်တို့သည် ဒေါသမူဒွေး၌ယှဉ်ရ ကား ဒေါမနဿဝေဒနာတစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်ကုန်၏။ ဝိစိကိစ္ဆာသည် မောဟမူဒွေး၌ ယှဉ်ရကား ဥပေက္ခာဝေဒနာတစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်၏။ ပီတိသည် သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်တို့ယှဉ်ရကား သောမနဿ ဝေဒနာတစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်၏။ ဤသို့လျှင် ယှဉ်ဘက်စိတ်များကိုကြည့်၍ ဝေဒနာ တစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်သောစေတသိက်(၆)ပါး ကိုသိပါ။

နှစ်မှာ ဌဝီ။ ။ လောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မာနနှင့်သောဘနစေတသိက်(၂၅)တည်း။ [ဤစေတသိက်များသည် သောမနဿ-ဥပေက္ခာဝေဒနာနှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်ကြ၏။]

သုံးလီဆယ့်တစ်။ ။ ပီတိကြင်သောပကိဏ်းစေတသိက်(၅), သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏစေတသိက်(၄), ထိနမိဒ္ဓတို့တည်း။

ငါးဖြစ်ခြောက်ခု။ ။ ဝေဒနာကြင်သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်(၆)ပါး တည်း။ ထိုခြောက်ပါးသည် သုခဒုက္ခစသော ဝေဒနာငါးပါးလုံးနှင့် ယှဉ်၏။

မတစ်ခု။ ။ ဝေဒနာစေတသိက်တည်း။ ဝေဒနာစေတသိက်၌ယှဉ်ဘက် ဝေဒနာ မရှိပြီ။

[ဆောင်] ဝေဒနာတစ်၊ ခြောက်ပါးဖြစ်ကို၊ တွက်စစ်လိုက၊ ဒေါသ-က္ကဿာ၊ မစ္ဆရာနှင့်၊ ကုက္ကုစ္ဆာထည့်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ပီတိပါတည်း။ နှစ်မှာဌဝီ၊ အရသည်ကား၊ လော-ဒိ-မာန၊ သောဘနတို့၊ ရောပြနုန်းမှို၊ ထုံးအမှီရှင်၊ သုံးလီဆယ့်တစ်၊ အရစစ်သော်၊ ကြည်ပစ်ပီတိ၊ ပကိဏ်းရှိမှာ၊ သဗ္ဗာကုသလ၊ ထိ-မိဒ္ဓတို့၊ ရောပြ ထားလစ်၊ တအားသစ်လော၊ ငါးဖြစ်ခြောက်ခု၊ အရစုတွင်၊ ကြည်ဝေဒနာ၊ သဗ္ဗစိတ္တ-သာဓာရဏ၊ မ-တစ်ခုမှာ၊ ဝေဒနာတဲ့၊ ပေါင်းကာဖွဲ့သည်၊ . . . ငါးဆယ့် နှစ်ပါးအစုံ

တည်း။

-----*-----

ဟေတုသင်္ဂဟအဖွင့်

အမှာ။ ။ ဤဟေတုသင်္ဂ၌ ပါဠိအတွက် ဖွင့်ပြဖွယ် မရှိ၊ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏ နည်းဖြင့် စေတသိက်ရေတွက်ကြောင်းနည်းကိုသာ ပြအံ့၊ ဟေတုသတ္တိကိုကား သုံးချက်စုအဖွင့်၌ပြ ထားသည်။

[ဆောင်] သုံးဧကဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်ကိုးလီ၊ သတ္တဝီ တိဟိတ်၊ ပဉ္စဟိတ်တစ်၊ နှစ်ဆ ဟိတ်၊ ဒွေးပညိတ်၊ နိမိတ်ထင်မျှကြ။ . . (ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ။)

သုံးဧကဟိတ်။ ။ ဟိတ်တစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၃)ပါးကား ဝိစိကိစ္ဆာ လောဘ ဒေါသ(၃)ပါးတည်း။ [လောဘမူစိတ်၌သာယှဉ်သော လောဘသည် လည်းကောင်း၊ ဒေါသမူစိတ် ၌သာယှဉ်သော ဒေါသသည်လည်း ကောင်း၊ မောဟမူစိတ်၌သာယှဉ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသည်လည်းကောင်း၊ ဤသုံးပါး သည် မောဟဟိတ်တစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်ကြ၏။ စေတသိက်ယှဉ်ကိုသတိပြုပါ။]

ဒွိဟိတ်ကိုးလီ။ ။ ဟိတ်နှစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သောစေတသိက်ကိုးပါးကား မောဟ (လောဘ ဒေါသနှင့်) ဒိဋ္ဌိ မာန (လောဘ မောဟနှင့်) ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကစ္စ (ဒေါသ မောဟနှင့်) သောဘနဟိတ်(၃)ပါး (အလောဘသည် အဒေါသ အမောဟနှင့် စသည်အပြန်အလှန် ယှဉ်ပုံကိုသိပါ။)ပေါင်းကိုးပါးတည်း။

သတ္တဝီတိဟိတ်။ ။ ဟိတ်(၃)ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၂၇)ပါးကား အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဥဒ္ဒစ္စ ထိန မိဒ္ဒ (လောဘ ဒေါသ မောဟတို့နှင့်ယှဉ်၊) သောဘနစေတသိက်(၂၅)တွင် ဟိတ်(၃)ပါးကိုပယ်(၂၂) (အလောဘစသည် တို့နှင့် ယှဉ်)ပေါင်း(၂၇)တည်း။

ပဉ္စဟိတ်တစ်။ ။ ဟိတ်(၅)ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၁)ပါးကား (ဒေါသမှ တစ်ပါးဟိတ်(၅)ပါးနှင့်ယှဉ်သော) ပီတိတည်း။

ဆယ့်နှစ်ဆဟိတ်။ ။ ဟိတ်(၆)ပါးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်(၁၂)ကား (ပီတိမှတစ်ပါး)အညသမာန်း(၁၂)တည်း၊ ဤ(၁၂)ပါးတွင် ဖဿသည် စိတ်အားလုံး နှင့်ယှဉ်ရကား ဟိတ်(၆)ပါးလုံးနှင့်ယှဉ်၏၊ စသည်ဖြင့်သိပါ။

နိမိတ်ထင်မျှကြ။ ။ အားလုံးပေါင်းက ဒွေပညာသရ၏။ ဤပြအပ်ခဲ့သော ယှဉ်ပုံများကို ကသိုဏ်းနိမိတ်ရှုသကဲ့သို့ ထင်လာအောင်ကြံစည်ပါ-ဟူလို။

[ဆောင်] သုံးဧကဟိတ်, အကျယ်စိတ်က, စိကိစိတစ်ဝ, လော-ဒေါသတည်း။ ကိုးဝဒ္ဓိဟိတ်, မောဟ ဒိဋ္ဌိ, မာနထည့်ကာ, ကုဿာ- မစ္ဆရ, ကုက္ကစ္စနှင့်, သောဘနမည်, ဟိတ်သုံးလီမှတ်၊ သတ္တဝီ-တိ, ဟိတ်ကိုကြည့်သော်, အဟိရိက, နောတ္တပ္ပနှင့်, ထိန မိဒ္ဓ, ဥဒ္ဓစ္စဟု, သောဘနဝယ်, ဟိတ်ကို ပယ်၍, နှစ်ဆယ်နှစ်ဝ,ပေါင်း၍ပြလော၊ ပဉ္စဟိတ်တစ်, ပီတိဖြစ်၏။ ဆယ့်နှစ်ဆယ့်နှစ်, သမာန်အည, ကြွင်းသမျှသည်,. . . ပေါင်းထ ခွဲပညာသတည်း။

-----*-----

ကိစ္စသင်္ဂဟအဖွင့်

ကိစ္စသင်္ဂဟေ ကိစ္စာနိနာမ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီဝဇ္ဇနဒဿနသဝနယာယန သာယနဖုသနသမ္ပဋိစ္ဆနသန္တိရဏဝေါဌပနဇနတဒါရမဏစုတိဝသေန စုဒ္ဓသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ ပဋိသန္ဓိပေ၊ တေသံ ဒသဓာ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကိစ္စခေါ်ပုံ။ ။ ကိစ္စဖြင့် သဂြိုဟ်ရေတွက်ရမည့်အခန်း ဖြစ်၍ အရင်းခံ ကိစ္စတို့ကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် “ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီ၊ ပေ၊ စုဒ္ဓသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ” ဟု မိန့်သည်။ ယခုလောက၌ ရောင်းဝယ်မှု တရားဆုံးဖြတ်မှု သွားမှု လာမှု စသော အလုပ်ဟူသမျှကို ကိစ္စဟုခေါ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေစိတ် စသည်တို့၏ ဘဝဟောင်းနှင့်ဘဝ သစ်ကို စပ်မှုစသည်ကို “ကိစ္စ” ဟု ခေါ်၏။ ကရဏံ ကိစ္စံ၊ ကရဏံ-ပြခြင်း၊ ကစ္စံ-ပြခြင်း၊ ကရဓာတ်က အလုံးစုံသော ဓာတ်၏ အနက်၌ ပုံနှံသောကြောင့် “ပြခြင်း” ဟုရာ၌ ဆက်စပ်မှုကို ပြခြင်း, ဆင်ခြင်မှုကို ပြခြင်း, မြင်မှုကို ပြခြင်းစသော အားလုံး ကိုပင် ယူနိုင်သည်။

ပဋိသန္ဓိကိစ္စ။ ။ ပဋိသန္ဓာနံ ပဋိသန္ဓ၊ ပဋိသန္ဓာနံ-ဆက်စပ်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓိ-ဆက်စပ်ခြင်း၊ ဘဝဟောင်းအပြတ်တွင် ဘဝသစ်၌ ရှေးဦးစွာ စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း သည် ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဆက်စပ်မှု ကိစ္စကြောင့် သတ္တဝါဟု ခေါ်သော ခန္ဓာအစဉ်သည် မချုပ်ငြိမ်းနိုင်ဘဲ

အသစ်အသစ် ဘဝကိုရလျက် တစ်လည်လည် နေရသည်။ ဤသို့ ဘဝဟောင်း နှင့် ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်မှု အခြင်းအရာသည် ပဋိသန္ဓိကိစ္စ မည်၏။

ဘဝင်ကိစ္စ။ ။ ဘဝဿ အင်္ဂိ ဘဝင်္ဂိ၊ ဘဝဿ-ဥပပတ္တိဘဝ၏။ အင်္ဂိ-မပြတ်မစဲ၊ ဖြစ်မြဲဖြစ်ရန်အကြောင်းတည်း၊ ဘဝင်္ဂိ-ကြောင်း၊ ဘဝဿ၌ ဘဝဟူသည် ဓာတု ကထာပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်၌လာသော ဥပပတ္တိဘဝတည်း၊ ဥပပတ္တိဘဝဟူသည်လည်း “ကမ္မတော ဥပပဇ္ဇတိတိ ဥပပတ္တိ” အရ ကံကြောင့်ဖြစ်သော လောကီဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်ခေါ် အပ်သော ကမ္မဇရုပ်များတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့-ကံအားလျော်စွာ အတိတ်ဘဝဟောင်း၏ ချုပ်ဆုံးသည့် အခြားမဲ့၌ ဘဝသစ်အတွက် ပဋိသန္ဓေစိတ်က ဆက်စပ်ပေးပြီးနောက် အလားတူဝိပါက်များ ဆက်လက်၍ မဖြစ်လျှင် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ပင် စိတ်အစဉ်ပြတ်၍ တစ်ဘဝအဆုံးသတ်ဖွယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ မဆုံးရလေအောင် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် အလားတူ ဝိပါက်အစဉ် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ရလေသည်။ ထိုနောက် ပပတ္တိအခါ၌လည်း ဆိုင်ရာအာရုံအသစ်များအတွက် ဝိထိစိတ်များ ပေါ်ထွက်ပြီးနောက်၊ ထိုဝိထိစိတ်အစဉ် ချုပ်ပျောက်သောအခါ ပြုအပ်သောဝိပါက်စိတ်များ မပေါ်လာပါမူ စိတ်အစဉ်ပြတ်သဖြင့် စိတ္တဇရုပ် ကမ္မဇရုပ်များလည်း ပြတ်စဲဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ မပြတ်ရအောင် (ကံ အရှိန် ရှိသမျှ တစ်ဘဝလုံး ခန္ဓာအစဉ်မပြတ်ရအောင်) ဆက်စပ်တတ်သော ဝိပါက်စိတ်ဖြစ်ရပေသည်။ ထိုစိတ်ကို “ဘဝဿ အင်္ဂိ” အရ “ဘဝင်္ဂိ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ၌ကား ကိစ္စအရာဖြစ်၍ “ဘဝင်္ဂိဘာဝေါ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကျကြံ၍ (တစ်နည်း-ဘဝပဓာနာကြံ၍) ဘဝင်္ဂိမည်သော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဆက်စပ်ကိစ္စကိုပင် ဘဝင်ကိစ္စဟု မှတ်ပါ။

အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ။ ။ အာဝဇ္ဇိယတေ အာဝဇ္ဇနံ-ဆင်ခြင်ခြင်းကိစ္စ၊ အာရုံအသစ် ထင်လာသောအခါ “ဟလို-ဘာပါလိမ့်” ဟူသကဲ့သို့၊ အာရုံသစ်ကို ဆင်ခြင်မှုသည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတည်း၊ (တစ်နည်း၊) “အာဝဇ္ဇိယတေ အာဝဇ္ဇနံ” အာဝဇ္ဇိယတေ-ဘဝင်အစဉ်ကို ပြန်လည်စေခြင်းသည်၊ အာဝဇ္ဇနံ-အာဝဇ္ဇန မည်၏။ ဝိထိမဖြစ်မီ ဘဝင်အစဉ်တွေ ဖြစ်နေရာ၊ အာရုံအသစ် ထင်လာသောအခါ ထိုဘဝင်အစဉ်ကို ပြန်လည်စေသကဲ့သို့ဖြစ်အောင် ရပ်တန့်သွားစေမှုသည်

အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတည်း။ [ဤနည်း၌ “အာဝဇ္ဇန” ဟု ဆိုလိုလျက် ငူ ကို ဇူ ပြုထားသည်။ စက္ခုစသော (၅)ဒွါရ၌ ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းကို “ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း” မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းကို “မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း” ဟု ခေါ်သည်။]

အမှာ။ ။ ဒဿန=မြင်ခြင်းကိစ္စ၊ သဝန=ကြားခြင်းကိစ္စ၊ ယာယန=အနံ့ကို ယူခြင်းကိစ္စ၊ သယန=အရသာကို သာယာခြင်းကိစ္စ၊ ဖုသန=တွေ့ထိခြင်းကိစ္စ တို့ကား သူ့နာ မည်အတိုင်းပင် ထင်ရှားပြီ။

သမ္ပဋိမျှိုင်းကိစ္စ။ ။ သမ္ပဋိစိတ္တိယတေ သမ္ပဋိဇ္ဈနံ၊ သမ္ပဋိစိတ္တိယတေ-အာရုံကို ခံယူသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည်။ သမ္ပဋိဇ္ဈနံ-မည်၏။ အာဝဇ္ဇန်းက ဆင်ခြင်၍ စက္ခု ဝိညာဏ်စသည်တို့ ယူအပ်ပြီးသော အာရုံကို လွှတ်မပြစ်လိုက်ဘဲ လက်သင့် ခံထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် သမ္ပဋိမျှိုင်းကိစ္စတည်း။

သန္တိရဏကိစ္စ။ ။ သမ္မာ တိရဏံ (တုလနံ ဝိမံသနံ) သန္တိရဏံ၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ တိရဏံ တုလနံ-နှိုင်းချိန်ခြင်းသည်။ ဝိမံသနံ-စုံစမ်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သန္တိရဏံ-မည်၏။ ဧည့်သည်အသစ် ရောက်လာသောအခါ အိမ်မှာ လက်သင့်ခံပြီးနောက် “လူကောင်းလေလား၊ လူဆိုးလေလား” စုံစမ်း သကဲ့သို့၊ သမ္ပဋိမျှိုင်းက လက်ခံထားအပ်သော အာရုံကို ကုဋ္ဌအခြင်းအရာ (ကောင်းသောအရသာ) ရှိလေသလား၊ အနိဋ္ဌအခြင်းအရာရှိလေသလားဟု စုံစမ်းနှိုင်းချိန်သကဲ့သို့ ဖြစ်မှုသည် သန္တိ ရဏကိစ္စတည်း။

ဝုဋ္ဌောကိစ္စ။ ။ ဝိသု ဝိသု အဝိဇ္ဇန္တိတွာ ဌပနံ၊ ဝေါဋ္ဌပနံ၊ ဝိသု ဝိသု- အသီးအသီး၊ အဝိဇ္ဇန္တိတွာ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်၍၊ ဌပနံ-ထားခြင်းသည်။ ဝေါဋ္ဌပနံ-မည်၏။ သန္တိရဏစိတ်က စုံစမ်းပြီးနောက် အာရုံကို ကုဋ္ဌအခြင်းအရာ (သာယာဖွယ်) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အနိဋ္ဌအခြင်းအရာဟုလည်းကောင်း အသီး အသီး ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ဝုဋ္ဌောကိစ္စတည်း။ ဝေါဋ္ဌပနံ ပန ယထာသန္တိဇ္ဇတေ အတ္ထေ နိဗ္ဗယာကာရေန ပဝတ္တိတွာ။ • [မဟာဓိကာ။]

အမှာ။ ။ နောက်ဋီကာတို့၌ “အညိဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနိစသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဆုံးဖြတ်မှုကို ဝုဋ္ဌောကိစ္စ” ဟု ဖွင့်၏။ ပဉ္စဒွါရဝိထိ အခိုက်၌ အညိ အနိစသည်ဖြင့် မဆုံးဖြတ်နိုင်သေး၊ တဒနုဝတ္တိကဝိထိ၌သာ ထိုကဲ့သို့ ဆုံးဖြတ် နိုင်သည်။ ပဉ္စဒွါရ၌ကား ဇောတို့က အာရုံအရသာကို ခံစားဖို့ရာ ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ

အခြင်းအရာလောက်ကိုသာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖွယ် ရှိသည်။ [ဝေါဌပနပုဒ် အဆုံး အဖြတ်ကို ဝိထိပိုင်းမှာ ရှုပါ။]

ဇောကိစ္စ။ ။ ဇေတီတိ ဇေနံ၊ ဇေတီတိ-အဟုန်ပြင်းစွာဖြစ်ပေါ်လာ သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇေနံ-မည်၏။ “ဝေဂေါ ဇေဝေါ ရယော”ဟုအဘိဓာန်၌ “အဟုန်”အနက်ဟော “ဇေ”သဒ္ဒါလာ၏။ ထို့ကြောင့် အကြိမ်နည်းသည်ဖြစ်စေ၊ များသည်ဖြစ်စေ၊ အဟုန် ပြင်းပြင်း တင်းတင်းထန်ထန် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ကို “ဇောစိတ်”ဟုခေါ်၏။ မဂ်ဇော အဘိညာဏ်ဇောတို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်သော် လည်း တစ်ကြိမ်ဆိုရလောက်အောင် အဟုန်အရှိန်ရှိကြ၏။ ဘဝင်တို့ကား အကြိမ်များစွာ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပါသော်လည်း အဟုန်အရှိန်မရှိကြ၊ ထိုဇောစိတ်တို့၏ကိစ္စကား အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇေနဘာဝ”ဟုဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကျေကြံ၍ “ဇော၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းသည် ဇေနကိစ္စတည်း”ဟုမှတ်ပါ။

တဒါရုံကိစ္စ။ ။ တဿ အာရမဏံ အာရမဏံ ယဿာတိ တဒါရမဏံ၊ တဿ-ထိုဇော၏၊ အာရမဏံ-အာရုံဟူသော၊ ယဿ-အကြင်စိတ်၏၊ အာရမဏံ-အာရုံသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တဒါရမဏံ-မည်၏။ [“တဒါရမဏာ ရမဏ”ဟုဆို လိုလျက် အာရမဏတစ်ပုဒ်ကျေ။] မိမိရှေ့က ဇောတို့ ယူအပ်ပြီး သောအာရုံကို ထပ်၍ယူသော စိတ်များကို “တဒါရမဏ”ဟုခေါ်သည်၊ ဤ၌ ကား ကိစ္စအရာဖြစ်၍ “တဒါရမဏဘာဝ”ဟုဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ်အကျေကြံ၍ ဇော၏ အာရုံကို ဆက်ယူခြင်း၌ တဒါရမဏကိစ္စ”ဟုမှတ်ပါ။

စုတိကိစ္စ။ ။ စဝနံ စုတိ၊ စဝနံ-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှရွှေ့လျောခြင်း၊ စုတိ-ခြင်း၊ ဝိထိစိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ ကံအချိန်ရှိသမျှ ဘဝမပြတ်ရအောင် ဘဝင်စိတ် က ဆက်စပ်၍လာခဲ့ရာ၊ ကံအချိန်ကုန်သောအခါ နောက်ထပ် မဆက်စပ် နိုင်တော့ပဲ အဆုံးသတ်ဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကိုပင် ဖြစ်ဆဲဘဝမှ လျောကျခြင်း ကြောင့် “စုတိ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် တစ်ဘဝအတွက် ဘဝင်နှင့်စုတိတို့ အာရုံတူရသည်၊ ဤစုတိကိစ္စကား ဖြစ်ဆဲဘဝမှရွှေ့လျောခြင်းတည်း။

ဌာန။ ။ တိဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ၊ ဧတ္ထ-ဤအခါ၌၊ စိတ္တံ-ပဋိသန္ဓေစသော စိတ်သည်၊ တိဌတိ-ဖြစ်တည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့စိတ်၏ဖြစ်တည်ရာ၏အဖြစ်

ကြောင့်၊ တံ-ထိုအခါသည်၊ ဌာနံ-ဌာနမည်၏။ ဤဝစနတ္ထအရ စိတ်(၃)ကြိမ် ဆက်၍ဖြစ်ရာတွင် ရှေ့စိတ်နောက်စိတ်နှစ်ခုတို့၏ အလယ်အကြား၌ စိတ် တစ်ခုဖြစ်ဖို့ရာ အချိန်အခါကာလ ရှိ၏။ ထိုအကြားဖြစ်သော အခါကာလသည် ပရမတ်မဟုတ်၊ ပညတ်တည်း။ ထိုအခါကာလပညတ်ကို “ဌာန”ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ကာလကို တည်ရာဌာနအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲသင့်ကြောင်းမှာလည်း “ကာလော ဟိ စိတ္တပရိစ္ဆန္နော သဘာဝတော အဝိဇ္ဇမာနောပိ အာဓာရဘာဝေနဝ သညာတော အဓိကရဏန္တိ ဝုတ္တော” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ ဒွါရကထာအဖွင့် မူလဋီကာကို ထောက်၍ သိပါ။ ပဋိသန္ဓယာ-ပဋိသန္ဓေစိတ်၏။ ဝါ- ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စ၏။ ဌာနံ-ဖြစ်တည်ရာကာလတည်း။ ပဋိသန္ဓဌာနံ-ပဋိသန္ဓေ၏တည်ရာ ကာလ။

ကိစ္စနှင့်ဌာနအထူး။ ။ ယခုပြအပ်ခဲ့ပြီးသော အဖွင့်များအရ ကိစ္စနှင့်ဌာန အထူးကို ဤသို့သိရာ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်အစရှိသော ပရမတ္ထတရားတို့၏ ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်ပေးမှု၊ အာရုံကိုဆင်ခြင်မှုစသော အခြင်းအရာသည် ကိစ္စမည်၏။ စုတိစိတ် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဘဝင်စိတ်ဟု စိတ်အစဉ်ရှိရာတွင် ရှေ့စုတိစိတ် နောက်ဘဝင်စိတ် နှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်တစ်ခု၏ ဖြစ်လောက်ရာ ခဏငယ်(၃)ချက် ကာလသည် ဌာနမည်၏။ ဤအကြား ကာလသည် ပရမတ်မဟုတ်၊ ပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် “အန္တရပညတ်”ဟု ကျမ်းဂန်၌ သုံးစွဲသည်။

မဟာဋီကာ။ ။ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏာဒိနံ ကိစ္စံ နာမ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာဒိနာ အာကာရေန ပဝတ္တိဇေ၊ ပဋိသန္ဓိအာဒိကာလေ ပန စုတိဘဝင်္ဂီနံ အန္တရာဋ္ဌံ ပဋိသန္ဓိ-ယာ၊ ပေ၊ ဌာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။

ချဲ့ဦးအံ့-တရားသူကြီး၊ တရားစီရင်မှုကိစ္စ၊ တရားစီရင်ရာ ရံဌာန၊ သုံးမျိုးပြ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဆက်စပ်ခြင်းကိစ္စ၊ ဆက်စပ်ရာကာလ ဌာနဟု (၃)မျိုး ပြားပုံကို သိရာ၏။ ထိုအချိန်ကာလ ဌာနဟူသည် ဘာမျှမရှိသော ပညတ် ဖြစ်၍ ထိုဌာနဖြစ်သော ကာလ၏ ပုံစံကို ဘာမျှမရှိသော သုညသုံးလုံးဖြင့် စု- ပ- ဘ ဟုပြကြ၏။ ဤ၌ သုညသုံးလုံးတွဲမှာ ဌာန၏ ပုံစံတည်း။ စု-ပ-ဘတို့ကား ထိုဌာန၌ ရွှေ့လျော့ခြင်း၊ ဆက်စပ်ခြင်းဟူသော ကိစ္စတပ်လျက်ဖြစ်ကြသော စုတိ

ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စိတ်များ၏ ပုံစံတည်း။ ထို့ကြောင့် ကိစ္စနှင့် ဌာန၏ ကွဲပြားခြားနားပုံမှာ အလွန်အလွန် ထင်ရှားလှပေ၏။ ကိစ္စက(၁၄)မျိုး၊ ဌာနက(၁၀)မျိုးသာ ရှိသဖြင့်လည်း ကိစ္စနှင့် ဌာနတို့ သဘာဝမတူကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြီးမှတ်ယူသင့်ပေပြီ။

ဋီကာကျော်ဝါဒ။ ။ ဋီကာကျော်၌ကား “ပဋိသန္ဓိကိစ္စအရလည်းစိတ်၊ ပဋိသန္ဓိဌာနအရလည်း စိတ်ပင်တည်း” ဟုယူ၍ ကိစ္စနှင့်ဌာနသည် အရမပြားပေ။ သို့သော် “သိလာပုတ္တကဿ + သရီရံ” ကဲ့သို့ “ပဋိသန္ဓိယာ + ဌာနံ၊ ပဋိသန္ဓိဌာနံ” ဟု ဝစနတ် ပြုရကြောင်းကို ဖွင့်ပြ၏။ သိလာပုတ္တကဿ-သားကလေးသဖွယ် သေးငယ်သော ကျောက်တုံး၏။ သရီရံ-ကိုယ်တည်း။ ဤ၌ “သိလာပုတ္တကအရ (အထက်၊ အောက်၊ နံပါးမကျန်) ကျောက်တုံးကလေး တစ်ခုလုံးပင်ရ၏။ သရီရံ-အရလည်း (အထက် အောက်စသည်မကျန်) တစ်လုံးပင်ရ၏။ ဤသို့ အရကောက် မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ အဘောဒဘောဒုပစာရနည်းအားဖြင့် “သိလာပုတ္တကဿ + သရီရံ” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့၊ ပဋိသန္ဓေကိစ္စအရနှင့် ပဋိသန္ဓိဌာနအရ မကွဲပြားသော်လည်း “ပဋိသန္ဓိယာ + ဌာနံ ပဋိသန္ဓိဌာနံ”ဟု သမ္ပန်နှင့် သမ္ပန္နိခွဲခြား၍ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ပြုနိုင်သည်-ဟူလို။

ပဉ္စဝိညာဏဌာန။ ။ အာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိတ္တိန်းတို့၏ အကြားဖြစ်သောအခါ ကာလသည် စက္ခုဝိညာဏ်၏ဖြစ်ရာဌာနလည်း ဟုတ်၏။ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှ၊ ကာယဝိညာဏ်တို့၏ ဖြစ်ရာဌာနလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုငါးကိစ္စ၏ ဖြစ်ရာဌာနမှာ “ပဉ္စဝိညာဏဌာန” တစ်ဌာနတည်းသာတည်း။ “ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် (သောတဝိညာဏ်) သမ္ပဋိတ္တိန်း” စသည်ဖြင့် ဝီထိကို သတိပြုပါ။

ဌာနအပြား။ ။ သန္ဓိ ဧကံ-ဆ ဘဝင်္ဂီ၊ ဒွါဝဇ္ဇနံ ပဉ္စာဒျေကံ။

ဒွေ ဝေါ-ဇော ဆ-တဒါ ဒွေတိ၊စုတိ တိ ပန္နဝိသတိ။

အမှာ။ ။ ပဋိသန္ဓေ(၁)ဌာန၊ ဘဝင်(၆)ဌာန၊ အာဝဇ္ဇန်း(၂)ဌာန၊ ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိတ္တိန်း သန္တရဏတို့(၁)ဌာန-ဟူလို၊ ထိုဌာနများကို သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ၌လာသော အောက်ပါ အကျယ်ဂါထာဖြင့် ထင်ရှားစေအံ့။ ဝီထိနားလည်သောအခါ အလို

အလျောက် သဘောပေါက်ပါလိမ့်မည်။

သန္တိဌာနံ စ ဘန္တရံ၊ ပအာ-တအာ-ဇအာ-ဝေါအာ၊
 တ စ-ဇ စန္တရံ ဘဿ၊ ဆဌာနံ ပရိဒီပယေ။
 ဘ ဝိ-ဘ ဇန္တရံယေဝ၊ ဒု အာဌာနံ အာသန္တရံ၊
 ဝိဌာနေကံ ဝိတိန္တရံ၊ သံဌာနေကံ သံ ဝေါန္တရံ။
 တိဌာနေကံ ဒု ဝေါဌာနံ၊ တီ ဇ-တီ ဘန္တရံ တထာ၊
 ဝေါ တ-ဝေါ ဘ-ဝေါစန္တရံ၊ အာ တ-အာ ဘ-အာ စန္တရံ။
 ဇဌာနံ ဆ၊ ဇဘ-ဇ စ-န္တရံ၊ ဥေယျံ ဒု တဌာနံ၊
 တ ပ-ဇ ပ-ဘ ပန္တရံ၊ စုတိဌာနံ တိဓာ မတံ။-(သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ။)

စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ခြင်း

[ဆောင်] တစ်ကိစ္စဖြစ်၊ ဆယ့်ခုနစ်တည်း၊ လေးဖြစ်နှစ်ပါး၊ ငါးဧကဝီ၊ ခြောက်လီ
 မှာတစ်၊ ခွန်လည်းတစ်ပင်၊ ကိုးဖြစ်ကားတေး၊ ဆယ့်လေးခုနစ်ရပ်၊
 ကိစ္စတပ်သည်၊ . . . ပေါင်းအပ် ဒွိပညာသတည်း။

အကျယ်။ ။ တစ်ကိစ္စတပ်သော စေတသိက်သည် ဇောကိစ္စ တစ်ခုစီသာ
 တပ်သော အကုသိုလ်(၁၄), ဝိရတီ(၃), ပေါင်း(၁၇)တည်း။ လေးကိစ္စတပ်ကား
 (အပ္ပမညာစာနကြောင့် ရူပဘုံ၌ဖြစ်သော ရူပဝိပါက်နှင့် မဟာကုသိုလ်စိတ်
 စသည် ယှဉ် ခိုက် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ဇောကိစ္စတပ်သော)အပ္ပမညာဒွေးတည်း။
 ငါးကိစ္စတပ်ကား (ထိုလေးကိစ္စနှင့် မဟာဝိပါက်ယှဉ်ခိုက် တဒါရုံကိစ္စတပ်သော)
 ဝိရတိ အပ္ပ မညာမှကြွင်းသော သောဘန(၂၀), ဆန္ဒ၊ ပေါင်း(၂၁)တည်း။
 ခြောက်ကိစ္စတပ်ကား (ယခင်ငါးကိစ္စနှင့် သောမနဿသန္တိရဏယှဉ်ခိုက်
 သန္တိရဏကိစ္စတပ်သော)ပီတိ(၁)သာတည်း။ ခုနစ်ကိစ္စတပ်ကား (သန္တိရဏကြည့်
 ယခင်ငါးကိစ္စနှင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းယှဉ်ခိုက် အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌောကိစ္စတပ်သော
 ဝီရိယ(၁)သာတည်း။ ကိုးကိစ္စတပ်ကား(ယခင်ခုနစ်ကိစ္စနှင့် သန္တိရဏ သမ္ပဋိမျှိန်း
 ကိစ္စတပ်သော)ဝိတက် ဝိစာရ အဓိမောက္ခတည်း။ ဆယ့်လေးကိစ္စတပ်ကား
 သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်(၇)တည်း။

[ဆောင်] တစ်ကိစ္စဖြစ်၊ ဆယ်ခုနစ်ကို၊ စိစစ်ဖွယ်ဟု၊ အကျယ်ရှုသော်၊ အကု

သလ၊ စုဒ္ဒသနှင့်၊ ဝိရတိတ္ထယံ၊ ပေါင်းမချန်တည်း။ တစ်ဖန်တွေးလျှင်၊
လေးနှစ်အင်အား၊ ပမည်နှစ်ပါး၊ ဧကဝိငါးဝယ်၊ များသောဘန၊
ကျန်သမျှနှင့်၊ ဆန္ဒကိုယူ၊ ခြောက်မူကားတစ်၊ ပီတိဖြစ်၏။ ခုနစ်တစ်မှာ၊
ဝီရိယာတည်း။ ကိုးဖြာသုံးတွက်၊ ဝိတက်ဝိစာ၊ မိမောက္ခာရေး၊
ဆယ့်လေးခုနစ်ရပ်၊ ကိစ္စတပ်၌၊ သဗ္ဗစိတ္တ၊ သာဓာရဏသည်။ . .
ပေါင်းထ ခွိပ်ညာသတည်း။

-----*-----

ဒွါရသင်္ဂဟအဖွင့်

ဒွါရသင်္ဂဟေ ဒွါရာနိ နာမ စက္ခုဒွါရံ သောတဒွါရံ ယာနဒွါရံ
ဇိဝှိဒွါရံ ကာယဒွါရံ မနောဒွါရဉ္စေတိ ဆဗ္ဗဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဒွါရ။ ။ ဒွရိယန္တေ သံဝရိယန္တေတိ ဒွါရာနိ၊ ယာနိ ဆိဒ္ဓါနိ-အကြင်
အပေါက်တို့ကို၊ ဒွရိယန္တေ သံဝရိယန္တေ-ပိတ်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ တာနိ-ထိုအပေါက်တို့သည်၊ ဒွါရာနိ-တို့မည်၏။ ဤဝစနတ်အရ
ပကတိတံခါးပေါက်ကိုသာ ရသည်၊ ဤ၌ကား “ဒွါရာနိ ဝိယာတိ ဒွါရာနိ”ဟူသော
ဥပမာတဒ္ဓိတ်(တစ်နည်း-သဒိဿပစာနည်း)အရ စက္ခုပသာဒ စသည်ကို “ဒွါရ”ဟု
ဆိုသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-အိမ်၌ တံခါးပေါက် မရှိလျှင် လူတို့မဝင်နိုင်၊ အိမ်တံခါး
ပေါက်သည် လူတို့ဝင်ရောက်ရာ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ခန္ဓာအိမ်၌လည်း စက္ခုပသာဒ
စသည် မရှိလျှင် စက္ခုဒွါရိကစသော ဝီထိစိတ်များမဖြစ်နိုင်၊ စက္ခုပသာဒစသော
တံခါးပေါက်များသည် စက္ခုဒွါရိကစသော ဝီထိစိတ်များ၏ (ဝင်ရောက်လာ
သည့်ပမာ) ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းပေတည်း။ [ဝလဉ္စန္တိ ပဝိသန္တိ ဧတေနာတိ ဝလဉ္စနံ၊
တံတံ ဒွါရိကာနံ ဖဿာဒီနံ ဝလဉ္စနဋ္ဌေန (ဒွါရံ)- မူလဋီကာ။]

ဝါဒန္တရ။ ။ စက္ခုပသာဒဟူသည် မျက်လုံးအတွင်း၌ရှိသော အကြည်ဓာတ်
တည်း။ သောတပသာဒစသည်များလည်း ဤနည်းပင်။ “ဘဝင်”ဟူသော
မနောဒွါရလည်း “ပတဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ”စသော အင်္ဂုတ္တိုရ်ပဋိတော်နှင့်
အညီ၊ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် အရောင်ထွက်သကဲ့သို့ လွန်စွာကြည်လင်၏။ ထို့ကြောင့်
ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော အိမ်များ၌ တပ်ထားအပ်သော မှန်တံခါးသည်

အပြင်ဘက် အရောင်အရိပ်တို့၏ ထင်ကြောင်း၊ အတွင်းလူများက ထိုထင်လာသော အရောင်အရိပ်ကို မြင်ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ခန္ဓာအိမ်၌လည်း အပြင်အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့၏ ထိခိုက်ထင်လာဖို့ရန်နှင့် အတွင်းက ဝီထိစိတ်များ၏ ထိုအာရုံများကို ယူနိုင် သိနိုင်ဖို့ရာ စက္ခုအကြည်ဓာတ်စသော မှန်တံခါးခြောက်ခု တပ်လျက်ပါလာပေသည်-ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသေး၏။ စကားသုံးနှုန်းပုံမှာ ဆန်းကြယ်ဝေဆာပါ၏။ သို့သော် ထိုအဓိပ္ပာယ်သည် စက္ခုပသာဒအတွက် သင့်သလိုထင်ရသော်လည်း သောတပသာဒစသည်နှင့် ဘာမျှမရှိသော အဘာဝပညတ်များပင် ထင်လာနိုင်ရာ မနောဒွါရအတွက် သင့်နိုင်ဖွယ် မမြင်ပါ။

တတ္ထ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ။ ။ ဤဝါကျ၌ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံဖြင့် “စက္ခုမေဝ ဒွါရံ၊ စက္ခုဒွါရံ” ဟူသော အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို ပြသည်။ ထိုစကား မှန်၏။ မူလရှိရင်း သမာသ်ပုဒ်၌ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုသာ ဆို၍ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ကို မဆိုဘဲ ချန်ထားခြင်းသည် ပြဆိုအပ်သော ပုဒ်တစ်စိတ်နှင့် ချန်ထားအပ်သော ပုဒ်တစ်စိတ်တို့ အရအတူ(ကမ္မဓာရည်းသမာသ်)ဖြစ်ကြောင်းကိုသော်လည်း ပြ၏။ **ဥပမာ-**“ကိတ္တိသဒ္ဓေါတိ ကိတ္တိယေဝ” ဟု ပြရာ၌ ကိတ္တိနှင့် သဒ္ဓတို့ အရတူ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသကဲ့သို့တည်း။ တစ်ခါတစ်ရံ တိုက်ရိုက် ဆိုအပ်သောပုဒ်သာ အနက်ရှိ၏၊ ချန်ထားအပ်သောပုဒ်အတွက် အနက်သီးခြား မရှိဟုသော်လည်း ပြ၏။ **ဥပမာ-**“ဒိဋ္ဌိဂတန္တိ ဒိဋ္ဌိယေဝ” ဟု ဖွင့်ပြသည်။

[ဆောင်] သမာသ်ပုဒ်တွင်၊ တစ်ပုဒ်ကြဉ်၍၊ ဖွင့်လျှင်နည်းမူ၊ အရတူဟု၊ ယူစေ တစ်ရပ်၊ ချန်လှပ်ပုဒ်နက်၊ ထူးမထက်ဟု၊ မှတ်ချက်တစ်သွယ်၊ သင့်အောင်ချယ်သည်၊ ကြံဖွယ် ဤနည်း တွေ့တိုင်းတည်း။

တထာ သောတာဒယော။ ။ ဤ ဝါကျ၌လည်း “သောတမေဝ + ဒွါရံ၊ ယာန မေဝ + ဒွါရံ၊ ဇိဝှါဒေဝ + ဒွါရံ၊ ကာယောဒေဝ + ဒွါရံ၊ မနောဒေဝ + ဒွါရံ မနောဒွါရံ” ဟူသော ဝစနက်ကို ပြသည်။ “မနာနံ-ဝီထိစိတ်တို့၏၊ ဒွါရံ- ဖြစ်ကြောင်းတည်း” ဟု တစ်နည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေးသည်ကား ကျမ်းရင်းအဘော် မကျ။ ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို မနောဒွါရဟုဆိုလျှင် စက္ခုပသာဒ စသည်တို့လည်း ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းများပင် ဖြစ်၍ မနောဒွါရ မည်လိမ့်မည်။

မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ။ ။ မနောဒွါရဟူသည် စက္ခုဒွါရ စသည်တို့ကဲ့သို့ ရုပ်တရားမဟုတ်၊ ဘဝင်္ဂစိတ်များတည်း။ ဘဝင်္ဂစိတ်များ၌ အာရုံထင်လာလျှင် ထိုအာရုံကို ယူလျက် မနောဒွါရိကဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ရသောကြောင့် “ဘဝင်္ဂစိတ် ဟူသမျှကို မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။

ဋီကာကျော်အဆို။ ။ “ဘဝင်္ဂန္တိ အာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ဘဝင်္ဂ”ဟု ဖွင့်သော ဋီကာကျော်ကား အာဝဇ္ဇန်း၏အခြားမဲ့(ရှေ့က)ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒကိုသာ “မနောဒွါရ”ဟု ယူလို၏။ ထိုဋီကာအလိုကား-“အတိတဘဝင် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော”ဟု စိတ်အစဉ်ဖြစ်ရာ၌ အတိတဘဝင်နှင့် ဘဝင်္ဂစလနစိတ်တို့သည် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော ဝိထိစိတ်တို့နှင့် တိုက်ရိုက် မဆက်သွယ်နိုင်၊ ကျေးဇူးမပြု။ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒကသာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအား တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်၍ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ ရွာသို့ဝင်သော တံခါးပေါက်သည် ရွာနှင့်တဆက်တည်း နေရသကဲ့သို့၊ ဝိထိစိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရလည်း ဝိထိစိတ်နှင့် တစ်ဆက်တည်းသာ နေသင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိထိစိတ် တို့၏ဖြစ်ကြောင်း ဘဝင်္ဂကို “မနောဒွါရ”ဟုဆိုရာ၌ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒကိုသာ ယူသင့်သည်-ဟူလို။

အပြစ်ပြလျက် ဆုံးဖြတ်ချက်။ ။ ဝိထိစိတ်တို့၏ မုချဖြစ်ကြောင်းကိုသာ “ဒွါရ”ဟု ဆိုလိုလျှင် အိပ်ပျော်သောအခါ အခြားဝိထိစိတ်များ ဖြစ်စဉ်အခါ၌ များစွာသော ပဿာဒတွေသည် ဝိထိစိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်သောကြောင့် စက္ခုဒွါရစသော အမည်ကို မရထိုက်ဘဲ ရှိရာ၏။ စင်စက်မှာ-ပဿာဒရုပ်မှန်လျှင် အာရုံ၏ထင်ရာ ဟုတ်-ဟုတ်၊ မဟုတ်-ဟုတ်၊ အမြဲဒွါရရုပ် အမည်ရသည်သာ။ “ဝလဉ္ဇနဋ္ဌေန ဒွါရံ”အရ ထွက်ဝင်ကြောင်း အပေါက်ကို ဒွါရ(တံခါး)ဟုဆိုရာ၌ ထွက်ဝင်သူ ရှိရှိ-မရှိရှိ အမြဲဒွါရ(တံခါး)မည်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့အတူ ဘဝင်ဟူ သမျှလည်း အခွင့်သာလျှင် ဝိထိစိတ်တို့ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရချည်းသာ ဖြစ်သော ကြောင့် ဘဝင်ဟူသမျှ ဒွါရအမည် ရထိုက်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ လည်း မည်သည့်ဘဝင်ဟု မသတ်မှတ်ဘဲ “မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ”ဟု ဘဝင်အားလုံးကို ယူထား၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော်စကားကို စဉ်းစားသင့်သည်။

မနောဒွါရ အမျိုးမျိုး။ ။ “အယံ နာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတီတိ

န ဝတ္ထဗော”ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ ဒွါရကထာ၌ ရှေးရှေးစိတ်က နောက်နောက် စိတ်ဖြစ်ဖို့ရန် အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ရှေးရှေးစိတ်သည် နောက်နောက်စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း “မနောဒွါရ”မည်၏။ မနဿ-နောက်နောက် စိတ်၏။ ဒွါရံ-ဒွါရတည်း။ မနောဒွါရံ-နောက်နောက်စိတ်၏ဒွါရ။ ဤမနောဒွါရယူပုံ သည် ဒွါရ(၆)ပါး ဝေဖန်ရာဌာနနှင့် မဆိုင်။ [အယံ နာမ မနော-ဤမည်သော စိတ်ကို၊ မနောဒွါရံ န ဟောတီတိ-မနောဒွါရမဟုတ်ဟု၊ နဝတ္ထဗော-မဆိုထိုက်။]

ဓာတုဝိဘင်္ဂဌ။ ။ ပဋိစ္စတိ(နာမ) အာဂတဌာနေ အာဝဇ္ဇံ ဝိသု န ကာတပ္ပံ ဘဝင်္ဂနိဿိတမေဝ ကာတပ္ပန္နိ တသ္မာ ဣမ မနောတိ သဟာဝဇ္ဇနကံ ဘဝင်္ဂိ၊ ပဋိစ္စတိ (နာမ) အာဂတဌာနေ-“မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ကဲ့သို့ ပဋိစ္စဟူ သောနာမည်ဖြင့် လာရာပါဠိရပ်၌၊ အာဝဇ္ဇံ-ဘဝင်၏နောက်က အာဝဇ္ဇန်းကို၊ ဝိသု- သီးခြား၊ န ကာတပ္ပံ-မပြုထိုက်၊ ဘဝင်္ဂနိဿိတမေဝ- ဘဝင်၌မိသည်ကိုသာလျှင်၊ ကာတပ္ပံ-ပြုထိုက်၏။ ဣတိ-ဤသို့ (မဟာဓမ္မရက္ခိတ ထေရ် ဆို၏။) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဣမ-ဤမနဉ္စ ပဋိစ္စဟူသောပါဌ်၌၊ သဟာဝဇ္ဇနကံ-အာဝဇ္ဇန်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂိ-ဘဝင်သည်၊ မနောတိ- မနမည်၏။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ အာဝဇ္ဇန်း နှင့်တကွသော ဘဝင်ကို “မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်၏။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ ဇောတည်းဟူသော မနောဝိညာဉ်စိတ်များ ဖြစ်ဖို့ရာ ဘဝင်စိတ်ကလည်း ကျေးဇူးပြု၏၊ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းကလည်း ကျေးဇူးပြု၏။ ထို့ကြောင့် “မနဉ္စ ပဋိစ္စ- မနကို စွဲမိ၍ မနောဝိညာဉ်ဖြစ်သည်” ဟုဆိုရာ၌ “မနအရ အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွ ဘဝင်စိတ်ကို ယူရမည်” ဟုလို၊ ဤနည်းကိုလည်း နေရာတိုင်းမှာ သုံးစွဲ ရမည်မဟုတ်၊ “မနဉ္စ ပဋိစ္စ”ဟုလာရာဌာန၌သာ သုံးစွဲရမည်၊ ထို့ကြောင့် “သာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂန္တု၊ မနောဒွါရန္တိ ဝုစ္စတိ”ဟူသော သစ္စသံခိပ် စကား လည်း “မနဉ္စ ပဋိစ္စ” လာရာ၌သာ ဆိုင်သည်။ [သာဝဇ္ဇံ-မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂိ-ဘဝင်ကို၊ မနောဒွါရန္တိ-မနောဒွါရဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။]

မကိမဉ္ဇူဋီကာ။ ။ သာဝဇ္ဇနံ-အာဝဇ္ဇန်းနှင့် တစ်ဆက်တည်းနေသော၊ ဝါ- အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော”ဟုအနက်သုံးစေလို၍ “အနန္တရမ္ပိ သဟိတံ ဝိယ ဝုတ္တံ ‘သာဝဇ္ဇနံ’တိ၊ အထဝါ-သဟသဒ္ဒသနိပါတတ္ထာ နိပါတာနဉ္စ

အနေကတ္တတ္တာ အနန္တရတ္တကံ သန္ဓာယာဟ-‘သာဝဇ္ဇန’န္တိ”ဟု ဖွင့်ပြလေ၏။
ထိုအဖွင့်မှာ အဋ္ဌကထာ၏အဘော် မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင်-ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရဟု
ခွဲခြားရာ၌ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောစိတ်ကို မနောဒွါရဟု ယူသောနည်း
လည်း ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် သူနေရာနှင့်သူ မနောဒွါရကို အမျိုးမျိုးယူရသော်လည်း
ဤဒွါရ (၆)ပါးကို ခွဲခြားသတ်မှတ် ပြရာဌာနဝယ် “ဆဋ္ဌဿ ပန ဘဝင်္ဂမနဿ
သင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသောဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ”ဟူသော အာယတန
ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ဘဝင်္ဂစိတ်ဟူသမျှကိုသာ မနောဒွါရဟု ယူရမည်။

စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်

တတ္ထ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစက္ခုဝိညာဏသမ္ပဋိစ္ဆိနသန္တိရဏဝေါဋ္ဌပန
ကာမာဝစရဇနတဒါရမဏာဝသေန ဆစတ္တာလီသစိတ္တာနိ
စက္ခုဒွါရေ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန ၊ပေ၊ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ။ (ဝီထိစဉ်အတိုင်း) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း
စသော စိတ်(၄၆)ပါးသည် စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာဝယ် တစ်ဝီထိတည်း၌
(၄၆)ပါးလုံး ပြွတ်သိပ်၍ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ အာရုံ ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ် မနသိကာရအလိုက်
ထိုက်သလို ဖြစ်ကြသည်။

အာရုံအလိုက်။ ။ ချဲ့ဦးအံ့-အာရုံက အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင် “အနိဋ္ဌေ အာရ
မဏေ အကုသလဝိပါကာနေဝ”စသော တဒါရမဏနိယာမနှင့်အညီ၊ အကုသ
လဝိပါတ် စက္ခုဝိညာဏံ သမ္ပဋိစ္ဆိနံ သန္တိရဏ တဒါရမဏ တဒါရုံတို့ဖြစ်၏။
ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင် “ဣဋ္ဌေ ကုသလဝိပါကာနိ”အရ ကုသလဝိပါများ ဖြစ်သည်။
ဣဋ္ဌာရုံတွင်လည်း အတိဣဋ္ဌဖြစ်လျှင် သောမနဿသန္တိရဏ တဒါရုံဖြစ်၍၊
ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တဖြစ်လျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်များ ဖြစ်မည်။ ဤကား အာရုံအလိုက်
ဖြစ်ပုံတည်း။

ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်။ ။ ဘုံအားဖြင့် ကာမဘုံ၌ဖြစ်လျှင်(၄၆)ပါးလုံး ဖြစ်ခွင့်ရှိ
၍၊ ရူပဘုံ၌ဖြစ်လျှင် “ကာမေ ဇနသတ္တာလမ္ပနာနံ နိယမေ သတိ” အရ တဒါရုံ
ဖြစ်ခွင့် မရှိ၊ ဤကား ဘုံအလိုက်ဖြစ်ပုံတည်း။ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ပုထုဇဉ်သေက္ခ၌ဖြစ်
လျှင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောများ စောခွင့်ရှိ၍၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ကြိယာဇောများ
သာ စောခွင့်ရှိသည်။ ဤကား ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ဖြစ်ပုံတည်း။

မနသိကာရအလိုက်။ ။ မနသိကာရအားဖြင့် ပုထုဇဉ် သေက္ခာတို့ သန္တာန်၌ ယောနိသောမနသိကာရရှိလျှင် ကုသိုလ်ဇော စောခွင့်ရှိ၍၊ အယောနိသောမနသိကာရရှိလျှင် အကုသိုလ်ဇော စောခွင့်ရှိသည်။ ဤကား မနသိကာရအလိုက် ထိုက်သလိုဖြစ်ပုံတည်း။ သင်္ခါရရှိ-မရှိအတွက် သသင်္ခါရိက၊ အသင်္ခါရကစသော အကွဲအပြားတို့လည်း ထိုက်သလိုဖြစ်ကြသည်။ [ဒွါရဖြင့် စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ရာ၌ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်း မရှိ၊ ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းကို အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုထားပြီး။]

-----*-----

အာလမ္ပနသင်္ဂဟအဖွင့်

အာလမ္ပနသင်္ဂဟေ အာရမဏာနိ နာမ ရူပါရမဏံ သဒ္ဓါရမဏံ
ဂန္ဓာရမဏံ ရသာရမဏံ ဖောဠဗ္ဗာရမဏံ ဓမ္မာရမဏဉ္စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ
ဘဝန္တိ၊ တတ္ထ ရူပမေဝ ရူပါရမဏံ။

အာလမ္ပန၊ အာရမဏ။ ။ အာလမ္ပနနှင့် အာရမဏသဒ္ဓါတို့သည် “အာရုံ” ဟူသောအနက်ကိုဟောသော ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ်သဒ္ဓါတို့ တည်း။ ထို့ကြောင့် “အာလမ္ပနသင်္ဂဟေ” ဟု အစချီပြီးလျှင် “အာရမဏာဏိ နာမ” ဟု ဆက်လက်မိန့်သည်။ အာရမဏ၊ အာလမ္ပနပုဒ်တို့သာ မှန်ကြောင်းကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီး၊ အာရမဏသတ္တိကိုကား သုံးချက်စုအဓိပ္ပါယ်၌ ပြထား၏။

တတ္ထ ရူပမေဝ။ ။ “စက္ခုမေဝ၊ ရူပမေဝ” စသည်၌ ဧဝသဒ္ဓါတို့သည် သတ္တ၊ ဇီဝကို နှစ်စေသော နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏတို့တည်းဟု မဏိမဉ္ဇူနှင့် သဒ္ဓါဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏။ သူတို့အလို “ဓမ္မောယေဝ” ၌ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဘာကို နှစ်စေဦးမည်နည်း၊ သတ္တ၊ ဇီဝလည်း ပညတ္တိဓမ္မပင် ဖြစ်၍ တားမြစ်ဖို့ရာ အနက်မရှိပြီ။ ထို့ကြောင့် ထိုဧဝသဒ္ဓါတို့သည် တစ်ပါးသောအနက်ကိုနှစ်စေသော နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏ မဟုတ်၊ မိမိအနက်ကို မြဲစေသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတို့သာတည်း။ ကြွင်းသော သိဖွယ်ကို အခြေပြု၍ ဆိုထားပြီး။

တတ္ထ စက္ခုဒ္ဓါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ရူပမေဝ အာရမဏံ၊
တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ တထာ သောတဒ္ဓါရိကစိတ္တာဒိနမ္ပိ သဒ္ဓါဒိနိ။

တာနိ ၈ ပစ္စုပ္ပန်နိယေဝ။

ပစ္စုပ္ပန်စသည်အခွဲ။ ။ ဖြစ်ပေါ်၍ မချုပ်ခင် “ဥပါဒ် ဌီ ဘင်”အားဖြင့် အထင်အရှားရှိခိုက် အာရုံကို “ပစ္စုပ္ပန်”အာရုံဟု ခေါ်၏။ ပစ္စုပ္ပန် = ပတိ + ဥပ္ပန္နံ၊ တံ တံ ကာရကံ ပတိစ္စ + ဥပ္ပန္နံ၊ တံ တံ ကာရကံ-ထိုထိုဆိုင်ရာအကြောင်းကို၊ ပတိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ဆဲ(ခဏတ္တယသို့ရောက်ဆဲ)အာရုံသည်။ ပစ္စုပ္ပန်-ပစ္စုပ္ပန်အာရုံမည်၏။ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်စေ၍ ချုပ်လေပြီးသောအာရုံကို “အတိတ်” အာရုံဟုခေါ်၏။ အတိတ် = အတိ + ဣတ၊ အတိတ္တမိတ္တာ + ဣတံ ဂတံတိ၊ အတိတံ၊ အတိတ္တမိတ္တာ-လွန်၍၊ ဣတံ ဂတံ-သွားပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတိတံ-အတိတ်အာရုံမည်၏။ အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ဧကန်ဖြစ်ပေါ်မည့်အာရုံသည် “အနာဂတ=အနာဂတ်” အာရုံ မည်၏။ န + အာဂတံ အနာဂတံ၊ အာဂတံ-ဖြစ်ပေါ်လာပြီး၊ ဖြစ်ပေါ်လာဆဲသည်။ န-မဟုတ်၊ အနာဂတံ-ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဖြစ်ပေါ်လာဆဲ မဟုတ်၊ “ဖြစ်လတ္တံ့”ဟူလို၊ ဤကာလသုံးမျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သော တရားများကား စိတ် စေတသိတ် ရုပ်တရားများတည်း။

ကာလဝိမုတ်။ ။ ထိုပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ကာလ သုံးမျိုးမှ အလွန်ဖြစ်သောအာရုံသည် “ကာလဝိမုတ်”အာရုံမည်၏။ ကာလတော + ဝိမုတ္တံ၊ ကာလဝိမုတ္တံ၊ ဤကာလဝိမုတ်အာရုံများကား ပညတ်တရားနှင့် နိဗ္ဗာန် တည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ပညတ်သည် အချုပ်အားဖြင့် နာမပညတ် အတ္ထပညတ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ထိုတွင် အများသုံးနှုန်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နာမည်တွေသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် အထင်အရှား မရှိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်က စတွင် သုံးစွဲထားသဖြင့် အများလိုက်၍ သုံးနှုန်းကြခြင်းသာဖြစ်သည်။ အိမ်၊ ကျောင်း၊ လူ၊ နတ် စသော အထည်ခြပ် အတ္ထပညတ်တွေကိုလည်း လောကီလူတို့ အမြင်အားဖြင့် အထင် အရှားရှိသည်ဟု ဆိုရစေကာမူ လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြသောအခါ ရုပ်ကလာပ် တွေသာ တွေ့ရ၏။ အိမ်မတွေ့ရ၊ ကျောင်းမတွေ့ရ၊ နတ်မတွေ့ရ၊ ဗြဟ္မာ မတွေ့ရချေ။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် အထင်အရှားမရှိသော ထိုပညတ်ကို ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဟု မဆိုထိုက်။

နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်အပ်သော “အငြိမ်းဓာတ်”တစ်မျိုးသည် ပရမတ္ထသဘော အားဖြင့်အထင်အရှား ရှိ၏။ သို့သော် ဖြစ်လျှင် ပျက်ရမြဲ ဖြစ်သောကြောင့်

“ဖြစ်ခြင်း” ဟူသော ဥပါဒ်ကား မရှိ၊ “ပျက်ခြင်း” ဟူသော ဘင်လည်း မရှိ၊ ယခု ပြောရိုးဖြစ်သော ဌီလည်း မရှိ၊ သန္တိ (ငြိမ်းအေးခြင်း) သဘောကား အမြဲတည်ရှိ၏။ ဤသို့ ဥပါဒ်(ဖြစ်တုန်း), ဌီ(တည်ဆဲ), ဘင်(ပျက်ဆဲ) ဟု မခေါ်ထိုက်ရကား ပစ္စုပ္ပန် နိဗ္ဗာန် မရှိ၊ ပစ္စုပ္ပန် မရှိလျှင် အတိတ်အနာဂတ်မှာ သာ၍ဝေးတော့၏။ ထို့ကြောင့် ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို “ကာလဝိမုတ်” ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

တတ္ထ စက္ခုဒွါရိက ၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နနိယေဝ။ ။ စက္ခုဒွါရိကဝီထိစသော ပစ္စုပ္ပန်ရိကစိတ်တို့၌ စိတ်ဓာတ်သတ္တိသည် များစွာမရှိကြ၊ ထို့ကြောင့် တိုက်ရိုက် ထင်လာသော ဆိုင်ရာပစ္စုပ္ပန်အာရုံတစ်မျိုးကိုသာ အာရုံပြုကြသည်။

မနောဒွါရိကစိတ္တာနံ ပန ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတံ အနာဂတံ
ကာလဝိမုတ္တဉ္စ ယထာရဟမာရမဏံ ဟောတိ။

ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတံ အနာဂတံ ကာလဝိမုတ္တဉ္စ။ ။ မနောဒွါရိကဝီထိစိတ် များကား အလွန်အစွမ်းသတ္တိရှိ၏။ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ ဓမ္မာရုံ ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးကိုပင် ထိုက်သလို အာရုံပြုနိုင်၏။ ဈာနဝီထိ၊ မဂ္ဂဝီထိ၊ ဖလသမာပတ္တိဝီထိ၊ နိရောဓသမာပတ္တိဝီထိ၊ အဘိညာဝီထိနှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ ဝီထိတော်ကြီးလည်း မနောဒွါရိကဝီထိပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရိကဝီထိစိတ် တို့သည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလဝိမုတ် အာရုံဟူသမျှကို အာရုံပြု နိုင်သည်သာတည်း။ “ယထာရဟံ” အရ ထိုက်သလို အာရုံပြုပုံကိုကား မနောဒွါရိကအခန်း၌ အစွမ်းကုန် သိရလတ္တံ့။

ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိသင်္ခါတာနံ ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ယထာသမ္ဘဝံ
ယျေဘုယေန ဘဝန္တရေ ဆဒ္ဓါရက္ခဟိတံ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတံ ပညတ္တိဘူတဝါ
ကမ္မကမ္မနိမိတ္တဂတိနိမိတ္တသမ္ဘဝံ အာရမဏံ ဟောတိ။

ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိသင်္ခါတာနံ။ ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် တစ်ဘဝတွင် အစဆုံးစိတ်တည်း။ သို့အတွက် ဒွါရ(၆)ပါးတွင် မည်သည့်ဒွါရကိုမျှ ဖြစ်ရသည် မဟုတ်၊ ဝီထိစိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂစိတ်များ လည်း မည်သည့် ဒွါရနှင့်မျှ ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိ၊ ဝီထိစိတ်၏ အဆုံးအဆုံးမှာ ရှေးကံအတွက် အလိုလို ပေါ်ထွက်လာသော ဝိပါကစိတ်သာတည်း။ စုတိစိတ်

များလည်း ကံကုန်ချိန်ကျလျှင် မရဏသန္ဓေဝီထိ အဆုံး၌ အလိုလို ပေါ်လာသော နောက်ဆုံးဝိပါက်စိတ်ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်များကို ဒွါရဝိမုတ်စိတ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်။ ဒွါရဝိမုတ္တာနုဉ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ရှေးဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့သော မနောဒွါရိကစိတ်များကို ပေါင်းသည်။ မနောဒွါရိကစိတ်များ၏ အာရုံသာ (၆)ပါးရှိသည် မဟုတ်၊ ဒွါရဝိမုတ်စိတ်(၁၉)ပါး၏ အာရုံလည်း ရူပါရုံ၊ ဗေ၊ ဓမ္မာရုံအားဖြင့် (၆)ပါးပင် ရှိသည်- ဟူလို။

ဘဝန္တရေ။ ။ ဘဝ + အန္တရေ အန္တရသဒ္ဓါသည် တစ်ပါးတစ်ခြားဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ တစ်ပါးတခြားသော လွန်ခဲ့ပြီးစ ဒုတိယ ဘဝကို “ဘဝန္တရ”ဟု ယူပါ။

ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဆဒ္ဓါရအရ ဒွါရ(၆)ပါးကိုသာ မုချရသော်လည်း ဤအရာ၌ ဌာနဒွါရ၏အမည်ကို ဌာနီဇောစိတ်ပေါ်၌ တင်စား၍ ဌာနူပစာရ အားဖြင့် မရဏသန္ဓေဇောစိတ်များကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ- ဆဒ္ဓါရိကမရဏသန္ဓေဇောသည် ယူအပ်သော”ဟု ပေးကြသည်။

ပစ္စုပ္ပန္နမတိတံ ပညတ္တိဘူတံ ဝါ။ ။ ဝါသဒ္ဓါကို “ပစ္စုပ္ပန္န အတိတံ”ပုဒ်များ၌ လည်း လိုက်စေ၊ ထိုအာရုံ(၆)ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏၊ သို့မဟုတ် အတိတ်ကာလ၌သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ နာမ်ရုပ်မဟုတ်လျှင် ကာလဝိမုတ်ဟု ခေါ်သော ပညတ်အာရုံသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ အနာဂတ် အာရုံကား မဟုတ်နိုင်၊ မဟုတ်နိုင်ကြောင်းမှာ ဝီထိမုတ်ပိုင်း မရဏုပ္ပတ္တိခန်း၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

ကမ္မကမ္မနိမိတ္တဂတိနိမိတ္တသမ္ပတံ။ ။ အများအားဖြင့် မရဏသန္ဓေအခါ မဟုတ်လျှင် အခြားဝီထိစိတ်များ၏ အာရုံကို ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟု မသမုတ်အပ်၊ ရူပါရုံကို ရူပါရုံဟုသာ၊ ဗေ၊ ဓမ္မာရုံကို ဓမ္မာရုံဟုသာ ခေါ်ဝေါ် အပ်၏။ မရဏသန္ဓေဝီထိစိတ်နှင့် ပဋိသန္ဓေ စုတိစိတ်များ၏ အာရုံ (၆)ပါးကိုကား ထိုက်သင့်သလို ကံဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိမိတ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဂတိနိမိတ်ဟူ၍လည်းကောင်း သမုတ်အပ်၏။ “ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံစသောနာမည် အပြင် ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ် အမည်ကိုလည်း ရကြသည်” ဤကား ပုဒ်တစ်ခုစီအတွက် အဓိပ္ပာယ်တည်း။

ပုဒ်ချင်းစပ်၍ မှတ်သားဖွယ်။ ။ ဘဝန္တရေပုဒ်ကို ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ၌ စပ်အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီစ ဘဝ၌ ဆဒ္ဒါရိကမရဏာသန္တဇောသည် ယူပေးအပ်သော အာရုံကို ဤပဋိသန္ဓေစသော စိတ်က အာရုံပြုသည်။ ဥပမာ-“နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ လူပြည်သို့လာခဲ့လျှင် ထိုနတ်ပြည်ဝယ် စုတေခါနီးတုန်းက မရဏာသန္တဇောသည် ရူပါရုံစသော အာရုံ(၆)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို အာရုံပြုပေလိမ့်မည်။ ထိုနတ်ပြည်က မရဏာသန္တဇောသည် ယူအပ်သော အာရုံကိုပင် ဤ လူ့ဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်က လိုက်၍ အာရုံပြုရသည်။ ဘဝင် စုတိများကလည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံကိုပင် ထပ်တူလိုက်၍ အာရုံပြုရသည်” ဟူလို။

ယထာသမ္ဘဝံ။ ။ ဤ ပုဒ်ကို ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ၊ ပစ္စုပ္ပန်မတီတံ ပညတ္တိဘူတံ၊ ကမ္မကမ္မနိမိတ္တဂတိနိမိတ္တသမ္ဘဝံဟူသော သုံးပုဒ်၌စပ်။ ထိုတွင် ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ၌ စပ်ခိုက် “စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်ထိုက်လျှင် စက္ခုဒွါရဂ္ဂဟိတရူပါရုံ၊ သောတဒွါရ၌ ဖြစ်ထိုက်လျှင် သောတဒွါရဂ္ဂဟိတသဒ္ဒါရုံ ၊ ပေ၊ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ထိုက်လျှင် မနောဒွါရဂ္ဂဟိတ အာရုံ(၆)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသောအာရုံဖြစ်မည်” ဟူလို၊ ပစ္စုပ္ပန်မတီတံ ပညတ္တိဘူတံ၌ စပ်ခိုက် “ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ထိုက်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံဖြစ်မည်။ အတိတ် ဖြစ်ထိုက်လျှင် အတိတ်အာရုံ၊ ပညတ်ဖြစ်ထိုက်လျှင် ပညတ်ဖြစ်သော ကာလဝိမုတ်အာရုံဖြစ်မည်” ဟူလို၊ ကမ္မ ၊ ပေ၊ သမ္ဘဝံ၌ စပ်ခိုက် “ကံအာရုံ ဖြစ်ထိုက်လျှင် ကံဟုသမုတ်အပ်သော အာရုံဖြစ်မည်၊ ကမ္မနိမိတ်ဖြစ်ထိုက်လျှင် ကမ္မနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံ၊ ဂတိနိမိတ် ဖြစ်ထိုက်လျှင် ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံဖြစ်မည်” ဟူလို၊ ယထာသမ္ဘဝံအရ ဖြစ်ထိုက်သလို ဖြစ်ကြပုံမှာ ဝိထိမုတ်ပိုင်းတွင် မရဏုပ္ပတ္တိအခန်း၌ “ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓိယာ ၊ ပေ၊ ဥပလဟ္ဘတိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်လာလတ်ဖြစ်သော်လည်း ဤအပိုင်းက နှူးပြီးနှပ်ပြီး ဖြစ်နှင့်ဖို့ရာ ပြဦးအံ့။

[ဆောင်] ကာမသန္ဓိ၊ ဘဝင်သည်ကား၊ ငါးပါးအာရုံ၊ ခြောက်ဖုံဒွါရ၊ ယူကုန်ကြလျက်၊ ယထာရဟံ၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ တီတံ ကမ္မ-နိမိတ္တဟု၊ အာရုံပြု၏။ စုတိစိတ်မှာ၊ အတိတ်သာတည်း၊ ဓမ္မာရုံကား၊ ထိုစိတ်များ၏၊ တစ်ပါး မနော-ဒွါရဇောဖြင့်၊ ယူသောတီတံ၊ ကံနှင့် ကမ္မ-နိမိတ္တသင့်၊ ရူပအာရုံ၊ တစ်ဖုံမနော-ဒွါရဇောဖြင့်၊ ယူသောဧကန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ရှိ၊ ဂတိနိမိတ်၊

ဆိုရိပ်၎င်း၊ တစ်ကြောင်းဆက်ထုတ်၊ မဟဂ္ဂုတ်တွင်၊ အာရုပ်ပဌမ-
တတိယနှင့်၊ ရူပသန္တိ-ဘွင်စုတိမှာ၊ ဓမ္မာရုံဟော၊ မနောဒွါရ-ဂဟိတ
မှတ်၊ ပညတ်ကမ္မ-နိမိတ္တရှင်၊ ဒုတိယ၊ စတုတ္ထအာရဟတတွက်၊ မဟဂ္ဂတ၊
ကမ္မနိမိတ်၊ အတိတ်ဟုဟော၊ မနောဒွါရ-ယူရဓမ္မာ၊ အာရုံလာ
သည်၊ . . . ယထာသမ္ဘဝပေတည်း။

ကာမသန္တိ၊ ပေ၊ အတိတ်သာတည်း။ ။ ကာမပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စိတ်တို့၏
အာရုံသည် ရူပါရုံစသော ငါးပါး ဖြစ်အံ့၊ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အခြားမဲ့ဘဝ၌
ခြောက်ဒွါရဖြင့် ယူအပ်၏။ ထိုရူပါရုံ စသည်တို့ မချုပ်သေးလျှင် ပဋိသန္ဓေနှင့်
ဘဝင် အနည်းငယ်ကာလ၌ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်စိတ်များသည်
အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြု၏။ စုတိခိုက်မှာ အတိတ်သာတည်း၊ ထိုရူပါရုံစသည်
တို့က ချုပ်ပြီးဖြစ်လျှင် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိအားလုံးပင် အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြုရ
မည်၊ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်သုံးပါးတွင် ကမ္မနိမိတ် တစ်မျိုးသာတည်း။

ဓမ္မာရုံကား၊ ပေ၊ နိမိတ္တသင့်။ ။ ထိုကာမပဋိသန္ဓေ ဘဝင်တို့၏အာရုံသည်
ဓမ္မာရုံဖြစ်အံ့၊ အခြားမဲ့ဘဝ၌ မနောဒွါရိကဇောတစ်မျိုးဖြင့်သာ ယူအပ်၏။
ထိုဓမ္မာရုံသည် စေတနာဖြစ်အံ့၊ အတိတ်ဖြစ်သောကံတည်း၊ စေတနာ မဟုတ်
လျှင်အတိတ် ကမ္မနိမိတ်ချည်းသာတည်း။

ရူပအာရုံ၊ ပေ၊ ဆိုရိပ်လည်းကောင်း။ ။ ထိုကာမပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိများ
သည် အခြားမဲ့ဘဝ၌ မနောဒွါရိကဇောဖြင့် ယူအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် ဂတိနိမိတ်
ရူပါရုံကိုလည်း အာရုံပြုသေး၏။ [ဂတိနိမိတ်မှန်လျှင် ရူပါရုံသာဟု အဋ္ဌကထာ
ဆို၏။]

တစ်ကြောင်းဆက်ထုတ်၊ ပေ၊ ပညတ်ကမ္မ-နိမိတ္တရှင်။ ။ မဟဂ္ဂုတ်
ပဋိသန္ဓေတို့တွင် အာရဟပ္ပဌမ တတိယနှင့် ရူပပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့ကား
အခြားမဲ့ဘဝ၌ မနောဒွါရိကဇောဖြင့် ယူအပ်သော ကသိုဏ်းပညတ်စသော
ကမ္မနိမိတ် ဓမ္မာရုံကို သာ အာရုံပြုကုန်၏။

ဒုတိယစတုတ္ထ၊ ပေ၊ ယူရဓမ္မာ၊ အာရုံလာသည်။ ။ ဒုတိယ စတုတ္ထဖြစ်
သော အာရဟပ္ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့ကား မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူအပ်သော

အတိတ်ဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ် ကမ္မနိမိတ် ဓမ္မာရုံကိုသာ အာရုံပြု၏။ ဤကား ယထာသမ္ဘဝ အဓိပ္ပာယ်တည်း။ အကျယ်သဘောကို ဘုံပိုင်းကျမှ သိရလေ့။

ယေဘုယျေနအဓိပ္ပာယ်။ ။ ယေဘုယျေနကို ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ၌ စပ်၊ “ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့၏အာရုံသည် အခြားမဲ့ လွန်ပြီးစဘဝက ဆဒ္ဒါရိကမရဏာသန္ဓဇောယူအပ်သော အာရုံများဖြစ်သည်” ဟု ဆိုသော်လည်း များရာလိုက်၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အနည်းငယ်အားဖြင့် ဆဒ္ဒါရိကဇောတို့ မယူအပ်သော အာရုံများ ရှိသေး၏” ဟုလို့ ချဲ့ဦးအံ့-ဤကာမဘုံမှ စာနန်ကိုရသဖြင့် အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်ရသူသည် ထိုဘုံမှ စုတေလျှင် ကာမသုဂတိဘုံသို့သာ ပြန်လာရလိမ့်မည်။ အသညသတ်ဘုံ၌ စိတ်ဟူသမျှ လုံးဝမရှိရကား စုတေခါနီး၌ အာရုံကို ယူဖို့ရာ မရဏာသန္ဓဇော မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အသညသတ်ဘုံမှ စုတေ၍ ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ၏အာရုံသည် အခြားမဲ့ လွန်ပြီးစဘဝ၌ ဆဒ္ဒါရိကမရဏာသန္ဓဇောသည် ယူအပ်သောအာရုံ မဟုတ်၊ အသညသတ်ဘုံသို့ မရောက်မီ ရှေးရှေးဘဝက ပြခဲ့၍ ယခု ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးခွင့်ကြုံသော အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် ထင်စေအပ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါး ဖြစ်သည်။

ဘဝန္တရကတံ ကမ္မံ၊ ယမောကာသံ လဘေ တတော၊

ဟောတိ သာ သန္နိ တေနော၊ ဥပဋ္ဌာပိတဂေါစရေ။

ဘဝန္တရကတံ-အသညသတ်ဘုံမရောက်မီ၊ တစ်ပါးသောဘဝဆီကပြုအပ်ခဲ့သော၊ ယံ ကမ္မံ-အကြင်ကံသည်၊ ဩကာသံ-အကျိုးပေးခွင့်ကို၊ လဘေ-ရ၏၊ တတော-ထိုသို့ရခြင်းကြောင့်၊ သာ သန္နိ-အသညသတ်မှစုတေ၍ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်လာသော သတ္တဝါ၏ ထိုပဋိသန္ဓေသည်၊ တေနော-ထိုအကျိုးပေးခွင့် ရသောကံသည်သာလျှင်၊ ဥပဋ္ဌာပိတဂေါစရေ-ထင်စေအပ်သော အာရုံ၌၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။-သစ္စသံခိပ်။

ထို့ပြင်-အရူပဘုံသည် ရုပ်ကိုစက်ဆုပ်ရာဘုံတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဘုံမှ စုတေ၍ ကာမဘုံသို့လာသောအခါ ကာမပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ကံအာရုံ ဖြစ်လျှင် အရူပဘုံက မရဏာသန္ဓဇောတို့ ယူနိုင်ဖွယ်ရှိ၏။ ဂတိနိမိတ်နှင့် ရုပ်ကမ္မနိမိတ် ဖြစ်လျှင် အရူပဘုံက မရဏာသန္ဓဇောတို့ မယူနိုင်၊ “အကျိုးပေးမည့်

ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာစေအပ်သောအာရုံသာ ဖြစ်သည်”ဟု ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ ဆိုသည်။ [ကမဝိပါက်တို့သည် ပရမတ်ဖြစ်သော ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် “ပညတ် ကမ္မနိမိတ်များကို ကာမပဋိသန္ဓေက အာရုံပြုလေရောသလား”ဟု ယုံမှားဖွယ်မရှိ။]

[ဆောင်] အသညမှ၊ စုတိကျ၍၊ ကာမသန္ဓေ၊ စွဲကပ်နေသော်၊ စုတေနီးတံ၊ ထိုသည့်ဘုံ၌၊ အာရုံယူမည့်၊ ဆဒ္ဒါရိက၊ ဇောမရခဲ့၊ အရူပဝယ်၊ စုတေရွယ်လည်း၊ ရုပ်နွယ်ဟူသမျှ၊ ကမ္မ-ဂတိ၊ နိမိတ်နှစ်ခု၊ မရမူကြောင့်၊ ယေဘုယျေန၊ ဆရာပြသည်၊ . . . ထင်ကြ အာရုံ ကံကြောင့်တည်း။

သေသာနိ ကာမာဝစရဝိပါကာနိ ဟသနစိတ္တဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ။ပေ၊ ရမဏာနေဝ။ ။ သဗ္ဗထာပိအရ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စအပြား၊ တဒါရုံ သန္တိရဏဇော ကိစ္စအပြား၊ ရူပါရုံစသော အာရုံ(၆)မျိုး အပြားကို ယူ၊ ကာမာဝစရာ ရမဏာနေဝ”၌ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် မဟဂ္ဂတာရမဏ အပ္ပမာဏာရနဏ ပညတ္တာရမဏ မရှိဟု ကန့်သည်။ ထို စကားမှန်၏-အာရုံသည် အချုပ်အားဖြင့် ကာမ၊ မဟဂ္ဂတ်၊ လောကုတ္တရာ၊ ပညတ်ဟု လေးမျိုးသာ ရှိ၏။ “ပဉ္စဝိသ ပရိတ္တမ္ပ”စသောဂါထာ၌ “ပရိတ္တမ္ပ”စသည်ကို ကြည့်ပါ။ တစ်မျိုးနောင်ထိုင်သော ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် တွဲဖက်ဖြစ်သော အခြားအမျိုးများကို ကန့်ရိုးတည်း။

အကုသလာနိ စေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တကာမာဝစရဝေနာနိ ၊ပေ၊ သဗ္ဗာရမဏာနိ။ ။ လောကုတ္တရာတရားတို့သည် အလွန်နက်နဲကုန်၏။ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းမှတစ်ပါး လောကုတ္တရာတရားကို အာရုံပြုသောစိတ် မှန်လျှင် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်မှသာ အာရုံပြုနိုင်စရာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်မဟာဝိပါက်တို့သည် လောကုတ္တရာကိုချန် ကိန်တရားကိုသာ အာရုံပြုကြသည်။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ၊ပေ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ။ ။ ကုသိုလ်တို့မည်သည် ပုထုဇဉ် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ရကား ရဟန္တာသန္တာန်၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိသော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း- ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့က ထိုအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ကို မရဘူးသေးသောကြောင့်တည်း၊ ဤစကားကိုထောက်၍ အောက်တန်းပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့မရအပ်ဘူးသေးသော အထက်တန်းတရားကို မသိနိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။

ဥပမာ-သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနာဂါမ်ဖိုလ်ကို မသိနိုင်၊ ပေ၊ ပုထုဇဉ်သည် သောတာပန်၏ သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို မသိနိုင်၊ မိမိရအပ်ပြီး သောတရားနှင့် အလားတူတရား၊ အောက်တန်းတရားများကိုသာ သိနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမကုသိုလ်ဇောနှင့် ကုသိုလ်အဘိညာဉ် ဇောတို့သည် အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ကြည့်၍ အလုံးစုံကို အာရုံပြုနိုင်သည်” ဟု ဆိုရာ၌ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်ဖြစ်မှသာ ထို အားလုံးကိုအာရုံပြုနိုင်မည်၊ သကဒါဂါမ် သန္တာန်၌ဖြစ်လျှင် အနာဂါမ်မဂ်ဖိုလ်ကို ထပ်၍ကြည့်၊ ပေ၊ ပုထုဇဉ်သန္တာန်၌ ဖြစ်လျှင် မဂ်ဖိုလ်အားလုံးကို ကြည့်ပါ။

တိကင်္ဂုတ္တိရ်။ ။ တတ္ထ ပုထုဇ္ဇနော စေတောပရိယဉာဏလာဘီ ပုထုဇ္ဇနာနံ ယေဝ စိတ္တံ ဇာနာတိ၊ န အရိယာနံ၊ အရိယေသုပိ ဟေဋ္ဌိမော ဥပရိမဿ စိတ္တံ န ဇာနာတိ၊ ဥပရိမော ပန ဟေဋ္ဌိမဿ ဇာနာတိ။

၎င်းဋီကာ။ ။ န အရိယာနန္တိ အရိယာနံ မဂ္ဂဖလစိတ္တံ န ဇာနာတိတိ အတ္ထော၊ တံ ဟိ တေန အနဓိဂတတ္တာ စေတောပရိယဉာဏေနာပိ န သက္ကာ ဝိညာတံ၊ အညမ္ပန စိတ္တံ ဇာနာတိယေဝ၊ ဟေဋ္ဌိမော ဥပရိမဿ စိတ္တံ န ဇာနာတိတိ အာဒိနိပိ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။ မညသည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို မဟဂ္ဂုတ်စာကို မရဘူးလျှင် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ အောက်အောက်စာကိုသာ ရသူလည်း အထက်အထက်စာကို ရအောင်အားထုတ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာ၊ စာချဆရာတို့ လည်း ထိုစာစသည်တို့၏ သဘောကို ပြောဟောပို့ချ ရေးသားကြ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် အားလုံးပင် စာစသည်ကို တိုက်ရိုက်ထိမိအောင် အာရုံပြုနိုင်ကြသည် မဟုတ်၊ ထိုစာစသည်တို့၏ အခြင်းအရာ အာကာရပညတ်ကိုသာ မှန်း၍ အနုမာန ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုနိုင်ကြသည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီဆို၏၊ “ပရမိတ္တဝိဒူဖြစ်သော မာရ်နတ်သည် စာကို မရဘဲလျှက် ရူပစာကို အာရုံပြုနိုင်၏” ဟု အင်္ဂုတ္တိရ် နဝကနိပါတ် မဟာဝဂ် အဋ္ဌမသုတ်၌ ဆိုထားကြောင်းကိုလည်း ထိုဒီပနီ၌ပင် ညွှန်ပြသဖြင့် အချို့ထက်မြက်သူများကား “မိမိ မရအပ်သော လောကီစာကို အာရုံပြုနိုင်သေး၏” ဟုလည်း ခြွင်းချက် မှတ်သားရာ၏။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမဝစရကြိယာနိ ၈၀၀ ၊ပေ၊ သဗ္ဗာရမဏာနိ။ ။

သဗ္ဗာရမဏာနိ၌ သဗ္ဗအရကား ကာမ၊ မဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ္တရာ၊ ပညတ်ဟူသော အာရုံအမျိုးအစား လေးပါးလုံးကိုရသည်။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓစသော အပြားတို့ကား ဤလေးမျိုးမှ တစ်ဆင့်ဖြာသော အပြားများတည်း။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဟဂါထာ၌ ဤလေးမျိုးကိုသာ ပြလတ်။ သဗ္ဗထာအရကား-ကာမအာရုံဟူသမျှ အားလုံးသောအပြား၊ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံဟူသမျှအားလုံး၊ လောကုတ္တရာအာရုံဟူသမျှအားလုံး၊ ပညတ်ဟူသမျှအားလုံးသော အပြားတို့ကို ရ၏။ “အာရုပ္ပဒတိယ စတုတ္ထစိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်ကို အာရုံပြုသည်”ဟု ဆိုရာ၌ မဟဂ္ဂုတ်အားလုံး မဟုတ်။ မဟဂ္ဂုတ်တစ်စိတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်။ ဤဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမကြိယာဇော(၄)၊ ကြိယာအဘိညာဉ် ဝုဋ္ဌောတို့ကား ကာမအားလုံး ၊ပေ၊ ပညတ်အားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်၏။ အခြားစိတ်များလို တစ်စိတ်တစ်ဒေသမဟုတ်-ဟူလို သို့သော် ဤစိတ်(၆)ပါး၏ အလုံးစုံကို အကုန်မချန် အာရုံပြုနိုင်မှုသည် ဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်၌ ဖြစ်ခိုက်သာ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို စကားမှန်၏-အလုံးစုံကို အကုန်သိနိုင်မှုမှာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အရာသာတည်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသည်လည်း မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါး၌ရှိသော ပညာစေတသိက်တည်း။ [သဗ္ဗညုတဉာဏ် ၊ပေ၊ တံဟိ စတုသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တ မဟာကြိယာစိတ္တေသု လက္ခတိ။ . . သီလက္ခန္ဓ၌။]

ဤသဗ္ဗညုတဉာဏဝီထိကျသောအခါ ဝုဋ္ဌောက မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတပ်ရသောကြောင့် ဝုဋ္ဌောလည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်သိသမျှကို ဆင်ခြင်နိုင်ပေသည်။ ထို့အတူ အဘိညာဉ်လည်း ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အနာဂတံသ အဘိညာဉ်ဖြစ်သောအခါ မိမိသူတစ်ပါးတို့၏ ရှေ့နောက် အဖြစ်အပျက် အားလုံးကို သိနိုင်၏။ ထိုစိတ်(၆)ပါးသည် ဘုရားမှတစ်ပါး အခြားသူတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်ခိုက်မှာ အလုံးစုံကို ကုန်စင်အောင် အာရုံမပြုနိုင်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပင်သော်လည်း ပညတ်အားလုံးကို ကုန်အောင် သိမြင်တော်မမူ။

မှတ်ချက်။ ။ “သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသည် အရဟတ္တမဂ်ပညာတည်း” ဟု ဆိုမှားမှု၊ မဟာကြိယာသောမနဿ ဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိသော ပညာဟု မစုံမလင် ဆိုမှုများကို မမှတ်သားအပ်။ “သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် တစ်ဝီထိတည်းဖြင့်

အာရုံအားလုံးကို တစ်ပြိုင်နက်သိ၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် အာရုံအားလုံးကို အမြဲသိနေ၏” ဟူသော ဝါဒများကိုလည်း မမှတ်သားအပ်။ ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ အဆီးအတား မရှိ၊ မည့်သည့်အာရုံမဆို သိနိုင်ခြင်းသည်သာလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အစွမ်းပေတည်း။

အာရုပ္ပေသု ဒုတိယစတုတ္ထာနိ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာနိ။ ။ ဒုတိယအာရုပ္ပ (ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ)တို့တွင် ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်သည်၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိကိစ္စ တပ်ရသော ဝိပါက်သည် ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။ ကြိယာကား ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ် ကြိယာကို အာရုံပြုသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ပုထုဇဉ် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို ရပြီးနောက် ဤဘဝ၌ပင် ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကို ဆက်လက် ရသောအခါ ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တ(မိမိသန္တာန်၌)ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်များကို အာရုံပြု၏။ စုတေပြီးနောက် ဒုတိယ အရူပဘုံသို့ရောက်၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနများ ဝင်စားသောအခါ ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနများသည် ရှေးဘဝက အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်များကို အာရုံပြု၏။ ဝိညာဏဉ္စာယတနများကိုရပြီးနောက် ဒုတိယအရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါက်စိတ်သည် ရှေးဘဝက မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် (ကမ္မနိမိတ်)ကိုပင် အာရုံပြုသည်။

ပုထုဇဉ် သေက္ခအဖြစ်တုန်းက အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်များကို ရပြီးနောက် ထိုဘဝ၌ပင် ရဟန္တာဖြစ်မှ ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာများကိုရလျှင် ထိုပဌမဆုံး ရအပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာများသည် ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်များကို အာရုံပြု၏။ ထို့နောက် အာကာသာနဉ္စာယတနများကို ပြန်၍မဝင်စားသေးသမျှ ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာများ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဖူးသော

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဈာန်ကိုချည်း အာရုံပြုသည်။

ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ဝင်စားသည်ရှိသော် ထိုဈာန်သည် ကြိယာဈာန်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် နောက်နောက်ဝင်စားသမျှ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာဈာန်ကို အာရုံပြု၏။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ အာကာသာနဉ္စာဈာန်ကို ရပြီးနောက် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ဆက်လက်ရလျှင် ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ဤဘဝ၌ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာဈာန်ကိုချည်း အာရုံပြုသည်။

ကာမ ရူပဘုံဝယ် သေက္ခအဖြစ်တုန်းက ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ရ၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံရောက်မှ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ထိုရဟန္တာဖြစ်မှ ဝင်စားအပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ချည်း အာရုံပြုသည်။ [ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံရောက်မှ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ဝင်စားလို့ မဖြစ်သောကြောင့် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အာရုံပြုခွင့် မရတော့ချေ။]

စတုတ္ထအာရုံပွ (နေဝသညာနာသညာယတန)ဈာန်သည် တတိယအာရုံပွ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်တည်းဟူသော မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြု၏။ ထိုသို့ အာရုံပြုရာဝယ် အကျယ်ကို ရှေးနည်းအတိုင်းသိပါ။ အကျဉ်းမှတ်ဖွယ်ကား- နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်သည် ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။ ဝိပါက်သည် ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကိုသာ အာရုံပြု၏။ ကြိယာသည်ကား ဤဘဝရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌(မိမိသန္တာန်၌) ဖြစ်ဖူးသော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ် ကြိယာကို အာရုံပြု၏။

[ဆောင်] ကုသိုလ်ဟူက၊ ဤဘဝနှင့်၊ ထိုဘဝရှေး၊ ဖြစ်ရေးအဇ္ဈ၊ ကုသလကို၊ မုချအာရုံ၊ ပြုရတုံ၏။ တစ်ဖုံဝိပါက်၊ ရှေးဘဝတွက်သာ၊ ကိရိယာမူ၊ နှစ်ဖြာခုရှေး၊ ဘဝဒွေဝယ်၊ ဖြစ်ရေးအဇ္ဈ၊ ကုသလနှင့်၊ ကိရိယစု၊ လျော်စွာပြုသည်၊ ရှုလေ အာရုံအခွဲတည်း။

သေသာနိ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမဏာနိ။ ။ ဤဝါကျ၌

သေသ၏ အပါဒါန်ကို အဘိညာဉ်ကိစ္စ တပ်ခိုက် ရှုပကုသိုလ် ကြိယာ ပဉ္စမ
ဈာန်နှင့် ဒုတိယ စတုတ္ထအာရုံစိတ်များကို ခံပါ။ ထိုစိတ်တို့မှ ကြွင်းသော မဟဂ္ဂတ်
စိတ်(၂၁)ကား ဆိုင်ရာ ပညတ်တရားကိုသာ အာရုံပြု၏။ ထိုပညတ်များသည်
ပထဝီကသိုဏ်းစသော ကသိဏပညတ်၊ အသုဘပညတ်စသော အားဖြင့်
(၂၈)ပါး ရှိ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်ပိုင်း၌ ထင်းရှူးလတ္တံ့။

အမှာ။ ။ စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ခြင်း၊ ဧကန် အနေကန်အာရုံပြု
အခွဲ အဇ္ဈတ္တစသည်ကို အာရုံပြုသော စေတသိက်များ၊ ဤအလုံးစုံကို မာတိကာ
အကောက်မှာ ကျေးဇူးများသည့်အတွက် အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်တုန်းက ရေးခဲ့ပြီ။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟအဖွင့်

ဝတ္ထုသင်္ဂဟေ ဝတ္ထုနိ နာမ စက္ခု ပေ၊ ဆဗ္ဗဓာနိ ဘဝန္တိ။ ။ ဝသန္တိ
ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု၊ ဧတ္ထ-ဤစက္ခုစသည်၌၊ ဝသန္တိ-စိတ်စေတသိက်တို့ မှီနေ
ကြကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝတ္ထု-မည်၏။ ကျောင်း၏တည်ရာ မှီရာမြေကို
“ဝိဟာရဝတ္ထု-ကျောင်းနေရာ” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ စိတ်စေတသိက်တို့၏
မှီရာဖြစ်သော ရုပ်တရားကို “ဝတ္ထု” ဟု ခေါ်သည်။

တာနိ ကာမလောကေ သဗ္ဗာနိပိ လဗ္ဘန္တိ။ ။ စက္ခုန္ဒြေ၊ သောတိန္ဒြေ၊
ယာနိန္ဒြေ စသော ဣန္ဒြေ(ပသာဒရုပ်) အပြည့်အစုံ ရရှိသူတို့ ကာမဘုံ၌သာ
ဖြစ်ခွင့်ရသောကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ်အားလုံးကို ရနိုင်သည်။ ထင်းရှူးစေအံ-
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို တောင့်တသော
ကာမတဏှာလျှင် အရင်းခံ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးသောအခါ
အရင်းခံတဏှာ၏ အလိုကျအောင် ရူပ သဒ္ဓ စသော အာရုံငါးပါးကို စုံစုံလင်လင်
ခံစားနိုင်ဖို့ရာ စက္ခု-သောတ-ယာန-ဇိဌာ-ကာယဟူသော ကမ္မဇရုပ် ဣန္ဒြေတို့ကို
အကုန်အစင် စီမံပေးရသည်။ ဤသို့ ဣန္ဒြေပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည်
ကာမတဏှာ၏ နယ်ပယ်ဖြစ်သော ကာမဘုံ၌ရှိသောကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ်
(၆)ပါးလုံးကို ရနိုင်သည်။

ရူပလောကေ ပန ဃနာဒိတ္ထယံ နတ္ထိ။ ။ ရူပံဘုံသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်
သော ရူပဈာန်ကား ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို စက်ဆုပ်သော ကာမဝိရာဂ

ဘာဝနာတည်း၊ ဝတ္ထုအာရုံဟူသည်လည်း ရူပါရုံစသော အာရုံများဖြစ်ရကား ပယ်ရှား၍ မဖြစ်နိုင်၊ သူ့ဘာသာ လှနေသော ရူပါရုံကို မလှအောင် ပယ်လို့မရ၊ ပယ်လည်း မပယ်ထိုက်၊ သာယာဖွယ်အသံ၊ မွှေးကြိုင်သောရနံ့၊ ကောင်းသော အရသာ၊ တွေ့ထိဖွယ်ရာ အတွေ့အာရုံများကိုလည်း ပယ်ရှားလို့ မဖြစ်နိုင်၊ သူတို့အတွက် အကုသိုလ်များ၍ စက်ဆုပ်ရိုးမှန်လျှင် “ကြွက်မနိုင် ကျီမီးရှို့” ဟူသကဲ့သို့၊ ထိုအာရုံများကို မပယ်ဘဲ ထိုအာရုံများနှင့် ဆက်သွယ်၍နေသော ကိုယ့်ဆိုင်ရာ ပသာဒကိုသာ ပယ်ရှားခွင့် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ကာမဂုဏ်ကို လွန်စွာစက်ဆုပ်သဖြင့် တရားအာထုပ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာကို ကာမဝိရာဂဘာဝနာဟု ခေါ်၏။ ထိုကာမဝိရာဂဘာဝနာသည် အကျိုးပေးသောအခါ သူပယ်ရှားနိုင်သော ပသာဒရုပ်ငါးပါးလုံးကိုပင် ပယ်ရှားချင်၏။ သို့သော် စက္ခု သောတဟူသော ပသာဒနှစ်ပါးအတွက်မှာ ဘုရားဖူး တရားနာ ကျေးဇူးများသောအရာက ရှိနေသေးသောကြောင့် ခြွင်းချက်ထား၍ ဃာန-ဇိဝှာ-ကာယ ပသာဒသုံးခုကိုသာ ပယ်ရှားရပေသည်။ သို့အတွက် ရူပဘုံ၌ ဃာနာဒိတ္တယကို မရတော့ချေ။

ဋီကာကျော်။ ။ ပြဟွာနံ ကာမဝိရာဂဘာဝနာဝသေန ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု ဝိရတ္တတာယ၊ တဗ္ဗိသယပသာဒေသုပိ ဝိရာဂသဗ္ဘာဝတော (ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ)၊ ဗုဒ္ဓဒဿနဓမ္မဿနာဒိအတ္ထံ ပန စက္ခုသောတေသု အဝိရတ္တဘာဝတော စက္ခာဒိဒ္ဓယံ တတ္ထ ဥပလဗ္ဘတိ။

ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိနှင့် အဟိနိန္ဒြိယ။ ။ ရူပပြဟွာတို့ကို ခိုးမွမ်းသော ပါဠိတော်များ၌ “ရူပိ-ရုပ်ရှိ၏၊ အဟိနိန္ဒြိယော-မယုတ်လျော့သော ဣန္ဒြေရှိ၏”ဟူသော စကားနှင့် “ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ”ဟူသော ဤသင်္ဂြိုဟ်စကားသည် မဆန့်ကျင်ပါလော၊ အဖြေကား- “အဟိနိန္ဒြိယော”ဟူသော ပါဠိတော်သည် ပုံသဏ္ဌာန်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ “ဃာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ”ကား ဃာနပသာဒစသည်ကို ရည်ရွယ်သော စကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်ပါ။ ဤစကားအရ ရူပပြဟွာများ၌ ဃာန ဇိဝှာ ကာယ ပသာဒရုပ်များသာ မရှိသည်။ နှာခေါင်းပုံသဏ္ဌာန်၊ လျှာနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာကြီးကား အထင်အရှားရှိသည်” ဟု မှတ်ပါ။

ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ။ ။ တတ္ထ ပြဟွပါရိသဇ္ဇတော ပဋ္ဌာယ ဣမာနိ သောဠသ

ရူပါဝစရာနိ နာမ၊ တေသု သဗ္ဗေ ပုရိသသဏ္ဌာနာ၊ ဣတ္ထိပုရိသဗျူဟနိမိတ္တံ ပိ နတ္ထိ၊ စက္ခုသောတာနိ ပန အတ္ထိ၊ ရူပံ ပဿန္တိ၊ သဒ္ဓံ သုဏန္တိ၊ ယာနံ အတ္ထိ၊ ယာနပွ သာဒေါ စ ယာနဝိညာဏဉ္စ နတ္ထိ၊ တဿှာ ဂန္ဓံ န ဇာနန္တိ၊ သမ္မာ ပရိဝတ္တဇိဝှိ အတ္ထိ၊ တဿှာ ဟသန္တိ၊ ဇိဝှိဝိညာဏံ စ နတ္ထိ၊ တဿှာ ကိဉ္စိ ရသံ န ဇာနန္တိ န ခါဒန္တိ န ပိဝန္တိ၊ ဈာနပီတိယေဝ တေသံ အာဟာရေဟောတိ၊ ကာယော အတ္ထိ၊ ကာယပ္ပသာဒေါ စ ကာယဝိညာဏံ စ နတ္ထိ၊ တဿှာ တေ ကိဉ္စိ ဖဿံ န ဇာနန္တိ၊ ဧဝံ သန္တေပိ နိဝါသနပါရူပနသာဓုကာ အတ္ထိ၊ ဗြဟ္မဝိမာနသယနာနိ အတ္ထိ၊ ကေသာ နခါ ဒန္တာ အတ္ထိ၊ သေသ ကောဋ္ဌာသာနိ ပန နတ္ထိ၊ ဒီပသိခါ ဝိယ သရီရံ ဟောတိ၊ မလမုတ္တမဂ္ဂါ နတ္ထိ၊ ဣတ္ထိယော နတ္ထိ၊ နစ္စဂိတာဒိနိ နတ္ထိ၊ ကေစိ အရိယဝိဟာရေန၊ ကေစိ ဒိဗ္ဗဝိဟာရေန၊ ကေစိ ဗြဟ္မဝိဟာရေန ဝိဟရန္တိတိ။

အရူပလောကေ ပန သဗ္ဗာနိပိ နသံဝိဇ္ဇန္တိ။ ။ အရူပဈာန်မည်သည် ရူပဝိရာဂ (ရုပ်ဟူသမျှကို စက်ဆုပ်သော) ဘာဝနာတည်း။ ထို့ကြောင့် အရူပဈာန် ၏ အကျိုးပေးရာ အရူပဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ်(၆)ပါးလုံး မရှိ။ [ကမလောကေ သဗ္ဗာနိပိနှင့် ဤသဗ္ဗာနိပိဝယ် ပိသဒ္ဓါသည် သမ္ဘာဝနာဇောတကချည်းတည်း။]

တတ္ထ ပဉ္စဝိညာဏဓာတုယော ယထာက္ကမံ ဧကန္တေန ပဉ္စပသာဒဝတ္ထုနိ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။ ။ “ဧကန္တေန နိဿာယ”ဖြင့် ရံခါ စက္ခုဝတ္ထုကို မှီ၍ ရံခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီခြင်းစသော အနေကန်မှီမျိုး မဟုတ်ဟု ပြသည်။ နိဿာယေဝ၌ ဧဝံဖြင့် အရူပဘုံ၌ စိတ်အချို့ကဲ့သို့ ရံခါမှီခြင်းကို ကန့်သည်။

အဝသေသာ ပန မနောဝိညာဏဓာတုသင်္ခါတာ စ သန္တိရဏမဟာဝိပါက ပဋိပဒ္ဒယပဌမမဂ္ဂဟသနရူပါဝစရဝသေန ဟဒယံ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။ ။ သန္တိရဏ(၃), မဟာဝိပါက(၈), ဒေါသမူ(၂), သောတာပတ္တိမဂ်(၁), ဟသိတုပ္ပါဒ်(၁), ရူပစိတ်(၁၅), ဤ(၃၀)သောစိတ်များသည် အရူပဘုံ၌ မဖြစ်၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ရကောင်းရာ ကာမ ရူပဘုံ၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲမှီကြ၏။ ဤ စိတ်တို့ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို ဋီကာကျော်ဖွင့် သည့်အတိုင်း ဆိုအပ်လတုံ လင်္ကာဖြင့် သိရာ၏။

[ဆောင်] မှတ်လော့သာကြည်၊ ကဗျာစီပိမ့်၊ သန္တိမဟာ-ဝိပါကာတို့၊ ဒွါရာကိစ္စ၊

မရှိကြ၍၊ အရူပ၌၊ မဖြစ်ထိုက်ခဲ့၊ နောက်လိုက်ဒေါသ၊ ပဋိယမှာ၊ နီဝရဏမှန်၊ မြဲကေန်ကြောင့်၊ ဈာန်ကို တားလွှင့်၊ တရားရင့်မို့၊ သူနှင့်ယှဉ်တူ၊ ဒေါသမူကား၊ ရူပ၌ပင် မဖြစ်ချင်စွ၊ အရူပဝယ်၊ မဆိုဖွယ်သာ။

မဂ်သောတာလည်း၊ ဆရာသမား၊ ဘုရားအထံ၊ တရားမှန်ကို၊ နာခံမရ-
ရှိက္ခကမူ၊ သာဝက သန္တာန်၊ အမှန်ဖြစ်မျိုး၊ မရှိရိုးတည်း။ ကိုယ်ကျိုးစီးပွား၊
ကိုယ့်တရားဖြင့်၊ ဘုရားပစ္စေ၊ ဖြစ်ကြပေလည်း၊ လူပြည်၌သာ ဖြစ်ရိုး
ရာမို့၊ သောတာပတ္တိ၊ မဂ်မရှိခဲ့။

ဟသိတုပ္ပာဒ်၊ ယင်းစိတ်ဓာတ်လည်း၊ ပြုံးတတ်စေဖို့၊ ကာယချို့သဖြင့်၊
မဖြစ်သင့်တန်၊ ရူပဈာန်မှာ၊ ဘာဝနာတွက်၊ တပ်မက်လွတ်ကင်း၊
စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၊ အလျှင်းယူဆ၊ အရူပ၌၊ မဖြစ်ထိုက်၍၊ စွဲပိုက်
ဟဒယ၊ မြဲမီကြသည်၊ . . . ဓမ္မသုံးဆယ် နှင်နှင်တည်း။

သန္တိမဟာ ပေ၊ မဖြစ်ထိုက်ခဲ့။ ။ သန္တိရဏသည် ပဉ္စဒွါရ၌ သန္တိရဏ
ကိစ္စတပ်၏။ အရူပဘုံ၌ ပဉ္စဒွါရ မရှိရကား သန္တိရဏကိစ္စလည်းမရှိ၊ သန္တိရဏ
မဟာဝိပါက်တို့ တဒါရုံကိစ္စတပ်ဖို့ရာလည်း ကာမဇော၊ ကာမသတ္တဝါ၊
ကာမအာရုံ၊ သုံးပါးမစုံသောကြောင့် တဒါရုံကိစ္စ မတပ်နိုင်၊ ဤသို့ ဖြစ်ရာဒွါရနှင့်
ပြုဖို့ကိစ္စ မရှိသောကြောင့် ထိုစိတ်များသည် အရူပဘုံ၌ မဖြစ်ထိုက်။

နောက်လိုက်ဒေါသ ပေ၊ မဆိုဖွယ်သာ။ ။ လောဘသည် ဈာန်ကို
တားမြစ်သော နီဝရဏလောဘ၊ နီဝရဏမဟုတ်သော လောဘဟု နှစ်မျိုးရှိ
သကဲ့သို့ ဒေါသကား နှစ်မျိုးမရှိ၊ ဒေါသမှန်လျှင် နီဝရဏ ဧကန်သာတည်း၊
ထို့ကြောင့် ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ဒေါသမူစိတ်တို့သည် ဈာန်တရား၏ ကျက်စား
ရာ ရူပဘုံမှာပင် ဖြစ်ခွင့်မရ၊ အထက်တန်းကျသော အရူပဘုံအတွက်မှာ
ဆိုဖွယ်ရာ မရှိတော့ပြီ။

မဂ်သောတာလည်း ပေ၊ မရှိခဲ့။ ။ “သပ္ပရိသသံသေဝ-အရိယာဖြစ်အောင်
ဟောပြနိုင်သော သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုခြင်း၊ သဒ္ဓမ္မဿဝန-အရိယာဖြစ်
ကြောင်း သူတော်ကောင်းတရားကို နာခြင်း၊ ယောနိသောမနသိကာရ-သင့်တင့်
အောင် နှလုံးသွင်းမှု၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္န-လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော

ဝိပဿနာအကျင့်ကို ကျင့်မှု၊ ဤလေးပါးသည် သောတာပတ္တိမဂ်ရဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သူတော်သူမြတ်၊ မြဲဆည်းကပ်၍၊ မှတ်မှတ် သားသား၊ တရားကိုနာ၊ ဖြူစွာနှလုံး၊ တစ်ဖြောင့်သုံးလျက်၊ အားတက်ကျင့်ကြံ၊ သောတာပန်၊ ဖြစ်ရန် အကြောင်းလေး”ဟု မဟာဝဂ္ဂ၊ သောတာပတ္တိသံယုဂ်၊ ဝေဠုဒွါရဝဂ်နှင့်အညီ ဆိုရသည်။

ဤပါဠိတော်နှင့်အညီ သစ္စာလေးပါးကို ဟောပြနိုင်သော ဆရာသမား ဘုရားရှင်၏ အထံတော်၌ တရားမှန်ကို နာခံရမည့် သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရနိုင်ကြ၏။ ဤသို့ တရားသံ နာခံမှုကို “ပရတော ယောသပစ္စယ”ဟု အချို့အရာ၌ ဆို၏။ [ပရတော=သူတစ်ပါးအထံမှ + ယောသ= တရားသံဟူသော + ပစ္စယ=အကြောင်း (မဂ်ရ ခြင်း၏အကြောင်း)] အရူပဘုံ၌ကား တရားနာဖို့ရန် နား(သောတ)ကို မဆိုထားဘိ၊ ခန္ဓာကိုယ်ပင် မရှိချေ။ ကိုယ့်တရားကို ကိုယ်ရှာ၍ ဖြစ်ကြသော ဘုရား ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့သည်လည်း လူ့ပြည်၌သာ ဖြစ်တော်မူကြရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် အရူပဘုံ၌ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် မရှိနိုင်။ [သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရပြီးနောက် အထက်မဂ်များကို ရဖို့အတွက်မှာ တရားကို မနာရသော်လည်း အလိုလို တရားသားတက်၍ အထက်မဂ်များကို ရနိုင်ကြ၏။]

ဟသိတုပ္ပာဒိ ပေ၊ မဖြစ်သင့်တန်။ ။ ပြုံးရယ်ဖို့ရာ ခန္ဓာကိုယ် မရှိသော အရူပဘုံ၌ ဟသိတုပ္ပာဒိဖြစ်ရန် မထိုက်တန်တော့ချေ။

ရူပဈာန်မှာ ပေ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်။ ။ ရူပဝိရာဂဘာဝနာဖြစ်သော အရူပဈာန်သည် ရုပ်တရားကိုသာ စက်ဆုပ်သည် မဟုတ်၊ “ကျူပင်ခုတ် ကျူငုတ်မှ မချန်ရ” ဟူသကဲ့သို့၊ ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုသော ရူပဈာန်ကိုပါ “ငါမကြိုက်တဲ့ ရုပ်ကို သင်းတို့က အာရုံပြုရသလား”ဟု ရွံ့မုန်းထားခြင်းကြောင့် အရူပဘုံ၌ ရူပဈာန်များလည်း မဖြစ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ယခုပြအပ်ခဲ့သော စိတ်(၃၀)သည် ရုပ်၏ဖြစ်ရာ ကာမရူပဘုံတို့၌သာ ဖြစ်ကြရကား ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို အမြဲမှီကြ ရသည်။

အဝသေသကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရဝသေန ၊ ပေ ၊ အနိဿာယ ဝါ။ ။ “အဝသေသာ”ဟု ပဌမာဗဟုဝစနန္တဖြင့် ယခုကာလ စာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏။ “အဝသေသာနိ ဒွါဒသလောကီယကုသလာနိ” စသော ဋီကာဖွင့်ကို

ထောက်လျှင် အဝသေသနှင့် ကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရတို့ တုလျာဓိက ရုဏဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ “အဝသေသနိ စ တာနိ ကုသလာ ကုသလကြိယာနုတ္တရာနိစာတိ အဝသေသကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရာနိ၊ အဝသေသကုသလာကုသလ ကြိယာနုတ္တရာနံ + ဝသော၊ အဝသေသ ကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရဝသော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလိုသည်။ စာသွားကို ဆင်ခြင်ပြန်လျှင် “အဝသေသာ ပန မနောဝိညာဏ ဓာတုသင်္ခါတာ စ” ဟူသော ကတ္တားပါဌ်သည် “အဝသေသကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရဝသေန ဟဒယံ နိဿာယ ဝါ အနိဿာယ ဝါ” ဟူသောဝါကျနှင့် “အာရပ္ပဝိပါကဝသေန ဟဒယံ အနိဿာယေဝ” ဟူသောဝါကျများသို့ လိုက်နိုင်၏။ ဤသို့ဋီကာ ဖွင့်နှင့် စာသွားကိုထောက်လျှင် “အဝသေသကုသလာကုသလကြိယာနုတ္တရဝသေန” ဟု ရှိမှသင့်မည်။ အဝသေသ၏အပါဒါန်ကို ရှေ့ဝါကျက သန္တိရုဏပဋိဃဒ္ဒယ ပဌမမဂ္ဂဟသနုပုပါဝစရကုသိုလ်ကြိယာများကိုခံပါ။

စေတသိက်ကိုရေတွက်ခြင်း

[ဆောင်] ရံခါမိမ္မ၊ ဆဝတ္ထုက၊ ခုနစ်ဝတည်း၊ ဟဒယစွဲ၊ မှီမြခြောက်ဖြာ၊ ရံခါမိမ္မိ၊ သုံးဆယ့်ကိုး၊ ပေါင်းရှိုးဒွိပညာ။

ဝတ္ထုရုပ်(၆)ပါးကိုရံခါမိသောစေတသိက်ကား သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ(၇)ပါး တည်း။ [ပဉ္စဝေါကာရ၌ဖြစ်ခိုက် ဆဝတ္ထုကိုမှီ၍ စတုဝေါကာရ၌ဖြစ်ခိုက် ဆဝတ္ထုကို မမှီ] ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲအစွဲမိသော စေတသိက်ကား ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကစ္စနှင့် အပ္ပမညာဒွေးတည်း။ ထိုတွင် ဒေါသစသည်မှာ ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲ မှီသည်။ သတ္တဝါအကောင်အထည်ပညတ်ကို အာရုံပြုသော အပ္ပမညာဒွေးလည်း ရှေးဦးစွာပုံသဏ္ဌာန်ကိုမြင်ရမှ သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြုနိုင်မည်။ သို့အတွက် အရူပဘုံမှာ အပ္ပမညာဒွေး မရထိုက် သဖြင့် ကာမ ရူပ၌သာ ဖြစ်ရကား ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲမှီသည်ဟု ကြံပါ။ ကြွင်းစေတသိက်(၃၉)ကား ကာမရူပ၌ ဖြစ်ခိုက် ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီ။ [ဆရာတို့ကား “ဟဒယစွဲ မှီမြလေးဖြာ” ဟုဆို၍ အပ္ပမညာကို အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ထိုက်၏ဟု ယူကြဟန်တူ၏။ သို့သော် အရူပဗြဟ္မာ

တို့သည် ရုပ်တရားကို လုံးဝစက်ဆုပ်ကြသည့်အတွက် ရုပ်နှင့် ဆင်သွယ်နေသော အာရုံမှန်လျှင် ကသိုဏ်းပညတ်ကိုပင် အာရုံမပြုရတော့ကား ဤသတ္တဝါပညတ်ကို လည်း အာရုံပြုဖွယ် မရှိပါ။

ဓာတ်သုံးပါးအထူး

မနောဓာတ်။ ။ မနောဓာတ်သုံးပါးတွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အသစ်ဖြစ်သောအာရုံကို ရှေးဦးစွာ တစ်ကြိမ်မျှ ယူရခြင်းကြောင့် သူများနောက်မှ ဆက်လက်၍ အာရုံကိုယူရသလောက်လည်းကောင်း၊ အကြိမ်များစွာယူရသလောက်လည်းကောင်း၊ ထိထိရောက်ရောက်မရှိချေ။ ထို့ပြင် မှီရာဝတ္ထုချင်းမတူသော ပဉ္စဝိညာဏ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရသည့်အတွက် မှီရာတူသော စိတ်အား ကျေးဇူးပြုရသလောက် မသက်သာပေ။ သမ္ပဋိဗ္ဗိင်းဒွေးလည်း မှီရာဝတ္ထုချင်း မတူသော၊ ပဉ္စဝိညာဏ်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးအပြုခံရသောကြောင့် မှီရာတူစိတ်မှ ကျေးဇူးပြုခံရသလောက် အားမရှိချေ။ သို့အတွက် “မနော ဧဝံ-သိကာမတ္ထ သိရုံမျှသာဖြစ်သော၊ ဓာတု-ဓာတ်တည်း”ဟူသောဝိဂြိုဟ်အရ မနောဓာတ်ဟုမှည့်ခေါ်ရသည်။

ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်။ ။ ပဉ္စဝိညာဏ်တို့ကား မိမိတို့မှီရာဝတ္ထု၌ တိုက်ရိုက်ထင်လာသောအာရုံကို အလွယ်တကူ ယူရုံသာဖြစ်၍ မနောဓာတ်ထက် သိမှုအားရှိကြပေသည်။ သို့အတွက် သိခြင်းအနက်ဟော ဉာဏသဒ္ဓါပေါ်တွင် ဝိဉာဏသရပုဒ်ကို အမွန်းတင်ပြီးလျှင် “ဝိသေသေန-မနောဓာတ်ထက် ထူးသောအားဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏမည်၏” အရ ဝိညာဏဓာတ်ဟုခေါ်သည်။ သို့သော် မှီရာမတူသော အာဝဇ္ဇန်းမှ အနန္တရသတ္တိကိုရ၍ မှီရာမတူသော သမ္ပဋိဗ္ဗိင်းအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရသည့်အတွက် မှီရာတူစိတ်မှ ကျေးဇူးပြုခံရသလောက်လည်းကောင်း၊ မှီရာတူအား ကျေးဇူးပြုသလောက်လည်းကောင်း အားမပြည့်တတ်ချေ။

မနောဝိညာဏဓာတ်။ ။ မနောသဒ္ဓါလည်း “သိခြင်း”အနက်၊ ဝိညာဏသဒ္ဓါလည်း “အထူးသိခြင်း”အနက်၊ သဒ္ဓါနှစ်ပါးကို ယှဉ်ဖက်ထားသဖြင့် “အများကြီးသိ၊ သိပ်သိ၊ အလွန်အကျူးအထူးသိ”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်နိုင်လောက်ပြီ။ အလွန်အကျူးအထူးသိပုံမှာ-ဆိုခဲ့ပြီးစိတ်များကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ၊

အာရုံသစ်ကို ရှေးဦးစွာ ထွက်၍ မယူရခြင်း (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကဲ့သို့ ယူရစေကာမူ) မှီရာတူသောစိတ်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခံရ၍၊ မှီရာတူသော နောက်စိတ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရသောကြောင့် အာရုံကိုသိရာ၌ ထိထိမိမိ သိကြသည်။ သို့အတွက် “မနောဇဝ-မနသည်ပင်၊ ဝိညာဏ်-အထူးသိတတ်သော စိတ်တည်း၊ မနောဝိညာဏ်-မနသည်ပင်အထူး သိတတ်သောစိတ်”၊ ဤသို့ စိတ်အနက်ကိုဟော သောမနောနှင့် ဝိညာဏသဒ္ဓါနှစ်ခု ရော၍ “မနောဝိညာဏ” အမည်ရသည်။

[ဆောင်] အာရုံပြုဟန်၊ အတန်တန်ဝယ်၊ သာမန်သိသော၊ ဓာတ်သဘောကို၊ မနောဟုမှတ်၊ မနောဓာတ်ထက်၊ လွန်တက်သိပြန်၊ ဝိညာဏ်တည်း၊ တစ်ဖန်ထို့ထက်၊ ဆတက်ကဲချွန်၊ အလွန်အကျူး၊ အထူးသိသော၊ ဓာတ်သဘောကား၊ မနောဝိညာဉ်၊ အမည်တွင်သည်၊ . . . ဤတွင် မှတ်ဖွယ်အချုပ်တည်း။

ဤကား ပကိဏ်းပိုင်းဘာသာဋီကာ။

ဝီထိပိုင်းဘာသာဋီကာ

စိတ္တုပ္ပါဒါနမိစ္ဆေဝံ၊ ကတွာ သင်္ဂဟမုတ္တရံ၊

ဘူမိပုဂ္ဂလဘောဒေန၊ ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ၊

ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ၊

ပဝက္ခာမိ သမာသေန၊ ယထာသမ္ဘဝတော ကထံ။

အနုသန္ဓေ။ ။ စိတ်စေတသိက်တို့ကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ရာ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါဝယ် ထိုစိတ်စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြဆိုရာ ပဝတ္တိသင်္ဂဟမည်သော ဝီထိ-ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟတို့ကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “စိတ္တုပ္ပါဒါနမိစ္ဆေဝံ” အစချီသော ဂါထာနှစ်ရပ်ကို မိန့်အပ်သတည်း။ ဤနှစ်ဂါထာသည် ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်းအတွက် ပဋိညာဉ်ကိုပြသော ဂါထာတည်း။ မှန်၏-“ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ”၌ ၁-ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ ပဋိသန္ဓိယံ၊ ၂-ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ ပဝတ္တိယံဟု စကားနှစ်ရပ်ခွဲ၍၊ (၁)နံပါတ် စကားရပ်ဖြင့် ဝီထိမုတ်ပိုင်းအတွက် ပဋိညာဉ်ကို၊ (၂)နံပါတ် စကားရပ်ဖြင့် ဝီထိပိုင်းအတွက် ပဋိညာဉ်ကို ပြသည်။

အချို့ကား-“ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ၊ သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ”ဟု ဝီထိပိုင်းအတွက် ပဋိညာဉ်ကို သီးခြား ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် “ဤနှစ်ဂါထာသည် ဝီထိပိုင်း အတွက်သာ ပဋိညာဉ်ကို ပြသော ဂါထာဖြစ်သည်”ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုဝါဒကို ဤကျမ်းက လက်မခံနိုင်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း... သဘောတူသော အခန်းကြီးတစ်ခန်းအတွက် အပေါင်းပဋိညာဉ်ကို ပြပြီးလျှင် အခန်းငယ် တစ်ခန်းမှ တစ်ခန်းသို့ ကူးရာ၌ အစိတ်ပဋိညာဉ်ကို ထပ်၍ ပြခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့ ထုံးစံဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဤဝီထိသင်္ဂဟနှင့် ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟလည်း စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြရာ ပဝတ္တိသင်္ဂဟချည်း ဖြစ်သောကြောင့် သဘောတူသော အခန်းကြီး တစ်ခန်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခန်းကြီး တစ်ခန်းအတွက် “ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ ပဝက္ခာမိ”ဟု အပေါင်းပဋိညာဉ်ကို ပြပြီးနောက် ဝိမုတ္တိသင်္ဂဟ အခန်းငယ်တစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းသောအခါ “ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ၊ သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ”ဟု အစိတ်ပဋိညာဉ်ကို ထပ်၍ ပြခွင့်ရှိသောကြောင့်

တည်း။

စိတ္တုပ္ပါဒါနံ။ ။ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဥပ္ပါဒေါ” (စေတသိက်ပိုင်း-
 ဇီကာကျော်) ဧတေန-ဤစေတသိက်အပေါင်းဖြင့်၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။
 ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုစေတသိက်အပေါင်းသည်၊ ဥပ္ပါဒေါ-ဥပ္ပါဒ်မည်၏။
 ဤဝစနတ္ထဖြင့် “ဥပ္ပါဒ” အရ စေတသိက်အပေါင်းသာ ရ၏။ “စိတ္တဉ္စ + ဥပ္ပါဒေါ
 စ စိတ္တုပ္ပါဒေါ” ဟူသော စနတ္ထဖြင့် စိတ္တုပ္ပါဒ် အရ စိတ်စေတသိက်နှစ်ပါးစုံကို
 ယူနိုင်၏။ သို့သော် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဝယ် များစွာသောဌာနတို့၌ “စိတ္တုပ္ပါဒါ၊
 စိတ္တုပ္ပါဒါနံ၊ စိတ္တုပ္ပါဒေသု၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန” ဟု စိတ္တုပ္ပါဒ်သဒ္ဒါ သုံးစွဲထားသည်ကို
 တွေ့ရ၏။ တွေ့ရသမျှကို စိစစ်လျှင် စေတသိက်ကို မယူဘဲ စိတ်ကိုချည်းသာ
 ယူသင့်သောဌာနက များ၏။ ပကိဏ္ဍိယပိုင်း၌ “စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနဝ၊ သင်္ဂဟော
 နာမ နိယတေ” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဝေဒနာသင်္ဂဟစသည်ကို ပြသောအခါ
 စေတသိက်ကို တို့ရုံမျှမတို့ဘဲ စိတ်ကိုသာ ပဓာနထား၍ ပြခဲ့သည်။ ဤဝိထိပိုင်း၌
 လည်း စိတ်ကိုသာ ပဓာနထား၍ ပြလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် စိတ္တုပ္ပါဒ်အရ စိတ်ကိုချည်း
 ယူခြင်းက ကျမ်းဆရာ၏ အဘော်ကျပေလိမ့်မည်။ စိတ်ကို တိုက်ရိုက်ဆိုလိုက်
 လျက် ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များလည်း ပဓာနနည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းတို့အရ
 ပါဝင်ပြီးဖြစ်ကြတော့သည်။ [စိတ္တုပ္ပါဒ်အရ စိတ်ကိုသာ ယူရာ၌ “ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဥပ္ပါဒေါ၊
 စိတ္တမေဝ ဥပ္ပါဒေါ စိတ္တုပ္ပါဒေါ-ဥပါဒ်သောစိတ်” ဟု အဋ္ဌသာလိနီ-အဋ္ဌကထာ
 ကဏ္ဍ၌ တိုက်ရိုက်ဝစနတ္ထ ပြထားသည်။ ဇီကာ၌ကား တစ်မျိုး ပြလေသေး၏။]

ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန။ ။ ‘ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန-ဘုံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပြားအား
 ဖြင့်၊ လက္ခိတံ-မှတ်သားအပ်သော” ဟု လက္ခိတံပုဒ်ကို ထည့်၍ ဇီကားကျော်
 ဖွင့်၏။ ဘေဒေန၌ နာဝိဘတ်သည် ကုတ္တမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ သက်သည်ဟု
 ယူလိုသတဲ။ သို့သော် လက္ခဏဟူသည် အများထက် ထူခြားသော အမှတ်
 အသား တစ်မျိုးတည်း။ [သဒ္ဒါကျမ်းက ပုံစံများကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။] ဤ“ဘူမိပုဂ္ဂလ
 ဘေဒ” ကား ထူးခြားသော အမှတ်အသား မဟုတ်။ စိတ်တို့ဖြစ်ပုံ(ပဝတ္တိ)ကို
 ပြရာဝယ် ဘူမိဘေဒ ပုဂ္ဂလဘေဒ အခန်းများလည်း ပါဝင်လိမ့်မည်ဟု ဆိုလို
 သည်။ ထို့ကြောင့် ဘေဒေန၌ နာဝိဘတ်ကို သဟတ္ထ(သဟအနက်ရှိသည်)ဟု
 ကြံပြီးလျှင် “ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန-ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒနှင့်တကွ” ဟု အနက်ဆိုရာ၏။

ဤဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒနဖြင့် ဝီထိပိုင်းအဆုံးနားက ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့် ဘူမိဝိဘာဂ အခန်းလောက်သာမက၊ ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်း၌ပါသော ဘုံနှင့်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဆိုင်ရာ အားလုံးကိုပင် ပြလိုရင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်ပင် ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌ . .

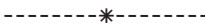
ဣတော ပရံ ပဝက္ခာမိ၊ ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒတော၊
စိတ္တာနံ ပန သဗ္ဗေသံ၊ ကာမတော သင်္ဂဟံ ကထံ၊
စတုရာပါယာဘူမိတိ၊ ကာမေ ဒုဂ္ဂတိယော မတာ။

စသည်ဖြင့် “ဘူမိပုဂ္ဂလ၊ ဘူမိပုဂ္ဂလစိတ္တပဝတ္တိ၊ ဘူမိပုဂ္ဂလသမ္ဘဝ” ဟုအခန်း သုံးခန်း ပိုင်းခြား၍ ကျယ်ဝန်းစွာ ဆိုသည်။ ထိုဆိုသမျှ စကားရပ်များလည်း ဤ ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်းမှာ ပါဝင်သော ပုဂ္ဂလဘေဒ ဘူမိဝိဘာဂ ဘူမိစတုက္က ပဋိသန္ဓိစတုက္က စကားမျိုးသာတည်း။ ဤ အဓိပ္ပာယ်သွားကို ထောက်ထားလျှင် ပဝတ္တိ သင်္ဂဟံ နာမ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ၊ ပဝက္ခာမိ” ဟူသော ပဋိညာဉ်သည် ဝီထိပိုင်း ဝီထိ မုတ်ပိုင်း နှစ်ပိုင်းလုံးအတွက် ပဋိညာဉ်ဖြစ်ကြောင်း သာ၍ ထင်ရှား၏။ “စိတ္တာနံ ပန သဗ္ဗေသံ” ဟူသော စကားကို ထောက်လျှင် “စိတ္တုပ္ပါဒါန မိစ္ဆေဝံ” ၌ စိတ္တုပ္ပါဒအရ စိတ်ကိုသာ ယူလိုကြောင်းလည်း ထင်ရှားပြီ။

ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ။ ။ နိယမိယန္တိ(ဝဝတ္ထပိယန္တိ) ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ နိယမိတော၊ ပုဗ္ဗာပရာနံ + နိယမိတော ပုဗ္ဗာပရနိယမိတော၊ ဧတ္ထ-ဤပဝတ္တိ သင်္ဂဟ၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧတေန-ဤပဝတ္တိသင်္ဂဟဖြင့်၊ နိယမိယန္တိ-ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သော-ထိုပဝတ္တိသင်္ဂဟသည်၊ နိယမိတော-နိယမိတ မည်၏။ ပုဗ္ဗာပရာနံ-ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်တို့၏၊ နိယမိတော-ပိုင်းခြားမှတ်သား အပ်ကြောင်း မှတ်သားအပ်ရာဖြစ်သောသင်္ဂဟသည်၊ ပုဗ္ဗာပရနိယမိတော- မည်၏။ [နိယာမိတံဟု ယာ၌ ဒီဃဖြင့်ရှိသည်ကား ဂါထာဖြစ်၍ ဆန်းတည့်အောင် ထားခြင်းတည်း။] ဤ “ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ” ဖြင့် တတော ဒွိက္ခတ္တံ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆန္တိတွာ တမေဝရူပံ အာဝဇ္ဇန္တိ ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ” စသည်ဖြင့် ရှေ့သွားနောက်လိုက်ဝီထိစဉ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ “တတ္ထ သောမနဿသဟဂတ ဇေနာနန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿသဟဂတာဝံ” စသော အပ္ပနာဇေနဝါရ စကားကိုလည်းကောင်း၊ တဒါရမဏနိယမ ဇေနနိယမကိုလည်းကောင်း၊

ဝီထိမုတ်ပိုင်း၌ “အာရုပ္ပစုတိယာ ဟောန္တိ၊ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာ” စသော စကားကိုလည်းကောင်း ဤသို့ ရှေ့၌ဖြစ်သင့်သောစိတ်၊ နောက်၌ဖြစ်သင့်သော စိတ်များကို ပြသော စကားရပ်အားလုံးကို သိမ်းကျုံးသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဤ အဓိပ္ပာယ်လည်း ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ ဝီထိပရိကမ္မအခန်းကိုကြည့်က ထင်ရှားလတုံ။]

ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ။ ။ ဤပုဒ်၌ “ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ”ဟုဆိုလိုလျက် ဝစန ဝိပလ္လာသ(ဗဟုဝုဗ္ဗမုဒကဝုဗ္ဗိပြန်နေသည်)ဟု အချို့က ယူကြ၏။ သို့သော် သမာဟာရဒွန် အရာဝယ် နပုလ္လိန်အရှိများသော်လည်း ရံခါ ပုလ္လိန်၊ ကုတ္တိလိန် လည်းရှိတတ်သောကြောင့် ဤ “ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ”သည် သမာဟာရဒွန်ပုဒ် တည်း။ ဝစနဝိပလ္လာသလည်း မဟုတ်ပါ။ [ဆိုင်ရာသဒ္ဒါကျမ်းကိုကြည့်ပါ။]

ဆ ဝီထိယော ပန စက္ခုဒွါရဝီထိ ၊ပေ၊ မနောဒွါရဝီထိစေတိ ဒွါရဝသေန ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဏဝီထိ ၊ပေ၊ မနောဝိညာဏဝီထိစေတိ ဝိညာဏဝသေန ဝါ၊ ဒွါရပ္ပဝတ္တာ စိတ္တပဝတ္တိယော ယောဇေတဗ္ဗာ။

ဝီထိ(၆)ပါး။ ။ “ဆဝီထိယော”နှင့် “ဒွါရပ္ပဝတ္တာ စိတ္တပဝတ္တိယော”တို့သည် အရကူ၏။ ထို့ကြောင့် ဝီထိယောကို စိတ္တပ္ပဝတ္တိယောနှင့် ဆက်စပ်၍ ဝီထိဟူ သည် စိတ္တပဝတ္တိတည်း။ စိတ္တပ္ပဝတ္တိဟူသည်လည်း အစီစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်နေသော စိတ်များတည်း။ ထိုအစီစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်နေကြသောစိတ်များကို ဝီထိခေါ်သည်- ဟူလို၊ ထိုစိတ္တပဝတ္တိကို ဝီထိဟု ခေါ်ရာ၌လည်း ထိုထိုဒွါရနှင့် မသက်ဆိုင်သော (ဝါ-ဒွါရဝိမုတ်ဖြစ်သော) ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့၏ ပဝတ္တိကို ဝီထိဟု မခေါ်နိုင်၊ ထိုထိုဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ္တပဝတ္တိကိုသာ ဝီထိခေါ်နိုင်သည်ဟု သိစေလို၍ “ဒွါရပ္ပဝတ္တာ”ဟု ဝိသေသန ကူမရပြန်သည်။

ဒွါရဝသေန ဝါ ဝိညာဏဝသေန ဝါ။ ။ ထိုဝီထိများကို ဒွါရနှင့် စပ်၍ လည်း နာမည်တပ်ရာ၏။ စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံထင်လာလျှင် ထိုရူပါရုံကို အာရုံပြု သော စိတ်အစဉ်သည် စက္ခုဒွါရဝီထိမည်၏။ စက္ခုဒွါရေ + ပဝတ္တာ + ဝီထိ စက္ခုဒွါရဝီထိ၊ ဒွါရပ္ပဝတ္တာကို ကြည့်၍ အလယ်၌ ပဝတ္တပုဒ်ကျေသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဝိညာဏနှင့် စပ်၍လည်း ဝီထိနာမည်ကို မှတ်သားရမည်။ စက္ခုဒွါရဝီထိသည်

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိန် သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတည်း၊
 သောတဒွါရဝိထိကား-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သောတဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိန် သန္တီရဏ
 ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံတည်း၊ ယာန ဇိဝှိ ကာယဒွါရဝိထိများလည်း ဤနည်းပင်
 တည်း၊ ဤဝိထိများ၌ ထူးခြားသောစိတ်ကား စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ်
 စသော ဝိညာဏ်များသာတည်း၊ ထိုထူးခြားသော ဝိညာဏ်ဖြင့် မှတ်သား၍
 “စက္ခုဝိညာဏေန ဥပလက္ခိတာ ဝိထိ စက္ခုဝိညာဏာဝိထိ” စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထ
 ပြုရ၏၊ မနောဒွါရဝိထိ၌ကား ဝိညာဏ် အထူးမပါ၊ အားလုံး မနောဝိညာဏ်
 ချည်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “မနောဝိညာဏမေဝ + ဝိထိ မနောဝိညာဏာဝိထိ”
 ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

-----*-----

ဝိသယပ္ပဝတ္တိ(၆)ပါး

**အတိမဟန္တ မဟန္တ ပရိတ္တံ အတိပရိတ္တဇ္ဇေတိ ပဉ္စဒွါရေ၊ မနောဒွါရေ
 ပန ဝိဘူတမဝိဘူတဇ္ဇေတိ ဆဓာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။**

အတိမဟန္တစသည်။ ။ မဟန္တသဒ္ဓါသည် အများ-အမြတ်-အကြီးဟူသော
 အနက်ကို ဟော၏၊ ပရိတ္တသဒ္ဓါကား အနည်း-အငယ်ဟူသော အနက်ကို
 ဟော၏၊ ထိုတွင် အာရုံ၏ မွန်မြတ်ခြင်း ကြီးမားခြင်းသည် ဤနေရာ၌
 မဟန္တမည်ခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်၊ အာရုံက ကြီးမားနေသော်လည်း
 စက္ခုပဿာဒနှင့် အာလောကတို့က အားသေးနေပြန်လျှင် မဟန္တာရုံဟူသော
 နာမည်ကို မရနိုင်၊ အာရုံသေးငယ်တိုင်းလည်း ပရိတ္တာရုံမမည်နိုင်၊ စက္ခုပဿာဒနှင့်
 အာလောကတို့က အားကောင်းနေလျှင် အာရုံပင် ငယ်သော်လည်း မဟန္တာရုံ
 မည်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် အာရုံ၏ အကြီးအငယ်ကို ပဓာန မထားဘဲ ထင်ပြီး
 သည်မှ စ၍ ချုပ်သည့်တိုင်အောင် ရေတွက်လျှင် စိတ္တက္ခဏာ အများအနည်းကို
 လိုက်၍ “အတိမဟန္တ၊ မဟန္တ၊ ပရိတ္တံ၊ အတိပရိတ္တံ” ဟု မှည့်ခေါ်ရသည်၊
 စိတ္တက္ခဏာများပုံ နည်းပုံမှာ ဝိထိချခန်း၌ ထင်ရှားလတ်။

မဟာဋီကာ။ ။ စုဒ္ဓသစိတ္တက္ခဏာယုကံ ဟိ အာရမဏမိမ မဟန္တန္တိ
 အဓိပ္ပေတံ၊ တဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဒုတ္တိစိတ္တက္ခဏာတိတံ ဟုတွာ အာပါတ

ဂမနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အတိမဟန္တန္တိ သောဠသစိတ္တက္ခဏာယုကံ။

ဝိဘူတာဝိဘူတ။ ။ “ဝိဘူတန္တိ သုပါကဋ်”ဟူသော ယခင် မဟာဋီကာ (ခန္ဓနိဒ္ဒေသ)နှင့် အညီ၊ စိတ်၌ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အာရုံသည် ဝိဘူတာရုံ၊ မပေါ်လွင် မထင်ရှား(ဝိုးဝါး)ဖြစ်သော အာရုံသည် အဝိဘူတာရုံ မည်၏။ [“မနောဒွါရ၌ ထင်လာသောအာရုံသည် ဝိဘူတ၊ မထင်လာသော အာရုံသည် အဝိဘူတ”ဟု ရေးသားကြသည်မှာ သဘာဝမကျပါ။]

ဝိသယပ္ပဝတ္တိ။ ။ ဝိသယဿ-အာရုံ၏၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဖြစ်ခြင်း ဟူသည်လည်း ဥပါဒ်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မဟုတ်၊ ထိုထိုဒွါရ၌ ထင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိသယာနံ + ဒွါရေသု + ပဝတ္တိ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ=အာရုံ တို့၏ ဒွါရတို့၌ခြင်း”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေးသည်။ “အာရုံ၏ထင်ခြင်း”ဟူရာ၌လည်း လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ရှာလျှင် ထင်လာသော အာရုံမှတစ်ပါး “ထင်ခြင်း”ဟု သီးခြားမရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် “ဆရာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ”အရ အတိမဟန္တ စသော အာရုံ (၆)မျိုးကိုပင် ထုတ်ပြရသည်။ နောက်၌ “စတုန္တံ ဝါရာနံ ယထာက္ကမံ အာရမဏဘူတာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ”ဟု အာရုံနှင့် ဝိသယပ္ပဝတ္တိတို့ အရတူကြောင်း ကိုလည်း ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် မိန့်လေတဲ့။ [“ဝိထိမုတ္တာနံ ပန ၊ ပေ၊ တိဝိဓာ ဟောတိ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ” ကိုထောက်၍ “ဝိသယေသု စိတ္တာနံ ပဝတ္တိ ဝိသယပ္ပ ဝတ္တိ=အာရုံတို့၌ စိတ်တို့၏ဖြစ်ခြင်း”ဟု တစ်နည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေးသည်ကား မကောင်းလှ။]

-----*-----

ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိဘင်္ဂဝသေန ခဏတ္တယံ ဧကစိတ္တက္ခဏံ နာမ၊

တာနိ ပန သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာနိ ရူပဓမ္မနမာယူ။

စိတ်သက်။ ။ စိတ်တစ်ခုတစ်ခု၌ ဥပါဒ် ဌိ ဘင်ဟု အခိုက်အတန့်(၃)မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် သဘာဝအထည်ကိုယ် ထင်ရှားစွာ ပဌမ ပေါ်လာခြင်းသည် ဥပ္ပာဒ မည်၏။ ဥပါဒ်ပြီးနောက် မပျောက်မပျက်ဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း ထည်ရှိ ခြင်း၊ အပျက်ဘက်သို့ မရောက်ဘဲ တန့်ရပ်ခြင်းသည် ဌိတိမည်၏။ ပင်ကိုယ် သဘောအတိုင်းမှ ယုတ်လျော့ ပျက်ပြားခြင်း ချုပ်ပျောက်ခြင်းသည် ဘင်္ဂမည်၏။

[ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဥပ္ပာဒေါ၊ ဌာနံ ဌိတိ၊ ဘဉ္ဇနံ ဘဂေါ။] ခဏဟူသည် အတိုဆုံးသော အချိန်ကာလတည်း။ စိတ်တစ်ခုတစ်ခု၏ ဖြစ်ရာအခါကို ဥပါဒ်ခဏ၊ တည်ရာ အခါကို ဌိခဏ၊ ပျက်ရာအခါကို ဘင်ခဏဟု ခေါ်၏။ ထိုခဏလေး(၃)မျိုး အပေါင်းကို စိတ္တက္ခဏ တစ်ချက်ဟု ခေါ်၏။ “ခဏကြီးတစ်ခု”ဟုလည်း ခေါ်သည်။ [စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ ခဏော-ခဏတည်း၊ စိတ္တက္ခဏော-စိတ်၏ခဏ၊] ဤဥပါဒ် ဌိ ဘင်နှင့် ပြည့်စုံသော စိတ်(စေတသိက်များ)သည် အဖြစ်အပျက် အလွန်အလွန် လျင်မြန်ရကား လက်ဖြစ်တစ်ချက်တီးခန့် အချိန်၌ပင် ကုဋေတစ်သိန်း ရှေ့နောက်ဆက်၍ ဖြစ်ပျက်နိုင်ကြောင်းဖြင့် “ဧကစ္ဆရက္ခဏော ဟိ ကောဋိသတသဟဿသင်္ချာ ဥပ္ပဇ္ဇတ္တာ နိရုဇ္ဈန္တိ”ဟု ခန္ဓသံယုတ်၊ ခန္ဓဝိဘင်္ဂ ဌကထာတို့ ဆိုသည်။

ရုပ်သက်။ ။ ထိုစိတ္တက္ခဏ(၁၇)ချက်ခန့်ကာလသည် ရုပ်တရားတို့၏ အသက်ရှည်ရာ အချိန်အခါပင်တည်း။ လူတို့၏ အသက်တမ်းကို(၁၀၀)တမ်း၊ (၇၈)နှစ်တမ်းဟု သတ်မှတ်သကဲ့သို့ ရုပ်တို့၏ အသက်တမ်းလည်း စိတ္တက္ခဏ တွက်ကိန်းဖြင့် သတ်မှတ်လျှင်(၁၇)ချက်ခန့် ကြာရှည်သည်” ဟူလို၊ ရုပ်တရား တို့မှာလည်း ဥပါဒ်အခိုက်၊ ဌိအခိုက်၊ ဘင်အခိုက်ဟု အခိုက်အခါ (၃)မျိုးပင် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တို့၏ တွက်ကိန်းအတိုင်းသာ သတ်မှတ်ရလျှင် ရုပ်တို့၏ သက်တမ်းသည် ဥပါဒ်ခဏ၊ ဌိခဏ၊ ဘင်ခဏဟု(၃)မျိုးသာ ရှိ၏။ ထိုတွင် ရုပ်၏ ဥပါဒ်ခဏနှင့် ဘင်ခဏသည် စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏနှင့် ညီမျှ၏။ ဌိခဏကသာ စိတ်၏ ခဏငယ်ပေါင်း (၄၉)ချက်ခန့် (စိတ္တက္ခဏကြီး(၁၆)ချက်နှင့် ခဏငယ်(၁)ချက်ခန့်) ကြာသည်။ ဤကား အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ယခုကာလ အများယူအပ်သောဝါဒတည်း။ [စိတ်၏ဌိ ရှိသင့်-မရှိသင့်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ရုပ်ပိုင်း၌ ပြအံ့။]

ရူပဓမ္မာနုမာယူ။ ။ ရူပဓမ္မာနုအရ ရုပ်(၂၈)ပါးလုံးကို မယူရ ဝိညတ်ဌေးနှင့် လက္ခဏရုပ်(၄)ပါးကို ကြဉ်ဖယ်ရမည်ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဝိညတ်ဌေးသည် “စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ”ဟူသော မာတိကာပုဒ်အရတွင် ပါဝင်သောကြောင့် စိတ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ရ ချုပ်ရ၏။ လက္ခဏရုပ်(၄)ပါးတွင် ဥပစယနှင့် သန္တတိသည် ရုပ်၏ ဥပါဒ်ခဏနှင့် ညီမျှ၏။ ဇရတာသည် ရုပ်၏ဌိခဏနှင့် ညီမျှ၏။

အနိစ္စတာသည် ရုပ်၏ ဘင်ခဏနှင့် ညီမျှ၏။ ဤသို့ ဝိညတ်ဒွေးနှင့် လက္ခဏာရုပ်(၄)ပါးတို့သည် စိတ္တက္ခဏ (၁၇)ချက် အသက်မရှည်ကြရကား ဤ “ရူပဓမ္မာနံ” အရ၌ ကြဉ်ဖယ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ အာကာသဓာတ်၊ လဟုတာ စသည်တို့မှာ ပရမတ္ထသဘာဝ အစစ် မဟုတ်သော်လည်း ပရမတ်စစ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့ ထင်ရှားရှိ နေသမျှ၌ သူတို့လည်း ရှိနိုင်သောကြောင့် (၁၇)ချက်အသက်ရှိသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု ပေါင်းမိလျှင် အာကာသဓာတ် ပေါ်လာ၏။ ထိုရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု၏(၁၇)ချက်တိုင်အောင် တည်ရှိသမျှကာလ၌ အာကာသဓာတ်သည် တည်ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ “အာကာသဓာတ်သည် (၁၇)ချက် အသက်ရှည်သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်၏” ဟူလို၊ လဟုတာစသည်တို့လည်း ဤနည်းပင်၊ ထို့ကြောင့် အာကာသဓာတ်နှင့် လဟုတာစသည်တို့ကား ရူပဓမ္မာနံအရတွင် မကြဉ်ရဟု ဖွင့်ကြ၏။ သို့သော် နိပ္ပန္နရုပ် အနိပ္ပန္နရုပ်(၂)မျိုးတွင် အနိပ္ပန္နရုပ်သည် ပရမတ္ထအထည်ကိုယ်မရသော ပညတ်သဘောသာဖြစ်၍ တကယ်စင်စစ် ဥပါဒ်ခြင်း တည်ခြင်း ပျက်ခြင်းမရှိချေ။ သို့အတွက် “ရူပဓမ္မာနံ” အရ အနိပ္ပန္နရုပ် အားလုံးကိုပင် ယူသင့်မည်မထင်။

ရုပ်အချုပ်နှေး၍ စိတ်အချုပ်မြန်ပုံ။ ။ “ရုပ်နှင့်နာမ်တရားတို့သည် အနိစ္စ သင်္ခတ ချင်း တူပါလျက်၊ အဘယ့်ကြောင့် နာမ်တရားက အသက်တို၍ ရုပ်တရားက အသက်ရှည်ပါသနည်း” ဟုမေး၊ အဖြေကား-နာမ်တရားတို့တွင် စိတ်သည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထိုပဓာနဖြစ်သော စိတ်သည် အာရုံကို ရခြင်းမျှသာတည်း၊ အာရုံကိုရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စိတ်ဟူသော သဘာဝဓမ္မသည် ချုပ်၏။ စိတ်ချုပ်လျှင် နောက်လိုက် စေတသိက်များလည်း ချုပ်ရတော့သည်။ သို့ အတွက် နာမ်တရားများသည် အသက်တို၍ ရုပ်တရားတို့တွင် မဟာဘုတ် တို့သည် လေးဆေးသောသဘောရှိရကား တွဲဖက်ရုပ်များလည်း မဟာဘုတ် ကဲ့သို့ အသက်ရှည်ကြလေသည်။ [ခန္ဓဝိဘင်း အနုဋီကာ။]

[ဆောင်] နာမ်တွင်ချုပ်ချာ၊ စိတ်တို့မှာကား၊ ဆိုရာအာရုံ၊ ရမိရုံဖြင့်၊ ရရှိကလျှင်၊ အမြန်ပင်ပျက်၊ သို့ဖြစ်ချက်ကြောင့်၊ တွဲဖက်အများ၊ နာမ်တရားတို့၊ မခြားဆက်သွယ်၊ အပျက်လွယ်၏၊ ရုပ်ဝယ်ချုပ်ချာ၊ ဘုတ်တို့မှာမူ၊

လွန်စွာလေးဆေး၊ အပျက်နှေးသဖြင့်၊ ယှက်ထွေးရုပ်တွေ၊ အသက်
ရှေ့သည်၊ မြွက်လေအနုဇီကာတည်း။

-----*-----

ကေစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ ဝါ
ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ ပဉ္စာရမဏာနိ ပဉ္စဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။

အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။ ။ အာပါထံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့(သဒ္ဓါနက်)၊ ဝါ-
ထင်ခြင်းသို့(အဓိပ္ပာနက်)၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။ “ရှေးရှုကျခြင်း”ဟူရာ၌
“ရှေ့တည့်တည့်ဝယ် ကျရောက်လာသည်”ဟု မမှတ်လင့်၊ ရှေ့မှာနေနေ၊ မမြင်
ကွယ်ရာ အဝေးမှာနေနေ၊ ဆိုင်ရာဒွါရနှင့် စပ်မိဟပ်မိ ဓာတ်ထိမှုကို “ရှေးရှု
ကျခြင်း”ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ စပ်မိ ဟပ်မိမှုကို ရှေးဆရာတို့က “တော်ရော်ခြင်း”
ဟုအဓိပ္ပာယ်ပြောကြ၏။ “ဆွေမျိုးတော်သည်၊ ဆွေမျိုးစပ်သည်”ဟူသကဲ့သို့
“တော်ရော်”ဟူသော ရှေးစကားလည်း “စပ်ဟပ်ခြင်းဟူသော စကားနှင့်
အဓိပ္ပာယ်ညီမျှ၏။ ထိုကဲ့သို့ တော်ရော်စပ်ဟပ်မိခြင်းသည်ပင် ဆိုင်ရာဒွါရ၌
ထင်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “ထင်ခြင်း”ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

ဝါဒန္တရ ။ ။ အချို့ဆရာတို့ကား မှန်ထဲ၌ အရိပ်ထင်သကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ ရေထဲ၌အရိပ်ထင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တံဆိပ်နှိပ်သည့်အခါ
တံဆိပ်ရာထင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထိုထိုဒွါရ၌ဆိုင်ရာအာရုံများ၏ အရိပ်
နိမိတ်ထင်လာခြင်းကို “ထင်ခြင်း”ဟု ဆိုလိုကြ၏။ ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်၏။
ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ၌လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ရသူ၏ မနောဒွါရ
၌လည်းကောင်း ထင်လာ၏။ ကျောက်ဂူအတွင်း၌ တံခါးပိတ်၍ ဒိဗ္ဗစက္ခု
အဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှုသောအခါ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်က ရူပါရုံများအပင်
ဆက်ကာဆက်ကာ ထင်လာ၏။ ထိုအထင်မျိုးသည် မှန်ထဲမှာ အရိပ်ထင်သလို
ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်မှာ အရိပ်ထင်နိုင်ပါအံ့လော၊ မျက်လုံးအတွင်း စက္ခုပသာဒတို့
စုဝေးရာဌာန၌ မှန်မှာ အရိပ်ထင်သလို သူငယ်ရိပ်ထင်သည်ကား ဟုတ်ပါ၏။
သို့သော် ထိုသူငယ်ရိပ်ထင် ခြင်းသည် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံထင်ခြင်း မဟုတ်၊
ထို့ပြင်-သောတစသောဒွါရများနှင့် မနောဒွါရ၌ အာရုံထင်ပုံကို ဆင်ခြင်လိုက်

သောအခါ မှန်ထဲ၌ အရိပ်ထင်လာပုံနှင့် သာ၍ပင် စခန်းဝေးသေး၏။ နိဗ္ဗာန် ဟူသော အမတဓာတ်တရားနှင့် ဘာမျှမရှိသော အဘာဝပညတ်များပင် မနောဒွါရ၌ထင်လာနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “မှန်ထဲ ရေထဲ၌ အရိပ်ထင်သလို တံဆိပ်ရာ ထင်သလို၊ ထိုထိုဒွါရ၌ ဆိုင်ရာအာရုံများ ထင်လာသည်”ဟူသော ထိုဝါဒကို စဉ်းစားကြပါ။

စဉ်းစားကြဖွယ် အသွယ်သွယ်။ ။ မှန်ထဲရေထဲ၌ အရိပ်ထင်လာပုံကို နှစ်မျိုးပြီး ဖြစ်သောထိုဆရာတို့သည်ပင် “ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးသည် ထင် လောက်သော အရပ်ဒေသ၌ ရောက်ရှိကြပါမူ အိပ်ပျော်နေခိုက်မှာဖြစ်စေ၊ မေ့လျော့ နေခိုက်မှာဖြစ်စေ၊ တစ်ပါးသောအာရုံကို အာရုံပြုနေခိုက်မှာဖြစ်စေ ဆိုင်ရာဒွါရ၌ အာရုံငါးမျိုးလုံး အများအပြားတစ်ပြိုင်နက် ထင်လာနိုင်သည်”ဟု ယူကြပြန်၏။ ဥပမာ-မှန်ကြီးကို ထောင်ထားရာဝယ် မှန်၏ရှေ့မှောက်၌ ရောက်သမျှ အရာဝတ္ထုတို့ တစ်စုတစ်ဝေးကြီး ထင်လာနိုင်သကဲ့သို့တည်း-တဲ့၊ ဤဝါဒနှင့်စပ်၍ အာပါတဂမန(၂)မျိုးကိုထုတ်ပြပါ အံ့။

အာပါတဂမနအသုံး(၂)မျိုး။ ။ အာပါတဂမနအသုံးကို ကျမ်းဂန်တို့၌ နှစ်မျိုး တွေ့ရ၏။ အချို့အရာဝယ် ထိုထိုဒွါရ၌ ထင်ခြင်းသို့ကား မရောက်၊ ထင်လောက်ရာအနီး ဥပစာသို့ ကျရောက်လျှင်ပင် “အာပါတဂမန”ဟု ဆို၏။ ပုံစံကား-“တသ္မိံ ပန အာပါတမာဂစ္ဆန္တေပိ အာလောကသန္နိဿယေ အသတိ နုပ္ပဇ္ဇတိ” . . . အဋ္ဌသာလိနီ (ကာမာဝစရဝိပါကပဒအဖွင့်)၊ တသ္မိံ-ထိုရူပါရုံသည်၊ အာပါတံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တေပိ-ရောက်နေသော်လည်း၊ အာလောကသန္နိဿယေ- အရောင်အလင်းဟူသောမှီရာသည်၊ အသတိ-မရှိသော်၊ နုပ္ပဇ္ဇတိ-စက္ခုဝိညာဉ် မဖြစ်နိုင်၊ ဤပါ၌ အရောင်အလင်းမရှိသော အမှောင်ကြီးထဲမှာပင် အနီးအပါး၌ ရောက်နေသော ရူပါရုံကို “အာပါတမာဂစ္ဆန္တေ”ဟုသုံးနှုန်းထား၏။ ထိုအာရုံသည် အနီးအပါး၌ရောက်နေပါသော်လည်း အရောင်အလင်းမရှိသည့်အတွက် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဤအရာမျိုးဝယ် “အာပါတံ- ရှေးရှုကျခြင်းသို့”ဟု သဒ္ဒါနက်ကိုသာ အသုံးပြု၍ “ထင်ခြင်းသို့”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်နက်ကို အသုံးမပြုသင့်၊ ဤစကားစဉ်အရ ပကတိနိုးကြားနေဆဲမှာ ပင် အာလောကမရှိသည့်အတွက် ရူပါရုံမထင်နိုင်ကြောင်းမှာ သိသာပြီးဖြစ်သော

ကြောင့် “အိပ်ပျော်ခိုက်စသည်၌ အာရုံငါးမျိုးလုံးပင် တစ်ပြိုင်နက် ထင်လာနိုင်သည်” ဟူသော ဝါဒကို လက်ခံစဉ်းစားဖွယ် မလိုတော့ပြီ။

အချို့အရာ၌ကား အနီးဥပစာသို့ ရောက်ရုံမျှမက၊ ထိုထိုဝီထိစိတ်တို့၏ အာရုံ ဖြစ်လောက်အောင်၊ သို့မဟုတ် ဘဝင်ကိုသော်လည်း လှုပ်စေနိုင်အောင် ထိုထိုဒွါရ၌ ထိခိုက်ထင်လာမှုကို “အာပါတဂမန” ဟု သုံးစွဲ၏။ ပုံစံကား-ဧကေကမာရမဏံ ဒွီသု ဒွီသု ဒွါရေသု အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊-အဋ္ဌသာလိနီ၊ အာပါတမာဂစ္ဆတိ-မနသာ ပဉ္စဝိညာဏေဟိ စ ဂဟေတဗ္ဗဘာဂူပဂမနေန၊-မူလဋီကာ၊ ဂဟေတဗ္ဗဘာဂူပဂမနေန၊ န အာပါတမဂနမတ္တေန၊-မဓု။

ကောက်ချက်။ ။ ဤအဋ္ဌကထာဋီကာတို့တွင် “အာပါတမာဂစ္ဆတိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ “အာပါတ” အရ အနီးဥပစာသို့ ရောက်ရုံမျှကို ယူမည်ဖြစ်သောကြောင့် “မနသာ၊ ပေ၊ ဂမနေန” ဟုဋီကာဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် ဤအရာ၌ မနောဝိညာဏ် ပဉ္စဝိညာဏ်တို့ ယူထိုက်(အာရုံပြုထိုက်)လောက်အောင် ထင်လာမှုကို “အာပါတဂမန” ဟု ယူစေလိုကြောင်း သိသာ၏။ “အာပါတ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ ဝါ-ထင်ခြင်းသို့” ဟုလည်း အနက်နှစ်မျိုးရနိုင်၏။ ဤသို့လျှင် ကျမ်းဂန်တို့၌ အာပါတဂမနသုံးစွဲပုံ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းက အာပါတဂမနသည် ယခုနောက်ဖွင့်ပြအပ်သော အာပါတဂမနမျိုးတည်း။

အဗာဓံ။ ။ အာပါတမာဂစ္ဆန္တိ၌ “အဗာဓ၊ အာဗာဓ၊ အာပါထ၊ အာပါတ” ဟု အမျိုးမျိုး ရေးသားရွတ်ဖတ်ကြ၏။ ထိုတွင် “အဗာဓံ တု နိရုလ္လံ”-(၇၁၇)အဘိဓာန်၌ “အဗာဓံ နိရုလ္လံ-ထင်ခြင်း” ဟူသော နိဿယကို အားကိုး၍ “အဗာဓမာဂစ္ဆန္တိ” ဟု အချို့ရွတ်ဆိုကြ၏။ “နတ္ထိ ဗာဓော နိသေဓော ယဿ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အဗာဓံ-အတားအဆီးမရှိ” (ဟာလာဟင်းလင်း ပွင့်နေသည် ဟူသောအဓိပ္ပာယ်) အနက်မျိုးကို အသုံးပြုမှ ကျနမ္ပန်ကန်မည်။ ထို့ကြောင့် တံခါးရွက်စသော အပိတ်အကာမရှိရာ၌ အသုံးပြုသော “အဗာဓံ” ပါ၌သည် ဤနေရာ၌မသင့်။

အာဗာဓံ။ ။ “အာဗာဓံ” ဟုရွတ်ဆိုသူတို့က “အာဗာဓံ-ထိခိုက်ခြင်းသို့” ဟု အနက်သုံးကြ၏။ သဒ္ဒါနှင့် အနက်ကား တန်ပါ၏။ သို့သော် “ထိခိုက်” ဟူသော စကားမှာ သပ္ပဋိယရုပ်ဖြစ်သော ပဉ္စဝတ္ထု ပဉ္စာရုံတို့အတွက် အဓိပ္ပာယ်မပျက်

သော်လည်း “မနောဒွါရေ အာပါတမာဂစ္ဆတိ” ဟုလာသော မနောဒွါရ အတွက် ကား လားလားမှ မသင့်တော့ချေ။ ဘာကြောင့်နည်း-ဘာမျှမရှိသော အဘာဝ ပညတ်နှင့် အမတဓာတ်တရားတို့ထင်ရာ မနောဒွါရ၌ ထိုကဲ့သို့ ထိဖွယ်မရှိသော ကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရ မနောဒွါရ နှစ်ဌာန၌ပင် “အာပါတ မာဂစ္ဆတိ” ဟု ပါဠိတူ အသွားတူဖြစ်နေသော ကျမ်းဂန်များအလို “အာဗာဓ” ဟု လည်း မရွတ်ဆိုသင့်။

အာပါတံ။ ။ “အာပါတံ” ဟုရွတ်ဆိုသူတို့က “အာပါတံ-ရှေးရှုလမ်းသို့” ဟု လည်ကောင်း, “ပထ-ချာတေ-(ထင်ခြင်း၌ဖြစ်၏)” ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းကို အမှီပြု၍ “အာပါတံ-ထင်ခြင်းသို့” ဟုလည်းကောင်း အနက်သုံးကြ၏။ ထိုတွင် “လမ်း” ဟူသောအနက်ကို ပထပုဒ်ကသာဟော၍, ပါထပုဒ်ကမဟောသော ကြောင့်လည်းကောင်း, အကယ်၍ ဟောစေကာမူ ရှေးရှုလမ်း(အနီးဥပစာ)သို့ ရောက်ရုံမျှဖြင့် ထိုထိုဒွါရ၌ မထင်နိုင်သေးသောကြောင့်လည်းကောင်း, အာပါတပါဠိကိုလည်း မသင့်ဟုမှတ်ပါ။

အာပါတံ။ ။ “ထပေတွာ ရူပါဒီနံ အဘိနိပါတမတ္တံ” ဟူသော ဉာဏဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ-“အာပါတမာဂတေတိ ယောဂျဒေသာဝဋ္ဌိတေ” ဟူသော ခန္ဓနိဒ္ဒေသ မဟာဋီကာနှင့် “အညမညပတနံ အညမညဿ ယောဂျဒေသ အဝဋ္ဌာနံ” ဟူသော တိကမာတိကာအဖွင့် အနုဋီကာတို့ကိုထောက်၍ “အာပါတံ” ပါဠိသာ အသင့်ဟု မှတ်ရာ၏။ ထိုစကားမှန်၏-အဋ္ဌကထာ၌ အာပါတဝယ် အာ၏ကိုယ်စား အဘိပုဒ်, ပါတ၏ကိုယ်စား နိပါတပုဒ်ဖြင့်ပြ ထား၏။ “အညမညပတနံ” ဝယ် ယုံမှားဖွယ် မရှိသော ပတဓာတ်ကို “ယောဂျဒေသာဝဋ္ဌိတေ” ဟု မဟာဋီကာ၌ တစ်ထပ်တည်းဖွင့်ပြသည်။

ပဉ္စာရုံနှင့်ပဉ္စပဿာဒ။ ။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုခုသည် ပြောပြ၍ မဖြစ်နိုင် လောက်အောင် သေးငယ်၏။ ပကတိမျက်စိဖြင့် ကြည့်ချင်တိုင်းကြည့်၍ မမြင်ရ (အလွန်ကောင်းသော မှန်ဘီလူးဖြင့်သာ မြင်ရသော) ပိုးကောင်းကလေးများ ရှိသေး၏။ ထိုပိုးကောင်ကလေးများ၌ ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇဟု ရုပ်ကလာပ် အစုအဝေးကြီးတွေ မရေမတွက်နိုင်အောင် များ၏။ သို့ပါလျက်လည်း ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ရူပါရုံသည် စက္ခုပဿာဒသို့ ထင်လာရာ၌

ရူပါရုံတစ်ခုတည်း မထင်နိုင်၊ သိဝိကုဗ္ဗဟန နည်းအားဖြင့် ရူပါရုံအများပေါင်းစုမိမှ ထင်လာနိုင်သည်။ “ထမ်းစင်ကို ထမ်းရာ၌ လူတစ်ယောက်တည်း မထမ်းနိုင်၊ အများပေါင်းမှ ထမ်းနိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရူပါရုံတစ်ခုတည်းဖြင့် မထင်နိုင်၊ ရူပါရုံအများပေါင်းမိမှ ထင်နိုင်သည်” ဟူလို။ [သိဝိက=ထမ်းစင် + ဥဗ္ဗဟန= အထက်သို့ဆောင်ခြင်း(ထမ်းခြင်း)။]

ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋီကာ။ ။ ဝတ္ထုပရိတ္တတာယာတိ ဧတေန အနေကကလာပ ဂတာနိ ဗဟူနိယေဝ ရူပါယတနာနိ သမုဒိတနိ သံဟစ္စကာရိတာယ(ပေါင်း၍ပြုလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) သိဝိကုဗ္ဗဟနညာယေန စက္ခုဝိညာဏဿ အာရဏပစ္စယော, န ဧကံ ကတိပယာနိ ဝါ။

အပေါင်းဆိုသော်လည်း ပရမတ်ပင်။ ။ ဤသို့ ရူပါရုံအများပေါင်းမိမှ ထင်လာလျှင် စက္ခုဒွါရိကဝီထိများသည် ရူပါရုံအပေါင်းဖြစ်သော သမူဟပညတ်ကို အာရုံပြုရာ မရောက်ပါလော၊ သို့ဖြစ်လျှင် အာရမဏသင်္ဂဟ၌ ပရမတ်ကို ဧကန်အာရုံပြုသောတရားတို့တွင် စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ ပါဝင်နေရကား ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင် သည်မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- ရူပါရုံအပေါင်းဟူသည် ရူပါရုံအများစုပေါင်းနေသော ပရမတ်အစုအဝေးသာ တည်း။ ဤကဲ့သို့ ရူပါရုံအများ ပရမတ်တရားကိုသာ စက္ခုဝိညာဏ်က အာရုံပြုသဖြင့် ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါ။

ပသာဒ များ/မများ။ ။ ထိုပြခဲ့သောနည်းအရ ရူပါရုံက စက္ခုပသာဒဝယ် ထင်လာရာ၌ စက္ခုပသာဒအတွက်မှာ တစ်ခုရှိလျှင် ကိစ္စပြီး၏-ဟု ဝိသုဒ္ဓမင် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ မဟာဋီကာ, ဓာတုဝိဘင်း အနုဋီကာနှင့် ဋီကာကျော်စသည်တို့က ယူကြ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-စက္ခုပသာဒ၏ကိစ္စသည် ရူပါရုံ၏ ထင်ရာကိစ္စ, စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာကိစ္စအားဖြင့် နှစ်ကိစ္စရှိ၏။ ထိုနှစ်ကိစ္စလုံးကိုပင် စက္ခုပသာဒတစ်ခုရှိက ပြီးစီးစေနိုင်၏ဟု ထိုဆရာတို့ယူကြဟန်တူသည်။ ထိုဆရာတို့ ကိုးကားသော သာဓကား “စက္ခု စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ”တည်း။ ဤ၌ ပသာဒဘက်မှာ “စက္ခု”ဟု ဧကဝစ်ဖြင့်ပြ၍ အာရုံဘက်၌ “ရူပေ”ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့်ပြသောကြောင့် ရူပါရုံသည်အများပေါင်းစု

မိမ့် ထင်လာနိုင်သော်လည်း စက္ခုပသာဒမှာ တစ်ခုရှိက ကိစ္စပြီးစေနိုင်သည်ဟု သိသာသတဲ့ သဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗျာရုံတို့ ထင်လာရာ၌လည်း ဤနည်းပင်ဖြစ်၏ ဟု မဟာဋီကာနှင့် အနုဋီကာတို့ ဆိုကြသေး၏။

မဟာဋီကာ။ ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဝစနဘေဒေါ ကတောတိ၊ ဧကံပိ စက္ခုဝိညာ-
ဏဿ ပစ္စယော၊ ရူပံ ပန အနေကမေဝ သံဟတံတိ ဣမဿ
ဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ၊ သောတဉ္စ ပဋိစ္စ သဒ္ဓေစာတိအာဒိသုပိ
ဧသေဝ နယော။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဤဋီကာတို့ ယူဆပုံနှင့်တကွ သာဓကကိုပါ စဉ်းစား သင့်၏။ ပသာဒ မပျက်သေးဘဲ မျက်စိ အလွန်မှန်သောကြောင့် ခပ်ဝေးဝေး ရူပါရုံကို မမြင်ရလျှင် မျက်မှန်ဖြင့် ကူစွက်၍ ပသာဒ အားတက်လာသောအခါ ထိုမြင်နေကျ မဟုတ်သော ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ ထင်လာပြန်၏။ မှန်ပြောင်းဖြင့် ကူစွက်ရာ၌ မြင်နေ ကျမဟုတ်သော အာရုံများပင် ထင်လာ၏။ ဤနေရာဝယ် မျက်မှန် မှန်ပြောင်းတို့သည် ပသာဒအား ထောက်ပံ့ကူညီကြောင်း၊ နဂိုပသာဒတို့ တစ်ခုတည်း မဆိုထားဘိ အတော်များများပင် အားနည်းသည့်အခါ ထင်ရာကိစ္စကို မဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ။ ထို့ပြင် ထိုဋီကာတို့ ပြသော သာဓကလည်း ဤနေရာနှင့် သင်တင့်သော သာဓက မဟုတ်၊ ထိုအနုဋီကာတို့ ယူဆသည့်အတိုင်း “အာရုံမှာ အများစုပေါင်းမိမ့် ထင်လာသောကြောင့် ဗဟုဝစ် ဟောသည်”ဟု ဆိုလျှင် “မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ပဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏံ”ဟု တစ်ဆက်တည်း ဟောတော်မူလျက်ရှိသောကြောင့် “ဓမ္မာရုံလည်း အများစုပေါင်း မိမ့် ထင်လာနိုင်သည်”ဟု ယူရလိမ့်မည်။ စင်စစ်မှာ စိတ်တည်းဟူသော ဓမ္မာရုံဆိုလျှင် စိတ်တစ်ခုတစ်ခုသာ ထင်လာနိုင်၏၊ စေတသိက် ပညတ် နိဗ္ဗာန် များလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဋီကာတို့ပြအပ်သော သာဓက သည် ဤနေရာနှင့် သက်ဆိုင်သော သာဓက မဟုတ်ချေ။ ဤသို့လျှင် ထိုဋီကာတို့ ဝါဒ၌ ယုတ္တိလည်း မလုံလောက်၊ သာဓကလည်း မမြောက်သောကြောင့် “ရူပါရုံ စသော အာရုံငါးပါးတို့ ထင်ရာ၌ ပသာဒနှင့် အာရုံ နှစ်မျိုးလုံးပင် အတော် များများချင်း တွေ့ကြုံမှသာ ထင်လာနိုင်သည်”ဟု ဆရာတို့ ယူကြသည်။

ပါဠိတော်အဘော်။ ။ အနုဋီကာ၊ မဟာဋီကာတို့၏ အယူအဆကို

သဘော မတူလျှင် “စက္ခုပစ္စုပ္ပန် ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော ပါဠိတော်၌ “စက္ခု” ဟု
 ဧကဝုဏ်ဖြင့် ဟောတော်မူ၍ “ရူပေ” ဟု ဗဟုဝုဏ်ဖြင့် ဟောတော်မူရာ၌ အဘယ်သို့
 မှတ်ရမည်နည်းဟူအံ့၊ စက္ခုပဿာဒနှင့် ရူပါရုံကို စွဲ၍ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ၌
 စက္ခုပဿာဒသည် သတ္တဝါတစ်ယောက်၏သန္တာန်၌ တည်သော ဝိညာဏ်အား
 ကျေးဇူးပြု၏၊ ရူပါရုံကား မိမိသန္တာန်၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်ဟု သန္တာန်အမျိုးမျိုး၌
 ဖြစ်၍ ယခင် စက္ခုဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြု၏၊ ထို့ပြင် သတ္တဝါတစ်ယောက်၌
 စက္ခုပဿာဒသည် (အရေအတွက်များသောလည်း) တစ်မျိုးတစ်စားတည်းသာ
 ရှိ၏၊ ထိုပဿာဒ၌ ထင်နိုင်သော ရူပါရုံကား အညို အရွှေစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး
 အစားစား အများအပြား ရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် စက္ခုပဿာဒက တစ်သန္တာန်တည်း၌
 တည်းခြင်း၊ တစ်မျိုး တစ်စားသာ ရှိခြင်း၊ ရူပါရုံက အမျိုးမျိုးသော သန္တာန်တို့၌
 တည်းခြင်း၊ အမျိုးအစား များပြားခြင်းကြောင့် ပဿာဒဒွါရဘက်၌ “စက္ခု စ” ဟု
 ဧကဝုဏ်ဖြင့် ဟောတော်မူပြီးလျှင် အာရုံဘက်၌ “ရူပေ စ” ဟု ဗဟုဝုဏ်ဖြင့်
 ဟောပြတော်မူသည်၊ “သောတဉ္စ ပဋိစ္စ သဒ္ဓေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သောတဝိညာဏံ”
 စသည်၌လည်း ဤနည်းပင်။

မူလဋီကာ။ ။ စက္ခုပစ္စုပ္ပန် ရူပေစာတိ အာဒိနာ ဒွါရာရမဏေသု ဧကဝစန
 ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ဧကနာနာသန္တာနဂတာနံ ဧကသန္တာနဂတ
 ဝိညာဏပစ္စယဘာဝတော ဧကနာနာဇာတိကတ္တာ စ၊-ဓာတုဝိဘင်း။

ဋီကာကျော်၏ ကဲချက်။ ။ ဋီကာကျော်၌ “ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်
 အများစုပေါင်းလျက် မဟုတ်ဘဲ တစ်ကလာပ်တည်း၌ တည်သော ဂန္ဓာရုံတစ်ခု၊
 ရသာရုံတစ်ခု၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတစ်ခုသည်ပင် ဆိုင်ရာပဿာဒ၌ထင်လာ၏” ဟုဆို
 ပြန်၏၊ ထိုဝါဒကား “သောတဉ္စ ပဋိစ္စ သဒ္ဓေစာတိ အာဒိသုပိ ဧသေဝ
 နယော” ဟူသော ဋီကာကြီးတို့နှင့် ဆန့်ကျင်ရုံသာမက ယုတ္တိလည်း မရချေ၊
 ယုတ္တိမရကြောင်းကိုကား အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဖြင့် စဉ်းစားရာ၏၊
 နေရောင်မှာကြည့်လျှင် ပကတိမျက်စိပင် မြင်နိုင်ကောင်းသော မြူမှုန်တို့သည်
 ခန္ဓာကိုယ်၌ အချိန်ရှိသမျှ ကျရောက်ကုန်၏၊ ထိုမြူမှုန်တို့ကား ရုပ်ကလာပ်
 အတော်များများစုပေါင်းနေသော ဝတ္ထုပေတည်း၊ ထိုမျှလောက်များသော
 မြူမှုန်တွေ ကိုယ်၌ ထိခိုက်နေပါလျက် ကာယဝိညာဏဝီထိ မဖြစ်သေးပါ။

“ဖြစ်သည်”ဟုအယူရှိလျှင် ယခုစာကြည့်နေစဉ်ပင် လက်ကိုဆန့်၍ မြူမှုန်အထိ ကိုင်ကြည့်ပါလော့၊ မြူမှုန်တွေကား ကျလျက်ပင် ရှိပါလိမ့်မည်။ ထိုမြူမှုန်တွေကို အာရုံပြု၍ ကာယဝိညာဏဝိထိဖြစ်-မဖြစ်ကို စဉ်းစားလိုက်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည် တစ်ကလာပ်တည်း၌ တည်လျက် ဆိုင်ရာဒွါရဝယ် ထင်နိုင်ကြသည်”ဟူသောဝါဒကို လက်မခံဘဲ ထိုဂန္ဓာရုံ စသည်တို့လည်း အများ စုပေါင်းမိမှသာ ထင်နိုင်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြီး မှတ်ယူထိုက်ပေသည်။

အာရုံအများရှိရာ၌ (၁)ပါးစီ ထင်ပုံ။ ။ မွေးကြိုင်သင်းယုံစွာ ပြင်ဆင်ထားသော ပွဲထိုင်အခမ်းအနား၌ စားသောက်ဖွယ်ရာများကို စားသောက်လျက် ပွဲလမ်း သဘင် ကြည့်ရှုနေခိုက်မှာ အာရုံငါးပါးလုံးပင် အနီးဥပစာ၌ ကျရောက်လျက် ရှိကြ၏။ ထိုအခါ ၌စိတ်သည် အာရုံအားလုံးကို တစ်ပြိုင်နက် မပြုနိုင်သည်မှာ ထင်ရှားပါ၏။ ထိုအာရုံအမျိုးမျိုးတွင် ဘယ်အာရုံကို ရှေးဦးစွာ အာရုံပြုမည် နည်း၊ အာရုံတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ အဘယ်ပုံ ကူးပြောင်း၍ ပြုမည်နည်းဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား-ဤကဲ့သို့ အာရုံအများ စုမိရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဇ္ဈာသယအလိုက် စိတ်အကြိုက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာရုံက သတ္တိလွန်ကဲခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း ရှေးဦးစွာလည်းအာရုံပြု၊ ကူးပြောင်း၍လည်း အာရုံပြုရပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ရူပါရုံ၌ အဇ္ဈာသယရှိသူဖြစ်လျှင် ရူပါရုံသည် ရှေးဦးစွာ ထင်၏။ ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးတွင်လည်း အဇ္ဈာသယ အားကြီးရာ ရူပါရုံသည် ရှေးဦးစွာထင်၏။ သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့တွင်လည်း အဇ္ဈာသယအလိုက် စိတ်အကြိုက်အာရုံကိုပင် ရှေးဦးစွာ အာရုံပြုပေမည်။ ထို့နောက်လည်း အဇ္ဈာသယအလိုက် အာရုံတစ်ခုမှ အာရုံတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်း၍ အာရုံပြုပေမည်။ အဇ္ဈာသယက ဘယ်အာရုံပေါ်၌မှ ထူးခြား၍ စိတ်မထက်သန်လျှင် အာရုံ၏သတ္တိထက်မှုကို အစွဲပြု၍ သတ္တိထက် သောအာရုံများသာ ဆက်ကာဆက်ကာ ထင်လာပေသည်။ [ကထံ ပန စိတ္တဿ အာရမဏတော သင်္ကန္တိ ဟောတီတိ။ . . ဒွိဟာကာရေဟိ အဇ္ဈာသယတော ဝါ ဝိသယာဓိမတ္တတော ဝါ-အဋ္ဌသာလိနီ။]

ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ ဝါ ဌိတိပ္ပတ္တာ နေဝ။
ရူပါရုံစသော ပဉ္စာရုံသည် ဆိုင်ရာဒွါရထင်လာသောအခါ အဖြစ်က အလွန်မြန် သောကြောင့် ဖြစ်တုန်းလောလောဆယ်မှာ မထင်နိုင်သေးပဲ ဖြစ်ပြီးနောက်

ဦးသို့ရောက်မှ ထင်နိုင်ကြသည်။ အချို့ကား “ရုပ်တို့သည် ဦးအခိုက်ကျမှ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အထောက်အပံ့ကို ရသဖြင့် အားရှိကြသောကြောင့် ရုပ်တရားတွင်ပါဝင်သော ပစ္စာရုံတို့လည်း ဦးအခိုက်ကျမှ ထင်လာနိုင်ကြသည်” ဟုပြောဆိုကြ၏။ ရုပ်တရားတို့သည် ဦးအခိုက်ကျမှ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အထောက်အပံ့ကိုရ၍ အားရှိကြပေသည်ကား မှန်ပေ၏။ သို့သော် ထိုအင်အားမျိုးသည် အာရုံထင်ရာ၌ အသုံးဝင်သော အားမဟုတ်။ ဦးခဏ၌ သန်သန်မာမာ တောင့်တောင့်တင်းတင်းရှိ၍ အဆက်ဆက်ရုပ်များကို ကျေးဇူးပြုနိုင်တဲ့ အားမျိုးသာဖြစ်သည်။ အဝိညာဏကဖြစ်သော အာရုံနှင့် အသညသတ်ဘုံက ဗြဟ္မာတို့၏ ရူပါရုံသည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းအထောက်အပံ့ကို မရပဲ ဆိုင်ရာပသာဒ ၌ ကျကျနနထင်လာနိုင်ကြပေသည်။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသော ယောဂီ၏မနောဒွါရ၌ကား ဥပါဒ်တုန်းမှာပင် ထိုရုပ်တရားများ ထင်လာနိုင်ကြသည်။ (ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်းကိုသတိပြု)။ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းအထောက်အပံ့သည် အာရုံထင်တွင် အသုံးဝင်သော အင်အားမဟုတ်။

အာရုံ ဒွါရအပြင် ပါဝင်သင့်သောအကြောင်းများ။ ။ ထိုပစ္စာရုံတို့ ပဉ္စဒွါရဝယ် ထင်ကြရာ၌ အာရုံနှင့်ဒွါရ စုံရုံမျှဖြင့် ထင်နိုင်ကြသည် မဟုတ်။ စက္ခုဒွါရဝယ် ထင်ရာ၌ အာလောက(အရောင်အလင်း)ရှိမှထင်နိုင်၏။ သောတဒွါရဝယ် အာကာသ(အပေါက်အကြား)ရှိမှ ထင်နိုင်သည်။ ထိုစကားမှန်၏- တစ်စုံတစ်ခု အပေါက်အကြား မရှိလျှင်၊ သို့မဟုတ် နားပေါက်ကို အားကုန်ပိတ်ထားလျှင် ကြားနေကျအသံကို ပင်မကြားရချေ။ ဃာနဒွါရဝယ် ဝါယ(လေ) ဟူသော အထောက်အပံ့ကိုရမှ ထင်နိုင်၏။ အနံ့ကို လေက ဆောင်ယူမပေးလျှင် ဃာနပသာဒရှိရာ နှာခေါင်းအတွင်းသို့ ဂန္ဓာရုံ မဝင်နိုင်။ ဇိဝှိပသာဒဝယ် အာပ(ရေ-အရည်)ဟူသော အထောက်အပံ့ကိုရမှ ထင်လာနိုင်သည်။ ထိုစကားမှန်၏-ခြောက်သွေ့သော အစာအာဟာရကို လျှာပေါ်မှာ တင်ထားသော်လည်း အရသာ မပေါ်သေး၊ လျှာရည်က ထိုအစာကို စိုစေရာအခါကျမှ အရသာ ပေါ်လာသည်။

ကာယဒွါရဝယ် ပထဝီဓာတ် အထောက်အပံ့ရမှ ထင်လာနိုင်သည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယပသာဒ၌ ထိခိုက်သောအခါ

ကာယပသာဒတွင် တန့်ရပ်မနေ၊ ကာယပသာဒ၏ မှီရာမဟာဘုတ်ကိုလည်း ထိခိုက်၏။ ထိုမဟာဘုတ်များတွင်ကား ပထဝီဓာတ်သည် အချုပ်အခြာ အမာခံပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ ကာယဒွါရဝယ် ထင်ရာ၌ ပထဝီသည် အရေးကြီးသော အထောက်အပံ့တစ်ခု ဖြစ်၏။ [ဤအာရုံထင်ခန်း၌ အနုသိကာရ ဟုခေါ်အပ်သော အာဝဇ္ဇန်းက အာရုံယူပြီးနောက်မှဖြစ်သော ပဉ္စဝိညာဉ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတွင်သာ အာဝဇ္ဇန်း ပါဝင်နိုင်သည်။] ဤပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆိုင်ရာ အကြောင်းများက အားကောင်းလျှင် စိတ္တက္ခန္ဓာတစ်ချက်ခန့် (ခဏငယ် သုံးချက်ခန့်) အလွန်တွင် ထင်လာ၍၊ အာရုံသော်လည်းကောင်း၊ ပသာဒသော်လည်းကောင်း၊ အာလောကစသည်သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ခုဖြစ်စေ နှစ်ခုဖြစ်စေ သုံးခုလုံးဖြစ်စေ ညံ့နေလျှင် ညံ့သည့်အလိုက် စိတ္တက္ခန္ဓာနှစ်ချက်ခန့် သုံးချက်ခန့် လေးချက်ခန့်စသည်လွန်၍ ဌီသို့ အတော်ကြာကြာရောက်မှ ထင်လာနိုင်ရကား “ဧကစိတ္တက္ခန္ဓာတီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခန္ဓာ တီတာနိ ဝါဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ”ဟု မိန့်ရပေသည်။ ဤကား အများယူရိုးဖြစ်သော ဝါဒအတိုင်း တည်း။

ဤကျမ်းအလိုမှာ “ဧကစိတ္တက္ခန္ဓာတီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခန္ဓာတီတာနိ ဝါ”ဟူသော စကားကို အများနားလည်ရုံ အကြမ်းဖျင်း သတ်မှတ်ပြအပ်သော စကားဟု ထင်ပေသည်။ သဘာဝဓမ္မ၏ ဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်လျှင် ထိုဆိုခဲ့တိုင်းချည်း မဟုတ်နိုင်၊ အချို့ အလွန်အားကောင်းသော အတိမဟန္တာရုံများသည် ဥပါဒိပြီး လျှင်ပြီးချင်း စိတ္တက္ခန္ဓာတစ်ချက်ခန့် (ခဏငယ်သုံးချက်ခန့်)မလွန်ခင် ဒုတိယခဏငယ်လောက်မှာပင် ထင်လာနိုင်ဖွယ် ရှိ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-တစ်စုံတစ်ခုကို ရူပါရုံကို အတော်ကြာအောင် စူးစိုက်၍ ကြည့်ရှုနေသောအခါ ကြည့်ရှုတုန်း ဆဲဆဲမှာပင် ရူပါရုံသည် “ဖြစ်လိုက်၊ တည်လိုက်၊ ပျက်လိုက်”အားဖြင့် အကြိမ် များစွာ ပြောင်းလွှဲနေ၏။ ထိုရူပါရုံသည် ဖြစ်တုန်းခဏ ပျက်တုန်းခဏ၌ မထင်လာ နိုင်သော်လည်း တည်တုန်းမှာမူ ခဏမရွေးထင်ထိုက်၏။ သို့အတွက် အင်မတန် အားကောင်းသော စက္ခုပသာဒနှင့် အာလောကတို့က စုံလင်နေပါမူ ဥပါဒိပြီး နောက် ဒုတိယခဏငယ် အခိုက်သို့ရောက်လျှင် မထင်ဘဲနေဖို့ အကြောင်းရှာ မရပါ။ [ခန္ဓနိဒ္ဒေသဝိဘင်း မူလဋီကာ၌ကား ဥပါဒိတုန်းမှာပင် ထင်လာနိုင်သည်ဟု ယူလိုသေး၏။]

ထို့ပြင်-စိတ္တက္ခဏ နှစ်ချက်ခန့်လွန်မှ သုံးချက်ခန့်စသည် လွန်မှသာ ထင်လာနိုင်သည်”ဟု အတိအလင်း အတင်းအကြပ် ပိုင်းဖြတ်ထားသည်ကိုလည်း သာ၍ပင် စဉ်းစားထိုက်၏။ စိတ္တက္ခဏတစ်ချက် တစ်ချက်လျှင် ခဏငယ် သုံးချက် သုံးချက် ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။ စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်နှင့် ခဏငယ်တစ်ချက်ခန့် နှစ်ချက်ခန့် အလွန်တွင်လည်းကောင်း၊ စိတ္တက္ခဏနှစ်ချက်နှင့် ခဏငယ်တစ်ချက်ခန့် နှစ်ချက်ခန့် အလွန်တွင်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခဏငယ်ကလေးများ အလွန် အလွန်တွင် မထင်နိုင်သည်မှာ ဘယ်ထာဝရဘုရားက တားမြစ်ထားလို့ပါနည်း၊ မထင်နိုင်ဘူးဟု ဆိုဖို့ရာ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းတွင် ဘယ်ပစ္စည်းကို ထောက်မည်နည်း၊ အဘိဓမ္မာဝယ် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းထက် ခိုင်မာသော သာဓက မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် စိတ္တက္ခဏတိတိ အလွန်တွင်သာ မဟုတ်၊ ခဏငယ်ကလေးများ အလွန်အလွန်တွင်လည်း ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ထင်နိုင်ကြမည်သာ။ “ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ ဝါ”စသော ပါဠိမှာ အများနားလည်ရုံ အကြမ်းဖျင်း သတ်မှတ်ပြသော စကားသာတည်းဟု ယူလိုပါသည်။ သို့သော် ဝီထိ ဆိုရိုး၌ကား အများရှုတ်ထွေးမည်စိုးသောကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအရ အများပြောရိုးအတိုင်း သာ ပြထားပါသည်။

[ဆောင်] အာရုံဒွါရ၊ စုံရုံမှဖြင့်၊ ကိစ္စမချော၊ အာလောကာသ၊ ဝါယာပနှင့်၊ တစ်ဝပထသဝီ၊ အလီလီတို့၊ ကိုယ်စီစုံမှ၊ ထင်နိုင်ကြ၊ ပဉ္စအာရုံတွေ။

-----*-----

အတိမဟန္တာရုံဝီထိ

တသ္မာ ယဒိ ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတကံ ရူပါရမဏံ စက္ခုဿ အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊ တတော ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတ္တာ တမေဝ ရူပါရမဏံ အာဝဇ္ဇန္တံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ ဥပ္ပဇိတ္တာ နိရုဇ္ဈတိ၊ တတော တဿာနန္တရံ တမေဝ ရူပံ ပဿန္တံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သမ္ပဋိန္တန္တံ သမ္ပဋိစ္ဆနစိတ္တံ၊ သန္တီရယမာနံ သန္တီရဏစိတ္တံ၊ ဝဝတ္ထပေန္တံ ဝေါတ္ထပနစိတ္တဉ္စေတိ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇိတ္တာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ တတောပရံ ဧကနတ္ထိသကာမာဝစရဇေနေသု ယံကိဉ္စိ လဒ္ဓပစ္စယံ ယေဘုယေန သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဇေတိ၊ ဇေနာနုဗန္ဓာနိ စ ဒေ တဒါရမဏပါကာနိ

ယထာရဟံ ပဝတ္တန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

စက္ခုဿ အာပါတမာဂစ္ဆတိ။ ။ “စက္ခုဿ-စက္ခုပသာဒအား”ဟု သမ္ပဒါန် အနက်ဆိုသည်ကား သဒ္ဓါထုံးစံ မဟုတ်၊ “စက္ခုဿ-စက္ခုပသာဒ၏”ဟု အနက် ဆို၍ အာပါတံဝယ် အာဥပသာရ၌ စပ်ပါ။ “စက္ခုပသာဒ၏ရှေးရှု”ဟူလို၊ တစ်နည်း-“စက္ခုဿ-စက္ခုပသာဒသို့”ဟု ဆဋ္ဌိကံအနက်ဆို၍ အာပါတံဝယ် ပါတ၌ စပ်ပါ။ “စက္ခုပသာဒသို့ကျရောက်ခြင်း”ဟူလို။

တတော ဒွိက္ခတ္တုံဘဝင်္ဂီ စလိတေ။ ။ စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံထင်လာလျှင်ဘဝင် နှစ်ကြိမ်လှုပ်၏။ “လှုပ်”ဟူရာ၌ “ဆတ်ဆတ်ခါ တုန်အောင်လှုပ်ခြင်း”ဟု မမှတ် အပ်၊ ဘဝင်စိတ်တို့သည် ပင်ကိုယ်က ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို အာရုံပြုနေရာ၊ အသစ်အာရုံ ထင်လာမှုကြောင့် ထိုအာရုံသစ်ကိုပင် ယူရတော့မလို၊ ပင်ကို ယူဆဲအာရုံကို စွဲမြဲငြိမ် သက်စွာလည်း မယူနိုင်၊ လွတ်လည်း မလွတ်နိုင်ဘဲ၊ ပင်ကိုသဘောမှ ဖောက်ပြား၍ လှုပ်ချောက်ချားမှုကို “ဘဝင်လှုပ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ “တယ်စိတ်တွေက လှုပ်ရှားသကဲ့”ဟု ညည်းညူရာ၌ ထိုထိုအာရုံအတွက် စိတ်မငြိမ်သက်မှုကိုပင် “လှုပ်ရှား”ဟုပြော ဆိုကြသကဲ့သို့တည်း။

ဘဝင်လှုပ်စောဒနာ။ ။ စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထိခိုက်လာလျှင် အဘယ့် ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသော ဘဝင်စိတ်က လှုပ်ရပါသနည်း ၊ ထင်ရှားစေဦးအံ့- စက္ခုပသာဒသည် မျက်လုံးအိမ်အတွင်းမှာ တည်ရှိ၏၊ ဟဒယဝတ္ထုကား ရင်ချိုင့် အတွင်းမှာ တည်ရှိ၏၊ စက္ခုပသာဒနှင့် ဟဒယဝတ္ထုသည် သတ္တဝါအကြီးအငယ် အလိုက် ဌာနအားဖြင့် အပိုကြီးဝေးသေး၏၊ အသုရိန်နတ်ကြီး၏ သန္တာန်၌ကား ခရီးအတိုင်တာများစွာပင် ဝေး၏၊ ဘဝင်လှုပ်ရှားမှုမှာလည်း ရူပါရုံထင်လာ သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ရမည်၊ သို့ပါလျက် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်လာ ချက်ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသော ဘဝင်စိတ်က လှုပ်ရှားခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ခဲ့ သောအရာ၊ လွန်စွာခက်ခဲသော အချက်ကြီး မဟုတ်ပါလော-ဟူလို။

အဖြေကား။ ။ စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံက ထိခိုက်လာသောအခါ မနောဒွါရ ဟူသော ဘဝင်၌လည်း တစ်ပြိုင်နက် ထင်လျက်ရှိ၏၊ ဥပမာ-ငှက်တစ်ကောင် သည် သစ်ပင်ဖျား၌ နားသောအခါ သစ်ပင်ဖျား၌ ထိခိုက်မိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်

အောက်မြေပြင်မှာ ငှက်ရိပ်ထင်လာသကဲ့သို့တည်း၊ ထိုကဲ့သို့ ဘဝင်စိတ်၌ တစ်ပြိုင်နက် ဓာတ်ခိုက်ထင်လာခြင်းကြောင့် ဘဝင်လှုပ်ရသည်။ [ငှက်နှင့်ရူပါရုံ၊ ငှက်၏သစ်ခက်၌ ထိခိုက်ခြင်းနှင့် မနောဒွါရတည်းဟူသော ဘဝင်၌ ထင်လာခြင်းသည် တူ၏။]

အဋ္ဌသာလိနီ။ ။ ဧကေကံ အာရမဏံ ဒွိသု ဒွိသု ဒွါရေသု အာပါတ
မာဂစ္ဆတိ၊ ရူပါရမဏံ ဟိ စက္ခုပသာဒံ ယဇ္ဇေတွာ တခံဏေညေဝ
မနောဒွါရေ အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊ ဘဝင်္ဂစလနဿ ပစ္စယော
ဟောတိတိ အတ္ထော။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနည်းဝယ် ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးသည် နှစ်ဒွါရနှစ်ဒွါရ
၌ ထင်လေ့ရှိသော်လည်း မနောဒွါရမှာ အာရုံအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့်
“နောဒွါရ၌ ထင်လာသည်” ဟု အထူးမပြတော့ဘဲ အများနှင့် မဆက်ဆံသော
ဒွါရဖြင့် ပိုင်းခြား၍ “ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ၌ ထင်သည်” ဟု အသာဓာရဏနည်း
အားဖြင့် ပြတော်မူသည်။

ဥပမာတစ်နည်း။ ။ စည်မျက်နှာပြင်တစ်ခုတည်း၌ သကာခဲနှစ်ခု ကပ်ထား
လေရာ တစ်ခုသော သကာခဲ၌ ယင်ကောင်နားနေခဲ့သော်၊ ယင်ကောင်နားရာ
မဟုတ်သော သကာခဲကို လက်ဖြင့် ပုတ်ခတ်လိုက်သောအခါ ယင်ကောင်လည်း
လှုပ်ရှား၍ ပျံသွားရာ၏။ ဤ၌ ယင်ကောင်သည် အဘယ့်ကြောင့် လှုပ်ရှားရသ
နည်း၊ သူ၏နားရာ သကာခဲကို မပုတ်ခတ်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟူအံ့၊ ယင်နား
ရာသကာခဲကို မပုတ်ခတ်သော်လည်း အနီး၌ယှဉ်လျက် ကပ်ထားသော သကာ
ခဲကို ပုတ်ခတ်လျက်ပင် စည်မျက်နှာပြင်တစ်ခုတည်းမှာ တစ်စပ်တည်းစပ်နေသော
ကြောင့် ယင်၏နားရာ သကာခဲ၌ အရှိန်ဟပ်သဖြင့် ယင်ကောင်လည်း တစ်ပြိုင်
နက် လှုပ်ရလေသည်။ ထို့အတူ ပသာဒနှင့် ဘဝင်၏မိရာ ဟဒယဝတ္ထုတို့ အရပ်
ချင်း မနီးကြသော်လည်း ဓာတ်သဘာဝအားဖြင့် တစ်စပ်တည်းဖြစ်သောကြောင့်
ပသာဒ၌ အာရုံထိခိုက်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသော ဘဝင်လည်း လှုပ်ရ
လေသည်။ ဤဥပမာ၌ သကာခဲနှစ်ခုနှင့် စက္ခုပသာဒ ဟဒယဝတ္ထုတို့သည်လည်း
ကောင်း၊ ယင်မနားရာ သကာခဲကို ပုတ်ခတ်ခြင်းနှင့် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ၏ ထိ
ခိုက်ထင်လာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မပုတ်ခတ်အပ်သော်လည်း ပုတ်ခတ်မှု

အရှိန်ဟပ်သဖြင့် အခြားသကာခဲ၌ နားသောယင်၏လှုပ်ရှားခြင်းနှင့် ဘဝင်၏ လှုပ်ရှား ခြင်းသည်လည်းကောင်း တူကြသည်။

မဟာဋီကာ။ ။ ဝိသယသယိဘာဝသိဒ္ဓါယ ဓမ္မတာယ အရမဏဿ အဘိမုခိဘာဝေန ပသာဒဿ တာဝ ဃဇ္ဇနာ ဟောတု၊ အညနိဿိ တဿ ပန ဘဝံဿ စလနံ ကထံ ဟောတီတိ။ . . တံသမ္ပန္တ ဘာဝတော၊ ဘေရိတလေ (စည်မျက်နှာတစ်ပြင်တည်း၌) ထပိတာသု သက္ခရာသု ဧကိဿာသက္ခရာယ ဃဋီတာယ တဒညသက္ခရာယံ ဌိတမက္ခိကာစလနဇ္ဈတ္တ ဥဒါဟရဏံတိ။

**“ယဋီတေ အညဝတ္ထုမ္ပိ၊ အညနိဿိတကမ္ပနံ၊
ဧကာဗန္ဓေန ဟောတီတိ၊ သက္ခရာပမယာ ဝဒေ”**

ဟူသော သစ္စသံခိပ်လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ပင်တည်း။ “သက္ခရာပမယ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာအရာဖြစ်၍ ဆန်းတည့်အောင် မ၏မိုရာ အာနှင့်၊ ယ၏မိုရာ အကို အက္ခရာပြောင်းရွှေ့မှုပြု၍ “သက္ခရာပမယာ”ဟု ဆိုထားသည်။ [အည ဝတ္ထုမ္ပိ-ဟဒယဝတ္ထုမှတစ်ပါးသော စက္ခုဝတ္ထုစသည်ကို၊ ဃဋီတေ-ရူပါရုံစသည် တို့က ထိခိုက်အပ်သည်ရှိသော်၊ အညနိဿိတကမ္ပနံ-ထိခိုက်ရာမဟုတ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၌မီသော ဘဝင်၏လှုပ်ရှားခြင်းသည်၊ ဧကာဗန္ဓေန-စက္ခုနှင့် ဟဒယဝတ္ထုတို့ အရပ်မနီးသော်လည်း ဓာတ်သဘာဝအားဖြင့် တစ်စပ်တည်း ဆက်သွယ်နေခြင်းကြောင့်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏၊ [ဣတိ-ဤအကြောင်းကို၊] သက္ခရာပမယ-သကာဥပမာဖြင့်၊ ဝဒေ-ပြောပြနားလည်စေရာ၏။

ဝိဘာဝနီအပြစ်။ ။ သစ္စသံခိပ်ဆရာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာဆရာသည် အရှင်ဓမ္မပါလချည်းသာဖြစ်၍ နှစ်ကျမ်းလုံးမှာပင် စည်မျက်နှာတစ်ပြင်တည်း၌ သကာနှစ်ခု ကပ်လျက် ဆက်သွယ်နေပုံကို ဥပမာပြသော်လည်း ဂါထာဖြစ်၍ အဓိပ္ပာယ် မရှင်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာရင်းကိုလည်း သတိပြုမိဟန်မတူသော ဝိဘာဝနီ သည် “စည်မျက်နှာ နှစ်ပြင်တွင် တစ်ပြင်မှာ သကာကပ်ထား၍ ယင်နားနေခိုက် သကာမရှိသော ဟိုဘက်တစ်ပြင်ကို ပုတ်ခတ်လိုက်ရာ အစဉ်အတိုင်း ဆက်၍၊ သားရေကြိုးလွန်တို့ လှုပ်ရှားသဖြင့် သကာသုတ်ထားအပ်ရာ မျက်နှာပြင်၌ နား နေသော ယင်လည်း လှုပ်ရှားရသကဲ့သို့ စက္ခုပသာဒစသည်၌ ရူပါရုံစသည်တို့က

ထိခိုက်မိသောအခါ စက္ခုပသာဒ၏မိရာ မဟာဘုတ်မှ ဘုတ်ချင်း ဆက်ကာဆက်ကာ အစဉ်အတိုင်း ထိခိုက်လှုပ်ရှား၍ ဟဒယဝတ္ထရုပ်၏မိရာ မဟာဘုတ်များသို့ ဆိုက်ရောက်၊ ထို့နောက်မှ ထိုမဟာဘုတ်ကိုမှီသော ဟဒယဝတ္ထုက လှုပ်သဖြင့် ဟဒယဝတ္ထု၌မှီသော ဘဝင်လည်း လှုပ်ရှားရသည်ဟု ပရမတ်သဘောနှင့် ကွာဝေးသောအဓိပ္ပာယ်ကို ရေးသားမိလေ၏။ မျက်စိတစ်မှတ်ခန့်၌ စိတ်ပေါင်းကုဋေ တစ်သိန်းခန့်မျှ ဖြစ်ပျက်နိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဘုတ်ချင်းဆက်နေခိုက်မှာ ဝီထိပေါင်းများစွာ ကျပြီးဖြစ်တော့လှတံ့။

နှစ်ကြိမ်လှုပ်။ ။ ပြအပ်ပြီးသော နည်းအရ မနောဒွါရဟူသော ဘဝင်၌ အာရုံ၏ ထင်လာခြင်းကြောင့် ဘဝင်လှုပ်သည်ရှိသော် တစ်ကြိမ်တည်း မလှုပ်ဘဲ အဘယ်ကြောင့် နှစ်ကြိမ်တိုင်အောင် လှုပ်ပြီးမှ ဘဝင်အစဉ် ပြတ်ရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-အာရုံသစ် မထင်လာခင် ဖြစ်နှင့်သော ဘဝင်အစဉ်သည် အာရုံသစ်ထင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အစဉ်ရပ်၍ မပြတ်နိုင်သောကြောင့် ဘဝင်နှစ်ကြိမ်တိုင်အောင် လှုပ်ပြီးမှ ပြတ်ရလေသည်။ ဥပမာ-ပန်းပြေးပြိုင်ပွဲ၌ အဟုန်ပြင်းစွာ အတင်း ပြေးလာသော ယောက်ျားသည် ပန်းတိုင်အရပ်သို့ ရောက်လျှင် ရပ်ချင်သော်လည်း မရပ်နိုင်သေးဘဲ နှစ်လှမ်းလောက် လွန်မိကာမှ ရပ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။

ယထာ ဝေဂေန ဓာဝန္တော၊ ဌာတုကာမော န တိဌတိ၊

ဧဝံ ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဘဝင်္ဂီ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာဝ ဆိဇ္ဇတိ။

ဘဝင်ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ။ ။ “ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဘဝင်္ဂီ စလိတေ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒွေ ဘဝင်္ဂစလနီ”ဟု လည်းကောင်း မိန့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာတို့က လှုပ်ရှားတတ်သော ဘဝင်နှစ်ကြိမ်လုံးကိုပင် ဘဝင်္ဂစလနချည်း နာမည်ပေး၍ အာဝဇ္ဇန်းကိုသာ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒဟု နာမည်ပေးလိုကြသည်။ ထိုစကားမှန်၏။ “ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆန္တိတွာ တမေဝ ရူပါရမဏံ အာဝဇ္ဇန္တိ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ” ပါဠိ၌ ဝေါစ္ဆန္တိတွာ၏ကတ္တား (ဘဝင်အယဉ်ကို ဖြတ်တတ်သောတရား)ကား ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံတည်း။ “ပဉ္စ ရူပါဝစရာနိ စတ္တာရိ အရူပါဝစရာနိ အတ္တနာ ဒိန္နပဋိသန္နိတော ဥဒ္ဓံ အသတိ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပာဒေ ဘဝင်္ဂကိစ္စံ အန္တေစုတိကိစ္စဉာတိ ကိစ္စဒွယံ သာဓယမာနာနိ ပဝတ္တန္တိ” ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ

ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌လည်း “အသတိ ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒကေ စိတ္တုပ္ပာဒေ” ဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းကိုပင် ပြသည်။ ဤအဋ္ဌကထာတို့ အလို “ဘဝဂ်-ဘဝင်ကို၊ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ- ဖြတ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒေါ- မည်၏” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၏။

ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာများ၌ လှုပ်ရှားသောဘဝင် နှစ်ကြိမ်ကို ဘဝဂ်စလနဟု လည်းကောင်း၊ အာဝဇ္ဇန်းကိုဘဝဂ်ပစ္ဆေဒဟုလည်းကောင်း နာမည်တပ်လိုကြ သော်လည်း ဆရာအစဉ်အဆက်တို့က ဒုတိယဘဝဂ်စလနကို ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒဟု နာမည်တပ်ခဲ့သဖြင့် ထိုအမည်က ယခုအခါ၌ တွင်ကျယ်နေရကား ဝီထိကျခန်း၌ ဒုတိယဘဝဂ်စလနကို “ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒ” ဟု သုံးနှုန်းရတော့လတ္တံ့။ “စလတီတိ စလနံ၊ ဘဝဂ်ဉ္စ တံ စလနဉ္စာတိ ဘဝဂ်စလနံ=လှုပ်ရှားတတ်သောဘဝင်၊ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ- ပြတ်စဲတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပစ္ဆေဒေါ-မည်၏။ ဘဝဂ်ဉ္စ + တံ + ဥပစ္ဆေဒေါ စာတိ ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒေါ=ပြတ်သောဘဝင်” ဟုပြု။ [အာဝဇ္ဇနသမ္ပဋိစ္ဆနသန္တိရဏ- ဝေါဠပနဇနတဒါရဏပုဒ်တို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ကိစ္စသင်္ဂဟ၌ပြခဲ့ပြီ။]

ဝဝဠပေန္တံ ဝေါဠပနစိတ္တံ။ ။ ဝေါဠပနစိတ္တံ၊ ဝေါဠဗုဒ္ဓစိတ္တံ၊ ဝေါတ္ထပနစိတ္တံ ဟုသုံးထွေရှိသည်တွင် ယခုတွေ့ရသောကျမ်းစာတို့၌ “ဝေါဠဗုဒ္ဓစိတ္တံ” ဟု အရှိများ ၏။ (ဝဝဠပေန္တံ=ဝဝတ္ထပေန္တံ) ဟူသောပါဌ်သည် ဝေါဠပနပုဒ်၏ ဇစ်မြစ်ကိုပြသော ပါဌ်တည်း။ ဝဝဠပေန္တံဆိုလျှင် ဝိ+အဝရှေးရှိသော ဌာဓတ် ဏာပေပစ္စည်း- ယုပစ္စည်းတည်း။ အဝကို ဩပြု၊ ဝိ၏အစိတ် ဣကိုချေ၊ ဝကိုဩသို့ကပ် ဝေါဖြစ်၏။ ဌကိုဒွေဘော်၊ ဏာအနုဗန်ချေ၊ အာကိုရဿ၊ ယုကို အနပြု၍ “ဝေါဠပန” ဟုပါဌ်မှန် ဖြစ်၏။ ဝဝတ္ထပေန္တံဆိုလျှင် “ဝိ အဝ+ထပဓာတ် ယုပစ္စည်း” ဖြစ်၍ “ဝေါတ္ထပနဟု ပါဌ်မှန်ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ဝဝတ္ထပေန္တံ ဝေါတ္ထပနစိတ္တံဟုလည်းကောင်း ဝဝဠပေန္တံ ဝေါဠပနစိတ္တံဟုလည်းကောင်း ပါဌ်မှန်ရှိစေရမည်။ “ဝေါဠဗုဒ္ဓ” ဟူသောပါဌ်၌ ထပ ဓာတ်မှ ထကို ဌပြု၊ ဒွေဘော်လည်းပြု၊ ပကို ဗပြု၊ ဒွေဘော်လည်းပြု၍ ကြံကြံ ဖန်ဖန်ရုပ်စီရင်လျှင် ပြီးနိုင်သော်လည်း ထောက်ထားဖွယ်ရာမရှိပါ။

ဧကူနတိသကာမာဝစရဇနေသု ယံကိဉ္စိ လဒ္ဓပစ္စယံ။ ။ ဝုဠောစိတ် ချုပ်ပြီးနောက် ဇောစောသည်ရှိသော် ရူပါရုံက ကာမအာရုံဖြစ်သောကြောင့် ကာမဇောစောခွင့်ရှိ၏။ မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဇောတို့က ကာမတရားကို အာရုံ မပြုနိုင်ကြောင်းကို အာရမ္မဏသင်္ဂဟအတိုင်းသိပါ။ ကာမဇော စောရာ၌

ဇောအများ စောမည်မဟုတ်၊ တစ်ခုယုတ် သုံးဆယ်တွင် အကြောင်းသင့်ရာ တစ်ပါးပါးသာ စောခွင့်ရသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ယောနိသော ဘိက္ခုဝေ မနသိကာရော တော အနုပုန္ဒာ စေဝ ကုသလာဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဥပ္ပန္နာ စ ကုသလာဓမ္မာ ဘာဝနာ ပါရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ” ပါဠိတော်နှင့်အညီ ယောနိသောမနသိကာရ ရှိလျှင် ကုသိုလ်ဇော၊ ယောနိသောမနသိကာရမရှိလျှင် အကုသိုလ်ဇော၊ ယောနိသော မနသိကာရ ရှိသော်လည်း နိရာနုသယ(အနုသယကင်းသော ရဟန္တာများ၏) သန္တာန်၌ ဖြစ်လျှင် ကြိယာဇောစောခွင့်ရှိသည်။ [ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒနောက်က အာဝဇ္ဇန်း ၏ မနသိကာရအမည်ရကြောင်းကို စေတသိက်ပိုင်း မနသိကာရပုဒ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။]

အကြောင်းအဆက်ဆက်။ ။ ထိုယောနိသောမနသိကာရ ဖြစ်ဖို့-မဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းအဆက်ဆက်ကား အတ္တသမာပဏိဓိ၊ ဓမ္မဿဝန၊ သပ္ပရိသုပ နိဿယ၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာဟူသော သမ္ပတ္တိစက်တို့၏ ရှိခြင်း-မရှိခြင်းများတည်း။ ချဲ့ဦးအံ့-ရှေးရှေးဘဝက ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုခဲ့ဖူးခြင်း ဟူသော ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ သမ္ပတ္တိစက်ရှိခဲ့သူသည် သင့်တင့်လျောက်ပတ် သူမြတ်တို့နေရာ “ပဋိရူပဒေသ” ခေါ်သော အရပ်၌ ဖြစ်ရ၏။ ထိုပဋိရူပဒေသဝါသ သမ္ပတ္တိစက်ရှိသူသည် မိကောင်း ဖကောင်း ဆွေမျိုးကောင်း ဆရာသမားကောင်း ဟူသော သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ရခြင်းဟူသော သပ္ပရိသုပ နိဿယစက်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ ထိုသပ္ပရိသုပနိဿယစက်နှင့် ပြည့်စုံသူသည် သူတော်ကောင်းတရားကို နာရခြင်းဟူသော သဒ္ဓမ္မဿဝနစက်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ ထိုသဒ္ဓမ္မဿဝနစက်ရှိသူသည် မိမိကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ မိမိစိတ်ကိုလည်း ကောင်း စောင့်စည်းထိမ်းသိမ်းနိုင်ခြင်းဟူသော အတ္တသမာပဏိဓိစက်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ ဤအတ္တသမာပဏိဓိစက်နှင့် အချက်ကျကျ ပြည့်စုံနေသူ၏ သန္တာန်မှာ တွေ့မြင်ရာ အာရုံတိုင်း၌ ယောနိသောမနသိကာရ အဖြစ်များ၍ ကုသိုလ်ဇော စောကြတော့မည်သာ။ ဤသို့အဆင့်ဆင့် စက်များ ချွတ်ယွင်း ပျက်ပြားနေသူ၏ သန္တာန်၌ကား အယောနိသောမနသိကာရ အဖြစ်များလျက် အကုသိုလ်ဇော များသာ စောခွင့်ရတော့လတုံ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားအစဉ်အရ ယခုဘဝ ကုသိုလ်ဇော စောရာ၌ ယောနိသောမနသိကာရသည် နီးသောအကြောင်း၊ အတ္တသမာပဏိဓိစသည်

ကား ဝေးသောအကြောင်းတည်းဟု မှတ်ပါ။ ထိုဇောတို့၏ သောမနဿ ဥပေက္ခာ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကဖြစ်ဖို့ရန် ဆိုင်ရာအကြောင်းများ ရှိသေး၏။ ထိုအကြောင်းများကို စိတ်ပိုင်း၌ပြခဲ့ပြီ။ ဤသို့လျှင် ကာမဇော တစ်ခုယုတ်သုံးဆယ် တွင် အကြောင်းသင့်ရာ တစ်ပါးပါးသာလျှင် စောခွင့်ရှိသောကြောင့် “ယံကိစ္ဆိ လဒ္ဓပစ္စယံ”ဟု မိန့်သည်။

ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တံ ဇေတိ။ ။ ထိုအခွင့်ရသော ဇောသည်လည်း စိတ်တစ်မျိုးတည်းပင် (၇)ကြိမ်ထပ်၍ဖြစ်၏။ “(၇)ကြိမ်”ဟူသော စကားလည်း (၇)ကြိမ်အဖြစ်များသောကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားတည်း။ ပကတိရိုးရာအခါ၌ပင် (၆)ကြိမ်စောသော အရာလည်းရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိတ္တဇေနဝီထိယံ ကာမာဝစဇေနာနိ သတ္တက္ခတ္တံ ဆက္ခတ္တမေဝ ဝါ ဇေန္တိ”ဟု ကိုယ်တိုင် ဇေနဝါရ၌ မိန့်ဦးလတံ့။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာစသည်တို့၌လည်း “ဝေါဋ္ဌပနာနန္တရံ ပန သစေ မဟန္တံ ဟောတိ ရူပါဒိအာရမဏံ ၊ပေ၊ ဆ ဝါ သတ္တ ဝါ ဇေနာနိ ဇေန္တိ”ဟု ပကတိရိုးရာ အခါ၌ပင် (၆)ကြိမ် စောနိုင်ကြောင်းကို မိန့်ကြပြီ။

ငါးကြိမ်စောရာအခါ။ ။ စုတိခါနီးအခါ၊ သစ်ပင်ပေါ်မှကျခြင်း၊ ရေနစ် မွန်းခြင်း စသည်တို့ကြောင့် တွေဝေမိန်မော သေငယ်ဇောဖြင့် မြောမေ့နေရာအခါ၊ အိပ်မပျော်တပျော်ဝယ် အိပ်မက် မက်ရာအခါစသည်တို့၌(၅)ကြိမ်သာလည်း စောနိုင်ကြောင်းကို “မရဏကာလာဒီသု ပန ပဉ္စဝါရမေဝ”ဟု ဇေနဝါရ၌လည်း ကောင်း၊ ဆ ဝါ သတ္တ ဝါတိ ဝါသဒ္ဓေန ပဉ္စဝါတိ ဝုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သုတ္တမုတ္တိတာဒိ ကာလေ ပဉ္စပိ ဟိ ဇေန္တိ”ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၌လည်းကောင်း မိန့်တော်မူကြပြီ။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ရပါ။]

ဧဝံနာနုဗန္ဓာနိ စ ဒွေ တဒါရမဏပါကာနိ။ ။ ဇောက အာရုံအရသာကို ခံစားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဇောအဆုံးတွင် ဝိပါကိဝိညာဉ်သည် ဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်ထိုက်ပါသော်လည်း တသွင်သွင် စီးဆင်းနေသော ရေအယာဉ်သည် အဟုန်ဖြင့် ခုတ်လာသော သင်္ဘောနောက်သို့ အနည်းငယ် လိုက်သွားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အဟုန်ကောင်းသော ဇော၏နောက်သို့ နှစ်ကြိမ်ခန့်မျှ တဒါရုံကိစ္စ တပ်လျက် လိုက်ပါသွား လေ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဝိပါကိစိတ်တို့သည် ယူရိုးယူစဉ် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံကို မယူဘဲ ဇော၏ နောက်သို့ လိုက်၍ ဇော၏

အာရုံကိုယူသည့် အတွက် “တဿ အာရမဏံ အာရမဏံ ယဿ” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ “တဒါရမဏ” ဟု မှည့်ခေါ်ရသည်။ [တဒေတံ ဇေနာဝသာနေ ဘဝံဿ အာရမဏေ ပဝတ္တာရဟံ သမာနံ တဿ ဇေနဿ အာရမဏံ အာရမဏံ ကတွာ ပဝတ္တတ္တာ တဒါရမဏန္တိ ပဝုစ္စတိ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။]

ယထာရဟံ ပဝတ္တန္တိ။ ။ တဒါရုံတို့မည်သည် ကမဇော၊ ကာမသတ္တဝါ၊ အတိမဟန္တ-ဝိဘူတဖြစ်သော ကာမအာရုံ၊ ဤသုံးချက်စုံမှ ကျနိုင်ကြောင်းကို “ကာမေ ဇေနသတ္တာ၊ လမ္မနာနံ နိယမေ သတိ” စသည်ဖြင့် ဆိုလတုံ၊ ထိုသုံးပါး သောအကြောင်းတို့တွင် “ဧကူနတ္တိသကာမာဝစရဇေနသု” ပါဠိဖြင့် ကာမဇော ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ “ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတကံ ရူပါရမဏံ” ဖြင့် ကာမအတိမဟန္တာရုံဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားစွာ ပြပြီးဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ် အလိုက်ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်ကို စိစစ်ဖို့ရန် “ယထာရဟံ” ဟု မိန့်၏။ “ကာမဘုံ သားပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မှလည်း တဒါရုံကျမည်၊ ကာမပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်လျှင် မကျ” ဟူလို၊ ရှေးဆရာတို့ကား “ယထာရဟန္တိ အာရမဏဇေနသတ္တာနုရူပံ” ဟု အကြောင်း သုံးပါးလုံး စုံ-မစုံအလိုက် ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်ကို ဖွင့်ဆိုကြ၏။ အကြောင်း နှစ်ပါးကား တိုက်ရိုက်ပြပြီး၍ ထိုဆရာတို့ စကားကို စဉ်းစားကြပါလေ။

တတော ပရံ ဘဝံပါတော။ ။ ဘဝင်အစဉ်ဖြစ်နေရာဝယ် အာရုံအသစ် တစ်ခု ပေါ်လာ၍ ဝီထိစိတ်ဖြစ်ခြင်းကို “ဘဝံတော ဥဉ္ဇရဏံ=အာရုံအသစ်ကို ယူလျက် ဘဝင်မှ တက်ခြင်း” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆို၍ ဝီထိစိတ်အပြတ်တွင် တစ်ဖန် ဘဝင်ဖြစ်ခြင်းကို “ဘဝင်္ဂေါတ္တရဏံ-ဘဝင်သို့သက်ခြင်း၊ ဘဝံပါတ-ဘဝင်ဘက်သို့ စိတ်အစဉ်ကျခြင်း၊ ဘဝံပွဝေသန-ဘဝင်ဘက်သို့ စိတ်အစဉ် သက်ဝင်ခြင်း” ဟု စကားသုံးသည်။ အချုပ်မှာ-ဝီထိစိတ်ဖြစ်နေခြင်းသည် စိတ်အစဉ်တက်ကြွနေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဘဝင်အစဉ် ဖြစ်ခြင်းကား စိတ်အစဉ် ငြိမ်လျက် သက်ဝင်နိမ့်ကျ နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဘဝံပါတော-ဘဝင်၏ကျခြင်း” ဟု ဆိုရသည်။ စင်စစ်မှာ-ဘဝင်စိတ်အစဉ် ဖြစ်ခြင်းသာတည်း။ ပရမတ္ထဒီပနီကား-စိတ်အစဉ်သည် အာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ စတုတ္ထဇောတိုင်အောင် ထူထောင်တက်ကြွသကဲ့သို့ဖြစ်နေရာ ပဉ္စဇောမှ တဖြည်းဖြည်းစ၍ အကျတွင် ဒုတိယတဒါရုံ၏နောက်၌ အချိန်ကုန်သဖြင့် အလုံးစုံကျသောကြောင့် “ဘဝံပါတ” ဟု ဆိုရကြောင်းကို အဓိပ္ပာယ်ပြသည်။

စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။ ။ ပြအပ်ခဲ့ပြီးသောစိတ်များသည် အခွင့်သာလျှင် သင့်ရာမှာဖြစ်ဖို့ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ စုဝေးတည်ရှိနေသည် မဟုတ်၊ အပြင်ဘက်မှာ တစ်စုံတစ်ခုသော နေရာ၌ စုပေါင်းသိမ်းဆည်းနိုင်သူလည်း မရှိ၊ ဝတ္ထုအာရုံ မနသိ ကာရစသောဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံမိကြသောအခါကြာမှ ရုတ်ခနဲဖြစ် ပေါ်လာကြပေသည်။ ဥပမာ-နေအချိန်ကျရောက်က မီးထ၍ တောက်သော “သူရိယကာန္တာ”ခေါ်သော ကျောက်တစ်မျိုးရှိ၏။ မီးသည် နေရောင်မှာလည်း မရှိသေး၊ သူရိယကာန်ကျောက်မှာလည်း မရှိသေးချေ။ သို့သော် နေရောင်နှင့် သူရိယကာန်ကျောက်တို့ ပေါင်းဆုံမိသောအခါ ဓာတ်သဘာဝအလျောက် မီးထ၍ တောက်သကဲ့သို့တည်း။ သူရိယကာန္တာကျောက်နှင့် မှီရာဝတ္ထု၊ နေရောင်နှင့် အာရုံ၊ မီးပေါ်လာပုံနှင့် စိတ်ပေါ်လာပုံတူကြပေသည်။ ဓာတ်ဖို့ကြီး နှင့်ဓာတ်မကြီးတို့ ထိမိကြသောအခါ ဓာတ်မီးထွက်လာပုံမှာလည်း ဤနည်းပင် တည်း။

မဏိန္ဒနာတပေ အဂ္ဂိ၊ အသန္တောပိ သမာဂမေ၊

ယထာ ဟောတိ တထာ စိတ္တံ၊ ဝတ္ထာလမ္မာဒိသင်္ဂမေ။

မဏိန္ဒနာတပေ-သူရိယကာန္တာ၊ ကျောက်လောင်စာနှင့်၊ ရောင်ဝါဝင်းထိန်၊ နေအရှိန်သည်။ သမာဂမေ-အကြောင်းစုံ၍၊ ပေါင်းဆုံတွေ့သည်ရှိသော်၊ အဂ္ဂိ-မီးသည်။ အသန္တောပိ-ကျောက်ရောနေမှာ၊ မရှိသေးပါသော်လည်း၊ ဟောတိ ယထာ-ဓာတ်သဘောအလျောက်၊ ပေါ်ပေါက်ရသကဲ့သို့ တထာ-ထို့အတူ၊ စိတ္တံ-အာရုံစုစု၊ သိမှုသဘော၊ စိတ်ဟူသောဓာတ်တစ်မျိုးသည်။ အသန္တံပိ-အခွင့်သာ လျှင်၊ သင့်ရာပေါ်ရေ၊ စုဝေးသောအား၊ ထင်ရှာပြီးမဟုတ်ပါသော်လည်း၊ ဝတ္ထာ လမ္မာဒိသင်္ဂမေ-ဝတ္ထုအာရုံ၊ စသည်ဆုံ၍၊ တွေ့ကြုံကြသည်ရှိသော်၊ ဟောတိ-မကြုံစတောင်း၊ မယုံကောင်းမျှ၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍ လာရပေသ တည်း။ (သစ္စသံခိပ်)။

ဝီထိစဉ်နှင့် သရက်ဥပမာ။ ။ “ကြံညှစ်သူများ၊ တံခါးစောင့်သူ၊ ပင့်ကူ၊ ပုံမပျက်၊ မိန့်မြွက်ဌကထာ”ဟူသည့်အတိုင်း၊ အဋ္ဌသာလိနီ ဝိပါကုဒ္ဒါရကထာ ၌လာသော ဥပမာများတွင် သရက်ဥပမာကိုသာထုတ်ပြပေအံ့။

[ဆောင်] မှတ်လော့မျက်မြင်၊ ကွက်ကွက်ထင်စိတ်၊ . . . သရက်ပင်အောက်၊

လူတစ်ယောက်၏၊ ရှေ့နောက်ခေါင်းမြီး၊ ခြံ၍ပြီးသော်၊ အိပ်ပျော်
လေငြား၊ ကြွေသံအားကြောင့်၊ နီးကြားသဖြင့်၊ ခေါင်းခြံဖွင့်၍၊
ကြည့်လင့်မြင်ရာ၊ ယူကာနှိပ်စမ်း၊ ရှုကာနမ်းလျက်၊ မှည့်မှန်း
သိသော်၊ ရွှင်ပျော်သုံးစား၊ ရသာပွား၍၊ မျိုငြားလေပြီး၊ ရှေးနည်း
အိပ်အင်၊ ပမာဆင်လော့။

ဘဝင်သည်ကား၊ အိပ်သော်လားသို့၊ နီးပါးကြွေပုံ၊ အာရုံထိခိုက်၊ နီးလိုက်
သည့်ဟန်၊ အာဝဇ္ဇန်တည်း၊ ဖွင့်လှန်ကြည့်မှု၊ စက္ခုဝိညာဉ်၊
ယူငင်တစ်ခန်း၊ ပဋိစ္စန်းနှင့်၊ နှိပ်စမ်းသန္တိ-ရဏမည်၏။ မှတ်ပြီ ဝုဋ္ဌော၊
သုံးစားသောကား၊ ဇောအလားရှုင်၊ မျိုငြားလေပုံ၊ တဒါရုံမှတ်၊
နောက်ထပ်အိပ်ပြန်၊ ဘဝင်ဟန်ဟု၊ ပြင်ရန် ပြုသူ၊ မရှိမူလည်း၊
မတူရှေ့နောင်၊ ကိစ္စဆောင်လျက်၊ ဖြစ်တိုင်းပျက်၍၊ ဆက်ဆက်
စဉ်လာ၊ မမြင်ပါလည်း၊ ထင်စွာသဘော၊ စင်ကာနှောသည်။ . . ,
အဟောနိယာမပေတကား။

ဘဝင်သည်ကား၊ ပေ၊ ဘဝင်ဟန်ဟု။ ။ သတ္တဝါတိုင်း၌ ဝီထိစိတ်မဖြစ်မီ
ရှေးဦးစွာ ဘဝင်ကျနေခြင်းသည် လူတစ်ယောက်၏ သရက်ပင်အောက်၌
အိပ်ပျော်နေခြင်းနှင့်တူ၏။ ဝီထိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ရန် ပသာဒ၌ အာရုံ၏
ထိခိုက်ခြင်းသည် အနီးအပါး၌ သရက်သီးကြွေကျပုံနှင့် တူ၏။ ဘဝင်အစဉ်
ကိုဖြတ်၍ အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ရှေးဦးစွာပေါ်လာခြင်းသည် သရက်သီးကြွေကျ
သံကြောင့် နီးလာသည်နှင့် တူ၏။ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်၍ ရူပါရုံကို မြင်ခြင်း
သည် ခေါင်းမြီးခြံကို ဖွင့်၍ ကြည့်ခြင်းနှင့် တူ၏။ သမ္ပဋိစ္စိန်းစိတ်၏ ခံယူ
သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည် သရက်သီးကို လှမ်း၍ ယူငင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ သန္တိရဏစိတ်
၏ ထိုခံယူအပ်ပြီးသော အာရုံကို ကုဋ္ဌမှန်း အနိဋ္ဌမှန်း စုံစမ်းသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည်
သရက်သီးကို မှည့်မှန်း-မမှည့်မှန်း နှိပ်စမ်းခြင်းနှင့် တူ၏။ ဝုဋ္ဌောစိတ်၏ ကုဋ္ဌပဲ၊
သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌပဲဟု ပိုင်းသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် နမ်းရှုကြည့်
၍ မှည့်မှန်းသိခြင်းနှင့် တူ၏။ ဇောစိတ်၏ အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းသည်
မှည့်မှန်းသိ၍ အရသာခံလျက် စားနေခြင်းနှင့် တူ၏။ တဒါရုံစိတ်၏ ဇောနောက်
လိုက်ကာ ဇော၏အာရုံကို ယူခြင်းသည် မျိုချလိုက်ခြင်းနှင့်တူ၏။ ထို့နောက်

ဘဝင်ကျမြကျပြန်ခြင်းသည် ယခင်လူ၏ ထပ်၍ အိပ်မြဲ အိပ်ပြန်ခြင်းနှင့် တူသည်။

ပြင်ရန် ပြုသူ ၊ပေ၊ အဟောနိယာမပေတကား။ ။ ဤသို့ ဖြစ်ကြရာ၌ “သင်က ဘဝင်၏အခြားမဲ့၌ အာဝဇ္ဇန်းဖြစ်ရမည်၊ သင်ကား အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ရမည်”စသည်ဖြင့် ပြုပြင်စီမံနိုင်သူ နတ် လူ ဗြဟ္မာ တစ်စုံတစ် ယောက်မျှ မရှိချေ။ ထိုသို့မရှိပဲလျက် ပြအပ်ခဲ့သော ဥပမာအရ အာရုံ၏ ပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စ၊ အာဝဇ္ဇန်း၏ ဘဝင်အစဉ်ကို ဖြတ်ခြင်း ကိစ္စ၊ စက္ခုဝိညာဏ်၏ မြင်ခြင်းကိစ္စ စသည်ကို ကိုယ်စီကိုယ်င ချေ့နောက် မတူအောင် အသီးသီး ဆောင်ရွက်လျက် ရှည်လျားစွာ တသီတတန်းကြီး အချက် ကျအောင် ဖြစ်ပျက်နေပုံတို့သည် မျက်မြင် မဟုတ်စေကာမူ သဘာဝဓမ္မအလိုက် လွန်စွာထင် ရှားလျက်ရှိသောကြောင့် မကြံအပ် မကြံပိုင် မကြံနိုင်ဖွယ် လွန်စွာ ဆန်းကြယ်သော စိတ္တနိယာမကြီးပေတည်း။ [ဤစိတ္တနိယာမနှင့်စပ်၍ နိယာမ (၅)ပါးကိုထုတ်ပြသင့်၏။ အဋ္ဌသာလိနီ အဗျာကတ ဝိပါကပဒအဖွင့်၌ ရှုပါ။

-----*-----

မဟန္တာရုံစိတိ

ယာဝ တဒါရမဏုပ္ပာဒါ ပန အပ္ပဟောန္တာတိတကမာပါတမာဂတံ
အာရမဏံ မဟန္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဇေနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ
ဟောတိ၊ နတ္ထိ တဒါရမဏုပ္ပာဒေါ။

ယာဝတဒါရမဏုပ္ပာဒါ ၊ပေ၊ အပ္ပဟောန္တာတိတကံ။ ။ယာဝ တဒါရမ ဏုပ္ပာဒါကို အပ္ပဟောန္တ၌စပ်၊ ထင်လာသောအာရုံသည် တဒါရုံဖြစ်သည့်တိုင် အောင် (ဌိအခိုက်၌ တည်နေခြင်းငှာ) မစွမ်းနိုင်၊ “တဒါရုံ မဖြစ်ခင် ချုပ်ရမည်”ဟုလို ဆိုင်ရာဒါရ၌ မထင်နိုင်ဘဲ လွန်သွားသောအာရုံကို “အတိတက”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအတိတကသည် ပဟောန္တာတိတက အပ္ပဟောန္တာတိတကဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အတိမဟန္တာရုံလည်း မထင်နိုင်သေးဘဲ စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်ခန့်မျှ လွန်ခဲ့၏။ ထိုလွန်ခြင်းသည် တဒါရုံဖြစ်သည့်တိုင်အောင် တည်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ပဟောန္တာတိတကဖြစ်၏။ ဤမဟန္တာရုံ၏ လွန်ခြင်းကား စိတ္တက္ခဏ (၂)ချက် ခန့်. (၃)ချက်ခန့်. လွန်ခြင်းဖြစ်၍ တဒါရုံဖြစ်သည့်တိုင်အောင် တည်ခြင်းငှာ

မစွမ်းနိုင်သော အပ္ပဟောန္တာတိတကတည်း။ နောက် “အပ္ပဟောန္တာတိတက” ဟု လာသမျှ၌ ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုချည်း မှီပါ။ [န ပဟောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပဟောန္တ-မည်၏၊ အပ္ပဟောန္တ-မစွမ်းနိုင်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အတိတက-လွန်သောအာရုံတည်း၊ အပ္ပဟောန္တာတိတက-အာရုံ၊ အဟောန္တ၌ အရှေးရှိသော “ဟု” ဓာတ်၊ တစ်နည်း-“ပဟု” ဓာတ်တည်း။]

စိတ္တက္ခဏ(၂)ချက်ခန့်(၃)ချက်လွန်မှ ထင်ပုံ။ ။ အဘယ့်ကြောင့် ဤမဟန္တာရုံသည် ဥပါဒိပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ(၂)ချက်ခန့်(၃)ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာနိုင်သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား - ရူပါရုံထင်ခြင်း၏ အကြောင်း (၃)ပါးတို့တွင် ရူပါရုံဖြစ်စေ၊ စက္ခုပဿာဒဖြစ်စေ၊ အာလောကဖြစ်စေ၊ အတိမဟန္တာရုံတုန်းကလောက် အားမကောင်းသောကြောင့် ဤမဟန္တာရုံသည် ဥပါဒိပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ(၂)ချက် (၃)ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာနိုင်သည်။

နှစ်ချက်လွန် သုံးချက်လွန် ကွဲပြားပုံ။ ။ မဟန္တာရုံချင်းတူပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အချို့က(၂)ချက်ခန့် အချို့က(၃)ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-အာရုံ ပဿာဒ အာလောကတို့၏ အင်အားအလိုက်၊ အားရှိလျှင် (၂)ချက်ခန့် အလွန်တွင် ထင်လာ၍၊ ထိုမျှလောက် အားမရှိလျှင်(၃)ချက်ခန့် လွန်မှ ထင်လာနိုင်၏။

မဟန္တာရုံချည်း အမည်ရပုံ။ ။ (၂)ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာသောအာရုံ၊ (၃)ချက်ခန့် လွန်မှ ထင်လာသောအာရုံဟု နှစ်မျိုးပြားပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် မဟန္တာရုံ ချည်း နာမည်မှည့်ရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ထိုအာရုံ နှစ်မျိုးလုံးပင် ဇေနဝါရ၏အာရုံချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “မဟန္တာရုံ” ဟုနာမည်တစ်မျိုးတည်း မှည့်ခေါ်ရသည်။ [ပရိတ္တာရုံ အတိပရိတ္တာရုံများ၌လည်းဤနည်းအတိုင်းသိပါ]

နတ္ထိတဒါရမဏုပ္ပာဒေါ။ ။ ဤစကားသည် “ဇေနာဝသာနေ ဘဝင် ပါတောဝ” ၌ ဇေအနက်၏ အကျိုးရ(ဇေဝတ္ထဖလ)ကို ပြသောစကားတည်း။ “ဇေအဆုံး၌ ဘဝင်သာကျတော့၏၊ တဒါရုံ မဖြစ်တော့” ဟူလို၊

တဒါရမဏုပ္ပာဒေါ။ ။ စိတ္တက္ခဏ(၃)ချက်ခန့်လွန်မှ ထင်လာသော အာရုံ၌ သတ္တမဇောတွင်(၁၇)ချက် ရုပ်သက်စေ့သောကြောင့် တဒါရုံမျှ မကျသာလျှင် ရှိပါစေတော့ စိတ္တက္ခဏ(၂)ချက်ခန့်အလွန်တွင် ထင်လာသော အာရုံ၌ကား သတ္တမဇောနောင် ခဏငယ်တစ်ချက်ခန့် ကျန်သေးသည်ဖြစ်၍ တဒါရုံ

တစ်ကြိမ်မျှ ချထိုက်သေးသည် မဟုတ်လောဟု မေး၊ အဖြေကား- “မစားရ အရှင်း၊ စားရလျှင် ဆီထမင်း”ဟုသကဲ့သို့ တဒါရုံတို့မည်သည် မကျသာလျှင် အလျှင်းမကျ၊ ကျသာလျှင်နှစ်ကြိမ်သာ ကျရိုးရှိသောကြောင့် ထိုအာရုံပြု၍ တဒါရုံတစ်ကြိမ်မကျတော့၊

အာရုံကွဲပြားခြင်းငှာ မသင့်။ ။ တဒါရုံတို့သည် နှစ်ကြိမ်သာ ကျရိုးရှိလျှင် ပဌမတဒါရုံက မချုပ်သေးသော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍၊ ဒုတိယတဒါရုံက ချုပ်ပြီးခါစ အတိတ်ရူပါရုံကို အာရုံပြုပြီးလျှင် တဒါရုံနှစ်ကြိမ်ပင် ကျပါတော့ လားဟု မေး၊ အဖြေကား-မဂ္ဂဝီထိ၊ ဖလဝီထိ မဟုတ်လျှင် တစ်ဝီထိအတွင်း၌ ဤကဲ့သို့အတိတ်အာရုံတစ်မျိုး၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတစ်မျိုးဟု ကွဲပြားရိုးမရှိသော ကြောင့် တဒါရုံနှစ်ကြိမ်မကျထိုက်။

**ဒွိဝါရတ္တာ နိရုဒ္ဓတ္တာ၊ တဒါလမ္ပ န ဇာယတိ၊
အတီတေပိ စ အာလမ္ပေ၊ နာနာရမဏဘာဝတော၊
န ဟိ မဂ္ဂဖလာညတြ၊ နာနာရမဏသမ္ဘဝေါ။**

တဒါလမ္ပ-တဒါရုံသည်၊ ဒွိဝါရတ္တာ-နှစ်ကြိမ်ကျရိုးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ နိရုဒ္ဓတ္တာ-အာရုံက ချုပ်လေပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ န ဇာယတိ-မဖြစ်၊ အတီတေပိ စ အာလမ္ပေ-အတိတ်အာရုံ၌လည်း၊ နာနာ ရမဏဘာဝတော-အတိတ်တစ်မျိုး ပစ္စုပ္ပန်တစ်မျိုးဟု အမျိုးမျိုးအာရုံ ကွဲပြားဖွယ်ရှိ သောကြောင့်၊ န ဇာယတိ-အာရုံပြု၍မဖြစ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ မဂ္ဂဖလာ- မဂ္ဂဝီထိ ဖလဝီထိကို၊ အညတြ-ကြဉ်ထား၍၊ နာနာရမဏသမ္ဘဝေါ-တစ်ဝီထိတွင်း၌ အာရုံအမျိုးမျိုး၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ န-မရှိ။

ဤစကားစဉ်အရ မဟန္တာရုံကို အာရုံပြုလျက် တဒါရုံ မကျသော ဝီထိကိုသာ မှတ်ယူရာ၏၊ နောက်၌လည်း “ဝိဘူတေ တိမဟန္တေ စ၊ တဒါရမဏမိရိတံ”ဟု ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံများ၌သာ တဒါရုံချထိုက်ကြောင်းကို မိန့်ဦးလတ္တံ့၊ ဤကား ဆရာစဉ်ဆက် ပြောဆိုရိုး အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ “သကံ ဒွေ ဝါ တဒါလမ္ပ၊ သကိမာဝဇ္ဇနာဒယော”ဟု မိန့်ဆိုသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် မထေရ်များနှင့်၊ မူလဋီကာတို့ အလိုမှာ တဒါရုံတစ်ကြိမ်လည်း ချသင့်သေး၏၊ ဤသို့လျှင် ပကတိရိုးရာအခါမှာပင် ဇော(၆)ကြိမ် ဖြစ်နိုင်ခြင်း၊ တဒါရုံတစ်

ကြိမ်ကျနိုင်ခြင်းတို့အတွက် ဝီထိအသွားကို တစ်မျိုးစီစဉ်ရန်ရှိသော်လည်း ရောယှက်ရှုပ်ထွေး တာဝန်လေးမည်ကြောင့် လျစ်လျူရှုရတော့မည်။

-----*

ပရိတ္တာရုံဝီထိ

ယာဝ ဇေနုပ္ပာဒါပိ အပ္ပဟောန္တာတိတကမာပါတမာဂတံ
အာရမဏံ ပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဇေနမ္ပိ အနုပ္ပဇ္ဇိတာ ခွိတ္တိက္ခတ္တံ၊
ဝေါဋ္ဌပနမေဝ ပဝတ္တတိ။

ယာဝဇေနုပ္ပာဒါပိ။ ။ ဤ၌ အပိသဒ္ဒါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော တဒါရုံကို ဆည်းသော ဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း။ “တဒါရုံ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် ဌီအခိုက်၌ တည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ရုံမက ဇောဖြစ်သည့်တိုင်အောင်လည်း မစွမ်းနိုင်”ဟူလို၊ တစ်နည်း-ထိုအပိသဒ္ဒါသည် ဂရဟာဇောတကတည်း။ “ဇောဖြစ်သည့်တိုင် အောင်သော်မှလည်း ဌီအခိုက်၌ တည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ တဒါရုံဖြစ်သည့် တိုင်အောင် မစွမ်းနိုင်ကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ”ဟူလို၊ ဤပရိတ္တာရုံကို အာရုံ ပြုသော ဝီထိများကား “မြင်လိုက်ရသလိုလို၊ ကြားလိုက်မိသလိုလို၊ တွေ့မိ ထိမိသလိုလို” ဖြစ်သောအခါမျိုးဝယ် ကျသောဝီထိများတည်း။

ဝိပါကုဒ္ဒါရကထာ မူလဓိကာ။ ။ ဤပရိတ္တာရုံဝီထိ၌ “ဇောဖြစ်ခွင့်မရ၊ ဝုဋ္ဌော နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်သာ ကျသည်”ဟုအဋ္ဌကထာကြီးငယ်တို့ အမိန့်အဆို ညီကြပေ၏။ မူလဓိကာကား “ဇော (၇)ကြိမ် မစောနိုင်လျှင် တွေ့ဝေသောအခါ၊ အိပ်မက် မက်သောအခါမျိုးကဲ့သို့ ဝုဋ္ဌောနောင် ဇော(၄)ကြိမ် (၅)ကြိမ်သော် လည်း စောထိုက်၏။ ဇော(၄)ကြိမ်(၅)ကြိမ်တိုင်ရုံမျှ ကျေးဇူးမပြုနိုင် (မတည်နိုင်) သော အာရုံသည် အစကပင် ပဉ္စဒ္ဒါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့အား ကျေးဇူး မပြုသင့်ပေ၊ ဝုဋ္ဌောက ဇောအရာမှာ အမွှေခံ၍(၂)ကြိမ်(၃)ကြိမ် ဖြစ်ဖို့ရန် လည်း ဇောကဲ့သို့ အထပ်ထပ်ဖြစ်နိုင်သော အာသေဝနပစ္စည်းမျိုး မဟုတ်၊ သို့အတွက် ဝုဋ္ဌော(၂)ကြိမ်(၃)ကြိမ်ကျသော ဝါရကိုစဉ်းစားသင့်သည်ဟု မိန့်ဆို သည်။

သဒ္ဒထုံးနည်း။ ။ “ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာနံ တုနတွာနတွာဝါ” ကစ္စည်း သုတ်အရ ရှေ့က တွာပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်နောက်ကြိယာပုဒ်တို့သည် အများအားဖြင့်

ကတ္တာချင်းတူကြရသည်။ ဤ “ဇေနမ္ပိ အနုပုဇ္ဈိတာ ဝေါဋ္ဌပနမေဝ ပဝတ္တတိ” ဝါကျ၌ကား အနုပုဇ္ဈိတာဟူသော တွာပစ္စန္ဒပုဒ်၏ ကတ္တားသည် “ဇေနံ”တည်း။ “ဇေသည မဖြစ်”ဟူလို၊ ဤကဲ့သို့ တစ်ရံတစ်ခါ ကတ္တား ကွဲပြားသောအရာဝယ် တွာပစ္စယန္တပုဒ်၏ကတ္တားကို သမ္ပန်အနက်ထား၍ “၏”ဟု အနက်ဆိုပြီးလျှင် တွာပစ္စည်းကိုလည်း ဟိတ်အနက်မှာ သက်စေ၍ (တစ်နည်း-တွာပစ္စည်းနောင် ဟိတ်အနက်ရှိသော တတိယာဝိဘတ်ကို ချေ၍) “ကြောင့်”ဟုအနက်ဆိုစေလိုသည်။ ဤသဒ္ဒထုံးနည်းအရ “ဇေနမ္ပိ-ဇေ၏လည်း၊ အနုပုဇ္ဈိတာ-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒွတ္တိက္ခတ္တိ-နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်၊ ဝေါဋ္ဌပနမေဝ-ဝုဋ္ဌောစိတ်သည်သာ၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏”ဟု အနက်ဆိုရိုးပြုကြသည်။ [ပဝတ္တတိ၌ “ပရိပဝတ္တတိ”ဟု အချို့စာရှိ၏။ “ပရိပဝတ္တတိ-အဖန်ဖန်ဖြစ်၏”ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်ဆိုလျှင် အဖန်ဖန်ဖြစ် ကြောင်း”ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ဤကျမ်းက ပဝတ္တတိပါဌ်ကိုသာ အသုံးပြုလိုက်ပါသည်။]

[ဆောင်] ကတ္တားကွဲဘိ၊ မတူရှိသော်၊ မိမိကတ္တား၊ သမ္ပန်ထား၍၊ သက်ငြားဟိတ်မှာ၊ ဖြစ်တို့ရာသည်၊ . . . တွာဒိပစ္စည်းသဘောတည်း။

အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ

ယာဝ ဝေါဋ္ဌပနပုဒါ ၈ ပန အပ္ပဟောန္တာတိတကမာပါတမာဂတံ
နိရောဓာသန္နမာရမဏံ အတိပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဘဝင်္ဂစလမေဝ
ဟောတိ၊ နတ္ထိ ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ။

ယာဝ ဝေါဋ္ဌပနပုဒါ ၈ ပန ၁၆၊ အတိပရိတ္တံ နာမ။ ။ ၈ ပန၌ ပနသဒ္ဒါသည် ပရိတ္တာရုံအတွက် တစ်ပက္ခပြီး၍၊ အတိပရိတ္တာရုံပက္ခအတွက် ထွန်းပြသော ပက္ခန္တရဇောတကနိပါတ်တည်း။ စသဒ္ဒါကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအနက်များကို ပေါင်းဆည်းသော ဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း။ “တဒါရုံ ဇောတို့ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင်သာမက ဝုဋ္ဌောဖြစ်သည့်တိုင်အောင်လည်း ဌီအိုက်၌ တည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်”ဟူလို၊ အာရုံ၊ ဝတ္ထု၊ အာလောကဟူသော အကြောင်းများသည် ပရိတ္တာရုံတုန်းကလောက်မျှ အားမရှိဘဲ အလွန်အားသေးရကား ချုပ်ခါးနီးမှ ထင်လာသည့်အတွက် ထင်ပြီးသည်မှ စ၍ ရေတွက်လျှင် အလွန်နည်းပါးသော စိတ္တက္ခဏအသက်ရှိသောကြောင့် ဤအာရုံကို “အတိပရိတ္တာအာရုံ=အလွန်နည်းသော အသက်ရှိသော အာရုံ”ဟု ခေါ်သည်။

ဘဝင်္ဂစလနမေဝ ဟောတိ၊ နတ္ထိ ဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ။ ။ ဤဝါကျ၌ “နတ္ထိ ဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ”ကား “ဘဝင်္ဂစလနမေဝ”၌ ဧဝံအနက်၏ အကျိုးရ (ဧဝတ္ထဖလ) ကိုပြသော စကားတည်း။ “ဤအတိပရိတ္တာရုံထင်လာသည့်အတွက် ဘဝင်လှုပ်ရုံ သာ ဖြစ်တော့၏။ “ဤအတိပရိတ္တာရုံကို အာရုံပြုသော ဝီထိစိတ်ကား မဖြစ်နိုင် တော့ပြီ” ဟူလို၊ “ဘဝင်္ဂစလနမေဝ”အရ ဘဝင်လှုပ်လျှင် “ဒွိက္ခတ္တုံ၊ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ”နှင့် အညီ နှစ်ကြိမ်လှုပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုင်ရာဒွါရ၌ မထင်မိ စိတ္တက္ခဏေ (၁၅)ချက်ခန့်ထက်လည်း ပို၍မလွန်သင့်ဟု များစွာသောဆရာတို့ ယူကြသည်။ ထိုဆရာတို့အလို အတိတဘဝင်(၁၀)ချက်လွန်သောဝီထိ၊ (၁၁)ချက်၊ (၁၂)ချက်၊ (၁၃)ချက်၊ (၁၄)ချက်၊ (၁၅)ချက်လွန်သော ဝီထိအားဖြင့် အတိပရိတ္တာရုံ (၆)ဝီထိ ရှိရပေမည် ဖြစ်၍ ထိုဆိုကြရိုးအတိုင်းပင် ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြရပေမည်။ [အချို့ကား “ဘဝင်္ဂစလနမေဝ” ဟု သာမန်ဆိုသောကြောင့် အာရုံ မချုပ်မချင်း ဘဝင်္ဂစလနချည်း များစွာချကြသေး၏။ အတိတဘဝင် (၁၀)ကြိမ် လွန်သောဝီထိ၌ ဘဝင်္ဂစလန (၇)ကြိမ်ချရမည်-ဟူလိုသတတ်၊ ဘဝင်လှုပ်မှုသည် အာရုံမချုပ်မှုနှင့် မဆိုင်၊ အာရုံအသစ် ထင်လာသဖြင့် နှစ်ကြိမ်ခန့် လှုပ်ရခြင်းဖြစ် သည်။ လှုပ်ပြီးနောက် ဘဝင် မပြတ်လျှင် ယူမြဲဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံကိုပင် ဆက်လက်ယူသင့်၏။ ထင်လာသော အာရုံသစ်က မချုပ်မချင်း ဘဝင်မှာ ထိခိုက်နေမည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဘဝင်(၇)ကြိမ်လှုပ်ရမည်ဆိုသော ဝါဒ၌ အထက်တန်း သာကေလည်း မရှိ၊ ယုတ္တိလည်း မရချေ။]

အတ္တနောမတိ။ ။ “ဒွိက္ခတ္တုံ၊ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ” ဟူသော စကားသည် ဘဝင်ပြတ်၍ နောက်ထပ် ဝီထိစိတ် ဆက်မည့်အရာဝယ် အသုံးပြုအပ်သော စကားဖြစ်သည်။ နောက်ထပ် ဝီထိစိတ် မဆက်လျှင် ဘဝင်တစ်ကြိမ်တည်းလည်း လှုပ်သင့်သည်သာ၊ အာရုံတို့မည်သည် ဝတ္ထုရုပ် အာလောကစသော ဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့ ပြည့်စုံလျှင် မထင်အောင် တားဆီးလို့ မရ၊ သဘာဝအလိုက် မူချ ထင်ရမည်သာ၊ ထင်သည့်အခါလည်း အာရုံ ဝတ္ထု အာလောက စသည် တို့၏ အင်အားအလိုက် စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်ခန့်၊ နှစ်ချက်ခန့်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးလွန်ပြီးမှ ထင်ကြပေမည်။ သို့အတွက် “စိတ္တက္ခဏ(၁၆)ချက် အလွန်တွင် မထင်ရဘူး”ဟု မည်သူက တားဆီးနိုင်ပါအံ့နည်း၊ (၁၆)ချက်လွန်မှ ထင်လာလျှင် ဘဝင်တစ်ကြိမ်အလှုပ်တွင် ထိုအာရုံ သက်တမ်းစေ့သဖြင့် ချုပ်ပေမည်သာ။

ဤကဲ့သို့သောအရာဝယ် “ဘဝင်နှစ်ကြိမ်လှုပ်သာမှ အာရုံထင်ရမည်၊ မလှုပ်သာလျှင် မထင်ရ”ဟု အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ အမြွက်မျှ တားမြစ်ချက်မတွေ့ရ။ ဤသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာလည်း “ဘဝင်စလနမေဝ ဟောတိ”ဟု သာမညပင် မိန့်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တက္ခဏ(၁၆)ချက်အလွန်တွင် ထင်လာ၍ ဘဝင်တစ်ကြိမ်လှုပ်အပြီးတွင် ချုပ်ရသော သတ္တမ အတိပရိတ္တာရုံကိုလည်း” အလိုရှိပါသည်။

ဝုဋ္ဌောမဖြစ်လျှင် အာဝဇ္ဇန်းစသည်တို့မဖြစ်ရ။ ။ စိတ္တက္ခဏ (၁၅)ချက်တိုင်အောင် လွန်ပြီးမှထင်လာသောအာရုံ၌ အာဝဇ္ဇန်းစသည်တို့ မဖြစ်လောက်၍ မဖြစ်လျှင်ရှိပါစေတော့၊ စိတ္တက္ခဏ(၁၀)ချက်၊ (၁၁)ချက်ခန့်စသည့် အလွန်တွင် ထင်လာသော အာရုံ၌ ဝုဋ္ဌော(၂)ကြိမ် မဖြစ်သာ၍ ဝုဋ္ဌောမဖြစ်လျှင် အာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ သန္တီရဏတိုင်အောင်ကား ဖြစ်ထိုက်သေးသည်မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အာဝဇ္ဇန်းစသည်တို့ မဖြစ်ဘဲ ဘဝင်လှုပ်ရုံသာ ဖြစ်ရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား- စိတ်တို့၏ နိယာမဓမ္မတာကို ဘုရားရှင်သာလျှင် ပိုင်နိုင်စွာ သိတော်မူသည်၊ ဘုရားရှင်အလိုတော်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာတို့၌ ထုတ်ဖော်လေ့ရှိ၏။ သို့အတွက်ဘဝင်ကို ပြန်လည်စေနိုင်(ပြတ်စေနိုင်)သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်လျှင် ဝုဋ္ဌောသို့ မရောက်ခင် စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုင်း သန္တီရဏအခိုက်၌ တန့်ရပ်၍ စိတ်အစဉ်ပြန်နစ်ရိုး(ပြတ်စဲရိုး)မရှိ”ဟု အဋ္ဌသာလိနီ မိန့်သည့်အတိုင်းသာ မှတ်သင့်ပါသည်။

အဋ္ဌသာလိနီ။ ။ ကြိယာမနောဓာတုယာ ဘဝင်ေ အာဝဋ္ဋိတေ ဝေါဋ္ဌပနံ အပါပေတွာ အန္တရာ စက္ခုဝိညာဏေ ဝါ သမ္ပဋိစ္ဆနေ ဝါ သန္တီရဏေ ဝါ ဌတွာ နိဝတ္တိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ-ဝိပါကုဒ္ဓါရကထာ။

-----*-----

နိဂုံးဝါကျ

ဣစ္ဆေဝံ စက္ခုဒွါရေ တထာ သောတဒွါရာဒီသု စေတိ၊ သဗ္ဗထာပိ ပဉ္စဒွါရေ တဒါရမဏဇဝနဝေါဋ္ဌပနမောဃဝါရသင်္ခါတာနံ ဝတုန္တံ ဝါရာနံ ယထာက္ကမံ အာရမဏဘူတာ စတုဓာ ဝိသယပွဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣစ္ဆေဝံ စက္ခုဒွါရေ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ဤစကားရပ်ကား နိဂုံးစကားတည်း၊ ထိုနိဂုံး၌ ပါဠိလျှောက်အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြု၍ပြခဲ့ပြီ၊ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌

နောက်ဆုံးဝါရကိုသာ မောယဝါရဟုခေါ်သော်လည်း အဋ္ဌသာလိနီ၌ကား တဒါရုံမှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် ဇေနဝါရကိုလည်း မောယဝါရ၊ ဇောမှကင်း ဆိတ်သောကြောင့် ဝေါဋ္ဌပနဝါရကိုလည်း မောယဝါရဟုခေါ်သည်။

မောယဝါရ၏ အာရုံ။ ။ “စတုန္ဒ ဝါရာနံ အာရမဏဘူတာ”အရ “တဒါရမဏဝါရ၏ အာရုံ”စသည်ဆိုရာ၌ တဒါရမဏဝါရစသည်က ထိုအာရုံကို အာရုံပြုသောကြောင့် သင့်လျော်ပါ၏။ “မောယဝါရ၏အာရုံ”ဟု ဆိုရာ၌ကား မောယဝါရက ထိုအာရုံကို အာရုံမပြုသောကြောင့် မသင့်နိုင်သည် မဟုတ်ပါ လောဟု မေး၊ အဖြေကား-“မောယဝါရ၏အာရုံ”ဟူရာ၌ မောယဝါရက အာရုံပြု အပ်သောအာရုံ” ဟုအဓိပ္ပာယ် မမှတ်သင့်၊ မောယဝါရဖြစ်ဖို့ရာ ထင်လာသော အာရုံဖြစ်၍ “မောယဝါရ၏ + အာရုံ”ဟုခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာကျော်။ ။ “လဘတိ မာရော အာရမဏံ”ဟူသော (မဟာဝဂ္ဂ- သတိပဋ္ဌာနသံယုတ်)ပါဠိတော်၌ အာရမဏသဒ္ဒါသည် ပစ္စယ(အကြောင်း ဟူသော) အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့၊ ဤအာရမဏဘူတာဝယ် အာရမဏ သဒ္ဒါလည်း ရှေ့(၃)ဝါရနှင့်တွဲစပ်ခိုက် အာရုံဟူသော အနက်ကို ဟော၍၊ မောယဝါရနှင့် တွဲစပ်ခိုက်မှာ “အကြောင်း”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သို့အတွက် “မောယဝါရဟုခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်” အတိပရိတ္တာရုံကို” မောယဝါ၏အာရုံ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုသည်။

ဆက္က(၆)ရပ်နှင့်ယှဉ်စပ်ပြခြင်း။ ။ “ဆ ဝတ္ထုနိ ဆ ဒွါရာနိ ဆ အာရ မဏာနိ ဆဝိညာဏာနိ ဆ ဝိထိယော ဆဓာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ စေတိ ဝိထိသင်္ဂ- ဟေ ဆ ဆက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ”ဟု ဆက္က(၆)ရပ်၏ ဝိထိခန်း၌ အရေးတကြီး သိထိုက်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုဆက္က(၆)ရပ်ကို အကျဉ်းချုပ် ယှဉ်စပ်ပြအံ့၊ စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံသည် အတိမဟန္တ ဝိသယပ္ပဝတ္တိအဖြစ်ဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မဟန္တစသော ဝိသယပ္ပဝတ္တိအဖြစ်ဖြင့်သော် လည်းကောင်း ထင်လာသည်ရှိသော် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် စက္ခုဝတ္ထုကိုမှီ၍၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော စိတ်များကလည်း ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍ဖြစ်ကြသည်၊ ထိုဝိထိကို စက္ခုဒွါရထင်လာသော အရုံကို စွဲ၍ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုဒွါရဝိထိ ဟုလည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏ်အထူးပါသောကြောင့် ထိုဝိညာဏ်ဖြင့်မှတ်သား၍ စက္ခုဝိညာဏ်ဝိထိဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ရသည်။

ဤသို့လျှင် စက္ခုဒွါရဝီထိအတွက် စက္ခုဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထု၊ စက္ခုဒွါရ၊ ရူပါရုံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ စက္ခုဒွါရဝီထိ(စက္ခုဝိညာဏဝီထိ)နှင့်တကွ အတိမဟန္တစသော ဝိသယပွဲဝတ္ထိ(၄)ပါးကို သိမှသာ စက္ခုဒွါရဝီထိဆိုင်ရာကို စုံလင်စွာ သိရာရောက်သည်။ သောတဒွါရဝီထိစသည်၌လည်း နည်းတူ။

ဝမ်းတွင်းအောင်းစဉ် ဝီထိများ။ ။ အမိဝမ်း၌ ဤပဉ္စဒွါရဝီထိများ ဖြစ်ထိုက်-မဖြစ်ထိုက်ဟု စိစစ်လေ့ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဝဇီရာရာမဆရာတော်၏ မေးမြန်းချက်အရ ပရမတ္ထသရူပဘောဒနီကျမ်း၏ အဆုံးအဖြတ်ကို အကျဉ်းမျှရေးသားပေအံ့။-စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဤအကြောင်း(၄)ပါးစုံမှ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုတွင် အမိဝမ်း၌ အာလောက(အရောင်အလင်း) မရှိ၍ စက္ခုဒွါရဝီထိမဖြစ်နိုင်။ [“အန္တော ကုစ္ဆိယံ ဟိ စက္ခုဝိညာဏံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ” သုတ်မဟာဝဂ္ဂ-မဟာပဒါနသုတ်အဋ္ဌကထာ။] အတောင်တစ်ရာနှစ်ရာရှိသော သစ်တုံးကြီး၏ အရင်း၌ နားကိုကပ်၍ တစ်စပ်တည်းထားလျှင် သစ်တုံးဖျားက တိုးတိုးသာသာ ခေါက်သည့်အသံကို ကြားနိုင်သောကြောင့် အမိဝမ်းတွင်း၌ နေသောသူငယ်၏ သောတပသာဒရုပ်များ ပြည့်စုံလုံလောက်သောအခါ သူငယ်၏ နားနှင့်နီးကပ်လျက်ရှိသော အူတွင်း အူပက ဝမ်းရုတ်သံ ဝမ်းဗိုက်၌ ထိခိုက် ရိုက်နှက်သံများကို အာရုံပြု၍ သောတဒွါရဝီထိကား ဖြစ်သင့်ပေသည်။ အမိဝမ်းတွင်းမှာနေခိုက် အသက်မရှူနိုင်၊ အသက်မရှူက ဂန္ဓာရုံသည် နှာခေါင်းတွင်းသို့မရောက်နိုင်သောကြောင့် ယာနဒွါရဝီထိဖြစ်ဖွယ်မရှိ၊ ဇိဝှါပသာဒ ပြည့်စုံလုံလောက်သည့်အခါ သူငယ်၏ခံတွင်း၌ အဆင်သင့်ရှိသော အာရည် လျှာရည်တို့အတွက်ကြောင့် ဇိဝှါဒွါရဝီထိကား ဖြစ်နိုင်ရန်ရှိသည်။ ကာယဒွါရဝီထိဖြစ်ဖို့ရာ ထိခိုက်ဖွယ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတွေ အမိဝမ်းတွင်းမှာပင် အပြည့်အစုံ ရှိသောကြောင့် ယုံမှားဖွယ်မရှိပြီ။

ဤသို့လျှင် သောတ ဇိဝှါ ကာယဒွါရဝီထိတို့ အမိဝမ်းတွင်းတုန်းကပင် ဖြစ်နှင့်ကြသော်လည်း၊ စက္ခုဒွါရဝီထိ ယာနဒွါရဝီထိတို့တွင် အမိဝမ်းမှထွက်ပြီး နောက် အရည်အမြေများ ကင်းစင်၍ မျက်စိပွင့်မှ စက္ခုဒွါရဝီထိတို့ဖြစ်နိုင်ကြ၊ ထွက်သက်ဝင်သက် လေမှန်မှန်နှင့် အနံ့ကို ခံယူနိုင်လောက်အောင် နှလုံးသွင်းမှု မနသိကာရရှိသည့်အခါကျမှ ယာနဒွါရဝီထိတို့ဖြစ်နိုင်ကြသဖြင့် “ဗဟိနိက္ခန္တ ကာလေပိ န တာဝ ဣန္ဒြိယာနိ သကိစ္စကာရိနိ ဟောန္တိ”ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ

မိန့်ဆို ရပေသည်။ [ဗဟိနိက္ခန္ဓကာလေပိ-အမိဝမ်းမှအပြင်အပသို့ ထွက်ပြီးရာ ကာလ၌လည်း၊ ကုန္ဒိယာနိ-စက္ခုစသော ကုန္ဒေတို့သည်၊ သက်စွကာရီနိ-ကိုယ့်ကိစ္စ ကို ပြုလေ့ရှိကုန်သည်၊ န တာဝ ဟောန္တိ-မဖြစ်နိုင်ကုန်သေး၊ အတော်ကြာမှဖြစ် သည်-ဟူလို၊] “ဝမ်းတွင်းအောင်းစဉ်၊ ဝီထိယှဉ်၊ ပဉ္စဒွါရကျလိမ့်နည်း”ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ စွယ်စုံကျော် ထင်အဖြေကျမ်း၌ကား မဆိုင်ရာကို သာဓကပြုလျက် “အမိဝမ်းတွင်းနေခိုက် ပဉ္စဒွါရ ဝီထိ တစ်ခုမျှမကျ”ဟုဖြေဆို မှားလေသည်။

မနောဒွါရဝီထိ

မနောဒွါရေ ပန ယဒိ ဝိဘူတမာရမဏံ အာပါတမာဂစ္ဆတိ၊ တတော
ဘဝင်္ဂစလနမနောဒွါရာဝဇ္ဇနဇဝနာဝသာနေ တဒါရမဏပါကာနိ ပဝတ္တန္တိ
၊ပေ၊ နတ္ထိ တဒါရမဏုပ္ပာဒေါတိ။

မနောဒွါရ။ ။ “ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရနှစ်ဌာန၌ တစ်ပြိုင်နက်ထင် လာနိုင်သည်”ဟု ဆိုခဲ့ရာ၌ ပါဝင်သော မနောဒွါရသည် စက္ခုဒွါရနှင့် တွဲ၍ ထင်ရာ မိဿကမနောဒွါရတည်း၊ ဤနေရာ၌ မနောဒွါရကား ထိုကဲ့သို့ တွဲဖက်မပါ မနောဒွါရချည်း သက်သက်သာတည်း၊ [“တတော ပရံ ဘဝင်္ဂစလန”ဟု ရှေးပါဠိရှိ၏၊ ထင်ပြီးနောက်မှ ဘဝင်လှုပ်သည်မဟုတ်၊ ထင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် လှုပ်သောကြောင့် တတောနောက်၌ ပရံ မပါသင့်၊ ထို့ကြောင့် “တတော ဘဝင်္ဂစလန”ဟု ဆိုပါသည်။]

ဝိဘူတ အဝိဘူတဟု နာမည်တပ်ပုံ။ ။ ဝိသယပွဝတ္တိကို နာမည်တပ် ရာ၌ အဘယ့်ကြောင့် ပဉ္စဒွါရဝယ် အတိမဟန္တစသည်ဖြင့် နာမည်တပ်၍၊ မနောဒွါရဝယ် ဝိဘူတ အဝိဘူတဟု နာမည်တပ်ရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေ ကား-ပဉ္စဒွါရဝယ် အာရုံထင်လာ၌ စိတ်၏အစွမ်းမဟုတ်၊ အာရုံ၏အစွမ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် မိမိ၏အစွမ်းကို အစွဲပြု၍ အတိမဟန္တစသည်ဖြင့် နာမည်တပ်ရသည်၊ မနောဒွါရဝယ် အာရုံထင်ရာ၌ကား အာရုံ၏အစွမ်း မဟုတ်၊ စိတ်၏အစွမ်းသာ များသည်၊ (ကံစွမ်း တန်ခိုးစွမ်း စသည်များလည်းရှိပါသေး၏၊) ထို့ကြောင့် စိတ်စသည်တို့ကို အစွဲပြု၍ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံဟု နာမည်တပ်ရပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ပဉ္စဒွါရဝယ် ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံတို့ ရှေးရှုရောက်နေလျှင် မကြည့်ချင်လည်း မနေရ၊ မကြားချင်လည်း မနေရ၊ အာရုံအစွမ်းကြောင့် မြင်ရ ကြားရလေတော့ သည်၊ ထင်ရာ၌လည်း အာရုံ၏အစွမ်းကောင်း-မကောင်းလိုက်၍ အနှေးအမြန်

ကွဲပြားရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ထင်သည်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် အလွန်များသော စိတ္တဏရုံ သောအာရုံကို အတိမဟန္တာရုံ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် မိမိ၏အစွမ်းကို အစွဲပြု၍ နာမည်တပ်ရသည်။ မနောဒွါရ၌ကား စိတ်၏အစွမ်းကို လိုက်၍ အာရုံ ထင်ရှား-မထင်ရှား ကွဲပြားလေသည်။ မှန်ကိုကြည့်ရာ၌ မှန်ကြည်လျှင် လူရိပ် ထင်ရှား၍၊ မှန်မကြည်လင်မူ လူရိပ်ထင်မရှားသကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်က သမာဓိအား ကောင်း၍ ကြည်လင်လေ အာရုံထင်ရှားလေဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်၏အစွမ်းကို အစွဲပြု၍ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံဟု နာမည်တပ်ရပေသည်။ [ဋီကာကျော်၌ကား မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံသည် အတိတ်အနာဂတ်အာရုံများလည်း ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ အတိမဟန္တစသောနာမည်ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသော ကြောင့် ဝိဘူတ၊ အဝိဘူတအားဖြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ရကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုလေသည်။]

(၄)မျိုး(၂)မျိုးခွဲပုံ။ ။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ အဘယ်ကြောင့် ပဉ္စဒွါရ၌ ဝိသယပ္ပဝတ္ထိ(၄)မျိုး ပြား၍၊ မနောဒွါရ၌ (၂)မျိုးသာ ပြားရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-စိတ်အစဉ် (ဝါရ)ကို စွဲ၍ ပဉ္စဒွါရ၌ ဝိသယပ္ပဝတ္ထိ (၄)မျိုး၊ မနောဒွါရ၌ ဝိသယပ္ပဝတ္ထိ (၂)မျိုး ပြားရသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ပဉ္စဒွါရ၌ စိတ်ဖြစ်ပုံ အလှည့်အကြိမ်သည် တဒါရမဏဝါရ၊ ဇေနဝါရ၊ ဝေါဠပနဝါရ၊ မောဃဝါရ (၄)မျိုးရှိ၏။ ထို(၄)မျိုးအားလျော်စွာ ဝိသယပ္ပဝတ္ထိကိုလည်း (၄)မျိုးခွဲခြားရသည်။ မနောဒွါရ၌ကား တဒါရမဏဝါရ ဇေနဝါရဟု (သင်္ဂဟဆရာအလို)(၂)မျိုးသာရှိ၏။ သို့အတွက် ထိုဝါရအားလျော် စွာ ဝိသယပ္ပဝတ္ထိကိုလည်း ဝိဘူတ အဝိဘူတဟု (၂)မျိုးသာ ခွဲခြားရပေသည်။ [သင်္ဂြိုဟ်အလိုက်ဖြေဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ဝီထိဆိုရိုး၌ အမျိုးမျိုး ပြထားသည်။]

ပရမတ္ထဒီပနီအဆို။ ။ ပရမတ္ထဒီပနီ၌ကား မနောဒွါရ၌လည်း အလွန်ထင် ရှားသော အတိဝိဘူတာရုံ၊ ထင်ရှားသော ဝိဘူတာရုံ၊ မထင်ရှားသော အဝိဘူတာရုံ၊ အလွန်မထင်ရှားသော အတိအဝိဘူတာရုံဟု အာရုံ(၄)မျိုးခွဲခြား၍ စိတ်အကြိမ်ကိုလည်း တဒါရမဏဝါရ ဇေနဝါရ ဝေါဠပနဝါရ မောဃဝါရဟု ပဉ္စဒွါရနည်းအတိုင်း (၄)မျိုးပင်ခွဲခြားသေး၏။ ထိုဒီပနီ၌ အာရုံကို အတိဝိဘူတာရုံ စသည်ဖြင့် အမည်တပ်သည်မှာ ကျမ်းဂန်လာမဟုတ်သော်လည်း မှည့်ခေါ်နိုင်၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတွင် ဆုံးသော ဝီထိကို ဝေါဠပနဝါရဟုခေါ်လိုပေသည်။ ဤဝေါဠပနဝါရကား သင်္ဂြိုဟ် ကျမ်းမှာ မလာသော်လည်း ဉာဏဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌

တိုက်ရိုက်လာပေသည်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဝီထိစိတ်လုံးဝမပါပဲ ဘဝင်လှုပ်ရုံသာလှုပ်သော မောဃဝါရနှင့် အတိအဝိဘူတာရုံကိုကား စဉ်းစားထိုက်၏။ ထိုဒီပနီကား အိပ်ပျော်တုန်းမှာပင် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံတစ်ပါးပါးအပြင် အခြား အာရုံများလည်း အမြဲထင်နေသည်ဟု ယူ၏။ ထိုသို့အယူရှိသည်အားလျော်စွာ ဘဝင်လှုပ်ရုံမျှဖြင့်သာ ကွယ်ပျောက် ရသော အာရုံတို့လည်း အများအပြားပင် ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆလေသည်။ ဤကျမ်း အလိုကား-မနောဒွါရ၌ အာရုံတို့သည် စိတ်စသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာရ၏။ ထိုစိတ်အစွမ်း စသည်ကြောင့် ထင်လာရသော အာရုံတို့သည် (အယုတ်သဖြင့် ဓာတ်ချောက်ချားမှုကြောင့် ထင်ရသော အာရုံများပင် ဖြစ်စေကာမူ) အာဝဇ္ဇာန်း သို့မရောက်ဘဲ ဘဝင်လှုပ် ရုံမျှ ချုပ်ပျောက်ကြရမည်မှာ သင့်ဖွယ်ရာ မဟုတ်ချေ။ အိပ်ပျော်နေတုန်း၌လည်း ဘဝင်စိတ်တို့ ယူနေကျဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်အာရုံတစ်ပါး အခြားအာရုံများ ထင်လာနိုင်ဖွယ်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ထိုဒီပနီပြုအပ်သော မောဃ ဝါရနှင့် အတိအဝိဘူတာရုံကို စဉ်းစားသင့်သည်။

မနောဒွါရ၌ ထင်နိုင်သောအာရုံများ။ ။ မနောဒွါရ၌ လွန်လေပြီးသော အတိတ် ရုပ်နာမ်တရား၊ မဖြစ်သေးသော အနာဂတ် ရုပ်နာမ်တရား၊ ဖြစ်တုန်း ဆဲဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်နာမ်တရား (ပဉ္စဒွါရ၌ ထင်လာတတ်သည့် ရူပါရုံ စသောအာရုံ(၅)ပါးလည်း ပါဝင်သည်။) ထင်းရှူးမရှိသော ပညတ်အမျိုးမျိုး အလွန်သိမ်မွေ့ကဲနဲသော နိဗ္ဗာန်တရားများလည်း ထင်လာနိုင်ကြသည်။ ထိုသို့ ထင်လာခြင်း၏ အကြောင်းများကား-

[ဆောင်] တွေ့-အကြား၊ နှစ်ပါးရယ်နှင့် စပ်၍ကြုံ . . . သဒ္ဓါယု-ကိုယ်အကြိုက် ကယ်နှင့်၊ ခြင်းရာကို ကြိုကာနှိုက်၊ ကိန်းဆိုက်အာရုံ၊ ဉာဏ်အမှု- ကြုံရ၍နှစ်သက်ပုံ၊ ကံအဟုန်တန်းခိုး၊ . . . ဓာတ်ခေါ်ဘံ၊ နတ်များငယ် ဆော်ဖန်လို့၊ လျော်ကန်တော်မှန်သိတာကြောင့်၊ ဘဝင်မှာ ထင်လာ ငြိရတယ်၊ ကျမ်းရှိလက်ရိုး။

တွေ့။ ။ ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ တွေ့ခဲ့ရသောကြောင့်လည်း မနောဒွါရ၌ အာရုံထင်လာတတ်၏။ ဒိဋ္ဌ (တွေ့)ဟူသောစကား၌ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ မြင်ခဲ့ရ၊ ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ ကြားခဲ့ရ၊ ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ နမ်းခဲ့ရ၊ စားခဲ့ရ၊ တွေ့ထိခဲ့ရ၊ သိခဲ့ရသမျှ

အာရုံအားလုံးတည်း၊ ဒိဋ္ဌတွေ့ ကြုံခဲ့ရပြီးနောက် ထိုအာရုံများကို ပြန်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ ထိုတွေ့ကြုံခဲ့ဖူးသော အာရုံများသည် ဘဝင်ဟူသော မနောဒွါရ၌ ထင်လာတတ်သည်-ဟူလို။

အကြား။ ။ သူတစ်ပါးတို့ပြောသံဟောသံကို ကြားဖူးခြင်းဟူသော သုတကြောင့်လည်း ထင်လာတတ်၏။ သုတ(အကြား)ဟူရာ၌ သူတစ်ပါးတို့ တစ်ဆင့်ဟောပြောအပ်သော ရူပါရုံ၏ အကြောင်းအရာ၊ သဒ္ဓါရုံ၏ အကြောင်းအရာ၊ ဂန္ဓာရုံ၏ အကြောင်းအရာ၊ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဓမ္မာရုံတို့၏ အကြောင်းလည်း ထိုပြောဟောရာတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာတို့သည် ပြန်၍ဆင်ခြင်သော အခါ (မမြင်ဘူးဘဲလျက်) ဘဝင်မှာ ထင်လာကြသည်။

နှစ်ပါးရယ်နှင့် စပ်၍ကြုံ။ ။ ဒိဋ္ဌ သုတနှစ်မျိုးနှင့် ဆက်သွယ်နေသော ဥဘယသမ္ပန္နခေါ် အာရုံမျိုးလည်း ထင်လာတတ်၏။ “အာရုံတစ်ခုခုကို ကိုယ်တိုင် တွေ့ဖူးသည့်အခါ၊ သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်စကားကြားဖူးသည့်အခါ၊ ထိုတွေ့ရ ကြားရသော အာရုံများနှင့်တူသော မတွေ့ မကြားအပ်ဘူးသော အာရုံများလည်း ထင်လာတတ်သည်” ဟူလို၊ တူသော အာရုံသာမက၊ တွေ့ရမြင်ရသောအာရုံနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အာရုံများလည်း ဆက်သွယ်၍ ထင်လာတတ်သည်သာ။

သဒ္ဓါယုံ။ ။ သူတစ်ပါးက အဆန်းတကြယ် ပြောဟောလျှင် တွေးတော ဆင်ခြင်မှု မရှိဘဲ တစ်ခါတည်းပုံ၍ ယုံကြည်လိုက်ခြင်းကြောင့်လည်း မှားသည် ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ၊ ထိုပြောသမျှ ဟောသမျှအာရုံတွေသည် နောင်အခါ မနောဒွါရမှာ ထင်လာတတ်သည်။ [သဒ္ဓါဟူရာ၌ သဒ္ဓါစစ် သဒ္ဓါတု အားလုံးပါဝင် သည်။]

ကိုယ်အကြိုက်။ ။ ပါဠိလို “ရုစိ” ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော မိမိကြိုက်နှစ် သက်ရာ အာရုံများလည်း မြင်ဖူး ကြားဖူး မဟုတ်ဘဲလျက် မိမိနှစ်သက်မှု (ရုစိ) ကြောင့် ဘဝင်မှာ ထင်လာတတ်သည်။

ခြင်းရာကို ကြံကာနှိုက်။ ။ ပရမတ္ထတို့၏ အခြင်းအရာသဘောကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းသည် ပါဠိလို “အာကာရပရိဝိတက္က” မည်၏။ ထိုအာကာရပရိဝိတက္ကကြောင့် ပရမတ္ထတရားတို့၏ အခြင်းအရာ အာကာရအမျိုးမျိုးသည် ဘဝင်မှာ ထင်လာတတ်၏။ [လက္ခဏာရသ ပစ္စုပ္ပန် တွင် ပစ္စုပ္ပန်ထင်ခြင်းမျိုးပင်တည်း။]

ဉာဏ်အမူ-ကြံရှု၍ နှစ်သက်ပုံ။ ။ ဘယ်အရာမဆို ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်း ကြံရှုလျက် နှစ်သက်ကျေနပ်မှုကို ပါဠိလို “ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်ကြည့်ရှုလျက် နှစ်သက်ကျေနပ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အာရုံများ လည်း ဘဝင်မှာ ထင်လာတတ်သည်။ [ဒိဋ္ဌိ-ဉာဏ်+နိဇ္ဈာန-စူးစမ်းခြင်း ရှုဆင်ခြင်ခြင်း၊ ခန္တိ-နှစ်သက် ကျေနပ် ဆုံးဖြတ်မှု။]

ကံအဟုန်တန်ခိုး။ ။ မရဏာသန္ဓေအခါကဲ့သို့ ကံအဟုန်၏အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ တန်ခိုးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းဆောင်ပြုမှုကို “ဣဒ္ဓိဗလ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဣဒ္ဓိဗလခေါ်သော တန်ခိုး၏ အစွမ်းကြောင့်လည်း ကောင်း ထင်လာတတ်သည်။

ဓာတ်ခေါဘံ၊ နတ်များငယ်ဆော်ဖန်လို့။ ။ သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေစသော ဓာတ်တို့၏ ချောက်ချားမှုကို ပါဠိလို “ဓာတုက္ခောဘ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဓာတ်ချောက်ချားမှုကြောင့် ဆောင်းအခါ၌ ကတောက်ကတက် အိပ်မက်မက်ခြင်း၊ ရူးသွပ်လျက် အမျိုးမျိုးထင်မြင်နေခြင်း စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါဠိလို “ဒေဝတောပသံဟာရတာ” ဟု ခေါ်ရသော နတ်တို့၏ ဖန်ဆင်း ဆောင်ပြုမှုကြောင့်လည်းကောင်း အာရုံအမျိုးမျိုး ထင်လာတတ်၏။

လျော်ကန် တော်မှန် သိတာကြောင့်။ ။ သစ္စာလေးပါးကို ပိုင်နိုင်စွာ မဟုတ်သေးဘဲ အရိပ်အရောင်မျှ လျော်ကန်အောင် သိမှုကို “အနုဓာေ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုအနုဓာေကြောင့်လည်းကောင်း၊ သစ္စာလေးပါးကို မှန်ကန်ပိုင်နိုင်စွာ သိမှုကို “ပဋိဝေေ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုပဋိဝေေကြောင့်လည်းကောင်း၊ သစ္စာလေးပါးတို့ ရှေးက မမြင်မကြားဘူးဘဲလျက် ထင်လာတတ်၏။ ဓမ္မစကြာ၌ “ပုဗ္ဗေ အနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ” စသည်ဖြင့် ပြတော်မူသည့်အတိုင်း ဘုရားရှင်၌ သစ္စာလေးပါးတို့ ထင်ထင်ရှားရှား ထင်လာရသည်မှာ ဤပဋိဝေေ အသိပင်တည်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့် မနောဒွါရ၌ ထင်လာခြင်း၏ အကြောင်းတွေများစွာရှိပေသည်။ ဤကား အဋ္ဌသာလိနီ မူလဋီကာဟူသော လက်ရိုးကျမ်းတို့ အမိန့်အဆိုများပေတည်း။

စိတ်၏အစွမ်းသတ္တိ။ ။ ထိုပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြောင်းအမျိုးမျိုး ကြောင့်ထင်လာရာဝယ် ဣဒ္ဓိဗလ ဒေဝတောပသံဟာရ ဓာတုက္ခောဘတို့ကြောင့်

ထင်လာရာ၌ စိတ်၏ အစွမ်းသတ္တိကို မသိသာသော်လည်း၊ အခြားသော အကြောင်းများကြောင့် ထင်လာရာ၌ကား စိတ်၏ အစွမ်းသတ္တိသည် အတော် သိသာ၏။ စိတ်သည် အာရုံနှင့် ကင်း၍ စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ မဖြစ်နိုင်၊ “အာရမဏန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမဏံ” အရ အာရုံသည် စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာဌာန ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် စိတ်သည် အာရုံကို အဆင်သင့်ရလျှင် ရစေ၊ အဆင်သင့် မရလျှင် အာရုံကို မတွေ့တွေ့အောင် ရှာ၏။ ထိုသို့ ရှာရာ၌ ဝိတက် စေတနာ မနသိကာရစေတသိက်များသည် အရာရောက်သော အဖော်သဟဲများ ဖြစ်ကြသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုစေတသိက်များနှင့်တွဲဖက်၍ အလိုရှိရာအာရုံကို ရှာဖွေနေစဉ် မဆိုင်သောအာရုံ၊ ဆင်တူရိုးမှား အာရုံများကိုလည်း တွေ့ရ သိရ၏။ ဥပမာ- ကျမ်းဂန်၏လေးနက်သော အဓိပ္ပာယ်ကို ရှာဖွေစဉ် အမှားအဓိပ္ပာယ်၊ ဆင်တူ ရိုးမှား အဓိပ္ပာယ်များကိုလည်း တွေ့ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို မှန်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းနေစဉ် (နိဗ္ဗာန်ကိုရှာဖွေနေစဉ်) နိဗ္ဗာန်ကို မတွေ့ခင် အမျိုးမျိုးသော အာရုံများကို တွေ့ရမြင်ရ သိရသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။ ထိုကဲ့သို့ မဆိုင်သော အာရုံများကို တွေ့ရသည်မှာလည်း စိတ်က ရှာဖွေသည့်အတွက် တွေ့ရသော ကြောင့် စိတ်၏ အစွမ်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ရှာဖွေရာ၌ စိတ်သည် အာရုံရှိရာ အရပ်သို့ ရောက်အောင်လည်း သွားသည်မဟုတ်၊ အာရုံကိုလည်း မိမိအထံသို့ ရောက်အောင် ဆွဲငင်၍ မယူနိုင်၊ သို့ရာတွင် ပြခဲ့သော ဒိဋ္ဌ သုတ စသော အကြောင်းကြောင့် ဘဝတည်းဟူသော မနော၌ အမျိုးမျိုးထင်မြင်အောင် ကြံဆောင်စိတ်ကူးနိုင်သည်မှာ ဝိတက် ဝိစာရ မနသိကာရဟူသော အဖော် ကောင်းများကို ရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အတိတ်ဘဝ ချထိုက်/မချထိုက်။ ။ “ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတကံ”စသည် ကို မဆိုဘဲ “ယဒိ ဝိဘူတာမာရမဏံ အာပါတမာဂစ္ဆတိ”ဟူသာ ဆိုခြင်းကြောင့် မနောဒွါရဝိထိများ၌ အတိတ်ဘဝချထိုက်-မချထိုက်ကို စိစစ်လေ့ရှိရကား ဤကျမ်း၏ အလိုကိုလည်း ပြဆိုဦးအံ့-စိတ် စေတသိက်တို့သည် ပင်ကိုက စိတ္တက္ခဏာတစ်ချက်ခန့်မျှသာ အသက်ရှည်၏။ သို့အတွက် စိတ် စေတသိက် အာရုံထင်လာရာ၌ အတိတ်ဘဝ မချထိုက်၊ အတိတ်ရုပ်တရားတို့သည်

ချုပ်ကွယ်လေပြီ။ အနာဂတ် ရုပ်တရားတို့ကား လုံးဝ မဖြစ်ကြသေး။ ပညတ်တရားတွေမှာ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အထင်အရှားမရှိကြ။ နိဗ္ဗာန်တရားသည်လည်း ဥပါဒ်ခြင်းသဘောရှိသော တရားမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အတိတ် အနာဂတ် ရုပ်တရားနှင့် ပညတ် နိဗ္ဗာန်တို့ ထင်လာရာ၌လည်း ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏာ မည်မျှလွန်မှ ထင်လာသည်ဟု ဆိုဖွယ် မရှိရကား အတိ တဘဝင် ချဖွယ် မလို။

ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်။ ။ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ရစကောင်းသော ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်များအတွက် စိစစ်ဖွယ်ရှိသေး၏။ စိစစ်ပါဦးအံ့-ဝိညတ်ဒွေးနှင့် လက္ခဏာရုပ်(၄)ခုတို့သည် ရုပ်တို့ ထုံးစံအတိုင်း စိတ္တက္ခဏာ(၁၇)ချက် အသက်မရှည်ကြပေ။ အာကာသဓာတ် ဟူသော ပရိစ္ဆေဒရုပ်လည်း ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အထင်အရှားရှိစကောင်းသော ပရမတ် အစစ် မဟုတ်။ လဟူတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာတို့လည်း ရုပ်တရားတို့၏ ထူးထွေသော အခြင်းအရာ အာကာရမျှသာတည်း။ အတိအလင်း ရှင်းရှင်းပြောရလျှင် ယခုပြအပ်ခဲ့ သော အနိပ္ပန္နရုပ်(၁၀)ပါးသည် ပရမတ် မဟုတ်၊ ပညတ်တွေသာ တည်း။ [ပညတ်ဖြစ်ပုံမှာ ရုပ်ပိုင်း၌ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။] ထို့ကြောင့် အနိပ္ပန္နရုပ်(၁၀)ပါးတို့ ထင်လာရာ၌ ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏာမည်မျှလွန်မှထင်လာ၏ဟု သတ်မှတ်၍ မရကောင်းရကား အတိတဘဝင် ချဖွယ်မလို။ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်တို့ ထင်လာရာ၌ကား အချို့ရုပ်များသည် ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ခြင်း ထင်ပေလိမ့်မည်။ စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် ဌီသို့ရောက်အောင် ဆိုင်းငံ့လိမ့် မဟုတ်။ အချို့ရုပ်များကား ဥပါဒ်ပြီးနောက် ထိုက်သင့်သမျှ စိတ္တက္ခဏာကိုလွန်ပြီးမှ ထင်လာနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ထိုရုပ်များအတွက် အတိတဘဝင်ချထိုက်သော မနောဒွါဝီထိများလည်း ရှိသင့်ပေသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်အတိုင်း ခန္ဓဝိဘင်း မူလဋီကာ၌လည်း “မနောဒွါရေ ပန ဥပ္ပါဒက္ခဏေပိ အာပါတမာဂစ္ဆတိ”ဟု မိန့်ပြီ။ ဤ၌ ဥပ္ပါဒက္ခဏေပိဝယ် အပိဖြင့် ဌီခဏကိုဆည်းပါ။

ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုပုံ။ ။ သူတစ်ပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို ပိုင်နိုင်စွာ အာရုံပြုနိုင်သော ပရစိတ္တဝိဒ္ဓုပုဂ္ဂိုလ်သည် သူတစ်ပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုရာ၌ အာရုံက “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော ဇော ဇော ဇော ဇော”ဟုဖြစ်လျှင်၊ အာရမ္မဏိကစိတ်ကလည်း “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပ, ဥ, အ, ဂေါ, ဘိ”ဟုဖြစ်သောကြောင့် အာရမဏိက မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက အာရုံမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဆင်ခြင်၍၊

ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ အဘိညာဉ်စိတ်တို့လည်း ထိုအာရုံ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းစိတ်ကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံပြုသည်ဟုဆိုလျှင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြု၍ ပရိကံစသည်တို့က အတိတ်စိတ်ကို အာရုံပြုရာ ရောက်၏။ တစ်ဝီထိအတွင်းမှာ ထိုကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ အတိတ်အာရုံဟု ကာလအားဖြင့် မကွဲပြားထိုက်၊ သို့မဟုတ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက သူတစ်ပါး၏ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဆင်ခြင်၍ ပရိကံ ဥပစာ စသည်တို့ကလည်း မိမိတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်လျက်ဖြစ်သော သူတစ်ပါး၏ ဇောစိတ်ကို အာရုံပြုသည်”ဟု ဆိုပြန် လျှင် အာဝဇ္ဇန်း၏ အာရုံကတစ်မျိုး၊ ပရိကံစသည်တို့၏ အာရုံကလည်း တစ်မျိုးစီ ဖြစ်နေပြန်၏။ မဂ္ဂဝီထိ ဖလဝီထိ မဟုတ်လျှင် တစ်ဝီထိအတွင်း၌ ထိုကဲ့သို့ အာရုံကွဲပြားငှာလည်း မထိုက်၊ သို့အတွက် “သူတစ်ပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အဘယ်ပုံ အာရုံပြုပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်။

အဋ္ဌကထာဝါဒ။ ။ ဤအရာဝယ် နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌ ကထာ၌ “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဆင်ခြင်အပ်သော စိတ်ကိုပင် ပရိကံ ဥပစာစသော နောက်နောက် စိတ်များက ဆက်၍ အာရုံပြုသည်။ ထိုသို့ အာရုံပြုသော်လည်း “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြု၍၊ ပရိကံစသည်တို့က အတိတ်စိတ် ကို အာရုံပြုသည်”ဟု မဆိုထိုက်၊ ဘာကြောင့်နည်း-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဆင်ခြင် အပ်သောစိတ်သည် ပရိကံစသည်တို့ အခိုက်မှာ ချုပ်ပြီးဖြစ်သော်လည်း သန္တတိ ပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် “ပစ္စုပ္ပန်”ဟုပင် ဆိုနိုင်သေးသောကြောင့်တည်း”ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- ပစ္စုပ္ပန်သည် ခဏပစ္စုပ္ပန်၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဟု (၃)မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဥပါဒိ ဌိ ဘင် ခဏငယ်(၃)ချက်ခိုက်အခါသည် ခဏပစ္စုပ္ပန်မည်၏။ တစ်စုံတစ်ခုကို အာရုံပြု ၍ ဇောဝီထိ တစဉ်တတန်း ဖြစ်ရာ အခါသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်မည်၏။ ဥပမာ-ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ စက္ခုဒွါရဝီထိ တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝီထိတို့ဖြင့် ထိုရူပါရုံကို ပိုင်နိုင်စွာ သိသည့်တိုင်အောင် စိတ်အစဉ်ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်အစဉ်၏ ဖြစ်ရာအခါသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တစ်ခုသာ တည်း။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၊ အတိတ်ဘဝစသော တစ်ဘဝလုံး ကာလသည် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် မည်၏။ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်သုံးရှိသောကြောင့် အာဝဇ္ဇန်းဆင်ခြင် အပ်သောစိတ်သည် ပရိကံ ဥပစာစသည်တို့က ဆက်၍ အာရုံပြုရာ၌ အာဝဇ္ဇန်းဆင် ခြင်အပ်သောစိတ်သည် ပရိကံစသည်တို့အခိုက်မှာ ချုပ်လေပြီးဖြစ်၍ ခဏပစ္စုပ္ပန်

အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဟု မဆိုရသော်လည်း သန္တတိပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် ဟု ဆိုနိုင်သေး၏။ သို့အတွက် အာဝဇ္ဇန်းဆင်ခြင်အပ်သောစိတ်ကို ပရိကံစသည် တို့က ဆက်၍ အာရုံပြုရာ၌ “တစ်ဝီထိအတွင်းမှာ ကာလချင်း ကွဲပြားသည်” ဟု မမှတ်ထိုက်-ဟူလိုတဲ့။

မူလဋီကာဝါဒ။ ။ မူလဋီကာ၌ကား “အတိတာ ဓမ္မာ၊ အနဂတာ ဓမ္မာ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာဝယ် ခဏပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ သုံးစွဲ၏။ သန္တတိ ပစ္စုပ္ပန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တို့မှာ သုတ္တန်အသုံးအနှုန်းသာဟု ယူပြီးလျှင် အဋ္ဌကထာ ဝါဒကို မနှစ်မြို့သောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာပယ်အပ်သော ကေစိဝါဒကိုပင် ထောက်ခံဖွင့်ပြ၏။ ဖွင့်ပုံ အချုပ်မှာ-သူတစ်ပါး၏ စိတ်ကို သိလိုသော တန်ခိုးရှင် သည် သူတစ်ပါး၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာဝဇ္ဇန်းဖြင့် ဆင်ခြင်၏။ ထို့နောက် ပရိကံစသော ဇောတို့ကလည်း မိမိနှင့် တိုက်ဆိုင်နေသော သူတစ်ပါး၏ ပစ္စုပ္ပန်ကိုပင် အသီးသီး အာရုံပြု၏။

ဤသို့ အာရုံပြုရာ၌ အာဝဇ္ဇန်းက စိတ်ကိုဆင်ခြင်၍ နောက်နောက်ဇော တို့က ရုပ်ကိုအာရုံပြုလျှင်သာ အာရုံချင်း ကွဲပြားသည်ဟု ဆိုသင့်၏။ ဤ၌ကား အာရုံကစိတ်ချည်းဖြစ်၍ အာရုံအားဖြင့် မကွဲပြားချေ။ အာဝဇ္ဇန်းက ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို ဆင်ခြင်၍ ဇောတို့က အတိတ်စိတ်ကို အာရုံပြုလျှင်သာ ကာလအားဖြင့် ကွဲပြား သည်ဟု ဆိုသင့်၏။ ဤ၌ကား အသီးအသီး မိမိတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်နေသော ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကိုချည်း အာရုံပြုသောကြောင့် ကာလအားဖြင့်လည်း မကွဲပြားဟု ဖွင့်ပြလေသည်။ ဤမူလဋီကာအလို ဥပမာဆိုရလျှင်၊ တစဉ်တတန်းကြီး သွားနေသော ပုရွက်ဆိတ်တွေကို ကြည့်ရာ၌ ရှေးစိတ်က တိုက်ဆိုင်နေသော ပုရွက်ဆိတ်ကိုမြင်၍ နောက်နောက်စိတ်ကလည်း မိမိနှင့် တိုက်ဆိုင်သော ပုရွက်ဆိတ်ကိုသာ မြင်ရကား အာရုံလည်း မပြား၊ မိမိနှင့် တိုက်ဆိုင်သော ပုရွက်ဆိတ်ချည်း ဖြစ်၍ ကာလလည်း မပြားသကဲ့သို့ တည်း။

-----*-----

အပ္ပနာဇောဝါရ

အပ္ပနာဇောဝါရေ ပန ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ၊

တထာ တဒါရမဏုပ္ပာဒေါ စ။

အပ္ပနာအမည်။ ။ အပ္ပနာဟူသော နာမည်သည် “တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပော အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ”ဟူသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့်အညီ ဝိတက်၏ နာမည်ရင်းတည်း။ စိတ္တံ အာရမဏော အပ္ပေတိ အဘိနိရောပေတိတိ အပ္ပနာ၊ စိတ္တံ-ယှဉ်စိတ်ဖက်စိတ်ကို၊ အာရမဏော-အာရုံ၌၊ အပ္ပေတိတိ-အပ်နှံတတ်၏။ အဘိနိရောပေတိ-ရှေ့ရှုတင်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိတက္ကော-ဝိတတ်သည်၊ အပ္ပနာ-မည်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ကား ဝိတက်၏အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်းကိစ္စ အထူးကြောင့် ဆိုင်ရာအာရုံ၌ ခိုင်မြဲသော လောကီ-လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန်စိတ် စေတသိက်ကို အပ္ပနာမည်သော ဝိတတ်စေတသိက်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် သဟစရဏ(တကွဖြစ်ဖက်)နည်းအရ “အပ္ပနာ”ဟု ခေါ်ဆို၏။ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတို့မှ ဝေးကွာ၍ ဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲမြဲတည်တံ့ ခိုင်ခံ့ခြင်းအားဖြင့် အပ္ပနာ မည်သော ပဌမဈာန်နှင့် အလားတူသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်စသည်ကိုလည်း သဒိဿပစာရအားဖြင့် အပ္ပနာဟု ခေါ်ရသည်။ “ဈာန်အားလုံး ကို အပ္ပနာဟု နာမည်သုံးခြင်းသည် အဋ္ဌကထာ၏အသုံးဖြစ်သည်”ဟုလို့။ [ဝိတက္ကဿ ကိစ္စဝိသေသေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တေ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိမှ ပစ္စနိကဒူရိဘာဝကတေန ထိရဘာဝေန တံသဒိသေသု ဝိတက္ကရဟိတေသု ဒုတိယဇ္ဈာနဒိသမာဓိသု စ အပ္ပနာတိ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော။-မူလဋီကာ။]

[ဆောင်] ဝိတက်ခေါင်မျိုး၊ ကိစ္စထူးကြောင့်၊ လွန်ကျူးမြဲမြဲ၊ ပဌမဈာန်ကို၊ ခေါ်ရန်ဝေါဟာ၊ အပ္ပနာတဲ့၊ တစ်ဖြာထက်ခွင်၊ ဈာန်အစဉ်လည်း၊ ဆန့်ကျင်ကွာကင်း၊ မြဲခိုင်ခြင်းကြောင့်၊ မယွင်းမှီယူ၊ သဒိဿဖြင့်၊ ညီတူ ဝေါဟာ၊ အပ္ပနာဟု၊ ဋီကာမူလ၊ အဖွင့်ပြသည်။ . . . အဋ္ဌကထာ အသုံးတည်း။

ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ။ ။ ကာမဇောဝါရ၌ကဲ့သို့ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံဟု နှစ်မျိုး ကွဲပြားခြင်း မရှိ “ဝိဘူတာရုံ တစ်မျိုးတည်းသာ ရှိသည်” ဟုလို့၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဈာန်ကိုရဖို့ရန် ပထဝီကသိုဏ်းစသည်ကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသောအခါ ထိုအာရုံတို့ တော်တော်တန်တန် ထင်ရုံမျှဖြင့် ဈာန်ကိုမရချေ၊ အလွန် ပေါ်လွင်စွာ ထင်လာမှသာ ဈာန်ဟူသော အပ္ပနာဇောများ ဖြစ်ပေါ်နိုင် သည်။ မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အပ္ပနာဇောတို့၏ အာရုံကား အလွန်ထင်ရှားသော နိဗ္ဗာန်တရားပေတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ၊

အာရမဏဿ ဝိဘူတကာလေ ယေဝ(အလွန်ထင်ရှားရာအခါ၌သာ) အပ္ပနာသမ္ဘတော”ဟု ဋီကာကျော်ဖွင့်သည်။

တတ္ထ ဟိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရဇေနာနမဋ္ဌန္တံ အညတရသ္မိပရိကမ္မောပစာရာနုလောမဂေါတြဘုနာမေန စတုက္ခတ္တံ တိက္ခတ္တံ မေဝ ဝါ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါနန္တရမေဝ ယထာရဟံ စတုတ္ထံ ဝါ ပဉ္စမံ ဝါ ဆဗ္ဗိသတိမဟဂ္ဂတလောကုတ္တရဇေနေသု ယထာဘိနိဟာရဝသေန ယံကိဉ္စိ ဇေနံ အပ္ပနာဝိထိမောတရတိ၊ တတော ပရံ အပ္ပနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရဇေနာနမဋ္ဌန္တံ ။ ပေ၊ စတုက္ခတ္တံ၊ တက္ခတ္တံမေဝ ဝါ။ ။ ထိုအပ္ပနာဇေဝါရ၌ အာရုံများကား ရုပ်တရာမဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန် ကသိုဏ်း ပညတ်စသော အတိတဘဝင်ချဖွယ် မလို၊ ထုံးစံအတိုင်း ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂ ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့ ဖြစ်ကြပြီးနောက်၊ ကာမာဝစရဇေ စောသည်။ ထိုသို့ စောရာ၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇေ [ပုထုဇဉ် သေက္ခ သန္တာန်၌ မဟာကုသိုလ် (၄), ရဟန္တာသန္တာန်၌ မဟာကြိယာ (၄)] ရှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသာ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုဟူသော နာမည်ဖြင့် (၄)ကြိမ်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် (၃)ကြိမ်ဖြစ်စေ စော၏။

ဆက်ဦးအံ့-ဈာန်မဂ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နံ့နွေးလေးကန်သော ဉာဏ်ပညာ ရှိသူ မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အံ့၊ လေးဆေးသော အသိဉာဏ်ရှိသဖြင့် “ဒန္တာဘိည ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ယခင်ဇောများသည်(၄)ကြိမ် ထပ်၍ဖြစ်မှ ကိစ္စပြီး၏။ ဈာန်မဂ်ကို ရ၏-ဟူလို၊ ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာ ရှိသော တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အံ့၊ လျှင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသဖြင့် “ခိပ္ပာဘိည ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ယခင်ဇောများ(၃)ကြိမ် စောရုံမျှဖြင့် ကိစ္စပြီးသည်။ (၃)ကြိမ်စောရာ၌ ပရိကံကို ချန်ရိုးပြုကြ၏။ ဤကာမဇောများကို အပ္ပနာ၏အနီး ဥပစာ၌ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမာဓိအားကောင်းသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဥပစာရသမာဓိ”ဟုခေါ်သည်။

ဝစနတ္ထ။ ။ “မန္တာ ပညာ ယဿာတိ မန္တပညော-နံ့သော(ညံ့သော)ပညာ ရှိသူ၊ ဒန္တာ အဘိညာ ယဿာတိ ဒန္တာဘိညော-နွေးသော(လေးသော) အသိဉာဏ်ရှိသူ၊ မန္တပညော ဟုတွာ ဒန္တာဘိညော မန္တပညဒန္တာ ဘိညော။ .

တိက္ခာ ပညာ ယဿာတိ တိက္ခပညော-ထက်သောပညာရှိသူ၊ ခိပ္ပာ အဘိညာ ယဿာတိ ခိပ္ပာဘိညော-လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသူ၊ တိက္ခပညော ဟုတ္တာ ခိပ္ပာဘိညော တိက္ခပညခိပ္ပာဘိညော”ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု။ [မန္တပညော-နဲ့နွေးသော ပညာရှိသည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဒန္ဓာဘိညော-လေးဆေးသော အသိဉာဏ်ရှိသူသည်၊ မန္တပညဒန္ဓာဘိညော-မန္တပညဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ်မည်၏၊ တိက္ခပညခိပ္ပာဘိညာ၌ လည်း ဤနည်းမှီးပါ။]

ယထာရဟံ စတုတ္ထံ ဝါ ပဉ္စမံ ဝါ ယထာဘိနီဟာရဝသေန ယံကိဉ္စိ။ ။

ယခင် ဥပစာရသမာဓိဇောများက (၃)ကြိမ်စောခဲ့လျှင် အပ္ပနာသမာဓိဇောက (၄) ကြိမ်မြောက်မှာ စောရမည်၊ ယခင် ဥပစာရသမာဓိဇောက (၄)ကြိမ်စောခဲ့လျှင် ဤအပ္ပနာသမာဓိဇောက (၅)ကြိမ်မြောက်မှာ စောရမည်၊ ဤသို့ ထိုက်သင့်သလို စောခွင့်ရှိသည်-ဟူလို၊ အပ္ပနာဇော(၂၆)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးစောရာ၌ ယထာဘိနီ- ဟာရအစွမ်းဖြင့် စောကြသည်၊ ဈာန်ရအောင်အားထုတ်သူသည် မိမိ၏ သမထ ဘာဝနာစိတ်ကို ဈာန်သို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ ဈာန်အများတွင် ပဌဈာန်ရအောင် အားထုတ်သူက မိမိ၏ သမထဘာဝနာစိတ်ကို ပဌဈာန်သို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ ဒုတိယဈာန်စသည်ကို အားထုတ်သူကလည်း မိမိ၏ သမထဘာဝနာစိတ်ကို ဒုတိယဈာန်သို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်သူကလည်း မိမိ၏ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို မဂ်ဖိုလ်သို့(မဂ်ဖိုလ်အများတွင်လည်း မိမိအားထုတ် သောမဂ်ဖိုလ်သို့)ရှေးရှုဆောင်သည်-ဟူလို။ [အဘိနီဟာဏံ အဘိနီဟာရော (စိတ်ကိုရှေးရှုဆောင်ခြင်း၊) ယော ယော အဘိနီဟာရော ယထာဘိနီဟာရံ၊ (အကြင်အကြင်သို့သောရှေးရှုဆောင်ခြင်း)၊ တစ်နည်း-အဘိနီဟာရဿ အနုရူပံ ယထာဘိနီဟာရံ (ရှေးရှုဆောင်ခြင်းအား လျော်သည်၊) ယထာဘိနီဟာရံ+ဝသော ယထာဘိနီဟာရဝသော(အကြင်အကြင်သို့သော စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၏ အစွမ်း၊ ဝါ-စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်းအားလျော်သည်၏ အစွမ်း။)]

တတော ပရံ အပ္ပနာဝသာနေ ဘဝဂ်ပါတောဝ။ ။ အပ္ပနာဝသာနေကို

မထည့်ဘဲ “တတော ပရံ ဘဝဂ်ပါတောဝ”လောက်တွင် ဆိုက “ထို(၄)ကြိမ် မြောက်(၅)ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော(၁)ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျတော့ သည်”ဟု ယူမှားမည်စိုးသောကြောင့် အပ္ပနာဝသာနေဟု ထည့်ရသည်၊ (၄)ကြိမ်မြောက်(၅)ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော စ၍ စော၏၊ ထိုအပ္ပနာဇောကား

(ဇေနနိယာမအတိုင်း) တစ်ချို့ဝီထိ၌(၁)ကြိမ်၊ တစ်ချို့ဝီထိ၌(၂)ကြိမ်(၃)ကြိမ်က စ၍ နေ့ရောညဉ့်ပါ ရက်ပေါင်းအတော်ကြာအောင် ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ် သောကြောင့် “ထိုဖြစ်ခွင့်ရှိသမျှ အပ္ပနာဇောဆုံးမှသာ ဘဝင်ကျသည်” ဟူလို၊ “တတော တဒါရဏုပ္ပာဒေါ စ” ပါဠိဖြင့် အပ္ပနာဇေနဝါရ၌ တဒါရုံမဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ “ဘဝင်္ဂပါတောဝ” ၌ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် တဒါရုံ မဖြစ်ကြောင်းကို ကန့်ဖွယ် မလို၊ ကေစိဆရာတို့က “ဇော(၇)ကြိမ် မပြည့်သေးလျှင် အပ္ပနာဇောနောင် (၇)ကြိမ်ပြည့်အောင် ကာမဇောဆက်၍ စော၏” ဟု ယူလိုသတဲ့၊ ထိုအယူဝါဒကို ပယ်၍ “အပ္ပနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ” ဟု ဧဝသဒ္ဓါကို မိန့်သည်၊ “အပ္ပနာဇော အဆုံး၌ ကာမဇောတစ်စုံတစ်ခုမျှ မစောတော့ဘဲ ဘဝင်သာ ကျတော့သည်” ဟူလို။

ပရိကမ္မ။ ။ ပရိကရောတိ အပ္ပနံ အဘိသင်္ခရောတီတိ ပရိကမ္မံ၊ ယံ စိတ္တံ-အကြင်စိတ်သည်၊ ပရိကရောတိ အပ္ပနံ အဘိသင်္ခရောတိ-အပ္ပနာကို ပြုစီမံ တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ စိတ္တံ-ထိုစိတ်သည်၊ ပရိကမ္မံ-ပရိကံမည်၏၊ “အပ္ပနာဖြစ်ပေါ်လာအောင်ပြုတတ်သောစိတ်” ဟူလို။

ဥပစာရ။ ။ သမိပေ-အပ္ပနာ၏ အနီး၌၊ စရတီတိ-ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစာရော-ဥပစာရမည်၏၊ “အိမ်ဥစာ ကျောင်းဥစာသည် အိမ် ကျောင်းတို့နှင့် တစ်စပ်တည်း ဆက်နေသည် မဟုတ်၊ အိမ် ကျောင်းတို့၏ အနီးအပါးလောက်မှာ တည်ရှိရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အပ္ပနာနှင့် တစ်စပ်တည်း ဆက်နေသော ဂေါတြဘုကို “ဥပစာ” ဟု မခေါ်ရ၊ အပ္ပနာဇော၏ အနီးအပါး (ဂေါတြဘု၏ ရွှေနားက) စိတ်များကိုသာ “ဥပစာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [အနစ္စာ သန္နောပိ ဟိ နာတိဒူရဂ္ဂဝတ္ထိသမိပစာရီ နာမ ဟောတိ၊-မဟာဋီကာ။]

အနုလောမ။ ။ ရှေးရှေး ပရိကံတို့၏ ကိစ္စကိုလည်း ဆက်လက်၍ ရွက် ဆောင်တတ်၊ ထိုကိစ္စအတွက် အပ္ပနာကိုလည်း ပေါ်လာစေတတ်၍ ရှေးရှေး ပရိကံနှင့် နောက်အပ္ပနာအား လျော်သောကြောင့် “ပုဗ္ဗာပရာနံ အနုလောမေတိ” ဟူသော ဝစနတ်အရ အနုလောမ မည်၏၊ ပုဗ္ဗာပရာနံ-ရှေးရှေးပရိကံနှင့် နောက်နောက် အပ္ပနာတို့အား၊ အနုလောမေတိ-လျော်စွာဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနုလောမံ-အနုလောမမည်၏၊ ရှေးရှေး ပရိကံဟူရာ၌ အပ္ပနာ ဝီထိတွင်းက ပရိကံကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ၊ အပ္ပနာဝီထိ မရောက်မီ ရှေးရှေး

ဝီထိတွင်းတုန်းက ဖြစ်သမျှ ဇောတို့ကိုလည်း အပ္ပနာပေါ်လာအောင် စီမံပေးကြသည်ဖြစ်၍ ပရိကံဟုပင် ခေါ်ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌-“ဣတော ပုဗ္ဗေ ပရိကမ္မာနံ ဥပရိ အပ္ပနာယ စ အနုလောမတော အနုလောမာနီတိ ဝုစ္စန္တိ”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင်၊ မဟာဋီကာ၌-“ဣတော ပုဗ္ဗေ ပရိကမ္မာနံတိ နာနာဝဇ္ဇနဝီထိယံ ပရိကမ္မာနံ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဂေါတြဘုခေါ်ပုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ တိုက်ရိုက် တွေ့ရလေတုံ။]

အပ္ပနာဘိသီရိတ္တာ၊ သမိပစာရဘာဝတော၊
ပုဗ္ဗာပရာနုလောမတ္တာ၊ ကာမဂေါတ္တာဒိဘိဘဝါ၊
ပရိကမ္မောပစာရာနု-လောမဂေါတြဘုနာမကာ။

အပ္ပနာဘိသီရိတ္တာ-အပ္ပနာဖြစ်ဖို့ရန် ပြုစီမံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမိပစာရဘာဝတော-အပ္ပနာ၏အနီး ဥပစာ၌ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗာပရာနုလောမတ္တာ-ရှေးရှေးပရိကံ၊ နောက်နောက်အပ္ပနာဇောအား လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာမဂေါတ္တာဒိဘိဘဝါ-ကာမအန္တယ် ပုထုဇဉ်အန္တယ်ကို လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိကမ္မောပစာရာနုလောမဂေါတြဘုနာမကာ-ပရိကံ ဥပစာအနုလုံ ဂေါတြဘုဟူသောအမည် ရှိကြကုန်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤပြအပ်သော ဝစနတ္ထအရ ထိုစိတ်(၄)မျိုးတွင် ပဌမစိတ်ကို ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဟု နာမည်(၃)မျိုးလုံး ခေါ်နိုင်၏။ ဒုတိယ တတိယစိတ်များကိုလည်း နာမည်(၃)မျိုးလုံးပင် ခေါ်နိုင်၏။ သို့သော် နာမည်ချင်း မရောယှက်စေလိုသောကြောင့် ပြပြီးနာမည်ကို ထပ်မပြဘဲ ပဌမစိတ်ကို ပရိကံ၊ ဒုတိယစိတ်ကို ဥပစာ၊ တတိယစိတ်ကို အနုလုံဟု ဆိုသည်။ စတုတ္ထစိတ်ကိုကား ဂေါတြဘုဟူသော ခေါ်ဆိုနိုင်၏။ ဤဂေါတြဘုကို “ဝေါဒါန-ဝေါဒါနံ”ဟု သုံးစွဲသောအရာလည်း ရှိသေး၏။ ဝီထိဆိုရိုး၌ တွေ့ရလေတုံ။

၆-၇ ကြိမ်မြောက်၌ အပ္ပနာဇော မစောနိုင်။ ။ ချောက်ကမ်းပါးပြတ်သို့ အဟုန်ပြင်းစွာ ရှေးရှုပြေးလာသော ယောက်ျားသည် ချောက်ကမ်းပါးထိပ်သို့ ရောက်လျှင် ရပ်ချင်သော်လည်း မရပ်နိုင်ဘဲ၊ နီးကပ်နေသော ချောက်ကမ်းပါး၌ ကျဖွယ်ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ အဟုန်ပြင်းစွာ ဖြစ်လာခဲ့သော ဇောအစဉ်သည် ၆-ကြိမ်၇-ကြိမ်မြောက်တွင် ဘဝင်နှင့် နီးကပ်နေသောကြောင့် ထိုဘဝင်တည်း

ဟူသော ချောက်ကမ်းပါးသို့ ကျဆင်းဖွယ် ရှိတော့၏။ အပ္ပနာဇော အဖြစ်ဖြင့် မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ သို့အတွက် ၆-ကြိမ် ၇-ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော မစောဘဲ၊ ၄-ကြိမ်မြောက် ၅-ကြိမ်မြောက်၌သာ စောရသည်။
[အဋ္ဌသာလိနီ၌ တစ်မျိုးလာသေး၏။]

[ဆောင်] ကမ်းပါးရှေးရှု၊ ပြေးသသူကား၊ ကမ်းမူထိပ်ဖျား၊ ရပ်လိုငြားလည်း၊
ကမ်းပါးချောက်နက်၊ နီးသည့်တွက်ကြောင့်၊ တန့်လျက်မြဲခိုင်၊
မရပ်နိုင်သို့၊ အပြိုင်မှတ်လောက်၊ ခြောက်ခွန်မြောက်လည်း၊
ကမ်းစောက်အသွင်၊ နောက်ဘဝင်နှင့်၊ အစဉ်နီးစပ်၊ ကျဖို့ကပ်သဖြင့်၊
မြတ်အပ္ပနာ၊ မရပ်သာသည်၊ . . . မှတ်ပါစေဖို့ ကဗျာတည်း။

၃-ကြိမ်မြောက်လည်း အပ္ပနာဇော မဖြစ်နိုင်။ ။ ၆-ကြိမ်မြောက် ၇-ကြိမ် မြောက်မှာ ဘဝင်နှင့် နီးကပ်နေသဖြင့် မဖြစ်သင့်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ ၃-ကြိမ် မြောက်မှာ အဘယ့်ကြောင့် အပ္ပနာဇော မဖြစ်သနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား- အပ္ပနာဇောဖြစ်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တို့သည် ဂေါတြဘူက ကျေးဇူးပြုမှ ဖြစ်ပေါ်နိုင် ကြ၏။ ဂေါတြဘူရှေ့က အနုလုံဇောသည်လည်း မိမိရှေ့က ထောက်ပံ့မည့် အာသေဝနပစ္စည်း မရ၍ တစ်ကြိမ်တည်းဖြစ်ရလျှင် အားနည်းလှသဖြင့် ဂေါတြဘူ ပေါ်လာအောင်ပင် မတတ်နိုင်သေးချေ၊ ထို့ကြောင့် အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူ၊ ဈာန်ဟု ၃-ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော မစောနိုင်။

[ဆောင်] အာသေဝန၊ ပစ္စယကို၊ မရသေးလစ်၊ နှလုံတစ်ကား၊ သစ်သစ်အားပြု၊
နည်းပါးမှုကြောင့်၊ ဂေါတြဘူဖြစ်အောင်၊ စွမ်း-မပြောင်ခဲ့၊ ရှေ့ဆောင်
ဂေါတြဘူ၊ မဖြစ်မှုကား၊ သုံးဆူမြောက်မှာ၊ အပ္ပနာသည်၊ . . . ဘယ်ခါ
မရှိနိုင်ဘူးတည်း။

သင်္ချာ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံ။ ။ ဥပစာရသမာဓိဇောတုန်းက “စတုက္ခတ္ထံ၊
တိက္ခတ္ထံ” ဟု အများကို ရှေ့၊ အနည်းကို နောက်ထားပြီးလျှင်၊ ဤအပ္ပနာဇော၌
အဘယ့်ကြောင့် “စတုတ္ထံ ဝါ ပဉ္စမံ ဝါ” ဟု အနည်းကို ရှေ့၊ အများကို
နောက်ထားရပါသနည်း၊ ရှေ့နောက်ညီအောင် “စတုက္ခတ္ထံ၊ တိက္ခတ္ထံ၊ ပဉ္စမံ
စတုတ္ထံ” ဟုသော်လည်းကောင်း၊ တိက္ခတ္ထံ၊ စတုက္ခတ္ထံ၊ စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ” ဟုသော်
လည်းကောင်း အစဉ်ပြုထိုက်သည် မဟုတ်လောဟု မေး၊ အဖြေကား-
“ပရိကမ္မောပစာရာနုလောမဂေါတြဘူ နာမေန” ဟု အမည်(၄)မျိုး

ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုအမည် ၄-ပါး အကြွင်းမရှိသော ဇောဝါရကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် “စတုက္ခတ္ထိ”ဟု အများသင်္ချာကို ရှေ့ထား၍ တိက္ခတ္ထိကို နောက်ကထားသည်။ အပ္ပနာဇောဦးကား ထိုကဲ့သို့ ပြဖွယ်မလို၊ ရှေ့က ၄-ကြိမ် စောလျှင် နောက်အပ္ပနာဇောက ၅-ကြိမ်မြောက်၊ ရှေ့က ၃-ကြိမ်စောလျှင် နောက်အပ္ပနာဇောက ၄-ကြိမ်မြောက် ဖြစ်ဖို့ရာ လွန်စွာ ထင်ရှားသောကြောင့် “၄-၅”ဆိုတဲ့ သင်္ချာအစဉ်ကျအောင် “စတုတ္ထိ၊ ပဉ္စမံ”ဟု ပဉ္စမံကို နောက်ထား၍ ပြတော်မူသည်။

[ဆောင်] ပရိကမ္မ၊ စသည့်လေးလီ၊ အမည်အားလုံး၊ သိမ်းကျုံး၍ရ၊ ဇောဝါရကို ပြခဲ့လို၍၊ မိန့်ဆိုလေအပ်၊ စတုက္ခတ္ထိ၊ အစခြုံ၏။ တစ်ဖုံထို့နယ်၊ ပြဖွယ်ကင်းကွာ၊ သင်္ချာတွင်ထုံး၊ စဉ်းတိုင်းသုံးသည်၊ အဆုံး ပဉ္စမံပေ တည်း။

သောမနဿသဟဂတဇောနန္တရံ အပ္ပနာပိ ।ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ။
ဇောတို့မည်သည် အာသေဝနပစ္စည်းတပ်သော တရားများပေးတည်း။ အာသေဝနကို မြန်မာလို “အထုံ” ဟုခေါ်၏။ ဥပမာ-နံ့သာကို ထုံမွှမ်းရာ၌ နောက်နောက် နံ့သာက အနံ့ချင်း တစ်ထပ်တည်း တူသော်လည်းကောင်း၊ ဆင်တူရိုးမှား လောက်ရှိသော်လည်းကောင်း မူလအနံ့မပြောင်းဘဲ ကောင်းသည်ထက် ကောင်းလာနိုင်သည်။ အကယ်၍ အနံ့ချင်းကွဲပြားလွန်းနေလျှင် အထုံမရဘဲ အနံ့အားလုံး ပျက်ပြယ်ပြယ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ထိုအတူ အာသေဝနပစ္စည်း တပ်သော ဇောတို့သည် ကုသိုလ်-ကုလိုလ်သတ်သတ် ကြိယာ-ကြိယာ သတ်သတ် ထပ်၍ဖြစ်ရာတွင် ရှေးက ကာမဇော၊ နောက်က မဟဂ္ဂုတ်ဇောဟု ဘုံချင်း ကွဲပြားစေကာမူ ဆင်တူရိုးမှား ဖြစ်နေသည့်အတွက် အာသေဝန (အထုံ) မပျက်ချေ။ ရှေးက သောမနဿ၊ နောက်ကဥပေက္ခာ၊ သို့မဟုတ် ရှေ့က ဥပေက္ခာ၊ နောက်က သောမနဿဟုဝေဒနာချင်း ကွဲပြားနေကာမူကား အာသေဝန (အထုံ) ပျက်ပေလိမ့်မည်။ စိတ်သဘောသွားကို စဉ်းစားပြန်လျှင်လည်း “ဇောအစဉ် အတန်းဝယ် ရှေ့ဇောက ဝမ်းမြောက်လိုက်၊ နောက်ဇောက လျစ်လျူရှုလိုက်၊ ထို့နောက်ဇောက ဝမ်းမြောက်လိုက်”ဟု အပြောင်းအလွဲ မမြန်ထိုက်။ ထိုကြောင့် “သောမနဿသဟဂတဇောနန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿသဟဂတာဝ” စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူရပေသည်။

အမှာ။ ။ “ဒွတ္တိသ သုခပညမှာ” စသောဂါထာတို့၌ အကြမ်းသရုပ်ကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ယခုပြအပ် လတံသည့်အတိုင်းလည်း အနုစိတ်၍ မှတ်လျှင် အပ္ပနာဝိထိသွားကို များများကြီး နားလည်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် အနုစိတ်၍ ခွဲခြား ပြဦးအံ့။

ပုထုဇဉ်၏ မဟာကုသိုလ်ဇောနောင် အပ္ပနာဇော။ ။ တိဟိတ်ပုထုဇဉ်အဖြစ် ၌ မဟဂ္ဂုဟ်ကုသိုလ် ဈာန် ၉-ပါးလုံးကို ရနိုင်၏။ သောသာပတ္တိ မဂ် (အကျယ်) ၅-ပါးကိုရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် တိဟိတ်ပုထုဇဉ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဇော ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးနောင် မဟဂ္ဂုဟ်ကုသိုလ်ဇော ၉, သောတာပတ္တိမဂ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၄-ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်။ သောမနဿ ဥပေက္ခာ အားဖြင့် ခွဲစိတ်ပြန်လျှင် တိဟိတ်ပုထုဇဉ်၏ မဟာကုသိုလ် သောမနဿဉာဏ သမ္ပယုတ်ဇောနှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးနောင် ပဌမဈာန်, ဒုတိယဈာန်, တတိယ ဈာန်, စတုတ္ထဈာန်ဟူသော ရူပကုသိုလ်ဈာန် ၄, သောတာပတ္တိမဂ်ကုသိုလ်ဈာန် ၄, ပေါင်း ၈-ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော နှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးနောင် ရူပကုသိုလ် ပဌမဈာန် ၁, အရူပကုသိုလ်ဈာန် ၄, သောတာပတ္တိမဂ်ပဉ္စဈာန် ၁, ပေါင်း ၆-ပါး သော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်။ [ပုထုဇဉ်သန္တာန်၌ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပြီးမှ သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်။]

သောတာပန်၏ မဟာကုသိုလ်နောင် အပ္ပနာ။ ။ သောတာပတ္တိဖလဌ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်၌ မဟဂ္ဂုဟ်ကုသိုလ်ဈာန် ၉-ပါးကိုရနိုင်၏။ ဖလသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ သောတာပတ္တိဖိုလ်ဇော ၅-ပါးလည်းစောနိုင်၏။ တိုးတက်၍ အားထုတ်လျှင် အထက် သကဒါဂါမိမဂ်ဇော ၅-ပါးကိုလည်းရနိုင်၏။ [သကဒါဂါမိဖိုလ်ဇောကိုကား သောတာပန်ဘဝ၌ မရ, သကဒါဂါမိမဂ္ဂဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ပြီးမှ ရသည်။] ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိဖလဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးနောင် အပ္ပနာဇောများ ၁၉-ပါး စောနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ခွဲစိတ်ပြန်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် သောမနဿဉာဏသမ္ပယုတ် ဇော ၂-ပါးနောင် သောမနဿ သဟဂုတ်ဖြစ်သော အောက်ရူပကုသိုလ်ဈာန် ၄, သောတာပတ္တိဖိုလ် ၄,

သကဒါဂါမိမဂ်ဈာန် ၄, ပေါင်း ၁၂-ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောနိုင်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂-ပါးနောင် ရူပကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန် ၁, အရူပကုသိုလ် ၄, သောတာပတ္တိဖိုလ်ပဉ္စမဈာန် ၁, သကဒါဂါမိမဂ်ပဉ္စမဈာန် ၁, ပေါင်း ၇-ပါးသော အပ္ပနာဇောများစောခွင့် ရှိသည်။

သကဒါဂါမိ၏ မဟာကုသိုလ်နောင် အပ္ပနာ။ ။ သကဒါဂါမိဖလဌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောများနောင်လည်း ဤနည်းအတိုင်း မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ဈာန် ၉-ပါး, သမာပတ်ဝင်စားသည့်အခါ သကဒါဂါမိဖိုလ်ဇော ၅, အထက်မဂ်ကိုရသည့်အခါ အနာဂါမိမဂ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၉-ပါးစောနိုင်၏။ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့်လည်း ခွဲခြားစိတ်ဖြာပါ။

အနာဂါမိ၏ မဟာကုသိုလ်နောင် အပ္ပနာ။ ။ အနာဂါမိဖလဌပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောများနောင်လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ဈာန် ၉-ပါး, သမာပတ်ဝင်စားသောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်ဇော ၅, အထက်မဂ်ကိုရသောအခါ အရဟတ္တမဂ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၉-ပါးစောနိုင်၏။ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာပါ။

ရဟန္တာ၏ မဟာကြိယာနောင် အပ္ပနာ။ ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သန္တာန်၌ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဈာန် ၉-ပါးဖြစ်နိုင်၏။ ဖလသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ အရဟတ္တဖိုလ်ဇော ၅-ပါးတွင် ထိုက်သင့်သလို တစ်ပါးပါးဖြစ်၏။ အထက်မဂ် ကိုကား တိုးတက်ရဖွယ် မရှိပြီ၊ မိမိ ရအပ်ပြီးသော မဂ်လည်း စိတ္တက္ခဏတစ်ချက် မျှဖြင့် ဆိုင်ရာကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးစေခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထပ်မံ၍ ဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာ၏ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါး နောင် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ၉-ပါးနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဇော ၅-ပါး, ပေါင်း ၁၄-ပါးသာ စောခွင့် ရှိ ၏။ သောမနဿ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ခွဲ စိတ် ပြန်လျှင် မဟာကြိယာသောမနဿဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးနောင် ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဖြစ်သော ရူပကြိယာဈာန် ၄, အရူပကြိယာဈာန် ၄, အရဟတ္တဖိုလ်ပဉ္စမဈာန် ၁, ပေါင်း ၆-ပါးသော အပ္ပနာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်။

တဒါရမဏနိယမ

သဗ္ဗတ္ထာပိ ပနေတ္ထ အနိဋ္ဌေ အာရမဏေ အကုလဝိပါကာနေဝ
ပဉ္စဝိညာဏသမ္ပုဋ္ဌနသန္တိရဏတဒါရမဏာနိ၊ ကုဋ္ဌေ ကုသလ
ဝိပါကာနိ၊ အတိကုဋ္ဌေ ပန သောမနဿသဟဂတာနေဝ
သန္တိရဏတဒါရမဏာနိ။

အမှာ။ ။ “သဗ္ဗတ္ထာပိ ပနေတ္ထ”ဟု အချို့စာရှိ၏။ ရှေးဋီကာတို့၌ “သဗ္ဗတ္ထာ
ပိတိ ပဉ္စဒါရမနောဒ္ဒါရေပိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုဋီကာတို့အလို ပနေတ္ထဟု ရှိပုံမရ၊
“သဗ္ဗတ္ထာပိ ပန အနိဋ္ဌေ”ဟု ရှိဟန်တူသည်။ “ပနေတ္ထ”ဟုရှိလျှင် သဗ္ဗတ္ထာပိဟူသာ
ရှိထိုက်သောကြောင့် “ဧတ္ထ-ဤပဉ္စဒါရ၌၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ-အတိမဟန္တ မဟန္တစသော
အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း”ဟု အခြေပြု၌ အနက်ပေးခဲ့ပါသည်။

ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ။ ။ ပဉ္စဝိညာဏ်အစ တဒါရုံအဆုံးရှိသော ဝိပါကစိတ်
များ၏ ကုသလဝိပါတ်ဖြစ်ခြင်း၊ အကုသလဝိပါတ်ဖြစ်ခြင်း၊ သောမနဿနှင့်
ယှဉ်ခြင်း၊ ဥပေက္ခာနှင့် ယှဉ်ခြင်းတို့မှာ ကုဋ္ဌ အတိကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌာရုံများနှင့်
ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် တွေ့မြင်သမျှ အာရုံတို့၌ ကုဋ္ဌာရုံပဲ
အနိဋ္ဌာရုံပဲဟု ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားနိုင်ဖို့ ရှေးဦးစွာ အရေးကြီး၏။ ထိုသို့ ခွဲခြားရာ၌
“ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမဏံ ပန ပါဠိယေက္ကံ ဝိဘတ္တံ အတ္ထိတိ၊ ကဿ ဝသေန ဝိဘတ္တိတိ၊
မဇ္ဈိမကသတ္တဿ”ဟု ခန္ဓဝိဘင်္ဂဌကထာ၌ ဆို၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“ပြည့်ရှင်မင်း
စသော အထက်တန်းလူ (နတ်)တို့သည် ရိုးရိုးထမင်း ဟင်းလျာစသည်ကိုပင်
(ကုဋ္ဌဖြစ်ပါလျက်) မနှစ်သက်နိုင်ကြ၊ အလွန်အောက်ကျသောလူ (တိရစ္ဆာန်)တို့
ကား ထမင်းသိုး ဟင်းပုပ်များကိုပင် (အနိဋ္ဌမှန်ပါလျက်) ကုဋ္ဌထင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်
ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌအာရုံကို အလတ်တန်းစား လူအများ၏ အလိုအားဖြင့် ခွဲခြားရမည်ဟု
ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် အလတ်တန်းစားလူတို့၏ အလိုအားဖြင့် ကောင်းသောရူပ၊
သဒ္ဓ၊ စသည့်အာရုံများသည် ကုဋ္ဌတည်း၊ တွေ့ကြုံခဲလှသော ဘုရားရှင်၏
အဆင်းတော် အသံတော် စသည်နှင့် ယောက်ျား မိန်းမတို့၏ အလွန်
ကောင်းသော အဆင်း အသံ စသည်ကား အတိကုဋ္ဌတည်း၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်
အလောင်းကောင်နှင့် မကောင်းဆိုးဝါးသော အသံ အနံ့ အရသာ အတွေ့
တို့သည် အနိဋ္ဌတည်းဟု ခွဲခြားရာ၏။ [ကုဋ္ဌိတဗဏ္ဏ-အလိုရှိထိုက် ရှားမှီးထိုက်၏။

ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကုဋ္ဌ-မည်၏။ န+ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ-ကုဋ္ဌမဟုတ်၊ (ကုဋ္ဌ၏ ပြောင်းပြန်။)

ထေရဝါဒ။ ။ ပြခဲ့သော ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌအခွဲသည် အဋ္ဌကထာလာ သမာန ဝါဒတည်း။ တိပိဋက စူဠာဘယထေရ်ကား “ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌ နာမ ဝိပါကဝသေနဝ ပရိစ္ဆိန္ဒ” ဟု ဆို၏။ ဆိုလိုရင်းကား-ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်ကြောင်းကို ဝိပါက စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားရမည်။ ကုဋ္ဌာရုံနှင့်တွေ့လျှင် (ဇောမှာ သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဒေါမနဿ စောချင်ရာ စောပေစေ) ပဉ္စဝိညာဏ်စသော ဝိပါကစိတ်မှာ ဧကန် ကုသလဝိပါတ်သာတည်း။ အနိဋ္ဌာရုံနှင့်တွေ့လျှင် အကုသလဝိပါတ်သာတည်း။ တိတ္ထိတို့သည် ဘုရား တရား သံဃာနှင့် မဟာစေတီစသည်ကို မြင်ရ ကြားရလျှင် မျက်စိနှင့် နားကို ပိတ်လျက် ဒေါသထွက်ကြ၏။ သို့ရာဝယ် ထိုအတိကုဋ္ဌာရုံ ဖြစ်သော ဘုရားစသည်ကို မြင်ရ ကြားရခြင်းသည် ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရကား ကုသလဝိပါကစိတ်များဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပလ္လာသကြောင့်သာ အတိကုဋ္ဌာ ရုံကို အနိဋ္ဌာရုံထင်လျက် ဒေါသဇော စောကြရှာလေသည်။

ထို့ပြင်-ရွာဝက်တို့သည် မစင်နံ့ရလျှင် အလွန်ပျော်ရွှင်ကြ၏။ သို့သော် မစင်ကို မြင်ရ နံရ စားရ တွေ့ထိရမှုတို့မှာ အကုသလဝိပါကတို့ချည်းသာတည်း။ အကုသိုလ်ကံကြီးက ဖန်တီးလိုက်သည့်အတွက် အနိဋ္ဌာရုံကို ကုဋ္ဌာရုံထင်ကာ ပျော်ရွှင်အားရ သောမနဿဇောတွေ စောနိုင်ကြသည်။ သခင်တို့က ဖွဲ့တုပ်၍ ကောင်းမြတ်သော အိပ်ရာပေါ်၌ တင်ထားအပ်သော ဝက်ကြီးသည် စိတ်မ သက်သာ အော်မြည်ရှာ၏။ သို့သော် ကောင်းမြတ်သော အိပ်ရာကို တွေ့ထိရမှုမှာ ကုသလဖြစ်လျက် ဒေါသ ဒေါမနဿဇော စောကာ အော်မြည်ရှာလေသည်။ ဤသို့လျှင် “ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံအဖြစ်ကို ဝိပါကစိတ်ဖြင့် ခွဲခြားရမည်၊ ဇောဖြင့် မခွဲခြားရ” ဟု မိန့်ဆိုအပ်သော ထေရဝါဒကို အဋ္ဌကထာဆရာလည်း ထောက်ခံ ဖွင့်ပြပေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး-ဒွါရနှင့် စပ်သဖြင့်လည်း ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အခွဲကို မှတ်သင့်သေး၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ပျော့ပျော့ပျောင်းပျောင်း အတွေ့ကောင်းသော မစင်သည် ကာယဒွါရ၌ ကုဋ္ဌ၊ စက္ခုဒွါရ ယာနဒွါရတို့၌ အနိဋ္ဌတည်း။ ပတ္တမြားဖြင့် ဦးခေါင်းကို ပေါက်ခွဲရာ၌ ထိုပတ္တမြားကို မြင်ရသော စက္ခုဒွါရ၌ ကုဋ္ဌ၊ အထိခံရသော ကာယဒွါရ၌ အနိဋ္ဌတည်း။ အချို့ဝတ္ထုများကား ကာလအလိုက် ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ကွဲပြားသေး၏။

ချဲ့ဦးအံ့-မီးသည် ချက်ပြုတ်လိုရာအခါ ဆောင်းအခါတို့၌ ကုဋ္ဌ၊ နွေအခါ၌ အနိဋ္ဌတည်း၊ အချို့ပန်း၌ အဆင်းသည် ကုဋ္ဌ၊ အနံ့ကား အနိဋ္ဌတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌအဖြစ်ကို အလတ်စားပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပါက်စိတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွါရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးမျိုး ခွဲခြားရမည်။

[ဆောင်] အလတ်စားတန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်မှန်းလျက်၊ ဝိပါတ်-ဒွါရ၊ ချိန်ကာလနှင့်၊ ရူပ-ဂန္ဓာ၊ နှိုင်းချင့်ကာဖြင့်၊ အနိဋ္ဌာလော၊ ကုဋ္ဌာလော၊ စစ်ကြော တွေ့တိုင်းပင်။

သဘာဝ ပရိကပ္ပအခွဲ။ ။ ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အာရုံနှစ်မျိုးလုံးပင် “သဘာဝ၊ ပရိကပ္ပ” ဟု နှစ်မျိုးစီ ကွဲပြားပြန်၏။ အလတ်တန်းစားပုဂ္ဂိုလ်၌ ဝိပါက် ဒွါရ ကာလ စသည်တို့ဖြင့် ခွဲပြအပ်ခဲ့ပြီးသော အာရုံများသည် သဘာဝကုဋ္ဌာရုံ သဘာဝ အနိဋ္ဌာရုံများတည်း၊ “ပင်ကိုသဘောအတိုင်း အလိုရှိထိုက်-မရှိထိုက်သော အာရုံများ” ဟူလို၊ အထက်တန်း ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သလိပ် သည်းခြေ သွေးလေ ဖောက်ပြန်နေသော ဂိလာန၊ အရူး စသူတို့က ကုဋ္ဌာရုံကို မလိုလားနိုင်ကြ၊ ကောင်းမွန်သော အစာအာဟာရကိုပင် ဂိလာနစသူတို့က အနိဋ္ဌာရုံဟုသာ ထင်မှတ်ကြလေသည်။ ထိုသူတို့ ထင်မှတ်အပ်သော ကုဋ္ဌာရုံသည် ပရိကပ္ပ အနိဋ္ဌာရုံမည်၏။ “သူတို့၏ စိတ်အကြံအားဖြင့် အနိဋ္ဌာရုံ” ဟူလို၊ ကျီး လင်းတ စသည်တို့နှင့် ယခင် ဂိလာန အရူးစသူတို့သည် မစင်၊ ခွေးကောင်ပုတ်၊ မကောင်းသောအစာ၊ အဝတ်စုတ်စသော အနိဋ္ဌာရုံကို ကုဋ္ဌာရုံဟု ထင်မှားကြပြန်၏။ ထိုထင်မှားအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံများသည် ပရိကပ္ပကုဋ္ဌာရုံမည်၏။ နတ်သမီး စသော အတိကုဋ္ဌာရုံများကို ဘုန်းကံနည်းပါးသူတို့၌ အနိဋ္ဌာရုံ ထင်မှတ်လျက် မူးမေ့တွေဝေခြင်း၊ ဘုရားရှင်စသော အတိကုဋ္ဌာရုံကိုပင် ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဖြစ်နေကြသော တိတ္ထိစသူတို့က အနိဋ္ဌာရုံဟု ထင်မှတ်ခြင်း စသည်တို့လည်း ပရိကပ္ပ အနိဋ္ဌာရုံများပင်းတည်း။

ဝိပါက်အမှန်။ ။ ဝိပါက်စိတ်တို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ ယှဉ်ပုံမြဲသည်ကို “ဝိပါက်အမှန်” ဟု ခေါ်၍၊ ဇောစိတ်တို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ ဝေဒနာယှဉ်ပုံ မမြဲသည်ကို “ဇောအပြန်” ဟု ပြောစမှတ်

ပြုကြသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-သဘာဝဣန္ဒြာရုံ အတိဣန္ဒြာရုံများကို ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ တွေ့ကြုံရသောကြောင့် သဘာဝဣန္ဒြာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်သန္တီရဏ တဒါရုံများဖြစ်၍၊ သဘာဝအတိဣန္ဒြာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ကုသလဝိပါက် သောမနဿ သန္တီရဏ တဒါရုံဖြစ်ကြ၏။ သဘာဝအနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ၌ကား အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏ တဒါရုံများဖြစ်ကြသည်။ (ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိမျှင်တို့မှာ ဝေဒနာအားဖြင့် အကွဲအပြား မရှိ) ဤသို့ ဝိပါက်စိတ်များ၌ အာရုံအလိုက် ဝေဒနာယှဉ်ပုံ မှန်ကြောင်းကို ရည်သန်၍ “ဝိပါက်အမှန်”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ “သဗ္ဗထာပိ ပနေတ္ထ အနိဋ္ဌေ ၊ပေ၊ သောမနဿ သဟဂတာနေဝ”ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်များပါဝင်သည်။

ဇောအပြန်။ ။ စိတ်ဖောက်ပြန်မှုဟူသော စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ အမှတ်မှားမှုဟူသော သညာဝိပလ္လာသ၊ အယူမှားမှုဟူသော ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ မကင်းကြသော ပုထုဇဉ်နှင့် ရှေ့ဝိပလ္လာသနှစ်မျိုး မကင်းသေးသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောများသည် တစ်ခါတစ်ရံ အာရုံအား လျော်စွာ အတိဣန္ဒြာရုံ၌ သောမနဿဇော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ ဥပေက္ခာဇော၊ အနိဋ္ဌာရုံ၌ ဒေါသဇော ဖြစ်လေ့ရှိ၏။ တစ်ခါတစ်ရံ၌ကား ထိုဝိပလ္လာသတို့ကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ အနိဋ္ဌာရုံကို ခင်မင်နှစ်သက်ဖို့ရာ အကုသိုလ်ကံ ပါလာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘုရားစသော အတိဣန္ဒြာရုံ၌ တိတ္ထိတို့မှာ ဒေါသဇော စောကြလေ၏။ မစင် ခွေး ကောင်ပုပ်စသော အနိဋ္ဌာရုံ၌ ကျီးလင်းတတို့မှာ သောမနဿဇော စောကြ၏။ ထိုဘုရားစသော အတိဣန္ဒြာရုံနှင့် အနိဋ္ဌာရုံတို့၌ပင် အချို့ စိတ်ဖောက်ပြန်နေသော အရူးစသူတို့မှာ ဥပေက္ခာဇော စောကြ၏။ ဤသို့လျှင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတို့၏ အာရုံသဘောကို အခါခပ်သိမ်း မလိုက်ရောဘဲ ဝေဒနာယှဉ်ပုံ ဗလောင်းဗလဲ ဖြစ်ဟန်ကို ရည်သန်၍ “ဇောအပြန်”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြလေသည်။

[ဆောင်] ဣန္ဒြာနိဋ္ဌ၊ တိဣဋ္ဌတို့၊ တွေ့ရသောအခါ၊ ဝေဒနာကား၊ ဝိပါကတုံ၊ အာရုံသဘော၊ မြဲလိုက်ရော၏။ ဇော စောချိန်ကျ၊ ထိုခဏမူ၊ မုချဆက်ဆက်၊ မှန်မထွက်၍၊ ဝိပါက် အမှန်၊ ဇောအပြန်သည်၊ ကျမ်းဂန် မိန့်ခွန်းအစဉ်တည်း။

ကုဋ္ဌအနိဋ္ဌရောရာ၌အာရုံယူပုံ။ ။ အရာဝတ္ထုတစ်ခု၌ကား ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌရော လျက် ရှိတတ်၏။ ထိုသို့ရောနေရာ၌ ထင်ရှားသောအာရုံကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ပေ သည်။ ဥပမာ-ဆင်ပျံတော် မြင်းပျံတော် ရတနာတို့၌ ပဋိသန္ဓေက အဟိတ်ပဋိ သန္ဓေဖြစ်သောကြောင့် မူလအထည်ကိုယ်ပုံသဏ္ဌာန်သည် ဧကန် အနိဋ္ဌာရုံ တည်း။ သို့သော် ပဝတ္တိအကျိုးကို ပေးမည့် ကုသိုလ်ကံကြောင့် လှပသော အရေ အဆင်း အသံစသည် ဖြစ်ပေါ်လာပြန်သဖြင့် ထိုပဝတ္တိကမ္မဇ ကုဋ္ဌရုပ်တွေက မူလအနိဋ္ဌာရုံကို ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏။ နှီးဖြင့် ပြုလုပ်၍ နွားချေးသုတ်အပ်သော အရုပ်ကလေး၌ ပိုးဖဲနှင့် ကတ္တီပါစသော ကုဋ္ဌာရုံတွေ မွမ်းမံချယ်လှယ်ထား သကဲ့သို့တည်း။ ဤကဲ့သို့ ကုဋ္ဌနှင့် အနိဋ္ဌရောနှော၍ နေရာဝယ် မြင်ရကြားရ သူတို့၏ စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့မှာ အပေါ်ယံ ကုဋ္ဌာရုံများကိုသာ အာရုံပြုရ သဖြင့် ကုသလဝိပါက်တွေသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိကြတော့သည်။ မူလ ကုဋ္ဌဖြစ်သော လူ့ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် မဖွယ်မရာ နူနာစသည် စွဲကပ်နေရာ၌ အနိဋ္ဌာရုံကိုသာ အာရုံပြုရပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။

ရဟန္တာသန္တာန်၌တဒါရုံ

တတ္ထာပိ သောမနဿသဟဂတကြိယာဇဝနာဝသာနေ
သောမနဿသဟဂတာနေဝ တဒါရမဏာနိ ဘဝန္တိ ဥပေက္ခာ
သဟဂတကြိယဇဝနာဝသာနေ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာ နေဝ
ဟောန္တိ။

ဝိပါက်လည်းမှန် ဇောလည်းမှန်။ ။ “သောမနဿသဟဂတ ကြိယဇဝနာဝသာနေ ၊ပေ၊ ဘဝန္တိ”ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအရ ကြိယာဇောတို့ မည်သည် ပြခဲ့ပြီးသော ဝိပလ္လာသသုံးမျိုး ကင်းပြီးသော ရဟန္တာအရှင်တို့ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် ဝိပါက်များကဲ့သို့ အာရုံအားလျော်စွာ အတိကုဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလာလျှင် သောမနဿကြိယာဇော စော၍၊ ထိုသောမနဿကြိယာဇောနောင် သောမနဿ တဒါရုံကျ၏။ ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂတကြိယာဇော စော၍ ထိုဥပေက္ခာ ကြိယာဇောနောင် ဥပေက္ခာတဒါရုံများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့လျှင် ကြိယာဇော

များလည်း ဝိပါက်ကဲ့သို့ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿယျဉ်မှ ဥပေက္ခာယျဉ်မှ မှန်ကန်သောကြောင့် “ဝိပါက်လည်းအမှန် ဇောလည်းအမှန်” ဟု မိန့်ဆိုကြ ပြန်သည်။

ပရမတ္ထဒီပနီဝါဒ။ ။ ကြိယာဇောတို့၏ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ရပုံကို ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသာမက၊ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာမှာလည်း မိန့်ဆိုလျက်ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ မိန့်ဆိုရာ၌ ပရမတ္ထဒီပနီ၏ အယူကား ဤသို့တည်း။ ကြိယာဇောတို့၏ အာရုံအားလျော်စွာ စောရပုံမှာ ပကတိရိုးရာအခါ၌သာ ဖြစ်၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိစိတ်ကို အစိုးတရ ပိုင်နိုင်ကြသည်ဖြစ်၍ အာရုံသဘောသို့ မလိုက်ဘဲ မိမိတို့အလိုအတိုင်း စိတ်ကို ပြုပြင်လိုလျှင် ပြုပြင်၍ ဇောစောနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ဝက်မငယ်ကို မြင်၍ ပြုံးတော်မူ၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ် တောင်၌ ပြိတ္တာတွေကို မြင်၍ ပြုံးတော်မူ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာဝယ် ဝက်မငယ်နှင့် ပြိတ္တာတို့သည် အနိဋ္ဌာရုံများတည်း။ ပြုံးတော်မူခြင်းကား ကြိယာသောမနဿဇော များဖြစ်၏။ ထို့ပြင် “ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သစေ အာကင်္ခတိ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယန္တိ၊ အပ္ပဋိကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ” စသည်ဖြင့် “ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စက်ဆုပ်ဖွယ်အာရုံကို စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်အောင်ရှု၍ နေလိုက နေနိုင်ကြ၏”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော သုတ္တန်ပါဠိတော်များကို ထောက်လျှင် ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာဇောများကိုလည်း အာရုံအားလျော်စွာ ဝေဒနာမလိုက်ရောဘဲ အလိုရှိသလို စောနိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း သိသာ၏။ သို့အတွက် သင်္ဂြိုဟ်နှင့်တကွ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ စိတ်ကိုအထူးမပြုပြင်ဘဲ ဘာသိဘာ သာ ဇောစောသောအခါကို ရည်ရွယ်၍ “ကြိယာဇောတို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ရမည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ စိတ်ကိုပြု ပြင်၍ အာရုံကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရာ၌ကား သုတ္တန်ပါဠိတော်များနှင့် အညီ အနိဋ္ဌာရုံ ကို အာရုံပြု၍လည်း သောမနဿကြိယာဇော၊ အတိက္ကဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍လည်း ဥပေက္ခာကြိယာဇောများ စောခွင့်ရှိသည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီယူဆလေသည်။

ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၏ ရှင်းလင်းချက်။ ။ ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၏ ရှင်းလင်းပုံကား-ဘုရားရှင်နှင့်အရှင်မောဂ္ဂလာန်တို့ ဝက်မငယ် ပြိတ္တာတို့ကို

မြင်တော်မူ၍ ပြုံးတော်မူကြရာ၌ မြင်တော်မူတဲ့အခါ အာရုံတစ်မျိုး၊ ပြုံးတော်မူတဲ့ အခါ အာရုံတစ်မျိုးဟု ခွဲခြားရမည်။ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော ဝက်မငယ် ပြိတ္တာ တို့ကိုမြင်ရာအခါ၌ အနိဋ္ဌာရုံအားလျော်စွာ ဥပေက္ခာကြိယာဇော စောသော ဝီထိများကျရာ၏။ ထိုအခါ ပြုံးတော်မူမူသေး၊ ထို့နောက် ထိုကဲ့သို့ အံ့သြဖွယ်ရာ ဆန်းကြယ်စွာသော ဂတိ၌ ဖြစ်ရမည့်အကြောင်းမကောင်းသော တရားတို့ ကိုယ်တော်များသန္တာန်မှာ မရှိတော့သဖြင့် ကိုယ်တော်တို့၏ သမ္ပတ္တိဂုဏ်ကို အာရုံပြုလျက် နှစ်သက်သောအခါ သမ္ပတ္တိဂုဏ် အတိကုဋ္ဌာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿကြိယာဇောစောသော မနောဒွါရဝီထိများ ဖြစ်ပေါ်ကြပေသည်။ သို့သော် စိတ်အစဉ်က အင်မတန် လျင်မြန်သောကြောင့် ဝက်မငယ်ပြိတ္တာတို့ကို မြင်တော်မူတုန်းမှာပင် ပြုံးရွှင်တော်မူ ကြသကဲ့သို့ထင်ရလေသည်။ [စတုတ္ထ ပါရာဇိကနှင့်လက္ခဏသံယုတ် စသည်ကိုရှုပါ။]

ထို့ပြင် “ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သစေ အာကင်္ခတိ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလ သညီ ဝိဟရေယန္တိ” စသော သုတ္တန်ပါဠိတော်များအရ ပဋိကူလဖြစ်သော စက်ဆုပ်ဖွယ် အနိဋ္ဌာရုံသတ္တဝါကို အပ္ပဋိကူလ(စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သော အတိကုဋ္ဌာရုံသတ္တဝါ) ဖြစ်အောင် ကြံဆောင်ဆင်ခြင်ရာ၌ ဝီထိအမျိုးမျိုးပင်ဖြစ်၏။ ပဋိကူလအာရုံကို ပဌမမြင်ခါစ၌ အနိဋ္ဌာရုံအားလျော်စွာ ဥပေက္ခာကြိယာဇော ဝီထိများဖြစ်ရ၏။ ထို့နောက် ထိုအနိဋ္ဌာရုံသတ္တဝါကို ချစ်မြတ်နိုးအပ်သော ပိယမနာပသတ္တဝါဖြစ်အောင် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကြံဆောင်ကြည့်ရှုသောအခါ ထိုသတ္တဝါအပေါ်၌ ကုဋ္ဌအခြင်းအရာဖြစ်စေ၊ အတိကုဋ္ဌအခြင်းအရာဖြစ်စေ ထင်လာပေမည်။ ထိုအခါ အတိကုဋ္ဌဖြစ်လျှင် ထိုအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ သောမနဿကြိယာဇောများ စောနိုင်ပေ၏။

အာရုံတစ်ခု၌ အာရုံပြုသူ၏စိတ်က ဆန်းကြယ်သလောက် ကုဋ္ဌ အတိကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌအခြင်းအရာများကို ရနိုင်ပေ၏။ အလွန်လှပသော အတိကုဋ္ဌ မာတုဂါမ ကိုပင် အသုဘဖြင့် ဆင်ခြင်က မတင့်တယ်သောအခြင်းအရာ အနိဋ္ဌအရသာ တွေသာ ပေါ်လာ၏။ အလွန်ရုပ်ဆိုးသော အနိဋ္ဌာရုံသားကလေးကို မိခင် မေတ္တာဖြင့် သေသေချာချာ ဆင်ခြင်သောအခါ ချစ်ဖွယ်ရာ ကုဋ္ဌာရုံ ထင်လာ၏။ ဤကဲ့သို့ ပုထိုဇဉ်တို့ နယ်ပယ်မှာပင် စိတ်ဆန်းကြယ်သလို ပြုပြင်ပြောင်းလွှဲနိုင်

လျှင် မိမိစိတ်ကို စိုးပိုင်ပြီးသော ရဟန္တာတို့၏စိတ်၌ကား ယုံမှားဖွယ် မရှိပြီ ရေနိုင်သော သင်္ဘောဦးစီး ပဲ့သူကြီးသည် ပဲ့တတ်ကြီးကို ကြိတ်ကာကြိတ်ကာဖြင့် လိုရာရေကြောင်းခရီးကို သွားနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လေနိုင်သော ဂဠုန်ကြီးသည် အတောင်အမြီးကို ညိတ်ကာညိတ်ကာဖြင့် ပျံလိုရာ လေကြောင်းခရီးကို ပျံနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မိမိစိတ်ကို နိုင်ပြီးသော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့လည်း တွေ့သမျှ အာရုံအသီးသီးဝယ် စိတ်ကို ပြောင်းလွှဲ၍ အနဲနဲ ဆင်ခြင်တော်မူနိုင်သောကြောင့် မိမိတို့ ပြောင်းလွှဲအပ်သော ဣဌ အနိဌ အတိဣဌအာရုံအားလျော်စွာ ဥပေက္ခာ သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော ကြိယာဇောများ စောနိုင်ကြပေသည်။ [အကျယ်ကို ပရမတ္ထသရူပနှင့် ဒီပနီတို့မှာရှုပါ]

ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံမလိုသော မူလဋီကာ။ ။ “သောမနဿ

သဟဂတ ကြိယဇောနာဝသာနေ သောမနဿသဟဂတာနေဝ တဒါရမဏာနိ” စသည်ဖြင့် ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံချဖို့ရာ အဋ္ဌကထာကြီးငယ်တို့ မိန့်ဆို စိစစ်ကြသော်လည်း မူလဋီကာကား ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံချခြင်းကို အလိုမရှိချေ။ ထိုဋီကာအလိုကို ထင်ရှားစေအံ့-အဟုန်ဖြင့် ဆန်တက် ခုတ်သွားသော သင်္ဘော၏နောက်သို့ တအောင့်လောက် ဆန်တက်လိုက်သွားသော ရေအယဉ်ကဲ့သို့၊ တဒါရုံဝိပါက်စိတ်များလည်း သင်္ဘောလှေပမာ လွန်စွာလှုပ်လှက် မငြိမ်သက်သော ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောများ၏နောက်သို့သာ လိုက်ထိုက်သည်။ ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် ဖက်ခွက် မျောလာရာဝယ် ထိုဖန်ခွက်နောက်သို့ ရေအယဉ်မလိုက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဖက်ခွက်ပမာ လွန်စွာ ငြိမ်သက်သော ကြိယာဇောနောက်သို့ တဒါရုံများမလိုက်ထိုက်ချေ။ ပဋ္ဌာန်းပါဠိစတော်မှာလည်း ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဇောနောက်သာ တဒါရုံကိုဟောတော်မူ၍ ကြိယာဇောနောင်မှာ ဟောတော်မူလျက် မရှိဟုမိန့်ဆိုလေသည်။

အနုဋီကာ၊ မဟာဋီကာ၊ ပရမတ္ထသရူပတို့ဝါဒ။ ။ အနုဋီကာပြု(ကေစိ)

နှင့် မဟာဋီကာတို့ကား “ကြိယာဇောတို့သည် ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် မျောလာသော ဖန်ခွက်နှင့် မတူ၊ လှုပ်လှုပ်လှက်လှက် သဘောရှိသည်ဟုပင် ဆိုထိုက်ပါ၏။ ပဋ္ဌာန်းပါဠိစတော်၌ ဟောတော်မူခြင်းမှာ အလိုတော်တစ်မျိုးတစ်မည်ကြောင့်သာ ဖြစ်ရာ၏”ဟု

ချေပကြလေသည်။ ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၌ကား “ကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ၊ အကုသလံ ဝုဋ္ဌာနဿ” ဟု ဟောတော်မူသလို “အဗျာကတံ ဝုဋ္ဌာနဿ” ဟုလည်း အနန္တရပစ္စည်း၌ ဟောတော်မူ၏။ ဝုဋ္ဌာနအရလည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကိယာဇောတို့မှ ထသော တဒါရုံ ဘဝင် စုတိအားလုံးကို ရ၏။ ဤသို့ ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံကို ထည့်သွင်း၍ “ဝုဋ္ဌာနဿ” ဟု ဟောတော်မူရာဌာနသည် များစွာရှိ၏ဟု ညွှန်ပြ၍ “ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံမဟော” ဟူသော စကားကို ပယ်ရှားလေသည်။

အာဂန္တုကဘဝင်

ဒေါမနဿသဟဂတဇေနာဝသာနေ စ ပန တဒါရမဏာနိ စေဝ ဘဝင်္ဂီနိ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ ဘဝန္တိ။ တဿှာ ယဒိ သောမနဿပဋိသန္တိ ဒေါမနဿသဟဂတဇေနာဝသာနေ တဒါရမဏသမ္ဘဝေါ နတ္ထိ။ တဒါ ယံကိဉ္စိ ပရိစိတပုဗ္ဗံ ပရိတ္တာရမဏ မာရဗ္ဗ ဥပေက္ခာသဟဂသန္တိရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တမနန္တရိတွာ ဘဝင်္ဂ ပါတောဝ ဟောတိတိ ဝဒန္တိ အာစရိယာ။

ဒေါမနဿသဟဂတ ၊ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ။ ။ဒေါမနဿ ဝေဒနာသည် မသာယာသောအားဖြင့် အာရုံကို ခံစားရ၏။ သောမနဿကား သာယာသောအားဖြင့် အာရုံကို ခံစားသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် သောမနဿဝေဒနာတို့ အချင်းချင်း ရှေ့သွားနောက်လိုက် နှီးနှောလို့ မရ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကား အာရုံကို သင့်ရုံတော်ရုံ ခံစားသဖြင့် ဒေါမနဿ-သောမနဿနှစ်ပါးလုံးနှင့်ပင် သင့်တင့် လိုက်ရောနိုင်ပေသည်။ သို့အတွက် ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇောနောင် တဒါရုံဖြစ်စေ ဘဝင်ဖြစ်စေ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သာ ဖြစ်ရပေသည်။

တဿှာ ယဒိ သောမနဿ၊ပေ၊တဒါရမဏသမ္ဘဝေါ နတ္ထိ။ ။ တဿှာပုဒ်ကို ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိသို့ လှမ်းစပ်၊ “ယဒိ သောမနဿ ၊ပေ၊ သမ္ဘဝေါ နတ္ထိ” ကား ကြံဆ၍ ပြောဆိုအပ်သော ပရိကပ္ပစကားတည်း၊ သောမနဿသဟဂုတ် မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူ၏ သန္တာန်ဝယ်

တစ်စုံတစ်ခုသောအကြောင်းကြောင့် တဒါရုံဖြစ်ခွင့် တကယ်လို့ မရခဲ့လျှင်” ဟု ကြံဆ၍ ပြောဆိုသည်။

တဒါ ယံကိစ္ဆိပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ။ ထိုသို့ တဒါရုံဖြစ်ခွင့် မရခဲ့သော် ထုံးစံအတိုင်းဆိုလျှင် ဒေါသဇောနောင် ဘဝင်ကျရတော့မည်၊ ဘဝင်ကျပြန်လျှင်လည်း (တစ်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့သည် တူကြရသောကြောင့်) သောမနဿပဋိသန္ဓေနဲ့ခွဲသူ ဖြစ်၍ သောမနဿဘဝင် ကျရလိမ့်မည်၊ ထိုသောမနဿဘဝင်ကား ဒေါသဇောနှင့် မလိုက်ရောချေ၊ ဤသို့ အခက်ကြုံတဲ့အခါ ဒေါသဇောနှင့် သောမနဿဘဝင်တို့၏ အကြားဝယ် ဆက်သွယ်ဖို့ရာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာရပေသည်။

တမနန္တရိတွာ ဘဝင်ံပိတောဝ ဟောတိ။ ။ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏ၏ အခြားမဲ့၌ကား ထုံးစံတိုင်း သောမနဿဘဝင် ကျနိုင်ပြီ၊ [တမနန္တရိတွာ၌ အနန္တရသဒ္ဒါသည် အခြားမရှိဟူသော အနက်ကိုဟောသော နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ဤနေရာ၌ ကရဓာတ်၏အနက်ကို ဟောသော ဣပစ္စည်းသက်၍ အနန္တရိတွာဟု ပါဠိရှိသည်၊ သို့အတွက် “တံ-ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တိရဏစိတ်ကို၊ အနန္တရိတွာ-အခြားမဲ့ပြု၍”ဟုအနက်ဆိုပါ၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်၏ အခြားမဲ့၌”ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဝဒန္တိ အာစရိယာ။ ။ ကျမ်းဆရာတို့သည် တစ်စုံတစ်သော အဆုံးအဖြတ်၌ သာဓက မပြနိုင်လျှင် “ဝဒန္တိတိ၊ ကျောက်ကြီးဖိ” ဆိုတဲ့အတိုင်း ထိုအဆုံးအဖြတ် ဝိပြားအောင် ဝဒန္တိ ဟူသော ကျောက်တုံးဖြင့် အာစရိယဝါဒအနေ ဖိတတ်ကြလေသည်၊ ဤဝါဒသည် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌သာမဟုတ်၊ အဋ္ဌသာလိနီ အဗျာကတ ဝိပါကအဖွင့်၌လည်း “ယဒါ သောမနဿပဋိသန္တိကဿ ပဝတ္ထေ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ပမာဒေန ပရိဟီနဇ္ဈာနဿ ပဏီတဓမ္မော မေ နဋ္ဌောတိ ပစ္စဝေက္ခတော ဝိပ္ပဋိသာရဝသေန ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒါ၊ ပေ၊ ကုသလ ဝိပါကာ ဝါ ဥပေက္ခာသဟဂတဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု(သန္တိရဏံ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ရှိပေသည်။

တဒါရုံကျခွင့်မရသောဝါဒများ

၁။ သောမနဿပဋိသန္ဓေတည်နေခဲ့၍ မိစ္ဆာအယူရှိသူသည် ဘုရားအစရှိသော အတိက္ကဋ္ဌ အတိမဟန္တာရုံ၊ သို့မဟုတ် ဝိဘူတာရုံကို အာရုံပြုလျက် ဒေါသဇော စောခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် နတ်သမီးစသော အတိက္ကဋ္ဌ အတိမဟန္တာရုံ ဝိဘူတာရုံများကို အာရုံပြုလျက် ရွံ့ကြောက်ထိတ်လန့်သော အားဖြင့် ဒေါသဇော စောခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ တဒါရုံကျခွင့်မရ ဘာကြောင့်နည်း . . . တဒါရုံကျလျှင် အတိက္ကဋ္ဌာရုံဖြစ်၍ သောမနဿတဒါရုံ ကျရလိမ့်မည်၊ ထိုသောမနဿတဒါရုံသည် ဒေါသဇောနောင် မဖြစ်ထိုက်၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံကျဖို့ရန်လည်း “အတိက္ကဋ္ဌေ ပန သောမနဿသဟဂတာနေဝ”အရ အတိက္ကဋ္ဌာရုံနှင့် မလျော်ကန်ချေ။

၂။ သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသူ၏ သန္တာန်၌ မဟန္တာရုံ အဝိဘူတာရုံဖြစ်အံ့၊ (အတိက္ကဋ္ဌာရုံဟု သတ်မှတ်ဖွယ် မလို၊ ဘယ်အာရုံမဆို ကာမအာရုံပြု၍) ဒေါသဇော စောလျှင် ထိုဒေါသဇောနောင် တဒါရုံမကျထိုက်။

၃။ သောမနဿပဋိသန္ဓေနေ၍ ဈာန်ကိုရပြီးမှ ဈာန်လျှောကျသဖြင့် ထိုဈာန်ကိုအာရုံပြုလျက် “ငါ၏ မွန်မြတ်သော တရားသည် ပျက်ပြားခဲ့ချေပေါ့”ဟု ဒေါသဇော ဖြစ်သောအခါ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံဖြစ်၍ တဒါရုံမကျထိုက်။

၄။ သောမနဿပဋိသန္ဓေနေ၍ ပညတ်အာရုံတစ်ခုခုကို အာရုံပြုလျက် ဒေါသဇောစောပြန်လျှင် ထိုပညတ်ကို အာရုံပြု၍ တဒါရုံမကျထိုက်၊ [“တဒါရုံသည် ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုသည်”ဟု ဆိုလတံ့။]

ဤသို့ တဒါရုံကျခွင့်မရသော ဇောဝါရ(၄)မျိုး၌ ဒေါသဇောနောင်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေနှင့် အလားတူ သောမနဿမူလဘဝင်လည်း မကျနိုင်၊ ထိုသို့ တဒါရုံလည်း မကျ၊ ဘဝင်လည်း မကျသဖြင့် အခက်ခဲကြုံသောအခါ ဒေါသဇောနှင့် သောမနဿဘဝင်တို့အကြားဝယ် ဆက်သွယ်ပေးဖို့ရာ အာဂန္တကဘဝင်ကိစ္စတပ်လျက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်ဖြစ်ရပေသည်။

[ဆောင်] သောမနသ်သန္ဓေ၊ စွဲကပ်နေ၍၊ ယူလေမိစ္ဆာ၊ ရှိသူ့မှလျှင်၊ လွန်စွာ တင့်တိ၊ အတိက္ကဋ္ဌ၊ တိမဟန္တ၊ ဝိဘူတဟု၊ ဗုဒ္ဓအာရုံ၊ ကြုံသော်လည်းကောင်း၊ တစ်ကြောင်းကမူ၊ အဝိဘူတ၊ မဟန္တဟု၊ ကာမအာရုံ၊

ဆုံလေတစ်ရပ်၊ သမာပတ်ကို၊ ရလတ်ပြီးမှ၊ ကွယ်ပသည့်ဈာန်၊ အာရုံခံလျှင်း၊ မယွင်းတစ်ခု၊ ပညတ်စုကို၊ ရှုလေတစ်လော၊ . . . ဒေါသဇောတို့၊ စောပြီး၍တုံ၊ တဒါရုံကား၊ အာရုံနှင့်သော်၊ မသင့်တော်ခဲ့၊ ချင့်မြော်တစ်ခင်း၊ ဘဝင်ဆင်းလည်း၊ မူရင်းသန္ဓေ၊ မလျော်ပေတည့်၊ သို့နေခက်ခဲ၊ အချက်ထဲဝယ်၊ ဆက်တွဲဟန်ပြု၊ အာဂန္တုဟု၊ တစ်ခုဘဝင်၊ စပ်ကြားဝင်သည်၊ အရှင်ဆရာမိန့်ခွန်းတည်း။

ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ဘဝင်ကိစ္စတပ်ရပုံ။ ။ “ဒေ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တီရဏစိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိတဒါရမဏသန္တီရဏဝသေန ပဉ္စကိစ္စာနိ နာမ”ဟု ကိစ္စသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သော ၅-ကိစ္စတို့တွင် ပဋိသန္ဓေအခါ စုတိအခါလည်း မဟုတ်၊ ဒေါသဇော၏အာရုံကို လိုက်၍ယူရာ တဒါရုံဖြစ်ဖို့အခါလည်း မဟုတ်၊ သမ္ပတ္တိန်း၏ အခြားမဲ့လည်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ စုတိ တဒါရုံ သန္တီရဏ ဤကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်ခွင့်မရချေ။ ဒေါသဇောနောင် ဤသန္တီရဏစိတ်မှ မဖြစ်လျှင် စိတ်အစဉ်ပြတ်၍ ဘဝင်အဆုံးသတ်ရတော့မလိုဖြစ်ရကား “ဘဝင်္ဂဿ အင်္ဂ”ဟူသော ဝစနတ်အရ ဘဝပြတ်ဖို့ရာ ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်က ဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ဖြစ်ရသည်။

အာဂန္တုကဘဝင်ခေါ်ရပုံ။ ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ နောက်မှစ၍ ဖြစ်ခဲ့သော ဘဝင်တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် တစ်ထပ်တည်းတူကြရ၏။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာအိမ်ဖြစ်ပေါ်စကပင် ခန္ဓာအိမ်၌ပါဝင်သော ဘဝင်များတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုဘဝင်များကို အာဝါသိကဘဝင် (အိမ်ရှင်ဘဝင်)ဟု ခေါ်ရပေသည်။ ဤဥပေက္ခာသန္တီရဏကား ယခုလို အခက်ကြုံတွေ့ရာ တစ်ရံတစ်ခါမှ ပေါ်လာသောကြောင့် “အာဂန္တုက(ဧည့်သည်)ဘဝင်”ဟု ခေါ်ရလေသည်။

ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂဂါထာသည် ယေဘုယျ။ ။ ဤပြအပ်ခဲ့သော နည်းအတိုင်း တစ်ရံတစ်ခါ အခက်အခဲကြုံလာလျှင် မူလပဋိသန္ဓေနှင့် မတူသောအာဂန္တုကဘဝင်လည်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌လာလတုံသော “ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂ” စသော ဂါထာကိုလည်း ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်ဆိုအပ်သော ဂါထာတည်း ဟုမှတ်ပါ။

ယံကိဉ္စိ ပရိစိတပုဉ္စ ပရိတ္တာရမဏမာရဗ္ဗ။ ။ ဤအာဂန္တုကဘဝင် ကျရသော စိတ်အစဉ်မဖြစ်မီ ရှေး မကြာခင်အခါက အလေ့အကျက်များသော (များစွာ စိတ်ဝင်စားထားသော) အာရုံတစ်ခုခုရှိလိမ့်မည်။ ကာမဝိပါက်တို့သည် အာရမဏ သင်္ဂဟ၌ ပြသည့်အတိုင်း ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် ထိုအာရုံ သည် ကာမအာရုံတွင်ပါသော အာရုံဖြစ်ရမည်။ ထိုအလေ့အကျက်များသော ကာမအာရုံသည် ဣဋ္ဌအာရုံဖြစ်အံ့၊ ကုသလဝိပါက်သန္တီရဏစိတ်ဖြစ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်အံ့၊ အကုသလဝိပါက်သန္တီရဏစိတ်ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အတိဣဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင်လည်း “အတိဣဋ္ဌေ ပန သောမနဿ သဟဂတာနေဝ” နှင့် မညီစေကာမူ ဤကဲ့သို့ အခက်အခဲကြုံရာဝယ် ကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏပင်ဖြစ်၏။ ဤတဒါရမဏနိယမ၌ ပြအပ်သော စကားစု လည်း ဝီထိစိတ်များအတွက် သတ်မှတ်အပ်သော စကားဖြစ်၍ ဝီထိမုတ်ဖြစ် သော ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စအတွက် သတ်မှတ်အပ်သောစကား မဟုတ် တန်ရာ၊ ဤကား ဤကျမ်း၏ အယူတည်း။

ပရမတ္ထဒီပနီ။ ။ “ပင်ကိုယ်ရင်းက မဟာဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် အဖြစ်များလျှင် ထို မဟာဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်များလည်း အာဂန္တုက ဘဝင်ကိစ္စတပ်လျက် မဖြစ်နိုင်ဟု မဆိုသင့်၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ကုသိုလ်ဇော နောင် သဟိတ်တဒါရုံများဖြစ်နေလျှင် ကုသိုလ်ဇောဝီထိ၏အကြားအကြား၌ အကုသိုလ်ဇော စောစေကာမူ ထိုအကုသိုလ်ဇောနောင် သဟိတ်တဒါရုံပင်ဖြစ် သည်”ဟု အဆိုရှိ၏။ အဋ္ဌကထာအလို အကုသိုလ်ဇောနောင် သဟိတ် တဒါရုံဖြစ်နိုင်ပါလျှင် တဒါရုံကိုယ်စားကျသော အာဂန္တုကဘဝင်လည်း သဟိတ်မဟာဝိပါက်ဘဝင်ပင်ဖြစ်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် “အာဂန္တုကဘဝင် ကိစ္စတပ်လျက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာဝိပါက် ၄, သန္တီရဏ ၂-ပါးအားဖြင့် ၆-ပါးသော စိတ်များဖြစ်ခွင့်ရှိသည်”ဟု ပရမတ္ထဒီပနီ မိန့်ဆို၏။ ယုတ္တိကို ထောက်လျှင် သင့်လောက်ပေသည်။

အာဝဇ္ဇန်းမရှိဘဲ အာရုံယူနိုင်ပုံ။ ။ ဤအာဂန္တုကဘဝင်စိတ်သည် အလေ့ အကျက်များသောအာရုံကို ရှေ့ကဆင်ခြင်ပေးမည့် အာဝဇ္ဇန်းမရှိဘဲ ယူရာ ရောက်၏။ ထိုသို့ အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် အာရုံသစ်ယူနိုင်ကြောင်းကို ရှေး

သူဟောင်းတို့ အမိန့်အဆို မရှိသည်မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-
များသောအားဖြင့် ထိုထိုဝီထိ၌ အာဝဇ္ဇန်းက ရှေးဦးစွာဆင်ခြင်ပေးမှ အာရုံသစ်ကို
ယူနိုင်ကြသည် မှန်ပေ၏။ သို့သော် “အာဝဇ္ဇန်းမပါလျှင် အာရုံသစ်ကိုမယူနိုင်”ဟု
ရှေးသူမြတ်တို့ သတ်မှတ်ချက် မရှိ၊ နိရောဓသမာပတ္တိဝီထိခန်း၌ သမာပတ်မှ
အထတွင် အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်များသည် အာဝဇ္ဇန်း
ကင်းလျက်ပင် နိဗ္ဗာန်အာရုံကို ယူနိုင်ကြ၏။ မဂ္ဂဝီထိ၌ ဂေါတြဘူ ဝေါဒါန်တို့သည်
အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် ရုတ်တရက် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်ကြ၏။ ဤသို့တွေ့သဖြင့်
ဤအာဂန္တုကဘဝင်၏ အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် အာရုံယူရသည့်အခင်း၌
စနောင်းစနင်း မရှိထိုက်။ [အနာဂါမိဖိုလ်စသည်တို့ အာရုံယူပုံကို ထိုထိုဝီထိခန်း၌
သိရလတုံ။]

နိရာဝဇ္ဇံ ကထံ စိတ္တံ၊ ဟောတိ နေတံ ဟိ သမ္မတံ၊
နိယမော န ဝိနာဝဇ္ဇာ၊ နိရောဓာ ဖလဒဿနာ။

နိရာဝဇ္ဇံ-အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက်၊ စိတ္တံ-သည်၊ ကထံ ဟောတိ-အဘယ်မှာ
ဖြစ်သင့်ပါအံ့နည်း၊ နေတံ-ဤအာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် စိတ်ဖြစ်ခြင်းကို၊ န သမ္မတံ-
ရှေးသူမြတ်တို့ အသိအမှတ် မပြုအပ်မဟုတ်ပါလော၊ အာဝဇ္ဇာ-အာဝဇ္ဇန်းကို၊
ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ နိရောဓာ-နိရောဓသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ-ထသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊
ဖလဒဿနာ-အနာဂါမိ အဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပုံကို တွေ့ရခြင်းကြောင့်၊ နိယမော-
အာဝဇ္ဇန်းကင်းလျက် မဖြစ်နိုင်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်သည်၊ န-မရှိချေ။

အကြောင်းစုံမှ တဒါရုံကျ

တထာ ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ ကာမာဝစရသတ္တာနံ ကာမာ
ဝစရ ဓမ္မေသွေဝ အာရမဏဘူတေသု တဒါရမဏံ ဣစ္ဆန္တိတိ။

ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ တဒါရမဏံ ဣစ္ဆန္တိတိ။ ။ ကာမာဝစရ

ဓမ္မေသွေဝ မှ ဧဝသဒ္ဓါသည် “ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေ ဧဝ၊ ကာမာဝစရ
သတ္တာနံ ဧဝ”ဟု ရှေ့သို့လည်းလိုက်၏။ ကာမဇော၏ အဆုံး၌သာ တဒါရုံ
အလိုရှိကြသည်၊ “အပ္ပနာ ဇော၏ အဆုံးမှာ အလိုမရှိကြ”ဟုလျှင်၊ ချဲ့ဦးအံ့-
သွားလာနိုင်ခါစ ကလေးသူငယ်များသည် နေအိမ်မှ ပြင်ဘက်သို့ ထွက်သော

အခါ မိမိကိုဖြစ်စေတတ်၊ မွေးဖွားစေတတ်သော မိဘနောက်၊ သို့မဟုတ် မိဘနှင့်တူသော ဘကြီးဘဒ္ဒေးတို့နောက်သို့သာ လိုက်သွားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကာမတဏှာအရင်းခံရှိသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကာမဝိပါက် တဒါရုံများလည်း မိမိကိုဖြစ်စေတတ်သော ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇော တစ်ခုခုနောက်သို့ဖြစ်စေ၊ ထိုကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇော တစ်ခုခုနှင့် ကာမဇောချင်းသဘောတူသော အခြားသော ကာမကုသိုလ် ကြိယာဇောနှင့် အကုသိုလ်ဇောများနောက်သို့ဖြစ်စေ လိုက်ပါလေသည်။

ကာမတဏှာတန္တိဒါန-ကမ္မနိဗ္ဗာဘဝတော၊

ဇနကံ တံသမာနံ ဝါ၊ ဇနံ အနုဗန္ဓတိ၊

န တု အညံ တဒါလမ္ပံ၊ ဗာလဒါရကလိဋ္ဌယာ။

[အနက်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။]

ကာမာဝစရသတ္တာနမေဝ တဒါရမဏံ ဣစ္ဆန္တိ။ ။ ကာမသတ္တဝါတို့သန္တာန် ၌သာ တဒါရုံကို အလိုရှိကြသည်။ “ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ တဒါရုံကို အလိုမရှိကြ” ဟုလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-ကာမပဋိသန္ဓေနှင့် တဒါရုံတို့သည် ကာမဝိပါက်ချင်းတူမျှကြ၏။ အရင်းခံ မျိုးစေ့ကျရောက်ရာ ကာမပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌လျှင် ပဝတ္တိအကျိုးဆက် တဒါရုံကာမဝိပါက်များ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ကား ထိုကဲ့သို့ အရင်းခံ ကာမပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ မကျခဲ့သဖြင့် ကာမဝိပါက်တဒါရုံ(သစ်ပင်)များ မပေါ်ပေါက်နိုင်ချေ။

ဗီဇဿာဘာဝတော နတ္ထိ၊ ဗြဟ္မာနံပိ ဣမဿ ဟိ၊

ပဋိသန္တိမနောဗီဇံ၊ ကာမာဝစရသညိတံ။

[အနက်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။]

မျိုးစေ့မရှိပဲ ဝိပါက်တချို့ဖြစ်ပုံ။ ။ ကာမပဋိသန္ဓေဟူသော အရင်းခံမျိုး စေ့ မရှိသည့်အတွက် ပဝတ္တိအကျိုးဆက် တဒါရုံကာမဝိပါက်များ မဖြစ်နိုင်လျှင်၊ စက္ခုသောတဝိညာဏ်နှင့် သမ္ပဋိဗျူဟ် သန္တိရဏဝိပါက်များလည်း ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်မှာ မဖြစ်နိုင်ရာရောက်၏။ ကာမဝိပါက် ပဝတ္တိအကျိုးဆက်ချင်းတူပါလျက် ထိုစက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိပါက်များကား အဘယ့်ကြောင့် ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်မှာ

ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ဟု မေး၊ အဖြေကား-ပြဟောတို့သန္တာန်မှာ စက္ခုမြေ သောတိမြေ ဖြစ်ခြင်း၏ အာနုဘောကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ်တို့ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဒွါရဝိထိတို့ ထူးခြားကွဲလွဲရာ၌ စိတ္တနိယာမဓမ္မတာသဘောကြောင့် သမ္ပဋိမျှန်း သန္တီရဏတို့လည်း ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ပြဟောတို့သန္တာန်၌ စက္ခုမြေ သောတိမြေဟူသော ပသာဒရုပ်များ မဖြစ်မနေရ၊ မချ ဖြစ်ကြရလေပြီ၊ (ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို ယာနာဒိတ္တယံ နတ္ထိ အဖွင့်ကြည့်) ထိုသို့ စက္ခုမြေ သောတိမြေဖြစ်လျှင် ဆိုင်ရာအာရုံများ ထိခိုက်သဖြင့် စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ်တို့လည်း ဖြစ်ကြတော့မည်သာ၊ ထိုစက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ်တို့အတွက် စက္ခုဒွါရဝိထိ သောတဒွါရဝိထိဟု ကွဲပြားပါလျှင် စိတ္တနိယာမဓမ္မတာအတိုင်း ထိုဝိထိနှင့် သက်ဆိုင်သော သမ္ပဋိမျှန်း သန္တီရဏ ဝိပါက်များလည်း ဖြစ်ကြပေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော်၌ “ဣန္ဒြိယဝတ္ထိ အာနုဘာဝတော ဒွါရဝိထိဘေဒေ စိတ္တနိယာမတော စ”ဟု မိန့်ပြီ၊ ဣန္ဒြိယဝတ္ထိ ဘာဝတော-စက္ခုမြေသောတိမြေတို့ဖြစ်ခြင်း၏ အာနုဘော်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ (စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ်တို့အတွက် အကြောင်းပြချက်) ဒွါရဝိထိဘေဒ-ဒွါရဝိထိကွဲပြားရာ၌၊ စိတ္တနိယာမတောစ-စိတ်၏ဖြစ်မြဲ ဓမ္မတာ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သမ္ပဋိမျှန်း သန္တီရဏတို့အတွက် အကြောင်းပြချက်)၊ စက္ခုဝိညာဇီနံ-စက္ခုဝိညာဏ်အစရှိသော ကာမဝိပါက်တို့၏၊ အဘာဝေါ-မဖြစ်ရာသည်၊ နာပဇ္ဇတိ-မရောက်။

ကာမဝစရဓမ္မသွေဝ အာရမ္မဏဘူတေသု တဒါရမဏံ ဣစ္ဆန္တိ။ ။

ကာမတရားကို အာရုံပြုရာ၌သာ တဒါရုံကို အလိုရှိကြ၏၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ပညတ်များကို အာရုံပြုရာ၌ တဒါရုံကို အလိုမရှိကြ၊ ချဲ့ဦးအံ့-သခင်တစ်ရောက်၏ ကျွန်မမှ မွေးဖွားရသော “သားပေါက်”ကလေးသည် များစွာသော ကိစ္စ၌ မိခင်အလိုသို့ မလိုက်နိုင်ဘဲ မိခင်အထက်က သခင်အလို သို့သာ လိုက်ရှာရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သခင်နှင့်တူသော ကာမတဏှာအရင်းခံ၍ ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော ကျွန်မမှ မွေးဖွားရသော တဒါရုံ ကာမဝိပါက်တည်းဟူသော သားပေါက် ကလေးသည် ကာမတဏှာတည်း ဟူသော သခင်အလိုကျအောင် ကာမအာရုံကိုသာ အာရုံပြုရလေသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ကာမဇောနောက်သို့ လိုက်ရာ၌ ဥပမာပြခဲ့သော ထိုကလေးငယ်သည် မိဘ၊ ဦးကြီး၊ ဦးလေး၊ ဘကြီး၊ ဘထွေး စသော ဆွေမျိုးများနောက်သို့ လိုက်လေ့ရှိသော်လည်း အိမ်၏ အနီးအပါး သွားလာနေကျ အရပ်များသို့ သွားတဲ့အခါ၌သာ လိုက်၍၊ တောကြို တောင်ကြား စစ်မြေပြင်စသော အရပ်များသို့ သွားတဲ့အခါ မလိုက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ တဒါရုံဝိပါက်တို့သည် ကာမဇောနောက်သို့ လိုက်လေ့ရှိကြသော်လည်း မိမိအာရုံပြုနေကျ (အလေ့အလာများသော) ကာမအာရုံကို ထိုကာမဇောတို့က အာရုံပြုတဲ့အခါ၌သာ ကာမဇောနောက်သို့ လိုက်၍၊ မိမိလေ့လာနေကျ မဟုတ်သော မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ လောကုတ္တရာအာရုံ ပညတ်အာရုံများကို အာရုံပြုတဲ့အခါ၌မူ ထိုကာမဇောများ၏နောက်သို့ မလိုက်မပါချေ။

ဌာနေ ပရိစိတေယေဝ၊ တံ ဣဒံ ဗာလကော ဝိယ၊
အနုယတိ န အညတ္တ၊ ဟောတိ တဏှာဝသေန ဝါ။
[အနက်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။]

ကာမဇောနုသတ္တာလမ္ပနာနံ နိယမေ သတိ။ ။ ဤကား ကာမာဝစရဇောနာဝသာနေ စသော စုဏ္ဏိယကို အကျဉ်းချုပ်သော သင်္ဂဟဂါထာတည်း။ ကာမအာရုံဟူရာဝယ် ပဉ္စဒွါရ၌ အတိမဟန္တာရုံ၊ မနောဒွါရ၌ ဝိဘူတာရုံတည်း။ မဟန္တာရုံစသည်နှင့် အဝိဘူတာရုံမှာ တဒါရုံမကျဟု ပြလို၍ “ဝိဘူတေ တိမဟန္တေ စ” ဟု မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် ကာမဇော၊ ကာမသတ္တဝါ၊ အတိမဟန္တာရုံ၊ သို့မဟုတ် ဝိဘူတာရုံဖြစ်သော ကာမအာရုံ၊ ဤအမှတ်အသားသုံးပါးစုံမှ တဒါရုံကျ၏ ဟုမှတ်ပါ။

ခြွင်းချက်။ ။ သို့သော် “ဤအင်္ဂါသုံးပါးစုံအတိုင်း အမြဲတဒါရုံကျရမည်” ဟုလည်း မမှတ်သင့်။ ပစ္စုပ္ပန်ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရမရဏာသန္တဝီထိများ၌ ကာမဇော၊ ကာမသတ္တဝါ၊ အတိမဟန္တာကာမအာရုံ မှန်ပါလျက် တဒါရုံမကျဘဲ စုတိပြီးမှ ထိုပစ္စုပ္ပန်အာရုံကိုပင် ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင် ၆-ချက် ခန့်တို့က အာရုံပြုကြောင်းကို ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၊ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ မူလဋီကာတို့ ဖွင့်ပြကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားအရ ကာမဇောမဟုတ်လျှင် ဝိဘူတာရုံပင်ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံမကျ၊ ကာမသတ္တဝါ မဟုတ်လျှင် ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံပင်ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံမကျဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ဗြဟ္မာတို့၏ သန္တာန်မှာ စိတ်ဓာတ် (ဘဝင်)ကလည်း သာ၍သန့်ရှင်း၏။ စက္ခုပသာဒ သောတပသာဒတို့ကလည်း အထူးကြည်လင်၏။ ထို့ကြောင့် ကာမသတ္တဝါတို့ထက်ပင် ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံဝီထိတို့ အဖြစ်များပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ရူပသတ္တဝါ ဖြစ်သောကြောင့် တဒါရုံကား မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မာတို့အတွက် တဒါရုံမကျသော ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံ ဝီထိများကိုလည်း ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားသည်။

-----*-----

ဇနနိယမ

ဇေနေသု စ ပရိတ္တဇနဝီထိယံ ကာမာဝစရဇနာနိ သတ္တက္ခတ္တံ၊
ဆက္ခတ္တုမေဝ ဝါ ဇေန္တိ၊ မန္တပ္ပဝတ္တိယံ ပန မရဏကာလာဒီသု
ပဉ္စဝါရမေဝ၊ ဘဂဝတော ပန ယမကပါဠိဟာရိယကာလာဒီသု
လဟုကပဝတ္တိယံ စတ္တာရိပဉ္စ ဝါ ပစ္စဝေက္ခဏ စိတ္တာနိ ဘဝန္တိတိပိ
ဝဒန္တိ။

ကာမဇော ၇, ၆ ကြိမ်။ ။ “ပရိတ္တဇန၊ ပေ၊ သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဆက္ခတ္တံ” ၌ ဧဝံကို သတ္တက္ခတ္တံ၌လည်း လိုက်စေ၊ ထိုသတ္တက္ခတ္တံ ဧဝံ၌ ဧဝံဖြင့် “ပကတိရိုးရာ အခါဝယ် ကာမဇောတို့သည် ၇-ကြိမ်ထက်ပို၍ မစောရ”ဟု ကန့်သည်။ ဝါကား “တစ်ခုမဖြစ် လျှင် တစ်ခုဖြစ်ရမည်”ဟု စီရင်သော ဝိကပ်အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ရိုးရာအခါဝယ် ကာမဇောတို့သည် ၇-ကြိမ်သော်လည်း စောနိုင်၊ သို့မဟုတ် ၆-ကြိမ်သော်လည်း စောနိုင်၏”ဟုမှတ်ပါ။

မန္တပ္ပဝတ္တိယံ ပန မရဏကာလာဒီသု ပဉ္စဝါရမေဝ။ ။ မရဏကာလာ၊ အာဒိမှာဖြင့်၊ မုတ္တာတရီ၊ ဝိသညိနှင့်၊ အတိကရဏ စသည်ကာလ၊ ဟူသမျှ၊ ယူရမှတ်လေလော့”ဟုအခြေပြု၍ ဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုတွင် မုတ္တာကာလဟူသည် သစ်ပင်မှ ကျခြင်း၊ ရေနစ်မွန်းခြင်း၊ အနာရောဂါ ပြင်းစွာနှိပ်စက်ခြင်းစသော ဒုက္ခကြီးတို့ကြောင့် မိန်းမော တွေဝေ သေငယ်ဇောဖြင့် မြောနေရာ အခါမျိုးတည်း။

ဝိသညီဘူတကာလ ဟူသည် အလဗ္ဗသာနတ်သွီး၏ အတွေ့ကြောင့် ဣသိသိင်္ဂီ ရသေ့ မေ့သလို ပီတိဟုန်ခွေသဖြင့် မေ့နေရာအခါ၊ နတ်-ဘီလူး-ပြိတ္တာတို့ ဖမ်းစားသဖြင့် မေ့နေရာအခါ၊ အလွန် အကြူး အရက်မူးနေသဖြင့် ရူးမေ့နေရာ အခါ၊ အိပ်ချင်မူးတူးဖြစ်လျက် အိပ်မက် မက်နေရာအခါ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပကတိရိုးရာ အမှတ်သညာမျိုးမှ ကင်းကွာခိုက်အခါမျိုးတည်း။ “အတိ တရုဏကာလ”ဟူသည် အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းစဉ်အခါ၊ ဖွားပြီးစအခါစသော အလွန်နုနယ်သေးရာ အခါမျိုးတည်း။ ဤသို့စသည် ဖြင့် ပကတိရိုးရာအခါကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်သတ္တိ မထက်သောအခါမျိုးကို မရုဏကာလသာဒီသ၌ အာဒိအရလူပါ။

မန္တပ္ပဝတ္တိယံ။ ။ မန္တံ+ဟုတ္တာ+ပဝတ္တိ မန္တပ္ပဝတ္တိ၊ မန္တံ-နံနဲ့သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းတည်း။ မန္တပ္ပဝတ္တိ-နံနဲ့သည်ဖြစ်၍ဖြစ်ခြင်း၊ ပကတိ ရိုးရာအခါကဲ့သို့ စိတ်မထက်သန်ဘဲ အဟုန်ရောရဲ့၊ နံနဲ့နဲ့ဖြစ်နေရာအခါကို “မန္တပ္ပဝတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုစကားမှန်၏။-မရုဏကာလစသည်၌ မှီရာဝတ္ထုရုပ် အားနည်းခြင်းကြောင့် စိတ်၏အဟုန်သည် ရောရဲ့ရဲ့ နံနဲ့နဲ့ ဖြစ်ရသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-စိတ်တို့သည် ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် “အားရှိသည်-အားမရှိဘူး” ဟု မဆိုနိုင်ပါ၊ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ကို အစွဲပြု၍သာ အားရှိအားမဲ့ ဖြစ်ရပါသည်။ ပကတိရိုးရာအခါကိုပင် လေးလေးနက်နက် စဉ်းစားကြည့်လျှင် ကျန်းကျန်း မာမာနှင့် စားသောက် အိပ်စက်ကောင်းရာအခါ၌ စိတ်တို့လည်း အင်အားပြည့်ဝ အားရှိကြသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ အနည်းငယ် မကျန်းမမာ အစားအသောက် အအိပ် အစက် ပျက်သည့်အခါ၌မူ စိတ်များလည်း အင်အားလျော့ပါးသကဲ့သို့ ဖြစ်ကြ၏။ မရုဏကာလစသည်၌ကား အပြင်းအထန် ဒုက္ခခံရသဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာတစ်ခုလုံး အင်အားလျော့ပါးရကား စိတ်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်လည်း အင်အားလျော့ပါး လျက်ရှိသည်။ ထိုအင်အားလျော့ပါသော ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတွဲ၍ ဖြစ်ရသောဇော တို့ကား အဘယ်မှာ အဟုန်ပြင်းနိုင်တော့အံ့နည်း၊ မခိုင်မြဲသော သံလမ်းပေါ်မှာ ခုတ်သွားရသော မီးရထားကဲ့သို့ ဇောစိတ်အများပင် အဟုန်ရောရဲ့ နံ့မနဲ့နဲ့ ရှိကြမည်သာ။ အလဗ္ဗသာနတ်သမီးအတွေ့ကြောင့် ဣသိသိင်္ဂီမေ့ရာ၌ကား ပီတိဓာတ်အဟုန်လှိုင်းကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာကြီးလည်း ခပ်ထိုင်းထိုင်းဖြစ်နေလေသည်။ ထို့ကြောင့် ပကတိအခါမျိုးကဲ့သို့ အားရပါးရ ၆-ကြိမ် ရ-ကြိမ် မစောနိုင်ကြဘဲ

၅-ကြိမ်မျှသာစောနိုင်ကြသည်။ ထိုသို့ အဟုန်အင်အားနည်းပါးသည့်အတွက် ကြောင့်ပင် “မုတ္တာမရဏာသန္ဓေတို့သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးစွမ်းနိုင်လောက်အောင် ကမ္မပထမမြောက်”ဟု ဖွင့်ကြသည်။ [ပစ္စဝါရမေဝဟု ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ပိုင်းဖြတ်၍ အတိအကျ သတ်မှတ်ထားသော်လည်း မူလ ဋီကာ၌ ၄-ကြိမ်စောကြောင်းကိုလည်း မိန့်ဆိုသေး၏။]

အချို့အယူအဆနှင့် ဤကျမ်းဝါဒ။ ။ ဋီကာကျော်၌ “ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဇေတိ” တုန်းက “မုတ္တာမရဏာသန္ဓေကာလေသု စ ဆပဉ္စပိ ဇေနာနိ ပဝတ္တန္တိ” ဖြင့် မုတ္တာကာလ၌ ၆-ကြိမ်စောကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် “မရဏကာလာ ဒီသုတိ အာဒိသဒ္ဓေန မုတ္တာကာလံ သင်္ဂဏှာတိ” ဖြင့် မုတ္တာကာလ၌ ၅-ကြိမ် စောဟန်ကို ဖွင့်ပြပြန်သဖြင့် ဋီကာကျော်ကို မလွန်ဆန်လိုသော ဆရာတို့သည် “မရဏကာလကဲ့သို့ အလွန်တွေဝေရာ အတိမုတ္တာကာလ၌ ၅-ကြိမ်၊ သာမန်လောက် တွေဝေရာ သာမညမုတ္တာကာလ၌ ၆-ကြိမ်” ဟု မုတ္တာ ၂-မျိုး ခွဲပြ၍ ဋီကာကျော်ကို ထောက်ခံကြလေသည်။ အဋ္ဌကထာကြီးနှင့် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းအလို့မှာ ပကတိအခါ၌ပင် ၆-ကြိမ် စောသင့်ကြောင်းကို ပြလိုရင်းဖြစ်သည်။ သာကေကို “ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တံ” တုန်းက ပြခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ပရိတ္တဇေနာနိ သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဆက္ခတ္တံ၊ မေဝ ဝါ ဇေန္တိ” ကား ကာမဇောတို့ ပကတိကာလ၌ စောပုံကို ပြသောစကားတည်း။ “မန္တပဝတ္တိယံ ပန” မှ စ၍ “ဘဂဝတော ပန ယမကပါဋိဟာရိယကာလာဒီသု” တိုင်အောင် ဝါကျကား ကာမဇောတို့ ဝိကတိကာလ၌ စောပုံကိုပြသော စကားတည်းဟု ခွဲခြားရာ၏။

ယမကပါဋိဟာရိယ။ ။ ယမက=အစုံ+ပါဋိဟာရိယ=တန်းခိုးပြာဋိဟာ။ “ရေ နှင့် မီးအစုံအစုံ ထွက်အောင် ဖန်းဆင်းနိုင်သော တန်ခိုးတော်” ဟူလို၊ “ပဋိပက္ခေ ဟရတိတိ ပါဋိဟာရိယံ၊ ပဋိပက္ခေ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို၊ ဟရတိ-ပယ်ဖျက်နှိမ်နင်းတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပါဋိဟာရိယံ-ပါဋိဟာရိယမည်၏။ ဤဝစနတ်အရ တုပြိုင်ရန်ဖက်သူတို့ကို နှိမ်နင်းတတ်သော ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးကို (သက္ကတအသံထွက် လိုက်၍) ပြာဋိဟာရိယ၊ ဝါ-ပြာဋိဟာဟု ခေါ်သည်။ ယမကပါဋိဟာရိယ ကာလာဒီသု၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းကိုဆုံးမရာအခါစသော အရေးတကြီးအခါတို့ကို ယူပါ။

စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ၌ တိက္ခိန္ဒြိယ (ထက်မြက်သော ပညိန္ဒြိယ)အတွက် ၄-ကြိမ်၊ မုဒိန္ဒြိယ (နံ့ညံ့သော ပညိန္ဒြိယ ရှိသူ)အတွက် ၅-ကြိမ်ဟု အနုဇ္ဈိကာ ခန့်မှန်း၏။ ဘုရားရှင်အတွက် ၄-ကြိမ်၊ သာဝကများအတွက် ၅-ကြိမ်ဟုလည်း ခန့်မှန်း၏။

ရေမီးအစုံ ထွက်လာပုံ။ ။ “ပါဒကဈာန်၊ အဓိဋ္ဌာန်နှင့်၊ တစ်ဖန်ပါဒက၊ ဖြစ်ပြီးမှ၊ ကျတုံအဘိညာ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဘုရားရှင်သည် ယမိုက်ပြာဋိဟာကို ပြတော်မူလိုသော် မီးအစုံဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ စတုတ္ထဈာန်(သမာပတ်)ကို ဝင်စားတော်မူ၏။ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ ထိုဈာန်၌ပါသော ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိများ ဖြစ်စေတော်မူ၏။ (ဤပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့သည် အရေးကြီးသောကိစ္စဖြစ်၍ ၄-ကြိမ်မျှဖြင့် ပြီးစီးရ၏။) ထို့နောက် အထက်ပိုင်း မီးအစုံ ထွက်ပေါ်လာစေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသော အဓိဋ္ဌာန(ပရိကမ္မ) ဝီထိ ဖြစ်၏။

ထို့နောက် စတုတ္ထဈာန်ကို တစ်ဖန်ဝင်စားပြန်၏။ ဈာန်မှထ၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့နောက် အဘိညာဉ်ဝီထိဖြစ်၏။ ဤအဘိညာဉ်ဝီထိအစွမ်းကြောင့် အထက်ပိုင်းကိုယ်တော်မှ မီးအစုံ ထွက်ပေါ်လာသည်။ အောက်ပိုင်းကိုယ်တော်မှ ရေအယဉ် ထွက်ပေါ်လာစေဖို့ရန်လည်း အာပေါကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ဖြစ်စေရပြန်၏။ ထိုဝီထိများ အကြားအကြား၌ ဘဝင်များစွာ မကျဘဲ၊ ၂-ကြိမ်လောက်သာ ကျရ၏။ ဤသို့ မီးအစုံဖြစ်ဖို့ရန် ဝီထိစဉ်တစ်မျိုး၊ ရေအယဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဝီထိစဉ်တစ်မျိုး ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ စိတ်အစဉ်မှာ အလွန်လျင်မြန်သည့်အတွက် ကြည့်ရှုသူတို့က မီးနှင့်ရေ စုံဖက်၍ တစ်ပြိုင်နက် ထွက်လာသည်ဟု ထင်ရပေသည်။ ဤကဲ့သို့ အခါမျိုးဝယ် ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့လည်း ၄-ကြိမ်လောက်မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးအောင် စောကြရသည်။ [ဤပစ္စဝေက္ခဏာဇောသည် ကာမဇောပင် ဖြစ်ရကား လဟုကပဝတ္ထိအခါ မဟုတ်လျှင် ၇-ကြိမ်ပင် စောခွင့်ရှိသည်။]

အာဒိကမ္ပိကဿ ပန ပဌမကပ္ပနာယံ မဟဂ္ဂတဇောနာနိ၊
အဘိညာဇောနာနိစ သဗ္ဗဒါပိ ဧကဝါရမေဝ ဇေန္တိ။

အာဒိကမ္ပိကဿ ပန ပဌမကပ္ပနာယံ မဟဂ္ဂုတဇေနာနိ ဧကဝါရမေဝ။ ။

ဤဝါကျမှစ၍ နောက်လာမည့်ဝါကျများကား အပ္ပနာဇောများကို သတ်မှတ်ပြသော စကားတည်း။ “အာဒိကမ္ပေ နိယုတ္တော”အရ ကမ္ပဌာန်းအားထုတ်စပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဈာန်ရစ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း အာဒိကမ္ပိကပုဂ္ဂိုလ်ဟုခေါ်၏။ ပဌမဈာန်ကို အားထုတ်၍ ပမဆုံးရခိုက်မှာ အာဒိကမ္ပိကပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ ထို့နောက် ပဌဈာန်ကို ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားသောအခါ “အာဒိကမ္ပိကပုဂ္ဂိုလ်”ဟု မခေါ်ရတော့ပြီ။ ဒုတိယဈာန်ကို အားထုတ်၍ ပဌမဆုံးရသောအခါ ဒုတိယဈာန်အတွက် “အာဒိကမ္ပိကပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်ရပြန်၏။ အထက်အထက်ဈာန်များကို ပဌမဆုံးရသော အခါလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤသို့ ပဌမဆုံးဖြစ်သော အပ္ပနာဇောကိုပင် “ပဌမက အပ္ပနာ”ဟုခေါ်သည်။ “အာဒိကမ္ပိကပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဌမအပ္ပနာဇော စောရာကာလ၌ မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့ တစ်ကြိမ်စီသာ စောကြသည်” ဟူလို၊ [အာဒိကမ္ပေ-အစဆုံးအား ထုတ်မှု ဈာန်ရမှု၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာဒိကမ္ပိကော-မည်၏။ ပဌမေ-ပဌမအကြိမ်၌၊ ပဝတ္ထာ-ဖြစ်သော အပ္ပနာသည်၊ ပဌမကာ-မည်၏။ ပဌမကာ စ + သာ + အပ္ပနာ စာတိ ပဌမကပ္ပနာ။]

အဘိညာဇေနာနိ စ သဗ္ဗဒိပိ ဧကဝါရမေဝ။ ။ အဘိညာဉ်ဇောတို့ကား

ပဌမဆုံး ရခါစ၌ဖြစ်စေ၊ နောက်အထပ်ထပ် အသုံးပြုရာဖြစ်စေ၊ အခါခပ်သိမ်း တစ်ကြိမ်သာ စောသည်။ [သဗ္ဗဒိပိကို ရှေ့က မဟဂ္ဂုတဇေနာနိနှင့် မတွဲစပ်ပါနှင့်၊ မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည် အခါခပ်သိမ်း တစ်ကြိမ်သာ စောသည်မဟုတ်၊ နောက်ထပ် ဝင်စားရာ၌ အကြိမ်များစွာ စောကြောင်းကို ဆိုလတံ့။] ဆက်ဦးအံ့-မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည် ပဌမရခါစ၌ (ဖွားစကလေးသူယ်အလား)အင်အားနည်းပါးခြင်းကြောင့် မိမိ၏နောက်၌ ထပ်၍ အပ္ပနာဇောဖြစ်ဖို့ရန် အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ပဌမ အပ္ပနာဇောတို့သည် တစ်ကြိမ်သာ စောကြရ၏။ အဘိညာဉ်ဇောတို့ကား ဆိုင်ရာတန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သိရခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ထိုကိစ္စကိုလည်း တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် ပြီးစီးအောင် ဆောင်နိုင်သောကြောင့် နောက်ထပ်ဖြစ်ဖွယ်မလိုတော့ရကား အခါသိမ်းတစ်ကြိမ်သာစောကြသည်။

[ဆောင်] ရှေးဦးရခါ၊ အပ္ပနာဝယ်၊ လွန်စွာအင်အား၊ နည်းလေငြား၍၊ ဆက်ပွား
အနေ၊ အပ္ပနာရှည်အောင်၊ အာသေသတ္တိ၊ မရရှိခဲ့၊ အဘိညာဉ်ဇော-
တို့သဘောကား၊ နှစ်လောမထပ်၊ တစ်ကြိမ်မြတ်ဖြင့်၊ တပ်အပ်ကိစ္စ၊
ပြီးစေကြ၍၊ ပဌမအပ္ပနာ၊ အဘိညာသည်၊ မှန်စွာ တစ်ကြိမ်စောသ
တည်း။

မဂ်ဇော ဖိုလ်ဇော။ ။ “စတ္တာရော ပန မဂ္ဂပ္ပါဒါ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ၊
တတော ပရံ ဒွေ တိဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ” နှင့်အညီ မဂ်စိတ်တို့သည်
ဝရဇိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်ကဲ့သို့ ဆိုင်ရာကိသေလာသာတို့ကို တစ်ချက်တည်း
ဖြင့် အပြီးပယ်နိုင်သောကြောင့် တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်နိုးရှိ၏။ ထိုမဂ် တစ်ကြိမ်စောပြီး
နောက် ဖိုလ်ဇော ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်ဖြစ်၏။ “ယထာရဟံ” ဟု ဆိုသောကြောင့်
မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ၂-ကြိမ်၊ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ၃-ကြိမ်စောသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-
သမာပတ်ဝင်စားခိုက် မဟုတ်သော ပကတိရိုးရာအခါ၌ ဇောတို့သည် ၇-ကြိမ်
သာ အလွန်ဆုံး စောနိုင်ကြ၏။ အပ္ပနာဇောဝါရတုန်းက ပြခဲ့သည့်အတိုင်း
မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုဟု ဥပစာရသမာဓိဇော ၄-
ကြိမ် စောခဲ့ပြီ။ ထို့နောက် မဂ်တစ်ကြိမ် ဖိုလ် ၂-ကြိမ်ဆိုလျှင် ၇-ကြိမ်ပြည့်၏။
တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုဟု ၃-ကြိမ်သာ စောခဲ့သေး၏။
ထို့နောက် မဂ်တစ်ကြိမ် ဖိုလ် ၃-ကြိမ်စောမှ ၇-ကြိမ်ပြည့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဒွေ
တိဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။ ။ သတ္တစိတ္တပရမာ စ ဧကာဝဇ္ဇနဝိထိ၊ တဿှာ ယဿ ဒွေ
အနုလောမာနိ (ဥပစာနှင့် အနုလုံ)، တဿ တတိယံ ဂေါတြဘု၊ စတုတ္ထံ မဂ္ဂစိတ္တံ၊
တိဏိ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ ယဿ တိဏိ အနုလောမာနိ (ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ)،
တဿ စတုတ္ထံ ဂေါတြဘု၊ ပဉ္စမံ မဂ္ဂစိတ္တံ၊ ဒွေ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ တေန ဝုတ္တံ
“ဒွေ တိဏိ ဝါ ဖလစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” တိ။

နိရောဓသမာပတ်

နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ ဒွိက္ခတ္တံ၊ စတုတ္ထာရူပဇဝနံ ဇဝတိ၊
တတော ပရံ နိရောဓံ ဖုသတိ၊ ဝုဋ္ဌာနကာလေ စ အနာဂါမိဖလံ ဝါ
အရဟတ္တဖလံ ဝါ ယထာရဟမေကဝါရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ ဘဝံပါ
တောဝ ဟောတိ။

နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ။ ။ နိရုဇ္ဈနံ နိရောဓော၊ သမာပဇ္ဇနံ သမာပတ္တိ
နိရောဓဿ သမာပတ္တိ၊ နိရောဓသမာပတ္တိ၊ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ကာလော
နိရော ဓသမာပတ္တိကာလော၊ ဤသဒ္ဓါနည်းအရ စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့
အခိုက်အတန့်မျှ ချုပ်ငြိမ်းနေခြင်းကို “နိရောဓသမာပတ်သို့ ကောင်းစွာ
ရောက်သည်”ဟု ခေါ်၏။ ထိုထိုသမာပတ်သို့ ရောက်လိုသောအခါ များသော
အားဖြင့် လူသူကင်းပြတ် ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ဝင်ရောက်ရ၏။ ထိုထို သမာပတ်
ဖြင့်နေခြင်းသည် ဈာနလာဘီ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ စည်းစိမ်ခံစားခြင်း တစ်မျိုး
ပင်ဖြစ်၏။ အင်မတန်ချမ်းသာ၏။ ထိုသို့ ဆိပ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ဝင်ရောက်၍
ခံစားခြင်းကိုပင် “သမာပတ်ဝင်စားသည်”ဟု မြန်မာတို့က ခေါ်စမှတ် ပြုကြ၏။
ဝင်ရောက်ခံစားမှုကို “ဝင်စား”ဟု ဆိုသည်။ [နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ၌
သမာပတ်ဝင်စားခိုက်ကို မယူဘဲ၊ ဝင်စားခါနီးအခါကို သမိယူပစာအားဖြင့် ယူပါ။
ထို့ကြောင့် “ဒွိက္ခတ္တံ၊ စတုတ္ထာရူပဇဝနံ ဇဝတိ”ဟု ဆိုသည်။ “နိရောဓသမာပတ်
ဝင်စားခါနီး၌ စတုတ္ထအာရူပဇောတို့သည် ၂-ကြိမ် စော၏”ဟူလို၊ ဤမှနောက်၌
မှတ်ဖွယ်ကို ဝီထိခန်း၌ သိရလေတုံ။]

အနာဂါမိဖလံ ဝါ အရဟတ္တဖလံ ဝါ။ ။ ဤနှစ်ပုဒ်ကို ယထာရဟမေကဝါရံ
ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေဝယ် နိရုဒ္ဓေ၌ စာစပ်ရမည်။ ထိုသို့ စပ်ရာ၌ သဒ္ဓထုံးစံမှာ ဝိဘတ်
တူမြဲဖြစ်၏။ ဤ၌ ဖလံက ပဌမာ၊ နိရုဒ္ဓေက သတ္တမိဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓါနေပုံ
မှာ အဆင်မပြေသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဖလံ၌ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ (သတ္တမိက
ပဌမာပြန်နေသည်)ဟု ကြံပါ။ တစ်နည်း-ပဌမာဝိဘတ်ကို လက္ခဏအနက်၌
သက်သည်ဟု ကြံပါ။

သဗ္ဗထာပိ သမာပတ္တိဝီထိယံ၊ ပေ၊ ဗဟူနိပိ လဗ္ဘန္တိ။ ။ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာ-
ကောင်းစွာရောက်ထိုက်(ဝင်စားထိုက်)၏။ ကောင်းစွာရောက်ထိုက်သော

ဈာန်ဇောအစဉ်ကို ဈာနသမာပတ္တိဝီထိ၊ ဖိုလ်ဇောအစဉ်ကို ဖလသမာပတ္တိဝီထိဟု ခေါ်၏။ ထိုသမာပတ္တိ ဝီထိများ၌ “ဈာန်ဇောအစဉ် ဖိုလ်ဇောအစဉ် မည်မျှဖြစ်ရ မည်ဟု မှတ်သား၍ မဖြစ်နိုင်၊ ဈာန်ဇော ဖိုလ်ဇောတို့ များစွာပင် ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ ဗဟုနိပိ၌ ဝိသဒ္ဓါဖြင့် အနည်းငယ်ကို ဆည်း၏။ ထို့ကြောင့် ဝင်စားမှု၌ အလေ့ အလာ မရသေးခင် ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်ခန့်လည်း ဖြစ်၏။ အလေ့အလာ များသည့် အခါ နေ့ရောညဉ့်ပါ ဈာန်ဇော ဖိုလ်ဇောများ ဆက်ကာဆက်ကာ ကုဋေကုဋာ မရေသာအောင် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဣတိ ကတွာ၌ ကတွာဝယ် တွာပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်၌ သက်စေ၍ ဣတိ တသ္မာနှင့် အနက်တူ “ဣတိ ကတွာ-ဤအကြောင်းကြောင့်” ဟု အနက်ဆိုးရိုးပြုကြသည်။]

-----*-----

ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့်စိတ်ရ

ဒုဟေတုကာနမဟေတုကာနဉ္စ ပနေတ္ထ ကြိယဇနာနိ စေဝ
အပ္ပနာ ဇနာနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဝိပါကာနိ စ
သုဂတိယံ၊ ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိ စ မဟာဝိပါကာနိ န
လဗ္ဘန္တိ။

အမှာ။ ။ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ မည်သည့်စိတ်များ ရထိုက်သည်ဟု ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ကျိပ်နှစ်ယောက်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ရထိုက်သော စိတ်များကို ပြလိုသော အခန်းပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် မရထိုက်သောစိတ်များကို ရှေးဦးစွာ ပယ်နှုတ်လိုက် လျှင် ရထိုက်သောစိတ်များကို အလွယ်တကူ သိနိုင်သည်သာမက၊ မရထိုက် သော စိတ်များလည်း ထင်ရှားသည့်အတွက် မရထိုက်သော စိတ်များကိုသာ ဖော်ထုတ်ပြသွားလိမ့်မည်။

ဒုဟေတုကမဟေတုကာနဉ္စ။ ။ ဒွေ ဟေတူ ယေသံတိ ဒုဟေတုကာ၊ ပဋိသန္ဓေနေတုန်းက အလောဘ အဒေါသဟူသော ယှဉ်ဖက်ဟိတ် နှစ်ပါးသာ ရှိသော မဟာဝိပါကဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူကို “ဒွိဟိတ် (ဒုဟိတ်)ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်၏။ နတ္ထိ ဟေတူ ယေသံတိ အဟေတုကာ၊ ယှဉ်ဖက် ဟိတ် မရှိသော အဟိတ်ဝိပါကစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူကို “အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအဟိတ်တွင်လည်း အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ ၄-ဘုံ၌ အဟိတ်အကုသလဝိပါက

ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူကို “ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်” ကာမ သုဂတိဘုံ၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသူကို “သုဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်သည်။

ကြိယာဝေဒနာနိ စေတ အပ္ပနာဝေဒနာနိ စ နလဗ္ဘန္တိ။ ။ ကြိယာဇောသည် ရဟန္တာများသန္တာန်၌သာ ဖြစ်၏။ အပ္ပနာဇောကားဈာန် မဂ် ဖိုလ်ဇောများတည်း။ ထိုဒွိဟိတ်နှင့် အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ထိုဘဝ၌ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရဖို့အတွက် မျှော်လင့်ဖွယ် မရှိချေ။ ဘာကြောင့်နည်း.. ညံ့ဖျင်းသော ပဋိသန္ဓေဝိပါက်က တားမြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဤစကားနှင့်စပ်၍ “ကမ္မ၊ က္လေသ၊ ဝိပါကနှင့် အရိယဥပဝါ၊ အာဏာဝီတိက္ကမံ၊ ဤငါးတန်၊ မှတ်ရန်အန္တရာယ်များ”အရ အန္တရာယ် ၅-ပါးကို မှတ်သားထိုက်၏။

ကမ္မန္တရာယ်။ ။ မာတုယာတကစသော ပဉ္စာနန္တရိယကံနှင့် ဘိက္ခုနီမ၌ မိစ္ဆာစာရကျူးလွန်မှု အကုသိုလ်ကံသည် ကမ္မန္တရာယ်မည်၏။ ပဉ္စာနန္တရိယကံ ထိုက်သူမှာ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်သာမက၊ နောက်ဘဝ၌ သုဂတိကိုပင် ရခွင့်မရှိ။ ဘိက္ခုနီမ၌ မိစ္ဆာစာရပြုသူကား ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကိုသာ မရသည်။ ကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်လျှင် သုဂတိဘဝကိုကား ရနိုင်သေး၏။

ကိလေသန္တရာယ်။ ။ ကိလေသာ ၁၀-ပါးတွင် ပါဝင်သော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သည် ကိလေသန္တရာယ်မည်၏။ ဤနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူများလည်း တမလွန် ဘဝ၌ သုဂတိဘဝကိုမျှ ရခွင့်မရှိ။ ဥဘတောဗျည်း ပဏ္ဍုတ်များလည်း လွန်ကဲသော ကိလေသာရှိကြသည့်အတွက် ဝိပါကန္တရာယ်၌ မသွင်းဘဲ ဤ ကိလေသန္တရာယ်၌ ဝသုဒ္ဓိမဂ် သွင်းသည်။ [ပဉ္စာနန္တရိယနှင့် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ အကြောင်းကို ဝီထိမုတ်ပိုင်း ကမ္မစတုက္ကမှာ ရှုပါ။]

ဝိပါကန္တရာယ်။ ။ အဟိတ် ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေဝိပါက်စိတ်သည် ဝိပါကန္တရာယ်မည်၏။ ညံ့ဖျင်းသောမျိုးစေ့ကြောင့် မအောင်မြင် ပေါက်ခဲ့ရသော သစ်ပင်သည် မည်မျှလောက်ပင် ရေစင်သွန်းလောင်းအပ်သော်လည်း ကြီးကျယ် မြင့်မား ဖွံ့ထွားဖို့ရာ မျှော်လင့်ဖွယ် မရှိရတော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ညံ့ဖျင်းသော ကံကြောင့် အဟိတ် ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရသူမှာ မျိုးစေ့ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်ကိုက မအောင်မြင်သောကြောင့် ထိုဘဝ၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်တရားဖြင့်

စည်ကားဖို့ မရှိတော့၊ ကောင်းမွန်စွာကျင့်ပါမူ တမလွန်၌ သုဂတိဘဝကိုကား ရနိုင်ပါသေး၏။

အရိယူပဝါဒန္တရာယ်။ ။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်မှန်း သိသည် ဖြစ်စေ၊ မသိသည် ဖြစ်စေ ယုတ်မာသော စိတ်ထားဖြင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို စွပ်စွဲ ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် အရိယူပဝါဒန္တရာယ်မည်၏။ နတ်ရွာ နိဗ္ဗာန် မဂ် ဖိုလ် ဈာန်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မရှိလျှင် သင့်လျော်သော လူကြီးသူမ သံဃာများသို့ သွား၍ အကျိုး အကြောင်း ပြောပြတောင်းပန်လျှင် (အယုတ်သဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်္ချိုင်းသို့ သွား၍ တောင်းပန်လျှင်)အန္တရာယ် ပြေပျောက်နိုင်၏။ ကောင်းမွန်စွာ ကျင့်ကြံ နေထိုင်သူများကိုလည်း မပြစ်မှားမိစေရ၊ အရိယူပဝါဒကံတမျှ အပြစ်ကြီးလေး လှ၏။

အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ်။ ။ “သဗ္ဗိစ္စ အာပန္နာ အာပတ္တိယော အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယော နာမ” ဟူသော အရိဋ္ဌသိက္ခာပဒဌကထာနှင့်အညီ၊ လွန်ကျူးလိုသော စေတနာဖြင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်သည် အာဏာ ဝိတိက္ကမန္တရာယ်မည်၏။ “ဘုရားရှင်၏ အာဏာတော်ကို ကျူးကျော်စော်ကား ခြင်း” ဟူလို၊ ပါရာဇိကအပြစ်သင့်လျှင် လူမထွက်သမျှ၊ သံဃာဒီသေသ်အပြစ် သင့်လျှင် ပရိဝါသ် မာနတ် မဆောက်တည်သမျှ၊ ကြွင်းသောအာပတ်အပြစ် သင့်လျှင် ဒေသနာမကြားသမျှ (တစ်ပါးသောရဟန်းအား အပြစ်သင့်မိကြောင်း ကို မပြောပြသမျှ) ထိုအန္တရာယ်မှ မကင်းလွတ်၊ ထိုအန္တရာယ် မကင်းက သုဂတိ ဘဝနှင့် ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကို ရဖို့ရာ အခွင့်မရှိတော့ချေ။ ဤဘဝမှ စုတေလျှင် အပါယ်လေပါးသို့သာ သွားကြရလိမ့်မည်။ ဤအချက်အလက်ကို စဉ်းစားမိကြ သဖြင့် စာပေကျွမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ် အများပင် မိမိတို့ စိတ်ကို မနိုင်၍ လူ့ဘောင် မှာ နေထိုင်ကြလေပြီ။

အာဏာဝိတိက္ကမ မဖြစ်။ ။ သို့သော် ပုထုဇဉ်အလိုက် စိတ်ကိုမထိန်းနိုင်၍ အပြစ်သင့်ပြီးနောက် ဆိုင်ရာဝိနည်းလမ်းကြောင်းဖြင့် ကုစားပါလျှင် ထိုအပြစ်များ ကင်းစေနိုင်သောကြောင့် ထိုအာဏာဝိတိက္ကမအမှုကို မပြုမိအောင်လည်း စောင့်စည်း၍၊ မတော်တဆ ပြုမိပြန်လျှင်လည်း ဆိုင်ရာဝိနည်းကံအရ ကုစား၍ သဒ္ဓါတရားဖြင့် နေထိုင်သူမှာ ထိုအန္တရာယ်မှ ကင်းရှင်းနိုင်ပါ၏။ နတ်ရွာ နိဗ္ဗာန်

မဂ် ဖိုလ် ဈာန်ကို မတားမြစ်ပါ။ ထို့ကြောင့် သူတော်ကောင်းစိတ် ရှိပါလျှင် သာသနာတော်၌သာ ပျော်ပျော်ကြီး နေထိုက်ပါသည်။

ရသေ့ဘဝ လူ့ဘဝ။ ။ တစ်ချို့ပုဂ္ဂိုလ်များက ယခုကာလ၌ အာပတ် မသင့်အောင် နေထိုင်ခြင်းငှာ ခဲယဉ်းလှသဖြင့် ရသေ့ဘဝနှင့် တရားအားထုတ် လိုကြ၏။ တရားအားထုတ်လို့ မရနိုင်တဲ့ အာပတ်သည် တကယ်လွန်ကျူးလို၍ သင့်တဲ့အာပတ်မျိုး ဖြစ်၏။ မတော်တဆ သင့်တဲ့အာပတ်မှာ တရား၏ အနှောက် အယှက် မဖြစ်၊ သံယောဇကက္ခန္ဓကပါဠိတော် အရှင်ဒေဝဒတ်၏ နောက်လိုက် ရဟန်းတို့ မဂ်ဖိုလ် မရခင်က ထုလွှစွယ်အာပတ် သင့်နေပုံကို ထောက်ပါ။ တကယ် လွန်ကျူးလိုတဲ့ စေတနာရှိသေးလျှင် ရသေ့ဘဝမှာလည်း တရားမရနိုင်ပါ။ တရားမရလျှင် ရှိပါစေတော့၊ အာပတ်နှင့်သေလျှင် အပါယ်သို့ သွားရမည်ဖြစ်၍ ရသေ့ဘဝဖြင့် နေလိုသည်ဟု ရိုးမယ်ဖွဲ့အံ့။ စိတ်နေစင်ကြယ်ပါလျှင် မတော်တဆ မသိလိုက်ဘာသာ သင့်နေသော အာပတ်က အပါယ်မချနိုင်ပါ။ စိတ်နေ မစင်ကြယ်ပါမူ ရသေ့ဘဝ လူ့ဘဝမှာကော သက်သာမည်တဲ့လော။

စိတ်စင်ကြယ်ခြင်းသာ ပဓာန။ ။ ဘုရားရှင်လက်တော်တုန်းက အမျိုးကောင်း သားကလေးတစ်ယောက် သာသနာ့ဘောင်ဝင်ရောက်လာရာ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်များက “သည်လိုမနေကောင်းဘူး၊ သည်လို မစားကောင်းဘူး” စသည်ဖြင့် ဝိနည်းလမ်းအရ အမျိုးမျိုး ဆုံးမသောကြောင့် မလှုပ်သာ မလှည့် သာနှင့် လွန်စွာကြပ်တည်းကျဉ်းမြောင်းလျက် အနေအထိုင် ခက်သည့်အတွက် လူထွက်လိုသော ဆန္ဒရှိကြောင်းကို ဘုရားရှင်သိတော်မူ၍ “စိတ်တစ်မျိုးတည်းကို သာ စင်ကြယ်အောင် စောင့်စည်းလေ”ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ဘုရားရှင်၏ အမိန့်တော် အရ စိတ်ကို စောင့်စည်းလိုက်သောအခါ များစွာသော အာပတ်တွေ အလိုလို စောင့်စည်းပြီးဖြစ်သည်ကို သိရ၍ ကြည်လင်ရွှင်ပျလျက် တရားထူးကို ရလေ သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိစိတ်က စင်ကြယ်နေပါလျှင် သာသနာတော်မှာ အနေ အထိုင် မကြပ်လှသောကြောင့် လေးအသင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်း ပါရမီ ဖြည့် တော်မူပြီးမှ တည်ထောင်တော်မူအပ်သော သာသနာတော်နှင့် တွေ့ကြုံရတဲ့အခါ တွေ့ကြုံရကျိုးနပ်အောင် သဒ္ဓါတရားဖြင့် ကြိုးစားစောင့်စည်းလျှင် အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယ်ဘေးမှ ကင်းဝေး လွတ်မြောက်၍ သုဂတိဘဝနှင့် ဈာန်

မဂ် ဖိုလ်များကို ပေါက်ရောက်နိုင်ပါသည်။

တထာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဝိပါနိ ၈ သုဂတိယံ။ ။ ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် သုံးယောက်တို့တွင် သုဂတိဘုံ၌ သုဂတိအဟိတ်နှင့် ဒွိဟိတ်နှစ်ယောက်သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ယောက်၏ သန္တာန်၌ ဉာဏသမ္ပယုတ်မဟာဝိပါက စိတ ၄-ပါးလည်း မရထိုက်၊ ဘာကြောင့်နည်း-မူလရင်းပဋိသန္ဓေက ညံ့ဖျင်း ထိုင်းမှိုင်းသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယကျမ်း၌ “ဉာဏပါကာ န ဝတ္တန္တိ၊ ဇေတတာ မူလသန္ဓိယာ” ဟု မိန့်ပြီ၊ မူလသန္ဓိယာ-မူလရင်း ပဋိသန္ဓေ၏၊ ဇေတတာ-ညံ့ဖျင်းခဲ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာဏပါကာ-ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာ ဝိပါကစိတ်တို့သည်၊ န ဝတ္တန္တိ-မဖြစ်ကုန်။ [မူလပဋိသန္ဓေ၏ ညံ့ဖျင်းပုံကို ဝိပါကန္တရာယ်အတိုင်း သိပါ။] ဉာဏသမ္ပယုတ်ဝိပါကာနိ ၈၌ စသဒ္ဒါသည် ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ပြီးသော ကြိယာဇော အပ္ပနာဇောများကို ပြန်၍ပေါင်းသော သမ္ပိက္ကန၊ တစ်နည်း-ဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း၊ အချို့ကား-“သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်ထက် သာလွန်သော ဉာဏဝိပွယုတ် မဟာဝိပါကစိတ်များ ဖြစ်သလို ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်ထက် သာလွန်သော မဟာဝိပါက ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ်များ ဖြစ်နိုင်၏” ဟု ဆိုလိုကြသေး၏။

ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉာဏဝိပွယုတ္တာနိ ၈ မဟာဝိပါကာနိ။ ။ ဒုဂ္ဂတိဘုံ၌ ဖြစ်ရသူကား ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ်များသာမက၊ ဉာဏဝိပွယုတ်မဟာဝိပါကစိတ်များလည်း မရထိုက်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ မူလရင်း ပဋိသန္ဓေစိတ်က အလွန်အလွန် ညံ့ဖျင်းထိုင်းမှိုင်းသောကြောင့်တည်း၊ ဤအရာဝယ် ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် သုဂတိအဟိတ် ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် များ၌ မရထိုက်သော စိတ်တို့ကို သိရပြီးဖြစ်၍ ထိုစိတ်များကို ပယ်နုတ်လိုက်က ရထိုက်သောစိတ်များကိုလည်း သိနိုင်ပြီ၊ ထိုရထိုက်သော စိတ်များကို အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ လင်္ကာဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ရေတွက်ပြထားပြီ။

တိဟေတုကေသု ၈ ဒိဏာသဝါနံ ကုသလာကုသလဇေနာနိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ ကြိယာဇေနာနိ၊ ဒိဋ္ဌိကတ သမ္ပယုတ္တဝိစိကိစ္ဆာဇေနာနိ ၈ သေက္ခာနံ၊ အနာဂါမိပုဂ္ဂလာနံ ပန ပဋိယဇေနာနိ ၈ န လဗ္ဘန္တိ၊ လောကုတ္တရဇေနာနိ ၈ ယထာသကံ အရိယာနမေဝ သမုပ္ပဇ္ဇန္တိတိ။

တိဟေတုကေသု ၈။ ။ တယော ဟေတူ ယေသံတိ တိဟေတုကာ၊ ပဋိသန္ဓေတုန်းက အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟူသော ယှဉ်ဖက်ဟိတ်သုံးပါးရှိသော မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄, မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသောပုဂ္ဂိုလ်ကို “တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်၏။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဆိုင်ရာဘုံ၌ ထိုဝိပါက်စိတ်များဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြရကား တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပုထုဇဉ်တိဟိတ် ၁, အရိယာတိဟိတ် ၈, ပေါင်းတိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၉-ယောက် ရှိသည်။

ခိဏာသဝါနံ ကုသလာကုသလဇနာနိ န လဗ္ဘန္တိ။ ။ ခိဏာ + အာသဝါ + ယေသံတိ ခိဏာသဝါ။ ကိလေသာ အာသဝေါ ကုန်ခန်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို “ခိဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်၏။ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”အရ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာအနုသယတို့ကြောင့် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ထိုအရင်းခံ အနုသယကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အနုသယနှင့် ဆက်သွယ်လေ့ရှိသော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်များ ဖြစ်ခွင့်မရတော့ချေ။ လောကုတ္တရာကုသိုလ်များကား အနုသယကို ပယ်ရှားသော တရားပေတည်း။ ရဟန္တာဖြစ်သောအခါ ပယ်ရှားဖွယ် အနုသယမရှိတော့ရကား လောကုတ္တရာကုသိုလ်များလည်း ဖြစ်ဖွယ်မလိုတော့။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာများသန္တာန်၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဟူသမျှ လုံးဝမရထိုက်။

တထာ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ ကြိယာဇနာနိ။ ။ သိက္ခန္တိတိ သေက္ခာ၊ သီလ သမာဓိ ပညာဟူသောသိက္ခာသုံးပါး၌ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်အားထုတ်ဆဲ (အားထုတ်၍ မပြီးတတ်သေးသော)ပုဂ္ဂိုလ်များကို “သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်၏။ ထို သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ္ဂဋ္ဌ ၄-ပါး, အောက်ဖလဋ္ဌ ၃-ပါးဟု ၇-ပါးရှိသော်လည်း မဂ္ဂဋ္ဌသေက္ခများအတွက် သီးခြားဆိုလတုံဖြစ်သောကြောင့် ဤဝါကျ၌ “သေက္ခ”အရ အောက်ဖလဋ္ဌ ၃-ပါးကိုသာ ယူပါ။ အခြားပုထုဇဉ်တို့ကို ပြအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ပုထုဇ္ဇ န”အရလည်း တဟိတ်ပုထုဇဉ်ကိုသာ ယူပါ။ ထိုသေက္ခ ပုထုဇဉ်တို့သန္တာန်၌ ရဟန္တာများနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ကြိယာဇောများကို မရထိုက်၊ ကြိယာဇောမည်ပုံ, ရဟန္တာများသန္တာန်၌သာ ဖြစ်ရပုံကို စိတ်ပိုင်း

ကြိယာစိတ်အဖွင့်ကို ပြန်ကြည့်။ “မဂ္ဂေ + ဌိတော မဂ္ဂဋ္ဌော၊ ဖလေ + ဌိတော ဖလဋ္ဌော” အရ မဂ်၌တည်သူကို မဂ္ဂဋ္ဌ၊ ဖိုလ်၌တည်သူကို ဖလဋ္ဌဟုခေါ်၏။ မဂ္ဂဋ္ဌာန်၊ ဖလဋ္ဌာန်” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်မှာ ကျမ်းဂန်လာမဟုတ်။]

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တဝိစိကိစ္ဆာဇနာနိ ၈ သေက္ခာနံ။ ။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်တို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်တုန်းက ပယ်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ထိုဇောများလည်း မရထိုက်။ “ဝိစိကိစ္ဆာဇနာနိ ၈”၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ကြိယာဇော မရကြောင်းကို ပြန်၍ ပေါင်းဆည်း သည်။

အနာဂါမိပုဂ္ဂလာနံ ပန ပဋိပဿဇနာနိ ၈။ ။ အနာဂါမိမဂ်က ဒေါသဇောကို ပယ်ပြီးဖြစ်၍ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဒေါသမူဒွေးလည်း မရ၊ ပဋိပဿဇနာနိ ၈၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ကြိယာဇော၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာဇောတို့ကို ပြန်၍ ပေါင်းဆည်း၏။ ဤ၌ အနာဂါမိကို သီးခြားဆိုထား သောကြောင့် “ဝိစိကိစ္ဆာ ဇနာနိ ၈ သေက္ခာနံ” ဝါကျ၌ သေက္ခအရ သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌနှင့် သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌ သေက္ခနှစ်ပါးကိုသာ ယူရသည်။

လောကုတ္တရဇနာနိ ၈ ယထာသကံ အရိယာနမေဝ။ ။ သောတာပတ္တိမဂ်ဇောသည် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်၏၊ စသည်ဖြင့် သိပါ။ ဤအရာဝယ် မေးခွန်းသုံးချက်သွင်း၍ ရှင်းလင်းပြအံ့။

[မေး] မဂ်ဇောတို့သည် အဘယ့်ကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်သနည်း၊ အဖြေကား-မဂ်တို့သည် စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်မျှသာ ရှိသောကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ စိတ္တက္ခဏ ၂-ချက် ၃-ချက်စသည်ဖြင့် အထပ်ထပ် ဖြစ်ကောင်းလျှင် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ လည်းကောင်း၊ အထက်မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ လည်းကောင်း၊ ကူးပြောင်း၍ ဖြစ်ရာ၏။ မဂ်တို့သဘောမှာ စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ကူးပြောင်း၍ မဖြစ်ကောင်းတော့ပြီ-ဟူလို။

[မေး] အောက်အောက် ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏သန္တာန်၌ အထက်အထက် ဖိုလ်ဇောများ ဘာကြောင့် မဖြစ်သနည်း၊ “သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌ၌

သကဒါ ဂါမိဖိုလ်ဇောစသည် တို့လည်း ဘာကြောင့် မဖြစ်သနည်း”
ဟူလို၊ အဖြေကား-အောက်အောက်ပုဂ္ဂိုလ်များက အထက်အထက်
ဖိုလ်ကို မရဘူးသေးသောကြောင့် အောက်အောက် ဖလဌတို့သန္တာန်၌
အထက်အထက် ဖိုလ်ဇောများ မရထိုက်။

[မေး] သို့ဖြစ်လျှင် အထက်အထက် ဖလဌသန္တာန်၌ အောက်အောက်ဖိုလ်
ဇောများကို ရပြီးဖြစ်လျက် ဘာကြောင့် ဆက်လက်၍ မဖြစ်သနည်း၊
အဖြေ ကား-အထက်အထက် မဂ်ဖိုလ်ကို ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်
အောက်အောက် ဖိုလ်များ ငြိမ်းပျောက်ရပ်ဆဲသောကြောင့် ရခဲ့ဖူးသော
အောက်အောက်ဖိုလ် ဇောများလည်း အထက်အထက် ဖလဌတို့
သန္တာန်၌ ဆက်လက်၍ မဖြစ်ထိုက်။

ချဲ့ဦးအံ့-ပထုဇဉ်ဘဝ၌ မပယ်ရသေးသော ကံ ကိလေသာတို့ကို
သောတာပတ္တိမဂ်က ပယ်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပုထုဇဉ်အဖြစ်ကို
လွန်မြောက်၍ သောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်တော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
သောတာပန်ဘဝ၌ မပယ်ရသေးသော ကံ ကိလေသာတို့ကို သကဒါဂါမိမဂ်က
ချုပ်ပျောက်စေသည့်အတွက် သောတာပန်အဖြစ်ကို လွန်မြောက်၍
သကဒါဂါမိ အဖြစ်ရောက်တော့သည်၊ ထိုသကဒါဂါမိအဖြစ်သို့ ရောက်လျှင်
သောတာပတ္တိဖိုလ်လည်း အလိုလို ငြိမ်းပျောက်လေတော့၏၊ (ဥပမာ-မြို့ပိုင်ရာ
ထူးမှ နယ်ပိုင်ရာထူးသို့ တိုးတက်သောအခါ မြို့ပိုင်ရာထူး ငြိမ်းပျောက်
သွားသကဲ့တည်း၊) ထို့ကြောင့် အောက်အောက်ဖိုလ်များ အထက်အထက်
ဖလဌပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဆက်၍ မဖြစ်နိုင်-ဟူလို။

ဋီကာကျော်။ ။ လောကုတ္တရ၊ ပေ၊ သမုဇ္ဈန္တိတိ ၁-စတုန္နံ မဂ္ဂါနံ ဧကစိတ္တက္ခဏိက
ဘာဝေန ပုဂ္ဂလန္တရေသု အသမ္ဘဝတော၊ ၂-ဟေဠိမဟေဠိမာနဉ္စ ဥပရူပရိ
သမာပတ္တိယာ အနဓိဂတတ္တာ၊ ၃-ဥပရူပရိပုဂ္ဂလာနဉ္စ အသမုတ္တာဋီတ
ကမ္မကိလေသနိရောဓနေန (မပယ်ခွာအပ်သေးသော ကံ ကိလေသာတို့ကို
ချုပ်စေခြင်းအားဖြင့်) ပုထုဇ္ဇနေဟိ ဝိယ သောတာပန္နာနံ သောတာပန္နာဒီဟိ
ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝုပဂမနေန (ဟေဠိမ ဟေဠိမသမာပတ္တိယာ) ပဋိပဿဒ္ဓတ္တာ
စ အဌပိ လောကုတ္တရဇောနာနိ ယထာသကံ မဂ္ဂဖလဌာနံ အရိယာနမေဝ
သမုပ္ပဇ္ဈန္တိ။

ယထာသကံ အရိယာနမေဝ။ ။ ဋီကာကျော်နှင့်တကွ အခြားဋီကာများ၌ ယထာသကံဟုချည်း ဖွင့်ပြကြသည့်ပြင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ “ယထာသကံ ဖလဝသေန သာဓာရဏာဝ”ဟု ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် မဏိမဉ္ဇူသာနှင့် တကွ ယခုကာလ၌ ရွတ်ဆိုရိုးဖြစ်သော “ယထာရဟံ”ပါဌ်ကို ပယ်ဖျက်၍ “ယထာသကံ”ဟု ပြင်လိုက်ပါသည်။ သီဟိုဠ်နှင့်လည်း ယထာသကံဟုပင် ရှိ၏။ အရိယသဒ္ဒါကား “မြင့်မြတ်သူ၊ ဖြူစင်သူ”ဟု အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်နေ စိတ်ဓာတ် မြင့်မြတ် ဖြူစင်သော မဂ္ဂဋ္ဌ ဖလဋ္ဌ ၈-ပါးကို “အရိယာ”ဟု ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ တိဟိတ် ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သန္တာန်၌ ရထိုက်သော စိတ်များကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ လင်္ကာနှင့်တကွ ရေတွက်ပြခဲ့ပြီ။

-----*-----

ဘူမိဝိဘာဂအဖွင့်

ကာမာဝစရဘူမိယံ ပနေတာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိ ယထာရဟမုပလဗ္ဘန္တိ။ ရူပါဝစရဘူမိယံ ပဋိသဇ္ဇနတဒါရမဏာဝဇ္ဇိတာနိ၊ အရူပါဝစရဘူမိယံ ပဌမမဂ္ဂရူပါဝစရဟသနဟေဋ္ဌိမာရပုပ္ဖဝဇ္ဇိတာနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ စ တံတံပသာဒရဟိတာနံ တံတံဒွါရိကဝီထိစိတ္တာနိ န လဗ္ဘန္တေဝ။

ကာမာဝစရဘူမိယံ ပနေတာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိ ယထာရဟမုပလဗ္ဘန္တိ။ ။ ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ ဝီထိစိတ် ၈၀-လုံးရ၏။ ဘာကြောင့်နည်း.. စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ ဖြစ်ဖို့ရာ စက္ခုဒြါရစသော ဒွါရ(၆)ပါးနှင့်၊ မဂ်စိတ်ဖိုလ်စိတ်စသည်တို့ဖြစ်ဖို့ရာ ပုဂ္ဂိုလ် ၁၂-ယောက်လုံး အစုံအလင် ကာမဘုံတွင် ရှိသောကြောင့်တည်း။ ဆက်ဦးအံ့-သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိဟူသောစကားသည် ကာမ ၁၁-ဘုံအတွက် သိမ်းရုံး၍ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်၏။ အပါယ်ဘုံ၌ကား ထို ၈၀-လုံး မရ၊ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ရထိုက်သော ၃၇-ပါးသာရသည်။ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံများ၌လည်း ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သလို ရကြသည်-ဟူလို။

[ဆောင်] ခြောက်ခုဝိညာဏ်၊ ဖြစ်ဖို့ရန်ဖြင့်၊ ခြောက်တန်ဒွါရ၊ ကုန်စေ့င၏။ မဂ္ဂနှင့်ဖိုလ်၊ ဖြစ်ဖို့ဆိုလည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ကျိပ်နှစ်၊ အစုံဖြစ်၏။ စိစစ်ဖွယ်ကောင်း၊ ဤနှစ်ကြောင်းကြောင့်၊ ပျော်အောင်းဌာန၊ ဘုံကာမ၌၊ စိတ်ရဝီထိ၊ ရှစ်ဆယ်ရှိသည်၊... ခွဲဘိပုဂ္ဂိုလ် သင့်ရာတည်း။

ရူပါဝစရဘူမိယံ ပဋိသဇ္ဇနတဒါရမဏဝဋ္ဋိတာနိ။ ။ ဒေါသသည်
ဈာန်တရားကို တားမြစ်တက်သော နီဝရဏတရားတည်း။ ထို့ကြောင့် ဈာန်၏
အကျိုးပေးရာ ထိုရူပဘုံ၌ ဒေါသမူဒွေး မရ၊ တဒါရုံ မရကြောင်းကား
“ကာမာဝစရဇနာဝသာနေ ကာမာဝစရသတ္တာနံ” စသော ပါဠိအတိုင်း သိပါ။

အရူပါဝစရဘူမိယံ ပဌမမဂ္ဂ၊ ပေ၊ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဋ္ဋိတာနိ။ ။ သောတာ
ပတ္တိမဂ် ရူပစိတ်နှင့်ဟသ်တုပ္ပာဒ်တို့မရခြင်း၏အကြောင်းကို ဝတ္ထုသင်္ဂဟ
တုန်းက ပြခဲ့ပြီ။ အထက်အထက် အရူပဘုံသို့ ရောက်ပြီးသော အရူပဗြဟ္မာများ
သည် အောက်အောက်ဈာန်ကိုပြန်၍ အားထုတ်လေ့မရှိ၊ ထို့ကြောင့် အထက်
အထက် အရူပဘုံ၌ အောက်အောက် အရူပစိတ်များ မရထိုက်။ [“သဗ္ဗတ္တာပိ
စ တံတံပသာဒရဟိတာနံ တံတံဒွါရိကဝီထိစိတ္တာနိ န လဗ္ဘန္တေ” ဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်
နှင့် ဘုံအားဖြင့် ခွဲပြ၍ ပုဂ္ဂလ်စိတ်ရ အကျယ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။]

အချို့ကား-ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ အနိဋ္ဌာရုံ မရှိသောကြောင့် အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံ
ပြုသော အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ် သမ္ပဋိမျှိန်း
သန္တီရဏများလည်း ရူပဘုံ၌ မရထိုက်။ ဤလူ့ဘုံသို့ ဆင်းလားသောအခါ
အနိဋ္ဌာရုံကို တွေ့ရ၍ အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ
သော်လည်း ထိုအကုသလဝိပါက်တို့မှာ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သည်ဟူသာ ဆိုရမည်၊
ရူပဘုံ၌ဖြစ်သည် မဟုတ်ဟု ကပ်ကပ်သတ်သတ် ကြံကြသေး၏။ ထိုအကြံသည်
မသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း... ဤဘူမိဝိဘာဂ၌ ဘုံအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ခွဲပြ
သော်လည်း စစ်စစ်မှာ ထိုဘုံ၌ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို အစွဲပြု၍ ခွဲပြရခြင်းဖြစ်သည်။
ဘုံချည်းသက်သက် စိတ်ရဟူ၍ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရူပဗြဟ္မာတို့၏ ကာမဘုံ၌
ဆင်းလာခိုက်ဝယ် အနိဋ္ဌာရုံကို တွေ့၍ဖြစ်သော အကုသလဝိပါက်ကို
ကာမဘုံက ဝိပါက်ဟု မဆိုရ၊ ရူပဘုံက ရူပပုဂ္ဂိုလ်၌ဖြစ်သော ဝိပါက်ပင်ဖြစ်၏။
ထို့ပြင်-ဗြဟ္မာတို့သည် ရူပဘုံ၌တည်နေလျက် ကာမဘုံက အာရုံများကို
လှမ်း၍ ယူစွမ်းနိုင်ကြ၏။ ထိုအခါ အနိဋ္ဌာရုံကို ယူမိလျှင် ရူပဘုံ၌ တည်နေ
ခိုက်လည်း အကုသလဝိပါက်တို့ ဖြစ်ကြမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ထိုအကြံကို
လက်မခံကြပါ။

[ဆောင်] ရူပဗြဟ္မာ၊ လူ့ဘုံမှ၊ နိဋ္ဌာရုံစု၊ မြင်ကြားမှုကြောင့်၊ အကုဝိပါက်၊ ဖြစ်သည့်တွက်လည်း၊ အထက်ရူပ၊ ဘုံ၌ရဟု၊ ယူဆရန်ပင်၊ လျော်ဟန်ထင်၏။ ထက်ခွင်ဘုံတိုက်၊ စံသည့်ခိုက်လည်း၊ အောက်၌လှမ်းကာ၊ ရူစားရာဝယ်၊ နိဋ္ဌာရုံနှင့်၊ တွေ့ကြုံသင့်၏။ သို့ဖြင့်ပေါင်းစု၊ အကြောင်းရှု၍၊ အကုသလ၊ ဝိပါကတို့၊ ရူပဘုံပေါင်း၊ မရကောင်းဟု၊ ရွဲ့စောင်းအကြံ၊ ကေစိဉာဏ်ကို၊ လက်ခံ မထား၊ စွန့်ပယ်ရှားသည်၊ အများပဏ္ဍိတ် အယူတည်း။

အမှာ။ ။ ဤဝိထိပိုင်းဘာသာဋီကာကို လေ့လာပြီးနောက် သီးခြားစီစဉ်အပ်သော ဝိထိဆိုရိုးကို ဆက်လက်လေ့လာကြပါ။ ကျက်မှတ်ဖွယ်များသည်အတွက် သီးခြားတစ်အုပ် ပြုရပါသည်။

ဤကား ဝိထိပိုင်းဘာသာဋီကာ။

ဝိထိမုတ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

ဝိထိစိတ္တဝသေနေဝံ၊ ပဝတ္တိယမုဒိရိတော၊

ပဝတ္တိသင်္ဂဟော နာမ၊ သန္ဓိယံ ဒါနိဝုစ္စတိ။

အနုသန္ဓေ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသောစကားအစဉ်ဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ဝိထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံဖြစ်ဟန်ကို ပြတော်မူပြီး၍၊ ယခုအခါ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဝိထိမုတ်စိတ်တို့ ၏ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် အနုသန္ဓေနှင့်တကွ ပဋိညာဉ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ဝိထိစိတ္တဝသေနေဝံ” စသော ဂါထာကို စချီတော်မူသည်။ “ပဝတ္တိသင်္ဂဟော နာမ သန္ဓိယံ”၌ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေခဏေကိုသာ ခေါင်းတပ်၍ပြသော်လည်း ဘဝင် စုတိစိတ်များ၏ ဖြစ်ပုံကိုပါ ဤဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ ပြလတ္တံ့။ မရဏုပ္ပတ္တိအခန်းဝယ် “တဒါ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီနံပိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏတာ လဗ္ဘတိ” ဟူသောစကား၊ “ဣစ္စေဝံ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာနံ” စသော နိဂုံးစကားများကို ထောက်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဤဝိထိမုတ်ပိုင်းသည် ပဋိသန္ဓေ

ဘဝင်စုတိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြမည့် ပဝတ္တိသင်္ဂဟတစ်မျိုးဟု မှတ်ပါ။ ဤဂါထာ အရ ပဝတ္တိသင်္ဂဟဟူသော နာမည်သည် ဝီထိပိုင်း ဝီထိမုတ်ပိုင်း နှစ်ပိုင်းလုံး၏ နာမည်ဖြစ်ကြောင်း သိသာပြီ။

တာသု နိရယော တိရစ္ဆာနယောနိပေတ္တိဝိသယော အသုရ
ကာယောစေတိ အပါယဘူမိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

အပါယဘူမိ။ ။ [အပ + အယ] တိဝိဓသမ္ပတ္တိယော အာယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ အယော၊ ဤဝစနတ္ထ အရလူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာဟူသော သမ္ပတ္တိသုံးမျိုး၏ဖြစ်ကြောင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို “အယ” ဟုခေါ်၏။ အယတော + အပဂတော အပါယော၊ ကောင်းမှုမှကင်းသော (ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို ပြုခွင့်များစွာ မရ၊ အကုသိုလ်တွေသာ များပြားလှသော) ဘုံဌာနကို “အပါယ” ဟု ခေါ်၏။ ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ၊ ဧတ္တ၏အရပ်၌၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဘူမိ-ဘူမိမည်၏။

ငရဲခန်း။ ။ [နိရယ=နိ+အယ] ဤ၌ အယသဒ္ဒါသည် ချမ်းသာသုခဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ အယတိ ဝမုတိ-ကောင်းမှုအတွက် တိုးတက်ဖြစ်ပွားတတ်၏။ ဣတိ အယော၊ တနည်း-အယိသဗ္ဗော သာဒိတဗ္ဗော-သာယာအပ်၏။ ဣတိ အယော၊ နတ္ထိ အယော ဧတ္ထာတိ နိရယော၊ ဧတ္ထ-ဤဘုံ၌၊ အယော-ချမ်းသာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိရယော-နိရယမည်၏။ [နိရယပုဒ်ကို ထောက်၍ “နိရဲ” ဟု ဆရာများခေါ်ကြ၏။] ထိုငရဲကား- “သဗ္ဗိုဝ်းကာဠု၊ သံဃာတနှင့်၊ ရောရဝနွှစ်၊ တာပန်နွှစ်၊ တွက်စစ်အဝီစိ” ဟု ရှစ်ထပ်ရှိ၏။ ယူဇနာ နှစ်သိန်းလေးသောင်းအထူရှိသော ဤမြေကြီးဝယ် အောက် တစ်သိန်းနှစ်သောင်းမှာ ကျောက်မြေဖြစ်၍ အထက်တစ်သိန်းနှစ်သောင်းသာလျှင် ပဂတိမြေသာဖြစ်သတဲ့၊ အထက်မြေသားအတွင်း၌ ထိုငရဲကြီးရှစ်ထပ် တည်ရှိနေရကား တစ်ထပ်နှင့်တစ်ထပ်အကွာအဝေးမှာ (တစ်သိန်းနှစ်သောင်းကို ရှစ်ဖြင့်စား၍) ယူဇနာ တစ်သိန်းငါးထောင်စီးကွာဝေးသတဲ့၊ ဆိုလိုရင်းကား “လူပြည်မှအောက် ယူဇနာတစ်သောင်းငါးထောင်ဝေးသော အရပ်၌ သဗ္ဗိုဝ်းငရဲတည်ရှိ၏။ ထို့အောက် ယူဇနာတစ်သောင်းငါးထောင်ဝေးသော အရပ်၌

ကာဠသုတ်ငရဲ တည်ရှိ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် တစ်ထပ်နှင့်တစ်ထပ် ယူဇနာ တစ်သောင်းငါးထောင်စီ ဝေးသည်” ဟူလို။

ပရမတ္ထသရူပ။ ။ ပရမတ္ထသရူပဒေသနီ၌ကား ဤလူ့ပြည်မှ အောက်တည့်တည့်၌ ငရဲခေါင်းများ တည်ရှိရိုးမှန်လျှင် သိမ်သမုတ်သည့်အခါ မြေအောက်က ရေတိုင်အောင် ငရဲခေါင်းကို ဖေါက်၍ သိမ်ကမ္မဝါစာ၏ အာနာ မန့်နိုင်ရာ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း မြေကိုခံသော ရေတိုင်အောင် အာဏာ နှံ့သည်ဟု ဆိုသောကြောင့်၊ “မြင့်မိုရ်တောင်အောက် အသုရာပြည်တည်၍၊ ထိုအသုရာပြည်၏ အောက်တည့်တည့်မှာ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တည်ရာ၏” ဟုကြံ တော်မူပြီးလျှင် “သောင်းငါးထောင်စီသင်္ချာညီ၊ ရှစ်လီပါယ်သုရာ” ဟု အသုရာ ပြည်နှင့် တိုင်းတာတော်မူလေသည်။

ယမမင်း။ ။ စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့တွင် အပါယ်ဝင်ဖြစ်သော ဝေမာနိက ပြိတ္တာမင်းကိုပင် “ယမမင်း” ဟုခေါ်၏။ တစ်ခါတစ်ရံ နတ်စည်းစိမ်ခံစား၍ တစ်ခါတစ်လေမှာမူ မကောင်းမှုကံအကျိုးကို (ရိုးရိုးပြိတ္တာများကဲ့သို့) ခံစားရ ရှာသေး၏။ ထိုယမမင်းကား တစ်ယောက်သာမက၊ အများအပြားပင် ရှိလေ သည်။ လူ့ဘုံ၌ အစိုးရများရုံးထိုင်သလို ယမမင်းများလည်း ငရဲဘုံ၏ တံခါး လေးဖက်၌ ရုံးစိုက်ကြပြီးလျှင် ငရဲသို့ရောက်လာသောသူများကို စစ်ဆေး မေးမြန်းကြ၏။ သို့သော် ငရဲသို့ ရောက်လာသူတိုင်း အစစ်ဆေးခံရသည် မဟုတ်၊ အကုသိုလ်ကြီး၍ ပြစ်မှုထင်ရှားသူတို့မှာ တစ်ခါတည်းငရဲကျကုန်၏။ အကုသိုလ်နည်းပါးသူများအတွက် လွတ်လိုလွတ်ငြား အနေအားဖြင့် ယမမင်းထံ အစစ်ဆေးခံခွင့် ရကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ယမမင်း၏ စစ်ဆေးမှုမှာ အပြစ်ရှာလို၍ မဟုတ်၊ လွတ်သင့်က လွတ်ခွင့် ရစေလိုသောကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ အယူခံရုံးမင်းများနှင့် အလားတူပင်တည်း၊ သို့အတွက် “ယမမင်း” ဟူသည်မှာ တရားစောင့်သော မင်းကောင်း မင်းမြတ်ပင်တည်းဟု မှတ်ပါ။ [ယမရာဇာ နာမ ဝေမာနိကပေတရာဇာ၊ ဧကသ္မိံ ကာလေ ၊ပေ၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝတိ၊ ဧကသ္မိံ ကာလေ ကမ္မဝိပါကံ၊-ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ဒေဝဒူတသုတံ။]

ငရဲထိန်း။ ။ ဤငရဲထိန်းများလည်း စာတုမဟာရာဇ်နတ်မျိုးအပါအဝင်

နတ်ဘီလူး နတ်ရကျိသ်များတည်း။ ထိုငရဲထိန်းများ၏ အလုပ်ကား အနည်းငယ်သော အကုသိုလ်ဖြင့် ကျရောက်လာသူများကို ယမမင်းထံသို့ ပို့ခြင်း၊ ငရဲသို့ ရောက်ပြီးသူများကို လက်မရွံ့ အာဏာသားတို့ကဲ့သို့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ သတ်ပုတ်ရိုက်နှက်ခြင်းပင်တည်း။ [ငရဲမီးစသော အန္တရာယ်တို့လည်း ကံကြောင့် ဖြစ်ရသော ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ်များဖြစ်ကြရကား ငရဲခံရမည့်သူများ၌သာ ပူလောင်၍ ထိုငရဲထိန်းတို့၌ မပူလောင်ချေ။]

ယမမင်းစစ်တမ်း။ ။ အများကြားဖူးနားဝရှိအောင် ဒေဝဒူတသုတ် ပါဠိတော်လာ ယမမင်း၏စစ်တမ်းကို အကျဉ်းချုပ်မျှ ပြဦးအံ့၊-လူ့ပြည်မှာ ရှိနေသော ကလေး၊ သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ အကျဉ်းသမား၊ ဤငါးဦးသားကို ယမမင်းစေလွှတ်အပ်သော တမာန်တော်နှင့် အလားတူသောကြောင့် ဒေဝဒူတဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ [ဒေဝ=ယမမင်း၏ + ဒူတ=တမာန်တော်၊ ဒေဝဒူတပုဒ်ကို အမျိုးမျိုးဖွင့်ကြသေး၏။] ယမမင်းသည် မိမိ၏ထံမှောက်သို့ ရောက်လာသော ငရဲသားများကို ဒေဝဒူတငါးမျိုးကို ဖော်ပြလျက် စစ်ဆေးလေ့ ရှိသည်။

ယမမင်း။ ။ မောင်မင်း-လူ့ပြည်မှာတုန်းက မိမိကျင်ကြီးကျင်ငယ်ကိုပင် မသုတ်သင်နိုင်ပဲ၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်ထဲ၌ လူးကာ လှိမ့်ကာ နေရရှာသော ကလေးများကို မတွေ့ခဲ့ဘူးလား။

ငရဲသား။ ။ တွေ့ခဲ့ဖူးပါသည်ဘုရား။

ယမမင်း။ ။ မိမိကိုယ်တိုင် နားလည်သောအရွယ်သို့ ရောက်တဲ့အခါ ထိုကလေးများကို ကြည့်ရှု၍ “ငါသည် ဘာမှ နားမလည်ရှာသော ယခုလို ကလေး သူငယ်ဖြစ်ဖို့ရာ နောင်ခါ ပဋိသန္ဓေ နေရဦးမည်၊ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း သဘောကို မလွန်မြောက်နိုင်သေးပါတကား၊ ယခုနှယ်က ကိုယ်နှုတ်စိတ်များကို စောင့်စည်းလျက် ကောင်းကောင်းကြီးနေမှ တော်တော့မည်”ဟု အကြံအစည်များ မဖြစ်ခဲ့ဘူးလား မောင်မင်း။(အလွန်ကြင်နာစွာမေးသည်)

ငရဲသား။ ။ ကျွန်တော် မေ့လျော့သည့်အတွက် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို စိတ်မဝင်စားမိခဲ့ပါ။

ယမမင်း။ ။ မောင်မင်း-မကောင်းမှုကို ဆွေမျိုးဉာတကာ ဆရာမိဘ စသူတို့က

ပြုပေးကြသည်မဟုတ်၊ မောင်မင်းကိုယ်တိုင် ပြုခဲ့သည်ဖြစ်၍ မိမိပြုခဲ့သမျှ အပြစ်ဒဏ်ကို မေ့လျော့သူတို့ထုံးစံအတိုင်း မောင်မင်း ခံရချေတော့မည်။

ယမမင်းအား အမျှဝေရကျိုး။ ။ ဤနည်းအတိုင်း သူအိုကို ညွှန်ပြ၍ ဒုတိယတစ်ကြိမ်မေး၏။ သူနာကို ညွှန်ပြ၍ တတိယတစ်ကြိမ် မေး၏။ သူသေကို ညွှန်ပြ၍ စတုတ္ထတစ်ကြိမ် မေး၏။ အကျဉ်းသမားကို ညွှန်ပြ၍ ပဉ္စမတစ်ကြိမ် မေး၏။ ငါးကြိမ်တိုင်အောင် မေး၍မျှ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို သတိမရသေးလျှင် ယမမင်းကိုယ်တိုင် “ထိုသူ ကုသိုလ်ပြုစဉ်က မိမိအား အမျှဝေဖူးသလား” ဟု စဉ်းစား၏။ [ဤအချက်ကို ထောက်၍ ကုသိုလ်ပြုသော အခါ ယမမင်းအား အမျှပေးဝေကြသည်။] စဉ်းသစား၍ ရလျှင် ထိုကုသိုလ်ကို ဖော်ပြော၏။ ယမမင်းက ဖော်ပြောခြင်းကြောင့် ဖြစ်စေ၊ မိမိက ဘာသာ သတိရ၍ဖြစ်စေ၊ ကုသိုလ်ကို သတိရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ငရဲမှ လွတ်မြောက် ၍ နတ်ပြည်ရောက်သူလည်း အများပင်ရှိ၏။ ထိုနေရာမျိုးကျမှ မိမိကုသိုလ်များ အားထားရကြောင်း ထင်းရှူးသည်။ ယမမင်းကိုယ်တိုင် စဉ်းစား၍ မရသော အခါ ဆိတ်ဆိတ်နေရတော့၏။ ထိုအခါ ငရဲကောင်သတ္တဝါကို ငရဲထိန်းတို့ ယူဆောင်လျက် အမျိုးမျိုး နှိပ်စက်ကြလေတော့သည်။

သဗ္ဗိဝံး။ ။ ဇလိတာဝုဓမ္မာတ္ထေဟိ၊ ခဏ္ဍိတာပိ နေရယိကာ။

ဇိဝန္တာ ယမ္ပိ ပုနောပိ၊ သဗ္ဗိဝေါတိ ပဝုစ္စတေ။

ယမ္ပိ နိရယေ-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညဉ်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်း ဆောင်လျက်၊ သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး၊ အကြင်သို့သော ငရဲကြီး၌၊ နေရယိကာ- အမြဲအစွဲ၊ အနဲနဲဖြင့်၊ တသဲသဲဆူ၊ ငရဲသူတို့သည်။ ဇလိတာဝုဓမ္မာတ္ထေဟိ-ပြောင် တလက်လက်၊ အရောင်ထွက်သည့်၊ လက်နက်ကိုင်စွဲ၊ ငရဲထိန်းကြီးတို့က။ ခဏ္ဍိတာပိ-သေလောက်ကြေလောက်၊ အနေရောက်အောင်၊ တောက်တောက် ဖြစ်စင်း၊ သတ်ညဉ်းအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ပုနောပိ ဇိဝန္တာ-အကုသုလ်ကံ၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ တစ်ဖန်ဆက်တည်း၊ အသက်ရှည်ကြကုန်လေ၏။ သော နိရယော-သို့ကလိုကံ၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ တစ်ဖန်ဆက်တည်း၊ အသက်ရှည်ရိုး၊ ထိုငရဲအိုးကို၊ သဗ္ဗိဝေါတိ-သဗ္ဗိဝံးငရဲဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဗျူပွတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။ [“ သံ(ပုနပွန်) ဇိဝန္တိ

ဧတ္တာတိ သဒ္ဓိဝေါ။ ဧတ္ထ-ဤငရဲ၌၊ နေရယိကာ-ငရဲသူ ငရဲသားတို့သည်၊ သံဇီဝန္တိ-
အဖန်ဖန် အသက်ရှည်ကြကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သဒ္ဓိဝေါ-သဒ္ဓိဝေသည်၏။]

ကာဠသုတ်။ ။ ကာလသုတ္တေန တစ္ဆန္တိ၊ ယမ္ပိ နိရယပါလကာ။

အနုပန္နာ ပပတန္တေ၊ ကာဠသုတ္တော ပဝုစ္စတေ။

ယမ္ပိ နိရယေ-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညဉ်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်း
ဆောင်လျက်၊ သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး၊ အကြင်သို့သောငရဲကြီး၌၊ နိရယပါလကာ-
ပြောင်တလက်တလက်၊ အရောင်ထွက်သည့်၊ လက်နက်ကိုင်စွဲ၊ ငရဲထိန်းကြီး
တို့က၊ အနုပန္နာ-သားကောင်တစ်သိုက်၊ ခွေးတွေလိုက်သို့၊ ရိုက်နှက်သတ်ညဉ်း၊
အတင်းလိုက်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ပပတန္တေ-ဟောတတိုက်တိုက်၊ အမောဆိုက်
လျက်၊ မူးမိုက်လဲငြား၊ ငရဲသားတို့ကို၊ ကာဠသုတ္တေန-သစ်ရွှေသမား၊ လက်ကိုင်
ထားလျက်၊ သစ်များ တိုင်းရိုး၊ တမျဉ်းကြီးဖြင့်၊ တစ္ဆန္တိ-တိုင်းကာထက်အောက်၊
ပက်လက်မှောက်၍၊ ရှေ့နောက်ရှုပ်ပွေ၊ ခုတ်ရွေ့ကြလေကုန်၏။ သော
နိရယော-သို့ကလိုက်၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ ဖန်ဖန်ရှုပ်ပွေ၊ ခုတ်ရွေ့ကြရိုး၊
ထိုင်ငရဲအိုးကို၊ ကာဠသုတ္တောတိ-ကာဠသုတ်ငရဲဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဗျူဟာအလိုက်၊
ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။ [ကာဠသုတ္တံ ထပေတွာ
တစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ ကာဠသုတ္တော။]

သံဃာတ။ ။ အယောမယပထဗျံ ယမ္ပိ၊ ကဋ္ဌိမတ္တံ ပဝေသိတေ။

အယောသေလာ သံဃာတေန္တိ၊ သံဃာတောတိ ပဝုစ္စတေ။

ယမ္ပိ နိရယေ-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညဉ်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်း
ဆောင်လျက်၊ သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး၊ အကြင်သို့သောငရဲကြီး၌၊ အယောမယ
ပထဗျံ-ဥ-ယူဇနာ၊ အလျှံဖြာသည့်၊ သံဃာအတိပြီး၊ မြေပြင်ကြီးဝယ်၊ ကဋ္ဌိမတ္တံ-
ဖဝါး လျှောက်တက်၊ ခါးလောက်နက်အောင်၊ ပဝေသိတေ-ယိမ်းယိုင်ဆုတ်ခံ၊
မလှုပ်ရန်ဖို့၊ မြှုပ်နှံသွင်းထား၊ ငရဲသားတို့ကို၊ အယောသေလာ-ဂျိုးတဂျိမ်းဂျိမ်း၊
တဟိန်းဟိန်းနှင့်၊ ထိန်းထိန်းညံအောင်၊ အလျှံပြောင်ညီး၊ သံတောင်ကြီးတို့
သည်၊ သံဃာတေန္တိ-ရှေ့နောက်နစ်ဖက်၊ လှဲစီထွက်၍၊ ဆက်ဆက်နှိပ်မွေ့၊
ကြိတ်ချေကြလေကုန်လေ၏။ သော နိရယော-သို့ကလိုက်၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊
ဖန်ဖန်နှိပ်မွေ့၊ ကြိတ်ချေကြရိုး၊ ထိုင်ငရဲအိုးကို၊ သံဃာတောတိ-သံဃာတငရဲဟူ၍၊

ပဥစ္စတေ-ဗျူပ္ပတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့ သတည်း။ [သံဃာတေန္တိ ဧတ္ထာတိ သံဃာတော၊ ဧတ္ထ-ဤငဲ့၍၊ နေရယိကေ-ငဲ့သားတို့ကို၊ သံဃာတေန္တိ-ပြင်းစွာကြိတ်ချေကြကုန်၏။]

ဇာလရောရဝ။ ။ ဇာလာဟိ ပဝိသိတွာန၊ ခုယုမာနာ ဒယာဝဟံ၊

မဟာရဝံ ရဝန္တေတ္ထ၊ ဝုစ္စတေ ဇာလရောရဝေါ။

ဧတ္ထ နိရယေ-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညဉ်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်း ဆောင်လျက်၊ သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး၊ ဤမည်သောငဲ့ကြီး၍၊ ဇာလာဟိ-တစ်ငဲ့လုံး၊ ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းမျှ၊ တဟုန်းဟုန်းထံ၊ မီးတောက်မီးလျှံတို့သည်။ ပဝိသိတွာန-ဒွါရကိုးသွယ်၊ အပေါက်ငယ်မှ၊ ဘယ်ဝယ်မကြွင်း၊ ချဉ်နင်းဝင်ရောက်ကြကုန်လျက်၊ ခုယုမာနာ-အတင်းအကြပ်၊ လောင်းကျွမ်းအပ်သည့်၊ များလတ်ဘိတောင်း၊ ငဲ့သားအပေါင်းတို့သည်။ ဒယာဝဟံ-အားငယ်ပါးငယ်၊ အများကယ်အောင်၊ သနားဖွယ်ကိုဆောင်သော၊ မဟာရဝံ-ကယ်ပါယူပါ၊ တစာစာနှင့်၊ ကြမာထန်သည်း၊ အသံကြီးကို၊ ရဝန္တိ-သံကုန်လှစ်၍၊ ဟစ်အော်ကြရှာလေကုန်၏။ သောနိရယော-သို့ကလိုကံ၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ ဖန်ဖန်အော်ရိုး၊ ထိုင်ရဲအိုးကို၊ ဇာလရောရဝေါ-ဇာလရောရဝငဲ့လျှင်၊ ဝုစ္စတေ-ဗျူပ္ပတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။ [မဟာရဝံ ရဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ရောရဝေါ၊ ဧတ္ထ-ဤငဲ့၍၊ မဟာရဝံ-ကို၊ ရဝန္တိ-အော်မြည်ကြကုန်၏။]

ဓူမရောရဝ။ ။ ဓူမေဟိ ပဝိသိတွာန၊ သေဒမာနာ ဒယာဝဟံ၊

မဟာရဝံ ရဝန္တေတ္ထ၊ ဝုစ္စတေ ဓူမရောရဝေါ။

ဧတ္ထ နိရယေ-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညဉ်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်း ဆောင်လျက်၊ သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး၊ ဤမည်သောငဲ့ကြီး၍၊ ဓူမေဟိ-တစ်ငဲ့လုံး၊ လွှမ်းအုပ်ဖုံးလျက်၊ တရုန်းရုန်းတိုး၊ မီးအိုးတို့သည်။ ပဝိသိတွာန-ဒွါရကိုးသွယ်၊ အပေါက်ငယ်မှ၊ ဘယ်ဝယ်မကြွင်း၊ ချဉ်နင်းဝင်ရောက်ကြကုန်လျက်၊ သေဒမာနာ-အတင်းအကြပ်၊ နှူးနှပ်အပ်သည့်၊ များလတ်ဘိတောင်း၊ ငဲ့သားအပေါင်းတို့သည်။ ဒယာဝဟံ-အားငယ်ပါးငယ်၊ အများကယ်အောင်၊ သနားဖွယ်ကိုဆောင်သော၊ မဟာရဝံ-ကယ်ပါယူပါ၊ တစာစာနှင့်၊ ကြမာထန်သည်း၊ အသံကြီးကို၊ ရဝန္တိ-သံကုန်လှစ်၍၊ ဟစ်အော်ကြကုန်ရှာ

လေ၏။ သော နိရယော-သို့ကလိုက်၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ ဖန်ဖန်အော်ရိုး၊ ထိုင်ရဲအိုးကို၊ ခူမရောရဝေါ-ခူမရောရဝ ငရဲဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဗျူပုတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။

တာပန။ ။ ဇလိတေ အယသုလမ္ပိ၊ နိစ္စလံ နိသီဒါပိတေ။

တာပေတိ ပါပကေ ပါဏေ၊ တာပနောတိ ပဝုစ္စတေ။

ယော နိရယော-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညှင်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်းဆောင်လျက်၊ သွင်းလောင်ပိတ်ဆီး၊ အကြင်သို့သော ငရဲကြီးသည်။ ဇလိတေ-ရဲရဲငြိလောင်၊ ပြောင်တလက်လက်၊ အရောင်ထွင်၍ နေသော၊ အယသုလမ္ပိ-ထန်းလုံးပင်စဉ်၊ ပမာထင်သည့်၊ သံလျှင်အတိပြီး၊ တံကျင်ကြီး၌၊ နိစ္စလံ နိသီဒါပိတေ-မယိမ်းမယိုင်၊ ထိုင်စေအပ်ကုန်လျက်၊ ပါပကေ ပါဏေ-အယုတ်တမာ၊ သတ္တဝါအများ၊ ငရဲသားတို့ကို၊ တာပေတိ-ကိုယ်လုံးရဲရဲ၊ မီးလျှံစွဲ၍၊ အမြဲပုံသေ၊ ပူလောင်စေ၏။ သော နိရယော-သို့ကလိုက်၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ ဖန်ဖန်လောင်ရိုး၊ ထိုင်ရဲအိုးကို၊ တာပနောတိ-တာပနငရဲဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဗျူပုတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။ [တာပေတိ-ပူလောင်စေတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တာပနော-တာပနမည်၏။]

ပတာပန။ ။ အယသေလံ အာရောပေတွာ၊ ဟေဋ္ဌာသုလံ ပတာပိယ။

ပါပကေ ယော ပတာပေတိ၊ ပတာပနောတိ ဝုစ္စတေ။

ယော နိရယော-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညှင်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်းဆောင်လျက်၊ သွင်းလောင်ပိတ်ဆီး၊ အကြင်သို့သောငရဲကြီးသည်။ အယသေလံ-ရဲရဲငြိလောင်၊ အလျှံပြောင်လက်၊ သံတောင်ထက်သို့၊ အာရောပေတွာ-ရိုက်နှက်သောအား၊ တင်ထားပြီး၍၊ ဟေဋ္ဌာသုလံ-တောင်ခြေစိုက်ထား၊ တံကျင်ဖျားသို့၊ ပတာပိယ-ကံကြမာမွေ့၊ မုန်တိုင်းလေကြောင့်၊ အနေမမှန်၊ ဂျမ်းပြန်ခေါက်ချိုး၊ ဇောက်ထိုးကျစေလျက်၊ ပါပကေ-အယုတ်တမာ၊ သတ္တဝါအများ၊ ငရဲသားတို့ကို၊ ပတာပေတိ-တာပနထက်၊ နှစ်ဆထက်အောင်၊ နှိပ်စက်ဆန်းပွေ့၊ လောင်ကျွမ်းစေ၏။ သော နိရယော-သို့ကလိုက်၊ မကုန်ပြန်လျှင်၊ ဖန်ဖန်လောင်ရိုး၊ ထိုင်ရဲအိုးကို၊ ပတာပနောတိ-ပတာပနငရဲဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဗျူပုတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။

[အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ တာပေတိ-ပူလောင်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပတာပနော-ပတာပနမည်၏။]

**အဝီစိ။ ။ ဇာလာနံ သတ္တာနံ ယတ္ထ၊ နတ္ထိ ဒုက္ခဿ အန္တရံ၊
ဗာလာနံ နိဝါသော သော သောဟိ၊ အဝီစိတိ ပဉ္စတေ။**

ယတ္ထနိရယေ-ကံကြမာရင်း၊ ဖန်လာညင်းက၊ မကွင်းနိုင်အောင်၊ အတင်းဆောင်လျက်၊ သွင်းလှောင်ပိတ်ဆီး၊ ဤမည်သောငါ့ကြီး၌၊ ဇာလာနံ-ဝဲယာရှေ့နောက်၊ အထက်အောက်မှ၊ ထွင်းဖောက်ထွက်သွား၊ မီးအလျှံများတို့၏လည်းကောင်း၊ သတ္တာနံ-ကျည်တောက်အတွင်း၊ နှမ်းမုန့်ညင်းသို့ ပြည့်တင်းကြပ်လှောင်း၊ သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ-ကိုယ်ရောစိတ်မှာ၊ မသက်သာအောင်၊ ဆက်ကာနှိပ်နင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၏လည်းကောင်း၊ အန္တရံ နတ္ထိ- တစ်မိနစ်မျှ၊ မလစ်ရ၍၊ ခေတ္တနားရန်၊ အကြားမကျန်တော့ချေ၊ ဗာလာနံ-ကမ္ဘာတိုက်ဖွား၊ ငမိုက်သားတို့၏၊ နိဝါသော-အမြဲမပြတ်၊ နေထိုင်ရာအရပ်ဖြစ်သော၊ သော ဟိ နိရယော-အကုသိုလ်ကံ၊ အရင်းခံလျက်၊ သယံဇာတ၊ ထာဝရဖြင့်၊ ကာလကြာပြီး၊ ထိုင်ရဲကြီးကို၊ အဝီစိတိ-အဝီစိငရဲဟူ၍၊ ပဉ္စတေ- ဗျူဟာအလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်လေတော့သတည်း။

ဒုက္ခအကြားမရှိပုံ။ ။ အဝီစိရဲ၌ အကုသလဝိပါက် ၇-ပါးလုံးပင် ဖြစ်ကြရ၏။ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်မှတစ်ပါး စက္ခုဝိညာဏ်စသော ၆-ပါးသည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်များ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ ဖြစ်ခိုက်မှာ ဒုက္ခမှ လွတ်လပ်သက်သာသည်ဟု ဆိုခွင့်ရှိသော်လည်း ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်ဖြစ်ခိုက်၌ ဒုက္ခဝေဒနာက လွန်စွာပြင်းထန်သောကြောင့် ထိုဥပေက္ခာဝေဒနာများ မပြောပလောက်တော့ပြီ။ “ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၆-ပါးလုံးကို ဒုက္ခဝေဒနာတစ်ခုတည်းက လွှမ်းမိုးထားလေသည်”ဟူလို၊ ဥပမာ-ပျားရည် ၆-စက်ကို လျှာပေါ်တင်ပြီးနောက် သံပူရည်တစ်စက်လောက် ချလိုက်သောအခါ သံပူရည်တစ်စက်က ပျားရည် ၆-စက်၏ အရသာကို ဖုံးလွှမ်းလိုက်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အဝီစိငရဲ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း အကြားမရှိတော့ချေ။ [အဖွင့်တစ်မျိုး ရှိသေး၏၊ ယုတ္တိရှိမည်ထင်သော အဖွင့်အတိုင်း ရေးလိုက်ပါသည်။] နတ္ထိ ဝီစိ ဧတ္ထာ တိ အဝီစိ၊ ဧတ္ထ-ဤငရဲ၌၊ ဝီစိ-မီးလျှံငရဲသားနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့၏

အကြားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝီစိ-အဝီစိမည်၏။

ဥဿဒငရဲ။ ။ ဥဿဒသဒ္ဒါသည် “အများ”ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။
ထိုငရဲကြီး ၈-ထပ်အပြင် ဥဿဒဟုခေါ်အပ်သော ငရဲငယ်များ ရှိသေး၏။ မူလ
ငရဲကြီး၏ အရပ်လေးမျက်နှာ၌ ထက်ဝန်းကျင်ရံပတ်လျက် တည်ကြ၏။
ထိုဥဿဒငရဲများကို ကျမ်းဂန်တို့၌ အမျိုးမျိုးပြထားသော်လည်း ဒေဝဒူတသုတ်
ပါဠိတော်၌လာသော ငရဲများကိုသာ ပြအံ့၊ ထိုပါဠိတော်၌ “တဿ ခေါ ပန
ဘိက္ခဝေ မဟာနိရယဿ သမနန္တရာ သဟိတမေဝ မဟန္တော ဂူထနိရယော”ဟု
အဝီစိငရဲ၏ အခြံအရံအဖြစ်ဖြင့်လာသည်။ သို့သော် အခြားငရဲကြီး ၇-ထပ်၌
လည်း ဥဿဒငရဲများ ရှိကြသည်သာ။

ဘင်ဘုတ်ငရဲ။ ။ အဝီစိမှာ ပမုတ္တာပိ၊ အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပစ္စန္တိ ပူတိကေ ဂူထေ၊ တဿေဝ သမနန္တရေ။

အဝီစိမှာ-ဒုက္ခထန်သည်း၊ အဝီစိငရဲကြီးမှာ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ၊
လွတ်မြောက်ရပါကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ၊ အကျန်
အကြွင်း၊ မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်၊ မလွတ်လပ်ကြကုန်
ဘဲ၊ တဿေဝ-ဒုက္ခထန်သည်း၊ ထိုအဝီစိငရဲကြီး၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ-
အကွက်မလပ်၊ ဆက်စပ်လျက်တည်သော၊ ပူတိကေ ဂူထေ-ပိုးလောက်တွေ
ပြွမ်း၊ ပုပ်နံ့လွှမ်းလျက်၊ ဆိုးသွမ်းဘိခြင်း၊ ဘင်ပုပ်တွင်း၌၊ ပစ္စန္တိ-ကိုယ်လုံးငုပ်လျှိုး၊
ပိုးလောက်ထိုးဖို့၊ တစ်မျိုးဆက်ကာ၊ ကျက်ရရှာကုန်၏။ [ထိုငရဲ၌ ပိုးလောက်
တို့ကား ဆင်၏လည်ပင်းတမျှ၊ ပိန်းကောလှေတမျှ၊ ကြီးမားကြသတဲ့။]

ပြာပူငရဲ။ ။ ပူတိဂူထာ ပမုတ္တာပိ၊ အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပစ္စန္တိ ကုက္ကုလေ ဥဏှေ၊ တဿေဝ သမနန္တရေ။

ပူတိဂူထာ-ပိုးလောက်တွေပြွမ်း၊ ပုပ်နံ့လွှမ်းလျက်၊ ဆိုးသွမ်းဘိခြင်း၊ ဘင်ပုပ်
တွင်းမှာ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ၊ လွတ်မြောက်ရပါကုန်သော်လည်း၊ သေသ
ပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ၊ အကျန်အကြွင်း၊ မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-
အပြီးအပြတ်၊ မလွတ်လပ်ကြကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ပိုးလောက်ကိုက်ခဲ၊ ထိုဘင်ပုပ်
ငရဲ၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ-သော၊ ကုက္ကုလေ ဥဏှေ-လွန်းမင်းပြင်းပြ၊ ပူလောင်
လှသည်၊ အောက်ကမီးခဲ၊ ပြာပူထဲ၌၊ ပစ္စန္တိ-ကျလျှင်စုပ်စုပ်၊ ကိုယ်လုံးမြုပ်လျက်၊

မလှုပ်သာ မလှက်သာ၊ ကျက်ကြရရှာလေကုန်၏။ [ပြာပူအတွင်း၌ ပြာသာဒ် အထွတ်လောက်ကြီးသော မီးကျိုးခဲတွေ ပြည့်နေသတဲ့။]

လက်ပံတော။ ။ ကုက္ကုလုဏှာ ပမုတ္တာပိ၊ အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပစ္စန္တိ သိမ္ဗလီဒါယေ၊ တဿေဝ သမနန္တရေ။

ကုက္ကုလုဏှာ-လွန်မင်းပြင်းပြ၊ ပူလောင်လှသည်၊ အောက်ကမီးခဲ၊ ပြာပူ ငရဲမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ၊ လွတ်မြောက်ရပါကုန်သော်လည်း၊ သေသ ပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ၊ အကျန်အကြွင်း၊ မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ- အပြီးအပြတ်၊ မလွတ်လပ်ကြကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ပူလောင်ထန်သဲ၊ ထိုပြာပူငရဲ ၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ-အကွက်မလပ်၊ ဆက်စပ်လျက်တည်သော၊ သိမ္ဗလီ ဒါယေ-ယူဇနာမြင့်မောက်၊ မီးလျှံတောက်သည့်၊ ထက်အောက်မကျန်၊ ပင် လက်ပံပေါ၊ ငရဲတော၌၊ ပစ္စန္တိ-အမြဲနှိပ်စက်၊ သတ်ပုပ်ချက်ကြောင့်၊ တက်ကာ သက်ကာ၊ ကျက်ရရှာလေကုန်၏။ [လက်ပံဆူးတို့ကား ၁၆-လက်မခန့်ရှည်၍ အထက်တက်လျှင် အောက်သို့အဖျားလှည့်၊ အောက်ဆင်းပြန်လျှင် အထက်သို့ အဖျားလှည့်နေကြသတဲ့။]

သန်လျက်ရွက်တော။ ။ သိမ္ဗလီမှာ ပမုတ္တာပိ၊ အမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပပစ္စန္တိ အသိပတ္တေ၊ တဿေဝ သမနန္တရေ။

သိမ္ဗလီမှာ-ပင်လက်ပံပေါ၊ ငရဲတောမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ၊ လွတ် မြောက်ရပါကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ၊ အကျန်အကြွင်း၊ မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်၊ မလွတ်လပ်ကြကုန်ဘဲ၊ တဿေဝ-ပင်လက်ပံပေါ၊ ထိုငရဲတော၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ-အကွက်မလပ်၊ ဆက်စပ်တော၏သဖွယ်၊ ငရဲငယ်၌၊ ပပစ္စန္တိ-လွန်မင်းပြင်းထန်၊ အရှုံး၍ နိယာမ မသွေ၊ ကျက်ကြရရှာလေကုန်၏။

ကြိမ်မြစ်ငရဲ။ ။ အသိပတ္တာပိ ပမုတ္တာ သေသပါပိနော၊
ပပစ္စန္တိ ခါရောဒကေ၊ တဿေဝ သမနန္တရေ။

အသိပတ္တာ-သံလျက်ရွက်ပေါ၊ ငရဲတောမှ၊ ပမုတ္တာပိ-ကံအားလျော်စွာ၊ လွတ်မြောက်ရပါကုန်သော်လည်း၊ သေသပါပိနော-အကုသိုလ်ကံ၊ အကျန် အကြွင်း၊ မကင်းသေးသူတို့သည်၊ အမုတ္တာ-အပြီးအပြတ်၊ မလွတ်လပ်ကြ

ကုန်ဘဲ၊ တသေဝ-သံလျက်ရွက်ပေါ၊ ထိုငရဲတော၏သာလျှင်၊ သမနန္တရေ-
အကွက်မလပ် ဆက်စပ်လျက်တည်သော၊ ခါရောဒကေ-ကြိမ်ဆူးတွေရဲ့ စပ်ခါး
ငန်သည့်၊ သံရည်ပူလောင်း၊ မြစ်ငယ်ချောင်း၌ ပပစ္စန္တိ-မျောလျက်စုန်ဆန်၊
စူးရှခံ၍၊ နိယာမ်မသွေ၊ ကျက်ကြရလေကုန်၏။ [ဤကြိမ်မြစ်ငရဲမှ လွတ်ရ
သော်လည်း အကုသိုလ်ကံ မကုန်သေးသူများကို ငရဲထိန်းတို့က အဝီစိရောက်
အောင် လွှင့်ပစ်လိုက်ပြန်သတဲ့။]

ငရဲဒုက္ခကို အကုန်ပြနိုင်။ ။ ယခုပြခဲ့သော ငရဲများအပြင် ဥဿဒခေါ်
ငရဲငယ်တွေ အများအပြားပင် ရှိသေး၏။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ ထက်ဝန်းကျင်မှာပင်
ငရဲအမျိုးအမျိုးရှိသည်ဟု ဆို၏။ ဒု-သ-န-သောဟု ဟစ်အော်ကြသော သူဌေး
သားလေးယောက်တို့ကျက်ရာ လောဟကုမ္ဘီဆိုတဲ့ သံရည်အိုးငရဲကား ရာဇ
ဂြိုဟ်မြို့ အနီးအောက်မှာပင် ရှိ၏။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အနီးက “တပေါဒါမြစ်”
ဟုခေါ်သော ရေပူမြစ်သည် လောဟကုမ္ဘီငရဲနှစ်ခု စပ်ကြားမှ စီးလာသော
မြစ်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ငရဲငယ်တွေ လူ့ပြည်အနီးအပါးမှာပင် များစွာရှိလေ
သည်။ ငရဲ၌ခံရသော ဒုက္ခအမျိုးအမျိုးကား “ယာဝဠိဒံ ဘိက္ခဝေ န သုကရာ
အက္ခာနေန ပါပုဏိတုံ၊ ယာဝ ဒုက္ခာ နိရယော” နှင့်အညီ နှစ်လရှည်စွာ
ဘုရားရှင် ဟောပြတော်မူသော်လည်း ကုန်နိုင်ဖွယ်မရှိဘူးတဲ့။ [ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခု
တို့၊ ယာဝဠိဒံ-ငရဲ၌ ဆင်းရဲသလောက်၊ အက္ခာနေန-ဟောပြတော်မူသဖြင့်၊ ပါပုဏိ
တုံ-အပြီးရောက်ခြင်းငှာ၊ နသုကရာ-မလွယ်ကုန်၊ နိရယော-ငရဲတို့သည်၊ ယာဝ-
အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်၊ ဆင်းရဲရာအရပ်တို့တည်း။]

တိုက်တွန်းချက်။ ။ ဤငရဲဒုက္ခကို အဖန်ဖန် စဉ်းစားမိသူသည် ပြုမိသော
အကုသိုလ်များအတွက် နောင်တတစ်ဖန် မပူပန်တော့ဘဲ အသစ်မဖြစ်
ရအောင် သတိထားလျက် ကုသိုလ်တရားကို ပွားများအားထုတ်သင့်ပေပြီ၊
ရှေးတုန်းက ဒေဝဒူတသုတ္တန်ကို သင်ယူရသော ရဟန်းတော်ကလေးတစ်ပါး
သည် ကြိမ်မြစ်ငရဲမှ တစ်ဖန်အဝီစိသို့ ပြန်ရောက်ရတဲ့အခန်းကို ရောက်သော
အခါ “အရှင် ဘုရား. . . တပည့်တော်ကို စာမချသေးဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းသာ
ပေးတော်မူပါဘုရား” ဟု ဆရာ့ထံ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း၍ တရားကိုတောင်း
လေရာ မကြာမီ သောတပန်ဖြစ်ပြီးနောက်မှ ကျမ်းစာကို ထပ်၍သင်ယူသတဲ့၊

ဤဒေဝဒူတသုတ်အဆုံး၌ တရားကို အားထုတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့မှာ မရေတွက်နိုင်လောက်အောင်ရှိခဲ့ဖူးလေပြီ။ ဘုရားရှင် အဆူဆူလည်း ဤဒေဝဒူတသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူမြဲပင် ဖြစ်ပါသတဲ့။

တိရစ္ဆာနယောနိ။ ။ တိရော အဉ္စန္တိတိ တိရစ္ဆာနာ၊ တိရစ္ဆာနာနံ ယောနိ တိရစ္ဆာနယောနိ၊ တိရော-ဖိလာ၊ ဝါ-အလျားလိုက်၊ အဉ္စန္တိ-သွားတက်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တိရစ္ဆာနာ-တိရစ္ဆာန်တို့မည်၏။ တိရစ္ဆာနာနံ-တိရစ္ဆာန်တို့၏။ ယောနိ-အမျိုးဇာတ်သည်၊ တိရစ္ဆာနယောနိ-တိရစ္ဆာနယောနိမည်၏။ လူနတ်တို့ကဲ့သို့ မတ်မတ်မသွားဘဲ အလျားလိုက် သွားတက်သော သတ္တဝါများကို “တိရစ္ဆာန်” ဟုခေါ်သည်။ [တိရော သဒ္ဒါပပဒ အဉ္စဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းကို အနပြု၊ တစ်နည်း-အာနပစ္စည်းကြံ၍ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် တိရစ္ဆာနဟု ပုဒ်ပြီးရသည်။] ယောနိသဒ္ဒါသည် ခန္ဓာအစုဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ထိုခန္ဓာအစုဟူသည် တိရစ္ဆာန်တို့၏ အမျိုးဇာတ်တည်း။ ထို့ကြောင့် တိရစ္ဆာနယောနိအရ တိရစ္ဆာန်အမျိုးဇာတ်ကို ရ၏။ ဘုံသီးခြား မရှိ၊ တိရစ္ဆာန်အများ စုဝေးနေထိုင်ရာ အရပ်ကိုပင် တိရစ္ဆာန်ဘုံဟု ခေါ်စမှတ်ပြုရတော့သည်။ ထိုတိရစ္ဆာန်များကား ကုန်း၌နေသော သာကောင် အမျိုးမျိုး ငှက်အမျိုးမျိုး မြွေစသော သတ္တဝါများနှင့် ရေ၌နေသော ငါး လိပ်စသော သတ္တဝါများတည်း။

ပေတ္တိဝိသယ။ ။ ပေတာ၌ ပပုဗ္ဗ ဣဓာတ် တပစ္စည်းတည်း။ ပသဒ္ဒါသည် “အဝေး” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ သုခသမုဿယတော ပကဋ္ဌ ဇန္တိတိ ပေတာ၊ ပေတာနံ သမူဟော ပေတ္တိ၊ ပေတ္တိယာ ဝိသယော ပေတ္တိ ဝိသယော၊ သုခသမုဿယတော-သုခအပေါင်းမှ၊ ပကဋ္ဌ-ဝေးသော အရပ်သို့၊ ဇန္တိ-ရောက်ရကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပေတာ-ပေတတို့မည်၏။ [ပေတသဒ္ဒါသည် တမလွန်ဘဝသို့ သွားသူ(သေသူ)ဟူသမျှကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ချမ်းသာ မှဝေးသော ပြိတ္တာကိုဟောသည်။] ပေတနံ-ပြိတ္တာတို့၏။ သမူဟော-အပေါင်းသည်၊ ပေတ္တိ-ပေတ္တိမည်၏။ ပေတ္တိယာ-ပြိတ္တာအပေါင်း၏။ ဝိသယော နေရာအရပ်သည်၊ ပေတ္တိဝိသယော-ပေတ္တိဝိသယမည်၏။ ဘုံသီးခြားမရှိ၊ ပြိတ္တာတို့နေရာဖြစ်သော တော၊ တောင်၊ မြစ်၊ ချောင်း၊ သုသာန်စသော အရပ်များကိုပင် “ပြိတ္တာဘုံ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤပြိတ္တာများကား တစ္ဆေ၊ မှင်စာ၊ သူရဲ၊

ဘီးလူးမှစ၍ အမျိုးမျိုးရှိ၏။ နှစ်ပေါင်းများစွာ မစားရသောက်ရ၊ အချို့မှာ လူများ၏ ထမင်းလုံး ဟင်းပေါက်၊ သလိပ်၊ ခွဲ၊ တံတွေး၊ မစင်စသည်တို့ကိုသာ စားသောက်ရသည်။ လက္ခဏာသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ပြအပ်သော ဂိဇ္ဈကုဋ် တောင်က ပြိတ္တာတို့ကား မစားမသောက်ရရုံမျှမက ငရဲသားများကဲ့သို့ပင် လွန်စွာဆင်းရဲကြလေသည်။

အသုရကာယ။ ။ န သုရန္တိ န ဒိဗ္ဗန္တိတိ အသုရာ၊ အသုရာနံ ကာယော အသုရကာယော၊ န သုရန္တိ (န ဒိဗ္ဗန္တိ)- အစိုးရမှု မြူးထူးပျော်ပါးမှုစသည်တို့ဖြင့် နတ်များကဲ့သို့ မတောက်ပနိုင်ကုန်၊ က္ကတိ-ကြောင်၊ အသုရာ-အသုရာတို့မည် ၏။ အသုရာနံ-အသုရာတို့၏။ ကာယော-အပေါင်းသည်၊ အသုရကာယော- အသုရကာယ်မည်၏။ အသုရကာယ်ဘုံဟု သီးခြားမရှိ၊ အသုရာအပေါင်း၏ နေရာအရပ်ကိုပင် “အသုရကာယ်ဘုံ”ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။ ဤအသုရာ ဟူသည် ပြိတ္တာမျိုးပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အချို့ပါဠိတော်၌ အပါယ်လေးဘုံ မပြဘဲ သုံးဘုံသာ ပြထားသော အရာလည်းရှိ၏။ ဤ ပြိတ္တာအသုရာတို့ကို “ကာလကဗ္ဗိကအသုရာ” ဟု ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။ ထိုအသုရာတို့သည် သမုဒ္ဒရာ ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်း စသည်၌နေတတ်ကြ၏။ အင်မတန် မွတ်သိပ်ဆာလောင် ကြသည်။ တချို့ အသုရာတို့မှာ ဘုရားနှစ်ဆူ သုံးဆူပွင့်သော်လည်း တစ်ကြိမ်မျှ မစားမသောက်ကြရလေကုန်။

ကာလကဗ္ဗိကအသုရာတစ်ယောက်သည် ရေငတ်သဖြင့် ဂင်္ဂါမြစ်သို့ သက်ဆင်းလေရာ ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်းသော နေရာမှာ ရေခြောက်ခန်း၍ မီးခိုးတွေသာ ထနေလေသတဲ့၊ တစ်ညလုံး ဂင်္ဂါမြစ်တွင်း၌ ပြေးလွှားရင်း နံနက်လင်းသောအခါ ဆွမ်းခံကြွလာသော ရဟန်းတော်သုံးကျိပ်တို့ တွေ့မြင် ကြသဖြင့် အကျိုးအကြောင်းကို မေးကြ၍ ရေမရကြောင်းကို သိရသောအခါ သဲသောင်ပြင်မှာ ပက်လက်အိပ်စေပြီးလျှင် ရဟန်းတော်သုံးကျိပ်တို့ သပိတ် ကိုယ်စီဖြင့် ရေခပ်၍ အထပ်ထပ် လောင်းထည့်ကြသော်လည်း ရေတစ်စက်မျှ လည်ချောင်းအတွင်းဘက်သို့ မဆင်းသက်ဘဲ ရှိရလေသတဲ့။ (ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌ ကထာ)။

အသုရာအမျိုးမျိုး။ ။ ဤပြိတ္တာအသုရာအပြင် အသုရာအမည်ရသော

အခြားအမျိုးအစားလည်း ရှိသေး၏။

၁။ မြင်းမိုရ်တောင်အောက်၌နေသော နတ်များကို “အသုရာ” ဟု ခေါ်၏။ ဤ၌ အသဒ္ဒါသည် ဆန့်ကျင်ဘက်(ပဋိပက္ခ) အနက်ကို ဟော၏။ “တာဝတိံသာ နတ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နတ်များ” ဟူလျှင် ဤအသုရာတို့သည် တာဝတိံသာ၌ စာရင်းဝင်၏။ [တာဝတိံသေသု ဒေဝေသု၊ ဝေပစိတ္တာသုရာဂတာ-ဝေပစိတ္တိအသု ရာတို့သည် တာဝတိံသာနတ်တို့၌ ပါဝင်ကုန်၏၏။-နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။]

၂။ “ဝိနိပါတိကာသုရာနံ” ဟု လာလတုံအတိုင်း ဘုမ္မစိုးနတ်ကြီးများကို မှီခိုကပ်ရပ်လျက် ဣဒ္ဓိပါဒ်နွဲ့နွဲ့လှသော နတ်ကလေးများကိုလည်း “အသုရာ” ဟုခေါ်၏။ ဤ၌ အသဒ္ဒါသည် ခုဒ္ဒက(အငယ်)အနက်ကို ဟော၏။ သုရာ သဒ္ဒါကား နတ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်။ “နတ်ငယ်ကလေးများ” ဟူလျှင်။

၃။ တစ်ခါတစ်ရံ နတ်ကဲ့သို့ စည်းစိမ်ခံစား၍ တစ်ခါတစ်ခါ ပြိတ္တာကဲ့သို့ ဒုက္ခခံရသော ဝေမာနိကပြိတ္တာများကိုလည်း “အသုရာ” ဟုခေါ်ဝေါ်သေး၏။ ဤ၌ အသဒ္ဒါသည် အတူဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ စည်းစိမ်ခံစားခိုက် “နတ်နှင့်တူသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဝိ-အထူးသဖြင့်+မာန-မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းသောဘုံကို “ဝိမာန-ဗိမာန်” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝိမာန၌ ဖြစ်ရသောကြောင့် “ဝေမာနိက” ဟုခေါ်၏။]

၄။ စကြဝဠာကမ္ဘာကြီး သုံးခုစပ်မိလျှင် လင်ပန်းသုံးချပ်စပ်သကဲ့သို့ အကြား အရပ်ဖြစ်၏။ ထိုအကြားကို “လောကန္တရိက်ငရဲ” ဟု ခေါ်၏။ နေရောင်လရောင် စသော အရောင်အလင်း မရဘဲ အမြဲမှောင်နေသည်။ ထိုသတ္တဝါတို့သည် စကြ ဝဠာတံတိုင်းကို (လင်းနို့များလို) လက်သည်းဖြင့် ကုတ်ကပ်၍ နေကြရ၏။ အစားအသောက် မရ၊ ဆာလောင်လှသဖြင့် တစ်ကောင်နှစ်တစ်ကောင် နီးကပ် စွာတွေ့ကြသောအခါ လှမ်း၍ အဟပ်လိုက်တွင် မြေကိုခံသော အလွန်အေး စက်သော ရေထဲသို့ ကျသဖြင့် ကြေမွကြရကုန်သတဲ့။ ထိုလောကန္တရိက် ငရဲသားများကိုလည်း ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “အသုရာ” ဟုသုံးနှုန်းထားသည်။ ဤအသုရကာယပုဒ်အရ၌ကား ပြခဲ့သော အသုရာလေးမျိုးနှင့် မဆိုင်၊ ကာလကမ္ဘိကအသုရာ ပြိတ္တာကြီးတို့ကိုသာ ဆိုလိုရင်းဟု မှတ်ပါ။

ကာမသုဂတိဘုံမိ

မနုဿာ စာတုမဟာရာဇိကာ တာဝတိံသာ ယာမာ တုသိတာ
နိမ္မာနရတိ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိစေတိ ကာမသုဂတိဘုံမိ သတ္တဝိဓာ
ဟောတိ။

ကာမသုဂတိခေါ်ပုံ။ ။ ဂန္ထဗ္ဗာတိ ဂတိ၊ သုန္ဒရာ + ဂတိ သုဂတိ၊
ရောက်ထိုက်သော ဘုံဘဝကို “ဂတိ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ
စည်းစိမ်ခံစားရသော ဘုံဘဝသည် “သုဂတိ=ကောင်းသောဘဝ”မည်၏။
ထိုတွင် ရူပအရူပဘုံများလည်း သုဂတိဘဝပင်ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌
ကာမတဏှာ၏ ကျက်စားရာ(အာရုံပြုရာ) နယ်ပယ်ကိုသာ ယူစေလို၍
ကာမသဒ္ဓါဖြင့်အထူးပြုလျက် “ကာမသုဂတိ” ဟု မိန့်သည်။ ကာမသဟစရိတာ-
ကာမတဏှာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သုဂတိ-သုဂတိတည်း၊ ကာမသုဂတိ- ကာမ
တဏှာနှင့်တကွဖြစ်သော သုဂတိ၊ ဤကာမသုဂတိဘုံကား လူ့ဘုံ စာတု
မဟာရာဇ်ဘုံစသောအားဖြင့် ၇-ပါး ပြားသည်။

မနုဿာ။ ။ မနော + ဥဿန္တံ ယေသံတိ မနုဿာ၊ ယေသံ-အကြင်လူ
တို့၏၊ ဥဿန္တံ-ထက်မြက်သော၊ မနော-စိတ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
မနုဿာ-မနုဿတို့မည်၏။ [မနုဿန္တဟု ဆိုလိုလျက် နှုတ်ချေ၍ “မနုဿ”
ဟုဖြစ်သည်။] မကောင်းမှုလုပ်ငန်း၌ အာနန္တရိယကံ (မိဘ သတ်မှုစသည်)
တိုင်အောင်ပင် ပြုနိုင်ကြသဖြင့် ထက်မြက်သောစိတ် ရှိရကား ဇမ္ဗူဒိတ်ကျွန်း
သားများကို မူချ “မနုဿ”ဟု ခေါ်၏။ အခြားကျွန်း အခြားစင်္ကြဝဠာ၌
ရှိသူတို့ကား ရုပ်အဆင်းပုံသဏ္ဌာန် တူမျှသဖြင့် သဒိသူပစာရနည်းအရ
“မနုဿ” ဟု ခေါ်ရသတဲ။

တစ်နည်း-ကမ္ဘာဦးက မဟာသမ္မတမင်းသည် “မနု” မည်၏။ ထိုမနုမင်း၏
အဆုံးအမ၌ တည်ကြရသဖြင့် မနုမင်း၏ သားသမီးသဖွယ်ဖြစ်ရကား “မနုနော
အပစ္စံ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “မနုဿ”ဟု အမည်ရ၏။ [မနုနော-မနုမင်း၏၊
အပစ္စံ-သားသမီးအစဉ်အဆက်တည်း၊] ဤနေရာ၌ကား မနုဿဘူမိကိုရအောင်
“မနုဿာနံ-လူတို့၏၊ နိဝါသာ-နေရာဘုံတည်း၊ မနုဿာ-လူတို့၏နေရာဘုံ”
ဟု ဣတ္ထိလိန် ဧကဝုဉ်ဖြစ်ရသည်။ ဤလူ့ဘုံမှာ မျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။

စာတုမဟာရာဇိကာ။ ။ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော စတုမဟာရာဇံ၊ စတုမဟာရာဇေ + ဘတ္ထိ + ဧတေသံတိ စာတုမဟာရာဇိကာ၊ ဓတရဋ္ဌ ဝိရုဋ္ဌက ဝရုပက္ခ ကုဝေရ(ဝေဿဝဏ္ဏလည်းခေါ်သည်) ဤနတ်မင်းကြီးလေးယောက်ကို စတုမဟာရာဇဟု ခေါ်၏။ ထိုနတ်မင်းကြီးများ၌ ဆည်းကပ်ခစားရသော လက်အောက်ခံနတ်များကို “စာတုမဟာရာဇိက”ဟု ခေါ်၏။ ထိုနတ်တို့၏ နေရာဘုံကိုလည်း “စာတုမဟာရာဇိကာနံ နိဝါသာ” ဟူသော နိဝါသတဒ္ဓိတ် အရ “စာတုမဟာရာဇိကာဘုံ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ ဤ စာတုမဟာရာဇ် ဘုံသည် မြင်းမိုရ်တောင်၏ အလယ်မှစ၍ အောက်တစ်လျှောက်၌ တည်၏။ ထိုစာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌ ပါဝင်ကြသောနတ်မျိုးတို့ကား အလွန်များပြားလေ သည်။ [မြင်းမိုရ်တောင်ခြေ သမုဒ္ဒရာအတွင်း၌ နဂါး၊ ဂဠုန်များသည် နတ်တို့၏ တန်းခိုးကုဒ္ဓိကို ရသော်လည်း တိရစ္ဆာန်ဘုံသားတို့သာတည်း။]

ဘုမ္မဒေဝ စသည်။ ။ ဤလူ့ပြည်ဝယ် မြေကြီး၌ မှီနေသော (မြေကြီးနှင့် ဆက်သွယ်လျက် တောတောင်သစ်ပင်တို့၌နေသော) နတ်အားလုံးကို “ဘုမ္မဒေဝ”ဟု ခေါ်၏။ [ဗုဒ္ဓဒေဝကို “ဗုဒ္ဓဇိုင်း”ဟု မြန်မာပြန်သကဲ့သို့ ဘုမ္မဒေဝ ကိုလည်း “ဘုမ္မဇိုင်း”ဟု ခေါ်ကြ၏။] တောစောင့်နတ် တောင်စောင့်နတ် သစ်ပင် ၌နေသော ရုက္ခဒေဝ(ရုက္ခဇိုင်း)ဟု ခေါ်အပ်သော နတ်များသည် ဘုမ္မဒေဝ ချည်းတည်း၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ စောင့်ရှောက်သော ကိုယ်စောင့်နတ်လည်း ရှိ၏။ ထို့ပြင် “နတ်ဘီလူး၊ ကုမ္ဘဏ်၊ ရက္ခိသ်၊ ဂန္ဓဗ္ဗ”ဟု ခေါ်အပ်သောနတ်များလည်း ရှိ၏။ သစ်ပင်အတွင်း၌ သစ်ချောက်ကောင်ဟုခေါ်အပ်သော နတ်များသည် ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုးပင် ဖြစ်၏။ များသောအားဖြင့် မိန်းမတို့၏ ကိုယ်၌ ပူးဝင်ခိုက်လျက် ထိုမိန်းမတို့ ခိုင်းစေရာကို ပြုတတ်သော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မတို့သည် ရှိ၏။ ထိုဂန္ဓဗ္ဗနတ်မ တို့ကို ဝေဒကျမ်းက “ယေဂိနီ”ဟု ခေါ်လည်းကောင်း၊ ယခုကာလ၌ ယကို ဇေသဖြင့်ဖတ်၍ “ဇောဂိနီ” ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ မြန်မာတို့က “ဇောဂိနီ”ဟု ခေါ်၏။ လရောင်လင်းရာ လပြည့်နေ့အခါ စသည်တို့၌ ထိုထိုဤဤ လှည့်လည် ရာဝယ် အရောင်အဝါရှိသောကြောင့် ပါဠိလို ဇုဏှာ၊ မြန်မာလို “ဇုဏ်း=စုန်း”ဟု လည်း ခေါ်သတတ်။

ရက္ခသ။ ။ ဥစ္စာရေကန် စသည်ကို စောင့်ရှောက်လျက် လာရောက်သူ တို့ကိုလည်း ဖမ်းစားတတ်သောနတ်မျိုးကို ရက္ခသ(ရက္ခိဂြိုဟ်)ဟု ခေါ်၏။

ရက္ခိတ္တာ အသတိ ဘက္ခတိတိ ရက္ခသော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။ ရက္ခိတ္တာ-စောင့်ရှောက်
 ၍၊ အသတိ ဘက္ခတိ-ဖမ်းစားတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရက္ခသော-ရက္ခသ
 မည်၏။ ထိုရက္ခိသ်တို့သည် ကုမ္ဘဏ်မျိုး၌ပါဝင်၏။ ဤကုမ္ဘဏ်၊ ရက္ခိသ်၊
 ဘီလူးစသည်တို့ပင် ပျော်ရွှင်လိုခြင်း၊ သက်သက်နှိပ်စက်လိုခြင်း၊ စားသောက်
 လိုခြင်းကြောင့် ငရဲထိန်းဟန် ခွေးကြီးသဏ္ဌာန် ဖန်ဆင်းလျက် ငရဲဘုံတို့၌
 ကျက်စားကြလေသည်။ ဥစ္စာစောင့်များလည်း ဤရက္ခိသ်တွင် ပါဝင်ဟန်တူ၏။
 မြေကြီးအတွင်း၌နေသော မြေစောင့်နတ်များလည်း ရှိ၏။ တစ်ခါတစ်ခါ သူတို့
 ကစားမြူးတူးခြင်း၊ ကောင်းချီးပေးခြင်း စသည်ကြောင့် မြေလှုပ်တတ်၏။
 (အခြားအကြောင်းကြောင့်လည်း လှုပ်၏။) ဤ မြေစောင့်နတ်ကား နဂါးမျိုး၌
 ပါဝင်၏။ ဝိနိပါတိကအသုရာ ဝေမာနိကပြိတ္တာတို့နှင့်တကွ ဤပြအပ်ခဲ့သော
 နတ်အားလုံးသည် စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး၏ လက်အောက်ခံဖြစ်၍
 စာတုမဟာရာဇ်ဘုံတွင် စာရင်းဝင်သော နတ်များတည်း။ [ပရမတ္ထဒီပနီကို
 မှီးရေးသည်။]

တာဝတိံသာ။ ။ တေတ္ထိံသ + ဧတ္တာတိ တေတ္ထိံသာ၊ ဧတ္ထ-ဤနတ်ပြည်၌၊
 တေတ္ထိံသ-သုံးကျိပ်သုံးယောက်သော၊ ဇနာ-လူတို့သည်၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ကြကုန်၏။
 ဣတိ-ကြောင့်၊ တေတ္ထိံသာ-တေတ္ထိံသာမည်၏။ မဃလုလင်နှင့် ကောင်းမှုပြု
 ဘက် သုံးကျိပ်သုံးယောက်သော အမျိုးသားတို့ ဖြစ်ရာဖြစ်၍ “တေတ္ထိံသာ”ဟု
 ဆိုလိုလျက် (တေကို တာဝပြု၊ တတစ်လုံးချေ၍) တာဝတိံသာဟု ပုဒ်ပြီးရသတဲ့၊
 သို့သော် မဃလုလင်တို့ မရောက်ခင်ကပင် တာဝတိံသာဟူသော နာမည်ရှိပုံ
 ရသည့်ပြင်၊ အခြားစကြာဝဠာတို့၌လည်း စာတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာ စသော
 နာမည်များရှိကြသောကြောင့် “တာဝတိံသာ”ဟူသော နာမည်သည် ဒုတိယ
 နတ်ပြည်အတွက် ရှေးရှေးကပင် တွင်လာသော အတွင်ရဠီနာမည်သာ ဖြစ်သည်
 ဟုလည်း ကြံသင့်သည်။ ဤတာဝတိံသာနတ်ပြည်သည် မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌
 တည်သောကြောင့် (မြင်းမိုရ်တောင် တစ်ဝက်မှ အထက် ယူဇနာလေးသောင်း
 နှစ်ထောင် မြင့်ရကား) “စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်နှင့် ယူဇနာ လေးသောင်း
 နှစ်ထောင် ကွာလှမ်းသည်”ဟု ဆိုကြသည်။

ဘူမဋ္ဌကစသည်။ ။ ဤစာတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာဘုံတို့သည်

မြင်းမိုရ်တောင်မြေနှင့် ဆင်သွယ်၍ တည်ကြသော ဘူမဋ္ဌကဗိမာန်များတည်း၊ ထိုဘူမဋ္ဌကဗိမာန်၏ ထင်ဝန်းကျက်၌ကား စကြာဝဠာတံတိုင်းရောက်အောင် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသောကြောင့် မြေနှင့်မစပ်သော အာကာသဋ္ဌ(ကောင်းကင်၌ တည်သော) ဗိမာန်များလည်း ရှိကြ၏။ ယာမာစသော အထက်နတ်ပြည်များ၌ ကား ဘူမဋ္ဌကဗိမာန် မရှိ၊ အာကာသဋ္ဌချည်းသာတည်း၊ ဘူမဋ္ဌကကို “ဘုမ္မဇိုင်း” ဟုလည်းကောင်း၊ အာကာသဋ္ဌကို “အာကာသဇိုင်း”ဟုလည်းကောင်း၊ သစ်ပင်ဝယ်တည်သောဘုံ၌ နေသူတို့ကို “ရုက္ခဋ္ဌ=ရုက္ခဇိုင်း”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။ အားလုံးနတ်ပြည်များသည် စကြာဝဠာတံတိုင်းရောင်အောင် ပြန့်ကျယ်ကြသည်ချည်းတည်း၊ စာတုမဟာရာဇ်နှင့် တာဝတိံသာ ကွာခြားပုံကို နှိုင်းစာ၍ အထက်နတ်ပြည်များလည်း တစ်ထပ်နှင့် တစ်ထပ် ယူဇနာ လေးသောင်းနှစ်ထောင်စီ ကွာဝေးရန်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

ယာမာ။ ။ ဒုက္ခတော ယာတာ အပယာတာတိ ယာမာ၊ ယာဓာတ် မပစ္စည်း၊ ဒုက္ခတော-ဆင်းရဲမှ၊ ယာတာ အပယာတာ-ကင်းသောနတ်ပြည်တို့ တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယာမာ-ယာမာတို့မည်၏။ “ဒိဗ္ဗသုခံ ယာတာ ပယတာ သမ္ပတ္တာတိ ယာမာ”ဟုလည်း တစ်နည်းပြု၏။ “နတ်ချမ်းသာသို့ ကောင်းစွာ ရောက်သော နတ်များ”ဟူလို၊ ထိုယာမာနတ်တို့၏ နေရာဘုံလည်း “ယာမာနံ နိဝါသာ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ယာမာ”ဟု ဣတ္ထိလိန် အာပစ္စည်းဖြင့် အမည် ရသည်။ ဘူမိဟူသော အဘိဓမ္မယူပုဒ်၏ လိန်သို့လိုက်၍ ဘုံဟောမှန်သမျှ ဣတ္ထိလိန်ချည်းတည်း၊ တာဝတိံသာ၌ သိကြားမင်းရှိသကဲ့သို့ ယာမာစသော ဘုံတို့၌လည်း သိကြားရာထူးရှိသော သုယာမနတ်မင်း၊ တုသိတာဘုံစသည်၌ သန္တုဿိတစသော နတ်မင်းများ ရှိကြသည်။

တုသိတာ။ ။ တုသံ ဣတာတိ တုသိတာ၊ တုသံ-နှစ်သက်ရွှင်လန်းခြင်းသို့၊ ဣတာ-ရောက်သောနတ်တို့သည်၊ တုသိတာ-တုသိတနတ်တို့မည်၏။ ထိုနတ်တို့၏ နေရာဘုံလည်း “တုသိတာနံ နိဝါသာ”အရ တုသိတာဘုံဟု အမည်ရသည်။

နိမ္မာနရတိ။ ။ နိမ္မာန + ရတိ + ယေသံတိ နိမ္မာနရတိနော၊ ယေသံ-အကြင်နတ်တို့၏၊ နိမ္မာန-ကိုယ်တိုင်ဖန်ဆင်းအပ်သော စည်းစိမ်၌၊ ရတိ-

မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ ပင်ကိုယ်ရှိပြီးသော စည်းစိမ်ထက် အလွန်အကဲ ခံစားလိုသောအခါ စိတ်တိုင်းကျဖန်ဆင်း၍ မွေ့လျော်တတ်သော နတ်များ တည်း။ [ပကတိပတိယတ္ထာရမဏတော (အမြဲကာမဂုဏ်အာရုံထက်) အတိရေ ကေန ရမိတုကာမကာလေ(အပိုအလွန်ခံစားလိုရာအခါ၌) ယထာရူစိတေ ဘောဂေ နိမ္မိနိတ္တာ ရမန္တိတိ နိမ္မာနရတီ၊-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၊ ဤအဋ္ဌကထာ ကိုထောင်၍ အမြဲ နတ်မိဖုရားများလည်း ရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။] ဘုရားလက်ထက် တော်တုန်းက အရှင်အနုရုဒ္ဓါအထံ လာ၍ အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းပြဖူးကြလေပြီ၊ သို့သော် ထိုနတ်သမီးကား တာဝတိံသာသူတည်း၊ ထိုနိမ္မာနရတိနတ်တို့၏ နေရာဘုံကိုလည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် နိမ္မာနရတိဘုံဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ [သုတ်ပါထေယျ-သံဂီတိသုတ်ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာနှင့် ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ]

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ။ ။ ပရနိမ္မိတေသု + ဝသံ + ဝတ္တေန္တိတိ ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိနော၊ ပရနိမ္မိတေသု-သူတစ်ပါးတို့ ဖန်ဆင်းအပ်သောအာရုံ၌၊ ဝသံ- မိမိအလိုကို၊ ဝတေန္တိ-လိုက်စေနိုင်ကုန်၏။ အမြဲအာရုံထက် အပိုအလွန် ခံစားလို သောအခါ နိမ္မာနရတိနတ်ကဲ့သို့ ကိုယ်တိုင် မဖန်ဆင်းဘဲ၊ အစေအပါးနတ် များက အလိုက်သိစွာ (စိတ်တိုင်းကျအောင်) ဖန်ဆင်းပေးအပ်သော အာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေသောနတ်များတည်း။

နတ်စည်းစိမ်။ ။ မြက်ပေါ်က ဆီးနှင်းပေါက်နှင့် သမုဒြာရေများ ကွာခြား သလောက် လူ့စည်းစိမ်နှင့် နတ်စည်းစိမ်များ ကွာခြား၏။ တာဝတိံသာနတ်တို့၏ သုဒဿနမည်သော နေပြည်တော်သည် မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်ဝယ် ယူဇနာတစ် သောင်း ကျယ်ဝန်းသောအရပ်၌ တည်ရှိ၏။ ထိုနေပြည်တော်၏ အရှေ့ဘက်၌ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ဟု ခေါ်အပ်သော နန္ဒနဥယျာဉ်တော်သည်ကား စုတေခါနီး၌ အလွန် ပူဆွေးနေသော နတ်များကိုပင် စုတေရမည့်အရေးကို မတွေးမိအောင် ပျော်မွေ့ဖွယ်ကို ဆောင်သတဲ့၊ မခြောက်မသွေ ပြကတေ့ စိုစိမ်း၍ မြရည်လိမ်း ထားသလို ပန်းပင်ပျိုတို့၏ အကြားအကြားဝယ် မောင်မယ်စုံနတ်များတို့ လှည့်လည် သွားလာနေကြသည့်အတွက်ကြောင့် ဥယျာဉ်တော်မှာ တစ်မျိုး ကျက်သရေ တက်လေတော့၏။ ထိုဥယျာဉ်နှင့် မြို့တော်၏အလယ်မှာ မဟာ နန္ဒာ၊ စူဠနန္ဒာမည်သော ကန်တော်ကြီး နှစ်သွယ်ကလည်း နဂိုတင့်တယ် သည့်အပြင် ကြည်လင်သောရေများကို ရှုစားဖို့ရာ ကမ်းအစ၌ ဆန်းလှသော

ရတနာထိုင်ခုံများကြောင့် တစ်မျိုးသားနားလျက် ရှိပြန်၏။ မြို့တော်၏ တောင်မျက်နှာ အနောက်မျက်နှာ မြောက်မျက်နှာတို့၌လည်း ထိုကဲ့သို့ ကန်တော်ကြီးနှင့် ဥယျာဉ်တော်များ တည်ရှိကြပေသည်။

နတ်သား နတ်သမီး။ ။ မိမိတို့ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် ကိုယ်ပိုင်ရရှိ ပြီးသော ဗိမာန်များကလည်း ဆန်းပြားလှပေ၏။ အားလုံးသော နတ်ယောက်ျား တို့မှာ အသက် ၂၀-အရွယ်၌သာတည်၍ နတ်မိန်းမတို့ကား ၁၆-နှစ်ခန့် အရွယ်မှာပင်၊ သွားကျိုး ဆံဖြူ နားအူ မျက်မဲ့ အရေတွန့်တွဲခြင်း မရှိ၊ ပကတိ အလှမပျက်ဘဲ တစ်သက်လုံး တည်၏။ နတ်ဩဇာ အဆီအနှစ်ကိုသာ စား သောက်ကြရသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အလေးအပေါ့မှစ၍ မကောင်းသော အနိဋ္ဌာရုံဟူသမျှတို့ လုံးဝ မရှိရတော့ကား နတ်သမီးတို့မှာ ဓမ္မတာသွေး အညစ် အကြေးတို့မှ ကင်းစင်ကြ၏။ ကာမချမ်းသာ ခံစားမှုကား နတ်ပြည် ၆-ထပ်လုံး ၌ပင် လူများနှင့် မထူးခြားသော်လည်း အညစ်အကြေး မဖြစ်ပေါ်ကြဘဲ၊ သွေးသားလှုပ်ရှားရုံမျှဖြင့် ပြီးစီးကြလေ၏။ နတ်မိန်းမတို့၌ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မှု နှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စစုလည်း တစ်ခုမျှ မရှိချေ။ သားသမီး ဖြစ်ထိုက်သော နတ်သား နတ်သမီးတို့မှာ ရင်ခွင်ပေါ်၌သော်လည်းကောင်း၊ အိပ်ရာပေါ်၌သော်လည်း ကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဤသို့ သားသမီးအရာ၌တည်သော နတ်များ အပြင် အစေခံနတ်သား နတ်သမီးများလည်း ရှိသေးရကား “အချို့နတ်များ၌ ဗိမာန်ကိုယ်ပိုင် မရှိကြ”ဟု သိသာ၏။ လူ့ပြည်၌ကဲ့သို့ နတ်သမီးပျို နတ်သားပျို တို့၏ သွားလာ လှည့်ပတ်ကြမည့် အရေးမှာလည်း တွေးတော စဉ်းစားဖွယ်ရာ ပင်တည်း။

သမီးပျို သားပျို။ ။ နတ်ဇာတ်သမားဖြစ်သော ပဉ္စသီခနတ်သားသည် တိမ္မရနတ်မင်း၏ သမီးပျိုဖြစ်သော သူရယဝစ္ဆသာနတ်သမီးအပေါ်မှာ အတော် စွဲလမ်း၏။ သူရိယဝစ္ဆသာကား မာတလိနတ်သား၏ သားဖြစ်သော သီခန္တိနတ် သားကို မှန်းထားလျက်ရှိ၏။ သိကြားမင်းက ပဉ္စသီခနတ်သားအား ကျေးဇူးများ သည့်အတွက် သူရိယဝစ္ဆသာနတ်သမီးနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပေးလေသည်။ တစ်ချို့နတ်သမီးတွေ ဗိမာန်အဆင်သင့် ရှိရသော်လည်း ဗိမာန်နှင့်တကွ မိမိတို့ကို ပိုင်ဆိုင်မည့် နတ်သားမရှိသဖြင့် ပျင်းရိငြီးငွေ့ အလိုမပြည့်သည်လည်း

ရှိကြသေး၏။ ကုသိုလ်ကံချင်း ကွာခြားသလောက် ဗိမာန်နှင့် ရုပ်အဆင်းလည်း ကွာခြား၏။ နန္ဒနဥယျာဉ်စသော ဥယျာဉ် ရေကန်သို့ မိမိတို့ အခြွေအရံများနှင့် အတူ တပျော်တပါး ထွက်သွား လှည့်လည်ကြသည်မှာလည်း မြင်ရသူတို့ ကြည်နူးစရာပေတည်း။

[ဆောင်] အပေါင်းရွှေညီ၊ ဘုံကိုယ်စီဝယ်၊ ကျူးသီမပြီး၊ ပျော်မငြီးဖို့၊ နတ်ထီး နတ်ငြိမ့်၊ တခြိမ့်ခြိမ့်နှင့်၊ သိမ့်သိမ့်သဲသဲ၊ ရှုမရဲအောင်၊ နတ်ပွဲသဘင်၊ အမြဲရွှင်၏။ မပင်မပူ၊ နတ်နန်းသူတို့၊ ပျူပျူငှာငှာ၊ ရွှေမျက်နှာဖြင့်၊ ကြည်သာစိမ်းစိမ်း၊ မြမြရှိန်းတည်း၊ ငြိမ်းငြိမ်းအေးလျက်၊ ကုသိုလ်စက် ကြောင့်၊ မပျက်တရံ၊ စည်းစိမ်ခံ၍၊ မောင်နှံချစ်ပုံ၊ အသစ်ကြုံသို့၊ ဖော်စုံရွှင်မြူး၊ ချစ်ကြည်နူးလျက်၊ အထူးမေတ္တာ၊ သက်ပမာဖြင့်၊ ချမ်းသာမကင်း၊ ချစ်ငွေ့သွင်းသည်၊ ချစ်ခြင်း အတုံ့အလှည့်တည်း။

အနာဂါမ် ရဟန္တာ။ ။ ဤသို့ ကာမဂုဏ်စခန်း၌ အစွမ်းကုန် ပျော်မွေ့ဖွယ် ကောင်းလှသည့်ပြင် ထိုကောင်းသလောက်လည်း ပျော်မွေ့လေ့ရှိကြသော ကြောင့် ကာမဂုဏ်ကို စက်ဆုပ်သော အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ နတ်ပြည်မှာ ကြာရှည်စွာ မနေနိုင်ကြတော့ဘဲ၊ အနာဂါမ်တို့ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ စုတေရွှေ့ပြောင်း၍ ရဟန္တာအပေါင်းတို့မှာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြလေ တော့သည်။ သို့ဖြစ်၍ နတ်ပြည်ကျမှ အန္တရာယ်ကင်း ရန်ဘေးရှင်းလျက် တရား အားထုတ်၍ ယောဂီလုပ်မည်ဟု မမျှော်လေနှင့်၊ လူ့ပြည်က အသေအလဲ အားခဲသွားသူများနှင့် ဘုရားလက်ထက်တော်တုန်းက ဘုရားတရားတော်ကို နာရသူများလောက်သာ နတ်ပြည်၌ တရားအသားတက်ဖွယ် ရှိပါသည်။ မလိုလဲလိုလဲ တရားစွဲသူတို့မှာ နန္ဒနဥယျာဉ်အပေါက်ဝတွင် တရားကလေးများ ပျောက်ကြရစ်လတံ့။

နတ်ပြည်၌ ပါရမီ မတိုး။ ။ နတ်ပြည်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ဖို့ကို မဆိုထားနှင့် ဥပုသ်မကျိုးအောင် စောင့်ဖို့ရာပင် အပုံကြီး ခဲယဉ်း၏။ နတ်သမီးတွေ ပွတ်သီး ပွတ်သပ် ပြုချက်ကြောင့် သီလပျက်သည်သာ များ၏။ “နိလီယနောကာသဿ အဘာဝါတိ သမာနဇာတိကေန အစ္ဆရာဂဏေန သဗ္ဗဒါ ပရိဝါရိယမာနဿ ကာမဂုဏာကိဏ္ဏဿ တဗ္ဗိရဟိတဋ္ဌာနဿ အဘာဝါ”ဟူသော ဓမ္မဟဒယ

ဝိဘင်းမူလဋီကာနှင့် စမ္ပေယျနဂါးမင်းတို့ နဂါးပြည်မှာ မကြာမကြာ ဥပုသ်ကျိုးပုံ၊ ဝိဓူရဇာတ်တော်လာ သိကြားမင်းတို့ လူ့ပြည်ဆင်း၍ ဥပုသ်စောင့်ပုံများကို ထောက်ထားပါ။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် ပါရမီဖြည့် ခွင့်မရသော နတ်ပြည်မှာ သက်တမ်းစေ့အောင် မနေကြဘဲ (အဓိမုတ္တိကာလံ ကိရိယာ)ခေါ် စုတေခြင်းတစ်မျိုးဖြင့် မိမိကိုယ်ကို စုတေအောင်ပြုကာ လူ့ပြည်၌သာ ပါရမီဖြည့်တော်မူကြပေသည်။

မျှော်လင့်ဖွယ်။ ။ နတ်ပြည်၌ သူတော်ကောင်းစိတ်ဓာတ် စွဲမြဲသူတို့ မျှော်လင့်ဖွယ်အချက် အနည်းငယ် ရှိ၏။ ထိုအချက်ကား စူဠာမဏိစေတီတော် နှင့် သုဓမ္မာဓမ္မာရုံပင်ကြီးပင်တည်း။ စူဠာမဏိစေတီတော်မှာ တစ်ယူဇနာမြင့် သော မြသားစေတီတော်ကြီး ဖြစ်သည့်ပြင် ထိုမြသားစေတီတော်၏ အတွင်း၌ ဘုရားလောင်းဘဝက ဆံတော်ဓာတ်နှင့် လက်ျာစွယ်တော်ဓာတ်များ ကိန်းဝပ် တော်မူလျက်ရှိ၏။ သဒ္ဓါတရား ထက်သန်သော နတ်သမီး နတ်သား မောင်မယ်စုံ များမှာ အသက်တမ်းလည်းရှည်၊ စိတ်ဓာတ်ကလည်း ကြည်လင်သောကြောင့် (ဥယျာဉ်ထဲ၌ ပျော်ပွဲ ကျင်းပမည့်အစား) စေတီတော်ကို ပန်းဆီမီးစသော ပူဇော်ဖွယ်များဖြင့် ပူဇော်လျက် ဆုထူးဆုမြတ်ကို ပန်ဆင်ကာ ရသမျှ ပါရမီ တိုးပွားအောင် ကြိုးစားကြမည်မှာလည်း ယုံမှားစရာ မရှိပါပေ။

သုဓမ္မာဓမ္မာရုံကြီး။ ။ သုဓမ္မာဓမ္မာရုံကြီး၏ ကျက်သရေမှာ ရေးသား၍ ကုန်ဖွယ် မရှိ၊ ဓမ္မာရုံ အဆောက်အဦးအားလုံး၌ ရတနာအမျိုးမျိုးတို့ကို သူ့နေရာနှင့်သူ သုံးစွဲထား၏။ ဓမ္မာရုံအနီး၌ရှိသော ပင်လယ်ကသစ်ပင်မှ ပန်းများ လည်း ဓမ္မာရုံအတွင်းသို့ လေညှင်းပို့သဖြင့် နှစ်မြို့စဖွယ် တင့်တယ်စွာ ပျံ့နှံ့လျက် ရှိ၏။ အလယ်ဗဟို တရားပလ္လင်၌ ထီးဖြူကြီးကို စိုက်ထူထား၏။ တရားပလ္လင်၏ ဘေးမှစ၍ သိကြားမင်းနှင့် ပဇာပတိနတ်မင်း ဝရုဏနတ်မင်း ဤသာနတ်မင်း စသော(မဃလူလင်ဘဝတုန်းက ကောင်းမှုပြုဘက်)သုံးကျိပ်သုံးပါးသော နတ်မင်း ကြီးများနေရာကို စီစဉ်ထား၏။ ထို့နောက် တန်ခိုးကြီးမားသော နတ်မင်းကြီး များနှင့် မထင်ရှားသော နတ်များအတွက်လည်း သာမန်နေရာတွေ ရှိပေ၏။ [ဤသုဓမ္မာနတ်သဘင်သည် အထက်နတ်ပြည် လေးထပ်၌လည်း ရှိ၏။]

တရားဟော။ ။ စည်းဝေးချိန်တန်လျှင် သိကြားမင်းကိုယ်တိုင် အချက်ပေး

လိုက်သော ဝိဇယတ္တရခရသင်းကြီးအသံမှာ ယူဇနာတစ်သောင်းကျယ်သော သုဒဿနနတ်မြို့ကြီးကို ရိုက်ဟီး မြည်ဟိန်းလျက် လူ့အရေအတွက်ဖြင့် လေးလ ကြာအောင် အဆက်ဆက် မြည်ဟီးနေသောဟူ၏။ ဆိုင်ရာနတ်များ ဓမ္မာရုံ အတွင်း ဝင်မိကြလျှင် ရတနာရောင် ပန်းရောင်လွှမ်းသဖြင့် ဓမ္မာရုံတစ်ခုလုံး နီမြန်းလျက် ရှိလေတော့၏။ ဗြဟ္မာပြည်မှ သက်ဆင်းလျက် သနင်မာရဗြဟ္မာ မင်း တရားဟောလေ့ရှိ၏။ တစ်ရံတစ်ခါ သိကြားမင်းကိုယ်တိုင် ဟောပြော၏။ တစ်ရံတစ်ခါ၌မူ တရားဟာကောင်းသော နတ်သားတစ်ဦးဦးက ဟောပြော တတ်၏။ ထို့ကြောင့် စူဠာမဏိစေတီတော်ကို ပူဇော်ရခြင်း၊ သုဓမ္မာနတ်သဘင်၌ တရားနာရခြင်းတို့အတွက် မျှော်လင့်ချက်ကလေးများ ရှိ၏။ မျှော်လင့်ချက်ဆို သော်လည်း မဂ်ဖိုလ်ရအောင် မျှော်လင့်ချက်ကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ “သူတော် ကောင်း စိတ်ဓာတ်ကလေး မပျောက်ပျက်ဘဲ ခိုင်မြဲ၍ ကာမဂုဏ်ထဲမှ အထိုက် အလိုက် ရှောင်လွှဲနိုင်စရာရှိသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

ကြိုးစာဖွယ်။ ။ နောက်လာမည့် လူ့ပြည်ဆုတ်ကပ်အခါကြီး၌ကား ရဟန်းရှင်လူတို့ တရားပြည့်ဝကြလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ဖွယ်မရှိတော့ချေ၊ ယခုပင် အမြင်မတော် လှပြီ။ သံသရာဒုက္ခတွေကို တကယ်ကြောက်ရွံ့လျှင် ယခုဘဝ၌ပင် စွန့်စွန့်စားစား မဂ်ပေါက် ဖိုလ်ပေါက် တရာကို ကြိုးစားသင့်ကြ၏။ နတ်ပြည်က ပင် အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင်ကို စောင့်စားဖူးမျှော်လျက် တရာတော်နာပြီးမှ မဂ်ဖိုလ်ရဖို့မျှော်မှန်းသူများလည်း နန္ဒနုဥယျာဉ်ပေါက်၌ ရှိသမျှဓာတ်ခံကလေး မပျောက်နိုင်အောင် အတော်ကြီး ထူထောင်ရပေလိမ့်မည်။ “ပေါ့ပေါ့ဆဆနှင့် နတ်ပြည်ကျမှ အားရပါးရ ခံစားမည်” ဟု အားယူနေသူတို့မှာ အရိမေတ္တေယျ ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူလာသော်လည်း ကာမဂုဏ် အတွေ့ထူးဖြင့် မေ့မူးလျက်ရှိဦး မည်သာ။ ထို့ကြောင့်ကိုယ့်အစွမ်း ကိုယ့်တရားဖြင့် အများကို ချေချွတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဂ္ဂသာဝက မဟာသာဝက အတန်းကို ရည်မှန်းသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ပါရမီပြည့်မှသာ အထမြောက်မည်ဖြစ်သော်လည်း ပကတိသာဝကတို့ကား ယခု ဘုရားသာသနာ မကုန်မီပင် မျှော်လင့်စရာရှိသောကြောင့် အရိမေတ္တေယျ ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်ကို နောက်ဆုံးထားပြီးလျှင် ယခုဘဝ၌ ရရှိမည့် လာဘသက္ကာရကလေး အသေးအမွှား အမှိုက်သရိုက်များကို မဆိုထားဘိ နတ် စည်းစိမ်ကိုပင် အထင်သေး၍ လေးနက်သောတရားကိုသာ ဖြူစင်သော စိတ်ထားဖြင့် ကြိုးစားနိုင်ကြပါစေသတည်း။

ရူပ အရူပဘုံခန်း

ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ။ ။ ပရိသတ် ဘဝါ ပါရိသဇ္ဇာ၊ ဗြဟ္မာနံ ပါရိသဇ္ဇာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ၊ မဟာဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ပရိသတ်၌ဖြစ်သော (ပရိသတ်တွင် ပါဝင်သော) လက်ပါးစေ ဗြဟ္မာငယ်များကို ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဗြဟ္မာဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ဘုံကိုပြသောအရာဖြစ်၍ ထိုဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံကိုလည်း “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနံ + နိဝါသာ” အရ “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ နောက်နောက်ဘုံများကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း မှတ်ပါ။

ဗြဟ္မပုရောဟိတာ။ ။ [ပုရသဒ္ဓါပပဒ၊ အဝပုဗ္ဗ-ဓာဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ အဝကို သြ၊ ဓကို ဟပြ၊ ကုလာ၍ ပုရောဟိတဟု ပြီးသည်။] ပုရေ (အဂ္ဂေ) ဓိယတေ (ထပိယတေ)တိ ပုရောဟိတော-မင်းမှုကိစ္စဟူသမျှ၌ ရှေ့ကထားအပ် (ရှေ့ဆောင်၍ စီမံတတ်သော) အမတ်မျိုးကို ပုရောဟိတ်ဟုခေါ်၏။ ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ပုရောဟိတ်အရာ၌တည်သော ဗြဟ္မာမင်းများကိုလည်း “ဗြဟ္မာနံ ပုရောဟိတာ” ဟူသောဝိဂြိုဟ်အရ ဗြဟ္မပုရောဟိတဟု ခေါ်ရသည်။ ဤဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာများကို (ဗြဟ္မသံယုတ် ဒုတိယဝဂ် စတုတ္ထသုတ်၌) “ဗြဟ္မပရိသတ်”ဟု သုံးစွဲပြီးလျှင် ထိုပရိသတ်တွင် အဆွယ်အပွားအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်သော အလုပ်အကျွေး ဗြဟ္မာများကို “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ”ဟု သုံးစွဲသည်။

မဟာဗြဟ္မာ။ ။ ဗြူဟတိ (ပရိဝဒ္ဓတိ)တိ ဗြဟ္မာ၊ မဟန္တော + ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ၊ ဗြူဟတိ(ပရိဝဒ္ဓတိ)-ကြီးမြင့်၏။ က္လုတိ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မာ-မည်၏။ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို ရသည့်အတွတ် အထက်ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အသက်ရှည်စွာ ချမ်းချမ်းသာသာ နေခြင်း စသောဂုဏ်တို့ဖြင့် လူနတ်တို့ထက် မြင့်မြတ် သာလွန်သူများကို “ဗြဟ္မာ”ဟု ခေါ်၏။ ပါရိသဇ္ဇာပုရောဟိတဗြဟ္မာတို့ထက် မြင့်မြတ်သော ဗြဟ္မာမင်းကို မဟာဗြဟ္မာဟု ခေါ်သည်။

ပဌမဈာန်ဘုံ။ ။ ဤသုံးဘုံကို ပဌမဈာန်ရသော ဗြဟ္မာတို့ နေရာဘုံဖြစ်သောကြောင့် ပဌမဈာန်ဘုံဟု ခေါ်၏။ အသက် အရှည် အတို ဘုံဗိမာန်တို့၏ ကြီးကျယ် ခမ်းနားပုံမှာ ပါရိသဇ္ဇာထက် ပုရောဟိတတို့က သာလွန်၍ မဟာဗြဟ္မာက ပုရောဟိတတို့ထက်ပင် သာလွန်၏။ သို့သော် ဘုံတို့မှာ ကောင်းကင်တစ်ပြင်တည်း၌ (အထက်အောက် မကွာခြားဘဲ) တည်ရှိကြ၏။ ထိုတွင်

မဟာဗြဟ္မာဟုခေါ်အပ်သော ဗြဟ္မာမင်းမှာ တစ်ယောက်တည်း ရှိပုံရ၏။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ “ကမ္ဘာတည်သောအခါ မဟာဗြဟ္မာတစ်ယောက် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၍ ထိုမဟာဗြဟ္မာ၏ တောင့်တချက်ဖြင့် အောက်ငယ်သားဗြဟ္မာများ ရောက်လာကြသည်”ဟု ဆို၏။ ဗြဟ္မသံယုတ်၌လည်း “တတြ သုဒ္ဒံ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မာ (မဟာဗြဟ္မာ)စ ဗြဟ္မပရိသာ စ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ စ ဥဇ္ဈာယန္တိ” စသည်ဖြင့် မဟာဗြဟ္မာကို ဧကဝုဏ်ဖြင့် သုံးစွဲထား၏။ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန်သုံးဘုံ၌ ဗြဟ္မာမင်း တစ်ယောက်သာရှိသည်ဟု ယူဆသင့်သည်။

အောက်တန်းက အထက်တန်း မမြင်နိုင်။ ။ ထိုတွင် လူ့ အိမ်စောင့်နတ်၊ နတ်မင်းကြီး ဤသုံးမျိုးသည် တစ်ပြင်တည်း(လူ့ပြည်)၌ တည်ရှိကြသော်လည်း လူတို့က နတ်တို့ကို မမြင်နိုင်၊ အိမ်စောင့်နတ်တို့က နတ်မင်းတို့ကို မမြင်နိုင်ဘဲ နတ်မင်းကြီးတို့ကသာ လူအိမ်စောင့်နတ်တို့ကို မြင်နိုင်၍ အိမ်စောင့်နတ်တို့ ကလည်း လူကိုသာ မြင်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အောက်တန်းဗြဟ္မာတို့က အထက်တန်းဗြဟ္မာတို့ကို (ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇတို့က အထက်ဗြဟ္မာနှစ်မျိုးကို၊ ဗြဟ္မ ပုရောဟိတက မဟာဗြဟ္မာကို) မမြင်နိုင်၊ မြင်နိုင်လောက်အောင် တမင်တကာ ရုပ်ကြမ်းကို ဖန်ဆင်း၍ ပြမှသာ မြင်နိုင်သည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီ၌ ယုတ္တိပြ၍ရေးသား ထား၏။ သီလက္ခန္ဓာ ကေဝဠသုတ်၌ “မယံပိ န ဇာနာမ ယတ္ထ ဝါ ဗြဟ္မာ” စသည်ဖြင့် အောက်တန်း ဗြဟ္မာတို့က မဟာဗြဟ္မာကို မသိနိုင်” ဟုဆိုသည်။

ဗြဟ္မသံယုတ် ပဌမဝဂ် ပဉ္စမသုတ်၌ကား “အထ ခေါ သော ဗြဟ္မာ အညတရံ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇ အာမန္တေသိ” စသည်ဖြင့် မဟာဗြဟ္မာက ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာကိုလူ့ပြည် အရှင်မောဂ္ဂလ္လန်အထံ စေလွှတ်နေပုံမှာ ဆရာတော်ကြီးက ရဟန်းငယ်ကို စေလွှတ်ပုံကဲ့သို့ ထင်ရသောကြောင့် မဟာဗြဟ္မာနှင့် အောက်ငယ်သာ ဗြဟ္မတို့ မှာ အကြောင်းအားလျော်စွာ အမြဲဆက်သွယ်နေကြမည်သာ၊ ထိုကဲ့သို့ ဆက်သွယ်တိုင်းမှာပင် မိမိကိုယ်ကို မြင်နိုင်အောင် မဟာဗြဟ္မာက တန်ခိုးနှင့် ပြသည်ဟု ယူဆရပေလိမ့်မည်။

ပရိတ္တာဘာ။ ။ ပရိတ္တာ အာဘာ ဧတေသံတိ ပရိတ္တာဘာ၊ အပ္ပမာဏနှင့် အာဘဿရဗြဟ္မာတို့လောက် ကိုယ်ရောင် မတောက်ဘဲ နည်းသော ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါရှိသော ဗြဟ္မာတို့ကို “ပရိတ္တာဘ”ဟုခေါ်၏။ ဤ၌ နိဝါသတဒ္ဓိတိပြု၍ ဘုံကို “ပရိတ္တာဘာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

အပ္ပမာဏာဘာ။ ။ အပ္ပမာဏာ အာဘာ ဧတေသံတိ အပ္ပမာဏာဘာ-
အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို မပြနိုင်လောက်အောင်ပင် များမြှောင်သော ကိုယ်
ရောင်ကိုယ်ဝါရှိသော ဗြဟ္မာကို “အပ္ပမာဏာဘာ” ဟု ခေါ်၏။ [ဧတေသံ-ဤသူတို့
၏၊ အပ္ပမာဏာ-အတိုင်းအရှည်မရှိသော၊ အာဘာ-ကိုယ်ရောင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။]

အာဘဿရာ။ ။ သရတိ နိဿရတီတိ သရာ၊ အာဘာ သရာ ဧတေသံ
တိ အာဘဿရာ-တိမ်တိုက်မှ လျှပ်စစ်တွေ ကွန့်မြူး၍ နေသကဲ့သို့ ဗြဟ္မာတို့၏
ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါများလည်း ခန္ဓာကိုယ်မှ တလျှပ်လျှပ် ထွက်နေကြသည်။
ထိုစကားမှန်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့သည် မိမိတို့၏ ဈာနပီတိဖြင့် လွန်စွာ ပျော်မွေ့နေကြ
၏။ ထိုပီတိ ပြည့်လျှမ်းသော ဈာန်အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်အပေါင်း
ဖြင့်လည်း တစ်ကိုယ်လုံး၌ ထုံမွမ်းလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်ကြည်သလောက်
ခန္ဓာကိုယ်မှာလည်း အရောင်တောက်လျက် တလျှပ်လျှပ် ထွက်နေလေသည်။
[သရတိ နိဿရတိ-တလျှပ်လျှပ် ထွက်နေ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သရာ-သရမည်
၏။]

ဤဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံလည်း ကောင်းကင်တစ်ပြင်တည်းမှာပင် တည်၏။
ထိုဗြဟ္မာတို့တွင် အာဘဿရဗြဟ္မာသည် ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ဗြဟ္မာမင်း
(မဟာဗြဟ္မာ)တည်း၊ အပ္ပမာဏဗြဟ္မာတို့သည် ဗြဟ္မာပုရောဟိတ်တို့တည်း၊
ပရိတ္တာဘဗြဟ္မာတို့သည် ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာတို့ပင်တည်း၊ အထက်ဘုံ၌လည်း
ပါရိသဇ္ဇစသော ဗြဟ္မာများရှိကြသည်။ သို့သော် ပဌမဈာန် ဗြဟ္မာများနှင့် နာမည်
ချင်း မရောစေလိုသောကြောင့် ဂုဏ်ထူးအလိုက် ပရိတ္တာဘစသော နာမည်ထူးကို
ပြထားသည်။ [ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇတိ-ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇရက်၊ ထေရာနံ ဟိ ဘဏ္ဍဂါဟက
ဒဟရော ဝိယ ဗြဟ္မာနံပိ ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာနော နာမ ဟောန္တိ။]

ပရိတ္တသုဘာ။ ။ [သု-တင့်တယ်သော + ဘာ-ကိုယ်ရောင်၊] မလှုပ်မလှက်
တစ်ခဲနက် (တစ်လုံးထဲ) သောက်ပနေသောကိုယ်ရောင်ကို “သုဘာ-တင့်တယ်
သော ကိုယ်ရောင်” ဟုခေါ်သည်။ ပရိတ္တာ သုဘာ ဧတေသံတိ ပရိတ္တသုဘာ၊
ဧတေသံ-တို့၏၊ ပရိတ္တာ-နည်းသော၊ သုဘာ-တင့်တယ်သောကိုယ်ရောင်သည်၊
အတ္ထိ-၏၊ အထက်ဗြဟ္မာများကိုထောက်လျက် ထိုဗြဟ္မာများ၏ ကိုယ်ရောင်
လောက် မတောက်သောကြောင့် “ပရိတ္တသုဘဗြဟ္မာ” ဟုခေါ်သည်။

အောက်ဘုံကား ဗြဟ္မာများထက်ကား သာလွန်သည်။

အပ္ပမာဏသုဘာ။ ။ အပ္ပမာဏာ သုဘာ ဧတေသံတိ အပ္ပမာဏသုဘာ၊ ဧတေသံ-တို့၏။ အပ္ပမာဏာ-အတိုင်းအရည်မရှိသော၊ သုဘာ-တင့်တယ်သော ကိုယ်ရောင်သည်။ အတ္တိ-ရှိ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပ္ပမာဏသုဘာ-တို့မည်၏။

သုဘကိဏှာ။ ။ သုဘာယ ကိဏှာ(အာကိဏှာ)တိ သုဘကိဏှာ၊ သုဘာ ယ-တင့်တယ်သောကိုယ်ရောင်ဖြင့်၊ ကိဏှာ (အာကိဏှာ)-ရောပြွမ်းသော ဗြဟ္မာတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုဘကိဏှာ-သုဘကိဏှာမည်၏။ သုဘာ တစ်ပုဒ်၊ ကိဏှာတစ်ပုဒ်၊ ဤနှစ်ပုဒ်ကို သမာသ်တွဲထားသဖြင့် “သုဘာကိဏှာ”ဟု ဆိုသင့်လျက် သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ဘာ၌အာကို ရသျှ၊ နောက်ဆုံးဏကို ဟထိုးပြု၍ “သုဘကိဏှာ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ ထိုကဲ့သို့ မစီရင်ဘဲ “သုဘေန ကိဏှာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “သုဘကိဏှာ”ဟုလည်း ရှိနိုင်၏။ [သောဘနပဘာယ ကိဏှာ သုဘာကိဏှာတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ အာကာရဿ ရဿတ္ထံ အန္တိမဏကာရဿ ဟကာရဉ္စ ကတွာ သုဘကိဏှာတိ ဝတ္ထု၊ အထ ပန သုဘေန ကိဏှာ သုဘကိဏှာ။ -မူလဋီကာ။]

ဤ တတိယဈာန် ၃-ဘုံလည်း ဒုတိယဈာန်ဘုံထက်မြင့်သော အထက် ကောင်းကင်ဝယ် တစ်ပြင်တည်း၌ပင် တည်ရှိကြလေသည်။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ နတ်ပြည်နှင့် ပဌမဈာန်ဗြဟ္မာဘုံသည် ယူဇနာ ငါးသန်း ငါးသိန်း ရှစ်ထောင်ဝေး ကွာသည်ဟုဆိုသဖြင့် ဗြဟ္မာဘုံတစ်ထပ်နှင့် တစ်ထပ်လည်းထိုမျှလောက် ဝေးကွာသည်ဟု ယူဆသင့်၏။ သို့သော် ထိုဗိမာန်တို့၏ အကွာအဝေးကို အဋ္ဌကထာဋီကာ ကြီးတို့၌ မပြ၊ အကျိုးမထူးလှသဖြင့် တွက်မပြတော့ပြီ။

ဝေဟပ္ပလာ။ ။ ဝိပုလံ ဖလံ ဧတေသံတိ ဝေဟပ္ပလာ၊ ဧတေသံ-တို့၏။ ဝိပုလံ- ပြန့်ပြောကြီးမားသော၊ ဖလံ-အကျိုးသည်။ အတ္တိ-ရှိ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဝိပုလဖလာဟု ဆိုသင့်လျက် ဝိပုလာကို ဝေဟဖြစ်စေ၍) ဝေဟပ္ပလာ- ဝေဟပ္ပလတို့မည်၏။

အသညသတ္တာ။ ။ နတ္ထိ သညာ ဧတေသံတိ အသညာ၊ အသညာ စ တေ သတ္တာ စေတိ အသညသတ္တာ၊ အသညာဟု သညာစေတသိက်ကို ခေါင်းတပ်လျက် (ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့်) ပြထားသော်လည်း

သညာစေတသိက်သာမက၊ အခြားစိတ် စေတသိက်အားလုံးပင် ထိုသူတို့၌ မရှိကြ။ စိတ်စေတသိက်မရှိဘဲ ရုပ်ခန္ဓာကြီးသာ ရှိနေသည့်အတွက် မလှုပ်မလှက် ငြိမ်သက် လွန်းရကား “သတ္တဝါမှ ဟုတ်ပါလေရဲ့လား”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသော ကြောင့် အသညသတ္တဟု သတ္တသဒ္ဓါကို နောက်ဆွယ်က ထည့်ရလေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအသညသတ်နှင့် ဝေဟပွိုလ်ဘုံသည် ကောင်းကင် တစ်ပြင်တည်း၌ တည်၏။ ထိုသို့ တည်ရာ၌ ဝေဟပွိုလ်ဗြဟ္မာများက နေရာ တစ်သန့်၊ အသညသတ်ဗြဟ္မာများက နေရာတစ်သန့် ဟု မဆိုနိုင်၊ လူ့ပြည်မှာ အိမ်တွေအမျိုးမျိုး ရောနှောနေသလို ရောနေမည်သာ၊ အောက်ဘုံများလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [အချို့က “ပဌမဈာန် ၃-ဘုံသည် ဖိုခနောက်ဆိုင် တည်၏” ဟုပြောကြသေး၏။ ၃-ဘုံဆိုသည့်အတွက် တကယ့်ကို ၃-ဘုံဆောင်သာရှိသည် ဟု ထင်မှတ်၍ ဘုံပေါင်းများစွာ ဟိုနေရာ သည်နေရာ၌ တည်ရှိကြမည်ကို သတိပြုမိ ဟန် မတူ။]

သုဒ္ဓါဝါသာ။ ။ “သုဒ္ဓါနံ + အာဝါသာ သုဒ္ဓါဝါသာ၊ သုဒ္ဓါနံ-စင်ကြယ်သော အနာဂါမ် ရဟန္တာတို့၏။ အာဝါသာ-နေရာဘုံသည်၊ သုဒ္ဓါဝါသာ-သုဒ္ဓါဝါသ မည်၏။ ကိလေသာတို့မှ များစွာစင်ကြယ်ပြီးသော အနာဂါမ်နှင့် အားလုံးစင် ကြယ်ပြီးသော ရဟန္တာဗြဟ္မာတို့၏သာ နေထိုင်ရာ ဘုံတည်း။ ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံ သည် အဝိဟာဘုံ စသောအားဖြင့် ၅-ထပ်ရှိ၏။ တစ်ပြင်တည်း၌ တည်သည် မဟုတ်၊ အထက်အောက်အဆင့်ဆင့် တည်သည်။ ဤသုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံနှင့် ဝေဟပွိုလ် အသညသတ်ဘုံများကို စတုတ္ထဈာန်အတွက် ရောက်အပ်သော ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်ဘုံများဟု မှတ်ပါ။

အဝိဟာ။ ။ န ဝိဟန္တိ (န ဝိဇဟန္တိ)တိ အဝိဟာ၊ မိမိဘုံဌာနကို ခေတ္တခဏ ဖြင့် မစွန့်ကြဲဘဲ၊ ကမ္ဘာပေါင်း အတော်ကြာအောင် တည်နေကြသဖြင့် အဝိဟာ ဗြဟ္မာဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ [န ဝိဟန္တိ (နဝိဇဟန္တိ)-မိမိတို့ ဘုံဌာနကို ခေတ္တခဏဖြင့် မစွန့်လွှတ်ကြကုန်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဝိဟာ-အဝိဟတို့မည်၏။ “အတ္တနော သမ္ပတ္တိံ န ဟာယန္တိတိ အဝိဟာ” ဟုလည်း ရှိ၏။]

အတပ္ပာ။ ။ န တပ္ပန္နိတိ အတပ္ပာ၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ မပူပန်ရဘဲ၊ အလွန်အေးမြသော ဗြဟ္မာများတည်း။ [န တပ္ပန္နိ-မပူပန်ရကုန်၊ ဣတိ-

ကြောင့်၊ အတပွာ-အတပွတို့မည်၏။ “ကိစ္ဆိ သတ္တံ န တပေန္တိတိ အတပွာ”ဟု လည်း ရှိ၏။]

သုဒဿာ။ ။ သုခေန ဒိဿန္တိတိ သုဒဿ၊ အလွန် လှပတင့်တယ်ကြ သဖြင့် ချမ်းသာစွာ ရှုစားအပ်သော (ကြည့်ချင်စရာ အလွန် ကောင်းသော) ဗြဟ္မာများတည်း။ [သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဒိဿန္တိ-ကြည့်ရှုအပ်ကုန်၏”ဟု အနက် ပေးပါ။]

သုဒဿီ။ ။ သုခေန ပဿန္တိတိ သုဒဿီ၊ သူတစ်ပါးကို ပကတိစက္ခု ပညာစက္ခုတို့ဖြင့် ကောင်းကောင်းမွန်မွန် ရှုစားတတ်သော ဗြဟ္မာတည်း။ [“သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ပဿန္တိ-ကြည့်ရှုတတ်ကုန်၏”ဟု အနက်ပေးပါ။]

အကိနိဋ္ဌာ။ ။ နတ္ထိ ကနိဋ္ဌော (ကနိဋ္ဌဘာဝေါ) ဧတေသံတိ အကနိဋ္ဌာ၊ စည်းစိမ်ချမ်းသာ လွန်စွာကြီးသဖြင့် မည်သည့်ဘက်က မဆို၊ သေးငယ်သော သဘောမရှိကြ၊ အထက်တန်းကျသော ဗြဟ္မာများတည်း။ [“ဧတေသံ-ဤဗြဟ္မာ တို့၏၊ ကနိဋ္ဌော(ကနိ ဋ္ဌဘာဝေါ)-သေးငယ်သူတို့၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-အရှိ”ဟု အနက်ပေးပါ။]

ဗြဟ္မာစည်းစိမ်။ ။ ဤရူပဗြဟ္မာတို့၏ ဥယျာဉ်ဗိမာန် ပဒေသာပင်စသော အသုံးအဆောင်များသည် နတ်ပြည်ထက်ပင် ခမ်းနားကြီးကျယ်၏။ ဗြဟ္မာတို့ လည်း မိမိတို့၏ ဥယျာဉ်စသည်ကို သာယာနှစ်သက်ကြသေး၏။ ဗြဟ္မာပြည် မရောက်ခင် ဈာန်တရားကို အားထုတ်စဉ်တုန်းကပင် လောကီကာမဂုဏ်ကို စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းခဲ့ကြသဖြင့် ကာမဘုံသား နတ်များကဲ့သို့ ကာမချမ်းသာကို မခံစား ကြတော့ပေ၊ ခံစားဖို့ရာ မိန်းမ ယောက်ျား အင်္ဂါများလည်း မပါ မရှိချေ၊ သို့သော် ပုံသဏ္ဌာန်မှာ ယောက်ျားပုံဖြစ်၏။ အားလုံး ဗြဟ္မာတို့၏ နေပုံမှာ တကယ့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ နေပုံကဲ့သို့ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်လှပေ၏။ တချို့က မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ ဥပေက္ခာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားကို ပွားများနေကြ၏။ တချို့ကား ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍၊ အရိယာဗြဟ္မာတို့ကမူ ဖလသမာပတ် ကို ဝင်စားလျက် ချမ်းသာအေးမြစွာ နေထိုင်ကြသည်။

အရူပဗြဟ္မာဘုံ။ ။ ထိုရူပဗြဟ္မာပြည်၏ အထက်၌ အရူပဗြဟ္မာဘုံများ၎င်း ဆင့်ရှိသေး၏။ ဘုံဟုဆိုသော်လည်း တကယ့်ဘုံဗိမာန် ရှိတော့သည် မဟုတ်၊

အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေလျက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပွားနေသော နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်တည်ရာ ကောင်းကင် အပြင်ကို အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံဟု ခေါ်ဝေါ်၏။ ထို့အတူ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေစတည်းလျက် အဆက်ဆက်ဖြစ်ပွားသော နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်တည်ရာ ကောင်းကင်အပြင်ကို ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံဟု ခေါ်အပ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အာကိဉ္စညာယတနဘုံ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံများကို သိပါ။ အချို့က “ရူပဘုံများကဲ့သို့ တကယ့်ကိုယ် အရူပဘုံဗိမာန်များလည်းရှိသည်”ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ရုပ်ဟူသမျှကို စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းလှသဖြင့် နာမ်သက်သက်ရအောင် အားထုတ်ခဲ့သော ဘာဝနာအတွက် ဘုံဗိမာန်တည်းဟူသော ရုပ်တရားအကျိုးများ မပေါ်ထွက်မှသာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ အလိုကျမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ဘုံဗိမာန်ရှိ၏” ဟူသော ဝါဒကို စဉ်းစားကြပါ။

-----*

ပဋိသန္ဓိစတုတ္ထအဖွင့်

ကုသလဝိပါကောပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏံ ပန ကာမသုဂတိယံ
မနုဿာနဉ္စေဝ ဇစ္စန္ဓာဒီနံ၊ ဘုမ္မဿိတာနဉ္စ ဝိနိပါတိကာသုရာနံ
ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္ထတိ၊ မဟာဝိပါကာနိ ပန အဋ္ဌ
သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမသုဂတိယံ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္ထန္တိ။

ကုသလဝိပါကော ၊ပေ၊ ပဝတ္ထန္တိ။ ။ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုတွင် အကုသလဝိပါက် သန္တိရဏစိတ်၏ အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်္ဂ စုတိကိစ္စတပ်လျက် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ။ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်ကား ကာမသုဂတိဘုံဝယ် ဇစ္စန္ဓစသောလူနှင့် ဘုမ္မဿိတဝိနိပါတိက အသုရာနတ်တို့အတွက် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်္ဂ စုတိကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကာမသုဂတိယံ မနုဿာနဉ္စေဝ”ဟူသော စကား၌ ကာမသုဂတိယံအရ လူ့ဘုံနှင့် စာတုမဟာရာဇ်ဘုံကိုသာ ရ၏။သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမသုဂတိယံအရ၌ကား ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံလုံးကိုရသည်။

ဇေယျန္တ။ ။ ဇာတိယာ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်၊ အန္တော-ကန်းသူတည်း၊ ဇေယျန္တော-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းသူ၊ သံသေဒဇ ဩပပါတိကတို့မှာ စက္ခုသောတ ယာနတို့ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဖြစ်ကြရိုး ဖြစ်၍၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ စက္ခုစသည်တို့ မပါလျှင် “ဇေယျန္တ-ပဋိသန္ဓေကန်း”ဟု ဆိုထိုက်၏။ ဂဟ္တသေယျကသတ္တဝါတို့၌ကား ပဋိသန္ဓေတည်ပြီးနောက် ၁၁-သတ္တာဟမြောက်မှ စက္ခုပသာဒဖြစ်၏။ ထိုစက္ခုပသာဒ ဖြစ်ချိန်ဝယ် စက္ခုပသာဒဖြစ်မည်၊ မဟုတ်လျှင် ပဋိသန္ဓေခဏကပင် “ဇေယျန္တ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးသောကံသည် စက္ခုပဒ ဖြစ်အောင်တတ်နိုင်လျှင် စက္ခုဖြစ်ချိန်၌ ကိုယ်တိုင်သော်လည်း အကျိုးပေး၏။ အခြားကံတစ်ပါးအားသော်လည်း အကျိုးပြုဖို့ရန် အခွင့်ပေး၏။ ထိုကံရှင်ကို “ဇေယျန္တ”ဟု မခေါ်ရ၊ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသောကံသည် စက္ခုဖြစ်ချိန်၌ စက္ခုပသာဒကို ကိုယ်တိုင်လည်းဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်၊ အခြားကံအားလည်း ဖြစ်စေဖို့ရန် မထောက်ပံ့နိုင်လျှင်၊ ထိုကံဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသူမှာ မုချ စက္ခု ဖြစ်တော့မည် မဟုတ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေခဏတုန်းကပင် “ဇေယျန္တ”ဟု ခေါ်ရပြီ။

အချို့ကား-ဇာတိအရ (အဘိဓမ္မာအလို) ပဋိသန္ဓေခဏကိုသာ မယူဘဲ (သုတ္တန်နည်းအလို) အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခိုက်ကာလကို ယူ၍ အမိဝမ်းမှ ကန်းလာသူကို “ဇေယျန္တ”ဟု ဆိုလိုကြ၏။ သို့သော် စက္ခုပသာဒဖြစ်ပြီးနောက် အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခိုက်မှာပင် ပိုးကောင်၊ လေစသော ဘေးရန်တို့၏ နှိုက်စက်မှုကြောင့် စက္ခုကွယ်လာ သူလည်း ရှိတတ်၏။ ထိုသူတို့တွင် အချို့မှာ ထိုထို စက်မှု၊ လက်မှု၊ နှုတ်မှုစသော အတတ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်ရကား အဟိတ် စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်သူဟု မဆိုနိုင်၊ ဒွိဟိတ် တိဟိတ်လည်း ရှိထိုက်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇေယျန္တအစစ်မှန်လျှင် အဟိတ်ဝိပါက် သန္တိရဏစိတ်ဖြင့်သာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုစကားကို မနှစ်သက်ကြ၊ ဇေယျန္တဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဇေယျဓိရ၊ ဇေယျာနက၊ ဇေယျဗုဒ္ဓ၊ ဇေယျဗုဒ္ဓက၊ ပဏ္ဍက၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇနက၊ နပုံသက၊ မမ္မ စသော လူစင်မမို့ လူတန်းမစေသူများ ကို ယူ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။ [သက္ကတ၌ “ဇေ”သည် ပါဠိ၌ “ဇေ”ဟု ဖြစ်၏။ “ညံ့ဖျင်း ထိုင်းရှိုင်းသူ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။]

ဇစ္စဗဓိရ။ ။ သောတပသာဒဖြစ်ချိန်မှာ သောတပသာဒဖြစ်ခြင်း မရှိသူကို “ဇစ္စဗဓိရ”ဟု ခေါ်၏။ ဇာတိယာ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်၊ ဗဓိရော-နားထိုင်းသူတည်း။ [ဇာတိ၌ တိ၏ အစိတ်ကူကို ယပြု၍ တျကို စပြုလျှင် စကပ်ဖို့ရာသရ မရှိသောကြောင့် “ဗဓိရောယေဝ အဗဓိရော”ဟု (အ)အတွက် အနက်မရှိသောအားဖြင့် တစ်နည်းကြံကြသေး၏။ ဗျည်းနှောင်းရာ၌ တျကို သရနှင့်တကွ စပြုသောနည်းလည်း ရှိသည်။]

ဇစ္စာယာနက။ ။ ယာနပသာဒဖြစ်ချိန်၌ မဖြစ်လျှင် ဇစ္စာယာနကမည်၏။ ဇာတိယာ အယာနကော ဇစ္စာနကော၊ “အယာနကော-ယာနမရှိသူတည်း”ဟု ဆိုပါ။

ဇစ္စမူဂ။ ။ ပဋိသန္ဓေနေတုန်းကပင် စကားပီသစွာ ပြောနိုင်သော ကံမရှိ၍ စကားပီသအောင် မပြောနိုင်သူကို “ဇစ္စမူဂ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဆွံ့အသူ”ဟု ဆိုရသည်။

ဇစ္စဇဠ။ ။ အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ မူးမတ်စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သင်ပြ၍ နားမလည်နိုင်အောင် ထိုင်းမှိုင်းမှုကို “ဇစ္စဇဠ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်ထိုင်းမှိုင်းသူ”ဟုခေါ်ရသည်။ [ဇဠအရာ၌ ဇဠဟု သုံးစွဲ၍ “ဇစ္စဇဠ-ဇစ္စဠ”ဟုလည်း ရေးသားကြ၏။ “လာလာ ခေဠော ဇလာ (ဠော)” ပုဒ်တို့က “တံတွေး-အရိအရဲ့”ကို ဟောသောကြောင့် ဇစ္စဇဠပုဒ်သာ အမှန်တည်း။ ဇနှင့် ဇအက္ခရာတို့မှာ ပေစာကူးတုန်းက ဆင်တူရိုးမှားဖြစ်ကြ၍ ပုံရိုက်သည့်အခါ အမျိုးမျိုး ကူးမိကြဟန်တူသောကြောင့် ပုံနှိတ်စာအုပ်များ၌ ပါဌ်အထွေထွေပင် ရှိပေသည်။ “ဇဠမူဂန္တိ-ပဋ္ဌရိတလာလမုခံ-ယိုကြသော တံတွေးရည်ရှိသော ပါးစပ်ရှိသူကို”ဟု လာရာ၌ကား ဇဠပုဒ်သာ အမှန်တည်း။ ထိုသူမျိုးကို ဇစ္စမူဂမျိုးတွင် သွင်းခဲ့ပြီ။]

ဇစ္စမ္မတ္တက။ ။ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ရူးနှမ်းနှမ်း ဖြစ်သူ၊ ဇာတိယာ ဥမ္မတ္တကော ဇစ္စမ္မတ္တကော။

အာသိတ္တကပဏ္ဍုက်။ ။ ပဏ္ဍုက်သည် “အာသိတ္တက၊ ဥဿူယ၊ ဩပက္ကမိက၊ ပက္ခ၊ နပုံး” ဟု ၅-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် သူတစ်ပါး၏သုက်ကို ပါစပ်၌ သွန်းလောင်းလိုက်သည့်အခါ (မေထုနသံဝါသ ပြုရသလို) ကိလေသာအပူငြိမ်းသော ပဏ္ဍုက်ကို အာသိတ္တကပဏ္ဍုက်ဟု ခေါ်၏။ အာသိပ္ပိယတေတိ အာသိတ္တ-

သွန်းလောင်းအပ်သော သုက်၊ အာသိတ္တံ ယဿ အတ္တိတိ အာသိတ္တကော-
သွန်းလောင်းအပ်သော သုက်ရှိသူ၊ [သူတစ်ပါးတို့၏သုက်ကို စုပ်ယူပြီးနောက်
မိမိကိုယ်တိုင် မေထုန်ပြုလိုသော အသိတ္တကပဏ္ဍုက်မျိုးလည်း ရှိ၏၊ မြို့တစ်မြို့၌
လူမျိုးကွဲ အရာရှိတစ်ယောက်ကား မိန်းမပေါ်ခေါ်၍ ဝမ်းနှုတ်ဆေးနှင့်ရောသော
ငှက်ပျောသီးကို ကျွေးပြီးနောက်၊ ထိုမိန်းမသွားသော ဓာတ်ကို စားပြီးမှ သံဝါသ
အမှုကို ပြုသတဲ့၊ ကံအကျိုးပေးကား ဆန်းလှပေသည်။]

ဥဿူယ၊ ဩပက္ကမိက။ ။ သူတစ်ပါးတို့ မေထုနသံဝါသပြုနေသည်ကို
ချောင်းမြောင်းကြည့် ရှုရလျှင် ကိလေသာအပူငြိမ်းသော ပဏ္ဍုက်ကို
ဥဿူယပဏ္ဍုက်ဟု ခေါ်၏၊ ဥဿူယတိ-ငြိစူ ချောင်းမြောင်းတတ်၏၊ ကုတိ-
ကြောင့်၊ ဥဿူယော-ဥဿူယမည်၏၊ နန်းတော်တွင်း၌ မိန်းမဆောင်ကို
အုပ်ထိန်းရသော အမတ်များကဲ့သို့ တမင်ထုတ်ပစ်အပ်သော ဝှေးစေ့ရှိသူကို
ဩပက္ကမိကပဏ္ဍုက်ဟု ခေါ်၏၊ နန်းတော်သူများကို ဖောက်ပြားလိုစိတ်
မရှိအောင် မောင်းမတို့ကို စောင့်ရှောက်သော အမတ်များ၏ ဝှေးစေ့ကို
နွားများကဲ့သို့ သင်းကွပ်ထားရသတဲ့၊ [ဥပက္ကမေန-လုံ့လဖြင့် နိဗ္ဗတ္တံ-ထုတ်အပ်သော
ဝှေးစေ့တည်း၊ ဩပက္ကမိကံ-လုံ့လဖြင့် ထုတ်အပ်သော ဝှေးစေ့၊ ဩပက္ကမိကံ ယဿ
အတ္တိတိ ဩပက္ကမိကော။]

ပက္ခပဏ္ဍုက်။ ။ လဆန်းပက္ခ၌ဖြစ်စေ၊ လဆုတ်ပက္ခ၌ဖြစ်စေ၊ တစ်ပက္ခ
တစ်ပက္ခ၌ ကာမစိတ်ဓာတ် အထူးကြွလျက် သံဝါသပြုရမှ ကျေနပ်သူကို “ပက္ခ
ပဏ္ဍုက်” ဟု ခေါ်သည်၊ နဝံးပဏ္ဍုက်ကား သီးခြားလာလတ္တံ့၊ ဤပဏ္ဍုက်(၅)မျိုး
တွင် ဩပက္ကမိကပဏ္ဍုက်မှာ သူတစ်ပါး၏ ပယောဂကြောင့် ဖြစ်ရသည့်အတွက်
အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မုချမဆိုထိုက်၊ ဒွိဟိတ် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိထိုက်သည်။

ဥဘတောဗျဉ္ဇနက။ ။ ယောက်ျားကိုမြင်၍ မိန့်မစိတ်ဝင်လာတဲ့အခါ
မိန်းမ အင်္ဂါ ထင်ရှား၍ ယောက်ျားအင်္ဂါ မြုပ်ကွယ်ပြီးလျှင်၊ မိန်းမကိုမြင်၍
ယောက်ျားစိတ်ဝင်တဲ့အခါ၌လည်း မိန်းမအင်္ဂါ မြုပ်ကွယ်၍ ယောက်ျားအင်္ဂါ
ပေါ်ပေါက်သူ(ယောက်ျားတစ်လှည့် မိန်းမတစ်လှည့် ဖြစ်သူကို) ဥဘတောဗျဉ္ဇန
ဟု ခေါ်၏၊ “ဥဘတော-ယောက်ျားဖြစ်ထိုက်သောကံ၊ မိန်းမဖြစ်ထိုက်
သောကံဟူသော နှစ်ပါးစုံသောကံကြောင့် + ပဝတ္တံ + ဗျဉ္ဇနံ + ဗျဉ္ဇနသည၊ ဝါ-

အင်္ဂါဇာတ်သည်၊ ယဿ အတ္ထိတိ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကော။]

နပုသက။ ။ မိန်းမအင်္ဂါဇာတ် ယောက်ျားအင်္ဂါဇာတ် နှစ်မျိုးလုံးပင် အထင်အရှား မရှိသူကို နပုံးပဏ္ဍုက်ကို ခေါ်၏။ ဤနပုံးပဏ္ဍုက်နှင့် ဥဘတော ဗျည်းတို့မှာ ရုပ်ပိုင်း၌ အကျယ်လာဦးအံ့။

မဗ္ဗ။ ။ စကား တစ်လုံးတစ်လုံးကို အတော်အားထုတ်၍ ပြောရ၊ ပြောပြန်လျှင်လည်း အမျှင်မပြတ်နိုင်ဘဲ ဒရွတ်ဆွဲ၍ ပြောရသူကို “မဗ္ဗ=မမီးစွဲသူ” ဟု ခေါ်ကြ၏။

ဘုမ္မသိတာနဉ္စ ဝိနိပါတိကာသုရာနံ။ ။ ဘူမိယံ + ဘဝါ ဘုမ္မာ၊ ဘူမိယံ- မြေ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောနတ်တို့တည်း၊ ဘုမ္မာ-မြေ၌ဖြစ်သောနတ်တို့၊ မြေကြီးနှင့် ဆက်သွယ်နေသော သစ်ပင် တော တောင်၌ နေကြသည့် နတ်ဟူသမျှကို “ဘုမ္မ ဒေဝ=ဘုမ္မဇိုင်း” ဟုခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “ရက္ခဒေဝ-ရက္ခဇိုင်း” နတ်များလည်း မြေနှင့်စပ်သောသစ်ပင်ဝယ် နေကြရကား ဘုမ္မဒေဝတွင် ပါဝင်ကြသည်။ ထိုဘုမ္မ ဒေဝနတ်ကြီးများကို မှီခိုနေရသော အညံ့စားနတ်များကို “ဘုမ္မေ + သိတာ (နိဿိတာ)” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ဘုမ္မသိတ” ဟုခေါ်ဝေါ်ရသည်။ ဘုမ္မေ- ဘုမ္မဇိုင်းနတ်ကြီးများ၌ + သိတာ(နိဿိတာ)-မှီခိုနေကြသောနတ်များတည်း၊ ဘုမ္မသိတာ-ဘုမ္မဇိုင်းနတ်ကြီးများ၌ မှီခိုနေရသောနတ်တို့။

နတ်ကလေးများ။ ။ ထိုဘုမ္မသိတနတ်များသည် အစားအသောက် ဆင်းရဲလှ၏။ တဇ္ဇေ မြေဘုတ်များနှင့် မခြားနားသဖြင့် အချို့အရာဝယ် “ပိသာ စ=မြေဘုတ် ပြိတ္တာ” ဟုပင် သုံးစွဲထားသည်။ အကြိုအကြား၌ ထမင်းလုံး ဟင်းပေါက် အပုပ် အစပ်များကိုပင် ရှာဖွေ၍ စားသောက်ကြရ၏။ အချို့မှာ လူများကို ပူးကပ်ဖမ်းစားလျက် လူတို့က ပစ်အပ်သော တဇ္ဇေစာ(ခေါစာ)ကို စားသောက်ကြရသတဲ့။ ထို့ကြောင့် “သုခသမုဿယတော ဝိရူပံ နိပတန္တိတိ ဝိနိပါတိကာ၊ ဝိနိပါတိကာ စ + တေ + အသုရာ စာတိ ဝိနိပါတာသုရာ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သုခသမုဿယတော -သုခအပေါင်းမှ၊ ဝိရူပံ-ဖောက်ပြန်လျက်၊ နိပတန္တိ-အောက်ကျ နောက်ကျ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနိပါတိကာ- ဝိနိပါတိကတို့မည်၏။

ဤဝိနိပါတိကအသုရာသာမက၊ ဝေမာနိကပြိတ္တာဟု ခေါ်အပ်သော နတ်များတွင် တချို့နတ်များလည်း ဤအဟိတ်ကုသလဝိကသန္တိရဏဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြရ၏။ ဤဝိနိပါတိကာအသုရာနှင့် ဝေမာနိကပြိတ္တာတို့သည် မဟာဝိပါကစိတ်များဖြင့်လည်း ပဋိသန္ဓေနေနိုင်ရကား ဒွိဟိတ် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များ လည်းရှိကောင်းသဖြင့် တချို့မှာ တရားထူးကိုပင် ရနိုင်ကြသည်။ [ထိုထို ဘုံ၌ ရထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်များကို အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။]

-----*-----

အသက်တမ်း

တေသု စတုန္နံ အပါယာနံ မနုဿာနံ ဝိနိပါတိကာသုရာနဉ္စ အာယုပ္ပမာဂဏနာယ နိယမေ နတ္ထိ၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ပန ဒေဝါနံ ဒိဗ္ဗာနိ ပဂ္ဂဿသတာနိ အာယုပ္ပမာဏံ၊ မနုဿဂဏနာယ နဂုတိဿသတသဟဿပမာဏံ ဟောတိ၊ တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိသာနံ၊ ပေ၊ တတော စတုဂ္ဂုဏံ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနံ။

တေသု စတုန္နံ၊ ပေ၊ နိယမော နတ္ထိ။ ။ အပါယ်ဘုံသားနှင့် လူ ဝိနိပါတိက အသုရာနတ်တို့၌ အသက်တမ်း အမြဲမရှိ၊ ထိုငရဲ ပြိတ္တာ အသုရကာယ်တို့၌ ကံသာလိုရင်းတည်း၊ ကံမကုန်သေးအမျှ နှစ်ပေါင်းမည်မျှပင်ကြာသော်လည်း မလွတ်နိုင်ကြချေ၊ ကံကုန်လျှင်ကား တစ်ခဏချင်း လွတ်နိုင်၏။ သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် ဥပါသကာတစ်ယောက်သည် စေတီတော်အား သင်္ကန်းလှူပြီးနောက် မကြာမီ စုတေ၍ အကုသိုလ်အတွတ် ငရဲသို့ ရောက်သွားလေရာ၊ မီးတောက် မီးလျှံများ ကိုမြင်လျှင် သင်္ကန်းကိုသတိရ၍ ချက်ချင်းလွတ်ခဲ့ရလေသည်။ အရှင်ဒေဝဒတ်မှာ အဝီစိငရဲ၌ အာယုကပ်တိုင်အောင် ခံရှာရဦးလတ္တံ့၊ ပြိတ္တာနှင့် အသုရကာယ် များလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် လူတို့၌ အသက်တစ်ရာ တမ်း၊ ၇၅-နှစ်တမ်းစသည်ဖြင့် ခန့်မှန်းအပ်သော အသက်တိုင်အရှည်ရှိ၏။ သို့သော် ထိုအသက်တမ်းသည် ရံခါ ၁၀-နှစ်တမ်းတိုင်အောင်ပင် ဆုတ်၍၊ ရံခါ အသင်္ချေတမ်းတိုင်အောင် တိုးသဖြင့် တိုးချည်ဆုတ်ချည် အမြဲ မတည်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လူတို့ကဲ့သို့ တိရစ္ဆာန်များ၌ အသက်တမ်း အတိုးအဆုတ်

ရှိရာသောကြောင့်လည်းကောင်း တိရစ္ဆာန်နှင့် လူတို့၏ အသက်တမ်းအရေအတွက် ကိုလည်း အမြဲသတ်မှတ်၍ မဖြစ်နိုင်။

အသက်တမ်းတိုး-ဆုတ်။ ။ လူတို့၏ အသက်တမ်း အတိုးအဆုတ်မှာ ဥတု အာဟာရတို့နှင့် များစွာသက်ဆိုင်၏။ ဥတုကောင်း၌ နေထိုင်ရ၍ အဆီအနှစ်ပြည့်သော အသီးအရွက်တို့ကို စားသောက်ရလျှင် အသက်တမ်းရှည်၏။ ညံ့ဖျင်းသော ဥတု၌နေထိုင်ရ၍ အဆီအနှစ် နည်းပါးသောအစား အသောက်ကို စားသောက်ရလျှင် အသက်တမ်းတို၏။ ထိုဥတုနှင့် အာဟာရတို့ ကောင်း-မကောင်းမှာ သတ္တဝါတို့၏ကံနှင့် ဆိုင်၏။ သတ္တဝါတို့ ကံကောင်းခိုက်၌ ဥတု အာဟာရလည်း ကောင်း၏။ သတ္တဝါတို့ ကံညံ့လျှင် ဥတု အာဟာရများလည်း ညံ့၏။ သတ္တဝါတို့ ကံကောင်း-မကောင်းမှာလည်း သတ္တဝါများ၏ ပကတိ စိတ်ဓာတ်နှင့် သက်ဆိုင်ပြန်၏။ လောဘ ဒေါသ မောဟ မာနတို့ လွှမ်းမိုးနေသော လက်ထက်၌ ကံများလည်း မကောင်းနိုင်ချေ။ ကုသိုလ်တရားတိုးပွားသော လက်ထက်၌သာ ကံကောင်း နိုင်ကြပေသည်။ ယခု မျက်မြင်အားဖြင့်ပင် သတ္တဝါတို့၌ ဒုစရိုက်အားကောင်းလှ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း အသက်တမ်း တဖြည်းဖြည်းဆုတ်လေပြီ။ လူတို့ကဲ့သို့ ဥတု အာဟာရကို မှီနေရသော တိရစ္ဆာန်များလည်း လူတို့နှင့် အလားတူစွာပင် ဖြစ်ကြရလေသည်။

တောင်းကျွန်းသူ။ ။ ဤနေရာဝယ် မနုဿနံအရ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသားကိုသာ ယူရိုးရှိကြ၏။ “ရှေ့ခုနစ်ရာ၊ နောက်ငါးရာ၊ မြောက်မှာ တစ်ထောင်မြ” ဟူသည့် အတိုင်း အရှေ့ကျွန်း၌ အသက်သတမ်း ၇၀၀, နောက်ကျွန်း၌ ၅၀၀, မြောက်ကျွန်း၌ တစ်ထောင်ရှိသတဲ့။ ထိုအသက်တမ်းများလည်း အသင်္ချေ မှ ဆုတ်ယုတ်လာသော အသက်တမ်းများတည်း။ ကမ္ဘာတည်စ၌ ဥတု အာဟာရ ကောင်းမွန်လှသဖြင့် လေးကျွန်းလုံးပင် အသက်တမ်း အသင်္ချေစီ အညီအမျှ ရှည်ကြ၏။ ထို့နောက် တဖြည်းဖြည်းဆုတ်လေရာ အရှေ့ အနောက် မြောက် ကျွန်းတို့၌ ထိုအသက်တမ်းအောက် မယုတ်တော့ဘဲ အမြဲတည်နေ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥတ္တရကုရုဝါသိကာ-မြောက်ကျွန်း၌နေသူတို့သည်၊ အမမာ-ခင်တွယ်ခြင်းမရှိကုန်၊ အပရိဂ္ဂဟာ-ငါ့ဥစ္စာဟု သိမ်းဆည်းမှု မရှိကုန်၊ အဝသေသာယုနာ-အဆုံး သတ်ဆုတ်ပြီးသော အသက်တမ်းကြွင်းဖြင့်၊ နိယတာယုကာ-

မြသောအသက်တမ်း ရှိကုန်၏။”ဟု ဟောတော်မူသည်။

အသက်တမ်းဆုတ်ပုံ။ ။ တောင်ကျွန်း၌ကား ၁၀-နှစ်တိုင်အောင် ဆုတ်၏။ ထိုသို့ဆုတ်ရာ၌ သုတ်ပါထေယျ-စက္ကဝတ္တိသုတ်မှာ အကုသိုလ်ကံအားလျော်စွာ အသက်တမ်း တစ်ဝက်တစ်ဝက် လျော့သည်ဟု ဆို၏။ လောကပညတ္တိကျမ်း၌ အနှစ်တစ်ရာလျှင် ဆယ်နှစ်ဆုတ်သည်ဟု ဆိုသတတ်၊ (အနှစ်တစ်ရာလျှင် တစ်နှစ်ဆုတ်သည်ဟု ယခုကာလ၌ ပြောကြ၏။) သို့သော် ယခုမျက်မြင်အားဖြင့် စဉ်းစားလျှင် တစ်ရံတစ်ခါ အတော်များများဆုတ်၍ တစ်ခါတစ်ရံ၌ကား မဆုတ်ဘဲရှိဟန်တူ၏။ ဘုရားမပွင့်မီ အတော်ကြာကာလကပင် အသက်တစ်ရာတမ်းသည် ဘုရားပွင့်တော်မူသည့်အခါတိုင်အောင် တစ်ရာတမ်းဟုပင် ဆိုကြ၏။ ယခုအခါ တစ်ရာသက်တမ်းရှိတော့မည် မဟုတ်၊ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၄၀၀-ကျော်ပြီဖြစ်ရကား အနှစ်တစ်ရာ တစ်နှစ်ဆုတ်ဖြင့် ရေတွက်ဦးတော့ ၇၅-နှစ်တမ်းလောက်သာ ရှိချေတော့ပြီ။

ဘုမ္မဒေဝလည်း မမြ။ ။ “ဝိနိပါတိကာသုရာနံ”ဟု သင်္ဂြိုဟ်ကဆိုသော်လည်း ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ “ဘုမ္မဒေဝါနိဝိ ကမ္မမေဝ ပမာဏံ”ဟု ဝိနိပါတိကာသုရာနှင့်တကွ ဘုမ္မဇိဝ်နတ်အားလုံးမှာပင် အသက်တမ်းမမြဟု ဆိုထား၏။ ထိုစကား သင့်၏။ -အချို့ ဘုမ္မဇိဝ်နတ်များသည် အသင်္ချေတိုင်အောင် အသက်ရှည်၍၊ အချို့မှာ ကံအားလျော်စွာ ၇-ရက်စသည်လောက်သာ အသက်ရှည်ကြသည်။ ဘုမ္မဇိဝ်နတ်များသာမက၊ ဝေမာနိကပြိတ္တာဟု ခေါ်အပ်သော နတ်များလည်း အသက်တမ်းမမြကြချေ။ ကံအားလျော်စွာ အတိုအရှည်ရှိနိုင်ပေသည်။ “ကဿပဘုရားရှင်၏သာဝက သောတာပန်ဖြစ်ကြသော အာကာသဋ္ဌကနတ်တို့သည် နိမိမင်း၏ လက်ထက်တိုင်သောက်ပင် တည်ရှိကြသေးသည်”ဟု ဇာတ်အဋ္ဌကထာဆိုသောကြောင့် အာကာသဋ္ဌကနတ်များ၌လည်း အသက်တမ်းမမြဟု သိသာ၏။ [ကဿပဘုရားပွင့်တော်မူပြီးနောက် ၁၀-နှစ်တမ်းတိုင်အောင်ဆုတ်၊ ထိုမှတစ်ဖန် အသင်္ချေတိုင်အောင်တက်၊ ထိုမှတစ်ဖန် ဆုတ်လာသောအခါကျမှ နိမိမင်းလက်ထက် ဖြစ်ရသဖြင့် အနှစ်ကိုးသန်းမက၊ အသင်္ချေမက၊ အလွန်ကြာခဲ့ပေပြီ။]

စာတုမဟာရာဇိကာနံ၊ ပေ၊ ပဉ္စဝဿသတာနိ။ ။ [ဘုမ္မဇိဝ်နတ်တို့ကို

ပြပြီးဖြစ်၍ “စာတုမဟာရာဇိကာနံ” အရ အထက်ဘုံ၌တည်သော စာတုမဟာရာဇ် နတ်များကိုသာ ယူ။] စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အသက်တမ်းကား သူတို့၏ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ တည်း၊ လူ့ပြည်အနှစ်-၅၀ သည် ထိုစာတုမဟာ ရာဇ်နတ်ပြည်၌ တစ်နေ့တစ်ည၌နှင့် ညီမျှ၏။ ထိုကဲ့သို့ နေ့ည၌ပေါင်း-၃၀ လျှင် တစ်လ၊ လပေါင်း ၁၂-လသည် တစ်နှစ်၊ ထိုကဲ့သို့နှစ်မျိုး ၅၀၀ သည် စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၏ အသက်တမ်းတည်း၊ ဤနတ်သက်ကို ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ (လူ့အရေအတွက်ပါ) ပြ၏။

ယာနိ ပညာသဝဿနိ၊ မနုဿနံ ဒိနော တဟိ၊

တိသရတ္ထိဒိဝေါ မာသော၊ မာသာဒ္ဒါဒသ သံဝစ္ဆရံ၊

တေန သံဝစ္ဆရေနာယု၊ ဒိဗ္ဗံ ပဉ္စသဟံ မတံ။

မနုဿဂဏနာယ နဂုတိဝဿသတသဟဿပမာသံ။ ။ ထို စာတုမဟာ ရာဇ်အနှစ်ငါးရာသည် လူတို့တွက်ကိန်းအားဖြင့် အနှစ်ကိုးသန်း ရှိ၏။ ဤအနှစ် ကိုးသန်းဟူသည်မှာ အထူးအဆန်းတွက်ကိန်း မဟုတ်၊ စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့ တစ်ရက်လျှင် လူတို့က အနှစ်-၅၀ ရှိသောကြောင့် နတ်တို့က တစ်လပြည့်လျှင် လူတို့မှာ အနှစ်-၁၅၀၀(တစ်ထောင်ငါးရာ) ရှိလေပြီ၊ ဤသို့ မြောက်ပွား၍ နတ်သက် ၅၀၀ ပြည့်တဲ့အခါ လူတို့တွက်ကိန်းအားဖြင့် အနှစ်ကိုးသန်း ဖြစ် လေသည်၊ အထက် နတ်သက်များ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

တတော စတုဂ္ဂဏံ တာဝတိံသာနံ။ ။ ထိုစာတုမဟာရာဇ် နတ်သက် အနှစ် ၅၀၀ ကို လေးဆတက်လျှင် အနှစ်နှစ်ထောင်ဖြစ်၏။ ဤတွက်ကိန်းကား တာဝတိံသာနတ်သက်ကို စာတုမဟာရာဇ်တို့၏ တွက်ကိန်းတည်း၊ တာဝ တိံသာ၌ နေ့တာညဉ့်တာသည် စာတုမဟာရာဇ်ထက် နှစ်ဆရှည်သောကြောင့် တာဝတိံသာနတ်သက်ကို တာဝတိံသာတွက်ကိန်းဖြင့် တွက်ရလျှင် အနှစ် တစ်ထောင်သာ ရှည်သည် “လူ့ပြည်၌ အနှစ်တစ်ရာသည် တာဝတိံသာ၌ တစ်နေ့ တစ်ည၌သာ ရှိ၏။ ထို့နေ့ည၌ ၃၀ လျှင် တစ်လ၊ ၁၂-လလျှင် တစ်နှစ်၊ နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်သည် တာဝတိံသာနတ်သက်တည်း”ဟူလို၊ အထက် နတ်ပြည်များ၌လည်း ဤနည်း အတိုင်း စတုဂ္ဂဏဖြစ်ပုံကို သိပါ၊ အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာနှင့်တကွ လူ့တွက်ကိန်း နတ်တွက်ကိန်းတို့ဖြင့် နတ်သက်

အားလုံးကို ပြခဲ့ပြီ၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ်နှစ်ရာသည် ယာမာ၌ တစ်နေ့တစ်ည၌ တည်း၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ်လေးရာသည် တုသိတာ၌ တစ်နေ့တစ်ည၌တည်း၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ်ရှစ်ရာသည် နိမ္မာနရတိ၌ တစ်နေ့ တစ်ည၌တည်း၊ လူ့ပြည်၌ အနှစ်တစ်ထောင့်ခြောက်ရာသည် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ၌ တစ်နေ့တစ်ည၌တည်း၊ ဤသို့ နေ့တာ ည၌တာ နှစ်ဆစီ ကွာနေပုံကိုလည်း သတိပြုပါ။

စတုဂ္ဂုဏတက်နည်းတစ်မျိုး။ ။ “နေ့နှစ်ဆဖြစ်၊ နှစ် နှစ်ဆတွက်၊ လေး ဆတက်၊ မှတ်ချက်တစ်မျိုးတည်း” နှင့်အညီ၊ တက်ပုံကို တစ်နည်းပြသေး၏။ နေ့တာည၌တာ အချိန်ကာလချင်း နှစ်ဆကွာနေသောကြောင့် လူတို့တွက် ကိန်းဖြင့် အနှစ်ငါးဆယ်ကြာသော စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ တစ်နေ့တစ်ည၌ ကို နှစ်ဆတက်လျှင် လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် အနှစ်တစ်ရာကြာသော် တာဝတိံသာနတ်တို့၏ တစ်နေ့တစ်ည၌ဖြစ်၏။ ဤကား နေ့ကို နှစ်ဆတက် သော ဒွိဂ္ဂုဏတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ နှစ်ဆတက်ပြီးသော နေ့ည၌ဖြင့် လ-နှစ်ဖွဲ့၍ စာတုမဟာရာဇ် အနှစ်ငါးရာကို နှစ်ဆတက်ပြန်လျှင် တာဝတိံသာနတ်သက် အနှစ်တစ်ထောင် ဖြစ်၏။ ဤကား နှစ်ကို နှစ်ဆတက်သော ဒွိဂ္ဂုဏတည်း၊ ဤသို့ နေ့ကိုလည်း နှစ်ဆတက်၊ နှစ်ကိုလည်း နှစ်ဆတက်၍ စတုဂ္ဂုဏအရ လေးဆတက်ဖြစ်သတဲ့၊ ဤနည်းသည်။

**“အာယုပ္ပမာဏမိစ္ဆေဝံ၊ ဒေဝါနမုပရူပရိ၊
ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဒွိဂ္ဂုဏံ ကတွာ၊ စတုဗ္ဘာဂမုဒါဟဋံ”**

ဟူသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌ အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တိုင် ပြအပ်သောနည်းနှင့် တူသောကြောင့် ကျမ်းဆရာ၏ အဘော်ကျပေသည်၊ သို့သော် ရှုပ်ထွေးသည့် အတွက် ပဌမနည်းကိုသာ အခြေပြု၍ ပြခဲ့သည်။ [ဣစ္ဆေဝံ-ဤပြအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-အသက်အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဥပရူပရိ-အဆင့်ဆင့်၊ ဒွိက္ခတ္တံ-နှစ်ကြိမ်၊ ဒွိဂ္ဂုဏံ-နှစ်ဆတက်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ စတုဗ္ဘာဂံ-လေးဆကို၊ ဥဒါဟဋံ-ထုတ်ပြအပ်ပြီ။]

လူ့တွက်ကိန်းဖြင့် လေးဆတက်ပုံ။ ။ လူ့အရေအတွက်ချင်း လေးဆတက်ပုံမှာ ရှင်းလင်း၏။ စာတုမဟာရာဇ် အနှစ်ကိုးသန်းကို လေးဆ တက်လျှင် တာဝတိံသာနတ်သက် သုံးကုဋေခြောက်သန်း ဖြစ်၏။ ဤသို့

စသည့်ဖြင့် တွက်စစ်ကြည့်ပါ။ ဤနတ်သက်များသည် ထိုထိုဘုံ၌ဖြစ်သော နတ်တို့ အလွန်ဆုံးနေရသော အသက်တည်း။ ထို့ကြောင့် နတ်အားလုံးပင် ထိုနတ်သက်အတိုင်း အတိအကျနေရ မည်မဟုတ်၊ မနောပဒေါသိကနတ် တို့သည် ဒေါသအားကြီးလာလျှင် နတ်သက် မစေ့ခင် စုတေကြ၏။ ခိဋ္ဌာ ပဒေါသိကနတ်တို့လည်း အပျော်အပါးများ၍ အစာစားချိန်၌ မစားမိကြလျှင် နောက်ထပ်စားသော်လည်း မရ၊ နတ်သက်မစေ့ခင် စုတေကြရသည်။

ငရဲသက်။ ။ ဤနတ်သက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ ငရဲဘုံသက်ကိုလည်း ဇိနာ လင်္ကာရဓိကာ၌ ပြထားသေး၏။ စာတုမဟာရာဇ်နတ်သက် အားလုံးသည် သဗ္ဗိုဝ္ဗိယံ ငရဲ၌ တစ်နေ့နှင့် တစ်ညညွှတ်တည်း။ ထိုနေ့ညညွှတ်အတိုင်း လ နှစ်ဖွဲ့၍ အနှစ်ငါးရာသည် သဗ္ဗိုဝ္ဗိယံငရဲတည်း။ ထိုငရဲ၌ ကျသူတို့ ယခုထက် မလွန်နိုင်၊ ထိုအတွင်း၌ကား ကံအားလျော်စွာ လွတ်ခွင့် ရကြ၏။ တာဝတိံသာနတ်သက် အားလုံးသည် ကာဠသုတ်၌ တစ်ညညွှတ်တည်း။ ထိုနေ့ညညွှတ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်သည် ကာလသုတ်ငရဲသက်တည်း။ ယာမာနတ်သက် အားလုံး သည် သံဃာတ၌ တစ်နေ့တစ်ညညွှတ်တည်း။ ထိုနေ့ညညွှတ်ဖြင့် အနှစ် နှစ်ထောင် သည် သံဃာတငရဲသက်တည်း။ တုသိတာနတ်သက် အားလုံးသည် ဇာလ ရောရုဝ၌ တစ်နေ့တစ်ညညွှတ်တည်း။ ထိုနေ့ညညွှတ် အနှစ်လေးထောင်သည် ဇာလ ရောရုဝငရဲသက်တည်း။ ထို့အတူ နိမ္မာနရတီနှင့် ဓူမရောရုဝ၊ ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္ထိနှင့် တာပနငရဲသက်ကို နှိုင်းစက်ပါ။ အန္တရကပ်ကို နှစ်ပိုင်းခွဲ၍ တစ်ပိုင်းသည် မဟာတာပနငရဲသက်တည်း။ အန္တရကပ် တစ်ကပ်သည် အဝီစိ ငရဲသက်တည်း။ [ဤတွက်ပုံကို အဋ္ဌကထာတို့၌ မတွေ့ရ၊ အန္တရကပ် တွက်ပုံကို နောက်၌ ပြမည်။]

ဈာန်ဝိပါက်၏ဖြစ်ရာဘုံ

ပဌမဇ္ဈာနဝိပါက် ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိဘဝဂ်စုတိဝသေန ပဝတ္တတိ၊ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါက် တတိယဇ္ဈာနဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါက် တတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါက် စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိယံ။

ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါက် ၊ပေ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ။ ။ ပဌမဈာန်ဝိပါက်က

ပဌမဈာန်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စတပ်လျက် ဖြစ်သည်မှာ သူ့ဝိပါက်နှင့် သူ့ဘုံ၌စဉ်းစားဖွယ် မလိုပါ။ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယဇ္ဈာန်ဝိပါက်နှစ်မျိုး လုံးက ဒုတိယဘုံဖြစ်ခြင်း၊ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်က တတိယဇ္ဈာန်ဘုံဖြစ်ခြင်း၊ ပဌမဈာန်ဝိပါက်က စတုတ္ထဈာန်ဘုံ ဖြစ်ခြင်းတို့မှာ စဉ်းစားဖွယ်ရှိပေသည်။ ဤကဲ့သို့ ဈာန်ဝိပါက်အစဉ်နှင့် ဘုံအစဉ် မညီမျှရာ၌ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် စတုတ္ထဈာန်ကို မပြဘဲ ပဌကဈာန်ကိုသာ ပြထားခြင်းကြောင့် မညီမျှဘဲ ဖြစ် ရသည်ဟု မှတ်ပါ။ စတုတ္ထနည်း ပဌကနည်းပြားပုံကို လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အချုပ်မှတ်ဖွယ်။ ။ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဘုံအစဉ်နာမည်တပ်ပုံမှာ စတုတ္ထဈာန်နှင့် ကိုက်ညီအောင် နာမည်တပ်ထား၏။ ဝေဟပ္ဖိုလ် အသညသတ်တိုင်အောင် ဘုံအဆင့် ဆင့်လည်း လေးဆင့်သာ ရှိပေသည်။ ပဌကနည်းအရ ဈာန်ငါးပါး ဖြန့်လိုက်သောအခါ ဝိတက်ကို လွန်မြောက်နိုင်သော ဒုတိယဈာန်၏သတ္တိ သည် ဒုတိယဈာန်ဘုံ ၌ဖြစ်နိုင်ပြီး၊ အကြမ်းစားဝိတက်ကို လွန်မြောက်ပြီးနောက် သိမ်မွေ့သော ဝိစာရကို ထပ်မံလွန်မြောက်နိုင်သော တတိယဈာန်၏သတ္တိ လည်း ဒုတိယဈာန်ဘုံထက် တိုး တက်၍ အကျိုးမပေးနိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် “ပဌကနည်းအရ ဒုတိယ တတိယ နှစ်ဈာန်လုံးပင် ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ အကျိုးပေး ဆုံကြရသည်” ဟု မှတ်ပါ။

အသညသတ္တာနံ ပန ရူပမေဝ ပဋိသန္ဓိ။ ။ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့ကား ဇီဝိတနဝကကလာပ်ခေါ်သော ရုပ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ စတည်ခဲ့၏။ ထို့နောက် ပဝတ္တိအခါ၌ ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ်များသာ တည်ရှိ၏။ ကာမဘုံတုန်းက စုတေတဲ့ ဣရိယာပုထ်အတိုင်းပင် အသညသတ်ဘုံ၌ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ပတ်လုံး ရွှေတုံးကြီးလို တည်နေသတဲ့၊ ကာမဘုံ၌ ထိုင်လျက် စုတေလျှင် ထိုဘုံ၌ ထိုင်လျက်တည်ပုံ၊ ရပ်လျက် အိပ်လျက် စုတေလျှင် ထိုဘုံ၌ ရပ်နေပုံ အိပ်နေပုံကို သိပါ။ စုတေသည့် အခါလည်း ထိုရုပ်များ အဆုံးသတ် ချုပ်သည်ကိုပင် စုတေသည်ဟု ဆိုရပေ သည်။ ရုပ်တရားမည်သည် ယှဉ်ဖက်ဟိတ် မရှိသော အဟိတ်တရားဖြစ်၍ ရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေရသော ထိုအသညသတ်ဗြဟ္မာများကိုလည်း “အဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်ဝေါ်၏။ ဘုံက ကောင်းသောသုဂတိတွင် ပါဝင်သောကြောင့်

ဘုံနှင့် ရောစပ်၍ “သုဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု မှတ်ပါ။

-----*-----

ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်း

တေသု ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနံ ဒေဝါနံ ကပ္ပဿ(အသင်္ချေယျကပ်၏)
တတိယော ဘာဂေါ အာယုပ္ပမာဏံ ဗြဟ္မာပုရောဟိတာနံ ဥပမကပ္ပေါ
(အသင်္ချေယျကပ်တစ်ဝက်တည်း၊) မဟာဗြဟ္မာနံ ဧကတော ကပ္ပေါ
(အသင်္ချေယျကပ် တစ်ဝက်တည်း၊) ပရိတ္တာဘာနံ ဒွေကပ္ပိနိ
(မဟာကပ္ပ နှစ်ကပ်တို့တည်း၊) အပ္ပမာဏာဘာနံ စတ္တာရိ ကပ္ပိနိ၊
အာဘဿရာနံ အဋ္ဌ ကပ္ပာနိ၊ ပရိတ္တသုဘာနံ သောဠသကပ္ပိနိ၊
အပ္ပမာဏသုဘာနံ ဒွတ္တိသ ကပ္ပိနိ၊ သုဘာကိဏ္ဍာနံ စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပိနိ
၊ပေ၊ အကနိဋ္ဌာနံ သောဠသ ကပ္ပသဟဿာနိ။

အသင်္ချေယျကပ်၊ အဟာကပ်။ ။ ပဌပဈာန်သုံးဘုံသည် ကမ္ဘာပျက်သည်
အခါတိုင်း မလွတ်သောကြောင့် အဟာကပ်တစ်ခုလုံး ပြည့်အောင်မတည်
နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန် ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းကို မဟာကပ်ဖြင့်
မရေတွက်ဘဲ မဟာကပ်၏ လေးပုံတစ်ပုံဖြစ်သော အသင်္ချေယျကပ်ဖြင့်သာ
ရေတွက်ရ၏။ ပရိတ္တဘာစသော အထက်ဘုံများကား ကမ္ဘာပျက်တိုင်း မပါ၊
တစ်ခါတစ်ရံသာ ပါသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်ဗြဟ္မာစသည်တို့၏ အသက်တမ်း
ကို မဟာကပ်ဖြင့် ရေတွက်ရသည် ဤစကားအရ “ထိုဗြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်း
သည် ထိုဘုံဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့ အလွန်ဆုံး နေနိုင်သော အသက်တမ်းတည်း”
ဟု သိသာ၏။ ကမ္ဘာတစ်ဝက်မှ သို့မဟုတ် ကမ္ဘာပျက်ခါနီးမှ ရောက်သွားလျှင်
ထိုထိုဘုံ၏ အသက်တမ်း မစေ့ခင် စုတေကြရမည်၊ ကမ္ဘာမပျက်သေးစေကာမူ
ကံအရှိန်ကုန်လျှင်လည်း အသက်တမ်း မစေ့ခင် စုတေကြရသည်သာ။

ကပ်အပြား။ ။ ကပ်သည် အာယုကပ် အန္တရကပ် အင်္ချေယျကပ်
မဟာကပ်ဟု လေးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်ကာလအားလျော်စွာ သတ်မှတ်အပ်သော
အသက်အပိုင်းအခြားသည် အာယုကပ်မည်၏။ ဘုရားလက်ထက်တော်
တုန်းက အသက်တစ်ရာတမ်းသည် အာယုကပ်တည်း ယခုအခါ ခန့်မှန်အပ်
သော ၇၅-နှစ်တမ်းလည်း အာယုကပ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုထိုလူတို့

အသက်တမ်းကို အာယုကပ်ခေါ်သည် ဟု မှတ်ပါ။ “ကပ္ပိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒတေတိ ကပ္ပေါ၊ အာယု စ + တံ + ကပ္ပေါ စာတိ အာယုကပ္ပေါ” [ကပ္ပိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒတေ- ပိုင်းခြားအပ်၏။] ထိုထိုဘုံ၌ သက်မှတ်ထားအပ်သော အသက် တမ်းလည်း ထိုဘုံများ၏ အာယုကပ်ပင်တည်း။

အန္တရကပ်, အသင်္ချေယုကပ်။ ။ အသင်္ချေယုတမ်းမှ တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်၍ ၁၀-နှစ်တမ်းတိုင်အောင်, ၁၀-နှစ်တမ်းမှ တရွေ့ရွေ့တက်၍ အသင်္ချေယုတမ်း တိုင်အောင် ဆုတ်ကပ် တက်ကပ်တစ်စုံသည် “အန္တရကပ်” မည်၏။ [အန္တရ=အသင်္ချေယုကပ်၏ အကြားဖြစ်သော + ကပ္ပ=ကပ်] ထိုအန္တရ ကပ်ပေါင်း ၆၄-ကပ်သည် အသင်္ချေယုကပ်မည်၏။ [အန္တရကပ် ၂၀ ကို အသင်္ချေယုတစ်ကပ်ဟု ကေစိဆရာတို့ဆို၍, အန္တရကပ် ၈၀ ကို အသင်္ချေယု တစ်ကပ်ဟု အပရေတို့က ဆိုကြသတဲ့၊ ဝေဒကျမ်းဆရာတို့ကမူ အန္တရကပ် ၁၄- ကပ်ကို အသင်္ချေယုတစ်ကပ်ဟု ဆိုကြသတဲ့။] ထိုအသင်္ချေယုကပ် ၄-ကပ်သည် မဟာကပ်ဟု ခေါ်အပ်သော တစ်ကမ္ဘာဖြစ်၏။ အလျားအနံ ယူဇနာတစ်ရာ ကျယ်သော ဂိုဒေါင်ကြီးအတွင်း၌ မုန်ညင်းဖြူစေ့ကလေးများကို သွင်း၍ အနှစ်တစ်ရာကြာလျှင် တစ်စေ့ တစ်စေ့ ယူပစ်ရာ, မုန်ညင်းစေ့ကလေးများ အားလုံးကုန်သွားသော်လည်း ထိုမဟာကပ်မှာ မကုန်သေးအောင်ပင် ရှည်ကြာလေသတဲ့။

အသင်္ချေယုကပ် ၄-ကပ်။ ။ အသင်္ချေယုကပ် ၄-ကပ်ဟူသည် သံဝဇ္ဇူ, သံဝဇ္ဇူဌာယီ, ဝိဝဇ္ဇူ, ဝိဝဇ္ဇူဌာယီကပ်များတည်း။ ထိုတွင် ပျက်နေတုန်းအခါသည် သံဝဇ္ဇူအသင်္ချေယုကပ် မည်၏။ ပျက်ပြီးနောက်၌ အပျက်အတိုင်း တည်နေရာ အခါသည် သံဝဇ္ဇူဌာယီအသင်္ချေယုကပ် မည်၏။ ကမ္ဘာဖြစ်နေတုန်း(ကမ္ဘာ အဆောက်အဦးတွေ တိုးပွားနေတုန်း)အခါသည် ဝိဝဇ္ဇူအသင်္ချေယုကပ်မည်၏။ ကမ္ဘာဖြစ်ပြီးနောက်(ဖြစ်ပြီးအတိုင်း) တည်နေရာအခါသည် ဝိဝဇ္ဇူဌာယီ အသင်္ချေယုကပ် မည်၏။ ယခုအချိန်အခါသည် ဝိဝဇ္ဇူဌာယီအသင်္ချေယုကပ် တည်း။ [သံဝဇ္ဇူတီတိ သံဝဇ္ဇော၊ သံဝဇ္ဇော + ဟုတ္တာ + တိဌတီတိ သံဝဇ္ဇူဌာယီ၊ ဝိဝဇ္ဇူတီတိ ဝိဝဇ္ဇော၊ ဝိဝဇ္ဇော ဟုတ္တာ တိဌတီတိ ဝိဝဇ္ဇူဌာယီ၊ သံဝဇ္ဇူတိ-ပျက်တတ်၏။ သံဝဇ္ဇော-ပျက်ပြီးသည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ တိဌတိ-ပျက်သည့်အတိုင်း တည်နေ

တတ်၏။ ဝိဝဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်၏။]

သံဝဇ္ဇကပ် ၃-မျိုး။ ။ ထိုတွင် သံဝဇ္ဇကပ်သည် မီးကြောင့်ပျက်သော တေဇောသံဝဇ္ဇကပ်၊ ရေကြောင့်ပျက်သော အာပေါသံဝဇ္ဇကပ်၊ လေကြောင့်ပျက်သော ဝါယောသံဝဇ္ဇကပ်ဟု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် တေဇောသံဝဇ္ဇကပ် ၇-ကပ် ပျက်ပြီးမှ အာပေါသံဝဇ္ဇကပ် တစ်ကပ်ပျက်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“ပဌမတစ်ကြိမ် မီးကြောင့်ပျက်၍ ထုံးစံအတိုင်း တည်ပြီးနောက်၊ အချိန်ရောက်က မီးကြောင့်ပင် ထပ်၍ ပျက်ရပြန်သည်။ ဤနည်းအတိုင်း မီးပျက်သောကမ္ဘာ ၇-ကမ္ဘာပြည့်ပြီးနောက်၊ ၈-ကြိမ်မြောက်ကမ္ဘာမှာ ရေဖျက်သဖြင့် ပျက်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့လျှင် “မီး ၇-ကြိမ် ရေတစ်ကြိမ်”အားဖြင့် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပျက်ခဲ့လေရာ (မီးခုနစ်ကြိမ်က ခုနစ်ပတ်၊ ရေတစ်ကြိမ်ကလည်း ခုနစ်ပတ် လည်ပြီးနောက်၊ မီးခုနစ် ကြိမ်တစ်ပတ် လည်၍ ရေတစ်ကြိမ် ပျက်ခွင့်ကြုံရာ) ၆၄-ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာကား လေဖျက်၍ ပျက်ရလေသည်။

သတ္တ သတ္တဂိုနာ ဝါရာ၊ အဋ္ဌမေ အဋ္ဌမေ ဒကာ၊

စတုသဋ္ဌိ ယဒါ ပုဏ္ဏာ၊ ဧကော ဝါယုဝရော သိယာ။

သတ္တ သတ္တ ဝါရာ-ခုနစ်ကြိမ် ခုနစ်ကြိမ်တိုင်တိုင်၊ အဂ္ဂိနာ-မီးကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်၏။ အဋ္ဌမေ အဋ္ဌမေ-ရှစ်ကြိမ်မြောက် ရှစ်ကြိမ်မြောက်၌၊ ဒကာ-ရေကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-၏။ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ စတုသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ့် လေးကြိမ်သည်၊ ပုဏ္ဏာ-ပြည့်၏။ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဧကော-တစ်ကြိမ်သော၊ ဝါယု ဝါရော-လေဖျက်သောအကြိမ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။ [ဝါယုဝါရောဟု ဆိုလိုလျက် ဇုတိဏ်း လို၍ “ဝါယုဝရော”ဟု ဝါ၌ အာကို ရသေ့ပြုသည်။]

ပျက်ရာဘုံ။ ။ ထိုသို့ ပျက်ရာ၌ မီးကြောင့် ပျက်သောအခါ အာဘဿရာ ဘုံမှ အောက်၌ပျက်၏။ [ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံတွင် အာဘဿရာက လိုရင်းဖြစ်၍ “အာဘဿရာဘုံအောက်”ဟု ဆိုသည်။ စင်စစ်မှာ-“ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံ အောက်”ဟု ဆိုလိုရင်းပင်တည်း။] ရေကြောင့် ပျက်သည့်အခါ သုဘကိဏှာဘုံ အောက် (တတိယဈာန်သုံးဘုံအောက်) ပျက်၏။ လေကြောင့် ပျက်သည့်အခါ ဝေဟပ္ဖိလ်ဘုံမှ အောက်၌ ပျက်၏။ ဤသို့လျှင် ကမ္ဘာပျက်သည့်အခါတိုင်း

ပဌမဈာန် ၃-ဘုံပါသဖြင့် မဟာကပ်တစ်ကပ်ကြာအောင် အတည်နိုင်ရကား ပဌမဈာန် ၃-ဘုံ၏ အသက်တမ်းကို အသင်္ချေယျကပ်ဖြင့် သတ်မှတ်၍၊ မီး ၇-ကြိမ် ဖျက်ပြီးနောက် ရေတစ်ကြိမ် ဖျက်သည့်အခါကျမှ ဒုတိယဈာန်ဘုံများ ပါသောကြောင့် ဒုတိယဈာန်ဘုံမှစ၍ အထက်ဘုံများ၏ အသက်တမ်းကို မဟာကပ်ဖြင့် ရေတွက်နိုင်သည်။

**အဂ္ဂိနာဘဿရာ ဟေဋ္ဌာ၊ အာပေန သုဘကိဏှာတော၊
ဝေဟပ္ပလတော ဝါတေန၊ ဧဝံ လောကော ဝိနဿတိ။**

အာဘဿရာ-အာဘဿရာဘုံမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ အဂ္ဂိနာ-မီးကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်၏။ သုဘကိဏှာတော-သုဘကိဏှာဘုံမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ အာပေန-ရေကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-၏။ ဝေဟပ္ပလတော-ဝေဟပ္ပိလ်ဘုံမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ ဝါတေန-လေကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ လောကော-ကမ္ဘာလောက သည်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်၏။

[ဆောင်] ရှေးဦးစွာပျက်၊ ကုဋေဖက်သည့်၊ သိန်းစက္ကဝါ၊ မိုးကြီးရွာသော်၊ ညီညာ ရွှင်ပျ၊ စိုက်ပျိုးကြသား၊ ဂေါဏစားလောက်၊ ပင်ငယ်ရောက်လျှင်၊ တစ်ပေါက်မကျ၊ တစ်သိန်းမျှက၊ လောကဗျူဟာ၊ နတ်ကာမာတို့၊ မေတ္တာပွားကြ၊ ကြီးမိဘကို၊ တုပ်ကွမြတ်လေး၊ လုပ်ကြွေးကြပါ၊ ကြွေးကြော်လာ၏။ သတ္တဝါအများ၊ ဈာန်ကိုပွားလျက်၊ စံလားဗြဟ္မာ၊ ကာလကြာ၍၊ ဒုတိယာနေ၊ ပေါ်လာလေသော်၊ မြစ်ငယ်ရေခြောက်၊ ညဉ့်လည်းပျောက်၏။ သုံးမြောက် လေးစင်း၊ ငါးစင်း ဆဌ၊ သတ္တမ နေ၊ ပေါ်ထွက်ချေသော်၊ ခြောက်လေ မြစ်ကြီး၊ အိုင်ကြီးသမုဒ္ဒရာ၊ စက္ကဝါခိုးထ၊ မီးလျှံကြွ၍၊ သင်္ခါရခပင်း၊ ပြာမကြွင်းခဲ့၊ ဟင်းလင်း ထက်အောက်၊ မိုက်မှောင်ရောက်သည်၊ ကွယ်ပျောက်လုံးစုံမမြဲ တည်း။

ရှေးဦးစွာ ပျက်၊ ကုဋေဖက်သည့် သိန်းစက္ကဝါ၊ ပေ၊ တစ်ပေါက် မကျ။ သတ္တဝါတို့ တည်နေရာ ဝိဝဋ္ဌဌာယီ အသင်္ချေယျကပ်သည် အန္တရကပ် ၆၄-ကပ်စေ့သဖြင့် ပျက်စီးဖို့အချိန်အခါ ရောက်လတ်သော် ကုဋေတစ်သိန်းခန့် စကြဝဠာသည် တစ်ပြိုင်နက် ပျက်လေ့ တည်လေ့ရှိသောကြောင့် မိုးခေါင်ရေရှား

ဖြစ်နေသောအခါသယ် ထိုကုဋေတစ်သိန်းခန့် စကြဝဠာ၌ ရှေးဦးစွာ သည်းထန်သောမိုးကြီး ရွာသွန်းလေသည်။ ထို့သို့ မိုးကြီးရွာလာသောအခါ အိမ်မှာရှိသမျှ မိုးစေ့ကလေးများကို တစ်ညတစ်ညွတ်တည်း ဝမ်းသာရွှင်ပျစွာဖြင့် စိုက်ပျိုးကြ၏။ ဂေါဏ(နွား)စားလောက်အောင် အပင်ကလေးများ ပေါက်ချိန်ရောက်သော် မိုးတစ်ပေါက်မျှ မကျတော့ဘဲ မြည်းသတ္တဝါ၏ အော်သံကဲ့သို့ အသံကြီး မြည်ဟီးလျက် မိုးအဆက် ပြတ်လေတော့၏။

တစ်သိန်းမျှက, လောကဗျူဟာ ၊ပေ၊ ကြွေးကြော်လာ၏။ ။ ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေရောက်လုခါနီး(ကမ္ဘာကြီးမပျက်ခင်)အနှစ်တစ်သိန်းလောက်က “လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ဗျူဟေန္တိ သံပိဏ္ဏေန္တိ-စုပေါင်းပေးတတ်ကုန်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ လောကဗျူဟအမည်ရသော ကာမာဝစရနတ်တို့သည် နီမြန်းသောအဝတ်ဖြင့် ပုလဲသွယ်ကို ဦးခေါင်း၌ဆင်လျက် ဆံပင်ကို ဖွားရဇား ချပြီးလျှင် မျက်ရည်ကို သုတ်ကာ သုတ်ကာ လွန်စွာ ကြေကွဲဝမ်းနည်းသော လက္ခဏာကို ပြ၍ လူ့ပြည် လောက၌ လှည့်လည်လျက် သတိပေးနှိုးဆော်၍ ကြွေးကြော်ကြသည်မှာ. . .

“အို အချင်းတို့-ယခုမှ နောက် အနှစ်တစ်သိန်း လွန်မြောက်တဲ့အခါ ဤကမ္ဘာကြီး ပျက်ဆီးရတော့မည်၊ မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးပင် ခြောက်သွေ့၍ မြေကြီး မြင်းမိုရ်တောင်နှင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့အဆောင်အရောင်တွေ အားလုံးပျက်ဆီးချေတော့မည်၊ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် မေတ္တာ ကရုဏာစသော ဗြဟ္မာစိုရ်တရားကို ပွားများကြပါ၊ လူကြီးမိဘများကို ရိုသေတုတ်ကွ၍ လေးမြတ်စွာ လုပ်ကြွေးကြပါ”

ဤသို့ ကြွေးကြော်သံကိုလည်း ကြားရ, ထိုလောက ဗျူဟာနတ်တို့ကိုလည်း မြင်ရသောအခါ လူအများတို့ တုန်လှုပ်ချောက်ချား သံဝေဂပွားလျက် နတ်များ၏ အနီးအပါး၌ စုရုံးမိကြလေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် “လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ဗျူဟေန္တိ-စုပေါင်းတတ်ကုန်၏”ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။ [ကမ္ဘာမပျက်ခင် အနှစ်တစ်သိန်း လောက်က လောကဗျူဟာနတ်တို့ ကြွေးကြော်ခြင်း, ဘုရား မပွင့်မီ အနှစ်တစ်ထောင်လောက်က ဘုရားပွင့်လိမ့်မည်ဟု ကောလဟလ

ဖြစ်ခြင်း၊ စကြာမင်းမပေါ်မီ အနှစ်တစ်ရာလောက်က စကြာမင်း ပေါ်လိမ့်မည်ဟု ကောလဟလဖြစ်ခြင်းသည် ထုံးစံဓမ္မတာပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “စကြာမှာ ရာ၊ ဘုရားမှာ ထောင်၊ ကမ္ဘာမှာ သိန်း”ဟု ပြောရိုးပြုကြသည်။]

သတ္တဝါအများ၊ ဈာန်ကိုပွားလျက်။ ။ ထိုလောကဗျူဟာနတ်တို့ ကြွေးကြော်သည့်အခါမှစ၍ လူနှင့် ဘုမ္မဇိုင်းနတ်တို့ပါ လွန်စွာထိတ်လန့်လျက် နူးညံ့သောစိတ်ထားဖြင့် ဗြဟ္မစိုရ်တရားကို ကြိုးစားကြလေရာ စုတေသည့် အခါဝယ် အထက်နတ်ဘုံသို့သာ ရောက်ကြရလေ၏။ ငါးလိပ်စသော တိရစ္ဆာန် နှင့် ပြိတ္တာ (နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူမှ တစ်ပါးသော) ငရဲသတ္တဝါတို့လည်း အပရာပရိယဝေဒနီယ ကုသိုလ်ကံအတွက်ကြောင့် စုတေသောအခါ နတ်ပြည် သို့သာ တက်ကြရကုန်၏။ [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအတွက် ငရဲ၌ ကျက်ရသူတို့ကား အဝီစိငရဲဘုံသက်ဖြစ်သော အာယုကပ် မစေသေးလျှင် မပျက်သောကမ္ဘာသို့ ပြောင်းရွှေ့ခံစားရသတဲ့] ဤသို့ လျှင် နတ်ပြည်သို့ ရောက်တိုင်းသော နတ်သမီး နတ်သားတို့သည် ရှေးကလို ကာမဂုဏ်ဖြင့် မပျော်မွေ့နိုင်တော့ဘဲ ကမ္ဘာပျက် လိမ့်မည်ဟူသော သတင်းသံကြောင့် အပြင်းအထန် အားထုတ်ကြသဖြင့် ဈာန်ရ၍ စုတေသောအခါ ကမ္ဘာမီး လွတ်လောက်ရာ အာဘဿရာစသော ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ ရောက်ကြရလေသည်။

ဒုတိယာနေ၊ ပေ၊ ညဉ့်လည်းပျောက်၏။ ။ ဤသို့ သတ္တဝါအများ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ လား၍ အတော်ကြာလျှင် ပကတိနေဝင်ချိန်မှာ ဒုတိယနေတစ် စင်းသည် ထန်ပြင်းသော အရောင်အဝါဖြင့် ထွက်ပေါ်လာ၏။ (ပကတိ နေဗိန်မာန်၌ နေနတ်သား ရှိသော်လည်း ဒုတိယနေအသစ်၌ နတ်သား မပါတော့ချေ။) ထိုဒုတိယနေ၏ ပူပြင်းမှုကြောင့် အတော်ကြာလျှင် မြစ်ငယ် ငါးရာ၌ရှိသောရေများ ခန်းခြောက်လေတော့၏။ နေတစ်စင်း အဝင်အဝင်မှာ နေတစ်စင်းက ထပ်၍ ထပ်၍ ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ညဉ့်အချိန်အခါလည်း ကွယ်ပျောက်လေပြီ။

သုံးမြောက်လေးစင်း၊ ပေ၊ မီးလျှိုကြွ၍။ ။ ထိုကဲ့သို့ စကြာဝဠာကုဋေ တစ်သိန်း၌ နေနှစ်စင်းစီ လှည့်လည်ပြီးနောက် ကာလအတော်ကြာလျှင် သုံးစင်း မြောက် နေတစ်စင်းစီ ပေါ်လာပြန်၏။ အပူဒီဂရီလည်း ရှေ့ကထက် ထန်ပြင်း

သည့် အတွက် ဂင်္ဂါ ယမုနာ အစိရဝတီ မဟီ သရဘူဟူသော မြစ်ကြီးငါးသွယ်၌ ရေများ ခန်းခြောက်လေတော့၏။ နေသုံးစင်းပေါ်ပြီးနောက် အတော်ကြာလျှင် စတုတ္ထနေတစ်စင်းစီ ပေါ်လာပြန်၏ “သီဟပပါတအိုင် ဟံသပပါတအိုင် ကဏ္ဍမုဏ္ဍအိုင် ရထကာရအိုင် အနောတတ္ထအိုင် ဆဒ္ဒန္တအိုင် ကုဏာလအိုင်” ဟူသော အိုင်ကြီး ၇-အိုင်လည်း ခြောက်သွေ့လေ၏။ ထို့နောက် အတော်ကြာ လျှင် ပဉ္စမနေတစ်စင်းစီ ပေါ်လာပြန်၍ သမုဒ္ဒရာကြီးလည်း ခြောက်ခန်းရ လေ၏။ ဆဌမနေတစ်စင်းစီ ပေါ်လာသည့်အခါ၌မူ စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်း လုံးမှာ အစိုအစေးဟူသမျှကုန်ခန်း၍ အခိုးအလျှံတွေ ပြည့်နှက်နေလေ၏။ သတ္တမနေတစ်စင်းစီ ပေါ်ထွက်လာသည့် အခါ၌ကား စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်း လုံး မီးဟုန်းဟုန်းထသဖြင့် မြေထု ရေထု လေထုမကျန် ပဌမဈာန်ဗြဟ္မာ့ပြည် အထိ မီးတောက်မီးလျှံ စွဲငြိရကား နတ်ဘုံ ပဌမဈာန်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှာရှိသော ရွှေငွေရတနာ နီလာမြသား အလွန်ကြီးမားသော ဗိမာန်များလည်း မတိမ်းသာ မရှောင်သာ လောင်စာတွေဖြစ်ကြရလေတော့သည်။

သင်္ခါရခပင်း၊ ပေ၊ ကွယ်ပျောက်လုံးစုံမမြဲတည်။ ။ ဤသို့လျှင် အောက်ခံ မြေ ရေ လေထုများလည်း ကွယ်ပကြပြီဖြစ်၍ ပဌမဈာန် ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ အောက် တစ်လျှောက်ဝယ် နာမ်သင်္ခါရကို မဆိုထားဘိ၊ ရုပ်မှုန်ရုပ်မွှား သင်္ခါရအသေးစား ပင် ပရမာဏုမြူမျှ မကျန်တော့ချေ။ [သာ-ထိုကမ္ဘာမီးသည်၊ ယာဝ-အကြင် မျှလောက်၊ အဏုမတ္တိပိ-အဏုမြူလည်းဖြစ်သော၊ သင်္ခါရဝတံ-သင်္ခါရတရား သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တာဝ-ထိုအဏုမြူမျှ သင်္ခါရရှိသေးလျှင်၊ န နိဗ္ဗာယတိ- မငြိမ်းသေး၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၊)] ဤသို့လျှင် သင်္ခါရဟူသမျှ မီးလောင်၍ ပြာကလေးမျှ မကြွင်းရအောင် အားလုံးလောင်ပြီး၍ ကမ္ဘာမီးငြိမ်းသောအခါ မီးလောင်ရာ အရပ်ဝယ် မြေ ရေ လေတို့၏အောက်က ကောင်းကင်နှင့် အထက်ကကောင်းကင်မှာ ဟင်းလင်းဟာလာ အမှောင်ခန်းကြီးသာ ဖြစ်ရလေ တော့သည်။ [စကြဝဠာချင်း ဆက်စပ်တည်နေပါလျက် ကုဋေတစ်သိန်းသော စကြဝဠာတွေသာ တစ်ပြိုင်နက် ပျက်သည်ဟု ဆိုရာ၌ အိမ်ခြေ ပြည့်နှက်သော မြို့ကြီးတစ်ခုကို မီးလောင်ရာဝယ် မြို့သူမြို့သားတို့၏ ကံကြမ္မာအားလျော်စွာ အချို့ရပ်ကွက်သာ မီးလောင်ခံရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သတ္တဝါတို့ အကုသိုလ်ကံ ကြီးမားသဖြင့် လောင်ရသော ကမ္ဘာမီးလည်း အကုသိုလ်ကံအလိုက် စကြဝဠာ

ကုဋေတစ်သိန်းမျှ ကိုသာ လောင်နိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။]

သံဝဋ္ဌ၊ သံဝဋ္ဌဌာယီ။ ။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော စကားစဉ်အရ “ကမ္ဘာပျက်မိုးကြီး ရွာသည်ကစ၍ မီးတောက်မီးလျှံများ ငြိမ်းသည့်တိုင်အောင် ကာလကို ပျက်ဆဲ သံဝဋ္ဌအသင်္ချေယျကပ်” ဟု မှတ်ပါ။ ဤသံဝဋ္ဌအသင်္ချေယျကပ်သည် မဟာကပ် ၏ လေးပုံတစ်ပုံတိုင်အောင် ကြာလေသည်။ ရွာကြီးတစ်ရွာကို မီးလောင်ပြီး နောက် ရွာသစ် မတည်ရသေးဘဲ အတော်ကြာအောင် ပျက်မြဲအတိုင်းတည်နေ သလို၊ ထိုအတူ ကမ္ဘာသစ် တည်ထောင်မည့်မိုးကြီး မရွာသေးခင် ပျက်မြဲအတိုင်း တည်နေသောကပ်သည် သံဝဋ္ဌဌာယီအသင်္ချေယျကပ် မည်၏။ ထိုသံဝဋ္ဌဌာယီ ကပ်လည်း မဟာကပ်၏ လေးပုံတစ်ပုံတိုင်အောင် ကြာလေသည်။

[ဆောင်] ကမ္ဘာပျက်မိုး၊ ရွာဖြိုးပြီးနောက်၊ မီးတောက်မီးလျှံ၊ ကြွင်းမကြံလတ်၊
တိုင်အောင်မှတ်၊ ပျက်ကပ် သံဝဋ္ဌ။
မီးလျှံမီးတောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ပြီးခါ၊ အစပြာလျက်၊ ကမ္ဘာပြုမိုး၊ မရွာ
ဖြိုးမီ၊ ပျက်မြဲတည်၊ ဌာယီသံဝဋ္ဌ။

ရေကြောင့် ကမ္ဘာပျက်ပုံ။ ။ ပြအပ်ပြီးသော အစဉ်ကားမီးပျက်ပုံအစဉ် တည်း။ ဤအစဉ်အတိုင်း တည်ပြီးသောကမ္ဘာကို ခုနှစ်ခါတိုင်အောင် မီးပျက်ပြီး နောက် ရှစ်ကြိမ်မြောက်ကမ္ဘာဝယ် ရေပျက်ကိန်း ကြုံလာလေသော်၊ လောက ဗျူဟာနတ်တို့ ကြွေးကြော်ပုံနှင့်တကွ အားလုံးသော အခြင်းအရာတွေဖြစ်ပြီး နောက် ဒုတိယနေပေါ်ချိန်မှာ ထိုနေမပေါ်ဘဲ ဆားငန်မိုးကြီး ရွာသဖြင့် စကြာဝဠာတောင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးများမှ စ၍ မွေမွေကြေကာ ဒုတိယဈာန် ဗြဟ္မာ့ဘုံတိုင်အောင် လွှမ်းခြုံ ရေစားသဖြင့် ကမ္ဘာအဆောက်အဦများ ပျက်ပြား ရပြန်လေသည်။

လေကြောင့် ကမ္ဘာပျက်ပုံ။ ။ ဤသို့လျှင် မီးခုနှစ်ကြိမ် ရေတစ်ကြိမ်အား ဖြင့် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပျက်ပြီးနောက် ၆၄-ကြိမ်မြောက်မှာ လေပျက်ကိန်း ကြုံလာလေသော် လေမုန်တိုင်းကျသဖြင့်မြေမှုန် သဲမှုန် ကျောက်ခဲတို့ကို အစပြု၍ သစ်ပင် အိမ် ကျောက်တောင်ကြီးများကို အခြေပါ ကျွတ်အောင် တိုက်လွှင့်ဆောင်ယူလေရာ၊ မြင်းမိုရ်တောင် စကြာဝဠာတံတိုင်းတို့ အပိုင်းပိုင်း ပြတ်လျက် ကုဋေတစ်သိန်း အတွင်း၌ရှိသော တောင်ကြီးများ၏ အချင်းချင်း

ရိုက်ခတ်ပုံမှာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာမှ အပြင်းခုတ်လာသော ရထားရှစ်စင်းတို့၏ မျက်နှာချင်းဆိုင်လျက် တစ်ပြိုင်တည်း တိုက်ပုံထက် အဆအသချေမက ပြင်းထန်ရကား တတိယဈာန် ဗြဟ္မာဗိမာန်များနှင့်တကွ အောက်တစ်ခွင်တွင် ရှိသမျှ ကမ္ဘာအဆောက်အဦးကြီးတွေ အဏုမြူမျှ ရှာမရအောင် ပျက်စီးကြရ လေတော့သည်။

[ဆောင်] ထို့နောက်ကမ္ဘာ၊ ပြုမိုးရွာသော်၊ လောင်ရာတစ်လျှောက်၊ လေခံ ထောက်သား၊ ခန်းခြောက်စဉ်သင့်၊ ရှေ့တိုင်းဖြစ်လျှင်၊ တည်လင့် ထက် ဘုံ၊ မြေရောက်တုံသော်၊ ဝါယုံဆိုနေ၊ ရေစစ်ရေသို့၊ တည်နေ မယို၊ ခန်းတိုင်း မိုလျက်၊ ရေချိုအထက်၊ မြေချိုတက်သား၊ ထို့ထက် ဗြဟ္မာ၊ စုတေလာ၍၊ ရသာပထဝီ၊ မြေအဆီကို၊ လုပ်ချီသုံးဆောင်၊ တဏှာ လောင်လျက်၊ ကိုယ်ရောင်ကွယ်ပျောက်၊ မိုက်မှောင် ရောက်၍၊ အကြောက်ရကာ၊ ရဲကြရာဖို့၊ လျော်စွာဆန္ဒ၊ နေနှင့်လတို့၊ ပေါ် ကြ ထင်ရှား၊ နက္ခတ်များလည်း၊ လှည့်သွားဖြစ်ကြ၊ တပေါင်းလဟု၊ ပုဏ္ဏ ရက်တွင်း၊ ဆပ်ထမင်းသို့၊ ကုန်ကျင်းစုံစွာ၊ ဖြစ်ကြလာသည်၊ ကမ္ဘာ တည်ခင်း၊ စုံသတည်း။ (ပရမတ္ထလင်္ကာကို တစ်ဝက်ခွဲထားသည်။)

ထို့နောက်ကမ္ဘာ ၊ပေ၊ လေခံထောက်သား။ ။ မဟာကပ်၏ လေးပုံ တစ်ပုံခန့် ကာလကြာအောင် ပျက်ပြီးသား အခြေအနေအတိုင်း ဟာလာဟင်း လင်း တည်ပြီးနောက် ကမ္ဘာအဆောက်အဦးကြီးများ ပေါ်ပေါက်ချိန် ရောက် လေသော်၊ ရှေးဦးစွာ ကမ္ဘာပြုမိုးဖွဲ့ကလေးများ ကျ၍ တစ်စတစ်စနှင့် ကြာရိုးခန့် ဝါးလုံးခန့် ကျည်ပွေခန့် ထန်းပင်လုံးခန့် စသည်ဖြင့် မိုးရေအယဉ်ကြီးလျက် အဆက်မပြတ် ရွာသွန်းလေရာ၊ စကြာဝဠာ ကုဋေတစ်သိန်းလုံး၌ မီးလောင်ရာ တစ်လျှောက် (ပျက်ပြီးရာအရပ်တွင်) ရေအယဉ် ပြည့်လာလေသည်။ ထိုရေကို အောက်သို့ မလျှောရအောင် “အဇ္ဇာကာသ”ဟုခေါ်အပ်သော အောက် ကောင်းကင်မှ လေဟုန်ထလျက် အထက်သို့ ပင့်တိုက်ထားရုံမက၊ ကုဋေ တစ်သိန်းပြင်ဘက်က စကြာဝဠာများသို့လည်း ရေအယဉ်မစီးသွားရအောင် နံပါးလေးဖက်၌ တိုက်ခတ်လျက်ဆီးတားလေ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာပြုမိုးရေသည် အောက်သို့လည်းမကျ၊ နံပါးသို့လည်း မစီးဘဲ ပဒုမ္မာကြာဖက်ထဲက ရေပေါက်

များလို့ တစ်ခဲနက် တည်နေသည်။

ခန်းခြောက်စဉ်သင့် ပေ၊ တည်လင့်ထက်ဘုံ။ ။ လေ၏အတွက်ကြောင့် တဖြည်းဖြည်း ရေအယဉ်များ ခန်းခြောက်သည့်အခါ ပျက်ဆီးသော ဗြဟ္မာဘုံ များ၏ တည်ရာအရပ်မှ ရေအယဉ်များ လျှောကျလျှင် ထိုပျက်ပြီးသော ဗြဟ္မာဘုံများ တည်ထောင်မိလေသည်။ (ဤနေရာ၌ ဗြဟ္မာဘုံများသည် ပျက်သည့်အခါ နောက်မှပျက်၍ တည်သည့်အခါ ရှေးဦးစွာ တည်ပုံကို သတိပြု ခဲ့ပါ။) ထို့နောက် အထက်နတ်ပြည်လေးထပ်လည်း တည်ပြီးဖြစ်လေသည်။ [ထိုနတ်ဘုံ ဗြဟ္မာဘုံများကား နောက်လာရောက်မည့် သတ္တဝါများ၏ ကံနှင့် မကင်းသော ဥတုဇရပ်များတည်း၊ တာဝတိံသာနှင့် စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည် နှစ်ထပ်မှာ မြင်းမိုရ်တောင်မြေကြီးနှင့်ဆက်စပ်နေသောကြောင့် မြင်းမိုရ်တောင် တည်သောအခါ အတူပါလာလိမ့်မည်။]

မြေရောက်တုံသော် ပေ၊ မြေချိုတက်သား။ ။ တဖြည်းဖြည်း ရေအယဉ် လျှောကျ ခန်းခြောက်၍ ရှေးတုန်းက မြေကြီးတည်ရာအရပ်သို့ ရောက်လေ သော်၊ အလွန်အားကောင်းသော လေအဟုန် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ မမကရိုဏ် ရေစစ်၏ အထက်ပေါက်ကို ပိတ်ထားသည့်အခါ ရေစစ်အတွင်းမှာရှိသော လေများက ရေတွေကို ပိတ်ဆို့ချုပ်ထားကြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ လေအဟုန်က ချုပ်ထားသဖြင့် အောက်သို့မလျှောကျဘဲ ရေအပြင်ကြီး တန့်ရပ်နေလေရာ၊ ကာလအတော်ကြာသော် ရသပထဝီဟု ခေါ်အပ်သော မြေဆီအဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထိုရသပထဝီ မြေအဆီသည် နို့ရည်အထက်၌ တက်သော မလိုင် ကဲ့သို့ ကြိုင်မွှေးချိုးဆီမ့်သော အနံ့အရသာရှိ၏။

ထိုထက်ဗြဟ္မာ၊ စုတေလာ၍။ ။ ဤမျှသောအစဉ်ဖြင့် ကမ္ဘာသစ် တည်ထောင်မိသော်လည်း နေလနက္ခတ်တို့ မစုံသေးရကား ကမ္ဘာတည်ခြင်း ကိစ္စ မပြီးတတ်သေးပေ၊ ထိုကဲ့သို့ ရသပထဝီ မြေအဆီပေါ်ပြီးအနေမှာ၊ ကမ္ဘာပျက်တုန်းက မပါသော အထက်ဗြဟ္မာဘုံမှာ ကံအရှိန်ကုန်၍သော် လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ထိုဗြဟ္မာပြည်မှာ အနေကြာသဖြင့် အသက်တမ်း ဧု၍သော်လည်းကောင်း၊ အချို့ဗြဟ္မာများ စုတေ၍အောက်အောက် ဗြဟ္မာဘုံ နတ်ဘုံသို့ ရောက်ကြလေရာ၊ အချို့မှာ လူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေတည်ကြပေသည်။

“ဗြဟ္မာပြည်မှာစုတေ၍ လူ့ပြည်မှာ လူဖြစ်လာကြလေသည်”ဟုလို့၊ “ဗြဟ္မာများ ကိုယ်တိုင် ဆင်းလာသည်”ဟု မမှတ်လင့်၊ ကမ္ဘာဦးက လူတွေမှာ ဗြဟ္မာစိတ် အထုံပါသဖြင့် ကာမစိတ်ကို အားပေးသော ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝရုပ် မပါရှိကြသေးချေ၊ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ တောက်ပစွာဖြင့် ကောင်းကင်မှာပင် သွားလာနိုင်ကြကုန်သေး၏။ မည်သည့်အစားအသောက်ကိုမျှ မစားမသောက် ကြဘဲ နှစ်သက်မှုပီတိကို အားပြုကာ ဗြဟ္မာသွေး ဗြဟ္မာဟန်ဖြင့် အတန်ကြာ အောင် နေထိုင်ကြလေသည်။

ရသပထဝီ၊ **ပေ၊ မိုက်မှောက်ရောက်၍ ။ ။** ထိုကဲ့သို့ နေထိုင်ကြပြီးနောက် လက်မငြိမ်သူတစ်ယောက်က ရသပထဝီဟု ခေါ်အပ်သော မြေအဆီကို ကြည့်၍ “အဆင်းအနံ့ကဖြင့် သင်းပျံ့ပါပေရဲ့၊ အရသာ ဘယ်လိုရှိလေမှန်း” ဟု လက်ဖြင့်တို့ရာ လျက်ရာ အရသာရှိလှသဖြင့် “ကောင်းမှန်းသိ၊ သာအိ တစိုစို” ဟူသကဲ့သို့ ထပ်ကာထပ်ကာ လျက်လေသော်၊ တွေ့မြင်သူများလည်း “အတုမြင် အတတ်သင်ကာ”မကြာခင် ဆုတ်၍ဆုတ်၍ (ထမင်းလုတ်ကဲ့သို့) စားကြလေသည်။ ထိုအခါ ရသတဏှာ ပူလောင်သည့်အတွက် ကိုယ်ရောင်များ ကွယ်ပျောက်၍ မှောင်ကြီး ကျရောက်လာလေသည်။

အကြောက်ရခါ၊ **ပေ၊ လှည့်သွားဖြစ်ကြ ။ ။** ထိုမှောင်ကြီးကျသောအခါ၌ ကမ္ဘာဦးလူတို့ အလွန်ကြောက်လန့်ကြသဖြင့် ရဲရင့်စေခြင်းငှာ ကံအားလျော်စွာ အရှေ့လောကဓာတ်မှ ယူဇနာ ၅၀ ရှိသော အရောင်အဝန်းကြီး တက်ထွန်း လာ၏။ ထိုအရောင်ဝန်းကြီးသည် အရဲဓာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်ရကား “သူရဲ- အရဲဓာတ်ကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “သူရိယ” ဟု ခေါ်ရလေသည်။ ထို့နောက် ထိုနဝန်းကြီး ကွယ်ပျောက်ပြန်ရာ (ညဉ့်အခါဝယ်) “ယခင်သူရိယနှင့်အတူ အရောင်တစ်ခု ပေါ်လာမှု ကောင်းလေစွ” ဟု အလိုဆန္ဒ ဖြစ်ကြပြန်၏။ ထိုအခါ ထိုအလိုဆန္ဒနှင့် လိုက်လျောစွာ ၄၉ ယူဇနာရှိသော အရောင်ဝန်းတစ်မျိုး ပေါ်လာပြန်၏။ ထိုအရောင်ဝန်းကို ဆန္ဒအတိုင်း ပေါ်လာ သောကြောင့် “ဆန္ဒ ဆန္ဒ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ရာမှ ကာလရှည်ကြာ၍ “စန္ဒ စန္ဒ”ဟု ဖြစ်လာရသည်။ ဤနေနှင့်လတို့ ထွန်းပသည့်အခါ အခြံအရံနက္ခတ်များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

တပေါင်းလဟု၊ ပုဏ္ဏရက်တွင်း၊ ပေ၊ ကမ္ဘာတည်ခင်းစုံသတည်း။ ။ ထိုနေ့၊ လ၊ နက္ခတ်ကို လှည့်ပတ်သွားလေရာ ကာလကို တပေါင်းလပြည့်နေ့ဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ [တပေါင်းလပြည့်ဆိုလျှင် မဇ္ဈိမဒေသထုံးစံအရ တပေါင်းလကုန်၏။ မြန်မာလို တပေါင်းလပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့သည် မဇ္ဈိမထုံးစံအရ တန်ခူးလဆန်း ၁-ရက်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ကမ္ဘာတည်ဦး၊ တန်းခူးရက်မစုံ”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။] ဆပ်ထမင်းများ ကျက်ရာ၌ အနိမ့်အမြင့်ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ မြင့်မောက်နေ၍ “တောင်” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအရပ်သည်လည်းကောင်း၊ နိမ့်နိုင်း၍ “သမုဒြာ၊ မြစ်၊ အိုင်”ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအရပ်သည်လည်းကောင်း၊ မနိမ့်မမြင့်အဆင်သင့် “မြေပြင်” အရပ်သည်လည်းကောင်း၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ ထင်ရှားဖြစ်ကြသည်ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ကမ္ဘာသစ်၏ အဆောက်အဦးများ ပြည့်စုံကြလေပြီ။ ထို့ကြောင့် “ကမ္ဘာပြုမိုးကြီး ရွာဖြိုးသည်ကစ၍ နေ လ နက္ခတ်တို့ လှည့်ပတ်ရာတိုင်အောင်သောကာလကို “ဝိဝဋ္ဌအသင်္ချေယျကပ်”ဟု ခေါ်ကြ၏။ ဝိဝဋ္ဌကပ်လည်း မဟာကပ်၏ လေးပွဲတစ်ပွဲတိုင်အောင်ပင် ကြာလေသည်။

[ဆောင်] ကမ္ဘာပျက်မိုး၊ ရွာဖြိုးသည်မှ၊ အဦးအစ၍ နေ လ နက္ခတ်၊ လှည့်ပတ်လေရာ၊ တိုင်အောင်မှာ၊ ခေါ်ပါ ဝိဝဋ္ဌ။

မြေ ရေ လေ။ ။ ပြခဲ့သောအစဉ်အားဖြင့် အထက်ပိုင်း ရေအစုတို့ တစ်စတစ်စ မြေသားအဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲလေရာ၊ ယူဇနာနှစ်သိန်းလေးသောင်းအထု (အထု)ရှိသော မြေကြီး ဖြစ်လာ၏။ အောက်ပိုင်းတစ်ဝက်မှာ ကျောက်သား ကျောက်မြေဖြစ်၍ အထက်ပိုင်းတစ်ဝက်ကား ပကတိမြေသားဖြစ်သည်။ ဤမြေ အထုအောက်၌ ယူဇနာလေးသိန်းရှစ်သောင်းအထုရှိသော ရေပြင်ကြီး တည်ရှိ၏။ ထိုရေပြင်ကြီးကား အများထင်သလို အရည်အကျမဟုတ်၊ အပူဓာတ်ဖြင့် လုံးဝထိခတ်ခြင်း မရှိဘဲ၊ အမြဲ လေအေးတို့က တိုးဝှေ့တိုက်ခတ်ကြသဖြင့် အစိုင်အခဲ အထုအထည်ကြီးသာဖြစ်ရကား လေးသိန်းရှစ်သောင်းထူသော ရေခဲစိုင်ကြီးက နှစ်သိန်းလေးသောင်းထူသော ကမ္ဘာမြေကြီးကို ခံထားဖို့ရာမှာ အနည်းငယ်မျှ ဝန်လေးစရာ မရှိတော့။ ထိုရေပြင်ကြီး မလျှောကျအောင်ကား ကိုးသိန်းခြောက်သောင်း အထူရှိသော ကမ္ဘာလေပြင်ကြီးက

ပင့်တင် ဆောင်ထား၏။ ထိုလေအပြင်၏ အောက်၌ကား အဆုံးမရှိသော ကောင်းကင်ကြီးသာ ဖြစ်လေ၏။ ထိုကောင်းကင်ကြီးကို “အောက်အဇ္ဈာကာသ” ဟု ခေါ်၏။ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ၏ အထက်၌တည်ရှိသော ကောင်းကင်ကို “အထက်အဇ္ဈာကာသ” ဟု ခေါ်သည်။ [အဇ္ဈာ-တစ်စုံတစ်ခုမျှ အရှုပ်အထွေးမရှိသော (ဘာတစ်ခု မရှိသော) + အာကာသ=ကောင်းကင်၊ ထိုမှတစ်ပါး စကြဝဠာတောင် မြင်းမိုရ်တောင် သီဒါခန္ဓစံတန် သတ္တရဗ္ဗာန်ခန္ဓစံထပ် မဟာသမုဒ္ဒရာ ကျွန်းကြီးလေးကျွန်း ဟိမဝန္တာတောင် အသုရာနတ်ပြည်စသော အဆောက်အဦးကြီးများ ရှိသေး၏။ အဋ္ဌသာလိနီ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် သာရတ္ထဋီကာ၌ ရှုစားကြလေတော့။]

[ဆောင်] ရသာမြေကို၊ စားလေတုံမျိုး၊ တဏှာဖို့၍၊ တချို့မလှ၊ တချို့လှတည်း၊ ဆင်းမလှသူ၊ လှသသူက၊ မာန်မူသည့်တွက်၊ မြေချိုညက်လည်း၊ ကွယ်ဝှက်ပြန်ဘိ၊ ဘူမိပပ္ပဋက၊ မြေလွှာမြနှင့် ပဒါလတာ၊ ထို့တူလာ၏။ ရသာလိုပေး၊ ထွန်နှင့်ဝေးသည့်၊ သလေးဆန်စင်၊ စားလေလျှင်မူ၊ မစင် ငယ်ကြီး၊ ဖြစ်ကြပြီး၍၊ ယိုစီးဖို့ရာ၊ ထွက်ဖို့ငှာဟု၊ အမာဝပေါက်၊ ဘောလည်းရောက်၏။ တစ်ယောက်တစ်ယောက်၊ မေထုန်မြောက်အောင်၊ သွေးဖောက်ယုတ်မာ၊ ကျင့်သည့်တာကြောင့်၊ ပညာရှိများ၊ မြစ်တားမောင်းမဲ၊ ညည်းဆဲပုတ်ခတ်၊ ပြုလေအပ်၍၊ ခိုကပ်ဖို့ရာ၊ အိမ်ရာတည်ဆောက်။

လူပျင်းနောက်သို့၊ နည်းလျှောက်သိမ်းဆည်း၊ ထိုကတည်းက၊ ဖွဲ့လည်းမြွေးယှက်၊ ရိတ်ရာကွက်မှ၊ မထွက်လာထ၊ ညည်းတွားကြ၏။ ထားရရေးသား၊ သူပိုင်းခြားကို၊ ခိုးငြားမနိုင်၊ သုံးကြိမ်တိုင်သော်၊ စွဲကိုင်ခဲတုတ်၊ သတ်ပုတ်ယှက်မြွေး၊ နိုင်မဟေးလို့၊ စုပေးတိုင်ပင်၊ များထက်တင်သား၊ ဗုဒ္ဓကုံမြတ်၊ ဗောဓိသတ်ကို၊ ချဉ်းလတ်ပန်ထွာ၊ သမုတ်ပါ၍၊ မဟာသမ္မတ၊ ခတ္တိယနှင့်၊ ရာဇအပြား၊ မည်သုံးပါးဖြင့်၊ ထင်ရှားလူ့ဘောင်၊ စတည်ထောင်ခဲ့၊ ထို့နောက်ဗြဟ္မဏ-အမျိုးစသည့်၊ ဝဏ္ဏလေးပါး၊ ဤသို့အားဖြင့်၊ တရားသွေကွက်၊ ယွင်းချော်ပျက်၍၊ အသက်တိုလျှ၊ ပါပကသည်၊ . . . ဓမ္မလူတွင် ထွန်းသတည်း။

ရသာမြေကိုပေါ့ကွယ်ဝှက်ပြန်ဘိ။ ။ ထိုရသပထဝီခေါ် မြေအဆီကို စားကြတဲ့အခါ အစာကို မက်မောသော တဏှာကြောင့် တဏှာနည်းပါးသူ တချို့လူတွေ အဆင်းလှ၍၊ တဏှာကြီးမားသူတချို့လူတွေမှာ အဆင်းမလှဘဲ ရုပ်ရည်ချင်း ကွဲလွဲကြလေသည်။ ထိုအခါ အဆင်းလှသူတို့က မလှသူတို့အပေါ် မာန်မူကြ(မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးကြ)သောကြောင့် ရသပထဝီ မြေချိုလည်း ကွယ်ပျောက်ပြန်လေသည်။

ဘူမိပဋ္ဌက ပေါ့ ထို့တူလာ၏။ ။ [ဘူမိ=မြေ + ပဋ္ဌက=အထက်အလွှာ၊ ပဒါ=ကောင်းသော + လတာ=မြေနွယ်၊] ရသပထဝီ ကွယ်ပျောက်သောအခါ ဘူမိပဋ္ဌကဟု ခေါ်အပ်သော မြေထပ် မြေလွှာကလေးတွေ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို မြေထပ်မြေလွှာသည် ရေခန်းခြောက်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေလွှာမျိုးပင်တည်း။ ချို့ဆိမ့်သော အရသာရှိသဖြင့် ထိုမြေလွှာကို စားသုံးကြ သည့်အခါ ရသပထဝီကို စားတုန်းကကဲ့သို့ တဏှာအတွက်ကြောင့် တချို့မလှ၊ တချို့လှ ကွဲပြား၍၊ လှသူတို့က မလှသူတို့အပေါ်မှာ မာန်မူသည့်အတွက် ထိုမြေထပ်မြေလွှာလည်း ကွယ်ပျောက်ပြန်၏။ ထို့နောက် “ပဒါလတာ”ဟု ခေါ်အပ်သော နွယ်ချိုများ ပေါ်လာသဖြင့် ရှေးအတိုင်းပင် အဆင်းလှ-မလှ ကွဲပြား၍ မာန်မာနတက်ကြွမှုကြောင့် နွယ်ချိုလည်း ကွယ်ပျောက်ရပြန်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ မြေအဆီသည် တစ်မြေပြင်လုံး ဖြစ်၏၊ ထိုမြေအဆီ ခန်း ခြောက်သောအခါ အထပ်အလွှာ ဖြစ်ရစ်၏။ ထို့ကြောင့် မြေလွှာသည် မြေဆီ လောက် မမွန်မြတ်ချေ၊ မြေထပ်မြေလွှာ ခြောက်သွေ့ ကွဲအက်သောအခါ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ နွယ်ချောင်းကလေးများသဖွယ် ဖြစ်ရစ်သည်ကို “နွယ်ချို”ဟု ဆို၏။ ထိုနွယ်ချိုလည်း မြေလွှာလောက်မျှ မမွန်မြတ်တော့ချေ။ ဤစကားအစဉ်အရ တစ်ခုကွယ်ပျောက်၍ အသစ်တစ်မျိုး ပေါ်ပေါက်သည် မဟုတ်၊ ရှေးမွန်မြတ်သောသဘောမှ သတ္တဝါတို့ ကံအလိုက် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း သာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ရသာလိုပေး၊ ထွန်နှင့်ဝေးသည်၊ သလေးဆန်စင်။ ။ နွယ်ချိုကွယ် ပျောက်သောအခါ ထွန်ဖြင့် မထွန်မယက်ရဘဲ အလိုလို သလေးဆန်သီး သီးသော သလေးကောက်ပင်များ ကံအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုသလေးဆန်တို့၌ ဖွဲ့ ဆန်ကွဲ စသည်တို့ မရှိချေ။ ထို သလေးဆန်များကို အိုးတွင် ထည့်၍ ဇောတိပါသာဏခေါ် မီးကျောက်ပေါ်သို့ တင်ထားလိုက်လျှင် အလိုလိုမီးတောက်၍ ထမင်းကျက်မှ မီးငြိမ်း၏။ ကျက်ပြီးသော သလေးထမင်းကား မြတ်လေးပန်းကလေးသဖွယ် တင့်တယ်လှပ၏။ ထိုထမင်းနှင့် တွဲဖက်ဖို့ရာ ဟင်းလျာလည်း မလိုတော့ချေ။ စားလိုသော အရသာများ ထမင်း၌ အဆင်သင့်ပင် ပါလာ၏။ ထို့ကြောင့် “ရသာလိုပေး”ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

စားလေလျှင်မူ ၊ပေ၊ ဘောလည်းရောက်၏။ ။ မြေဆီ မြေလွှာ မြေနွယ်တို့ကို စားသုံးရာ အခါဝယ် ခန္ဓာကိုယ်၌ အဆီအသား ဖြစ်ပြီးနောက် အဖတ်အကာ အနည်းငယ်သာ ကြွင်းကျန်၏။ ထိုကြွင်းကျန်သော အဖတ်အကာများလည်း ဝမ်းမီး လောင်ရုံမျှဖြင့် ကုန်ခမ်းနိုင်သည်။ သလေးထမင်းကို စားသုံးသည့်အခါ၌ကား ဝမ်းမီးလောင်ရုံမျှဖြင့် မကုန်နိုင်ဘဲ အရည်အဖတ် (ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်) များစွာ ကြွင်းကျန်နေ၏။ ကမ္ဘာဦးလူတို့ ဖြစ်စက ကျင်ကြီးလမ်း ကျင်ငယ်လမ်းများလည်း မပါခဲ့ကြချေ။ ယခုအခါ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း မှာရှိသော ဝါယောဓာတ်က ထိုအရည်အဖတ်များကို မှုတ်ထုတ်နေလေပြီ။ သို့ဖြစ်၍ အရည်အဖတ်များ ထွက်ဖို့ရာ ကျင်ငယ်လမ်းပေါက် ကျင်ကြီးလမ်းပေါက်များ ပေါ်ပေါက်ရလေသည်။ ကျင်ငယ်လမ်းပေါက် ပေါ်ပေါက်သည်ကို ထောက်၍ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ကိုယ်လုံး၌ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၊ ပုရိသဘာဝရုပ်များလည်း ဖြစ်ကြလေပြီဟု သိသာ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ဗြဟ္မာ့ပြည် မရောက်ခင် တုန်းက မိန်းမဖြစ်သူမှာ ဣတ္ထိဘာဝရုပ် ပေါ်လာ၍၊ ယောက်ျား ဖြစ်သူမှာ ပုရိသဘာဝရုပ် ပေါ်လာသတဲ့။

တစ်ယောက်တစ်ယောက် ၊ပေ၊ အိမ်ရာတည်ဆောက်။ ။ ကိုယ်အင်္ဂါ ပေါ်ပေါက်ပုံ မတူကြသဖြင့် တစ်ယောက်ဥစ္စာကို တစ်ယောက်က တစ်မိမိမို့ ကြည့်ရှုလျှက် စိတ်စက်ကို မချုပ်တားနိုင်ဘဲ ကာမကိစ္စကို မှီဝဲကြ၏။ ထိုအခါ ပညာရှိတစ်စုက တားမြစ်၍ မရကြသဖြင့် ကဲ့ရဲ့ရှုပ်ချ ခဲတုတ်စသည်ဖြင့် ပစ်ကြလေရာ၊ ပုန်းအောင်း ခိုကပ်ဖို့ အိမ်ရာများကို တည်ဆောက်ကြရလေသည်။ [ကမ္ဘာဦးက ဤအလေ့အထကို စွဲ၍ ယခုကာလ မင်္ဂလာဆောင်ကိစ္စ၌ ခဲပေါက်ရိုး ပြုကြလေသည်။]

လူပျင်းနောက်သို့၊ ပေ၊ ဖွဲ့လည်းမြှေးယှက်၊ ရိတ်ရာကွက်မှ၊ မထွက်လာထ။
 အိမ်ယာတည်ထောင်လျက် နေထိုင်ကြစဉ် သလေးဆန်သီးများကို တစ်နေ့စာ
 တစ်နေ့စာ သွားရောက်ယူငင်ကြ၏။ ထိုအခါ ပျင်းရိသူတစ်ယောက် တစ်နေ့စာ
 သွားရောက်ယူရခြင်းကို ပျင်းရိသဖြင့် ၃-ရက်စာ ၃-ရက်စာ အပိုအမို ယူထား
 သည်ကို အတုလိုက်၍ အခြားအိမ်ထောင်သည်တို့ကလည်း ထိုနည်းအတိုင်း
 အပိုအမို ယူငင်သိမ်းဆည်းကြလေသည်။ ထိုကတည်းက (ထိုအခါတုန်းက)
 စ၍ သလေးဆန်စင် မဟုတ်တော့ဘဲ သလေးဆန်၌ ဖွဲ့စပါးခွံများ မြှေးယှက်
 လာ၏။ ရှေးအခါတုန်းက ရိတ်ပြီးသားနေရာမှာ အလိုလိုထပ်၍ပေါ်လာ
 သော်လည်း ထိုကဲ့သို့အပျင်းထူသည်ကစ၍ ရိတ်ရာအရပ်၌ နောက်ထပ်
 မထွက်လာတော့ပြီ။

ညည်းတွားကြ၏၊ ထားရရေးသား။ ။ ထိုအခါ လူအများစုဝေးလျက်
 “ငါတို့ အစာသည် တဖြည်းဖြည်း ယုတ်လျော့ကာ ယခုအခါ သလေးဆန်သီး
 များပင် ရိတ်ပြီးရာရပ်ကွက်မှ နောက်ထပ်မထွက်ဘဲ ရှိကြပေ” ဟု ညည်းတွားကြ
 ရှာပြီးနောက် ကိုယ်စီကိုယ်စီ လယ်မြေကွက်ကို ပိုင်းခြင်းသတ်မှတ်ထား
 ကြလေသည်။

သူပိုင်းခြားကို၊ ပေ၊ နိုင်မဟေးလို့။ ။ ဤကဲ့သို့ ပိုင်းခြားကြပြီးနောက်
 အချို့သောလူလိမ် လူကောက်တို့က သူများအပိုင်းအခြားမှ သလေးဆန်ကို
 ခိုးယူကြသဖြင့် အဒိန္နာဒါန မကောင်းမှုကြီး ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခဲ့လေသော်၊ ပိုင်ရှင်
 များက ပဌမတစ်ကြိမ် မယူဖို့ရာ သတိပေး၊ ဒုတိယတစ်ကြိမ် ထပ်၍ သတိပေး၊
 တတိယတစ်ကြိမ် ခိုးယူပြန်လျှင် ခဲတုတ်များကို စွဲကိုင် ပုတ်ခတ်ကြသောကြောင့်
 လူအချင်းချင်း မနိုမ်မနင်း ရှိရလေသည်။

စုဝေးတိုင်ပင်၊ ပေ၊ စတည်ထောင်ခဲ့။ ။ ထိုအခါ အများစုဝေးတိုင်ပင်၍
 အကြီးအချုပ် တစ်ယောက်ကို ရွေးချယ်ကြလေရာ၊ ငါတို့၏ ဘုရားအလောင်း
 သည် ယခု ကမ္ဘာဦးတုန်းက အရည်အချင်း အဆင်းသာလွန်သူဖြစ်သော
 ကြောင့် ငါတို့ ဘုရားအလောင်းတော်ကိုပင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြသတဲ့။
 ထိုအကြီးအချုပ် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လူအများတို့ ပိုင်းဝန်းသမုတ်အပ်သောကြောင့်
 “မဟာသမ္မတ” ဟု လည်းကောင်း၊ လယ်မြေတို့ကို အုပ်စိုးလျက် ထွက်သော

အသီးအနှံကို ဆယ့်ခိုင်တစ်ခိုင် ရသောကြောင့် “ခတ္တိယ”ဟု လည်းကောင်း၊ တိုင်းသူပြည်သား လူအများကို နှစ်သိမ့်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် “ရာဇ”ဟု လည်းကောင်း၊ နာမည် သုံးပါးဖြင့် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့၏။ မဟာသမ္မတမင်း၏နာမည်မှာ “မနု” မည်သည်ဟု လောကီကျမ်းက ဆို၍ ထိုမနုမင်း၏ အဆုံးအမ၌တည်သော လူအပေါင်းကို “မနုဿ”ဟု ခေါ်ရသတဲ။

ထို့နောက် ပြဟ္မဏ ပေ၊ ဝဏ္ဏလေးပါး။ ။ ထိုသို့ ခတ္တိယအမျိုးအနွယ်များ ထင်ရှားပြီးနောက် “ပြဟံ-ဗေဒင်မန္တန်ကို၊ အဏတိ-ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်တတ်၏”ဟု သောဝိဂြိုဟ်အရ ဗေဒင်မန္တန်ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သော ပြဟ္မဏလူမျိုးများ ပေါ်ပေါက်၏။ ထို့နောက် “ဝိသတိ ဥပဘုဒ္ဓတိ-ကာမဂုဏ်ကို ခံစားတတ်၏”ဟုသော ဝိဂြိုဟ်အရ လယ်လုပ်ခြင်း ကုန်သွယ်ခြင်းစသော ရိုးရိုးသားသား အလုပ်အကိုင်ဖြင့် အသက်မွေးကြသော “ဝေဿ”လူမျိုးများနှင့် “သောစတိ-ဝမ်းနည်းပူဆွေးရ၏”ဟုသော ဝစနတ်အရ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်ခြင်းစသော ကြမ်းကြုတ်မှု၊ ထင်းခွေ ရေခပ် ဆတ္တာသည်လုပ်ငန်းစသော သေးနပ်သောအမှုဖြင့် အသက်မွေးသော “သုဒ္ဓ”လူမျိုးများ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ခတ္တိယတို့သည် လူအများကို စောင့်ရှောက် အုပ်စိုးရခြင်း ဗျာပါရများနေသဖြင့် ကာမဂုဏ်ကို လွတ်လပ်စွာ ခံစားခွင့် မရ၊ ပြဟ္မဏလူမျိုးတို့သည် ဝေဒကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံကြသဖြင့် ကိုယ့်အလုပ်အကိုင်ဖြင့် သင့်တော်အောင် အသက်မွေးလျက် ကာမဂုဏ်ကို လွတ်လပ်စွာ ခံစားခွင့်ရသည်-ဟုလို့ ဝိသဓာတ်နောင် ဣပစ္စည်း သက်၍ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိ၊ သျကို သ၊ သဒ္ဓေဘော်လာ၍ “ဝေဿ”ဟု ပြီးသည်၊ အဂ္ဂညသုတ်ပါဠိတော်၌ ဝေဿနာမည် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ တစ်မျိုး ပြသေး၏။ သုဒ္ဓ၌လည်း သုစဓာတ် အပစ္စည်း၊ စ ကို ဒ၊ ဒ ဒ္ဓေဘော် လာ၍ သုဒ္ဓဟု ပြီးသည်၊ အဂ္ဂညသုတ်ဋီကာ၌ကား “သု-လျင်စွာ + ဒါ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်သို့ရောက်သူ”ဟု တစ်မျိုးဖွင့်သေး၏။ ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်တရား ပျက်ပြား၍ အဒိန္နာဒါနစသော ပါပကဓမ္မ (အကုသိုလ်တရားတို့) ထွန်းကားလာသဖြင့် ကမ္ဘာဦး အသင်္ချေယျ အသက်တမ်းမှ တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်ခဲ့လေရာ ယခုအခါ ၇၅-နှစ်တမ်းမျှ ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရလေတော့သည်။

ဝိဝဋ္ဌဌာယီကပ်။ ။ ဤသို့ အကုသိုလ်တရား တိုးပွားမှုကြောင့် တဖြည်းဖြည်း အသက်တမ်းယုတ်လျော့လေရာ ၁၀-နှစ်တမ်းသို့ရောက်သော အခါ သတ္တန္တရကပ်(လက်နက်ဘေး), ရောဂန္တရကပ်(အနာရောဂါဘေး), ဒုဗ္ဗိက္ခန္တရကပ် (ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးဘေး)တို့တွင် တစ်ခုခုဖြင့် အကြီးအကျယ် ပျက်စီးကြ၍ ကြွင်းကျန်သူတို့ သံဝေဂရသဖြင့် ကုသိုလ်တရားတိုးပွားပြန်ရာ အသက်တမ်းလည်း တဖြည်းဖြည်းတိုးလျက် အချေယူတမ်းတိုင်အောင် တက်ပြန်လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆုတ်ကပ်တက်ကပ် တစ်စုံကို အန္တရကပ်ဟု ခေါ်သည်။ အန္တရကပ် ၆၄-ကပ် ပြည့်သောအခါ ကမ္ဘာဖျက်မိုးရွာ၍ ရှေးနည်း အတိုင်း ပျက်ရပြန်လေသည်။ ဤသို့လျှင် နေ လ နက္ခတ် ပေါ်သည်ကစ၍ ကမ္ဘာဖျက်မိုးရွာသည့်တိုင်အောင် ဖြစ်မြဲတိုင်း တည်နေရာအခါသည် “ဝိဝဋ္ဌဌာယီအသချေယူကပ်” မည်၏။

[ဆောင်] နေ လ နက္ခတ်, လှည့်ပတ်သည့်ခါ, အစပြာ၍, ကမ္ဘာဖျက်မိုး, မရွာဖို့မီး, ဖြစ်မြဲတည်, ဌာယီဝိဝဋ္ဌ။

အာဘဿရာနှင့် သုဘကီဏှာဘုံသက်။ ။ “အာဘဿရာနံ အဋ္ဌကပ္ပာနိ”ဖြင့်အာဘဿရာဗြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၈-ကပ်ရှည် သည်ဟု ဆို၏။ သို့သော် ၈-ကြိမ်မြောက် ရေဖျက်သည့်အခါ အာဘဿရာဘုံ ပါသောကြောင့် အာဘဿရာဘုံသည် မဟာကပ် ၈-ကပ် အတိအကျ တည်နိုင် ခွင့် မရှိချေ။ ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့သည် ကမ္ဘာတည်သည့်အခါ ရှေးဦးစွာတည်၍ ကမ္ဘာပျက်သည့်အခါ နောက်ဆုံးမှ ပျက်ရသောကြောင့် ရေဖျက်သည့်အခါ ပျက်ဆဲဖြစ်သော အသံဋ္ဌယူကပ်၏ နောက်ပိုင်းနှင့် ပျက်သည့်အတိုင်း တည်နေ သော သံဝဋ္ဌဌာယီအသချေယူကပ်အခိုက်မှာ အာဘဿရာဗြဟ္မာ့ဘုံ မရှိချေ။ ကမ္ဘာတည်စ ဝိဝဋ္ဌအသချေယူကပ်၏ အစပိုင်းမှာလည်း မရှိသေး။ ထို့ကြောင့် မဟာကပ် ၈-ကပ်တွင် အသချေယူတစ်ကပ်သာသာ (တစ်ကပ်ခွဲ မရှိတရှိ) ယုတ်လျော့နေသည်။ သို့သော် “အပ္ပကံ ဦနံ ဝါ အဓိကံ ဝါ ဂဏန္တပဝံ န ဟောတိ-နည်းနည်းပါးပါး ယုတ်လျော့ ပိုလွန်သည်မှာ မပြောပလောက်” ဟု ပရိဘာသာ ရှိသောကြောင့် “အာဘဿရာနံ အဋ္ဌကပ္ပာနိ” ဟု မဟာကပ် ၈-ကပ်ဖြင့် အတိအကျ ရေတွက်လေ၏။ “သုဘကီဏှာနံ စတုသဋ္ဌိကပ္ပာနိ”

ဟု သတ်မှတ်မှု၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

-----*-----

တစ်ဘဝ၌ တူမြဲ

ပဋိသန္ဓိဘဝဂ်္ဂ၊ တထာ စဝနမာနသံ၊

ဧကမေဝ တထေဝေက-ဝိသယဉ္ဇေက ဇာတိယံ။

ပဋိသန္ဓိ၊ ပေ၊ ဧကမေဝ။ ။ ဤ၌ ဧကသဒ္ဒါအတွက် “အတူ” ဟူသော အနက်ကို ယူ၍ “ဘူမိတော ဇာတိတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မတော သင်္ခါရတော သမာနမေဝ” ဟုဖွင့်ပြကြ၏။ ဥပမာ-ပဋိသန္ဓေစိတ်က ဘုံအားဖြင့် ကာမဘုံ၊ ဇာတ်အားဖြင့် အဗျာကတဇာတ်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားဖြင့် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ သင်္ခါရအားဖြင့် အသင်္ခါရိကဖြစ်အံ့။ ဘဝင်စုတိစိတ်များလည်း ထို့အတူ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်၍ အဗျာကတဇာတ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ အသင်္ခါရိက ချည်းဖြစ်ရမည်ဟူလို။ [ဤ၌သမ္ပယုတ္တဓမ္မအရ “သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်” စသည်ကို မဖွင့်ဘဲ “ဖဿ စသော စေတသိက်အားလုံးကို” မဏိမဇ္ဈ ဖွင့်၏၊ အဘော်ကျမည် မထင်။]

တစ်နည်း။ ။ ဧကမေဝ၌ အတူဟူသည် “တစ်မျိုးတည်း” ဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့သည် တစ်ဘဝ၌ တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်၏ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူရလျှင် လွယ်လွယ်နှင့် ရှင်း၏။ “ပဋိသန္ဓေစိတ်က မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ်ဖြစ်လျှင် ဘဝင် စုတိစိတ်များလည်း မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ် ချည်း ဖြစ်ရမည်”ဟူလို။

ဧကဝိသယဉ္ဇေ။ ။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ စိတ်တို့သည် တစ်ဘဝ၌ အာရုံချင်းလည်း တူရမည်၊ ဥပမာ-ပဋိသန္ဓေစိတ်က အကြင် ကံအာရုံကို အာရုံပြု၏။ ထိုကံအာရုံကိုပင် ဘဝင် စုတိတို့က ထပ်၍ အာရုံပြုကြရမည်။ ပဋိသန္ဓေစိတ်က အကြင်ရူပါရုံ ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏၊ ထို ရူပါရုံ ကမ္မနိမိတ်ကိုပင် ဘဝင် စုတိတို့က အာရုံပြုရမည်။ ပဋိသန္ဓေစိတ်က အမိဝမ်းရေဟူသော အကြင်ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏၊ ထိုဂတိနိမိတ်ကိုပင် ဘဝင် စုတိတို့က အာရုံပြုရမည်-ဟူလို။

ဝိညာဏဌိတိ၊ သတ္တဝါသ။ ။ စိတ်ဝိညာဏ်တို့၏ တည်ပုံကို “ဝိညာဏဌိတိ” ဟုခေါ်၏။ သတ္တဝါတို့၏ ဘုံဌာနကို “သတ္တာဝါသ”ဟုခေါ်၏။ ဤအရာဝယ် ထိုဝိညာဏဌိတိကို ၇-ပါးနှင့် သတ္တာဝါသ ၉-ပါးကို ပြခွင့်ရှိ၏။ အကျယ်ကို သင်္ဂီတိသုတ် အဋ္ဌကထာမှာရှုပါ။ ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ၌ ပြအပ်သော အချုပ်ကား-

နာနတ္ထကာယ၊ နာနတ္ထသညီ။ ။ နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ အချို့သော ဝိနိပါတိကအသုရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်အားဖြင့် အနိမ့် အမြင့် အပိန် အဝ အမဲ အရွှေ စသောအားဖြင့် ကိုယ် အနေအထားကွဲပြားခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေသညာအားဖြင့်လည်း သုဂတိ အဟိတ် ဒွိတ်ဟိတ် တိဟိတ် အမျိုးမျိုးရှိခြင်းကြောင့် “နာနတ္ထကာယ၊ နာနတ္ထသညီ” တို့မည်၏။

ဒေဝါ စေဝ မနုဿာ စ၊ ဧကစွေ ဝိနိပါတိကာ၊
ဒီဃရဿကိလထူလ-ကာဠသာမာဒိဘေဒတော။
ကာယဿာပိ စ နာနတ္ထာ၊ နာနတ္ထာပိ စ သညယာ၊
နာနတ္ထကာယာ နာနတ္ထ-သညိနော နာမ ဟောန္တိ တေ။

နာနတ္ထကာယ၊ ဧကတ္ထသညီ။ ။ အပါယ်လေးဘုံသားတို့သည် ကိုယ်အားဖြင့် မတူကြ၊ ပဋိသန္ဓေသညာအားဖြင့်ကား ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ချည်းတည်း၊ ပဌမဈာန်ဗြဟ္မာတို့လည်း ကိုယ်အားဖြင့် မတူကြ၊ ပဋိသန္ဓေသညာ အားဖြင့် ပဌမဈာန်ဝိပါက်ချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “နာနတ္ထကာယ၊ ဧကတ္ထသညီ”တို့မည်၏။

သဗ္ဗေ အာပါယိကာ စေဝ၊ ပဌမဇ္ဈာနိကာ တယော၊
နာနတ္ထကာယာ ဧကတ္ထ-သညိနော နာမ ဟောန္တိ တေ။

ဧကတ္ထကာယ၊ နာနတ္ထသညီ။ ။ ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ဗြဟ္မာတို့သည် ကိုယ်အနေအားဖြင့် တူကြ၏။ ပဋိသန္ဓေသညာအားဖြင့်ကား ဒုတိယဈာန် ဝိပါက်နှင့် တတိယဈာန်ဝိပါက်ဟု နှစ်မျိုးကွဲပြား၏။ ထို့ကြောင့် တူသော ကိုယ်ကာယရှိ၍ ပဋိသန္ဓေသညာအားဖြင့် မတူသော “ဧကတ္ထကာယ နာနတ္ထသညီ” ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဧကတ္တကာယ၊ ဧကတ္တသညီ။ ။ ဒုတိယဈာန်မှ အထက်ရူပဗြဟ္မာ တို့သည် မိမိဆိုင်ရာဘုံ၌ ရုပ်ချင်းလည်းတူ၊ ပဋိသန္ဓေသညာချင်းလည်း တူရ ကား တူသောကိုယ်ကာယလည်း ရှိကြ၊ တူသော ပဋိသန္ဓေသညာလည်း ရှိကြ သော “ဧကတ္တကာယ ဧကတ္တသညီ”တို့ မည်၏။

ဒုတိယဇ္ဈာန်ဧကတ္တ-ကာယနာနတ္တသညီနော၊

ဧကတ္တကာယော ဧကတ္တ-သညီနော ဟိ တတော ပရေ။

ဝိညာဏဌိတိ၇-ပါး။ ။ နာနတ္တကာယ နာနတ္တသညီစသော ထို ၄-မျိုး ၌ အောက် အရူပ ၃-ဘုံသားတို့ကို ထည့်လျှင် ဝိညာဏဌိတိ ၇-ပါးဖြစ်၏။

သတ္တာဝါသ ဘုံကိုးဝ။ ။ ထို ၇-ပါး၌ အသညသတ်နှင့် နေဝသညာ နာသညာယတနာဟူသော ဘဝဂ်ကို ထည့်လျှင် သတ္တာဝါသ-သတ္တဝါတို့၏ နေရာ ဘုံကိုးဝ ဖြစ်သည်။

ဝိညာဏဌိတိယော သတ္တ၊ ဟေဋ္ဌာရူပေဟိ တီဟိ တေ၊

ဘဝဂ္ဂါ၊ သညီနော စေဝ၊ သတ္တာဝါသာ နဝေ။ ရိတာ။

-----*-----

ကမ္မစတုက္က

ဇနကံ ဥပတ္တမ္ဘကံ ဥပပိဋကံ ဥပယာတကဉ္စေတိ ကိစ္စဝသေန၊ ဂရုကံ အာသန္တံ အာစိဏ္ဏံ ကဋ္ဌတ္တာကမ္မဉ္စေတိ ပါကဒါနပရိယာယေန၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယံ အဟောသိ ကမ္မဉ္စေတိ ပါကကာလဝသေန စတ္တာရိ ကမ္မာနိ နာမ။

သုတ္တန်နည်း အဘိဓမ္မာနည်း။ ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ဤကမ္မစတုက္ကကို လေးနည်း(လေးစတုက္က) ခွဲခြား၍ ပြတော်မူ၏။ ထိုတွင် ကိစ္စစတုက္က ပါကဒါန ပရိယာယစတုက္က ပါကကာလစတုက္က သုံးမျိုးသည် သုတ္တန်ဒေသနာ၌ လာသောနည်းတည်း၊ ပါကဋ္ဌာနစတုက္ကသာ အဘိဓမ္မာဒေသနာနည်း ဖြစ် သည်။ သုတ္တန်နည်းဟူသည် ပုံသေးကားကျ တထစ်ချ မဟုတ်၊ များသော အားဖြင့် ဖြစ်တတ်သည်ကို စွဲ၍ ဟောပြရသောနည်းတည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း သာလျှင် ကိန်းသေမှတ်ရသော နည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်နည်းဖြင့်

ပြအပ်သော စတုတ္ထသုံးမျိုးဝယ် အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးတို့၌ တိုက်ရိုက်လာသော နည်းအပြင် နောက်ဋီကာ ဆရာများနှင့် ဤကျမ်း၏ အလိုကိုလည်း ပြဆိုလတ္တံ့။

တိကင်္ဂုတ္တရ။ ။ သုတ္တန္တိကပရိယာယေန ဟိ ဧကောဒသကမ္မာနိ ဝိဘတ္တာနိ၊
သေယျထိဒံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇေဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယံ၊
ယဂ္ဂရုကံ ယဗ္ဗဟုလံ ယဒါသန္တံ ကဋ္ဌတ္တာဝါပန ကမ္ပံ၊ ဇနကံ ဥပတ္တမ္ဘကံ
ဥပပိဋ္ဌကံ ဥပယာတကန္တိ-ဒေဝဒူတဝဂ်။

ကိစ္စစတုတ္ထ။ ။ ဇနတိ-ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇနကံ-ဇနကကံ
မည်၏။ ဥပတ္တမ္ဘကံ-ထောက်ပံ့ကူညီတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပတ္တမ္ဘကံ-မည်၏။
ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်၍၊ ပိဋ္ဌေတိ-နှိပ်စက်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပပိဋ္ဌကံ-
မည်၏။ ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်၍၊ ယာတေတိ-သတ်ဖြတ်တတ်၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ ဥပယာတကံ-မည်၏။ . . . ဤ၌ ဖြစ်စေမှု၊ ထောက်ပံ့မှု၊ နှိပ်စက်မှု၊
သတ်ဖြတ်မှုဟူသည် ကံတို့၏ ကိစ္စလုပ်ငန်းတည်း။ ဤသို့ ကိစ္စလုပ်ငန်းအားဖြင့်
ကွဲပြားသော ကံ ၄-ပါးကို “ကိစ္စစတုတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။

ဇနကကံ။ ။ “ဝိပါက်စိတ်စေ၊ ရုပ်တွေတွေကို၊ သန္ဓေပဝတ္တိ၊ ခွင့်ခါရှိသော်၊
မိမိကိုယ်တိုင်၊ ဖြစ်စေနိုင်၊ ခေါ်ပိုင် ဇနကကံ”ဟူသည်နှင့်အညီ ပဋိသန္ဓေအခါ
ပဝတ္တိအခါတို့၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်၊ ကမ္မဇရုပ်၊
ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်များကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ
သည် ဇနကကံတည်း။ ချဲ့ဦးအံ့-ဤဇနကကံသည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ပဋိသန္ဓေ
စိတ် စေတသိက် ကမ္မဇရုပ်များကိုလည်းကောင်း၊ နတ်ဘုံဗိမာန် ငရဲ၌ သင်ဓုန်း
စက်စသော ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်များကိုလည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအခါဝယ်
ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပုဋ္ဌိန်း သန္တိရဏ တဒါရုံ မဟာဝိပါက်စသော နာမ်ဝိပါက်များကို
လည်းကောင်း၊ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ကမ္မဇရုပ်များကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေ၏။
အကုသိုလ်ကံကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌ နဂါး ဂဠုန် ဆင် မြင်းစသည် ဖြစ်ကြရသော်
လည်း ပဝတ္တိအခါ၌ လှပသော အဆင်းနှင့် ဘုံဗိမာန်စသည်တို့ကို ရရှိအောင်
ပဝတ္တိ ကုသိုလ် ဇနကကံက စီမံနိုင်၏။ ကုသိုလ်ကံကြောင့် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ၌
ဖြစ်ရသော်လည်း ပဝတ္တိအခါ မလှမပ အနိဋ္ဌရုပ်တွေဖြစ်အောင် ဝေမာနိက
ပြိတ္တာတို့ကဲ့သို့ နေ့စံရသော်လည်း ည၌၌ ဒုက္ခခံရအောင် ပဝတ္တိအကုသိုလ်

ဇနကကံက စီမံသည်။ ဤဇနကကံများသည် ပဝတ္တိကျိုးပေးရာ၌ ကမ္မပထ
မြောက်-မမြောက် နှစ်မျိုးလုံးပင် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာ၌
ကား ကမ္မပထမြောက်သောကံသာ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆို၏။ သို့သော် ကမ္မပထ
မမြောက်ဘဲ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးသော အရာလည်း နောက်၌ ထင်ရှားလတ်။

**ဥပတ္တမ္ဘကကံ။ ။ “အကျိုးပေးခွင့်၊ အခါသင့်အောင်၊ အခွင့်သင့်ပြန်၊
ကျိုးပေးသန်အောင်၊ ပေးပြန်ပြီးကာ၊ ရှည်မြင့်ကြာဖို့၊ လျော်စွာထောက်မ၊
ကူညီက၊ ဥပတ္တမ္ဘကကံ”** ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ဇနကကံကိုလည်းကောင်း၊
ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်ကိုလည်းကောင်း၊ ထောက်ပံ့ကူညီ
တတ်သော စေတနာသည် ဥပတ္တမ္ဘကကံမည်၏။

အကျိုးပေးခွင့်၊ အခါသင့်အောင်။ ။ မရဏာသန္ဓေအခါ၌ ကုသိုလ်ဇော
စောလျှင် နောက်ဘဝ၌ ကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးခွင့် ရ၏။ အကုသိုလ်ဇော
စောလျှင် နောက်ဘဝ၌ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးခွင့်ရ၏။ မရဏာသန္ဓေ
ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောတို့သည် ကိုယ်တိုင် အကျိုးမပေးဘဲ ရေလာမြောင်းပေး
ဆိုသလို အခြားကံများအခွင့်သာအောင် ထောက်ပံ့သော ဥပတ္တမ္ဘကကံများ
တည်း။ ရိုးရိုး ပဝတ္တိအခါ၌လည်း ကုသိုလ်များစွာပြုနေလျှင် ထိုကုသိုလ်တွေက
ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ရှေးရှေးကုသိုလ်များ အကျိုးပေးခွင့် ရကြ၏။ အကုသိုလ်
များစွာ ပြုနေလျှင်လည်း ထိုအကုသိုလ်ကံတွေက အခွင့်သာအောင် ထောက်ပံ့မှု
ကြောင့် ရှေးရှေးက အကုသိုလ်ကံတွေ အကျိုးပေးခွင့် ရပြန်သည်။

အခွင့်သင့်ပြန်၊ ကျိုးပေးသန်အောင်။ ။ ဇနကကံတို့ အကျိုးပေးဖို့
အခွင့်သာနေလျှင် အကျိုးပေးထက်သန်အောင်လည်း ထောက်ပံ့၏။ ဘုရား
အလောင်းတော်တို့ ပဋိသန္ဓေနေရာ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုပေးမည့် ဇနကကံ
တစ်ပါးပါးကို အားရှိအောင်(အကျိုးပေးထက်သန်အောင်) များစွာသော
ပါရမီကုသိုလ်တွေက ဝိုင်းဝန်းထောက်ပံ့ကြ၏။ ယခုလောကဝယ် ပြစ်ချက်
များစွာ ရှိဖူးသည့် အပြစ်တစ်ခုထင်ရှားလာသောအခါ ထိုရှေးက အပြစ်များ၏
ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ်ကို ခံရ၏။ ဤပြုအပ်ခဲ့သော
ထောက်ပံ့မှုများသည် ဇနကကံကို ထောက်ပံ့သော ဥပတ္တမ္ဘကကံများတည်း။

ပေးပြန်ပြီးကာ၊ ရှည်မြင့်ကြာဖို့။ ။ ဇနကကံ စီမံထားအပ်သော အကျိုး
ဝိပါက်အစဉ်ကို (ဣဌ အနိဌဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားများကို)
ကြာရှည်စွာ တည်တံ့နိုင်အောင် ထောက်ပံ့၏။ ကုသိုလ်ဇနကကံ၏အစွမ်း
ကြောင့် လူ့ဘဝ နတ်ဘဝကို ရရှိလေရာ၊ ထိုလူနတ်အဖြစ်၌ တာရှည်စွာ
တည်နိုင်အောင် ကုသိုလ် ဥပတ္တမ္မကံက ဘေးရန်အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်၏။
အသက်ရှည်ရာ ရှည်ကြောင်း ဆေးကောင်းများ ရရှိအောင် ထောက်ပံ့၏။
အကုသိုလ် ဇနကကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ခွေးဘဝကို ရှိလေရာ ထိုခွေးဘဝ၌
ပိန်ပိန်ချဲ့ချဲ့ ချိန်နဲ့ဖြင့် တာရှည်အောင် အကုသိုလ် ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့
၏။ ဤကား ဇနကကံ၏ အကျိုးဝိပါက် အစဉ်ကို အခွန်ရှည်စွာတည်အောင်
ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့ပုံတည်း။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ကုသိုလ်
ဇနကကံကို ကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့ပုံနှင့် အကုသိုလ်ဇနကကံကို
အကုသိုလ် ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့ပုံသာ လာ၏။

ဆန့်ကျင်ဘက်ဥပတ္တမ္မကံ။ ။ သို့သော် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ကုသိုလ်
ဇနကကံကို အကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့ပုံ၊ အကုသိုလ်ဇနကကံကို
ကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့ပုံလည်း ရှိကောင်းသည်သာ။ ယခုကာလ
နိုင်ငံကြီးများ၌ လက်နက်အင်အား ကုသိုလ်စွမ်းပကာကြောင့် ရှေးကုသိုလ်
ဇနကကံများ အခွင့်သာလျက် အကျိုးပေး ထက်မြက်နေကြခြင်းသည် ကုသိုလ်
ဇနကကံနှင့် ထိုက်၏ အကျိုးဝိပါက်ကို အကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကံက ထောက်ပံ့မှု
ပင်တည်း မကောင်းမှုဒုစရိုက်ဖြင့် ကြီးပွားနေသူများကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ယခင်ပြ
အပ်ခဲ့သော ခွေးကလေး၌ အန္တရာယ်ကင်းအောင် အစားအသောက်
ဝဝစားရအောင် ရှေးကုသိုလ်ကံများက ထောက်ပံ့ထားသဖြင့် အကုသိုလ်
ဇနကကံ၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ခွေးဘဝသည် ကြာရှည်စွာ တည်တံ့နေ
လေသည်။ [ဤဥပတ္တမ္မကံ အရာ၌ ကမ္မပထမြောက်သည်ဖြစ်စေ မမြောက်သည်
ဖြစ်စေ၊ အိပ်မက်ထဲ၌ဖြစ်သော စေတနာ၊ ပဉ္စဒါရိကစေတနာများပင် ဥပတ္တမ္မကံ
သတ္တိ ရှိကြလေသည်။]

ဥပပိဋကကံ။ ။ “အကျိုးပေးခွင့်၊ မရလင့်အောင်၊ ရသင့်လေပြန်၊ ကျိုးမ
သန်အောင်၊ ရပြန်အကျိုး၊ မဖွံ့ဖြိုးဖို့၊ အမျိုးမျိုးက၊ နှိပ်စက်လှ၊ ဥပပိဋကကံ”

ဟူသည်နှင့်အညီ အခြားသောကံကိုလည်းကောင်း၊ ကံ၏ဝိပါက်အစဉ်ကိုလည်းကောင်း နှောင့်ယှက်နှိပ်စက်တတ်သောကံသည် ဥပပိဋကကံမည်၏။

အကျိုးပေးခွင့်၊ မရလင့်အောင်။ ။ ကျမ်းဦးအစ၌ ပဏာမကုသိုလ်စေတနာသည် အခြားအကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့် မရအောင် ကာကွယ်နှိပ်စက်၏။ ယခုကာလ၌ ဆရာမိဘကို ပြစ်မှားမှု သူတော်သူမြတ်ကို ပြစ်မှားမှုကံသည် ရှေးက ကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် တားမြစ်နှိပ်စက်၏။

ရသင့်လေပြန်၊ ကျိုးမသန်အောင်။ ။ အခြားကံကို အကျိုးပေးခွင့်ရနေပြန်လျှင် အကျိုးပေး မထက်သန်အောင် နှိပ်စက်တတ်သော အရာလည်း ရှိ၏။ ပင်ကိုက မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါစုံ လူ့ဘဝကို ပေးနိုင်သောသတ္တိ ရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ကံ၏ နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် စက္ခုပသာဒ မပါဘဲ ဇစ္စန္ဒအကျိုးကိုသာ ပေးရခြင်း၊ အဇာတသတ်မင်း၏ ခမည်းတော်သတ်မှု အကုသိုလ်ကံသည် အဝီစိတိုင်အောင် အကျိုးပေးနိုင်သော်လည်း ဘုရားရှင်နှင့် ဘုရားသာသနာတော်ကို ကြည်ညိုသောကုသိုလ်ကံတွေက နှောင့်ယှက်နှိပ်စက်မှုကြောင့် အဝီစိ၏ အခြံအရံဖြစ်သော ဥဿဒဇရဲငယ်၌သာ အကျိုးပေးခြင်းမျိုးတည်း။

ရပြန်အကျိုး၊ မဖွံ့ဖြိုးဖို့။ ။ ပေါက်ပြီးသောသစ်ပင်ကို ဓားစသည်တို့ဖြင့် နှိပ်စက်သောအခါ ကြာရှည်စွာ မစည်ပင်နိုင်သကဲ့သို့ ကံတစ်ပါးက ပေးအပ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို မစည်ပင်အောင် ကြာရှည်စွာ မတည်နိုင်အောင် နှိပ်စက်သော အရာလည်းရှိ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ကုသိုလ်ဇနကကံအစွမ်းကြောင့် လူ့ခန္ဓာကို ရပြီးသော်လည်း ပဝတ္ထိအခါဝယ် အကုသိုလ်ကံ၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် ရောဂါထူပြောခြင်း၊ ဆွေမျိုး ဂုဏ်သိရ စည်းစိမ် ရာထူးများပျက်ပြား၍ စိတ်စက်မကြည်သာခြင်းသည် ကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးကို အကုသိုလ်ကံက နှိပ်စက်ခြင်းပင်တည်း။

အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို ကုသိုလ်ကံက နှိပ်စက်ပုံမှာ ကျမ်းစာတို့၌ အထင်အရှား မလာချေ။ “အကုသိုလ်ကံကြောင့် ခွေး၊ နဂါး၊ ဂဠုန်စသည်ဖြစ်ရသော ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အကုသိုလ်ကံ အလိုကျအောင် ဆင်းရဲသင့်သမျှ မဆင်းရဲရဘဲ အစားအသောက် စသည်ကို ရရှိအောင် စီမံတတ်သော ကုသိုလ်ကံသည် (အကုသိုလ်နှင့် အလိုမတုံ့ အရွဲ့တိုက်အကျိုးပေးသော

ကြောင့်) အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို နှိပ်စက်ရာကျသည်” ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏။ သို့သော် နှိပ်စက်ပုံ မထင်ရှားသဖြင့် ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်သည်။ ဤသို့ အကုသိုလ်ဆိုင်ရာကို ကုသိုလ်ကံက နှိပ်စက်ပုံ၊ ကုသိုလ်ဆိုင်ရာကို အကုသိုလ်ကံက နှိပ်စက်ပုံသာလျှင် ကျမ်းဂန်တို့၌ တိုက်ရိုက်လာ၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို အကုသိုလ်ကပင် ထပ်မံ နှိပ်စက်သောအရာလည်း ရှိပြန်သည်သာ။ ဥပမာ- အကုသိုလ်ကကြောင့် ခွေးခန္ဓာဝယ် အစာငတ်၍ ခွေးပိန် ခွေးနာဖြစ်အောင် အကုသိုလ်ကတစ်မျိုးက နှိပ်စက်ပုံမျိုးကဲ့သို့တည်း။

ဥပယာတကကံ။ ။ “နှိပ်စက်ရုံတွင်၊ မကချင်ဘဲ၊ ယခင်ထက်တိုး၊ ကံအကျိုးကို၊ ပယ်ချိုးနှိပ်ချ၊ သတ်ဖြတ်က၊ ဥပယာတကကံ” ဟူသော ဆောင်ပုဒ်အတိုင်း ဥပပိဋကကံကဲ့သို့ နှိပ်စက်ရုံတွင် မကဘဲ ကံကိုလည်းကောင်း၊ ကံတစ်ပါး၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း ဥပယာတကကံက သတ်ဖြတ်၏။ ဥပပိဋကကံက ကံကို နှိပ်စက်ရာ၌ ယခုလတ်တလော အကျိုးမပေးရုံသာ နှိပ်စက်၏၊ နောင်ခါလုံးလုံး အကျိုးမပေးအောင် မတတ်နိုင်၊ ဥပယာတကကံကား နောင်ခါ လုံးလုံး အကျိုး မပေးအောင် တစ်ခါတည်း သတ်ဖြတ်လိုက်၏။ ဥပပိဋကကံက ကံတစ်ပါး၏ အကျိုးကို နှိပ်စက်ရာ၌ ချိနဲ့ပိန်ချိုး လူလုံးမလှ ရောဂါထူပြောရုံမျှသာ နှိပ်စက်၏။ တစ်ခါတည်းသေအောင် မသတ်နိုင်၊ ဥပယာတကကံကား တစ်ခါတည်း သေအောင် သတ်ဖြတ်နိုင်သည်။

ထိုတွင် အင်္ဂုလိမာလ၏ ဓားပြအဖြစ်တုန်းက ပြုအပ်ခဲ့သော အကုသိုလ်သည် မဂ်စေတနာဟူသော ကုသိုလ်ကံကြီး၏ ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်မှုကြောင့် နောက်နောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးခွင့် မရတော့ဘဲ လုံးဝပျက်စီးရခြင်း၊ အရှင်ဒေဝဒတ်၏ မဟဂ္ဂုတ်စွာန် ကုသိုလ်ကံ စေတနာတွေသည် အဇာတသတ်ကို သွေးဆောင် ဖြားယောင်းသည်မှစ၍ ဖြစ်ပွားသော အကုသိုလ်ကံ၏ သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် နလံထူခွင့်မရဘဲ လုံးဝပျက်စီးရခြင်းများသည် ကံတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်တတ်သော ဥပယာတကကံ၏ အစွမ်းပင်တည်း။

ဆက်ဦးအံ့-ကံတစ်ပါး၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို သတ်ဖြတ်ရာ၌ ၁-သတ်ရုံသာ သတ်သောအရာ၊ ၂-သတ်ပြီးနောက် အခြားသော ဇနကကံကို အကျိုး

ပေးခွင့် ပြုသောအရာ၊ ၃-သတ်ပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဆက်လက် ပေးသောအရာဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဓမ္မပဒ၌လာသော စက္ခုပါလထေရ်ဝတ္ထုဝယ် ဆေးဆရာဘဝတုန်းက ပြုအပ်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံ ၏ သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် ကုသိုလ်ဇနကကံက စီမံထားအပ်သော စက္ခုပါသာဒ ကမ္မဇရုပ်၏ ပျက်စီးခြင်း၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ ရှေးကအမိကို သတ်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ခိုးသားငါးရာ၏လက်ချက်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်း တို့မှာ ကံတစ်ပါးအကျိုးကို သတ်ရုံသာသတ်၍ နောက်ထပ်အကျိုးမဆက် သော ဥပယာတကကံများ လက်ချက်ပေတည်း။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ရှေးက ဘုရားရင်ပြင်တော်မှာ ဖိနပ်စီးခဲ့ဖူးသော အကုသိုလ် ဥပယာတကကံ၏ လက်ချက်ကြောင့် ခြေဖဝါးကို ဓားခွဲခံရပြီး နောက်၊ အခြားသော ကုသိုလ်ဇနကကံအတွက် စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏။ (ဝတ္ထုအကျယ်ကို သုတ်သီလက္ခန္ဓံ သာမညဖလသုတ်မှာရှုပါ။) သာမာဝတီ အမျိုးရှိသော မောင်းမတို့သည် ရှေးက အကုသိုလ် ဥပယာတကကံ ကြောင့် မီးလောင်ခံ၍ အသက်ဆုံးပြီးနောက်၊ ကုသိုလ်ဇနကကံအတွက် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်တို့ကို တက်ရောက်ကြရသည်။ (ဝတ္ထုအကျယ်ကို ဓမ္မပဒ အပ္ပမာဒဝဂ်မှာရှု။) ဤသို့လျှင် မိမိက သတ်ရုံသာသတ်၍ အခြားသောဇနကကံ အား အခွင့်ပြုသော ဥပယာတကကံမျိုးလည်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် **“ဇနကံ ကမ္မန္တရဿ ဝိပါကံ အနုပစ္စိန္နိတွာ ဝိပါကံ ဇနေတိ၊ ဥပယာတကံ ဥပစ္ဆေဒက ပုဗ္ဗကန္တိ”** ဟူသော ဋီကာကျော်စကားသည် ဤအဓိပ္ပာယ်သွားနှင့် မလျော်၊ ဋီကာကျော်အလိုကား “ဇနကကံသည် ကံတစ်ပါး၏ အကျိုးကို မပယ်ဖြတ်ဘဲ အကျိုးပေး၏၊ ဥပယာတကကံကား ကံတစ်ပါး၏အကျိုးကို ရှေးဦးစွာ ဖြတ်တောက်ပြီးမှ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆက်လက်၍ ပေးသည်” ဟုလို၊ ဤပြခဲ့သော ဝတ္ထုများ၌ ကံတစ်ပါးအကျိုးကို ဖြစ်တောက်ရုံသာ ဖြတ်တောက်၏။ မိမိ ကိုယ်တိုင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆက်လက်၍ မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော် စကားသည် ပြအပ်ခဲ့သောဝတ္ထုသွားတို့နှင့် မလျော်၊ သို့သော် နောက်၌ ပြလတ္တံ့သော ဝတ္ထုများနှင့်ကား လျော်လိမ့်မည်။

ဒုဿီမာရ်နတ်ခေါ် မာရ်နတ်တစ်ယောက်သည် ကဿပဘုရားရှင်၏

လက်ျာတော်ရံ အဂ္ဂသာဝက အရှင်မြတ်၏ ဦးခေါင်တော်ကို ကျောက်ခဲဖြင့် ပေါက်၏။ နန္ဒမည်သော နတ်ဘီလူးတစ်ယောက်လည်း အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရိတ်ပြီးခါစ ဦးခေါင်းပြောင်ပြောင်ကို လက်ဖြင့် ခေါက်၏။ ကလာဗုမင်းသည် အလောင်းတော် ခန္တိဝါဒီရှင်ရသေ့ကို သေကြေအောင် နှိပ်စက်၏။ ထိုနတ်များ နှင့် မင်းတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်ကို ထိုအကုသိုလ်ကံက သတ်ဖြတ်၍ ထိုအကုသိုလ်ကံ ကြောင့်ပင် အဝီစိငရဲ၌ ပဋိသန္ဓေ နေရပြန်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပယာတကံ ကမ္မန္တရဿ ဝိပါကံ သဗ္ဗသော ဥပစ္ဆိန္နိတွာ အညဿ ဩကာသံ ဒေတိ၊ န ပန သယံ ဝိပါကနိဗ္ဗတ္တကံ” ဟူသော ဋီကာကျော်လာ အပရေဆရာတို့ဝါဒလည်း ဤဝတ္ထုသွားနှင့် မလျော်၊ အပရေဝါဒအလိုမှာ “ဥပယာတကံသည် ကံတစ်ပါး၏ အကျိုးဝိပါကံကို အကုန်အစင် ဖြတ်တောက်၍ တစ်ပါးသော ကံအား အကျိုးပေးဖို့ရာ အခွင့်ပေး၏။ မိမိကိုယ်တိုင်ကား အကျိုးဝိပါကံကို မဖြစ်စေနိုင်” ဟူလို၊ ဤပြခဲ့ သောဝတ္ထုများ၌ကား ဥပယာတကံကိုယ်တိုင်ပင် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဆက်လက်ပေး၏။ ထို့ကြောင့် အပရေဝါဒသည် ဤဝတ္ထု များနှင့် မလျော်၊ သို့သော် ဗိမ္ဗိသာရမင်း သာမာဝတီဝတ္ထုတို့နှင့်ကား လျော်ပေ သည်။

ထို့ပြင်-ကုသိုလ်ဇနကံ၏အကျိုးကို အားရှိသောကုသိုလ်တစ်မျိုးက သတ်သော အရာလည်းရှိ၏။ ရှေးတုန်းက ဈာန်ရပြီးရဟန်းတော် ၃-ပါးသည် စုတေခါနီး၌ နိကန္တိတဏှာ(ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဖူးသော နေရာဌာနကို တပ်မက်မှု တဏှာ)၏ အစွမ်းကြောင့် ဈာန်ကွယ်ပသဖြင့် စာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံ ဂန္ဓဗ္ဗနတ် မျိုး၌ မဟာကုသိုလ်အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ကြ၏။ ထို့နောက် နှစ်ယောက်သော နတ်သားတို့မှာ ရှေးတုန်းက ဈာန်ကို တစ်ဖန်ရပြန်သဖြင့် ထိုမဟာကုသိုလ် အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိပါကံအစဉ်ကို (နတ်ဘဝကို) ထိုဈာန်က ဖြတ်တောက် ၍ ဗြဟ္မဒုပြည်သို့ တက်ရောက်ကြရလေသည်။ (ဝတ္ထုအကျယ်ကို သုတ်မဟာဝဂ္ဂ သက္ကပဉ္စသုတ်မှာ ရှုပါ။) အကုသိုလ်ဇနကံ၏အကျိုးကို အကုသိုလ်တစ်မျိုးက သတ်ဖြတ်သော အရာလည်း ရှိ၏။ ဥပမာ-အကုသိုလ် အတွက် ခွေးဖြစ်ရသောဝိပါကံအစဉ်ဝယ် ကြီးလေးသော အကုသိုလ်ကံက ထပ်မံ၍ အကျိုးပေးခွင့် ကြုံလာလျှင် ရိုက်နှက် သတ်ပုတ်ချက်ကြောင့်

အသက်ဆုံးရပုံမျိုးတည်း။ ခွေးဘဝ၌ လိန်ပြန်သည့်အခါ အကုသိုလ် ဇနကကံ ကြောင့်ဖြစ်သော ဘာဝရပ်၏ အကုသိုလ် ဥပယာတကကံကြောင့် ကွယ် ပျောက်ရကြောင်းကို “ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဥဘိန္နံ ဥပ္ပတ္တိံ ဝိနာသော စ အကုသလ ကမ္မေနေဝ” ဟု အာရတ္ထဋီကာ ဆိုသည်။

ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးတို့၌ ကုသိုလ်အရာမမှာ ဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ်အရာမှာ ဖြစ်စေ ဇနကကံနှင့် ဥပတ္တမ္ဘကကံက တစ်ဖက်၊ ဥပပိဋက ကံနှင့် ဥပယာတကကံက တစ်ဖက် ခွဲခြားလျက် ပြသော်လည်း နောက်နောက် ဋီကာတို့၌ ဖြစ်ထိုက်သမျှ ရောနှော၍ ပြလေ့ရှိသောကြောင့် ရောနှော၍ ပြလိုက်ပါသည်။

-----*-----

ပါကဒါနပရိယာယစတုက္က

ဂရုကကံ။ ။ ဂရံ-ကြီးလေးသောအကျိုးကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂရုကံ-ဂရုကမည်၏။ တစ်နည်း-ဂရုကသဒ္ဒါသည် ကြီးကြီး လေးလေးဟူသော အနက်ကိုဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ ကုသိုလ် အရာ၌ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးမားသော မဟဂ္ဂုတ်ကံနှင့် အကုသိုလ်အရာဝယ် အပြစ်ကြီးမားသော အာနန္တရိကကံများတည်း။ [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကိုလည်း (အဋ္ဌကထာ ရှေးဋီကာတို့၌ မပြစေကာမူ) ယခုကာလ၌ ဂရုကံတွင် သွင်းယူကြ၏။ ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးမည့် ကံများကိုသာ ပြသောအရာဖြစ်၍ မဂ်စေတနာများ ကို ဂရုကကံ၌ မသွင်းထိုက်။]

ဆက်ဦးအံ့-ဂရုကကံဟူသည် ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် ကြီးလေးသော ကံတည်း။ တစ်ပါးသောကံက လွှမ်းမိုးနိုင်-မလွှမ်းမိုးနိုင်မှုမှာ ဤဂရုကသဘော နှင့် မဆိုင်၊ ထို့ကြောင့် အာနန္တရိယကံ နှစ်ပါး သုံးပါး ပြုမိရာ၌ ကံတစ်ခုက လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးခြင်း၊ မဟဂ္ဂုတ်စာန် နှစ်ပါးသုံးပါးစသည် ရရာ၌ အထက်အထက်စာန်က လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးခြင်းတို့ကြောင့် အကျိုးမပေး ရသော ကံများ၌ ဂရုကနာမည် မပျက်၊ ပင်ကိုအားဖြင့် ကြီးလေးသော ကံများဖြစ်၍ ဂရုကကံအမည် ရပြေ ရသည်သာ။

အာနန္တရိယကံများ။ ။ “အနန္တရေ-စုတိ၏အခြားမဲ့အကျိုး၌၊ နိယုတ္တံ-ယှဉ်သောကံတည်း” ဟူသည်နှင့်အညီ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးလေ့ရှိသောကံသည် အာနန္တရိယကံမည်၏။ အာနန္တရိယကံ နှစ်ပါးသုံးပါးစသည် ပြုရာ၌ အားကြီးသော ကံတစ်ပါးသာ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးသော်လည်း မိမိတို့ ပြုရမည့်ကိစ္စကို ထိုကံက ပြုသွားသဖြင့် ထိုအားကြီးသော ကံကို ပင် အားသေးသော ကံတို့က ထောက်ပံ့ကူညီကြရသည်။ ထိုသို့ ထောက်ပံ့ရသေးသည့်အတွက် မိမိတို့လည်း အာနန္တရိယသဘော သက်ရောက်တော့သည်။ (အနုဋီကာ နိက္ခေပကဏ္ဍ) အာနန္တရိယကံကား မာတုဃာတက စသော အားဖြင့် ငါးပါး ရှိ၏။ ထိုတွင် . . .

မာတုပိတုဃာတကကံ။ ။ အမိကိုသတ်ကြောင်း စေတနာ၊ အဘကိုသတ်ကြောင်း စေတနာ။ . . အမိ အဘမှန်းသိသိ-မသိသိ၊ သေစေလို၍ သတ်လျှင် ကံကြီးထိုက်၏။ အမိတို့က တိရစ္ဆာန်ဖြစ်လျှင်၊ သို့မဟုတ် မိမိက တိရစ္ဆာန်ဖြစ်လျှင် အာနန္တရိယကံ မထိုက်သော်လည်း အာနန္တရိယကံလောက်နီးနီး အပြစ်ကြီးလှ၏။ အခြားသူကို သေစေလို၍ သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ရာ၌ မိဘကို မတော်တဆ ထိမှန်၍ သေလျှင်လည်း ဤမာတုဃာတက ပိတုဃာတကကံ ထိုက်သည်ဟု တတိယ ပါရာဇိကဋ္ဌကထာ စသည်မှာ ဆိုသည်။

အရဟန္တဃာတကကံ။ ။ ရဟန္တာကို သတ်ကြောင်းစေတနာ။ [ရဟန္တာ မဖြစ်ခင် သတ်၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ သေရာ၌လည်း ထိုဘဝ ဇိဝိတိန္ဒြေအစဉ်ကို လျက်စွာချသည် မည်သောကြောင့် အရဟန္တဃာတကပင်တည်း။]

လောဟိတတုပ္ပာဒကကံ။ ။ ဘုရားရှင်၌ သွေးကို ဖြစ်စေသောစေတနာ၊ အရှင်ဒေဝဒတ်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ခြေ၌ စင်္ကြံကြွနေတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို ယန္တရားဆင်၍ ကျောက်တုံးကြီးဖြင့် ဖိသတ်လေရာ၊ ကျောက်တုံးကျ အလာတွင် တောင်ထွတ်နှစ်ခုတို့၏ ခံထားမှုကြောင့် ကျောက်တုံးဖြင့် မဖိမိဘဲ၊ ထိုကျောက်တုံးမှ ဆတ်၍ ကွာကျသောကျောက်ခဲဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ခြေမတော်ကို ခိုက်မိမှုကြောင့် သွေးခြေဥအောင် ပြုမှုတည်း။ ဤသွေးခြေဥအောင် ပြုမှုသည် သေစေလိုသော စေတနာဖြင့် ပြုသောကြောင့် ပါဏာတိပါတကမ္မပထ မမြောက်သော်လည်း “မရဏာဓိပ္ပာယေ ပန သတိ အတ္တသိဒ္ဓိ

တဒဘာဝေသု ပါဏာတိပါတာ ဗျာပါဒါစ ဟောန္တိ” ဟူသော အနုဋီကာအလို ဗျာပါဒကမ္မပထ မြောက်သည်သည်ဟု ဆိုသင့်၏။

သံဃဘေဒကကံ။ ။ သံဃာအချင်းချင်း သင်းခွဲကြောင်း စေတနာ၊ သိမ် တစ်ခုတည်း၌ ရဟန်းသံဃာအချင်းချင်း အတူတကွ ကံမပြုဘဲ၊ သူ့ဘက် ငါ့ဘက် နှစ်ဖက်ခွဲ၍ တစ်ပြိုင်နက်ကံပြုအောင် အားထုတ်စီမံ၍ အထမြောက် လျှင် ထိုကဲ့သို့ ကွဲပြားအောင် ကြံဆောင် စီမံသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဤသံဃဘေဒက ကံထိုက်၏။ တစ်သိမ်တည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း တစ်ဖက်ပြီးမှ တစ်ဖက်က ကံပြုခြင်း၊ ကံဒွါရ ကွဲပြားခြင်းစသည်တို့မှာ ဤသံဃာဘေဒကကံနှင့် မဆိုင်။ တစ်သိမ်းတည်း၌ ကံကြီးကံငယ် ခွဲခြား၍ တစ်ပြိုင်နက်ကံပြုမှ သံဃဘေဒကကံ ဖြစ်သောကြောင့် လူသာမဏေတို့မှာ သံဃဘေဒကကံ ထိုက်ဖို့ရန်အချက် မရှိ၊ သို့သော် ရပ်ရွာ နယ်ပယ်၌ သံဃာတော် အချင်းချင်း ကွဲပြားအောင် ကြံဆောင်အားထုတ်သူတို့မှာ သူတို့အတွက် ဆိုင်ရာဝယ် အကုသိုလ် တိုးပွား ရသောကြောင့် သံဃဘေဒက ကံလောက် နီးနီး ပြစ်ကြီးမား၏။

အာနန္တရိယသတ္တိကွဲပုံ။ ။ ဤအာနန္တရိယကံ ငါးပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို ပြုမိလျှင် သေသည့်အခြားမဲ့၌ အဝီစိကျ၏။ အဇာတသတ်မင်းသည် ပိတုဃာ တကကံ ထိုက်သောကြောင့် အဝီစိငရဲ၏။ အခြံအရံ ဥဿဒငရဲ၌ ကျရောက် သော်လည်း အဝီစိတွင် အပါအဝင်ဖြစ်၏။ ဤကံ ၅-ပါးတွင် သံဃဘေဒက ကံသည် အပြစ်အကြီးဆုံးတည်း။ အဝီစိ၌ အာယုကပ်လုံး (အဝီစိငရဲဘုံသက်နှင့် အညီအမျှ) ခံရသော ကပ္ပဋ္ဌိတိယကံတည်း။ ကြွင်းကံလေးပါးမှာ ကပ္ပဋ္ဌိတိယဟု အဆိုမရှိ၊ ထိုက်သင့်သမျှခံကြရမည်။ ထို့ကြောင့် ကံ ၅-ပါးလုံး ပြုမိလျှင် အခြား သော ၄-ပါးကို လွှမ်းမိုး၍ သံဃဘေဒက ကံကသာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။ အခြားကံများအတွက် အဝီစိ၌ ဖြစ်ဖွယ်မလို၊ သို့သော် နောင်အခွင့်သင့်ရာ ဘဝ၌ ပဝတ္တိအကျိုးကိုကား လွတ်ဦးမည်မဟုတ်။ ရှေ့ကံ ၄-ပါးလုံးပြုမိလျှင် လောဟိတုပ္ပါဒကံ အကျိုးပေး၏။ ရှေ့ကံ ၃-ပါးလုံးပြုမိလျှင် အရဟန္တဃာတက ကံ အကျိုးပေး၏။ ရှေ့ကံ ၂-ပါးလုံး ပြုမိလျှင် မိဘနှစ်ဦး သီလရှိခြင်း-မရှိခြင်း တန်းတူပါမူ အဓိက ကျေးဇူးသာ၍ များသောကြောင့် မာတုဃာတကကံက အကျိုးပေး၏။ သီလလည်း အဓိက သာနေပါမူ ပြောဆိုရန် မရှိပြီ။ အဘက

အမိထက် သီလသိက္ခာ သာလွန်နေပါမူ ပိတုဃာတကကံက အကျိုးပေး၏။

အာသန္နကံ။ ။ “အာသန္ဓေ အနုဿရိတံ အာသန္ဓံ၊ အာသန္ဓေ ဝါ ကတံ အာသန္ဓ၊ သေခါနီးကာလ၌ (မရဏာသန္ဓဇောဝီထိသို့ မရောက်ခင်) အောက်မေ့အပ်၊ ပြုအပ်သောကံသည် “အာသန္နကံ”မည်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-အချို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများကို မသေမီ အတော်ဝေးသော ရှေးအဖို့က ပြုထား ပြီးနောက် ထပ်ကာထပ်ကာ သတိမရဘဲ၊ သေခါနီးမှ သတိရ၏။ ထိုကံသည် “အာသန္ဓေ-သေခါနီး၌၊ အနုဿရိတံ-အောက်မေ့အပ်၏” ဟူသော ဝစနတ် အရ အာသန္နကံမည်၏။ အချို့ကံများကိုကား တရားနာခြင်း၊ ပန်းဆီမီး ပူဇော် ခြင်း၊ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် သတ်ပုတ်ခြင်း စသည်ဖြင့် သေခါနီးမှ ပြုအပ်၏။ ထိုကံမျိုး၏ အာသန္နကံ အမည်ရကြောင်းမှာ ပြောဖွယ်ရာ မရှိပြီ။

အာစိဏ္ဏကံ။ ။ “အာစိယတေ ဝဇ္ဇာပီယတေ-တိုးပွားစေအပ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ အာစိဏ္ဏံ-အာစိဏ္ဏမည်၏”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အကုသိုလ်အရာ၌ သူ့အသက် သတ်၍လည်းကောင်း၊ သူ့ဥစ္စာခိုး၍လည်းကောင်း အမြဲ အသက် မွေးမှု၊ ကုသိုလ်အရာ၌ အမြဲ ဒါနမှု သီလစောင့်မှု ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှု စာပို့ချမှု စသည်ဖြင့် အမြဲမပြတ် လေ့ကျက်အပ် တိုးပွားစေအပ်သောကံမျိုးသည် အာစိဏ္ဏကံမည်၏။ အကုသိုလ်တစ်ခုခုကို ပြုမိပြီးနောက် ခဏခဏသတိရ၍ နောင်တတစ်ဖန်ပူပန်ခြင်းဟူသော ဝိပဋ္ဌိသာရ ကုက္ကုစ္စနှင့် နှလုံးမသာယာမှု ဒေါမနဿတို့ ထပ်ကာထပ်ကာ တိုးပွားနေပြန်လျှင် ထိုတစ်ကြိမ်တစ်ခါ ပြုမိသော အကုသိုလ်သည်ပင် အာစိဏ္ဏကံ ဖြစ်ပြန်၏။ ကုသိုလ်တစ်ခုခုကို အာရပီးရ ပြုပြီးနောက် ထိုကုသိုလ်ကို မကြာမကြာ သတိရ၍ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ သောမနဿ ဖြစ်နေပါမူ ထိုတစ်ကြိမ်တစ်ခါ ကုသိုလ်သည်ပင် အာစိဏ္ဏကံ မည်ပြန်သည်။

အာသန္နကံ အာစိဏ္ဏကံ နှစ်မျိုးတွင် (ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုး ပေးမှုကို မငဲ့ဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်းဆိုလျှင်) အာသန္နကံထက် အာစိဏ္ဏကံက အားကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ “ယဗ္ဗဟုလံ ယဒါသန္ဓံ”ဟု အာသန္ဓံကံကို နောက်ထားပေသည်။ [ယဗ္ဗဟုလံ ဟူသည် အာစိဏ္ဏကံမျိုးပင်တည်း။ သို့သော် အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံမှာ ယဗ္ဗဟုလံနှင့်

အာစိဏ္ဏကံတို့ တစ်ထပ်တည်း မတူတတ်ချေ။ ရှေးတုန်းက အားရပါးရ တစ်ကြိမ် တစ်ခါ ပြုပြီး၍ သေခါနီးမှ အောက်မေ့အပ်သော အာသန္နကံမျိုးကိုပင် ယဗ္ဗဟုလ ကံ၌ သွင်းထားလေသည်။]

အာသန္နကံအကျိုးပေးပုံ။ ။ ဤသို့လျှင် (သင်္ဂြိုဟ်စာသွားအတိုင်း) ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် အာသန္နကံထက် အာစိဏ္ဏကံက အားရှိသော်လည်း အခြားမဲ့ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာဝယ် မရဏာသန္ဓေဇာတိထိနှင့် နီးကပ်နေသော အာသန္နကံသာလျှင် သာလွန်၍ အရေးပါ အရာရောက်၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့-မရဏာသန္ဓေဇာတိ ကံ ကမ္မနိမိတ်တစ်ပါးပါးသည် ပဋိသန္ဓေအကျိုးပေးမည့်ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာမြဲဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထင်စေနိုင်သောကံသည် အမှန်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရတော့မည်။ ထိုကဲ့သို့ မရဏာသန္ဓေဇာတိ နိမိတ်တစ်ပါးပါး ထင်စေဖို့ ကိစ္စကိုလည်း ရှေးရှေးက အလေ့အကျက်များသော အာစိဏ္ဏကံထက် မရဏာသန္ဓေဇာတိ နီးကပ်သောအာသန္နကံက သာလွန်၍ ရွက်ဆောင်နိုင်ဖွယ် ရှိ၏။ (စဉ်းစာကြည့်ပါ။) ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာစသည်တို့၌ ခြံတံခါးအနီးက နွားကြီး ဥပမာကို ပြကြသည်။ ဤနည်းအရ အာသန္နကံက အာစိဏ္ဏကံထက် ရှေးဦးစွာ အကျိုးပေးလှည့် ကျရာသောကြောင့် အာသန္နကံကို အာစိဏ္ဏကံ၏ ရှေ့မှာ ချ၍ စဉ်ပြတော်မူသည်။

နွားဥပမာ။ ။ မနေ့ညနေက ခြံတွင်းသို့ နွားများကို သွင်းထား၍ နံနက်အခါ၌ ခြံတံခါးဖွင့်လျှင် တံခါးအနီးက နွားကြီးသည် (နွားအိုကြီးပင်ဖြစ်စေကာမူ) ရှေးဦးစွာထက်ရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အာသန္နကံသည် အာစိဏ္ဏကံလောက် အားမရှိစေကာမူ မရဏာသန္ဓေဇာတိ နီးကပ်သည့်အတွက် ရှေးဦးစွာထွက်၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည်-ဟူလို၊ တံခါးအနီးက နွားကြီးသည် မထနိုင်အောင်ပင် အားနည်း အိုမင်းနေပါမူ ရှေးဦးစွာ ထွက်နိုင်မည် မဟုတ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အလွန်အားသေးလှ၍ ကံ ကမ္မနိမိတ်ကို ဂတိနိမိတ်ကို ထင်စေအောင် မတတ်နိုင်သော အာသန္နကံကား အာစိဏ္ဏကံကို လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးနိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ထပ်လောင်း၍ သတိပြုရာ၏။

ကဋုတ္တာကံ။ ။ ကဋုတ္တာ ၈၀ ကမ္မံ ကဋုတ္တာကမ္မံ၊ ကဋုတ္တာ၈၀-

ပြုအပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ကမ္မ-ကံမည်သောစေတနာသည်၊ ကဋတ္တာကံ မည်၏၊ ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ပြုအပ်ပြီးသော စေတနာနှင့် ယခုဘဝတွင် ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏအခြေအနေသို့ မရောက်တတ်ဘဲ အမှတ်တမဲ့ သာမန်မျှ ပြုအပ်သောကံများတည်း၊ [ကဋတ္တာ၌ ဣာဝယ် သွာဝိဘတ်၏အာတည်း၊ ထို့သွာဝိဘတ် မကျသောကြောင့် “ကဋတ္တာ ကမ္မ” ဟူသောပုဒ်သည် အလုတ္တ သမာသ် တည်း၊] ကဋတ္တာဇဝ ကမ္မ၌ ဇဝသဒ္ဓါဖြင့် ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏအဖြစ်ကို တားမြစ်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့-“ကရိယတေတိ ကမ္မ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ပြုလုပ်အပ် သောကံဟူသမျှ(ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏအားလုံးပင်) “ကဋတ္တာကမ္မ”ဟူသော နာမည်ကို ရနိုင်ကြ၏၊ သို့သော် မဟဂ္ဂုတ်ကံစသည်တို့မှာ ဂရုကစသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၍ “ကဋတ္တာကံ” ဟူသော အမည်ကို မယူကြတော့၊ ဂရုကစသော အမည်ထူးကို မရထိုက်သော ကံများသာ ကဋတ္တာကံဟူသော နာမည်ဖြင့် ထင်ရှားရသည်၊ ထို့ကြောင့် ကဋတ္တာဇဝ၌ ဇဝသဒ္ဓါဖြင့် “ဂရုက အာသန္န အာစိဏ္ဏဟူသော အမည်ထူးကို မရ၊ ကဋတ္တာကံဟူသော သာမညအမည်ကိုသာ ရ၏၊” ဟု ပြသည်။

ပါကဒါနပရိယာယစတုတ္ထ။ ။ [ပါက=ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို + ဒါန=ပေးခြင်း + ပရိယာယ=အလှည့်အကြိမ်၊ ပရိယာယသဒ္ဓါသည် “အစဉ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏ဟု မဏိမဉ္ဇူ ကြံသေး၏၊] ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးဖို့ အလှည့်အကြိမ် အစဉ်အားဖြင့် ကံလေးမျိုး ပြားရသည်၊ ထို့ကြောင့် ကံလေးမျိုး လုံးရှိသူတို့၌ နောက်ဘဝဝယ် ဂရုကကံ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏၊ ဂရုကကံ မရှိ (လောကီဈာန်လည်း မရ၊ အာနန္တရိယကံ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံလည်း မရှိကြ သော) ယခုကာလ ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ အာသန္နကံစသော ကံသုံးမျိုးရှိလျှင် အာသန္နကံက ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေး၏၊ အာသန္နကံ မရှိသော (လတ်တ လော သေရ၊ မေ့မေ့မှားမှားနှင့် သေရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အာစိဏ္ဏစသော ကံနှစ်ပါး ရှိလျှင် အာစိဏ္ဏကံက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏၊ ဤစကားစဉ်အရ ဂရုကစသော ရှေးကံသုံးမျိုးသည် ယခုဘဝ၌ ပြုအပ်သောကံများတည်းဟု မှတ်ပါ၊ ကဋတ္တာကံကား ယခုဘဝ၌ အမှတ်တမဲ့ ပြုထား၍ ဂရုကစသောအဖြစ် မရောက်သောကံနှင့် ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ပြုခဲ့ပြီးသောကံများတည်း၊ ထို့ကြောင့်

ကဋကတ္တာကံနှင့် မည်သူမျှ မကင်းနိုင်ကြ၊ ဂရုကစသော ရှေးကံသုံးပါး မရှိလျှင် ဤကဋကတ္တာကံသည်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရသည်။ ဤစကားစဉ်အရ “ဒုတိယဘဝ၌ ဂတိကောင်းဖို့ မကောင်းဖို့အတွက်မှာ ယခုဘဝ၌ အားရပါးရ ထူထောင်ထားအပ်သော ကံတို့၏ လက်ချက်သာတည်း။ ထိုကံများ မရှိမှ ရှေးဘဝကကံတွေ အကျိုးပေးခွင့် ရနိုင်ပေသည်” ဟု သဘောကျလျက် ဒုတိယ ဘဝ၌ အားရကျေနပ်နိုင်မည့် ပဋိသန္ဓေကို ရဖို့ရာ ယခုနယ်ပယ် ကြိုးစားနိုင် ကြပါစေတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ အင်္ဂုတ္တရဋီကာ စသည်၌ ဂရုကစသည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ဘဲ ယခုဘဝဝယ် သာမညကံများကို ကဋကတ္တာကံဟု မဆိုလိုကြ၊ ရှေးရှေးဘဝက ကံများကိုသာ “ကဋကတ္တာကံ” ဟု ဆိုလိုကြသည်။ ထိုအတိုင်း မှန်လျှင် ယခုဘဝ၌ အမှတ်တမဲ့ သွားရင်းလာရင်း မထင်မရှားပြုခဲ့သော (ပြုပြီး နောက်လည်း မကြာမကြာ အမှတ်မရသော) ကံပေါင်းများစွာရှိ၏။ ထိုကံများ ကို ဂရုကစသော ၃-မျိုးတွင် ဘယ်အမျိုးအစား၌ သွင်းမည်နည်း၊ သွင်းစရာ မရှိပြီ၊ ဤကံလေးမျိုးမှ အလွတ်လည်း ကံတစ်မျိုး မရှိစကောင်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဋီကာဆရာစသည်တို့၏ စကားသည် ကံအားလုံးကို မသိမ်းကျုံးမိရုံမျှသာ မက “ဧတေဟိ ပန တိဟိ မုတ္တံ အညာဏဝသေန ကတံ ကဋကတ္တာဝါ ပန ကမ္မ နာမ-ဤဂရုကစသော သုံးမျိုးမှ လွတ်သော အမှတ်တမဲ့ ပြုအပ်သောကံသည် ကဋကတ္တာကံမည်၏” ဟူသော အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာစကားနှင့် မလျော်ချေ။

-----*-----

ပါကကာလစတုတ္ထ။ ။ အကျိုးပေးရာကာလအားဖြင့် ကွဲပြားသော ကံလေးမျိုးအပေါင်းသည် “ပါကကာလစတုတ္ထ” မည်၏။ [ပါက=အကျိုးပေးရာ ဖြစ်သော + ကာလ=အခါ] ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံဟူသည် ဇော ၇-ကြိမ်တွင် ပဌမဇောစေတနာတည်း၊ ကံပြုရာ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသည်၊ ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယကံဟူသည် သတ္တမဇော စေတနာတည်း၊ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကိုဖြစ်စေ၊ တစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေး၏။ အပရာပရိယဝေဒနီယကံဟူသည် အလယ်ဇောငါးချက် စေတနာတည်း၊ တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့်ဘဝတိုင်အောင် အကျိုးပေးခွင့် ရှိသည်။

ထိုစေတနာများသည် ဆိုင်ရာဘဝ၌ အကျိုးမပေးလျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်ကြ၏။ “ပဌမဇောသည်အကျိုးမပေးဘဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို လွန်လျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏။ သတ္တမဇောသည် အကျိုးမပေးဘဲ ဒုတိယဘဝကို လွန် လျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏။ အလယ်ဇော ငါးချက်သည် အကျိုးမပေးဘဲ ဘဝပြတ်လျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏။” ဟူလို့ ဆရာတို့ကား- “အကျိုးမပေးမည် ဧကန်မှန်လျှင် ဆိုင်ရာဘဝကာလကို မလွန်ခင်ကပင် အဟောသိကံ အမည်ရ လေပြီ” ဟု မိန့်တော်မူကြ၏။ အလယ်ဇောစေတနာသည် အကျိုးမပေးမည် ဧကန်မှန်လျှင် နိဗ္ဗာန်ရမည့်ဘဝ မလွန်ခင် ကံပြုစဉ်ကပင် အဟောသိကံ အမည်ရလေပြီ-ဟူလိုသတတ်။ ထိုစကားကို “သတိ သံသာရပဝတ္ထိယာ အဟောသိကမ္မံ နာမ နဟောတိ-သံသာရာတွင် ခန္ဓာအစဉ် ဖြစ်သေးသမျှ အဟောသိကံ မဖြစ်နိုင်”ဟူသော အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ စကားဖြင့် စဉ်းစားထိုက်၏။

ပါကကာလ၌ အဟောသိကံ ပါရပုံ။ ။ “ပါကကာလအားဖြင့် ကံလေးမျိုး ပြားသည်”ဟုဆိုရာ၌ အဟောသိကံမှာ လုံးလုံး အကျိုးမပေးသောကြောင့် အဟောသိကံ၏ ပါကကာလဟု မရှိတော့ပြီ။ သို့အတွက် ပါကကာလအားဖြင့် ရှေးကံသုံးမျိုးသာ ပြားသင့်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အဟောသိကံပါ ပါက ကာလနှင့် ဆက်သွယ်၍ ပြားရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-တဏှာသုံးပါး ဖြင့် ဘုံကို ခွဲခြားသောအခါ ထိုတဏှာသုံးပါး၏ နယ်ပယ်မှ အလွတ်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာ ဘုံတစ်မျိုးလည်း ထင်ရှားသဖြင့် ဘုံလေးပါးပြားရသကဲ့သို့ (ပြားပုံကို စိတ်ပိုင်း၌ ပြန်ကြည့်) ထို့အတူ ပါကကာလအားဖြင့် ခွဲပြသည့်အခါ ပါကကာလမှ အလွတ်ဖြစ်သော အဟောသိကံတစ်မျိုးလည်း တသီးတခြား ထင်ရှားရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ပါကကာလနှင့် ဆက်စပ်၍ ကံသုံးမျိုးသာ မကဘဲ ကံလေးမျိုး ပြားရလေသည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ။ ။ ဒိဋ္ဌော ဓမ္မော ဒိဋ္ဌဓမ္မော၊ ဒိဋ္ဌော-မျက်မှောက် ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဓမ္မော-သဘောတည်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မျက်မှောက် ထင်ထင်သိမြင်အပ်သောသဘော၊ ယခုဘဝ၌ပင် တွေ့မြင်အပ် (တွေ့မြင်ရ သော) ပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘောတည်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ် သော သဘော၌၊ (ဝါ-ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌၊) ဝေဒနီယံ-ခံစားအပ်သောကံ

သည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံမည်၏” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဤ၌ “ခံစားအပ်” ဟူသော စကားသည် အကြောင်းကံနှင့် မဆိုင်၊ အကျိုးဝိပါက်နှင့်သာ ဆိုင်၏။ အကြောင်းကံကို ခံစား၍ မဖြစ်၊ အကျိုးဝိပါက်ကိုသာ ခံစား၍ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အကျိုးဝိပါက်၏ ဝေဒနီယဟူသော နာမည်ကို အကြောင်းကံပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် အကြောင်းကံကိုပင် ဝေဒနီယဟု ဆိုထားသည်။ “ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ” ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နောက် ဝေဒနီယပုဒ်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

တိကင်္ဂုတ္တရ။ ။ ကုဓေဝ တံ ဝေဒနီယန္တိ-တံကမ္မံ တေန ဗာလေန ကုဓသကေ အတ္တဘာဝေယေဝ ဝေဒနီယံ၊ တဿေဝ တံ အတ္တဘာဝေ ဝိပစ္စတိတိ အတ္တော။

ဤအဋ္ဌကထာ၌ “တံ ကမ္မံ=ဝေဒနီယံ” ဟု ကမ္မနှင့် ဝေဒနီယပုဒ်ကို အရတူဆိုထား၏။ “ထိုကံကို ခံစားအပ်၏” ဟု အနက်ထွက်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ-မျက်မှောက်ထင်ထင်တွေ့မြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌ ခံစားအပ်သောကံလည်းကောင်း” ဟု အနက်ဆို၊ မဏိမဉ္ဇူသာ၌ ဝေဒနီယ၏ အတွက် “ခံစားအပ်သော အကျိုး” ဟု အနက်ကို ပြပြီးလျှင် ဒိဋ္ဌဓမ္မနှင့် ဝေဒနီယကို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တွဲ၍ “ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ-မျက်မှောက် ထင်ထင်တွေ့မြင်အပ်သော အကျိုးရှိသောကံလည်းကောင်း” ဟု ဖွင့်ပြသည်ကား ဤအဋ္ဌအထာ၏ အလိုတော် မကျချေ။ သို့သော် အဓိပ္ပာယ်သွားမှာ တစ်နည်းအားဖြင့် သင့်မြတ်ပေ၏။ ဤဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ၇-ရက်အတွင်း အကျိုးပေးလျှင် ပရိပက္ခဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ (ရင့်ကျက်သော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ)မည်၏။ ၇-ရက်လွန်ပြီးနောက်မှ အကျိုးပေးလျှင် အပရိပက္ခဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံမည်၏ဟု ယခုကာလ၌ ပြောဆိုကြ၏။ ဒေဝဒဟသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား ၇-ရက်အတွင်း အကျိုးပေးလျှင် “ပရိပက္ခဝေဒနီယ” ဟု ဆိုသည်။

အကျိုးပေးအလျင် ကျပုံ။ ။ ဤဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ အမည်ရသော ပဌမဇောစေတနာသည် ဇော ၇-ကြိမ်တွင် အစဆုံးဖြစ်သည့်အတွက် မိမိရှေ့က အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီချက်ကို မရသောကြောင့် နောက်ဒုတိယတတိယစသော ဇောစေတနာများလောက် အားမကောင်းချေ၊ အားမကောင်း

သည့်အတွက်ကြောင့်ပင် အခြားဇောများကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ရွက်ဆောင်၍
ဘဝတစ်မျိုးဖြစ်အောင် မထူထောင်နိုင်ဘဲ ယခုဘဝ၌ အဟိတ် ကုသလဝိပါက်
အကုသလဝိပါက်များနှင့် ကမ္မဇရုပ်တရား၊ ကံလျှင် အရင်းခံရှိသော ဥတုဇရုပ်
တရားဟူသော အဟိတ်အကျိုးများကိုသာ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။

ကုသိုလ်အကျိုး။ ။ မဟာဒုက်သည် ကဿပဘုရားရှင်အား ဆွမ်းလှူ
ခြင်းကြောင့် ချက်ချင်း သူဌေးဖြစ်၏၊ (ဓမ္မပဒ ပဏ္ဍိတဝဂ်ကို ရှု) ပုဏ္ဏမည်သော
သမီးခင်ပွန်းတို့သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ဆွမ်းလှူရခြင်းကြောင့် ချက်ချင်း
သူဌေးဖြစ်၏။ ကာကဝဋိယဇနီးမောင်နှံသည် အရှင်မဟာကဿပကို ဆွမ်းလှူရ
ခြင်းကြောင့် ချက်ချင်းသူဌေးဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ သူဌေးဖြစ်လျှင် ကောင်းသော
အာရုံတွေကို မြင်ရ ကြားရမှုကြောင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်
စသည်နှင့် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်များ တိုးပွားခွင့် ရလေသည်။ သူဌေး
ဖြစ်အောင် တိုးပွားသော ဥစ္စာများကား ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ်များတည်း။
ဤတရားများကိုလည်း အဟေတုက အမည်ရသောကြောင့် အဟိတ်ဟုပင်
ခေါ်ရသည်။

အကုသိုလ်အကျိုး။ ။ နန္ဒမည်သောလုလင်သည် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမကို
မတရားပြုကျင့်မှုကြောင့် ချက်ချင်း မြေမျိုခံရ၏။ နန္ဒမည်သော နွားသတ်သမား
သည် အမြဲနွားသတ်၍ အသက်မွေးနေရာ တစ်နေ့သ၌ ထမင်းပွဲတွင် အမဲဟင်း
မပါ၍ နွားလျှာကို လှီးဖြတ် ကင်စားတုန်းမှာပင် လျှင်ပြတ်ကျလေသည်။ ဤကဲ့
သို့ ဒုက္ခရောက်သည့်အခါ အဟိတ် အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်စသည်နှင့်
အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ် ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ်များ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်ခွင့်
ရ၏။ [အားလုံးဝတ္ထုများ ဥပရိပဏ္ဏာသ-ဒေဝဒဟသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ လာ၏။]

ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး မကြီးကျယ်။ ။ ယခုကာလ၌ ချက်ချင်း သူဌေးဖြစ်သွားမှု၊
ချက်ချင်း မြေမျိုမှု၊ လျှာပြတ်မှုများကို အင်မတန်ကြီးကျယ်သော အကျိုး
အပြစ်များဟု မှတ်ထင်ကြ၏။ ချက်ချင်း သူဌေးဖြစ်မှုနှင့် ပဋိသန္ဓေသစ်
ထူထောင်၍ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရမှု နှစ်မျိုးကို စဉ်းစားကြည့်လျှင် အလွန်ကွာခြား
ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ချက်ချင်း သူဌေးဖြစ်မှုသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးတည်း၊ ပဋိသန္ဓေ
သစ်ကို ထူထောင်၍ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရမှုကား ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ အပရာပရိယ

ဝေဒနီယ တစ်မျိုးမျိုး၏ အကျိုးတည်း။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် ဒိဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ စသည်ကဲ့သို့ သဟိတ် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ဘဲ (နောက် တစ်ဆင့် မျိုးစေ့ရဖို့ အသီးမသီးဘဲ၊ အပွင့်မျှသာ ပွင့်ကဲ့သို့) အဟိတ်ဝိပါက ဖြစ်သော ပဝတ္တိကျိုးမျှကိုသာ ပေးနိုင်သည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာ တို့၌ “သာ-ထိုဒိဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည်။ ဣဓေဝ-ဤပစ္စုပ္ပန်၌သာလျှင်၊ ပုပ္ဖမတ္တဝိယ-အပွင့်ကိုကဲ့သို့၊ ပဝတ္တိဝိပါကမတ္တံ-ပဝတ္တိကျိုးမျှဖြစ်သော၊ အဟေတု ကဖလံ-အဟိတ်အကျိုးကို၊ ဒေတိ-ပေး၏” ဟု မိန့်ဆိုကြသည်။

အကူအညီရမှ ဒိဌဓမ္မကျိုးပေး။ ။ ဤပဌမဇောစေတနာသည် ထိုမျှ လောက်သော ပဝတ္တိကျိုးကလေးကိုပင် အကြောင်းအထောက်အပံ့များစွာစုံမှ ပေးနိုင်သည်ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဤပဌမဇောစေတနာသည် အာသေဝန ပစ္စည်းကို (ရှေးရှေးဇောမှ ကျေးဇူးပြုမှုကို) မခံရသည့်အတွက် အလွန်အားသေး ရကား “ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘူတတာယ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ မလွှမ်းမိုးပါမှ (ကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့က မလွှမ်းမိုး မနှိပ်စက် မနှောင့် ယှက်ပါမှ) ဒိဌဓမ္မကျိုးကိုပေးနိုင်သည်။ ပစ္စယဝိသေသေန-အကြောင်း အထောက်အပံ့ အထူးအားဖြင့်၊ ပဋိလဒ္ဓဝိသေသတာယ-ရအပ်သော အကြောင်းထူးလည်းရှိပါမှ (ဂတိ၊ ကာလ၊ ဥပမိ၊ ပယောဂဟူသော လေးချက်က ကုသိုလ်အရာ၌ သမ္ပတ္တိဖြစ်၍၊ အကုသိုလ်အရာ၌ ဝိပတ္တိဖြစ်ပါမှ) အထိုက် အလိုက် အားရှိသည်။ တာဒိသဿ-ထိုပဌမဇောအားရှိလောက်သော သဘော ရှိသော၊ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ-ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ၏။ (ဆန္ဒရှိလျှင် ဒီအမှုမျိုး ဘာကြောင့် မဖြစ်နိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း၊ ဝီရိယရှိလျှင်၊ စိတ်ရှိလျှင်၊ ဉာဏ်ပညာရှိလျှင် ဒီအမှုမျိုး ဘာကြောင့် မဖြစ်နိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း” ဤသို့ နောက်နောက် စိတ်ထက်သန်အောင် ရှေ့အဖိုက ပြုပြင်မှု၏။) ဝသေန-အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ သာတိသယာ-လွန်ကဲ သော သတ္တိရှိပါမှ (ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရအတွက် သတ္တိတိုးတက်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့ သတ္တိ တိုးတက်လာမှ) အကျိုးပေးနိုင်သည်” ဟူလို။

သည်သာမကသေး။ ။ ဂုဏဝိသေသယုတ္တေသု-ဂုဏ်အထူးနှင့် ယှဉ်သော ဘုရား၊ ရဟန္တာ၊ အနာဂါမ်စသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဥပကာရာပကာရ ဝသပတ္တိယာ-ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်ပါမှ

(မဟာဒုက်သည် ကဿပ ဘုရားရှင်အား ဆွမ်းလှူသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသလို၊ နန္ဒလုလင်သည် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၌ ကျေးဇူးမဲ့ကိုပြုသလို၊ ဂုဏ်ထူးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုတဲ့စေတနာမျိုးသာ) ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးကို ပေးသည်။ ဤ “ဂုဏဝိသေသယုတ္တေသု” စသော စကားသည် အမြဲမဟုတ်၊ နန္ဒနွားသတ်သမားသည် ဂုဏ်ထူးမရှိသော နွား၏လျှာကို ဖြတ်မှုကြောင့်၊ ရှေးရှေးက နွားသတ်တဲ့ အကုသိုလ်တွေက ထောက်ပံ့သဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးကို ခံစားရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ပဌမဇောစေတနာသည် ပဝတ္တိအကျိုးကလေးကိုပင် အကြောင်းအထောက်အပံ့တွေ အတော်စုံညီမှ ပေးနိုင်သည်။

ဒါန၏ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး။ ။ ဓမ္မပဒ သုခသာမဏေဝတ္ထု၌ ၁-ဝတ္ထုသမ္ပဒါ (အနာဂါမ်၊ သို့မဟုတ် ရဟန္တာဖြစ်၍ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ပြည်စုံခြင်း)၊ ၂-စေတနာသမ္ပဒါ (အလှူရှင်က စေတနာထက်သန်ခြင်း)၊ ၃-ပစ္စယသမ္ပဒါ (တရားသဖြင့် ရှာဖွေ၍ရအပ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုဖြစ်သဖြင့် ပစ္စည်း၏ပြည့်စုံခြင်း)၊ ၄-ဂုဏာတိရေကသမ္ပဒါ (အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်က နိရောဓသမာပတ်မှ ထပြီးခါစ ဖြစ်၍ လွန်ကဲသောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း)ဟု ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးပေးဖို့ရာ၌ အကြောင်းလေးမျိုး လာသေး၏။ ထိုအကြောင်းကား-ဒါန၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုး ပေးရာနှင့်သာ ဆိုင်၏ အခြားကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့နှင့် မဆိုင်။

ဇနက ဥပတ္တမ္ဘကနှင့် သာမန်ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး။ ။ “ဒိဋ္ဌဓမ္မကို ဇနကသတ္တိဖြင့် ပေးရာ၌ ဤပဌမဇောကသာ ပေးနိုင်သည်၊ ကံတစ်ပါးကို ထောက်ပံ့ရာ၌ကား ဇော ၇-ကြိမ်လုံးပင် ထောက်ပံ့နိုင်ကြ၏”ဟု ဖွင့်ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ကျမ်းဦးအစ၌ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စာချ စာသင်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပဏာမစေတနာသည် အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်၏”ဟု ဆိုရာ၌ အချို့ဋီကာများဝယ် ဇနကသတ္တိဖြင့် ပထမဇောက ကာကွယ်သည်ဟု ဆို၏။ အချို့ဋီကာများ၌ “ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အန္တရာယ်မရောက်နိုင်အောင် ရှေးကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ထားသည်”ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ထို့ပြင် “ဤဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ မထင်မရှား မသိမသာ အကျိုးပေးသည်လည်း ရှိ၏”ဟု ဆိုကြ၏။ ဥပမာ-ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုသည့်အတွက် ဂုဏ်သတင်းထွက်ခြင်း၊ ဘုန်းကံကြီးခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ကောင်းခြင်း၊ အကုသိုလ်ပြုသည့်အတွက်

မင်းပြစ်မင်းဒဏ်ခံရခြင်း စသည်များကို ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၏အကျိုးဟု ပြောဆိုကြ၏။ ဤအရာမျိုး၌ “ပဌမဇောစေတနာ၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး”ဟု လည်းကောင်း “ရှေးကကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးခွင့် ရအောင် ယခုဘဝ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံက ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်း” ဟု လည်းကောင်း ဘုရားရှင်မှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခွဲခြားနိုင်ဖို့ ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးတို့၌ကား အထင်အရှားအကျိုးပေးသော အရာများ၌ သာ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံဟု ဖွင့်ကြသည်။

ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ။ ။ ဥပပဇ္ဇ၌ ဥပသဒ္ဒသည် အနီးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပဇ္ဇ၌ ပဒဓာတ် တွာပစ္စည်းတည်း။ ဥပပဇ္ဇ-အနီးဖြစ်သော ဒုတိယဘဝသို့ ရောက်၍၊ ဝေဒနီယံ-ခံစားထိုက်သောကံသည်။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံမည်၏။ တစ်နည်း “ဣဓ မောဒတိ ပေစ္စ မောဒတိ” စသော ပါဠိတော်၌ ပစ္စသဒ္ဒါသည် “အနန္တရဘဝ=အခြားမဲ့ဘဝ” ဟူသော အနက်ကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ် ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဥပပဇ္ဇသဒ္ဒါလည်း အနန္တရဘဝကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်းဟု ကြံသေး၏။ ဤအလို “ဥပပဇ္ဇ-အခြားမဲ့ဘဝ၌၊ ဝေဒနီယံ-ခံစားထိုက်သောကံသည်။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ မည်၏” ဟု ပြုပါ။ ဤဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံဟူသည် သတ္တမဇောစေတနာတည်း။ ဒါန သီလစသော ကုသိုလ်အမှု၊ ပါဏာတိပါတစသော အကုသိုလ်အမှုများသည် ဤ သတ္တမဇောအခိုက်ကျမှ အထမြောက်ကြ၏။

ချဲ့ဦးအံ့-ထိုထိုကုသိုလ်မှု အကုသိုလ်မှုကို ပြုရာ၌ ရှေ့ဇောများဖြင့် အထ မမြောက်သေး၊ ရှေ့ဇောများသည် သတ္တမဇောအားရှိအောင် အထောက်အပံ့ တွေသာ ဖြစ်ကြသည်။ သတ္တမဇောကျမှသာ ဆိုင်ရာအမှုကို ပြီးစီးစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တသာဓိကာ-ကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်သော၊ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာ ဘူတာ-သန္နိဋ္ဌာန်ကျ ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြောင်း စေတနာ ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သတ္တမ ဇနစေတနာ-သတ္တမဇောစေတနာသည်။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံမည်၏” ဟု ဋီကာတို့ မိန့်ဆိုကြသည်။ ဤသို့လျှင် သတ္တမဇောစေတနာသည် ကံအထ မြောက်မှု၌ အချုပ်အချာဖြစ်၏။ ပဉ္စာနန္တရိယ-နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံတို့သည် ဤသတ္တမဇောစေတနာပင်တည်း။ ဤသို့ ကိစ္စကိုပြီးစေနိုင်သော သန္နိဋ္ဌာပက

စေတနာဖြစ်သောကြောင့် ဤသတ္တမဇောစေတနာသည် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးနိုင်သော စေတနာတို့တွင် ရှေးဦးစွာ ထွက်၍ အခြားမဲ့ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်ပေသည်။[မူလဋီကာ၌ တစ်နည်း ဖွင့်ပြသေး၏။]

ပရမတ္ထဒီပနီ၌ “ဇော ၇-ကြိမ်တွင် ပဌမဇောမှစ၍ စတုတ္ထဇောတိုင်အောင် အစွမ်းကုန် တက်ပြီးနောက် တဖြည်းဖြည်း ကျလေရာ သတ္တမဇောမှာ အဆုံး သတ် လျော့ကျခြင်း ဖြစ်သည်”ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ လောကုတ္တရ ကုသလပဒအဖွင့်ကို မှီ၍ (ကြာရှည်စွာ မစည်ပင်သော ငှက်ပျောပင် သင်္ဘောပင်တို့သည် ခပ်မြန်မြန် အသီး သီးသကဲ့သို့) သတ္တမဇောသည်လည်း အားသေးလှသည့်အတွက် တာရှည်စွာ အကျိုးမပေးနိုင်၊ ဒုတိယတစ်ဘဝမျှသာ အကျိုးပေး၏။ ထို့ကြောင့် အမြန်ဆုံး ထွက်၍ အကျိုးပေးရသည်ဟု မိန့်ဆိုလေ သည်။ ထိုစကား၌ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြီးစီးအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အပြင် ဂရုကကံကြီးဖြစ်နိုင်သော သတ္တမဇောကို အကျိုးပေးရာ၌ အားနည်းသည်ဟု ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဒီပနီကား “အလယ်ဇော ၅-ချက်၏ အကျိုးသည် အကြီးဆုံး အများဆုံး” ဟု ဆိုလို၏။ ထိုအကျိုး၏ မကြီးကြောင်း မများကြောင်းကို နောက်၌ ပြအံ့။

ဋီကာကျော်ဝါဒ။ ။ သာ စ ပဋိသန္ဓိ ဒတွာဝ ပဝတ္တိဝိပါကံ ဒေတိ၊ ပဋိသန္ဓိယာ ပန အဒိန္နာယ ပဝတ္တိဝိပါကံ ဒေတိတိ နတ္ထိ၊ စုတိ အနန္တရံ ဟိ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဿ ဩကာသော”ဟု ဋီကာကျော်ဆို၏။ သတ္တမဇောစေတနာ သည် ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးမှသာ ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်သည်။ ပဋိသန္ဓေအကျိုး မပေးဘဲ ပဝတ္တိကျိုးသက်သက်ကို မပေးနိုင်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်စုတိ၏ အခြားမဲ့ (ပဋိသန္ဓေ)အခါသည် သတ္တမဇောစေတနာ၏ အကျိုး ပေးရာ အခွင့်အခါ ဖြစ်သောကြောင့်တည်းတဲ့။ “ထိုပဋိသန္ဓေခဏတုန်းကမှ အခွင့်မရလိုက်လျှင် ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးခွင့်မရတော့ပြီ”ဟု ဆိုလိုသတတ်။ ထိုစကားသည် မသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မပေးလိုက်ရဘဲ ပဝတ္တိကျိုး သက်သက်ပေးရသော ဝတ္ထုပေါင်းများစွာ ရှိသော ကြောင့်တည်း၊ ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်လာ ဘုရားအလောင်းတော်သည် နဂါး၏ စည်းစိမ်ကို တောင့်တ၍ ကောင်းမှုပြု၏။ စုတိအခြားမဲ့၌ အကုသိုလ်ကံကြောင့်

အဟိတ်နဂါး ပဋိသန္ဓေ နေရသည်။ (ဤ၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုသည် ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးလိုက်ရ။) ပဝတ္တိအခါ၌ကား ပြုခဲ့သောကောင်းမှုအတွက် ကြီးကျယ်သော နဂါးစည်းစိမ်ကို ခံစားရပေသည်။

ထို့ပြင်-ထိုဋီကာကျော်၌ပင် “ပဋိသန္ဓိယာ ပန ဒိန္နာယ ဇာတိသတေပိ ပဝတ္တိဝိပါကံ ဒေတိ” ဟု အာစရိယဝါဒကို ပြပြန်၏။ သတ္တမဇောစေတနာသည် စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်လျှင် ဘဝပေါင်းအရာ ဆက်လက်၍ ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်ပြန်သတဲ့။ ထိုအာစရိယဝါဒလည်း မသင့်၊ ဘာကြောင်း နည်း၊ ဘဝအရာ မဆိုထားဘိ၊ တတိယဘဝရောက်လျှင် အပရာပရိယဝေဒနီယ ကံ၏ နယ်ဖြစ်၍ ဥပပဇ္ဇနှင့် အပရာပရိယတို့ ရောယှက်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် တည်း။ “တတိယဘဝမှစ၍ နောက်နောက်ဘဝအတွက် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံနှင့် မဆိုင်၊ အခွင့်သာလျှင် အပရာပရိယဝေဒနီယကံက အကျိုးပေးသည်” ဟုလို့၊ အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဤ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ စသော ကံ ၃-ပါးတို့သည် ဌာနပြောင်းရွှေ့ခြင်း မရှိကြ၊ မိမိဆိုင်ရာ ဌာန၌သာ တည်ကြသည်” ဟု မိန့်ဆိုသည်။ [ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယဝေဒနီယန္တိ တေသံ သင်္ကမနံ နတ္ထိ၊ ယထာဌာနေယေဝ တိဌန္တိ-တိကင်္ဂုတ္တရ။]

အပရာပရိယဝေဒနီယကံ။ ။ အပရော စ အပရောစ အပရာပရော၊ အပရာပရောယေဝ အပရာပရိယံ၊ အပရောစ-တစ်ပါးတခြားသောဘဝလည်း၊ အပရောစ-တစ်ပါးတခြားသောဘဝလည်း၊ အပရာပရော-တစ်ပါးတစ်ခြား တစ်ပါးတခြားသောဘဝ၊ ဝါ-ဘဝအဆက်ဆက်၊ [ဤအပရာပရောကား အပရအပရဟူသော ဝိစ္စာပုဒ်ကို သမာသ်လုပ်ထားသဖြင့် သဒ္ဒါနည်း မကျ၊ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဝိစ္စာပုဒ်ကို သမာသ်မလုပ်လိုကြ။] အပရာပရောယေဝ-အဆက် ဆက်သော ဘဝသည်ပင်၊ အပရာပရိယံ-(ဣယပစ္စည်းအတွက် အနက်သီးခြား မထွက်သောကြောင့်) အပရာပရိယမည်၏။ “အပရာပရိယေ-အဆက်ဆက် သောဘဝ၌၊ ဝေဒနီယံ-ခံစားထိုက်သောကံသည်၊ အပရာပရိယဝေဒနီယံ- အပရာပရိယ ဝေဒနီယကံမည်၏။ ” . . ဤကား ယခုသဂြိုဟ်ပါဌ်ရှိအတိုင်း ဋီကာကျော် မဏိမဉူတို့ ဖွင့်ပြအပ်သော နည်းတည်း။

အပရာပရိယာယ။ ။ ဤပြအပ်ခဲ့သောနည်း၌ သဒ္ဒါနေ မကောင်းသည့်

အပြင် “အပရေ ဝါ ပရိယာယေ အပရေ အပရေ ဝါ ပရိယာယေ” ဟူသော ပါဠိတော်များနှင့် တိုက်ရိုက် မညီညွတ်သောကြောင့် “အပရပရိယာယ ဝေဒနီယံ”ဟု ပါဠိတစ်မျိုးပြင်ကြ၏။ “ပရိယာယတိ ပုနပ္ပုနံ အာဂစ္ဆတိ- အထပ်ထပ်လာတတ်၏။ ဝါ-လည်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိယာယော- ပရိယာယော မည်၏။” ဟူသည့်အတိုင်း အထပ်ထပ်(အဆက်ဆက်)ဖြစ်သော ဘဝကို ပရိယာယဟု ခေါ်၏။ “အပရောစ + သော + ပရိယာယောစာတိ အပရာပရိယယော”အပရောစ-တစ်ပါးတခြားလည်းဟုတ်၏။ သော-တစ်ပါး တခြားဟူသည်။ ပရိယာယောစ-အဆက်ဆက်လည်တတ်သောဘဝလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပရာပရိယာယော-အပရာပရိယာယ မည်၏။

အပရ၏အပါဒါနံ။ ။ ဋီကာကျော်၌ အပရ၏အပါဒါနံကို “ဒိဋ္ဌဓမ္မတော” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကိုသာ ပြထား၏။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှတစ်ပါး တခြားသောဘဝ အဆက်ဆက်ကို “အပရာပရိယ”ဟု ဆိုလိုသတဲ့။ သဒ္ဒထုံးစံမှာ အတူတကွ ဆိုရာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးအားလုံးကို အပါဒါနံခံရသည်။ ဥပမာ “သေသာ ဗျဉ္ဇနာ”သုတ် တို့၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော သရရုဏ်လုံးကိုပင် သေသ၏ အပါဒါနံခံသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဋီကာကျော်စကားသည် သဒ္ဒထုံးစံ မကျချေ၊ ထို့ပြင် “ဒိဋ္ဌဓမ္မ တော”ဟူသော အပါဒါနံကို အမှန်ယူလိုက်သော် “အပရာပရိယဝေဒနီယကံ သည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ တခြားသော ဒုတိယဘဝ၌ပင် အကျိုးပေးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးလျှင် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံနှင့် ရေထွေး နေသည့်အတွက် ပြခဲ့သော အင်္ဂုတ္တိရ် အဋ္ဌကထာနှင့် ဆန့်ကျင်ရာသောကြောင့် လည်းကောင်း ထို“ဒိဋ္ဌဓမ္မတော”ဟူသော အပါဒါနံသည် အမှန် မဟုတ်နိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိရ်ဋီကာ စသည်တို့၌ လာသည့်အတိုင်း “ဒိဋ္ဌဓမ္မာနာဂတာ နန္တရဘဝတော”ဟု အပါဒါနံခံ၍ “ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၊ လာလတုံသောအခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝမှ တခြားသော ဘဝအဆက်ဆက်ကို (တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရ သည့်အတိုင်အောင်သောဘဝကို) အပရာပရိယခေါ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။

ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာ၌ စေတနာယူပုံ။ ။ အပရာပရိယဝေဒနီယကံဟူ သည်တစ်ဝိထိ၌ပါသော ဇော ၇-ကြိမ်တွင် အလယ်ဇော ၅-ချက်စေတနာ တည်း၊ “ဧကာယ စေတနာယ ကမ္မေ အယူဟိတေ ဧကာ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ”

ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ (ဝိပါကုဒ္ဒါရ)အဖွင့်၌ “စေတနာတစ်ခုဖြင့် ကံကို အားထုတ်အပ်လျှင် တစ်ခုသော ပဋိသန္ဓေဖြစ်၏။ (စေတနာတစ်ခုလျှင် ပဋိသန္ဓေကျိုး တစ်မျိုး ပေး၏။)”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ အပရာပရိယဝေဒနီယ ကံသည် (ဇောစေတနာ ငါးချက်ရှိသည့်အတွက်) ပဋိသန္ဓေအကျိုး ၅-မျိုးကို ပေး၏။ (ငါးဘဝ ပဋိသန္ဓေရ၏) ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။ ဤကျမ်း၌ကား ထို အဋ္ဌသာလိနီစကားကိုပင် ထောက်၍ အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် စေတနာ ၅-တန်လုံးမှ ပဋိသန္ဓေကျိုးတစ်မျိုးသာ ပေးခွင့်ရှိသည်ဟု ယူလိုပါသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-“ဧကောယ စေတနာယ ကမ္မေ အာယူဟိတေ” ပါဠိ၌ စေတနာဟူသည် ဇောနှင့်ယှဉ်သော စေတနာစေတသိက်တည်း၊ ကံကား ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့၏ အမှုအရာတည်း။ ထိုကံကို ဇောစေတနာ တစ်ခုတည်းဖြင့် ထမြောက်အောင် အားမထုတ်နိုင်၊ ဝီထိတစ်ခုတွင် ပါဝင်သောဇော ၇-ကြိမ်ဖြင့် အားထုတ်မှ ကံတစ်ခုထမြောက်နိုင်သည်။ ထိုဇောစေတနာ ၇-ကြိမ်းလုံးကိုပင် သဘောတူသောကြောင့် စေတနာတစ်ခုဟု ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် “သတ္တမ ဇောအတွက် ပဋိသန္ဓေတစ်ကျိုး အလယ်ဇော ၅-ချက်အတွက် ပဋိသန္ဓေ ၅-ကျိုးဟူသော စကားသည် လားလားမှ မသင့်၊ တစ်ဝီထိပါ ဇောစေတနာ အားလုံးအတွက်မှ ပဋိသန္ဓေကျိုးတစ်ချက်သာ ရနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယကံ (သတ္တမဇော စေတနာသည်) ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးခဲ့လျှင် အလယ်ဇောငါးချက်က နောက်ထပ်ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်၊ ပဝတ္တိကျိုး ကိုသာ ဆိုင်ရာဘဝ၌ ပေးခွင့်ရှိတော့သည်။ သတ္တမဇောပေးပြီးနောက် အလယ်ဇော ၅-ချက်က ထပ်၍ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးဦးမည်ဆိုလျှင် “အာနန္တရိယ နိယတမစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သတ္တမဇောတို့အတွက် အဝီစိ၌ ဖြစ်ပြီးနောက် အလယ် ဇောများအတွက် အဝီစိ၌ပင် ထပ်၍ဖြစ်ရလိမ့်ဦးမည်” ထိုကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ရိုး မဟုတ်၊ “နာနာ စေတနာဟိ ကမ္မေ အာယူဟိတေ နာနာ ဟောတိ ပဋိသန္ဓိ” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီလည်း နာနာစေတနာအရ တစ်ဝီထိ၌ပါသော ဇော စေတနာ ၇-ကြိမ်ကို ဆိုလိုရင်း မဟုတ်၊ ပုဗ္ဗစေတနာ မုဇ္ဈစေတနာ အပရ စေတနာ အမျိုးမျိုးကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာမျိုးမျိုးဖြင့် ကံကို

အားထုတ်လျှင် ပုဗ္ဗ အပရ စေတနာတို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး များစွာဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။

ထောက်ထားချက်။ ။ ဤအဆုံးအဖြတ်နှင့်စပ်လျက် ထောက်ထားချက်များမှာ လက္ခဏာသံယုတ်၊ စတုတ္ထပါရာဇိကပါဠိတော် အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာတို့တည်း။ ညွှန်ပြပေအံ့-နွားသတ်သမားတစ်ယောက်သည် နွားသတ်မှုကံကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ငရဲ၌ ကျက်ရ၏၊ ထိုနွားသတ်မှုကံအကြွင်းအကျန်ကြောင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှာ အရိုးစုပြိတ္တာ ဖြစ်လာသည်။ ဤဝတ္ထု၌ အချို့ဆရာတို့ အယူအတိုင်းဆိုလျှင် နွားသတ်မှု ပါဏာတိပါတကံထမြောက်အောင် ပြုလုပ်သော ဝီထိ၌ပါဝင်သောဇော ၇-ကြိမ်တွင် သတ္တမဇောဟူသော ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံကြောင့် ငရဲကျ၍ ထိုဝီထိ၌ပါဝင်သော အလယ်ဇောငါးချက်တွင် တစ်ချက်ချက်သော အပရာပရိယဝေဒနီယကံကြောင့် ပြိတ္တာဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ယူဖွယ်ရှိ၏။

သို့သော် ထိုအတိုင်းမဟုတ်၊ နွားသတ်မှု ပြုစဉ်တုန်းက ပါဏာတိပါတကံတစ်ကြိမ်အထမြောက်ရာ၌ ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္ဇစေတနာ အပရစေတနာများ ဖြစ်၏။ မုဉ္ဇစေတနာသည် ကံအထမြောက်သည့် တစ်ဝီထိ၌ပါသော ဇောစေတနာတို့တည်း။ ကံ အထမမြောက်ခင် ရှေ့အဖို့က ဝီထိပေါင်းများစွာ၌ ပါရှိသော စေတနာများကို ပုဗ္ဗစေတနာဟုလည်းကောင်း၊ နောက်အဖို့၌ စေတနာများစွာကို အပရစေတနာဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ထိုတွင် မုဉ္ဇစေတနာ၌ပါဝင်သော သတ္တမဇောကြောင့် ငရဲ၌ ပဋိသန္ဓေနေရပြီးနောက် ပုဗ္ဗစေတနာတို့တွင် ဝီထိတစ်ခုခု၌ပါသော အလယ်ဇောစေတနာကြောင့် ပြိတ္တာဖြစ်လာရသည်ဟု ဖွင့်သည်။ [အလယ်ဇော စေတနာ ၅-ချက်တို့ ပဋိသန္ဓေ တစ်ကြိမ်ပေးရာ၌ “မည်သည့်ဇောက ပေးသနည်း၊ ဒုတိယဇောက ပေးသလော၊ ဆဌမဇောက ပေးသလော” ဟု မစောကြောထိုက်၊ သင့်ရာ ဇောတစ်ချက်ချက်အတွက် ပဋိသန္ဓေတစ်ကျိုးသာ ထွက်သည်ဟု မှတ်ပါ။]

ဝိမတိဋီကာ။ ။ တေန ဂေါဃာတကကမ္မက္ခဏေ ပုဗ္ဗစေတနာ အပရစေတနာ သန္နိဋ္ဌာပက (မုဉ္ဇ)စေတနာတိ ဧကသ္မိပိ ပါဏာတိပါတေ ဗဟူ စေတနာ ဟောန္တိ၊ နာနာ ပါဏာတိပါတေသု ဝတ္ထုဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

တတ္ထ (ထိုပုဗ္ဗ မုဉ္ဇ အပရစေတနာတို့တွင်) ဧကာယ စေတနာယ နရကေ ပစိတွာ တဒညစေတနာသု ဧကာယ အပရာပရိယ စေတနာယ ဣမသို့ ပေတတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တောတိ ဒဿေတိ။

အပရာပရိယသတ္တိကုန်ချိန်။ ။ “အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် တတိယ ဘဝမှ စ၍ နိဗ္ဗာန်ရောက်သည့်တိုင်အောင် ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်သည်” ဟူသော စကားအရ “မည်သည့် အပရာပရိယစေတနာ မဆို အကြိမ်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ အကျိုးပေးနိုင်သည်” ဟု မှတ်ယူကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ မမှတ်ယူ ထိုက်၊ မိမိသတ္တိရှိသမျှ အကျိုးပေးပြီးဖြစ်လျှင် နိဗ္ဗာန်မရခင်မှာလည်း ထိုစေတနာ များ၏ အစွမ်းသတ္တိ ကုန်ဆုံးကြရသည်သာ၊ အကျိုးမပေးရသေးလျှင်သာ နောက်ဆုံးဘဝတိုင်အောင် သတ္တိပါနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ များစွာသော ဇာတ်နိပါတ်တို့၌ သတ္တဝါတစ်ကောင်ကို သတ်မိ၍ ငရဲ၌ ကျက်ရပြီးနောက် ထိုသတ္တဝါ၏ အမွေးအရေအတွက်နှင့် အညီအမျှ (ပုဗ္ဗ အပရစေတနာများစွာ အတွက်) အသတ်ခံ၍ချည်း သေရကြောင်း၊ နောက်ဆုံး အရေအတွက် စေ့မည့်ဘဝ၌ အသတ်ခံရသော်လည်း ဝဋ်ကျွတ်တော့မည်ဖြစ်၍ ဝမ်းမြောက် ကြောင်းကိုပြသောဝတ္ထုတွေ များစွာရှိပေသည်။ နိမိဇာတကဋကထာ၌လည်း “အပရာပရိယဝေဒနီယ ပန ဝိပါကံ အဒတ္တာ န နဿတိ-အပရာပရိယကံသည် အကျိုးမပေးရသေးလျှင် မပျက်စီး” ဟု တိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် အကျိုးပေးပြီးသော အခါ ပျက်စီးပျက်ကွယ်သည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြသည်။

အဟောသိကံ။ ။ ဤ အဟောသိကံဟူသော နာမည်သည် “အဟောသိ ကမ္မ-နာဟောသိ ကမ္မဝိပါကော၊ အဟောသိကမ္မ-နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော၊ အဟောသိကမ္မ-န ဘဝဿတိ ကမ္မဝိပါကော” စသော ပဋသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော် မှီ၍ အဋ္ဌကထာတို့ သုံးစွဲအပ်သော နာမည်တည်း။ “အဟောသိ စ + တံ + ကမ္မဉ္စာတိ အဟောသိကမ္မ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။ အဟောသိ စ-အဟောသိမည် သည်လည်း ဟုတ်၏။ တံ-ထိုအဟောသိ ဟူသည်၊ ကမ္မဉ္စ-ကံလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဟောသိကမ္မ-အဟောသိကံ မည်၏။ ဤအဟောသိကံသည် လုံးလုံးအကျိုးမပေး၊ ထို့ကြောင့် ယခင်ပါဠိတော်၌ “ကမ္မ-ကံသည်သာ၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ကမ္မဝိပါကော-ကံ၏ အကျိုးသည်၊ နာဟောသိ-ဖြစ်ပြီး

မဟုတ်၊ ပေ၊ နတ္ထိ-ဖြစ်ဆဲမဟုတ်၊ ပေ၊ န ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့ မဟုတ်” ဟု ဆိုသည်။ “ကံတရားကတော့ ဖြစ်ပါရဲ့၊ ထိုကံတရား၏ အကျိုးမှာ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ဖြစ်လတ္တံ့ မဟုတ်၊ ဘယ်တော့မှ မဖြစ်တော့ဘူး” ဟူလို။

ဤဏဝိဘင်းဌ။ ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယာဒီသု ပန ဗဟူသုပိ အာယူဟိတေသု
ဧကံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဝိပါကံ ဒေတိ၊ သေသာနိ အဝိပါကာနိ၊ ဧကေန
အာနန္တရိယေန နိရယေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သေသာနိ အဝိပါကာနိ၊ အဋ္ဌသု
သမ္မာပတ္တိသု ဧကာယ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တတိ၊ သေသာ
အဝိပါကာ၊ ဣဒံ သန္ဓာယ နာဟောတိ ကာမဝိပါကောတိ ဝုတ္တံ။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး ပေးနိုင်သောကံ အများကို
အားထုတ်ထားလျှင် ကံတစ်ခုသာ အကျိုးပေး၏၊ ကြွင်းသောကံများ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး
မပေးဘဲ အဟောသိကံ ဖြစ်၏။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ အများကို အားထုတ်ထား
ရာ၌ တစ်ခုခုက ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးလျှင် အခြားကံများ ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်၊
(ပဝတ္တိအကျိုးကိုကား ပေးနိုင်သေး၏။) ပဝတ္တိအကျိုးကိုမျှ မပေးရလျှင်
အဟောသိကံ ဖြစ်၏။ အာနန္တရိယကံ ၅-ပါးလုံး အားထုတ်ထားရာ၌ သတ္တိ
အထက်ဆုံး သံဃဘေဒကကံက အခြားမဲ့ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏၊
ကြွင်းကံများကား အဟောသိကံတည်း။ ဈာန်သမာပတ် ၈-ပါးလုံးကို ရရာ၌
တစ်ပါးသာ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေး၏၊ ကြွင်း သမာပတ်များ အဟောသိကံ
ဖြစ်ကြရသည်။ ဤကဲ့သို့ အဟောသိကံဖြစ်ရသောကံတွေ အတော်များစွာ ရှိ၏။
ကမ္မပထ မမြောက်သော သာမညဇောစေတနာ (စားရင်းသောက်ရင်း သွားရင်း
လာရင်း ဖြစ်ကြသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာတွေ) အတော်များစွာ
ရှိ၏။ ထိုစေတနာတွေသည် ပဝတ္တိကျိုးမျှကို ပေးနိုင်-ထောက်ပံ့နိုင်သည်ဟု
ဆိုသော်လည်း သန္တာန်အစဉ်မှာ သတ္တိ မထင်ရှားရစ်ဘဲ ပြီးပြီးပျောက်ပျောက်
အဟောသိကံလောက်ဖြစ်သော ဇောတွေကသာ များဖွယ်ရှိလေသည်။

-----*-----

ပါကဋ္ဌာနကံ(၄)ပါး

တထာ အကုသလံ ကာမာဝစရကုသလံ ရူပါဝစရကုသလံ အရူပါဝစရ
ကုသလဉ္စေတိ ပါကဋ္ဌာနဝသေန၊ ပေ၊ ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနံ

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ စေတိ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ
ဗဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္ပံ နာမ။

ကာယကံ ၃-ပါး။ ။ ကံ၏ဖြစ်ကြောင်းကို ကမ္မဒွါရဟု ခေါ်၏။
အကုသိုလ်ကံသည် ကမ္မဒွါရနှင့်စပ်၍ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံဟု ၃-မျိုးရှိ၏။
ထိုတွင် ပါဏာတိပါတစသော ၃-ပါးကို “ကာယကံ ၃-ပါး”ဟု ခေါ်သည်။

ပါဏာတိပါတ။ ။ [ပါဏ+အတိပါတ]လူတို့ပြောဆိုရိုးအားဖြင့်
သတ္တဝါကို “ပါဏ”ဟု ခေါ်၏။ ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် ပါဏဟူသည်
ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတတည်း။ အတိပါတ၌ အတိသဒ္ဓါသည် “သီယတ္ထ=လျှင်စွာ”
ဟူသော အနက်၊ တစ်နည်း-“အတိက္ကမနတ္ထ=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍” ဟူသော
အနက်၊ ဤနှစ်ချက်ကို ဟော၏။ ပါတသဒ္ဓါကား “ကျစေခြင်း=ချခြင်း”ဟူသော
အနက်ကို ဟောသည်။ လျင်မြန်စွာချခြင်းဟူသည် ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး အချိန်
ကျမှ သေရမည်ကို အချိန်ကျအောင် မနေစေဘဲ အလျင်အမြန်သေအောင်
သတ်ခြင်းပင်တည်း။ လွှမ်းမိုး၍ ကျစေခြင်းဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုသော လက်နက်
ဖြင့် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ သတ်ခြင်းတည်း။ ပါဏဿ + အတိပါတော၊ ပါဏာတိ
ပါတော၊ ပါဏဿ-သတ္တဝါကို၊ ဝါ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ အတိပါတော-လျင်စွာကျစေ
ခြင်း အမှုအရာသည်၊ ဝါ-လျင်စွာ ကျစေကြောင်း၊ လက်နက်ဖြင့် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်
၍ ကျစေကြောင်း စေတနာသည်။ ပါဏာတိပါတော-ပါဏာတိပါတမည်၏။
ဤစကားစဉ်အရ “သူတစ်ပါးကို ကိုယ်တိုင် သတ်ဖြတ်မှုဟူသော ကာယ
ပယောဂ၊ “သတ်လိုက်” စသည်ဖြင့် စေခိုင်းမှုဟူသော ဝစီပယောဂကို
ဖြစ်စေတတ်သော ဝကေ(သတ်ကြောင်း)စေတနာသည် ပါဏာတိပါတမည်
၏” ဟု မှတ်ပါ။

အင်္ဂါပယောဂ။ ။ ဤအကုသိုလ်ကံတို့သည် ကမ္မပထမြောက်သော
အရာလည်း ရှိ၏။ ကမ္မပထ မမြောက်သောအရာလည်း ရှိ၏။ [ကမ္မ=ကံ +
ပထ=လမ်းကြောင်း၊ “အပါယ်ရောက်ဖို့ရန် လမ်းကြောင်းဖြစ်သောကံ”ဟုလို့၊]
ကမ္မပထ မမြောက်လျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်-မပေးနိုင်
ကိန်းသေမဟုတ်၊ တချို့ ပေးနိုင်၏။ တချို့ မပေးနိုင်၊ ကမ္မပထမြောက်-မမြောက်
ဆုံးဖြတ်ဖို့ရာ ဆိုင်ရာ အင်္ဂါ(လက္ခဏာ)စုံ-မစုံကို ကြည့်ရမည်။ ဆိုင်ရာအင်္ဂါစုံလျှင်

ကမ္မပထမြောက်၏။ အင်္ဂါမစုံလျှင် ကမ္မပထမမြောက်၊ ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် မနောဒုစရိုက်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂါနှင့် လုံ့လပယောဂကို ထည့်သွင်း ဖွင့်ကြပေအံ့။

ပါဏော စ ပါဏသညိတာ၊ ယာတစိတ္တဉ္စပက္ကမော၊

တေနေဝ မရဏဉ္စာတိ၊ ပဉ္စိမေ ဝဓဟေတုယော။

ပါဏော စ-သတ္တဝါလည်းကောင်း၊ ပါဏသညိတာ-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိ သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ယာတစိတ္တဉ္စ-သတ်ကြောင်းစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပက္ကမော-လုံ့လပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ တေနေဝ-ထိုလုံ့လကြောင်းပင်၊ မရဏဉ္စ-သေးခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဣမေ ပဉ္စ-ဤငါးပါးတို့သည်၊ ဝဓဟေတုယော-ပါဏာတိပါတ၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့တည်း။ [၁-သတ္တဝါ လည်းဖြစ်စေ၊ ၂-သတ္တဝါမှန်း သိသည်လည်းဖြစ်စေ၊ ၃-သတ်လိုသော စေတနာလည်း ရှိစေ၊ ၄-သတ်ဖြတ်မှု လုံ့လတစ်ခုခုကိုလည်း ပြုစေ၊ ၅-ထို လုံ့လကြောင့်ပင် သေသည်ဖြစ်စေ၊ ဤအင်္ဂါငါးပါးစုံလျှင် ပါဏာတိပါတ ကမ္မပထမြောက်၏။ ရှေ့အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း မသေလျှင် (နောက်ဆုံးအင်္ဂါ ချို့တဲ့လျှင်)ပါဏာတိပါတ ကမ္မပထမမြောက်။

အပြစ်အကြီး၊ အငယ်။ ။ သတ္တဝါအကြီး၊ အငယ်ကို လိုက်၍လည်း ကောင်း၊ သတ္တဝါ၏ အကျင့်သိက္ခာကို လိုက်၍လည်းကောင်း အပြစ်အကြီး၊ အငယ် ကွဲပြား၏။ “သတ္တဝါက အကောင်အထည်ကြီးလျှင် ထိုသတ္တဝါ၏ ဇီဝိတကလာပ်များစွာကို ဖျက်ဆီးရာကျသောကြောင့် အပြစ်ကြီး၏။ သီလ သိက္ခာရှိသူကို သတ်လျှင် ထိုသူ၏ သီလဂုဏ်ကြောင့် အပြစ်ကြီး၏။ မိဘ ရဟန္တာစသည်ကို သတ်မိလျှင် အာနန္တရိယကံပင် ထိုက်၏။ အကောင်အထည် ဂုဏ်သိက္ခာချင်း တူနေလျှင် သတ်တဲ့အခါ၌ ပယောဂစိုက်မှု အားကြီးသော ကံက အပြစ်ကြီးသည်။ ထို ပယောဂတို့ကား . . .

သာဟတ္ထိကော အာဏတ္ထိကော၊ နိသဂ္ဂိယော စ ထာဝရော၊

ဝိဇ္ဇာမယော ဣဒ္ဓိမယော၊ ပယောဂါ ဆယိမေ မတာ။

သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိကလည်းကောင်း၊ အာဏတ္ထိကော-အာဏတ္ထိ ကလည်းကောင်း၊ နိသဂ္ဂိယော စ-နိသဂ္ဂိယလည်းကောင်း၊ ထာဝရော-ထာဝရ

လည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာမယော-ဝိဇ္ဇာမယလည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိမယော-ဣဒ္ဓိမယလည်းကောင်း၊ ဣမေ ဆ-ဤ ၆-ပါးတို့ကို၊ ပယောဂါ-လုံ့လပယောဂတို့ဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။

သာဟတ္ထိက။ ။ ဓားဖြင့်ခုတ်၊ တုတ်ဖြင့်ရိုက် စသည်ဖြင့် ကိုယ်ထိလက်ရောက် သတ်ပုတ်မှုသည် သာဟတ္ထိကပယောဂ မည်၏။ [သဿ-မိမိ၏၊ ဟတ္ထော-လက်တည်း၊ သဟတ္ထော-မိမိလက်၊ သဟတ္ထေန-မိမိလက်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္ထော-ဖြစ်သော ပယောဂတည်း၊ သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိက မည်၏။]

အာဏတ္ထိက။ ။ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စာရေးသား၍ဖြစ်စေ၊ အရိပ်နိမိတ်ကို ပြ၍ဖြစ်စေ၊ အသတ်ခိုင်းမှုသည် အာဏတ္ထိပယောဂ မည်၏။ [အာဏာပနံ-စေခိုင်းခြင်းသည်၊ အာဏတ္ထိ-အာဏတ္ထိမည်၏၊ အာဏတ္ထိယာ-စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္ထော-ဖြစ်သောပယောဂသည်၊ အာဏတ္ထိကော-မည်၏။]

နိသဂ္ဂိယ။ ။ လေး၊ သေနတ်စသည်ဖြင့် ပစ်ခတ်၍ သတ်ဖြတ်မှုသည် နိသဂ္ဂိယပယောဂ မည်၏။ [နိသဇ္ဇနံ-ပစ်လွှတ်ခြင်း၊ နိသဂ္ဂေါ-ပစ်လွှတ်ခြင်း၊ နိသဂ္ဂေန-ပစ်လွှတ်ဖြင့်ခြင်း၊ နိဗ္ဗတ္ထော-ဖြစ်သောပယောဂသည်၊ နိသဂ္ဂိယော-နိသဂ္ဂိယပယောဂ မည်၏။]

ထာဝရ။ ။ အမြဲထာဝရ တည်ရှိနိုင်သော သွားရာလမ်းခရီး၌ လာသမျှ လူတွေ ကျသေအောင် တွင်းတူးထားမှု၊ ငြောင့်စသည်ကို စိုက်ထားမှု၊ သတ်ဖြတ်ဖို့ရာ ဓား-လှံ-သေနတ်-ဗုံး-အမြောက်စသော လက်နက်များကို လုပ်ကိုင်ထားမှု ပယောဂစုတည်း၊ သေစေလိုသော စေတနာ(သတ်ဖြတ်ဖို့စေတနာဖြင့်) ပြုလုပ်ထားလျှင် ထိုလက်နက်စွဲကိုင်၍ စစ်သည်တပ်သားတို့၏ တိုက်ခိုက်ရာ၌ လည်း လက်နက်လုပ်သူမှာ ထာဝရပယောဂအတွက် ပါဏာတိပါတအပြစ် မကင်းတော့ချေ။

ဝိဇ္ဇာမယ။ ။ အတတ်ပညာဖြင့် ပြုစားမှုသည် ဝိဇ္ဇာမယပယောဂ မည်၏။ [ဝိဇ္ဇာမယ-အတတ်ပညာဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္ထော-ဖြစ်သောပယောဂသည်၊ ဝိဇ္ဇာမယော-ဝိဇ္ဇာမယမည်၏။] ဤဝိဇ္ဇာမယပယောဂသည် လောက၌ များ၏၊ အင်းအိုင်ချ၍ သတ်မှု၊ လက်ဖွဲ့ကို တစ်စုံတစ်ခုပြုလုပ်၍ သတ်မှု၊ မန္တာန် မန်းမှုတ်၍ သတ်မှု၊ အရုပ်လုပ်၍ ထိုအရုပ်ကို သတ်လျက် အခြားရန်သူ သေ

အောင်လည်းကောင်း၊ အင်းကွက်အတွင်း၌ ရန်သူ၏နေနံကို ထား၍ ထိုအင်းကို မီးရှို့လျက် ရန်သူသေအောင်လည်းကောင်း၊ ရုပ်ထား နံထားပြုလုပ်မှု၊ ရန်သူက မိမိသေအောင် ပြုတဲ့အခါ၌ ထိုဒဏ်ကို ရန်သူထံပြန်အောင် ဒဏ်ပြန်ပြု လုပ်မှု စသည်တို့သည် “ဝိဇ္ဇာမယပယောဂ” ချည်းသာတည်း။

ဣဒ္ဓိမယ။ ။ ကမ္မဒိဒ္ဓိကို (ကံကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးကို) ဣဒ္ဓိဟု ခေါ်၏။ ထိုတန်ခိုးဖြင့် သတ်ဖြတ်မှုသည် ဣဒ္ဓိမယပယောဂမည်၏။ (ဣဒ္ဓိယာ- ကမ္မဒိဒ္ဓိဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သောပယောဂသည်၊ ဣဒ္ဓိမယော-ဣဒ္ဓိမယမည်၏။) သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ပိတုမင်း အမျက်ထွက်၍ မိမိအစွယ်ကို ခေါက်လိုက်ရုံမျှဖြင့် စူဠသုမနသုဋ္ဌေး ချက်ချင်းသေရသတဲ့၊ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ အရိယာမဖြစ် ခင်က မျက်စောင်းထိုးလိုက်လျှင် ဘီးလူအများ သေကြရသတဲ့၊ ဤသို့အစွယ် ခေါက်မှု မျက်စောင်းထိုးမှုသည် ဣဒ္ဓိမယပယောဂတည်း။

လျင်စွာကျစေပုံ။ ။ ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်စွာကျစေသည်ဟု ဆိုရာ၌ စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ချက် မပြည့်သေးလျှင် မည်မျှလောက် နောက်ယှက်သော်လည်း ချုပ်ပျက်မည် မဟုတ်၊ ၁၇-ချက် ပြည့်လျှင် အလိုလိုချုပ်မည်သာ၊ သို့ဖြစ်၍ အဘယ်နည်းဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို လျင်မြန်စွာ ကျစေပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား- ပါဏာတိပါတစေတနာသည် ဇီဝိတိန္ဒြေတစ်ခုကို လျင်မြန်စွာ ကျစေမည် မဟုတ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်အဆက်ကို တာရှည်စွာ မဆက်စေဘဲ အလျင်အမြန် ပြတ်စဲစေခြင်းကို “လျင်စွာကျစေသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-စိတ်တစ်ခု ချုပ်သွားလျှင် နောက်စိတ်တစ်ခု ဖြစ်ဖို့ရန် အနန္တရ စသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသလို၊ ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်တစ်ခု ချုပ်သွားလျှင် နောက်ဆက် ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်ကို ဆက်လက်၍ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူး ပြုထားခဲ့ရိုး ဖြစ်၏။ (ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်အဖွင့်ကြည့်ပါ။) ဇီဝိတရုပ်များသည် စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ချက်ပြည့်မှ ချုပ်မည်မှန်သော်လည်း ဓားလက်နက်စသည်တို့၏ အထိခံရ သည့်အတွက် လွန်စွာ အားနည်း၏။ မိမိက အားနည်းသည့်အတွက် ချုပ်သော အခါ နောက်ထပ် ဆက်လက်ဖြစ်ဖို့ရာ များစွာ ကျေးဇူး မပြုနိုင်ခဲ့၊ သို့ဖြစ်၍ ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်တို့ အဆက်ဆက် အားနည်းသဖြင့် ကြာရှည်စွာ မဆက်နိုင် တော့ဘဲ အနည်းငယ်သော ကာလအတွင်းမှာ ပြတ်စဲရလေသည်။

အဒိန္နဒါန။ ။ အဒိန္နဿ-မပေးအပ်သောဥစ္စာကို၊ အာဒါနံ-ယူခြင်းပယောဂသည်၊ ဝါ-ယူကြောင်းစေတနာသည်၊ အဒိန္နဒါနံ-အဒိန္နဒါနမည်၏။ ဥစ္စာရှင်တို့က စာရေးသား၍ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်လက်လှမ်း၍ဖြစ်စေ၊ “ရှေး-ယူတော့” ဟုနှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မပေးအပ်သော သူဥစ္စာကို ခိုး၍ ဓားပြတိုက်၍ လိမ်လည်၍ ညှာဝါးပြောဆို၍ ယူမှုဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် အဒိန္နဒါနမည်၏။ ဝိနည်းပညတ်တော်အလိုအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်၏ ဥစ္စာကို ယူရာ၌ အာပတ်မသင့်သော်လည်း ဤအဘိဓမ္မာသဘော သုတ္တန်သဘောအားဖြင့်ကား အဒိန္နဒါနပင်တည်း။

ပရဿ သံ တထာ သညာ၊ ထေယျစိတ္တဉ္စပက္ကမော၊

တေန ဟာရောတိ ပဉ္စဂီ၊ ထေယျဿ ယတနာ သမာ။

ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ သံ-ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ တထာ သညာ-ထိုသူဥစ္စာဟု သိမှတ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ထေယျစိတ္တဉ္စ-ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်းစိတ်လည်းကောင်း၊ (ခိုးလိုသောစေတနာလည်းကောင်း၊) ဥပက္ကမော-လုံ့လပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ တေန-ထိုလုံးလဖြင့်၊ ဟာရော-ခိုးဆောင်ဖြစ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ထေယျဿ-ခိုးခြင်း၏(အဒိန္နဒါန၏)၊ အဂီ-တို့သည်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးတို့တည်း၊ ယတနာ-အားထုတ်မှုပယောဂတို့သည်၊ သမာ-ပါဏာတိပါတပယောဂတို့နှင့် တူကုန်၏။

ချဲ့ဦးအံ့။ ။ ၁-သူတစ်ပါးဥစ္စာလည်းဖြစ်စေ၊ ၂-သူဥစ္စာဟုသိသည်လည်းဖြစ်စေ၊ ၃-ခိုးယူလိုသောစိတ်လည်း ရှိစေ၊ ၄-ခိုးယူကြောင်း ကိုယ်မှု နှုတ်မှု လုံ့လတစ်ခုခုကိုလည်း ပြုစေ၊ ၅-ထိုလုံ့လဖြင့် ခိုးခြင်းကိစ္စ အထမြောက်သည်လည်းဖြစ်စေ၊ ဤအဂီငါးပါး ပြည့်စုံလျှင် အဒိန္နဒါနကံ အထမြောက်၏။ အပြစ်အကြီး၊ အငယ်မှာ ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးလိုက်၍လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာရှင်၏ သီလသိက္ခာလိုက်၍လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ “အဖိုးတန်လျှင် အပြစ်ကြီး၏။ သီလရှိသူ၏ ဥစ္စာကို ခိုးလျှင် အပြစ်ကြီး၏” ဟူလို၊ ဥပက္ကမောအရ-လုံ့လပယောဂတို့မှာ ပါဏာတိပါတ၌ ပြခဲ့သော ပယောဂ ၆-ပါးပင်တည်း။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ။ ။ ကာမေသု-ကာမမှုတို့၌၊ မိစ္ဆာစာရော-ယုတ်ယုတ်မာမာ ကျင့်ခြင်းသည်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ

မည်၏။ ယောက်ျားတို့၏ မိမိပိုင် မယားနှင့် ပျော်ပါးခြင်း၊ မိန်းမတို့၏ မိမိယောက်ျားနှင့် ပျော်ပါးခြင်းမှာ လောကအလိုက် မကဲ့ရဲ့ထိုက်၍ ယုတ်မာသည်ဟု မဆိုသာ။ မဆိုင်ရာသူများနှင့် ပျော်ပါးခြင်းကား လောကအလိုက် ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏ မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်သည်။ [ဤ မိစ္ဆာစာရ၌ မိစ္ဆာအတွက် “မှားယွင်း” ဟူသော အနက်ကို ဆိုကြ၏။ အဖွင့်များ၌ကား “ဧကန္တနိန္ဒိတော လာမကာစာရော-စင်စစ်ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော ယုတ်မာသောအကျင့်” ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာအတွက် “မှားယွင်း” ဟူသော အနက်မပေးဘဲ “လာမက=ယုတ်မာ” ဟူသောအနက်ကို ဆိုလိုက်ပါသည်။]

ဝတ္ထု အဂမနီယဉ္စ , တသ္မိံ သေဝနစိတ္တတာ၊

ပယောဂေါ မဂ္ဂေန မဂ္ဂ-ပတိပတျာဓိဝါသနံ၊

ဣတိ ဣမဿ စတ္တာရော, ပယောဂေကော သာဟတ္ထိကော။

အဂမနီယံ-မသွားမလာထိုက်သော၊ ဝတ္ထု စ-ဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ တသ္မိံ-ထိုအဂမနီယဝတ္ထု၌၊ သေဝနစိတ္တတာ-မှီဝဲကြောင်းစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပယောဂေါ-လုံ့လပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂေနမဂ္ဂပဋိပတ္တိအဓိဝါသနံ-မဂ်အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကို သာယာခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကာမဿ-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၏၊ စတ္တာရော-အင်္ဂါလေးပါးတို့တည်း၊ ပယောဂေါ-ပယောဂကား၊ ဧကော သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိကတစ်မျိုးသာတည်း၊ [မသွားလာထိုက်သော မိန်းမ ယောက်ျားကို အဂမနီယဝတ္ထုဟု ခေါ်၏။ ၁-အဂမနီယဝတ္ထုလည်း မှန်စေ၊ ၂- မှီဝဲလိုသောစိတ်လည်း ရှိစေ၊ ၃-မှီဝဲမှုလုံ့လကိုလည်း ပြုစေ၊ ၄-မဂ်အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကိုလည်း သာယာစေ၊ ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံ ထိုက်၏။]

မှတ်ချက်။

။ ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် စပ်၍ ပြောစမှတ်စကားတွေများလှချေ၏။ မိမိက လုံ့လမပြုဘဲ သူတစ်ပါးက လုံ့လပြုသည်ကို သာယာလျှင် ပယောဂ မပါသောကြောင့် “ကံမထိုက်” ဟု အပရေဆရာတို့ ဆိုကြ၏။ ဧကေဆရာတို့ကမူ “ပယောဂမပါသော်လည်း မှီဝဲလိုသော စိတ်ရှိလျှင် ကံမြောက်သည်” ဟု ဆုံးဖြတ်၏။

အချို့အခါဝယ် မာတုဂါမဘက်က ပယောဂမပါဘဲ ကိစ္စ ပြီးနိုင်သည်ဟု

ဆိုကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ ပယောဂမပါဘဲ ကိစ္စပြီးနိုင်လျှင် အင်္ဂါလေးပါး မရှိထိုက်၊ ပယောဂကိုချန်ထား၍ အင်္ဂါသုံးပါးသာ ပြထိုက်၏။ အဋ္ဌကထာမှာလည်း အင်္ဂါလေးပါးပင်လာသည်ဟု အညေဆရာတို့ ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပယောဂမပါဘဲ ကိစ္စပြီးနိုင်ရိုးမှန်လျှင် ပယောဂအင်္ဂါမှာ များသောအားဖြင့် ပါတတ်သည်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ဤ၌ ပယောဂဟူသည် ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်းဟူသော သာဟတ္ထိက တစ်မျိုးသာတည်း။

အပြစ်ကြီးငယ်။ ။ ဤကာမေသုမိစ္ဆာစာရအရာ၌ သွားလာအပ်သူက သီလရှိမရှိလိုက်၍ အပြစ်အကြီးအငယ် ကွာခြား၏။ ထို့ကြောင့် သီလမရှိသူကို ကျူးလွန်ခြင်းထက် သီလရှိသူကို ကျူးလွန်ခြင်းက သာ၍ အပြစ်ကြီး၏။ နန္ဒလုလင်သည် ဥပ္ပလဝဏ်ရဟန္တာမကို ကျူးမိ၍ ချက်ချင်း အဝီစိ၌ ကျရ၏။ အဂမနီယဝတ္ထုဟူသော အင်္ဂါနှင့်စပ် အဂမနီယဝတ္ထုပေါင်း ယောက်ျားအတွက် ၂၀, မိန်းမအတွက် ၁၂ ယောက်ကို ပြကြသည်။

[ဆောင်] မာ-ပိ-မာပိ, ဘနှင့်-ဘာ, ဥာ-ဂေါ-ဓမ်-သ-သာ၊

ဓ-ဆန်-ဘော-ပ, ဩ-ဩ-ဓ, ကမ္မ-ဒါ-မုဟာ၊

- (မာ) မာတုရက္ခိတာ=မိခင်စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမ၊ [အဘသေ၍ဖြစ်စေ, ကွဲကွာနေ၍ဖြစ်စေ, အမိချည်း စောင့်ရှောက်အပ်သူ။]
- (ပိ) ပိတုရက္ခိတာ=အဘစောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ။
- (မာပိ) မာတာပိတုရက္ခိတာ=မိဘနှစ်ပါးလုံး စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ၊ [ဤ၌ မာတုရက္ခိတာဖြစ်လျှင် ပိတုရက္ခိတာမဟုတ်, ပိတုရက္ခိတာ ဖြစ်လျှင် မာတုရက္ခိတာ မဟုတ်, မာတာပိတုရက္ခိတာဖြစ်လျှင် ထိုနှစ်မျိုးလုံး မဟုတ်နိုင်ပုံကို သတိပြု။]
- (ဘ) ဘဂိနိရက္ခိတာ=မိဘနှစ်ပါးလုံးမရှိ၍ အမ ညီမတို့ စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းထားအပ်သောမိန်းမ။
- (ဘာ) ဘာတုရက္ခိတာ=မောင်ကြီးမောင်ငယ် (အစ်ကိုကြီးငယ်) စောင့်ရှောက်အပ်သောမိန်းမ။ [မိဘ မရှိ အစ်မညီမ မရှိ (ရိုသော်လည်း မစောင့်ရှောက်နိုင်၍) မောင် အစ်ကို အရင်းက စောင့်ရှောက်ထားသူ။]
- (ဉာ) ဉာတိရက္ခိတာ=ဆွေမျိုးစောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ။ [မိဘ မောင် အမ

ညီမ အရင်းတို့ မရှိ၊ ရှိသော်လည်း မစောင့်ရှောက်နိုင်၍ ဝမ်းကွဲ ဆွေမျိုးက စောင့်ရှောက်ထားသူ။]

(ဂေါ) ဂေါတ္တရက္ခိတာ=အနွယ်တူ လူတို့က စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ။ [ဤမြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆွေမျိုးသာ အရေးကြီး၏၊ အနွယ်ကို အရေးမကြီးကြ၊ အိန္ဒိယ၌ကား ကဿပအနွယ်၊ ဂေါတမအနွယ်၊ ဝသိဋ္ဌအနွယ် စသည်ဖြင့် အနွယ်လည်း အရေးကြီးသည်။ ဆွေမျိုးမစပ်သော်လည်း အနွယ်စပ်တတ်သေး၏။ ရှမ်းပြည်က ရှမ်းမလေးတစ်ယောက် မန္တလေးရောက်လာလျှင် ရှမ်းလူမျိုးက စောင့်ရှောက်ထားရာ၌ ဂေါတ္တရက္ခိတာဟုပင် ဆိုထိုက်၏။]

(ဓမ္မ) ဓမ္မရက္ခိတာ=အတူတကွ တရားကျင့်ဖော်ဖြစ်သူတို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ။ [ဓမ္မအရ တရားကို မယူနှင့်၊ ဓမ္မကျင့်ဘက် ဖြစ်သူများကိုယူ၊ ယခုကာလ၌ မိဘစသည်တို့ကို ခွဲ၍ သီလရှင်၊ ရသေ့မ စသည် ပြုလုပ်နေသူများသည် ဓမ္မရက္ခိတာပင် ဖြစ်၏။ ဧကံ သတ္တာရံ ဥဒ္ဓိဿ ပဗ္ဗဇိတေဟိ တိ ဣမိနာ ပဏ္ဍရံပရိဗ္ဗာဇိကာဒယော (အဝတ်ဖြူဝတ်သော ပရိဗ္ဗာဇိမ စသည်တို့ကို) ဒဿေတိ၊-သဉ္စရိတ္တသိက္ခာပဒ သာရတ္ထဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤရှစ်ယောက်သော မိန်းမတို့သည် ကာမပိုင်ယောက်ျားမရှိသော အပျို မိန်းမများတည်း။ မိမိတို့ ကာမအတွေ့ကို မိမိသဘောရှိ ပေးနိုင်ကြသည်။ မိဘစသည်တို့က စောင့်ရှောက်ပါသည်ဟု ဆိုသော်လည်း သူတစ်ပါးတို့ မစော်ကားနိုင်ရုံသာ စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကာမကို မိဘတို့ မပိုင်ကြ၊ သို့ဖြစ်၍ ထို မိန်မများသည် မိမိ၏ ကာမကို သူတစ်ပါးအား ပေးသည့်အတွက် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ မဖြစ်၊ သို့သော် အရှက်တကွဲ အကျိုးနဲ့ ဖြစ်ရခြင်းဟူသော အပြစ်ကြီးကား ကာမေသုမိစ္ဆာစာရထက်ကြောက်ဖွယ် ကောင်းရုံသာမက၊ ကျူးလွန်မိသည့်အတွက် ပူပန်သောကဖြင့် အပါယ်သို့သွားရမည်မှာ အလွန် ဖြောင့်သော လမ်းကြီးပါပေတည်း။

(သ) သပရိဒက္ခာ=မင်းပြစ်မင်းဒဏ်မကင်းသော မိန်းမ။ [“ယဿာ ဂမနေ ရညာ ဒက္ခော ထပိတော၊ သာ သပရိဒက္ခာ”ဟူသော တေရသကဏ်ဋီကာနှင့်အညီ ပြည့်ရှင်မင်းစသော အာဏာပိုင်တို့က မိမိကိုယ်တိုင် သိမ်းပိုက်မည်ဖြစ်၍ သွားလာသူတို့အား ဒဏ်ထားတတ်လေသည်။

ထိုမိန်းမမျိုးကိုသာ “သပရိဒဏ္ဍာ” ဟု ခေါ်သည်။ ယခု ရာဇဝတ်ဥပဒေ အပြစ်မျိုးမှာ သပရိဒဏ္ဍာနှင့် မဆိုင်၊ ထင်ရှားလတ္တံ့။

(သာ) သာရက္ခာ=အစောင့်အရှောက်ရှိသော မိန်းမ။ [“သာရက္ခာ နာမ ဂဗ္ဘေပိ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဟောတိ မယံ ဧသာတိ”ဟူသော သဉ္စရိတ္တသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ ဝမ်းတွင်း၌ တည်နေတုန်းကပင် ဖွားမြင်လာလျှင် မယားပြုရန် တောင်းရမ်းသတ်မှတ်ထားအပ်သော မိန်းမတည်း။ ယခု ကာလ၌ လက်မထပ် ရသေးသော်လည်း ပြောဆိုကြောင်းလမ်းပြီးသော မိန်းမများသည် သာရက္ခာ၌ ပါဝင်ကြ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ “ပစ္ဆိမာနံ ဒွန္နတိ သာရက္ခာ သပရိဒဏ္ဍာနံ မိစ္ဆာစာရော ဟောတိ တာသံ သဿာမိကဘာဝတော”ဟူသော တေရသကဏ်ဋီကာ နှင့်အညီ ဤသာရက္ခာ၊ သပရိဒဏ္ဍာ နှစ်ယောက်တို့သည် အလွတ်အလပ် မဟုတ်ကြပေ၊ မိမိတို့ ကာမကို ပိုင်ဆိုင်သော ပိုင်ရှင်ရှိကြလေပြီ။ သို့ဖြစ်၍ တစ်ပါးသော ယောက်ျားတို့အား ကာမကို ပေးလျှင် ပိုင်ရှင်ယောက်ျား၏ ဥစ္စာကို ခိုးပေးရာ ကျသောကြောင့် ကာမေသုမိစ္ဆာရ သင့်ရလေသည်။ ယခုကာလ ရာဇဝတ်ဥပဒေကို သပရိဒဏ္ဍာ၌ “ဒဏ်”ဟု ဆိုလျှင် မာတုရက္ခိတာစသော မိန်းမများကို သဘောမတူဘဲ ကျူးလွန်က ဥပဒေအရ အပြစ်ဒဏ် မကင်းကြ သဖြင့် မာတုရက္ခိတာစသည်ကိုလည်း သပရိဒဏ္ဍာဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ် လျှင် မာတုရက္ခိတာ စသည်တို့က မိမိကာမကို ယောက်ျားတို့အား ပေးရာ၌ “သာရက္ခာသပရိဒဏ္ဍာနံ မိစ္ဆာစာရော ဟောတိ” အရ မိစ္ဆာစာရ သင့်လိမ့်မည်။ စင်စစ်ကား မာတုရက္ခိတာစသော မိန်းမ ၈-ယောက်တို့မှာ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ အပြစ် မရှိ ထို့ကြောင့် အစိုးရတို့က စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ဥပဒေအရ ဒဏ်ထားမှု တို့သည် သာရက္ခာ သပရိဒဏ္ဍာအရ လုံးဝ မသက်ဆိုင်ဟု မှတ်ပါ။

(ခ) ဓနက္ခိတာ=ဥစ္စာဖြင့် ဝယ်အပ်သောမယား။ [အိန္ဒိယမှ သင်္ဘောခ ပေးစရာ မရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လိုက်လာပြီးနောက်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရောက်က ဆိုင်ရာမှ လေလံပစ်သည်ကို ဝယ်ယူအပ်သော မယားမျိုး စသည်တည်း။ နောက်ပြမည့် မိန်းမများသည် မယားအဖြစ်သို့ ရောက်သော မိန်းမများချည်းတည်း။

- (ဆန့်) ဆန္ဒဝါသိနီ=သူ၏မယားဖြစ်ဖို့ရန် ဆန္ဒသဘောတူသဖြင့် သူ့အိမ်၌ သွား၍ နေထိုင်သောမယား။ [ယခုကာလ မိဘစသည်တို့က သဘောမတူသော်လည်း မိန်းကလေးက ဆန္ဒတူသဖြင့် ထွက်ပြေးကြရာ၌ မိန်းကလေးက ဆန္ဒဝါသိနီ (မိမိဆန္ဒအတိုင်း လင့်အိမ်နေသော) မယားအရာ မြောက်သောကြောင့် ယောက်ျား၌ မိစ္ဆာစာရအပြစ်မရှိဟု မှတ်ပါ။]
- (ဘော) ဘောဂဝါသိနီ=စည်းစိမ်ဥစ္စာအတွက် သွားရောက် နေထိုင်သောမိန်းမ။ [နေက္ကိတာသည် ထိုမိန်းမနှင့် သက်ဆိုင်သူအား ဥစ္စာပေး၍ ယူအပ်သူတည်း။ ဤဘောဂဝါသိနီကား ဆင်းရဲလှသဖြင့် ဆန်ဖွပ်ဖို့ မောင်း-ကျည်ပွေ့ အစရှိသော အသုံးအဆောင်ကလေး ရရှိမှုဖြင့် မယားဖြစ်ရသော မိန်းမမျိုးတည်း။]
- (ပ) ပဋ္ဌဝါသိနီ=အဝတ် ထမိစသော အဝတ်တန်ဆာအတွက် နေထိုင်သော မယား။
- (ဩ) ဩဒပတ္တကိနီ=ရေခွက်၌ လက်ဆုံချ၍ ထိမ်းမြားရသော မယား။ [ရေခွက်၌ နှစ်ယောက်လုံး၏ လက်ကို ချစေပြီးလျှင် “ဤရေခွက်၌ ရေသည် မကွဲမပြား တစ်သားတည်း တည်နေသကဲ့သို့၊ သင်တို့ ဇနီးမောင်နှံလဲ မကွဲမပြား တည်နေကြပါစေ” ဟု လူကြီးသူမတို့က ပြောဆို ထိမ်းမြားအပ်သော မယားတည်း။ ယခု ကာလ၌ လက်ထပ်၍ ယူအပ်သော မယားများသည် ဤဩဒပတ္တကိနီ မယားချည်းတည်း။]
- (ဩ) ဩဘတစုမ္မဋ္ဌာ=ချအပ်သော ခေါင်းခုရှိုသော မယား။ [“ဦးခေါင်းပေါ်၌ ခေါင်းခုထားပြီးလျှင် ထင်းစသည် ရောင်း၍ အသက်မွေးရသော ဆင်းရဲ သူမလေးကို တချို့က မယားအဖြစ် အတည်ယူလိုက်သော အခါ ထင်းစသည်ကို မရောင်းရတော့ပြီဖြစ်၍ ခေါင်းပေါ်က ခေါင်းခု ကျသွားပြီး”ဟူလို။]
- (ခ) ဇောဟဋ္ဌာ=နိုင်ငံခြားသို့ စစ်တိုက်သွားရာ စစ်အောင်သဖြင့် အောင်လံကို စိုက်ထောင်၍ ယူဆောင်အပ်သော သို့ပန်းတို့တွင် မယားအဖြစ် သိမ်းပိုက် အပ်သော မယားမျိုးတည်း။

- (ကမ္မ) ကမ္မကာရီဘရိယာ=အစေခံ မယားမျိုး။ [တချို့က အိမ်မှာ ခိုင်းထားသော ကလေးမကို မယားအဖြစ် အတည်ယူထားသည်။]
- (ဒါ) ဒါသီဘရိယာ=ကျွန်မယား။ [တချို့က ကျွန်မကိုပင် အတည်မယားပြုသည်။]
- (မုဟာ) မုဟုတ္တိကာ=အတည်အမြဲမဟုတ်ဘဲ၊ ရက်အနည်းငယ်မျှ ခဏမျှ မယားပြုအပ်သော မယား။ [ခနက္ကိတာစသော မယား ၉-ယောက်သည် နောက်မှ အကြောင်းမသင့် ကွဲစေကာမူ ပင်ကိုက အမြဲယူအပ်သော မယားများတည်း။ ဤမုဟုတ္တိကာမယားကား ၇-ရက်မျှ နက္ခတ်သဘင် ကစားလိုသောအခါဖြစ်စေ၊ တစ်ည၌ တစ်ခဏဖြစ်စေ၊ ဥစ္စာပေး၍ ပေါင်းအပ်သော ပြည့်တန်ဆာမမျိုးတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤပြခဲ့သောမယားသည် မိမိကိုပိုင်သော ယောက်ျားများနှင့်သာ ပျော်ပါးခွင့် ရှိ၏။ မိမိကာမကို အခြားယောက်ျားတို့အား ပေးလျှင် ခိုး၍ပေးရာရောက်သောကြောင့် ကာမေသုမိစ္ဆာရအဖြစ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပြည့်တန်ဆာမတို့သည် မိမိကို ငွေပေးထားသော ယောက်ျားနှင့် ကိစ္စမပြီးသေးသမျှ အခြားယောက်ျားကို လက်မခံရ၊ လက်ခံလျှင် မိစ္ဆာစာရ သင့်၏။ ဂရုဓမ္မဇာတ်တော်လာ ဥပ္ပလဝဏ်အလောင်း ပြည့်တန်ဆာမဝတ္ထုကို ကြည့်ပါ။

အချုပ်မှာ-မာတုရက္ခိတာစသော ၈-ယောက်သည် မိမိကာမကို သူများအား ပေးသော်လည်း မိစ္ဆာစာရ မဖြစ်၊ သာရက္ခာစသော ၁၂-ယောက်ကား မိမိယောက်ျားမှတစ်ပါး အခြားယောက်ျားကို ပေးလျှင် မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်၏။ ယောက်ျားတို့မှာ ကိုယ်ပိုင်မယားမှတစ်ပါး မာတုရက္ခိတာစသော (အပျို-အအို) ၂၀-လုံးကို ကျူးလွန်ရာ၌ မိစ္ဆာစာရဖြစ်ကြသည်။

[မေး] ၁-အမောင်တွင်း၌ သူ့မယားကို ကိုယ့်မယား ထင်မှတ်၍ သွားလာသော ယောက်ျား၊ ကိုယ့်ခင်ပွန်း ထင်မှတ်၍ သည်းခံသော မိန်းမ၊ ၂-သမီးကို ကျူးလွန်သော အဘ၊ ၃-ပြည့်တန်ဆာမတို့၌ သွားလာသူ၊ ၄-တိရစ္ဆာန်မ အရှုံးမတို့၌ သွားလာသော ယောက်ျားတို့၌ မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်-မဖြစ်။

၁-အဖြေ။ ။ ၁-နံပါတ်ပြ မိန်းမယောက်ျားတို့၌ အဂမနီယဝတ္ထုဖြစ်ခြင်း စသောအင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် ညီညွတ်သောကြောင့် မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်၏ဟု ဆုံးဖြတ်ကြ၏။ သို့သော် ခိုးယူလိုသော စိတ်မပါဘဲ အထင်မှား၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် အပြစ် ကြီးလှမည် မထင်၊ ထိုစကားမှန်၏-အချို့နေရာ၌ ကံထိုက်တိုင်းလည်း အပြစ် မကြီး၊ ကံမထိုက်သော်လည်း အဘိဓမ္မာသဘောအရ စေတနာယုတ်မာလှ သဖြင့် အပြစ် ကြီးလေးသောအရာ များစွာရှိပေသည်။

၂-အဖြေ။ ။ သမီးကို မိခင်က တစ်ဖက်တစ်လမ်းစောင့်ရှောက်လျက် ရှိသေးလျှင်၊ အဘ၌ မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်၏။ မိခင်မရှိသော်လည်း၊ သို့မဟုတ် မစောင့် ရှောက်ဘဲ ထားသော်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာစာရ မဖြစ်၊ သို့သော် စေတနာကား ယုတ်မာလှချေ၏။ “မိခင်မရှိလျှင် ဘဂိနီ ဘာတု ဉာတိ စသည်တို့က စောင့်ရှောက် နိုင်သေးသည် မဟုတ်ပါလော” ဟူအံ့၊ အဘအိမ်မှာ နေသူဖြစ် လျှင် အဘ၏ အစောင့်အရှောက်က လိုရင်းဖြစ်သည်။ အစောင့်အရှောက် တစ်မျိုးရှိနေလျှင် အခြားတစ်မျိုးက အစောင့်အရှောက် မဖြစ်နိုင်၊ အကယ်၍ အဘနှင့် အတူမနေဘဲ ဘဂိနီ စသည်တို့ အစောင့်အရှောက် ခံနေသူ၊ သို့မဟုတ် သီလရှင်ဖြစ်၍ ဓမ္မရက္ခိတာ ဖြစ်နေသူကို အဘက ကျူးလွန်လျှင် အမှန် မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်၏။

၃-အဖြေ။ ။ ၃-နံပါတ် ပြည့်တန်ဆာမတို့၌ မိဘတို့က မကျေနပ်စေကာမူ မိန်းမထိန်းက တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပိုင်နေပေပြီ၊ ထိုမိန်းမတို့က ကျေနပ်လျှင် မဟုတ္တိကာတွင် ပါဝင်သောကြောင့် မိစ္ဆာစာရအဖြစ် မရှိ။

၄-အဖြေ။ ။ ၄-နံပါတ်ပြ တိရစ္ဆာန်မ၌ အမြဲလင်ဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်ထီး ရှိနေလျှင်လည်းကောင်း၊ နဂါးစသည်ကဲ့သို့ ဆိုင်ရာမိဘက စောင့်ရှောက်ထား လျှင်လည်းကောင်း မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ မရှိလျှင် မိစ္ဆာစာရ မဖြစ်၊ အရှုံးမကို မိဘစသည်တို့က အုပ်ထိန်းလျက် ရှိသေးလျှင် မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်၏။ အအုပ်အထိန်း မရှိသူမှာ သာရက္ခာ သပရိဒက္ခာတို့နှင့်လည်း မဆိုင်တော့ သဖြင့် မိစ္ဆာစာရ မဖြစ်။ [ဤအဖြေများ၌ အယူအဆကွဲလွဲကြပေလိမ့်မည်၊ အင်္ဂါနှင့်တကွ သဗ္ဗရိက္ခသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာများကို ကြည့်ရှု စဉ်းစားကြပါ။]

သုရာပါန။ ။ သေရည်အရက်သောက်မှုသည် (သောက်ကြောင်း စေတနာသည်) သုရာပါမည်၏။ ဤသုရာပါနကို အကုသလကမ္မပထဟူ၍ တိုက်ရိုက် မဆိုကြ၊ မူလဋီကာ၌ “တဿ သဘာဂတ္တေန မိစ္ဆာစာရေ ဥပကာရ ကတ္တေန ဒသသုပိ ကမ္မပထေသု အနုပ္ပဝေသော” ဟု ဆို၏။ [တဿ-ထိုသုရာပါန ၏။ သဘာဂတ္တေန-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရနှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မိစ္ဆာစာရေ-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၌၊ အနုပ္ပဝေသော-လျော်စွာဝင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဥပကာရကတ္တေန-ကမ္မပထဆယ်ပါးလုံးအား လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒသသုပိ-ဆယ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မပထေသု-ကမ္မပထတို့၌၊ အနုပ္ပဝေသော-သည်၊ ဟောတိ=၏။]

သဘာဂတ္တဖြစ်အပုံ။ ။ ဤ၌ “သဘာဂတ္တေန မိစ္ဆာစာရ” အရ သဘော တူပုံကား-ကာမဂုဏ် ၅-ပါး ကာမအတွေ့သည် ဖောဋ္ဌာဗ္ဗာရုံကာမဂုဏ်တည်း၊ သေရည်အရက်သည် ရသာရုံကာမဂုဏ်တည်း၊ ထိုဖောဋ္ဌာဗ္ဗာရုံကာမဂုဏ်ကို အယုတ်တမာ ပြုကျင့်ခြင်းသည် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သကဲ့သို့၊ ဤရသာရုံ သုရာကို သောက်စားခြင်းသည်လည်း ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏၊ ယုတ်မာသောအကျင့် (မိစ္ဆာစာရ) တစ်မျိုးပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သဘာဂတ္တေန မိစ္ဆာစာရေ” ဟု ဆိုသည်။ မူလဋီကာ၏ ဤသွင်းပုံသို့ လိုက်၍ ဋီကာကျော်၌လည်း “သုရာပါနံပိ ဧတ္တေဝ သင်္ဂယုတိတိ ဝဒန္တိ၊ ရသသင်္ခါတေသု ကာမေသု မိစ္ဆာစာရဘဝတော ” ဟု ဆိုပြီ။

ဥပကာရကတ္တ ဖြစ်ပုံ။ ။ “ဥပကာရကတ္တေန ဒသသုပိ ကမ္မပထေသု” အရ ကမ္မပထ ဆယ်ပါးလုံး၌ ကျေးဇူးပြုပုံကား သုရာကို သောက်မိလျှင် ပင် ကိုယ် မရဲသူပင် ရဲရင့်လာ၏၊ သတ်မှု ခိုးမှု ကာမမှုများကို အခွင့်အားလျော်စွာ ပြုရဲ၏။ လိမ်လည်မှုစသော ဝစီကံ၊ အဘိဇ္ဈာစသော မနောကံများမှာ မဖြစ်နိုင်စရာ မရှိ၊ ရှေးတုန်းက မင်းတစ်ဦးသည် သုရာမူးစဉ် ပွဲတော်ဆက်သရာ အမဲဟင်းလျာ မပါသည်အတွက် ရင်ခွင်ထက်က သားတော်ကလေးကို သတ်၍ချက်စေအပ်ဖူး သတဲ့၊ ကုမ္ဘဇာတ်တော်၌ သိကြားမင်း သုရာရောင်းခဲ့ ပုံကား-

ယံ ဝေ ပိဝိတွာ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ၊ ကာယေန ဝါစာယ စေတသာ စ၊

နိရယံ ဝဇန္တိ ဒုစ္စရိတံ စရိတွာ၊ တဿာ ပုဏ္ဏံ ကုမ္ဘမိမံ ကိဏာထ”-

ဟူသည်တည်း။ [အကြင် အရည်ကို သောက်၍ ကိုယ်နှုတ် စိတ်ဖြင့် ဒုစရိုက်ကို ကျင့်ကြကုန်၏။ ဒုစရိုက်ကျင့်၍ ငရဲသို့ သွားကြရကုန်၏။ ထိုအရည် ဖြင့် ပြည့်သော ဤအိုးကို ဝယ်လိုက်ကြလော။]

ကမ္မပထဝါဒ။ ။ “ပါဏာတိပါတော ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတော ဘာဝိတော” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ “သုရာမေရယပါနံ ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတံ ဘာဝိတံ ဗဟုလီကတံ နိရယသံဝတ္တနကံ တိရစ္ဆာန ယောနိ သံဝတ္တနကံ ပေတ္တိဝိသယသံဝတ္တနကံ၊ ယော သဗ္ဗလဟုသော သုရာမေရယပါနဿ ဝိပါကော မနုဿဘူတဿ ဥမ္မတ္တကသံဝတ္တနိကော ဟောတိ”ဟု အဋ္ဌဂုံတ္တရပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသည်။ [ရဟန်းတို့... သုရာပါနကို ဗိုဝ်အပ် ထုံအပ် အကြိမ်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်လျှင် ငရဲ၌ ဖြစ်စေနိုင်၏။ တိရစ္ဆာန်မျိုး၌ ဖြစ်စေနိုင်၏၊ ပြိတ္တာမျိုး၌ ဖြစ်စေနိုင်၏။ အကြင် အကျိုးကား သုရာပါနအတွက် အပေါ့ဆုံးတည်း။ ထိုအပေါ့ဆုံးအကျိုးသည်ပင် လူဖြစ်တဲ့အခါ အရှုံးအနမ်းဖြစ်ဖို့ ရှိသေး၏။]

သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌လည်း “ကောဋ္ဌာသတော ပဉ္စပိ ပါဏာတိ ပါတာဒယော ကမ္မပထာ ဧဝ”ဖြင့် ပါဏာတိပါတစသော ၅-ပါးလုံးကို ကမ္မပထဟု ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတစသော ရှေ့ ၅-ပါးကဲ့သို့ သုရာပါနလည်း ဆေးဝါးအမှတ်ဖြင့် သောက်စေကာမူ (သောက်ပြီး မည်သည့် ဒုစရိုက်ကိုမျှ မပြုစေကာမူ) ကမ္မပထမြောက်သည်သာဟု ကမ္မပထဝါဒီဘက်က ဆိုကြ၏။

အကမ္မပထဝါဒ။ ။ ကမ္မပထမြောက်ဟု အယူရှိသူတို့က ငြင်းချက်ထုတ်ပုံ ကား- “သုရာမေရယပါနံ ဘိက္ခဝေ ပေ၊ နိရယသံဝတ္တနကံ”စသော ပါဠိတော်သည် ကမ္မပထမြောက်ကြောင်းကို ပြသော ပါဠိတော်မဟုတ်၊ ငရဲစသည်၌ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ပြသောပါဠိတော်တည်း။ ငရဲစသည်၌ ဖြစ်စေနိုင်မှုမှာလည်း ဆေးဝါးအမှတ် သောက်ရုံဖြင့် ဖြစ်စေရမည်ဟု မယူသင့်၊ “ယံ ဝေ ပိဝိတွာ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ” စသောကုမ္ဘဇာတ်တော်ပါဠိတော်နှင့်အညီ

သောက်ပြီးနောက် မကောင်းမှုကို ပြုမှသာ ငရဲစသည်၌ ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ယူသင့်၏။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ ကောဋ္ဌာသတော ပဉ္စပိ ပါဏာတိပါတာဒယော ကမ္မပထာ ဧဝံ”ဟူသောစကားလည်း ကမ္မပထမြောက်ကြောင်းကို ပြသော စကား မဟုတ်၊ ကမ္မပထခန်း ဈာန်ခန်းစသည်ဖြင့် အခန်းအသီးသီး ရှိရာတွင် ပါဏာတိပါတစသည်တို့ ဈာန်ခန်းစသည်၌ မပါ၊ ကမ္မပထခန်း၌ ပါသည်ဟု အခန်းခွဲပြသော စကားသာတည်း။ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ “ကမ္မပထဝါတိ ကမ္မပထကောဋ္ဌာသိကာဝ (ကမ္မပထ အဖို့တွင်သာ ပါဝင်သည်)” ဟု မိန့်ပေသည်။ အနုဋီကာ၌လည်း ကမ္မပထကောဋ္ဌာသိကာ ဧဝံ, န ဈာနဒိကောဋ္ဌာသိကာ”ဟု ဧဝသဒ္ဓါအတွက် ဈာနစသော အဖို့များကို ကန့်ကွက်သည်ဟု ဖွင့်၏။ ဤစကားတို့ဖြင့် “သုရာပါန၏ တရားကိုယ်သည် သောက်ကြောင်းစေတနာ စေတသိက်ဖြစ်ရကား ကမ္မပထအဖို့တွင် ပါသည်၊ ဈာန်စသော အဖို့တွင် မပါ” ဟု ပြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြရုံမျှဖြင့် ကမ္မပထမြောက်ပြီဟု မဆိုသင့်ပေ။ ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ၌ သုရာပါနကို ကမ္မပထ မဟုတ်၊ ကာယကံမျှသာလျှင်ဖြစ်ကြောင်း “မုသာဝါဒေါ ဝစီကမ္မမေဝ, ယော ပန (မုသာဝါဒေါ) အတ္ထဘဉ္စကော, သော ကမ္မပထပ္ပတ္တော, ဣတရော ကမ္မမေဝ၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဌာနံ ကာယ ကမ္မမေဝ” ဟု တိုက်ရိုက်ဆိုထားပြီ။ ဤကား ကမ္မပထမမြောက်ဟု အယူရှိသူတို့၏ ငြင်းဆိုချက်တည်း။

ဆုံးဖြတ်ချက်။ ။ ပြခဲ့သော သာဓကတို့အရ သုရာပါနသက်သက် ကမ္မပထ မမြောက်နိုင်သည်မှာ သေချာပြီ။ ကမ္မပထမြောက်လျှင် အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည့် ဇနကသတ္တိ ဧကန်ရှိနိုင်သည်ဟု မဆိုသာ၊ တချို့သူ၏ သောက်စားမှုသည် အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်၊ အချို့သူ၏ သောက်စားမှုကား အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးနိုင်သည်ဟု ယူရမည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်။ ။ ကုသလာကုသလာပိ စ ပဋိသန္ဓိဇနကာယေဝ ကမ္မပထာတိ ဝုတ္တာ၊ ဝုတ္တာဝသေသာ ပဋိသန္ဓိဇနနေ အနေကန္တိ ကတ္တာ ကမ္မပထာတိ န ဝုတ္တာ။ . . . ဝုတ္တာဝသေသာတိ သုရာပါနာဒယော တဗ္ဗိရမဏာ ဒယော စ၊-၄င်းဋီကာ။ [ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးတတ်သော ပါဏာတိပါတ

ပါဏာတိပါတဝိရတိစသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့သာ ကမ္မပထဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဆိုအပ်သည့်မှကြွင်းသော သုရာပါန သုရာပါနဝိရတိစသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်ရန် ဧကန် မဟုတ်၊ တချို့ပေးနိုင်၊ မပေးနိုင်သည့်အတွက် ကမ္မပထဟု မဆိုအပ်ကုန်။ ကမ္မပထ ၁၀-ပါးတွင် မပါဝင်-ဟူလို။]

ဆက်ဦးအံ့။ ။ သေရည်အရက်ကို သောက်ရာ၌ ၁-ဆေးဝါးတွင် ပါလာ၍ သောက်မှု၊ ၂-ဆေးဝါးအဖြစ်ဖြင့် သူ့ချည်းသက်သက်သောက်မှု၊ ဤနှစ်မျိုး၌ ကြီးသောအပြစ် မထင်၊ ယခုကာလ အင်္ဂလိပ်ဆေးများ၌ အရက်ပါ သည်သာများသတဲ့၊ မျက်နှာမြင်ပြီးစ မိန်းမသားတို့သည် တကယ်ပင် ဆေးဝါး အဖြစ်ဖြင့် အရက်ချိုတစ်မျိုးကို သောက်ကြသည်။ ပါစိတ်ပါဠိတော် သုရာပါန သိက္ခာပုဒ်၌ “သုရာသောက်ရာဝယ် အကုသိုလ်စိတ်နှင့် မကင်း”ဟု ဆို၏။ ထိုစကားမှာ အဆန်း မဟုတ်ပါ၊ ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့ အရသာခံ၍ ထမင်းစာရာ၌ ပင် မကင်းနိုင်သော အကုသိုလ်မျိုးတည်း။ သို့သော် ၂-နံပါတ်ပြ သောက်မှုမျိုး၌ လူနှင့် သာမဏေတို့မှာ ၁၀-ပါး၊ ၈-ပါး၊ ၅-ပါးသီလ ပျက်မည်သာ ဖြစ်၍ မသောက်ကြဘဲ ရှောင်လွှဲနိုင်မှသာ သီလရှိသူ သူတော်ကောင်း ပီသမည်။ ၁-နံပါတ်ပြ သောက်မှုမှာ ဆေးကိုသာ သောက်ရာကျ၍ သိက္ခာပုဒ် ပျက်ဖွယ် မရှိ။

၃-တမင်းကို သောက်ချင်လှ၍ သောက်မှုကား ရသာရုံကာမ၌ မိစ္ဆာစာရ ဖြစ်သောကြောင့် အပြစ်ကြီးလှသည်။ မည်မျှလောက် အပြစ်ကြီးသည်ဟူကား- အာသေဝိတံ-မှီဝဲအပ်လျှင်၊ ဘာဝိတံ-အထုံပါနေလျှင်၊ ဗဟုသိကတံ-အလေ့ အလာများလျှင်၊ ငရဲ၌ ဖြစ်နိုင်၊ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာနှင့်အရူးလည်း ဖြစ်နိုင်၏” ဟု ဟောတော်မူသည်။

ဘုရားလက်ထက်တော်က အရှင်သာဂတမထေရသည် ဈာန်အဘိညာဉ် ရ၍ တန်ခိုး ကုဒ္ဒိပါဒ်ကြီးမားလှသော ပုထုဇဉ်တစ်ပါးတည်း။ အခါတစ်ပါး၌ နဂါးနှင့် ပြိုင်ရာဝယ် နဂါးကို အနိုင်ရသောကြောင့် ကောသမ္မိပြည်သူတို့ ကြား၍ ကြည်ညိုလှသဖြင့် ဆွမ်းခံဝင်အလာတွင် ကပ်လှူအပ်သော သေရည်ကို အရှင်သာဂတ သုံးဆောင်လေရာ သေရည်မူး၍ မြို့ပေါက်ဝ၌ လဲလေသည်။

(ဈာန် အဘိညာဉ်များလည်း ကွယ်ပလေပြီ။) ဘုရားရှင် ဆွမ်းခံရာမှ ထွက်ကြွ တော်မူလာသောအခါ ရဟန်းတို့အား တွဲခေါ်ဖို့ရန် မိန့်တော်မူချက်ဖြင့် တွဲယူ လာပြီးနောက် ဘုရားရှင် ရှေ့တော်မှောက်၌ ဘုရားဘက်ဦးခေါင်းပေး၍ ချထား ကြလေလျှင် ချက်ချင်းပင် ပြန်လှည့်ကာ ဘုရားဘက် ခြေပြုထားလေသည်။ ဤမျှလောက် တန်ခိုးရှင်ကိုပင် အရှက်တကွဲ အကျိုးနဲ့အောင် ပြုနိုင်လျှင် သာမန် လူစားကို အဘယ်မှာ အကျိုးများအောင် ပြုနိုင်တော့အံ့နည်း။ သောက်ချင်၍ သောက်သူမှာ တစ်ခါနှစ်ခါဖြင့် ကျေနပ်မည် မဟုတ်၊ “သောက်စရှိလျှင် သောက်ချင်ချင်” ဖြစ်လတံ့။ “တိဏ္ဍံ ဘိက္ခုဝေ ပဋိသေဝနာယ အတိတ္တိ” စသည်ဖြင့် တိကဋ်တ္တရပါဠိတော်၌ မတင်းတိမ်နိုင်ကြောင်း အချက်များကို- အိပ်မှု၊ သေရည်အရက် သောက်မှု၊ မေထုန်မှုအားဖြင့် ၃-ပါးရှိကြောင်း ဟောတော်မူသည်။

၄-သောက်ပြီးနောက် ကုမ္ဘဇာတ်တော်လာသည့်အတိုင်း ပါဏာတိပါတ စသော ဒုစရိုက်တစ်ခုခုပြုရာ၌ သုရာပါနစေတနာသည် ထိုကမ္မပထမြောက် သော ဒုစရိုက်၏ ရှေ့တော်ပြေး ပုဗ္ဗစေတနာတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ပုဗ္ဗစေတနာများ က အပါယ်ချနိုင်ကြောင်းကို အပရာပရိယဝေဒနီယကံ အခန်း၌ ရေးသားခဲ့ပြီ။ ထင်ရှားစေအံ့-လောက၌ အတော် လည်ပတ်သော လူတစ်ယောက်သည် မည်သည့် ပြစ်မှုကိုမျှ ကိုယ်တိုင် မပြု၊ လူမိုက်များကိုသာ အားပေးအားမြှောက် ပြုလေ့ရှိ၏။ လူမိုက်တစ်ယောက်ကို သတ်ဖို့ခိုင်းမိ၍ ပြစ်မှုပေါ်ရာ၌ သတ်သူက တစ်တရားခံ အားပေးသူမှာ နှစ်တရာခံ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သုရာပါန စေတနာသည် ဒုစရိုက် ကမ္မပထတွေကို အားပေးအားမြှောက် ပြုတတ်ရကား နှစ်တရားခံအနေအားဖြင့် အပါယ်ချခွင့် ရှိလေသည်။ လူမိုက်အားပေးတတ်သူ ယခင်လူလည်သည် လူမိုက်ပေါင်းများစွာထက် ကြောက်စရာကောင်းသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဒုစရိုက်ကို အားပေးတတ်သော သုရာပါနလည်း ဒုစရိုက်များစွာ ထက်ပင် ကြောက်ဖွယ် ကောင်းလှ၏။

အချုပ်အားဖြင့် ဤသုရာပါန၌ ပုဗ္ဗစေတနာအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးဖို့ရာကိစ္စ၊ ဒုစရိုက်ကမ္မပထတွေကို ဖြစ်စေဖို့ကိစ္စဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ဒုစရိုက်ကမ္မပထကို ဖြစ်စေဖို့ကိစ္စသည် အလွန်အားကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် လည်း ကုမ္ဘဇာတ်တော်၌ “ယံ ဝေ ပိဝိတွာ ဒုစရိတံ စရန္တိ”ဟု မိန့်လေသည်။

ဤသုံးအချက် လေးအချက်တို့၌ ပြအပ်သော သုရာပါနကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ပင် “သုရာမေရယ ပါနံ ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတံ” စသော ပါဠိတော်ကို ဟောတော်မူသည်။ ဤစကားစဉ် အရ-အချို့သော သုရာပါနသည် အပြစ်မကြီးဟု ဆိုရစေကာမူ အချို့သုရာပါနကား ကြီးလေးသော အပြစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် သုရာပါနမှ ရှောင်ကြဉ်မှုသည် နိစ္စသီလ တစ်ခုဖြစ် သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ကစော် လှော်စာများမှာ သုရာမျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ဘိန်း ကုတ်ကင်း မာဖီးယား ဆေးခြောက်များကိုလည်း ဤသုရာပါန၌ သွင်းယူလေ့ရှိကြ၏။ သွင်းသင့်-မသွင်းသင့်ကိုကား စဉ်းစားဖွယ်ပင်။]

ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ။ ။ ပါဏာတိပါတစသော သုံးပါးသည် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောကြောင့် ကာယကံမည်၏။ ဤ၌ “ကာယဒွါရ ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ကာယဝိညတ်တည်း”ဟု ပြလို၍ “ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-လက်ခြေစသည် လှုပ်ရှားမှု၌ လှုပ်ရှားသမျှ ရုပ်ကလာပ်အစုတွင် ဝါယောဓာတ်သည် သတ္တိအလွန်ကဲဆုံးတည်း။ ထိုဝါယောဓာတ်သည် တွဲဖက်ရုပ်ကလာပ်ကို (အိပ်ပျော်နေတုန်း အခါကဲ့သို့ ပျော့ကျမသွားအောင်) တောင့်ထား၏။ စိတ်အလိုရှိရာ အရပ်သို့ ရောက်အောင် ရှေးရှုဆောင်၏၊ လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်စေ၏။ ထိုအမှုတို့ကို ပါဠိလို “သန္တုဗ္ဗန္တ၊ သန္တာရဏ၊ သဉ္ဇလန” ဟု ဆို၏။ ထိုအမှုတို့ကို ဝါယောဓာတ်က ဆောင်ရွက်ရာ၌ သူ့ချည်းသက်သက် မစွမ်းနိုင်၊ ဝိညတ်ဟု ခေါ်အပ်သော ဝိကာရ (အမူအရာထူး) အကူအညီ ပါရသေး၏။ ဝိညတ်အကူအညီ မပါလျှင် ဆိုင်ရာကိစ္စ ပြီးစီးအောင် မလှုပ်ရှားနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဓားဖြင့် ခုတ်သတ်ရာ၌ ဓားကိုင်သောလက်ကို မြှောက်မှု ခုတ်မှုတို့သည် ဝိညတ်ပါမှ ထမြောက်နိုင်ကြ၏။ “ဝိညတ်ပါမှ ခုတ်သတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးသည်၊ ပါဏာ တိပါတကံ ထမြောက်နိုင်သည်”ဟုလို။

ဆက်ဦးအံ့-ကာယသည် “သသမ္ဘာရကာယ၊ ပဿာဒကာယ၊ စောပနကာယ” ဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ ဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးနှင့်တကွဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည် သသမ္ဘာရကာယ မည်၏။ ကာယပဿာဒရုပ်သည် ပဿာဒကာယ မည်၏။ လက်၊ ခြေစသည်ကို ဝါယောဓာတ်နှင့်အတူ လှုပ်ရှားအောင်

ပြုမူတတ်သောဝိညတ်သည် စောပနာကာယ မည်၏။ စောပေတိ-အင်္ဂါကြီးငယ်
ကို လှုပ်ရှားစေတတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ စောပနော-စောပနာ မည်၏။ ထိုလှုပ်
ရှားစေနိုင်သော ဝိညတ်သည် ပင် ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းတွင် ပါဝင်သော
ကြောင့် ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် ကာယလည်း မည်၏။ (မုချကြံသောနည်း
လည်း ရှိပါသေး၏။) စောပနော စ + သော + ကာယော စာတိ စောပန
ကာယော၊ ဤနည်းအရ-ကာယသုံးမျိုးတွင် စောပနကာယဖြစ်သောကြောင့်
ကာယဝိညတ္တိကို “ကာယ”ဟု ခေါ်နိုင်ပြီ။ ထိုကာယသည်ပင် ကံထမြောက်
ခင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဒွါရလည်း မည်ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် “ကာယောယေဝ
+ ဒွါရံ”အရ ကာယဝိညတ်ကို “ကာယဒွါရ”ဟု ခေါ်ဆိုရပေသည်။
[ကာယောယေဝ-ကာယသည်ပင်၊ ဒွါရံ-ကံ၏ထမြောက်ကြောင်းတည်း။]

ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံ နာမ။ ။ ကာယေ-ကာယဒွါရံ၊ ပဝတ္တံ-
ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ ကာယကမ္မံ-ကာယကံမည်၏။ “သူတစ်ပါးကို အသတ်
ခိုင်းရာ၊ အခိုးခိုင်းရာတို့၌ ပါဏာတိပါတနှင့် အဒိန္နာဒါနသည် ဝစီဒွါရ၌လည်း
တစ်ခါတစ်ရံ ဖြစ်သေး၏။ ထိုသို့ တစ်ရံတစ်ခါ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း
ဝစီကံဟု မခေါ်ရ၊ ကာယဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလ္လနည်း
အားဖြင့် ကာယကံဟုသာ ခေါ်ရသည်”ဟု ပြလို၍ “ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော”ဟု
ဗာဟုလ္လသဒ္ဓါနှင့်တကွ ဆိုသည်။ ဥပမာ-တော၌ လှည့်လည်သွားလာမှုက
များသောကြောင့် “ဝနေ + စရတီတိ”အရ “ဝနစရက”အမည်ရပြီးသော တောမု
ဆိုးသည် တစ်ရံတစ်ခါ မြို့ရွာတို့၌ လှည့်လည်သွားသော်လည်း ဝနစရက
အမည်ပျက်၍ “ဂါမစရက၊ နဂရစရက”အမည် မရတော့သကဲ့သို့တည်း။ [တသ္မိ-
ထိုတော၌၊ ဗာဟုလ္လံ-အသွားအလာများသူ၏အဖြစ်သည်၊ တဗ္ဗာဟုလ္လံ-မည်၏။]

ဆက်ဦးအံ့-“ကာယဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံ နာမ”ဟူသော
ပါဌ်ဖြင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကာယကံနာမည်ကို (ဝစီကံ မနောကံတို့နှင့်မရော
ယှက်ရအောင်) ဒွါရဖြင့် ခွဲခြားပြလိုရင်း ဖြစ်၏။ ဗာဟုလ္လသဒ္ဓါမပါဘဲ “ကာယ
ဒွါရေ ဝုတ္တိတော” ဟုသာဆိုက “ကာယဒွါရ၌ဖြစ်လို့ ကာယကံ ခေါ်သည်”
ဟု စကားကျ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် သူတစ်ပါးကို အသတ်ခိုင်းရာ အခိုးခိုင်းရာတို့၌
ပါဏာတိပါတနှင့် အဒိန္နာဒါနသည် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်နေပြန်၏။ ထိုအခါ“

ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်လို့ ဝစီကံ ခေါ်ရမလို” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသဖြင့် ပါဏာတိပါတ သည်ပင် ကာယကံ ဝစီကံ အမည်နှစ်မျိုးခံလျက် နာမည်ချင်း ရောယှက်ဖွယ် ရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် ဗာဟုလ္လသဒ္ဒါ ထည့်စွက်၍ “ကာယဒွါရေ ဗာဟုလ္လ ဝတ္တိတော” ဟုမိန့်မြွက်ရပေသည်။

အမှာ။ ။ “ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝတ္တိတော ဝစီကမ္မံ နာမ၊ မနသ္မိယေဝ ဗာဟုလ္လဝတ္တိတော မနောကမ္မံ နာမ” ဟူသောပါဠိဖြင့်လည်း ဝစီဒွါရဖြင့် ဝစီကံဟူသော နာမည်ကို၊ မနောဒွါရဖြင့် မနောကံဟူသော နာမည် ကို (အခြားကံတို့နှင့် နာမည်ချင်း မရောယှက်အောင်) ခွဲခြားသတ်မှတ်၍ ပြလိုရင်းဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဗာဟုလ္လသဒ္ဒါကို ထည့်စွက်၍ မိန့်ဆိုရသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဋီကာကျော်၌ ဒွါရဖြင့် ကံ၏ နာမည်ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရုံသာမက ကံဖြင့်လည်း ကာယဒွါရစသော နာမည်ကို ခွဲခြားပြလိုသည်ဟု ယူဆ၍ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံကို ဖွင့်ပြသည့် စကားစုမှာ အရှင်အနုဒ္ဒါ၏ အဘော်မဟုတ်။

-----*-----

ဝစီကံလေးပါး

မုသာဝါဒေါ ပိသုဏ္ဍာဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပေါ စေတိ

ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝတ္တိတော ဝစီကမ္မံ နာမ။

မုသာဝါဒ။ ။ မုသာသဒ္ဒါသည် မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုဟူသည် “သင်္ကန်းရှိသလား”ဟု မေးရာ၌ ရှိလျက် မရှိဟု ပြောဆိုအပ်သောသင်္ကန်း မရှိဘဲလျက် ရှိသည်ဟု ပြောဆိုအပ်သော သင်္ကန်းပင်တည်း။ တစ်စုံတစ်ခုသော သတင်းစကားကို ကြားရာ၌ “ဟုတ်သလား”ဟု မေးလျှင် ဟုတ်လျက် မဟုတ်ဟု ပြောဆိုအပ်၊ မဟုတ်ဘဲလျက် ဟုတ်သည်ဟု ပြောဆိုအပ်သော သတင်းစကားတည်း။ ဤသို့လျှင် အရာဝတ္ထုက ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည် ဖြစ်စေ ပြောတိုင်း မဟုတ်သည်ကိုပင် “မုသာ”ဟု ဆိုသည်။ မုသာ + ဝဒန္တိ + ဧတေနာတိ မုသာဝါဒေါ။ ဧတေန-ဤစကားဖြင့်၊ မုသာ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို၊ ဝဒန္တိ-အမှန်လုပ်၍ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုစေတနာ တရားသည်၊ မုသာဝါဒေါ-မုသာဝါဒ မည်၏။ နှုတ်ဖြင့် ပြောရသော မုသာက

များ၍ “မုသာဝါဒ” ဟု ဆိုသည်။ ကိုယ် နှုတ် တစ်ခုခုဖြင့် ညှာဝါးဖြန်းသန်း
ရေးသားမှု အရပ်ရပ်တို့မှာ မုသာဝါဒမည်သည်သာတည်း။

မုသာဝါဒဿ အတထံ၊ ဝိသံဝါဒနစိတ္တတာ၊

တဇ္ဇော ဝါယာမော ပရဿ၊ တဒတ္ထဇနနံ ဣတိ၊

သမ္ဘာရာ စတုရော ဟောန္တိ၊ ပယောဂေကော သာဟတ္ထိကော၊

အာဏတ္တိကနိသဂ္ဂိယ-ထာဝရာပိ စ ယုဇ္ဇရေ။

မုသာဝါဒဿ-မုသာဝါဒ၏။ သမ္ဘာရာ-အင်္ဂါတို့သည်။ အတထံ-မမှန်သော
ဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ဝိသံဝါဒနစိတ္တတာ-မှားယွင်းစေလိုသော စိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်
လည်းကောင်း၊ (သူတစ်ပါးကို အမှားမှား အယွင်းယွင်း ဖြစ်စေလိုခြင်း)၊ တဇ္ဇော-
ထိုမှားယွင်းစေလိုသော စိတ်အားလျော်သော၊ ဝါယာမော-ကိုယ် နှုတ်တို့ဖြင့်
လုံ့လပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ (မှားယွင်းစေလိုသောကြောင့် ကိုယ်ဖြင့် လိမ်၍
ပြခြင်း နှုတ်ဖြင့် လိမ်ပြောခြင်း)၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏(အလိမ်ခံရသူ၏)၊
တဒတ္ထဇနနံ-ထိုသဘောကို သိခြင်းလည်းကောင်း၊ (အမှားကို အမှန်၊ အမှန်ကို
အမှားဟု လိမ်သိအတိုင်း သိခြင်း)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတုရော ဟောန္တိ-လေးပါးတို့
ဖြစ်ကုန်၏။

ပယောဂေါ-လုံ့လပယောဂသည်။ ဧကော သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိက
တစ်ခုသာတည်းဟု အဋ္ဌကထာဟောင်း၌ ဆို၏။ [နှုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ဖြင့်
ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်တိုင် လိမ်လည်မှု ပယောဂ တစ်ခုကိုသာ အဋ္ဌကထာဟောင်း၌
ပြသည်-ဟူလို။] အာဏတ္တိကနိသဂ္ဂိယထာဝရာပိ စ-အာဏတ္တိက နိသဂ္ဂိယ
ထာဝရပယောဂတို့သည်လည်း၊ ယုဇ္ဇရေ-သင့်လျော်ကုန်၏။ [သူတစ်ပါးကို
“သည်လိုပြော၊ သည်လိုပြ” ဟု တစ်ဆင့် အလိမ်ခိုင်းရာ၌ အာဏတ္တိပယောဂ
ရသင့်၏။ သူတစ်ပါး အထင်မှားအောင် မဟုတ် မမှန်သော အကြောင်းအရာကို
ရေးသား၍ ပစ်ချထားရာ၌ နိသဂ္ဂိယပယောဂလည်း ရသင့်၏။ သူတစ်ပါးကို
အထင်မှားအောင် နံရံစသည်ဝယ် စာရေးထားရာ၌ ထာဝရပယောဂလည်း
ရသင့်၏ ဟု အဋ္ဌကထာသစ်၌ ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။

။ ဤမုသာဝါဒအရာ၌ အင်္ဂါလေးပါးပြသောကြောင့်
“လူတို့၏ မုသာဝါဒမှာ အင်္ဂါလေးပါးစုံမှ သီလပျက်ရသည်။ ရဟန်းတို့

မုသာဝါဒ၌ ၁-လိမ်လည်လိုသောစိတ်၊ ၂-လိမ်လည်မှု ပယောဂ၊ ဤနှစ်ပါးစုံလျှင် ပါစိတ်အာပတ်သင့်သည်”ဟု ပြောဆိုကြ၏။ လူတို့မှာလည်း ဤအင်္ဂါနှစ်ပါး ပြည့်စုံလျှင် သီလပျက်မည်ထင်၏။ အင်္ဂါလေးပါးမှာ ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒအတွက် ပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်မည်ဟု ထင်ပေသည်။

ကမ္မပထမြောက်-မမြောက်။ ။ အင်္ဂါလေးပါးတွင် တဒတ္ထဇာနနဟူသည့် လိမ်သည့်အတိုင်း ယုံကြည်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် လိမ်သော်လည်း သူတစ်ပါးက မယုံလျှင် ကမ္မပထမမြောက်၊ ယုံလည်းယုံ၊ ယုံ၍ တစ်စုံတစ်ခုကိစ္စအတွက် အကျိုးစီးပွားလည်း ပျက်မှ ကမ္မပထမြောက်သည်။ မင်းလည်း စိတ်ချမ်းသာအောင် လူတစ်ဖက်သားလည်း ရာဇဝတ်မှုလွှတ်အောင် လိမ်၍ ပြောဆိုရာ၊ မိမိပစ္စည်းကို တောင်းလာရာ၌ ရှိပါလျက် “မရှိ” ဟု ပြောဆိုရာ၊ သံသုမာရဇာတ်၌ အလောင်းတော်မျောက်၏ မိချောင်းအား လှည့်ပတ်ရာတို့၌ မုသာဝါဒ ဖြစ်သော်လည်း သူတစ်ပါးအကျိုး မပျက်သောကြောင့် ကမ္မပထမမြောက်။

ပိသုဏ္ဍဝါစာ။ ။ ပိသတိ သာမဂ္ဂိ သဉ္ဈဏ္ဍတီတိ ပိသုဏ္ဍာ၊ သာမဂ္ဂိ-ညီညွတ်သူတို့၏အဖြစ်ကို (ညီညွတ်နေမှုကို)၊ ပိသတိ-ကြိတ်ချေတတ်၏။ သဉ္ဈဏ္ဍတိ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ပြုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်။ ပိသုဏ္ဍာ-ပိသုဏ္ဍာမည်၏။ ငဖြူနှင့် ငမဲတို့ ညီညွတ်စွာ ပေါင်းသင်းနေရာ၌ ငမဲနှင့် တွေ့တဲ့အခါ “ငဖြူက မင်းကို မကောင်းပြောတယ်” စသည်ဖြင့် ငဖြူနှင့် ငမဲတို့ ကွဲသွားအောင် ရန်တိုက်မှုသည် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့၏ ပေါင်းစည်းမှုကို ချေဖျက်ပစ်ရာ ရောက်သောကြောင့် “ပိသတိ-ကြိတ်ချေတတ်၏”ဟု ဆိုသည်။ တစ်နည်း “ပိယသုညကရဏာ” ဟု ဆိုလိုလျက် အပိုအကွာရာတွေကို နိရုတ္တိနည်းအရ ချေထားသဖြင့် “ပိသုဏ္ဍာ” ဖြစ်ရသတဲ့။ **ပိယံ သုညံ ကရောတီတိ ပိသုဏ္ဍာ၊** ပိယံ-မိမိ၏ ချစ်အပ်သူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သုညံ-သူတစ်ပါး၏ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏။ ငမဲနှင့်ငဖြူတို့ ချစ်ခင်နေကြရာ၌ ငနီက ငမဲအပြစ်ကို ငဖြူအား ပြောပြတဲ့အခါ ငဖြူက ငနီကို “အကျိုးအကြောင်း ပြောဖော်ရပေတယ်”လို့ ချစ်၏။ (ငမဲအပေါ်၌ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်၏။) ဤကဲ့သို့ ဖြစ်အောင် ပြောပြသောစကားကို “ပိသုဏ္ဍဝါစာ”ဟု ခေါ်၏။ ဝါစာအရ

စကားသံကိုလည်း ရ၏၊ ပြောဆိုကြောင်းစေတနာကိုလည်း ရနိုင်သည်။

ပိသုဏ္ဍာယ ဘိန္ဒူတဗ္ဗော၊ တပ္ပုရပိယကမ္ပတာ၊

ဝါယာမော ဇာနနံ စတု၊ ဘိန္ဒူကမ္ပပထော ဘဝေ။

ပိသုဏ္ဍာယ-ပိသုဏ္ဍာ၏။ ဘိန္ဒူတဗ္ဗော-ခွဲထိုက်သူလည်းကောင်း၊ တပ္ပုရပိယကမ္ပတာ-ထိုကွဲပြားမှုကို ရှေးရှုခြင်း၊ ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါယာမော-လွှဲလပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဇာနနံ-ပြောဆိုတတ်သူ၏ သိခြင်း နားလည်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတု-အင်္ဂါလေးပါးတည်း၊ ဘိန္ဒူ-ကွဲသည်ရှိသော်၊ ကမ္ပပထော-ကမ္ပပထမြောက်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။ [“တပ္ပုရပိယကမ္ပတာ”၌ ၁-ကွဲစေလိုခြင်း၊ မိမိကိုချစ်စေလိုခြင်းဟု နှစ်ချက်ထွက်၏။ တချို့ ရန်တိုက်မှု၌ မိမိအားချစ်စေလိုသောစိတ် မပါသော်လည်း ပိသုဏ္ဍာဝါစာ ဖြစ်မည်သာ၊ ဝါယာမောအရ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုရာ၌ ဝစီပယောဂဖြစ်၏။ လက်ပြ ခြေပြဖြစ်လည်းကောင်း၊ စာရေး၍လည်းကောင်း ရန်တိုက်ရာ၌ ကာယပယောဂ လည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဇာနနံအရ သိခြင်းဟူသည် ကွဲပြားအောင်ပြုသောအပြစ်ကို နားလည်ခြင်းတည်း။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤပိသုဏ္ဍာဝါစာ၌ သူတစ်ပါးအပြစ်ကို ဟုတ်မှန်တိုင်းပြောပြ၍ ရန်တိုက်မှုကို ဆိုလို၏။ မဟုတ်မမှန် ကြံဖန်၍ ရန်တိုက်မှုမျိုးကား မုသာဝါဒအပြစ်လည်း မလွတ်ရာ၊ အောက်ရွာတစ်ရွာ၌ အောက်သူနှင့် အညာသားတို့ အကြောင်းပါ၍ အလွန်ချစ်ကြသည်ကို အိမ်နီးချင်းမိန်းမများက မျက်မှန်းကိုသဖြင့် အညာသားနှင့် တွေ့တဲ့အခါ “မင်းမိန်မအမျိုးဟာ စုန်းမျိုးဖြစ်သည်၊ ညဉ့်အချိန်၌ အစာရှာထွက်သောအခါ မင်းမိန်းမက မင်းကိုကျော်ထားခဲ့၍ မင်းမနိုးဘဲ နေသည်” ဟု ပြော၏။ မိန်းမနှင့် တွေ့တဲ့အခါ “အညာကလာတဲ့ လူများက ညီးယောက်ျားမှာ အမြီးကလေးပါတယ်လို့ ပြောကတယ်၊ ညအိပ်တဲ့အခါ စမ်းကြည့်စမ်း” ဟု ပြောပြန်သည်။ ယောက်ျားက မိန်းမ ကျော်-မကျော်ကို သိချင်၏၊ မိန်းမကလည်း အမြီးမပါ-မပါကို စမ်းချင်လှပြီ။ ဤနည်းဖြင့်ပင် အခွင့်အခါကို ရှာနေကြရာ တစ်ည၌သ၌ ယောက်ျားက အိပ်ချင်ဟန်ဆောင်နေသည်ကို တကယ်အိပ်ပြီ အထင်နှင့် မိန်းမက ကုန်းတဲ့ပြီးအစမ်းမှာ ယောက်ျားက ခြေထောက်ဖြင့် လန့်ကန်လိုက်သဖြင့် “အင့်ကနဲ” ကျသွားရာမှ

ထတဲ့ပြီး “ဟဲ့ အမြီးပေါက်တဲ့ ခွေးမျိုး”ဟု ဆဲ၏။ ယောက်ျားကလည်း “ဟဲ့စုန်မျိုး”ဟု အပြန်အလှန် ဆဲပြီးလျှင် အကွဲကြီး ကွဲကြသတဲ့၊ ဤ၌ မှန်လည်း မမှန်၊ မိမိတို့ကို ချစ်ဖို့ရန်လည်း ရှေးမရှုဘဲ သက်သက် ကွဲပြားမှုကို ရှေးရှုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ရန်တိုက်၍ ကွဲပြားမှ ကမ္မပထမြောက်သည်၊ မကွဲပြားလျှင် ကံသာထိုက်သည်။

ဖရုသဝါစာ။ ။ ဖရုသသဒ္ဓါသည် “ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဖရုသံ-ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ဖရုသကဏာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏကို ချေ၍ “ဖရုသာ”ဟု ဖြစ်သည်။ ဤဖရုသဝါစာဟူသည် မကြားကောင်း မနာသာ အယုတ်တမာ ဆဲဆိုမှု၊ “ကျွဲခတ်၍ သေပါစေဟယ်” စသည်ဖြင့် ကျိန်ဆဲမှုများ တည်း။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဆဲဆိုကြောင်းစေတနာသည် “ဖရုသဝါစာ”မည်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဆဲဆိုရာ၌ ကြားရသူတို့ နားမှာ မခဲသာအောင် ရှိလှသဖြင့် ဆဲဆိုသော စကားသံမှာ လွှဲသွားကို စမ်းရသလို ကြမ်းတမ်းသောအတွေ့ ရှိရကား အကျိုးစကားသံ၏ ဖရုသာဟူသော အမည်ကို အကြောင်းစေတနာပေါ် တင်စား၍ အကြောင်းစေတနာကိုလည်း (ဖလူပစာရအားဖြင့်) ဖရုသာမည်၏ ဟု တစ်နည်းကြိုသည်။

ဖရုသာယ တယော ကောပေါ၊ ဥပက္ကုဋ္ဌော အက္ကောသနာ၊

မဗ္ဗစ္ဆောဒကရာ တဠ-ဖရုသာ ဖရုသာ မတာ။

ဖရုသာယ-ဖရုသဝါစာ၏။ တယော-အင်္ဂါသုံးပါးတို့ကား၊ ကောပေါ-စိတ်ဆိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ဥပက္ကုဋ္ဌော-ဆဲရေးအပ်သူလည်းကောင်း၊ အက္ကောသနာ-ဆဲရေးခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့တည်း။ မဗ္ဗစ္ဆောဒကရာ-သေကွင်းကိုဖြတ်သကဲ့သို့ ထိခိုက်အောင် ပြုတတ်သော၊ တဠဖရုသာ-တကယ်ကြမ်းတမ်းသော စေတနာကိုသာ၊ ဖရုသာ-ဖရုသဝါစာ ဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်၏။

မဗ္ဗ။ ။ မဗ္ဗဟူသည် အနာပျက် အနာဆိုးအရပ်တည်း။ မရတိ ယသ္မိံ ယဋ္ဌိတေတိ မဗ္ဗံ၊ ယသ္မိံ-အကြင်အရပ်ကို၊ ယဋ္ဌိတေ-ထိခိုက်အပ်သော်၊ မရတိ-သေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဗ္ဗံ-မဗ္ဗမည်၏။ အနာပျက် အနာဆိုးကို ထိမိလျှင်

သေလောက် ကြေလောက်အောင် နာကျင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သေလောက် ကြေလောက်အောင် နာဖွယ်အောင်းသော အချက်သည်လည်း “မမ္မိဝိယ- အနာပျက်အနာဆိုးနှင့်တူ၏” ဟူသော ဥပမာသဒ္ဓိတ်အရ မမ္မမည်၏။ “အနာ ပေါ်၌ တုတ်ကျ” သကဲ့သို့ နာဖွယ်ကောင်းသော အချက်တို့ကို ထိခိုက်အောင် ပြောဆိုကြောင်း ပြုလုပ်၍ ပြကြောင်းဖြစ်သော တကယ်ကြမ်းတမ်းသော စေတနာသာလျှင် ဖရုသဝါစာ ကမ္မပထမြောက်သည်။

စေတနာသာ ပဓာန။ ။ ထိုကဲ့သို့ စေတနာက ကြမ်းတမ်းနေပါလျှင် စကားသံ နည်းသော်လည်း ဖရုသဝါစာပင် ဖြစ်သတဲ့၊ တရားသူကြီးက သတ်ဖို့ရန် အမိန့်ချရာ၌ ပြုံးရွှင်သော မျက်နှာဖြင့် “ဤရာဇဝတ်သားကို ချမ်းသာစွာ သိပ်ထားလိုက်ကြ” ဟူသောစကားသည် သိမ်မွေ့ချိုသာသော်လည်း အတွင်း စေတနာက လွန်စွာကြမ်းသောကြောင့် ဖရုသဝါစာ ကမ္မပထမြောက်ရသည်။ ဆရာ မိဘတို့က တပည့်သားသမီးများကို ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ငေါက်ငန်း ဆဲဆိုရာ၌ကား နှုတ်ထွက်ကြမ်းသော်လည်း စိတ်စေတနာမှာ လွန်စွာ အကျိုး လိုလားသောကြောင့် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်နိုင်၊ တောသို့ မသွားစေလိုဘဲ အတင်းထွက်သွားသော သားကို မိခင်က “တောကျွဲမကြီး ခတ်သတ်လို့ သေပါစေဟယ်” ကျိန်ဆဲရာ၌ ယုတ်ကြမ်းသော စေတနာဖြင့် ကျိန်ဆဲခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ၌ပင် ထုတ်ပြ ထားသည်။ ဆဲဆိုသောခဏ၌ တကယ်စိတ်ဆိုး၍ ဆဲဆိုလိုက်ရိုးမှန်လျှင်ကား အင်္ဂါသုံးပါး ညီညွတ်သောကြောင့် အပြစ်မကြီးသော်လည်း ကမ္မပထ မြောက်လိမ့်မည် ထင်သည်။

သမ္မပ္ပလာပ။ ။ သမ္မု၌ သံဥပသာရသည် ဟိတသုခဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဖ-ကား ဖလဓာတ်နောင် ကိပ်စွည်း သက်၍ လကို ချေ၊ ကိပ်ကို ချေ၍ ပြီးသောပုဒ်တည်း။ သံ(ဟိတသုခံ)-စီးပွားချမ်းသာကို၊ ဖလတိ ဝိနာသေတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္မ-သမ္မမည်၏။ (တချို့သော ဒက္ခာရိဝတ္ထု၊ ကွက်စိပ် စာပြောဆရာတို့၏၊ စကားကဲ့သို့) အကြင်စကားသည် နားထောင်သူတို့အား အလုပ်ပျက် စီးပွားပျက်ရုံသာ ရှိ၏။ ထိုစကားသည် သမ္မမည်၏။ သီတာမိဖုရားကို ဒသဂိရိဘီလူး ဆောင်ယူခန်း၊ ဘာရတမင်းတို့၏

စစ်ခင်းခန်းစသော အကျိုးမများသော စကားမျိုးတည်း။ ထိုဝတ္ထု ထိုစကားမျိုးကို အတွင်း၌ အဆန်ကင်းသော စပါးပိန် စပါးပိန် စပါးဖျင်နှင့် တူစွာ အနက်ဆန် မပါ (အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိ)သောကြောင့် “ပိန်ဖျင်းသောစကား” ဟု ခေါ်ကြ၏။ “ယေန-အကြင်စေတနာဖြင့်၊ သမ္မ-စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော စကား ကို၊ ဝါ-ပိန်ဖျင်းသောစကားကို၊ ပလပတိ-အမျိုးမျိုး ပြောတတ်၏” ဟူသော ဝစနတ်အရ ပြောဆိုကြောင်း စေတနာသည် သမ္မပ္ပလာပ မည်၏။

သမ္မဿ နိရတ္ထကထာ-ပုရတာ ကထနံ ဒုဝေ၊

ပရေန ဂဟိတေယေဝ၊ ဟောတိ ကမ္မပထော န နော။

သမ္မဿ-သမ္မပ္ပလာပ၏။ ဒုဝေ-အင်္ဂါနှစ်ပါးတို့ကား၊ နိရတ္ထကထာပုရတာ- အနက်မဲ့ အကျိုးမဲ့စကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကထနံ- ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့တည်း။ ပရေန-သူတစ်ပါးသည်၊ ဂဟိတေယေဝ-အမှန်ပဲဟု စွဲယူအပ်မှသာ(ယုံကြည်မှသာ၊) ကမ္မပထော- ကမ္မကထမြောက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ နော ဂဟိတေ-အမှန်ပဲဟု မယူအပ် သည်ရှိသော်၊ န-ကမ္မပထ မမြောက်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဤ၌ ပင်ကိုယ်ကလည်း မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်း

အရာကို စီးပွားချမ်းသာ ပျက်ရုံ (အမှားမှား အယွင်းယွင်းမှတ်ထင်ရုံ) ပြောမှ သမ္မပ္ပလာပ ဖြစ်သည်။ ပင်ကိုက မဟုတ်မမှန်သော်လည်း အကျိုးရှိအောင် ဥပမာသဘောမျိုးဖြင့် ကြံဆောင်ရေးသားပြောဆိုမှုများကား သမ္မပ္ပလာပ မဖြစ်၊ အကျိုးပင် မရှိသော်လည်း ဟုတ်မှန်သောအကြောင်းအရာကို အရပ်စကား အနေအားဖြင့် ပြောဆိုမှုများလည်း သမ္မပ္ပလာပ မဟုတ်တန်ရာ၊ ပရမတ္ထဒီပနီ၌ ကား ရှေးက ဖြစ်ခဲ့ဖူးတဲ့ မင်းအကြောင်း ခိုးသူကြီး စသည်တို့ အကြောင်း အရာကို (အကျိုးစီးပွား မမျှော်ဘဲ သဘောကျ၍ ပြောပြရာ၌) ကမ္မပထ မမြောက်သော်လည်း သမ္မပ္ပလာပကံထိုက်သည်ဟု ဆို၏။

မှတ်ချက်။ ။ အနက်အဓိပ္ပာယ် မမှန်၊ အနက်ဆန် မပါသော စကားကို

“နိရတ္ထကထာ” ဟု ဆိုလိုသည်။ အကျိုးမရှိရုံမျှကို ဆိုလိုမည်မထင်၊ ပင်ကို မမှန်လျှင် မုသာဝါဒဖြစ်မှာပေါ့-ဟူအံ့၊ လိမ်လို့သော စေတနာမရှိ၊ နားထောင် ကောင်းရုံ ပြောပြခြင်းကြောင့် မုသာဝါဒနှင့် မဆိုင်၊ ကထနံ အရ ဝစီပယောဂ

ကိုသာ ပြသော်လည်း များရာလိုက်၍ ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ရေးသားရာ၌ ကာယပယောဂလည်း ပါသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ ဗာဟုလ္လုဂုတ္တိတော။ ။ [ဝစီဝိညတ်၏ သဘောမှာ ရုပ်ပိုင်း၌ လာလတ်၊ ဝစီဒွါရအမည်ရပုံကား ကာယဒွါရနည်းမှီပါ။] မုသာဝါဒစသည်တို့သည် အများအားဖြင့် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သောကြောင့် “ဝစီယာ-ဝစီဒွါရ၌၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံတည်း” အရ ဝစီကံမည်ကြ၏။ သို့သော် လက်ပြ ခြေပြဖြင့် လိမ်ရာ စသည်၊ စာရေး၍ ရန်တိုက်ရာ စသည်၊ လက်ဖြင့် အကြမ်းအတမ်း လုပ်ပြရာ စသည်၊ အကျိုးမဒဏ္ဍာရီဝတ္ထုကို ရေးသားမှုစသည် ဝယ် ကာယဒွါရ၌လည်း အနည်းငယ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဗာဟုလ္လုဂုတ္တိတော-ဝစီဒွါရ၌ များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သောကြောင့်”ဟုဆိုသည်။

-----*-----

မနောကံသုံးပါး

**အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒေါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စေတိ အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ
မနသ္မိ ယေဝ ဗာဟုလ္လုဂုတ္တိတော မနောကမ္မံ နာမ။**

အဘိဇ္ဈာ။ ။ အဘိမုခံ ဈာယတီတိ အဘိဇ္ဈာ၊ [အဘိပုဗ္ဗ ဈေဓာတ်၊ အဘိ ဥပသာရသည် အဘိမုခအနက်ကို ဟော၍၊ ဈေဓာတ်က “ကြံခြင်း”အနက်ကို ဟော၏။] ပရသမ္ပတ္တိ-သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ ဈာယတိ-လောဘ၏အစွမ်းဖြင့် ကြံစည်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာ မည်၏။ တရားကိုယ်မှာ-သူများ၏စည်းစိမ်ကို လိုချင်သောလောဘတည်း၊ သို့သော် သူများ စည်းစိမ်ကို လိုချင်ရုံမျှဖြင့် ကမ္မပထ မမြောက်သေး၊ ရဟန်း ဖြစ်လျှင် သူများ သပိတ် သင်္ကန်း ကျောင်း စသည်ကို မြင်၍၊ လူဖြစ်လျှင် သူများ အိမ် လယ်ယာ ရွှေ ငွေ စသည်ကို မြင်၍ “ထိုသူဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာ ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ”ဟု မိမိသို့ ညွှတ်စေသော မတရားလောဘသည်သာ အဘိဇ္ဈာကမ္မပထ မြောက်သည်၊ ဤ၌ သူတစ်ပါး၏ ကံ ဉာဏ် လုံ့လကြောင့် ရရှိသောစည်းစိမ်ကို ထိုသူဥစ္စာ မဟုတ်ဘဲ ထိုသူ၌ လက်မဲ့ဖြစ်စေ၍ မိမိဥစ္စာ ဖြစ်စေလိုခြင်းသည် သာမန်လောဘ မဟုတ်၊ အတော် မတရားသော လောဘ

ကြောင်းကို စဉ်းစားပါ။ တောင်း၍ ငှား၍ ဝယ်၍ ယူလိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထိုစည်းစိမ်နှင့် အလားတူ စည်းစိမ်မျိုးကို လိုချင်ခြင်းမှာ (လောဘသာမန်) သာ ဖြစ်၏၊ ကမ္မပထမမြောက်။

ဗျာပါဒ။ ။ ဗျာပဇ္ဇတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ ဗျာပါဒေါ။ [ဝိ+အာ-ရှေးရှိသော ပဒဓာတ်တည်း၊] ဧတေန-ဤဒေါသဖြင့်၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဗျာပဇ္ဇတိ-ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုဒေါသသည်၊ ဗျာပါဒေါ-ဗျာပါဒမည်၏။ ဤ၌လည်း “ဒီကောင်တော့ သေရင် အေးတာပဲ၊ ဘယ်တော့များ သေပါ့မလဲ၊ ဒီအကောင် ပျက်စီးအောင် ဘယ်လိုများ လုပ်ရပါ့မလဲ” စသည်ဖြင့် ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်ကိုဖြစ်စေ၊ လူကိုဖြစ်စေ၊ သတ္တဝါ တစ်ဦးဦးကို သေကြေပျက်စီးလိုသော အကြမ်းစားဒေါသသာလျှင် ကမ္မပထမြောက်၏။ သူတစ်ပါးအပေါ်မှာ စိတ်ဆိုးရုံသက်သက်ကား ကမ္မပထ မမြောက်၊ ဗျာပါဒ ကံသာ ထိုက်၏။

**ဒွေ ဘိဇ္ဈာယ ပရဘဏ္ဍံ၊ အတ္တနော ပရိဏာမနံ၊
ဗျာပါဒဿ ပရသတ္တော၊ တဿ ဝိနာသစိန္တာနံ။**

အဘိဇ္ဈာယ-အဘိဇ္ဈာ၏။ သမ္ဘာရာ-အင်္ဂါတို့သည်၊ ပရဘဏ္ဍံ-သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိသို့ ပရိဏာမနံ-ညွတ်စေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေ-နှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဗျာပါဒဿ-ဗျာပါဒ၏။ သမ္ဘာရာ-အင်္ဂါတို့ တည်း၊ ပရသတ္တော-တစ်ပါးသော သတ္တာဝါလည်းကောင်း၊ တဿ-ထိုတစ်ပါး သော သတ္တဝါ၏။ ဝိနာသစိန္တာနံ- ပျက်စီးမှုကို ကြံစည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေ-နှစ်ပါးတို့ပင်တည်း။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ။ ဤပုဒ်၌ မိစ္ဆာသဒ္ဒါကား ဝိပရိတတ္ထ=ဖောက်ပြန် မှားယွင်းခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ မိစ္ဆာ-ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသောအားဖြင့်၊ ပဿတိ- မြင်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ သူတော် သူမြတ်တို့ ဟောဖော် ပညတ်အပ်သော တရားမှန်ကို မလိုက်နာဘဲ မှားယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်မကန် သိမြင်တတ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တည်း၊ ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဉ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတွင် တစ်ပါးပါး၌ အတ္တဟု

စွဲလမ်းတတ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သီလက္ခန္ဓာ ဗြဟ္မဇာလသုတ် စသည်၌လာသော ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သာမညဖလသုတ်၌လာသော နတ္ထိကစသော ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် အလွန်များ၏။ ထိုတွင် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကြိယဒိဋ္ဌိ ဤ ၃-မျိုးသာ ကမ္မပထ မြောက်၏။ ကြွင်းဒိဋ္ဌိများမှာ ဒိဋ္ဌိသာမန်သာတည်း။

ဒိဋ္ဌိယာ ဒုဝေ သမ္ဘာရာ၊ ဝတ္ထုနော ဝိပရိတတာ။

တထဘာဝေနုပဋ္ဌာနံ၊ ကမ္မပထော တီဟေဝ စ။

ဒိဋ္ဌိယာ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏။ သမ္ဘာရာ-အင်္ဂါတို့သည်။ ဝတ္ထုနော-ယူအပ်သော ဝတ္ထု၏။ ဝိပရိတတာ-ယူတိုင်းမမှန်၊ ဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ တထဘာဝေန-မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ထင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ကူတိ-ဤသို့၊ ဒုဝေ-နှစ်ပါးတို့တည်း။ တီဟေဝ-နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကြိယဒိဋ္ဌိ ၃-ပါးတို့ဖြင့်သာလျှင်၊ ကမ္မပထော-ကမ္မပထမြောက်၏။

နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ။ ။ နောက်နောက်ဘဝ၌ အကျိုးမရှိဟု အကျိုးဝိပါက်ကို တားမြစ်သော အယူသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ဤနတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူကား “သတ္တဝါသည် သေလျှင် ပြီးတာပဲ၊ ပြတ်တာပဲ” ဟု ဥစ္ဆေဒအယူလည်းရှိ၏။ နတ္ထိကအယူရှိသူတို့၏ ဝါဒကို ပြသော ပါဠိအချို့မှာ-“နတ္ထိ ဒိန္နံ၊ နတ္ထိ ယိဋ္ဌံ၊ နတ္ထိ ဟုတံ၊ နတ္ထိ သုကတဒုက္ခဋ္ဌာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော၊ နတ္ထိ အယံ လောကော၊ နတ္ထိ ပရော လောကော၊ နတ္ထိ မာတာ၊ နတ္ထိ ပိတာ၊ နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ၊ နတ္ထိ လောကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ-ယေ ဣမဉ္စ လောကံ ပရဉ္စ လောကံ သယံ အဘိညာ သစ္စိကတွာ ပဝေဒေန္တိ” စသည်တည်း။

ဘာသာပြန်။ ။ ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးမရှိ၊ ယဇ်ကြီး ပူဇော်ရကျိုး မရှိ၊ ယဇ်ငယ်ပူဇော်ရကျိုး မရှိ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက် မရှိ၊ (ဟိုဘက်ဘဝမှာ တည်သူ့အတွက်) ဤဘဝဘက် မရှိ၊ (ဤဘက်ဘဝ၌ တည်သူ့အတွက်) ဟိုဘက်ဘဝလည်း မရှိ၊ မိခင်၌ ပြုစုရ ကျိုး နောင်အခါ မရှိ၊ ဖခင်၌ ပြုစုရကျိုး နောင်အခါ မရှိ၊ ဩပပါတိကသတ္တဝါ နတ်ဗြဟ္မဆိုတာ မရှိ၊ အကြင်သူတို့သည် ဤလောက နောက်လောကကို ကိုယ်တိုင် သိ၍ မျက်မှောက်ပြု၍ ဟောပြောနိုင်ကုန်၏၊ ညီညွတ်သည်၏

အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၊ ကောင်းစွာကျင့်ကုန်သော ထိုသမဏ ဗြဟ္မဏတို့ မရှိကုန်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဒိဋ္ဌိကအကျိုးကို ပယ်လျှင် အကြောင်းကံကိုလည်း ပယ်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိပါကံ ပတိဗာဟန္တေနာပိ ကမ္မံ ပတိဗာဟိတံ ဟောတိ” ဟု မိန့်ပြီ။

အဟေတုကဒိဋ္ဌိ။ ။ အကြောင်းလည်း မရှိ၊ အကျိုးလည်း မရှိဟု အကြောင်း အကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို တိုက်ရိုက်ပယ်သောအယူသည် အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ထိုအယူကိုပြသော ပါဠိအချို့ကား-“နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေသာယ၊ အဟေတူပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ၊ နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ အဟေတူ အပ္ပစ္စယာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ” စသည်တည်း။

ဘာသာပြန်-သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းပင်ပန်းဖို့ရာ ဇနကအကြောင်းလည်း မရှိ၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းလည်း မရှိ၊ ဇနကအကြောင်းလည်း မရှိကုန်ဘဲ၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းလည်း မရှိကုန်ဘဲ သတ္တဝါတို့သည် ညစ်နွမ်းကြရကုန်၏။ သတ္တဝါတို့ စင်ကြယ်သန့်ရှင်း ဘေးဥပဒ်ကင်းဖို့ရာ ဇနကအကြောင်း မရှိ၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်း မရှိ၊ ဇနကအကြောင်း မရှိကုန်ဘဲ၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း မရှိကုန်ဘဲ သတ္တဝါတို့ စင်ကြယ်ကြရလေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအယူ၌ “အကြောင်းမရှိဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်သော အကျိုးလည်း မရှိ” ဟု ဆိုရာရောက်သောကြောင့် ဤအဟေတုကဒိဋ္ဌိလည်း အကြောင်း အကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို ပယ်သည်မည် ရကား “နတ္ထိ ဟေတူတိ ဝဒန္တော ဥဘယံ ပတိဗာဟတိ” ဟု သာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

အကြိယဒိဋ္ဌိ။ ။ “ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုသော်လည်း ပြုအပ်သည် မမည်၊ ပြုရာမရောက်”ဟု အကြောင်းကံကို တားမြစ်သောအယူသည် အကြိယဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ပါဠိအချို့ကား-“ကရောတော ကာရယတော ဆိန္ဒုတော ဆေဒါပယတော ၊ပေ၊ န ကရီယတိ ပါပံ” စသည်တည်း။ ဘာသာပြန်-

ကိုယ်တိုင်ပြုသူသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို အပြုခိုင်းသူသည်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ဖြတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို အဖြတ်ခိုင်းသူသည်လည်းကောင်း မကောင်းမှုကို ပြုအပ်သည် မမည်၊ ပြုရာမရောက်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအယူ၌ ကံကို တားမြတ်လျှင် ကံ၏အကျိုးလည်း နောင်ခါ မရှိနိုင်ဟု တားမြစ်ရာရောက်သောကြောင့် ကံ ကံ၏အကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် တားမြစ်ရာရောက်သဖြင့် “ကမ္မံ ပတိဗာဟန္တေနာပိ ဝိပါကော ပတိဗာဟိတော ဟောတိ”ဟု သာမညဖလသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြသည်။ ဤသို့လျှင် ဒိဋ္ဌိ ၃-မျိုးလုံးပင် ကံ ကံ၏အကျိုးကို တားမြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပုံ။ ။ ဤ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသုံးမျိုးတဝင် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိကို အဇိတဆရာကြီး ယူ၏။ အဟေတုကဒိဋ္ဌိကို မက္ခလိဂေါသာလဆရာကြီး ယူ၏။ အကြိယဒိဋ္ဌိကို ပုရာဏကဿပဆရာကြီး ယူ၏။ ထိုဆရာကြီးတို့ ယူပုံသည် ဘုရားရှင် ချွတ်မရလောက်အောင်ခိုင်မြဲသောကြောင့် နိယတ ဖြစ်လေပြီ။ ထိုဆရာကြီးတို့၏ နောက်လိုက်များမှာ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ယူနေရုံမျှဖြင့် နိယတ မဟုတ်သေး။ ထိုဆရာကြီးတို့၏ ကျမ်းစာကို ရွတ်အံ့ခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း စသည်ဖြင့် အကြိမ်များစွာ (ကမ္မဋ္ဌာန် စီးဖြန်းသလို) လေ့လာအားထုတ်လေရာ၊ အလွန် သဘောကျ၍ မိစ္ဆာသမာဓိ ရလေ၏။ ထိုသို့ သဘောကျနေသော ဇောဝီထိပေါင်း အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပြီးလျှင် နောက်ဆုံး (ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ မဂ်ရသလို) အတည်အကျ ဆုံးဖြတ်မည့် ဝီထိသို့ရောက်သောအခါ သတ္တမဇော အစောမှာ ဘုရားပေါင်းများစွာ ချေချွတ်ကုစား၍ မရအောင် ခိုင်မြဲစွာ ယူမိလေပြီ။ ထိုသို့ ယူပုံမြဲသောကြောင့် နိယတဟု ခေါ်သည်။ တစ်နည်း-သေသည့် အခြားမဲ့၌ ငရဲမှာ အကျိုးပေးမြဲသောကြောင့်လည်း “နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ”ဟု ခေါ်နိုင်သေး၏။

မိစ္ဆာတ္တနိယတခေါ်ပုံ။ ။ ဒိဋ္ဌိနှင့်ပညာသည် ကျောချင်းကပ်၍ ပြေးသလို အလွန် စခန်းဝေး၏။ ပညာဘက်က သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိတို့ ထောက်ခံချက်ဖြင့် တိုးတက်လေရာ၊ အကြင်အခါ သူတစ်ပါးတို့ နှောင်ယှက်၍ မရလောက်အောင်ပင် သစ္စာလေးပါးကို သိ၏၊ ရတနာသုံးပါးကို ယုံကြည်၏။ ထိုအခါ သမ္မတ္တနိယတ စခန်းသို့ ဆိုက်၍ သောတာပန် ဖြစ်လေပြီ၊ အပါယ်

ကျခွင့်မရှိ၊ ထို့အတူ ဒိဋ္ဌိဘက်မှာလည်း မိစ္ဆာသတိ သမာဓိ ဝီရိယတို့ ထောက်ခံချက်ဖြင့် တိုးတက်လေရာ၊ အကြင်အခါ ဘုရားရှင်တို့ပင် ချေချွတ်၍ မရနိုင်လောက်အောင် မိစ္ဆာအယူ၌ ခိုင်မြဲ၏။ ထိုအခါ မိစ္ဆတ္တနိယတ စခန်းသို့ ရောက်လေပြီ၊ မဂ်ဖိုလ်ရခွင့် မရှိ၊ သေသည့်အခြားမဲ့၌ အဝီစိမ့်မှာ အဝီစိမ့်အာယု ကပ်ပတ်လုံး အမြဲနေရလေတော့သည်။ သံဃာဘောဒကထက်ပင် ဤနိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက အပြစ်ကြီးသေးသတဲ့၊ အဝီစိမ့်အာယုကပ် မပြည့်သေးလျှင် ကမ္ဘာ ပျက်သော်လည်း မပျက်သောကမ္ဘာသို့ ရွှေ့ပြောင်း၍ဖြစ်စေ၊ ကောင်းကင် မှာဖြစ်စေ၊ ဆက်လက်ခံရဦးမည်တဲ့၊ သံဃာဘောဒကထာမှာ ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာပျက် လျှင် အာယုကပ် မပြည့်သေးသော်လည်း ဆက်လက် မခံရချေ။ [သမ္မာ= ကောင်းသော + အတ္တ-သဘော၊ ကောင်းသောသဘောရှိ၍ ခိုင်မြဲမှုကို “သမ္မတ္တ နိယတ” ဟု ခေါ်၏။ မှားသောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ ခိုင်မြဲမှုကို “မိစ္ဆတ္တနိယတ” ဟု ခေါ်သည်။]

အညာတြာပိ ဝိညတ္တိယာ မနသ္မိယေဝ ဗာဟုလ္လဇ္ဇုတ္တိတော။ ။

“မနသ္မိ ပဝတ္တံ ကမ္မံ” အရ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောကံကို “မနောကံ” ဟု ခေါ်၏။ မနောဒွါရ ဟူရာ၌ကား-ဝိထိခန်း၌ ဘဝင်စိတ်ကို “မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်၏။ ရှေးရှေး စိတ်သည် နောက်နောက်စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ စိတ်ဟူသမျှကို “မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်သော အရာလည်း ရှိ၏။ ဤနေရာ၌ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့နှင့် အတူတကွဖြစ်သော အကုသိုလ်ဇောစိတ်ကို “မနောဒွါ” ဟု ခေါ်သည်။ [အကုသိုလ် ဇောစိတ်ကို ယူရာ၌ မောဟမူစိတ်ဖြင့် အဘိဇ္ဈာစသည်တို့ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် လောဘမူဒေါသမူဇောစိတ်ကိုသာ ယူ၊ ကုသိုလ်မနောကံ အရာ၌ ကုသိုလ်ဇောစိတ်ကို “မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်၏။] မနောဇဝ-ဇောစိတ်သည် ပင်လျှင်၊ ဒွါရံ-ကံ၏ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ မနောဒွါရံ-ဇောစိတ်သည်ပင် ကံ၏ဖြစ်ကြောင်း၊ “အဘိဇ္ဈာဖြစ်သည့်အခါ တကွဖြစ်ဖက် ဇောစိတ်က အဘိဇ္ဈာ မည်သော လောဘအား သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိသောကြောင့် ဇောစိတ်သည် အဘိဇ္ဈာ၏ဖြစ်ကြောင်း မည်၏” ဟုလို။

ရှေးက ကာယကံ ဝစီကံများ၌လည်း ဤဇောစိတ်ဟူသော မနောဒွါရ၏ အထောက်အပံ့ မကင်းချေ၊ ဥပမာ-ပါဏာတိပါတစေတနာ ဖြစ်ရာ၌

ဒေါသဇောဟူသော မနောဒွါရနှင့် မကင်းနိုင်၊ သို့သော် ပါဏာတိပါတ စသည်တို့မှာ အကုသိုလ်ဇောဟူသော မနောဒွါရသက်သက်ဖြင့် အထမမြောက်ကြ၊ ဝိညတ်ပါမှ အထမြောက်ကြသည်။ “မနောဒွါရမှာ ကံအားလုံးနှင့်ဆိုင်သည်။ ဝိညတ်ဟူသော ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရကား တချို့ကံနှင့်သာ ဆိုင်သည်”ဟုလို့ တစ်စုံတစ်ခုကို နာမည်တပ်သောအခါ ထူးခြားသောအချက်ဖြင့် သတ်မှတ်မှ အချင်းချင်း မရောက်ယှက်ဘဲ ကွဲပြားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတစသော သုံးပါးကို ထူးခြားသော ကာယဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ ကာယကံဟုလည်းကောင်း၊ မုသာဝါဒစသောလေးပါးကို ထူးခြားသော ဝစီဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ ဝစီကံဟုလည်းကောင်း နာမည်တပ်ခဲ့ရသည်။ ဤအဘိဇ္ဈာစသည်တို့မှာ ထိုဝိညတ်ဒွါရနှင့် မရောဘဲ မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်ရမှုသည် ထူးခြားသောအချက်တည်း။ သို့အတွက် မနောဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ မနောကံဟု နာမည်တပ်သည်။ ထို့ကြောင့် “အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ မနသ္မိယေဝ-ဝိညတ်ကို ကြဉ်ထား၍ မနောဒွါရ၌သာ အဖြစ်များ၏”ဟု ဆိုသည်။

အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ။ ။ ဤစကားရပ်၌ “မနသ္မိယေဝ ဗာဟုလ္လုဝုတ္တိတော”လောက်တွင်ဆိုက အဓိပ္ပာယ်စုံလင်နိုင်၏။ အဘိဇ္ဈာစသည်တို့သည် မနောဒွါရ၌သာ အဖြစ်များ၏၊ “ထိုသူ၏ ဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာဖြစ်မှု ကောင်းလေစွ”ဟု စာအားဖြင့် ရေးသားရာ၊ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုရာအခါတို့၌ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရဝယ် အနည်းငယ် ဖြစ်ပေါ်မိမည်။ သို့သော် တဗ္ဗာဟုလ္လုနည်းအားဖြင့် မနောဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် မနောကံဟူသော အမည်ကား မပျက်တော့ချေ။ ဤသို့လျှင် “မနသ္မိယေဝ ဗာဟုလ္လုဝုတ္တိတော”လောက်တွင်ဆိုက အဓိပ္ပာယ် စုံလင်နိုင်ပြီ။ သို့သော် စာသွားမှာ ရှေ့နောက်အဆင်မမြေတတ်သေး၊ ထင်ရှားစေအံ့-ရှေးကံများ၌ “ကာယဝိညတ္တိ သင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ၊ ဝစီဝိညတ္တိ သင်္ခါတေ ဝစီဒွါရေ”ဟု ဝိညတ်သံတွေပါခဲ့သောကြောင့် ဤမနောကံ၌ ထိုဝိညတ်များနှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်းကို ဖော်ပြခွင့် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် “အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ=ဝိညတ်ကို ကြဉ်၍”ဟု ဆိုရသည်။ ဝိညတ်ကို အခါခပ်သိမ်း မကြဉ်နိုင်သောကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ ဝိညတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ “အညတြာပိ”ဟု အပိသဒ္ဒါကို ထည့်ရသည်။ “ဝိညတ်နှင့်

အတူတကွလည်း ဖြစ်နိုင်၏” ဟူလို၊ ဤကား ဤကျမ်း၏ ထင်မြင်ချက်တည်း၊ အမျိုးမျိုး အယူအဆတွေကို ထိုထို အဖွင့်၌ ရှုကြပါကုန်။

အဘိဇ္ဈာစသည်တို့ စေတနာပက္ခိကဖြစ်ပုံ။ ။ သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးယူရာ သူ့အသက်ကို သတ်ရာအခါ စသည်တို့၌ ဤအဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပါဝင်ကုန်၏။ ဥပမာ-ဥစ္စာကို ခိုးလျှင် အဘိဇ္ဈာ သဘောလည်း ပါဝင်မည်၊ တိုက်ခိုက် လုယူသည့်အတွက် အပြစ်မရှိဟု ယူလျှင် ဒိဋ္ဌိသဘောလည်း ပါဝင်မည်၊ ထိုအခါ၌ အဒိန္နာဒါနကမ္မပထအပြင် အဘိဇ္ဈာ ကမ္မပထ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မပထတို့လည်း ဖြစ်ရဦးမည်လော-ဟူအံ့၊ ထိုအခါမျိုး၌ အဘိဇ္ဈာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည် အဒိန္နာဒါနစေတနာ၏ နောက်လိုက်နောက်ပါ ဘက်တော်သားတို့သာ ဖြစ်ကြရသည်။ တစ်သီးတခြားအဘိဇ္ဈာကမ္မပထ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မပထ မဖြစ်ကြ တော့ကုန်။

ဒုစရိုက်အမျိုးမျိုး။ ။ “ကာယဝစီဒွါရေသု ဟိ စောပနံ ပတွာ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တံ အတ္ထိ၊ မနောဒွါရေ စ သမုဒါစာရံ ပတွာ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တံ အတ္ထိ၊ တံ ဂဟေတွာ တံတံဒွါရပက္ခိကမေဝ အကံသု” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ နှင့်အညီ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၌ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ ရောက်ပါလျက် (ကိုယ်နှုတ် လှုပ်ရှားပါလျက်) အင်္ဂါမလုံလောက်၍ ကမ္မပထမြောက်သော ကံတွေရှိသေး သည်၊ မနောဒွါ၌ ဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်ပါလျက် (ဥပါဒိပါလျက်) အင်္ဂါမလုံလောက် ၍ ကမ္မပထမြောက်သော ကံတွေ ရှိ၏။ ထိုကံများကို ဖြစ်ရာဒွါရသို့လိုက်၍ ထိုထိုဒွါရ၌ ထည့်သွင်းရမည်၊ တဗျာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် အဖြစ်များရာသို့ လိုက်၍ မထည့်သွင်း နှင့်၊ နာမည် မတပ်နှင့်-ဟူလို။

ဥပမာ-သတ္တဝါ၏ လက်ခြေကို ဖြတ်ရာ၊ နွား၊ ခွေးစသည်တို့ကို သင်းကွပ်ရာ (ငှေးစေ့ထုတ်ရာ)، လူငယ် ရှင်ငယ်ကို ရိုက်နှက် ဆုံးမရာ စသည်၌ ကိုယ်မှာ အဖြစ်များသောကြောင့် တဗျာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် “ကာယဒုစရိုက်” ဟုသာ ခေါ်ဆိုထိုက်သည်ဟု မမှတ်လင့်၊ ကိုယ်တိုင်ပြုလျှင် ကာယဒုစရိုက် (ကိုယ်ဖြင့် မကောင်း ကျင့်မှု) ဖြစ်၏၊ သူတစ်ပါးကို အပြုခိုင်းလျှင် ဝစီဒုစရိုက် (နှုတ်ဖြင့် မကောင်းကျင့်မှု) ဖြစ်၏၊ စိတ်ထဲ၌ ထိုကဲ့သို့ ပြုဖို့ရန် ကြံစည်လျှင် မနောဒုစရိုက် (စိတ်ဖြင့် မကောင်းမှု) ဖြစ်၏၊ သူ့ဥစ္စာကို လိုချင်ရာ၌ အဘိဇ္ဈာ

သဘော သက်သောကြောင့် “မနောဒု စရိုက်” ဟုသာခေါ်ဆိုထိုက်သည်ဟု မမှတ်လင့်၊ မိမိသို့ မညွတ်စေဘဲ လိုချင်ရုံသာ လိုချင်လျှင် မနောဒုစရိုက်ဖြစ်၏၊ နှုတ်ဖြင့် “ကောင်းလိုက်တာ လှလိုက်တာ” ဟု ချီးမွမ်း၍ လိုချင်လျှင် ဝစီဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊ လက်ဖြင့် ကိုင်ကြည့်လျှင် ကာယဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် အကုသိုလ် မှန်သမျှ ကမ္မပထ မမြောက်လျှင် ဖြစ်ရာဒွါရသို့ လိုက်၍ ဒုစရိုက်နာမည် အမျိုးမျိုး တပ်ရသည်။

ဒုစရိုက်မြောက်ပွားခြင်း။ ။ အကုသိုလ်ကံ ၁၀-ပါးကို ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္ဇစေတနာ အပရစေတနာ ၃-မျိုးဖြင့် မြောက်လျှင် ၃၀ ဖြစ်၏၊ ပါဏာတိပါတ ပြုရာ၌ မသတ်မီ ရှေ့အဖို့က ဖြစ်နေသောစေတနာတွေသည် ပုဗ္ဗစေတနာ မည်၏၊ ပါဏာတိပါတကံ အထမြောက်ကြောင်း ဇောဝီထိ၌ပါသော စေတနာ သည် မုဉ္ဇစေတနာ မည်၏၊ [ဤမုဉ္ဇစေတနာဟူသော အမည်သည် ဒါနပြုခန်းမှ ရခဲ့သော နာမည်တည်း၊ မုဉ္ဇ=ပစ္စည်းဝတ္ထုကို စွန့်လွှတ်ကြောင်းဖြစ်သော + စေတနာ=စေတနာ၊ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို စွန့်လွှတ်လျှင်ဒါနန်းဆဲစေတနာသည် ပုဗ္ဗ အပရ စေတနာတို့၏ အလယ်မှာ ဖြစ်သောကြောင့် မုဉ္ဇစေတနာဟု နာမည်ရခဲ့ပြီဖြစ်၍ မည်သည့်ကိစ္စမဆို အလယ်စေတနာကို သဒိဿပစာရ နည်းအားဖြင့် မုဉ္ဇစေတနာ ဟုချည်း ခေါ်ကြတော့သည်၊ ကျမ်းဂန်တို့၌ကား အလယ်စေတနာကို သန္နိဋ္ဌာပက စေတနာ (ဆုံးဖြတ်ချက်ချရသောစေတနာ) ဟု ခေါ်၏၊] ပါဏာတိပါတကံ အထ မြောက်ပြီးနောက်၌ အားရကျေနပ်သောအနေအားဖြင့်ဖြစ်သောစေတနာတွေ သည် အပရစေတနာ မည်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် အဒိန္နဒါန စသောကံများကို မြောက်ပွားပါ၊ ဒုစရိုက် ၁၀ ကို တည်၊ စေတနာ ၃-တန်ဖြင့် မြောက်၊ ဒုစရိုက် ၃၀ ဖြစ်၏။

တစ်နည်း မြောက်ပုံ။ ။ အကုသိုလ်ကံ ၁၀-ပါးတွင် ပါဏာတိပါတကို ကိုယ်တိုင်ပြုလျှင် သာဟတ္ထိကဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊ သူတစ်ပါးကို အသတ်ခိုင်းလျှင် အာဏတ္ထိကဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊ သူတစ်ပါးကို တိုက်ရိုက် မသတ်ခိုင်းဘဲ သတ်သည့် အတွက် ရနိုင်သော လောကအကျိုးကို ပြောပြလျှင် ဝဏ္ဏဘာသနဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊ [ဝဏ္ဏ=ဂုဏ်ကို + ဘာသန=ပြောပြခြင်း၊] သူတစ်ပါးတို့ အလိုအလျောက် သတ်ဖြတ်သည်ကို သဘောတူကျေနပ်လျှင် သမနုညာဒုစရိုက် ဖြစ်၏၊

[သမနုညာ= နှစ်သက်ကျေနပ်ခြင်း၊] အခြားသော အကုသိုလ်ကံများကိုလည်း ဤ ၄-မျိုးဖြင့် မြောက်ပွား၍ ဒုစရိုက်ပေါင်း ၄၀ ပြားသည်ဟု ပြောဆိုကြသည်။ ဤမြောက်ပွားခဲ့သော ဒုစရိုက်တို့တွင် အချို့ ကမ္မပထမြောက်၏၊ အချို့ မမြောက်။

-----*-----

ဒုစရိုက်၏အကြောင်းရင်း

တေသု ပါဏာတိပါတော ဖရုသဝါစာ ဗျာပါဒေါ စ
ဒေါသမူလေန ဇာယန္တိ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော အဘိဇ္ဈာ
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ လောဘမူလေန၊ သေသာနိ စတ္တာရိပိ ဒွိဟိ မူလဟိ
သမ္ဘဝန္တိ၊ စတ္တုပ္ပါဒဝသေန ပနေတံ အကုသလံ သဗ္ဗထာပိ
ဒါဒသဝိဓံ။

တေသု ပါဏာတိတောပေ၊သမ္ဘဝန္တိ။ ။ ဤစကားကား အကုသလ ကမ္မပထတို့၏ အရင်းမူလကို ပြသောစကားတည်း။ ပါဏာတိပါတဟူသည် ဒေါသမူလစိတ်၌ ယှဉ်သောစေတနာတည်း။ “ဖရုသဝါစာ”ဟူသည်လည်း ထိုစေတနာမျိုးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုကမ္မပထနှစ်ပါးသည် ဒေါသမူလနှင့် ယှဉ်၏။ “ဒေါသမူလက သဟဇာတစသောပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော ကြောင့် ဖြစ်သည်” ဟူလို၊ ဗျာပါဒ၏ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသစေတသိက်ပင် တည်း။ ထိုဒေါသစေတသိက်၌ ယှဉ်ဖက်ဒေါသတစ်ပါး မရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့် “ဗျာပါဒသည် ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်၏”ဟု ဖွင့်ကြသည်။ “ထိုဗျာပါဒနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သောစိတ်က သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ ဗျာပါဒ ဖြစ်ရသည်”ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပာယ်အရ ပါဏာတိပါတနှင့် ဖရုသဝါစာကို ငဲ့၍ “ဒေါသမူလေန-ဒေါသမူလကြောင့်”ဟု အနက်ဆို၍ “ဒေါသော စ + သော + မူလဇ္ဇာတိ ဒေါသမူလံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ။ ဗျာပါဒကို ငဲ့ခိုက် “ဒေါသမူလေန-ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့်” ဟု အနက်ဆို၍ “ဒေါသော + မူလံ + ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ။

လောဘမူလ။ ။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဟူသည် လောဘမူလစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတနာတည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်၌

ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တည်း၊ ထိုနှစ်ပါး၌ လောဘယှဉ်လျက် ပါသော ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးကို ငဲ့ခိုက် “လောဘမူလေန-လောဘမူလကြောင့်” ဟုဆိုပါ။ အဘိဇ္ဈာ၏တရားကိုယ်မှာ လောဘမူစိတ်၌ယှဉ်သော လောဘပင်ဖြစ်ရကား ယှဉ်ဖက်လောဘ မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် အဘိဇ္ဈာကို ငဲ့ခိုက် “လောဘမူလေန-လောဘမူလရှိသောကြောင့်” ဟု ဆိုပါ။ ဤကား ဋီကာဖွင့်ပုံအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ သို့သော် ထိုအဓိပ္ပာယ်သည် ကွေ့ကောက်လှ၍ ကျမ်းရင်းအဘော်ကျမည် မထင်၊ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒတို့ ကမ္မပထ မမြောက်မီ ရှေ့အဖို့က (ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်က) လောဘ ဒေါသတို့ ဖြစ်လျက်ရှိသောကြောင့် ရှေ့အဖို့က လောဘ ဒေါသသည် အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ ကမ္မပထမြောက်ဖို့ရာ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် တကွဖြစ်ဖက် သဟဇာတ လောဘ ဒေါသကိုသာ မယူဘဲ ရှေ့အဖို့က လောဘ ဒေါသကို ပါ ယူ၍ “ဒေါသမူလေန-ဒေါသမူလကြောင့်၊ လောဘမူလေန-လောဘမူလကြောင့်” ဟု တစ်နက်တည်းသာ ဖွင့်ထိုက်သည်ဟု ထင်ပေသည်။

သေသာနိ စတ္တာရိပိ ဒ္ဓိဟိ မူလေဟိ။ ။ ကြွင်းသော အဒိန္နာဒါန မုသာဝါဒ ပိသုဏဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပ လေးပါးတို့သည် ရံခါ လောဘမူလကြောင့် ဖြစ်၍ ရံခါ ဒေါသမူလကြောင့် ဖြစ်ရကား မူလနှစ်ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့- မိမိအတွက် ဖြစ်စေ၊ သား သမီး ဆွေမျိုးတို့ စားသောက်ဖို့အတွက် ဖြစ်စေ လိုချင်၍ ခိုးယူရာ၌ အဒိန္နာဒါနသည် လောဘကြောင့် ဖြစ်၏၊ ရန်စလိုခြင်း သို့မဟုတ် ရန်တုံ့ချေခြင်း အကျိုးငှာ လုယူရာ၌ ဒေါသကြောင့် ဖြစ်၏။

ဋီကာကျော်။ ။ “နီတိကျမ်း အဆိုအရ ရှင်ဘုရင်က ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို နှိပ်ကွပ်သောအားဖြင့် ဒဏ်ငွေယူရာ၊ (ပုဏ္ဏားတို့အား မြက် ထင်းစသည်တို့ကို လွတ်လွတ် လပ်လပ် တောအရပ်၌ ယူခွင့်ပေးထားသည့်အတွက် အခွင့်မရသော ဥစ္စာကိုပင်) ကိုယ်ပိုင်ထင်၍ ပုဏ္ဏားတို့ ယူကြရာ၊ ကံ ကံ၏အကျိုးကို မယုံကြည်သူတို့ ယူကြရာ၌ အဒိန္နာဒါနသည် အမှန်မသိမှု မောဟကြောင့် ဖြစ်၏” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်မှာ ကျမ်းဆရာ၏ အဘော်လည်း မဟုတ်၊ ထိုကဲ့သို့ ယူကြရာ၌ ယူတုန်းအခိုက်မှာ ဒေါသ လောဘ တစ်ခုခုယှဉ်၍ ပါမည်သာ

တည်း။ ထို့ပြင် တကယ့်ကို ပိုင်ဆိုင်သည် ထင်၍ ပုဏ္ဏားတို့ ယူရာ၌ အဒိန္နဒါန လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ပရိယာယ်မာယာဖြင့် ယူလျှင် လောဘကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။

မုသာဝါဒစသည်။ ။ မုသာဝါဒလည်း တရားဆိုင်ရာစသည်တို့၌ တစ်စုံ တစ်ခု ရလို၍ လိမ်လျှင် လောဘကြောင့် ဖြစ်၏၊ တစ်ဖက်သားတို့ နှစ်နာစေလို သော စိတ်ဖြင့် လိမ်လျှင် ဒေါသကြောင့် ဖြစ်၏၊ ပိသုဏ္ဏဝါစာလည်း မိမိကို ချစ်စေလို၍ ရန်တိုက်လျှင် လောဘကြောင့် ဖြစ်၏၊ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲစေလို၍ ရန်တိုက်လျှင် ဒေါသကြောင့် ဖြစ်၏၊ သမ္ပပ္ပလာပလည်း ပစ္စည်းကို ရလို၍ ပြောဆို ရေးသားလျှင်၊ သို့မဟုတ် မမှန်သော အကြောင်းအရာကိုပင် သာယာနှစ်သက်၍ ပြောဆိုရေးသားလျှင် လောဘကြောင့် ဖြစ်၏၊ ကွပ်စိပ် ပြောနေရာ၌ တစ်စုံတစ်ယောက်က နှောက်ယှက်လာ၍ စိတ်ဆိုးဆိုးနှင့် ပြောရလျှင် ဒေါသကြောင့် ဖြစ်၏။

မောဟအမြဲပါ။ ။ ဤ ကမ္မပထတို့ဖြစ်ရာ၌ မောဟမူလလည်း အမြဲပါ၏။ သို့သော် မောဟက အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် မပြတော့ဘဲ၊ အသာ ဓာရဏနည်းအားဖြင့် သီးခြားရထိုက်သော လောဘ ဒေါသတို့ကိုသာ ပြသည်။ ထို့ပြင်-တရားကိုယ်ခမ္မအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကောဠာသအာရုံ ဝေဒနာအား ဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြားနည်း ရှိသေး၏။ အဋ္ဌသာလိနီ ဒွါရကထာ၌ ထင်ရှားစွာ ပြလျက် ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထို၌ ရှုကြပါလေ။

ကာမကုသိုလ်ကံအပြား

ကာမာဝစရကုသလံပိ ကာယဒွါရေ ပဝတ္တိ ကာယကမ္မံ ဝစီဒွါရေ
ပဝတ္တံ ဝစီကမ္မံ မနောဒွါရေ ပဝတ္တံ မနောကမ္မဇ္ဇေတိ ကမ္မဒွါရ
ဝသေန တိဝိမံ ဟောတိ၊ တထာ ဒါနသီလဘာဝနာဝသေန၊
စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန ပနေတံ အဋ္ဌဝိမံ ဟောတိ၊ ဒါနသီလဘာဝနာ
အပစာယနဝေယျဝစ္စပတ္တိဒါနပတ္တာနုမောဒနဓမ္မဿဝနဓမ္မဒေသနာ
ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေန ဒသဝိမံ ဟောတိ။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ။ ။ “ကာမာဝစရကုသလံပိ ၊ပေ၊ တိဝိမံ ဟောတိ” ဟူသော ဝါကျဝယ် ကာမာဝစရကုသလံပိ၌ အပိသဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော

အကုသိုလ်ကံကို ပြန်၍ ပေါင်းသော သမ္ပိက္ကနတည်း။ “ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကုသိုလ်ကံသာ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံဟု သုံးမျိုးပြားသည် မဟုတ်၊ ဤကာမာဝစရကုသိုလ်ကံလည်း သုံးမျိုးပြားသည်” ဟူလို၊ ထိုအားလုံးကို အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်၌ ပြထားပြီ။

ကာယကံစသည်ခေါ်ပုံ။ ။ ဤ၌ “ကာယဒွါရေ ပဝတ္တံ ကာယကမ္မံ” စသည်ဖြင့် ဆိုသော်လည်း ကာယဒွါရနှင့်ဆိုင်သော မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ် သည့်အတွက် “ကာယကံ”ဟု ခေါ်သည်။ စဉ်းစားပါလော့-သူ့အသက်ကို သတ်ခွင့်ကြုံလာတဲ့အခါ “မသတ်ပါဘူး”ဟု ရှောင်ကြဉ်မှုစေတနာသည် ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ဝိညတ်မပါဘဲ မနောဒွါရမှာပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ကာယကံ မကောင်းမှုဖြစ်သော ပါဏာတိ ပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သောကြောင့် ရှောင်ကြဉ်မှုစေတနာကိုလည်း ကာယကံ (ကာယဒွါရနှင့် သက်ဆိုင်သောအမှု) ဟု ခေါ်ရတော့၏။ ဝစီကံများ၌လည်း ဤသဘောသွားကို စဉ်းစားကြပါ။ တစ်ခါ တစ်ရံ၌ကား သူ့အသက်ကို မသတ်တော့ပါဘူးဟု သဘောထား၍ ရှောင်သွား၏။ ထိုအခါ ကာယဝိညတ် လည်း ပါဝင်နိုင်၏။ ထို့အတူ ဝစီဝိညတ်ပါဝင်နိုင်သော အရာများလည်း ရှိပေသည်။

တံတံဒွါရိကမေဝါဟု၊ တံတံဒွါရိကပါပတော၊

ဝိရာမဏဿ ဝိညတ္တိံ၊ ဝိနာ ဝါ သဟ ဝါ ပုန၊ -နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

ကာယကံ ဝစီကံအစစ် ဖြစ်ပုံ။ ။ တချို့အရာ၌ကား တကယ့် ကာယကံ ဝစီကံကုသိုလ်များလည်း ရှိ၏။ ဒါနပြုရာ၌ ကိုယ်ထိလက်ရောက် လှူဒါန်းလျှင် ကာယဝိညတ် ပါသောကြောင့် ကာယကံဒါန ဖြစ်၏။ “ဤပစ္စည်းကို လှူဒါန်း ပါ၏”ဟု နှုတ်ဖြင့် လျှောက်ထား၍ လှူလျှင် ဝစီဝိညတ် ပါသောကြောင့် ဝစီကံကုသိုလ် ဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာယကံ ဝစီကံအစစ်လည်း ရှိပေသည်သာ။

ဝိရတိနာမည်။ ။ ဤကုသလကမ္မပထ နာမည်တပ်ရာ၌ “ပါဏာတိပါတ ဝေရမဏိ၊ အဒိန္နာဒါနဝေရမဏိ” စသည်ဖြင့် ရှေ့ ၇-ပါးကို နာမည်တပ်ကြသည် မှာ “ဝေရမဏိ”ဟူသော နာမည်အသုံးအနှုန်းက ရိုးရာမဟုတ်သည့်ပြင်

“ပါဏာတိပါတာဒီဟိ ဝိရတိယော အနဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိယော စာတိ ကုမေ ဒသ ကုသလကမ္မပထာ နာမ” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီနှင့်လည်း မညီသောကြောင့် “ပါဏာတိပါတဝိရတိ” စသည်ဖြင့် အခြေပြု၍ နာမည်တပ်ခဲ့သည်။

ဒါနသီလဘာဝနာဝသေန။ ။ ကုသိုလ်ကမ္မပထအရာဝယ် ပါဏာတိပါတဝိရတိစသော ၁၀-ပါးဖြင့် မစုံသေး၊ ဒါန သီလစသောအားဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော ကုသိုလ်တွေ များစွာရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုထို ကုသိုလ်များကို ပြလိုသေး၍ “တထာ ဒါနသီလဘာဝနာဝသေန”ဟု မိန့်ရပြန်သည်။ ကုသိုလ်အရာဝယ် အိပ်မက်၌ဖြစ်သော ဇောစေတနာ၊ ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ဖြစ်သော ဇောစေတနာ၊ မရဏသန္နဝီထိ၌ဖြစ်သော ဇောစေတနာ၊ ဤစေတနာများမှတစ်ပါး အခြားသောကုသိုလ်စေတနာတွေမှာ အင်္ဂါညီ-မညီ စိစစ်ဖွယ်မလို၊ အားလုံးကမ္မပထမြောက်သည်ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုကား အတော်ထက်သန်သော ကုသိုလ်ကံနှင့် အထောက်အပံ့ အကူအညီကောင်းကို ရသောကံကလေးများသာ ပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည်။

ဒါန။ ။ ဒါနသည် စေတနာဒါန၊ ဝတ္ထုဒါနဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဒီယတိဧတေနာတိ ဒါနံ၊ ဧတေန-ဤစေတနာဖြင့်၊ ဒီယတိ-ပေးလှူအပ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ပေးလှူကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုဒါနစေတနာသည်၊ ဒါနံ-ဒါနမည်၏။ ဤစကားအရ ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သောစေတနာကို “ဒါန”ဟု ခေါ်၏။ ဒါတဗ္ဗတိ ဒါနံ၊ ဒါတဗ္ဗ-ပေးလှူသင့် ပေးလှူထိုက်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒါနံ-ဒါနမည်၏။ ဤစကားအရ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုများကို ဝတ္ထုဒါနဟု ခေါ်၏။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ဤအရာ၌ စေတနာဒါနကို ဒါနဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုဒါနစေတနာသည် ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္ဇစေတနာ အပရစေတနာဟု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် လှူဒါန်း ပေးကမ်းမည်ဟု ကြံစည်သည်မှစ၍၊ တစ်နည်း-လှူဖွယ်ဝတ္ထု မရှိသေးလျှင် လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ရှာဖွေစုဆောင်းသည်မှ စ၍ မစွန့်လွှတ် မလှူဒါန်းမီ ရှေ့အဖို့၌ ဒါနနှင့် ဆက်သွယ်၍ သိန်းသန်းကုဋေမက ဖြစ်ဖြစ်သမျှ စေတနာတွေသည် ပုဗ္ဗစေတနာ မည်၏။ [ရှေ့အဖို့မှာ ဖြစ်သော်လည်း ဒါနကိစ္စနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ အလွတ်ကိစ္စအတွက် ဖြစ်ရသော စေတနာ

တွေကို “ပုဗ္ဗစေတနာ” ဟု မခေါ်ရ၊ စွန့်လွှတ်လျှင်ဒါနိန်းဆဲ (“ဒေမိ-လျှပ်ပါ၏” ဟု လျှောက်တုန်း၊ ဆက်ကပ်ပေးကမ်းနေတုန်း) အခိုက်မှာဖြစ်သော စေတနာသည် မုဗ္ဗစေတနာ မည်၏။ သန္နိဋ္ဌာနစေတနာဟုလည်း ခေါ်၏။ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လျှင်ဒါနိန်းပြီးနောက် ထိုဒါနကို သတိရတိုင်း ဝမ်းသာအားရဖြစ်သော စေတနာ သည် အပရစေတနာ မည်၏။ ထိုပုဗ္ဗစေတနာများလည်း ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးနိုင်ကြ၏။ ထိုကြောင့် . . .

ဧကပုပ္ဖံ ယဇိတွာန၊ အသီတိကပ္ပကောဋိယော၊

ဒုဂ္ဂတိ နာဘိဇာနာမိ၊ ဧကပုပ္ဖဿိဒံ ဖလံ။

စသည်ဖြင့် ပန်းတစ်ပွင့် လှူမှု၊ (ဥပုသ်တစ်ကြိမ်စောင့်မှု)စသော ကောင်းမှု ကြောင့် ဘဝများစွာ၌ ဒုဂ္ဂတိသို့ မလားရဘဲ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် ရောက်ရကြောင်း လာရုံရာဝယ် လှူပြည် နတ်ပြည်၌ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်ကြသည်မှာ ထိုပုဗ္ဗ အပရစေတနာ များစွာတို့က ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးကြသည့်ပြင်၊ ထိုပန်းလှူမှု စသော ကုသိုလ်ကို အခြေခံ၍ သုဂတိဘဝ၌ ဖြစ်ရသည့်အခါ ထိုဘဝ၌ သူတော် ကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းရခြင်းစသော အထောက်အပံ့ဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကုသိုလ်ပွားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဧကပုပ္ဖံ-ပန်းတစ်ပွင့်ကို၊ ယဇိတွာန-ပူဇော်ခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ အသီတိကပ္ပကောဋိယော-ကုဋေရှစ်ဆယ်သော အာယုကပ်တို့ပတ်လုံး၊ ဝါ-ကုဋေရှစ်ဆယ်သော ဘဝတို့ပတ်လုံး၊ ဒုဂ္ဂတိ-ဒုဂ္ဂတိဘဝ ကို၊ နာဘိ ဇာနာမိ-မသိခဲ့ရဘူးပေ၊ ဣဒံ-ဤအကျိုးသည်၊ ဧကပုပ္ဖဿ-ပန်းတစ်ပွင့် လှူမှု၏၊ ဖလံ-အကျိုးပေတည်း။]

တစ်နည်း ဒါနအပြား။ ။ ဟိနဒါန(အယုတ်အညံ့ဒါန)، မဇ္ဈိမဒါန(အလယ် အလတ်ဒါန)، ပဏီတဒါန (အထက်တန်း အမြတ်ဒါန)ဟု သုံးမျိုးပြားပြန်၏။ ထိုတွင် ဆန္ဒ စိတ် ဝီရိယ ပညာတို့ ခပ်ညံ့ညံ့ဖြင့်ပြုရသော ဒါနသည် ဟိနဒါန မည်၏။ ဆန္ဒစသည်တို့က အလတ်တန်းဖြစ်လျှင် မဇ္ဈိမဒါန မည်၏။ ဆန္ဒစသည် တို့က ထက်ထက်သန်သန် ဖြစ်လျှင် ပဏီတဒါန မည်၏။ . . . တစ်နည်း- အခြံအရံ အကျော်အစောကို လိုလား၍ (ကျောင်းဒကာ ဘုရားဒကာ အလှူ ဒကာစသော ဂုဏ်သတင်းကို လိုလား၍)ပြုအပ်သောဒါနသည် ဟိနဒါန တည်း။ ကောင်းမှုအကျိုးကို ရလို၍ပြုအပ်သော ဒါနသည် မဇ္ဈိမဒါနတည်း။

အကျိုးကို မမြော်ဘဲ “ဒါနဆိုတာ သူတော်ကောင်း မှန်လျှင် ဧကန်ပြုရမည့် လုပ်ငန်းတည်း”ဟု သဘောထား၍ ပြုလျှင် ပဏီတ ဖြစ်၏။

တစ်နည်း-မိမိကို မြှောက်၍ သူတစ်ပါးကို နှိပ်ချလိုသော စိတ်မျိုး မကင်းသော ဒါနသည် ဟိနတည်း။ ထိုကဲ့သို့စိတ်မျိုးကင်း၍ လောကီချမ်းသာကို တောင့်တလျှင် မဇ္ဈိမတည်း။ မဂ် ဖိုလ်ချမ်းသာကို တောင့်တလျှင် ပဏီတတည်း။ . . . တစ်နည်း-ဘဝစည်းစိမ်ကို တောင့်တလျှင် ဟိနတည်း။ မိမိ၏ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ရေးကို မျှော်လျှင် မဇ္ဈိမတည်း။ သတ္တဝါအပေါင်း၏ လွတ်မြောက် ရေးအတွက် ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ဒါနပါရမီသာ အမြတ်ဆုံး ပဏီတ ဒါန ဖြစ်သည်။ ဤကား တစ်မျိုးထက်တစ်မျိုး အဆင့်ဆင့် သာလွန်ပုံကိုပြသော နည်းမျိုးမျိုးတည်း။ ပဏီတဒါနဖြစ်အောင် ထူထောင်ကြပါကုန်၊ ကြွင်းသော သီလ ဘာဝနာစည်တို့၌ လည်းထိုက်သင့်သလို ဤနည်းများဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ပါ။

သီလ။ ။ သီလယတိ ကာယဝစီကမ္မာနိ သမ္မာ ဒဟတီတိ သီလံ။ ကာယ ဝစီကမ္မာနိ-ကိုယ်မှု နှုတ်မှုတို့ကို၊ သီလယတိ သမ္မာ ဒဟတိ- ကောင်းစွာထားတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သီလံ-သီလမည်၏။ . . . အကုသိုလ်မဖြစ်ရအောင် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုတို့ကို ကောင်းစွာထားတတ်သော စေတနာသည် သီလမည်၏။ [ဒါန သီလစေတနာတို့သည် ရဟန္တာတို့ သန္တာန်မှာလည်း ရှိထိုက်၏။ သို့သော် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပုညကြိယာဝတ္ထုကို ပြသောအရာဖြစ်၍ ကုသိုလ်စေတနာကိုသာ ယူ၊ နောက်ဘာဝနာ စသည်တို့၌ လည်း ဤနည်းပင်တည်း။] ထိုသီလသည် ဘိက္ခုသီလ ဘိက္ခုနီသီလ သာမဏေ သီလ ဂဟဋ္ဌသီလဟု ၄-မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ဘိက္ခုပါတိမောက်၌ ပြအပ်သော သီလသည် ဘိက္ခုသီလ မည်၏။ ဘိက္ခုနီပါတိမောက်၌ ပြအပ်သောသီလသည် ဘိက္ခုနီသီလ မည်၏။ ထိုသီလများကို သီခြား ဆောက်တည်ဖွယ် မလိုပါ။ သိမ်အတွင်းဝယ် ကမ္မဝါစာကို ပီပြင်စွာရွတ်ဖတ်ပြီးသည့် အဆုံး၌ ထိုသီလများ တည်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီတို့ အမြဲစောင့်စည်းရမည့် နိစ္စသီလများ တည်း။ ပါရာဇိကကျသည့် အခါ၌ဖြစ်စေ၊ သိက္ခာချသည့်အခါ၌ ဖြစ်စေ၊ ထိုကမ္မဝါစာ၏ အရှိန်အဝါသည် ပျက်တော့၏။ သီလအားလုံး ကင်းလေပြီ။ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီမဟု ဝန်ခံနေလျှင် (ရဟန်အသွင်ကို မစွန့်လျှင်) ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်

သီလမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်)မည်၏။ ပါရာဇိကမှတစ်ပါး အခြားသိက္ခာပုဒ်များတွင် တစ်ပါးပါးကို ကျူးလွန်မိက ဝိနည်းထုံးစံအရ ကုစားရ၏၊ မကုစားလျှင် အလဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ် (အရှက်မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်)မည်၏။

သာမဏေသီလ။ ။ သာမဏေများ၌ သရဏဂုံဆောက်တည်လျှင် ဆိုင်ရာသီလများလည်း ဆောက်တည်ပြီး ဖြစ်၏။ သရဏဂုံ ဆောက်တည်ပြီး နောက် “ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ” စသည်ဖြင့် တမင်ဆောက်တည်ဖွယ် မလို၊ ယခုအခါ၌ “ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ” စသည်ဖြင့် ဆက်လက်ဆိုကြသည်မှာ ၁၀-ပါးသီလ ကို နားလည်အောင် သရုပ်ရေးတွက်ခြင်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် အချို့အရပ်၌ “သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ”မထည့်ဘဲ “ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ= ပါဏာတိ ပါတမှ ရှောင်ကြဉ်မှုက-၁, အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ=အဒိန္နာဒါနမှ ရှောင်ကြဉ် မှုက-၁,” စသည်ဖြင့် ဆိုကြပေသည်။ ဝိနည်းမဟာဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇေန္တက၌ကား “အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သာမဏေရာနံ ဒသ သိက္ခာပဒါနိ၊ တေသု စ သာမဏေရေဟိ သိက္ခိတုံ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ ၊ပေ၊ ဇာတဇ္ဇပ ရဇတပဋိဂ္ဂဟဏာ ဝေရမဏီ” ဟူသော ပါဠိကို သင်ပေးရမည်ဟု လာ၏။ ထို ၁၀-ပါးသီလတွင် လိန်ကျမှုနှင့်ဆိုင်သော သီလတစ်ပါးပါး ပျက်က အားလုံး သီလများ ပျက်တော့၏။ အသစ်ထပ်၍၊ သရဏဂုံ ယူရသည်။ သရဏဂုံကို မယူဘဲ ထိုပျက်မြဲအတိုင်း သင်္ကန်းဝတ်လျက် သာမဏေ အဖြစ်ကို ဝန်ခံနေလျှင် ဒုဿီလသာမဏေ မည်၏။ အခြားသီလများ ပျက်လျှင် သဲဒဏ် ရေဒဏ် စသည်ကို ထမ်းဆောင်၍ ကုစားရ၏၊ မကုစားလျှင် အလဇ္ဇီ သာမဏေ မည်၏။ သာမဏေများ၌ ၁၀-ပါးသီလသာမက ပါတိမောက်၌လာသော အချို့သီလကို ကျူးလွန်လျှင်လည်း ဒဏ်ထိုက်သေး၏။ ဤသီလများသည် သာမဏေတို့ အမြဲစောင့်ထိန်းရမည့် နိစ္စသီလများတည်း။

ဂဟဋ္ဌသီလ။ ။ အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်များကို “ဂဟဋ္ဌ”ဟု ခေါ်၏။ ဂဟေ-အိမ်၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဟဋ္ဌော-ဂဟဋ္ဌမည်၏။ ထိုဂဟဋ္ဌများ၌ ငါးပါးသီလသည် နိစ္စသီလတည်း။ သရဏဂုံ ဆောက်တည်ထားလျှင် သရဏဂုံတည်သူသာ မည်၏၊ သီလရှိသူ မဟုတ်သေး။

ထို့ကြောင့် လူတို့မှာ ဆိုင်ရာသီလကို သီးခြား ဆောက်တည်ရဦးမည်။ ထိုသို့ ဆောက်တည်ရာ၌ “ပဉ္စသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ” ဟုသိက္ခာပုဒ်ငါးပါးကို တပေါင်းတည်းဆောက်တည်ထားလျှင် တစ်ပါးပျက်က ငါးပါးလုံးပင် ပျက်၏။ “ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ” စသည်ဖြင့် တစ်ပါးစီ ခွဲ၍ဆောက်တည်ထားရာ၌ တစ်ပါးကို ကျူးလွန်လျှင် တစ်ပါးသာ ပျက်၏။ ထိုပျက်သောသီလကို ထပ်၍ ဆောက်တည်လျှင် ပြီး၏။ ရက်အပိုင်းအခြား လအပိုင်းအခြားဖြင့် “ရက်ပေါင်းမည်မျှ စောင့်ထိန်းပါမည်၊ သို့မဟုတ် မည်သည့်အချိန်ကျအောင် စောင့်ထိန်းမည်”ဟု ကာလကို ပိုင်းခြားထားလျှင် ထိုအချိန်စေ့က ဆောက်တည်ခြင်းကိစ္စ ပျက်ပြယ်တော့၏။ အလိုရှိက ထပ်၍ ဆောက်တည်ရမည်။ သို့သော် နိစ္စသီလဆိုသည်မှာ မစောင့်ထိန်းလျှင် (ဆောက်တည်သည်ဖြစ်စေ၊ မဆောက်တည်ဖြစ်စေ)အပြစ်ရှိ၏။ မိမိတို့ဆိုင်ရာ နိစ္စသီလကို ဧကန်စောင့်ထိန်းမှသာ အပြစ်လွတ်ကင်းလျက် ထိုက်သင့်သော အကျိုးကို ရသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးပါးသီလကို နှုတ်ဖြင့် ဆောက်တည်ရိုး မရှိသူတို့၌ မဆောက်တည်ဘဲ စောင့်စည်းနေလျှင်လည်း အပြစ်ကင်း၍ အကျိုးရှိသည်သာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့ကဲ့သို့ ဆောက်တည်ထား မှုကား ဆောက်တည်ထားမှု စေတနာအတွက် အကျိုးပိုလွန်သည်ဟု ဆိုရပေ မည်။

ဥပုသ်သီလ။ ။ ရှစ်ပါးသီလသည် လူတို့၏ ဥပုသ်သီလ မည်၏။ ထိုဥပုသ် သီလကို ဥပုသ်နေ့၌သာ မဟုတ်၊ အခြားရက်များ၌လည်း တတ်အားသမျှ စောင့်သုံးကောင်း၏။ အချို့က “လူတို့သည် ၁၀-ပါးသီလ မစောင့်ကောင်း”ဟု ဆိုကြ၏။ စောင့်ကောင်းကြောင်းကို ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီကျမ်း ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဆုံးဖြတ်ထားပြီ။ ထို့ပြင် “လူဝတ်ကြောင် မဟုတ်သော ရသေ့သူတော်စင် သီလရှင်တို့မှာ ၁၀-ပါးသီလကို နိစ္စသီလ အဖြစ်စောင့်မှသာ အပြစ်လွတ်ကင်းမည်။ ၁၀-ပါးသီလကို မစောင့်ဘဲ ၈-ပါး သီလကို စောင့်သုံးက အဝတ်နှင့် မလျော်သောကြောင့် အပြစ်မကင်းကြောင်း ကို” အချို့ဆိုကြ၏။ ဤအရာဝယ် အပြစ်မကင်းကြောင်း ယုတ္တိသာဓက ပြနိုင်မှ သာလျှင် ထိုကဲ့သို့ လိုက်နာမှတ်ယူနိုင်ကြမည်။ သဘောယုတ္တိကို ချိန်ဆရလျှင်

ယခုကာလ သီလရှင်တို့မှာ ၈-ပါးသီလကို အမြဲစောင့်သုံးသည်ဟု အများက အသိအမှတ် ပြုထား၏။ ထိုအဝတ်က ၈-ပါးသီလ၏ အရှင်ဖြစ်ကြောင်းကို သက်သေပြ၏။ ထို့ကြောင့် ၈-ပါးသီလကို နိစ္စသီလအဖြစ်ဖြင့် စောင့်သုံး၍ နေလျှင်ပင် အများထင်မြင်ချက်နှင့် ညီညွတ်လျက် ရှိသောကြောင့် ၁၀-ပါးသီလ ကို မစောင့်သည့်အတွက် ယခုကာလ ရသေ့သူတော်စင် သီလရှင်တို့၌ အပြစ်မရှိထိုက်ပေ။ သို့သော် ၁၀-ပါးသီလကို ထာဝရ စောင့်သုံးနိုင်ကြပါမူကား ရှေးရှေး သူတော်ကောင်းတို့၏ထုံးကို လုံးလုံး လိုက်နာရာကျသဖြင့် အကျိုး ပိုလွန်၍ ရရှိကြပေမည်။

စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလ။ ။ အချုပ်အားဖြင့် စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလ ဟု သီလနှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် မျိုးရိုးထုံးစံအတိုင်း ကောင်းသောအကျင့် ဟူသမျှနှင့် ဝိနည်းခန္ဓက၌လာသော (မကျင့်လျှင် အာပတ်မသင့်၊ ကျင့်လျှင် အကျိုးရသော) ကျင့်ဝတ်များသည် စာရိတ္တသီလ မည်၏။ ထိုစာရိတ္တသီလသည် တတ်သိနားလည်၍ ကျင့်နိုင်လျှင် အထူးအကျိုးရှိ၏။ မသိနားမလည်၍ မကျင့်သော်လည်း (အကဲ့ရဲ့ခံရရုံမှတစ်ပါး) အပြစ်မကြီးလှချေ။ မပြု မကျင့်လျှင် မစောင့်စည်းလျှင် အပြစ်ရမည်ဖြစ်သော နိစ္စသီလတွေသည် ဝါရိတ္တသီလ မည်၏။ ဤသီလများသည် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို ငြိမ်သက်အောင် ထားတတ်၏။ စိတ်ကိုကား ဤသီလများကို စောင့်စည်းရုံဖြင့် မလုံခြုံနိုင်သေးချေ။ ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ငြိမ်သက်အောင် စောင့်ရပေမည်။

ဘာဝနာ။ ။ ဘာဝေတိ ဥပ္ပာဒေတိ ဝဇေတီတိ ဘာဝနာ။ အဓိကုသလံ လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ဘာဝေတိ ဥပ္ပာဒေတိ-စ၍ဖြစ်စေ တတ်၏။ ဘာဝေတိ ဝဇေတိ-တိုးတက်ပွားများစေတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘာဝနာ-ဘာဝနာမည်၏။ . . . ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌လာမည့် သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ နှစ်ပါးကို ဘာဝနာဟု ခေါ်၏။ [ဘာဝနံ၌ ဘူဓာတ် ကာရိတ်ဇောပစ္စည်း ကျေ၊ ယုပစ္စည်းတည်း၊ ဘာဝနာကို အားထုတ်တဲ့အခါ အစဆုံး ဖြစ်ပေါ်မှုကို ရည်ရွယ်၍ “ဘာဝေတိ ဥပ္ပာဒေတိ”ဟု ဖွင့်ပြသည်။ ထို့နောက် အထပ်ထပ် ကုသိုလ်စိတ်တွေ တိုးတက်ပွားများစေမှုကို ရည်ရွယ်၍ “ဘာဝေတိ ဝဇေတိ”ဟု ဖွင့်ပြသည်။] ဤ၌ ကာမကုသိုလ်ကို ပြသောအရာဖြစ်၍

ဘာဝနာအရ ထိုဘာဝနာနှစ်မျိုးကို စီးဖြန်းတဲ့အခါ အပ္ပနာသို့ မရောက်မီ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ဘာဝနာကိုသာ ယူ၊ အပြစ်မရှိသော အတတ်ပညာနှင့် စာပေ ပရိယတ်တို့ကို စဉ်းစားကြံစည်မှုကိုလည်း ဤဘာဝနာ၌ သွင်းယူကြသေး၏။

အပစာယန။ ။ အပစာယန္တိ ဧတေနာတ အပစာယနံ၊ ဧတေန-
ဤကာမကုသိုလ်စေတနာဖြင့်၊ အပစာယန္တိ-ရိသေလေးမြတ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ တံ-ထိုစေတနာသည်၊ အပစာယနံ-အပစာယနမည်၏၊ မိဘ၊
ဆရာသမား၊ တရားစောင့်သော ရဟန်းသံဃာ၊ ဂုဏ် အသက် သိက္ခာအားဖြင့်
မိမိထက် ကြီးသူမြင့်မြတ်သူကို ခရီးဦးကြိုဆိုမှု လက်အုပ်ချီမှု ရှိခိုးဝပ်ချမှုစသော
အမျိုးမျိုးသော ရိသေမှုများကို (တစ်စုံတစ်ခုသော လာဘ်လာဘ အကျော်
အစောကို မလိုလားဘဲ) ရိုးရိုးသားသား ပြုခြင်းသည် အပစာယန မည်၏။

ဝေယျာဝစ္စ။ ။ ဗျာဝဋ္ဌဿ ဘာဝေါ ဝေယျာဝစ္စံ၊ ဗျာဝဋ္ဌဿ-ကြောင့်ကြ
စိုက်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဝေယျာဝစ္စံ-ဝေယျာဝစ္စမည်၏၊ ပြခဲ့သော
မိဘစသည်တို့နှင့် ဂိလာနပုဂ္ဂိုလ်၊ အခြားမိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း၊ သီတင်းသုံးဖော်
တို့၏ အပြစ်ကင်းသော ကိစ္စလုပ်ငန်း၌ (တစ်စုံတစ်ခုအကျိုးကို မတောင်းတဘဲ
ရိုးသားသောစိတ်ဖြင့်) ကူညီဆောင်ရွက်ကြောင်းစေတနာသည် ဝေယျာဝစ္စ
မည်၏။

ပတ္တိဒါန။ ။ ပတ္တဗ္ဗာ-ရောက်အပ် ရအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပတ္တိ-
ပတ္တိမည်၏၊ ပတ္တိယာ-ရောက်အပ် ရအပ်သောကုသိုလ်ကို၊ ဒါနံ-အမျှပေး
ဝေခြင်းသည်၊ ပတ္တိဒါနံ-ပတ္တိဒါနမည်၏၊ ရှေးဦးစွာ တစ်စုံတစ်ခုသောပစ္စည်းကို
လှူဒါန်း၏၊ ထိုလှူဒါန်ကြောင့် ဒါနစေတနာသည် အလှူရှင်၌ ရောက်အပ်
ရအပ်သောကြောင့် ပတ္တိမည်၏၊ ထိုရအပ်သော ကုသိုလ်ဖို့ကို တစ်ယောက်
ယောက်အား ဖြစ်စေ၊ သတ္တဝါအားလုံးအား ဖြစ်စေ၊ “မိမိနှင့် အညီအမျှ ကုသိုလ်
ရပါစေ” ဟု သဘောထား၍ ဝေငှကြောင်း စေတနာကို ပတ္တိဒါနဟု ခေါ်သည်၊
[မိမိနှင့် အညီအမျှ ရပါစေဟု ပေးဝေမှုကြောင့် ယခုကာလ၌ “အမျှဝေ”ဟု
ခေါ်၏။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤသို့ မိမိ၏ ကုသိုလ်အဖို့ကို အမျှပေးဝေမှုကြောင့် မူလ ကုသိုလ်ရှင်မှာ ကုသိုလ်လျော့သွားသည်မဟုတ်၊ ဖယောင်းတိုင်တစ်တိုင်ကို မီးထွန်းထားရာ၌ အခြားဖယောင်းတိုင်များဖြင့် မီးကူးယူသော်လည်း မူလ ဖယောင်းတိုင်မှာ မီးအရှိန် မလျော့သည့်ပြင် နောက်ထပ် အရောင်အလင်း အကူအညီရသဖြင့် ပို၍လင်းသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ မူကုသိုလ်ရှင်မှာလည်း ကုသိုလ်အရှိန် မလျော့သည့်ပြင် ပတ္တိဒါနကိုသိုလ်ပင် အပိုရသေး၏။ ဤပတ္တိ ဒါနကုသိုလ်အရာ၌ ဒါနပြု၍ အမျှဝေမှုသာ အဋ္ဌကထာတို့၌ လာ၏။ သံဂီတိ သုတ်ဋီကာ၌ကား အခြားကောင်းမှုကို အမျှဝေမှုလည်း ပတ္တိဒါနဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသေးသည်။

ပတ္တာနုမောဒန။ ။ ပတ္တိယာ-ပေးဝေအပ်သောကုသိုလ်အဖို့ကို၊ အနုမောဒနံ-လျော်စွာ ဝမ်းမြောက်ကြောင်းစေတနာသည်။ ပတ္တာနုမောဒနံ-ပတ္တာနုမောဒန မည်၏။ ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ “သာဓု သုဋ္ဌတိ” တိ အနုမောဒနဝသေန ပတ္တဗ္ဗနုမောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သံဂီတိသုတ် အဋ္ဌကထာ။ . . . ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာဝါ အညာယဝါ ပုညကြိယာယ “သာဓု သုဋ္ဌတိ” တိ အနုမောဒနဝသေန အပ္ပနုမောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗာ-အဋ္ဌသာလိနံ အဋ္ဌကထာ။

ဤအဋ္ဌကထာနှစ်ရပ်တို့ကို သတိချပ်ထိုက်၏။ သံဂီတိသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ပတ္တဗ္ဗနုမောဒနဟု နာမည်တပ်သောကြောင့် “ပတ္တိယာ + အပ္ပနုမောဒန” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ပတ္တိယာအရ “ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ” ဖွင့်၏။ ဤအလို “အလှူရှင် တို့က အမျှပေးဝေသည်ကို သာဓုခေါ်မှ (ပတ္တာနုမောဒန=ပတ္တဗ္ဗနုမောဒန) ကုသိုလ်ဖြစ်သည်”ဟု သိသာ၏။ အဋ္ဌသာလိနီ၌ကား နာမည်တပ်ကတည်းက ပတ္တိသဒ္ဒါ မပါ၊ အပ္ပနုမောဒနဟူသာ နာမည်တပ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် အလှူရှင်တို့ အမျှပေးအပ်သော ဒါနကုသိုလ်ကို ဝမ်းမြောက်မှုကို ရည်ရွယ်၍ “ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာဝါ” ဟု ဖွင့်သည်။ အလှူရှင်တို့က အမျှပေးအပ် သောဒါနကုသိုလ်နှင့် သီလစောင့်သူ စသည်တို့၏ သီလကုသိုလ်စသည်ကို ဝမ်းမြောက်မှုကို ရည်ရွယ်၍ “အညာယ ဝါ ပုညကြိယာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုတွင် အမျှဝေသည့်အတွက် ဝမ်းမြောက်မှုသည် ပတ္တာနုမောဒန မည်၏။ အမျှမဝေဘဲလျက် ဝမ်းမြောက်မှုသည် ပတ္တာနုမောဒန မဟုတ်၊ အနုမောဒန

သာဖြစ်သည်-ဟူလို။

သံဂီတိဋီကာ။ ။ ပရေဟိ အနုပွဒိန္နတာယ ပတ္တံ အပ္ပနုမောဒတိ ဧတေနာတိ ပတ္တပ္ပနုမောဒနံ၊ အနုပွဒိန္နံ ပန ကေဝလံ အပ္ပနုမောဒိယတိ ဧတေနာတိ အပ္ပနုမောဒနံ။-သုတ်ပါထေယျ။

ဥဒ္ဓိဿိကပတ္တိ။ ။ ပတ္တိသည် ဥဒ္ဓိဿိကပတ္တိ (ပြိတ္တာ ဖြစ်နေသူ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို သီးခြားရည်စူး၍ ပေးအပ်သောအဖို့) အနုဒ္ဓိဿိကပတ္တိ (တစ်စုံတစ်ယောက်အတွက် မဟုတ်ဘဲ သတ္တဝါအများကို ပေးအပ်သောအဖို့)ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဥဒ္ဓိဿိကပတ္တိကို ဆိုင်ရာပြိတ္တာတို့က သာဓုခေါ်လျှင် ဒိဌဓမ္မအကျိုးရ၏။ ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူခါစ၌ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ဆွေမျိုးဟောင်း ပြိတ္တာတို့သည် ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ကုသိုလ်ကို သာဓုခေါ်မည်ဟု မျှော်လင့်နေကြရာ၊ ပထမအကြိမ် ဝေဠုဝန်ကျောင်း ရေစက်ချပွဲမှာ အမျှမဝေမိ၍ သာဓုမခေါ်ရသဖြင့် ညဉ့်ကာလ၌ ကိုယ်ထင်ပြုကြလေသည်။ နံနက်လင်း၍ ဘုရားရှင်အား လျှောက်ရာ ပြိတ္တာတို့၏ ဖြစ်ပုံကို ဟောတော်မူသောကြောင့် ဒုတိယတစ်ဖန် ဆွမ်းစသည်ကို လှူ၍ အမျှပေးဝေမှ သာဓုခေါ်ကြရသတဲ့။ အနုဒ္ဓိဿိကပတ္တိကို သာဓုခေါ်ရာ၌ ဒိဌဓမ္မအကျိုးပေးသောဝတ္ထုကို မတွေ့ပါ။ ကုသိုလ်ရှင်က အမျှမပေးအပ်ဘဲ သာဓုခေါ်ရသော အနုမောဒနကုသိုလ်များလည်း အနုဒ္ဓိဿိကပတ္တိကို သာဓုခေါ်ရသော ပတ္တာနုမောဒနနှင့် အကျိုးပေး ကွာခြားလှမည်မထင်။

ဓမ္မဿဝနာ။ ။ “အင်မတန် တရားနာလေ့ရှိတယ်၊ အလွန်သူတော်ကောင်းတာပဲ” စသည်ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့၏ ချီးမွမ်းခြင်းကို မတောင့်တဘဲ၊ အသိအလိမ္မာတိုး ပွားစေလို၊ တစ်ဆင့် ဟောပြောလိုသော စိတ်ဖြင့် တရားနာခြင်းသည် “ဓမ္မဿဝန” မည်၏။

ဓမ္မဒေသနာ။ ။ လာဘ သက္ကာရ ယသ သိလောကတို့ကို မတောင့်တဘဲ သတ္တဝါအများ၏ စီးပွားချမ်းသာအလို့ငှာ တကယ်ဖြူစင်သော စေတနာဖြင့် ဟောပြောသည်သာ ဓမ္မဒေသနာကုသိုလ် မည်၏။ လှူဖွယ်ပစ္စည်းစုကို လာဘ၊ ဒကာ ဒကာမတို့က ရိုသေလေးမြတ်မှုကို သက္ကာရ၊ အခြွေအရံကို ယသ၊

အကျော်အစော ဂုဏ်သတင်း နာမည်ကြီးခြင်းကို သိလောကဟု ခေါ်၏။ ထိုလာဘ သက္ကာရ စသည်ကို မျှော်၍ ဟောစဉ် တစ်ရံတစ်ခါ စိတ်ကောင်း စေတနာကောင်း ပေါ်လာလျှင် ဓမ္မဒေသနာကုသိုလ် မဖြစ်ဘူးဟု မဆိုလိုပါ။ [အပြစ်ကင်းသော လက်မှုပညာ နှုတ်မှုပညာနှင့် ပိဋကကျမ်းစာ အကြောင်းအရာ တို့ကို ဟောပြု ပို့ချမှု နာယူသင်ကြားမှုကိုလည်း ဤဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ၌ပင် သွင်းယူကြသည်။]

ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ။ ။ ဒိဋ္ဌိဟူသည် မှန်မှန်ကန်ကန် သိမြင်တတ်သော ဉာဏ် တည်း။ ထိုအသိဉာဏ်သည်ပင် ဆိုင်ရာအကြောင်းတရားတို့က ဖြောင့်မှန် အောင် ပြုအပ်သည့်အတွက် ဥဇုကမ္မလည်း မည်၏။ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဥဇု-ဖြောင့်မှန်အောင်၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဥဇုကမ္မ-ဥဇုကမ္မမည်၏။ သတ္တဝါတို့၌ ကံအကျိုး ပေး ဆန်းကြယ်ပုံ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် မတူပုံ စသောအကြောင်း များကို ကြံစည်စဉ်းစားသောအခါ အယူမှန် ပေါ်လာတတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းစသော အကြောင်းတို့က အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုပေး သည်-ဟူလို ဒိဋ္ဌိ ဧဝံ ဥဇုကမ္မံ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ ဒိဋ္ဌိဧဝံ- အသိဉာဏ်သည်ပင်၊ ဥဇုကမ္မ-ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုအပ်သည်တည်း။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ-ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုအပ်သော အသိဉာဏ်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (အတ္တစွဲလမ်းမှုကို) မဝယ်နိုင်သော်လည်း နတ္ထိက အဟေတုက အကြိယဒိဋ္ဌိများကို မယူဘဲ ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်တတ် သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဖြစ်လျှင် ဤဒိဋ္ဌိဇုကမ္မပုညကြိယဝတ္ထု ဖြစ်၏။ “ကမ္မဿကတာညာဏံ=ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ” ကာမာဝစရ ကုသလပဒမူလဋီကာ။ [ဤ၌ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မအရ ဉာဏ်ကို ကောက်ယူရသော်လည်း ကုသိုလ်စေတနာကို ပြသော အရာဖြစ်၍ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကိုပါ အဝိနာဘာဝနည်းအရ “ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ” ဟု ခေါ်ရသည်။]

အတ္ထိ ဒိန္နံ၊ အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ၊ အတ္ထိ ဟုတံ၊ အတ္ထိ သုကတဒုက္ခတာနံ
ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော၊ အတ္ထိ အယံ လောကော၊ အတ္ထိ ပရော
လောကော၊ အတ္ထိ မာတာ၊ အတ္ထိ ပိတာ၊ အတ္ထိ သတ္တာ
ဩပပါတိကာ၊ အတ္ထိ လောကော သမဏဗြဟ္မဏာ သမဂ္ဂတာ

သမ္မာပဋိပန္နာ-ယေ ဣပ္ပ လောကံ ပရစ္စ လောကံ သယံ အဘိညာ
သစ္စိကတွာ ပဝေဒေန္တိ။ . .

ဟူသော ဤဆယ်ဌာနသည် ကမ္မဿကတာဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ
ဌာနများပေတည်း။ [ဘာသာပြန်ပုံကို နတ္ထိကဒိဋ္ဌိခန်း ပြန်ကြည့်ပါ။ နတ္ထိအရာဝယ်
“အတ္ထိ”ဟု ရှိခြင်းသာ ထူး၏။] ကမ္မံ + သကံ + ယေသံတိ ကမ္မဿကာ၊
ကမ္မဿကာနံ + ဘာဝေါ ကမ္မဿကတာ၊ ကမ္မဿကတာ + ဉာဏံ ကမ္မဿက
တာဉာဏံ၊ ယေသံ-အကြင်သတ္တဝါတို့၏၊ ကမ္မံ-ကံဟူသော၊ သကံ-ကိုယ်ပိုင်
ဥစ္စာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မဿကာ-ကမ္မဿကတို့မည်၏၊
ကမ္မဿကာနံ-ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသူတို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသည်၊
ကမ္မဿကတာ-ကမ္မဿကတာ မည်၏၊ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိခြင်း၊
ကံစီမံတိုင်း ဖြစ်ရခြင်း၊ တမလွန်ဘဝသို့ ကံကိုသာ ယူ၍သွားနိုင်ခြင်းသဘော
တည်း။) ကမ္မဿကတာယ-ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြသူ၏အဖြစ်ကို၊
ဉာဏံ-သိတတ် နားလည်တတ်သော ဉာဏ်သည်၊ ကမ္မဿကတာဉာဏံ-
ကမ္မဿကတာဉာဏ် မည်၏။

ဆက်ဦးအံ့-သတ္တဝါတို့ အမျိုးမျိုး ဖြစ်ရပုံကို စဉ်းစား၍ “ကံသာလျှင် ခန္ဓာ
အစဉ်၌ (ဘဝဆက်တိုင်း) လိုက်ပါနိုင်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့မှာ မလိုက်ပါနိုင်၊
ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်၏၊ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့မှာ ကိုယ်ပိုင် မဟုတ်”ဟု
သိတတ်သော ဉာဏ်သည် ကမ္မဿကတာဉာဏ် မည်၏။ မိမိသန္တာန်
ထိုဉာဏ်မျိုးဖြစ်လျှင် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ဖြစ်၏။ ထို့ထက် ကြီးကျယ်သော ဝိပဿနာ
ဉာဏ်မှာ ပြောဖွယ်ရာ မရှိပြီ။ အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ယူဆခဏ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ
ဖြစ်တုန်း အခိုက်မှာ ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ် စိတ်သာ ဖြစ်၏။ ရှေ့အဖို့က
အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင် ပြုမည်ဟု ကြံစည်ရာ ပုဗ္ဗစေတနာနှင့် နောက်အဖို့
အပရစေတနာ အခိုက်မှကား မဟာကုသိုလ် ၈-ပါးလုံးပင် ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။

အဋ္ဌသာလိနိ။ ။ ဒိဋ္ဌိ ဥဇုကံ ကရိဿာမိတိ စိန္တေ န္တောပိ (ပုဗ္ဗစေတနာ
အခိုက်၌ “ကံသူသည်လည်း) တေသံယေဝ (အဋ္ဌန္တံ) အညတရေန
စိန္တေတိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဥဇုကံ ကရောန္တော ပန (မုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ပြုသူကား)
စတုန္တံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာနံ အညတရေန ကရောတိ၊ ဒိဋ္ဌိ မေ ဥဇုကာ

ကတတ်ပစ္စဝေက္ခန္ဓော (အပရစေတနာအခိုက်၌ ဆင်ခြင်သူသည်)
အဋ္ဌန္တံ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။

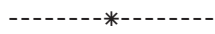
အကျဉ်းအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်ပုံ။ ။ အချို့အရာ၌ ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါး မဟုတ်ဘဲ၊ ဒါနမယ သီလမယ ဘာဝနာမယဟု ၃-ပါးသာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ၃-ပါးသာ ပြရာ၌ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန နှစ်ပါးကို ဒါနမယ၌ သွင်းရာ၏။ အပစာယန ဝေယျာဝစ္စနှစ်ပါးကို သီလမယ၌သွင်းရာ၏။ ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌဇုကမ္မ ၃-ပါးကို ဘာဝနာမယ၌ သွင်းရာ၏။

ဒါန၌ သွင်းရပုံ။ ။ ချဲ့ဦးအံ့-ဒါနသည် သူများစည်းစိမ်ကို ငြူစူမှု ကုဿာ၊ မိမိဥစ္စာကို လျှို့ဝှက်မှု မပေးလိုမှု မစ္ဆရိယတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ “ကုဿာ သည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၌ ပစ္စည်းရမှုကို မကြိုက်နိုင်၊ ပစ္ဆရိယသည် ကိုယ့်ပစ္စည်း ကုန်မည်ကို မကြိုက်နိုင်”ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ထိုကုဿာ မစ္ဆရိယ နှစ်ပါးကို လွှမ်းမိုးပယ်ဖျောက်နိုင်မှ ဒါန အထမြောက်သည်။ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒနတို့ လည်း ထိုကုဿာ မစ္ဆရိယတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ပင် ဖြစ်၏။ ထင်ရှားစေအံ့- ကုဿာရှိလျှင် အမျှယူမည့်သူတို့၌ သက်သောင့်သက်သာဖြင့် ကုသိုလ်ရမည်ကို မလိုလားနိုင်၊ မစ္ဆရိယ ရှိနေပြန်လျှင် မိမိကုသိုလ်ကို သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်ဆံဖို့ မလိုလားနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်မှ ပတ္တိဒါနကုသိုလ် အထမြောက်၏။ ကုဿာသည် သူတစ်ပါးကို လှူဒါန်းနိုင် ပေးကမ်းနိုင်သည်ကို မလိုလားချေ၊ မစ္ဆရိယသည် သူတစ်ပါးတို့ မိမိကဲ့သို့ လှူဒါန်းနိုင်မည်ကို စောစောကပင် သဝန်တိုလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်မှ ပတ္တာနုမောဒနကုသိုလ် အထမြောက်သည်။ ဤသို့လျှင် ကုဿာ မစ္ဆရိယတို့နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ဒါနနှင့် လက္ခဏာတူသောကြောင့် ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒနတို့ကို ဒါနမယ၌ သွင်းယူရ၏။

သီလ ဘာဝနာ၌ သွင်းပုံ။ ။ အပစာယန ဝေယျာဝစ္စ အမှုတို့မှာ မျိုးကောင်း ရိုးကောင်း သူတော်စင်အပေါင်းတို့၏ စာရိတ္တသီလ (အလေ့အကျင့် ကောင်း) ဖြစ်ရကား သီလမယ၌ သွင်းယူထိုက်ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး ထင်ရှားပေပြီ။ ဘာဝနာဟူသည် ကုသိုလ်တရားကို တိုးပွားစေခြင်းတည်း။ တရားဟောမှု တရားနာမှု အယူကို ဖြောင့်မှန်အောင်ပြုမှုများသည် ကုသိုလ်

တရားကို ဧကန်တိုးပွားစေနိုင်သော ဘာဝနာတစ်မျိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မတို့ကို ဘာဝနာမယ၌ သွင်းရလေသည်။

တစ်နည်း။ ။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မသည် အလုံးစုံသော ပုညကြိယဝတ္ထု၏ အကျိုးကြီးဖို့ရာ အမှတ်လက္ခဏာတည်း။ သင်္ဘော၌ ပဲ့ကိုင်မပါလျှင် လိုရာခရီးသို့ ပြောင့်ပြောင့်ကြီး မရောက်နိုင်သလို၊ ဒါန သီလ စသည်တို့၌ ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်ဟူသော ဤဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ မပါလျှင် ဆိုင်ရာအကျိုးများ ကြီးကြီးမားမား မဖြစ်နိုင်၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မပါမှ ဉာဏသမ္ပယုတ်ကုသိုလ် ဖြစ်နိုင်၏။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မမပါလျှင် ဉာဏ်မယှဉ်သော ဉာဏဝိပဿနာကုသိုလ်များသာဖြစ်မည်။ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မသည် ဒါန သီလ ဘာဝနာ သုံးမျိုးလုံး၏ ပဲ့ကိုင်ပမာ အကျိုးကြီးဖို့ အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို ဒါန သီလ ဘာဝနာသုံးမျိုး၌ သွင်းယူထိုက်သည်ဟု သံဂီတိသုတ္တဋ္ဌကထာစသည်တို့မှာ မိန့်ဆိုသည်။ [ဒါနမယစသည်၌ မယပစ္စည်းကား အနက် သီးခြားမရှိ၊ ဒါနကိုပင် ဒါနမယဟု ခေါ်သည်။ သီလဘာဝနာမယ၌လည်း နည်းတူ၊ ရူပါဝစရက် အရူပါဝစရက်တို့၏ မနောကံ၊ ဘာဝနာမယ၊ အပ္ပနာပတ္တဖြစ်ပုံကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးပေးရာ

ဧတ္တာကုသလကမ္မမုဒ္ဒစ္စရဟိတံ အပါယဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိ ဇနေတိ၊
ပဝတ္တိယံ ပန သဗ္ဗဒါပိ ဒွါဒသဝိဓံ သတ္တာကုသလပါကာနံ
သဗ္ဗတ္တာပိ ကာမလောကေ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ ဝိပစ္စတိ။

ဧတ္တာကုသလကမ္မမုဒ္ဒစ္စရဟိတံ။ ။ အကုသိုလ်ကံ ၁၂-ပါးပင် ဥဒ္ဒစ္စစေတနာမှ တစ်ပါး ကျန်စေတနာ ၁၁-ပါးသည် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေး၏။ ဥဒ္ဒစ္စစေတနာကား ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မပေးနိုင်။ ထင်ရှားစေအံ့-လောက၌ လူတစ်ယောက်သည် ထက်မြက်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း သူ့ချည်းသက်သက် ထိထိရောက်ရောက် မတတ်နိုင်၊ စစ်သူကြီးလုပ်သူသည် အလွန်ထက်မြက်သူ ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် နောက်လိုက်စစ်သားတို့ အင်အားမကောင်းလျှင် ရန်သူစစ်တပ်ကို မအောင်နိုင်၊ သူ့ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ထိုက်သင့်သော အပေါင်း အဖော်ရမှ သတ္တိကောင်းနိုင်ကြရိုးတည်း။ ဤစေတနာစေတသိက်သည်

ထက်မြက်သော စေတသိက်တစ်ပါးတည်း။ မည်သည့်ကိစ္စမဆို သူသာလျှင် နာမည်ခံ၍ “ကံ”ဟူသော ဘွဲ့ထူးကို ယူထား၏။ ထိုစေတနာသည်ပင် နောင်အခါ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလျက် တစ်ဘဝ ထူထောင်ဖို့အချက်မှာ လွယ်ကူသော အရာမဟုတ်၊ အဖော် စေတသိက်တွေကောင်းမှ ဖြစ်နိုင်မည်။

ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ။ ။ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင် လောက်အောင် နောက်လိုက်နောက်ပါ (ယှဉ်ဖက်တရားများ) ကြီးထွား လုံလောက်ပါ၏လော။ စဉ်းစားပါဦးအံ့-ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ လောဘ ဒေါဒမပါ၊ ဒိဋ္ဌိ မာနနှင့် ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စတို့လည်း မယှဉ်ကြ၊ ဘုရား တရားစသည်အပေါ်မှာ ယုံမှားမည့် ဝိစိကိစ္ဆာလည်း မဖက်၊ ထက်မြက်သော စေတသိက် တစ်ခုမျှ မယှဉ်ချေတကား။ ဤသို့ ထက်မြက်သောအဖော် မရသော ကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော စေတနာသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆောင်လျက် တစ်ဘဝ မထူထောင်နိုင်၊ ဤကား ဤကျမ်း၏ အယူတည်း။

အဋ္ဌသာလိနီ။ ။ အဋ္ဌသာလိနီ အကုသလပဒအဖွင့်၌ကား “အဓိမောက္ခနှင့် မယှဉ်ရသည့်အတွက် အားနည်းသော ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်က ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဆောင်ယူနိုင်ပါလျက် အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်ရ သည်ဖြစ်၍ အားရှိသော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်သည် အဘယ့်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မငင်နိုင်သနည်း”ဟု ပုစ္ဆာ ထုတ်ပြီးလျှင် “သောတာပတ္တိမဂ်က ပယ်ထိုက်သောတရားတို့တွင် မပါဝင်သောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မငင်နိုင်”ဟု ဖြေဆိုလေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ပေးရလိမ့်မည်။ ထိုဥဒ္ဓစ္စစေတနာ ကို သောတာပတ္တိမဂ်က မပယ်ရသေးသဖြင့် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်များ အပါယ်သို့ ကျရဦးမလို ဖြစ်ချေသည်။ “စတူဟာပါယေဟိ စ ပိပ္ပမုတ္တော” ဟူသော စကားတော်အရ သောတာပန်တို့ အပါယ်ကျခွင့် မရှိကြောင်းမှာလည်း ထင်ရှား ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ်ပယ်ဖျက်အပ်သော ကိလေသာတို့၌ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ၏ အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်ကြောင့်ကို သိကြရပေသည်။ [သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သောတရားတို့၌ ဥဒ္ဓစ္စ မပါကြောင်းကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ

နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်မှာ ရှုပါ။]

ဆက်ဦးအံ့-ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည် သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သောတရားတို့၌ မပါသော်လည်း အထက်မဂ်(အရဟတ္တမဂ်) ပယ်အပ်သောတရားတို့၌ ပါသည် မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သောတရားတို့၌ မပါရုံမျှဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်ကြောင်းကို ဘယ်အရာထောက်၍ သိနိုင် သနည်းဟု မေးအံ့၊-ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော် နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းသည် အကျိုး ပေးသော စေတနာတွေကို ရွေးချယ်၍ ဟောတော်မူအပ်သောပစ္စည်းတည်း၊ ထိုနာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း၌ အထက်မဂ်တို့ သီးခြားပယ်အပ်သောတရားကို မပြဘဲ၊ သောတာပတ္တိမဂ် သီးခြားပယ်အပ်သောတရားနှင့် အထက်မဂ် အောက်မဂ်တို့ တချို့တစ်ဝက်စီ ပယ်အပ်သောတရားများကိုသာ ပြထားသဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ပယ်အပ်သော တရားစုတွင် မပါဝင်သောတရားစုသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ဟု သိသာ၏။ [ဟောပုံကို ထိုပါဠိတော်မှာ ရှုပါ။]

ဆက်ဦးအံ့-နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းသည် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို ဖြစ်စေ၊ ပဝတ္တိအကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေ ပေးနိုင်သောတရားတို့ကို ထုတ်ပြသော ပစ္စည်း ဖြစ်၏။ ထိုနာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းတွင် အထက်မဂ်တို့ သီးခြားပယ်အပ်သော ဥဒ္ဓစ္စကို မပြဘူးဟု ဆို၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ သည် ပဝတ္တိကျိုးကိုမျှ မပေးနိုင်”ဟု မှတ်ရအံ့လောဟု မေးအံ့၊ ထိုပဋ္ဌာန်း ပါဠိတော်မှာ မပြသော်လည်း ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ဝိဘင်းပါဠိတော်၌-“ယသ္မိံ သမယေ အကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တံ ၊ပေ၊ ဣမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ တေသံ ဝိပါကေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် (ထိုပါဠိတော် “တေသံ ဝိပါကေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ” ဟူသောစကားအရ) ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည် အကျိုးပေး နိုင်၏ဟု သိနိုင်ပြန်၏။ ထိုအကျိုးမှာလည်း သောတာပန်တို့ အပါယ်ကျခွင့် မရှိသည့်အတွက် ပဝတ္တိ မကောင်းကျိုးသာဖြစ်သည်ဟု သိရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်၌ ဥဒ္ဓစ္စနှင့်တွဲက “ပဝတ္တိယံ ပန သဗ္ဗံ ခွါဒသဝိဓံ”ဟု မိန့်သည်။

သတ္တာကုသလပါကာနိ သဗ္ဗတ္ထာပိ၊ပေ၊ ဝိပစ္စတိ။ ။ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာနှင့် တကွ ၁၂-ပါးကုန်သော အကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ကာမဘုံအားလုံးနှင့် အသညသတ်ကြင်သော ရူပ ၁၅-ဘုံမှာ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အကျိုးပေး၏။ သဗ္ဗတ္ထာပိဟူသော ပါဠိကို ကာမလောကေသိသာ စပ်၊ “ပဋိသန္ဓေကျိုးကို အပါယ်ကာမဘုံ၌သာ ပေးသော်လည်း ပဝတ္တိကျိုးကိုကား (သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိအစုံ) ကာမဘုံအားလုံး၌ ပေးနိုင်သည်” ဟူလို၊ အဟိတ်အကုသလဝိပါက ၇-ပါးကို ကာမ ၁၁-ဘုံနှင့် ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ ပေးနိုင်၏ဟု ဆိုသော်လည်း တန်းတူညီမျှမဟုတ်၊ ရူပဘုံ၌ ယာန ဇိဝှါ ကာယဒွါရတို့ မရှိသည့်အတွက် ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုမည့် ယာနဝိညာဏ် ဇိဝှါဝိညာဏ် ကာယဝိညာဏ် ဝိပါက ၃-ပါးကို မပေးနိုင်သောကြောင့် “ယထာရဟံ” ဟု ဆိုသည်။ “ယထာရဟံ-ဒွါရအာရုံအလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ” ဟု အနက်ဆိုပါ။

-----*-----

ကာမကုသိုလ်၏ အကျိုးပေးရာ

ကာမာဝစရကုသလံပိ ကာမသုဂတိယမေဝ ပဋိသန္ဓိ ဇနေတိ၊
တထာ ပဝတ္တိယဉ္စ မဟာဝိပါကာနိ၊ အဟေတုကဝိပါကနိ ပန
အဋ္ဌပါ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမလောကေ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ
ဝိပစ္စတိ၊ တတ္ထာပိ တိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌံ ကုသလံ၊ ပေ၊ တိဟေတုက
မောမကံ ဒွိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌဉ္စ ကုသလံ၊ ပေ၊ ဒွိဟေတုက မောမကံ
၊ပေ၊ ဝိပစ္စတိ။

ကာမာဝစရ၊ ပေ၊ မဟာဝိပါကာနိ။ ။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ ၈-ပါးသည် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌သာ ပဋိသန္ဓေကိုဖြစ်စေနိုင်၏။ တထာသဒ္ဓါဖြင့် ကာမ သုဂတိယမေဝနှင့် ဇနေတိ နှစ်ပုဒ်ကို ငင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တိကျိုးကိုလည်း ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌သာ ဖြစ်စေသည်။ ရူပ အရူပဘုံနှင့် အပါယ်ဘုံများ၌ မဖြစ်စေနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့-မဟာဝိပါကစိတ်သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စနှင့် တဒါရုံကိစ္စ တပ်၏။ ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေစသော ၃-ကိစ္စမှာ ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ရူပ အရူပဝိပါကတို့၏ တာဝန်တည်း၊ အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ စသော ၃-ကိစ္စအတွက် အကုသလဝိပါကသန္တိရဏ၏ တာဝန်တည်း၊ ရူပ

အရူပဘုံသားပုဂ္ဂိုလ်များ၌ တဒါရုံမရထိုက်ကြောင်းကိုလည်း ဝီထိပိုင်း တဒါရမဏနိယမ၌ပြခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ရူပ အရူပဘုံ၌ မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြစ်ဖွယ် မရှိ၊ အပါယ်ဘုံ၌ကား တဒါရုံကိစ္စများ ရှိကြ၏။ သို့သော် ဝီထိပိုင်း ပုဂ္ဂလဘောဒ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မဟာဝိပါက်စိတ်တို့သည် အပါယ်ဘုံသား (ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်)များ၌ မရထိုက်၊ ထို့ကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ တဒါရုံကိစ္စကို သန္တိရဏစိတ်များကသာ တပ်ရသည်။

အဟေတုကဝိပါကာနိ ပေ၊ ဝိပစ္စတိ။ ။ ဤဝါကျ၌ ပုဒ်ချင်းဆက်သွယ်ပုံနှင့် ယထာရဟံအဓိပ္ပာယ်မှာ အကုသိုလ်ကံနှင့် “သတ္တာကုသလပါကာနိ” စသော ဝါကျအတိုင်းသာတည်း။ အပါယ်ဘုံ၌ နဂါးမင်း ဂဠုန်မင်းတို့၏ စည်းစိမ်များနှင့် ဆင် မြင်းရတနာစသောအပါယ်ဘုံသား အချို့တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ လှပသော အဆင်း အသံ စသည်တို့သည် ဤကာမကုသိုလ်၏ ပဝတ္တိအကျိုးများတည်း။ ထိုစည်းစိမ်ချမ်းသာ အဆင်း အသံ စသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့ဖြစ်ဖို့ရာ အခွင့်ကောင်းများကို ရတတ်ကြသည်။ ဣဋ္ဌာရုံ ကမ္မဇရုပ် ကမ္မပစ္စယ ဥတုဇရုပ်နှင့် သွားရင်းလာရင်း ဣဋ္ဌာရုံများ တွေ့ကြုံခွင့်ရသော ကာမသုဂတိဘုံနှင့် ရူပ ဘုံဘုံ၌ ကာမကုသိုလ်ကံကြောင့် ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ် စသည်တို့ ဖြစ်ခွင့်ရကြပုံကား ထင်ရှားပြီ။

တိဟိတ် ဒွိဟိတ် ကုသိုလ်အခွဲ။ ။ ပြခဲ့သော ကာမာဝစရကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ကုသိုလ် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ပြုအပ်သော ကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ကုသိုလ်မည်၏။ “အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟိတ် ၃-ပါးနှင့် ယှဉ်သောကုသိုလ်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဉာဏဝိပဿယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် ပြုအပ်သော ကုသိုလ်သည် “ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်” မည်၏။ အမောဟမပါဘဲ “အလောဘ အဒေါသ ဟိတ်နှစ်ပါးနှင့်သာ ယှဉ်သောကုသိုလ်” ဟု ဆိုလိုသည်။။ ထိုတွင် ကုသိုလ်ပြုရာ၌ ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည် အရေးကြီး၏။ ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်လျှင် သာ၍ထက်မြက်၏။ ထို့ကြောင့်

ကုသိုလ်ပြုစဉ်အခါ၌ ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဖြစ်စေ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်စေ၊ ဉာဏ်ပါလျှင် တိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ နားလည်သောဉာဏ် မပါလျှင် (ကလေးသူငယ် လူရိုင်းစသူတို့ပြုသလို အမှတ်တမဲ့ပြုလျှင်) ဒွိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်တော့၏။

ဥက္ကဋ္ဌ သြမက အခွဲ။ ။ ထိုတိဟိတ် ဒွိဟိတ်၌ ပုဗ္ဗစေတနာနှင့် အပရစေတနာများလည်း (များသောအားဖြင့်) ရှိရလေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-လျှာဒါန်းပေးကမ်းတော့မည်ဟု ကြံစည်သည်မှစ၍ မလျှာခင် ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်တွင် တချို့မှာ အလွန် ထက်သန်၏၊ ကုသိုလ်နှင့်စပ်သော ဇောတွေများစွာ ဖြစ်နေ၏။ ကုသိုလ်ပြုပြီး အထမြောက်ပြီးနောက် အပရစေတနာ အခိုက်မှာလည်း လွန်စွာ အားရ၏၊ ပြုရပေပြီဟု ဝမ်းမြောက်လျက်ရှိ၏။ ထိုကုသိုလ်မျိုးသည် ရှေ့ရော နောက်မှာ ကုသိုလ်တွေ ခြံရံလျက် ပါသောကြောင့် လွန်စွာအားရှိ၏။ ဥက္ကဋ္ဌ (မြင့်မြတ်သော) ကုသိုလ်ဟုခေါ်ရ၏။ “တိဟိတ်ဖြစ်လျှင် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်၊ ဒွိဟိတ်ဖြစ်လျှင် ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်”ဟု ခေါ်၏။ တချို့မှာ ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ မရှိ၊ နှမြောတွန့်တိုခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ရာအတွက် မကျေမနပ်ဖြစ်ခြင်း၊ မိမိ၏ဂုဏ်သတင်းကြီးစေလိုခြင်း စသော အကုသိုလ်စိတ်တွေ ရှေ့သွားလျက် ရှိ၏။ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် အပရစေတနာအခိုက်လည်း “ပြုမိတာ မှားလေခြင်း” စသည်ဖြင့် ဝိပဋိသာရ (နှလုံးမသာယာ) ဖြစ်ရ၏။ ထိုကုသိုလ်မျိုး၌ ရှေ့ရော နောက်မှာ အကုသိုလ် ခြံရံလျက် ပါသောကြောင့် များစွာအားမရှိချေ။ သြမကကုသိုလ် (အညံ့စားကုသိုလ်) ဖြစ်ရလေ၏။ ထိုကုသိုလ်မျိုးကို တိဟိတ်သြမက၊ ဒွိဟိတ်သြမကဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ရှုပါ။]

ဥက္ကဋ္ဌက္ကဋ္ဌစသည် အခွဲ။ ။ တစ်နည်းခွဲပြဦးအံ့-ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းပင်တည်း။ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် အချိန်အနည်းငယ် ကာလကြာသော အပရစေတနာအခိုက်၌ ထိုကုသိုလ်နှင့် စပ်လျက် ကုသိုလ်ထပ်ဖြစ်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်၊ အကသိုလ် ထပ်ဖြစ်လျှင် သြမကကုသိုလ်ဟု ခေါ်နိုင်ပြီ။ ထို့နောက် ရက်ပေါင်း၊ လပေါင်း အတော်ကြာသောအခါ ထိုကုသိုလ်ကို သတိရလေတိုင်း အလွန်အမင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်း

ဖြစ်အံ့၊ ဤကဲ့သို့ ကုသိုလ်စိတ် တစ်ဖန်ထပ်၍ ထုံမွမ်းမှုကို “အာသေဝန ရသည်= အထုံရသည်” ဟု ခေါ်၏။ ထိုကဲ့သို့ အာသေဝနရလျှင် မူလက ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်သည် အလွန်မြင့်မြတ်ပြီးလျှင် ဥက္ကဋ္ဌကြွဋ္ဌအဖြစ်သို့ ရောက်၏။ မူလက ဩမကကုသိုလ်သည် အတော်အတန်မြင့်လာသဖြင့် ဩမကုက္ကဋ္ဌအဖြစ်သို့ ရောက်ရ၏။ ထိုသို့မဟုတ်ပါဘဲ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် ရက်၊ လအတော်ကြာသောအခါ “ကုသိုလ်ပြုမိတာ မှားလေခြင်း” ဟု ဝိပဋ္ဌိသာရ (နှလုံးမသာမှု) ဖြစ်အံ့၊ ထို ဝိပဋ္ဌိသာရက မူလကုသိုလ်ကို ပြန်၍ အားသေးအောင် ပြုသောကြောင့် မူလကုသိုလ်သည် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌောမက အဖြစ်သို့ ကျဆင်း၏။ မူလက ဩမကဖြစ်နေလျှင် သာ၍ ညံ့သွားသဖြင့် ဩမကောမက အဖြစ်သို့ လျှောကျရလေ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တစ်မျိုးလျှင်-

- ၁-ဥက္ကဋ္ဌ, ၂-ဥက္ကဋ္ဌကြွဋ္ဌ, ၃-ဥက္ကဋ္ဌောမကဟုလည်းကောင်း,
- ၁-ဩမက, ၂-ဩမကုက္ကဋ္ဌ, ၃-ဩမကောမကဟုလည်းကောင်း,

ခွဲပြနိုင်သည်။ ဆက်ဦးအံ့-ထိုဥက္ကဋ္ဌစသော ကုသိုလ်များ၌ ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ် ဝီရိယသင်္ခေါ ပညာတို့ ထက်သန်လျှင် ထက်သန်သလောက် အကျိုးပေး၏။ ညံ့လျှင် ညံ့သလောက် အကျိုးယုတ်လျော့၏။ ထို့ပြင်-ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ အကုသိုလ်ခြံရံ၍ အပရစေတနာအခိုက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံသောကုသိုလ်၊ ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံ၍ အပရစေတနာအခိုက်၌ အကုသိုလ်ခြံရံသော ကုသိုလ်များလည်း ရှိသေး၏။ ထိုစေတနာများအတွက် သတ္တိအမျိုးမျိုး ထွက်နိုင်ပုံကို စဉ်းစားကာ အကောင်းဆုံး ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားသင့်ပါသည်။

တိဟေတုကမောမကံ ခွိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌဉ္စ။ ။ မောဟသည်

ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအ ဇေယျစသော မကောင်းကျိုး၏အကြောင်းတည်း။ ဉာဏ်ကား ထိုမောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ် ကုသိုလ်သည် ဩမကဖြစ်၍ ညံ့စေကာမူ ဇေယျစသော အဟိတ် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုတော့ မပေး၊ ခွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ကျိုးကိုသာ ပေးသည်။ ထို့ကြောင့် “တိဟေတုကမောမကံ ၊ပေ၊ ခွိဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိ ဒတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ ခွိဟိတ် ဉာဏဝိပွယုတ် ကုသိုလ်ကံများလည်း ပင်ကိုယ်က ဉာဏ်နှင့် မယှဉ်သည့်

အတွက် ဉာဏ်ပါသော တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ခွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်လည်း ခွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုသာ ပေးနိုင်သည်။ [ခွိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်လည်း ညံ့ဖျင်းသော ခွိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်ရကား ခွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုမျှ မပေးနိုင်ဘဲ အဟိတ် ပဋိသန္ဓေကိုသာ ပေးရတော့သည်။]

အသင်္ခါရံ သသင်္ခါ-ဝိပါကာနိ န ပစ္စတိ၊

သသင်္ခါရမသင်္ခါ-ဝိပါကာနိတိ ကေစန။

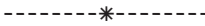
တေသံ ဒွါဒသ ပါကာနိ၊ ဒသဌ ၈ ယထာက္ကမံ၊

ယထာဝုတ္တာနုသာရေန၊ ယထာသမ္ဘဝမုဒ္ဒိသေ။

ကေစဝါဒ။ ။ အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရစသောဂါထာသည် မောရဝါပီ အရပ်၌နေသော မဟာဒတ္တထေရ်၏ (ဋီကာကျော်၌ မဟာဓမ္မရက္ခိတဟု ဆိုမှား၏။) အယူအဆကို ပြသော စကားတည်း။ ထိုဆရာကား “အကျိုးဝိပါက စိတ်၏ သသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိက ဖြစ်ရမှုသည် အကြောင်းကံနှင့် ဆက်သွယ် ၏။ အကြောင်းကံအတိုင်း ပြီးစီးရ၏။ မျက်နှာနှင့် မှန်တွင်းက မျက်နှာရိပ်သည် တစ်ထပ်တည်းတူ၏။ ထို့အတူ “ကံက သသင်္ခါရိကဖြစ်လျှင် နောက်နောက် ဘဝ၌ အကျိုးဝိပါကစိတ်များလည်း သသင်္ခါရိစိတ်သာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ကံက အသင်္ခါရိက ဖြစ်လျှင် ဝိပါကစိတ်များလည်း အသင်္ခါရိကစိတ်သာ ဖြစ်ရမည်” ဟု အယူရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် “သသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် အသင်္ခါရိက အကျိုးကို မပေး၊ အသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် သသင်္ခါရိကအကျိုးကို မပေး” ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ ထိုဆရာအလို တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ (ဉာဏသမ္ပယုတ်) အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံ နှစ်ပါးကြောင့် မဟာဝိပါက အသင်္ခါရိကစိတ် ၄, အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက ၈, ပေါင်း ၁၂-ပါးသော အကျိုးသာ ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

မနုစသက်ကြ။ ။ ထိုဆရာတို့ဝါဒကို အရှင်အနုရုဒ္ဓါနှင့်တကွ အများက ပင် မနုစသက်ကြ။ ထင်ရှားစေဦးအံ့-ဝိပါကစိတ်တို့၏ ကိစ္စများမှာ ပဋိသန္ဓေ စသော ကိစ္စများတည်း။ ထိုတွင် မိမိ၏ ပယောဂ ဆွေမျိုး ဉာတိစသူတို့ပယောဂ မပါဘဲ ထင်လာသော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံတစ်ခုခုကို အာရုံပြု၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်လျှင် အသင်္ခါရိက ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၍၊ ထိုပယောဂ အကူ အညီကြောင့် ထင်လာသော အာရုံတစ်ခုခုကို အာရုံပြု၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်လျှင်

သသင်္ခါရိက ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၏။ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေအတိုင်းသာ တည်း။ တဒါရုံ ကိစ္စမှာ ရှေ့ဇောများနှင့် စပ်လျက်ရှိ၏။ ရှေ့ဇောများက အသင်္ခါရိကဇောဖြစ်လျှင် တဒါရုံလည်း အသင်္ခါရိ အဖြစ်များပေမည်။ ဤသို့ လျှင် ဝိပါကိစိတ်၏ ထက်မှု ညံ့မှုမှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံထင်ရာ၌ ပယောဂ ပါမှု-မပါမှု၊ တဒါရုံ ကိစ္စတပ်ရာ၌ ရှေ့ဇောတို့၏ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဖြစ်မှုနှင့် ဆက်သွယ်လျက် ရှိသောကြောင့် “ကံနှင့် အလားတူ ဝိပါကိစိတ်၌ သင်္ခါရ ဖြစ်သင့်သည်” ဟူသော မဟာဒတ္တထေရ်၏ ဝါဒကို အောက်တန်းချ၍ “ကေစိဝါဒ” ဟု မိန့်သည်။

ရူပကုသိုလ်၏အကျိုးပေးရာ

ရူပါဝစရကုသလံ ပန ပဌမဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မပါရိ သဇ္ဇေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒေဝ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မပုရောဟိတေသု၊ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ မဟာဗြဟ္မေသု၊ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနံ တတိယဇ္ဈာနဉ္စ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ၊ပေ၊ တဒေဝသညာဝိရာဂံ ဘာဝေတွာ ၊ပေ၊ အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ပရိတ္တ မဇ္ဈိမ ပဏီတဈာန်အခွဲ။ ။ ဤပရိတ္တဈာန်စသော နာမည်တပ်ခန်း ၌ နှစ်နည်းရှိ၏။ ဈာန်တရားတို့၌ ယှဉ်သော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယဟူသော အဓိပတိတရား လေးပါးတွင်တစ်ပါးပါးသည် အမြဲ အဓိပတိတပ်၏။ (အဓိပတိ ပစ္စည်းခန်းကို သတိပြုပါ။) ဈာန်ရသောအခါ ထိုအဓိပတိတပ်သော တရားက နဲ့ညှိနေလျှင် ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏။ အဓိပတိတပ်သော တရားက အလယ်အလတ် ရှိလျှင် မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်၏။ အဓိပတိတပ်သော တရားက ထက်မြက်လျှင် ပဏီတ ဈာန်ဖြစ်၏။ [အဓိပတိတပ်သော တရားမှန်လျှင် ထက်မြက်သော ထုံးစံပေတည်း။ သို့သော် ထိုထက်မြက်သော တရားတွင် အနံ့၊ အလတ်၊ အမြတ်ဟု ၃-မျိုး ခွဲပြန်၏။] တစ်နည်း-ဈာန်ကို ရပြီးနောက် ထိုဈာန်ကို မလေ့လာလျှင် (မကြာမကြာ မ ဝင်စားလျှင်) ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏။ အလယ်အလတ်လောက် လေ့လာလျှင် (အတော်အတန် ဝင်စားလျှင်)မဇ္ဈိမဈာန် ဖြစ်၏။ များစွာလေ့လာလျှင် (မကြာ

မကြာဝင်စားလျှင်) ပဏီတ ဈာန်ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ပရိတ္တဈာန်စသည် နာမည် တပ်ခန်း၌ နှစ်နည်းရှိသည်။

ဆက်ဦးအံ့- ဆိုင်ရာဘုံသို့ ရောက်ဖို့ရန် ပရိတ္တဈာန်စသည်ခွဲရာ၌ ပဌမနည်း အတိုင်း ခွဲရမည်။ အထက်အထက်ဈာန်သို့ တက်ဖို့ရန် အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ခွဲရာ၌ နောက်နည်းအတိုင်း ခွဲရမည်ဟု ယူကြသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ပဌမဈာန်ရပြီး နောက် ဒုတိယဈာန် အားထုတ်လိုသောအခါ ပဌမဈာန်ကိုပင် (ကမ္မဋ္ဌာန်ပိုင်း၌ လာလတုံအတိုင်း) ငါးတန်သော ဝသီဘော်ရောက်အောင် ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားသောအားဖြင့် လေ့လာရသေးသည်။ ထိုကဲ့သို့ အလေ့အလာ မရ၍ ပဌမဈာန်က ပရိတ္တဈာန် ဖြစ်လျှင် ဒုတိယဈာန်သို့ မတက်နိုင်သေး၊ မဇ္ဈိမဈာန် ဖြစ်လျှင်လည်း မလွယ်ကူသေး၊ အဝါးဝစွာ လေ့လာ၍ ပဏီတဈာန်ဖြစ်မှ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်နိုင်သည်။

ဋီကာကျော်။ ။ ဆိုင်ရာဘုံသို့ရောက်ဖို့ရန် ပရိတ္တဈာန်စသည်ခွဲခန်း၌ နှစ်နည်းလုံးကိုပင် ယူလို၏။ ဋီကာကျော်အတိုင်း နှစ်နည်းလုံးယူလျှင် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင် ဖွယ်ရှိ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ဈာန်ရတုန်းက ဆန္ဒစသည်တို့ ညံ့နေလျှင် ပဌမနည်းအလို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏။ ထို့နောက် များစွာလေ့လာလျှင် ဒုတိယနည်း အလို မဏီတဈာန်ဖြစ်၏။ သေခါနီး လောလောဆယ်မှာ ထက်မြက်သော ဆန္ဒစသည်ဖြင့် ဈာန်ရလျှင် ပဌမနည်းအလို ပဏီတဈာန်ဖြစ်၏။ နောက်ထပ်ဝင် စားခွင့်၊ လေ့လာခွင့် မရသောကြောင့် ဒုတိယနည်းအလို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ ဘယ်နည်းအရ ဘယ်ဘုံသို့ ရောက်ကြမည်နည်း၊ ဤသို့လျှင် ဆိုင်ရာဘုံသို့ ရောက်ဖို့ရန် ပရိတ္တဈာန် စသည်ခွဲရာ၌ နည်းနှစ်မျိုး ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် ပဌမနည်းကိုသာ ဤနေရာ၌ ယူသင့်မည် ထင်ပေသည်။

အမှာ။ ။ “ဒုတိယဇ္ဈာနံ တတိယဇ္ဈာနဉ္စ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ပရိတ္တာဘေသု” စသောဝါကျ၌ ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် နှစ်မျိုးလုံးက တစ်ဘုံ တည်း၌ အကျိုးပေးရပုံကို ပဋိသန္ဓိစတုတ္ထ “တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ”ဟူသော ဝါကျ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။ “မဇ္ဈမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ ဝေဟပ္ပလေသု”ဟူသောဝါကျ၌ကား ပဉ္စမဈာန်သည် ပရိတ္တဈာန် ဖြစ်ဖြစ်၊ မဇ္ဈိမ မဏီတဈာန်ဖြစ်ဖြစ် ဝေဟပ္ပိုလ်တစ်ဘုံတည်း၌ ကမ္ဘာ

၅၀၀ ကြာအောင် အကျိုးပေးသည်။ သို့သော် တန်ခိုးအာနုဘော်ချင်း စည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်ချင်းကား တူမျှမည် မဟုတ်၊ ပရိတ္တဈာန်ရှင်ထက် မဇ္ဈိမဈာန်ရှင်က သာလွန်၍ မဇ္ဈိမဈာန်ရှင်ထက် ပဏီတဈာန်ရှင်က သာလွန်ဖွယ် ရှိသည်။

တဒေဝ သညာဝိရာဂံ ဘာဝေတွာ။ ။ ရူပပဉ္စမဈာန်ကို ရပြီးသော ကာမဘုံသား ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အမှတ်သညာ ရှိနေလို့သာ အရာရာ တောင့်တမှု ကြောင့်ကြမှုစသော ဒုက္ခများဖြစ်ရ၏၊ အမှတ်သညာသည် အိုင်းအနာနှင့်တူ၏၊ ရောဂါဆိုးနှင့်တူ၏ဟု နှလုံးသွင်းကာ ပဉ္စမဈာန်ဝင်စားပြီး ၍ အထမှာ “သညာ ဂဏ္ဍော၊ သညာရောဂေါ”ဟု သညာကို စက်ဆုပ်သော ဘာဝနာကို ပွားများ၏။ ထိုဘာဝနာပေါက်လျှင် သညာအပေါ်၌ စက်ဆုပ်သော ကြောင့် ရအပ်ပြီးသောပဉ္စမဈာန်အတွင်း၌ သညာဝိရာဂဓာတ် သွင်းမိလေပြီ။ ထိုပဉ္စမဈာန်သည်ပင် သညာအပေါ်၌ စက်ဆုပ်သောဓာတ် ပါဝင်လာသည်- ဟူလို၊ ဤ၌ သညာကို ဥပလက္ခဏဉာနည်းအားဖြင့် ခေါင်းတပ်၍ထားသော် လည်း သညာနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သောစိတ် စေတသိက် (နာမ်တရား)အားလုံးကို စက်ဆုပ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုပဉ္စမဈာန်သည် အကျိုးပေးသောအခါ သူ့အလို ကျအောင် သညာမရှိသော အသညသတ်ဘုံ၌ ပေးရသည်။ [ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်များကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ။ ဤစကားအရ အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်မှန်လျှင် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ အမြဲ ပဋိသန္ဓေနေရမည်ဟု ယူဆဖွယ် ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း တချို့အရာဝယ် ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုးကို ထောက်ခံ လျက်ရှိ ၏။ သို့သော် ယခုကာလ ယူရိုးကား-သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၌ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်များ သာ ပဋိသန္ဓေနေ၏။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ မဖြစ်၊ ဤ “အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ပါဌ်ဖြင့် “အခြား ဗြဟ္မဘုံတို့၌ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်များ ပဋိသန္ဓေမနေရ” ဟု မတားမြစ်နိုင်ဟု ယူရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “သုဒ္ဓါဝါသေသု- တို့၌ အနာဂါမိနော-အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏”ဟု အနက် ပေးလိုကြသည်။ ဤ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံဝယ် ဖြစ်ကြ ရာ၌ ဣန္ဒြေငါးပါး ထက်မြက်ပုံ၊ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကြပုံကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။

အနာဂါမိ ဗြဟ္မာ့ပြည့်အမြဲရောက်။ ။ ဈာန်ရမူဟူသည် သမာဓိ၏အချက်

တည်း၊ သမာဓိ၏ဘေးရန်ကား ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏတည်း၊ ကာမရာဂကို လုံးဝ ပယ်ခွါပြီးသော အနာဂါမ်တို့မှာ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ အနှောင့်အယှက် မရှိတော့ သဖြင့် သမာဓိအားကောင်းလှ၏။ ထို့ကြောင့် သုက္ခဝိပဿက အနာဂါမ်တို့ သည် အိပ်ပျော်နေစဉ် ရန်သူ့လက်ချက်ဖြင့် အသက်ဆုံးရစေကာမူ မဆုံးခင် ဈာန်ရ၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့သာ ရောက်ကြရသည်။ အထက်နတ်ဘုံ၌ရှိသောနတ်တို့ အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် နတ်ပြည်မှာ ကာမဂုဏ်အာရုံတွေများသဖြင့် လွယ်လပ် ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်ကို မရသောကြောင့် ကြာရှည်စွာ မတည်နေကြဘဲ ဗြဟ္မာ့ ပြည်သို့ ပြောင်းကြရ၊ ပြောင်းဖို့ရန်လည်း ဈာန်ကို လွယ်ကူစွာ ရနိုင်ကြသည်။

မိန်းမများ မဟာဗြဟ္မာ မဖြစ်နိုင်။ ။ “ဣတ္ထိယောပိ ပန အရိယာ ဝါ အနရိယာ ဝါ အပိ အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနိယော ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသုယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာကို ထောက်ထား၍ မိန်းမတို့သည် အရိယာ ဖြစ်ဖြစ်၊ ပုထုဇဉ်ဖြစ်ဖြစ်၊ သမပတ်ရှစ်ပါးလုံးကို (ရူပဈာန် စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် လေးပါး၊ အရူပဈာန်လေးပါးကို) ရသော်လည်း ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာတို့၌သာ ဖြစ်ရသည်-ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ဤစကား၌ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသုယေဝ ပဌမဈာန်သုံး ဘုံတွင် အစဆုံးဘုံသား ဗြဟ္မာများကိုပင် ဆိုလိုသည်ဟု မဏိမဉ္ဇူ ဖွင့်၏။ ထိုစကား မသင့်၊ ဒုတိယဈာန်ဘုံစသော အထက်ထက်ဘုံများ၌လည်း (သုဒ္ဓါ ဝါသတိုင်အောင်) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာ ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာများ ရှိကြသည်။ (ရှိကြောင်းကို ဘူမိစတုက္က၌ သာဓက ပြခဲ့ပြီ။) ထို့ကြောင့် မိန်းမတို့သည် ပင်ကိုက ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီဇ္ဇာတို့ ယောကျ်ားများလောက် မထက်ကြသဖြင့် မိန်းမဘဝ၌ စုတေ၍ ဗြဟ္မာဖြစ်စေကာမူ မဟာဗြဟ္မာ မင်းတော့ မဖြစ်နိုင်၊ ရရှိသော ဈာန်အားလျော်စွာ ဆိုင်ရာဘုံ၌ ပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာ သာ ဖြစ်ကြရသည်-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့-ဤ၌ ပါရိသဇ္ဇတွင် ဗြဟ္မပုရောဟိတကိုပါ သွင်းပါ။ ပါဠိတော် များ၌ အချို့အရာဝယ် ပုရောဟိတဗြဟ္မာကို ဗြဟ္မပရိသာဟု သုံးနှုန်းသည်။ မိန်းမတို့ မဖြစ်နိုင်သည်မှာလည်း မဟာဗြဟ္မာမင်းသာတည်း၊ လက်အောက် ဗြဟ္မာ နှစ်မျိုးကား ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် “ယံ ဣတ္ထိ ဗြဟ္မတ္ထံ ကရေယျ၊ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ” ဟူသော ဉာဏဝိဘင်း စသည်၌ ဗြဟ္မတ္ထံအရ (ဗြဟ္မတ္ထံတံ

မဟာဗြဟ္မတ္ထံ အဓိပေတံ”ဟု ဖွင့်ပြကြသည်။ [ယံ ဌာနံ-ဆန္ဒစသည်တို့၏ ထက်သန်ခြင်း၊ လိန်၏ မြင့်မြတ်ခြင်းဟူသော အကြင်အကြောင်းကြောင်း၊ ကုတ္တိ-မိန်းမသည်၊ ဗြဟ္မတ္ထံ-အဟာဗြဟ္မာအဖြစ်ကို၊ ကရေယျ-ပြုနိုင်၏၊ ဧတံ ဌာနံ-ဤမဟာဗြဟ္မာဖြစ်နိုင်ဖို့ အကြောင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မိန်းမ၌ မရှိ။]

အဘိညာဉ်နှင့် ပဋိသန္ဓေအကျိုး။ ။ “ပဌမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ”ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော မဇ္ဈမဈာန်တို့၏ ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပါ ဖွင့်ပြကြသည်။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ၌ အရှင် အနုရုဒ္ဓါသည်ပင်. . .

“သမာနာသေဝနေ လဒ္ဓေ၊ ဝိဇ္ဇမာနေ မဟဗ္ဗလေ၊
အလဒ္ဓါ တာဒိသံ ဟေတု၊ အဘိညာ န ဝိပစ္စတိ”ဟု ဆို၏။

သမာနာသေဝနေ-တူသော အာသေဝနပစ္စည်းကို၊ လဒ္ဓေ-ရအပ်သည် ဖြစ်၍ (ရသည့်အတွက်)၊ မဟဗ္ဗလေ-ကြီးသောအားအစွမ်းသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိမှသာ၊ မဟဂ္ဂတကုသလံ-မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည်၊ ဝိပစ္စတိ-အကျိုးကို ဖြစ်စေ၏၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်ကုသိုလ်သည်၊ တာဒိသံ-ထိုသို့ ရှုအပ်သော၊ ဟေတု-အကြောင်းကို၊ အလဒ္ဓါ-မရခြင်းကြောင့်၊ န ဝိပစ္စတိ-အကျိုးကို မဖြစ်စေ။

ဆက်ဦးအံ့-ဤဂါထာ၌ “အဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်တို့သည် တူသောအာသေဝန ကိုရမှ အားရှိ၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည်၊ အဘိညာဉ်ကုသိုလ်မှာ ထိုကဲ့သို့ တူသော အာသေဝနကိုမရသဖြင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်” ဟု ဆို၏။ တူသော အာသေဝနကိုရမှု ဟူသည်ကား-ဇောစောရာ၌ မဟဂ္ဂုတ်ဇောချင်း တူ၍၊ ထိုတူသော မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့တွင် ရှေးရှေးဇောက ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ခံရမှုတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ဈာနဝီထိများတွင် အာဒိကမ္မိကဝီထိပုံကား “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘု၊ ဈာန်တစ်ကြိမ်တည်း၊ သမာပတ်ဝင်စားရာ၌ ဝီထိပုံကား “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘု၊ ဈာန်နှစ်ကြိမ်မှာ စ၍ အကြိမ်များစွာတည်း”. . . အဘိညာဝီထိပုံ ကား “မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘု၊ ပဉ္စမဈာန် တစ်ကြိမ်”တည်း။

အာဒိကမ္မိက စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ထိုဝီထိများ၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူတို့သည် ကာမာဝစရဇောများတည်း။ ထို့ကြောင့် ဈာန်တစ်ကြိမ်သာ ကျသော အာဒိကမ္မိကဝီထိ အဘိညာဝီထိတို့၌ ဈာန်ဇောသည် ဘုံအားဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ချင်းတူသော ရှေးရှေးဇောမှ အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု မခံရ၊ သမာပတ်ဝင်စားသော ဝီထိ၌သာ ဈာန်အကြိမ်များစွာဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ်ချင်း တူသော ရှေးရှေးဇောမှ ကျေးဇူးပြုခံရသည်။ ထို့ကြောင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ဂါထာအလို အာဒိကမ္မိကဝီထိက မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်နှင့် အဘိညာဉ်ဝီထိက ပဉ္စမဈာန်သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ဟု ဆိုရန်ရှိ၏။ ထိုတွင် အာဒိကမ္မိက ဈာန်က တူသော မဟဂ္ဂုတ်ဇောမှ အာသေဝနကို မရ၍ အကျိုးမပေးဟူသော စကားကို ပထမ စဉ်းစားထိုက်၏။ သုက္ခဝိဿက အနာဂါမ်တို့ကဲ့သို့ သေခါနီး လောလောဆယ်မှ ဈာန်ရ၏။ နောက်ထပ်လည်း ဝင်စားချိန် မရတော့။ ထိုသေခါနီး ဈာန်တစ်ကြိမ်ကို ဗြဟ္မပြည်၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ဟု မဆိုသင့်၊ ပေးနိုင်မည်သာ။

အဘိညာဉ်ဇောများ စဉ်းစားဖွယ်။ ။ အဘိညာဉ်ဇောများလည်း အကြိမ်များစွာ အဘိညာဝီထိတွေ ကျနေပါလျှင် အားမရှိဟု မဆိုနိုင်၊ အားရှိလွန်းသဖြင့် ချက်ချင်းလက်ငင်း တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြ၏။ ထိုသို့ အားရှိသော်လည်း မိမိတို့ကပင် ပဉ္စမဈာန် အကျိုး အရာမှာ တည်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ပဉ္စမဈာန် ရပြီးနောက်မှ တစ်ဆင့် တက်၍ အားထုတ်ရသဖြင့် ပဉ္စမဈာန်၏ အကျိုးကိုမျိုး ဖြစ်နေသောကြောင့်- ဟူလို) တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်ပင် အဘိညာဉ်၏ အကျိုးဖြစ် သောကြောင့်လည်းကောင်း နောက်ထပ် အကျိုးပေးခွင့် မရှိတော့ချေ “ထိုတန်ခိုး များ ပေါ်လာဖို့ရန် ရည်သန်၍ အားထုတ်အပ်သော အဘိညာဉ်ဖြစ်ရကား ထိုအကျိုးများ ပေါ်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရည်ရွယ်ချက် ပြီးမြောက်သဖြင့် အဘိညာဉ်အင်အား လည်းကုန်ခန်း သွားရလေပြီ” ဟူလို။

နိကန္တိတဏှာအတွက် ရှင်းလင်းချက်။ ။ “ပဌမဇ္ဈာန ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ကား ရိုးရာအားဖြင့် အကျိုးပေးရာ ပါကဋ္ဌာန ကို ပြသောစကားစုတည်း။ နိကန္တိတဏှာနှင့် စေတောပဏိမိ ရှိပါလျှင် ထိုစကား

အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ တစ်မျိုးပြောင်းလွဲ၍ ဖြစ်တတ်သေး၏။ ထိုတွင် နိကန္တိတဏှာ ဟူသည် ရှေးရှေးက အနေအထိုင်များခဲ့သော ဘုံဘဝကို တွယ်တာမှုတည်း။
ဈာန်ကို ရပြီးသော ပုထုဇဉ်သည် စုတေခါနီး၌ နိကန္တိတဏှာဖြင့် ကာမဘုံကို တွယ်တာလျှင် ဈာန်ကွယ်ပျောက်၍ ကာမဘုံ (နတ်ပြည်တစ်ထပ်ထပ်သို့) ရောက်ရ၏။ [ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို သက္ကပဉ္စသုတ်၌ ပြထား၏။] အချို့ကား ဈာန်မကွယ်ဘဲနှင့်ပင် နိကန္တိတဏှာကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်ရသည်ဟု ဆို၏။ ဈာန်မကွယ်လျှင် ဂရုကဈာန်ကြီးကို လွှမ်းမိုး၍ ကာမကုသိုလ်က အကျိုးပေးနိုင် မည်တဲ့လော။

ထို့ပြင် “သမာပတ် ရှစ်ပါးလုံးကိုပင် ရပြီးသော ပုထုဇဉ် သောတာပန် သကဒါဂါမ်တို့သည် နိကန္တိတဏှာကြောင့် အလိုရှိရာ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ကြ၏” ဟု ဆိုပြန်၏။ အလိုရှိရာ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်မှုမှာ နိကန္တိတဏှာအတွက် မဟုတ် တန်ရာ။ “ဣဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ” အရ စေတောပဏိဓိ ကြောင့်သာဖြစ်ရာ၏။ [စိတ်၏တောင့်တမှု ဆန္ဒကို စေတောပဏိဓိဟု ဆိုလိုသည်။] ဋီကာကျော်၌ ဈာန်ရ သောတာပန် သကဒါဂါမ်တို့ပင် ထိုကဲ့သို့ စေတောပဏိဓိ နိကန္တိမျိုးရှိက ကာမဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ကြ၏ဟု ဆို၏။ ဈာန်ရ အရိယာ တို့မှာ ကာမဘုံ၌ တွယ်တာလောက်အောင် နိကန္တိတဏှာနှင့် စေတော ပဏိဓိဆန္ဒတို့ ရှိတော့မည် မထင်၊ သတိမေ့လျော့သဖြင့် ဈာန်ကွယ်ပလျှင်လည်း ဈာန်ရဟု မဆိုထိုက်။ ထိုကဲ့သို့ ကွယ်ပဖို့ရန်လည်း အရိယာဖြစ်လျှင် လွယ်ကူ မည် မထင်၊ ဆင်ခြင်၍ ယူကြပါကုန်။ အနာဂါမ်တို့မှာ ကာမနိကန္တိတဏှာ မရှိတော့သဖြင့် စိစစ်ဖွယ် မလိုချေ၊ စေတောပဏိဓိအရ ဆန္ဒတိုင်းကား အလိုရှိရာဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ကြပေလိမ့်မည်။ [ဝေဟပ္ပလေ အကနိဋ္ဌေစသော ဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ်။]

-----*-----

မရဏုပ္ပတ္တိ စတုက္က

အာယုက္ခယေန ကမ္မက္ခယေန ဥဘယက္ခယေန ဥပစ္ဆေဒက
ကမ္မနာစေတိ စတုမာ မရဏုပ္ပတ္တိ နာမ။

သေကြောင်း ၄ မျိုး။ ။ မရဏဿ-သေခြင်း၏၊ ဥပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ခြင်း

ဖြစ်ပုံတည်း။ မရဏုပ္ပတ္တိ-သေခြင်း၏ဖြစ်ပုံ။ . . . အာယုက္ခယ ကမ္မက္ခယ စသည်ဖြင့် သေခြင်း၏ အကြောင်းက ၄-မျိုး ရှိသောကြောင့် ထိုအကြောင်း ၄-မျိုးကို စွဲ၍ သေရပုံ အမျိုးအစားလည်း ၄-ပါးပင် ပြားရသည်။

အာယုက္ခယ။ ။ ဇီဝိတရုပ်ကို မုချအားဖြင့် အာယုဟု ခေါ်ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဇီဝိတ၏ တည်ရာကာလ အပိုင်းအခြားဖြစ်သော အသက်တမ်းကို ဌာနုပစာရအားဖြင့် အာယုဟု ခေါ်ထားသည်။ ထိုထိုဘုံအလိုက် သတ်မှတ်အပ်သော အသက်တမ်း ရှိ၏။ ဤကျွန်းသူ လူတို့၌ ရံခါ အသင်္ချေတိုင်အောင် တိုးတက်၍ ရံခါ ၁၀-နှစ်တမ်းတိုင်အောင် ဆုတ်ယုတ်သောကြောင့် အမြဲ မရှိသော်လည်း (တိုးလျှင် တိုးသလောက်၊ ဆုတ်လျှင် ဆုတ်သလောက်) သတ်မှတ်ထားအပ်သော အသက်တမ်းကား ရှိပေသည်။ တိုးပုံ၊ ဆုတ်ပုံနှင့်တကွ တိုးခြင်း၊ ဆုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းများကို ဘူမိစတုက္က၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထိုကဲ့သို့ ဘုံအလိုက် ကာလအလိုက် သတ်မှတ်အပ်သော အသက်တမ်းစေ့၍ (အသက်တမ်းကုန်၍) သေရခြင်းသည် အာယုက္ခယမရဏ မည်၏။

ဥပမာ-ညှိထွန်းအပ်သော ဆီမီးသည် ၁-မီးစာကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။ ၂-ဆီကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။ ၃-မီးစာနှင့်ဆီ နှစ်မျိုးလုံး ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။ ၄-မီးစာ ဆီတို့ မကုန်သေးဘဲ လေပြင်းတိုက်ခတ်မှု၊ သို့မဟုတ် တမင်ငြိမ်သတ်မှုကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။ ထိုတွင် အသက်တမ်းကုန်ခြင်းသည် မီးစာ ကုန်ခြင်းနှင့် တူ၏။ [မီးတောက်သည် သတ္တဝါတို့ အသက်ခေါ် ဇီဝိတနှင့် တူ၏။ မီးငြိမ်းမှုကား ထိုဇီဝိတ၏ တစ်ဘဝအတွက် အပြီးသတ်ချုပ်မှုနှင့် တူသည်။] ဆီရှိသေးသော်လည်း မီးစာကုန်လျှင် မီးငြိမ်းရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဆက်လက်၍ အသက်ရှည်ဖို့ရန် ကံအရှိန် ရှိသေးသော်လည်း အသက်တမ်းစေ့က စုတေရသည်သာ များ၏။ အင်မတန် ကံကြီးမားသူ ရသာယတနဆေးစသော ဆေးကောင်း ရှိသူအချို့သာ အသက်တမ်းကုန်အောင် နေနိုင်ကြ၏။ ဘုရားလက်ထက်တော်တုန်းက အသက်တမ်းတစ်ရာဟု ဆို၏။ ထိုအခါမှာပင် အရှင်အာနန္ဒာ အရှင်မဟာဿပ ဝိသာခါကျောင်းအမတို့ အသက် ၁၂၀ ရှည်ကြ၏။ အရှင်ဗာကုလမှာ အသက် ၁၆၀ တိုင်အောင်ပင် ရှည်တော်မူသည်။

ကမ္မက္ခယ။ ။ ထိုထိုဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလိုက်သော ဇနကကံနှင့် ထိုဇနကကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို ကြာရှည်စွာ တည်တံ့အောင် ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကကံများကို ဤနေရာ၌ “ကံ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုကံများ၏ အစွမ်းသတ္တိကုန်ခန်းခြင်းသည် ကမ္မက္ခယ မည်၏။ ဆီကုန်ခြင်းနှင့် တူ၏။ မီးဇာရှိသေးသော်လည်း ဆီကုန်လျှင် စုတေကြ၏။ ဥပမာ-အသက် တစ်ရာတမ်း၌ လူဖြစ်ရသော်လည်း ကံက အသက် ၅၀ မျှသာ စွမ်းဆောင်နိုင် ပါမူ အသက် ၅၀ ပြည့်က စုတေရလေတော့သည်။ [ဤကမ္မက္ခယကို နတ်ဗြဟ္မာ အချို့၏ စုတေခန်း၌ ပုညက္ခယ (ကောင်းမှုကံ၏ ကုန်ခြင်းကြောင့် စုတေခြင်း) ဟုလည်း ခေါ်၏။]

ဥဘယက္ခယ။ ။ ဥဘယေသံ-အသက်၊ ကံနှစ်ပါးတို့၏၊ ခယော- ကုန်ခြင်းသည်၊ ဥဘယက္ခယော-ဥဘယက္ခယ မည်၏။ မီးစာနှင့်ဆီ နှစ်မျိုးလုံး ကုန်၍ မီးငြိမ်းရခြင်းကဲ့သို့၊ အသက်တမ်းနှင့် ကံအစွမ်း နှစ်မျိုးလုံး ကုန်၍ စုတေရခြင်းတည်း၊ အသက်တစ်ရာတမ်းဝယ် တစ်ရာနေနိုင်လောက်အောင် ကံပါသူ၏ တစ်ရာပြည့်သောအခါ စုတေခြင်းမျိုးတည်း။

ဥပစ္ဆေဒကကံ။ ။ ကိစ္စစတုက္က၌ ပြခဲ့သော ဥပယာတကကံကိုပင် ဥပစ္ဆေဒက ကံဟု ခေါ်သည်။ ဥပစ္ဆိန္နတိ-ကပ်၍ ဖြတ်တောက်တတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဥပစ္ဆေဒကံ-ဥပစ္ဆေဒက မည်၏။ အသက်တမ်းလည်း ရှိသေး၊ ကံအစွမ်း လည်း ရှိသေးပါလျက် ရှေးဘဝကဖြစ်စေ၊ ယခုဘဝမှာ ဖြစ်စေ၊ ပြုအပ်သော ကံတစ်ခုခုက ဝင်၍ သတ်ဖြတ်လျှင် စုတေရတတ်၏။ ထိုစုတေခြင်းသည် ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် စုတေရခြင်းတည်း။ ဂုဏ်ကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို အကြီး အကျယ် စော်ကားမိ၍ ထိုစော်ကားမှု ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် လတ်တလော သေရသူတို့၏ ဝတ္ထုကို ဥပယာတကကံခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤအကြောင်း ၄-ပါးတွင် ရှေ့ ၃-ပါးကြောင့် စုတေရခြင်းသည် အချိန်ကျ၍ စုတေရသောကြောင့် ကာလမရဏ မည်၏။ ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် စုတေရခြင်းသည် သေချိန်မကျခင် စုတေရသောကြောင့် အကာလမရဏ မည်၏။ ဤ ကာလမရဏနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် များစွာရှိသေး၏။

ဇိယန္တယ ပိပါသာယ၊ အဟိဒ္ဓဌာ ဝိသေန စ၊
 အဂ္ဂိဥဒကသတ္တိဟိ၊ အကာလေ တတ္ထ မိယတိ။
 ဝါတပိတ္တေဟိ သေမေန၊ သန္နိပါတ ဥတူဟိ စ၊
 ဝိသမောပက္ကမကမ္မေဟိ၊ အကာလေ တတ္ထ မိယတိ။

ဇိယန္တယ-အစာငတ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပိပါသာယ-ရေငတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဟိဒ္ဓဌာ-မြွေကိုက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသေနစ-အဆိပ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိဥဒကသတ္တိဟိ စ-မီးဘေး၊ ရေဘေး၊ လက်နက်ဘေးတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ အကာလေ-သေချိန်မရောက်သေးရာကာလ၌၊ မိယတိ-သေရတတ်၏။

ဝါတပိတ္တေဟိ-လေနာ၊ သည်းခြေနာတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သေမေန-သလိပ်နာကြောင့်လည်းကောင်း၊ သန္နိပါတဥတူဟိ စ-သန္နိပါတ်နာ၊ ဥတုဖောက်ပြန်၍ဖြစ်သော အနာတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသမောပက္ကမကမ္မေဟိ-မညီမညွတ် မိမိကိုယ်ကို ဆောင်ရွက်မှု၊ မိမိ သူတစ်ပါးတို့ လုံ့လပြုမှု ဥပစ္ဆေဒကကံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ အကာလေ-သေချိန်မရောက်သေးရာ အခါ၌၊ မိယတိ-သေရတတ်၏။ [မိလိန္ဒ-အကာလမရဏပဉ္စာ၊ အဋ္ဌမဝဂ်။]

ဤသို့ အချိန်အခါ မရောက်သေးဘဲ စုတေဖို့ အကြောင်းတွေ များစွာရှိ၏။ ဤအကြောင်းတို့ကြောင့် စုတေရာ၌လည်း အကြောင်းရင်းကံ မကင်းနိုင်ကြချေ။ ချဲ့ဦးအံ့-“ဣဓ မဟာရာဇ ယော ပုဗ္ဗေ ပရေ ဇိယန္တယ မာရေတိ၊ သော ဗဟူနိ ဝဿသတသဟဿာနိ ဇိယန္တာ ပိဋိတော ဆာတော ၊ပေ၊ ဇိယန္တာယေဝ မရတိ ဒဟရောပိ မဇ္ဈိမောပိ မဟလ္လကောပိ” ဟူသော သံယုတ်ပါဠိတော်နှင့် အညီ၊ ရှေးရှေးသောဘဝက သူတစ်ပါးကို အစာငတ်ထား၍ သတ်ခဲ့သူသည် ဘဝပေါင်းများစွာဝယ် အစာငတ်၍ သေရတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အစာငတ်၍ သေရာ၌ ရှေးကံ မကင်းချေ။ ထိုကံသည်ပင် ခန္ဓာအစဉ်ကို ဖြတ်တတ်သော ကြောင့် အကာလမရဏ ဟူသမျှ၌ “ဥပစ္ဆေဒကကံကြောင့် စုတေကြရသည်” ဟု ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်တော်မူ ကြသည်။

သန္နိပါတ။ ။ ထိုအကြောင်းတို့တွင် သန္နိပါတရောဂါဟူသည် လေ၊

သည်းခြေ၊ သလိပ်တို့ နှစ်ပါးဖြစ်စေ၊ သုံးပါးဖြစ်စေ၊ ပေါင်းမိ၍ ဖောက်ပြန်သော ရောဂါတည်း။ ဥတုဖောက်ပြန်၍ဖြစ်သော အနာစသည်၌လည်း လေစသည်တို့ ပျက်ကြမည်သာ။ သို့သော် ဥတုစသည် မဖောက်ပြန်ဘဲ လေသက်သက် ဖျက်ခြင်း စသည်ကို လေနာ၊ သည်းခြေနာ၊ သလိပ်နာဟု အမည်ပေးသည်။

ဝိသမောဟတ္တမ။ ။ ဝိသမအရ မိမိကိုယ်ကို မညီမညွတ် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဟူသည် “အသက်ဉာဏ်စောင့်” ဟူသည့်အတိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ကို ကျန်းမာအောင် အသက်ရှည်အောင် ဉာဏ်ပညာဖြင့် မစောင့်ရှောက်တတ်ခြင်းတည်း။ များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ အသက်ရှည်ကြာ အနာကင်းမှု၌ ရှေးကံကိုသာ အားကိုးအားထား မပြုထိုက်။ ဆေးဝါးဓာတ်စာ အသွားအလာ အနေအထိုင် တို့ဖြင့် ပြုပြင်ဖို့ရာ လွန်စွာ အရေးကြီး၏။ သတ္တဝါတို့၌ မူလကံကြီးမားသူ နည်းပါးလှ၏။ သူတစ်ပါးက သေကြောင်းကြံ၍ မရနိုင်သူ အနည်းငယ်မျှသာ ရှိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ကို မစောင့်ရှောက်တတ်မှုကြောင့် အချိန်မကျဘဲ သေရသူတွေ များလှပေသည်။

ဥပက္ကမ။ ။ ဝိသမောက္ခမကို ဝိသမ + ဥပက္ကမဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ဥပက္ကမအရ မိမိသူတစ်ပါးတို့ လုံ့လပယောဂဟူသည် မိမိကိုယ်တိုင် အဆိပ်သောက်မှု၊ ကြိုးဆွဲချမှု၊ ရန်သူတို့က နှိပ်စက်တတ်ဖြတ်မှု၊ နတ် စသည်တို့က ဖမ်းစား သတ်ဖြတ်မှုများတည်း။ ချွေ့ဒီးအံ့-လူတို့၏ကိုယ်၌လည်းကောင်း၊ နေထိုင်ရာအိမ် မြို့ရွာတိုင်း၌လည်းကောင်း နတ်တို့ စောင့်ကြပ်လျက်ရှိ၏။ ထိုနတ်တို့သည် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် (မကောင်းမှု ဒုစရိုက်အားကြီးမှုစသည် ကြောင့်) စိတ်ဆိုးသည့်အခါ မစောင့်ရှောက်ဘဲ ပစ်ထားရုံသာမက၊ တစ်ခါ တစ်ရံ အန္တရာယ်ကိုပင် ပြုတတ်ကြ၏။ နတ်တို့ မြတ်နိုးအပ်သော သူတော် ကောင်းကို တိုင်းပြည်ရှင်က ကျူးလွန်စော်ကားလျှင် တစ်တိုင်းလုံး တစ်ပြည် လုံးပင် ပျက်စီးအောင် ပြုတတ်ကြကုန်၏။ အစောင့် အရှောက်ကင်းသော မြို့ရွာ၌ နတ် ဘီလူး၊ အစိမ်းသဘက်တို့ ရဲဝံ့စွာ ဝင်ရောက်ကြကုန်၏။ အနေ အထိုင် မတတ်၊ အစောင့်အကြပ်ကောင်းကောင်း မရှိသူတို့ကို ဖမ်းစားတတ်ကြ ကုန်၏။ ရှေးရှေးက ရန်စရှိခဲ့၍ ရန်တုံ့ပြန်လိုသော ဘီလူး၊ ရက္ခိသ်တို့သည် အစောင့်အကြပ်ရှိလျက်ပင် အတင်းဝင်ရောက် ဖမ်းစားတတ်ကုန်၏။

ဒကရကျိသ်ခေါ်သော ရေစောင့်ဘီလူးများလည်း မြစ်သမုဒ္ဒရာတို့၌ ရှိတတ်၏။ ငါး၊ မိချောင်း၊ နဂါးယောင်ဆောင်လျက် နေတတ်ကြကုန်သတဲ့။ ရေနစ်သည့်အခါ၊ လှေ ဖောင်ပျက်သည့်အခါတို့၌ ဆွဲငင်ဖမ်းစားတတ်ကုန်၏။ တောနက်ရာအရပ်၌ ရေကန်ကိုစောင့်သော ဒကရကျိသ်များသည် ကန်တွင်းသို့ ဆင်းသောသတ္တဝါကို ဖမ်းစားခွင့် ရ၏။ သစ်ပင်ရိပ်ကို စိုးပိုင်သော ဆာယာရကျိသ်များသည် အရိပ်တွင်းသို့ ဝင်လာသူကို ဖမ်းစားခွင့် ရ၏။ မြင်းမိုရ်တောင်၏ တတိယအာလိန်စခန်း၌ ကုမ္ဘဏ်ခေါ်သော ဒါနောရကျိသ်တို့လည်း ရှိကြကုန်သေး၏။ ထိုအလုံးစုံသော နတ်ဘီလူး အစိမ်းသူရဲ သားဘက်တို့နှင့်တကွ ရန်သူတို့ လက်ချက်ဖြင့် အသက်ဆုံးရသူလည်း ပေါများလှသေးသည်။ သို့ဖြစ်၍ မိမိ၏ အသက်ရှည်ကြာ အနာကင်းကြောင်းကို သတိပြုကာ အရာရာ စောင့်စည်းသင့်ကြသည်။

ဋီကာကျော်။ ။ “ဣဒံ ပန-ဤဥပဇ္ဈေဒကမရဏသည်ကား၊ နေရယိကာနံ-ငရဲဘုံသားတို့၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ဥတ္တရကုရဝါသီနံ-မြောက်ကျွန်း၌နေသူတို့၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ကေသဉ္စိ-အချို့ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ န ဟောတိ-မဖြစ်နိုင်”ဟု ဆို၏။ ထိုစကားကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ ငရဲရောက်လာသူ အချို့ကို ယမမင်းစစ်ဆေးသည့်အခါ ရှေးကုသိုလ်ကို သတိရသဖြင့် ချက်ချင်းလွတ်ကြရာ၌ ကုသိုလ်ဥပဇ္ဈေဒကကံက အကုသိုလ်ဝိပါက်ဖြစ်တဲ့ ခန္ဓာအစဉ်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းတည်းဟု ဆိုသည်။ [မြောက်ကျွန်းသူများအတွက် ဥပဇ္ဈေဒကကံ ရှိ-မရှိကို သက်သေမပြနိုင်၊] နတ်တို့တွင် ဘုမ္မဇိဝ်းနတ်များ၌ ဥပဇ္ဈေဒကမရဏ ရှိ၏။ ဘူတဂါမသိက္ခာပုဒ်ဝယ် ရဟန်တစ်ပါးက သစ်ပင်ခုတ်ရာ၌ ဘုမ္မဇိဝ်းနတ်ကလေးကို ခုတ်မိသဖြင့် သေရကြောင်းကို မိန့်၏။ ထိုဘုမ္မဇိဝ်းနတ်တို့ကို ချန်လို၍ “ကေသဉ္စိ” ဟု ဋီကာကျော်ဆိုသည်။ သို့သော် အခြားနတ်များ၌ ဥပဇ္ဈေဒကကံ ထင်ရှားပြန်၏။ သုဗြဟ္မနတ်သား၏ အခြွေအရံ နတ်သမီး ငါးရာတို့ ပန်းခူးနေစဉ် ပန်းပင်ထက်၌ ဥပဇ္ဈေဒကကံကြောင့် စုတေ၍ အဝီစိ၌ ဖြစ်ရကြောင်းကို “ရက္ခအဘိရူဠာ ဥပဇ္ဈေဒကကမ္မဝသေန ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ကာလံ ကတွာ အဝီစိမိနိဗ္ဗတ္တိ” ဟု သုဗြဟ္မသံယုတ် အဋ္ဌကထာဆို၏။

အထက်နတ်များ။ ။ တာဝတိံသာနတ်အချို့တို့ အပျော်ကြူးသဖြင့် အစာစားချိန်လွန်လျှင် (နောက်ထပ် စားသော်လည်း) စုတေကြရ၏။ ထိုနတ်တို့ ကို ခိဇ္ဈပဒေါသိကနတ်ဟု ခေါ်၏။ မနောပဒေါသိကမည်သော အချို့နတ်များ လည်း အချင်းချင်း စိတ်ဆိုး၍ သေကြရ၏။ ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ ပါရမီဖြည့်ခွင့် မရသောကြောင့် ကြာရှည်စွာ မနေလိုကြသဖြင့် “ဤအချိန်မှ နောက်၌ ငါ့အသက် မတည်စေသတည်း” ဟု စိတ်ကို အဓိဋ္ဌာန်လိုက်လျှင် မကြာခင် စုတေကြရ၏။ ထိုစုတေခြင်းမျိုးကို “အဓိမုတ္တိကာလံ ကိရိယာ” ဟု ခေါ်သည်။ [အဓိမုတ္တိ=နှလုံးသွင်းမှု ဓိဋ္ဌာန်မှု ကြောင့် + ကာလံ ကိရိယာ= စုတေ ရခြင်း၊] ထို့ကြောင့်နတ်ဗြဟ္မာတို့၌လည်း ဥပစ္ဆေဒကမရဏ ရှိသည်သာ၊ တချို့သာရှိ၍ အများလွတ်သည်ကို ရည်ရွယ် လျှင် လူ့ပြည်မှာလည်း ဥပစ္ဆေဒက လွတ်သူတွေ ရှိကြသောကြောင့် “ကေသဗ္ဗိ မနုဿာနံ ကေသဗ္ဗိ တိရုတ္တာနာနံ” စသည်ဖြင့် ဆိုရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော်စကားကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ။ [အဓိမုတ္တိကာလံ ကိရိယာသည် ပါရမီထူးသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၌သာ ဖြစ်နိုင်ကြ၍ အာယုက္ခယ စသော လေးပါးမှ အလွတ်ဟုလည်း အချို့ယူကြ၏။ ဘုရားလောင်းတို့အတွက် အလိုရှိသလို ဖြစ်နိုင်သော အသက်တမ်းကို သီးခြားကုန်စေခြင်းဖြစ် သောကြောင့် “အာယုက္ခယတစ်မျိုး”ဟု လည်း ကြံလို သေး၏။]

-----*-----

သေခါနီးနိမိတ်ထင်ပုံ

တထာ စ မရန္တာနံ ပန မရဏကာလေ ယထာရဟံ အဘိဓုခိဘူတံ
 ဘဝန္တရေ ပဋိသန္ဓိဇနကံ ကမ္မံ ဝါ၊ တံ ကမ္မကရဏကာလေ
 ရူပါဒိကမုပလဒ္ဓမုပကရဏဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ အနန္တရမုပုဇ္ဇမာန
 ဘဝေ ဥပလဘိတဗ္ဗမုပဘောဂဘူတဉ္စ ဂတိနိမိတ္တံ ဝါ၊ ကမ္မဗလေန
 ဆန္နံ ဒွါရာနံ အညတြသ္မိံ ပစ္စုပဋ္ဌာတိ။

တထာ စ မရန္တာနံ ပန မရဏကာလေ။ ။ တထာ စ၌ စ၏အတွက်
 ဧဝ အနက်ကြံ၍ “တထာ စ-ထိုလေးပါးသောအကြောင်းတို့ကြောင့်သာလျှင်

၏”ဟု အနက်ပေးကြ၏။ “စုတေဗ္ဗိရန် အာယုက္ခယစသော လေးပါးမှတစ်ပါး အခြားအကြောင်းများ မရှိတော့ပြီ” ဟူလို၊ မရဏကာလ၌ မရဏကာလအရ စုတေတုန်းဆဲဆဲ စုတိစိတ္တက္ခဏကို မယူရ၊ စုတိ၏အနီးအပါးဖြစ်သော ကာလကို ယူရမည်။ အနီးရှိသော စုတိကာလ၏ မရဏကာလဟူသော နာမည်ကို အနီးဖြစ်သော မရဏသန္ဓကာလ၌ တင်စားသောသမိပ္ပူပစာ တည်း။ ထို့ကြောင့် “မရဏကာလ-စုတေခါနီးအခါ၌” ဟု အနက်ပေးရသည်။

ယထာရဟံ။ ။ ဤ ယထာရဟံ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါဠိဋီကာတို့၌ အလွန်သွယ်ဝိုက်၍ ဖွင့်ကြသည်။ စာသွားကို စဉ်းစားလျှင် “ယထာရဟံ ကမ္မံ ဝါ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ ဂတိနိမိတ္တံ ဝါ ပစ္စုပ္ပန်တိ” ဟု လိုရင်းပုဒ်များကို တွေ့ရ၏။ “ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါး ထင်လာ၏။ ကံအာရုံ ထင်ထိုက်လျှင် ကံအာရုံ ထင်မည်၊ ကမ္မနိမိတ်ထင်ထိုက် လျှင် ကမ္မနိမိတ် ထင်မည်၊ ဂတိနိမိတ် ထင်ထိုက်လျှင် ဂတိနိမိတ် ထင်မည်” ဟူသာ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ သို့သော် ထိုဋီကာအဖွင့်၌ မှတ်သားဖွယ်များစွာပါ သောကြောင့် စာသွား မဖြောင့်စေကာမူ အဓိပ္ပာယ်လှသဖြင့် ဖွင့်ပြဦးအံ့။

ဋီကာကျော်။ ။ “ယထာရဟံတိ-ယထာရဟံ ဟူသည်ကား၊ တံတံ ဂတိသု-ထိုထိုဂတိတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကသတ္တာနုရူပ-ဖြစ်လတံသော သတ္တဝါအား လျော်စွာ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုထိုဂတိတို့၌ ဖြစ်ဦးမည့် သတ္တဝါများ၌သာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါး ထင်ထိုက်၏။ ထိုထိုဂတိ၌ ဖြစ်တော့မည် မဟုတ်သော ရဟန္တာတို့၌ ကံက အကျိုးပေးတော့မည် မဟုတ် ရကား ကံလည်း မထင်၊ ကံ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မနိမိတ်လည်း မထင်၊ နောက်ဘဝ၌ ရောက်ရမည့်ဂတိ မရှိတော့ရကား ဂတိနိမိတ်လည်း မထင်၊ မိမိတို့၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ ဆင်ခြင်နေကျဖြစ်သော ရုပ် နာမ်စသည်သာ ထင်လာတော့၏။ [ရုပ် နာမ်စသည်၌ဟူရာ၌ အာဒိဖြင့် လက္ခဏာရုပ် ပညတ်တို့ကို မဏိမဇ္ဈ ယူ၏။ လက္ခဏာရုပ်သည် ရုပ်အစစ် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် သီးခြားယူဟန် တူသည်။]

ချဲ့ဦးအံ့-ဈာနလာဘီ ရဟန္တာအချို့တို့ ဈာန်သမာပတ်၏ အဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ဆိုင်ရာဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ် စသည်သာ ထင်လာရာ၏။ [ဤ၌ ဈာန်ဇောသည်ပင် မရဏသန္ဓဇော ဖြစ်တော့၏။]

ဈာန်ဝင်စားပြီးနောက် ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ အဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဇောသည်ပင် မရဏာသန္ဓဇော ဖြစ်ရကား ဈာန်အင်္ဂါသည် မရဏာသန္ဓဇော၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာ၏။ အဘိညာဉ် ၏ အခြားမဲ့၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် အဘိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော ကရုဇကာယ (ခန္ဓာကိုယ်)သည်ပင် ထင်လာ၏။ ဇီဝိတသမသီသီရဟန္တာတို့၌ အရဟတ္တမဂ္ဂ ဝီထိနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏ အာရုံဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်စသည် ထင်လာ၏။ ဤသို့လျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိရှေ့က မရဏာသန္ဓဇောတို့၌ “ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂဉ္စ၊ တထာ စဝနမာနသံ၊ ဧကမေဝ တထေဝေက၊ ဝိသယဉ္စေကဇာတိယံ” ဂါထာအတိုင်း ထိုပစ္ဆိမဘဝပဋိသန္ဓေ စိတ်၏ အာရုံဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တစ်ပါးပါးကိုသာ အာရုံပြု သည်။

ဋီကာကျော်။ ။ ကတ္ထစိ ပန အနုပ္ပဇ္ဇမာနဿ ဒီဏာသဝဿ ယထောပဋ္ဌိတံ နာမရူပါဒိကမေဝ စုတိပရိယောသာနာနံ ဂေါစရဘာဝံ ဂစ္ဆတိ၊ န ကမ္မကမ္မနိမိတ္တာဒယော။ [အနက်ကို ဋီကာကျော်နိဿယ၌ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ “စုတိပရိယောသာနံ” ဟူသော စကားအရ မရဏာသန္ဓ ဇောနောက်က ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိစိတ်သည် မရဏာသန္ဓဇောကဲ့သို့ပင် ထင်နေကျ နာမ် ရုပ်စသည်ကို အာရုံပြု၏ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုဆရာတို့က “စုတိပရိ ယောသာနာနံ-စုတိအဆုံးရှိသော ဝီထိစိတ်” ဟူရာ၌ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ကြံ၍ စုတိပရိယောသာနာနံ အရတွင် စုတိစိတ်လည်း ပါဝင်သည်ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂဉ္စ စသောဂါထာအရ တစ်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့ အာရုံချင်း တူမြဲဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်တုန်းက ထုံးစံအတိုင်း ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တစ်ပါးပါးကို ယူခဲ့ရာ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိက ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံကို လိုက်၍မယူလျှင် ထိုဂါထာနှင့်ဆန့်ကျင်ရာသောကြောင့် “စုတိပရိယောသာနာနံ” အရ အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိသမာသံကြံ၍ စုတိကိုချန်မှ သင့်မြတ်နိုင်မည်။ [တဂ္ဂုဏ အတဂ္ဂုဏသဘောကို သဒ္ဓါကျမ်းများ၌ ရှု။]

ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိအာရုံ။ ။ “အနေဇော သန္တိမာရဗ္ဗေ၊ ယံ ကာလမကရီ မုနိ”ဟူသော မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ပါဠိတော်ကို ကိုးကား၍ “ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏”ဟု ဆိုကြသေး၏။ ထိုဆရာတို့သည် ပရိတ္တာရမဏတိက်ကို သတိပြုမိကြဟန် မတူ၊ ကာမဝိပါက် တေဝီသ၊ ပစ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဟသိတုပ္ပာဒ်တို့သည် ကာမတရားကို အမြဲအာရုံပြု၏။ အဘိဓမ္မာသဘောမှာ မျက်နှာကြီးငယ် လိုက်ဖွယ် မရှိ၊ ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာန စုတိစိတ်တော်ကြီးသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်တူစွာ မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ်ပင် တည်း။ ထို ကာမဝိပါက်စိတ်က နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်၊ ပဋိသန္ဓေနေတော်မူ တုန်းက လူ့ပြည် ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ နေတော်မူခဲ့သဖြင့် ထိုဂတိနိမိတ် ကိုပင် ပြန်၍ အာရုံပြုရပေမည်။ သန္တိမာရဗ္ဗေ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံ တော့မည် ဖြစ်၍ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ခပ်စောစောကပင် ရည်ရွယ်လျက် နေတော်မူ သည်ကို ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ သန္တိမာရဗ္ဗေအရ “သန္တိ အာရမဏံ ကတွာ”ဟု အာရုံပြုသံ မဖွင့်ဘဲ “သန္တိမာရဗ္ဗာတိ အနုပါဒိသေသံ နိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဗ ပဋိစ္စ(စွဲမှီ၍) သန္ဓာယ(ရည်စူး၍)”ဟု ဖွင့်ပြသည်။ [“အနေဇော-တဏှာ ရှိတော်မမူသော၊ မုနိ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သန္တိ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာရဗ္ဗ-ရည်ရော်မျှော် မှန်း၍၊ ကာလံ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်ကို၊ ယံ အကရီ-အကြင် ပြုတော်မူပြီ”ဟု အနက်ဆိုပါ။]

ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ။ ။ ထို အဋ္ဌကထာသည် “သန္တိမာရဗ္ဗာတိ သန္တိ အနုပါဒိသေသံ နိဗ္ဗာနံ အာရမဏံ ကတွာ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် ဆန်ကျင့်သလို ရှိ၏။ သို့သော် ပရိနိဗ္ဗာန် မစံခင် ခပ်စောစောက နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနေသည်ဟူသော သဘောဖြင့် ဖွင့်ပြလျှင် ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာစကားလည်း သင့်သည်သာ၊ ထင်ရှား စေအံ့-သမာပတ်ဝင်စားတော်မူပြီးနောက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိအဆုံး၌ ဘုရားရှင်၏ စုတိစိတ်တော်ဖြစ်ရကား စုတိ မရောက်ခင် ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခိုက်၌ ဈာန်အင်္ဂါများ ထင်လာရမည်။ သမာပတ် ဝင်စားခိုက်၌ သမာပတ်အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ်စသည်တို့ ထင်ရ ပေမည်။ ထိုအခိုက်မှာ နိဗ္ဗာန်အာရုံ ထင်လာဖွယ် မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့်

“သန္တိမာရဗ္ဗ” အရ သမာပတ် မဝင်စားမီ ရှေးအဖို့က နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသေးသည်ဟု ဆိုလျှင် ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာအလို ဆိုနိုင်ပါသေး၏။ တိုက်ရိုက် အာရုံပြုသည်ဖြစ်စေ၊ မပြုသည်ဖြစ်စေ နိဗ္ဗာန်သို့ ကိုင်းညွှတ်နေသည်ကား အမှန်ပင်။ စုတိစိတ်တော်အခိုက်မှာ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခွင့် မရနိုင်ပါ။

အဘိမုဒိဘူတံ ဘဝန္တရေ ပဋိသန္ဓိနုနကံ ကမ္မံ ဝါ။ ။ [အဘိမုဒိဘူတံပုဒ်ကို ကမ္မံ ဝါ၌ စပ်၊] ကံအများရှိသည်တွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးမည့်ကံသည် စုတေခါနီးအခါ၌ အခြားကံများထက် ထင်ရှားသည်ကိုပင် အဘိမုဒိဘူတဟု ဆိုသည်။ “အဘိမုဒိဘူတံ-ရှေးရှုသကဲ့သို့ဖြစ်သော (လူအများတွင်မျက်နှာ ပေါ်လွင်သူကဲ့သို့) စုတေခါနီး၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးမည့်ကံသော်လည်း ပေါ်လွင်စွာ စိတ်ထဲ၌ ထင်လာတတ်သည်။

တံ ကမ္မကရဏကာလေ ပေ၊ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ။ ။ ကမ္မဿ-ကံ၏၊ နိမိတ္တံ-အကြောင်းတည်း၊ ကမ္မနိမိတ္တံ-ကံ၏အကြောင်း၊ ကံပြုတုန်းက ထိုကံ ဟူသော စေတနာသည် ထိုထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်၏။ ထိုကံပြုတုန်းက တွေ့ခဲ့ကြုံခဲ့သမျှ သက်ဆိုင်သောအာရုံကို “ကမ္မနိမိတ်”ဟု ခေါ်၏။ ထိုကမ္မနိမိတ် ဟူသည် ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံစသောအာရုံ ၆-ပါးပင် ဖြစ်ရကား “ရူပါဒိကံ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုရူပါရုံစသော ကမ္မနိမိတ်သည် အချုပ်အားဖြင့် “ဥပလဒ္ဓ၊ ဥပကရဏ”ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဥပလဒ္ဓကမ္မနိမိတ်ဟူသည်လည်း တိုက်ရိုက်ရအပ်သော (တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော) ပဓာနအာရုံတည်း။ ဥပကရဏ ကမ္မနိမိတ်ဟူသည် ကံပြီးမြောက်ဖို့ အဆောက်အဦး အခြံအရံမျှသာဖြစ်သော အပဓာနအာရုံ တည်း။ ကျောင်းလှူရာ၌ ကျောင်း၏ အသုံးအဆောင်နှင့်တကွ ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း စသည်ကိုပါ အခြံအရံအဖြစ်ဖြင့် ထည့်စွက်လျှင်ဒါနကြ၏။ ထိုတွင် ကျောင်းကြီး ထင်လာလျှင် ဥပလဒ္ဓကမ္မနိမိတ်တည်း။ ကျောင်းအသုံးအဆောင်နှင့် ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း တစ်ခုခု ထင်လာလျှင် ဥပကရဏကမ္မနိမိတ်တည်း။ စေတီတော်၊ ဆင်းတုတော်စသည်အား ဆွမ်း၊ ရေချမ်း၊ ပန်း၊ ဆီးမီးတို့ လှူဒါန်းရာ၌ စေတီတော်သည် ဥပလဒ္ဓ၊ ဆွမ်း စသည်ကား ဥပကရဏတည်း။ သား၊ ငါးတို့ကို လက်နက်ပိုက်ကွန်စသည်တို့ဖြင့် သတ်ဖြတ်ရာ၌ သား ငါးတို့သည် ဥပလဒ္ဓ၊

လက်နက်စသည်တို့ကား ဥပကရဏတည်း။ လက္ခဏာသံယုတ်ဝယ် နွားစသည် ကို များစွာ သတ်ခဲ့၍ သေခါနီး၌ အရိုးပုံကမ္မနိမိတ်တွေ ထင်လာသတဲ့။ ဤ၌ နွားသည် ဥပလဒ္ဓ၊ အရိုးတွေသည် ဥပကရဏတည်း။ ဤသို့လျှင် တိုက်ရိုက် အာရုံကို ဥပလဒ္ဓ၊ အဆက်အသွယ်ဟူသမျှကို ဥပကရဏဟု မှတ်ပါ။
[ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်မှာ။]

အနန္တရမုပ္ပဇ္ဇမာနဘဝေါပေ၊ ဂတိနိမိတ္တံ ဝါ။ ။ ဂတိယာ-လားရောက် အပ်သော ဘဝ၏။ နိမိတ္တံ-အာရုံတည်း။ ဂတိနိမိတ္တံ-လားရောက်အပ်သော ဘဝ၏ အာရုံ၊ နောက်ဖြစ်ရမည့် ဘဝသစ်က အာရုံများလည်း စုတေခါနီးမှာ ကြိုတင်၍ ထင်လာတတ်၏။ ထိုဂတိနိမိတ်လည်း “ဥပလဘိတဗ္ဗ၊ ဥပဘောဂဘူတာ” နှစ်မျိုးပြား ပြန်၏။ ဤ၌လည်း တိုက်ရိုက်ရထိုက် ရောက်ထိုက်သော အရပ်သည် ဥပလဘိတဗ္ဗ မည်၏။ ထိုရောက်ရာအရပ်၌ တွေ့ကြုံခံစားရမည့် အသုံးအဆောင်တွေသည် ဥပဘောဂ မည်၏။ ထိုတွင် လူ့ဘုံသွားမည့်သူ၌ ကမ္မလာနီကဲ့သို့ နီသောအဆင်းရှိသော အမိဝမ်းရေ ထင်လာလျှင် ဥပလဘိတဗ္ဗဂတိနိမိတ်တည်း။ အခြားဆိုင်ရာ တစ်ခုခု ထင်လာ လျှင် ဥပဘောဂတည်း။ နတ်ပြည်သွားမည့်သူ၌ မိမိရမည့် ဘုံဗိမာန်သည် ဥပလဘိတဗ္ဗ၊ နတ်သမီး ပဒေသာပင် ဥယျာဉ် ရေကန်တို့သည် ဥပဘောဂ တည်း။ ငရဲသွားရမည့်သူ၌ ငရဲဘုံသည် ဥပလဘိတဗ္ဗတည်း၊ ခွေးကျီး လင်းတ ငရဲထိန်း ငရဲမီး စသည်လည်း ဥပဘောဂတည်း။ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်မည့်သူ၌ တော တောင်အရပ်သည် ဥပလဘိတဗ္ဗ၊ ချုံပိတ်ပေါင်း စသည်သည် ဥပဘောဂတည်း။ ပြိတ္တာဖြစ်မည့်သူ၌ အမိုက်မှောင်ကြီးများ ထင်လာတတ်၏ဟု ဆို၏။ ဤ၌ လည်း သမုဒ္ဒရာမြစ်ကမ်းစသော ပြိတ္တာတို့ နေထိုင်ရာအရပ်များလည်း ထင်လာ ပေလိမ့်မည်။ ဤပြခဲ့သော ဂတိနိမိတ်များသည် ရူပါရုံချည်းသာ ဖြစ်၏။ ထိုဂတိနိမိတ် ထင်လာရာ၌ အချို့မှာ မိမိနေရာအရပ်၌ တွေ့ကြုံနေသလို ထင်၏။ တချို့မှာ ဟိုက သည်က ပေါ်လာသကဲ့သို့ ထင်၏။ တချို့မှာ မိမိကိုယ်တိုင် ငရဲသို့ ရောက်နေသလို နတ်ပြည်သို့ ရောက်နေသလို ထင်၏။ ယခုကာလ တချို့မှာ အကြီးအကျယ်ဖျား၍ မျောမေ့သွားရာ၌ ငရဲသို့ ရောက်သွား လေဟန်၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်သွားလေဟန် ထင်တတ်ကြသည်။

ကမ္မဗလေန ဆန္ဒံ ဒွါရာနံ အညတြသိပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌာတိ။ ။ ထိုအာရုံများသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးတော့မည့် ဇနကကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာ၏။ “ဆန္ဒံ ဒွါရာနံ အညတြသိပ္ပံ” အရ ဒွါရ ၆-ပါးတွင် တစ်ပါးပါး၌ ထင်ပုံကို နောက်၌ ပြလတ်၊ ဤ၌ “ကမ္မဗလေန-ကံ၏အစွမ်းကြောင့်ထင်သည်”ဟူသော စကားသည် ယေဘုယျသာတည်းဟု ပရမတ္ထဒီပနီ ဆို၏။ အချို့ အမြဲလေ့လာအပ်သော အာရုံ၊ သို့မဟုတ် စုတေခါနီး လောလောဆယ်၌ ပြုအပ်သော အာရုံ၊ ဆွေမျိုး စသည်တို့က သတိပေး၍ သတိရအပ်သောအာရုံ၊ ကိုယ်တိုင် တွေးတောစဉ်းစား၍ ပေါ်လာသော အာရုံများသည် ကံအစွမ်းကြောင့် မဟုတ်ဘဲ၊ အမြဲလေ့လာခြင်းစသော အကြောင်းတို့ကြောင့်လည်း ထင်လာနိုင်သတဲ့။

-----*-----

သေခါနီးစိတ်အစဉ်

တတော ပရံ တမေဝ တထောပဋိတံ အာရမဏံ အာရဗ္ဗ ဝိပစ္စမာနက ကမ္မာနုရူပံ ပရိသုန္ဓံ ဥပက္ကိလိန္တံ ဝါ ဥပလဘိတဗ္ဗဘဝါနုရူပံ တတ္ထောဏတံဝံ စိတ္တသန္တာနံ အဘိက္ခံ ပဝတ္တတိ ဗာဟုလ္လေန၊ တမေဝ ဝါ ပန ဇနကဘူတံ ကမ္မံ အဘိနဝကကရဏဝသေန ဒွါရပ္ပတ္တံ ဟောတိ။

တမေဝ တထောပဋိတံ အာရမဏံ အာရဗ္ဗ။ ။ တထောပဋိတံ-ထိုဆိုခဲ့တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ထင်လာသော၊ တမေဝ အာရမဏံ-(ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါးသော)ထိုအာရုံကိုပင်၊ အာရဗ္ဗ-အာရုံပြု၍၊ စိတ္တသန္တာနံ-စိတ်အစဉ်သည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်နေ၏။ “ထင်လာတဲ့ အာရုံကိုပင် အာရုံပြု၍ (ထိုအာရုံကို မလွှတ်ဘဲ) မစုတေခင် စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေသည်” ဟူလို၊ ဤ၌ “တမေဝ အာရမဏံ အာရဗ္ဗ-ထိုအာရုံကိုပင် မလွှတ်တမ်း အာရုံပြုနေသည်” ဟူသော စကားသည် ယေဘုယျသာ၊ မသေခင် ခပ်စော စောကပင် ကောင်းသော အာရုံတွေ ထင်ပြီးမှ သေခါနီး၌ မကောင်းသောအာရုံသို့ ပြောင်း၍ ထင်သော ဝတ္ထု၊ မကောင်းသောအာရုံတွေ ထင်ပြီးမှ ဆွေမျိုးဉာတိတို့က ကူညီဝိုင်းဝန်းကြသဖြင့် ကောင်းသောအာရုံသို့ ပြောင်း၍ ထင်သော ဝတ္ထုများလည်း ထင်ရှားရှိသည်။

ဝတ္ထုအထောက်။ ။ သောဏဂိရိခေါ်တောင်ပေါ်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော ရဟန္တာအရှင်သောဏ၏ ခမည်းတော်သည် သန်သန်မာမာ ရှိစဉ်က မုဆိုးအလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးပြီးလျှင် အိုမင်းမစွမ်းမှ သားတော်အထံ ရဟန်းပြုနေသတဲ့။ စုတေခါနီးလတ်သော် တောင်ခြေမှ ခွေးကြီးတွေ မိမိကို ကိုက်မလို အနေဖြင့် ဂတိနိမိတ်ထင်လာသောကြောင့် “ချောက်ပါဟဲ့သားရဲ့” ဟု ဆက်ကာဆက်ကာ အော်ဟစ်ရာ၊ “ဘာလဲဥးပဉ္စင်းကြီး” ဟု မေးလေသော် “ခွေးကြီးတွေ ခွေးကြီးတွေ” ဟု ပြောပြသဖြင့် ငရဲဂတိနိမိတ်ထင်လာကြောင်းကို သိရ၍ “ငါကဲ့သို့ သားရှိပါလျက် ငရဲသို့ ဘာကြောင့် ကျရမလဲ” ဟု စိတ်ထား၍ သာမဏေများကို ပန်းရှာခိုင်းပြီးလျှင် စေတီရင်ပြင်တော်မှာ ပန်းမွေရာခင်းပြီးမှ ဥးပဉ္စင်းကြီးကို ညောင်စောင်းနှင့်တကွ ရွှေ၍ စေတီ၏ရှေ့၌ ချထားလေသည်။ ထို့နောက် “ဥးပဉ္စင်းကြီးအတွက် ပန်းပူဇော်ထားသည်၊ ကြည်ညိုပါ” ဟု တိုက်တွန်းသဖြင့် ကြည်ညိုဝမ်းမြောက်သည့်ခဏ၌ ခွေးကြီးတွေမထင်တော့ပဲ နတ်သမီးတွေ ထင်လာရာ “သားရဲ့-ဖယ်ပေးပါ ဖယ်ပေးပါ၊ သားရဲ့မိထွေးများ လာနေတယ်” ဟု ယောင်ယမ်းပြောဆိုနေစဉ် စုတိကျ၍ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရသတဲ့။

ဓမ္မာသောကမင်းကြီးကား-ရှေးဦးစွာ အာရုံကောင်းထင်လာပြီးမှ သမားတော်၏ ဆက်သအပ်သော သျှိသျှားသီးပိုင်းကလေးကို ရှုမိသဖြင့် “ဇမ္ဗူဒိပ်ကို အစိုးရသူ ဖြစ်ပါလျက် ယခုမှာ သျှိသျှားသီးပိုင်းကလေးကို အစိုးရသူဖြစ်ရလေခြင်း” အလွန်အမင်း ဝမ်းနည်းလျက် မကောင်းသော အာရုံများကိုယူကာ စုတေရရှာပြီးနောက် စပါးကြီးမြွေဖြစ်ရသည်။ ထို့နောက် သားတော် အရှင်မဟိန္ဒက ကယ်ဆယ်ချေချွတ်၍ ထိုဘဝမှလွတ်ပြီးနောက် ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟု ဆိုသတတ်။ ဤသို့လျှင် အချိန်စောစောက ကြိုတင်၍ထင်ရာ၌ အာရုံကောင်း-မကောင်းအပြောင်းအလွဲနှင့် ကံ ကမ္မ နိမိတ် ဂတိနိမိတ် အပြောင်းအလွဲ (ကံထင်ပြီးမှ ကမ္မနိမိတ်ပြောင်းခြင်းစသည်) များလည်း ရှိကောင်းပေမည်။

ဝိပစ္စမာနကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလိဒ္ဓံ ဝါ။ ။ ထင်လာသော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို အာရုံပြု၍ စိတ်အစဉ်ဖြစ်ရာ၌ အကျိုးပေးလတုံသော ကံအားလျော်စွာ ဖြူစင်သော စိတ်အစဉ် ညစ်နွမ်းသော

စိတ်အစဉ် ဖြစ်သည်။ “ကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးတော့မည်ဖြစ်လျှင် ဖြူစင်သော ကုသိုလ်စိတ်အစဉ် ဖြစ်၏၊ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးတော့မည်ဖြစ်လျှင်ညစ်နွမ်းသော အကုသိုလ်စိတ်အစဉ် ဖြစ်၏” ဟူလို။

စောဒနာဖွယ်။ ။ ကုသိုလ်ကံ ထင်လာသောအခါ နတ်သမီး ဗိမာန်စသည်တို့ ထင်လာရာ၌ တဏှာဖြင့် သာယာဖွယ် ရှိ၏၊ အရှင်သောဏထေရ်၏ ခမည်းတော်သည် နတ်သမီးတွေ ထင်လာသဖြင့် သာယာသောကြောင့် “သားရဲ့ မိထွေးများ လာနေတယ်” ဟုပင် ယောင်ယမ်းသေး၏။ ထိုသာယာသော တဏှာစိတ်များ ပါနေပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သုဂတိသို့ ရောက်ရသနည်း၊ အာဒိတ္တ ပရိယာယ သုတ်၌ . . .

“နိမိတ္တဿာဒဂမိတံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ဝိညာဏံ တိဌမာနံ တိဌတိ အနုဗျဉ္ဇနဿာဒဂမိတံ ဝါ၊ တသ္မိံ စေ ဘိက္ခဝေ ကာလံ ကရေယျ၊ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ၊ ယံ ဒွိန္ဒံ ဂတိနံ အညတရံ ဂတိံ ဂစ္ဆေယျ နိရယံ ဝါ တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝါ”-

ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် နတ်သမီး ဗိမာန်စသည်ကို သာယာမှုသည် ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံသို့ ရောက်ဖို့ရန်သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား- ထင်လာသော ကုသိုလ်ကံနှင့် နတ်သမီးဗိမာန်ကို သာယာမှုတဏှာသည် ငရဲ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ဖို့ အကြောင်းမဟုတ်၊ ကုသိုလ်ကံ အခွင့်သာ အောင် လမ်းညွှန်သူပမာ အထောက်အပံ့သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ “ဂတိသမ္ပတ္တိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေ အဌန္တံ ဟေတုနံ ပစ္စယာ ဥပပတ္တိံ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

ထိုပါဠိတော်အလို။ ။ ကုသိုလ်ဖြစ်တုန်းခဏတွင် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်ဝယ် အလောဘစသော ဟိတ်သုံးပါး၊ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် ထိုကုသိုလ်ကို သာယာနှစ်သက်သောအခါ တဏှာဖြင့် သာယာသောကြောင့် လောဘ မောဟ ဟူသော ဟိတ်နှစ်ပါး၊ ထိုကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေအခါ၌ မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်၍ အလောဘစသော ဟိတ်သုံးပါး၊ ဤဟိတ် ၈-ပါးတို့၏ သတ္တိကြောင့် သုဂတိဘဝ၌ ဉာဏသမ္ပယုတ်

ပဋိသန္ဓေ နေကြရသတဲ့၊ ဤ၌ အကုသိုလ်ဟိတ်နှစ်ပါးကလည်း ကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးရာ၌ ထောက်ခံလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကံ ထင်လာ၍ သာယာမှု၊ နတ်သမီး ဗိမာန်စသည်ကို သာယာမှုတဏှာသည် ကုသိုလ်ကံ အခွင့်သာဖို့ရာ အထောက်အပံ့သာ ဖြစ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့-နိမိတ္တဿာဒဂမိတံ ဝါ စသော ပါဠိတော်၌ နိမိတ္တဟူသည် ယောက်ျား မိန်းမတို့၏ တစ်ကိုယ်လုံးတည်း၊ မိမိကိုယ်ကိုဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါး ကိုယ်ကိုဖြစ်စေ၊ ထိုတစ်ကိုယ်လုံးကို သာယာမက်မောမှုသည် နိမိတ္တဿာဒဂမိတ မည်၏။ အနုဗျဉ္ဇနဟူသည် လက် ခြေ မျက်နှာစသော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း တည်း။ ထိုကိုယ်အင်္ဂါကို သာယာမက်မောမှုသည် အနုဗျဉ္ဇနဿာဒဂမိတ မည်၏။ ထိုသို့ သာယာမက်မောသော ဝိညာဉ်အစဉ်သည် မရဏာသန္ဓေဇော တိုင်အောင် တည်နေပါလျှင် ဧကန်ပင် ငရဲနှင့် တိရစ္ဆာန် ထိုက်တန်ရာ ရောက်ရ ပေမည်။ နတ်သမီး ဗိမာန်စသည်ကို သာယာမှုမှာ ထိုနိမိတ္တ အနုဗျဉ္ဇနတို့ကို သာယာမှုလောက်လည်း မပြင်းထန်ရာ၊ ပြင်းထန်သည်ပင် ဖြစ်စေဦးတော့၊ မရဏာသန္ဓေ (နောက်ဆုံးဝိထိ)တိုင်အောင် ထိုအာရုံများ တည်နေမည်မဟုတ်၊ နောက်ဆုံးဝိထိမှာ ကုသိုလ်ဇောသာ ဖြစ်မည်။ ထို့ကြောင့် **“ဝိပစ္စမာနက ကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံ ဝါ”** အရ ကုသိုလ်ကံအားလျော်စွာ စင်ကြယ်သော စိတ် အစဉ် ဖြစ်နေရာ၌ နတ်သမီးစသူတို့ကို သာယာမှုအတွက် စိတ်အစဉ် ညစ်နွမ်းသွားပြီးဟု မဆိုလောက်၊ ကုသိုလ်ကံ၏ အထောက်အပံ့သာ ဖြစ်ထိုက် ပေသည်။

ဥပလဘိတဗ္ဗဘဝါနုရူပံ တတ္ထောဏတံဝ။ ။ စုတေခါနီး၌ ဖြစ်သမျှ စိတ်အစဉ်သည် မည်သည့်အာရုံမျှကိုပင် အာရုံပြုနေစေကာမူ ရောက်ရတော့ မည့် နောက်ဘဝကိုသာ ညွှတ်ကိုင်လျက် ရှိတော့၏။ “လူ့ပြည်ရောက်မည့်သူ ၏ စိတ်အစဉ်သည် လူ့ပြည်ကို ညွှတ်ကိုင်လျက် ရှိ၏” စသည်ဖြင့် သိပါ။ ဥပမာ-အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားဖို့ရန်အတွက် ထိုထိုကိစ္စများကို စီမံပြင်ဆင်နေ ခိုက်မှာ ထိုထိုကိစ္စကို တိုက်ရိုက် အာရုံပြုနေသော်လည်း စိတ်အစဉ်ကား သွားရမည့် အရပ်သို့ ညွှတ်စေသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ခါနီးဝယ် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုပါဘဲလျက် နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ရွယ်

ကိုင်းညွတ်လျက် ရှိကြောင်းဖြင့် “အနေဇောသန္တိမာရဗ္ဗ၊ ယံ ကာလမကရီ မုနိ”
ဟု မိန့်တော်မူပေသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်အလို ဥပလသီတဗ္ဗဘဝါရူပ-
ရောက်ထိုက်သောဘဝအားလျော်စွာ၊ တတ္ထ-ထိုရောက်ထိုက်သောဘဝ၌၊
ဩဇာတံ ဩဇာတံ ဣဝ-ညွတ်ကိုင်းကဲ့သို့” ဟု အနက်ဆိုပါ။

ပရမတ္ထဒီပနီ။ ။ ဩဇာတံကို “ဩဇာတံ ဧဝ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “တတ္ထ-
ထိုထင်လာသောအာရုံ၌၊ ဩဇာတံ ဧဝ-ညွတ်ကိုင်းလျက်သာလျှင်” ဟု ဖွင့်၏။
ထိုစုတေခါနီး၌ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တစ်ပါးပါးထင်ရာ၊ ထိုထင်လာသော
အာရုံကို စိတ်အစဉ်က ညွတ်ကိုင်းလျက်နေသည်၊ အာရုံပြုနေသည်ဟု
ဆိုလိုသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်မှာ “တထောပဋိတံ အာရမဏံ အာရဗ္ဗ” ပါဌ်ဖြင့်
ပြီးပြတ်နိုင်သောကြောင့် ကျမ်းရင်းအဘော် ကျမည်မထင်။

စိတ္တသန္တာနံ အဘိဏ္ဍာပဝတ္ထတိ ဗာဟုလ္လေန။ ။ ဤပြအပ်သည့်အတိုင်း
ထင်လာသောအာရုံကို အာရုံပြု၍ စင်ကြယ်သော စိတ်အစဉ်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ်
ညစ်နွမ်းသော စိတ်အစဉ်ဖြစ်စေ၊ ရောက်ထိုက်သောဘဝကို ကိုင်းညွတ်သကဲ့သို့
မစုတေခင် အစဉ်မပြတ်ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေသည်။ သို့သော် ဤအစီအစဉ်
အတိုင်း စိတ်အစဉ်ဖြစ်မှုမှာ ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး စုတေသူအတွက်သာ ဖြစ်နိုင်
သည်။ တချို့တလေ လတ်တလော ချက်ချင်း စုတေရသူတို့မှာ မဖြစ်နိုင်၊
ကျောက်ပြင်ပေါ်၌ နားနေသော ယင်ငယ်တစ်ကောင်ကို ကျောက်တုံးနှင့်
ဖိသတ်ရာ၌ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တစ်ပါးပါးကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရ
ဝီထိ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဒဏ်ချက်က ပြင်းထန်လှသဖြင့် ကာယဒွါရဝီထိ
ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ထိုအတိတ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုသော တဒနဝတ္ထိက
မနောဒွါရဝီထိ ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ကံစသော တစ်ပါးပါးကို အာရုံပြုသော
မရဏာသန္တဝီထိကျ၍ စုတေရတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ အဆောတလျှင်
စုတေရာ၌ စိတ်အစဉ်သည် ပရိသုဒ္ဓ ဥပက္ကလိဋ္ဌလည်း မထင်ရှား၊ ရောက်ရမည့်
ဘဝတစ်ပါးကိုလည်း မကိုင်းညွတ်အားတော့ပြီ၊ ဤကဲ့သို့ အဆောတလျှင်
စုတေမှုကို ခြွင်းချန်လို၍ “ဗာဟုလ္လေန” ဟု မိန့်သည်။ “များသောအားဖြင့်
ပြအပ်သည့်အတိုင်း စိတ်အစဉ် ဖြစ်၏၊ အချို့ အဆောတလျှင် စုတေရသူ၌
ထိုသို့ စိတ်အစဉ် ဖြစ်ခွင့်မရ” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာကျော်၌ ဗာဟုဇ္ဈေနအဓိပ္ပာယ်မှာ “ယေဘုယျေန ဘဝန္တရေ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ” စသော အာရမဏသင်္ဂဟဝယ် ယေဘုယျေန၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် အတူဖြစ်၏။ အသညသတ်မှ စုတေသုတို့၌ ထိုကဲ့သို့ စိတ်အစဉ် ဖြစ်စရာမရှိ၍ ခြွင်းချန်လိုသဖြင့် “ဗာဟုဇ္ဈေန” ဟုဆိုရကြောင်းကို တစ်နည်း ဖွင့်ပြသေး၏။ ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုးမှာ “တထာ စ မရန္တာနံ ပန မရဏကာလေ ယထာရဟံ” အရ “ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ထင်လာ၏” ဟု ဆိုသဖြင့် မထင်ထိုက်သော အသညသတ်တို့မှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် စသည် မထင်ကြောင်း၊ မထင်လျှင် ထိုကဲ့သို့ စိတ်အစဉ် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပြီးဖြစ်သည်။

တမေဝ ဝါ ပန ဇနကဘူတံ ကမ္မံ အဘိနဝကကရဏဝသေန။ ။
ဤစကားကား ကံအာရုံ ထင်ပုံအတွက် တစ်နည်းပြသောစကားတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ကံအာရုံထင်ရာ၌ ပုဗ္ဗေကတသညာဖြင့် ထင်လာသည်လည်း ရှိ၏။ သမ္ပတိကတသညာဖြင့် ထင်လာသည်လည်း ရှိ၏။ [ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက + ကတသညာ-ပြုအပ်ဖူး၏ဟူသော သညာတည်း၊ သမ္ပတိ-ယခု + ကတသညာ-ပြုအပ်၏ဟူသော သညာတည်း။] ထိုတွင် ပုဗ္ဗေကတသညာဖြင့် ထင်ပုံမှာ- ကျောင်းဆောက်လှူခဲ့တုန်းက ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ကုသိုလ်စေတနာ ဖြစ်ခဲ့အံ့၊ ထိုကုသိုလ်စေတနာကို ပြန်၍ အမှတ်ရခြင်းတည်း။ ထို ပုဗ္ဗေကတသညာဖြင့် ထင်ပုံတို့ကို ရှေးဝါကျ၌ ပြခဲ့ပြီ။

ယခုအခါ၌ သမ္ပတိကတသညာဖြင့် ထင်ပုံကို ပြလို၍ “တမေဝ ၊ပေ၊ အဘိနဝကကရဏဝသေန” ဟု မိန့်သည်။ သေခါနီး၌ ဝေဒနာနှိပ်စက်၍ မျောမေ့နေစဉ် ယခုလောလောဆယ် ကျောင်းရေစက်ချပွဲ ကျင်းပနေရသလို အလွန်ပျော်ရွှင်စွာ ကုသိုလ်စေတနာတွေ အသစ်ဖြစ်နေ၏။ အိပ်မက်မက်သလို ဖြစ်နေ၏။ သူတစ်ပါးကို သတ်ခဲ့ဖူးလျှင် ယခုပင် သတ်ဖြတ်နေရသလို အလွန်ကြမ်းတမ်းသော အခြင်းအရာတွေ ဖြစ်နေ၏။ ရှေးတုန်းက ဓားဖြင့် ခုတ်သတ်ခဲ့ဖူးလျှင် ယခုပင် ခုတ်သတ်နေရသလို ဒေါသဇောတွေ စောနေ၏။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝါ ပန-တနည်းကား၊ ဇနကဘူတံ-ပဋိသန္ဓေ ကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ တမေဝ ကမ္မံ-ထိုက်သည်ပင်လျှင်၊ အဘိနဝ ကရဏဝသေန-အသစ်ပြုရသလို ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒွါရပတ္တံ-မနောဒွါရ

၌ရောက်လာသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏”ဟု သင်္ဂြိုဟ် ဆိုသည်။ [ဤဝါကျ၌ ပနသဒ္ဒါသည် ပြတ်ပြီးသော စကားကို ပြန်၍ဆက်ကြောင်းကို ပြသော ဝါကျရမ္မ ဇောတကတည်း။ ဝါ-သဒ္ဒါသည် ကံအာရုံထင်ပုံကို တစ်နည်းပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထ တည်း။ တမေဝံ၌ ဧဝသဒ္ဒါသည် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။ မဏိမဉ္ဇူ၌ ဤဝါကျ အတွက် ရှည်လျား ရှုပ်ထွေးစွာ ဖွင့်ပြလေသည်။]

-----*-----

မရဏာသန္နဝီထိနှင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်

ပစ္စာသန္နမရဏဿ တဿ ဝီထိစိတ္တာဝသာနေ ဘဝင်္ကက္ခယေ ဝါ စဝန ဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နဘဝပရိယောသာနဘူတံ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါဝသာနေ တဿာနန္တရမေဝ တထာဂဟိတံ အာရမဏံ အာရဗ္ဗ သဝတ္ထုကံ အဝတ္ထုကမေဝ ဝါ ယထာရဟံ အဝိဇ္ဇာနုဿယ ပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုဿယမူလကေန သင်္ခါရေန ဇနီယမာနံ သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယမာနံ သဟဇာတနမဓိဋ္ဌာနဘာဝေန ပုပ္ဖင်္ဂမဘူတံ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတံ မာနသံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပတိဋ္ဌာတိ ဘဝန္တရေ။

ပစ္စာသန္နမရဏဿ၊ပေ။ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ ။ စုတေဖို့ရာ နီးကပ်နေသူကို “ပစ္စာသန္နမရဏ” ဟု ခေါ်၏။ မရဏာသန္နဝီထိ တစ်ဝီထိ အဆုံး၌ ဖြစ်စေ၊ ထိုဝီထိနောက်၌ ဘဝင်ကျပြီးမှ ဖြစ်စေ၊ စုတေမည့်သတ္တဝါကို ဆိုလိုသည်။ “ဝီထိစိတ္တာဝသာနေ”ပါ၌ဖြင့် ဇောနောင် စုတိကျသော ဝါရ၊ တဒါရုံနောင် စုတိကျသော ဝါရ ဤနှစ်ဝါရကို ပြ၏။ “ဘဝင်္ကက္ခယေ ဝါ” ပါ၌ဖြင့် ဇောနောင် ဘဝင်ဖြစ်ပြီးမှ စုတိကျသော ဝါရ၊ တဒါရုံနောင် ဘဝင်ဖြစ်ပြီးမှ စုတိကျသော ဝါရ ဤနှစ်ဝါရကို ပြသည်။ [ဘဝင်ချရာ၌ ဋီကာများဝယ် တစ်ကြိမ် သာ ပြကြ၏။ သို့သော် ကမ္မဇရုပ်တို့ မချုပ်သေးလျှင် တစ်ကြိမ်ထက်အလွန်လည်း ဘဝင်ကျခွင့် ရှိပေလိမ့်မည်။] ထိုပြအပ်ခဲ့သော လေးဝီထိကို ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထား ၏။

နှစ်ဝီထိရရာ ဌာန။ ။ ထိုလေးဝီထိတို့တွင် ကာမဘုံ၌ စုတေ၍ ကာမဘုံ၌ ပြန်ဖြစ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ လေးဝီထိလုံးပင် ရနိုင်၏။ ကာမဘုံမှ စုတေ၍ ဗြဟ္မာဘုံသို့

သွားမည့်သူ၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံချင်းချင်း သွားမည့်သူ၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ ကာမဘုံသို့ လာမည့် သူတို့၌ တဒါရုံ စုတိ၊ တဒါရုံ ဘဝင်နောင် စုတိကျသော နှစ်ဝီထိ မရနိုင်၊ ထင်ရှားစေအံ့-“**ကာမေ ဇဝနသတ္တဝါလမ္ပနာနံ နိယမေ သတိ**” စသော ဂါထာအရ ကာမဇော ကာမသတ္တဝါ ကာမအာရုံဖြစ်သော ဝိဘူတ အတိမဟန္တ အာရုံဖြစ်မှ တဒါရုံကျနိုင်သည်။ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ကျသော မရဏာသန္ဓေဝီထိတို့သည် ကာမသတ္တဝါ မဟုတ်၍ တဒါရုံ မကျနိုင်၊ ကာမဘုံမှ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ သွားရာ၌ကား မရဏသန္ဓေ ဝီထိသည် ကာမသတ္တဝါ၏ ဝီထိဖြစ်သော်လည်း အာရုံမှာ ကသိုဏ်းပညတ်စသော အာရုံဖြစ်၍ တဒါရုံ မကျနိုင်။

လေးဝီထိကျရာ ဌာန။ ။ ကာမဘုံချင်းချင်း ပြောင်းရွှေ့ရာ၌ကား ကာမဇော ကာမသတ္တဝါ မှန်နေပြီ၊ အာရုံမှာလည်း ကာမဝိပက် ပဋိသန္ဓေ စိတ်က (အာရမဏ သင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) ကာမတရားကိုသာ အမြဲ အာရုံပြုသောကြောင့် ထိုကာမပဋိသန္ဓေစိတ်အား အာရုံယူပေးရသည့် မရဏာသန္ဓေဇောလည်း ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကာမအာရုံသည် ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံနောင် စုတိ၊ တဒါရုံ ဘဝင်နောင် စုတိအားဖြင့် နှစ်ဝီထိဖြစ်ခွင့် ရှိ၏။ (ကမ္မဇရုပ်က တဒါရုံ မကျခင် ချုပ်လျှင် ဝိဘူတာရုံ အတိမဟန္တာရုံ ဖြစ်သော်လည်း ဇောနောင် စုတိ ကျမည်သာ) ထိုကာမအာရုံသည် အဝိဘူတာရုံ၊ သို့မဟုတ် မဟန္တာရုံဖြစ်အံ့၊ ဇောနောင် စုတိ၊ ဇော ဘဝင်နောင် စုတိအားဖြင့် နှစ်ဝီထိ ဖြစ်ခွင့် ရှိသည်။ [ဋီကာကျော်၌ ဓမ္မာနုသာရဏီကျမ်းကကို ကိုးကား၍ ကာမဘုံချင်း ပြောင်းရွှေ့ရာ၌ ဇောနောင် စုတိ၊ ဇော ဘဝင်နောင် စုတိကျသော နှစ်ဝီထိ မရထိုက်ဟု ဆိုသည်၊ အဝိဘူတာရုံ မဟန္တာရုံဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် ထိုနှစ်ဝီထိ မရဘဲ ရှိအံ့နည်း။]

တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါဝသာနေ တဿာနန္တရမေဝ။ ။ “စုတိစိတ်ချုပ်လျှင် ထိုစုတိစိတ်၏ အခြားမဲ့၌သာ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်သည်”ဟူလို၊ ဤဝါကျ၌ အနန္တရမေဝဖြင့် အန္တရဘဝဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အယူကို ပယ်ရှားသည်၊ [အန္တရ= စုတိပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြား၌ + ဘဝဝါဒီ=ဘဝတစ်မျိုးရှိသေး၏ ဟု ပြောဆိုလေ့ ရှိသူ။] ထိုအန္တရဘဝဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အယူကား-“စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေစိတ် အကြား၌ ယာယီဘဝတစ်မျိုး ရှိသေး၏၊ အချို့သတ္တဝါသည် စုတေလျှင်

စုတေခြင်း အတည်တကျ ဖြစ်ရမည့် ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေရသေးဘဲ၊ (ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်လောက်သော အင်္ဂါညီညွတ်အောင်) မိခင်လောင်း၏ ရာသီပန်းပွင့်ချိန်၊ ဘခင်လောင်းနှင့် ပေါင်းသင်းချိန်များကို စောင့်ဆိုင်းကာ ၇-ရက်ဖြစ်စေ၊ ထို့ထက် အယုတ်အလွန်ဖြစ်စေ၊ ထိုယာယီဘဝ၌ နေရသေး၏။ ထိုဘဝ၌နေခိုက်မှာ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ရသော တန်းခိုးရှင်ကဲ့သို့ အရာခပ်သိမ်းကိုလည်း မြင်နိုင်၊ လိုရာအရပ်သို့လည်း တစ်ခဏချင်း သွားနိုင်၏”ဟူသည်တည်း။ အရှင် အနုရုဒ္ဓါသည် ထိုအယူကို ပယ်ရာရောက်အောင် “အကြားဘဝ မရှိ၊ စုတိ၏ အခြားမဲ့မှာပင် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်သည်” ဟုပြလိုသောကြောင့် “တဿာနန္တရ မေဝ”ဟု ဧဝသဒ္ဓါနှင့်တကွ မိန့်သည်။

တထာဂဟိတံ အာရမဏံ အာရပ္ပ။ ။ နောင်ဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ရှေးဘဝဟောင်းဝယ် စုတေခါနီး၌ မရဏာသန္ဓဇောတို့ ယူအပ်သောအာရုံကို ဆက်လက်၍ ယူရိုးဖြစ်၏။ တထာ စ မရန္တာနံ ပန စသောဝါကျတို့ဖြင့် ပြအပ်ခဲ့သော အခြားအရာအတိုင်း မရဏာသန္ဓဇောက ကံကို အာရုံပြုလျှင် ပဋိသန္ဓေ အသစ်ကလည်း ထိုကံကိုပင် အာရုံပြု၏။ မရဏာသန္ဓဇောက ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျှင် ပဋိသန္ဓေအသစ်ကလည်း ထိုကမ္မနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြု၏- စသည်ဖြင့် သိပါ။ [သဝတ္ထုကံ အဝတ္ထုကမေဝ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

ယထာရဟံ အဝိဇ္ဇာနုဿယ ပေ၊ သင်္ခါရေန ဇနီယမာနံ။ ။ [ကုသိုလ် အကုသိုလ်ပြုရာ၌ များသောအားဖြင့် မျှော်လင့်ချက်တစ်ခုခု တောင့်တမှု တဏှာနုဿယ အရင်းခံလျက် ရှိတတ်သောကြောင့် တဏှာနုဿယကိုပင် မူလဟု ဆို၍ မတောင့်တထိုက်သည်ကို တောင့်တရာ၌ အဝိဇ္ဇာမှာ အပြစ်ကို မမြင်နိုင်အောင် ဖုံးလွှမ်း ကွယ်ကာရုံသာဖြစ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာနုဿယကို အခြံအရံ ပရိက္ခတ္တဟု ဆိုသည်။ သင်္ခါရအရ-ကံပြုတုန်းကဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံကိုလည်းကောင်း၊ ထိုကံနှင့်ယှဉ်သော ဖဿစသော သမ္ပယုတ်များကိုလည်းကောင်း ကောက်ယူသောနည်း၊ မရဏာသန္ဓဇောစေတနာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုစေတနာနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖဿစသော သမ္ပယုတ်များကိုလည်းကောင်း ကောက်သောယူသောနည်းဟု နှစ်နည်း ရှိ၏။ ထိုတွင် ပထမနည်းအရ ဧဇ္ဇဦးစွာ ဖွင့်ပြအံ့-ကုသိုလ်သင်္ခါရဖြစ်အံ့၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာသည် တိုက်ရိုက်မယှဉ်နိုင်။

သို့သော် ကုသိုလ်ပြုသူ၏ သန္တာန်မှာ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသော အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့သည် အနုသယဓာတ်ဖြင့် ကိန်းဝပ်လျက် ရှိကြသေး၏။ တဏှာနှင့် အဝိဇ္ဇာမရှိလျှင် ကုသိုလ်ပင် မဖြစ်၊ ကြိယာသာ ဖြစ်မည်။ သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့သည် ကုသိုလ်သင်္ခါရအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကာ ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံလျက် ရှိကြသည်။

အကုသိုလ်သင်္ခါရ ဖြစ်အံ့။ ။ အဝိဇ္ဇာနုသယနှင့် တဏှာနုသယတို့က ကုသိုလ် အတိုင်းလည်း ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။ လောဘမူ သင်္ခါရဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ နှစ်မျိုးလုံးပင် ယှဉ်ကပ်လျက်ပါ၏။ ဒေါသမူ မောဟမူ သင်္ခါရဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာယှဉ်ပါလျက်ပါ၏။ ဤသို့ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့က သဟဇာတ အဖြစ်ဖြင့်လည်း အကုသိုလ်သင်္ခါရကို ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံလျက် ရှိသည်။ [သဟဇာတအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌ ကိန်းဝပ်နေသော အနုသယမဟုတ်၊ ဥပါဒိ ဌိ ဘင် အထင်အရှား ဖြစ်နေပြီ။ သို့သော် ကိန်းဝပ်နေသော အနုသယနှင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာချင်းတူသောကြောင့် သဒိဋ္ဌပစ္စာရနည်းအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာနုသယ၊ တဏှာနုသယဟု ဆိုနိုင်သည်။ အနုသယ၏ သဘောကို ကား သမုစ္စည်းဝိုင်း လှမ်းကြည့်ပါ။] ဤသို့ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာတို့က တချို့ သင်္ခါရကို ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံခြင်း၊ တချို့ သင်္ခါရကို သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ဝန်းဝိုင်းခြံရံ အရင်းခံခြင်းကြောင့် “ယထာရဟံ” ဟု ဆိုသည်။ ဤကား သင်္ခါရအရ ကံပြုတုန်းက စေတနာနှင့် ဖဿစသည်ကို ကောက်သောနည်းတည်း၊ မရဏာသန္ဓသင်္ခါရကို ကောက်သောနည်းကား-

အဝိဇ္ဇာတဏှာသင်္ခါရ-သဟဇေဟိ အပါယိနံ၊

ဝိသယာဒိနဝစ္ဆာဒံ၊ နာမနံ ခိပနံပိ စ။

အပ္ပဟိနေဟိ သေသာနံ၊ ဆာဒနံ နာမနံပိ စ၊

ခိပကာ ပန သင်္ခါရာ၊ ကုသလာဝ ဘဝန္တိဟ။

အပါယိနံ-အပါယ်ဘုံသို့သွားမည့် သတ္တဝါတို့၏။ အဝိဇ္ဇာတဏှာသင်္ခါရ သဟဇေဟိ-တကွဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာသင်္ခါရတို့သည်။ ဝိသယာဒိနဝစ္ဆာဒံ (ဝိသယ+အာဒိနဝ+ဆာဒံ)-ထင်လာသောအာရုံ၏ အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ နာမနံ-ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို အာရုံသို့ ညွှတ်စေခြင်းသည်လည်း

ကောင်း၊ ခိပနံပိ စ-ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ပစ်ချခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-
ဖြစ်၏။ သေသာနံ-ကြွင်းသောသုဂတိသို့သွားမည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ အပ္ပဟိနေဟိ-
မပယ်အပ်သေး၍ ကိန်းဝပ်နေသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာနုဿယတို့သည်။ ဆာဒနံ-
အာရုံ၏ အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နာမနံပိ စ-အာရုံသို့
ညွတ်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဣဟ-ဤသုဂတိသို့
ရောက်မည့် သတ္တဝါ၌၊ ခိပကာ-ပစ်ချတတ်ကုန်သော၊ သင်္ခါရာ ပန-သင်္ခါရတို့
သည်ကား၊ ကုသလာဝ-ကုသိုလ်တို့သည်သာ၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ သစ္စသံခိပ်။

အဝိဇ္ဇာတဏှာ ၊ပေ၊ နာမနံ ခိပနံပိ စ။ ။ ဤဂါထာသည် အပါယ်ဘုံသွား
မည့်သူအတွက် အဝိဇ္ဇာ တဏှာနုဿယနှင့် အကုသိုလ် မရဏာသန္ဓေဇောတို့က
ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်အား ကျေးဇူးပြုနေပုံကို ပြသောဂါထာတည်း။ လူတစ်
ယောက်ကို ရန်သူသုံးယောက်က ဝိုင်းဝန်းနှိပ်စက်ရာ၌ တစ်ယောက်က
မျက်စိကို ကွယ်ထား၏။ တစ်ယောက်က “လက်မြှောက်လိုက်၊ ရှေ့နားမှာ
ယူစရာရှိသည်”ဟု ပြော၏။ တစ်ယောက်က တွန်းထိုးပစ်ချလိုက်၏။ ထို့အတူ
ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်တစ်ပါးပါး ထင်လာရာ၌ ထိုအာရုံ၏ အပြစ်ကို အဝိဇ္ဇာ
နုဿယက ဖုံးလွှမ်းထား၏။ တဏှာနုဿယက ထိုအာရုံသို့ မိမိကိုယ်တိုင် ကိုင်း
ညွတ်နေသဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကိုလည်း ကိုင်းညွတ်အောင် ပကတူပနိဿယ
သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ “ကိုင်းညွတ် ခိုင်းသလို ဖြစ်၏” ဟူလို၊ မရဏာသန္ဓေ
ဇောဟူသော သင်္ခါရက ထိုအာရုံသို့ရှေးရှု ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ပစ်ချလိုက်၏။
ထိုအာရုံကို အာရုံပြုအောင် ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြုသည်ကိုပင် “ပစ်ချသည်”ဟု စကားသုံးသည်။ [ဤ၌ တကွဖြစ်ဖက်
အဝိဇ္ဇာ တဏှာသင်္ခါရဟူရာဝယ် လောဘမူ မရဏာသန္ဓေသင်္ခါရကို ရည်ရွယ်သည်။
ဒေါသမူ မောဟမူဖြစ်က သဟဇာတ၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ထိုက်သလို
ကျေးဇူးပြုသည်။]

အပ္ပဟိနေဟိ ၊ပေ၊ ဘဝန္တိဟ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် သုဂတိဘုံသွားမည့်
သူ၏ ဝိညာဉ်ကို ပစ်တင်ပုံကို ပြ၏။ ဤ၌ သင်္ခါရက ကုသိုလ်မရဏာသန္ဓေဇော
ဖြစ်သောကြောင့် “သဟဇာတိ-တကွဖြစ်ဖက်” ဟု မဆိုဘဲ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်
သေးသော အနုဿယသဘောအားဖြင့် ဖုံးလွှမ်းမှု ညွတ်စေမှုကို ရည်ရွယ်၍

“အပ္ပဟိနေဟိ” ဟု ဆိုသည်။ အနုသယသဘောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်သာ ထူး၏။ ဖူးလွှမ်းပုံ ညွတ်စေပုံတို့မှာ ရှေးအတိုင်းသာတည်း။ သုဂတိဘုံသို့ သွားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ကံစသောအာရုံသို့ ရောက်အောင် ပစ်တင်သော မရဏာသန္ဓေဇာသင်္ခါရမှာ ကုသိုလ်သင်္ခါရသာဖြစ်သည်။ [စာအုပ်များ၌ နမနံဟု ရှိ၏။ ဟေတုဘာဝရုပ်က လျော်မည်ထင်၍ နာမနံဟု ပြင်လိုက်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤပြုအပ်သော အဓိပ္ပာယ်များအရ သင်္ခါရသည် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံခေါ် ဇနကသင်္ခါရ၊ မရဏာသန္ဓေအခိုက်မှာ ဖြစ်၍ ကံစသော အာရုံရောက်အောင် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကို ပစ်ပို့တတ်သော ခိပနကသင်္ခါရဟု နှစ်မျိုး မှတ်ပါ။ ထိုနှစ်မျိုးလုံး မှာပင် စေတနာကို ကောက်ယူရာ၌ “အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ” အရ ကောက် သည်။ ဖဿစသော တရားကို ကောက်ယူရာ၌ သင်္ခါရနှင့် ဘဝအထူးဝယ် “သဗ္ဗာ ဝါ စေတနာ ဘဝေါ၊ သင်္ခါရာ သမ္ပယုတ္တကာ” အရ ကောက်သည်။ ဖဿစသော သမ္ပယုတ်များလည်း ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ်၊ ပစ်ပို့တတ်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် “သင်္ခါရေန ဇနိယမာနံ” ၌ ဇနိယမာနအရ ဇနကသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေအပ်၊ ပစ်ပို့သောအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်၊ နှစ်မျိုးလုံးကို ယူ၊ အဋ္ဌာကထာကြီးတို့၌ကား နောက်နည်းသာ လာသည်။

သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယမာနံ။ ။ ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ဖဿစသော ယှဉ်ဖက်တရားတို့က သဟဇာတ အညမညစသော သတ္တိတို့ဖြင့် ခြံရံအပ်လျက် ရှိသည်။ “ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်မှာ ဖဿစသော အခြံအရံ ပါသည်” ဟူလို။

သဟဇာတာနမဓိဋ္ဌာနဘာဝေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ။ ။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် တကွဖြစ်ဖက် ဖဿစသော စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏တည်ရာ သဟဇာတ နိဿယသတ္တိ ရှိသောကြောင့် ထိုတကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၏ ရှေ့သွားခေါင်း ဆောင်လည်း ဖြစ်၏။

သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယမာနံ၊ သဟဇာတာနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ။ ။ ဟူသော စကားနှစ်ရပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော ဝိဇာနနဓာတ်၏ ကြီးမြတ်သော တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိကြောင်းကို ပြသည်။ လောက၌ ယောက်ျားမြတ်တစ်

ယောက် ဖွားလာလျှင် ဖွားဖက်တော်နှင့် အသုံးအဆောင် ဥယျာဉ် ဗိမာန် စသည်ပါ တစ်ပါတည်း ပါရှိသကဲ့သို့၊ ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်မှာလည်း ဖဿ စသော အခြံအရံနှင့် မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုစသော ကမ္မဇရုပ်များ တစ်ပါးတည်း ပါရှိသည်။

ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတံ မာနသံ။ ။ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေနဖြင့် “ပဋိသန္ဓိ” ခေါ် ရခြင်း၏ အကြောင်းကို (ပဝတ္တိနိမိတ်ကို) ပြ၏။ ဘဝဟောင်းအပြတ်တွင် နောက်ထပ် ဝိညာဏ်အသစ် မဖြစ်လျှင် ဘဝဇာတ် သိမ်းဖို့သာ ရှိတော့၏။ ဝိပါကဝိညာဏ်ကား ထိုကဲ့သို့ မပြတ်ဖို့ရန် ဘဝဟောင်း စုတိစိတ် အချုပ်တွင် ဆက်စပ်ပြန်သောကြောင့် “ဘဝန္တရံ-ဘဝတစ်ပါးကို၊ ပဋိသန္ဓဟုတိ-ဆက်စပ်တတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ပဋိသန္ဓိ” အမည်ရသည်။

ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပတိဋ္ဌာတိ ဘဝန္တရေ။ ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနလောက်တွင် မဆိုဘဲ ဝေသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည့်အလိုမှာ “ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဘဝဟောင်းမှာ ဥပါဒ်၍ ဌီအခိုက်ကျမှ ဘဝသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာသည်” ဟူသော ယူမှားချက်ကို တားမြစ်လိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားစေအံ့-“လောက်လန်းသဖွယ်၊ ဝိညာဉ်တွယ်” ဟူသော ပရိဘာသာအရ လောက်လန်းသတ္တဝါသည် အမြီးပိုင်းဖြင့် တစ်နေရာ၌ တည်ပြီးလျှင် ခေါင်းပိုင်းဖြင့် အခြား တစ်နေရာကို ရှာဖွေ၏။ ရှာဖွေ၍ မတွေ့သမျှ အမြီးပိုင်း တည်ရာကို မလွှတ်သေး၊ တွေ့သည့်အခါမှ ခေါင်းပိုင်းဖြင့် ထိုနေရာကို ထောက်၍ နောက်ပိုင်းပါ ပြောင်းရွှေ့သည်။ “ထို့အတူ ဝိညာဏ်သည်လည်း ဥပါဒ် ဌီ ဘဝ သုံးပိုင်းတွင် ဥပါဒ်ပိုင်းကာလဖြင့် ဘဝဟောင်း၌ ဥပါဒ်ခဲ့ပြီးလျှင် ဌီအပိုင်းကျမှ ဘဝသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာ၏” ဟု ယူဆမည်စိုးသောကြောင့် “ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ-ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ခြင်း ဘဝသစ်၌ တည်သည်” ဟု ဆိုသည်။

ဒိဋ္ဌိမဖြစ်ရန်။ ။ ဤအရာ၌ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ နှစ်မျိုးမှ ကင်းလွတ်ဖို့ အရေးကြီး၏။ ထိုဒိဋ္ဌိနှစ်ရပ်သည် ရုပ်နာမ်အပေါ်၌ အတ္တစွဲလမ်းမှုကို အရင်းခံ၍ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ရှေးဘဝက အတ္တဖြစ်သောရုပ်၊ သို့မဟုတ် နာမ်သည်ပင် ဘဝသစ်၌ ဆက်လက်ပါလာ၏” ဟု ယူလျှင် “သတ္တာသည် မပြတ်မစဲ မြဲ၏” ဟု

ယူသော သဿတအယူဘက်သို့ ပါဝင်၏။ “ရှေးဘဝက အတ္တဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ဟူသမျှနှင့် လုံးဝအဆက်အသွယ်မရှိ ပြတ်၏၊ နောက်ဘဝ၌ နောက်ရုပ်နာမ် အသစ် သီးခြားဖြစ်သည်” ဟု ယူလျှင် ဥစ္ဆေဒအယူဘက်သို့ သက်ဝင်ပြန်၏။ ထိုဒိဋ္ဌိနှစ်မျိုးမှ ကင်းလွတ်ဖို့ရာ “ရှေးဘဝက အကြောင်းနှင့်လည်း မကင်းတတ်၊ တိုက်ရိုက်ပါလာခြင်းလည်း မရှိ” ဟု သာယူရာ၏။

ထင်ရှားစေအံ့-ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ပကတိအခါ၌ပင် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ တစ်ခဏမှ တစ်ခဏသို့ မပြောင်းရွှေ့နိုင်ကြ။ ယခုလို သေ၍ ဘဝတစ်ပါး ပြောင်းလဲရသည့်အခါဝယ် “ပြောင်းရွှေ့ပါလာလေလား” ဟု အဘယ်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရှိတော့အံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်သည် ဘဝဟောင်းက ရုပ်နာမ်များ တိုက်ရိုက်ပြောင်းရွှေ့လာခြင်း မဟုတ်။ သို့သော် “**အဝိဇ္ဇာနုသယပရိက္ခိတ္တေန**” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာသင်္ခါရတို့ ဝိုင်းဝန်းစီမံလိုက်ကြသဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ်ရကား ဘဝဟောင်းက အကြောင်းများနှင့်လည်း မကင်းနိုင်ပေ။ ဥပမာ-တောင်အနီး၌ ဟစ်အော်သော အသံသည် တောင်နံရံကို တိုက်ခိုက်မိသောအခါ “ပဲ့တင်သံ” ဟု ခေါ်သော အသံတစ်မျိုး တောင်မှ ပြန်ထွက်လာ၏။ ထိုပဲ့တင်သံသည် မူလအော်သံလည်း မဟုတ်၊ မူလအော်သံနှင့်ကင်းလျက် အလွတ်သက်သက်လည်း မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ဘဝဟောင်းက ရုပ်နာမ်အဆက်လည်း မဟုတ်၊ ဘဝဟောင်းက အဝိဇ္ဇာ တဏှာသင်္ခါရအကြောင်းများလည်း မကင်းနိုင်။ [ဆီမီးကူးရာ၌ ဒုတိယမီးသည် ပထမမီး၏ အဆက်လည်း မဟုတ်၊ ပထမမီးနှင့်လည်း မကင်းနိုင်ပုံ၊ တံဆိပ်နှိပ်ရာ၌ တံဆိပ်ရာသည် မူလတံဆိပ်၏ အဆက်လည်း မဟုတ်၊ မူလတံဆိပ်နှင့်လည်း မကင်းနိုင်ပုံကိုပါ ဥပမာဆောင်၍ ပြကြသည်။]

-----*-----

ကာမပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ

မရဏာသန္တဝီထိယံ ပနေတ္ထ မန္တပ္ပဝတ္ထာနိ ပဉ္စေ ဇေနာနိ
ပါဋိကဒီတဗ္ဗာနိ၊ တဿ ယဒိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏေသု အာပါတ-
မာဂတေသု ဓရန္တေသွေဝ မရဏံ ဟောတိ၊ တဒါ ပဋိသန္ဓိ

ဘဝင်္ဂီနိပိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏတာ လဗ္ဘတိတိ ကတွာ ကာမာဝစရ
ပဋိသန္ဓိယာ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္န
မတိတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ၊ ကမ္မံ ပန အတိတမေဝ၊ တဉ္စ
မနောဒွါရဂ္ဂဟိတံ၊ တာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ပရိတ္တဓမ္မဘူတာနေဝါရမ
ဏာနိ။

မရဏာသန္ဓီဝိထိယံ ၊ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏေသု ဓရန္တေသွဝ မရဏံ။ ။

မရဏာသန္ဓိ အခါ၌ မန္တပဝတ္တိဖြစ်ပုံကို ဝိထိပိုင်း ဇနနိယမ၌ ပြခဲ့ပြီ မရဏာသန္ဓိ
ဝိထိ၏အာရုံသည် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟု သုံးပါးရှိ၏။ ကံဆိုသည်မှာ
နောက် ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရမည့်ကံတည်း။ ထိုကံသည် မရဏာသန္ဓိ
ဇောမရောက်ခင် ရှေးရှေးကပင် ဖြစ်ခဲ့ပြီဖြစ်ရကား မရဏာသန္ဓီဝိထိ၌
အတိတ်အဖြစ်ဖြင့်သာ ထင်ရမည်။ ထိုကံသည် အာရုံ ၆-ပါးတွင် ဓမ္မာရုံဖြစ်၍
မနောဒွါရ၌သာ ထင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် “ကမ္မံ ပန အတိတမေဝ၊ တဉ္စ
မနောဒွါရဂ္ဂဟိတံ”ဟု မိန့်လတံ့။ သို့ဖြစ်၍ မရဏာသန္ဓီဝိထိအတွက် ပစ္စုပ္ပန်
အာရုံများကို စဉ်းစားရာ၌ ကံအာရုံကို စဉ်းစားဖွယ် မလို၊ ကမ္မနိမိတ်ဟူသည်
ထိုအတိတ်ကံပြုတုန်းက တွေ့ကြုံခဲ့သမျှအာရုံတည်း။ ထိုကမ္မနိမိတ်မှာ ပစ္စုပ္ပန်၊
အတိတ် နှစ်မျိုးပင်ရ၏။ ထိုတွင် ကျောင်းဆောက် ခဲ့ဖူးသူ၌ ကျောင်းကြီးထင်
လာလျှင် ထိုကျောင်းသည် အတိတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း။ နွားသတ်ခဲ့သူ၌
နွားကြီးထင်လာလျှင် ထိုနွားသည် အတိတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
ဘဝများစွာက ကမ္မနိမိတ်များ၏ အတိတ်ဖြစ်ပုံကိုလည်း စဉ်းစားပါ။

ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မနိမိတ်။ ။ ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မနိမိတ်ကား အစစ်မရနိုင်၊ မှန်၏-

မရဏာသန္ဓိဇောက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သောကံဖြစ်မှ ကမ္မနိမိတ်သည်
ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ အစစ်ဖြစ်နိုင်မည်။ မရဏာသန္ဓိဇောသည် ပဋိသန္ဓေသစ်အား
အာရုံထင်အောင် ရွက်ဆောင်ရမည့် တာဝန်ရှိနေ၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်၊
“သူသည်ပင် အာရုံထင်လာအောင် ရွက်ဆောင်ရ၊ သူသည်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုး
ပေးရ” ဟု နှစ်ကိစ္စ မရွက်ဆောင်နိုင်၊ ထို့ပြင်-ကံအကျိုးပေးရာ ဌာနတိုင်းမှာပင်
“ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ”ဟု ဟောတော်မူလေ့ရှိ၏။ ကတဟူသည် တစ်ကြိမ်
တစ်ခါ ပြုမှုတည်း၊ ဥပစိတဟူသည် အထပ်ထပ် ပွားစေ များစေမှု (အခါခါပြုမှု)

တည်း၊ တစ်ကြိမ်တစ်ခါနှင့် အကျိုးပေးနိုင်ခဲ့၏။ အထပ်ထပ်ပြုမှ အကျိုးပေး တတ်သည်။ မရဏာသန္တဝီထိကျမှဖြင့် အထပ်ထပ်ပြုချိန်လည်း မရတော့၊ ပြခဲ့သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌လည်း ကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုပြီးနောက် ထိုကုသိုလ်ကို သာယာလိုက်မှ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးကြောင်းဖြင့် “နိကန္တိက္ခဏေ ဒွေ ဟေတူ” ဟု ဟောပြထား၏။ မရဏာသန္ဓေဇာကျမှဖြင့် ပြုပြီးနောက် သာယာချိန် မရနိုင် တော့ပြီ။ ထို့ပြင် မရဏာသန္ဓေဇာသည် စက္ခုဒွါရိကစသော ပဉ္စဒွါရိကဇာ ဖြစ်အံ့၊ ပဉ္စဒွါရိကဇာမှန်လျှင် အင်မတန် အားသေးရကား မည်သည့် ကမ္မပထ တစ်ခုကိုမျှ ထမြောက်အောင် မပြုနိုင်၊ ဤပြခဲ့သော အကြောင်းများအရ မရဏာသန္ဓေဇာသည် ကံအထ မမြောက်၊ ကံအထမမြောက်လျှင် မရဏာသန္ဓေ ဇာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံလည်း ကမ္မနိမိတ်အစစ် မဖြစ်နိုင်၊ တစ်နည်းနည်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသော ကမ္မနိမိတ်အတူသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။

ကမ္မနိမိတ်အတူ။ ။ အတူဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားစေအံ့-လူတစ်ယောက်သည် သေရာ ညောင်စောင်း၌ လျောင်းနေပြီ၊ ဆွေမျိုးစသည်တို့က ကုသိုလ်ရစေလို၍ ပန်းများကို ယူလာ၏။ တချို့က “ဟောသည်ပန်းတွေကို ဘုရားပူဇော်လိုက်၊ ပူဇော်လိုက်” ဟု ပြော၏။ လူမမာသည် လျောင်းရင်းပင် ဘုရားကိုမှန်း၍ ပန်းပူ ဇော်ရှာသည်။ ကုသိုလ်ဇောတွေ အထပ်ထပ် စောသောကြောင့် ကတဥပစိတ ဖြစ်၏။ ထိုကုသိုလ်ဇောတွေကို အားကိုးအားထားပြုကာ မိမိကုသိုလ်ကို မိမိသာယာ၏။ ထိုကုသိုလ်ဇောတွေသည် အာသန္နကံဖြစ်၍ စင်စစ်အကျိုးပေး တော့မည်၊ ပန်းတွေကား ကမ္မနိမိတ်အစစ်တည်း၊ တဖြည်းဖြည်း သွေးဆုတ်ကာ ပရဏာသန္တဝီထိသို့ ရောက်လာ၏။ မျက်စိလဲ မြင်တုန်း၊ ပန်းတွေလဲ ရှိတုန်းမှာ ထိုပန်းတွေကို ကြည့်ရှုလျက် စက္ခုဒွါရိက မရဏာသန္တဝီထိကျ၍ စုတေရလေပြီ၊ ဤစက္ခုဒွါရိက ဇောဝီထိ၏ ပန်းအာရုံသည် ပစ္စုပ္ပန်အမှန်ပင်တည်း၊ စက္ခုဒွါရိက ဇောက ကံမမြောက်သောကြောင့် ကမ္မနိမိတ် (ကံ၏အာရုံ)ကား မဟုတ်ချေ၊ သို့သော် မရဏာသန္တဝီထိ မကျမီက ကမ္မနိမိတ်ပန်းနှင့် မရဏာသန္တဝီထိ၏ အာရုံဖြစ်တဲ့ ပန်းသည် (ပရမတ္ထအလို ခဏခဏ ပျက်သောကြောင့် တစ်ခု တည်းဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း) သန္တတိပညတ်အားဖြင့် မကွဲမပြား တစ်သား တည်း တစ်ခုတည်းပင် ဖြစ်ရကား ကမ္မနိမိတ် အစစ်ပန်းနှင့် ယခုမရဏာ

သန္တဝီထိ၏ ပန်းတို့၏ တူမျှမှုကိုစွဲ၍ သဒိသုပစာရအားဖြင့် မရဏာသန္တဇော၏ အာရုံဖြစ်သော ပန်းကိုပင် ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ “ပစ္စုပ္ပန်ကား အစစ်၊ ကမ္မနိမိတ်ဟူသော နာမည်ကား သဒိသုပစာရ”ဟူလို။

သဒ္ဓါရုံစသည်။ ။ တရားသံ စသည်ကို နာယူရင်း စုတေလျှင် သဒ္ဓါရုံ၊ လျှာအပ်သော ပန်းတို့၏အနံ့ကို အာရုံပြုရင်း စုတေလျှင် ဂန္ဓာရုံ၊ စတုမဂ္ဂစသော အရသာကို ကိုယ်တိုင်လည်း စား၍ သံဃာအားလည်း လျှာဒါန်းစဉ် စုတေလျှင် ရသာရုံ၊ ဖဲမွေ့ရာစသည်ကို လက်ဖြင့် ကိုင်ယူလျှာဒါန်းစဉ် စုတေလျှင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ မိမိကိုယ်ခန္ဓာကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုစဉ် စုတေလျှင် ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြု၍ သောတဒ္ဓါရစသော ဝီထိများလည်း ထိုက်သလို ဖြစ်ကြ၏။ ဤနည်းဖြင့် ဒွါရ ၆-ပါးဝယ် အာရုံ ၆-ပါးတို့ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မနိမိတ်များ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။ အကုသိုလ်အရာကိုလည်း ဖွေရှာ ထုတ်ပြပါ။ [ပဉ္စဒွါရေ စ အာပါတမာဂစ္ဆန္တံ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မနိမိတ္ထံ အာသန္နကတကမ္မာရမဏသန္တတိယံ ဥပ္ပန္န တံသဒိသံ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း မူလဋီကာ၊] ဤ၌ “ပဉ္စဒွါရေ”ဟု ဆိုထား သော်လည်း မနောဒွါရ၌ပါ ရထိုက်ကြောင်းကို ရှေးဆရာတို့ စိစစ်ထားပြီ။ ဂတိနိမိတ် ပစ္စုပ္ပန်ရပ်ကို နောက်၌ပြအံ့။ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်ရကောင်းသော ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ယဒိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏေသု အာပါတမာဂတေသု ဓရန္တေသေဝ မရဏံ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်။

တဒါ ပဋိသန္ဓိဘဝဂီနိပိ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏတာ။ ။ ထိုကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် မရဏာသန္တဇောတို့က အာရုံပြုရာ၌ (ဘဝအသစ် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်တို့ သည် မရဏာသန္တဇော ယူပေးအပ်သော အာရုံကိုပင် ယူကြရိုးဖြစ်သော ကြောင့်) ထိုပစ္စုပ္ပန် ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် တစ်ခုခုတို့ မချုပ်သေးခင် စုတေရလျှင် ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့် ဘဝင်စိတ်များလည်း ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို ဆက်၍ ယူကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဇောဆုံးသော ပဉ္စဒွါရီထိဖြစ်အံ့၊ အတိတဘဝင်မှစ၍ စုတိတိုင် အောင် အာရုံအသက် စိတ္တက္ခဏ ၁၄ သာ ရှိ၏၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို ဆက်၍ အာရုံပြုကြသည်။ တတိယဘဝင်မှစ၍ နောက်နောက် ဘဝင်များကား အတိတ် အာရုံပြုကြသည်။ တဒါရုံဆုံးသော ပဉ္စဒွါရီထိဖြစ်အံ့၊ အတိတဘဝင်မှစ၍ စုတိတိုင်အောင် အာရုံအသက် ၁၆-ချက် ရှိပြီ။ ပဋိသန္ဓေသစ်သော ပစ္စုပ္ပန်

အာရုံကို အာရုံပြုနိုင်တော့၏။ ဘဝင်တို့မှာ အတိတ်ကိုသာ အာရုံပြုရတော့သည်။ ဇောဆုံးသော မနောဒွါရဖြစ်အံ့၊ အတိတ်ဘဝင် ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မရဏာသန္ဓ ဇော ၅, စုတိတိုင်အောင် အာရုံအသက် ၁၀-ချက် ရှိ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ဘဝင် ၆-ကြိမ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြု၏။ တဒါရုံဆုံးသော မနောဒွါရ ဝိထိဖြစ်အံ့၊ ပဋိသန္ဓေသစ်နှင့်၊ ဘဝင် ၄-ကြိမ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို အာရုံပြု၏။ ဇော တဒါရုံတိုင် ရောက်သောအခါ ကမ္မဇရုပ် မချုပ်သေးလျှင် ထိုက်သင့်သမျှ ဘဝင်ကျပြီးမှ စုတိစိတ် ကျရလိမ့်မည်။ စုတိမူ ကိစ္စ၌ ကမ္မဇရုပ် ချုပ်ခြင်းသာလျှင် အရင်းခံတည်း။ ထို့ကြောင့် ဇောနောင် ဘဝင် စုတိ, တဒါရုံနောင် ဘဝင် စုတိကျသော ဝိထိများကို ချ၍လည်း ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စိတ်တို့၏ ပစ္စုပ္ပန် အာရုံကို စိစစ်ကြပါ။ [ဤ၌ ဇော တဒါရုံနှင့် ပဋိသန္ဓေသစ် စသည်တို့သည် အာရုံချင်း တူကြသော်လည်း အလယ်စုတိမှာ ထိုဘဝပဋိသန္ဓေ ဟောင်းနှင့်သာ အာရုံတူရမည်ကို သတိပြုပါ။]

ဣတိ ကတွာ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိယာ၊ ပေ၊ ဥပလဗ္ဘတိ။ ။ ဤဝါကျ၌ ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံကို “ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတဉ္စ ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတဉ္စ ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ”ဟု ဧကသေသ်ပြု၍ ကမ္မနိမိတ်ကို ၆-ဒွါရဖြင့် ယူ၍, ဂတိနိမိတ်ကို ၆-ခုမြောက်သော မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူအပ်သည်ဟု ဋီကာကျော်ဖွင့်၏။ [ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတဉ္စ-၆-ဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံလည်း၊ ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတဉ္စ-၆-ခုမြောက်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံလည်း၊ ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ-၆-ဒွါရဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံ, ၆-ခုမြောက်သော မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်သောအာရုံ၊] ဋီကာကျော်၏ အလိုကား- ကမ္မနိမိတ်သည် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရူပါရုံကမ္မနိမိတ်စသောအားဖြင့် ၆-ပါးပင် ရှိရကား ၆-ဒွါရဖြင့် ထိုက်သင့်သလို ယူကောင်း၏။ ဂတိနိမိတ်မှာ လားရမည့်ဘဝ၌ တွေ့ကြုံထိုက်သော အာရုံများတည်း။ ထိုအာရုံများလည်း အဋ္ဌကထာအလို ရူပါရုံ တစ်မျိုးသာဖြစ်၏။ နောက်ဘဝင်ကျမှ တွေ့ရမည့် ရူပါရုံကို ပကတိစက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု မမြင်နိုင်, မနောဒွါရ၌သာ အိပ်မက်မက်သလို မေ့မြောနေစဉ် ထင်လာခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဂတိနိမိတ်ကို “မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူနိုင်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ သစ္စသံခိပ် ပရမတ္ထဒီပနီတို့ကား “ဂတိနိမိတ်ကိုလည်း

၆-ဒွါရဖြင့်ပင် ယူအပ်သည်”ဟု မိန့်ဆိုကြ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ဓမ္မိကဥပါသကာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းတို့ စုတေခါနီး နတ်ပြည် ၆-ထပ်မှ နတ်ရထား ၆-စင်းတို့သည် ကောင်းကင်၌ ဆိုက်လျက်ရှိ၏။ “သူ့ရထား တင်မည်၊ ငါ့ရထား တင်မည်”ဟု လှကြ၏။ ထိုအဆင်းအသံများကို ထိုဥပါသကာနှင့် မင်းတို့သာ ကြားရ၏။ ထို့နောက် စုတေ၍ တုသိတာနတ်ရထား၌ ပါသွားကြသည်။ ထိုအခါ မွေးကြိုင်သော နတ်ပန်းနံ့ များလည်း ရှိပေလိမ့်မည်။ အဝီစိမှ မီးလျှံတို့ ဆွဲငင်သဖြင့် မြေမျိုခံရသော အရှင်ဒေဝဒတ်၊ နန္ဒလုလင် စသည်နှင့်၊ မသေခင် ဦးခေါင်းပေါ်၌ သင်ဇုန်းစက် အတင်ခံရသော မိတ္တဝိန္ဒကတို့မှာ လားရာဂတိမှ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ထင်လာသည်။ ရသာရုံ ဓမ္မာရုံတို့လည်း ထိုက်သင့်သလို ထင်ကြပေ လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဂတိနိမိတ်လည်း ကမ္မနိမိတ်ကဲ့သို့ အာရုံ ၆-ပါးပင် ရှိသင့်၏။ ထိုတွင် ချုပ်ပြီးဖြစ်က အတိတ်၊ မချုပ်သေးလျှင် ပစ္စုပ္ပန် ဂတိနိမိတ်ကို မရဏာသန္တဝီထိနှင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် အနည်းငယ်တို့က အာရုံပြုနိုင်သည်ဟု ယူကြသည်။

“ပဉ္စဒွါရေ သိယာ သန္တိ၊ ဝိနာ ကမ္မံ ဒွိဂေါစရေ”

ဟူသော သစ္စသံခိပ်ဆရာလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာဆရာ အရှင်ဓမ္မပါလပင် တည်း။ ထို့ကြောင့် သစ္စသံခိပ် အဓိပ္ပာယ်လည်း မဟာဋီကာ အတိုင်းပင်။ ပဉ္စဒွါရေ-ပဉ္စဒွါရ၌၊ ကမ္မံ-ကံအာရုံကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ ဒွိဂေါစရေ-ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟူသော နှစ်ပါးသောအာရုံ၌၊ သန္တိ-ပဋိသန္ဓေသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ [ကံအာရုံမှ တစ်ပါး ကမ္မနိမိတ်နှင့်ဂတိနိမိတ်များ ပဉ္စဒွါရ၌ ဖြစ်၏။ မနောဒွါရ၌ကား- ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် (၃)မျိုးလုံးပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

သဂြိုဟ်စာသွား။ ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါလည်း ကမ္မနိမိတ်နှင့် အသွားတူ တစ်ဝါကျတည်း ဆိုထားသောကြောင့် “ဂတိနိမိတ်ကိုလည်း ၆-ဒွါရဖြင့် ယူနိုင်၏”ဟု ယူလိုဟန်တူ၏။ **“ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ”** ဤဝါကျအနေအထားကို ကြည့်ပါ။ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံသည် ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တံ နှစ်ပုဒ်လုံးနှင့်ဆိုင်သော ဝိသေသန တည်း။ ထို့ကြောင့် **“ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ၊ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ဂတိနိမိတ္တံ”** ဟု ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတံလည်း ကမ္မနိမိတ္တံ ဂတိနိမိတ္တံ နှစ်ပုဒ်လုံးနှင့်ဆိုင်၏။

ထို့ကြောင့် ဝါကျခွဲလိုက်လျှင် “ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ ဂတိနိမိတ္တံ ပစ္စုပ္ပန္နမတိတာရမဏံ ဥပလဗ္ဘတိ” ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ သို့အတွက် အရှင်အနုရုဒ္ဓါနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာစသည်တို့ အယူအဆ တူမျှကြပေသည်။ သို့သော် အဋ္ဌကထာနှင့် မူလဋီကာတို့က ဂတိနိမိတ်အရာဝယ် မနောဒွါဖြင့် ယူအပ်သော ရူပါရုံတစ်မျိုး ကိုသာ ဆိုကြသဖြင့် ယခုကာလ ဆရာအချို့တို့က ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ စသည်တို့၏ ဝါဒကို လက်မခံလိုကြ။

ကမ္မံ ပန အတိတမေဝ ပေ၊ ပရိတ္တဓမ္မဘူတာနေဝါရမဏာနိ။ ။ [ကံအာရုံ ၏ အတိတ်ဖြစ်ပုံ၊ မနောဒွါရဖြင့်သာ ယူနိုင်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ။] ယခုပြခဲ့သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အမည်ရသော အာရုံများသည် ကာမပဋိသန္ဓေတို့ မရဏာသန္ဓေဇာတို့က ယူပေးရသည့် အာရုံများသာတည်း။ ကာမဝိပါက် ပဋိသန္ဓေများကလည်း ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြုကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယခုပြခဲ့သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်တို့သည်၊ ကာမတရားတွင် ပါဝင်သော အာရုံများ ဖြစ်ရမည်။ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှု၍ မရဏာသန္ဓေဝီထိ ကျရာ၌ လည်း ထိုရှုအပ်သောတရားစုသည် ဟဒယဝတ္ထုစသော ကာမအာရုံများသာ ဖြစ်ရသည်-ဟူလို၊ ရူပါရုံစသည်တို့ ကာမအာရုံဖြစ်ကြောင်းမှ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ။

-----*-----

ရူပါရုံပပဋိသန္ဓေ၏အာရုံ

ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယာ ပန ပညတ္တိဘူတံ ကမ္မနိမိတ္တမေဝါရမဏံ
ဟောတိ၊ တထာ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယာ စ မဟဂ္ဂတဘူတံ
ပညတ္တိဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ ယထာရဟမာရမဏံ ဟောတိ။

ရူပါဝစရပေ၊ ပညတ္တိဘူတံ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ။ ။ “ရူပပဋိသန္ဓေသည် ပညတ် ကမ္မနိမိတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်” ဟု ဆိုသဖြင့် ရူပဘုံသို့ သွားမည့်သူ ရူပဘုံအချင်းချင်း ပြောင်းရွှေ့မည့်သူများ၏ မရဏာသန္ဓေဝီထိများ၌ ပညတ် ကမ္မနိမိတ်အာရုံ အမြဲထင်လာသည်ဟု သိသာ၏။ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ၌ ဧဝံဖြင့် ကံ ဂတိနိမိတ်တို့ကို အာရုံမပြုဟု ကန့်၊ ကမ္မနိမိတ်တွင်လည်း ပညတ်

ကမ္မနိမိတ်ဟု ပြလို၍ ပညတ္တိဘူတံဟု မိန့်သည်။ ဤ၌ ပညတ်ဟူသည် ရူပါဝစရကံ၏ အာရုံဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်းစသော ပညတ်များတည်း။ ပညတ်တရားဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်လား-အတိတ်လားဟု စဉ်းစာဖွယ် မလို၊ ကာလဝိမုတ်သာတည်း။

အရူပါဝစရ ၊ပေ၊မဟဂ္ဂတဘူတံ ပညတ္တိဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ ယထာရဟံ။ ။ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံလည်း ကမ္မနိမိတ်တည်း။ အရူပ ပဋိသန္ဓေ၏ ကမ္မနိမိတ်မှာ မဟဂ္ဂုတ်တစ်မျိုး ပညတ်တစ်မျိုးဟု နှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် “ယထာရဟံ”ဟု ဆိုသည်။ အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ကောင်းကင်ပညတ် ကမ္မနိမိတ်တည်း။ ဝိညာဏဉ္စာယတနာပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဟူသော အတိတ်မဟဂ္ဂုတ် ကမ္မနိမိတ်တည်း။ အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် နတ္ထိဘောပညတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း။ နေဝသညာနာသညာယတနာပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ဝိညာဏဉ္စာယတနာ ကုသိုလ်ဟူသော အတိတ်မဟဂ္ဂုတ်ကမ္မနိမိတ်တည်း။ ဤအခွဲသည် အဆန်းမဟုတ်၊ အာရမဏသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သော အာရုံများပင်တည်း။

-----*-----

စုတိနောက် ပဋိသန္ဓေဖြစ်ပုံ

အာရူပစုတိယာ ဟောန္တိ၊ ဟေဋ္ဌိမာရူပဝဇ္ဇိတာ၊
ပရမာရူပသန္တိ စ၊ တထာ ကာမတိဟေတုကာ။
ရူပါဝစရစုတိယာ၊ အဟေတုရဟိတာ သိယံ၊
သဗ္ဗာ ကာမတိဟေတိုမှာ ကာမေသွေဝ ပနေတရာ။

အာရူပစုတိယာ ၊ပေ၊ အာရူပသန္တိ စ။ ။ ဟေဋ္ဌိမာရူပဝဇ္ဇိတာ အရ “အောက်အောက် အာရူပပဋိသန္ဓေကို ကြဉ်ရမည်”ဟု ဆိုသောကြောင့် အရူပဘုံမှ စုတေလျှင် မိမိဘုံ၌ ထပ်၍ဖြစ်နိုင်၏။ အထက် အထက် အာရူပဘုံ၌ လည်း ဖြစ်နိုင်၏-ဟု သိသာပြီ။ ကာမတိဟေတုကာဟု ဆိုသောကြောင့် အရူပဘုံမှ ကာမဘုံသို့ ပြန်လှည့်တဲ့ အခါဝယ် မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြင့်

တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေသာ နေရမည်ဟု မှတ်ပါ။ ထင်ရှားစေအံ့-အထက်အထက် အရူပဘုံသို့ ရောက်ပြီးသောအခါ ရှေးဘဝက ရအပ်ပြီးသော အောက်အောက် အရူပဈာန်များ ငြိမ်း၏။ ရူပဈာန်ကို အခြေခံပြီးမှ အာကာသာနဉ္စာယတန ဈာန်သို့ တက်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အခြေခံပြီးမှ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ တက်ရသဖြင့် အခြေခံစရာ အောက်ဈာန်များ မရှိတော့ရကား အောက်အောက်ဈာန်ကို အားထုတ်၍ မဖြစ်တော့၊ ထို့ကြောင့် “အရူပပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် အောက်အောက်ဈာန်ကို အားမထုတ်ကြ”ဟု ဆိုရာ၌ စင်စစ်မှာ အားထုတ်၍ပင် မဖြစ်နိုင်၊ ယခုရောက်ရာဘုံနှင့် သက်ဆိုင်သော ဈာန်ကိုလည်း ကောင်း၊ ထိုဈာန်ကို အခြေခံ၍ အထက် အထက်ဈာန်ကိုလည်းကောင်း ရနိုင်ခွင့် ရှိသည်။

ကာမတိဟေတုကာ။ ။ လုံးလုံးဈာန်အသစ် မရတော့လျှင် အဟောင်း အရူပဈာန်ကို မရခင် (ရခါနီးမှာ) ဥပစာရဈာန်ခေါ် ကာမာဝစရဘာဝနာတွေ ရှိ၏။ ထိုဘာဝနာသည် အလွန်ထက်မြက်သော တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ကံ တည်း။ ထိုသူ၏သန္တာန်မှာ ကာမာဝစရကံတွင် ထိုဥပစာရဘာဝနာထက် အားကောင်းသော ကံမရှိ၊ ထိုဥပစာရဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ကာမသုဂတိ ဘုံမှာ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေရသည်။

ဥပရူပရိအာရူပာ၊ န အာယူဟန္တိ ဟေဌိမံ။

ဗလိတ္တာ စုပစာရဿ၊ တိဟေတုကာဝ ယောနိယော။

ဥပရူပရိအာရူပာ-အထက်အထက် အာရူပဘုံသားတို့သည်၊ ဟေဌိမံ- အောက်အောက်ဈာန်ကို၊ န အာယူဟန္တိ-အားမထုတ်ကြကုန်၊ ဥပစာရဿ- ကာမာဝစရ ဥပစာရဈာန်၏။ ဗလိတ္တိ-အားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တိဟေတု ကာဝ-ကာမတိဟိတ်သာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ယောနိယော-ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ရူပါဝစရစုတိယာ အဟေတုရဟိတာ။ ။ ရူပါဝစရစုတိဟု သာမန် ဆိုသော်လည်း အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမှ တစ်ပါးသော ပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၇-ပါးလုံး နှောင်းရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါဝစရစုတိအရ အသည်သတ်စုတိကို မယူရ၊ ရူပဝိပါက်စုတိ ၅-ကိုသာ ယူ၊ ရူပဘုံမှ စုတေလျှင် ရရှိသော ဈာန်အားလျော်စွာ

ရူပ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်၏။ ရူပဘုံ၌ ကာယကံ ဝစီကံတွေ အမျိုးမျိုးဖြစ်နေသော ကြောင့် ဈာန်မရလျှင် ထိုကံအားလျော်စွာ ကာမဘုံ၌ ဒွိဟိတ် တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်၏။ နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွယ်ထားသဖြင့် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးမည့် ကံများကား အခွင့်မရနိုင်။

အသညသတ်စုတိနောင်။ ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်စာသွားဖြင့် အသညသတ်စုတိ နောင် နှောင်းနိုင်သော ပဋိသန္ဓေများ မထင်ရှားသေးချေ။ အသညသတ်ဘုံ၌ ဈာန်ကို ဆက်လက်မရနိုင်သောကြောင့် အသညသတ်စုတိနောင် ရူပ အရူပ ပဋိသန္ဓေ မနှောင်းနိုင်။ အသညသတ် မရောက်ခင် ကာမဘုံဝယ် ဈာန်ကို အားထုတ်တုန်းက နီဝရဏတွေကို ပယ်ခွယ်ထားသဖြင့် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးမည့် ကံများလည်း အခွင့်မရနိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့် အသညသတ်စုတိနောင် ကာမဒွိဟိတ် တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၈-ပါးသာ နှောင်းနိုင်သည်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စုတိ ပဋိသန္ဓေ။ ။ “အာရုပ္ပစုတိယာ ဟောန္တိ” စသော ဂါထာသည် ပုထုဇဉ် အရိယာတို့ကို ရောနှောပြသော ဂါထာတည်း။ အရိယာတို့မှာ ဗြဟ္မာဘုံသို့ ရောက်လျှင် သောတာပန် သကဒါဂါမ်ပင် ဖြစ်သော် လည်း ကာမဘုံသို့ မပြန်လာတော့ပြီ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို ဈာနအနာဂါမ် (ဈာန်ရသည့်အတွက် ကာမဘုံသို့ မလာသူ)ဟု ခေါ်၏။ ဗြဟ္မာဘုံတွင်လည်း အထက်ဘုံသို့ ရောက်လျှင် အောက်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ပြန်မနေတော့။

ဘူမိသီသ။ ။ ထို့ပြင် “သီသ”ဟုခေါ်ရသော ဘုံ ၃-ဘုံ ရှိ၏။ ဝေဟပ္ဖိုလ် အကနိဋ္ဌ နေဝသညာနာသညာယတနတည်း။ ထို့တွင် ဝေဟပ္ဖိုလ်သည် သုဒ္ဓါ ဝါသဘုံမှ တစ်ပါးသော ရူပဘုံများတွင် သီသ(ဦးထိပ်)တည်း။ အကနိဋ္ဌသည် သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၏ သီသတည်း။ နေဝသညာနာသညာယတနကား အရူပဘုံ၏ သီသတည်း။ ထိုဘူမိသီသ၌ တည်မိထိုင်မိကြသော အရိယာတို့သည် တစ်ပါး သောဘုံသို့ မပြောင်းတော့ကုန်။ ရဟန္တာမဖြစ်လျှင် ဝေဟပ္ဖိုလ်နှင့် နေဝသညာ နာသညာယတနတို့ဝယ် ထပ်၍ ဖြစ်ကြ၏။ အကနိဋ္ဌကား ထပ်၍ပင် မဖြစ်ပြီ။ အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ရောက်လျှင် ဧကန် ရဟန္တာဖြစ်တော့၏။ အကနိဋ္ဌသာမက အောက်အောက် သုဒ္ဓါဝါသ ၄-ဘုံ၌လည်း ထပ်၍ဖြစ်ရိုး မရှိ၊ ရဟန္တာ မဖြစ်သေးလျှင် အထက်ဘုံသို့သာ ပြောင်းရွှေ့ကြတော့သည်။

ဝေဟပွလေ အကနိဋ္ဌေ၊ ဘဝဂ္ဂေ စ ပတိဋ္ဌိတာ၊
 န ပုနာညာတ္ထ ဇာယန္တိ၊ သဗ္ဗေ အရိယပုဂ္ဂလာ။
 န ပုန တတ္ထ ဇာယန္တိ၊ သဗ္ဗေပိ သုဒ္ဓါဝါသိကာ၊
 ဗြဟ္မလောကဂတာ ဟေဋ္ဌာ၊ အရိယာ နောပပဇ္ဇေရေ။

ဝေဟပွလေ-ဝေဟပျိုလ်၌လည်းကောင်း၊ အကနိဋ္ဌေ-အကနိဋ္ဌ၌လည်းကောင်း၊ ဘဝဂ္ဂေ-(ဘုံဘဝ၏အဆုံးဖြစ်သော) နေဝသညာနာသညာယတန၌လည်းကောင်း၊ ပတိဋ္ဌိတာ-တည်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ အရိယပုဂ္ဂလာ-အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အညတ္ထ-တစ်ပါးသောဘုံ၌ နဇာယန္တိ-မဖြစ်တော့ကုန်၊ သဗ္ဗေပိ သုဒ္ဓါဝါသိကာ-အလုံးစုံသော သုဒ္ဓါဝါသဘုံသားတို့သည်လည်း၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ တတ္ထ-ထိုတစ်ခါဖြစ်ပြီးသော သုဒ္ဓါဝါသ၌၊ န ဇာယန္တိ-ထပ်၍ မဖြစ်ကုန်၊ ဗြဟ္မလောကဂတာ-ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ အရိယာတို့သည်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်အောက်ဘုံ၌၊ နောပပဇ္ဇေရေ-မဖြစ်တော့ကုန်။

-----*-----

နိဂုံးဂါထာများ

ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီဝိထိယော၊ စုတိစေဟ တထာ ဘဝန္တရေ၊
 ပုန သန္ဓိဘဝင်္ဂီမိစ္စယံ၊ ပရိဝတ္တတိ စိတ္တသန္တတိ။
 ပဋိသင်္ခါယ ပနေတမဒ္ဓုဝံ၊ အဓိဂန္ဓာ ပဒမစ္စုတံ ဗုဓာ၊
 သုသမုစ္ဆိန္နသိနေဟဗန္ဓနာ၊ သမမေဿန္တိ စိရာယ သုဗ္ဗတာ။

ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီဝိထိယော။ ။ ဤဂါထာတို့သည် ဝိထိ-ဝိထိမုတ်ပိုင်းနှစ်ပိုင်းလုံးကို နိဂုံးချုပ်သောဂါထာတို့တည်း။ အချို့ကား-ဤဂါထာတို့သည် ဝိထိပိုင်းအတွက် မပါ၊ ဝိထိမုတ်ပိုင်း အတွက် နိဂုံးအုပ်သော ဂါထာတည်းဟု ယူ၍ “ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီဝိထိယော-ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်အစဉ်တို့သည်” ဟု ဝိထိသဒ္ဓါအတွက် “အစဉ်” ဟူသော အနက်ကို ကြံကြ၏။ ထိုဆရာတို့သည် နောက်ဂါထာ၌ ဧတံပုဒ်၏ အစွဲကို သတိထားမိဟန် မတူပေ။ နောက်ဂါထာသည် သံသရာစက်ပြတ်ကိန်းကို ပြသော ဂါထာတည်း။ ထိုဂါထာ၌ ဧတံသဒ္ဓါသည် သံသရာနှင့် ဆိုင်ရာပြအပ်ခဲ့ပြီးသော စိတ် စေတသိက် (ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်

ဝီထိစိတ်တို့ကိုပါ) စွဲယူသော သဒ္ဓါဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓိဘဝန်
ဝီထိယော ဂါထာသည် ဝီထိ-ဝီထိမုတ်ပိုင်း နှစ်ပိုင်းလုံး အတွက် အုပ်ဖုံးသော
နိဂုံးဂါထာတည်း။

ပန-သံသရာစက်ရဟတ်၊ အဆက်ပြတ်ကိန်းကား၊ ဗုဓာ-တိဟိတ်ပဋိသန်၊
ပင်ကိုဉာဏ်ရှိသူတို့သည်၊ စိရာယ-ကြာမြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး၊ သုဗ္ဗတာ-
သီလဖြူစင်၊ ဓုတင်ကိုဖြည့်၊ သမာဓိလောင်း၊ ကောင်းသောအကျင့် ရှိကုန်သည်
ဖြစ်၍၊ ဧတံ-စိတ် စေတသိက်၊ ပေါင်းကြိတ်တည်ထွင်၊ ဤဖြစ်ပုံအစီအစဉ်ကို၊
အဒ္ဓါဝံ-ဖြစ်ချည်ပျက်ချည်၊ အမြဲမတည်ပါတကားဟူ၍၊ ပဋိသင်္ခါယ-ဝိပဿနာ၊
ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ ထင်စွာသိမှု၊ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ကုန်သည်ရှိသော်၊ အစွဲတံ-
စုတေရွေ့လျော့၊ သေရခြင်းသဘော မရှိသော၊ ပဒံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ အဓိဂန္ဓာ-
မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် အမှန်သိခြင်းကြောင့်၊ သုသမုတ္တိန္ဒသိနေဟဗန္ဓနာ-
အကြွင်းမဲ့သွေ့ခြောက်၊ ဖြတ်တောက်အပ်ပြီး၊ တဏှာတည်းဟူသော အစေး
အဖွဲ့ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ သမံ-သင်္ခါရခပ်သိမ်းတို့၏၊ ပြတ်ငြိမ်းရာမှန်၊
အေးနိဗ္ဗာန်သို့၊ ဧဿန္တိ-ဧကန်ထုတ်ချောက်၊ ရောက်ရကုန်လိမ့်သတည်း။

ဤကား ဝီထိမုတ်ပိုင်းတာသာဓိက။

ရုပ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ

ဧတ္တဝတာ ဝိဘတ္တာဟိ၊ သပ္ပဘောဒပဝတ္တိကာ၊

စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊ ရူပံ ဒါနိ ပဝုစ္စတိ။

အနုသန္ဓေ။ ။ “စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ၊ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗဿာ” ဟု ခေါင်းစဉ်ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ စိတ္တံ စေတသိကံဟူသော ခေါင်းစဉ်မာတိကာ၏ ဆိုင်ရာ အကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ “**ရူပံ**” ဟူသောခေါင်းစဉ်မာတိကာ၏ အကျယ်ကို ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါဆရာသည် “**ဧတ္တဝတာ ဝိဘတ္တာဟိ**” အစရှိသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူသည်။ ထိုဂါထာဝယ် “**သပ္ပဘောဒပဝတ္တိကာ**” ၌ ပဘောဒအရ အပြားဟူသည် စိတ်တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ် အကျယ် ၁၂၁-ပါးအပြား၊ စေတသိကံ ၅၂-ပါးအပြားတည်း။ ထိုကဲ့သို့ အပြားရှိသည်ကို “**သပ္ပဘောဒ**” ဟု ဆိုသည်။ ပဝတ္တိအရ ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ဝီထိပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝီထိစိတ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ဝီထိမုတ်စိတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်ကို “**သပဝတ္တိက**” ဟု ဆိုသည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ ပဘောဒပဝတ္တိယော ဧတေသံတိ သပ္ပဘောဒပဝတ္တိကာ။ “ထိုသို့ အပြားလည်း ရှိကုန်၊ ဖြစ်ခြင်းလည်း ရှိကုန်သော စိတ် စေတသိကံတို့ကို ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အောက်ငါးပိုင်းဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်၍ ပြအပ်ကုန်ပြီ” ဟူလို။

ဥဒေသ၊ နိဒ္ဒေသ၊ ပဋိနိဒ္ဒေသ။ ။ “စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ၊ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗဿာ” ဟု သင်္ဂြိုဟ်အစ၌ ခေါင်းစဉ်၍ ပြအပ်သော စကားအကျဉ်းသည် ဥဒေသ မည်၏။ ထိုဂါထာ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ဋီကာကျော်ဝယ် “**တေ တာဝ သင်္ခေပတော ဥဒ္ဓိသန္ဓော အာဟ၊ တတ္ထ ဝုတ္တာတျာဒိ**” ဟူသော ကျမ်းတက်စကားကို ထောက်ပါ။ ထိုတွင် စိတ္တံသည် စိတ်ကို အကျဉ်းပြသော ဥဒေသစကား၊ စေတသိကံကား စေတသိကံကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော ဥဒေသစကားတည်း။ “**တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိမံ ဟောတိ**” မှ စ၍ စိတ်ပိုင်း တစ်ပိုင်းလုံးကား စိတ်ကို အကျယ်ပြသော ဥဒေသစကားတည်း။ ထိုပါဠိ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော

ဋီကာကျော်ဝယ် “တတ္ထ စိတ္တံ တာဝဘူမိဇာတိသမ္ပယောဂါဒိဝသေန ဝိဘဇိတွာ နိဒ္ဒိသိတုမာရဘန္တော အာဟ၊ တတ္ထ စိတ္တံ တာဝတျာဒိ” ဟူသောကျမ်းတက် စကားကို ထောက်ပါ။ “ဧကုပ္ပာဒနိရောဓာစ” မှစ၍ စေတသိက်ပိုင်း တစ်ပိုင်း လုံးသည် စေတသိက်ကို အကျယ်ပြသော နိဒ္ဒေသစကားတည်း။ စေတသိက်ပိုင်း အစကို ကျမ်းတက်ပြသော ဋီကာကျော်ဝယ် “ဧဝံ တာဝံ ၊ပေ၊ စေတသိကဝိဘာဂဿ (စေတသိက်ကို အကျယ်ဝေဘန်ခြင်း၏) အနုပ္ပတ္တတ္တာ” ဟူသော စကားကို ထောက်ပါ။ ပကိဏ္ဍိယပိုင်းကား စိတ် စေတသိက် နှစ်ပါးကို ထပ်၍ ချဲ့ပြသော ပဋိနိဒ္ဒေသစကားဟု အများပင် ယူကြသည်။

ရူပသမုဒ္ဒေသ

စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ။ ။ ရုပ်တို့ သည်အချုပ်အားဖြင့် မဟာဘူတ် ဥပါဒါရုပ်ဟု နှစ်မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် မဟာ ဘူတ်ရုပ်များသည် အထည်ကိုယ် အမာခံရုပ်များတည်း။ ဥပါဒါရုပ်များကား ထိုမဟာဘူတ်ကို မှီရသော အပေါ်ယံ အမွန်းတင်ရုပ်များတည်း။ ချဲ့ဦးအံ့- ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယောဟူသော မဟာဘူတ်တို့သည် သဘာဝ အထည်ကိုယ်အားဖြင့် ဝဏ္ဏ၊ ဂန္ဓစသော ဥပါဒါရုပ်များနှင့် တန်းတူညီမျှ မဟုတ်နိုင်၊ ထိုဝဏ္ဏ ဂန္ဓစသည်တို့ထက် မြင်ရ သိရလောက်အောင် ပုံသဏ္ဌာန် ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှာ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓစသော ဥပါဒါရုပ်များ ပေါင်းစုမိခြင်းကြောင့် မဟုတ်၊ မဟာဘူတ်အများ ပေါင်းမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် အသူရိန်နတ်ကြီး၊ ဒါနောရက္ခိသ် ဘီလူးကြီး၊ တိမိရ-တိပိင်္ဂလ စသော ငါးကြီး၊ လိပ်ကြီး စသည်ဖြင့် သက်ရှိသတ္တဝါတွေ ကြီးလေးသမျှ၌လည်း ကောင်း၊ မြင့်မိုရ်တောင်၊ ဟိမဝန္တာတောင်၊ စကြာဝဠာတောင်၊ မဟာသမုဒ္ဒရာ၊ ဇမ္ဗူသပြေပင်စသည်ဖြင့် သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတွေ ကြီးကျယ်လေးသမျှလည်း ကောင်း မဟာဘူတ်တွေ ပေါင်းစုတွေခဲ၍ ပူးတွဲမိနေကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဤမဟာဘူတ်တို့သည် အထည်ကိုယ် ကြီးမားရုံသာမက၊ သဘောအားဖြင့် ဝဏ္ဏ ဂန္ဓစသောဥပါဒါရုပ်များထက် ထင်ရှားကုန်၏။ ဤလောက၌ မြေ၊ လေ၊ ရေ၊ လေ၊ မီးတို့ကြီးကျယ် ထင်ရှားနေသည်မှာ ဤအရင်းခံဖြစ်သော မဟာဘူတ် တို့၏ သတ္တိသာတည်း။ မဟန္တာနိ ဟုတွာ ဘူတာနိ ပါတုဘူတာနိတိ

မဟာဘူတာနိ၊ မဟန္တာနိ-အထည်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် ကြီးမားကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဘူတာနိပါတ်ဘူတာနိ-ထင်ရှား ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဟာဘူတာနိ-မဟာဘူတတို့ မည်၏။ [မဟာဘူတအမည်ရုပ်ကို အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုး ပြကြသေး၏။]

စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ။ ။ ဤ၌ ဆဋ္ဌိနိဝိဘတ်ကို ဥပယောဂခေါ် ဒုတိယာအနက်၌သက်၊ “စတုန္နံ-လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနံ-မဟာဘုတ်တို့ကို”ဟု အနက်ပေး၊ ဥပါဒါယ၌ ဥပ + အာရှေးရှိသော ဒါဓာတ်၊ တွာပစ္စည်းတည်း၊ တွာကို ယပြု၊ ဥပါဒါယနှင့် ရူပကို သမာသ်ဟု လည်းကောင်း၊ သမာသ် မဟုတ် တစ်ပုဒ်စီ (ဝါကျ)ဟုလည်းကောင်း ဝါဒနှစ်မျိုး ရှိ၏။ သမာသ်ဆိုလျှင် “ဥပါဒါယ + ပဝတ္တံ + ရူပံ ဥပါဒါယရူပံ”ဟု ပဝတ္တဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသော မဇ္ဈေလောပီတပျူရိသ်သမာသ်ဟု မှတ်ပါ။ ဝါကျဆိုလျှင် “ဥပါဒါယ-စွဲမှီ၍၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်လည်းကောင်း” ဟု ပဝတ္တံပုဒ်ကို ထည့်၍ အနက်ပေးပါ။

မဟာဘုတ်ကား ဥပါဒါရုပ် မမည်။ ။ မဟာဘုတ်တို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော ရုပ်ကို ဥပါဒါရုပ်ဟုဆိုလျှင် မဟာဘုတ်တစ်ပါးကို မဟာဘုတ်သုံးပါးက၊ မဟာဘုတ်သုံးပါးကို မဟာဘုတ်တစ်ပါးက၊ မဟာဘုတ်နှစ်ပါးကို မဟာဘုတ် နှစ်ပါးက မှီ၍ဖြစ်သောကြောင့် မဟာဘုတ်တို့လည်း ဥပါဒါရုပ်အမည် ရထိုက်သည်မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-“သဗ္ဗဝါကျံ-အလုံးစုံသော ဝါကျသည်၊ သာဝဓာရဏံ-အဝဓာရဏနှင့်တကွ ဖြစ်နိုင်၏” ဟူသော ပရိဘာသာအရ၊ ဥပါဒါယ၌ ဧဝသဒ္ဓါ ထည့်၍ “ဥပါဒါယေဝ-မှီရုံသာမှီ၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်တည်း၊ ဥပါဒါရူပံ- မှီရုံသာမှီသောရုပ်၊ ပထဝီ အာပေါစသော မဟာဘုတ်တို့ကား မိမိတို့ အချင်းချင်းလည်း အပြန်အလှန် မှီတတ် အခြားသော ရုပ်များ၏ အမှီကိုလည်း ခံအပ်သောကြောင့် “ဥပါဒါယေဝ”ဟူသောစကားနှင့် မထပ်မိရကား ဥပါဒါရုပ် မမည် နိုင်ကြချေ။

တစ်နည်း-“စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ”ဟူသော စကားသည် ဥပါဒါရုပ်၏ လက္ခဏာကို ပြသောစကားတည်း၊ ထိုစကား၌ “စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ”ကို ထောက်၍ မဟာဘုတ်လေးပါးလုံးကို မှီမှသာ

ဥပါဒါရုပ် မည်နိုင်သည်။ မာဟာဘုတ်အချင်းချင်း မှီရာ၌ လေးပါးလုံးကိုမှီ၍ မဖြစ်နိုင်၊ မဟာဘုတ်တစ်ပါးက အခြား မဟာဘုတ်သုံးပါးကိုသာ မှီနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် စတုန့် ဟူသော လက္ခဏာနှင့် မညီရကား မဟာဘုတ်တို့သည် ဥပါဒါရုပ်ဟူသော အမည်ကို မရနိုင်။ [ရူပကဏ္ဍ မူလဋီကာ၌ တစ်နည်းပြသေး၏၊ ရှုလေတော့။]

[ဆောင်] ၁။ ဝါကျတိုင်းမှာ၊ဧဝပါသဖြင့်၊ မှီသာမှီတတ်၊ မမှီအပ်ကြ၊ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓာ၊ စသည်သာ၊ ဥပါဒါဟု ခေါ်။

၂။ မဟာဘုတ်ကြီး၊ အသီးသီးကား၊ မှီးလည်းမှီတတ်၊ မှီလည်းအပ် သဖြင့်၊ ခေါ်မှတ်ဖွယ်ရာ၊ ဥပါဒါ၊ မှန်စွာ မသင့်တော်။

၃။ တစ်နည်းတုံကြံ၊ စတုန့်ဟု၊ လက္ခဏာရှုက၊ သုံးခုလောက်မျှ၊ မှီနိုင်ကြသည့်၊ ဘူတရုပ်မှာ၊ ဥပါဒါ၊ ခေါ်ရာဝေးဘိသော်။

ပထဝီဓာတု။ ။ ပထဝီ ပတိဋ္ဌာနဘာဝေန ပက္ခယတိတိ ပထဝီ၊ ပထဝီ ပတိဋ္ဌာနဘာဝေန ပက္ခယတိ-တည်ရာ၏၊ အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာတတ် ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပထဝီ-မည်၏။ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတိတိ ဓာတု၊ အတ္တနော-မိမိ၏။ သဘာဝံ-သဘောကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓာတု-မည်၏။ မိမိဆိုင်ရာသဘော ထင်ရှားရှိနေသည်ကိုပင် “မိမိသဘောကို ဆောင်သည်”ဟု ခေါ်သည်။ နောက်၌ ပြလတ္တံ့အတိုင်း “ပထဝီ သည် ကက္ခဠသဘောရှိ၍ ထိုကက္ခဠသဘောကို ဆောင်တတ်သည်” ဟူလို၊ ပထဝီ ဧဝ + ဓာတု + ပထဝီဓာတု။

ကက္ခဠလက္ခဏာ စေသာ၊ ပတိဋ္ဌာနရသာ တထာ၊

သမ္ပဋိစ္ဆနုပဋ္ဌာနာ၊ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ။

ဧသာ-ဤပထဝီဓာတ်သည်၊ ကက္ခဠလက္ခဏာ-ခိုင်မာခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ပတိဋ္ဌာနရသာ-တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်တရားတို့ တည်ရာဖြစ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သမ္ပဋိစ္ဆနုပဋ္ဌာနာ-တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်တို့ကို ခံတတ်သည်၏၊ အဖြစ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သူတို့ဉာဏ်မှာ ထင်လာတတ်၏။ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ-မိမိမှ ကြွင်းသော မဟာဘုတ်သုံးပါးလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။

ကက္ခဏလက္ခဏာ။ ။ ထိုထိုရုပ်ကလာပ်၌ ခိုင်မာသောသဘောသည် ပထဝီဓာတ်၏ လက္ခဏာတည်း။ ပကတိမြေကြီး၏ ခိုင်မာမှုသည်လည်း ထိုပထဝီဓာတ်၏ သတ္တိအားဖြင့် မြောက်မြားသော ရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစု၍ နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ [ကက္ခဏကို “ကြမ်းတမ်းခြင်း” ဟု အနက်ဆိုကြသေး၏။ ကက္ခဏကို “ထဒ္ဒ(ခက်မာ) ကထိန (ခိုင်မာ)”ဟု ဖွင့်ကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယာနုပဿနာကျမ်း၌ “ခိုင်မာမှု”ဟု ရေးသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ “ခိုင်မာ”ဟု အနက်ပြန်လိုက်ပါသည်။]

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်။ ။ ပကတိမြေကြီးသည် သစ်ပင် စသည်တို့၏ တည်ရာဖြစ်၍၊ သစ်ပင်စသည်ကို အောက်သို့ လျော့မကျအောင် ခံထားသကဲ့သို့၊ ပထဝီဓာတ်လည်း သဟဇာတ်ရုပ်များ၏ တည်ရာဖြစ်သည်။ ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝိဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သည့်အခါ “သဟဇာတ်တရားများကို ခံထားတတ်သောရုပ်” ဟု ထင်လာသည်။ မိမိနှင့်တွဲဖက် မဟာဘုတ်များ မပါဘဲ ပထဝီချည်း မဖြစ် နိုင်သောကြောင့် ပထဝီဓာတ် ဖြစ်ဖို့ရာ အနီးဆုံးအကြောင်းမှာ ကြွင်းသော မဟာဘုတ်သုံးပါးပင် ဖြစ်သည်။

အာပေါဓာတု။ ။ အာပေတိ သဟဇာတရူပါနိ ပတ္ထရတိတိ အာပေါ သဟဇာတရူပါနိ-တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်တို့ကို၊ အာပေတိ ပတ္ထရတိ-ပျံ့နှံ့တတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ အာပေါ-မည်၏။ ပကတိရေသည် မိမိ ထိမိရာ ဝတ္ထုများကို စိမ့်၍ ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်များကို ပျံ့နှံ့တတ်သော ရေဓာတ်သည် အာပေါ မည်၏။

ပဗ္ဗရဏလက္ခဏာ စေသာ၊ ပရိပြုဟနရသာ တထာ၊

သင်္ဂဟ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ။

ဧသာ-ဤအာပေါဓာတ်သည်၊ ပဗ္ဗရဏလက္ခဏာ-ယိုစီးခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ပရိပြုဟနရသာ-သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ သင်္ဂဟ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ-သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို ပေါင်းစုဖွဲ့စည်းတတ်သောတရားဟု ယောဂီ တို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ-၏။

လက္ခဏ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ ပဗ္ဗရဏအရ “ယိုစီးသည်”ဟု ဆိုသော်လည်း ပကတိရေများ စီးသွားသလို စီးသွားသည်ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်၊

တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်များ၌ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သည်ကို “ယိုစီးသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော် ပကတိရေများ ပျံ့နှံ့စီးသွားခြင်းမှာလည်း ဤအာပေါဓာတ်၏ သတ္တိ လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစုတိုးပွား များပြားခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအာပေါဓာတ်သည် တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်များကို တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဤအာပေါဓာတ်၏ ကိစ္စကြောင့် ရုပ်တရားတွေ တိုးပွားသဖြင့် သစ်ပင် တော တောင်များ၏ စည်ကားပုံ၊ သတ္တဝါများ၏ ဝပြုံးပုံကို ကြည့်ပါ။ ပကတိရေသည် မုန့်မှုန့် စသည်ကို ဖရိုဖရဲ မလွင့်သွားရအောင် ပေါင်းစည်းဖွဲ့ထားသကဲ့သို့၊ ဤအာပေါဓာတ်လည်း သဟဇာတ်တို့ကို ဖရိုဖရဲ မကြရအောင် ပေါင်းစည်းဖွဲ့ ထားတတ်သည်ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာသည်။ ဤသင်္ဂဟပစ္စု ပဋ္ဌာန်ကို အချို့ အရာ၌ “အာဗန္ဓန (သဟဇာတ်ရုပ်တို့ကို ဖွဲ့စည်းခြင်း) လက္ခဏာ”ဟု ဆိုသည်။

တေဇောဓာတု။ ။ တေဇတိ ပရိပါစေတီတိ တေဇော၊ တေဇတိ ပရိပါစေတိ-ကျက်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဇော-မည်၏။ ပကတိမီး သည် ထိုထိုဝတ္ထုကို ကျက်စေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်တရားတို့ကို ကျက်စေတတ်သောအငွေ့ဓာတ်သည် တေဇောမည်၏။ “ဤတေဇော ဓာတ်က တွဲဖက်ရုပ်များကို ကျက်စေသည်”ဟု ဆိုသော်လည်း ခြောက်ကပ်နေ အောင် ကျက်စေသည် မဟုတ်၊ အာပေါဓာတ်က တွဲဖက်ရုပ်များ၌ စိမ့်စိုနေရာ၊ ထို အာပေါဓာတ်အတွက်ကြောင့် စိုထိုင်းထိုင်းစေးကပ်ကပ် မရှိရုံသာ ခြောက်စေကျက်စေသည်။ ပကတိ မီး နေတို့က ခြောက်ကပ်သွားအောင် ကျက်စေရာ၌ကား တေဇောသတ္တိက ရိုးရိုး ညီမျှရုံမကဘဲ လွန်ကဲနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဥသွာခေါ်သော “ကိုယ်ငွေ့” ရှိ၏။ ဆောင်းအခါ၌ နွေး၍၊ နွေအခါ၌ အေး၏၊ ထိုအနွေးငွေ့ အအေးငွေ့များသည် ဤ တေဇော ဓာတ်ပင်တည်း။

ဥဏှတ္ထလက္ခဏာ စေသာ၊ ပရိပါစနရသကာ၊

မုဒုဘာဝါနုပ္ပဒါန-ဥပဋ္ဌာန ပကာသိတာ။

စေသာ-ဤတေဇောဓာတ်သည်၊ ဥဏှတ္ထလက္ခဏာ-အငွေ့၏အဖြစ်ဟူ သော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ပရိပါစနရသကာ-သဟဇာတ်တို့ကို ကျက်စေခြင်း

ကိစ္စရှိ၏။ မုဒုဘာဝါနုပုဒါနဥပဋ္ဌာနာ-သဟဇာတ်ရုပ်တို့ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်၏ဟု ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ပကာသိတာ-ပြအပ် ၏။

ဥဏှတ္ထလက္ခဏာ။ ။ ဥဏှသဒ္ဒါ၏အနက်ကို “အပူ”ဟုသာ ဆိုလေ့ရှိ သော်လည်း ထောမနိမိအဘိဓာန်၌ “အပူ”ဟူသော အနက်အပြင် ဥတုသာမန် အနက်ကိုလည်း ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဥဏှဘာဝေါ + လက္ခဏံ တေဇောဓာတုယာ ဥသ္မာသဘာဝတ္တာ”ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဓိကာဖွင့်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ “အဋ္ဌေ”ဟု အနက်ပေးလိုက်သည်။ [တေဇော ဓာတုယာ-တေဇောဓာတ်၏၊ ဥသ္မာ သဘာဝတ္တာ-အဋ္ဌေသဘောရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဥဏှဘာဝေါ-အဋ္ဌေ၏ အဖြစ်သည်၊ လက္ခဏံ-တေဇော၏လက္ခဏာ တည်း။]

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ ပရိပါစနရသ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဝိဂြိုဟ်အတိုင်းသာ တည်း။ ပကတိမီးသည် ချိပ်၊ ဖယောင်းစသည်ကို နူးညံ့အောင် ပြုနိုင်သကဲ့သို့၊ ဤတေဇောဓာတ်ဋ္ဌေသည်လည်း တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်များကို နူးညံ့ပျော့ပျောင်း အောင် ပြုနိုင်သည်ဟု ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ ဤတေဇော၏ သတ္တိကြောင့်ပင် တေဇောကောင်းသူတို့၏ အသားအရေသည် နူးညံ့ပျော့ ပျောင်းလျက်ရှိပေသည်။

တေဇောလေးမျိုး။ ။ “သန္တပ္ပန၊ ဒဟနနှင့် ဇီရဏပေ၊ ပါစကေ၊ လေးတွေ တေဇောပြား”ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပကတိရိုးရာရှိသော ကိုယ်ငွေ့ကို “ဥသ္မာတေဇော”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဥသ္မာတေဇောအပြင် သန္တပ္ပနစသော တေဇော လေးမျိုးရှိသေး၏။ ထိုတွင် ဥသ္မာတေဇော ဖောက်ပြန်လာသောအခါ အပူဒီဂရီ တိုးတက်လျက် တစ်ရက်ခြာ၊ နှစ်ရက်ခြာ(ငှက်ဖျား ဖျားသလို) ဖျားစေတတ် သော တေဇောသည် သန္တပ္ပနတေဇော မည်၏။ [သံပြင်းစွာ + တပ္ပန= ပူလောင် တတ်သော တေဇော၊] ထိုသန္တပ္ပနထက်ပင် အပူဒီဂရီ လွန်တက်၍ “ပူလှချေရဲ့၊ လောင်လှချေရဲ့၊ ယပ်ခပ်ပေးပါ၊ စန္ဒကူးနံ့သာ လိမ်းပေးပါ၊ ရေချိုးချင်တယ်” စသည်ဖြင့်ညည်းညူရလောက်အောင် ပူလောင်သော တေဇောသည် ဒဟန တေဇော မည်၏။ မီးကဲ့သို့ လောင်ကျွမ်းတတ်သော တေဇောတည်း။

ဇီရဏတေဇော။ ။ ဆံဖြူအောင် သွားကျိုးအောင် မျက်စိမဲ့အောင် အသားအရေတွန့်အောင် အရွယ်ယိုယွင်း၍ အိုမင်းအောင် ပြုတတ်သော တေဇောသည် ဇီရဏတေဇောမည်၏။ ဤပြုအပ်ခဲ့သော တေဇောသုံးပါးသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲပါရှိကြသည် မဟုတ်၊ သန္တပ္ပနှင့် ဒဟနသည် ဖျားနေတဲ့အခါ၌သာ မူလကိုယ်ငွေ့ပျက်လျက် အပူဒီဂရီ တက်လာသော တေဇောတည်း။ ဇီရဏတေဇောသည် ရောဂါတစ်ခုခု အမြဲစွဲကပ်တဲ့အခါ၊ သို့မဟုတ် အရွယ်ဆုတ်ယုတ်ချိန်အခါ၌ မူလကိုယ်ငွေ့ ဖောက်ပြန်လာသော တေဇောတည်း။

ပါစကတေဇော။ ။ စားသောက်အပ်သမျှသော အစာအာဟာရတို့ကို ကြေကျက်စေတတ်သော တေဇောသည် ပါစကတေဇော မည်၏။ “ဝမ်းမီး”ဟု ခေါ်ကြသည်။ အစာသစ်အိမ်နှင့် ကပ်လျက် တည်ရှိသတတ်၊ ထိုပါစကတေဇောကား ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲတည်ရှိ၏။ ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ရကား အချို့သူတို့၌ ဝမ်းမီး ကောင်း၏၊ စားသမျှ အစာကို မှန်မှန်ချက်နိုင်၏။ အချို့သူတို့၌ ဝမ်းမီးညံ့၊ အချို့၌ လွန်ကဲ၏။ လွန်ကဲနေသူ ညံ့နေသူတို့၌ ဝမ်းမီး၏ အနီးအပါး ဝယ်ရှိသော စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇတေဇောတို့ကို တတ်သိနားလည်းကြသော ဆေးဆရာတို့ထံ မေးမြန်းပြုပြင်က ဝမ်းမီးမှာ အထောက်အပံ့ ရနိုင်စရာ ရှိသည်။ ကံကြောင့် ဖြစ်လာသော ဝမ်းမီးခေါ် ပါစကတေဇောကား ကံ၏ အရာဖြစ်၍ ကံနှင့်သာ ဆိုင်သည်။

ဝါယောဓာတု။ ။ ဝါယတိ ဒေသန္တရုပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန ဘူတသဃာတံ ပါပေတိတိ ဝါယော၊ ဒေသန္တရုပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန-အရပ်တစ်ပါး၌ ပြောင်းရွှေ့ ဥပါဒ်ခြင်း၏အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဘူတသဃာတံ-မိမိနှင့် တကွဖြစ်သော မဟာဘုတ်အပေါင်းကို၊ ဝါယတိ ပါပေတိ-အရပ်တစ်ပါးသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါယော-မည်၏။ မူလဖြစ်တဲ့နေရာမှ စဉ်းငယ်ရွှေ့ကာရွှေ့ကာ ရုပ်ကလာပ်များ ဥပါဒ်ခြင်းသည် နောက်ထပ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းပေတည်း။ ဥပမာ-လက်ကို အထက်သို့ မြှောက်ရာ၌ အသစ်အသစ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့သည် မိမိတို့နှင့်အတူတကွ ပါလာသော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့် မူလတည်ရာအရပ်၌ ထပ်၍ မဥပါဒ်ဘဲ စိတ်အလိုကျအောင် အထက်အထက်

သို့ စဉ်းငယ်ရွှေ့ကာရွှေ့ကာ ဥပါဒါရလေသည်။ သစ်ပင်စသည်တို့ လှုပ်ရှားရာ ဌိလည်း ဤဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းပေတည်း။ ဤပြုအပ်ခဲ့သော ဝါယောကား လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဝါယောပေတည်း။ မလှုပ်မရှားသော ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်တို့အတွက် ဆိုအပ်လတ္တံ့ လက္ခဏာဖြင့် ထင်ရှားလတ္တံ့။

ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ စေသာ၊ ဥဒီရဏရသာ တထာ၊

အဘိနိဟာရုပဋ္ဌာနာ၊ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ။

ဧသာ-ဤဝါယောဓာတ်သည်။ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ-တောင့်မာစေခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥဒီရဏရသာ-သဟဇာတ်ရုပ်များကို ရွှေ့ရှားစေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အဘိနိဟာရုပဋ္ဌာနာ-သဟဇာတ်ရုပ်များကို အရပ်တစ်ပါးသို့ ရှေ့ရှုဆောင်တတ် သောတရားဟု ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ သေသဘူတပဒဋ္ဌာနာ-၏။

ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ။ ။ တကွဖြစ်ဖက်ရုပ်များကို ရော့ရဲ့ရဲ့မရှိအောင် တောင့်မာစေခြင်းသဘောသည် ဝါယောဓာတ်၏ အမှတ်အသားတည်း။ ဤဝါယောဓာတ် လွန်ကဲ မြောက်မြားနေသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်၌ အကြောများ တောင့်တင်းနေပုံကိုလည်းကောင်း၊ မီးအိမ်ပျံ ဘောလုံးစသည်၌ အတွင်းက လေများ၏ တွန်းထိုး ထောက်ကန် တောင့်တင်းမှုကြောင့် ဖောင်းပွခိုင်မာနေပုံကို လည်းကောင်း သတိပြု၍ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၌ ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ ဝိတ္ထမ္ဘနဖြစ်ပုံကို သိပါ။ [ကိစ္စ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား ထင်ရှားပြီ။]

ဆင်ခြင်ဖွယ်။ ။ ဤနေရာတွင် ရပ်တန့်၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါး ၏ သဘောသွားကို စဉ်းစားခြင်စေလိုပါသည်။ ရှေးဦးစွာ မြေဖြင့်ပြုလုပ်အပ် သော လူရုပ်ကလေးကို စဉ်းစားကြစို့-မြေမှုန့်ချည်းသက်သက် လူရုပ်ဖြစ်နိုင် မလား.. မဖြစ်နိုင်၊ မြေမှုန့်ချည်းထားလျှင် လေတိုက်သဖြင့် လွင့်သွားလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ ရေဖြင့် ဆွတ်ဖြန်းပေးရာ၏။ မြေနှင့်ရေ ပေါင်းမိရုံမျှဖြင့် လူရုပ်ဖြစ်နိုင် မလား.. မဖြစ်နိုင်သေး၊ ထိုရေဆွတ်အပ်သော ရေမှုန့်များ လုံးထွေးမိအောင် စုပေးရဦးမည်။ ထိုမျှလောက်ဖြင့်လည်း လူရုပ်မဖြစ်သေး၊ ရေဆွတ်ထားသဖြင့် စိုဖတ်ဖတ် မနေအောင် နေပူလှမ်းရလိမ့်ဦးမည်။ ထိုကဲ့သို့ မြေဓာတ် ရေဓာတ် (လုံးထွေးမိအောင် ပြုမှုဟူသော) လေဓာတ် (နေပူဟူသော) မီးဓာတ်တို့ဖြင့်

သင့်တင့် ညီမျှနေသော ရွံ့ကိုမှ အရုပ်လုပ်တတ်သူက ပြုလုပ်ပေးသဖြင့် လူရုပ် ဖြစ်လာရပေသည်။

ထို့အတူ ဤခန္ဓာကိုယ်၌ မြေဓာတ်ကို လွင့်မသွားအောင် ရေဓာတ်က စိမ့်စိုလျက် ရှိ၏၊ စိုဖတ်ဖတ် မရှိအောင် တေဇောဆိုတဲ့ အငွေ့ဓာတ်က အမြဲ အငွေ့ပေးလျက် ရှိ၏၊ ဝါယောဟူသော လေဓာတ်က တစ်ဖွဲ့စီ တစ်ဖွဲ့စီ တွဲမိအောင် ဖိညှပ်လျက် တောင့်မာစေ၏။ ထိုသို့ တစ်ခုစီ တစ်ဖွဲ့စီ (တစ်က လာပ်စီ) တည်နေသော ဓာတ်ကြီးလေးခုကို ပကတိစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု၍ မမြင်နိုင်၊ အလွန် သေးငယ်လှသေး၏။ ပရမာဏုမြူခေါ်သော အသေးဆုံး မြူမှုန်ကလေးသာ ဖြစ်၏။ ထိုဓာတ်ကြီးလေးခု အစုအဖွဲ့များစွာ ပေါင်းမိတဲ့ အခါကျမှ အများမျက်မြင် ထင်ရှားအောင် အသား အရိုးစသော ပုံသဏ္ဌာန်များ ပေါ်လာသည်။ ထိုအသား အရိုးစသည်ဖြင့် ဓာတ်ကြီးလေးခု အစုအဝေးဖြစ် အောင် ရှေးကံက စီမံလိုက်သဖြင့် “လူ”ဟု ခေါ်အပ်သော ရုပ်ကောင်းကြီး ဖြစ်လာသည်။ ထိုဓာတ်ကြီးလေးခုတို့ တစ်ကလာပ်စီနေရာ၌ တစ်ကလာပ်နှင့် တစ်ကလာပ် မရောမိအောင် အာကာသဓာတ်တစ်ခုလည်း ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု အလယ်မှာ အမြဲပါရှိရသည်။

ထိုရုပ်ကောင်းကြီး သွားဟန် လာဟန် ထိုင်ဟန် ရပ်ဟန် အိပ်ဟန် လျောင်း ဟန် စသည်ဖြင့် ပုံဟန်အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် ဝါယောဓာတ် ရွက်ဆောင်၏။ ဝါယောဓာတ်က အမျိုးမျိုးရွက်ဆောင်နိုင်အောင် “စိတ်”ဟု ခေါ်သော ဝိညာဏဓာတ်က စီမံဖန်တီးလေသည်။ ထိုဝိညာဏဓာတ်သည်ပင် သိဖွယ် အသွယ်သွယ်ကို သိလေ မှတ်လေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤခန္ဓာကိုယ်၌ အချုပ်အခြာ တရားများကို ကြပ်ကြပ် စဉ်းစားပါလျှင် ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော အာကာသနှင့် ဝိညာဏဟူသော ဓာတ် ၆-ပါးသာ ထင်ရှားလေ၏။ သို့အတွက် “ဆဓာတုရော. ယံ ပုရိသ ပုဂ္ဂလော” ဟု ဟောတော်မူ၏။ အယံ ပုရိသ ပုဂ္ဂလော-ဤပုရိသဟု ခေါ်အပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် (ဤကိုယ်သည်) ဆဓာတုရော- ဓာတ် ၆-ပါးသာ ရှိ၏။

ပသာရုပ်။ ။ ပသီဒတီတိ ပသာဒေါ၊ ပသီဒတိ-ကြည်လင်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပသာဒေါ-မည်၏။ ဆိုင်ရာအာရုံများ၏ ထင်လာဖို့ရာ အချို့

ရုပ်ကလာပ်၌ အကြည်ဓာတ် ပါရှိ၏။ ထိုအကြည်ဓာတ်ကို “ပသာဒရုပ်” ဟု ခေါ်သည်။

စက္ခု။ ။ ဝိညာဏာဓိဋ္ဌိတံ ဟုတွာ သမဝိသမံ စက္ခုတိ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတီတိ စက္ခု။ ဝိညာဏာဓိဋ္ဌိတံ-စက္ခုဝိညာဉ်၏တည်ရာသည်။ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ သမဝိသမံ-ညီညွတ်သောအာရုံ၊ မညီညွတ်သောအာရုံကို၊ စက္ခုတိ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတိ-ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ စက္ခု-မည်၏။ စက္ခုပသာဒရှိပေလို့ ရူပါရုံ အကောင်း အဆိုးကို သိရသောကြောင့် စက္ခု ပသာဒက ထိုအကောင်း အဆိုးကို လက်ညှိုးထိုး၍ မပြောပြသော်လည်း ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ စက္ခု၌ စက္ခုဓာတ် ၂ ပစ္စည်းတည်း၊ “စက္ခု-အာစိက္ခန္တေ”ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ဆိုသောကြောင့် စက္ခုတိကို “အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ မည်သည့် ဓာတ်မဆို ဓာတ်နက် မထင်ရှားလျှင် (အနက် ထင်နိုင်ပုံ မရလျှင်) မိမိဓာတ်နက်ဖြစ်သော သကတ္ထကို ရှေ့က သွင်းလျက် အကမ္မကအရာဖြစ်လျှင် ဘူဓာတ် ဟူဓာတ်၊ သကမ္မဖြစ်လျှင် ကရဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြရိုး ရှိသည်။

[နိယာမံ] ခပ်သိမ်းဓာတ်ပင်၊ နက်မထင်က၊ သကတ္ထကို၊ ရှေ့ကသွင်းကာ၊ ဘူကရာဖြင့်၊ ဖွင့်ကာပြလေ စမြဲတည်း။

ဝိညာဏာဓိဋ္ဌိတံ။ ။ စက္ခုပသာဒ၌ စက္ခုဝိညာဏ် မှီ၏။ ထိုစက္ခုဝိညာဏ် သည် ရူပါရုံ၏ ညီညွတ်သည်(ကောင်းသည်)ကိုလည်းကောင်း၊ မညီညွတ် (မကောင်း)သည်ကိုလည်းကောင်း သိတတ်၏။ စက္ခုညာဏ်၏ တည်ရာဖြစ် သောကြောင့် စက္ခုပသာဒလည်း ညီညွတ်သောအာရုံ၊ မညီညွတ်သောအာရုံကို သိရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိညာဏာဓိဋ္ဌိတံ ဟုတွာ”ဟု ဆိုသည်။ “အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတိ”၌ ဝိယသဒ္ဒါကား ဥပမာဇောတက မဟုတ်၊ စက္ခုပသာဒမှာ ပြောပြနိုင်သောသတ္တိမရှိဘဲလျက် သတ္တိရှိသကဲ့သို့ အလွန်အကျွံ ပြောဆို ကြောင်းကို ထွန်းပြသော ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း။ ဥပစာ ၁၂-ပါးတို့တွင် တဒ္ဓမ္မူပစာဟု မှတ်ပါ။ အလင်္ကာကျမ်းအလို “သမာဓိအလင်္ကာ”ဟု လည်း ဆိုရ၏။ [နိယာမံကို ဆန္ဒစေတသိက်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

စက္ခုပသာဒ၏ တည်ရာအရပ်။ ။ မျက်ဖြူဖြင့် ကာရံအပ်သော မျက်နက်
 ဝန်း၏ အလယ်တည့်တည့်ဝယ် သူငယ်ရိပ်ထင်ရာ အရပ်သည် ပမာဏအား
 ဖြင့် သန်းဦးခေါင်းမျှ ကျယ်၏။ ဝါဂွမ်း ခုနစ်ထပ်ကို မျက်လုံးပုံသဏ္ဌာန်ရှိအောင်
 စုထားသကဲ့သို့၊ မျက်လုံး၏ အတွင်းအထပ်အလွှာလည်း ခုနစ်လွှာ ရှိသကဲ့။
 ဝါဂွမ်း ခုနစ်လွှာ၏ အပေါ်သို့ ဆီကြည်ကြည်ကို လောင်းချလိုက်သောအခါ
 ကြည်လင်သောဆီသည် ထိုဝါဂွမ်းခုနစ်လွှာပေါ်၌ ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့၊ စက္ခုပသာဒ
 ဟူသော အကြည်ဓာတ်လည်း သန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိသော အရပ်၌ မျက်လွှာ
 ခုနစ်ထပ်ကို ပျံ့နှံ့တည်နေသည်။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုသည် ပကတိစက္ခုဖြင့်
 မမြင်နိုင်အောင် အလွန်သေးရကား ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတည်းက သန်းဦးခေါင်း
 ပမာဏရှိသော အရပ်ကို မန့်နိုင်သောကြောင့် “ထိုသန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိသော
 အရပ်၌ ပျံ့နှံ့ တည်နေသော စက္ခုပသာဒတွေ(စက္ခုဒသကကလာပ်တွေ)သည်
 သိန်းသန်းမက အတော်များစွာ ရှိကြသည်”ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ရူပကဏ္ဍ
 မူလဋီကာ၌ “သတ္တက္ခိ ပဋုလာနံ ဗျာပနဝစနေန စ အနေကကလာပဂတဘာဝံ
 စက္ခုဿ ဒဿေတိ”ဟု မိန့်ပြီ။ အချို့ကား-

“ယေန စက္ခုပသာဒေန၊ ရူပါနိမနုပဿတိ။

ပရိတ္တံ သုခမံ ဧတံ၊ ဦကာသိရသမူပမံ”

ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် “ဦကာသိရသမူပမံ-သန်းဦးခေါင်းနှင့် တူသော
 ပမာဏ ရှိ၏”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ စက္ခုပသာဒရုပ်တစ်ခုတည်းကပင်
 သန်းဦးခေါင်းလောက် ကြီး၏ဟု ထင်မှားကြ၏။ ထိုအယူမှာ အဘိဓမ္မာစခန်းနှင့်
 အလှမ်းဝေးသော အယူသာတည်း။ ဦကာသိရသမူပမံသည် တည်ရာဌာန၏
 ပမာဏကို ဌာနီ ပသာဒအပေါ် တင်စား၍ဆိုသော ဌာနပစာရသာ ဖြစ်၏။
 “စက္ခုပသာဒ၏ တည်ရာအရပ်သည် သန်းဦးခေါင်းပမာဏ ရှိ၏”ဟူသော
 စကားလည်း လူများအတွက် ရည်ရွယ်သောစကားတည်း။ လူ့ထက်ကြီးမား
 သော အသုရိန်စသော နတ်ကြီးများ၏ သစက္ခုပသာဒ တည်ရာပမာဏမှာ
 ထို့ထက် အလွန်ကြီးမားရာ၏။ သန်းသတ္တဝါ၏ စက္ခုပသာဒ တည်ရာဌာန
 ပမာဏကိုကား သန်းဦးခေါင်းလောက် ရှိသည်ဟုဆိုလျှင် ရယ်ဖွယ် ဖြစ်တော့
 လတံ့။ ထို့ကြောင့် နောက်နောက် ပသာဒတို့၏ တည်ရာဌာနများ၌လည်း

လူတို့၏ ပသာဒနှင့် တည်ရာဌာကို ရည်ရွယ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ကလာပ်အများခြံရံ။ ။ “သန်းဦးခေါင်း ပမာဏရှိသောအရပ်၌ စက္ခု ပသာဒ တည်သည်”ဟု ဆိုသော်လည်း စက္ခုပသာဒတစ်မျိုးတည်းသာ တည်သည် မဟုတ်၊ စက္ခုပသာဒတစ်ခုတစ်ခုမှာ မဟာဘုတ်လေးပါး ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာနှင့် ဇီဝိတရုပ်တို့ တွဲဖက်ပါရှိကြ၏။ ထိုရုပ်များကို “စက္ခုဒသက ကလာပ်”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ပြင် စက္ခုဒသကကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု၏ ဘေးပတ် ပတ်လည်၌ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇကလာပ်များလည်း ပူးကပ်ခြံရံ၍ ထောက်ပံ့လျက်ရှိသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“ထိုသန်းဦးခေါင်းပမာဏရှိသော အရပ်၌ စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ၊ အာဟာရဇ ရုပ်ကလာပ်များနှင့် ဆိုင်ရာကမ္မဇရုပ် ကလာပ်များ တည်ရှိကြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ သောတပသာဒ၏ တည်ရာဌာန စသည်များ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

သောတံ။ ။ သုဏ္ဍာတီတိ သောတံ၊ သုဏ္ဍာတိ-ကြားတတ် နာခံတတ် ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သောတံ-မည်၏။ သောတပသာဒက မကြားတတ်သော် လည်း ပသာဒကိုမှီသော သောတဝိညာဏ်က ကြားတတ်နာတတ်သော ကြောင့် ဌာန ပသာဒကိုလည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကြားနာတတ်သည်ဟု ဆိုသည်။ နား၏အတွင်း လက်စွပ်ကွင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော အရပ်ဝယ် နုနယ်နီမြန်း သော အမွှေး ကလေးများပေါက်လျက်ရှိ၏။ ထိုအရပ်၌ သောတပသာဒ ပေါင်းများစွာ ပျံ့နှံ့ တည်နေသည်။

ဃာနံ။ ။ ဃာယတီတိ ဃာနံ၊ ဃာယတိ-နမ်းရှူတတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဃာနံ-မည်၏။ ဃာနပသာဒက မနမ်းရှူတတ်၊ ဃာနဝိညာဏ်ကသာ နမ်းရှူတတ်သော်လည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဃာပသာဒက နမ်းရှူတတ် သည်ဟု ဆိုသည်။ နှာခေါင်းအတွင်း ဆိတ်သတ္တဝါ၏ ခွဲနှင့် သဏ္ဌာန်တူသော အရပ်ဝယ် ဃာနပသာဒ ပေါင်းများစွာ ပျံ့နှံ့လျက် တည်၏။

ဇိဝါ။ ။ ဇီဝိတံ အဝ္တာယတီတိ ဇိဝါ၊ ဇီဝိတံ-အသက်ရှည်ကြောင်း အရသာကို၊ အဝ္တာယတိ-ခေါ်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇိဝါ- မည်၏။ ချို၊ ချဉ်၊ စပ်၊ ဖန်၊ အငန့်၊ အခါး အရသာ ၆-ပါးကို စားသောက်ရမှ အသက်ရှည်သောကြောင့် အကျိုးအသက်၏ ဇီဝိတဟူသောအမည်ကို

အကြောင်းအရသာပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် အရသာကို ဇီဝိတဟုခေါ်သည်။ ဇီဝှာပသာဒသည် ဇီဝှာဝိညာဏ်၏ အကြိုက်ဖြစ်သော အရသာ၌ ညွတ်ကိုင်းနေသောကြောင့် ထိုအရသာကို တစာစာ ခေါ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ လျှာ၏အလယ် ကြာပွင့်ဖတ်များနှင့် တူသော အရပ်ဝယ် ဇီဝှာပသာဒ ကလာပ်ပေါင်းများစွာ ပျံ့နှံ့လျက် တည်ရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိ၌ ဥပ္ပလဒလဂ္ဂပါဠိကို “ကြာရွက်ဖျား” ဟု အနက်ဆိုကြသည်ကား မသင့်၊ ဥပ္ပလ=ကြာ၏ + ဒလ=အဖတ် (ကြာပွင့် ဖတ်) + အဂ္ဂ=အဖျား၊ ဇီဝှာ၌ “ဇီဝိတ + အဝှာ” ပုဒ်ရင်းတည်း၊ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ဇီဝှာ ဤကို ရဿ၊ ဝိနှင့်တ တို့ကို ချေ၊ အဝှာမှ အ ကိုလည်း ချေ၍ “ဇီဝှာ” ဟုပြီးသည်၊ အဝှာ၌ကား အာပုဗ္ဗ ဝေဓာတ် အပစ္စည်းတည်း၊ ဝေဠု သံယုဂ်ကြောင့် အာကို ရဿပြု၍ ဝှာကို အပစ္စည်းသို့ ကပ်၊ အဝှာအပြီးမှာ ကညာကဲ့သို့ အာပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်။

ကာယော။ ။ [ကု+အာယော] ကုသဒ္ဒါသည် စက်ဆုပ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ကုစ္ဆိတာနံ+အာယောတိ ကာယော၊ ကုစ္ဆိတာနံ-စက်ဆုပ်အပ်ကုန် သော ဆံအစရှိသော ကောဋ္ဌာသ၊ အကုသိုလ် ပါပဓမ္မတို့၏၊ အာယော- ဖြစ်တတ်ရာတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကာယော-မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ တစ်ကိုယ်လုံးကို ရသည်၊ ကာယပသာဒကိုကား (အပေါင်းတစ်ကိုယ်လုံး၏ ကာယဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပသာဒပေါ် တင်စား၍) ဧကဒေသျူပစာရအားဖြင့် ကာယဟု ခေါ်သည်၊ ဤကာယပသာဒသည် အစာသစ်အိမ်၏ အောက်၌တည်သော “ဝမ်းမီး” ဟု ခေါ်အပ်သော ပါစက တေဇောကလာပ်နှင့် ဆံပင်ဖျား ခြေသည်း လက်သည်းဖျား ခြောက်နေသော အသားမာများကို ချန်လှပ်၍ တစ်ကိုယ်လုံး၌ တွဲဖက်ရုပ်များနှင့်အတူ ပျံ့နှံ့တည် နေသည်၊ ထို့ကြောင့် စက္ခု သောတ ဃာန ဇီဝှာဒသကကလာပ်များကို ပဒေသဝုတ္တိ (တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌ဖြစ်သောကလာပ်) ဟုလည်းကောင်း၊ ကာယဒသကကလာပ်ကို သဗ္ဗတ္ထကဝုတ္တိ(အလုံးစုံသောအရပ်၌ ဖြစ်သော ကလာပ်) ဟုလည်းကောင်း၊ ခေါ်စမှတ်ပြု၏၊ ပသေဒဝုတ္တိကို ဧကဒေသဋ္ဌာနိက

ကလာပ်, သဗ္ဗတ္ထကဝုတ္တိကို သဗ္ဗဌာနိကကလာပ်ဟုလည်း သုံးနှုန်းကြသည်။

ပသာဒချင်း မရောနှော။ ။ ကာယပသာဒသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့နေလျှင် မျက်လုံးတွင်း နှာခေါင်းတွင်း လျှာအလယ်တို့၌ တည်ရှိရမည်ဖြစ်သော ကြောင့် ဌာနချင်း ဆက်ကပ်လျက်ရှိရကား စက္ခုစသော ပသာဒတို့နှင့် ရောယှက် နေဖွယ်ရှိသည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-မိရာမဟာဘုတ်ချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ကွဲပြားသည့် အတွက် ကာယပသာဒနှင့် စက္ခုပသာဒစသည်တို့ ရောယှက်ဖွယ် မရှိပါ။

ချဲ့ဦးအံ့-စက္ခုပသာဒစသည်တို့သည် မဟာဘုတ်ကို မှီရသော ဥပါဒါရုပ်များချည်းတည်း၊ ထိုသို့ မှီရာ၌ ကိုယ့်မဟာဘုတ်နှင့်ကိုယ် ဖြစ်၏၊ စက္ခုစသည်၏ မှီရာမဟာဘုတ်ကို ကာယပသာဒက မမှီ၊ ကာယပသာဒ၏ မှီရာမဟာဘုတ်ကိုလည်း စက္ခုစသည်တို့က မမှီ၊ ဤသို့ မှီရာမဟာဘုတ်ချင်းအားဖြင့်လည်း ကွဲပြားကြ၏၊ နောက်၌ ပြုလတ်အတိုင်း စက္ခုပသာဒသည် **ဒဌကမျနိဒါနကမ္မဇဘူတပသာဒလက္ခဏာ** ရှိကြ၏၊ သောတစသည်တို့လည်း ကိုယ်စီကိုယ်လက္ခဏာတစ်မျိုးစီ ရှိကြ၏၊ ဤသို့ သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်လည်း ကွဲပြားကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ကာယပသာဒနှင့် စက္ခုပသာဒ စသည်တို့ ရောယှက်ခြင်း မရှိနိုင်၊ ထိုစကား-မှန်၏-တစ်ကလာပ်တည်း၌ မဟာဘုတ်တစ်မျိုးတည်းကို ဝိုင်းဝန်း၍ မှီရသော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာတို့သော်မှ မိမိဆိုင်ရာလက္ခဏာအားဖြင့် သဘောချင်း ကွဲပြားပြီး ဖြစ်ကုန်သေး၏၊ ကိုယ့်ကလာပ်နှင့်ကိုယ်တည်၍ ကိုယ့်မဟာဘုတ်နှင့်ကိုယ် မှီရသော ပသာဒတို့ကား အဘယ်မှာ ရောယှက်ဖွယ်ရာ ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ “ဧကန်မုချ အချင်းချင်း မရောကြ”ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ကလာပ်ကိုယ်စီ၊ ကိုယ့်ဘုတ်မှီလျက်၊ ကိုယ်စီလက္ခဏာ၊ ကွဲပြီးသာမို့၊ လေးဖြာပသာဒ၊ ဤကာယနှင့်၊ ဌာနကပ်လင့်၊ ရောစပ်ခွင့်၊ စိုစဉ်မရှိပေ။

ပသာဒါ ဒဠကမျာဒိ-နိဒါနကမ္မဇဘူတ၊
 ပသာဒလက္ခဏာရူပ-အဒိသ္မာဝိဉ္ဇနရသာ၊
 ဝိညာဏာဓာရူပဌာန၊ တံတဘူတပဒဌာန။

ပသာဒါ-ပသာဒရုပ်တို့သည်။ ဒဠကမျာဒိနိဒါနကမ္မဇဘူတပသာဒလက္ခဏာ- ကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏အဖြစ်အစရှိသော တဏှာလျှင် အရင်းခံရှိသော ကံကြောင့်ဖြစ်သောမဟာဘုတ်တို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ရူပါဒိသု-ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၌၊ အာဝိဉ္ဇနရသာ- ဆွဲငင်ခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ ဝိညာဏာဓာရူပဌာနာ-စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ တံတဘူတပဒဌာနာ-ထိုထို မဟာဘုတ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိကုန်၏။

ဒဠကမျာဒိနိဒါနကမ္မဇဘူတပသာဒလက္ခဏာ။ ။ ဒဠ ကာမေတီတိ ဒဠကာမော-ကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလိုရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဒဠကာမဿ + ဘာဝေါဒဠကမျာ=ကြည့်ရှုလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း ရူပတဏှာတည်း၊ ဒဠကမျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သောတုကမျ (နားထောင်လိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း သဒ္ဓတဏှာ)، ယာယိတုကမျ (နမ်းရှူလိုသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဂန္ဓတဏှာ)، သာယိတုကမျ (အရသာကို သာယာလိုသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ရသတဏှာ)، ဖုသိတုကမျ (တွေ့ထိလိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ)တို့ကို ယူပါ။ ထိုဒဠကမျာဒိ တဏှာ ၅-မျိုးလျှင် အရင်းခံရှိသော ကာမာဝစရကံကို “ဒဠကမျာဒိနိဒါနမ္မ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုကာမာဝစရကံကို ပြုသူမှန်လျှင် ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ အာရုံ ၅-မျိုးကို လိုလားသော တဏှာ မကင်းသေး၊ သို့အတွက် ကာမာဝစရကံများ၌ ထိုတဏှာ ၅-မျိုး အရင်းခံလျက် ရှိသည်။ ထိုတဏှာ ၅-မျိုး အရင်းခံရှိသောကြောင့် မဟာဘုတ် ရုပ်များနှင့် ပသာဒ ၅-မျိုး ဖြစ်ပေါ်လေရာ၊ ဆိုင်ရာပသာဒက ဆိုင်ရာ မဟာဘုတ်များကို ကြည်စေခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။ “ရူပတဏှာ အရင်းခံရှိသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘုတ် တို့ကို စက္ခုပသာဒက ကြည်စေသည်၊ သဒ္ဓတဏှာ အရင်းခံ ရှိသောကံကြောင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့ကို သောတပသာဒက ကြည်စေသည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားသိပါ။

ရူပါဒီသု အာဝိဇ္ဇနရသာ။ ။ ရူပါဒီ၌ အာဒိဖြင့် သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့ကို ယူ ပသာဒ ၅-ပါးသည် တဏှာအရင်းခံသောကြောင့် ဖြစ်ရသည်အား လျော်စွာ မိမိတို့တည်ရာ သတ္တဝါကို ရူပါရုံ စသည်သို့ ဆွဲဆောင်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ကာမဘုံသား သတ္တဝါတို့သည် စက္ခုပသာဒ၏ ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် ရူပါရုံကို ကြည့်မိကြကုန်၏။ “မကြည့်ပါဘူး” ဟု စောင့်စည်းနေသော်လည်း ရုတ်ကနဲဆိုလျှင် ခဏလောက်တော့ ကြည့်မိကြသေး၏။ သောတပသာဒ စသည်တို့က ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် သဒ္ဓါရုံကို နားထောင်မိပုံ၊ အနိဋ္ဌ ဂန္ဓာရုံ ကိုလည်း နမ်းမိပုံ၊ အရသာကို မကောင်းမှန်း သိလျက်လည်း စားစမ်း(မြီးကြည့်) မိပုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တို့မိပုံများကို လောကမျက်မြင် ဆင်ခြင်မိကြပါစေ။ [ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်တို့မှာ ထင်ရှားပြီ။]

ဂေါစရရုပ်။ ။ ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္တာတိ ဂေါစရံ ဧတ္ထ-ဤရူပ သဒ္ဓစသည်၌၊ ဂါဝေါ-စက္ခုန္တေစသော ကုန္တေတို့သည်၊ (ဂေါသဒ္ဓသည် ဤနေရာ၌ ကုန္တေ ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။) စရန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုရူပသဒ္ဓ စသည်သည်၊ ဂေါစရံ-မည်၏။ ဤစကားအရ စက္ခုစသော ကုန္တေတို့၏ ဖြစ်ရာ (အာရုံပြုရာ)ဖြစ်သော ရူပ သဒ္ဓ စသည်ကို “ဂေါစရ”ဟု မှတ်ပါ။ ဂေါစရနှင့် အာရမဏသဒ္ဓါသည် အနက်တူဖြစ်၍ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်များကိုပင် ဂေါစရရုပ် ဟု ခေါ်သည်။

ရူပံ။ ။ ရူပယတိ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ ရူပံ၊ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ-စိတ်၌ဖြစ်သောသဘောကို၊ ရူပယတိ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ရူပံ-မည်၏။ “သောမနဿဖြစ်နေသောအခါ အဆင်းကြည်လင်၍၊ ဒေါမနဿဖြစ်နေသောအခါ အဆင်းနီမြန်းခြင်း ညီးနွမ်းခြင်းစသည်ဖြင့် စိတ်၌ ဖြစ်သောသဘောကို အပြင်ဘက် အဆင်းအရောင်က ထင်ရှားပြတတ်သည်” ဟုလျှင် ဤဝိဂြိုဟ်သည် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ဖြစ်သော အဆင်းအရောင်နှင့်သာလျော်၏။ ထို့ကြောင့် သက်ရှိသက်မဲ့ အဆင်းအားလုံးနှင့်ဆိုင်အောင် “ရူပယတိ ဒဗ္ဗံ ပကာသေတီတိ ရူပံ”ဟု တစ်နည်းဝိဂြိုဟ် ပြုကြသေး၏။ ဒဗ္ဗံ-တည်ရာဒြပ်ကို၊ ရူပယတိ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ရူပံ-မည်၏။ “အဆင်း၏ တည်ရာ အထည်ဝတ္ထုဒြပ်သည် အဆင်းအရောင်

ကြောင့်သာ ထင်ရှားရသည်” ဟူလို၊ အဖြူ အနီ အကြောင်း အကျား အနက် စသော အဆင်းအရောင်မျိုးမျိုး ကို ရူပဟု မှတ်ပါ။

သဒ္ဓေါ။ ။ သဒ္ဓယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ သဒ္ဓေါ။ သဒ္ဓယတိ ဥစ္စာရိယတိ- ရွတ်ဆိုအပ်၏။ က္ကတိ-ကြောင့်၊ သဒ္ဓေါ-မည်၏။ ဤဝိဂြိုဟ်လည်း သက်ရှိသတ္တဝါ များ၏ အသံနှင့်သာ လျော်သည်။ ထို့ကြောင့်သက်ရှိသက်မဲ့ အသံအားလုံးနှင့် ဆိုင်အောင် “သပ္ပတိ သောတဝိညေယျဘာဝံ ဂမိယတိတိ သဒ္ဓေါ”ဟု တစ်နည်းဝိဂြိုဟ် ပြုကြသေး၏။ သကေဟိ ပစ္စယေဟိ-မိမိအကြောင်းတို့က၊ သောတဝိညေယျဘာဝံ-သောတဝိညာဏ်သည် သိအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ သပ္ပတိ ဂမိယတိ-ရောက်စေအပ်၏။ က္ကတိ-ကြောင့်၊ သဒ္ဓေါ-မည်၏။ သောတ ဝိညာဏ်၏အာရုံဖြစ်သမျှ သက်ရှိသက်မဲ့ အသံအားလုံးကို သဒ္ဓဟု ခေါ်သည်။

ဂန္ဓ။ ။ ဂန္ဓယတိ အတ္တနော ဝတ္ထု သူစေတိတိ ဂန္ဓော၊ အတ္တနော- မိမိ၏။ ဝတ္ထု-တည်ရာဒြပ်ကို၊ ဂန္ဓယတိ သူစေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ က္ကတိ- ကြောင့်၊ ဂန္ဓော-မည်၏။ “ပန်းစသော ဝတ္ထုကို ဖုံးဝှက်ထားသော်လည်း ရနံ့သင်း လာလျှင် ဝှက်လို့မရ၊ ထိုရနံ့က မိမိတည်ရာ ပန်းဒြပ်ကို ထင်ရှားပြတော့သည်” ဟူလို၊ ဤသို့ “မသိအောင် ပုန်းကွယ်နေသည်ကို အနံ့က ဖော်ပြောသော ကြောင့် ကုန်းမတိုက် တတ်သော်လည်း ကုန်းတိုက်သလို ဖြစ်နေသည်” ဟု တဒ္ဓမ္မပမာ ဥပရိက္ခာစကားမျိုးဖြင့် “**ဣဒမေတ္ထ အတ္တိတိ ပေသုညံ ကရေန္တံ ဝိယ ဟောတိ**”ဟု သူစေတိအရ တစ်မျိုးဖွင့်ကြသည်။ “ဣဒံ-ဤဝတ္ထုသည်၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ အတ္တိ-ပုန်းကွယ်လျက်ရှိ၏။ က္ကတိ-ဤသို့၊ ပေသုညံ- ကုန်းတိုက်ခြင်းကို၊ ကရေန္တံ ဝိယ ဟောတိ-ပြသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏” ဟု အနက်ပေးပါ။ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော အနံ့ကို ဂန္ဓဟု ခေါ်သည်။

ရသော။ ။ ရသယတိ အဿာဒီယတိတိ ရသော၊ရသီယတိ အဿာဒီယတိ-သာယာအပ်၏။ က္ကတိ-ကြောင့်၊ ရသော-မည်၏။ ကောင်း သည်ဖြစ်စေ၊ ဆိုးသည် ဖြစ်စေ ဇိဌာဝိညာဏ်ဖြင့် သာယာအပ် အာရုံပြုအပ်သမျှ အရသာ ၆-ပါးကို ရသဟု ခေါ်သည်။ “အချို-ချဉ်-စပ်-ခါး-ဖန်၊ မှတ်ရန် ရသာခြောက်” အဆိမ့်သည် အချိုသဘောပင် ဖြစ်၍ အချို၌ ပါဝင်ပြီ။

အာပေါဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ ဘူတတ္ထယသင်္ခါတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။ ဖုသိတဗ္ဗတိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဖုသိတဗ္ဗံ-တွေ့ထိအပ်တွေ့ထိထိုက်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ-မည်၏။ ဤ၌ တွေ့ထိအပ်သော အတွေ့ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘူတ ၃-ပါးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဘူတတ္ထယသင်္ခါတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟုမိန့်သည်။ အာပေါဓာတ်ကား အလွန်သိမ့်မွေ့သည့် အတွက် တွေ့ထိ စမ်းသပ်၍ မရအပ်ပေ၊ ထို့ကြောင့် “အာပေါဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ” ဟု မိန့်သည်။ [အာပေါဓာတုယာ သုခုမဘာဝေန ဖုသိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဝုတ္တံ-အာပေါဓာတုဝိဝဇ္ဇိတံ ဘူတတ္ထယသင်္ခါတံတိ-ဓိကာကျော်။]

အအေးဓာတ်သည် အာပေါမဟုတ်။ ။ ရေထဲ၌ အအေးဓာတ်သည် စမ်းသပ်၍ ကြည့်က “အေးလိုက်တာ” ဟု ဆိုရလောက်အောင် တွေ့ထိအပ် စရာကောင်းသည်ဖြစ်၍ ထိုအအေးဓာတ်သည် အာပေါဓာတ် မဟုတ်ပါ လောဟု မေး၊ အဖြေကား-အအေးဓာတ်သည် တွေ့ထိအပ်စကောင်းပါ၏။ သို့သော် ထိုအအေး ဓာတ်သည် အာပေါဓာတ် မဟုတ်၊ သီတတေဇောသာ ဖြစ်သည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဓာတ်ကြီးလေးပါးတွင် တေဇောဓာတ်သည် သီတတေဇော ဥဏှ တေဇောဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုထိုရုပ်ကလာပ်၌ သီတဖြစ်စေ၊ ဥဏှဖြစ်စေ တေဇော ဓာတ် တစ်မျိုးသာလျှင် အမြဲပါရှိရပေသည်။ အအေးဓာတ်ဟူသော သီးခြားရုပ် တစ်မျိုး မရှိ၊ ပွက်ပွက်ဆူသောရေ၌ ဥဏှတေဇော(အပူဓာတ်)ပါ၏။ မီးနှင့် ဝေး၍ တဖြည်းဖြည်း အပူဓာတ်လျော့သောအခါ အအေးဓာတ်ဖြစ်လာ၏။ စမ်းသပ်ကြည့်သူတို့မှာ “အေးသည်” ဟု အမှတ်သညာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရေကို ထပ်၍ ချက်သောအခါ အအေးဓာတ် လျော့ပါး၍ အပူဓာတ်ဖြစ်ပေါ် လာ၏။ စမ်းသပ်ကြည့်လျှင် “အပူ” ဟူသော အမှတ်သညာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် အရှေ့ဘက် ဆိပ်ကမ်းတစ်ခုကိုပင် အနောက်ဘက်နေသူတို့က ပါရ(ဟိုဘက်ကမ်း)ဟု ခေါ်၍၊ အရှေ့ဘက်နေသူတို့က အပါရ(သည်ဘက် ကမ်း)ဟု ခေါ်သလို တေဇောတစ်မျိုးကိုပင် အခါအားလျော်စွာ “ပူသည် အေးသည်” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ ထို့ပြင်-အအေးဓာတ်သည် တေဇော မဟုတ်ဘဲ၊ အာပေါဓာတ် ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် အခြားဓာတ်ကြီး ၃-ပါးနှင့် မကွဲ

မပြားသော အဝိနိဗ္ဗာဂရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥဏှတေဇော လွန်ကဲလျက် ပွက်ပွက်ဆူနေသောရေ၌ ထိုအအေးဓာတ်သည် အာပေါမဟုတ်၊ သီတ တေဇောသာ ဖြစ်၏။ ရေကိုစမ်းသပ်ရာ၌ အာပေါဓာတ်ကို ထိမိသည် မဟုတ်၊ အေးလျှင် သီတေဇောကို ထိမိ၍ ပူလျှင် ဥဏှတေဇောကို ထိမိသည်ဟု မှတ်ပါ။

အချို့ထင်မှားချက်။ ။ “ဒြ-ဒြဓာတ်သည်၊ ပဋ္ဌရဏေ-ယိုစီးခြင်း၌ဖြစ်၏”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် ယိုစီးသောရုပ်ကလာပ်ကို “ဒြဝ”ဟု ခေါ်၏။ ထို ယိုစီးသော ရုပ်ကလာပ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အရေ-အရည်ကို“ဒြဝတာ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအရည်သဘောသည် အာပေါဓာတ်အမှန်ပင်တည်း။ အချို့က အရည်ဟူသော အာပေါဓာတ်ကို တွေ့ထိအပ် (တွေ့ထိ၍ရကောင်းသည်)ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုအယူကား ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အထင်မှား အမြင်မှားခြင်းသာ တည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ရေကိုစမ်းသပ်ရာဝယ် ရေ၌ပါသော ပထဝီဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် တေဇော ဝါယောဓာတ်ခုခုကိုဖြစ်စေ၊ ရှေးဦးစွာ ကာယ ဌာနီရိကဝီထိဖြင့် တွေ့ထိစမ်းသပ်မိ၏။ ထို့နောက် ထိုဓာတ် တစ်ခုခုကို တဒန ဝတ္တိကမနောဒ္ဓါရဝီထိဖြင့် သိ၏။ ထို့နောက်မှ အရေသဘောဖြစ်သော အာပေါ ဓာတ်ကို မနောဒ္ဓါရဝီထိတစ်မျိုးဖြင့်သာ သိရ၏။ ဤသို့ စိတ်အစဉ်အထူးကို နားမလည်သူတို့က “ကာယဒ္ဓါရဝီထိဖြင့် စမ်းသပ်တုန်း မှာပင် အာပေါဓာတ် အရည်ကိုလည်း တစ်ပြိုင်နက်သိသည်”ဟု ထင်မှားကြသည်။

ဒြဝတာသဟဝုတ္တိနိ၊ တိဏိ ဘူတာနိ သမ္ပသံ။

ဒြဝတံ သမ္ပသမ္ပာမိတိ၊ လောကောယ’မတိမညတိ။

ဒြဝတာသဟဝုတ္တိနိ-အရေသဘော အာပေါဓာတ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏိဘူတာနိ-ပထဝီ တေဇော ဝါယော ၃-ပါးသော မဟာဘုတ်တို့ကို၊ သမ္ပသံ-တွေ့ထိသော၊ အယံ လောကော-ဤလူအပေါင်းသည်၊ ဒြဝတံ-ယိုစီးသော ဝတ္ထု၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော အာပေါဓာတ်ကို၊ သမ္ပသမ္ပာမိ-စမ်းလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ထိမိ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ အတိမညတိ-ထင်မှား လေ၏။ [ဋီကာကျော်၌ “ဒဝတာ”ဟု ပါ၍ရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ “ဒြဝတာ”ဟု ရှိသည်။]

အမှားသိတွေ။ ။ လောက၌ အထင်မှား အမြင်မှားတို့သည် များလှကုန်၏။ ဥပမာ-ပုံသဏ္ဌာန်ရှည်လျားသော ခဲတံကို ကိုင်ယူ ကြည့်ရှုရာ၌ ရှည်လျားသော ပုံသဏ္ဌာန်ကို ကိုင်မိ ထိမိသည်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းမျိုးတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ပုံသဏ္ဌာန်ဟူသည် တွေ့ထိအပ်စကောင်းသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မဟုတ်၊ ခဲတံကို ကောက်ယူရာ၌ ကောက်ယူသောအခါ ခဲတံမှာရှိသော ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော မဟာဘုတ် ၃-ပါးတွင် အထူးအားဖြင့် ပထဝီကို ထိမိ၏။ ထို့နောက် စက္ခုဒွါရီဝိထိဖြင့် ပုံသဏ္ဌာန်ဟု ထင်ရသော ရူပါရုံများကို ကြည့်၍ မနောဒွါရီဝိထိများဖြင့် ပုံသဏ္ဌာန်ကို မှတ်သားသည်။ ဤသို့ စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ အထူးကို မသိသူတို့က ကောက်ယူလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပုံသဏ္ဌာန်ကို ထိမိသည်ဟု မှတ်ထင်ကြလေသည်။ ရေကို စမ်းသပ်ရာဝယ် “အရည်”ဟူသော အာပေါဓာတ်ကို စမ်းမိသည်ဟု ထင်မှားခြင်းလည်း ဤသဘောပင်တည်း။

ဘူတေ ဖုသိတွာ သဏ္ဌာနံ၊ မနသာ ဂဏှတော ယထာ။

ပစ္စက္ခတော ဖုသာမိတိ၊ ဝိညာယျာ ခြဝတာ တထာ။

ဘူတေ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဖုသိတွာ-ထိပြီး၍၊ သဏ္ဌာနံ-ပုံသဏ္ဌာန်ကို၊ မနသာ-မနောဒွါရီကစိတ်ဖြင့်၊ ဂဏှတော-ယူသော(သိသော)သူသည်၊ ပစ္စက္ခတော-မျက်မှောက်အားဖြင့်၊ ဝါ-တိုက်ရိုက် (လက်ဆုပ်လက်ကိုင်)၊ သဏ္ဌာနံ-ပုံသဏ္ဌာန်ကို၊ ဖုသာမိ-ထိ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညေယျာ ယထာ-သိအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ခြဝတာ-ခြဝတာကို၊ ဝိညေယျာ-သိအပ်၏။

အမှား။ ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဘူတရုပ် ၃-ပါးကို ကာယပသာဒ၌ တစ်ပြိုင်နက် ထိခိုက်လာသော်လည်း စိတ်စိုက်ရာ တစ်ပါးပါးကိုသာ ကာယဒွါရီက ဝီထိက အာရုံပြုပုံ၊ အထူးစိတ်စိုက်ခြင်းမရှိလျှင် သတ္တိလွန်ကဲသော ဘူတရုပ်တစ်ပါးပါး ကိုသာ အာရုံပြုပုံ၊ အထူးလည်း စိတ်မစိုက် သတ္တိလည်း မကွာခြားဘဲ အနာကို ကြက်တောင်ဖြင့် ဖန်ဆေးရာ၌ကဲ့သို့ တစ်ပြိုင်နက် များစွာ ထိခိုက်နေပါလျှင် ကာယပသာဒ အားကောင်းရာ၌ ထိခိုက်မိသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကိုသာ အာရုံပြုပုံ များလည်း ရူပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထား၏။ ရူပါလေတော့။

ဂေါစရာနံ လက္ခဏာဒိ၊ ပသာဒအဘိဃဋ္ဌနံ၊

ဝိညာဏဝိသယဘာဝေ၊ တေသံ ဂေါစရတာပိ စ။

ဂေါစရာနံ-ဂေါစရရုပ်တို့၏။ လက္ခဏာဒိ-လက္ခဏာအစရှိသည်ကား၊
 ပဿာဒအဘိယဋ္ဌနံ-ပဿာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏဝိသယ
 ဘာဝေါ-စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
 တေသံ-ထိုစက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏၊ ဂေါစရတာပိ စ-အာရုံ၏ အဖြစ်သည်
 လည်းကောင်းတည်း။ [ပဿာဒအဘိယဋ္ဌနံကား လက္ခဏာတည်း၊ ရူပါရုံသည်
 စက္ခုပဿာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ၊ ဝိညာဏ
 ဝိသယဘာဝေါကား ကိစ္စတည်း၊ ရူပါရုံသည် စက္ခုဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်ခြင်း
 ကိစ္စရှိ၏၊ သဒ္ဓါရုံသည် သောတဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဤသို့
 စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာဝိညာဏ်များ၏ အာရုံဖြစ်ခြင်းသည် ဤအာရုံငါးပါး၏ ကိစ္စပေ
 တည်း၊ တေသံ ဂေါစရတာကား ပစ္စုပ္ပန်တည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ၊
 ပဒဋ္ဌာန်ကား မိမိတို့မှီရာ မဟာဘုတ်ပင်တည်း။ နောက်၌ ပဒဋ္ဌာန် မပြသမျှ မှီရာ
 မဟာဘုတ်ဟုချည်း မှတ်ပါ။]

-----*-----

ဘာဝရုပ်။ ။ ဤဘာဝရုပ်သည် ကာယပဿာဒကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေ
 စကပင် ခန္ဓာကိုယ်၌ ပါဝင်သောကြောင့် ကာယပဿာဒကဲ့သို့ပင် တစ်ကိုယ်လုံး၌
 ပျံ့နှံ့တည်နေသောရုပ်တည်း၊ သစ်ပင်၌ အကိုင်း အခက် အရွက်တို့သည် မျိုးစေ့
 အားလျော်စွာ ပေါ်ထွက်ရသကဲ့သို့၊ ထိုပဋိသန္ဓေက ပါလာသော ဘာဝရုပ်
 မျိုးစေ့အားလျော်စွာ လိင်္ဂ နိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပတို့သည် မိန်းမ ယောက်ျားတို့
 ခန္ဓာကိုယ်မှာ ပေါ်ထွက်ထင်ရှားလာကုန်၏၊ ထိုတွင် လိင်္ဂစသည်ကား-

[မိန်းမဖို့] လိင်္ဂီ ဟတ္ထာဒိသဏ္ဌာနံ၊ နိမိတ္တံ နိမ္မဿဒါဒိကံ၊
 ကုတ္တံ သုပ္ပာဒိနာ ကီဠာ၊ အာကပ္ပော ဂမနာဒိကံ။

[ယောက်ျားဖို့] လိင်္ဂီ ဟတ္ထာဒိသဏ္ဌာနံ၊ နိမိတ္တံ မဿဒါဒိကံ၊
 ကုတ္တံ ရထာဒိနာ ကီဠာ၊ အာကပ္ပော ဂမနာဒိကံ။

ဟတ္ထာဒိသဏ္ဌာနံ-လက်အစရှိသော ပုံသဏ္ဌာန်သည်၊ လိင်္ဂီ-လိင်္ဂမည်၏၊
 နိမ္မဿဒါဒိကံ-မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် မရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ နိမိတ္တံ-နိမိတ္တမည်၏၊
 သုပ္ပာဒိနာ-ဗန်းငယ် စကောငယ် အစရှိသည်ဖြင့်၊ ကီဠာ-ကစားခြင်းသည်၊
 ကုတ္တံ-ကုတ္တမည်၏၊ ဂမနာဒိကံ-သွားပုံအစရှိသည်သည်၊ အာကပ္ပော-အာကပ္ပ

မည်၏။ [“မသုဒ္ဓါဠိကံ-မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ နိမိတ္တံ-မည်၏။ ရထားဒိနာ-ရထားငယ်အစရှိသည်ဖြင့်၊ ကီဠာ-သည်။ ကုတ္တံ-၏။”ဟု ဆို။]

လိဂံ။ ။ လိဂေတိ ဉပေတိတိ လိဂံ။ လိဂေတိ ဉပေတိ-သိစေတတ်၏။ က္ကတိ-ကြောင့်၊ လိဂံ-လိဂ်မည်၏။ မိန်းမတို့၏ လက် ခြေ မျက်နှာ ကိုယ်လုံး ကိုယ်ပေါက်သည် ယောက်ျားလောက် မကြီးမား၊ ထို့ကြောင့် မကြီးမားသော လက်ခြေ စသည်ကို ကြည့်ရှုသူတို့အား မိန်းမဟု သိစေတတ်၍၊ ကြီးမားသော လက်ခြေ စသည်ကား ယောက်ျားဟု သိစေတတ်သောကြောင့် လိဂ်မည်၏။ အင်္ဂါဇာတ်လည်း မိန်းမ ယောက်ျားဟု သိစေတတ်သော လိဂ်ပင်တည်း။

နိမိတ္တံ။ ။ နိမိနာတိ သဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ။ မိန်းမဟုလည်းကောင်း၊ ယောက်ျားဟုလည်းကောင်း သိကြောင်းအမှတ်အသားသည်ပင် “နိမိတ္တံ” မည်၏။ လိဂ်အမှတ်အသားသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ မူလအထည်ကိုယ် အဖြစ်ဖြင့် ပါလာသော အမှတ်အသားတည်း။ နိမိတ္တံ အမှတ်အသားကား နောက်မှ အပေါ်ယံ ဖြစ်ပေါ်လာသော အမှတ်အသားတည်း။ [မဏိမဇ္ဈ၌ မြဲသောအမှတ်အသားကို လိဂံ၊ မမြဲသော အမှတ်အသားကို နိမိတ္တံဟု ဆို၏။] ထို့ကြောင့် မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် မရှိခြင်းသည် မိန်းမ၏ နိမိတ္တံဖြစ်၍၊ မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် ရှိခြင်းသည် ယောက်ျား၏ နိမိတ္တံတည်း။ [အဋ္ဌာသာလိနီ အဋ္ဌကထာကို မှီ၍ ရေးသည်။ ဋီကာကျော်၌ကား “နိမိတ္တံ မိဟိတာဒိကံ-ပြုံးရယ်ခြင်း အစရှိသည်သည် နိမိတ္တံ မည်၏” ဟု ဂါထာ၌ ဆို၏။]

ကုတ္တံ။ ။ ကရဏံ-အပြုအမူသည်။ ကုတ္တံ-ကုတ္တံမည်၏။ ငယ်ရွယ်စဉ်က ဗန်းငယ်၊ စကောငယ်ဖြင့် ဈေးရောင်းတမ်း၊ ယက္ကန်းရက်တမ်းစသော ကစားမျိုးသည် မိန်းမတို့၏ အပြုအမူ ဖြစ်၏။ ရထားငယ်၊ ထွန်ငယ်ဖြင့် လယ်ထွန်တမ်း၊ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်တမ်း စသည်ဖြင့် ကစားခြင်းသည် ယောက်ျားတို့၏ အပြုအမူ ဖြစ်သည်။

အာကပ္ပံ။ ။ အသွင်အပြင် ဟန်ပန်အမူအရာကို “အာကပ္ပံ”ဟု ခေါ်၏။ မိန်းမတို့၏ သွားဟန်လာဟန် စားသောက်ဟန် စကားပြောဟန် စသည်တို့သည် ယောက်ျားများလောက် သန့်သန့်ရှင်းရှင်း မရှိ၊ ယောက်ျားတို့၌ ထိုအမူ

အရာများ သန့်ရှင်း၏။

ဒွေ ဘာဝါ ဘာဝလက္ခဏာ၊ ပကာသနရသာ တထာ၊
လိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာဒိ-ကရဏဗ္ဗာပဋ္ဌာနာ။

ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဘာဝါ-ဘာဝရုပ်တို့သည်၊ ဘာဝလက္ခဏာ-ဣတ္ထိ
ပုရိသဖြစ်ကြောင်းဟူသော လက္ခဏာရှိကုန်၏။ ပကာသနရသာ-မိန်းမ၊
ယောကျ်ားဟု ထင်ရှားပြခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ လိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာဒိကရဏဗ္ဗာ
ပုပဋ္ဌာနာ-လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ၊ ကုပ္ပ၊ အာကပ္ပတို့ကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်
ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။

-----*-----

နပုံးပဏ္ဍုက်၊ ဥဘတောဗျဉ်းလိန်ပြန်ပုံ

နပုံသက။ ။ န ပုံသေတိ ပုရိသော ဝိယ န မဒ္ဒတိတိ နပုံသကော၊
ပုရိသော ဝိယ-ယောကျ်ားကဲ့သို့ န ပုံသေတိ နမဒ္ဒတိ-ထိုထိုကိစ္စကို မနှိမ်နင်းနိုင်
(နိုင်နိုင်နင်းနင်း မဆောင်ရွက်နိုင်) ကုတိ-ကြောင့်၊ နပုံသကော-နပုံသကမည်၏။
ဤနပုံးကို “ပဏ္ဍုက်” ဟု လည်းခေါ်၏။ [ပဏ္ဍုက်အပြားကို ဝီထိမုတ်ပိုင်း ပဋိသန္ဓိ
စတုတ္ထ၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဤနပုံပဏ္ဍုက်များ၌ ဘာဝရုပ် နှစ်မျိုးလုံးပင် မရှိ၊ မျိုးစေ့
ဖြစ်သောဘာဝရုပ် မရှိသော်လည်း ကျင်ငယ်လမ်းပေါက်မှာ အထိုက်
အလျောက် ရှိပေမည်သာ။

ဥဘတောဗျဉ္ဇနက။ ။ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ဥဘတော-နှစ်မျိုးသော
ကံကြောင့်၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ဗျဉ္ဇနံ-ဗျဉ်းသည်(အင်္ဂါဇာတ်သည်)၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။
ကုတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကော-ဥဘတောဗျဉ္ဇနက
မည်၏။ မိန်းမဖြစ်စေနိုင်သောကံ၊ ယောကျ်ားဖြစ်စေနိုင်သောကံ ဤကံနှစ်မျိုး
ကြောင့် ဖြစ်သောအင်္ဂါဇာတ်ရှိသူကို “ဥဘတောဗျဉ်း” ဟု ခေါ်၏။ သို့သော်
အင်္ဂါဇာတ် နှစ်မျိုး တစ်ပြိုင်နက်ပေါ်သည် မဟုတ်၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ
တစ်မျိုးစီသာ ထင်ရှားပေါ်လာသတဲ့။

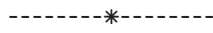
ချဲ့ဦးအံ့-မိန်းမဥဘတောဗျဉ်း ယောကျ်ားဥဘတောဗျဉ်းဟု နှစ်မျိုးရှိရာ
မိန်းမ ဥဘတောဗျဉ်း၌ ဣတ္ထိဘာဝရုပ် အမြဲပါ၏၊ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် အဝတ်အစား

အသွားအလာတို့မှာ ရိုးရိုးမိန်းမများနှင့် တူ၏။ ထူးခြားချက်ကား အခြားမိန်းမ တစ်ယောက်ကို မြင်ရ၍ ယောက်ျားစိတ်ပေါက်လာသောအခါ ရှေးက အကုသိုလ်ကံကို အဖော်သဟဲပြုလျက် ရာဂစိတ် ထကြွမှုကြောင့် မိန်းမအင်္ဂါ မထင်ရှားတော့ဘဲ ယောက်ျားအင်္ဂါ ထင်ရှားရလေသတဲ့။ ယောက်ျားဥဘတော ဗျည်း၌ ပုရိသဘာဝရုပ် အမြဲပါပုံ၊ ပုံသဏ္ဌာန်အနေအထား အဝတ်အစားတို့ ယောက်ျားရိုးရိုးနှင့် တူပုံ၊ အခြားယောက်ျားတစ်ယောက်ကို မြင်၍၊ မိန်းမ စိတ်ပေါက်လာသောအခါ ရှေးကံကို အဖော်သဟဲပြု၍ ရာဂစိတ် ထကြွမှု ကြောင့် ပုရိသအင်္ဂါ မထင်ရှားတော့ဘဲ မိန်းမအင်္ဂါ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို စဉ်းစား ကြပါ။ မိန်းမဥဘတောဗျည်းသည် ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ဝန်ယူသည့်ပြင်၊ ယောက်ျား ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်လျက် အခြားမိန်းမများကိုလည်း ကိုယ်ဝန်ပေးနိုင်၏။ ယောက်ျားဥဘတောဗျည်းကား ကိုယ်ဝန်သာ ပေးနိုင်၍ ကိုယ်ဝန် မယူနိုင်။

ပုလ္လိင်မှ ကုတ္တိလိင်ပြန်ပုံ။ ။ ဘာဝရုပ်နှစ်မျိုးတွင် ပုရိသဘာဝသည် မြတ်၏။ ကုတ္တိဘာဝသည် ညံ့၏။ ထိုဘာဝရုပ်အတွက် ပေါ်ထွက်သော လိင်္ဂစသည်များလည်း အယုတ်၊အမြတ် ခြားနား၏။ ထို့ကြောင့် ယောက်ျား ဖြစ်ရန် စီမံနိုင်သော ကံသည် အားကောင်း၏။ မိန်းမဖြစ်ရန် စီမံသောကံကား အားသေး၏။ ထိုတွင် အားကောင်းသော ကုသိုလ်ကံက စီမံလိုက်သည့်အတွက် ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ရရှိပြီးသော်လည်း နေ့ဇနားဘဝက ပရဒါရိက (သူ့မယားကို ပြစ်မှားသော) အကုသိုလ် ကံ၊ သောရေယျသူဌေးသားကဲ့သို့ ယခုဘဝမှာပင် မတော်မလျော် ရာဂဖြစ်မှု အကုသိုလ်ကံကြီးက မူလစီမံလိုက်သော ကုသိုလ်ကံ ၏အစွမ်းသတ္တိကို နှိပ်စက်လျှင် မူလကုသိုလ်ကံသည် သတ္တိစွမ်းပကား နည်းပါးလာသဖြင့် ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဆက်လက် မဖြစ်စေနိုင်တော့ဘဲ ကုတ္တိဘာဝရုပ်ကိုသာ ဖြစ်စေရတော့သည်။ ထိုအခါ ပုရိသဘာဝရုပ်အတွက် ပေါ်ထွက်ပြီးသော လိင်္ဂစသည်တို့ တဖြည်းဖြည်း ကွယ်ပ၍ ကုတ္တိဘာဝအတွက် လိင်္ဂစသည်များ တဖြည်းဖြည်း ပေါ်ထွက်လာသည်ကို “လိင်ပြန်”သည် ဟု ပြောဆိုရလေသည်။

ကုတ္တိလိင်မှ ပုလ္လိင်ပြန်ပုံ။ ။ အချို့သောကုသိုလ်ကံသည် ပရဒါရိကစ သော အကုသိုလ်ကံ၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် အစွမ်းသတ္တိ မထက်သဖြင့် ပဋိသန္ဓေ

အကျိုး ပေးစဉ်ကပင် ကုက္ကတ္တိဘာဝရုပ်ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်ခဲ့လေသည်။ သို့သော် ထိုသူ့သန္တာန်၌ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်း၊ မိစ္ဆာစာရကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ယောကျ်ားဘဝကို တောင့်တ၍ ကောင်းမှုပြုခြင်းစသော ကုသိုလ်ကံများလည်း ရှေးရှေးဘဝက ရှိခဲ့သေးလေရာ၊ ထိုကံများသည် ပဝတ္တိအခါ၌ အခွင့်သာသဖြင့် မူလပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးခဲ့သော ကုသိုလ်ကံ၏သတ္တိကို ဖြည့်စွက်ကူညီပြန်သောကြောင့် မူလကံသည် သတ္တိအင်အား ကြီးမားလာသဖြင့် ကုက္ကတ္တိဘာဝရုပ် ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်စေ့၍ အချုပ်မှာ ပုရိသဘာဝရုပ်များကို ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထိုအခါ ကုက္ကတ္တိဘာဝရုပ်များအတွက် လိင်္ဂစသော အကျိုးဆက်များ ကွယ်ပလျက် ပုရိသဘာဝအတွက် အကျိုးဆက်များ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်၍ ယောကျ်ားပုံဟန် လိန်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ (သာရတ္ထဒီပနီဋီကာကို မှီရေးသည်။) ယခုပြခဲ့ပြီးသော လိန်ပြန်ပုံမှာ သုဂတိဘုံအတွက်သာတည်း။ ဒုဂ္ဂတိဘုံ၌လည်းလိန်ပြန်ပုံများ ရှိသေး၏။ အဋ္ဌသာလိနီ ပဌမပါရာဇိကဋ္ဌကထာဋီကာကို ရှုကြပါလေ။

ဟဒယဝတ္ထု။ ။ ဟဒန္တိ တံ တံ အတ္တံ ဝါ အနတ္တံ ဝါ ပူရေန္တိ ဧတေနာတိ ဟဒယံ၊ ဟဒယဉ္စ တံ ဝတ္ထု စာတိ ဟဒယဝတ္ထု၊ ဧတေန-ဤရုပ်ဖြင့်၊ တံတံ အတ္တံ ဝါ-ထိုအကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ တံတံ အနတ္တံ ဝါ-ထိုထိုအကျိုးမဲ့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟဒန္တိ ပူရေန္တိ-ပြည့်စေနိုင်ကုန်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ဟဒယ-မည်၏။ ဤနှလုံးသားတည်းဟူသော ရုပ်ပါသည့်အတွက် ထိုထို ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ပြည့်စုံစေနိုင် ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤနှလုံးသားတည်းဟူသောရုပ်ကို “ဟဒယ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤနေရာ၌ကား ထိုနှလုံးသား၏ အလယ်မှာ ပုန်းညက်စေခန့် ပမာဏရှိသော တွင်းငယ်ရှိ၏။ ထိုတွင်းငယ်၌ သွေးများ တည်ရှိ၏။ ထိုသွေးများကို ပျံ့နှံ့လျက် တည်သော ဝတ္ထုတစ်မျိုးကို ဧကဒေယျ၊ ပစာရအားဖြင့် “ဟဒယ”ဟု ဆိုသည်။ [ဤစကားအရ ယခုအခါ ဆရာဝန်တို့ ယူကြသော ရင်ဘတ်၏ ဝဲဘက်၌ရှိသော နှလုံးနှင့် နေရာချင်း မတူကြောင်းကို သတိပြုပါ။] ဤရုပ်ကို “ဟဒယဝတ္ထု”ဟု နာမည်တပ်၍ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော် မရှိ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်သည် ရုပ်ဟူသမျှကို

ထုတ်ပြသော ပါဠိတော်ဖြစ်၏။ ထိုပါဠိတော်၌သော်မှ ထုတ်ပြခြင်း မရှိ၊ သို့သော် ထိုထိုပါဠိတော်များကို သဲလွန်စပြု၍ ဤဝတ္ထုရှိထိုက်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ ယူဆကြသည်။

ပါဠိတော်။ ။ ယံ ရူပံ နိဿာယ မနောဓာတု စ မနောဝိညာဏဓာတု စ ပဝတ္တန္တိ၊ တံ ရူပံ မနောဓာတုယာ စ မနောဝိညာဏဓာတုယာ စ တံ သမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော- အကြင် ရုပ်ကိုမှီ၍ မနောဓာတ်နှင့် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုမနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့် စေတသိက်တို့အား ထိုရုပ်က နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ဤပါဠိတော်ကို ထောက်ထားလျှင် စက္ခုဝိညာဏ်၏မှီရာ စက္ခုဝတ္ထု၊ သောတဝိညာဏ် ယာနဝိညာဏ် ဇိဝှာဝိညာဏ် ကာယဝိညာဏ်တို့၏ မှီရာ သောတ ယာန ဇိဝှာ ကာယဝတ္ထုများ ရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏ မှီရာဝတ္ထုတစ်မျိုး ရှိသည်ဟု ယူဆရပေသည်။

နိပ္ပန္နရုပ်ဝယ် မှီစရာရှာပါ။ ။ ဤဝတ္ထုရုပ်စဟူသည် မဟာဘုတ်ကြီးလေးပါးလည်း မဟုတ်ရာ၊ ဘာကြောင့်နည်း-မဟာဘုတ်တို့ကို ဥပါဒါရုပ်များက မှီပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဥပါဒါရုပ် ၂၄-ပါးတွင်လည်း အနိပ္ပန္နရုပ်တို့မှာ အထည်ကိုယ်ထင်ရှားရုပ်များမဟုတ်ကြ၊ ပရမတ်အစစ်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် အနိပ္ပန္နရုပ်တို့ဝယ် စိစစ်ဖွယ်မလို၊ နိပ္ပန္နဥပါဒါရုပ် ၁၄-ပါး၌သာ စဉ်းစားဖွယ် ရှိတော့သည်။

နိပ္ပန္နဘူတိကာဓာရာ၊ ဒွေ ဓာတူ ကာမရူပိနံ၊

ရူပါနုဗန္ဓဝုတ္တိတ္တာ၊ စက္ခုဝိညာဏာဒယော ဝယ။

ကာမရူပိနံ-ကာမ ရူပဘုံသားတို့၏(အရူပဘုံ၌ ရုပ်မရှိ၍ စိစစ်ဖွယ် မလို)၊ ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဓာတူ-မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည်၊ စက္ခုဝိညာဏာဒယော ဝိယ-စက္ခုဝိညာဏဓာတ် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ ရူပါနုဗန္ဓဝုတ္တိတ္တာ-ရုပ်သို့ အစဉ်လိုက်သော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိပ္ပန္နဘူတိကာဓာရာ-နိပ္ပန္နဥပါဒါရုပ်ဟူသော မှီရာရှိကုန်၏။ [ဘူတေ နိဿနဘာဘူတိကာ-အရ ဘူတရုပ်၌မှီသောကြောင့် ဥပါဒါရုပ်ကို “ဘူတိက”ဟုဆိုသည်။]

စက္ခုရူပ စသည်ကို မမှီ။ ။ နိပ္ပန္န ဥပါဒါရုပ် ၁၄-ပါးတွင် စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှာ ကာယပသာဒရုပ် ငါးပါးမှာ စက္ခုဝိညာဏ် စသော ဝိညာဏဓာတ် ငါးပါး၏ မှီရာဖြစ်သောကြောင့် မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်တို့က ပသာဒရုပ် ငါးပါးကို မမှီနိုင်၊ ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသနှင့် ဩဇာကိုလည်း မမှီနိုင်၊ ဘာကြောင့်နည်း-ထိုရုပ်တို့က ခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပ၌လည်း ဖြစ်ကြသော ကြောင့်တည်း၊ ရူပစသည်ကို မှီလျှင် ရူပါရုံက အပြင်ပမှာ တည်နေတဲ့အခါ ဤဓာတ်နှစ်ပါးလည်း အပြင်ပသို့ လိုက်၍ ဖြစ်ဖွယ်ရှိရလိမ့်မည်-ဟူလို။

**စက္ခာဒိနိဿိတာ နေတာ၊ တဿညာဓာရဘာဝတော၊
နာပိ ရူပါဒိကေ တေသံ၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ ပဝတ္တိတော။**

ဧတာ-ဤဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည်၊ စက္ခာဒိနိဿိတာ-စက္ခုအစရှိသော ပသာဒကို မှီကုန်သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တဿ-ထိုစက္ခုအစရှိသော ပသာဒ၏၊ အညာဓာရဘာဝတော-တစ်ပါးသော စက္ခု ဝိညာဏဓာတ်စသည်တို့၏ မှီရာ၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ရူပါဒိကေ-ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ န နိဿိတာ-မမှီကုန်၊ ကသ္မာ-နည်း၊ တေသံ-ထိုရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ-ခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပ၌လည်း၊ ပဝတ္တိတော-ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်တည်း။

ဇီဝိတနှင့် ဘာဝကို မမှီ။ ။ ဤဓာတ်နှစ်ပါးသည် ဇီဝိတိန္ဒြေကိုလည်း မမှီ၊ ဘာကြောင့်နည်း-ဇီဝိတိန္ဒြေမှာ တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်တွေကို စောင့်ရှောက် ရခြင်းကိစ္စတစ်မျိုး ရှိပြီးသောကြောင့်တည်း၊ အလုပ်ကိစ္စတစ်ခု ရှိနေသူသည် အခြားကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဇီဝိတရုပ်မှာ မလွဲမရှောင်သာသော ကိစ္စ ရှိပြီးဖြစ်၍ သူတစ်ပါး အမှီကို မခံနိုင်တော့ပြီ-ဟူလို၊ ဘာဝရုပ်နှစ်ပါး မရှိတဲ့ နပုံပဏ္ဍုက် သန္တာန်မှာလည်း ဤမနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်များ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဘာဝရုပ်နှစ်ပါးကို မမှီကြောင်းမှာ သိသာပြီ၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆိုအပ်ပြီးသော နိပ္ပန္နရုပ်များအပြင် ဤဓာတ်နှစ်ပါး၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်သည် ဥပါဒါရုပ်တစ်မျိုးပဲဟု သိထိုက်၏၊ “ထိုဥပါဒါရုပ်တစ်မျိုးကား ဤဟဒယဝတ္ထုပင် ဖြစ်သည်”ဟူလို။

န စာပိ ဇီဝိတံ တဿ၊ ကိစ္စန္တရနိယုတ္တိတော၊
 န စ ဘာဝဒ္ဒယံ တသ္မိ၊ အသန္တေပိ ပဝတ္တိတော၊
 တဿော တဒညံ ဝတ္ထု တံ၊ ဘူတိကံတိ ဝိဇနိယံ။

ဇီဝိတံ စာပိ-ဇီဝိတရုပ်ကိုလည်း၊ န နိဿိတာ-မမ္ဘိကုန်၊ ကဿော-နည်း၊ တဿ-ထိုဇီဝိတရုပ်၏၊ ကိစ္စန္တရနိယုတ္တိတော-သဟဇာတ်ရုပ်များကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကိစ္စ တစ်မျိုးနှင့် ယှဉ်နေခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဘာဝဒ္ဒယံ စ-ဘာဝရုပ် နှစ်ပါး အပေါင်းကိုလည်း၊ နနိဿိတာ-ကုန်၊ ကဿော-နည်း၊ တသ္မိ-ထိုဘာဝရုပ် နှစ်ပါးသည်၊ အသန္တေပိ-မရှိသော်လည်း၊ ပဝတ္တိတော-နည်းပဏ္ဍာန်သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ တဿော-ထို့ကြောင့်၊ တဒညံ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ရုပ်တို့မှတစ်ပါးသော၊ ယံ ဝတ္ထု-အကြင်မှီရာရုပ်တစ်မျိုးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ-ထိုဝတ္ထုရုပ်ကို၊ ဘူတိကံတိ- ဥပါဒါရုပ်ဟူ၍၊ ဝိဇနိယံ-သိထိုက်၏။

ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌ မဟောခြင်းအကြောင်း။ ။ ထိုဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဝတ္ထုရုပ် တစ်မျိုး ရှိသင့်လျှင် ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ဘာကြောင့် မဟောပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ကား အာရမဏဒုကဒေသနာ ပျက်မည်စိုးသောကြောင့် ဝတ္ထုဒုက်ကိုလည်း မဟောဘဲ ချန်ထားတော်မူသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့-ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ဧကက ဒုကဒေသနာတော်၌ “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ ဝတ္ထု” (စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ် ရှိ၏၊ စက္ခုဝတ္ထုကို ပြတော်မူလိုသည်၊) “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ န ဝတ္ထု” (စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာမဟုတ်သော ရုပ်များလည်း ရှိ၏၊ စက္ခုဝတ္ထုမှကြွင်းသမျှ ရုပ်ကို ပြတော်မူသည်၊) ဤသို့ စသည်ဖြင့် သောတ ဃာန ဇော ကာယဝိညာဏ်တို့၏ သောတဝတ္ထု ဃာနဝတ္ထု ဇိဝှာဝတ္ထု ကာယဝတ္ထုဟုတ်-မဟုတ်သော ရုပ်များကို ခွဲခြားတော်မူပြီးလျှင် “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ ဝတ္ထု၊ အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ န ဝတ္ထု”ဟု ဤ ၆-ခုမြောက် ဝတ္ထုဒုက်ကို ပြတော်မူ။

အကယ်၍ ဟောတော်မူလျှင် “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ ဝတ္ထု” အရ ဟဒယဝတ္ထုကို ကောက်၍ “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ န ဝတ္ထု” အရ ဟဒယဝတ္ထုမှ ကြွင်းသမျှ ကောက်ရလိမ့်မည်၊ ဤသို့ ကောက်ဖွယ်ရာ ရုပ်ရှိသော်လည်း ထိုဝတ္ထုဒုက်နှင့် တစ်ဆက်တည်း ဟောရမည့် အရမဏဒုက်၌ “အတ္ထိ

ရူပံ စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမဏံ”အရ ရူပါရုံကို ကောက်၍ “အတ္ထိ ရူပံ စက္ခုဝိညာဏဿ န အာရမဏံ” အရ ရူပါရုံမှ ကြွင်းသမျှ ရုပ်ကို ကောက်၏။ ထို့အတူ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံနှင့် ကြွင်းသမျှရုပ်ကို ကောက်ဖို့ရာ ဒုက်ခါးမျိုးကို ဟောတော်မူပြီနောက် “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ အာရမဏံ”အရ မနောဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သောရုပ်သည် ရုပ်အားလုံးပင် ဖြစ်၍ “အတ္ထိ ရူပံ မနောဝိညာဏဿ န အာရမဏံ”အရ မနောဝိညာဏ်၏ အာရုံမဟုတ်သော ရုပ်ကား မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် ဤဆဋ္ဌအာရမဏဒုက် အတွက် တစ်ဖက်ပျက်ဖွယ်ရာ ရှိသည်။ ဤအာရမဏဆဋ္ဌနှင့်ဒုက်အတွက် တစ်ဖက်ပျက်မည့်အရေးကို မြင်တော်မူသောကြောင့် ဝတ္ထုဒေသနာနှင့် အာရမဏဒေသနာကို အသွားအလာတူထား၍ ဟောပြောတော်မူမှ ဝေနေယျတို့ နားလည်ဖွယ်ရှိရကား အာရမဏဒေသနာ၌ ဆဋ္ဌဒုက် မရသည့်အတွက် ဝတ္ထုဒေသနာမှာလည်း ဆဋ္ဌဒုက်ကို (ရသင့်လျက်) ချန်လှပ်တော် မူခဲ့သတတ်။

**ဝတ္ထာလမ္မဒုကာနံ တု၊ ဒေသနာဘေဒတော ဣဒံ၊
ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဌသ္မိံ၊ န အက္ခာတံ မဟေသိနာ။**

တု-ဆက်ဦးအံ့၊ ဝတ္ထာလမ္မဒုကာနံ-ဝတ္ထုဒုက် အာရမဏဒုက်တို့၏။ ဒေသ နာဘေဒတော-ဒေသနာစဉ် ပျက်မည့်အရေးကြောင့်။ ဣဒံ-ဤဟဒယဝတ္ထုရုပ် ကို၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဌသ္မိံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌၊ မဟေသိနာ-ဘုရားရှင် သည်၊ န အက္ခာတံ-ဟောတော်မူအပ်။

နှလုံးအိမ်မှာ တည်ကြောင်း။ ။ ဤပြခဲ့သော ပါဠိတော်နှင့် ယုတ္တိများအရ ဝတ္ထုရုပ်တစ်မျိုး ရှိထိုက်ကြောင်းကား ထင်ရှားပေပြီ၊ ထိုဝတ္ထုရုပ်၏ နှလုံးအိမ် အတွင်းမှာ တည်ရှိကြောင်းကိုလည်း ဤသို့ သိရာ၏။ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြံ ကို စူးစူးစိုက်စိုက် ကြံစည်သောအခါ၊ တစ်စုံတစ်ခု စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ် ဖြစ်သော အခါတို့၌ စိတ်မှ အပူဓာတ်သည် မှီရာဝတ္ထုသို့ ကူးစက်လျက် ထိုဝတ္ထုရုပ်မှ အပူဓာတ်လည်း ဝတ္ထုရုပ်တည်ရာ သွေးများနှင့်တကွ နှလုံးအိမ်၌ ကူးစက်သဖြင့် ရင်ပူလာပုံကိုလည်းကောင်း၊ ထို့ပြင်-ပြင်းထန်သော အမြောက်သံ စသည်ကို ကြားရာ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်က ခြောက်လှန့်သည့်အခါတို့၌ စိတ်ဓာတ်တုန်လှုပ် သဖြင့် နှလုံးသွေးနှင့် ရင်များခုန်နေပုံကိုလည်းကောင်း၊ အပြင်းအထန်

သောကနှိပ်စက်သည့်အတွက် နှလုံးကွဲ(ရင်ကွဲ)ပုံကိုလည်းကောင်း၊ အလွန် ပျော်ရွှင်သောအခါ ရင်ထဲ၌ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ဖြစ်နေပုံကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ စိတ်၏မှီရာ ဤဝတ္ထုရုပ်သည် နှလုံးအိမ်အတွင်းမှာ တည်ရှိသည်ဟု ယုံကြည် ထိုက်လှပြီ။ ဤသို့ နှလုံးအိမ် ဟဒယအတွင်းမှာ တည်ရှိသောကြောင့်ပင်လျှင် ဤဝတ္ထုရုပ်ကို “ဟဒယဝတ္ထု”ဟု နာမည်တပ်ရပေသည်။ [ယခုခေတ် လောက ဓာတ်ဆရာတို့ကား နှလုံးအိမ်မှ သွေးပူ လေပူတို့ အထက်သို့ ပျံတက်သဖြင့် ဦးခေါင်း၌ နောက်ကျူရှုပ်ထွေးလျက် ရှိသည်ကို အထောက်အထား ပြုပြီးလျှင် “စိတ်ဝိညာဉ်သည် ဦးဇ္ဈောန်မှာ တည်ရှိ၏”ဟု ပြောဆိုကြသည်။]

နိဿယလက္ခဏံ ဒိန္နံ၊ ဓာတူနံ ဟဒယံဝတ္ထု။

အာဓာရဏရသံ တာသံ၊ ဥဗ္ဗာဟနုပဋ္ဌာနကံ။

ဟဒယံဝတ္ထု-ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ဒိန္နံ-ကုန်သော၊ ဓာတူနံ-မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏၊ နိဿယလက္ခဏံ-မှီရာဟူသောလက္ခဏာ ရှိ၏။ တာသံ-ထိုဓာတ်နှစ်ပါးတို့၏၊ အာဓာရဏရသံ-တည်ရာဖြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဥဗ္ဗာဟနုပဋ္ဌာနကံ-ထိုဓာတ်နှစ်ပါးကို ဆောင်ထားသောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ [ဓာတ်နှစ်ပါး၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သောအခါ ဓာတ်နှစ်ပါးကို မိမိအထက်ပေါ်မှာ တင်လျက် ဆောင်ထားသကဲ့သို့ ဉာဏ်ထဲမှာ ထင်လာသည်-ဟူလို။]

-----*-----

ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ။ [စဝနတ္ထနှင့် လက္ခဏာစသည်ကို ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။ ဤဇီဝိတိန္ဒြေသည် တကွဖြစ်ဖက်ကမ္မဇရုပ်တို့ကို စောင့်ရှောက်သော ကြောင့် ကမ္မဇရုပ်များ၏အသက်တည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်တို့သည် စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ ထင်ရှားရှိနေခိုက်မှာ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် (အမိထင်ရှားရှိနေသော သားကို သူတစ်ပါးက စောင့်ရှောက်ဖွယ် မလိုတော့သကဲ့သို့) တစ်ပါးသောတရားတို့က စောင့်ရှောက်ဖွယ်မလို၊ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကပင် တည်တံ့အောင် စောင့်ရှောက်နိုင်ကြသည်။ ဤကမ္မဇရုပ်တို့မှာ အကြောင်းကံတရား ချုပ်ပြီးနောက် အတော်ကြာမှ (တချို့ ကမ္မဇရုပ်များသည် ကံနှင့် ဘဝပေါင်းများစွာ ကွာခြားပြီးမှ) ဖြစ်ပေါ်ရကား (အမိမဲ့သားကို

နို့ထိန်းက စောင့်ရှောက်ရသကဲ့သို့) ထိုရုပ်တို့ အသက်တမ်းအတိုင်း ဆက်လက် တည်တံ့နိုင်ရန် ဇီဝိတိန္ဒြေက စောင့်ရှောက်ပေးရသည်။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ပါသော ၉-ခုကို ထိုကလာပ်၌ပါသော ဇီဝိတက စောင့်ရှောက်၏။ သောတဒသက၌ပါသော ရုပ် ၉-ခုကို ထို၌ပါသော ဇီဝိတက စောင့်ရှောက်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကမ္မဇကလာပ် ၉-စည်း၌ပါသော ဇီဝိတက မိမိ၏ ကလာပ်တူ ရုပ်များကို စောင့်ရှောက်သည်ဟု သိပါ။ ဤဇီဝိတရုပ်များကား ကာယပသာဒ ဘာဝရုပ်တို့ မတည်နိုင်သော ပါစကတေဇေ(ကမ္မဇဝမ်းမီး)နှင့် ကာယဘာဝ၌ ရုပ်တို့ ပျံ့နှံ့ရာ တစ်ကိုယ်လုံးမှာပင် ပျံ့နှံ့သည်။

-----*-----

ကဗဠိကာရော။ ။ ကဗဠ် ကရိယတိတိ ကဗဠိကာရော၊ ယော-အကြင်အာဟာရကို၊ ကဗဠ်-စားသောက်ဖွယ်ကို၊ (ဝါ-အလုတ်အလွေးကို) ကရိယတိ-ပြုအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုအာဟာရသည်၊ ကဠိကာရော-ကဗဠိကာရမည်၏။ ကဗဠသဒ္ဓါသည် ထမင်းလုတ် ထမင်းဆုပ်စသော အလုပ် အဆုပ်ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်၊ စားသောက်ဖွယ်ဟူသမျှကိုလည်း ဟော၏။ “**န သကဗဠေန မုခေန**”စသော သေခံယပါဠိတော်ဝယ် ခံတွင်း၌ ရောက်ပြီးသော အစာအားလုံးကို ကဗဠသဒ္ဓါက ဟော၏။ သက္ကတ အဘိဓာန်၌လည်း စားသောက်၍ ဖြစ်သမျှ အစာ အားလုံးကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် စားသောက်ဖွယ် ဟူသမျှကို ကဗဠဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ကဗဠ သဒ္ဓါပပဒ ကရဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်းဖြစ်၍ “ကဗဠကာရ”ရ ရုပ်ပြီးသင့်သော်လည်း တပ္ပာကဠိကရဏပုဒ်ကဲ့သို့ ို ပစ္စည်းသက်၍ ကဗဠိကာရဟု ဖြစ်၏။ အချို့က “ို ပစ္စည်းသည်အဗျူတတဗ္ဘော အနက်၌သာ သက်သည်”ဟု အယူရှိ၍ “**အကဗဠံပိ ကဗလံ ဝိယ ကရိယ တိတိ ကဗဠိကာရော**”ဟု ဝစနတ် ပြုကြသေး၏။ အဗျူတတဗ္ဘော မဟုတ်၊ မုချ ရနိုင်သောကြောင့် ထိုဝစနတ် မသင့်၊ “တပ္ပာကဠိကရဏ”ကဲ့သို့ အဘူတ တဗ္ဘော မဟုတ်သော အနက်၌လည်း ို ပစ္စည်း သက်နိုင်သည်သာ။

အာဟာရော။ ။ အာဟာရိယတိတိ အာဟာရော၊ အာဟာရိယတိ-ခံတွင်းသို့ ရှေးရှုဆောင်အပ်၏။ ဝါ-မျိုးအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟာရော-

မည်၏။ ကဗဠိကာရော အာဟာရောအရ စားသောက်ဖွယ်အစာကို မုချရ၏။ ဤ၌ကား ပရမတ္ထအာဟာရအစစ်ကို ပြရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် ထိုထို အာဟာရ၌ပါသော အဆီ၊ အနှစ်၊ အစေးဟု ခေါ်အပ်သော သြဇာကိုသာ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ယူရ၏။ [သြဇာ၏တည်ရာဖြစ်သော အစာအားလုံး၏ ကဗဠိကာရ အာဟာရဟူသော နာမည်ကို ဌာနီသြဇာပေါ် တင်စား၍ ဌာနီသြဇာ ကိုပင် ကဗဠိကာရအာဟာရဟု ခေါ်ထားသည်”ဟူလို၊ ဧကဒေသျူပစာလည်း သင့်၏။]

သြဇာလက္ခဏော အာဟာရော၊ ရူပါဟရဏရသော တထာ၊

ဥပတ္တမ္ပနုပဋ္ဌာနော၊ အာဟာရေယျပဒဋ္ဌာနော။

အာဟာရော-အာဟာရရုပ်ကို၊ ဝါ-သည်၊ သြဇာလက္ခဏော-အဆီ သြဇာ၏ အဖြစ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်၏၊ ရူပါဟရဏရသော-အာဟာရရေရုပ်ကို ဆောင်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ ဥပတ္တမ္ပနုပဋ္ဌာနော-ခန္ဓာကိုယ်ကို ထောက်ပံ့တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏၊ အာဟာရေယျပဒဋ္ဌာနော- စားမျိုးအပ်သော အာဟာရလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

သြဇာလက္ခဏော။ ။ ထိုထိုအစာ၌ပါသော အဆီသြဇာသည် ဤ အာဟာရရုပ်၏ လက္ခဏာတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့-ထိုထိုအစာ၌ “ချို၊ ချဉ်၊ စပ်၊ ဖန်၊ အငန့်၊ အခါး” ဟု အရသာ ၆-ပါးတွင် တစ်မျိုးမျိုး ပါဝင်၏၊ ထိုအရသာသည် အာဟာရရုပ် မဟုတ်သေး၊ ရသာရုံဟုခေါ်သော အာရုံတစ်မျိုးသာ ဖြစ်သေး၏၊ အာဟာရရုပ်ကား ထိုထိုအစာ၌ ပါရှိသော အဆီ အနှစ် အစေးတည်း၊ “တယ် အဆီအနှစ်များတဲ့ ဆန်ပဲ၊ အစေးအညော် တယ်အားကြီးတယ်” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသော စကားသည် ဤအာဟာရရုပ်၏ သတ္တိအင်အားကြီးမားမှုကို စွဲ၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားများတည်း၊ ကျမ်းဂန်များ၌လည်း ဤအာဟာရ ရုပ်ကို “သာရော-အနှစ်၊ သြဇာ၊ အဆီ၊ သွေဟော၊ အစေး”ဟုမျိုးမျိုးနာမည် တပ်သည်။

ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်။ ။ ဤအာဟာရသည် “သြဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာသမုဋ္ဌာနရူပံ” စသည်ဖြင့် နောက်၌ လာလတ်အတိုင်း အာဟာရရေရုပ်ကို ဆောင်ရွက်ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏၊ [ဖြစ်စေသည်ကိုပင်

“ဆောင်သည်”ဟု ဆိုသည်။] စာမျိုးလိုက်သောအခါ ခန္ဓာကိုယ်သည် တောင့်တောင့်တင်းတင်း အားရှိခြင်းကြောင့် ဤအာဟာရရုပ်သည် “ခန္ဓာကိုယ်ကို” ထောက်ပံ့နိုင်သောတရား”ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ စားမျိုးအပ်သော အစာထဲမှာပါသည့် ဩဇာကို အာဟာရရုပ်ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤအာဟာရရုပ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းမှာ စားမျိုးအပ်သော အစာပင်တည်း။

-----*-----

ဣတိ စ အဋ္ဌရသဝိဓမ္မေတံ ရူပံ၊ သဘာဝရူပံ သလက္ခဏရူပံ
နိပ္ပန္နရူပံ ရူပရူပံ သမ္ပသနရူပံတိ စ သဒ္ဓိ ဂစ္ဆတိ။

ဣတိ စ ၊ပေ၊ သဒ္ဓိ ဂစ္ဆတိ။ ။ ဤစကားကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ် ၁၈-ပါးကို ပြန်၍ဖုံးသော နိဂုံးစကားတည်း။ သဘာဝရူပ စသည်ကား “သွားရင်းဟန်လွဲ” ဆိုသလို နိဂုံးအုပ်ရင်း နာမည်အမျိုးမျိုးကိုပြသော စကားတည်း။ သဒ္ဓိ ဂစ္ဆတိ အရာဝယ် ယခုကာလ စာအုပ်များ၌ “သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ”ဟုရှိ၏။ တစ်ပါးသော အနက်များကို သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ပြသောအရာ၊ သိမ်းကျိုးယူငင်အပ်သောအရာမျိုး၌ “သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆိ”ဟု ဆိုရိုးရှိသည်။ နာမည်ကို ပြသောအရာများ၌ကား “သဒ္ဓိ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့”ဟု ဆိုရိုးရှိသည်။ ညွှန်ပြအပ်သောပါဠိများ၌ သဒ္ဓိ သင်္ဂဟံ သုံးနှုန်းပုံကို ကြည့်ပါ။ ဆတ္ထိသဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ-စေတသိက်ပိုင်း၊ သာ ပနာယမေကာဒသဝိဓာပိ ကာမာဝစရ ဘူမိစွေဝ သဒ္ဓိ ဂစ္ဆတိ-ဝိထိမုတ်ပိုင်း။

သဘာဝရူပံ။ ။ “ဘာဝိယတိ လက္ခိယတိ ဧတေနာတိ ဘာဝေါ”အရ မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာကိုပင် “ဘာဝ”ဟု ခေါ်သည်။ “သဿ ဘာဝေါ သဘာဝေါ”အရ မိမိ တစ်ပါးတည်း၏ လက္ခဏာကို “သဘာဝ”ဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ-ကက္ခဋတ္တလက္ခဏာသည် ပထဝီတစ်ပါးတည်း၏ လက္ခဏာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ သီးခြားလက္ခဏာရှိသောရုပ်ကို “သဘာဝရုပ်”ဟု ခေါ်၏။ “သဘာဝေါ ယဿာတိ သဘာဝံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရလိမ့်မည်။ ဤကား ဋီကာများအလိုတည်း။ ဤကျမ်းအလိုကား ဘာဝသဒ္ဓါသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အထည်ဝတ္ထုအနက် ဖြစ်ကိုဟော၏။ သန္တော ဘာဝေါ သဘာဝေါ၊ သန္တော-

ထင်ရှားရှိသော၊ ဘာဝေါ-အထည်ဝတ္ထုတည်း၊ သဘာဝေါ-ထင်ရှားရှိသော အထည်ဝတ္ထု၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် အထင်အရှားအထည်ကိုယ် ရကောင်းသော ရုပ်”ဟု ဆိုလိုသည်။

အသဘာဝရုပ်။ ။ အာကာသဓာတ် စသောရုပ်များကား ဤကဲ့သို့ အထည်ဝတ္ထု အထင်အရှား မရကောင်းသောကြောင့် အသဘာဝရုပ် မည်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-အာကာသစသော ရုပ် ၁၀-ပါးတွင် အာကာသ(အကြား)ဟူသည် အထည်ဝတ္ထု ထင်ရှားမရှိ၊ ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်မိလျှင် အလိုလို အာကာဓာတ် ပေါ်လာ၏။ ပရမတ္ထအစစ်ဖြစ်သော ဆိုခဲ့ပြီးရုပ်များတွင် ကပ်မြှောင်၍ ပါလာသော သဘောဖြစ်၍ ရုပ်ဟု ခေါ်ရသည်၊ စင်စစ်အားဖြင့် ပရမတ်ရုပ်အစစ်ပင် မဟုတ်၊ မညတ်မျှသာတည်း။ ထိုရုပ် ၁၀-ပါးတွင် ဝိညတ်သည် အတော်ထင်ရှား၏။ ထိုဝိညတ်သော်မှ ပရမတ္ထမဟုတ်ကြောင်း ကို “သာ အဋ္ဌရူပါနိ ဝိယ န စိတ္တသမုဋ္ဌာန နာမ ဟောတိ”ဟူသော အဋ္ဌာသာလိနိအဖွင့် မူလဋီကာ၌ “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဧတေန ပရမတ္ထတော အသဘာဝံ ဒဿေတိ”ဟု မိန့်ပြီ။

နိဿယ။ ။ သာ-ထိုဝိညတ်သည်၊ အဋ္ဌာရူပါနိ ဝိယ-မိမိနှင့်တကွဖြစ် သောရုပ် ၈-ပါးတို့ကဲ့သို့၊ နစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရသော ရုပ်စစ် မဟုတ်၊ (ကာယဝိညတ္တိနဝကကလာပ်တွင် ၈-ပါးကိုသာ စိတ်ကဖြစ်စေသည်၊ ဝိညတ်ကို တမင်တကာ ဖြစ်စေရသည် မဟုတ်-ဟူလို) စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ- စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါနံ-တွဲဖက်ရုပ်တို့၏၊ ဝိညတ္တိတာယ-ဝိညတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာပိ-ထိုဝိညတ်သည်လည်း၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ-စိတ္တ သမုဋ္ဌာန် အမည်ခံရတော့သည်၊ ဟောတိ-၏။ “ရွှေနားချောင်းကြောင့် ပါးပြောင်”ဆိုသလို တွဲဖက် ရုပ် ၈-ပါးက စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်ရကား ဝိညတ်လည်း စိတ္တိသမုဋ္ဌာန်အမည်ကို ရတော့သည်-ဟူလို။

သလက္ခဏာရူပံ။ ။ အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တာ သုံးပါးသည်လည်း ကောင်း ဥပစယ သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာဟု ဆိုအပ်သော ဥပါဒ် ဌီ ဘင် လက္ခဏာသည်လည်းကောင်း၊ ရုပ်တရားတို့၏ မမြဲကြောင်း၊ အတ္တ မဟုတ် ကြောင်းကို သိဖို့ရာ အမှတ်လက္ခဏာများ ဖြစ်၏။ ထိုအမှတ်လက္ခဏာရှိ

သောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ် ၈-ပါးကို သလက္ခဏာရုပ်ဟု ခေါ်၏။ ဆိုလတုံ သော အာကာသဓာတ်စသည်ကား အနိစ္စတာစသောလက္ခဏာ၊ ဥပါဒ်စသော လက္ခဏာမရှိကြသဖြင့် အလက္ခဏာရုပ် မည်၏။ ထိုစကားမှန်၏-အာကာသ ဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်၊ ပျက်ခြင်းဘင် မရှိ၊ ထိုသို့ အဖြစ်အပျက် မရှိရကား အနိစ္စတာ (အမြဲခြင်းသဘော)، ဒုက္ခတာ (ဆင်းရဲခြင်းသဘော)، အနတ္တတာ (အတ္တမဟုတ်ဟု စိစစ်ထိုက်သောသဘော) အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။

နိပ္ပန္နရူပံ။ ။ “နိပ္ပာဒီယတေ-အကြောင်းတရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ နိပ္ပန္နံ-နိပ္ပန္န မည်၏။” အရ ကမ္မဇရုပ်ကို ကံဟူသောအကြောင်းက ဖြစ်စေ၍ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်များကိုလည်း မိမိဆိုင်ရာ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသော အကြောင်းများက ဖြစ်စေကြသည်။ [ဖြစ်စေကြပုံမှာ-ရူပ သမုဋ္ဌာန်ခန်း၌ ထင်ရှားလတံ့] အာကာသဓာတ် စသည်ကား ထိုအကြောင်း တရားတို့က ဖြစ်စေအပ်သည်မဟုတ်သောကြောင့် အနိပ္ပန္နရုပ်မည်၏။ ထိုစကား မှန်၏-ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့က စီမံ၍ ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု ပေါ်လာလျှင် အာကာသဓာတ်ဟူသော အကြားသည် ဘယ်အကြောင်းကမှ မစီမံရဘဲ အလိုလို ထင်ရှားတော့၏။ ဝိညာတ်စသည်တို့ အနိပ္ပန္န ဖြစ်ပုံမှာ ထိုရုပ်များကို ပြရာအခန်း၌ ထင်ရှားလတံ့။

ရူပရူပံ။ ။ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို ရူပဟု ခေါ်၏။ ထိုဖောက်ပြန် ခြင်းသဘောရှိသောရုပ်သည် “**ရူပံ အဿ အတ္တိတိ ရူပံ**” အရ ရူပပင် မည်သည်။ ဥပမာ-အရိသသသဒ္ဓါသည် အသားရောဂါတစ်မျိုးကို ဟော၏။ ထိုအသား ရောဂါရှိသူကိုလည်း “**အရိသသော အဿ အတ္တိ**” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “အရိသသ”ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ (တစ်နည်း) ရူပသဒ္ဓါသည် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို ဟောရင်းတည်း။ ဤနေရာ၌ ဂုဏူပစာရအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိသော ရုပ်တရားကို ဟောသည်။ ဥပမာ-နီလသဒ္ဓါ သည် အညိုဂုဏ်ကို ဟောရင်းဖြစ်သော်လည်း “နီလဝတ္ထံ-ညိုသောအဝတ်” စသည်၌ ဂုဏူပစာရအားဖြင့် အညိုဂုဏ်ရှိသော အဝတ်ကို ဟောသကဲ့သို့ တည်း။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ တချို့နေရာ၌ ရူပသဒ္ဓါသည် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော

မရှိသော အာကာသဓာတ် စသည်တို့ကိုပါ ရုဋ်အားဖြင့် ဟောလျက်ရှိသော ကြောင့် ထိုအာကာသဓာတ် စသည်တို့နှင့် မရောယှက်ဘဲ ရုပ်အစစ်သက်သက် ကို ရဖို့ရာ ရူပသဒ္ဒါတစ်ခု ထပ်၍ “ရူပရူပ”ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော်လေသည်။ ဥပမာ-“ဒုက္ခဒုက္ခ၊ သင်္ခါရဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ”ဟု ဒုက္ခအမျိုးမျိုးရှိရာ၌ သုခ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်နှင့် ရုပ်တရားကိုပင် သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခအဖြစ်ဖြင့် ဒုက္ခသဒ္ဒါက ဟောလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သုခ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် စေတသိက်များနှင့်လည်းကောင်း၊ ရုပ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ မရောနှောစေဘဲ ဒုက္ခသက်သက်ဖြစ်သော ဒေါသမူဒွေး ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်ကို ရဖို့ရာ ဒုက္ခသဒ္ဒါ တစ်ခုထပ်၍ “ဒုက္ခဒုက္ခ” ဟုဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ ရူပမေဝ ရူပံ ရူပံ၊ ဒုက္ခမေဝ ဒုက္ခံ ဒုက္ခဒုက္ခံ၊ ရူပမေဝ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိသည်သာ လျှင်ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်တည်း၊ ရူပရူပံ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိသည်သာ လျှင်ဖြစ်သော ရုပ်၊ ဒုက္ခမေဝ-အမှန်ဆင်းရဲသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခတည်း၊ ဒုက္ခဒုက္ခံ-အမှန်ဆင်းရဲသည် သာလျှင်ဖြစ်သော ဒုက္ခ။ [“ရုပ်ဆိုမှ ရုပ်၊ ဆင်းရဲဆိုမှ ဆင်းရဲ”ဟူလို။]

အရူပရုပ်။ ။ အာသာဓာတ်စသည်ကား ထိုကဲ့သို့ ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိ သောကြောင့် အရူပရူပ မည်၏။ ထိုစကား မှန်၏-အာကာသဓာတ်စသော အနိပ္ပန္နရုပ်များကို “ရုပ်”ဟု ခေါ်ထားခြင်းမှာ တကယ် ဖောက်ပြန်တတ်သော ကြောင့် ခေါ်ထားခြင်း မဟုတ်၊ ဖောက်ပြန်တဲ့ ရုပ်အစစ်နှင့် ပူးတွဲပါသော ကြောင့်သာ အဝိနာဘာဝနည်း၊ (တစ်နွယ်ငင် တစ်စင်ပါနည်း)အားဖြင့် ဖောက်ပြန်တတ်တဲ့ သတ္တိ မရှိဘဲ ဖောက်ပြန်တတ်တဲ့သတ္တိ ရှိသလို တင်စား၍ တဒ္ဓမ္မူပစာအားဖြင့် “ရူပ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။

သမ္မသနရူပံ။ ။ အနိစ္စတာအစရှိသော လက္ခဏာရှိသည့်အတွက် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဤနိပ္ပန္နရုပ်များကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်စကောင်းသောကြောင့် သမ္မသနရုပ်မည်၏။ သမ္မသီယတေ-ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္မသနံ-သမ္မသန မည်၏။ အာကာသဓာတ်စသော အနိပ္ပန္နရုပ် များကား အနိစ္စတာ စသော လက္ခဏာ မရှိသည့်အတွက် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်

မသုံးသပ်ထိုက်၊ သုံးသပ်၍လည်း မဖြစ်သောကြောင့် သမ္မသနရုပ် မည်၏။
[သဘာဝရုပ်စသည် ခေါ်ဆိုရာ၌ ဆောင်ပုဒ်များကို အခြေပြုသဖြင့်ဟ်၌ ဆိုထားပြီ။]

အာကာသဓာတ်။ ။ န ကဿတိတိ အကာသော၊ အကာသောယေဝ
အာကာသော။ ယော-အကြင်အရပ်ကို၊ န ကဿတိ-မရေးခြစ်အပ် (ရေးခြစ်လို့
မရ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုအရပ်သည်၊ အကာသော-အကာသ မည်၏။
အကာသောယေဝ-အကာသသည်ပင်၊ အာကာသော-အာကာသ မည်၏။
အကာပုဒ်နောင် သွတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ အ ကို အာဝုဒ္ဓိပြု၍ “အာကာသ”
ဟု ရုပ်ပြီးသည်၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ဝတ္ထုဖြင့် ထိပါး ခြစ်ခြုတ်၍ မရကောင်းသော
အရပ်ကို “အာကာသ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအာကာသသည်ဆိုအပ်လတ္တံ့ အတိုင်း
၄-မျိုး ပြား၏။

အဇဇောပရိစ္ဆိန္ဒော စ၊ ကသိဏ္ဍဌာဋိမော တထာ။

ပရိစ္ဆေဒါကာသော စာတိ၊ အာကာသော ဟိ စတုဗ္ဗိမော။

အဇဇကာသ။ ။ ယခုမျက်မြင်ဖြစ်သော ဟာလာဟင်းလင်း ကောင်းကင်
အရပ်၊ ရူပဗြဟ္မာဘုံမှ အထက်ကောင်းကင်အရပ်၊ မြေ ရေ လေတို့၏ အောက်မှာ
ရှိသော ကောင်းကင်အရပ်များသည် တစ်စုံတစ်ခုသောဝတ္ထုမျှ ရှုပ်ထွေးခြင်း မရှိ
သောကြောင့် “အဇဇကာသ”မည်၏။ [ဇဇာ-ရှုပ်ထွေးခြင်း+အ-မရှိသောအရပ်။]

ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ။ ။ တစ်စုံတစ်ခုသောဝတ္ထုဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင် ကာရံပိုင်း
ခြားအပ်သော အလယ်က အပေါက်သည် (ကြီးကြီးငယ်ငယ်) အာကာသပင်
မည်၏။ အိုးမျက်နှာဝပေါက်၊ ပြတင်းပေါက်၊ တံခါးပေါက်၊ နံရံပေါက်၊ ဒွါရ ဇု-
ပေါက် စသည်များတည်း။ [ပရိ=ပတ်ဝန်းကျင်၌+ဆိန္ဒ=ပိုင်းခြားကာရံအပ်သော
အပေါက် အရပ်။]

ကသိဏ္ဍဌာဋိမာကာသ။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌
လာလတုံအတိုင်း ကသိုဏ်း ဇု-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို ခွာခြင်းကြောင့် ရအပ်
သော ကောင်းကင်ပညတ်တည်း။

ပရိစ္ဆေဒါကာသ။ ။ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ-ရုပ်ကလာပ်ကို ပိုင်းခြားတတ်၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆေဒါ-ပရိစ္ဆေဒမည်၏။ ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု ပေါင်းမိသောအခါ
တစ်ခုနှစ်တစ်ခု မရောအောင် အလယ်ခေါင်က ပိုင်းခြားတတ်သော အကြား

အရပ် ရှိ၏။ ရုပ်ကလာပ်ချင်း ထိကပ်စပ်နေသော်လည်း အကြားအရပ်ကား မုခုရှိသေး သည်သာ၊ လက်နှစ်ချောင်းကို ပူးကပ်ကြည့်ပါလော၊ ထိုအကြား အရပ်သည် ဤရုပ်ပိုင်း၌ ပရိစ္ဆေဒရုပ်ဟု ခေါ်ရသော အာကာသဓာတ်ပင် တည်း။

ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏံ ခံ၊ ပရိယန္တပ္ပကာသနံ၊

မရိယာဒဥပဋ္ဌာနံ၊ ပရိစ္ဆိန္နပဒဋ္ဌာနံ။

ခံ-အာကာသဓာတ်သည်၊ ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏံ-ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ပရိယန္တပ္ပကာသနံ-ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အဆုံးကို ထင်ရှားပြခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ (အာကာသကြောင့်သာ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ အဆုံးထင်ရှားသည်၊ အာကာသဟူသော အကြားမရှိလျှင် ရုပ်ကလာပ်ချင်း ပူးကပ် စပ်ထိနေသည့် အတွက် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိတော့မည်မဟုတ်ဟူလို) မရိယာဒဥပဋ္ဌာနံ-ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပိုင်းအခြားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ ပရိစ္ဆိန္နပဒဋ္ဌာနံ-ပိုင်းခြားအပ်သော ရုပ်ကလာပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ [ရုပ်ကလာပ်တွေ ရှိမှ ဤအာကာသလည်း ထင်ရှားရကား ရုပ်ကလာပ်များသည် အာကာသဓာတ် ထင်ရှားဖို့ရာ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။]

ဝိညတ္တိရုပ်။ ။ အဓိပ္ပာယ် ဝိညာပေတိတိ ဝိညတ္တိ၊ အဓိပ္ပာယ်-အလိုဆန္ဒကို၊ ဝိညာပေတိ-သိစေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိညတ္တိ-မည်၏။ လက်ခြေစသည်ကို လှုပ်ပြသူ စကားပြောသူတို့၏ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သော ထူးခြားသော အမူအရာတစ်မျိုးသည် ဝိညတ်မည်၏။ ထိုထူးခြားသောအမူအရာသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အထင်အရှားရှိသော သီးခြားရုပ်တစ်မျိုး မဟုတ်သော်လည်း ယခုလောက၌ အတော်ပါးနပ်သူတို့က ထိုအမူအရာ အထူးကို သိနိုင်ကြသောကြောင့် “ဝိညာယတိတိ ဝိညတ္တိ” ဟုလည်း ဝစနတ် ပြုရ၏။ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိညတ္တိ-ဝိညတ် မည်၏။ ဤဝိညတ်၏ တတိယမနောဒွါရဝိသိဖြင့် သိအပ်ပုံကို ဝိသိဆိုရိုး၌ ပြထားပြီ။

ကာယဝိညတ္တိ။ ။ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို လှုပ်ရှားသော ကိုယ်ကာယ (လက်စသည်)ဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာအထူးသည် ကာယဝိညတ်မည်၏။ **ကာယေန ဝိညတ္တိ ကာယဝိညတ္တိ။** [ကာယသဒ္ဓါသည် တစ်ကိုယ်လုံးကို ဟောရိုးဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်သော လက် ခြေ ဦးခေါင်းစသော ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းတို့ကို ဧကဒေသုပ္ပစာရအားဖြင့် ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် “ကာယေန-လှုပ်ရှားသောကိုယ်ဖြင့်၊ ဝိညတ္တိ-အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ် သော အမူအရာသည်၊ ကာယဝိညတ္တိ-ကာယဝိညတ် မည်၏” ဟု အနက်ဆို။]

လက်ယပ်ခေါ် ရာ၌ ဝိညတ်ပါပုံ။ ။ တပည့်တစ်ယောက်ကို လာစေလို၍ လက်ယပ်ခေါ် ရာ၌ (၁)ရှေးဦးစွာ လာစေလိုသောစိတ် ဖြစ်၏၊ (၂)စိတ်ဖြစ် သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွေ ခန္ဓာကိုယ်၏ ထိုထိုအရပ်၌ အမြောက်အမြား ဖြစ်၏၊ လှုပ်ရှားမည့် လက်၌ ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တွင် ဝါယောဓာတ်သည် အခြားမဟာဘူတများထက် သတ္တိလွန်ကဲ၏၊ ပကတိမှီရာ အခါကဲ့သို့ အေးအေး ဆေးဆေး မဟုတ်ဘဲ၊ ထိုဝါယောဓာတ်မှာ ထူးခြားသော အမူအရာတစ်မျိုးလည်း ပါ၏၊ ထိုဝါယောဓာတ်၏ ထူးခြားသော အမူအရာ သည် ဤကာယဝိညတ်ပင်တည်း၊ မျက်စိတစ်မှိတ်ခန့်ကာလအတွင်း၌ ကုဋေတစ်သိန်းခန့်မျှ စိတ်တွေဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုစိတ်တို့တွင် ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်များလည်း အတော်များများ ပါရှိရကား၊ ထိုစိတ်များ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ဝါယောဓာတ်လွန်ကဲသော စိတ္တဇကလာပ်တွေ အထပ်ထပ် ဖြစ်သည့်အတွက် လက်အငြိမ်မနေဘဲ လှုပ်လျက် ရမ်းလျက်နေ၏၊ ထိုသို့ လှုပ်ရာ၌ သစ်ပင်များ လေတိုက်၍ လှုပ်သလို အရမ်းမဲ့မလှုပ်ဘဲ စိတ်၏ အလိုကျအောင် ဝါယောဓာတ်နှင့် ဝိညတ်တို့က ဖြစ်ကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် လှေပဲ့ပိုင်းမှ နေ၍ တစ်ယောက်တည်း လှော်ခတ်သူသည် လှေကို လိုရာ အရပ်သို့ ရောက်အောင် လှော်ပဲ့-ပဲ့သကဲ့သို့၊ ဝါယောဓာတ်နှင့် ဝိညတ်ကလည်း တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်များကို စိတ်အလိုအတိုင်း လက်ယပ်ခေါ်နေပုံ လှုပ်ရှားအောင် လှော်ပဲ့-ပဲ့ပေးလေသည်။

ဝိညတ်က အလိုကို သိစေပုံ။ ။ ဤကဲ့သို့ အစီအစဉ်ဖြင့် လက်ကိုလှုပ်၍

ရမ်း၍ ပြလိုက်သောအခါ တပည့်က “ဆရာသည်ငါ့ကို လာစေချင်၏” ဟု ဆရာ၏ အတွင်းအလိုဆန္ဒကို သိရလေသည်။ ဤကဲ့သို့ သိရာ၌ “စိတ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ လှုပ်ရှားမှု၊ အမူအရာအထူး” ဟု အချုပ်မှတ်ဖို့ရာ အချက်လေးခု ရှိ၏။ ထိုတွင် စိတ်သည် အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်သလော၊ . . . စိတ်က သိစေလျှင် မလှုပ်မယှက် စိတ်သက်သက် ဖြစ်ခိုက်မှာ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိရာ၏။ ထိုသို့လည်း မသိစေနိုင်ကြ၊ သို့အတွက် စိတ်သည် အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သူတစ်ပါး အား မသိစေနိုင်။

စိတ္တဇရုပ်တွေသည် အလိုဆန္ဒကို သိစေသလော၊ . . . စိတ္တဇရုပ်က သိစေလျှင် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာ နေခိုက်မှာ စိတ္တဇရုပ်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်နေသောကြောင့် အလိုဆန္ဒကို သိရာ၏။ ထိုသို့လည်း မသိနိုင်ကြ၊ သို့အတွက် စိတ္တဇရုပ် ရိုးရိုးကလည်း အတွင်းသဘောအလိုဆန္ဒကို မသိစေနိုင်၊ လှုပ်ရှားမှုသည် အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်သလော၊ . . . လှုပ်ရှားမှု သက်သက်က အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်လျှင် အိပ်ပျော်စဉ် လက် ခြေလှုပ်ရာ၌ အလိုဆန္ဒကို သိရာ၏။ ထိုသို့လည်း မသိနိုင်။

လှုပ်ရှားသောလက်၏ အစိတ်စိတ်ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တွေမှာ ဝါယောဓာတ်ပါ၏။ ထိုဝါယောဓာတ်များ၏၊ ထူးခြားသောအမူအရာ ကြောင့် သာ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိရသည်။ ထိုထူးခြားသောအမူအရာသည် ဝိညာတ်ပင်တည်း။ [ဤအရာ၌ နွား ၇-ရှဉ်း တပ်အပ်သော လှည်းဥပမာကို ပြကြသေး၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ၌ ရှုပါတော့။]

ဝစီဝိညတ္တိ။ ။ ဝစီယာ-စကားသံဖြင့်၊ ဝိညတ္တိ-အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သော အမူအရာသည်၊ ဝစီဝိညတ္တိ-ဝစီဝိညာတ် မည်၏။ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို စကားသံဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာထူးတည်း။ ထိုအမူအရာအထူးကို “ဝိကာရရုပ်” ဟုလည်း နာမည်တပ်ဦးလတ်။

နူတ်ဖြင့် ခေါ်ရာ၌ ဝိညာတ်ပါပုံ။ ။ တပည့်တစ်ယောက်ကို လာစေလို၍ နူတ်ဖြင့် ခေါ်လိုက်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ လာစေလိုသောစိတ် ဖြစ်၏။ လာစေလိုသည့် အတွက် ခေါ်ဖို့ရန် စကားလုံးကို ကြံစည်၏။ ဤအချက်များကို ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ

(ရှေ့အဖို့က စီစဉ်မှု) ဟု ခေါ်၏။ အသံဖြစ်ဖို့နှင့် မဆိုင်သေး၊ ထို့နောက် “လာ” ဟု ပြောဆိုမည့် မနောဒွါရိကဝီထိဖြစ်ရာ၌ ပဌမဇောကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တွင် ပထဝီဓာတ်သည် သတ္တိလွန်ကဲလျက် ရှိ၏။ ပကတိရိုးရာ အခါကဲ့သို့ အေးအေး ဆေးဆေး မဟုတ်ဘဲ ထိုပထဝီဓာတ်မှာ ထူးခြားသော အမူအရာပါ၏။ ထိုပထဝီဓာတ်၏ ထူးခြားသော အမူအရာသည်၊ ဤ ဝစီဝိညတ်ပင်တည်း။ [အက္ခရာသံ၏ ထင်ရှားရာ လည်ချောင်းစသောအရပ်တို့၌ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ကလာပ်တို့လည်း အမြဲဖြစ်လျက်ရှိကြောင်းကို သတိပြု ပါ။] လည်ချောင်းစသော အရပ်ဝယ် ထိုအမူအရာအထူး ပါရှိသော စိတ္တဇ ပထဝီဓာတ်နှင့် ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇပထဝီဓာတ်တို့ ထိခတ်မိကြလေသည်။ ထိုအခါ အသံဖြစ်၏။ သို့သော် အများကြားအောင် မထင်ရှားသေး။ ထိုကဲ့သို့ ဒုတိယဇော တတိယဇောစသည်၊ ဒုတိယမနောဒွါရဝီထိ တတိယမနောဒွါရ ဝီထိ စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇ ပထဝီဓာတ်နှင့် ယခင် တိဇပထဝီဓာတ်တို့ အထပ်ထပ် ထခတ်မိ ကြလေရာ (သဒ္ဓါကျမ်းက ရဿ ဒီဃအက္ခရာတို့ ထုံးစံအတိုင်း) လက်ဖျစ် တစ်ချက်တီးလောက်ကြာလျှင် “လ” ဟု မပို့တပီအသံ ပေါ်လာ၍ လက်ဖျစ် နှစ်ချက်တီးလောက်အကြာမှာ ထုံးစံအတိုင်း ပီသအောင် “လာ” ဟု အသံ ပေါ်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပထဝီဓာတ်ချင်း ထိခိုက်ရာဝယ် တော်စွာလျော်စွာ မထိခိုက်ဘဲ ဝစီဝိညတ်ပါသည့်အတွက် စိတ်ကူးတိုင်း အသံဖြစ်အောင် ထိခိုက်မိ ကြလေသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုဆိုခဲ့ပြီးသောအစဉ်အားဖြင့် “လာ” ဟု အသံဖြစ်ပေါ်လာ သောအခါ တပည့်က “ဆရာသည် ငါ့ကို လာစေလို၏” ဟု ဆရာ၏အတွင်း သဘော အလိုဆန္ဒကို သိသည်။ အသံသည် ပထဝီဓာတ်ချင်း ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ရိုးမှန်သော်လည်း ဆိုလိုရာ အသံကို ထင်ရှားအောင် ဖြစ်ပေါ်လာမှုမှာ ဝိညတ်၏ အတွက်သာ ဖြစ်သောကြောင့် **“အဓိပ္ပာယ် ဝိညာပေတိ”** အရ ဝစီဝိညတ်က အလိုဆန္ဒကို သိစေသည်ဟု ဆိုရသည်။ အရက်ဆိုင်၌ အလံစိုက် ထားသည်ကို မြင်ပြီးမှ အတွင်း၌ အရက်ရှိကြောင်းကို သိရသလို၊ ဝစီဝိညတ် တည်းဟူသော အလံကို သိပြီးမှ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိနိုင်သော ကြောင့် ဝစီဝိညတ်ကို **“ဝိညာယတိတိ ဝိညတ္တိ”** အရ မနောဒွါရဝီထိဖြင့် သိအပ်

သိနိုင်ပုံကိုလည်း သတိ ပြပါ။

ဝိညတ္တိယော အဓိပ္ပာယ-ပ္ပကာသနရသာ စလ၊

ယောသဟေတုဥပဋ္ဌာနာ၊ စိတ္တဇာဘူပဒဋ္ဌာနာ။

ဝိညတ္တိယော-ထူးခြားသော အမူအရာ လက္ခဏာရှိသော ဝိညတ်တို့သည်၊ အဓိပ္ပာယပ္ပကာသနရသာ-အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို ထင်ရှားပြခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ စလယောသဟေတုဥပဋ္ဌာနာ-လှုပ်ရှားခြင်း၊ စကားသံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။ စိတ္တဇာဘူပဒဋ္ဌာနာ-စိတ္တဇမဟာဘုတ်လျှင်နီးစွာသောအကြောင်း ရှိကုန်၏။

ဝိကာရရုပ်။ ။ [ဝိ=ထူးခြားသော+ကာရ=အမူအရာ] တသီးတခြား ပရမတ္ထအထည်ကိုယ် ရကောင်းသော ရုပ်စစ် မဟုတ်၊ နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ ပကတိ အနေထက် ထူးခြားသော အမူအရာကို “ဝိကာရ”ဟု ခေါ်သည်။

လဟုတာ။ ။ လဟုနော-ပေါ့ပါးသောနိပ္ပန္နရုပ်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အမူအရာသည်။ လဟုတာ-မည်၏။ ဥတု စိတ် အာဟာရဟူသော အကြောင်းသုံးပါးကြောင့် ဖြစ်ကြသော တိဇနိပ္ပန္နရုပ်များ၏ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရှိခြင်း သည် ပကတိအနေထက် ထူးခြားသော အမူအရာဝိကာရတည်း။ ထိုပေါ့ပါးခြင်း အမူအရာကို “လဟုတာရုပ်”ဟု သမုတ်ရသည်။

မုဒုတာ။ ။ မုဒုနော-နူးညံ့သော နိပ္ပန္နရုပ်၏။ ဘာဝေါ-သည်။ မုဒုတာ-မည်၏။ တိဇနိပ္ပန္နရုပ်များ၏ နူးနူးညံ့ညံ့ ရှိခြင်းသည် ပကတိအနေထက် ထူးခြားသော အမူအရာ ဝိကာရတည်း။ ထိုနူးညံ့သောသဘောကို “မုဒုတာရုပ်”ဟု သမုတ်ရသည်။

ကမ္မညတာ။ ။ ကမ္မညဿ-ထိုထိုအမှု၌ ကောင်းသော နိပ္ပန္နရုပ်၏။ ဘာဝေါ-သည်။ ကမ္မညတာ-မည်၏။ ကိုယ်ဖြင့်ပြုရမည့် ထိုထိုအမှုကိစ္စ နိပ္ပန္နရုပ် များ၏ လိုက်လိုက်ရောရော ကောင်းမွန်သောသဘောသည် ပကတိအနေ ထက် ထူးခြားသော အမူအရာဝိကာရတည်း။ ထိုကောင်းမွန်သောသဘောကို “ကမ္မညတာရုပ်”ဟု သမုတ်ရသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-ဤလဟုတာစသောရုပ်များသည် သက်ရှိသန္တာန်၌သာ

ရထိုက်၏။ “လဟုတာဒိတ္တယံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ သမ္ဘောတိ” ဟူသည်နှင့် အညီ စိတ်စက်မကြည်ခြင်း၊ ဥတု အာဟာရတို့ မမျှမတခြင်းတို့ကြောင့် ဤခန္ဓာကိုယ်၌ မဟာဘုတ်ကြီးလေးပါးတို့ ဖောက်ပြန်ပျက်ပြားလတ်သော် သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေ စသည်တို့ ချောက်ချားကုန်၏။ အထူးသဖြင့် အာဗန္ဓန(ဖွဲ့စည်းခြင်း) သဘောရှိသော အာပေါဓာတ် ပျက်ပြားလွန်ကဲလျှင် နိပ္ပန္နရုပ်များသည် နံးချည့် လေးလံသောကြောင့် ထိုအခါ၌ လဟုတာ မဖြစ်နိုင် ချေ။ ကက္ခဠ(ခိုင်မာခြင်း) သဘောရှိသော ပထဝီဓာတ်များ ပျက်ပြားလွန်ကဲလျှင် နိပ္ပန္နရုပ်များ ကြမ်းတမ်းခိုင်မာသောကြောင့် ထိုအခါ၌ မုဒုတာ မဖြစ်နိုင်၊ ဝတ္ထုမှန် (တောင့်တင်းခြင်း) လက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ် ပျက်ပြား လွန်ကဲလျှင် နိပ္ပန္နရုပ်များသည် တောင့်တင်းသောကြောင့် ထိုအခါ၌ ကမ္မညတာ မဖြစ်နိုင် ချေ။ [ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော တေဇောကား အားလုံးဖောက်ပြန်မှု၌ ပါဝင်၏။]

ဝိကာရရုပ် သုံးပါးကွဲပုံ။ ။ အကြင်အခါ၌ကား စိတ်စက်ကြည်လင်မှု ဥတု အာဟာရတို့ မျှတမှုတို့အတွက် စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့သည် သမာသမ မျှတ ညီညွတ်ကုန်ရကား သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေစသည်တို့ လမ်းမှန်စည်းကျ တည်နေကြသဖြင့် တိဇနိပ္ပန္နရုပ် အားလုံး၌ ပေါ့ပါးခြင်းဟူသော လဟုတာသဘောများ ထူးထူးခြားခြား ထင်ရှား ကုန်၏။ ထိုတိဇနိပ္ပန္နရုပ်များ၌ ကြိတ်နယ်၍ ထားအပ်သော သားရေကဲ့သို့ နူးညံ့ခြင်း မုဒုတာသဘောများလည်း ထူးခြားစွာ ထင်ရှားကုန်၏။ လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေသည် ပုတီး နားချောင်း ပြုမှု၌ ကောင်းမွန် ခံငြားသကဲ့သို့၊ ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရမည့် ထိုထိုကိစ္စ၌ တွန့်တို ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိဘဲ ကောင်းမွန် ခံငြားခြင်း ကမ္မညတာသဘောများ ထူးခြားစွာ ထင်ရှားကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လဟုတာစသော ရုပ်သုံးပါးသည် တစ်ပါးစီခွဲ၍ မဖြစ်ကြ၊ ဖြစ်ခွင့်ကြုံလျှင် သုံးပါးလုံးပင် ထင်ရှားကုန် ၏။ သို့သော် အမူအရာ၏ ထူးခြားပုံအားဖြင့် တစ်မျိုးစီ ကွဲပြားကြသောကြောင့် ရုပ်သုံးပါးဟု သမုတ်ထားရသည်။

၁။ လဟုတာ လဟုလက္ခဏာ၊ ဂရုဘာဝဝိနောဒနာ၊

လဟုပရိ ဝတ္ထုပဋ္ဌာနာ၊ လဟုရူပပဋ္ဌာနာ။

လဟုတာ-လဟုတာသည်၊ လဟုလက္ခဏာ-ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်ဟူ

သော လက္ခဏာရှိ၏။ ဂရုဘာဝဝိနောဒနာ-အာပေါဓာတ် ဖောက်ပြန်သဖြင့် လေးလံသည်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ လဟုပရိဝတ္ထုပဋ္ဌာနာ-လျင်မြန်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ လဟုရူပပဋ္ဌာနာ-လျင်မြန်သော နိပ္ပန္နရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။

၂။ မုဒုကာ မုဒုလက္ခဏာ၊ ထဒ္ဒဘာဝဝိနောဒနာ၊
အဝိရောဓိတုပဋ္ဌာနာ၊ မုဒုရူပပဋ္ဌာနာ။

မုဒုတာ-မုဒုတာသည်။ မုဒုလက္ခဏာ-နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ထဒ္ဒဘာဝဝိနောဒနာ-ပထဝီဓာတ်ဖောက်ပြန်သဖြင့် ခက်ထန်သည်၏အဖြစ်ကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အဝိရောဓိတုပဋ္ဌာနာ-ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ မဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ (လောက၌ နူးညံ့သူသည် မည်သူနှင့်မျှ မဆန့်ကျင်သလို ဤမုဒုတာရုပ်လည်း မည်သည့် ကိုယ်မှုကိစ္စ၌မျှ မဆန့်ကျင်-ဟူလို၊) မုဒုရူပပဋ္ဌာနာ-နူးညံ့သော နိပ္ပန္နရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

၃။ ကမ္မညတာ တံ လက္ခဏာ၊ အကမ္မညဝိနောဒနာ၊
အဒုဗ္ဗလတုပဋ္ဌာနာ၊ ကမ္မညရူပပဋ္ဌာနာ။

ကမ္မညတာ-ကမ္မညတာသည်။ တံ လက္ခဏာ-ထိုကိုယ်မှုကိစ္စ၌ ကောင်းသည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ အကမ္မညဝိနောဒနာ-ဝါယောဓာတ် ပျက်ပြားသဖြင့် ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ မခံငြားသည်၏အဖြစ်ကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အဒုဗ္ဗလတုပဋ္ဌာနာ-အားမနည်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ ကမ္မညရူပပဋ္ဌာနာ-ကိုယ်မှုကိစ္စ၌ ကောင်းမွန်သောနိပ္ပန္နရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။

လက္ခဏာရုပ်။ ။ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့က ပြုစီမံလျှင် ဖြစ်၏၊ ဖြစ်လျှင် ရင့်၏၊ ရင့်လျှင် ပျက်၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း အမှတ်အသားကို မြင်ရသဖြင့် ဤရုပ်တရားတွေကား ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ ပြုစီမံအပ်သော သင်္ခတတရားတွေပါတကားဟု မှတ်သားရ သိရ၏။ ဤသို့ “သင်္ခတတရား”ဟု

မှတ်သားကြောင်း သိကြောင်း ဖြစ်၍ ဥပစာယ စသည်ကို လက္ခဏာရုပ်ဟု သမုတ်ရသည်။ နာမ်တရား တွေကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိ ဇရတာ အနိစ္စတာကို လက္ခဏာနာမ်ဟု ခေါ်ထိုက်၏။ [ဓာတုကထာ၌ ရုပ်၏ ဇာတိ နာမ်၏ ဇာတိ စသည် ကွဲပြားပုံကို ထောက်ပါ။] ဤလက္ခဏာရုပ်တို့လည်း ပရမတ်အစစ် မဟုတ်ကြ။ နိပ္ပန္နရုပ်များ၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသော အမှတ်အသား ပညတ်များသာ ဖြစ်သည်။ ဥပစာယနှင့် သန္တတိကို ဥပါဒ်၊ ဇရတာ ကို ဌီ၊ အနိစ္စတာ ဘင် ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဥပစာယ။ ။ “ဒါနံ ဘိက္ခဝေ ပဏ္ဍိတုပညတ္တံ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဒါနံ-ဒါနကို၊ ပဏ္ဍိတုပညတ္တံ (ပဏ္ဍိတ+ဥပညတ္တံ)-ပညာရှိတို့ ရှေးဦးအစ ပညတ်ထားအပ်၏။” ဤပါဠိ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် အစဟူသော အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့၊ ဤ ဥပစာယ၌ ဥပသဒ္ဒါလည်း အစဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ကာယ ဘာဝ ဝတ္ထု ဒသကတို့၏ အစဆုံး ဥပါဒ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ သံသေဒဇ ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့၌ စက္ခု သောတ စသော ဒသက ၇-ပါးတို့၏ အစဆုံး ဥပါဒ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း “ဥပစာယ”ဟု ခေါ်သည်။

“သမ္ပဋ္ဌေ၊ ဥပသိတ္တေ စ၊ တေ နိသီဒိသု မဏ္ဍပေ၊ သမ္ပဋ္ဌေ-တံမြက်လှည်း အပ် သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပသိတ္တေ စ-အထက်၌ ရေဖြန်းအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ မဏ္ဍပေ-မဏ္ဍပ်၌၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ နိသီဒိသု-ထိုင်နေကုန်ပြီ”။ ဤပါဠိ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် ဥပရိအတ္တ (အထက်ဟူသောအနက်)ကိုလည်း ဟော သကဲ့သို့၊ ဤဥပစာယ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် အထက်ဟူသောအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် တစ်ဘဝအတွက် ရထိုက်သမျှ ရုပ်များမစုံခင် အထက် အထက်၌ တိုးတက်၍ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း “ဥပစာယ”ဟုပင် ခေါ်၏။ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၌ ၁၁-သတ္တာဟ (ဋီကာကျော်အလို သတ္တမသတ္တာဟ) လောက်ကြာ မှ စက္ခု သောတဃာန ဇိဝှာ ဒသကတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုအခါကျမှ တစ်ဘဝ အတွက် ရထိုက်သမျှရုပ်များ စုံသည်။ ထို့ကြောင့် စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှာ ဒသကတို့ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် အတွင်း၌ အားလုံးသောရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ကို “ဥပစာယ”ဟုချည်း မှတ်ပါ။

သန္တတိ။ ။ သမ္ပန္နာ-ဆက်စပ်လျက်၊ တတိ-ကျယ်ပွားခြင်းသည်၊ သန္တတိ-သန္တတိမည်၏။ တစ်ဘဝ၌ ရထိုက်သမျှရုပ်များ ပြည့်စုံပြီးနောက် ဆက်၍ တိုးပွားခြင်းကို “သန္တတိ”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ စက္ခုဒသကစသည်တို့ ပထမအကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ မသေမချင်း ဥပါဒ်မှုကို သန္တတိဟုချည်း ခေါ်၏။ သံသေဒဇ ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့မှာ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ပင် ရထိုက်သမျှရုပ်များ စုံပြီဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်မှနောက်၌ ထပ်၍ဥပါဒ်သမျှရုပ်ကို “သန္တတိ”ဟု ခေါ်ရမည်။ “မြစ်ကမ်းပါး၌ လက်ယက်တွင်း တူးရာ၊ ပထမ ရေထွက်ခြင်းသည် ပထမအနက်ရှိသော ဥပစယနှင့် တူ၏။ တစ်တွင်းလုံး ရေပြည့်အောင် အထက် အထက်၌ တိုးတက်၍ ထွက်လာခြင်းသည် ဥပရိအနက်ရှိသော ဥပစယနှင့် တူ၏။ ရေပြည့်ပြီးနောက် တွင်းကိုလှုံ၍ ရေတွေ စီးသွားခြင်းသည် သန္တတိနှင့် တူ၏”ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဥပမာပြ၏။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ရှုပါ။]

အမှာ။ ။ “ဤ ဥပစယ သန္တတိကို ခန္ဓာကိုယ်မှ အပြင်ပဖြစ်သော သစ်ပင် တောတောင်တို့၌လည်း ရထိုက်၏”ဟု ယူကြသေး၏။ သစ်ပင်တစ် ပင်၏ အစဆုံးဖြစ်မှု၊ ကြီးပွားသင့်သလောက် တိုးတက်ကြီးပွားမှုများကို “ဥပစယ”ဟု ခေါ်၍၊ တိုးတက်ကြီးပွားခြင်း အရှိန်ကုန်သဖြင့် ပင်ကိုအတိုင်း ဆက်လက် ဖြစ်နေမှုကို “သန္တတိ”ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဤ ဥပစယ သန္တတိ အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာအဓိပ္ပာယ်ရေးကျမ်းများ၌ အမျိုးမျိုး ရေးသားကြ၏။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာများနှင့် ဋီကာကျော် အဘိဓမ္မာ ဝတာရဋီကာများအလို ကျ -မကျကို နှိုင်းချင့်ကြပါလေ။

ဇရတာ အနိစ္စတာ။ ။ ဇရာနံ-ရင့်သောနိပ္ပန္နရုပ်တို့၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ် ကြောင်းဖြစ်ရာလက္ခဏာသည်။ ဇရတာ-ဇရတာမည်၏။ နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်ပြီး နောက် မချုပ်ခင် ခဏငယ် ၄၉-ချက်ခန့် တည်နေခြင်းငှါပင် ရင့်နေမှုသဘော ဖြစ်၍ “ဇရတာ”ဟု ခေါ်သည်။ အနိစ္စာနံ-အမြဲသောနိပ္ပန္နရုပ်တို့၏။ ဘာဝေါ-သည်။ အနိစ္စတာ-မည်၏။ ထို ၄၉-ချက်ခန့် တည်တံ့ပြီးနောက် ချုပ်ခြင်းဘင်ကို “အနိစ္စတာ”ဟု ခေါ်သည်။ [“သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ”၌ အနိစ္စဟူသည် မမြဲသော ရုပ် နာမ် သင်္ခါရအားလုံးတည်း။]

ဇာတိရူပမေဝ ပနေတ္ထ ဥပစယသန္တတိနာမေန။ ။ အခြားပါဠိတော်များ၌
 ဖြစ်ခြင်း(ဥပါဒ်)ဟူသမျှကို “ဇာတိ”ဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူ၏။
 ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ကား တစ်ဘဝ တစ်ဘဝ၌ “အစစဖြစ်ခြင်း၊
 ပြည့်စုံသည့်တိုင်အောင် တိုးတက်၍ ဖြစ်ခြင်း၊ ပြည့်စုံပြီးနောက် ဆက်စပ်၍
 အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်း”ဟု ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကွဲပြားမှုကို စွဲ၍ ဥပသဒ္ဒါက
 အစဟူသော အနက်၊ အထက်ဟူသောအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ရှေ့ဖြစ်ပုံ
 နှစ်မျိုးကို “ဥပစယ”ဟု နာမည်တပ်၍၊ သန္တတိသဒ္ဒါက ဆက်စပ်ကျယ်ပွားခြင်း
 အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဆက်စပ်၍ အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းကို “သန္တတိ”ဟု
 နာမည် တပ်တော်မူသည်။

အချုပ်ကား-ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကွဲပြားသည်အားလျော်စွာ
 ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ကို နာခံကုန်သော ဝေနေယျတို့ကလည်း ဥပစယ-သန္တတိ
 ဟု ခွဲခြား၍ ဟောမှ အဦးအစဖြစ်ခြင်း၊ အထက်အထက်၌ဖြစ်ခြင်း၊ ဆက်စပ်၍
 အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းကို နားလည်နိုင် သဘောကျနိုင်ကြသည်။ ဤသို့ ဖြစ်ပုံအခြင်း
 အရာက ကွဲပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝေနေယျတို့၏ အလိုလိုက်၍
 အကြိုက်ကျစေတော်မူလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း ဇာတိရုပ်ကိုပင် ဥပစယ-
 သန္တတိဟု အမည်နှစ်မျိုးတပ်၍ ဟောတော်မူသည်။

[ဆောင်] ဖြစ်ပုံခြင်းရာ၊ ကွဲသည့်တာနှင့်၊ ဝေနေယျာပေါင်း၊ ကျေနပ်ကြောင်းဖြင့်၊
 ထုံးဟောင်း နယု၊ မျှော်ခေါ်ရှုလျက်၊ ဥပစယံ၊ မည်နာမံရှိ၊ သန္တတိဟု၊
 ဇာတိကိုပင်၊ ခွဲ၍လျှင်၊ ရှင်ပင်ဟောခဲ့သည်။

သုတ္တန် ဇာတိ ဇရာ မရဏ။ ။ အချို့ သုတ္တန်အလိုအားဖြင့် အမိဝမ်းဝယ်
 ကိန်းအောင်းနေရခြင်းသည် ဇာတိ(ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း)မည်၏။ ဖြစ်ဆဲဘဝမှ
 ရွှေ့လျောရ သေရခြင်းသည် မရဏမည်၏။ မသေမီအတွင်း၌ တည်နေရခြင်း
 သည် ဇရာမည်၏။ ထို ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့ကား ပညတ်သုံးမျှသာ ဖြစ်၍
 သမ္မတိဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏတည်း။ ထိုတွင် ဇရာသည် သွားကျိုး၊ ဆံဖြူ၊ နားအူ၊
 မျက်မဲ့ အရေတွန့်တွဲအောင် မထင်ရှားသေးခင် ရင့်ရော်နေခြင်းသည်ပင်
 ပဋိစ္ဆန္ဒဇရာ မည်၏။ “ဖိုးကွယ်နေသော အိုခြင်းသဘောတရား”ဟူလို၊ သွားကျိုး
 ဆံဖြူနားအူ မျက်မဲ့ အရေတွန့်တွဲခြင်း ထင်ရှားအောင် ရင့်ရော် ယိုယွင်း

အိုမင်းခြင်းသည် ပါကဋီရာ မည်၏။ ထို့ပြင်-နာမ်တရားတို့၏ရင့်မှုသည် မထင်ရှားသောကြောင့် ပဋိစ္စန္ဓရာပင်တည်း။ မြေ၊ ရေ၊ တော၊ တောင်၊ လ၊ နေစသည်တို့မှာလည်း ဇာရာရှိ၏။ ထိုဇရာမျိုးကို “အဝိစိဇရာ” ဟု ဆို၏။ [အ=မရှိ + ဝိစိ=အကြား] အသိခက်သဖြင့် သိအပ်သော အကြားမရှိသောဇရာဟု ဆိုလိုသည်။ ပဋိစ္စန္ဓရာမျိုးပင်တည်း။

-----*-----

ရူပဝိဘာဂအပွင့်

သပ္ပဗ္ဗ ပနေတံ ရူပံ အဟေတုကံ သပ္ပစ္စယံ သာသဝံ သင်္ခတံ
လောကီယံ ကာမာဝစရံ အနာရမဏံ အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝါတိ
ဧကဝိဓံပိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာဒိဝသေန ဗဟုဓာ ဘေဒံ ဂစ္ဆတိ။

အဟေတုကံ။ ။ မူလဋ္ဌေန လောဘာဒိကော အလောဘာဒိကော စ
၊ပေ၊ နာဿ ဟေတု အတ္ထိတိ အဟေတုကံ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၊ မူလဋ္ဌေန-
ရေသောက်မြစ်နှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ လောဘာဒိကော-လောဘအစရှိ
သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ အလောဘာဒိကော စ-အလောဘအစရှိ
သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဟေတု-ဟိတ်မည်၏။ အဿ-ထိုရုပ်တရား
၏။ ဟေတု- ယှဉ်ဖက်ဟိတ်သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ အဟေတုကံ-
အဟေတုကမည်၏။ ဋီကာကျော်၌ကား ရုပ်တရားများသည် အဗျာကတ
ဇာတ်ဖြစ်သောကြောင့် အဗျာကတဟိတ်နှင့် ယှဉ်-မယှဉ်သာ လျဉ်းပါးဖွယ်ရှိ
ရကား “သမ္ပယုတ္တဿ အလောဘာဒိ ဟေတုနော အဘာဝါ” ဟု အလောဘ
စသော အဗျာကတဟိတ်များနှင့် မယှဉ်ကြောင်းကိုသာ ဖွင့်ပြသည်။ လောဘ
စသော အကုသိုလ်ဟိတ်နှင့် မယှဉ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ-ဟု ယူလိုသတဲ။
သို့သော် “အကုသိုလ်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တရားများသည် အကုသိုလ်
ဟိတ်နှင့် ယှဉ်လေသလား” ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်
မဟာဋီကာ၌ လောဘစသော အကုသိုလ်ဟိတ်များနှင့်လည်း မယှဉ်ကြောင်းကို
ဖွင့်ပြသည်။

သပ္ပစ္စယံ သာသဝံ။ ။ ရူပသမုဋ္ဌာန်ခန်း၌ လာလတုံအတိုင်း ကံ စိတ်
ဥတု အာဟာရတို့တွင် ဆိုင်ရာအကြောင်း တစ်ခုခုနှင့် တကွဖြစ်ရသောကြောင့်

ရုပ်ဟူသမျှ သပ္ပစ္စယချည်းသာတည်း၊ သဟ ပစ္စယေန ယံ ဝတ္ထုတီတိ သပ္ပစ္စယံ၊ အာသဝေါတရားတို့၏ တရားကိုယ်မှာ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတည်း၊ ထိုလောဘစသည်ကား လောကီရုပ်နာမ် အားလုံးကို အာရုံပြုသည်၊ မိမိကို အာရုံပြုသော ထိုအာသဝေါတရားများနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ သာသဝချည်းတည်း၊ “တကွဖြစ်” ဟူရာ၌ သမ္ပယုတ္တသဘောဖြင့် တကွဖြစ်ခြင်း မဟုတ်၊ အာသဝေါတရားတို့က အာရုံပြုတတ်သော အာရမဏိကတရား၊ ရုပ်တို့က အာရုံအပြုခံရသော အာရုံတရားဖြစ်၍ “အာရုံ အာရမဏိက အဖြစ် အားဖြင့် တကွဖြစ်သည်” ဟု မှတ်ပါ။ သဟ + အာသဝေန ယံ ဝတ္ထုတီတိ သာသဝံ။

သင်္ခတံ၊ လောကီယံ။ ။ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့တွင် ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က ပြုစီမံအပ်သည်ဖြစ်၍ ရုပ်ဟူသမျှ သင်္ခတချည်းတည်း၊ ပစ္စယေဟိ-ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့သည်၊ သင်္ခရိယတိ-ပြုစီမံအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သင်္ခတံ-မည်၏၊ လောကုတ္တရာစိတ်အဖွင့်၌ ပြအပ်ခဲ့သော လောက သုံးမျိုးတွင် ဤရုပ်တရားတို့သည် သင်္ခါရလောက၌ ပါဝင်ကြသောကြောင့် “လောကီယ” မည်၏၊ လောကေ-သင်္ခါရလောက၌၊ နိယုတ္တံ-ယှဉ်သော (ပါဝင်သော) တရားတည်း၊ လောကီယံ-သင်္ခါရလောက၌ ယှဉ်သောတရား။

ကာမဝစရံ၊ အနာရမဏံ။ ။ ကာမအရ ကာမတဏှာကိုယူ၊ ထိုကာမ တဏှာသည် ရုပ်တရားများအပေါ်၌ အာရုံပြုလျက် သက်ဝင် ကျက်စား၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ ကာမာဝစရချည်းတည်း၊ ကာမဿ-ကာမတဏှာ၏၊ အဝစရံ-သက်ဝင် ကျက်စားရာ ဖြစ်သောရုပ်၊ ရုပ်တရားသည် နာမ်တရားကဲ့သို့ အာရုံကို မယူတတ်၊ သို့အတွက် ရုပ်မှာ အာရုံမရှိသောကြောင့် “အနာရမဏ” ချည်းတည်း၊ နတ္ထိ + အာရမဏံ ယဿာတိ အနာရမဏံ။

အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝ။ ။ ယုတ်မာဆိုးဝါး၍ မကောင်းကျိုးများလှသော အကုသိုလ်တရားကိုသာ ပယ်ထိုက်သည်၊ ရုပ်တရားကား ထိုကဲ့သို့ မဆိုးဝါး သဖြင့် တဒင်္ဂပဟာန (ကာမကုသိုလ်၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန (မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန(မဂ်ကုသိုလ်၊ ဤကုသိုလ်သုံးမျိုးတို့ မပယ်အပ် မပယ်ထိုက်၊ ပယ်လို့လည်း မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဟူသမျှ “အပ္ပဟာတဗ္ဗ” ချည်းတည်း၊ န +

ပဟာတဗ္ဗံ အပ္ပဟာတဗ္ဗံ။

အပ္ပဟာတဗ္ဗံနှင့် တံ ပဇာတတို့ မဆန့်ကျင်။ ။ ဤ၌ အပ္ပဟာတဗ္ဗဟု ဆိုအပ်သော စကားသည် “ရူပံ ဘိက္ခဝေ န တုမ္မာကံ၊ တံ ပဇာတ” ဟူသော သံယုတ်ပါဠိတော် (န တုမ္မာကဝဂ်) နှင့် ဆန့်ကျင်သည်မဟုတ်လောဟု မေး၊ အဖြေကား- “ရူပံ ဘိက္ခဝေ န တုမ္မာကံ၊ တံ ပဇာတ” ဟူသော ပါဠိတော် စကားသည် မုချ နိတတ္ထစကား မဟုတ်၊ ရုပ်၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂ၏ အပေါ်မှာ တင်စား၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဌာနူပစာ (နေယျတ္ထ) ပါဠိတော် ဖြစ်၍ မဆန့်ကျင်ပါ။

ချဲ့ဦးအံ့-ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ရူပံ-ရုပ်တရားသည်၊ တုမ္မာကံ-သင်တို့၏၊ န သန္တကံ-ဥစ္စာမဟုတ်၊ တံ-ထိုသင်တို့ဥစ္စာ မဟုတ်သော ရုပ်တရားကို၊ ဝါ-ထိုရုပ်၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂကို၊ ပဇာတ-ပယ်စွန့်လိုက်ကြကုန်လော့၊ ဤသို့ ရုပ်ကို အာရုံပြုလျက် တပ်မက်တတ်သော ဆန္ဒရာဂကိုပင် အာရုံဌာန၏ ရူပဟူသော နာမည်ကို ဌာနီအာရမဏိက ဆန္ဒရာဂအပေါ် တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် “ရူပံ ဘိက္ခဝေ” စသော ပါဠိတော်သည် တိုက်ရိုက် သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော နိတတ္ထပါဠိ မဟုတ်၊ ဥပစာ တင်စား လျက် ဆက်သွယ်၍ သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော နေယျတ္ထပါဠိ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “ရူပေ ခေါ ရာဓ ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ၊ ယာ တဏှာ၊ တံ ပဇာတ” ဟု ရာဓသံယုတ်၌ အပ္ပဟာတဗ္ဗံဟူသော စကား သည် မုချ နိတတ္ထစကား ဖြစ်၏။ “မပယ်အပ်ဟု ဆိုသည့်အတိုင်း တကယ့်ကို မပယ်အပ် မပယ်ထိုက်” ဟူလို။

ဣတိ ဧကဝိဓံ။ ။ ဣတိသဒ္ဒါသည် ပကာရ(အတူဟူသော) အနက် ရှိ၏။ ဤသို့ ဧကဝိဓချင်းတူသော “ရုပ်ဟူသမျှ သံယောဇနီယချည်းသာ၊ ဩဃနီယချည်းသာ” စသော စကားများကို ညွှန်ပြသည်။ ဧကဝိဓ ဖြစ်ပုံကား- “ရုပ်ဟူသမျှ အဟေတုကစသော တစ်မျိုးစီသာ ရှိ၏။ အဟေတုကရုပ် သဟေတုကရုပ်ဟု နှစ်မျိုးမရှိ၊ သပ္ပစ္စယရုပ် အပ္ပစ္စယရုပ်ဟု နှစ်မျိုး မရှိ၊ သာသဝရုပ် အနာသဝရုပ်ဟု နှစ်မျိုး မရှိ၊ သင်္ခတရုပ် အသင်္ခတရုပ် နှစ်မျိုး မရှိ၊ လောကီယရုပ် လောကုတ္တရာရုပ်ဟု နှစ်မျိုး မရှိ၊ ကာမာဝစရရုပ် ရူပါဝစရရုပ်

အရူပါဝစရရုပ်ဟု သုံးမျိုး မရှိ၊ အနာရမဏရုပ် သာရမဏရုပ်ဟု နှစ်မျိုး မရှိ၊ အပ္ပဟာတဗ္ဗရုပ်၊ ပဟာတဗ္ဗရုပ်ဟု နှစ်မျိုး မရှိ”ဟူလို။

ပသာဒသင်္ခါတံ ပဉ္စဝိဓံ အဇ္ဈတ္တိကရူပံ နာမ၊ ဣတရံ ဗာဟိယရူပံ။ ။

အတ္တာနံ + အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တံ၊ အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကိစ္စ-စွဲမှီ ရည်မှန်း၍၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သောတရားတို့တည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ-အတ္တကို စွဲမှီရည်မှန်း၍ ဖြစ်သော တရားတို့၊ “ငါတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဖြစ်ကြရလို့ရှိလျှင် ငါတို့ကို အတ္တဟု စွဲလမ်းကြလိမ့်မည်” ဤသို့ အတ္တအဖြစ်ကို ရည်မှန်း၍ (အတ္တဟု အစွဲအလမ်းခံလို၍) ဖြစ်သောတရားများ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ တရားကိုယ်မှာ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်သမျှစိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်အားလုံးတည်း၊ (မာတိကာ အကောက်၌ အဇ္ဈတ္တာဓမ္မာအရကို ကြည့်၊) အဇ္ဈတ္တေ ဘဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ၊ အဇ္ဈတ္တေ-အဇ္ဈတ္တတရားအပေါ်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သောရုပ်တည်း၊ “အဇ္ဈတ္တတရား အပေါင်း၌ဖြစ်သော”ဟူရာဝယ် “ဖြစ်” ဟူသည်ကား ပါဝင်သည်ဟု ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် “အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်းတွင် ပါဝင်သော ပသာဒရုပ်ငါးပါးကို အဇ္ဈတ္တိကရုပ်”ဟု မှတ်ပါ။

အဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဓါ အထင်ရဋ္ဌိ။ ။ စိတ် စေတသိက်နှင့် အခြားရုပ်များ လည်း အဇ္ဈတ္တတရားတွင် အပါအဝင်ဖြစ်ကြသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိက မည်သင့် ပေ၏၊ သို့သော် “အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အဇ္ဈတ္တဘဝန သဘောက ပသာဒရုပ် ငါးပါး၌သာ ထင်ရှားသောကြောင့် အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ပသာဒရုပ်ကိုသာ အဇ္ဈတ္တိကဟု ဆိုရသည်၊ ထို့ကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကတိက်အဖွင့် မူလဋီကာ၌ “အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာတိ နိယတဇ္ဈတ္တေသုပိ အဗ္ဘန္တရာ စက္ခာဒယော ဝုစ္ဆန္တိ”ဟု မိန့်ပြီ၊ အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာတိ-အဇ္ဈတ္တေ ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ နိယတဇ္ဈတ္တေသုပိ-ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တတရားတို့တွင်လည်း၊ အဗ္ဘန္တရာ-အတွင်းကျကုန်သော၊ စက္ခာဒယော-စက္ခုအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

အဇ္ဈတ္တဘဝနသဘော ထင်ရှားပုံ။ ။ အဇ္ဈတ္တ၌ အဖြစ်ချင်း တူပါလျက် အဇ္ဈတ္တဘဝနသဘောသည် အဘယ့်ကြောင့် စက္ခုစသည်၌သာ ထင်ရှား ပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-အခြားတရားတွေ ရှိသော်လည်း စက္ခုစသည်တို့

မရှိလျှင် ခန္ဓာကိုယ်သည် ထင်းတုံးကြီးပမာ ဘယ်အရာကိုမျှ မသိမမြင် အသုံးမဝင်ဘဲ ရှိရာ၏။ ဤစက္ခုစသည်တို့ကြောင့်သာ အရာရာကို သိမြင်၍ အသုံးဝင်လျက်ရှိသည်။ လောက၌ အသုံးဝင်သူသာ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ထင်ရှားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ခန္ဓာကိုယ်တွင် အသုံးအကျဆုံးဖြစ်သော စက္ခုစသည်သာလျှင် အဇ္ဈတ္တဘဝန သဘော၌ ထင်ရှားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအဓိပ္ပာယ်အရ အဇ္ဈတ္တိကရုပ်ကို မြန်မာလို “အတွင်းရုပ်” ဟု ဆိုလိုသည်။ “အတွင်း” ဆိုသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်မှာ အတွင်းအကျဆုံးဟု မမှတ်ရ၊ လောက၌ အသုံးအကျဆုံး၊ အယုံအကြည်ရဆုံး လူကို “အတွင်းလူ” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကျေးဇူးအများဆုံးရုပ်ဟု မှတ်ပါ။ [အဇ္ဈတ္တတိကအဖွင့်၌ ဤစက္ခုစသည်ကို အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ (အဇ္ဈတ္တတွင် လွန်ကဲသော အဇ္ဈတ္တတရား) ဟု ဆို၏။ ဤအလို “အဇ္ဈတ္တာနံ ဝိသေသံတိ အဇ္ဈတ္တကံ” ဟု ဝိပြိုဟ်ပြုလျှင် သာ၍ ရှင်းလင်း၏။ အဇ္ဈတ္တိကဒုက်အဖွင့်၌ကား ဇာတိပစ္စည်းကို အနက်မရှိ ကြံ၍ အဇ္ဈတ္တပုဒ်ရင်းကိုက ရုဋ္ဌိအားဖြင့် စက္ခုစသည်ကို ဟောသည်ဟု ဖွင့်သည်။]

ဗာဟိယရုပ်။ ။ ဗဟိ + ဇာတံ ဗာဟိယံ၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပမှာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သော်လည်း လောက၌ ကျေးဇူးများတဲ့လူကို “အပြင်လူ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်၌ စက္ခုပသာဒစသည်တို့လောက် ကျေးဇူးများမထင်ရှားသဖြင့် ပသာဒရုပ်ငါးပါးမှ ကြွင်းသောရုပ်များကို ဗာဟိယရုပ် (အပြင်ရုပ်) ဟု ရုဋ္ဌိအားဖြင့်ပင် ခေါ်ဆိုသမုတ်ရလေသည်။ [ဗဟိ-အပြင်ပ၌၊ ဇာတံ-ဖြစ်သောရုပ်တည်း၊ ဗာဟိယံ-အပြင်ပ၌ဖြစ်သောရုပ်၊ ဇာတအနက်၌ ဇာတိပစ္စည်းသက်၍ “ဗာဟိယ” ဟု ဆရာမြတ်တို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ “ဗာဟိရ” ဟုလည်း ရှိသည်။]

ပသာဒဟဒယသင်္ခါတံ ဆဗ္ဗိဓံပိ ဝတ္ထုရူပံ နာမ၊ ဣတရံ အဝတ္ထုရူပံ။ ။ မှီရာရုပ်ကို ဝတ္ထုရူပံ၊ မှီရာမဟုတ်သောရုပ်ကို “အဝတ္ထုရူပံ” ဟု ခေါ်၏။ စိတ်စေတသိက်တို့၏ မှီရာကိုသာ ဝတ္ထုရုပ်ဟု ဆိုသောကြောင့် ဥပါဒါရုပ်တို့၏မှီရာမဟာဘုတ်များကို ဝတ္ထုရုပ်ဟု မခေါ်ထိုက်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပသာဒရုပ်များသာ ဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်၍၊ ကျန်ရုပ်များကား အဝတ္ထုရုပ်(ဝတ္ထုရုပ်မဟုတ်သောရုပ်) များတည်း။

ပသာဒဝိညတ္တိသင်္ခါတံ သတ္တဝိဝံပိ ဒွါရရူပံ နာမ, ဣတရံ အဒွါရရူပံ။ ။

ဒွါရသဒွါသည် “အကြောင်း” အနက်ကို ဟော၏။ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဒွါရိက ဝိထိစိတ်တို့၏ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ စက္ခုမရှိလျှင် စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်များ မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်လာမှသာ စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်များ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။ သောတ ဃာန ဇိဝှာ ကာယပသာဒတို့၌လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် ပသာဒရုပ်ငါးပါးကို “ဥပပတ္တိဒွါရ” ဟု ခေါ်၏။ [ဥပပတ္တိ=ဝိထိစိတ်တို့ ဖြစ်ခြင်း၏ + ဒွါရ=အကြောင်း၊] ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ခုကား ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ ကမ္မဒွါရမည်၏။ [ကမ္မ=ကံ၏ + ဒွါရ=အကြောင်း၊] ကာယဝိညတ်သည် ကာယကံထမြောက်ဖို့ အကြောင်းဖြစ်၍ ကာယကမ္မဒွါရမည်၏။ ဝစီဝိညတ်သည် ဝစီကံ၏ ထမြောက်ဖို့ အကြောင်းဖြစ်၍ ဝစီကမ္မဒွါရ မည်၏။ ကျန်ရုပ်များကို အဒွါရရုပ်(ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ကြောင်းမ ဟုတ်သော ရုပ်)ဟု မှတ်ပါ။

ပသာဒဘာဝဇီဝိတသင်္ခါတံ ၊ပေ၊ ဣန္ဒြိယရူပံ။ ။ ဣန္ဒြိယသဒွါသည် “အစိုးရခြင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရသော ပသာဒ ဘာဝ ဇီဝိတရုပ်များကို “ဣန္ဒြိယရုပ်” ဟုခေါ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-စက္ခုပသာဒသည် မြင်ခြင်း(ဒဿန)ကိစ္စ၌ အစိုးရ၏။ စက္ခုဝိညာဏ်ကသာ မြင်ရသည်မှန်သော်လည်း စက္ခုဝိညာဏ် မြင်ချင်တိုင်း မမြင်နိုင်၊ စက္ခုပသာဒ၏ အင်အားလိုက်၍ မြင်ရသည်။ စက္ခုပသာဒက အားကောင်းလျှင် အမြင်သန်၍၊ စက္ခုပစာဒက အားသေးလျှင် အမြင်အားသေးရသည်။ ဤသို့ ဒဿနကိစ္စ၌ စက္ခုပသာဒ စိုးပိုင်၏။ သဝနကိစ္စ ဃာယနကိစ္စ သာယနကိစ္စ ဖုသနကိစ္စတို့၌ သောတပသာဒ စသည်တို့က စိုးပိုင်ကြပုံကိုလည်း သိပါ။

ဘာဝရုပ်။ ။ ဘာဝရုပ်များသည် ပြအပ်ပြီးသော လိင် နိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပတို့၌ စိုးပိုင်၏။ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ရှိသူ သန္တာန်မှာ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၏ အမိန့်အာဏာအတိုင်း ဣတ္ထိလိင် ဣတ္ထိနိမိတ္တ ကုတ္တကုတ္တ ကုတ္တာကပ္ပတို့ ဖြစ်၍၊ ပုရိသဘာဝရုပ်ရှိသူသန္တာန်မှာ ပုရိသဘာဝရုပ်၏ အမိန့်အာဏာအတိုင်း ပုရိသလိင်စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ရပေသည်။ ယခုကာလ အစိုးရတို့၏ အာဏာကို မလိုက်နာသူများ အနည်းငယ်ရှိသေးသော်လည်း “အစိုးရ” ဟူသော နာမည် မပျက်သကဲ့သို့ အချို့သူတို့ သန္တာန်၌ ဘာဝရုပ်၏ အမိန့်အာဏာအတိုင်း လိင်

နိမိတ္တ စသည်တို့ မဖြစ်ကြသော်လည်း ကုန္ဒိယဟူသော နာမည်ကား မပျက်
တော့။

ဇီဝိတ။ ။ ဇီဝိတရုပ်သည် မိမိနှင့် အတူဖြစ်ဖက် ကမ္မဇရုပ်များကို
စောင့်ရှောက်ခြင်းကိစ္စ၌ အစိုးရ၏။ ဇီဝိတရုပ်က စောင့်ရှောက် ထောက်ပံ့မှု
ကြောင့်သာ ကမ္မဇရုပ်များ ခဏငယ် ၅၀-ခန့် အသက်ရှည်နိုင်ကြသည်။
ဤရုပ်ရှစ်ပါးမှကြွင်းသောရုပ်များကား အစိုးမရသောကြောင့် အနိန္ဒိယရုပ်
များတည်း။

-----*-----

ပသာဒဝိသယသင်္ခါတံ ဒွါဒသဝိဓံ ပြဋ္ဌာရိကရူပံ သန္တိကေရူပံ

သပ္ပဋိယရူပဉ္စ၊ ကုတရံ သုခမရူပံ ဒူရေရူပံ အပ္ပဋိယရူပဉ္စ။

ပြဋ္ဌာရိက၊ သုခမ။ ။ အကြမ်းရုပ်ကို ပြဋ္ဌာရိကရုပ်၊ အနုရုပ်ကို သုခမရုပ်
ဟု ခေါ်၏။ “အကြမ်း အနု” ဟူရာ၌ အတွေ့ကြမ်းမှု နှမူ မဟုတ်၊ ဉာဏ်စက္ခုဖြင့်
ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သောအခါ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်ကို “ကြမ်းသည်-ထူထဲ
သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ရူပါရုံ၏ စက္ခုပသာဒ၌ ထိခိုက်ထင်လာပုံကို ဆင်ခြင်
သောအခါ ထိုရုပ်နှစ်ခု၏ သဘောသည် ဆင်ခြင်သူဉာဏ်၌ သိသာထင်ရှား၏။
ထို့အတူ သဒ္ဓါရုံနှင့် သောတပသာဒ စသည်တို့လည်း သိသာထင်ရှားပေသည်။
သုခမရုပ်တို့တွင် အာပေါဓာတ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ ထိုစက္ခုပသာဒရုပ်များလို
မထင်ရှားချေ။ ဘာဝရုပ် စသည်များလည်း ထို့အတူ မထင်ရှားချေ။ ထို့ကြောင့်
ပသာဒနှင့် ရူပါရုံစသော ဝိသယရုပ်များကို ပြဋ္ဌာရိကရုပ်ဟု ခေါ်၍၊ ထိုမှ
ကြွင်းသမျှ အာပေါဓာတ် စသည်ကို သုခမရုပ်ဟု ခေါ်ရသည်။

သန္တိကေ ဒူရေရူပံ။ ။ ဉာဏ်ဖြင့် လှမ်း၍ယူလျှင် အလွယ်တကူ ရနိုင်သိနိုင်
သောကြောင့် ထိုပြဋ္ဌာရိကရုပ်များကိုပင် သန္တိကေ (အနီးရုပ်)ဟုလည်း ခေါ်ရ၏။
လောက၌ ရလွယ်သောအရာဝတ္ထုကို “မခက်ပါဘူး၊ အနီးကလေးပါ”ဟု
ပြောဆိုရိုး ရှိသည်များကိုလည်း သတိပြုပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် လှမ်းယူ၍ မလွယ်ကူ
သောကြောင့် သုခမရုပ်များကို ဒူရေ (အဝေး) ရုပ်ဟုလည်း ခေါ်ရ၏။ လောက၌
ရဖို့ရန် မလွယ်ကူသော အရာဝတ္ထုကို အနီးအပါး အနား၌ ကပ်နေသော်လည်း

“ရဖို့ ဝေးပါသေး-မင်းနဲ့တော့ အဝေးကြီး” စသည်ဖြင့် ပြောသကဲ့သို့တည်း။

သပ္ပဋိယ အပ္ပဋိယ။ ။ စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံတို့သည် ဓာတ်သဘာဝအလိုက် အချင်းချင်း ထိခိုက်ကြ၏။ ရူပရုံက စက္ခုပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် စက္ခုပသာဒ၌ စက္ခုဒွါရိကဝီထိစိတ် ဖြစ်ဖို့ရာ ထူးခြားသော အမူအရာ သတ္တိများ ပေါ်ပေါက်လျက် စက္ခုဒွါရိကဝီထိစိတ်အား ကျေးဇူးပြုသည်။ သဒ္ဓါရုံ သောတပသာဒစသည်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ အာရုံငါးပါးတွင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော မဟာဘုတ်များကား ဓာတ်သဘာဝအလိုက် ထိခိုက်မှုသာမက၊ ယခု မျက်မြင်အထင်အရှား ထိမိ တိုက်မိ ခိုက်မိသမျှသည် ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မဟာဘုတ်ချင်း ထိခိုက်ကြခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဩဠာရိကရုပ်များကို သပ္ပဋိယရုပ်ဟုလည်း ခေါ်၍၊ ထိုသို့ ထိခိုက်ခြင်း မရှိသည့်အတွက် ကြွင်းရုပ်များကို အပ္ပဋိယရုပ်ဟု ခေါ်လေသည်။ [ပဋိယ=ထိခိုက်ခြင်း + သ=ရှိသည်။]

ကမ္မဇ ဥပါဒိန္နရုပ်၊ ဣတရံ အနုပါဒိန္နရုပ်။ ။ ဥပါဒိန္နကို “ဥပ + အာဒိန္နဋ္ဌ” ဟု ခွဲ၊ ဥပသဒ္ဓါသည် ဥပေတ (ကပ်ရောက်အပ်ဟူသော)အနက်ကို ဟော၏။ ဥပေတေန-တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်ရောက်အပ်သော ကံသည်။ အာဒိန္န-အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သောရုပ်သည်။ ဥပါဒိန္န-ဥပါဒိန္န မည်၏။ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အာရုံပြု၏။ ဤသို့ အာရုံပြုသည်ကိုပင် “ကပ်ရောက်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုတဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်ရောက်အပ်သော ကံတရားက ကမ္မဇရုပ်များကို “ငါတို့ရဲ့ အကျိုးတရားတွေ”ဟု စွဲယူထား၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဇရုပ်များကို “ဥပါဒိန္နရုပ်”ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ထိုကမ္မဇရုပ်မှ တစ်ပါးသော စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်များသည် အနုပါဒိန္နရုပ်မည်၏။ [ကမ္မဇရုပ် စသည်တို့၏ သရုပ်ကား ရူပသမုဋ္ဌာန်ခန်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

တစ်ကိုယ်လုံးကို ဥပါဒိန္နခေါ်သောနည်း။ ။ ဤ၌ ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ ဥပါဒိန္နဟု ဆိုသော်လည်း တချို့အရာ၌ ကိုယ်၌ရှိသောရုပ် (ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ)အားလုံးကို ဥပါဒိန္နဟု ဆို၏။ ဤသို့ တစ်ကိုယ်လုံးရှိ ရုပ်ကို ဥပါဒိန္နဟု ဆိုရာ၌ “တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန ဥပါဒိယတီတိ ဥပါဒိန္န”ဟု ဝစနတ်ပြု၊ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန-တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပါဒိယတိ-စွဲလမ်းအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိန္န-ဥပါဒိန္န မည်၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌ ရှိသော ရုပ်များကို

တဏှာက “ငါ ဥစ္စာ” ဟု စွဲလမ်း၏။ မာနက “ငါ” ဟု စွဲလမ်း၏။ ဒိဋ္ဌိက “ငါအတ္တ” ဟု စွဲလမ်းသည်။ [သရီရဋ္ဌကံ ဟိ ဥပါဒိန္နံ ဝါ ဟောတု အနုပါဒိန္နံ ဝါ၊ အဒိန္နံ ဂဟိပရာမဋ္ဌဝသေန သဗ္ဗံ ဥပါဒိန္နမေဝ နာမ-အဋ္ဌသာလိနိ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ။]

ရူပါယတနံ သနိဒဿနရူပံ၊ ဣတရံ အနိဒဿနရူပံ။ ။ နိဒဿီယတိ-
မြင်အပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိဒဿနံ-နိဒဿနမည်၏။ ဤဝိပြိုဟ်အရ မြင်အပ်
သော ရူပါရုံကို နိဒဿနဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်၏။ သို့သော် သနိဒဿနအရလည်း
ရူပါရုံကို ရသောကြောင့် သနိဒဿနနှင့် နိဒဿနပုဒ်တို့ အနက်အရ ကွဲအောင်
နိဒဿနအရ မြင်အပ်သည်၏။ အဖြစ်တည်းဟူသော အာရမဏသတ္တိကို
ကောက်ရမည်။ ထို့နောက်မှ “သဟ + နိဒဿနေန ယံ ဝတ္တတိတိ သနိဒဿနံ”
ဟု ဝိပြိုဟ်ပြု၍ ရူပါရုံကို ကောက်ပါ။ ယံ-အကြင်ရုပ်သည်။ နိဒဿနေန-
မြင်အပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အာရမဏသတ္တိနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-
ဖြစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုရုပ်သည်။ သနိဒဿနံ-မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ နိဒဿနအရ တိုက်ရိုက်အနက်ဖြစ်သော ရူပါရုံကို
မကောက်ဘဲ၊ နိဒဿဘာဝ (မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိ)ကို
ကောက်ရာ၌ ဘာဝပ္ပဓာနဟုလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း-ဘာဝလောပဟုလည်း
ကောင်း သဒ္ဓါကျမ်းက ဆို၏။ ဘာဝသဒ္ဓါ မရှိဘဲလျက် ဘာဝသဒ္ဓါ၏အနက်ကို
ပဓာနအားဖြင့် ကောက်ရခြင်းသည် ဘာဝပ္ပဓာန မည်၏။ နိဒဿနဘာဝဟု
ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် ကျေနပ်ခြင်းသည် ဘာဝလောပ မည်၏။

တစ်နည်း။ ။ နိဒဿီယတေ-မြင်ခြင်း၊ နိဒဿနံ-မြင်ခြင်း၊ ဤဝိပြိုဟ်
အရ စက္ခုဝိညာဏ်၏ မြင်ခြင်းကိစ္စကို “နိဒဿန” ဟု ခေါ်၏။ ထိုမြင်ခြင်း
ကိစ္စသည် ရူပါရုံပေါ်၌ တည်သောကြောင့် “သဟ နိဒဿနေန ယံ ဝတ္တတိ” အရ
ရူပါရုံသည် သနိဒဿန မည်၏။ “ယံ-အကြင်ရူပါရုံသည်။ နိဒဿနေန-
မြင်ခြင်းကိစ္စနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏” ဟု ဆို၊ [မာတိကာအရကောက်၌
တတိယနည်း ကြံလေသည်ကား မကောင်း၊] ရူပါရုံမှ တစ်ပါးသော ရုပ်များကား
ထိုကဲ့သို့ နိဒဿနသတ္တိ မရှိသောကြောင့် အနိဒဿနရုပ် မည်၏။

စက္ခာဒိဒ္ဓယံ အသမ္ပတ္တဝသေန ယာနာဒိတ္တယံ သမ္ပတ္တဝသေနာတိ ပဉ္စဝိဓံ
ဂေါစရဂ္ဂါဟကရူပံ၊ ဣတရံ အဂေါစရဂ္ဂါဟကရူပံ။ ။ [ဂါဟကံ၌ ဂဟဓာတ်

ဣပ္ပစ္စည်းကို အကပြု၊ ဂ၌ အသရကို အာဝုဒ္ဓိပြု၊ “ဂါဟက” ဟု ပုဒ်မှန်ရှိစေ ဂေါစရ= အာရုံကို + ဂါဟကံ=ယူတတ်သောရုပ်၊ စက္ခုစသော ပဿာဒရုပ်ငါးပါးသည် အာရုံကို ယူတတ်သောကြောင့် ဂေါစရဂါဟကရုပ် မည်၏။ ထို ငါးပါးမှ ကြွင်းသော ရုပ်များကား အာရုံကို မယူတတ်သောကြောင့် အဂေါစရဂါဟကရုပ် မည်၏။

အနာရမဏနှင့် မဆန့်ကျင်။ ။ ရူပသမုဒ္ဓေသခန်း၌ ရုပ်ဟူသမျှကို အာရုံ မယူတတ်သောကြောင့် “အနာရမဏ” ဟု ဆိုခဲ့ပြီးလျက် ဤနေရာ၌ ဂေါစရဂါဟကဟု ဆိုပြန်ရာ ရှေ့နောက်မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား- ရုပ်ဟူသမျှ အမှန်ပင် အာရုံကို မယူတတ်သောကြောင့် အနာရမဏဟု ဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် စက္ခုပဿာဒစသည်၌ မှီသော စက္ခုဝိညာဏ်စသည်က အာရုံကို ယူတတ်သောကြောင့် ဌာနီ ဝိညာဏ်များ၏ ဂေါစရဂါဟကဟူသော နာမည်ကို ဌာနပဿာဒအပေါ်မှာ တင်စား၍ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဤနေရာ၌ ပဿာဒငါးပါးကို ဂေါစရဂါဟကဟု ဆိုပြန်သည်။ အနာရမဏဟူသောစကား သည် မုချနီတတ္ထစကား၊ ဂေါစရဂါဟကဟူသော စကားကား ဥပစာ နေယျတ္ထ စကားဖြစ်၍ ရှေ့နောက် မဆန့်ကျင်ပါ။ [ပဿာဒသည် အကြောင်း၊ ဝိညာဏ်သည် ပဿာဒရှိ၍ ဖြစ်ရသော အကျိုးတရားဖြစ်သောကြောင့် အကျိုးဝိညာဏ်၏ ဂေါစရဂါဟကဟူသော နာမည် ကို အကြောင်းပဿာဒပေါ် တင်စား၍ ဖလူမစာရ အားဖြင့် အကြောင်းပဿာဒကို ဂေါစရဂါဟကဆိုသည်ဟု ဥပစာမျိုး ကြံကြသေး ၏။]

စက္ခာဒိဒ္ဓယံ အသမ္ပတ္တဝေသေန။ ။ ထိုဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် အာရုံကို ယူကြသောအခါ စက္ခု သောတ နှစ်ပါးသည် မိမိသို့ မရောက် မထိ မကပ်ငြိ သော အာရုံကို ယူ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် စက္ခုပဿာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရဟု လေးမျိုးရှိ၏။ (အကျယ်ကို ဝီထိခန်းပြန်ကြည့်။) ထိုတွင် ရူပါရုံသည် စက္ခုပဿာဒ၌ ရောက် ထိငြိကပ် ပိညပ်နေလျှင် အာလောက(အရောင်အလင်း) အင်္ဂါပျက်ကွက်ရာ၏။ လက်ညှိုးနှင့် လက်မအဖျားကို ထိကပ်၍ အရောင်အလင်း ရနိုင်-မရနိုင် ကြည့်ပါ။ ရူပါရုံသည် စက္ခုပဿာဒ၌ မထိမစပ် မငြိမကပ် မပိမညပ်မှသာ

အာလောကအင်္ဂါကို ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် ၏မှီရာ စက္ခုပသာဒ သည် မိမိသို့ မရောက် မထိ မကပ်ငြိမှသာ ရူပါရုံကို ယူနိုင်သည်။ သောတ ဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် သောတပသာဒ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ အာကာသ၊ မနသိကာရဟု လေးပါးရှိ၏။ ထိုတွင် သဒ္ဓါရုံသည် သောတပသာဒ၌ ရောက်ထိ ငြိကပ် ပိညပ်နေလျှင် အာကာသ (အပေါက်အကြား) အင်္ဂါပျက်ကွက်ရာ၏။ သဒ္ဓါရုံသည် သောတပသာဒ၌ မထိ မစပ် မငြိ မကပ် မညပ်မှသာ အာကာသ အင်္ဂါ ရနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သောတဝိညာဏ်၏ မှီရာ သောတပသာဒသည် မိမိထံမှောက်သို့ မရောက် မထိ မငြိ မကပ်ခင်သာ သဒ္ဓါရုံကို ယူနိုင်သည်။

ဃာနာဒိတ္တယံ သမ္ပတ္တဝေသေန။ ။ ဃာန ဇိဝှာ ကာယ ပသာဒ ၃-ပါး ကား မိမိတို့သို့ ရောက် ထိ ကပ်ငြိသော အာရုံကိုသာ ယူနိုင်ကြ၏။ ချဲ့ဦးအံ့- ဃာနဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည်၊ ဃာနပသာဒ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ဝါယောဓာတ်၊ မနသိကာရဟု လေးပါးရှိသည်။ ထိုတွင် ဂန္ဓာရုံသည် နှာခေါင်းအနီး အပါး၌ ရောက်ရှိနေသော်လည်း နှာခေါင်းပိတ်ထားလျှင် အနံ့မရသေး၊ နှာခေါင်းကို ဖွင့်ပြီးလျှင် ဗဟိဒ္ဓလေက ဆောင်သွင်း၍ရှုခြင်း (ဝင်သက်လေ) ရှိမှသာ ဂန္ဓာရုံရုပ်ကလာပ်၌ပါသော မဟာဘုတ်များနှင့် ဃာနပသာဒရုပ် ကလာပ်၌ပါသော မဟာဘုတ်တို့ ထိမိ ကပ်မိကြသည်။ ထိုသို့ ရောက်ထိ ငြိကပ် မှသာ ဃာနပသာဒက ဂန္ဓာရုံကို ယူနိုင်သည်။ ဇိဝှာဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းအင်္ဂါသည် ဇိဝှာပသာဒ၊ ရသာရုံ၊ အာပေါဓာတ်၊ မနသိကာရဟု လေးပါးရှိ၏။ ထိုတွင်မျက်စိအောက်၌ စားသောက်ဖွယ်တွေ ရောက်နေသော်လည်း အရသာကို မသိသေး၊ ပသာဒ၏မှီရာ မဟာဘုတ်အပေါ်သို့ ရသာရုံ၏ မှီရာမဟာဘုတ်များ(စားသောက်ဖွယ်များ) ရောက်ထိ ငြိကပ်မှသာ အာပေါဓာတ်ခေါ်တဲ့ လျှာရည်က စိုစွတ်အောင်ပြုသဖြင့် အရသာကို သိရသည်။ ကာယဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ဖို့ရာအကြောင်းအင်္ဂါသည် ကာယပသာဒ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ပထဝီဓာတ်၊ မနသိကာရဟု လေးပါးရှိ၏။ ထိုတွင် တွေ့ထိဖွယ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံများ အနီးအပါးရောက်နေသော်လည်း မသိနိုင်သေး၊ ကာယပသာဒ၏ မှီရာ မဟာဘုတ်တို့၌ ထိခိုက်မိမှသာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ သဘောကို သိနိုင်သည်။

ရောက် မရောက်သည်၊ လာ မလာနှင့် မဆိုင်။ ။ စက္ခု သောတတို့သည်

မိမိတို့ထံမှောက်သို့ မရောက် မထိသော အာရုံကိုသာ ယူနိုင်သည်ဟု ဆိုပြီး သို့ဖြစ်လျှင် ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံတို့သည် စက္ခု သောတရှိရာသို့ မလာနိုင်ဟု မှတ်ရမည် လောဟု မေးလေ့ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ မေးလာသော စောဒကကို ဤသို့ ပြောပြရာ၏။ “ငါ့ရှင် . . . ရောက် မရောက်ကို စိစစ်နေရာဝယ် လာ မလာကို မေးမြန်းခြင်း သည် သမ္မတ္တဟူသော ပါဠိအသွားကို နားမလည်ရာရောက်နေသည် မဟုတ်ပါ လော။ ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံတို့သည် လာနိုင်သည်လည်း ရှိ၏၊ မလာနိုင်သည်လည်း ရှိ၏။ လာသည်ဖြစ်စေ၊ မလာသည်ဖြစ်စေ မိမိထံမှောက်သို့ မရောက်ခင် အာရုံကို ယူသောကြောင့် စက္ခု သောတတို့ကို “အသမ္မတ္တဂေါစဂ္ဂါဟက”ဟု ဆိုပေသည်။

ရှင်းလင်းစေအံ့-သမ္မတ္တ သဒ္ဓါသည် “လာ”ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ “ရောက်”ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောရိုးဖြစ်၏။ သို့အတွက် ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံတို့၏ လာမှု မလာမှုကို စိစစ်ခြင်းသည် ဤသမ္မတ္တ အသမ္မတ္တသဒ္ဓါနှင့် မဆိုင်။ သို့သော် အများနားလည်အောင်လာ မလာကို စိစစ်ပြအံ့။ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံတို့သည် မဟာဘုတ်များကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုမဟာဘုတ်တို့၏ အဆက်ဆက်ပေါက်ပွားလျက် အရပ်တစ်ပါးသို့ ပျံ့နှံ့ကြရာတွင် ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံများ ပါဝင်သောကြောင့် “ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံတို့ သွားသည် ရောက်သည်”ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ရူပါရုံသည်(လောကအဆိုအတိုင်း) ရောင်သေ ရောင်ရှင်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ သာမန်လူများ၏ ကိုယ်ရောင် အိမ် ကျောင်း တော တောင် ရေ မြေစသည်တို့၏ အရောင်များသည် ရောင်သေတည်း။ ထိုရူပါရုံ အရောင်သေ များသည် မိမိတို့ တည်ရာအရပ်မှ တစ်ဆံခြည်မျှ ပျံ့နှံ့ထွက်သွားခြင်းငှာ မစွမ်း နိုင်။ ထိုအရောင်သေများကို “မလာသော ရူပါရုံ”ဟု မှတ်ပါ။ ခုနစ်ဆောင်တိုက် ခန်း၌ မီးမထွန်းဘဲ လင်းစေနိုင်သော ပဏာဝတီ စသည်တို့၏ ကိုယ်ရောင်နှင့် နေရောင် လရောင် ကြယ်တာရာရောင် စိန်ရောင် မြရောင် မီးရောင်စသည်တို့၌ ကား အရောင်ရှင်တည်း။ မူလတည်နေရာအရပ်၌ရှိသော ဥတုမှ ဒုတိယဥတုရေ ရုပ်၊ ထိုဥတုရေရုပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှ တတိယဥတုရေရုပ်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆက်ကာဆက်ကာ ပေါက်ပွားလေရာ ဥတုရေရုပ်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်

အဆက်ဆက်ကို မိုး၍ ရူပါရုံ အရောင်ရှင်တို့သည် စွမ်းနိုင်သမျှ ကွန့်မြူး ထွက်သွားကြကုန်၏။ ထိုအရောင်ရှင်များကို “လာသောရူပါရုံ”ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် လဗိမာန်၌ရှိသော ယုန်ရုပ်၏ နက်သောအရောင်သည် ရောင်သေ ဖြစ်၍ ဤမြေပြင်တိုင်အောင် မပျံ့နိုင်၊ လရောင် နေရောင်တို့ကား ရောင်ရှင် ဖြစ်၍ ဤမြေပြင်တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ထွက်ဖြာလာနိုင်ကြသည်။

သဒ္ဓါရုံ။ ။ သဒ္ဓါရုံလည်း ရူပါရုံအရောင်ရှင်များကဲ့သို့ စွမ်းအားရှိ သလောက် အဝေးသို့ ပျံ့နှံ့ထွက်ဖြာနိုင်၏။ ကောင်းကင်မှ ချွန်းလိုက်သော မိုးသံ အမြောက်သံကြီးများသည် မြေကြီး အုတ်တိုက်အိမ် စသည်များကို တုန်လှုပ်အောင်ပင် သဒ္ဓါရုံ၏ မှီရာမဟာဘုတ် အဆက်ဆက်ဖြင့် တိုးဝေပျံ့နှံ့ လျက်ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ ပျံ့နှံ့နိုင်သောကြောင့် အချို့ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံသည် စက္ခုပသာဒ သောတပသာဒသို့ ထိမိလောက်အောင် ရောက်ပေမည်သာ၊ လသာသာတွင် အိမ်ပြင် ထွက်၍ ပက်လက်လှန်လျက် လကို ကြည့်ရှုသောအခါ လရောင်သည် စက္ခုပသာဒတိုင်အောင် ရောက်၏၊ ထို၏။ သို့သော် စက္ခု သောတပသာဒ တို့ကမူ မိမိတို့အထံသို့ မရောက်ခင် မထိခင် အာရုံကို ယူကြ၏၊ ရောက်ပြီး ထိပြီးအာရုံကို မယူကြ၊ သို့အတွက် “အသမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟက”ဟု မှတ်ယူ ရသည်။ အသမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟက’၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ-“မရောက် မထိသေးသော အာရုံကို ယူသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ “ပသာဒသို့ မရောက်ရဘူး မထိရဘူး” ဟု ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ သို့အတွက် သမ္ပတ္တ အသမ္ပတ္တအရာဝယ် လာ၊ မလာ ငြင်းကြသည်မှာ ဒုတ်ကို ချ၍ နာနန်းလုံးသူများနှင့် တူလှချေ၏။ [မဟာ အဋ္ဌကထာ၏ အလိုကို အဋ္ဌသာလိနီ ရူပကဏ္ဍမှာ ရူပါ] အောက်ပါ ဂါထာကား ဋီကာကျော် ဂါထာတည်း။

စက္ခုသောတံ ပနေတေသု၊ ဟောတာသမ္ပတ္တဂါဟကံ၊

ဝိညာဏုပ္ပိဟေတုတ္တာ၊ သန္တရာဓိကဂေါစရေ။

ဧတေသု-ဤပသာဒရုပ်တို့တွင်၊ စက္ခုသောတံ-စက္ခု သောတပသာဒ သည်၊ သန္တရာဓိကဂေါစရေ(သအန္တရ+အဓိကဂေါစရေ)-အခြားအကွယ်ရှိ သော အာရုံ၊ လွန်ကဲကြီးမားသောအာရုံ၌၊ ဝိဘာဏုပ္ပတ္တိဟေတုတ္တာ-စက္ခု ဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသမ္ပတ္တဂါဟကံ-

မိမိထံမှောက်သို့ မရောက် မထိသောအာရုံကို ယူတတ်သည်။ ဟောတိ-
ဖြစ်၏ဟု ဝိညေယျ-သိအပ်၏။ [ဤဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ပြလတံ့။]

တထာ ဟိ ဒူရဒေသဌံ၊ ဖလိကာဒိတိရောဟိတံ။

မဟန္တန္တ နဂါဒီနံ၊ ဝဏ္ဏံ စက္ခု ဥဒိက္ခတိ။

[ဤဂါထာကား စက္ခုအတွက် အကျယ်ပြသော ဂါထာတည်း။] တထာ
ဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ စက္ခု-စက္ခုပသာဒသည်၊ ဒူရဒေသဌံ-ဝေးသောအရပ်၌
တည်သော၏။ ဝဏ္ဏံ-အဆင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဖလိကာဒိတိရောဟိတံ-ဖန်မှန်
အစရှိသည် ခြားကွယ်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏံ-အဆင်းကိုလည်းကောင်း၊ နဂါဒီနံ-
တောင်ကြီးအစရှိသည်တို့၏။ မဟန္တ-ကြီးမားသော၊ ဝဏ္ဏံ စ-ကိုလည်းကောင်း၊
ဥဒိက္ခတိ-မြင်နိုင်၏။

ဒူရသေဌံ။ ။ လ နေဗိမာန်များသည် ဤမြေပြင်မှ ယူနာလေးသောင်း
နှစ်ထောင် ဝေးကွာ၏။ ဤမြေပြင်မှ လှမ်း၍ကြည့်သောအခါ လဝန်း နေဝန်း
တို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်ကို မြင်ရ၏။ ယုန်တံဆိပ်ကိုလည်း မြင်ရ၏။ ထိုပုံသဏ္ဌာန်
တံဆိပ်များသည် တည်နေရာဌာနမှ တစ်ဆံခြည်မျှ မပျံ့နိုင်ချေ။ မှောင်သော
အခန်းတွင်း၌ နေလျက် အပြင်ဘက်က လရောင် နေရောင်ကို မြင်ရာ၌
ထိုလရောင် နေရောင်သည် တိုက်ခန်းအတွင်းတိုင်အောင် ရောက်လာသည်
မဟုတ်၊ တောင်ပေါ်မှာ ထွန်းထားအပ်သော မီးရောင်ကို အလွန်ဝေးသော
အရပ်မှ လှမ်း၍ မြင်ရာ၌ ထိုမီးရောင်သည် မြင်ရာအရပ်တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့လာ
နိုင်သည် မဟုတ်။

ဖလိကာဒိတိရောဟိတံ။ ။ မှန်သေတ္တာအတွင်း မှန်ဘီဒိုအတွင်း
တိမ်တိုက်အတွင်းစသည်၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံများသည် ဖန်၊ မှန်၊ တိမ်တိုက်
တို့က ခြားကွယ်ထားသဖြင့် အပြင်သို့ မပျံ့နှံ့နိုင်၊ ထိုရူပါရုံများကိုလည်း စက္ခု
ပသာဒက လှမ်း၍ မြင်နိုင်၏။

မဟန္တန္တ နဂါဒီနံ။ ။ တောင်တစ်လုံးကို ကြည့်ရှုရာဝယ် မြင်လောက်ရာ
မဟာဘုန်ရုပ်ကလာပ်များ၌ ရူပါရုံပေါင်းများစွာကို တစ်ပြိုင်နက် မြင်နိုင်၏။
(ဝီထိပိုင်းတုန်းက သိဝိကုဗ္ဗနနည်းအရ ပြခဲ့သောအဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်ကြည့်။)

ထိုသိန်း သန်းကုဋေမက များသောရူပါရုံအပေါင်းတို့သည် စက္ခုပသာဒသို့ ထိမိကပ်မိမှ မြင်နိုင်လျှင် ထိုရူပါရုံပေါင်းများစွာကို ထိဖို့ ကပ်ဖို့ နေရာပင် စက္ခုပသာဒကလေးများ၌ မရှိ၊ သို့အတွက် မထိကပ်သောအာရုံကို လှမ်း၍ ယူနိုင်ကြောင်း မှာ လယ်ပြင်ဝယ် ဆင်သွားသည်ထက် ထင်ရှား၏။

အာကာသာဒိဂတော ကုစ္ဆိ၊ စမ္မာနန္တရိကောပိ စ၊

မဟန္တော စ ဃဏှာဒီနံ၊ သဒ္ဓေါ သောတဿ ဂေါစရော။

[ဤဂါထာကား သောတပသာဒအတွက် အကျယ်ပြသော ဂါထာတည်း။] အာကာသာဒိဂတော-ကောင်းကင်အစရှိသော အရပ်၌တည်သော၊ သဒ္ဓေါ-အသံသည်လည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိစမ္မာနန္တရိကော-ဝမ်းရေ၏အခြားမဲ့၌တည်သော၊ သဒ္ဓေါ ပိ စ-အသံသည်လည်းကောင်း၊ ဃဏှာဒီနံ-ခေါင်းလောင်း အစရှိသည်တို့၏၊ မဟန္တော-အပေါင်းအများ ကြီးမားသော၊ သဒ္ဓေါ စ-အသံသည်လည်းကောင်း၊ သောတဿ-သောတပသာဒ၏၊ ဂေါစရော-အာရုံတည်း။

အာကာသာဒိဂတော။ ။ ကောင်းကင်က မိုးသံကို ယူဇနာများစွာဝေးကွာလျက် သောတပသာဒက လှမ်းယူနိုင်၏။ ကောင်းကင်က ငှက်သံ လေသံ စသည်တို့ကိုလည်း ယူနိုင်ကြ၏။ မိုးချုန်းသံကို ယူရာ၌ မြေပြင်တိုင်အောင် ရောက်သော အသံလည်း ရှိ၏။ ပထမဆုံး ထစ်ချုန်းသံသည် မြေမြင်သို့ မရောက်၊ ထိုအသံကိုပင် သောတပသာဒက လှမ်း၍ ယူနိုင် ကြားနိုင်သည်။

ကုစ္ဆိစမ္မာနန္တရိကော။ ။ ဝမ်းတွင်က လှုပ်ရှားသောလေသံကို ဝမ်းရေခြားကွယ်နေလျက် သောတပသာဒ လှမ်း၍ ယူနိုင် ကြားနိုင်၏။

မဟန္တော စ ဃဏှာဒီနံ။ ။ ခေါင်းလောင်းသံ ကြေးစည်းသံ တုံးခေါက်သံ အမြောက်သံစသည်တို့၌ သဒ္ဓါရုံများသည် သိန်းသန်းကုဋေမက ပေါင်းစုမိ၏။ ထိုအသံတုံးကြီးကိုလည်း တစ်ပြိုင်နက် ကြားနိုင်၏။ သောတပသာဒ၌ ထိမိကပ်မိမှသာ ကြားရမည်ဆိုလျှင် ထိုအသံပေါင်းများစွာ၏ ထိကပ်ဖို့ရာ နေရာပင် သောတပသာဒ၌ မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် သောတပသာဒသည် မထိ မကပ်ခင်သော အာရုံကို ယူနိုင်၏။

ဘူတပ္ပဗန္ဓတော သော စေ၊ ယာတိ ဣန္ဒြိယသန္နိဝိ၊

ကမ္မစိတ္တောဇယမ္ဘူတော၊ ဝဏ္ဏော သဒ္ဓေါ စ စိတ္တဇော။

န တေသံ ဂေါစရာ ဟောန္တိ၊ န ဟိ သမ္မောန္တိ တေ ဗဟိ၊
ဥတ္တာ စ အဝိသေသေန၊ ပါဌေ တံ ဝိသယာဝ တေ။

သော-ထိုရူပ သဒ္ဒန္တစ်ပါးစုံသည်၊ ဘူတပ္ပဗန္ဓတော-မဟာဘုတ် အဆက် ဆက်အားဖြင့်၊ ကုန္ဒိယသန္နိဓိ-စက္ခုန္ဓေ သောတိန္ဒြေတို့၏ တည်နေရာအရပ်သို့၊ ယာတိ-ရောက်လာ၏၊ ကုတိ စေ-ဤသို့ ဆိုငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ဆိုတိုင်း ဖြစ်ခဲ့သော်၊) ကမ္မစိတ္တောဇသမ္ဘူတော-ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏော-အဆင်းသည်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဇော-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ သဒ္ဒေါ စ-အသံသည်လည်းကောင်း၊ တေသံ-ထိုစက္ခု သောတတို့၏၊ ဂေါစရာ-အာရုံ တို့သည်၊ န ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်တော့ရာ၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေ-ထိုကံ စိတ် အာဟာရ ကြောင့်ဖြစ်သော အဆင်းနှင့် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံတို့သည်၊ ဗဟိ-ခန္ဓာ ကိုယ်မှ အပြင်ပ၌၊ န သမ္မောန္တိ-မဖြစ်ကြကုန်၊ ပါဌေ စ-ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌လည်း၊ အဝိသေသေန-သာမညအားဖြင့်၊ တေ-ထိုဝဏ္ဏ သဒ္ဒတို့ကို၊ တံ ဝိသယာဝ- ထိုစက္ခု သောတတို့၏ အာရုံတို့ချည်းဟူ၍သာလျှင်၊ ဥတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ။

ဘူတပ္ပဗန္ဓတော ၊ပေ၊ သန္နိဓိ။ ။ ဤနှစ်ပါဒကား စောဒနာဖွယ်ကို ပြသော စကားတည်း၊ ပထမဖြစ်သော ရူပ သဒ္ဒကလာပ်၌ ဥတုပါ၏၊ ထိုဥတုမှ ဥတုဇမဟာဘုတ်နှင့်တကွ ရူပ သဒ္ဒကလာပ်များ ပေါက်ပွား၏၊ ဤဒုတိယ ရုပ်ကလာပ်ရှိ ဥတုမှလည်း ဥတုဇကလာပ်များ ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤမဟာဘုတ် အဆက်ဆက် ပေါက်ပွားပျံ့နှံ့လာသောအခါ ရူပ သဒ္ဒတို့လည်း ပါဝင်၏၊ ဤသို့မဟာဘုတ် အဆက်ဆက်အားဖြင့် ပျံ့နှံ့၍ စက္ခုန္ဓေ၏ မှီရာမဟာဘုတ်၊ သောတိန္ဒြေ၏ မှီရာမဟာဘုတ်တို့ ရောက်ထိ ငြိကပ်လာမှ စက္ခုန္ဓေက ရူပါရုံကို ယူ၍၊ သောတိန္ဒြေက သဒ္ဒါရုံကို ယူသည်ဟု စောဒကတို့က ပြောဆိုငြားအံ့။

ကမ္မစိတ္တောဇပေ၊ဂေါစရာ ဟောန္တိ။ ။ စောဒကတို့ ပြောဆိုတိုင်း ဖြစ် ရိုးမှန်လျှင် ကံ စိတ် ဥတုအာဟာရ အကြောင်းလေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်လေ့ ရှိသော ရူပါရုံတို့တွင် ကမ္မဇ စိတ္တဇ အာဟာရဇ ရူပါရုံတို့ကို စက္ခုန္ဓေက ယူနိုင် တော့မည် မဟုတ်၊ စိတ်ဥတုကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိသော သဒ္ဒါရုံတို့တွင် စိတ္တဇသဒ္ဒါရုံ ကိုလည်း သောတိန္ဒြေက ယူနိုင်တော့မည် မဟုတ်၊ “ဘာကြောင့် မယူနိုင်ဘဲ

ရှိရာသနည်း” ဟု မေးလျှင် . . .

န ဟိ သမ္ဘောန္တိ တေ ဗဟိ။ ။ မဟာဘုတ်အဆက်ဆက်အားဖြင့် ပျံ့နှံ့လာသော ရူပ သဒ္ဒသညံ ဥတုဇရုပ်သာတည်း။ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့မှာ ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပသို့ ဆံခြည်တစ်စိတ်မျှ မထွက်နိုင်ကြကုန်။ သို့အတွက် မဟာဘုတ်အဆက်ဆက် ပျံ့နှံ့၍ စက္ခု သောတရှိရာသို့ ရောက်မှသာ ယူမည်ဆိုလျှင် ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သည့် ရူပ သဒ္ဒကို ယူနိုင်တော့မည် မဟုတ်၊ ဥတုဖြစ်တဲ့ ရူပ သဒ္ဒကိုသာ ယူနိုင်တော့မည်။ “ကံ စိတ် အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရူပ သဒ္ဒကို မယူနိုင်လျှင် ဘာအပြစ်ရှိသနည်း” ဟူငြားအံ့။

ဝုတ္တာ စ အဝေသေသေန၊ ပါဠေ တံ ဝိသယာဝ တေ။ ။ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ မခွဲခြားဘဲ “ရူပါရမဏံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ၊ သဒ္ဓါရမဏံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ” စသည်ဖြင့် “ရူပါရုံမှန်လျှင် ကမ္မဇဖြစ်ဖြစ်၊ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇဖြစ်ဖြစ် စက္ခုဝိညာဏအား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ သဒ္ဓါရုံမှန်လျှင် စိတ္တဇဖြစ်ဖြစ်၊ ဥတုဇဖြစ်ဖြစ် သောတဝိညာဏအား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏” ဟု ဟောထားတော်မူသည်။ ဥတုဇ ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံကိုသာ ယူနိုင်လျှင် ထိုပဋ္ဌာန်းပါဠိ တော်နှင့် ဆန့်ကျင်လိမ့်မည်-ဟူလို။

ဤစကားစဉ်အရ ဤသို့ မှတ်ရာ၏။ ။ သက်ရှိသတ္တဝါအဆင်းကို မြင်ရာဝယ် ခန္ဓာကိုယ်၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇအဆင်း၊ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ အဆင်းတို့ကိုလည်း မြင်၏။ ထိုမူလအဆင်းကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှ ပေါက်ပွားသော ဒုတိယဥတုဇအဆင်း၊ ထိုဒုတိယဥတုမှ ပေါက်ပွားသော တတိယဥတုဇအဆင်း၊ ဤသို့ ဥတုဇအဆင်း အဆက်ဆက်ကိုလည်း မြင်၏။ ဘုရားရှင်၏ ဖြာ၍ထွက်လာသော ကိုယ်တော်အရောင်နှင့် ရောင်ခြည်တော်များသည် ဥတုဇအရောင်အဆင်းချည်းသာတည်း။ သက်ရှိသတ္တဝါများ၏ အသံကို ကြားရာ၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော မူလအသံကိုလည်း ကြား၏။ ထိုစိတ္တဇသဒ္ဓကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှ ပေါက်ပွားသော ဥတုဇအသံကိုလည်း ကြား၏။ ထိုဥတုဇကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုစသည်မှ ဆက်၍ ဖြစ်သော ဥတုဇအသံကိုလည်း ကြား၏။ သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုများ ၏ အဆင်း

အသံကား ဥတုချည်းသာ။

ယဒိ စေတံ ဒွယံ အတ္တံ။ သမိပယေဝ ဂဏှတိ။

အက္ခိဝဏ္ဏံ တထာ မူလံ၊ ပဿေယျ ဘမုကဿ စ။

ဒိသာဒေသဝဝတ္ထာနံ၊ သဒ္ဓဿ န ဘဝေယျ စ။

သိယာ စ သရဝေဓိဿ၊ သကဏ္ဏေ သရပါတနံ။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ ဒွယံ-ဤစက္ခု သောတ နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၊ အတ္တသမိပယေဝ-မိမိအနီးရှိ အာရုံကိုသာလျှင်၊ ယဒိ ဂဏှတိ-အကယ်၍ ယူအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လျှင်၊) အက္ခိဝဏ္ဏံ-မျက်လုံး၏ အဆင်းကိုလည်း ကောင်း၊ တထာ-ထို့ပြင်၊ ဘမုကဿ-မျက်ခုံး၏၊ မူလံ စ-အရင်းကိုလည်း ကောင်း၊ ပဿေယျ-မြင်ရရာ၏၊ သဒ္ဓဿ-အသံ၏၊ ဒိသာဒေသဝဝတ္ထာနံ-ဖြစ်ရာအရပ်များကံ့နှာ၊ တည်ရာဒေသကို ကျနစွာ ပိုင်းခြားနိုင်ခြင်းသည်လည်း၊ န ဘဝေယျ-မဖြစ်ရာ၊ သရဝေဓိဿ-အသံကို မှန်း၍ ပစ်သော လေးသမား၏၊ သကဏ္ဏေ-မိမိနားတွင်း၌၊ သရပါတနဉ္စ-မြားကို ပစ်ချရခြင်းသည်လည်း၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

ယဒိ စေတံ၊ပေ၊ ဂဏှတိ။ ။ “စက္ခု သောတတို့သည် အဝေး၌ တည်သော ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံကို လှမ်း၍ မယူနိုင်၊ မိမိ အနီးရောက်မှ ယူနိုင်သည်”ဟု စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဆိုလိုကြသည်၊ ထိုသို့ ဆိုလိုတိုင်းဖြစ်လျှင်. . .

အက္ခိဝဏ္ဏံ၊ပေ၊ဘမုကဿ စ။ ။ မျက်လုံး၏အဆင်နှင့် မျက်ခုံး၏အရင်း အရပ်သည် စက္ခုပသာဒနှင့် အနီးကပ်ဆုံးဖြစ်၍ ထိုအဆင်းများကို ယူနိုင်ရာ၏၊ ယူကား မယူနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် နီးသည်၊ ဝေးသည်မှာ ပဓာနမဟုတ်၊ စက္ခု ပသာဒ၏ ရှေ့ရှုတူရူအရပ်မှာ တည်ရှိလျှင် ယူဇနာ လေးသောင်းနှစ်ထောင် ဝေးကွာသော လဝန်း နေဝန်း ယုန်တံဆိပ်များကိုပင် ယူနိုင် မြင်နိုင်ကြသည်-ဟူလို။

သိယာ စ၊ပေ၊ သရပါတနံ။ ။ အကောင်အထည်ကို မမြင်ရသော်လည်း အသံကြားလျှင် ထိုအသံကို မှန်း၍ အကောင်အထည်ကို ပစ်ခွင်းနိုင်စွမ်းသော လေးသမား ရှိသည်၊ သောတပသာဒသည် အနီးသို့ ရောက်မှ သဒ္ဓါရုံကို

ယူနိုင်ရိုး မှန်လျှင် နားတွင်းသို့ အသံရောက်မှ ယူနိုင်မည်ဖြစ်၍၊ ထိုသရဝေခံ လေးသမား၏ အသံကြားရာကို ပစ်သောအခါ မိမိနားတွင်းသို့ပင် ပစ်ချရလိမ့် မည်။ သို့ဖြစ်၍ သောတပသာဒသည် ကြားလောက်သောအရပ်၌ တည်ရှိပါမူ အလွန်ဝေးသော အသံကိုလည်း ကြားနိုင်သည်-ဟူလို။

ခဝါဖွပ်သံ။ ။ သဒ္ဒါရုံသည် ပသာဒအနီးသို့ မရောက်ဘဲ အဝေးကပင် ပသာဒ၌ ထိခိုက်နိုင်သည်ဟု ဆို၏။ သို့သော် တစ်ဖက်ကမ်း၌ ခဝါဖွပ်နေစဉ် လက်လှုပ်ပုံ အခြင်းအရာကို မြင်ပြီးနောက် အနည်းငယ်ကြာမှ အသံကို ကြား ရ၏။ ထို့ကြောင့် အသံသည် ဥတုဇရုပ်အဆက်ဆက် ကူးစက်ပြီးနောက် အနီးရောက်မှ ကြားသည်ဟုပင် ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-တစ်ဖက်ကမ်းမှ ခဝါဖွပ်သံကို ကြားရာ၌ မူလအသံကို ကြားခြင်း၊ ဥတုဇရုပ် အဆက်ဆက် ကူးစက်ပြီးနောက် ခရီးအတော်ရောက်မှ ကြားခြင်း၊ နားအနီးရောက်မှ ကြားခြင်းဟု အမျိုးမျိုးပင်ရှိနိုင်ပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ခဝါသည်၏ လက်ဖြင့် ဖွပ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထွက်လာသော အသံသည် ကြားလောက်သောအရပ်ဝယ် တည်ရှိသူတို့၏ သောတပသာဒ များစွာ၌ တစ်ပြိုင်နက် ထိခိုက်၏။ သို့သော် အဝေးနေသူတို့မှာ သောတဒွါရိက ဝီထိ ဖြစ်ပြီးနောက် မနောဒွါရဝီထိတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားသည့်အခါ အနီးမှာ နေသူတို့လောက် ဝီထိအနည်းငယ်ဖြင့် ကိစ္စမပြီးဘဲ ဝီထိများစွာ ကျပြီးမှ ပိုင်းခြား မှတ်သားနိုင်သည်။ သို့အတွက် အဝေးနေသူတို့မှာ ကြားမှု နောက်ကျသကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ စင်စစ်မှာ ကြားမှုက နောက်ကျသည် မဟုတ်၊ ပိုင်းခြား မှတ်သားမှု က နောက်ကျခြင်းဖြစ်သည်။

ရှေးဦးစွာ အသံကို မကြားလိုက်ဘဲ ဥတုဇရုပ်အဆက်ဆက် ကူးစက်၍ တစ်ဝက်လောက် ခရီးရောက်မှ ကြားရရာ၌ ကြားမှုလည်း နောက်ကျ၊ ပိုင်းခြား မှတ်သားမှုကလည်း နောက်ကျသည်။ တစ်ဝက်လောက်မှာပင် မကြားလိုက် ရသေးဘဲ၊ နား၏အနီး အတော်ခရီးရောက်လာမှ ကြားရသူတို့အတွက်မှာ အကြား၊ အသိ နှစ်မျိုးလုံး နောက်ကျကြောင်းကို ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ။ အနီးရောက်မှ ကြားရစေကာမူ ပသာဒသို့ မထိ မကပ်မီ ယူနိုင်သောကြောင့် အသမ္ပတ္တ ဂေါစရဂ္ဂဟကရုပ်ပင် ဖြစ်၏။ [အသမ္ပတ္တ=မိမိတည်းဟူသော ပသာဒသို့

သမ္မတ္တ အသမ္မတ္တ

မရောက်သော+ဂေါစရ= အာရုံကို+ဂါဟက=ယူတတ်သောရုပ်များ။]

ဂန္ဓာ ဝိသယဒေသံ တံ, ဖရိတွာ ဂဏှတိတိ စေ၊

အဓိဋ္ဌာနဝိဓာနေပိ, တဿ သော ဝိသယော သိယာ။

တံ-ထိုစက္ခု သောတနှစ်ပါးသည်၊ ဝိသယဒေသံ-ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံရှိရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ဖရိတွာ-အာရုံပေါ်၌ ဖြန့်အုပ်၍၊ ဂဏှတိ-ယူ၏၊ ဣတိ စေ-ဤသို့ဆိုခြင်းအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ဆိုတိုင်းမှန်လျှင်၊) အဓိဋ္ဌာနဝိဓာနေပိ-ဒိဗ္ဗစက္ခု ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်၏ ရှေ့အဖို့ဝယ် အဓိဋ္ဌာန်ကို စီမံရာ၌လည်း၊ သော-ထိုရူပ သဒ္ဓန္တစ်ပါးသည်၊ တဿ-ထိုစက္ခု သောတ၏၊ ဝိသယော-အာရုံသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

ဤဂါထာကား အချို့သူတို့ ယူဆပုံ၌ အပြစ်ပြသောဂါထာတည်း၊ ဓာတ်မီးဖြင့် အာရုံကို ထိုးကြည့်သောအခါ အာရုံပေါ်သို့ မီးရောင်ရောက်သွားသကဲ့သို့ စက္ခုပသာဒဓာတ်အကြည်သည်လည်း အာရုံရှိရာသို့ စူးစိုက်ရောက်သွားပြီးလျှင် အာရုံပေါ်၌ ဖြန့်အုပ်လျက် အာရုံကိုယူသည်၊ သောတပသာဒလည်း ထိုအတူပင် သဒ္ဓါရုံရှိရာသို့ အရောက်သွား၍ယူသည်ဟု လောကီကျမ်းများ၌ ဆို၏၊ ထိုဆိုတိုင်း ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် ဖြစ်ဖို့ရာ ရှေ့အဖို့က “ဧတဿ ရူပံ ပဿာမိ=ဤသူ၏ ရူပါရုံကို မြင်လို၏”ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရာ၌ မြင်လိုရာ ရူပါရုံကို အာရုံပြုလျက် မြင်လျက်ရှိရာ၏၊ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်၏ ရှေ့အဖို့က “ဧတဿ သဒ္ဓိံ သုဏာမိ=ဤသူ၏ အသံကို ကြားလို၏” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရာ၌ ထို့အတူပင် အသံကို ကြားရာ၏၊ အဓိဋ္ဌာန်အခိုက်မှာပင် မြင်နိုင် ကြားနိုင်လျှင် အဘိညာဉ်များလည်း အကျိုးမရှိရာ ရောက်တော့လတံ့၊ ထို့ကြောင့် “စက္ခု သောတတို့ကလည်း အာရုံရှိရာ အရပ်သို့ မသွား မရောက်” ဟု မှတ်ရာ၏၊ ဤနည်းအလို “အသမ္မတ္တ=အာရုံရှိရာအရပ်သို့ မရောက်ဘဲ + ဂေါစရဂါဟက=အာရုံကို ယူတတ်သောရုပ်”ဟု အနက်ဆိုစေလိုသည်။

ဝဏ္ဏော ဂန္ဓော ရသော ဩဇာ ဘူတစတုက္ကဋ္ဌေတိ အဋ္ဌဝိဓံပိ အဝိနိဗ္ဗောဂ ရူပံ ဣတရံ ဝိနိဗ္ဗောဂရူပံ။ ။ မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ၊ ဤရှစ်ပါးသည် အမြဲ စုပေါင်းတွေ့ခဲ့ တွေ့လျက်ရှိ၏၊ မည်သည့်ကာလ၊ မည်သည့်ဒေသ၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ အပေါင်းအစု မပျက်ချေ၊ အရာဝတ္ထု

အားလျော်စွာ တစ်ခုခု လွန်ကဲနေသော်လည်း အခြားရုပ်များ မထင်မရှား ပါသည်သာတည်း။ ဥပမာ-နေရောင်၌ ဥဏှတေဇောဓာတ် လွန်ကဲ၏၊ အဆင်း အရောင်ဖြစ်သော ဝဏ္ဏရုပ်များလည်း ထင်ရှား၏။ အခြားသော ဂန္ဓာ ရသ ဩဇာနှင့် ပထဝီ အာပေါ ဝါယော မဟာဘုတ် များလည်း မထင်မရှား ပါရှိကြ သည်သာ။ မီး၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ မြေကြီး၌ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲ၏၊ အဆင်းဝဏ္ဏလည်း ထင်ရှား၏၊ အခြားရုပ်များလည်း မထင်မရှား ပါသည်သာ။ ရေ၌ အာပေါဓာတ် လွန်ကဲ၏။ လေ၌ ဝါယောဓာတ်လွန် ကဲ၏။ နံ့သာ၌ ဂန္ဓ လွန်ကဲ၏။ အစာအာဟာရ၌ အရသာနှင့် ဩဇာလွန်ကဲ၏။ အခြားရုပ် များလည်း မထင်မရှား ပါသည်သာ။ ထို့ကြောင့် ဤရုပ်ရှစ်ပါးကို “အဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ်”ဟု ခေါ်ရသည်။ [“လွန်ကဲ”ဟု ဆိုရာ၌ အထည်ကိုယ် ကြီးမားသည်ဟု မမှတ် ရ၊ သတ္တိ လွန်ကဲသည်ဟုသာ မှတ်ရမည်။ မူလဋီကာအလို ရူပဘုံ၌ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် (၆)ခုသာ ရှိထိုက်ကြောင်းကို နောက်၌ သိရလတုံ။]

ဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်။ ။ ကျန်ရုပ်များကား ခွဲခြား၍ရကောင်းသောကြောင့် ဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် မည်၏။ စက္ခုပသာဒနှင့် သောတပသာဒသည် မည်သည့်အခါမှ တွဲ၍ မဖြစ်၊ ထိုပသာဒရုပ်များနှင့် ဘာဝ ဟဒယ ဇီဝိတရုပ်များလည်း ပူးတွဲ၍ မဖြစ်၊ ဝိကာရ လက္ခဏာရုပ်တို့မှာ ပရမတ်အစစ် မဟုတ်သဖြင့် အတူဖြစ်-မဖြစ်ကို စိစစ်ဖွယ် မလို၊ အာကာသဓာတ်ကား ပရမတ်အစစ် မဟုတ်ရုံသာ မက၊ ရုပ်ကလာပ်တို့ အကြားမျှသာ ဖြစ်၍ မည်သည့် ရုပ်နှင့်မျှ အတူတကွ ဖြစ်ခွင့်မရှိ။ [ဝိနိဗ္ဗောဂ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် “အသီးအသီး”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ နိဗ္ဗောဂ၌ နိ ရှေးရှိသော ဘုဇဓာတ်တည်း။ ထို နိဘုဇကား ဖြစ်ခြင်းအနက်၊ တစ်နည်း- ပိုင်းခြားခြင်းအနက် ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိသု ဝိသု နိဘုဇ္ဇနံ ပဝတ္ထနံ ဝိနိဗ္ဗောဂေါ။ ဝိနိဗ္ဗောဂေါ ယဿ အတ္ထိတိ ဝိနိဗ္ဗောဂံ၊ န + ဝိနိဗ္ဗောဂံ အဝိနိဗ္ဗောဂံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြ။ တစ်နည်း- “ဝိသု ဝိသု နိဘုဇ္ဇိယတိ ဝဝတ္ထာပိယတိတိ ဝိနိဗ္ဗောဂံ၊ န + ဝိနိဗ္ဗောဂံ အဝိနိဗ္ဗောဂံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြ။]

ရူပသမုဋ္ဌာနအပွင့်

ကမ္မံ၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာနာနိ။ ။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတို့တွင် ရူပပဝတ္တိက္ကမအခန်း၌ လာလတုံအတိုင်း ကံက ပထမဖြစ်စေသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ စိတ် ဥတု နှစ်ပါးတွင် စိတ်က ဖြစ်စေပုံ နောက်ကျသော်လည်း ကံအကြောင်းနှင့် နာမ်တရာချင်း တူသောကြောင့်လည်းကောင်း ကံ စိတ်ဟူသော နာမ်အကြောင်းနှစ်ပါးကို ရှေးဦးစွာ စဉ်ပြ၍၊ ရုပ်အကြောင်းနှစ်ပါးကို နောက်မှ ပြပြီးလျှင် ရုပ်အကြောင်းနှစ်ပါးတွင်လည်း ဥတုက ရှေးဦးစွာ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသောကြောင့် ဥတုကို ရှေ့၊ အာဟာရကို နောက်ထားလျက် “ကမ္မံ စိတ္တံ ဥတု အာဟာရော စေတိ စတ္တာရိ ရူပသမုဋ္ဌာနာနိ နာမ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ကံ။ ။ “ကမ္မတော လိင်္ဂံတော စေဝ၊ လိင်္ဂံသညာ ပဝတ္ထရေ၊ သညာတော ဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဣတ္ထာယံ ပုရိသောတိ စ”

ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီ စိတ္တပုဒ်အဖွင့် အဋ္ဌာကထာနှင့်အညီ၊ ကံ၏အစွမ်းကြောင့် “လိင်္ဂံ” အသွင်သဏ္ဌာန် ပုံဟန်အကျိုးအစား အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက် ရှိ၏။ ထို အသွင်သဏ္ဌာန် ပုံဟန်ကွဲပြားမှုကြောင့် အထီးပုံသဏ္ဌာန်ကို တစ်မျိုးမှတ်သား၍ အမပုံသဏ္ဌာန်ကို တစ်မျိုးမှတ်သားလျက် လိင်္ဂံသညာ ကွဲပြားရ၏။ ထိုသညာကွဲပြားမှုကြောင့် ဤကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူကို “အမ=ဣတ္ထိ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဤကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူကို “အထီး=ပုရိသ” ဟုလည်းကောင်း၊ အခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားရပြန်သည်။ ထိုခေါ်ဝေါ်မှု ကွဲပြားသည့်အတွက် အမဖြစ်လိုတဲ့ ဆန္ဒ၊ အထီးဖြစ်လိုတဲ့ ဆန္ဒဖြင့် အမျိုးမျိုးကံကို စီမံဖန်းတီးကြပြန်၏။ ထိုသို့ဖန်းတီးအပ်သောကံသည် ပင်ကို ဆန္ဒ အလိုကျအောင် အထီးသဏ္ဌာန် အမသဏ္ဌာန် စီမံရ၏။ အကုသိုလ်ကံသည် ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသုရကာယ် ရုပ်များကို ဖန်ဆင်း၍၊ လူ နတ်သဏ္ဌာန်၌ ပဝတ္တိအခါ မလှမပ အချိုးအစား မကျသော ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်ကို စီမံ၏။ ကုသိုလ်ကံသည် လူနတ် ဗြဟ္မာရုပ်များကို ဖန်ဆင်း၍၊ ပဝတ္တိအခါ၌ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာတို့ သဏ္ဌာန်ဝယ် ထိုက်တန် သလောက် လှလှပပ ကျနသော ပုံသဏ္ဌာန်များကို စီမံလေသည်။

စိတ်။ ။ စိတ်သည်လည်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ စိတ်ချမ်းသာလျှင် ရုပ်ကြည်လင်၏။ ထိုက်တန်သမျှ ကျန်းမာရေးကို အားပေး၏၊ ဝမ်းဗျားစေ၏။ “စိတ်ပျိုတော့ ကိုယ်နု” ဟူသော စကားများ မှန်ပေ၏။ စိတ်မချမ်းသာလျှင် ရုပ်ညှိုးနွမ်း၏၊ ကျန်းမာရေး ဆုတ်ယုတ်၏။ “စိတ်ထောင်းတော့ ကိုယ်ကြေ” ဟူသော စကားလည်း မှန်၏။ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စကားပြောတုန်း မှာပင် အတွင်းစိတ်သဘောကို မှန်းဆနိုင်၏။ စိတ်တိုင်းကျလျှင် မျက်နှာ ကြည်လင်၏။ စိတ်တိုင်းမကျလျှင် မျက်နှာပျက်၏။ ဤအချက်များကို စိတ်က သာ ဖြစ်စေသည်။

ဥတု။ ။ ဥတုသည်လည်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဥတုသာယာလျှင် ရုပ် ကြည်လင်၏၊ ကျန်းမာဝမ်းဗျား၏၊ သန့်ရှင်းသော အိပ်ရာနေရာ အဝတ်များကိုသာ သုံးစွဲခြင်းသည် ထိုအိပ်ရာနေရာ အဝတ်တို့မှ တွေ့ထိသော ဥတုငွေ့ကြောင့် သန့်ရှင်းသော ရုပ်ကောင်းများ တိုးပွား၏။ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မိမိ၏ ကိုယ်မှာ ကောင်းသော ဥတုငွေ့များ ထိတွေ့စေလျှင် အသက်ရှည်ကြောင်း နည်းကောင်း တစ်ခုပင်တည်း။ ဥတု မသာယာလျှင် ရုပ်ညှိုးနွမ်း၏၊ ကျန်းမာရေး ချို့ယွင်း၏။ မသန့်ရှင်းသော အိပ်ရာနေရာ အဝတ်များကို သုံးစွဲမှုကြောင့် မကောင်းသော ဥတုငွေ့များ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ တွေ့ထိသဖြင့် ရုပ်ဆိုးရုပ်ညံ့များ တိုးပွား၏။ နည်းအမျိုး မျိုးဖြင့် မိမိကိုယ်၌ မကောင်းသော ဥတုငွေ့ထိအောင် ရှောင်ကြဉ်တတ်လျှင် အသက်ရှည်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းတည်း။ ဥတုဇသက်သက်ဖြစ်သော တော တောင် သစ်ပင် စသည်တို့၏ ဥတုအလိုက် ပြောင်းလွဲနေပုံကို လေးလေး နက်နက် စဉ်းစားကြ ပါကုန်။

အာဟာရ။ ။ အစာ အာဟာရ၌ပါသော အဆီအနှစ် အစေးခေါ်သော သြဇာလည်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ မိမိနှင့် သင့်မြတ်သော အစားအသောက်နှင့် ဆေးဝါးများကိုသာ စားသောက်သုံးစွဲလျှင် ကောင်းသော ရုပ်များ တိုးပွား၍ ဝမ်းဗျားကြည်လင် စည်ပင်ကျန်းမာ၏။ စားပြီး၍ မကြာခင်ပင် သိသာခြားနား၏။ မသင့်မြတ်သော အစားအသောက်နှင့် မသင့်သောဆေးများကို သုံးစွဲစား သောက်မိလျှင် မကောင်းသောရုပ်များ တိုးပွား၍ ညှိုးနွမ်းသွေ့ခြောက် ရောဂါ ရောက်တတ်သည်မှာ ယခုမျက်မြင် အထင်အရှားပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်

သင့်မြတ်သော အစားအသောက်နှင့် သင့်မြတ်သောဆေးများကို သုံးစွဲမိအောင် သတိဆောင်သူတို့သာ ကျန်းကျန်း မာမာနှင့် အသက်ရှည်ခွင့် ရှိသည်။ ဤကား ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းလေးပါးကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ အကြမ်းစားကို အများနာလည်နိုင်သော အဓိပ္ပာယ်တည်း။ ဤအဓိပ္ပာယ်ထက် လေးနက်စွာ ရုပ်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို သင်္ဂြိုဟ်စာသွားအတိုင်း မှတ်သားရလိမ့်မည်။

-----*-----

ကံက ရုပ်ကို ဖြစ်စေပုံ

တတ္ထ ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရဉ္စေတိ ပဉ္စဝီသတိဝိမံပိ ကုသလာ ကုသလကမ္မ’မဘိသင်္ခတံ အဇ္ဈတ္တိကသန္တာန ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပံ ပဋိသန္ဓိ’ မုပါဒါယ ခဏေ ခဏေ သမုဋ္ဌာပေတိ။

ကာမာဝစရံပေ၊ကုသလာကုသလကမ္မ။ ။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းလေးပါးတွင် ကံဟူသည် ကာမာဝစရကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၀-နှင့် ရူပကုသိုလ်စေတနာ ၅, ပေါင်း ၂၅-ပါးတည်း။ အရူပကုသိုလ်ကံကား အရူပဘုံ၌ အကျိုးပေးရမည်ဖြစ်၍ ထိုဘုံ၌ ရုပ်မရှိသောကြောင့် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ လောကုတ္တရာစေတနာလည်း မိမိအခြားမဲ့၌သာ ဖိုလ်စိတ်ဟူသော အကျိုးကို ပေးသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။

အဘိသင်္ခတံ အဇ္ဈတ္တိကသန္တာနေ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ခဏေ ခဏေ။ ။ ရှေးရှေးက ပါဏာတိပါတအမှု ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှု ဈာန်ရမှု စသည်တို့ဖြစ် ပြုစုအပ်သည်ကို “အဘိသင်္ခတံ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ ရှေးရှေးက စီမံအပ်ခဲ့သော ကံသည် မိမိသန္တာန် ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တရား များကို နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏမှစ၍ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း တစ်ကိုယ်လုံးဝယ် များစွာ များစွာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ [အဇ္ဈတ္တိကသန္တာသည် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှာဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတွင် ပဿာဒရုပ်နှင့် စိတ်ကို ဟောရိုးဖြစ်၏။ (အဇ္ဈတ္တိကဒုက်ကို ကြည့်)။ ထို့ကြောင့် မိမိတစ်သန္တာန်လုံး တစ် ကိုယ်လုံးကို ရဖို့ရာ “အဇ္ဈတ္တသန္တာနေ”ဟု ပါဠိရှိလျှင် ကောင်း၏။] ကမ္မသမုဋ္ဌာန ဟူသည်နှင့် ကမ္မဇဟူသည် အနက်တူပင်တည်း။ သမုဋ္ဌဟတိ ဧတေနာတိ

သမုဋ္ဌာနံ, ကမ္မံ + သမုဋ္ဌာနံ ယဿာတိ ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ =ကံဟူသော ဖြစ်ကြောင်း ရှိသော ရုပ်တည်း။

စိတ်၏ဌီခဏ မရှိသင့်တဲ့။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် အချို့နေရာနှင့် မူလဋီကာ တို့က စိတ်၏ဌီခဏ မရှိဘူးတဲ့၊ ချဲ့ပြီးအံ့-စိတ္တယမိုက်၌ “ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာတိ-ဘင်္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ, နော စ ဥပ္ပန္နံ, ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နဉ္စေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဉ္စ” ဟု ဥပါဒ်ခဏနှင့် ဘင်ခဏကိုသာ ဟောပြု၍ ဌီခဏကို ဟောပြောတော်မူမူ၊ ဌီခဏ ရှိရိုးမှန်လျှင် “ဌီတိက္ခဏေ ဘင်္ဂက္ခဏေ စ ဥပ္ပန္နံ, နော စ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသင့်၏။ သို့အတွက် စိတ်၏ ဌီခဏ မရှိထိုက်၊ စိတ်သည် ဖြစ်ပြီး သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပျက်၏။ ကောင်းကင်သို့ မြောက်လိုက်သော တုတ်သည် မြောက်တဲ့အချိန်ကုန်လျှင် ကောင်းကင်၌ တစ်ခဏမျှ ရပ်တည်နေ၍ မနေ၊ ချက်ချင်းအောက်သို့ကျဖြင့် “မြောက်နှင့် အကျ” နှစ်မျိုးသာ ရှိသကဲ့သို့ စိတ်မှာ လည်း အဖြစ်နှင့်အပျက် နှစ်မျိုးသာရှိ၏။ ခဏလည်း ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏ (ဖြစ်ရာခဏ ပျက်ရာခဏ) နှစ်ခဏသာရှိ၏။ ဖြစ်ပြီး၍ တန့်ရပ်တည်နေရာ ဌီခဏမရှိချေ၊ [ဥပ္ပန္နဟူသော နာမည်သည် စိတ်တစ်ခုလုံးနှင့်ဆိုင်၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာန ဟူသော နာမည်ကား ဥပါဒ်ဆဲစိတ်နှင့်သာဆိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဘင်ခဏ၌ ဥပ္ပန္နမည်၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာန မမည်၊ ဥပါဒ်ခဏ၌ စိတ်ကား ဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဇမာန နှစ်မျိုးလုံး မည်၏။]

သုတ္တန်နည်း။ ။ သုတ္တန်(တိကုဋ်တ္တရ)ပါဠိတော်၌ “ဥပ္ပာဒေါ ပညာယတိ ဝယော ပညာယတိ, ဌီတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ” ဟု ဟောတော်မူ သည်ကို ထောက်၍ “ဌီတဿ အညထတ္တံ” အရ ဌီခဏ ရှိထိုက်သည်ဟု မှတ်ထင်စရာရှိ၏။ သို့သော် ထိုပါဠိတော်အရ ဌီနှစ်မျိုး ခွဲခြား၍ စဉ်းစားရာ၏။ ဌီသည် ယခုအခါ အများနားလည်သော ခဏဌီလည်း ရှိ၏။ ဆိုင်ရာ စိတ်အစဉ် တစ်မျိုး၏ မပြောင်းမလွဲ ဖြစ်မြဲဖြစ်တည်နေသော “ပဗန္ဓဌီ” ဟု ခေါ်အပ်သော သန္တတိပညတ်ဌီလည်းရှိ၏။ ဥပမာ-ရူပါရုံတစ်ခုကို အာရုံပြု၍ လောဘစိတ် အစဉ် ဖြစ်နေသည့်အခါ ဝိထိပေါင်းများစွာ ကျပြီးသော်လည်း ထိုရူပါရုံကို စွဲ၍ ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်၏ မပြောင်းလွဲ သေးသမျှ လောဘစိတ်အစဉ် တည်မြဲ တည်နေမှုကို “ပဗန္ဓဌီ” ဟု ခေါ်ကြသည်။

ပဗန္ဓုဒ္ဓိ။ ။ ထို နှစ်မျိုးသော ဌီတို့တွင် “ဥပ္ပာဒေါ-ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်သည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝယော-ပျက်ခြင်းဘင်သည်၊ ပညာယတိ-၏၊ ဌီတဿ-တည်နေသောတရား၏၊ အညထတ္တံ-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလွဲပုံသည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏”ဟူသောစကား၌ “ပညာယတိ”သဒ္ဒါကို စဉ်းစားလျှင် “ဌီတဿ”အရ ခဏဌီကို ပြလိုရင်း မဟုတ်၊ ပဗန္ဓုဒ္ဓိကိုသာပြတော်မူလိုသည်ဟု မှတ်ယူသင့်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်ခန့်ကလေးမှာပါသည့် ဌီခဏ၏ တစ်မျိုး တစ်ဖုံ ပြောင်းလွဲပုံသာ မထင်ရှားနိုင်၊ စိတ်အစဉ်တစ်မျိုးမှ စိတ်အစဉ်တစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလွဲပုံသာ ထင်ရှားနိုင်၏။ ဥပမာ-လောဘစိတ်အစဉ် ဖြစ်နေရာမှ သဘော မကျ၍ ဒေါသအစဉ်ဖြစ်လာလျှင် ကြည့်ရှုနေသူတို့ပင် သိသာနိုင်လောက်အောင် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ဌီတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ”အရ ခဏဌီကို ပြလိုရင်း မဟုတ်၊ ပဗန္ဓုဒ္ဓိကိုသာ ပြတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ဤကား သံယုတ်အဋ္ဌကထာလာ အပရေဆရာတို့နှင့် မူလဋီကာ ဆရာတို့၏ အယူဝါဒတည်း။

နောက်ဆရာတို့ ချေပချက်။ ။ ထိုဝါဒကို အနုဋီကာစသော နောက်ဆရာ တို့က ဤသို့ ချေပကြ၏။ စိတ်တစ်ခု၌ ဥပါဒ်အခိုက်နှင့် ဘင်အခိုက်မှာ ကွဲပြား လျက် ရှိ၏။ ဖြစ်မှုသည် တစ်ဖြစ်ထဲ ဖြစ်နေလျှင် ဘင်အခိုက်သို့ မရောက်နိုင်၊ အဖြစ်ရပ်တန့်မှုကား ရှိရသည်သာ၊ ထိုအဖြစ်၏ ရပ်တန့်တည်နေမှုသည် ပျက်တော့မည့် ဘင်သို့ ရှေ့ရှုနေသော ဌီအခိုက်အခါပင်တည်း။ အထက်သို့ မြောက်လိုက်သော တုတ်သည် တစ်မြောက်တည်း မြောက်နေသမျှ အောက်သို့ မကျသေး၊ အမြောက်၏ ရပ်တန့်မှုကား ရှိရသည်သာ၊ ထိုတုတ်၌ မြောက်ခြင်း ရပ်ခြင်း ကျခြင်းဟုသုံးမျိုး ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ်၌လည်း ဖြစ်ခြင်း အဖြစ် ရပ်ခြင်း ပျက်ခြင်း(ဥပါဒ် ဌီ ဘင်)ဟု သုံးမျိုးရှိသည်သာ၊ စိတ္တယမိုက်ပါဠိတော်မှာ မူ ဥပါဒ်နှင့် ဘင်ခဏလောက်ကို ဟောမှ သဘောကျမည့် နတ် ဗြဟ္မာတို့ အလိုလိုက်၍ အစဉ်ဥပါဒ်နှင့် အဆုံး ဘင်ကိုသာ ဟောတောမူသည်၊ အလယ်က ဌီကို မိဂပဒလဉ္စနနည်းအရ သိကြရမည်။ [ကျောက်ဖျာ၏ အရှေ့ဖျား၌ သားကောင်၏ အတက်ခြေရာ ကို မြင်ပြီး လျှင် အနောက်ဖျား၌ အဆင်းခြေရာကို မြင်သော မုဆိုးသည် ကျောက်ဖျာပေါ်မှာ ခြေရာမမြင်သော်လည်း ကျောက်ဖျာ ပေါ်၌ သားကောင်သွားကြောင်း မှန်းဆ၍ သိနိုင်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ဥပါဒ်အစနှင့်

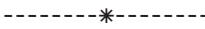
ဘင်အဆုံး နှစ်မျိုး၏အကြား၌ အလယ် ခေါင် ဌီကို မှန်းဆ၍ သိရသောနည်းကို မိဂပဒဝလဉ္စနနည်းဟု ခေါ်၏။ မိဂ=သားကောင် + ပဒဝလဉ္စန=ခြေရာ။]

ဆက်ဦးအံ့-ဥပ္ပာဒေါ ပညာယတိစသော ပါဠိတော်သည်လည်း “တီဏိ-မာနိ ဘိက္ခဝေ သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနိ”ဟု အစချိခဲ့သောကြောင့် သင်္ခတ ပရမတ်အစစ်၏ လက္ခဏာကိုပြသော ပါဠိတော်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဌီတဿ” အရ သန္တတိပညတ်သဘော သက်ရောက်သော ပဗန္ဓုဌီကို မယူထိုက်။ ပရမတ် အစစ်ဖြစ်သော စိတ်တစ်ခု၏ဌီကိုသာ ယူနိုင်သည်။ ပညာယတိ၌ ပဥပသာရ ပုဒ်လည်း ဉာဓာတ်၏ အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော ဓာတွတ္ထာနု ဝတ္ထကဥပသာရ ဖြစ်၍ ဉာဓာတ်၏အနက်ရင်းအတိုင်း “ပညာယတိ-သိအပ်၏”ဟု အနက်ဆိုပါ။ “ထင်ရှား၏”ဟု မဆိုရ။ “ဌီတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ”အရ “ဌီအခိုက်၌ တည်သောတရား၏ တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြောင်းလဲမှုကို ဝိပဿနာရှုသူတို့၏ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်အဘိဓမ္မာအလို ဌီခဏ ရှိထိုက်သည်ဟု မှတ်ရမည်။ ဤကား ဌီခဏ ရှိထိုက်သည်ဟု ယူကြသော ဆရာတို့၏ ချေပချက်တည်း။ ဤသို့ မျိုးမျိုး ယူဆကြသော်လည်း အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့က ဌီခဏ ရှိသည်ဟု ယူခဲ့ပြီး ဖြစ်ရုံသာမက ဓာတုကထာပါဠိတော်၌ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏဟု သုံးမျိုးပြပြီးလျှင် ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်မှုဥပဒါကို ဇာတိ၊ ရင့်မှုဌီကို ဇရာ၊ ပျက်မှုဘင်ကို မရဏဟု အတိအလင်း ဟောပြုလျက် ရှိသောကြောင့် ဌီခဏ ရှိထိုက်၏ ဟူသော အယူဝါဒသာလျှင် ယခုကာလ၌ အသားကျလျက် ရှိတော့သတည်း။

စိတ်၏ ဘင်ခဏရုပ်။ ။ မူလဋီကာအလို စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ ရုပ် မဖြစ်ထိုက်။ အနုဋီကာစသည်တို့အလို ဖြစ်ထိုက်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-“ယဿ သမုဒယသစ္စံ နိရုဇ္ဈတိ၊ တဿ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ-နော”ဟူသော ဤသစ္စယမိုက်ပါဠိတော်ကို ထောက်၍ “စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ မည်သည့်ရုပ်မျှ မဖြစ်နိုင်”ဟု မူလဋီကာ မိန့်ဆိုပြန်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ယဿ သမုဒယသစ္စံ နိရုဇ္ဈတိပါဠိဖြင့် သမုဒယသစ္စာ တဏှာ လောဘ၏ ချုပ်ဆဲ ဘင်ခဏကို ပြ၏။ တဿ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိပါဠိဖြင့် တဏှာ လောဘ၏ချုပ်ဆဲ ဘင်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကီစိတ် (တဏှာမှ ကြွင်းသော) စေတသိက် ရုပ်တရား

များ ဖြစ်နိုင်ရဲ့လားဟု မေးသည်။ “နော”ဟူသော ပါဠိဖြင့် “မဖြစ်နိုင်”ဟု ဖြေသည်။ ဤအဖြေကို ထောက်၍ “လောဘချုပ်ခိုက်မှာ စိတ်စေတသိက် အားလုံး မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ရုပ်ဟူသမျှလည်း မဖြစ်နိုင်” ဟု မူလဋီကာ ဆရာက ယူလို၏။ [ပင်ကိုယ်ကပင် ဌီခဏမရှိဟု ယူထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် မူလဋီကာက “ရုပ်ဟူသမျှ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခိုက်၌သာ ဖြစ်ကြသည်” ဟု ယူဆလေ သည်။]

အနုဋီကာစသည်။ ။ အနုဋီကာစသည်တို့၏ အယူကား-“နော”ဟူသော အဖြေသည် စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်လေ့ရှိသော စိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ရည်ရွယ် သော အဖြေဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ စိတ္တဇရုပ်တစ်မျိုး သာမဖြစ်၊ အခြားရုပ်များကား ဖြစ်နိုင်ကြသည်သာဟု ယူကြသည်။ ထင်ရှား စေအံ့-စိတ်သည် ဥပါဒ်အခိုက်မှာ အားအကောင်းဆုံးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်၏ အားမရှိရာ ဘင် ခဏ၌ စိတ္တဇရုပ်၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ယုတ္တိရှိ၏။ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်တို့ကား စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိကြ။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေသောအခါ၌ စိတ်မဖြစ်သော်လည်း ကမ္မဇစသော ရုပ်သုံးမျိုးမှာ ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ မဖြစ်နိုင်ရိုး မှန်ပါလျှင် လုံးလုံးစိတ်မရှိတဲ့ အခါဝယ် အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် “နော”ဟူသော ယမိုက်အဖြေသည် စိတ်နှင့် ဆက်သွယ်နေသော စိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ရည်ရွယ် သော အဖြေတည်း။ ကမ္မဇစသော အခြားရုပ်များကား စိတ်၏ ဥပါဒ်ခိုက် ၌အခိုက် ဘင်အခိုက်၌လည်းကောင်း၊ နိရောဓသမာပတ်အခိုက်၌လည်း ကောင်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ခွင့်ရှိပေသည်။ [အရူပဘုံ၌ ရုပ်ဟူသမျှ မဖြစ်သောကြောင့် “နော”ဟူသော အဖြေသည် အဖြေသည် အရူပဘုံကို ရည်ရွယ် သောအဖြေ ဖြစ်၏ဟု တစ်နည်း ပြကြသေးသည်ကား ယုတ္တိမရှိလှ။]

အာရူပဝိပါကဒ္ဒပစ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတံ ပဉ္စသတ္တတိဝိဓံပိ စိတ္တံ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနရူပံ ပဌမဘဝင်္ဂမုပါဒါယ ဇာယန္တမေဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။

အာရူပဝိပါက၊ပေ၊ဇာယန္တမေဝ။ ။အရူပဝိပါက်၄, ဒွေပစ္စဝိညာဏ် ၁၀, ဤ ၁၄-ပါးမှ ကြွင်းသော ၇၅-ပါးသောစိတ်သည် ပဋိသန္ဓေနောင်

ပထမဘဝ၏ ဥပါဒ်မှစ၍ စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ စိတ်၏ ဓမ္မတာအားဖြင့် ဥပါဒ်အခိုက်၌သာ အားရှိသကြောင့် ဥပါဒ်ခိုက် ဥပါဒ်ခိုက်၌ သာ စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ စိတ်တစ်ကြိမ်ဥပါဒ်လျှင် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် တစ်ခုသာမက အများအပြားပင် ဥပါဒ်၏။ “စိတ္တာဓိပတိ စိတ္တသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော” ၌ “တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ” ဟူသော ဗဟုဝုစ်ပါဠိတော်ကို ထောက်ပါ။

အရူပဝိပါက်က ရုပ် မဖြစ်စေနိုင်ပုံ။ ။ အရူပဝိပါက်သည် အရူပဘုံ၌သာ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်၏။ ထိုအရူပဘုံကား ရုပ်ကို စက်ဆုပ်သော ပြဟ္မာတို့၏ နေရာပေတည်း။ သို့အတွက် ထိုအရူပဘုံဝယ် ရုပ်ဖြစ်စေဖွယ် မလိုသောကြောင့် အရူပဝိပါက်များသည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေကြ။

[ဆောင်] ရုပ်ကိုရွံ့ရှာ၊ ဗွန်ပြဟ္မာတို့၊ နေရာဌာန၊ အရူပဝယ်၊ ရုပ်ဖြစ်ဖွယ်လျှင်း၊ မလိုခြင်းကြောင့်၊ ယင်းဝိပါက်များ၊ ရုပ်မဖွား၊ မှတ်သား မြဲခိုင်ခိုင်။

ချဲ့ဦးအံ့-အရူပဝိပါက်စိတ်သာမက၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်ခိုက် အခြားစိတ်များ လည်း ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ ထိုစိတ်များကား ဝတ္ထုသင်္ဂဟဝယ် ဒွေစက္ကာလီသ အရ၌ ကောက်ရသော ၄၂-ပါးတည်း။ ဋီကာကျော်၌ “ရူပဝိရာဂဘာဝနာ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ-ရုပ်ကို စက်ဆုပ်သော အရူပဈာန်ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ရသည့် အတွက် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်”ဟု အကြောင်းတစ်မျိုးကိုလည်း ပြ၏။ ထို အကြောင်းကား အရူပဝိပါက်နှင့်သာ ဆိုင်၍ ၄၂-ပါးသော စိတ်များနှင့် မဆိုင်။

ပဉ္စဝိညာဏ် တို့ရုပ်ကို မဖြစ်စေပုံ။ ။ ဈာန်နှင့် မဂ္ဂင် ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သည့် အတွက် စိတ်အင်္ဂါအားနည်းနေသောကြောင့် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်သည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ ချဲ့ဦးအံ့-ဈာနပစ္စည်း မဂ္ဂပစ္စည်း ဟေတုပစ္စည်းများ၌ “ဈာနင်္ဂါနိ ဈာနသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပါနံ ဈာနပစ္စယေန ပစ္စယော” စသည်ဖြင့် ဈာန်နှင့် မဂ္ဂင် ဟိတ်တရားတို့က ရုပ်ကို ဖြစ်စေကြောင်းကို ဟောပြ တော်မူ၏။ ထိုတရားတို့တွင် ဈာနသတ္တိကြောင့် အာရုံကို သာမန်ကာ လျှံကာ မဟုတ်ဘဲ စူးစူးစိုက်စိုက် ယူ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်အားကောင်းမှု၌ ဈာန်တရား သည် အရေးကြီး၏။ မဂ္ဂင်နှင့် ဟိတ်တို့လည်း အထောက်အပံ့ အကူအညီ ရကြရ၏။ လက်ခြေအင်္ဂါမပြည့်စုံသူသည် ထိုထိုကိစ္စကို အင်္ဂါပြည့်စုံသူလောက်

မစွမ်းဆောင် နိုင်သကဲ့သို့ စိတ်အင်္ဂါမပြည့်စုံသော စိတ်လည်း ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌအထာ၌ “ဒွိပဉ္စဝိညာဏေသု ပန ဈာနဂီ နတ္ထိ မဂ္ဂဂီ နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိတိ စိတ္တဂီ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတိတိ စိတ္တဂီဒုဗ္ဗလတာယ တာနိ ရူပံ န သမုဋ္ဌာပေန္တိ” ဟု မိန့်သည်။ မူလဋီကာကလည်း “ဈာနဂီနိ ဟိ စိတ္တေန သဟ ရူပသမုဋ္ဌာ ပကာနိ၊ တေသံ ပန ဗလဒါယကာနိ မဂ္ဂဂီဒီနိ၊ တေသု ဝိဇ္ဇမာနေသု ဝိသေသေ ရူပပဝတ္ထိဒဿနတော” ဟု ထောက်ခံပေသည်။

[ဆောင်] ဈာနင် မဂ္ဂင်၊ ဟိတ်မယျဉ်၍၊ စိတ်အင်္ဂါစု၊ အားနည်းမှုကြောင့်၊ ဆယ်ခုဝိညာဏ်၊ ရုပ်ဖြစ်ရန်၊ ဧကန် မတတ်နိုင်။

ဆက်ဦးအံ့-အရူပဝိပါက် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ သာမက ပဋိသန္ဓစိတ်နှင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်များလည်း ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ သို့သော် ထိုစိတ်များသည် ပဋိသန္ဓကိစ္စနှင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိကိစ္စတပ်ခိုက်သာ ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ဘဝင်ကိစ္စနှင့် ပုထုဇဉ် သေက္ခာတို့၏ စုတိကိစ္စတပ်ခိုက်မှာ ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သေး သောကြောင့် စိတ်အရေအတွက် မလျော့ရကား အခါခပ်သိမ်း ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင် သော အရူပဝိပါက် ၄ နှင့် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ ကိုသာ ကြည့်သည်။

ပဋိသန္ဓစိတ်၏ ရုပ်မဖြစ်စေနိုင်ပုံ။ ။ ၁-မှီရာဟဒယဝတ္ထု၏

အားနည်းခြင်း၊ ၂-တည်တည်တံ့တံ့ မရှိသေးခြင်း၊ ၃-ပုရေဇာတစသောကြောင်း အထောက်ပံ့ ချို့တဲ့ခြင်း၊ ၄-ဘဝသစ်၌ ရောက်ခါစ အာဂန္တုမျှသာဖြစ်ခြင်း၊ ၅- စိတ္တဇရုပ်တို့ တည်ဖို့ရာ အကြောင်းကို ကမ္မဇရုပ်များက ယူထားခြင်း၊ ဤ အကြောင်းများကြောင့် ပဋိသန္ဓစိတ်ဟူသမျှလည်း ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြချေ။

[ဆောင်] မှီရာဝတ္ထု၊ အားနည်းမှုနှင့်၊ ခုခိုခိုင်ခိုင်၊ မတည်နိုင်ချေ၊ ပုရေဇာတ၊ ပစ္စယလည်း၊ ထောက်မ-ကောင်းဖို့၊ အကြောင်းချို့၏၊ တစ်ဖို့တစ်ဝံ၊ ရောက်သစ်စတည်း၊ စိတ္တဇပေါင်း၊ တည်ဖို့ကြောင်းကို၊ စုဆောင်း ယူကြ၊ ကမ္မဇတို့၊ တည်ရပလေ၊ အကြောင်းတွေကြောင့်၊ သန္ဓစိတ် များ၊ ရုပ်မပွားသည်၊ . . . မှတ်သား ကျမ်းဆိုအမြဲတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-(၁) ရုပ်တို့မည်သည် ဥပါဒ်အခိုက်၌ အားနည်း၏။ ပဋိသန္ဓစိတ်ဖြစ် သောအခါ မှီရာဟဒယဝတ္ထုလည်း ဥပါဒ်တုန်းမှာပင် ရှိသေး၏။ ဤသို့

အားသေးသော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ဟိ သဟဇာတံ ဝတ္ထု ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတီတိ ဝတ္ထုနော ဒုဗ္ဗလတာယ န သမုဋ္ဌာပေတိ” ဟု ဖွင့်ပြသည်။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ဝတ္ထု ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလံ” အရ ဟဒယဝတ္ထု တစ်မျိုးသာ အားသေးသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏ၌သာ အားသေးသည်ဟုလည်းကောင်း မမှတ်လင့်၊ ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်စေ၊ ပဝတ္တိ အခါဖြစ်စေ၊ ဥပါဒ်ခိုက်၌ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ အထောက်အပံ့နှင့် အာဟာရ စသည်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို မရသဖြင့် ရုပ်ဟူသမျှ အားသေးမြဲမေ့တာပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ “ဝတ္ထု ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလံ ဟောတီတိ သဗ္ဗရူပါနံ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဒုဗ္ဗလတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တဒါ တံ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယရဟိတံ အာဟာရဒီဟိ စ အနုပထဒွံတိ ဒုဗ္ဗလံတိ ဝုတ္တံ” ဟု ဖွင့်ပြီ။

၂။ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် မှီရာဝတ္ထုရုပ် အားနည်းရုံသာမက၊ မိမိကိုယ်တိုင်က လည်း ကံအဟုန်ပစ်ချ၍ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ကာစမှ တည်တည်တံ့တံ့ မရှိသေး ရကား ချောက်ကမ်းပါးသို့ ကျရောက်နေသော ယောကျ်ားသည် သူတစ်ပါးအမှီ မခံနိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် သဟဇာတနိဿယ သတ္တိဖြင့် အမှီမခံနိုင်ချေ။

၃။ ပဋိသန္ဓေနောင် ပထမဘဝင်စသော ဝိပါက်များလည်း ကံအဟုန်ပစ်ချ ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် တည်တံ့နိုင်ဖွယ်မရှိချေ။ သို့သော် ရှေ့ရှေ့စိတ်များက အနန္တရ အစရှိသောသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်စသည်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုက ပုရေဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိခြင်းကြောင့် ပထမ ဘဝင်စသော စိတ်များမှာ အားအင်ပြည့်လျက် ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ကြ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်မှာ ထိုကဲ့သို့ ပုရေဇာတပစ္စည်းစသော အထောက်အပံ့နှင့် အနန္တရပစ္စည်းစသော အထောက်အပံ့ကို မရနိုင်သော ကြောင့် အင်အား မရှိနိုင်ချေ။

၄။ ရောက်သစ်စ ဧည့်သည်သည် ရောက်ရာအရပ်၌ မစိုးမပိုင်သဖြင့် သူတစ်ပါးအား လောကွတ်ပျူငှာ မပြုနိုင်သကဲ့သို့၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်လည်း ထိုထိုဘဝ၌ ရောက်ခါစဧည့်သည်မျှသာ ဖြစ်၍ စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ဖို့ရာ

လောကွတ်ယူဉာ မပြုနိုင်ချေ။

၅။ ပဝတ္ထိအခါ စိတ်၊ စေတသိက်တို့သည် စိတ္တဇရုပ်တို့အား အာဟာရ၊ ကုန္တိယ စသော သဟဇာတဆိုင်ရာ များစွာသောသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကား ထိုသတ္တိများဖြင့် တကွဖြစ်ဖက် ကမ္မဇရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြု လိုက်ရလေပြီ။ “စိတ္တဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုဖို့ သတ္တိတွေကို တကွဖြစ်ဖက် ကမ္မဇရုပ် များက ကျေးဇူးခံသွားလေပြီ” ဟုလို။ [ဤအဓိပ္ပာယ်များသည် ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ ၌လာ၏။ ပစ္စည်းသံတွေ များစွာပါနေသဖြင့် ပစ္စည်းပိုင်း မကျေခင် နားလည်နိုင် ဦးမည် မဟုတ်၊ ပစ္စည်းပိုင်းဆိုင်ရာ ကျေသောအခါ လွယ်ကူစွာ နားလည်းပါ လိမ့်မည်။]

ရဟန္တာတို့ စုတိစိတ် ရုပ်မဖြစ်စေနိုင်။ ။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာတည်းဟူသော ဝဋ်မြစ် ပြတ်ပြီးဖြစ်၍ ဘဝသစ်၌ ရုပ်အဆက်အသွယ် မရှိသောကြောင့် ရဟန္တာ တို့၏ စုတိသည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။

[ဆောင်] အဝိဇ္ဇာနှင့်၊ တဏှာဝဋ်မြစ်၊ ပြတ်ပြီးဖြစ်၍၊ အသစ်နောက်ထပ်၊ ဆက်စပ်ဖို့လမ်း၊ မရှိခန်းသဖြင့်၊ ရဟန္တာထိုထို၊ စုတိဆို၊ ရုပ်ကို မဖြစ်စေ။

ဋီကာကျော်။ ။ “ဝဋ်မြစ်ပြတ်ပြီးဖြစ်၍ ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်သည် အလွန် ငြိမ်သက်သောကြောင့် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်” ဟု ဆို၏။ ထိုအဆိုသည် အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးများ၏ အလိုမဟုတ်။ ခန္ဓဝိဘင်း မူလဋီကာနှင့် အဋ္ဌသာလိနီ မူလဋီကာတို့၌ သင်္ခါရယမိုက်ကို ထောက်ဆ၍ အားလုံးသတ္တဝါ စုတိစိတ်သည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ဟု ဆို၏။ ထိုအဆိုကို ထိုဋီကာများ၌ ရှုစားကြပါ။

-----*-----

တတ္ထ အပ္ပနာဇဝနံ ဣရိယာပထံပိ သန္နာမေတိ၊ ဝေါဋ္ဌဗုဒ္ဓ
ကာမာဝစရဇဝနာဘိညာ ပန ဝိညတ္တိံပိ သမုဋ္ဌာပေန္တိ၊
သောမနဿဇဝနာနိ ပနေတ္ထ တေရသဟသနံပိ ဇနေန္တိ။

အပ္ပနာဇဝနံ ဣရိယာပထံပိ သန္နာမေတိ။ ။ ဣရိယာနှင့် ကိရိယာသည်

အနက်တူ၏။ ကိုယ်အမှုအရာ ကိရိယာဟူသော လုပ်ငန်းကိစ္စ ဟူသမျှကို “ကုရိယာ” ခေါ်၏။ ပထသဒ္ဒါသည် “အကြောင်း”ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ကိုယ်အမှုအရာ ကိရိယာ၏ဖြစ်ကြောင်းကို ကုရိယာပထ (ကုရိယာပုထ်) ဟု ခေါ်သည်။ ထို ကုရိယာပုထ်ကား သွားမှု ရပ်မှု ထိုင်မှု လျောင်းမှုဟု လေးပါး ရှိ၏။ ကိုယ်နှင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စဟူသမျှသည် ထိုလေးပါးနှင့် ကင်း၍မဖြစ်၊ ထိုလေးပါးသည် ကိုယ်နှင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စဟူသမျှ၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ (ဈာန်ဇော မဂ် ဖိုလ်ဇောများကို အပ္ပနာဇောခေါ်ကြောင်း သတိပြုပါ။) အပ္ပနာဇောများ သည် ပင်ကိုယ်ဖြစ်မြဲတိုင်းသော ကုရိယာပုထ်များကို ညွှတ်စေ၏၊ ပင်ကိုယ် အတိုင်း လိုက်လျောပါလာစေ၏။ ပင်ကိုယ် အနေမပျက်အောင် ဆောင်ထား နိုင် တောင့်ထားနိုင်၏။ “မိမိတို့ကား စတည်၍ ကုရိယာပုထ်ကို မဖြစ်စေနိုင်” ဟူလို။ [နောက်ဝါကျ၌ အဘိညာဉ်ကို သီးခြား ဆိုလတုံဖြစ်သောကြောင့် ဤဝါကျ ၌ အပ္ပနာဇောအရ အဘိညာဉ်ကိစ္စ တပ်ခိုက်ဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်များ မပါဝင်နိုင်၊]

အချို့ဝါဒ။ ။ အချို့က “အပ္ပနာဇောများကိုယ်တိုင်ပင် ကုရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏”ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ထိုစကားကို စိစစ်ဦးအံ့-ကုရိယာပုထ် တစ်ခု တစ်ခုကို စ၍ ဖြစ်စေရာ၌လည်းကောင်း၊ သွားနေတုန်းမှာ ရှေ့သို့တိုး၍ တိုး၍ သွားခိုက်၌လည်းကောင်း၊ လှုပ်ရှားမှု ဝိညာတ် ပါဝင်ရလိမ့်မည်။ ဤအပ္ပနာဇော များကား ဝိညာတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အပ္ပနာဇောများသည် ဝိညာတ်မပါ လျှင် မပြီးသော ကုရိယာပုထ်ကို စ၍ မဖြစ်စေနိုင်၊ ဝုဋ္ဌော ကာမဇော အဘိညာဉ် တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုရိယာပုထ်ကို ထောက်ပံ့ရုံ ထောက်ပံ့နိုင်သည်။ “ထောက်ပံ့”ဆိုသည်ကား-ပင်ကိုယ်ဖြစ်ပြီးသားအတိုင်း မပျက်အောင် တောင့် ထားနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ရူပကဏ္ဍ မူလဋီကာ၌ “ကုရိယာပထံ ဥပတ္တမ္ဘန္တိတိ ယာထာပဝတ္တံ ကုရိယာပထံ ဥပတ္တမ္ဘန္တိ” စသည်ဖြင့် မိန့်ပြီ။

အပိသဒ္ဒါ။ ။ ကုရိယာပထံပိ၌ အပိသဒ္ဒါကား ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့သော ရုပ်သာမညကို ပေါင်းသည်။ [ကုရိယာပုထ် ဝိညာတ်မပါဘဲ ရိုးရိုးဖြစ်သောရုပ်ကို ရုပ်သာမညဟု ခေါ်၏။] “အပ္ပနာဇောသည် ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေနိုင်ရုံသာမက ကုရိယာပုထ်ကိုလည်း ထောက်ပံ့နိုင်သည်”ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီရင်အပ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒ၌ . . .

“အပ္ပနာဇဝနံ သဗ္ဗံ၊ မဟဂ္ဂတမနုတ္တရံ၊
ဣရိယာပထရူပါနိ၊ ဇနေန္တိတိ သမိရိတံ” ဟု မိန့်ပြီ။

ဣရိယာပထရူပါနိ-ဣရိယာပုတ်နှင့် ရုပ်သာမညတို့ကို၊ ဇနေန္တိ-ဖြစ်စေကုန်၏” ဟု အနက်ပေး၊ ရုပ်သာမညကို၌ “ဇနေန္တိ” ဟု ဆိုသည်။ “ဣရိယာပုတ်ကို ထောက်ပံ့၍၊ ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေကြသည်” ဟူလို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနနိဒ္ဒေသ၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်မျိုးပင်တည်း။

ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကာမာဝစရ ပေ၊ ဝိညတ္တိပိ သမုဋ္ဌာပေန္တိ။ ။ ဝိညတ္တိပိ၌ အဝိသဒ္ဓါကား ရှေ့ဝါကျ၌ပြခဲ့သော ရုပ်သာမညနှင့် ဣရိယာပုတ်တို့ကို ပေါင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဝုဋ္ဌော ၁, ကာမဇော ၂၉, အဘိညာဏ် ၂, ဤ ၃၂ပါးသော စိတ်များသည် ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေ၍၊ ဣရိယာပုတ်ကို ထောက်ပံ့ရုံသာမက၊ ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကိုလည်း ဖြစ်စေသည်။ ကာယဝိညတ်ပါလျှင် တချို့အရာ၌ ကိုယ်လက် လှုပ်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဤစိတ်များသာ သွားလာလှုပ်ရှားခြင်းစသော ဣရိယာပုတ်များကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ဝုဋ္ဌော ကာမဇော” ဟု သာမညဆိုထားသော်လည်း မနောဒွါ ရဝီထိတွင် ပါဝင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနနှင့် ကာမဇောများကိုသာ ယူရမည်။ ပဉ္စဒွါရဝီထိများသည် အလွန် အားနည်း၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရဝီထိ၌ ပါသောဝုဋ္ဌောနှင့်ဇောတို့သည် ဝိညတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ဣရိယာပုတ်များကိုလည်း မထောက်ပံ့နိုင်၊ နောက်ဝါကျ၌ လာမည့် ပြုံးရယ်စေသော စိတ်များလည်း မနောဒွါရိက ဝီထိစိတ်များပင်တည်း။

သောမနဿဇဝနာနိ ပေ၊ ဟသနံပိ ဇနေန္တိ။ ။ ဤဝါကျအဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ အခြေပြုသဖြိုဟ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ “ရှစ်ပုထုဇန်၊ ခြောက်သေကွန်၊ ငါးတန် ရဟန္တာ” အရ ဘုရားရဟန္တာတို့ ဟသိတ္ထုပ္ပာဒ်ဇော၊ မဟာကြိယာသောမနဿဇောတို့ဖြင့် ပြုံးတော်မူကြကြောင်းကိုပြရာ၌ အချို့ဆရာများက အခြားရဟန္တာများအတွက် နှစ်သက်ကျေနပ်သော်လည်း ဘုရားရှင်အတွက် ဟသိတ္ထုပ္ပာဒ်ဇောကို သဘောညမတူကြ၊ ထိုဆရာများ၏ထောက်ထားချက်ကား “ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗံ ကာယကမ္မံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ(တ္ထံ)” ဟူသော အာဝေဏိကဂုဏ်တော်၌ “ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ” စကားပင်တည်း၊ ပြုံးတော်မူခြင်း

သည် အသံမထွက်သောကြောင့် ကာယကံသာ ဖြစ်၏။ ထိုကာယကံသည် “ဉာဏာနုပရိဝတ္တိ”အရ ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ရမည်။ ဉာဏ်ကင်းသော ဟသိတုပ္ပာဒ်ဇောသည် အဘယ်မှာလျှင် ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက် နိုင်ပါအံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ဟသိတုပ္ပာဒ်ဇောဖြင့် ဘယ်အခါမှ ပြုံးတော်မမူဟု ယူလိုကြသတုံ။

ချေပပုံ။ ။ ထိုစကားကို ဤသို့ချေပကြ၏။ ဘုရားရှင်သည် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ထူခြားသော ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့ကို မြင်တော်မူသောအခါ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှေးက ဖြစ်ခဲ့ပုံကို အာရုံပြုတော်မူပြီးမှသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် နောက်နောင်ဖြစ်မည့်အရေးကို အနာဂတံသ ဉာဏ်တော်ဖြင့် တွေးတော်မူပြီးမှသော်လည်းကောင်း ဤဟသိတုပ္ပာဒ်စိတ်ဖြင့် တစ်ရံတစ်ခါ ပြုံးတော်မူသည်။ ထိုဉာဏ်များနှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏နောက်မှသာ ဤဟသိတုပ္ပာဒ်စိတ် ဖြစ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ပြုံးတော်မူဟန် ကာယကံသည် အမှန်ပင် ဉာဏာနုပရိဝတ္တိဖြစ်၏ဟု ချေပတော်မူသည်။ [အဋ္ဌသာလိနီမှာ ဤအဓိပ္ပာယ်မျိုး လာ၏။]

ဒေါသဖြင့် မပြုံး။ ။ အချို့သောအရာဝယ် နိုင်လောက်သော ရန်သူကို တွေ့သောအခါ သဘောကျ၍ ဒေါသဖြင့် ပြုံးသည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ နိုင်လောက်သော ရန်သူကို တွေ့ရာ၌ ရန်သူကို အာရုံပြု၍ ဒေါသဖြစ်၏။ ထိုဒေါသအခိုက်မှာ မပြုံးနိုင်သေး၊ နိုင်လောက်သောအချက်ကို အာရုံပြုမိသောအခါ “သည်အကောင့်အပေါ်မှာ ငါအလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်တော့မည်”ဟု သဘောကျသော သောမနဿဇော ဖြစ်လေသည်။ ထိုသောမနဿဇောဖြင့်သာ ပြုံးသည်။ သို့သော် ဒေါသဖြစ်လိုက် သောမနဿဖြစ်လိုက်နှင့် ရောနေသည့်အတွက် စိတ်အစဉ်အထူးကို မသိနိုင်သောကြောင့် ဒေါသဖြင့်ပင် ပြုံးသည်ဟု မှတ်ထင်ကြလေသည်။ [နနု စ ကေစိ ကောဓဝသေနာပိ ဟသန္နိဟိ-န၊ (န) တေ သမ္ပိယာယန္တိ ကောဓဝတ္ထု၊ တတ္ထ မယံ ယထာကာမကာရိတံ အာပဒ္ဓိဿာမာတိ ဒုဝိညေယျန္တရေန သောမနဿစိတ္တေနော ဟာသဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော၊-ပဉ္စဂုံတ္တရဋီကာ။]

သီတုဏှောတုသမညာတာ တေဇောဓာတု ဌိတိပ္ပတ္တာဝ ဥတု
သမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ ယထာရဟံ သမုဋ္ဌာပေတိ။

သီတုဏှောတုသမညာတာ တေဇောဓာတု။ ။ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတွင်
တေဇောဓာတ်ကိုပင် အအေးရုပ်ကလာပ်၌ ပါတဲ့အခါ သီတဥတု (အအေးဋ္ဌေ)
ဟုလည်းကောင်း၊ အပူရုပ်ကလာပ်၌ပါတဲ့အခါ ဥဏှဥတု(အပူဋ္ဌေ)ဟု လည်း
ကောင်း အသိအမှတ်ပြုကြ၊ ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ဌိတိပ္ပတ္တာဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ။ ။ ရုပ်တို့မည်သည် အချုပ်နှေးသဖြင့်
ဌိအခိုက်မှာ ကြာရှည်စွာ တည်ရ၏။ သို့အတွက် ဌိအခိုက်မှာ ဓမ္မတာအတိုင်းပင်
အားပြည့်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော တေဇော
ဓာတ်သည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌိသို့ အရောက် အရောက်မှာ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်
အသစ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ ဥတုတစ်ခုလျှင်
ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တစ်ခုကိုသာ ဖြစ်စေသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာကျော်။ ။ “ပစ္ဆာဇာတာဒိ ပစ္စယုပတ္တမ္ဘလာဘေန ဌိတိက္ခဏေယေဝ
ဥတုဩဇာနံ ဗလဝဘာဝေါ”ဟူသောပါဌ်ဖြင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အာဟာရ
ပစ္စည်း စသည်တို့၏ အထောက်အပံ့ကို ဌိခဏကျမှ ရသည့်အတွက် ဥတု
ဩဇာတို့သည် ဌိခဏကျမှ အားကောင်း၍ ရုပ်ကို ဖြစ်စေကြသည်ဟု ဆို၏။
သို့သော် နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားခိုက်၌ ပစ္ဆာဇာတ အထောက်အပံ့မရ၊
အသညသတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်မှာကား ပစ္ဆာဇာတ အာဟာရ နှစ်မျိုးလုံးပင်
အထောက်အပံ့ မရ၊ ဗဟိဒ္ဓဥတုများလည်း ပစ္ဆာဇာတ အထောက်အပံ့ မရ၊
ထိုဥတုများသည် ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ကြသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ဥတုက ရုပ်ကို
ဖြစ်စေနိုင်ဖို့အရေး၌ ပစ္ဆာဇာတစသော ပစ္စည်းများသည် ကြီးလေးသော
အထောက်အပံ့ မဟုတ်၊ ရုပ်တို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း ဌိခဏ၌ အားကောင်းသော
ကြောင့်သာ ဆိုင်ရာရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ကြသည်။ ပစ္ဆာဇာတ စသော အထောက်
အပံ့ကို ရသောအခါ ပင်ကိုဓမ္မတာထက် အားပိုလာသည်ဟုကား ယူဆဖွယ်
ရှိ၏။ [ဥတု နာမ စေသ ဒန္တနိရောဓောတိအာဒိ ဥတုဿ ဌာနက္ခဏေ ဥပ္ပာဒနေ
(ရုပ်ကိုဖြစ်စေခြင်း၌)ကာရဏဒဿနတ္ထံ ၊ပေ၊ ဝုတ္တံ၊ ဒန္တနိရော ဓတ္တာ ဟိ သော
ဌိတိက္ခဏေ ဗလဝါတိ တဒါ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ-ခန္ဓဝိဘင်း မူလဋီကာ။]

အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ ၈ ယထာရဟံ။ ။ အဇ္ဈတ္တဉ္စတုသည် အဇ္ဈတ္တဉ္စ ရထိုက်သမျှ ဥတုဇရုပ်ကို ထိုက်သင့်သလို ဖြစ်စေ၍၊ ဗဟိဒ္ဓဉ္စတုကလည်း ဗဟိဒ္ဓဉ္စ ရထိုက်သမျှ ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ [အဇ္ဈတ္တဉ္စတုသည် သူ့ချည်း သက်သက် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ဗဟိဒ္ဓဉ္စတု၏ အကူအညီရမှ ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ကျမ်းဂန်၌ ဆို၏။ ဗဟိဒ္ဓဉ္စတုကလည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲ ထိတွေ့ စိမ့်ဝင်လျက်ရှိ သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တဉ္စတုကို အချိန်မရွေး ကူညီထောက်ပံ့နိုင်ခွင့် ရှိသည်။]

-----*-----

ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈောဟရဏကာလေ ဌာနပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။

ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော။ ။ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ဟူသမျှကို “အာဟာရ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုးရှိသော်လည်း ရုပ်ကိုဖြစ်စေရာဝယ် စားသောက် ဖွယ်၌ ပါရှိသော အဆီအနှစ် ဩဇာကိုသာ ယူရမည်ဟု သိစေလိုသော ကြောင့် “ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော”ဟု မိန့်သည်။

အဇ္ဈောဟရဏကာလေ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ။ အများထုံးစံလိုက်၍ “အဇ္ဈော ဟရဏကာလေ-မျိုလိုက်သောအခါ၌ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်” ဟု ဆိုသည်။ စင်စစ်မှာ မျိုမချခင်၊ ဝါး၍မစားခင် လျှာပေါ်တင်မိလျှင်ပင် အချို့အစာများ၏ အရသာသည် လျှာအပြင်ပမှစ၍ ခန္ဓာကိုယ်၌ ထိုက်သင့် သမျှ ပျံ့နှံ့လေ၏။ အစာအာဟာရ၏ အရသာကောင်းသလောက် ကိုယ်မှာ အရသာ ပျံ့နှံ့မြန်၏။ အရသာကို ဆောင်ယူသော အကြောများ သန့်ရှင်း သလောက်လည်း ကိုယ်မှာ အရသာအပျံ့မြန်၏။ အရသာညံ့ဖျင်းသော အစာများကား သွားဖြင့် ကိုက်ချေ ဝါးမျိုလိုက်မှ အရသာပျံ့နှံ့သည်။ ဝါးမျိုစား သောက်၍ အစာအိမ်သို့ ရောက်သောအခါ ဝမ်းမီးချက်မှုကြောင့်တို့ကို အစဉ် လျှောက်လျက် အထက်အောက် တစ်ကိုယ်လုံးမှာ အရဓာတ်ရည် ပျံ့နှံ့၏။ ထိုအရသာဓာတ် ပျံ့နှံ့ရာတိုင်း၌ ပါဝင်သော ဩဇာသည် ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စားခြင်း မစားခြင်း မျိုခြင်း မမျိုးခြင်းက လိုရင်းမဟုတ်၊ အရသာ ပျံ့နှံ့ခြင်း မပျံ့နှံ့ခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ကဗဠိကာရသာဟာရော တာဝ မုခေ ထပိတမတ္တော ဝ အဋ္ဌရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဒန္တဝိစုဏ္ဏိတံ ပန အဇ္ဈော

ဟရီယမာနံ ဧကေကံ သိတ္ထံ အဋ္ဌရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ မူလပံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တ
အဋ္ဌကထာ။]

ဆက်ဦးအံ့-ဣသိသိဂ်ရသေ့ သုံးနှစ်လောက် မေ့နေတုန်းက မွေးညှင်း
ပေါက်များမှ နတ်ဩဇာကို သွင်းပေးသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။
ယခုကာလ အစာမစားနိုင်သော လူမမာစသည်ကို နှာခေါင်းမှလည်းကောင်း၊
ဒွါရမှလည်းကောင်း အစာသွင်းပေးသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။
အမိဝမ်းတွင်းမှာ ကိန်းအောင်းနေသော သူငယ်၏ ကိုယ်ကလေး၌ အမိ
စားလိုက်သော အစာမှ ဆက်သွယ်ပျံ့နှံ့သဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ကြသည်။
လူတို့၏ အစာအာဟာရမှ အရသာဓာတ်သည် ၇-ရက်ခန့်မျှ ပျံ့နှံ့သောကြောင့်
၇-ရက်ခန့်တိုင်အောင် ခန္ဓာကိုယ်၌ ထောက်ပံ့အားပေးလျက် အာဟာရဇ
ရုပ်များ မွေးပွား၏။ နတ်တို့ ဩဇာမှာ တစ်လ နှစ်လ ကြာအောင်ပင် စွမ်းဆောင်
နိုင်သတဲ့။ [ဧကဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟံပိ ဥပတ္တမ္ဘေတိ၊ ဒိဗ္ဗာ ပန
ဩဇာ ဧကမာသံ ဒွိမာသံပိ ဥပတ္တမ္ဘေတိ၊ မာတရာ ပရိဘုတ္တာဟာရောပိ
ဒါရကဿ သရီရံ ဖရိတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ သရီရေ မက္ခိတာဟာရောပိ ရူပံ
သမုဋ္ဌာပေတိ၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ။]

ဌာနပုတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ။ ဤ၌ “ဌာနပုတ္တောဝ”ဟူသော စကားကို
အထူးအဆန်း မမှတ်နှင့်၊ ရုပ်တို့ ဓမ္မတာအတိုင်း ဌီဇာဏရောက်မှ အားရှိသဖြင့်
“ဌာနပုတ္တောဝ-ဌီသို့ရောက်မှသာလျှင်၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဖြစ်စေ၏”ဟု ဆိုသည်။
ထင်ရှားစေအံ့-ရေခွက်ထဲက ရေကို ကြည့်ရှုရာ၌ “မူလက ရေသည် အခြေမပျက်
တည်လျက်ရှိသည်”ဟု ထင်ရသော်လည်း စင်စစ်မှာ-အဟောင်း အဟောင်းရေ
တွေ(အရည်ကလာပ်တွေ) ပျက်၍၊ အသစ် အသစ်ရေများ ဖြစ်ပွားတည်နေ
သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပြအပ်ပြီးသော အရသာဓာတ်ရည်သည် တစ်ကိုယ်လုံး၌
ပျံ့နှံ့လေရာ အဟောင်း အဟောင်း အရသာ ဓာတ်ရည်များပျက်၍ အသစ်
အသစ် အရသာ ဓာတ်ရည်များ ဥပါဒ်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ပွားရာ၌
ပါရှိသော ဩဇာသည် အသစ် အသစ် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌီအခိုက်သို့ အရောက်
အရောက်မှာ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရုပ်ကလာပ် တစ်ခုခုကို ဖြစ်စေသည်ဟု
ဆိုလိုသည်။

ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ အစာအာဟာရတွင် ပါရှိသော ထိုဩဇာသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသော ကမ္မဇရုပ်များ၏(အထူးအားဖြင့် ကမ္မဇဩဇာ၏) အထောက်အပံ့ကို ရမှသာ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “အရသာဓာတ်ရည်သည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့သောအခါ ထိုထိုအရပ်၌ ကမ္မဇရုပ်များနှင့် ပေါင်းစပ် မိ၏။ ထို ကမ္မဇရုပ်များ၏ အထောက်အပံ့ကို ရသဖြင့် အရသာဓာတ်တွင်ပါသော ဩဇာက ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်”ဟူလို။

“အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ နာမ-ဥပါဒိန္နံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ ဌာနပ္ပတ္တာယ သမုဋ္ဌာပိတံ ဩဇာဌမကံ” စသော မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။]

မဟာဋီကာဝါဒ။ ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာကား “အစာအာဟာရတွင် ပါဝင်သော ဗဟိဒ္ဓဩဇာသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်းမှာ ရောက်သော်လည်း ရုပ်ကို တိုက်ရိုက် မဖြစ်စေနိုင်၊ အဇ္ဈတ္တ (ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းမှာ အမြဲတည်ရှိသော) ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ဩဇာတို့ကသာ အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဗဟိဒ္ဓဩဇာကား အဇ္ဈတ္တဩဇာများ ဖြစ်စေဖို့ရာ ထောက်ပံ့ရုံသာ ထောက်ပံ့နိုင်သည်” ဟု ယူဆ၍ ဤနေရာနှင့်တကွ ပဏ္ဏာသသံယုတ် ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌထာတို့မှာ ပြောင်းပြန်ချည်း ဖွင့်လေသည်။ သို့သော် အစာအာဟာရတွင် ပါသောဗဟိဒ္ဓဩဇာက ခန္ဓာကိုယ်တွင်းသို့ ရောက်သောအခါ ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပုံသည် အလွန် ထင်ရှား၏။ မကျန်းမာသူ လူတစ်ယောက်သည် မတည့်သောအစာကို လျှာပေါ်တင်မိရုံဖြင့် ရောဂါတိုးလာ၏။ တည့်သောအစာကို အနည်းငယ် စားရုံမျှဖြင့် ကျန်းမာလာ၏။ ဆေးတစ်ခွက်ဖြင့် ကျန်းမာလာ၏။ အစားကောင်းလျှင် စားတိုင်း အရသာရှိလျှင် မကြာခင် အသားအရေတိုးလျက် ဝါပြီးလာ၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အပြင်ပက အစာအာဟာရတွင် ပါသော ဗဟိဒ္ဓဩဇာ၏ အစွမ်းမဟုတ်ပါလော။ ဤသို့လျှင် အဇ္ဈတ္တဩဇာက ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိ (သုတ္တန် ပကတူပနိဿယ)သဘောဖြင့် ထောက်ပံ့ရုံ ထောက်ပံ့၍ ဗဟိဒ္ဓဩဇာကသာ ဇနကသတ္တိဖြင့် အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေပုံက ထင်ရှားသောကြောင့် “ဗဟိဒ္ဓဩဇာက ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ထောက်ပံ့ရုံသာ ထောက်ပံ့နိုင်သည်”ဟူသော အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အယူအဆကို ဆရာမြတ်တို့က လက်မခံလိုကြကုန်။

တတ္ထ ဟဒယဏုန္ဒြိယရူပါနိ ကမ္မဇာနေဝ၊ ဝိညတ္တိဒ္ဓယံ
စိတ္တဇမေဝ၊ သဒ္ဓေါ စိတ္တာတုဇော၊ လဟုတ်ဒိတ္တယံ
ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ သမ္မောတိ။

ဟဒယ ၊ပေ၊ ကမ္မဇာနေဝ။ ။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၊ စက္ခုပသာဒစသော
ပသာဒရုပ် ၅, ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ ဇီဝိတရုပ်၊ ဤ ၉-ပါးသည် ရှေးရှေးက စီမံခဲ့သော
ကံကြောင့် ဖြစ်ကြ၏။ “ကမ္မဇာနေဝ-ကမ္မဇရုပ်တို့သာတည်း”ဟု အနက်ပေး၊
ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ မရှိဟု ကန့်၊ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့သည်
ဤရုပ် ၉-ပါးကို တိုက်ရိုက် မဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ထောက်ပံ့ရုံကား ထောက်ပံ့
နိုင်ကြောင်းကို စက္ခုပသာဒရုပ်အခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဝိညတ္တိဒ္ဓယံ စိတ္တဇမေဝ။ ။ ဝိညတ်ဒွေး၏ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပုံကို
ဝိညတ်ရုပ်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ မဟာဘုတ်၏ ဥပါဒ်ခိုက်၌သာ ထင်ရှားသော
အမူအရာအထူး ဖြစ်၍ ရုပ်တို့ ဓမ္မတာအတိုင်း ခဏငယ် ၅၁-ချက်ခန့်တိုင်
အောင် မလိုက်ပါဘဲ စိတ်ချုပ်လျှင် ချုပ်ပျောက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် “စိတ္တာ
နုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ”ဟူသော ဒုက မာတိကာပုဒ်အရ စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍
ဖြစ်သော တရားတို့တွင် ဤဝိညတ်ဒွေး ပါဝင်ရလေသည်၊ “စိတ္တဇမေဝ-
စိတ္တဇသာတည်း”ဟု အနက်ပေး၍ ဧဝဖြင့် ကမ္မဇ စသည်ကို ကန့်။

သဒ္ဓေါ စိတ္တာတုဇော။ ။ “သဒ္ဓရုပ် အသံသည် စိတ် ဥတုနှစ်ပါးကြောင့်
ဖြစ်သည်”ဟု ဆိုသော်လည်း စိတ် ဥတုနှစ်ပါးက တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်စေသည်ဟု
မမှတ်ရ၊ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ စကားပြောသံ ရယ်မောသံ ငိုကြွေးသံစသည်မှာ
စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော အသံဖြစ်၍၊ ဝမ်းတွင်း၌ လှုပ်ရှားသံ၊ ဓာတ်စက်
သံ၊ အပြင်ပ၌ ရှိသမျှ လေသံ၊ မိုးသံ၊ တီးမှုတ်သံ စသည်များကား ဥတုကြောင့်
ဖြစ်သည်-ဟု ခွဲခြား၍ မှတ်ပါ။

အသံကောင်း-မကောင်း။ ။ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ အသံသည် စိတ်
ကြောင့်ဖြစ်လျှင် ဘာကြောင့် အချို့မှာ အသံကောင်း၍၊ အချို့မှာ အသံ
မကောင်းပါသနည်း၊ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ခြင်းတူလျှင် အသံလည်း တူသင့်သည်
မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-“သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ အသံသည် စိတ်
ကြောင့်ဖြစ်သည်”ဟု ဆိုရာ၌ အသံဖြစ်ဖို့ရာ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းကို

ပြခြင်းဖြစ်သည်။ အသံကောင်း-မကောင်းမှာ စိတ်တစ်မျိုးနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်ပေ၊ ကံတရာနှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည်။ “ကံက အသံဖြစ်ဖို့ရာဌာန၌ ကမ္မဇပထဝီ ကောင်းကောင်း စီမံလျှင် အသံကောင်း၏၊ ထိုကမ္မဇပထဝီညံ့လျှင် အသံညံ့သည်” ဟူလို။

ချဲ့ဦးအံ့-ပြောဆိုလိုသောစိတ် မဖြစ်သမျှ အသံမဖြစ်သေး၊ ပြောဆိုလိုသော စိတ်ဖြစ်မှသာ အသံဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်သည် အသံဖြစ်ဖို့ရာ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းပင်တည်း။ အသံ၏ ဖြစ်ရာဌာနများ၌ ကမ္မဇရုပ်များ ရှိ၏။ ကံက ကမ္မဇပထဝီဓာတ်ကို ကောင်းစွာ စီမံထားလျှင် ရွတ်ဆိုလိုသောစိတ် ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့် ကမ္မဇပထဝီဓာတ်များ ထိခတ်ပွတ်တိုက် မိကြ၏။ ထိုအခါ အသံကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ညံ့ဖျင်းသော ကံက မကောင်းသော ပထဝီဓာတ်ကို စီမံထား၍ ထိုပထဝီဓာတ်များနှင့် ထိခတ်ပွတ်တိုက်ရလျှင် မကောင်းသောအသံပင် ထွက်လာ၏။ ဤသို့လျှင် အသံကောင်းမှု-မကောင်းမှုသည် ကမ္မဇပထဝီဓာတ်နှင့် ဆိုင်၏။ ထိုကမ္မဇပထဝီဓာတ်ကောင်း-မကောင်းမှုသည် အရင်းခံကံနှင့် ဆိုင်သည်။ ဥပမာ-တူရိယာ၏ အသံကောင်း-မကောင်းသည် တူရိယာကောင်း-မကောင်းနှင့် ဆိုင်၏။ တူရိယာကောင်း-မကောင်းလည်း တူရိယာ လုပ်သူနှင့် ဆိုင်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ခုဒ္ဒကပါဌ၊ နိဓိကဏ္ဍသုတ် ပါဠိတော်၌-

“သုဝဏ္ဏတာ သုသရတာ၊ သုသဏ္ဌာနာ သရူပတာ၊

အာဓိပစ္စပရိဝါရော၊ သဗ္ဗမေတေန လဗ္ဘတိ” ဟု မိန့်ပြီ။

ထိုဂါထာ၏ မိန့်လိုရင်းကား-“ကောင်းသော အဆင်းရှိသူတ၏ အဖြစ်၊ ကောင်းသောအသံ ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ကောင်းသောပုံသဏ္ဌာန်၊ ကောင်းသော ရုပ်ရှိသူ၏ အဖြစ်၊ အစိုးရမှု၊ အခြံအရံများမှု၊ ဤအလုံးစုံကို ဤကံကြောင့်သာ ရအပ်၏” ဟူလို။ [စိတ္တဇပထဝီဓာတ်နှင့် ကမ္မဇပထဝီဓာတ် ထိခိုက်သောအခါ အနီးအပါးရှိသော ဥတုဇ အာဟာရဇပထဝီနှင့်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဇပထဝီဓာတ်ချင်းလည်းကောင်း ထိခိုက်ကြလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဥတုကောင်း သောအခါ၊ အသံကြည်ဆေး စသည်ကို စားမှုကြောင့် အာဟာရဇရုပ် ကောင်း သောအခါ၊ စိတ်ချမ်းသာသော အခါတို့၌ အသံလည်း ကောင်းနေတတ်၏။ ဥတုစသည်

မကောင်သောအခါ၌ အသံလည်း မကောင်းဘဲ ရှိတတ်ပေသည်။]

လဟုတာဒိတ္တယံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ။ ။ ဤလဟုတာစသော ရုပ်သုံးပါး၏ ဥတု စိတ် အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်ရပုံကို ရူပသမုဒ္ဓေသခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤလဟုတာစသော ရုပ်များသည် ကံကြောင့် ဖြစ်နိုင်လျှင် စက္ခုပသာဒ စသော ကမ္မဇရုပ်များကဲ့သို့ အမြဲရှိလိမ့်မည်။ ထိုကဲ့သို့လည်း အမြဲမရှိချေ။ မကျန်းမာတဲ့အခါ စိတ်မချမ်းသာတဲ့အခါ အစားအသောက် ပျက်နေတဲ့အခါ ဤလဟုတာစသော ရုပ်သုံးပါး မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ဤလဟုတာ စသော ရုပ်များသည် ကမ္မဇ မဟုတ် စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇသာ ဖြစ်သည်။

အဝိနိဗ္ဗောဂရူပါနိ စေဝ အာကာသဓာတု စ စတူဟိ
သမ္ဘူတာနိ၊ လက္ခဏရူပါနိ န ကုတောစိ ဇာယန္တိ။

အဝိနိဗ္ဗောဂရူပါနိ၊ ပေ၊ စတူဟိ သမ္ဘူတာနိ။ ။ ရူပကလာပ၌ ပြုလတ် အတိုင်း ကမ္မဇကလာပ်၌ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ခု ပါဝင်၏။ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ကလာပ် များလည်းပါဝင်၏။ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ခုနှင့် ကင်းသော ကလာပ်တစ်ခုမျှမရှိ။ ထို့ကြောင့် အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ခုသည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရအကြောင်းတို့က စီမံ၍ ရုပ်ကလာပ်နှစ်ခု ဖြစ်ပေါ် ပေါင်းစပ်မိသော အခါတို့၌ အာကာသဓာတ်ခေါ်သော အကြားသည် အလိုလိုပါဝင်လာ၏။ အာကာသဓာတ်သည် အမှန်အားဖြင့်မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ သို့သော် လေးပါးသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ် ကလာပ်များနှင့် ဆက်သွယ်၍ ထင်ရှားရသောကြောင့် တစ်နွယ်ငင် တစ်စင်ပါ-မကင်းရာ မကင်းကြောင်းဖြစ်သော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း တည်ရာမှီရာ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ စတုသမ္ဘူတအမည်ကို တည်လျက် မှီလျက် ပေါ်လာသော အာကာသဓာတ်ပေါ် တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် လည်းကောင်း အာကာသဓာတ်ကို စတုသမ္ဘူတ(ဝါ)စတုဇရုပ်ဟု ဆိုရသည်။

လက္ခဏရူပါနိ န ကုတောစိ ဇာယန္တိ။ ။ ဥပစယ သန္တတိစသော လက္ခဏရုပ် လေးပါးလည်းမည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ “ဇာယမာနာဒိ ရူပါနံ၊ သဘာဝတ္တာ ဟိ ကေဝလံ”ဟူသော သင်္ဂဟဂါထာလာ အကြောင်းပြစကားနှင့်အညီ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု ဖြစ်လာလျှင် “ဖြစ်ခြင်း”ဆိုတဲ့

ဥပစယသန္တတိသည် ဓမ္မတာအတိုင်းပင် ပါဝင်လာ၏။ ဦးအိုက်၌ ရုပ်ကလာပ် တည်သောအခါ “ရင့်ခြင်း” ဆိုတဲ့ ဇရာတာသည် ပါဝင်လာ၏။ ထိုရုပ်ကလာပ် ပျက်သောအခါ အနိစ္စတာသည် ဓမ္မတာအတိုင်း ပါဝင်လာသည်။ ဥပစယ သန္တတိခေါ်သော ဇာတိနှင့် ဇရာတာ အနိစ္စတို့ဖြစ်အောင် တမင်လာ စီမံရသေး လျှင် ထိုဇာတိမှာလည်း ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း ရှိရလိမ့်မည်ဖြစ်၍ ဇာတိ၏ ဇာတိရုပ်၊ ဇာတိ၏ ဇရာတာရုပ်၊ ဇာတိ၏ အနိစ္စတာရုပ်များလည်း ရှိရလိမ့်မည်။ ထို့အတူ ဇရာတာ၏ ဇာတိရုပ် အနိစ္စတာ၏ ဇာတိရုပ်စသည်လည်း ရှိရလိမ့်မည်။ ထိုသို့လည်း မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ ဇရာတာ အနိစ္စတာတို့သည် ပရမတ်အစစ် ရုပ်အစစ်မဟုတ်၊ ထိုထို ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘော ရင့်ခြင်းသဘော ပျက်ခြင်းသဘောဟူသော ပညတ်မျှ ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတိစသည် ဖြစ်ဖို့ရာ တမင်လာ စီမံဖွယ် မလိုတော့ပြီ။

ဥပစယနှင့် သန္တတိတို့ ကမ္မဇရာသည် ဖြစ်ပုံ။ ။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ် သော အကြောင်းတရားတို့၏ ဗျာပါရမကင်းမီ ဤဥပစယ၊ သန္တတိတို့ ထင်ရှားသောကြောင့် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်များ၌ ဥပစယ သန္တတိတို့ကို ကံစ သော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်-ဟု ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောတော်မူလျက် ရှိ၏။ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား မုချအားဖြင့် ကံစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် မဖြစ်သည့်အတွက် **“န ကုတောစိ ဇာယန္တိ”** ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်နှင့် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်များ၌ ဥပစယ သန္တတိတို့ကို ကံစသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များတွင် ထည့်သွင်း ဟောပြုတော် မူ၏။ ထိုသို့ ဟောပြုရာ၌ ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကား-ရုပ်ကို ဖြစ်စေရမည့် ကံတရားသည် ကမ္မဇရာကို မစီမံရသေးသမျှ သတ္တိဗျာပါရ မကင်း သေး၊ တစ်စုံတစ်ခုပြုဖွယ်ကိစ္စ ရှိနေသူသည် ထိုကိစ္စကို မပြုရသေးသမျှ ကြောင့်ကြဗျာပါရ မကင်းနိုင်သကဲ့သို့တည်း။ ထိုကံတရား၏ ဗျာပါရသတ္တိသည် ကမ္မဇရာတို့ ဥပါဒ်သည့်တိုင်အောင် မငြိမ်းသေးဘဲ ကမ္မဇရာ ဥပါဒ်ပြီးခါမှ (မိမိကိစ္စတာဝန် အေးပေပြီ ဟူသော အနေအားဖြင့်) ဗျာပါရငြိမ်းလေသည်။ ဤသို့ အကြောင်းကံ၏ ဗျာပါရ မကင်းမီ ဥပစယ သန္တတိတို့ ပေါ်ထင်လာသော ကြောင့် ဥပစယ သန္တတိတို့ကို ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အများတွင် ထည့်သွင်း၍

ကမ္မဇရုပ်ဟု ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုရသည်။ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇဟု ဆိုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဇေတု အနိစ္စတာတို့ကား ဗျာပါရ ငြိမ်းစဲပြီးမှ ထင်ရှားသောကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်များအလို ကမ္မဇရုပ်သည် မဆိုရ၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် သင်္ဂြိုဟ်အလို ကမ္မဇရုပ်အဋ္ဌာရသ စသည်ရှိသော်လည်း အဘိဓမ္မာပါဠိတော် အလိုအားဖြင့် ကမ္မဇရုပ် ဝိသ စသည်ဖြစ်ရပေသည်။

ဇရာ မရဏတို့ စတုဇဖြစ်ပုံ။ ။ သုတ္တန်ပါဠိတော်များ၌ “ဇရာမရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ”ဟု ဟောတော်မူချက် ရှိသေး၏။ [ဇရာမရဏံ-ဇရာမရဏသည်။ အနိစ္စံ-မမြဲ၊ သင်္ခတံ-အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ-အကြောင်းတရားကို စွဲ၍ ဖြစ်၏။] ဤပါဠိတော်၌ ဇရာမရဏသည် မုချအားဖြင့် သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ မဟုတ်သော်လည်း သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံအစစ်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ရင့်ခြင်း ဇရာ၊ ပျက်ခြင်း မရဏ ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုဒသကစသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ သင်္ခတံအမည် ပဋိစ္စ သမုပ္ပန္နံအမည်ကို ဇရာ မရဏပေါ်၌ တင်စား၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် ဇရာ မရဏတို့လည်း သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ အမည်ရကြသည်။

ပါဠေ ကုတောစိ ဇာတတ္ထံ၊ ဇာတိယာ ပရိယာယတော၊
သင်္ခတာနံ သဘာဝတ္တာ၊ တီသု သင်္ခတတော’ဒိတာ။

ပါဠေ-အဘိဓမ္မာ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌၊ ဇာတိယာ-ဇာတိ၏။ ကုတောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဇာတတ္ထံ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပရိယာယတော-ပရိယာယ်အားဖြင့်၊ ဥဒိတံ-ဟောတော်မူပြီ၊ သင်္ခတာနံ-သင်္ခတာနံ-သင်္ခတရုပ်ကလာပ်တို့၏၊ သဘာဝတ္တာ-ဖြစ်ခြင်းသဘော ရင့်ခြင်း သဘော ပျက်ခြင်းသဘော၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တီသု-ဇာတိ ဇရာ မရဏ သုံးပါး တို့၌၊ သင်္ခတတော-သင်္ခတအဖြစ်ကို၊ ဝါ-သင်္ခတအမည်ကို၊ ဥဒိတာ-သုတ္တန် ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ ဇရာ မရဏကိုသာ သင်္ခတ ဟု ဟောတော်မူသည် မဟုတ်၊ ဇာတိကိုလည်း သင်္ခတဟု ဟောတော်မူသည်၊ သို့အတွက် “တီသု”ဟု ဂါထာ၌ ဆိုထားသည်။]

ရူပကလာပအပ္ပဋ္ဌာန်

ဧကုပ္ပာဒါ ဧကနိရောဓာ ဧကနိဿယာ သဟဝုတ္တိနော
ဧကဝိသတိ ရူပကလာပါ နာမ။

ရူပကလာပ။ ။ ကလာ(အဝယဝါ) အပေါ်နိ ပါပုဏန္တိ ဧတ္တာတိ ကလာပါ။ ဧတ္ထ-ဤအပေါင်း၌၊ ကလာ အဝယဝါ-အစိတ်တရားတို့သည်၊ အပေါ်နိ ပါပုဏန္တိ-ရောက်ကြကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုအပေါင်းသည်၊ ကလာပေါ-ကလာပမည်၏။ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အစိတ်အစိတ် တရားများ၏ ရောက်ကြ ပေါင်းကြ စုမိကြရာဖြစ်သော အပေါင်းအဖွဲ့ကို “ကလာပ” ခေါ်သည် ဟု မှတ်ပါ။ [ယခုကာလ မြို့ကြီးများ၌လည်း လူအပေါင်းတို့ စုပေါင်း၍ ကစားရာ “ကလာပ” ခေါ်သော အဖွဲ့တွေ များစွာရှိသည်။] ပြအပ်ခဲ့သောရုပ်များသည် ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒ်သောအခါ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ခွဲခြား၍ ဥပါဒ်ကြသည် မဟုတ်၊ အနည်းဆုံး အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ခုမှစ၍ ပေါင်းစပ်တွေခွဲ ကလာပတွဲလျက် ဖြစ်ကြ ပျက်ကြသည်။

ဧကုပ္ပာဒါ၊ ပေ၊ ဧကဝိသတိ ရူပကလာပါ နာမ။ ။ ဤဝါကျအနေအထား သည် စေတသိက်ပိုင်းအစ “ဧကုပ္ပာဒနိရောဓာ စ” ဟူသော ဂါထာသွားနှင့် တူ၏။ ရုပ်ကို ပြရာဖြစ်၍ ရုပ်က အာရုံကို မယူနိုင်သောကြောင့် ဧကာလမ္ပန သဒ္ဒါ မပါခြင်းသာ ထူးသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာ၌ ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ ဧကဝတ္ထုကတို့ဖြင့် သမ္ပယောဂလက္ခဏာကို ပြသကဲ့သို့၊ ဤဝါကျ၌လည်း ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ ဧကနိဿယ ၃-ပါးဖြင့် ကလာပဖွဲ့နိုင်ခြင်း၏အင်္ဂါကို ပြသည်။ ထိုဂါထာ၌ စေတောယုတ္တာသဒ္ဒါသည် စေတသိကပုဒ်၏ အနက်ကို ပြသကဲ့သို့ ဤဝါကျ၌ သဟဝုတ္တိနောသဒ္ဒါလည်း ကလာပပုဒ်၏အနက်ကို ပြ၏။ [အချို့က သဟဝုတ္တိနောကို ကလာပ၏အင်္ဂါဟု ယူကြ၏၊ စဉ်းစားကြပါ။]

ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ ဧကနိဿယ။ ။ ဧကော သမာနော ဥပ္ပာဒေါ ယေသံတိ ဧကုပ္ပာဒါ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ အတူတကွဖြစ်မှုဟူသော ဥပါဒ်၊ အတူတကွ ချုပ်မှုဟူသော ဘင်ရှိသည်ကို ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓဟု ခေါ်၏။ ကလာပတစ်ခု၌ပါသော ဥပါဒါရုပ်တို့သည် မဟာဘုတ်လေးပါးကို မှီကြရ၏၊ မဟာဘုတ် အချင်းချင်းလည်း အပြန်အလှန် မှီကြ၏။ ဤသို့ တူသော မှီရာရှိ

သည်ကို “ဧကနိဿယ”ဟု ခေါ်၏။

ဆက်ဦးအံ့-ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ၌ ဧကအရ “တစ်ခု”ဟူသော သင်္ချာ အနက်ကိုလည်း ယူကြ၏။ ရုပ်ကလာပတစ်ခု တစ်ခု၌ ရုပ်ပေါင်း ၈-ခု ၉-ခု စသည်ဖြင့် အများအပြား ပါဝင်သော်လည်း ကလာပတစ်ခု၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒ်၊ တည်မှု ဌီ၊ ပျက်မှု ဘင်တို့ကား တစ်ခုစီသာရှိ၏။ “အများဆိုင်ပစ္စည်း တစ်ခုကဲ့သို့ ရုပ်ကလာပတစ်ခုမှာ ဥပါဒ်တစ်ခု ဘင်တစ်ခုသာ ပါသည်”ဟူလို၊ ထိုစကား မှန်၏-ရုပ်ကလာပတစ်ခု၌ ခွဲခြား၍ မရအောင် ပြတ်သိပ်ပိညပ် ပေါင်းစပ် တွေ့ခဲနေသောကြောင့် အဋ္ဌကလာပရုပ်တစ်ခုမှာ ဥပါဒ် ၈-ခု၊ ဌီ ၈-ခု၊ ဘင် ၈-ခု မရတော့ပြီ။ [ဧကေကကလာပပရိယာပနန္ဒာနံ ရူပါနံ သဟေဝ ဥပ္ပါဒါ ဒိပ္ပဝတ္တိတော ဧကဿ ကလာပဿ ဥပ္ပာဒါဒယော ဧကေကာဝ ဟောန္တိ - ရူပကဏ္ဍ မူလဋီကာ။] ဧကေကကလာပပရိယာပနန္ဒာနံ-တစ်ကလာပ တစ်ကလာပတွင် ပါဝင်ကုန်သော၊ ရူပါနံ-တို့၏။ သဟေဝ-အတူတကွသာလျှင်၊ ဥပ္ပာဒါဒိပ္ပဝတ္တိတော-ဥပါဒ် ဌီ ဘင်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကဿ ကလာပဿ-ရုပ်ကလာပ တစ်ခု၏။ ဥပ္ပာဒါယယော-ဥပါဒ် ဌီ ဘင်တို့သည်၊ ဧကေကာဝ-တစ်ခုစီ တစ်ခုစီတို့သာ။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအရာ၌ သဟဝုတ္တိနောကို ကလာပ၏ အင်္ဂါတစ်ပါးဟု ယူကြသူတို့ ဧကုပ္ပာဒနှင့် သဟဝုတ္တိအထူးကို ပြောဆိုကြသေး၏။ ပင်ကိုယ် ကပင် သဟဝုတ္တိနောသည် အင်္ဂါမဟုတ်သောကြောင့် အထူး ကြံစရာမလို၊ ဧကုပ္ပာဒသဘောမှာ တစ်ကလာပတည်း၌ အတူတကွ ဥပါဒ်ခြင်းတည်း၊ သဟဝုတ္တိသဘောကား ရုပ် ၈-ခု စသည်တို့ တစ်ကလာပတည်း၌ အတူတကွ ဖြစ်ကြ ပျက်ကြခြင်းတည်း၊ ဤဧကုပ္ပာဒစသော အင်္ဂါများသည် တကယ် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ရကောင်းသော ပရမတ်အစစ် နိပ္ပန္နရုပ်များကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုထားသော ကြောင့် ပင်ကိုယ်ကပင် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် မရကောင်းသော အနိပ္ပန္နရုပ်တို့ အတွက် ဤအင်္ဂါနှင့် ညီ-မညီကို စဉ်းစားဖွယ် မလို။

ခေါက်၍မေး ရုပ်သေးတစ်ရာ မှား။ ။ တူရိယာတစ်ခုခုကို တုတ်ဖြင့် ခေါက်၍ အသံထွက်လာရာ၌ကဲ့သို့ “တစ်စုံတစ်ခုကို ခေါက်လိုက်သောအခါ ရုပ်ပေါင်းမည်မျှ ရသနည်း”ဟု မေးပြီလျှင် “ရုပ်အသေးစား တစ်ရာရသည်”ဟု

ရှေးဆရာတို့ ဖြေဆိုထားပုံမှာ များစွာ မှားယွင်းနေသော်လည်း အမှား၏ မှားပုံကို သိရမှ အမှန်၏ မှန်ပုံကို သိနိုင်သောကြောင့် ထိုအမှားတော်ပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှပေသည်။

[စွယ်စုံကျော်ထင်] ခေါက်၍မေးသော်၊ ရုပ်သေးအရ၊ သုဒ္ဓဋ္ဌနှင့်၊ နဝကလာပ်၊ သတ္တရသ်ဝယ်၊ ပိုင်းဖြတ်ခြင်းငှာ၊ အာကာသဓာတ်၊ ပန္နရသ်လောင်း၊ ချင့်ပေါင်းနေကျ၊ ဒွတ္တိသမှာ၊ သတ္တရှာ၍၊ တာသုံးခု မြှောက်၊ ဆင့်လှောက်လက္ခဏာ၊ လေးပါးလာက၊ တစ်ရာပြည့်ရိုး၊ လူထိပ်မိုး။

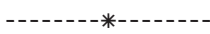
သုဒ္ဓဋ္ဌနှင့် နဝကလာပ်၊ သတ္တရသ်ဝယ်။ ။ တီးခေါက်လိုက်သောအခါ ခေါက်ကြောင်းတုတ်၌ သုဒ္ဓဋ္ဌက (အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ခု)ကလာပ် ဖြစ်၏။ တီးခေါက်အပ်သော အရာဝတ္ထု၌ သုဒ္ဓနဝက (အသံနှင့်တကွ ယခင် ၈-ခု)ကလာပ် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တီးခေါက်လိုက်သော အခိုက်အခါဝယ် ရုပ်ပေါင်း သတ္တရသ (၁၇) ဖြစ်သတဲ့၊ ဤစကားကား သင့်ပါသေး။

ပိုင်ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ အာကာသဓာတ်၊ ပန္နရသ်လောင်း။ ။ ထို ၁၇-ပါးကို ပိုင်းခြားဖို့ရာ အာကာဓာတ်ပေါင်း ပန္နရသ (၁၅) ဖြစ်ရမည်တဲ့။ “ရုပ် ၁၇-ပါးကို စိတန်း၍ ထားလျှင် အာကာသခေါ်သော အကြားပေါင်း ၁၅-ခု ရှိနိုင်သည်” ဟူလို၊ ဤစကားသည် အတော်လွဲမှား၏။ ကလာပ်တစ်ခု၌ ရုပ် ၈-ခု ရှိလျှင် အကြားအကာသ ၇-ပါး ရှိသည်ဟု ယူမှား၏။ အာကာသဓာတ်သည် ကလာပ်အတွင်း၌ပါသော ရုပ်အချင်းချင်းကို ပိုင်းခြားသည် မဟုတ်၊ ရုပ်ကလာပ် ၂-ခုကိုသာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွဲပြားအောင် ပိုင်းခြားသည်။ “ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏတ္တာ ဝိစက္ခဏာ”၌ ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒ-ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြား” ဟူသော အပိုဒ်ကို ထောက်ပါ။ တီးခေါက်ကြောင်းတုတ်နှင့် တီးခေါက်အပ်သော ဝတ္ထု၏အကြားဝယ် အာကာသ(အကြား)ရှိသော်လည်း ထိုအာကာသမှာ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ဟုခေါ်အပ်သော အာကာသမျိုးမဟုတ်၊ အဇ္ဈောကာသမျိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် ယခင် သုဒ္ဓဋ္ဌကနှင့် သုဒ္ဓနဝကကလာပ် ၂-ခုအတွက် အာကာသတစ်မျှပင်မရဟု မှတ်ပါ။

ချင့်ပေါင်း နေကျ၊ ဒွတ္တိသမှာ။ ။ ထိုသုဒ္ဓဋ္ဌက သဒ္ဓနဝကကလာပ် ၂-ခုနှင့် အာကာသ ၁၅-ခုကို ပေါင်းလျှင် ဒွတ္တိသ (၃၂)ခု ရသတဲ့၊ “အရင်းလဲ အဖျား ထင်းဖြစ်” ဆိုတာလို အရင်းအစက လွဲမှားခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤအပေါင်း ရေတွက်သော အဖျားပိုင်းမှာ ထင်းဖြစ်လေပြီ။

သတ္တိရှာ၍၊ တာသုံးခုမြောက်။ ။ထို ၃၂-ပါးသော ရုပ်များ၏ ပေါ့ပါးခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်း၊ အမှု၌ ကောင်းခြင်းဟူသော သတ္တိကို ရှာ၍ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာဟူသော တာ ၃-ခုဖြင့် မြောက်လျှင် ၉၆ ရပြန်သတဲ့၊ ဖြစ်မှ ဖြစ်ရပေလေ... ဤလဟုတာစသော ရုပ်များကား ခန္ဓာကိုယ် အပြင်ပ၌ ဘယ်ကာလမှ မရထိုက်ကြောင်းကို ရူပသမုဒ္ဓေသအခန်း ပြန်၍ ရှုစားပါလေ။

ဆင့်လှောက်လက္ခဏာ၊ လေးပါးလာက၊ တစ်ရာပြည့်ရိုး။ ။ထို ၉၆-ပါးတွင် လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါးထည့်က တစ်ရာပြည့်ပါရောတဲ့၊ သုဒ္ဓဋ္ဌက သဒ္ဓနဝကကလာပ် နှစ်ခုမှ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် တစ်ခုစီသာ ရမည်ဟု ဆိုရာရောက်နေ၏၊ မလွန်ဘူးလား၊ ထို့ပြင် ဥပစယနှင့် သန္တတိလဲ တစ်ကလာပ်ထဲမှာ ပူးတွဲ၍ ပါနိုင်မည်တဲ့လား၊ ဤရုပ်သေးတစ်ရာ တွက်နည်းကျမှ တည့်မရအောင် တိမ်းပါးတော်မူကြသဖြင့် ပုထုဇဉ်၏ အသိဉာဏ်ထက် တန်းမတက်သေးလျှင် မည်သူမျှ အထင်မကြီးထိုက်-ဟု သတိပြုဖွယ် ကောင်းလှပေတော့၏၊ အခြားသော ရုပ်သေးတစ်ရာ တွက်နည်းများလည်း ရှိချေသေး၏၊ “ခေါက်လာ ခေါက်အပ်၊ ကလာပ်ဒွယ၊ သုဒ္ဓဋ္ဌကို၊ ပေါင်းထမသွေ၊ ဆယ့်ခြောက်ထွေ၌၊ ဖြစ်လေသဒ္ဓ၊ နဝကလောင်း၊ ရုပ်ပေါင်းမှန်ညီ၊ ပဉ္စဝီကို၊ လေးလီလက္ခဏာ၊ ရုပ်မြောက်ဖြာက၊ တစ်ရာရမြောက်၊ သွေမဖောက်သည်၊ ကျမ်းထောက် မှီမှီကမ်းကမ်းတည်း” ဤနည်း၌ လက္ခဏာရုပ် (၄)ပါးဖြင့် မြောက်ပုံ လွဲ၏၊ စဉ်းစားလေတော့။

တတ္ထ ဇီဝိတံ အဝိနိဗ္ဗောဂရူပဉ္စ စက္ခုနာ သဟ စက္ခုဒသကံတိ ပဝုစ္စတိ၊ တထာ သောတာဒီဟိ သဒ္ဓိ သောတဒသကံ ၊ပေါ အဝိနိဗ္ဗောဂရူပမေဝ ဇီဝိတေန သဟ ဇီဝိတနဝကန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ ဣမေ နဝ ကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာပါ။

စက္ခုဒသက။ ။ ဇီဝိတရုပ် ၁, အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈, ဤ ၉-ပါးတွင် စက္ခုပသာဒထည့်က “စက္ခုဒသက” ခေါ်သော ရုပ်ကလာပ်(ရုပ်အဖွဲ့)တစ်ခု ဖြစ်၏။ ဤရုပ် ၁၀-ပါးထဲတွင် စက္ခုပသာဒသည် အရေးကြီးဆုံး ပဓာနအဖြစ် ဆုံးတည်း၊ ကြွင်းရုပ် ၉-ပါးမှာ စက္ခုပသာဒ၏ အစောင့်အရှောက် အခြံအရံ များသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဒသာနံ + သမူဟော ဒသကံ, စက္ခုနာ + ဥပ လက္ခိတံ + ဒသကံ စက္ခုဒသကံ၊ စက္ခုပဓာနံ ဝါ + ဒသကံ + စက္ခုဒသကံ” ဟု ဝစနတ်ပြု၊ ဒသာနံ-ရုပ်ဆယ်ခုတို့၏၊ သမူဟော-အပေါင်းတည်း၊ ဒသကံ- ရုပ်ဆယ်ခုတို့၏ အပေါင်း၊ စက္ခုနာ-စက္ခုပသာဒဖြင့်၊ ဥပလက္ခိတံ-မှတ်သားအပ် သော၊ ဒသကံ-ရုပ်ဆယ်ခု အပေါင်းသည်၊ စက္ခုဒသကံ-စက္ခုဒသကမည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ စက္ခုပဓာနံ-ပြဌာန်းသော စက္ခုပသာဒရှိသော၊ ဒသကံ- ဆယ်ခုအပေါင်းသည်၊ စက္ခုဒသကံ-မည်၏။

ဇီဝိတနဝက။ ။ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါးတွင် ဇီဝိတရုပ် တစ်ပါးထည့်က ဇီဝိတနဝကကလာပ် ဖြစ်၏။ “ဇီဝိတပြဌာန်းသော ရုပ် ၉-ခုအပေါင်း” ဟူလို၊ ဤဇီဝိတနဝကကလာပ်ကို ကာမဘုံ၌ မရနိုင်ဟူသော ဝါဒ၊ ကာမဘုံ၌ ရထိုက် ၏၊ သို့သော် အစာသစ်အိမ်၏ အောက်အရပ်၌ စားသမျှအစာကို ချက်သော ကမ္မဇ ဝမ်းမီးခေါ် ပါစကတေဇော၌သာ ရထိုက်သည်-ဟူသော ဝါဒ၊ ကာမဘုံ၌ ရထိုက်ရုံ သာမက၊ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့တည်နေသော သဗ္ဗဌာနိက (သဗ္ဗတ္ထက ဝုတ္တိ) ကလာပ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူသော ဝါဒ၊ ဤသို့ ၃-ဝါဒ ကွဲပြား၏။ ထိုတွင် နောက်ဆုံးဝါဒကို ဤဘာသာဋီကာက နှစ်သက်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-

“သန္တိ သဗ္ဗာနိ ရူပါနိ၊ ကာမေသု စတုသမ္ဘဝါ၊

ဇီဝိတနဝကံ ဟိတွာ၊ ကလာပါ ဟောန္တိ ဝိသတိ”-နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

“ဒသကသွေဝ ဂဟိတံ၊ ဝိသု ကာမေ န လဗ္ဘတိ၊

ဇီဝိတနဝကံ နာမ၊ ရူပလောကေ ဝိသု သိယာ”-ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ။

ဤကျမ်းတို့၌ “ဇီဝိတနဝကကလာပ်ကို ကာမဘုံ၌ သီးခြားမရအပ်၊ ကာယ ဘာဝ စက္ခုဒသကစသော ကလာပ်များတွင် ဇီဝိတရုပ် ပါဝင်လေပြီ” ဟု အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မိန့်တော်မူ၏။ ရှေးဆရာတော်အချို့ကား “ဇီဝိတနဝကကလာပ်ကို ပါစကတေဇောဓာတ်ဟု ခေါ်အပ်သော ဝမ်းမီး၌သာ ရထိုက်၏” ဟု ယူကြ၏။

သို့သော် ကာမဘုံသားတို့သန္တာန်၌ ဇီဝိတဝကကလာပ်သည် ကာယ ဘာဝ ဒသက တို့ကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့ကြောင်း အဋ္ဌကထာ ဋီကာ၌ မိန့်ကြပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-တေဇောဓာတ် ၄-မျိုးကို ရူပသမုဒ္ဒေအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဝါယောဓာတ်သည် ဥဒ္ဓင်္ဂမ(အထက်သို့ ဆန်တက်သောလေ), အစောမ (အောက်သို့ စုန်ဆင်းသောလေ), ကုဗ္ဗိဋ္ဌ (ဝမ်းတွင်း၌ တည်သောလေ, ကောဋ္ဌာသယ(အူမ၌ တည်သောလေ), အင်္ဂါမင်္ဂါနုသာရီ (အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သောလေ), အဿာသပဿာသ (ထွက်သက် ဝင်သက်လေ)ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ၌ ၆-မျိုး ပြ၏။ တေဇော ၄-မျိုးတွင် ပါစကတေဇောသည် ဇီဝိတနဝကကလာပ်တည်း။ “အသိတာဒိပရိပါစကေ တာဝ ကမ္မဇတေဇော ကောဋ္ဌာသမ္ပိ ဩဇာဋ္ဌမကဉ္စေ ဇီဝိတဉ္စာတိ နဝရူပါနိ”ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသကို ထောက်ပါ။ အဿာသ ပဿာသလေသည် စိတ္တဇသဒ္ဓနဝကကလာပ်တည်း။ “စိတ္တဇ အဿာသ ပဿာသကောဋ္ဌာသေပိ ဩဇာဋ္ဌမကဉ္စေ သဒ္ဓေါ စာတိ နဝ”ဟူသော ယခင်အဋ္ဌကထာကို ထောက်ပါ။ ကြွင်းသော တေဇော ၃-မျိုး, ဝါယော ၅-မျိုးသည် ကံစိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်း ၄-ပါးတို့ကြောင့် ထိုက်သလို ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ကံကြောင့်ဖြစ်သော တေဇော ဝါယော ကလာပ်သည် ဇီဝိတနဝကကလာပ်တည်း။ ကြွင်းသောကလာပ်များကား “ဩဇာဋ္ဌမက”ဟု ခေါ်အပ်သော သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ်သာတည်း။ “သေသေသု စတုသမုဋ္ဌာနေသု အဋ္ဌသု ဇီဝိတနဝကဉ္စေ တိဏိ စ ဩဇာဋ္ဌမကာနိ”-ယခင် အဋ္ဌကထာ။

ထိုတွင် သန္တပ္ပန ဒဟန ဇီရဏတေဇောတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် အမြဲတည်ရှိသော “ဥသ္မာ”ခေါ် ကိုယ်ငွေ့၏ ဖောက်ပြန်လျက် ဒီဂရီတိုးတက်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်ရကား ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲတည်ရှိသော “ဥသ္မာ”ခေါ် ကိုယ်ငွေ့၌ ဇီဝိတနဝကကလာပ်များ ပါဝင်လျက် ရှိသည်ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဣမသ္မိ သရီရေ ပါကတိကောတိ ဧကော ဥတု အတ္ထိ”ဟူသော ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာပါဠိကို မူလဋီကာက “ပါကတိကောတိ ခေါဘံ အပ္ပတ္တော သဒါ ဝိဇ္ဇမာနော”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် အနုဋီကာက “ပါကတိကောတိ သာဘာဝိကော ကာယုသ္မာတိ

အဓိပ္ပေတော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇီဝိတနဝကကလာပ်သည် ကာမဘုံ သားတို့ သန္တာန်၌လည်း ပကတိကိုယ်ငွေ့အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုကိုယ်ငွေ့ ဖောက်ပြန်တဲ့အခါ သန္တပွန်တေဇောစသော အမည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓင်္ဂမ ဝါယော စသောအမည်ဖြင့်လည်းကောင်း တစ်ကိုယ်လုံးဝယ် ပျံ့နှံ့လျက် ရှိသည် သာတည်း”ဟု မှတ်ပါ။

-----*-----

အဝိနိဗ္ဗောဂရူပံ ပန သုဒ္ဓဋ္ဌကံ၊ တဒေဝ ကာယဝိညတ္တိယာ သဟ
ကာယဝိညတ္တိနဝကံ၊ ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓေဟိ စ ဝစီဝိညတ္တိဒသကံ၊
လဟုတာဒိဟိ သဒ္ဓိ လဟုတာဒေသာဒသကံ၊ ကာဝိညတ္တိ
လဟုတာဒိဒ္ဓါသသကံ၊ ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓလဟုတာဒိ တေရသ
ကဉ္စေတိ ဆ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနကလာပါ။

ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓေဟိ စ ဝစီဝိညတ္တိဒသကံ။ ။ ဤကလာပ်၌ အဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ် ၈-ပါးတွင် ဝစီဝိညတ်နှင့် သဒ္ဓဟု ရုပ် ၂-ခု အထူးပါသောကြောင့် ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဓဒသကကလာပ်ဟု ဆိုထိုက်၏။ သို့သော် သဒ္ဓရုပ်နှင့် ကင်း၍ ဝစီဝိညတ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဝစီဝိညတ္တိဒသကဟု နာမည်တပ်လျှင် သဒ္ဓရုပ် ပါဝင် ကြောင်း သိသာရကား ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓဒသကဟု နာမည်မတပ်တော့ဘဲ ဝစီဝိညတ္တိဒသကဟု နာမည်တပ်လိုက်သတဲ့။

စိတ္တဇကလာပ် ၈-စည်း။ ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စိတ္တဇကလာပ် ၆-စည်း သာ ပြသော်လည်း အဋ္ဌကထာကြီးများအလို စိတ္တဇကလာပ် ၈-စည်းဟု ဆိုထိုက်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-“စိတ္တဇေ သဿာသပဿာသကောဋ္ဌာသေဝိ ဩဇာဋ္ဌမကဉ္စေဝ သဒ္ဓေါ စာတိ နဝ”ဟု ပြခဲ့သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ၌ ထွက်သက် ဝင်သက်လေကို (ဝိညတ်ရုပ် မပါသော) စိတ္တဇသဒ္ဓနဝကကလာပ် ဟု မိန့်ဆိုထား၏။ ထိုစကားမှန်၏။ အိပ်ပျော်နေသောအခါ ဘဝင်စိတ်အစဉ်သာ ဖြစ်၏။ ထိုဘဝင်စိတ်များသည် ဝိညတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ (ရူပသမုဋ္ဌာန်ခန်းကို ပြန်ကြည့်) တဃူးဃူး တယိယိနှင့် အသက်ရှူသံကား ထိုဘဝင်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ရသော စိတ္တဇသဒ္ဓနဝကကလာပ်တည်း။ ချောင်းဆိုးသံ ချေဆတ်သံ နှပ်ညစ်သံ စသည်၌လည်း ဝိညတ်ရုပ် မပါတန်ရာ၊ ထို့ကြောင့် ဝိညတ်မပါသော

သဒ္ဒနဝကစိတ္တဇကလာပ တစ်မျိုး ရထိုက်၏။ ထိုသဒ္ဒနဝက ရထိုက်လျှင် တစ်ရံ တစ်ခါ လဟုတာစသော ဝိကာရရုပ်များနှင့် တွဲဖက်၍ သဒ္ဒလဟုတာဒိ ဒွါဒသကကလာပလည်း ရထိုက်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဇကလာပ ၈-စည်း ရှိရမည်”ဟု မှတ်ပါ။

-----*

ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒ-လက္ခဏာတ္တာ ဝိစက္ခဏာ၊

န ကလာပင်္ဂမိစ္စာဟု၊ အာကာသံ လက္ခဏာနိ စ။

ကလာပါနံ၊ပေ၊ လက္ခဏာနိ စ။ ။ ဤဂါထာသည် အာကာသဓာတ်နှင့် လက္ခဏရုပ်တို့၏ ကလာပအတွင်း၌ မပါဝင်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ဂါထာတည်း။ ယခုကာလ အသင်းဖွဲ့ရာဝယ် သူတစ်ပါးနှင့် ပေါင်းစပ်နိုင်သူကိုမှ အသင်းတွင်းသို့ ပါဝင်ခွင့် ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ အခြားရုပ်များနှင့် ပေါင်းစပ်နိုင် သော ရုပ်များသာ ကလာပတွင်း၌ ပါဝင်နိုင်၏။ အာကာသဓာတ်သည် ရုပ်ကလာပတို့၏ အကြားမျှသာ ဖြစ်၍ မည်သည့်ရုပ်နှင့်မျှ ပေါင်းစပ်၍ မရနိုင်၊ သို့အတွက် အာကာသဓာတ်ကို ကလာပ၏ အစိတ်အပိုင်းဟု မဆိုရ၊ လက္ခဏ ရုပ်များလည်း ရုပ်အထည်ကိုယ် အထင်အရှား မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ကလာပတို့ ၏ အစိတ်အပိုင်း၌ မပါဝင်နိုင်။ (အခြေပြု၍လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြခဲ့ပြီ။)

ဝိကာရရုပ်တို့ ကလာပတွင် ပါဝင်ပုံ။ ။ ဝိကာရရုပ်တို့ ပါဝင်သောအခါ နှင့် မပါဝင်သောအခါဝယ် ရုပ်ကလာပတို့ဖြစ်ပုံ ထူးခြားသောကြောင့် ဝိကာရရုပ် ၅-ပါးကိုကား သဘာဝဓမ္မ မဟုတ်ပါဘဲလျက် ကလာပအတွင်းသို့ သွင်း၍ ပြရသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ဝိညတ်ပါလျှင် အလိုဆန္ဒကို သိစေနိုင်သော အမူအရာ ထူးသည် ရုပ်ကလာပ၌ ပါဝင်၏။ လဟုတာစသည် ပါလာလျှင် ပေါ့ပါးခြင်း စသော အမူအရာထူး ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရိုးရာရုပ်ကလာပထက် ထူးခြားအောင် ပြုတတ်သည့်အတွက် ဝိကာရရုပ် ၅-ပါးကို ကလာပင်္ဂတွင် သွင်းပြရပေသည်။

-----*

ရူပပဝတ္ထိက္ကမအပ္ပဋ္ဌာန်

သဗ္ဗာနိပိ ပနေတာနိ ရူပါနိ ကာမလောကေ ယထာရဟံ
အနူနာနိ ပဝတ္ထိယံ ဥပလဗ္ဗန္တိ။

ကာမလောကေ ယထာရဟံ ၊ပေ၊ ဥပလဗ္ဗန္တိ။ ။ ဤပြခဲ့သော ရုပ်တို့ကို ကာမဘုံဝယ် ပဝတ္ထိအခါ၌ အယုတ်အလျော့ မရှိ၊ အပြည့်အစုံ ရထိုက်သည်။ “ကာမဘုံ၌ အပြည့်အစုံ ရထိုက်သည်”ဟု ဆိုသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် တည်းမှာ အပြည့်အစုံရမည် မဟုတ်၊ မိန်းမများ၌ ပုရိသဘာဝ မရ၊ ယောက်ျား များ၌ ကုက္ကိဘာဝ မရနိုင်၊ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ရထိုက်-မရထိုက်ကို စိစစ် စေလို၍ “ယထာရဟံ”ဟု မိန့်သည်။ အချို့ကား ဘာဝရုပ်နှင့် စက္ခုန္ဓစသည် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ဧကန်ရထိုက်သောကြောင့် “ယထာရဟံ”ဟု မိန့်ဆို ကြောင်းကို ဖွင့်ကြ၏။ ယထာရဟံဟု ပြလေသမျှ၌ တစ်ဖက်သတ် ရသည် ကိုချည်း ယူရိုး မဟုတ်၊ မရနိုင်သောအချက်လည်း ရှိရရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကျမ်းဝယ် ဤနေရာမျိုး၌ . .

“ကာမေ သဗ္ဗေပိ လဗ္ဗန္တိ၊ သဘာဝါနံ ယထာရဟံ၊

သမ္မုက္ကာယတနာနံ တု၊ ပဝတ္ထေ စတုသမ္ဘဝါ”ဟု မိန့်တော်မူပြီ။

ဤဂါထာ၌ ဘာဝရုပ်နှင့် စက္ခုစသည် ပြည့်စုံသူ (မချို့တဲ့သူ)သန္တာန်မှာပင် “ယထာရဟံ”ဟု ပြထားသေး၏။ ထိုယထာရဟံဖြင့် ကုက္ကိဘာဝ ပုရိသဘာဝရုပ် တို့ ရထိုက်-မရထိုက်မှတစ်ပါး တခြားစိစစ်ဖွယ် မရှိပြီ။

-----*-----

ပဋိသန္ဓိယံ ပန သံသေဒဇာနဉ္စေဝ ဩပပါတိကာနဉ္စ စက္ခု သောတ
ဃာန ဇိဝှာ ကာယ ဘာဝ ဝတ္ထုဒသကသင်္ခါတာနိ သတ္တဒသကာနိ
ပါတုဘဝန္တိ ဥက္ကဋ္ဌဝသေန၊ ဩမကဝသေန ပန စက္ခု သောတ
ဃာန ဘာဝဒသကာနိ ကဒါစိ န လဗ္ဗန္တိ။

ပဋိသန္ဓိယံ။ ။ ဤနေရာ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်ခဏကိုသာ ပဋိသန္ဓေအခါဟု ခေါ်၏။ [ဥပါဒ်ခဏကိုသာ ခေါ်ကြောင်း နောက်၌ ထင်ရှားလတ်၊] ထိုပဋိသန္ဓေနေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားသည်

သံသေဒဇမျိုး ဩပပါတိကမျိုး ဂဗ္ဘသေယျကမျိုးဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ ဂဗ္ဘသေယျက သည်လည်း အဏ္ဏဇမျိုး ဇလာဗုဇမျိုးဟု နှစ်မျိုးပြား၏။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် ၄-မျိုး ရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဤလေးမျိုးကို ယောနိ ၄-မျိုးဟုလည်း ခေါ်သည်။ ယောနိသဒ္ဒါကား ဥဗ္ဘေသော ဌာနအားဖြင့် ခွဲခြားအပ်သော ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပုံအထူးကို ဟော၏။ ချဲ့ဦးအံ့-သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်ပုံသည် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ရှိ၏။ တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး မတူကြသော်လည်း ဥဗ္ဘေ သားအိမ်၊ သံသေဒဇ၊ ဩပပါတိကအားဖြင့် ခွဲခြားလျှင် ၄-မျိုးသာ ကွဲပြားတော့သည်။ [ယဝန္တိ တာဟိ သတ္တာ အမိဿိတာပိ သမာနဇာတိတာယ မိဿိတာ ဝိယ ဟောန္တိတိ ယောနိယော၊ တာ ပန အတ္တတော အဏ္ဍာဒိဥပပတ္တိဌာနဝိသိဌော ခန္ဓာနံ ဘာဂသော ပဝတ္တိဝိသေသောတိ အာဟ-ယောနိယောတိ ကောဌာသာတိ။ သုတ်ပါထေယျ၊ သံဂီတိသုတ်ဋီကာ။]

သံသေဒဇာနဉ္စေဝ။ ။ သံသီဒတိတိ သံသေဒေါ၊ သံသေဒေ ဇာတာ သံသေဒဇာ၊ သံသီဒတိ(သုဠ သိနေဟတိ)-ကောင်းစွာ စိုစွတ် စေးကပ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံသေဒေါ-သံသေဒမည်၏။ ပဒုမာကြာတိုက်၊ ကိုယ်ဝန်အညစ် အကြေး၊ ပန်းမှိုက်ပုပ်၊ ငါးပုပ်၊ ရေပုပ်၊ မစင်ပုပ်စသော အရပ်များတည်း။ သံသေဒေ-စိုစွတ်သောအရပ်၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့သည်။ သံသေဒ ဇာ-သံသေဒဇတို့မည်၏။ ပဒုမာကြာတိုက်၌ သန္ဓေတည်သော ပဒုမဝတီမိဖုရား နှင့် ပေါက္ခရသာတိ ပုဏ္ဏား၊ ဝါးလုံးခေါင်း၌ သန္ဓေတည်သော ဝေဠုဝတီမိဖုရား၊ ပဒုမဝတီမိဖုရား၏ ၄၉၉-ပါးသော သားတော်များနှင့် ပိုးလောက်အချို့တို့သည် သံသေဒဇသတ္တဝါများတည်း။ [ပဒုမဝတီ၏သား ၅၀၀ တွင် ပဒုမမင်းသား တစ်ယောက်သာ ကိုယ်ဝန်တည်၍ ကျန်သားတို့မှာ ဖွားမြင်ပြီးမှ ကိုယ်ဝန်အညစ် အကြေး၌ ဖြစ်ကြသည်။]

ဩပပါတိကနဉ္စေ။ ။ ဥပပတနံ၊ ဥပပါတော၊ ဥပပါတော ယေသံ အတ္ထိတိ ဩပပါတိကာ၊ ဥပပတနံ-ဘဝဟောင်မှ ခုန်လွှားလာသကဲ့သို့ ကျရောက်ခြင်း၊ ဥပပါတော-ခြင်း၊ ယေသံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဥပပါတော-ဘဝဟောင်းမှ ခုန်လွှားလာသကဲ့သို့ ကျရောက်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဩပပါတိက-ဩပပါတိကတို့ မည်၏။ ခန္ဓာကိုယ် အထင်အရှား

ဘွားကနဲ ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဘဝဟောင်းမှ ခုန်လွှားကျရောက်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သြပပါတိကပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သည်။ ငရဲသား၊ ပြိတ္တာ၊ တိရစ္ဆာန်အချို့၊ ကမ္ဘာဦးက လူနှင့် နတ် ဗြဟ္မာများတည်း။

သတ္တဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ။ ။ သံသေဒဇသတ္တဝါတို့သည် သေးသေး ငယ်ငယ်မှ စ၍ တဖြည်းဖြည်း ကြီးရင့်ရသည်။ သြပပါတိကတို့ကား ထိုထို ဘုံဘဝ၏ သတ္တဝါပမာဏရှိသည့်အတိုင်း တစ်ပြိုင်နက် အထင်အရှား ကြီးကြီး မားမား ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “သတ္တဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ”ဟု ဆိုရာ၌ သြပပါတိကတို့၏ ပဋိသန္ဓေခဏဝယ် ဒသက ခုနစ်ခုပေါင်း များစွာပါရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဥက္ကဋ္ဌဝသေန။ ။ “သတ္တဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ”ဟူသော စကားသည် ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒစကား (အလွန်ဆုံး ဖြစ်နိုင်သည်ကို ပိုင်းခြား၍ပြသောစကား) ဖြစ်သည်။ “ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ၇-ဒသကထက် ပို၍ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ”ဟူလို။

ဩမကဝသေန၊ ပေ၊ န လဗ္ဘန္တိ။ ။ လျော့၍ ပိုင်းခြားရေတွက်လျှင် အချို့သော သံသေဒဇ၊ သြပပါတိကတို့သန္တာန်၌ စက္ခု သောတ ဃာန ဘာဝ ဒသက ၄-ပါးတို့တွင် ၁-ပါးဖြစ်စေ၊ ၂-ပါးဖြစ်စေ၊ ၃-ပါးဖြစ်စေ၊ ၄-ပါးလုံးဖြစ်စေ မရသည်လည်း ရှိ၏။ ထို မရသော ဒသကတို့အတွက် ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ရုပ်ကလာပ် လျော့ပုံကို သိရမည်-ဟူလို။ [ကဒါစိပိ န လဗ္ဘန္တိဟု အချို့စာ ရှိ၏။ ဝိသဒ္ဓါ အပိုပင်၊ ဋီကာများ၌လည်း မဖွင့်။]

ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တာနံ ပန ကာယဘာဝဝတ္ထုဒသကသင်္ခါတာနိ တီဏိ ဒသာကာနိ ပါတုဘဝန္တိ၊ တတ္ထာပိ ဘာဝဒသကံ ကဒါစိ န လဗ္ဘတိ၊ တတောပရံ ပဝတ္တိကာလေ ကမေန စက္ခုဒသကာဒီနိ စ ပါတုဘဝန္တိ။

ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တာနံ။ ။ ဂဗ္ဘ သေန္တိတိ ဂဗ္ဘသေယျကာ၊ ဂဗ္ဘ-အမိ ဝမ်းတိုက်၌၊ သေန္တိ-ကိန်းရ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဗ္ဘသေယျကာ- ဂဗ္ဘသေယျကတို့မည်၏။ အမိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေရသောသတ္တဝါမျိုးကို ဂဗ္ဘ သေယျဟု ခေါ်၏။ ထိုဂဗ္ဘသေယျကသည် အဏ္ဏဇသတ္တဝါ ဇလာဗုဇသတ္တဝါဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် အဏ္ဏေ-ဥခွံတွင်း၌ ဇာတာ-ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့သည်၊

အဏ္ဏဇာ-အဏ္ဏဇေတို့ မည်၏။ ငှက်အမျိုးမျိုး၊ မြွေ၊ လိပ်၊ ငါးစသော သတ္တဝါများတည်း။

ဇလာဗုဇ။ ။ သက္ကတ၌ “ဇရာယုဇ”ဟု ရှိ၏။ မဟာသာရောမှ ရကို လပြု၍ မဟာသာလော ဖြစ်သလို၊ ရကို လပြု၍လည်းကောင်း၊ ဒီဃာယု ကုမာရ၌ ယကို ဝပြု၍ “ဒီဃာဝုကုမာရ”ဟု ဖြစ်သလို၊ ယကို ဝပြု၊ ဝကို ဗပြု၍လည်းကောင်း၊ “ဇလာဗုဇ”ဟု မာဂပေါဋ်၌ ဖြစ်နေသည်။ **ဇရံ ဧတိတိ ဇရာယု၊** ဇရံ-ဆွေးမြေ့ ပေါက်ကွဲခြင်းသို့၊ ဧတိ-ရောက်လာ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇရာယု-ဇရာယုမည်၏။ [ဇရာရှေ့ရှိသော ဧဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဧကို ယပြု၍၊ ဇရာယုဟုပြီးသည်၊ ဆွေးမြေ့ ပေါက်ကွဲတတ်သော သားအိမ်ကို ဇရာယုဟု ခေါ်သည်။ ထိုဇရာယုမှ ဇလာဗုဟုဖြစ်၍ “ဇလာဗုဗ္ဗိ + ဇာတာ ဇလာဗုဇာ”ဟု ဝစနတ်ပြု။ သားအိမ်၌ ဖြစ်ရ၊ ပဋိသန္ဓေနေရသော လူ၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ခွေး စသောသတ္တဝါများတည်း။

ကလလရေကြည်။ ။ ဤသို့ အဏ္ဏဇ ဇလာဗုဇဟု ကွဲပြားသော ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ကာယဒသက ဘာဝဒသက ဝတ္ထုဒသကဟု ကလာပ်သုံးစည်းတို့ အထင်အရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ဤကလာပ် သုံးစည်း(ရုပ် ၃၀)ကိုပင် ကလလရေကြည်ဟု ခေါ်၏။ ထိုကလလရေကြည်၏ ပမာဏကို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ဝါဒအမျိုးမျိုး ပြ၏။ ထိုဝါဒများကို ရှေးဆရာတို့ ဖွဲ့ဆိုအပ် ခဲ့သောဤလင်္ကာဖြစ် သိရာ၏။

[ဆောင်] ကလလမည်၊ ထိုရေကြည်ကား၊ တည်သောအခါ၊ မကွဲကာလျှင်၊
ပါယာမေက၊ သောက်လောက်စွာဟု၊ ပမာဏကို၊ နှိုင်းဆဆို၏။ . .

ထိုထို တစ်ဖန်၊ များသေးဟန်ဖြင့်၊ ပယ်လှန်ပြီးမှ၊ သိမ်မွေ့လှသား၊ သဏှသူစိ၊
ဖျားတွင်ထိလျက်၊ ငြိ၍ပါလာ၊ ဆီပမာဟု၊ တူစွာပုံခင်း၊ ဆိုတုံ
လျှင်း၏။ . .

ယင်းကိုတစ်ခါ၊ ပစ်ပယ်ခွာ၍၊ ဒီပါဇေယျ၊ တစ်သောင်းသူ၏၊ တစ်ဆူဆံပင်၊
အဖျားတွင်၌၊ တင်သည့်ဆီပေါက်၊ ပမာလျှောက်၏။ . .

ထိုနောက်တစ်ခါ၊ ယင်းကေသာကို၊ ရှစ်ဖြာစိတ်ထား၊ တစ်စိတ်အားမူ၊ မြောက်

ကျွန်းသူ၏၊ တစ်ဆူဆံ့မျှ၊ ပမာဏဟု၊ နှိုင်းဆပြီးကာ၊ ယင်းကေသာကို၊
ကြည်စွာဆီတွင်၊ နှစ်၍တင်သော်၊ ဆံပင်ဖျားမှာ၊ ကပ်၍ပါသည့်၊
ကေသာဆီပေါက် ပမာလျောက်၏။ . .

ထို့နောက်တစ်သွယ်၊ ယင်းကိုပယ်ဘိ၊ တောဝယ်ရှိသည့်၊ ဇာတိဥက္ကာ၊
သားမြတ်စွာ၏၊ နုစွာဖြူဖွေး၊ သေးသေးမျှင်မျှင်၊ မွေးတစ်ပင်ကို၊ ကြည်စွာ
လျှောက်ပတ်၊ ဆီထောပတ်ဝယ်၊ နှစ်၍ဆယ်သော်၊ ကပ်တွယ်ပါလာ၊
ဆီပမာဟု၊ အဋ္ဌကထာဝိဘင်း၊ မိန့်တုံလျှင်းသည်၊ ရုပ်ရင်း သုံးဆယ်မျှ
သာတည်း။ . . [အကျယ်ကို ခန္ဓဝိဘင်း အဋ္ဌကထာမှာရှု။]

သန္ဓေတည်ခြင်းအကြောင်း ၃-ပါး။ ။ ဂဗ္ဘသေယျက ပဋိသန္ဓေ
တည်နေဖို့ရာ အကြောင်း ၃-ပါးရှိ၏။ ၁-မိခင်လောင်း၏ ပန်းပွင့်ပြီးစဖြစ်ခြင်း၊
၂-ထိုအခါ မိဘလောင်းနှစ်ဦးတို့ ကူးလူးဆက်ဆံခြင်း၊ ၃-သန္ဓေနေမည့်
သတ္တဝါ၏ ဘဝဟောင်းမှ ပဋိသန္ဓေသစ် တည်နေဖို့ရာ ရှေးရှုတည်ရှိခြင်း၊
ဤအကြောင်း ၃-ပါး ညီမျှ(များသောအားဖြင့်) ပဋိသန္ဓေ တည်နေကြရသည်။
ဤအကြောင်းသုံးပါးတွင် သန္ဓေမည့် သတ္တဝါ၏ ဘဝဟောင်းမှ စုတေ
ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ခြင်းသည် အချုပ်အခြာ ဖြစ်၏။ ထို့နောက် မိခင်လောင်း၏
သားအိမ် စင်ကြယ်၍ ထိုသားအိမ်၌ ကလလရေကြည် ကပ်ငြိ တည်နေဖို့ရာ
သုက်သွေး အစအနရှိလျှင် သန္ဓေတည်နိုင်တော့သည်။

ထို့ကြောင့် မိဘလောင်းနှစ်ဦးတို့၏ ထိထိရောက်ရောက် ကူးလူးဆက်ဆံမှု
မဟုတ်၊ သွေးများလှုပ်ရှားလောက်အောင် မိခင်လောင်း၌ ရာဂစိတ်ဖြစ်လျှင်
သားအိမ်၌ သုက်သွေးအစအန ရရှိနိုင်တော့၏။ သို့သော် ထိုမျှလောက်
သုက်သွေး အစအနဖြင့် သန္ဓေရသည်ကား အလွန်အလွန် ရှားပါးချေ၏။ မိဘ
နှစ်ဦးတို့ တစ်ကြိမ်လောက် ကူးလူးဆက်ဆံထားလျှင် ၇-ရက်ကြာအောင်ပင်
သန္ဓေတည်ဖို့ရာ ခေတ်အခါ ဖြစ်၏။ ဝိမတိဋီကာ ဝဇီဗုဒ္ဓိဋီကာတို့မှာ ၁၅-
ရက်ကြာအောင်ပင် ခေတ်အခါ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို
ရည်ရွယ်၍ “ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌ မယ်တော်မာယာ ဥပုသ်စောင့်သုံးခိုက်မှာ
ဘုရားလောင်း ပဋိသန္ဓေ တည်နေတော်မူသည်” ဆိုရာဝယ် ဟိုအင်္ဂါ မခက်
ဘူးလားဟု မာန်လည်ဆရာတော်က မေးလိုက်ရာ။ . .

မိမိတာ ကြာခန်းက၊ ပန်းရတု ရာသီ၊ ပွင့်စဲခါဆီ၊ တူယှဉ်မှီ ပျော်ပါး၊
ကိန်းထိုက်တဲ့ ထိုသသူ၊ ထင်ရှေးရှူ စုတိခိုက်ငြား။

သည်အင်္ဂါ စုံစေ့မှ၊ ဘုံလေ့ ဤလူပြည်၊ တည်သန္ဓေအများ။

သည်အင်္ဂါသုံးပါးတွင်၊ ယုံမှားတဲ့ ဟိုအင်္ဂါ။

တူယှဉ်မှီ တစ်ကြိမ်စက်က၊ ခုနှစ်ရက် ခေတ်သစ်ဖြစ်သည်သာ။

ဝိမတိကျမ်းဋီကာမှာ၊ လခွဲအောင် ခေတ်ဖြစ်ကြောင်းနှင့်၊

စုံပေါင်း-နည်းတစ်ဖြာ၊ ဟောပြခဲ့ပါ။ . . သည်သန္ဓေခန်းမှာကွဲ၊

ရွှေကျမ်းနဲ့ ကြည်မဟာငယ်၊ ဟိုအင်္ဂါ ခက်ပါဘူလေး။

ဟု ဥဒ္ဓမ္မရတောရဆရာတော် ဖြေတော်မူသည်။ ဖြေလိုရင်းကား “မိဘနှစ်ပါးတို့ တစ်ကြိမ်စက်လျှင် ၇-ရက်၊ သို့မဟုတ် ၁၅-ရက်ကြာအောင် သန္ဓေတည်ဖို့ရာ ခေတ်အခါ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မယ်တော်မာယာ ဥပုသ်ဆောင် မဝင်မီက ဟိုအင်္ဂါ ပြည့်စုံပြီး ဖြစ်ပါသည်”ဟု ဖြေလိုသည်။

မိဘသုတ်သွေး။ ။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသောစကားအရ ရှေးကံအစွမ်းကြောင့် အမိဝမ်းမှာ ကလလရေကြည် သန္ဓေတည်ရသော်လည်း မိဘတို့သုတ်သွေးက အရေးတကြီး ထောက်ပံ့လျက်ရှိရသည်ဟု သိသာပြီ။ ကလလရေကြည်သည် မျိုးစေ့နှင့်တူ၏၊ မိဘတို့သုတ်သွေးကား ရွှံ့ညွန့် မြေ ရေများနှင့် တူ၏။ ကလလ ရေကြည်ကို ဖြစ်စေသော ရှေးဘဝကံတရားကား မျိုးစေ့ကို ကြံချစိုက်ပျိုးသူနှင့် တူ၏။ သို့အတွက် ကလလရေကြည် သန္ဓေတည်ဖို့ရာ စင်ကြယ်သော သားအိမ်နှင့် အနာရောဂါ အပြစ်အဆာကင်းသော သုတ်သွေးကောင်းများကို အရေးတကြီး အလိုရှိအပ်ပေသည်။ သားအိမ်နှင့် သုတ်သွေးများ၌ ရောဂါမကင်း လျှင် ထိုသန္ဓေသူငယ်သည် ကျန်းကျန်းမာမာ ကြီးပွားနိုင်ဖွယ် မရှိ၊ ထို့အပြင်- မြေနှီတွင်း၌ အောင်းနေရသော ဖွတ်သတ္တဝါ၏အဆင်းသည် နီ၍၊ မိဘတို့ သုတ်သွေးဝယ် ငြိတွယ်နေရသော သန္ဓေသူငယ်၌ မိဘတို့သုတ်သွေးမှ ဥတုဇ ရုပ်များ ဆက်သွယ် ကူးစက်နေသောကြောင့် မိဘတို့၏ အဆင်းနှင့် သူငယ်၏ အဆင်းသည် တူကြရိုးပင်ဖြစ်၏။ လက်ခြေပုံသဏ္ဌာန်များလည်း တူတတ်ကြ ၏။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓဝိဘင်းမူလဋီကာ၌ “ပုရိမရူပဿာပိဟိ ပစ္စယဘာဝေါ

အတ္တိပုတ္တဿ ပိတိသဒိသတာဒဿနတော” ဟု မိန့်ပြီ။

ကလေး၏စိတ်ထား။ ။ အဆင်းပုံသဏ္ဌာန်သာ မက၊မိဘတို့၏ စိတ်နေ စိတ် စိတ်ထား သတ္တိ ဗျတ္တိ အကြံဉာဏ်များလည်း သားသမီးတို့၌ ကူးစက် ပြန့်ပွားတတ်၏။ ဤစိတ်ဓာတ်များ၏ ကူးစက်ခြင်းကား သန္ဓေတည်စက မိဘတို့၏ စိတ္တပစ္စယဥတုဇရုပ်များ ကူးစက်ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဖွားမြင်ပြီးနောက် မိဘတို့၏ စိတ်နေ စိတ်ထား အပြုမူများကို တွေ့မြင်ရပန်များ ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာမျိုးစေ့မှ ဆိုင်ရာအပင်ပေါက်၍ ဆိုင်ရာအသီးသာ သီးသကဲ့သို့၊ ကောင်းမြတ် ထက်မြတ်သော အမျိုးမှ ကောင်း မြတ်ထက်မြတ်သော သားသမီးများ ထွန်းကားတတ်၍၊ မသန့်သောအမျိုးမှ အညံ့စား သားသမီးများ ဖြစ်ပွားတတ်သောကြောင့် နှစ်ဘက်စလုံး အမျိုး ကောင်း၍ချူနာပါတေး မဟုတ်သော မိဘနှစ်ဦးတို့၏ အထူး စင်ကြယ်သော သုတ်သွေးဝယ် ငြိတွယ်ရသော ကာလလရေကြည်သည် အဖိုးတန် သားသမီး ရတနာဖြစ်ကြောင်း အကောင်းဆုံးခန္ဓာကိုယ်ကလေးပေတည်း။

တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ ကမေန။ ။ ပဋိသန္ဓေစိတ္တက္ခဏမှနောက် ပဝတ္တိကာလ၌ ယခင် ကာလလရေကြည်ကလေးသည် တဖြည်းဖြည်းကြီး ပွား၏။ ကြီးပွားပုံကား-ထိုကာလလရေကြည်၌ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလေး များ အသစ်အသစ်တိုးပွား၏။ တိုးပွားတိုင်းတိုးပွားတိုင်းသော ကမ္မဇရုပ် ကလာပ်တွင် “ဥတု” ဟု ခေါ်အပ်သော တေဇောဓာတ်ပါဝင်၏။ ထို ဥတုကြောင့် ဥတုဇရုပ်ကလေးတွေ အချိန်ရှိသမျှ တိုးပွားနေ၏။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များ လည်း အသစ်အသစ်ဖြစ်၏။ ထိုစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုကြောင့် လည်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ် ဖြစ်သေး၏။ အမိ၏ သားအိမ်၌ ကိုယ်ငွေ့ဥတုများ လည်း သူငယ်မှာ တွေ့ထိ၏။ ထို ဥတုကိုယ်ငွေ့ကြောင့် ဥတုဇရုပ်တွေ အချိန်ရှိ သမျှ တိုးပွား၏။ အဟာရဇရုပ်ဖြစ်ချိန်တန်သောအခါ အဟာရဇရုပ်များလည်း တိုးပွား၏။ ထိုအဟာရဇရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သောဥတုကြောင့်လည်း အာဟာရပစ္စယဥတုဇဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ရုပ်ကလာပ်များ တိုးပွားသေး၏။ ဤနည်းဖြင့် တဖြည်းဖြည်းကြီးရင့်ရလေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရာ၌ ပုံသဏ္ဌာန် အပြောင်းအလွဲကို ယက္ခသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ဤသို့ပြ၏။

ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ၊ ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒ္ဓံ၊
အဗ္ဗုဒ္ဓါ ဇာယတေ ပေသိ၊ ပေသိ နိဗ္ဗတ္တတေ ဃနော၊
ဃနာ ပသာခါ ဇာယန္တိ၊ ကေသာ လောမာ နခါပိ စ။

ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ။ ။ ပဌမံ-ပဋိသန္ဓေ၊ တည်နေခါစ၊ ပဌမသတ္တာ
ဟ၌၊ ကလလံ-ရေကြည်သမုတ်၊ ကလလရုပ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်တည်၏။
ပဋိသန္ဓေတည်ခါစ ဖြစ်တဲ့ ၇-ရက်အတွင်း၌ ပြအပ်ခဲ့သော “ကလလရေကြည်”
ဟု ခေါ်အပ်သော ရုပ်အစုကလေး တဖြည်းဖြည်း ကြီးပွားနေသည်။

ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒ္ဓံ။ ။ ကလလာ-ကလလရေကြည်အဖြစ်မှ
နောက်၌၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ-အမြှုပ်ပွက်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ၇-ရက်လောက်ကြာသော
အခါ ကလလရေကြည်အဖြစ်မှ ပုံသဏ္ဌာန်တစ်မျိုးပြောင်းလျက် အမဲသားကို
ဆေးသော ရေမှ အမြှုပ်ပွက်ကလေး ထသလို အမြှုပ်ပွက်ကလေး ဖြစ်လာ၏။

အဗ္ဗုဒ္ဓါ ဇာယတေ ပေသိ။ ။ အဗ္ဗုဒ္ဓါ-အမြှုပ်ပွက်အဖြစ်မှနောက်၌၊
ပေသိ-အသားတစ်သည်၊ ဇာယတေ-ဖြစ်၏။ အမြှုပ်ပွက်အဖြစ်၌ ၇-ရက်
လောက် ရင့်မာကြီးမားပြီးနောက် နီနီထွေးထွေး အသားကလေးအဖြစ် ရောက်
လေသည်။

ပေသိ နိဗ္ဗတ္တတေ ဃနော။ ။ ပေသိ-အသားတစ်အဖြစ်မှနောက်၌၊
ဃနော-မာမာခက်ခက် တစ်ခဲနက်သည်။ နိဗ္ဗတ္တတေ-ဖြစ်၏။ “ပေသိ”ခေါ်သော
အသားကလေးကား ပျော့အိအိနေသေး၏။ ၇-ရက်ခန့် ကြီးမားရသောအခါ
ကြက်ဥကဲ့သို့ ရှည်လျားလျားပုံသဏ္ဌာန် ပေါ်ထွက်လျက် မာမာခက်ခက်
တစ်ခဲနက် အသားကလေးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲလာသည်။

ဃနာ ပသာခါ ဇာယန္တိ။ ။ ဃနာ-မာမာခက်ခက် တစ်ခဲနက်အဖြစ်မှ
နောက်၌၊ ပသာခါ-ဦးခေါင်း ခြေ လက်၊ ခက်မငါးဖြာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည်။
ဇာယန္တိ- ဖြစ်လာကုန်၏။ ဃနအဖြစ်၌ ၇-ရက်လောက်ကြီးပွားရသောအခါ
ဦးခေါင်း ခြေနှစ်ဖက် လက်နှစ်ဖက်တို့ ဖြစ်ဖို့ရာ အဖုကလေးတွေ ပေါ်ပေါက်
လာသည်။ ဤဦးခေါင်း ခြေ လက်များသည် သစ်ပင်၏ အကိုင်းအခက်မကြီး
များကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်၏ အကိုင်းကြီး အခက်ကြီးများ ဖြစ်သောကြောင့်
“ခက်မဟု ခေါ်စမှတ် ပြုကြ၏။ ဤသို့ ခက်မငါးဖြာ ပေါ်လာ၍ ၇-ရက်ကြာလျှင်

သုဿကလေးသည် ၅-သတ္တာဟ (၃၅ ရက်) အသက်ရှိပြီ။

ကမေန စက္ခုဒသကာဒီနိစ ပါတုဘဝန္တိ။ ။ ဤပြခဲ့သောအစဉ်ဖြင့် တရွေ့ရွေ့ ကြီးရင့်လာခဲ့ရာ ဧကောဒသမသတ္တာဟ (၇၇)ရက်မြောက်၌ ပဋိသန္ဓေ ခဏတုန်းက ဖြစ်ခွင့်မရခဲ့သော စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှာ လေးဖြာသော ကမ္မဇကလာပ်တို့ ဖြစ်ကြသည်ဟု မူလဋီကာဆရာနှင့်တကွ ဆရာမြတ်တို့ ယူတော်မူကြသည်။ ဋီကာကျော်ကား-ပဝတ္တိကာလေပိ သတ္တမေ သတ္တာဟေ၊ ဋီကာကာရမတေန ဧကောဒသမေ သတ္တာဟေ ဝါ”ဟု ဖွင့်၏။ [ပဝတ္တိကာ လေတိ-ပဝတ္တိကာလေဟူသည်ကား၊ သတ္တမေ သတ္တာဟေ-သတ္တမသတ္တာဟ၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဋီကာကာရမတေန-မူလဋီကာကျမ်းဆရာ၏အလိုအားဖြင့်၊ ဧကောဒသမေ သတ္တာဟေ-ဧကောဒသမသတ္တာဟ၌။]

အယူမတူခြင်း၏အကြောင်း။ ။ မူလဋီကာနှင့် ဋီကာကျော်တို့ အယူ မတူခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကား “ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တာနံ အဇ္ဈတ္တိကာယတ နေသု မနာယတနကာယာယတနာနေဝ ပဋိသန္ဓိဏေ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ သေသာနိ စတ္တာရိ သတ္တသတ္တတိ ရတ္တိမိ”ဟူသော ကထာဝတ္ထု သဠာယတနုပ္ပတ္တိကထာကို ဖွင့်သော အဋ္ဌကထာပါဌ်ပင်တည်း။ ထိုပါဌ်၏အဓိပ္ပာယ်ကား “ဂဗ္ဘသေယျကတို့ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးတွင် ကာယာယတနနှင့် မနာယတန သာဖြစ်ကြသေး၏။ ကြွင်းသော စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှာ ၄-ဖြာသော အာယတနတို့မှာ သတ္တသတ္တတိ ရတ္တိကြာမှ ဖြစ်ကြသည်”ဟူလို၊ ဤအဋ္ဌကထာ ပါဌ်၌ “သတ္တသတ္တတိ ရတ္တိမိ”ဆိုလျှင် ၇၇-ညဉ့်ဖြစ်၍ ၁၁-သတ္တာဟ ရ၏။ တိအက္ခရာမပါဘဲ “သတ္တသတ္တရတ္တိမိ”ဆိုလျှင် “၇×၇ လီ” ၄၉-ရက်ဖြစ်၍ ၇-သတ္တာဟသာ ရသည်။ ဤသို့ တိ အက္ခရာ မပါသော ပါဌ်ကို တွေ့၍ “သတ္တမေ သတ္တာဟေ”ဟု ဋီကာကျော်ဆရာ ဖွင့်မှားဟန်တူသည်ဟု ဆရာတို့ ယူဆ တော်မူကြသည်။

ယုတ္တိစစ်တမ်း။ ။ ယုတ္တိရှိ-မရှိကို စဉ်းစားစစ်ဆေးကြည့်လျှင် သတ္တမ သတ္တာဟဝယ် စက္ခုဒသက ဖြစ်နိုင်ဖွယ် မရှိ၊ ပဉ္စမသတ္တာဟ၌ ဦးခေါင်းပေါက် ဖို့ရာ လည်ပင်း အရာမျှ ပေါ်ခါစသာ ရှိသေး၏။ ရှေ့က တဖြည်းဖြည်း ကြီးပွားခဲ့ သော အစဉ်ကို ကြည့်လျှင် သတ္တမသတ္တာဟ၌ လည်ပင်းပုံသဏ္ဌာန်သည်ပင်

ဟန်ဟန် ပန်ပန် ရှိဦးမည် မထင်၊ ဧကဒသမသတ္တာ ဟလောက် ရောက်မှသာ မျက်လုံးနား နှာခေါင်းနှင့် လျှာဖြစ်သောအခါ စက္ခုပသာဒ ရုပ်စသည်တို့ အဆင်သင့် ပါဝင်လာဖွယ်ရှိသည်။

ကမေန။ ။ ဋီကာကျော်၌ “ကမေနာတိ-စက္ခုဒသကပါတုဘာဝတော သတ္တာဟာတိက္ကမေန သောတဒသကံတတော သတ္တာဟာတိက္ကမေန ဃာန ဒသကံ၊ တတော သတ္တာဟာတိက္ကမေန ဇိဝ္ဗာဒသကန္တိ ဧဝံ အနုက္ကမေန”ဟု ဖွင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-သတ္တမသတ္တာဟ၌ စက္ခုဒသကဖြစ်၏။ ထို့နောက် အဋ္ဌမသတ္တာဟ၌ သောတဒသက၊ နဝကသတ္တာဟ၌ ဃာနဒသက၊ ဒသမ သတ္တာဟ၌ ဇိဝ္ဗာဒသကကလာပ်တို့ တစ်သတ္တာဟစီ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကြ သတဲ့။ ထိုစကားကို စိစစ်ဦးအံ့-စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝ္ဗာ ပသာဒတို့ တည်ရာ အရပ်သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု များစွာကွာဝေးသည်မဟုတ်၊ ထိုတည်ရာအရပ်များ ဖြစ်သောအခါ ပသာဒရုပ်များလည်း တစ်ပါတည်း ပါလာမည်၊ ထိုတည်ရာ အရပ်များတွင် မျက်လုံးသည် အထက်ဆုံးကျ၏။ လည်ပင်းမှ ဆက်လက်၍ အထက်သို့ တဖြည်းဖြည်း ကြီးရင့်နေသော ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကလေးဝယ် ထိုအထက်ဆုံး မျက်လုံးက ပထမဖြစ်၍၊ ထို့အောက်ကျသော နား နှာခေါင်း လျှာတို့က တစ်သတ္တာဟစီ ကွာခြားပြီးမှ ဖြစ်ရမည့်အရေး၌ ယုတ္တိဝေးလှ၏။ ထို့ကြောင့် “ကမေန”အရ စက္ခု သောတစသည်တို့ကို တစ်သတ္တာဟစီ စဉ်၍ ဖွင့်ပြသော ဋီကာကျော်နှင့် အာယတန ယမိုက်အကောက်စသော ဋီကာကျော် နောက်လိုက်စကား ဟူသမျှကို ဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မမူကြကုန်။

ကမ္မေနလည်း သင့်မည်မထင်။ ။ “ကမေနအရ ဋီကာကျော်ဖွင့်ပုံကို မကျေနပ်လျှင် ကမ္မေနပါဌ်ကို နှစ်သက်သလား”ဟု မေးစရာရှိ၏။ ဆရာမြတ် တို့ကား “ပဉ္စမေ ဘိက္ခဝေ သတ္တာဟေ ပဉ္စပိဋကော သဏ္ဌဟန္တိ ကမ္မတော” ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် “ကမ္မတော”ဟူသောပုဒ်ကို သက်သေပြ၍ “တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ ကမ္မေန စက္ခုဒသကာဒီနိ စ ပါတုဘဝန္တိ”ဟု ကမ္မေနပါဌ် သာလျှင် သင့်မြတ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူကြ၏။ သို့သော် မည်သည့်ကျမ်း၌ မဆို၊ တစ်စုံတစ်ခုကို ဆုံးဖြတ်လိုလျှင် ထိုကျမ်းတွင် ပါဝင်သော ရှေ့နောက် စကားတို့ကို ပဌမဆုံး စဉ်းစားရမည်၊ ထို့နောက် ထိုကျမ်းဆရာသည်ပင်

တခြားကျမ်း၌ ထိုအဓိပ္ပာယ်စာသွားမျိုး ရေးသားထားလျှင် ထိုစာသွားကိုလည်း ထောက်ထား ရမည်။ ဤသို့ ထောက်ထားဆုံးဖြတ်မှသာလျှင် ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော် (နှလုံးသွင်း) အမှန်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ထောက်ထားဖွယ် မရနိုင်မှသာ အခြား သက်သေခံသာဓကကို ရှာရသည်။ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဆရာ သည် ရူပသမုဋ္ဌာန်ခန်းတုန်းက “တတ္ထ ဟဒယက္ကန္တိယ ရူပါနိ ကမ္မဇာနေဝါ” ပါဠိဖြင့် စက္ခု စသည်တို့ ကံကြောင့်သာဖြစ်ကြရသည်ဟု ပြခဲ့လေပြီ။ သို့အတွက် စက္ခုစသည်တို့ ကံကြောင့်ဖြစ်ဟန်ကို ထပ်မံ၍ပြဖွယ် မလိုပါ။ စက္ခုစသည်တို့၏ ကံကြောင့်ဖြစ်ရကြောင်းကို ဤကျမ်းလေ့သာသူ အပေါင်းတို့ နားလည်ပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မေဓုပါဠိသည် ကျမ်းဆရာ အလိုရှိအပ်သောပါဠိ မဟုတ်နိုင်။ ကမ္မေဓုပါဠိကိုသာ ကျမ်းဆရာ အလိုရှိအပ်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-

တတော ပရံ ပဝတ္တိမိ၊ ဝဗ္ဗမာနဿ ဇန္တုနော၊

စက္ခုဒသကာဒယော စ၊ စတ္တာရော ဟောန္တိ သမ္ဘဝါ။

တတော-ထိုပဋိသန္ဓေအခါမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ပဝတ္တိမိ-ပဝတ္တိအခါ၌၊ ဝဗ္ဗမာနဿ-တဖြည်းဖြည်း ကြီးပွားသော၊ ဇန္တုနော-သတ္တဝါ၏(သန္တာန်၌)၊ စက္ခုဒသကာဒယော-စက္ခုဒသကအစရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော စ-လေးပါး သော ရုပ်ကလာပ်တို့သည်လည်း၊ သမ္ဘဝါ-ဖြစ်သင့်သည့်အားလျော်စွာ၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဤဂါထာကား-ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် စီရင်အပ်သော ပရမတ္ထ ဝိနိစ္ဆယ၌ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း။ ထိုဂါထာဝယ် “တတော ပရံ ပဝတ္တိမိ” ဟူသောစကားနှင့် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းက “တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ” ဟူသောစကားသည် တစ်သားတည်း ထပ်နေ၏။ “စက္ခု ဒသကာဒယော စ၊ စတ္တာရော ဟောန္တိ သမ္ဘဝါ” နှင့် “စက္ခုဒသကာဒိနိ စ ပါတုဘဝန္တိ” ဟူသော စကားများလည်း ထူးခြားနားပင်တည်း။

ထို့ပြင်ဝဗ္ဗမာနဿနှင့် ကမ္မေဓုပုဒ်လည်း စကားအသုံးကွဲစေကာမူ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင် ဖြစ်၏။ ဝဗ္ဗမာနဿအရ ကြီးရင့်ခြင်းဟူသည် တဖြည်းဖြည်း အစဉ်အတိုင်း ကြီးရင့်ခြင်းပင်တည်း။ ယခုလောက၌ တဖြည်း ဖြည်း အလုပ်အကိုင် ကြီးပွားနေသူကို “သူဟာ အစဉ်အတိုင်း ကြီးပွား

နေတာပဲ”ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကမေနအရ အစဉ်ဟူရာ၌ စက္ခုပြီးလျှင် သောတဖြစ်၊ သောတနောက် ယာနဖြစ်၊ ဤသို့ စသော အစဉ်ကို မယူဘဲ၊ တဖြည်းဖြည်း ကြီးရင့်ခြင်းဆိုတဲ့ အစဉ်ကို ယူပါ။ ဤသို့ယူလျှင် ဝဗ္ဗမာနဿပါဌ်နှင့် အဓိပ္ပာယ် တစ်ထပ်တည်း ကျသောကြောင့် ကမေန ပါဌ်သာလျှင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အလိုအတိုင်း မှန်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ရန် ရှိပေသည်။

တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်။ ။ စက္ခု သောတ ယာန ဇိဝှာဒသက လေးဖြာတို့ ကား ဧကာဒသမ သတ္တာဟ၌ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ကြသည်။ “တစ်ပြိုင်နက်”ဟူရာ ၌ တစ်ချိန်တည်း၊ တစ်ခဏတည်းမှာ ပြိုင်၍ဖြစ်သည်ဟု မယူသင့်။ ဧကာဒသမ သတ္တာဟ အတွင်းမှာ ဖြစ်ကြသောကြောင့် သတ္တာဟချင်း ပြိုင်တူဖြစ်သည်ဟု ယူသင့်၏။ ထိုစကား မှန်၏။ လည်ပင်းမှအထက် တဖြည်းဖြည်း ကြီးရင့်နေသော သူငယ်ကလေး၌ မျက်လုံး၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာတို့ တစ်ချိန်တည်း မဖြစ်နိုင်ပေ။ မျက်လုံး ဖြစ်ပေါ်မှ စက္ခုပသာဒလည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်မည်။ ထို့အတူ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာပေါ်လာလျှင် သောတပသာဒစသည်တို့ ဧကန်မုချ ပါလာကြမည်သာ။ နား၊ လျှာဟူသော တည်ရာဌာနတွေ ပေါ်ပေါက်လာလျက် အထက်ပိုင်းကျသော မျက်လုံး၊ နှာခေါင်းတို့ မပေါ်သေးသည့်အတွက် စက္ခု၊ ယာနတို့နှင့် တစ်ပြိုင်နက် တစ်ခဏတည်းဖြစ်ဖို့ရာ သောတ၊ ဇိဝှာပသာဒတို့က စောင့်ဆိုင်းနေကြမည် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် စက္ခု၊ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှာ ပသာဒတို့ ဧကာဒသမ သတ္တာဟအတွင်းမှာ သင့်သလို ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

ကေသာ လောမာ နခါပိ စ။ ။ ဤဆံပင်စသည်တို့သည် ပသာဒတို့ ပေါ်ထွက်ရာ ပဉ္စသတ္တာဟ၌ ဖြစ်နိုင်ကြသေးသည်မဟုတ်။ ၄၂-သတ္တာဟ မြောက် (ရက်ပေါင်း ၂၉၀=ကိုးလကျော်ကျော်၊ ဆယ်လအတွင်း မွေးဖွားခါနီးမှ) ဤ ဆံပင်စသည်တို့ ပေါ်ပေါက်ကြသည်။ ဂါထာ၌ကား ပဉ္စမသတ္တာဟ၌ ပသာဒ ဖြစ်ပြီးနောက် ဆဋ္ဌ၊ သတ္တမစသော အလယ်သတ္တာဟတွေကို ပေယျာလမြှုပ် မဖော်ထုတ်တော့ဘဲ ချုံးပြီးလျှင် “ယနာ ပသာခါ ဇာယန္တိ၊ ကေသာ လောမာ နခါပိ စ” ဟု စဉ်တော်မူသည်။ [ဣတော ပရံ ဆဋ္ဌသတ္တမာ

ဒီနိ သတ္တာဟာနိ အတိက္ကမ္မ ဒေသနံ သံခိပိတွာ ဒွါစတ္တာလီသမေ သတ္တာဟေ ပရိဏတကာလံ ဂဟေတွာ ဒေသေန္တော ကေသာတိအာဒိမာဟ။ သဂါထာဝဂ္ဂ ယက္ခသံယုတ် အဋ္ဌကထာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ဒွါစတ္တာလီသမေ သတ္တာဟေ” ဟူသော စကားကိုလည်း ဆံပင်စသည်တို့ ပေါက်နိုင်လောက်အောင် ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက် ရင့်မာရာအချိန်ကို မှန်းဆ၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့ကိုယ်ဝန်မှာ ၉-လလောက်ဖြင့် ဖွားမြင်၏။ ထို ၉-လဖြင့် ဖွားမြင်သောသူငယ်မှာ ဆံပင်စသည် အပြည့်အစုံ ပါလာသည်ကို တွေ့ရသည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်တို့ ရင့်မာလာလျှင် ၄၂-သတ္တာဟ မတိုင်ခင် (ကိုးလမပြည့်ခင်ကပင်) ဆံပင်စသည်တို့ ပေါ်ပေါက်ခွင့် ရှိသည်ဟု ဆရာတို့ ယူကြသည်။

ဖွားမြင်ရာကာလ။ ။ ကိုယ်ဝန်သည် “၇-လဖွား၊ ၈-လ၊ ၉-လ၊ ၁၀-လ ဖွား” ဟု အမျိုးမျိုး ရှိ၏။ ၇-လဖွားသည် နုနယ်လှသော်လည်း သေးငယ်သည့် အတွက် ဖွားမြင်သောအခါ ယောနိဝနှင့် အထိအခိုက် သက်သာသောကြောင့် အသက်ရှင်၍၊ ၈-လဖွားသူမှာ ကိုယ်အင်္ဂါ အနည်းငယ်ကြီးမားသဖြင့် အထိအခိုက် များသောကြောင့် အသက်မရှင်ဘူးတဲ့။ ၉-လ၊ ၁၀-လ ဖွားသူ တို့မှာ ကိုယ်အင်္ဂါ ကြီးမားသော်လည်း အတိုက်အခိုက် ခံနိုင်လောက်အောင် ရင့်မာသည့်အတွက် အသက်ရှင်ကြပြန်သတဲ့။

အမှာ။ ။ ဤ ပဌမံ ကလလံစသော အစဉ်လည်း လူသတ္တဝါကို ရည်ရွယ်သောအစဉ်တည်း။ ခွေး ကြက် ငှက်စသော ဂဗ္ဘသေယျကတို့ကား လူများလောက် အမိဝမ်း၌ မကြာသောကြောင့် ကလလစသည်တို့ ၇-ရက်ကြာမည် မဟုတ်။ လူတိုင်းလည်း ယခုပြခဲ့သော အစဉ်အတိုင်း ကိန်းသေ မဖြစ်နိုင်ရာ၊ လိစ္ဆဝီမင်းမျိုးတို့၏ အစဆုံးဖြစ်သော မင်း မိဖုရားတို့ ဖြစ်စဉ်မှာ ဤအစဉ်နှင့် မတူ၊ (တတိယပါရာဇိက အဖွင့် သာရတ္ထဋီကာကို ရှု)၊ ထို့ကြောင့် ပဌမံ ကလလံစသော ဖြစ်စဉ်၌ တစ်သတ္တာဟစီ ရက်ကန့်သတ်ပုံကို လူသတ္တဝါ အများ ဖြစ်တတ်သည့်အတိုင်း ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ချက်ဟု မှတ်ပါ။

ကြွက်ငယ်၍ ဆင်ကြီးပုံ။ ။ “ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေခန်း၌ ကလာပ် ၃-စည်း (ရုပ် ၃၀စီ) အညီအမျှ ဖြစ်ကြပါလျက် အဘယ့်ကြောင့်ကြွက်

စသော သတ္တဝါတို့မှာ သေးငယ်၍၊ ဆင်စသော သတ္တဝါတို့မှာ ကြီးကျယ်ကြရ
 ပါသနည်း”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ဖူးလေသည်။ အဖြေကား-ကံ၏အစွမ်းကြောင့်
 ကြွက်စသည်နှင့် ဆင်စသည်တို့မှာ အငယ် အကြီး ကွာခြားလေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-
 ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ရုပ် ၃၀ ချင်း ညီမျှသော်လည်း ပဝတ္တိအခါ အချိန်ရှိသမျှ
 ကမ္မဇရုပ်အသစ်တွေ အထပ်ထပ်ဖြစ်ရာ၌ ရုပ်ကလာပ်ပေါင်း မည်မျှသာ ဖြစ်ရ
 မည်ဟု ကန့်သတ်ချက်မရှိ၊ တစ်ကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့နိုင်သော ကာယ ဘာဝဒသက
 တို့သည် ရှေးကံ၏အစွမ်းကြောင့် ကြွက်သန္တာန်မှာ အနည်းငယ်သာ တိုးပွား၍၊
 ဆင်သန္တာန်မှာ များစွာ တိုးပွားသည်။ ထိုကမ္မဇကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော
 ဥတုကြောင့် ဥတုဇကလာပ်များ တိုးပွားရာ၌လည်း အနည်းအများ ကွဲပြား
 ပြန်၏။ ဤမျှလောက်ဖြင့်ပင် ကြွက်သူငယ်၌ ကမ္မဇ ဥတုဇရုပ် နည်း၍
 ဆင်သူငယ်မှာ များကြောင်း (ဝါ-ဆင်သူငယ်က ကြီးကြောင်း)ထင်ရှားလေပြီ။

ကံသာအရင်း။ ။ ထို့နောက် အမိကိုယ်ငွေ့ဖြင့် ထိတွေ့ရာ၌လည်း
 အကောင်သေးလျှင် အထိအတွေ့နည်းသဖြင့် ထိုအငွေ့ဥတုကြောင့် ဥတုဇရုပ်
 များ အနည်းငယ်သာ တိုးမည်၊ အကောင်ကြီးလျှင် ကြီးသလောက် အထိ
 အတွေ့ များသဖြင့် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တွေ များစွာတိုးနေပြီ၊ ထို့နောက်
 အာဟာရ ပျံ့နှံ့ချိန် အခါ၌လည်း အကောင်၏ အငယ်အကြီးအလိုက် ပျံ့နှံ့မှု
 အနည်းအများ ကွဲပြားသဖြင့် အာဟာရဇရုပ်များလည်း အနည်းအများ ကွဲပြား
 ရပြန်သည်။ ဤသို့လျှင် ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ရုပ်များ၏ဖြစ်ပုံလည်း အနည်း
 အများကွဲပြားရသောကြောင့် ကြွက်စသည်တို့ သေးငယ်၍ ဆင်စသည်တို့
 ကြီးကျယ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ကံသာလျှင် ဖြစ်တော့သတည်း။ . . .
 သဗ္ဗေ ကမ္မဿကာ သတ္တာ၊ ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇ္ဇတိ။

-----*-----

မီးလျှံ မြစ်ရေ ဥပမာ

ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ၊ ဒုတိယစိတ္တမုပါဒါယ
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ ဌိတိကာလမုပါဒါယ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ၊ ဩဇာဖရဏ
 မုပါဒါယ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာ စေတိ စတုသမုဋ္ဌာနရူပကလာပသန္တတိ

ကာမလောကေ ဒီပဇာလာဝိယ၊ နဒိသောတော ဝိယ စ ယာဝတာယု
က မဇ္ဈောစိန္တံ ပဝတ္တေတိ။

ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ။ ပေ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ။ ။ ဤသို့လျှင် ရူပသမုဋ္ဌာန်
ခန်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏမှ
စ၍ ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နောင် ဘဝင်စိတ်များဖြစ်ရာ ပထမ
ဘဝင်သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို ထောက်၍ ဒုတိယစိတ် မည်၏။ ထိုဒုတိယစိတ်၏
ဥပါဒ်မှ စ၍ စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဌိကာလမှ စ၍ ဥတုဇရုပ်များ
ဖြစ်၏။ ထို ဥတုရုပ်ကား အဇ္ဈတ္တဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တည်း။

ထင်ရှားစေအံ့-ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်များဖြစ်ရာ၊
ထိုရုပ်ကလာပ်တွင် ဥတုခေါ်သော တေဇောဓာတ်သည် ပဋိသန္ဓေ၏ ဌိခဏ၌
မိမိလည်း ဌိသို့ရောက်ပြီးဖြစ်၍ အားရှိရကား ဥတုဇရုပ်ကလာပ်များကို ဖြစ်စေ
ပြန်၏။ ဤသို့ အဇ္ဈတ္တ (အတွင်း)သန္တာန်မှာ တည်ရှိသောဥတုကြောင့် ပဋိသန္ဓေ
စိတ်၏ ဌိခဏမှစ၍ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်များ ဖြစ်သည်။ ဤအဇ္ဈတ္တဥတုသည်
အပြင် ဗဟိဒ္ဓက ဥတုများ၏ အထောက်အပံ့ကိုလည်းရမှ ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်
သည်ဟု အဆိုရှိ၏။ ဗဟိဒ္ဓဥတု၏ အထောက်အပံ့ကား အမိ၏ကိုယ်ငွေ့ဖြင့်
အမြဲထောက်ပံ့လျက် ရှိသည်။ ထို့ပြင် အမိဝမ်း၌ ကိန်းစဉ်အခါ မိခင်၏ကိုယ်ငွေ့
စသော ဥတု၊ ဖွားပြီးသည့်အခါ ရေ လေစသည်တို့ စိမ့်ဝင်ရာတွင် ပါဝင်သော
ဥတုများလည်း ဗဟိဒ္ဓဥတုတည်း။ ထိုဗဟိဒ္ဓဥတုအတွေ့ကြောင့်လည်း
ခန္ဓာကိုယ်၌ ဗဟိဒ္ဓဥတုဇရုပ်များ (အဇ္ဈတ္တဥတု၏ အထောက်အပံ့မရဘဲ)
ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်သာ။

ဩဇာဖရဏမုပါဒါယ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာ။ ။ ဤ၌ ဩဇာအရ
အစာအာဟာရ၌ပါသော ဗဟိဒ္ဓဩဇာကိုယူ၊ ထိုဗဟိဒ္ဓဩဇာ၏ ခန္ဓာကိုယ်၌
ပျံ့နှံ့ပုံကို ရူပသမုဋ္ဌာန်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ “ဘယ်အချိန်က စ၍ ဩဇာပျံ့နှံ့နိုင်
သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ သံသေဒေနှင့် ဩပပါတိကသတ္တဝါတို့မှာ ပဋိသန္ဓေ
နေပြီးနောက် မိမိတို့ အနီးအပါး၌ရှိသော အစာကို စားသောက်ရာအခါက
စ၍၊ အစာမရနိုင်သော ပြိတ္တာစသည်တို့မှာ မိမိတံတွေး စသည်ကို မျိုချရာ
အခါကစ၍ ဩဇာပျံ့နှံ့သည်။ ထိုပျံ့နှံ့သောဩဇာသည် ခန္ဓာကိုယ်၏

အထက်အောက် ရောက်လေရာအရပ်၌ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၌ကား အမိစားသော အစာမှ ဩဇာပျံ့နှံ့သည့်အခါ သားအိမ်မှ ဆက်သွယ်လျက် သူငယ်၏ ကိုယ်၌လည်း ပျံ့နှံ့မိလေ၏။ ထိုအခါ သူငယ်၏ ကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့သောဩဇာသည် သူငယ်၏ သန္တာန်မှာ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ယက္ခသံယုတ်၍ ဟောတော်မူသည်မှာ-

ယဉ္ဇဿ ဘုဉ္ဇတိ မာတာ၊ အနံ ပါနဉ္စ ဘောဇနံ၊

တေန သော တတ္ထ ယာပေတိ၊ မာတုကုစ္ဆိဂတော တိရော။

အဿ-ထိုသူငယ်၏။ မာတာ-မိခင်သည်။ အနံ-ထမင်းလည်းဖြစ်သော။ ပါနဉ္စ-အဖျော်လည်းဖြစ်သော။ ယံ ဘောဇနံ-အကြင်အစာကို၊ ဘုဉ္ဇတိ-စား၏။ မာတုကုစ္ဆိဂတော-အမိဝမ်း၌ တည်သော။ တိရော-အမိဝမ်းရေ ခြားကွယ်အပ သော။ သော-ထိုကိုယ်ဝန်သူငယ်သည်။ တေန-ထိုအမိစားအပ်သော အစာဖြင့်၊ တတ္ထ-ထိုအမိဝမ်း၌၊ ယာပေတိ-မျှတရလေ၏။ [“တိရော”နေရာ၌ “နရော”ဟု လည်း ရှိ၏။]

အဋ္ဌကထာ။ ။ ထိုဂါထာ၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၌ “သူငယ်မှ ချက်ကြိုး ပေါက်၏။ ထိုချက်ကြိုးသည် အမိဝမ်းရေနှင့် ဆက်သွယ်နေ၏၊ ချက်ကြိုး၌ ကြာရိုးကဲ့သို့ အပေါက် အပေါက်ကလေးတွေ ရှိ၏။ မိခင်၏အစာမှ အရသာ ရည်သည် ထိုချက်ကြိုးအပေါက်တို့မှ သူငယ်ကိုယ်၌ စိမ့်ဝင်လျက် ဩဇာပျံ့နှံ့ သည်”ဟု ဖွင့်ပြသည်။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ချက်ကြိုးပေါက်မှ အရသာရည် ဝင်နိုင်သည်”ဟူသော စကားသည် အရသာရည် အထင်အရှားဝင်နိုင် လောက်ရာအခါကို မှန်း၍ မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ချက်ကြိုးမပေါက်ခင်လည်း ထိုက်သင့်သမျှ ဩဇာပျံ့နှံ့ခွင့်ရှိသည်သာ၊ ချက်ကြိုးပေါက်မှ အရသာပျံ့နှံ့ရ မည်ဆိုလျှင်၊ ချက်ကြိုးမရှိသော အဏ္ဏဇသတ္တဝါတို့တွင် အဘယ်မှာ ဩဇာပျံ့နှံ့ နိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ ဇလာဗုဇ သတ္တဝါတို့၌လည်း ၄-၅ သတ္တာဟ မြောက်သော်လည်း ချက်ကြိုးပေါက်နိုင်ဦးမည် မဟုတ်။

ခန္ဓဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ကား-“အရသာဓာတ်ရည်နှင့်တကွ ပျံ့နှံ့ရမည့် ဩဇာသည် ကြမ်းတမ်း၏။ ကလလရေကြည်ဟူသောဝတ္ထုကား သိမ်မွေ့လှ၏။

ထို့ကြောင့် ထိုသိမ္မေသော ဝတ္ထုဝယ် ဩဇာသည် အဘယ်မှာ ပျံ့နှံ့နိုင်တည်နေ နိုင်ပါတော့အံ့ နည်း”ဟု စောဒနာပြီးလျှင် “ရှေးဦးစွာ ကလလရေကြည်အခိုက်၌ ဩဇာပျံ့နှံ့ တည်နေသည်မဟုတ်၊ တစ်သတ္တာဟ နှစ်သတ္တာဟလောက်လွန်မှ တည်နေနိုင် သည်”ဟု ဖြေပြီးနောက်၊ ထိုစကားလည်း ကိန်းသေတစ်ထစ်ချ မယူထိုက်ရကား “တစ်သတ္တာဟ နှစ်သတ္တာဟ၏ ရွှေ့ကဖြစ်စေ၊ နောက်မှ ဖြစ်စေ အမိမျိုးအပ်သော အစာမှ ဩဇာပျံ့နှံ့တဲ့အခါ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတာပဲ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၌ မည်သည့် ကာလကစ၍ အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်၏” ဟု ကိန်းသေမပြနိုင်ရကား “အကြင်အခါ ဩဇာပျံ့နှံ့၏၊ ထိုအခါ အာဟာရဇရုပ်များ စ၍ဖြစ်သည်ဟု” ဟု မှတ်ပါ။

ဒီပဇာလာ ဝိယ နဒိသောတော ဝိယ။ ။ မီးစာနှင့် ဆီအစွမ်းကြောင့် တောက်ပသော ဆီမီးလျှံသည် မူလမီးတောက် မပျက်ဘဲ တည်မြဲ တည်နေ သကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေးမီးစာနှင့် ဆီကုန်လျှင် ထိုမီးစာ ဆီကြောင့် ဖြစ်သော မီးတောက်လည်း ချုပ်ပျောက်၍၊ နောက်နောက်မီးစာနှင့် ဆီအတွက် နောက်နောက် မီးတောက်လည်း ပေါ်ထွက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြစ်ကမ်း စဉ်ရပ်လျက် မြစ်ရေကို ကြည့်ရှုသောအခါ မူလရေသည် တည်မြဲတည်နေ သည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေးရေသည် အောက်သို့ စီးသွား၍ အသစ် အသစ်ရေများ ထပ်မံရောက်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း။

စတုသမုဋ္ဌာနရူပကလာပသန္တတိ။ ။ ထို့အတူ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ လေးပါး သော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်အစဉ်သည် မပျက်မစဲ တည်မြဲ တည် နေကြသည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေးအကြောင်းကြောင့် နောက် နောက် ရုပ်ကလာပ်သစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအားဖြင့် အသက်ရှည်သမျှ ဆက် ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ကြပေသည်။ [ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းအလို စတုသမုဋ္ဌာနရုပ် ကလာပ်အစဉ် ဖြစ်ပုံကို ရုပ်ဝီထိ၌ ပြမည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန နိဒ္ဒေသလာ စတုဇရုပ် ကလာပ်အစဉ်အဆက်ကိုကား ရှည်လျားလှသဖြင့် ထိုအဋ္ဌကထာကိုသာ ရှုပါလေ။ အကျဉ်းဆောင်ပုဒ်မျှကို ပြအံ့။]

[ဆောင်] (၁) မူလကမ္မဇ၊ တစ်ခုမှလျှင်၊ ကမ္မပစ္စယ-ဥတုနှင့်၊ ဟာရဇခေါ်ရိုး၊ ရုပ်များတိုး၊ လေးမျိုး ငါးမျိုးဆက်။

- (၂) မူလစိတ္တဇ၊ တစ်ခုမှလျှင်၊ စိတ္တဇပစ္စယ-ဥတုနှင့်၊ ဟာရဇ ခေါ်ရိုး၊ ရုပ်များတိုး၊ နှစ်မျိုး သုံးမျိုးဆက်။
- (၃) မူလစိတ္တဇ၊ တစ်ခုမှလျှင်၊ စိတ္တဇပစ္စယ-ဥတုဆက်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်က၊ မဖျက်သမျှ၊ မပျက်ကြတည်း၊ ဟာရဇမူ၊ ဆယ်ဆူဆယ်နှစ်၊ တိုင်အောင်ဖြစ်၊ စနစ်ကျကျ ဆက်။
- (၄) မူလစိတ္တဇ၊ တစ်ခုမှလျှင်၊ စိတ္တဇပစ္စယ-ဥတုနှင့်၊ ဟာရဇ ခေါ်ရိုး၊ ရုပ်များတိုး၊ ဆယ်မျိုး ဆယ်နှစ်ဆက်။

-----*-----

ရုပ်တို့၏ ချုပ်စဉ်

မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တောပရိသတ္တရသမစိတ္တဿ
ဌိတိကာလမုပါဒါယ ကမ္မဇရူပါနိ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ပေ၊ တတော ပရံ
စိတ္တဇာဟာရဇရူပဉ္စ ဝေါစ္ဆိဇ္ဇတိ၊ တတော ပရံ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပ
ပရမ္မရာ ယာဝမတကဋ္ဌေဝရသင်္ခါတာ ပဝတ္တန္တိ။

မရဏကာလေ ပန ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ။ ။ ဤစကားကား စုတေပြီးနောက် ဥတုဇရုပ်တို့ ကျန်ရစ်ပုံနှင့် ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇတို့ တစ်ဘဝအတွက် အဆုံးသတ်ချုပ်ရာကာလကို ပြသောစကားရပ်တည်း၊ ထိုတွင် ကမ္မဇရုပ်များ ချုပ်ဆုံးမှသာ စုတိနိုင်သောကြောင့် စုတိနှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ရမည့် ကမ္မဇရုပ်များသည် စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေတွက်လျှင် ၁၇-ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်ကြလေသည်၊ ထို ၁၇-ချက်မြောက်စိတ်၏ ဌိခဏမှစ၍ နောက်ထပ်ဖြစ်သေးလျှင် စုတိစိတ်၏ ဘင်ကျသော်လည်း ၁၇-ချက်ရုပ်သက် မစေ့သေးသဖြင့် ချုပ်ကြမည်မဟုတ်၊ ကမ္မဇရုပ် မချုပ်သေးက စုတိစိတ် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ၁၇-ချက်မြောက်စိတ်၏ ဌိခဏမှစ၍ နောက်ထပ် ကမ္မဇရုပ်များ မဖြစ်ကြတော့ပြီ၊ တစ်ဘဝ၌ ဝီထိစိတ်မဖြစ်လျှင် ဝိပါက်ဝိညာဏ်က ဘဝင်ကိစ္စ တပ်လျက် ဘဝကို ဆက်ပေး၏၊ ထိုဝိပါက်ဝိညာဏ်များနှင့် ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတ ဟု ခေါ်အပ်သော အသက်၊ ဥသွာဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဇတေဇောဟုလည်း ကောင်း ခေါ်အပ်သော ကိုယ်ငွေ့၊ ဤ ၃-မျိုးတို့ ခန္ဓာကိုယ်၌ မရှိလျှင်

စုတေကြရလေတော့သည်။

အာယု ဥသွာ စ ဝိညာဏံ၊ ယဒါ ကာယံ ဇောန္တိမံ၊

အပဝိဒ္ဓေါ တဒါ သေတိ၊ နိရတ္ထံ ကလိင်္ဂရံ။

အာယု-ရုပ်နာမ်နှစ်ဝ၊ ဇီဝိတဟူသောအသက်သည်လည်းကောင်း၊ ဥသွာ စ-ကမ္မဇေတဇောဟူသော ကိုယ်ငွေ့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏံ-ဝိပါကံ ဝိညာဏံ သည်လည်းကောင်း၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဣမံ ကာယံ-ဤကိုယ် ကောင်ကို၊ ဇောန္တိ-စွန့်ကုန်၏။ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ နိရတ္ထံ-အသုံးမဝင်သော၊ ကလိင်္ဂရံ-ထင်းနှင့် ထင်းဆွေကဲ့သို့၊ အပဝိဒ္ဓေါ-သုံး၍ မဖြစ်၊ စွန့်ပစ်အပ်သည် ဖြစ်၍၊ သေတိ-သုသာန်တစ၊ သင်္ချိုင်းဝ၌၊ ကိန်းရလေတော့တည်း။ . . သုတ် မဟာဝါ၊ ပါယာသိရာဇညသုတ်ပါဠိတော်။]

စိတ္တဇရုပ် ချုပ်ရာကာလ။ ။ “သဗ္ဗသတ္တာနံ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဒိဏာသဝါနံ စုတိစိတ္တံ စတ္တာရိ အာရုပ္ပဝိပါကာနီတိ သောဠသစိတ္တာနိ နေဝ ရူပံ ဇနယန္တိ” ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနနိဒ္ဒေသ စသည်တို့ကို ထောက်၍ “ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စုတိစိတ်သာ ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ အခြားသတ္တဝါတို့၏ စုတိစိတ်ကား ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်”ဟု ပြောဆိုရိုးရှိ၏။ ဤစကားအတိုင်း ဆိုလျှင် ရဟန္တာမဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်များ၌ စုတိစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏဝယ် အဆုံးသတ်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့သည် စုတေပြီးနောက် ခဏကြီး ၁၆-ချက် ခဏငယ် ၄၈-ချက်စေ့မှ ချုပ်သည်ဟု မှတ်ရာ၏။ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ် ၌ ပြခဲ့ပြီ။

မူလဓိကာ။ ။ “ယဿ စိတဉ္ဇဿ အနန္တရာ ပစ္ဆိမစိတ္တံ ဥပ္ပဒ္ဓိဿတိ၊ ပေ၊ နော စ တေသံ ကာယသင်္ခါရော နိရုဇ္ဈိဿတိ” ဟူသော သင်္ခါရယမိုက်ကို ထောက်ဆ၍ “စုတိစိတ်မရောက်မီ တစ်ဆယ့်ရှစ်ချက်မြောက်စိတ်သည် နောက်ဆုံးရုပ်ကို ဖြစ်စေသောစိတ်တည်း၊ ထို့နောက် စိတ်များကား ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်”ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ပါဠိတော်ကို ထင်ရှားစေအံ့- “ယဿ စိတ္တဿ အနန္တရာ ပစ္ဆိမစိတ္တံ ဥပ္ပဒ္ဓိဿတိ”ပါဠိဖြင့် ပစ္ဆိမစိတ် (စုတိစိတ်)၏ ရှေ့ကစိတ်ကို ပြ၏။ “နော စ တေသံ ကာယသင်္ခါရော နိရုဇ္ဈိဿတိ”ပါဠိဖြင့် ထိုစုတိစိတ်မတိုင်ခင် ရှေ့က စိတ်၏အခိုက်အတန့်၌ ကာယသင်္ခါရများ

ချုပ်လတံ့ မဟုတ်ဟု ပြ၏။ [ကာယသင်္ခါရဟူသည် စိတ် ကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက်လေတည်း။] ထိုစုတိစိတ်၏ ရှေ့ကစိတ်၌ ချုပ်လတံ့ မဟုတ်လျှင် နောက်ဆုံးချုပ်ဆဲဖြစ်ရမည်။ နောက်ဆုံးချုပ်ဆဲဖြစ်လျှင် စုတိမှ အထက် ၁၈-ချက်မြောက်စိတ်သည် ကာယသင်္ခါရကို နောက်ဆုံးဖြစ်စေ သောစိတ် ဖြစ်ရမည်။ ကာယသင်္ခါရနှင့် စိတ္တဇချင်းတူသော အခြားရုပ်များလည်း ၁၈-ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်ကြရမည်-ဟူလို။

စဉ်းစာဖွယ်။ ။ ဤမူလဋီကာဝါဒ၌ ကာယသင်္ခါရနှင့် အခြားစိတ္တဇရုပ် များကို တန်းတူပြု၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် သင့်မည်မထင်၊ “ကာယသင်္ခါရ”ဟူ သည် အတော်ကြမ်းသော စိတ္တဇရုပ်တည်း။ ထိုကာယသင်္ခါရသည် စုတေခါနီး ၌သာ မဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အမိဝမ်းဝယ် ကိန်းနေခိုက်၊ ရေငုပ်နစ်ခိုက်၊ နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားခိုက်၊ ပဉ္စမဈာန်ဝင်စားခိုက်၊ မိန်းမောတွေဝေ သေသူများနှင့် ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်မှာလည်း မဖြစ်၊ ထိုအခါ ကာယသင်္ခါရမှတစ်ပါး စိတ္တဇရုပ် များကား ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် စုတိစိတ်မှ အထက် ၁၈-ချက်မြောက် စိတ်၏နောက်၌ ကာယသင်္ခါရမဖြစ်ရုံမျှဖြင့် အခြားစိတ္တဇရုပ်များ မဖြစ်ဟု ဆိုခွင့်ရှိမည် မထင်။

[ဆောင်] အမိဝမ်းဖြစ်၊ ရေငုပ်နစ်တည်း၊ တွက်စစ်လေပါ၊ ဗြဟ္မာဟူသမျှ၊
နိရောဓနှင့်၊ ပဉ္စမဈာန်နေ၊ တွေဝေနေသူ၊ သေသသူဟု၊ မှတ်ယူ ဤမျှ၊
ခုနစ်ဝ၊ မရဝင်သက် ထွက်သက်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ မဏိမဉ္ဇူ၌ကား “ကာယသင်္ခါရသည် စုတိမှ အထက် ၃၃-ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ အဆုံးသတ်ဖြစ်၍ စုတိမှ အထက် ၁၆-ချက်မြောက် မတိုင်မီ အဆုံးသတ်ချုပ်၏” ဟူသော အာစရိယဝါဒ “စုတိမတိုင်မီ တတိယမြောက်စိတ်နှင့် ပြိုင်၍ချုပ်၏”ဟူသော ဧကေဝါဒများကိုလည်း ပြသေး၏။ အာဟာရဇရုပ်များ၏ ချုပ်မှု ကျန်ရစ်မှုကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပါပြီ။ သဂြိုဟ်၌ “ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပပရမ္ပရာ”စသော စကားသည် သံသေဒဇ ဂဗ္ဘသေယျကတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ ကာမဘုံသား ဖြစ်သော ဩပပါတိကဇရဲသား နတ်စသည်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်မှာ စုတေပြီးနောက် မီးများငြိမ်းသလို ချုပ်ပျောက်တော့သည်။ ဗြဟ္မာများ၏ ရူပပဝတ္ထိက္ကမ၌

ထပ်မံဖွင့်ပြဦးမည်၊ ဤရုပ်တို့၏ ချုပ်ပျက်ပုံကို ရုပ်ဝီထိခန်း၌လည်း တွေ့ရလေတုံ။

-----*-----

ရူပလောကေ ပန ယာနဇိဝှာကာယဘာဝဒသကာနိ စ အာဟာရဇကလာပါနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ တဿာ တေသံ ပဋိသန္ဓိကာလေ စက္ခုသောတဝတ္ထုဝသေန တီဏိ ဒသကာနိ ဇီဝိတနဝကဉ္စေတိ စတ္တရော ကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာပါ၊ ပဝတ္ထိယံ စိတ္တောတုသမုဋ္ဌာနာ စ လဗ္ဘန္တိ။

ရူပလောကေ ၊ပေ၊ ဇီဝိတနဝကဉ္စေတိ။ ။ တစ်ကိုယ်လုံးဝယ် ပျံ့နှံ့နိုင်သော ကာယဒသကနှင့် ဘာဝဒသကတို့ မရထိုက်ရကား ဗြဟ္မာများ၏ ကိုယ်၌ ထိုကလာပ် တို့၏ ကိုယ်စား ဇီဝိတနဝကကလာပ်သာ ပျံ့နှံ့၍တည်၏။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “ဇီဝိတနဝကကလာပ်ကို ဗြဟ္မာ၌သာ သိခြားရထိုက်၏၊ ကာမဘုံသားတို့၌ကား ကာယ ဘာဝ ဒသကတို့တွင် ဇီဝိတ ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ သီးခြားမရထိုက်”ဟု အယူရှိသောကြောင့် ဤဇီဝိတနဝကကလာပ်ကို ကာမဘုံသားတို့အတွက် မပြခဲ့ဘဲ ဤရူပဂိုဏ်း၏ ရူပပဝတ္ထိက္ကမကျမှ ပြသည်။ သို့သော် ကာမဘုံ၌ ဇီဝိတနဝကကလာပ် ရထိုက်သောကြောင်း ရူပကလာပခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဇီဝိတဆက္က စက္ခုသတ္တက။ ။ မူလဋီကာ၌ “ရူပဓာတုယာ ဥပပတ္တိက္ခဏေ (ပဋိသန္ဓေခဏ၌)ပဉ္စာယတနာနိ ပါတုဘဝန္တိ စက္ခယတနသောတာယတနံ ရူပါယတနံ မနာယတနံ ဓမ္မာယတနံ၊ တယော အာဟာရာ ပါတုဘဝန္တိ ဖဿာဟာရော မနောသဉ္စေတနာဟာရော ဝိညာဏာဟာရော”ဟူသော ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းပါဠိတော်ကို သာဓကပြ၍ “ရူပဘုံ၌ ဇီဝိတနဝကစက္ခုဒသကစသည် မဟုတ်၊ ဇီဝိတဆက္က စက္ခုသတ္တကစသည်သာ ဖြစ်ရမည်”ဟု မိန့်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-“ဥပပတ္တိက္ခဏေ ပဉ္စာယတနာနိ ပါတုဘဝန္တိ”ပါဠိဖြင့် “ရူပဘုံဝယ် ပဋိသန္ဓေခဏ၌ စက္ခု သောတ ရူပ မန ဓမ္မဟူသော အာယတန ၅-ပါးနှင့် ကဗဠီကာရအာဟာရမှတစ်ပါးသော အာဟာရ ၃-ပါးသောထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏”ဟု ဆိုရာ၌ ယာနာဒိတ္တယမှာ လုံးဝ မရထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါယတနမှာပစ္စိအခါကျမှ ရထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း မဟောလျှင် ရှိပါစေတော့၊ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာတို့မှာ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ပါထိုက်ပေ၏။ သို့ပါလျက် ဟောပြတော်မမူခဲ့၊ ဤသို့

မဟောပုံကို ထောက်လျှင် ရူပဘုံဝယ် ဇီဝိတနဝက မဟုတ်၊ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာကို ချန်လှပ်၍ ဇီဝိတဆက္ကသာ ဖြစ်၏။ စက္ခုဒသကစသည်လည်း မဟုတ်၊ စက္ခုသတ္တက သောတသတ္တကစသော ရုပ်သာ ဖြစ်သည်ဟု ယူလိုသတဲ။

သို့သော် ထိုမူလဋီကာစကားကို ယခုကာလ ဆရာမြတ်တို့ မနှစ်သက်အပ် ချေ၊ ရူပဘုံ၌ ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ် ၃-ပါးကား ဧကန်ရ၏။ ထိုမဟာဘုတ် ၃-ပါး ရပါလျက် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနကိုလည်း ထိုပါဠိတော်၌ ဟောပြတော်မမူ၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ မဟောရုံမျှဖြင့် “မရထိုက်” ဟု မဆုံးဖြတ်သင့်သေး၊ မဟောခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှာရပေလိမ့် မည်၊ ရူပဗြဟ္မာများ၏ ကိုယ်ကာယ၌ ဂန္ဓ ရသတို့ မုချရှိသင့်၏။ သို့သော် ယာန ဇိဝှာ ပသာဒ မရှိကြသဖြင့် ဂန္ဓာယတန ရသာယတနကိုစွဲကို မရွက် ဆောင်ကြ၊ ဩဇာလည်း ရှိ၏။ သို့သော် ဗဟိဒ္ဓက အစာအာဟာရကို မရသဖြင့် အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်ဖို့ရန် မထောက်ပံ့နိုင်ကြ၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုရုပ် ၃-ပါးကို ဂန္ဓာယတန ရသာယတန ကဗဠီကာရာဟာရဟူသော နာမည်ဖြင့် ဟောတော် မမူဘဲ ပရမတ္ထဓမ္မသာမညအားဖြင့် ဓမ္မာယတန၌ သွင်း၍ ဟောတော်မူသည် ဟု မှတ်ထိုက်သည်။

-----*-----

အသညသတ္တာနံ ပန စက္ခုသောတဝတ္ထုသဒ္ဓါပိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ သဗ္ဗာနိပိ စိတ္တဇရူပါနိ၊ တသ္မာ တေသံ ပဋိသန္ဓိကာလေ ဇီဝိတ နဝကမေဝ၊ ပဝတ္တိယဉ္စ သဒ္ဓဝိဇ္ဇိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ အတိရိစ္စတိ။

အသညသတ္တာနံ ၊ပေ၊ အတိရိစ္စတိ။ ။ ရူပဗြဟ္မာများ၌ မရှိထိုက်သော ရုပ်များအပြင် စက္ခု သောတပသာဒနှင့် ဟဒယဝတ္ထု သဒ္ဓရုပ်များလည်း မရ၊ စိတ်မရှိသောကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ဟူသမျှလည်း မရ၊ “တထာ သဗ္ဗာနိပိ စိတ္တဇ ရူပါနိ” ဟု စိတ္တဇရုပ်အားလုံးကို သီးခြားဆိုလတုံဖြစ်၍ “စက္ခု သောတ ဝတ္ထု သဒ္ဓါပိ” ၌ သဒ္ဓအရ ဥတုဇသဒ္ဓကို ယူ၊ သို့အတွက် အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဇီဝိတနဝကကလာပ်များသာလျှင် ပဋိသန္ဓေအဖြစ်ဖြင့် တည်ရတော့သည်၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း ဇီဝိတနဝကကလာပ်အပြင် သဒ္ဓမှ တစ်ပါးသော ဥတုဇရုပ်များသာ ရရှိတော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “အတိရိစ္ဆတိ အတိရိစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့် ပါဠိအထွေထွေ ရှိသော်လည်း “အတိရဗျတေ-အတိသယျတေ၊ သဗ္ဗံ ပတိဗန္ဓ’မဘိဘူယ သယမေဝ ပဗလံ ဘဝတိ”ဟူသော ဟိတောပဒေသ (သက္ကတ)ဋီကာကို ထောက်၍ အတိရိစ္ဆတိပါဠိသာ အမှန်တည်း၊ (အတိ + ရိစဓာတ်၊ ယပစ္စည်း၊ တေဝိဘတ်ကို တိပြန်ထားသည်။) “အတိရိစ္ဆတိ-မရသောရုပ်များကို လွှမ်းမိုး၍ မိမိသာလျှင် အားရှိပါးရှိ ဖြစ်၏”ဟု အနက်မှန်ကို သိပါ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ ဤဗြဟ္မာတို့၏ ရူပပဝတ္တိက္ကမအခန်း၌ မရထိုက်သော ရုပ်နှင့် ရထိုက်သောရုပ်များကိုသာ ခွဲခြားပြ၏။ ဖြစ်ပုံ ပျက်ပုံအစဉ်မှာ ကာမဘုံနှင့် များစွာ မထူးသောကြောင့် ဖြစ်ပုံ ပျက်ပုံ အစဉ်ကို မပြတော့၊ ထိုစကားမှန်၏- ရူပဘုံ၌ ရုပ်ဖြစ်စဉ်မှာ “ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ”စသော အစဉ် အတိုင်းတည်း၊ ပျက်စဉ်မှာလည်း “မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တောပရိ သတ္တရသမ စိတ္တဿ ဌိတိကာလမုပါဒါယ”စသော အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်၏။ ဥတုဇရုပ်အတွက်သာ ထူးခြားသည်။ ဗြဟ္မာတို့ စုတေတုံအခါ လူ့ပြည်က လူများလို ဥတုဇရုပ်အလောင်း မကျန်ရစ်ချေ၊ ဆီမီးများ ငြိမ်းသလို ချုပ်ငြိမ်း တော့၏။ စုတိစိတ်ချုပ်ပြီးနောက် စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်များသည် ခဏငယ် ၄၀- ၅၀ ခန့် ကျန်ရစ်ရကား၊ ထိုစိတ္တဇအာဟာရဇရုပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတုမှ လည်းကောင်း၊ မူလဥတုဇ ရုပ်များမှလည်းကောင်း၊ ခဏအနည်းငယ်ခန့် ဆက်လက်၍ ဥတုဇရုပ်များ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီး အချိန်မှာပင် ကုဋေတစ်သိန်းမက ခဏပေါင်းများစွာ ကြာသောကြောင့် စုတိစိတ်ချုပ်ပြီးနောက် ခဏအနည်းငယ်ခန့် ဆက်လက် ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် လက် ဖျောက်တစ်ချက်တီးမျှ မကြာတော့ရကား စုတေပြီး၍ ချက်ချင်းပင် ရုပ်အားလုံး ချုပ်ဆုံးသည်ဟု ဆိုရတော့သည်။ နတ် ငရဲသားစသော ဩပပါတိက ဟူသမျှ ဤနည်းချည်းတည်း။

မေး။ ။ နတ် ဗြဟ္မာ စုတေကြတော့၊ လူ့ပြည်က သမုဋ္ဌာန်လို၊ ရုပ်ကျန်လေ သလား၊ . . ရုပ်ကျန်လျှင်၊ ဘယ်နည်း ဘယ်ဟန် ဆင်လိမ့်၊ မြေ ရေတွင် ချကာမြှုပ်၊ မီးဖုတ်သလား၊

ဖြေ။ ။ နတ် ဗြဟ္မာ စုတေက၊ လူ့ပြည်ကတော့ သမုဋ္ဌာန်လို၊ ရုပ် မကျန်လေဘဲ၊

မြေ မီးတွင်-မြုပ် ဖုတ် ကင် ဘယ်မှာ ရပါမယ်၊ ဆီမီးလျှံ ငြိမ်းချုပ်ဟန် ပုံတူ မျှတယ်၊ ကင်းချုပ်ကြမြဲ-သတပဒိက အမေး အဖြေ။

-----*-----

အဋ္ဌဝိသတိ ကာမေသု၊ ဟောန္တိ တေဝိသ ရူပိသု၊

သတ္တရသေဝ သညိနံ၊ အရူပေ နတ္ထိ ကိဉ္စိပိ။

ဟောန္တိ တေဝိသ ရူပိသု။ ။ “ရူပဘုံ၌ ရုပ် ၂၃-ပါး ရ၏” ဟူရာဝယ် အချို့က လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာရုပ်များ မရထိုက်ဟု ဆိုကြ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-“လဟုတာသည် အာပေါဓာတ် ဖောက်ပြန်၍ လေးလံမှု ဒန္တတ္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ မုဒုတာသည် ပထဝီဓာတ် ဖောက်ပြန်၍ ကြမ်းတမ်းမှု ထဒ္ဒတ္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ကမ္မညတာသည် ဝါယောဓာတ် ဖောက်ပြန်၍ ခက်ထန်မှု ခရတ္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ထိုကဲ့သို့ ဖောက်ပြန်အောင် ပြုတတ်သောစိတ် ဥတုများ မရှိ၊ အားလုံးညီမျှ သပ္ပာယ်ဖြစ်လျက် ရှိပေသည်။ ထိုသို့ လေးလံခြင်းစသော ဖောက်ပြန်မှုမရှိသောကြောင့် ထိုဖောက်ပြန်မှုကို ပယ်ရှားတတ်သော လဟုတာစသည်များလည်း မရထိုက်”ဟု ဆိုလိုကြသတဲ့။

ထိုဝါဒကို ရှေးကပင် မနှစ်သက်ကြ၊ နှစ်သက်ဖွယ်လည်း မရှိပါ။ ဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်များသည် စိတ်ကလည်း ချမ်းသာ ဥတုကလည်း ညီမျှသဖြင့် အမြဲ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ဖြစ်ကြသည်။ “ပယ်ရှားဖို့ ဖောက်ပြန်မှု မရှိသည့်အတွက် လဟုတာ စသည်တို့ မရှိရဘူး”ဆိုလျှင် ရဟန္တာများ၌ ပယ်ရှားဖို့ရာ ထိန မိဒ္ဓ စသည် မရှိ၊ ထိုသို့ ထိန မိဒ္ဓစသည် မရှိလျှင် ထိုထိန မိဒ္ဓစသည်တို့ကို ပယ်ရှားတတ်သော ကာယဟုတာ စိတ္တလဟုတာစသော စေတသိက်များလည်း ရဟန္တာတို့၏စိတ်၌ မယှဉ်ထိုက်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ စင်စစ်ကား အမြဲယှဉ်လျက် ရှိသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ပယ်ရှားဖို့ရာ ဖောက်ပြန်မှုမရှိသည့်အတွက် လဟုတာ စသောရုပ်များ ဗြဟ္မာသန္တာန်၌ မရထိုက်”ဟူသော ဝါဒကို မနှစ်သက်ကြ။

ရုပ်ဝီထိ။ ။ ဤအခန်းပြီးတွင် ရုပ်ဝီထိကို ဆက်လက်လေ့လာပါ။ နာမ်ဝီထိ ၃-ချက်စု အဓိပ္ပာယ်များနှင့် တွဲဖက်၍ သီးခြားပြုလုပ်အပ်သော စာအုပ်ငယ်မှာ ပါသည်။

နိဗ္ဗာန်အပ္ပဋ္ဌိ

နိဗ္ဗာန် ပန လောကုတ္တရသင်္ခါတံ စတုမဂ္ဂဉာဏေန သဒ္ဓိကာတဗ္ဗံ
မဂ္ဂဖလာန မာရမဏဘူတံ ဝါနသင်္ခါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ
နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ တဒေတံ သဘာဝတော ဧကဝိမံပိ သဥပါဒိသေသ
နိဗ္ဗာနဓာတု အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု စေတိ ဒုဝိမံ ဟောတိ
ကာရဏပရိယာယေန၊ တထာ သုညတံ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတဉ္စေတိ
တိဝိမံ ဟောတိ အာကာရဘေဒေန။

နိဗ္ဗာန် ပန နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ။ ။ နိဗ္ဗာန်-နိဗ္ဗာန်ကို၊ နိဗ္ဗာနန္တိ-နိဗ္ဗာန်ဟူ၍၊
ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဤ၌ “နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာနန္တိ” ဟု နှစ်ထပ်ပါနေရာဝယ် ပထမနိဗ္ဗာန်
ပုဒ်သည် နိဗ္ဗာန်ဟူသောသဘာဝဓမ္မကို ပြသော ခြိမ်ဟောပုဒ်တည်း၊ ဒုတိယ
နိဗ္ဗာန်ပုဒ်ကား “နိဗ္ဗာန်မည်၏” ဟု နာမည်ကိုပြသော အမည်ဟောပုဒ်တည်း၊
ဤသို့ ခြိမ်ဟောပုဒ်အမည်ဟောပုဒ်အားဖြင့် ကွဲပြားသည့်အတွက် နှစ်ထပ်
မိန့်ဆိုပေသည်၊ ဥပမာ-“ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ”
ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပထမ ဘဂဝါပုဒ်သည် ဘုရားရှင်၏ နာမည်ကို ပြသော
သညာဝါစက ဖြစ်၍ ဒုတိယ ဘဂဝါပုဒ်က ဂုဏ်တော်ကိုပြသော ဂုဏဝါစက
ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဂဝါပုဒ်ကို နှစ်ထပ် ဟောတော်မူသကဲ့သို့တည်း။

စတုမဂ္ဂဉာဏေန သဒ္ဓိကာတဗ္ဗံ။ ။ ဤပါဌ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်တရားကို
မဂ်ဉာဏ်ရသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ မျက်မှောက်ပြုအပ် (တိုက်ရုပ်မြင်အပ်)
ကြောင်းကို ပြ၏။

မဂ္ဂဖလာနမာရမဏဘူတံ။ ။ ဤပါဌ်အရ “မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သည်”
ဟု ပြသဖြင့် မဂ်ဖိုလ်မရသော ပုထုဇဉ်တွေမှာ နိဗ္ဗာန်ကို တိုက်ရိုက်အာရုံ မပြုနိုင်၊
နိဗ္ဗာန်ကို ရည်မှန်း၍ ဆုတောင်းရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရာ စသည်တို့၌ အနုမာန
ဉာဏ်ဖြင့် ရော်ရမ်းမှန်းဆလျက် နိဗ္ဗာန်၏ အေးငြိမ်းပုံ အခြင်းအရာ အာကာရ
ပညတ်လောက်ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ကြောင်းကို သိစေသည်။

ဝါနသင်္ခါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ။ ။ ဝါနသင်္ခါ
တာယ တဏှာယပါဌ်ဖြင့် “ဝါနအရ တဏှာကို ကောက်ယူပါ” ဟု ပြသည်၊
တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာပါဌ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန၌ “နိ+ဝါန” ဟု ပုဒ်ခွဲပြီးလျှင် နိ အရ “နိက္ခန္တ”

အနက်ကို ယူ၍ “ဝါနတော နိက္ခန္တိတိ နိဗ္ဗာန်” ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြုစေလိုသည်။ နိဗ္ဗာန် သဘောကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဥပသမာနုဿတိအခန်း၌ ကြည့်ပါကုန်၊ စိတ်ပိုင်း၌ လည်း ပြခဲ့ပြီ။

တဏှာယ ဆက်စပ်ပုံ။ ။ “ဝိနတိ သံသိဗ္ဗတိ-ဆက်သွယ် ချုပ်စပ်တတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ဝါနံ-ဝါန မည်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ တဏှာက ဆက်သွယ် ချုပ်စပ်ပုံကား-ကမ္မာလောက၌ ရှိသမျှ ပုထုဇဉ်သေက္ခတွေသည် တဏှာ၏ ဆက်သွယ်မှုကြောင့် အရာရာ၌ အဆက်မပြတ်နိုင်ဘဲရှိ၏။ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သည်အတွက် “ပပဉ္စ” အမည်ရသော တရားတို့သည် ဒိဋ္ဌိ မာန တဏှာဟု ၃-မျိုး ရှိ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-“သက္ကာယဒိဋ္ဌိ” ခေါ်သော ဒိဋ္ဌိသည် ခန္ဓာ ၅-ပါး အပေါ်၌ “အထည်ကိုယ် အမာခံ အနှစ်သာရဟူသော အတ္တသည် ဧကန်ရှိ၏” ဟု စွဲလမ်း၏။ မာနက ထိုအတ္တကိုပင် “ငါ ငါ” ဟု မှတ်ထင်နေ၏။ “ငါတတ်သည် ငါမြတ်သည်” ဟု အထင်ကြီး၏။ ထိုဒိဋ္ဌိ မာန အရင်းခံမှုကြောင့် မိမိ၏ ရုပ်နာမ်တရားတွေကို အားရပါးရ တဏှာဖြင့် စွဲလမ်း ၏။ “အတ္တသမံ ပေမံ နတ္ထိ” ဟူသည်နှင့် အညီ၊ မိမိထက် ပိုမို၍ မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်နိုင်ကြ၊ မိမိကို ချစ်ခင်မှုကြောင့် မိမိအား ကျေးဇူးပြုနေသူ၊ သို့မဟုတ် ကျေးဇူးပြု လိမ့်မည် ဟု ထင်ရသူတို့ အပေါ်မှာ မခွဲနိုင် မခွာရက်အောင် စွဲမက် ဆက်သွယ်ရပြန် တော့၏။

မိမိကိုယ်နှင့်တကွ အဆက်အသွယ် ဟူသမျှ အပေါ်မှာ မခွဲနိုင် မခွာရက် နိုင်အောင် ရာသက်ပန် တည်နေပြီးနောက် စုတေခါနီးသို့ ရောက်သောအခါ တွယ်တာဖွယ်အဖုံဖုံ၌ အာရုံကြော မပြတ်တပြတ်မှာပင် တဏှာနုဿက ဘဝသစ်ကို ရော်ရမ်း ယှက်မြွေးလျက် ဆက်ပေးပြန်၏။ ထိုကဲ့သို့ တဏှာနုဿ ညွှန်ပြသည့်ဘဝ၌ ရောက်၍မျှ မကြာခင် ဘဝနိက္ခန္တိက လောဇောခေါ်သော တဏှာက ရအပ်ပြီးစ အတ္တဘောကို မက်မော တွယ်တာပြီးလျှင် ယခင်နည်းတူ ဘဝသစ် ထူထောင်လေတော့၏။ ဤသို့ တဏှာက အရာရာဝယ် ဆက်သွယ် နေမှုမှာလည်း ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနတို့က အားပေးအားမြှောက်ထောက်ပံ့ ကူညီနေ သည့်အတွက် ဖြစ်ရကား ဤတရား ၃-ပါးသည် သံသရာကို ချဲ့ထွင်ရေး၌ လေးလေးနက်နက် ဆောင်ရွက်နေသော တရားဆိုးများတည်း။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၏

ချုပ်ငြိမ်းရာလွန်စွာ အေးမြသော ဓာတ်တစ်မျိုးမှာ အခါခပ်သိမ်း အရောင်အဝါ ယှက်၍ တလက်လက် တောက်ပသကဲ့သို့ အလွန်အလွန် မြင့်မြတ်ရကား အပုပ်အစပ်၌ နားလေ့ရှိသော ယင်သတ္တဝါသည် အလျှံတရဲရဲ သံတွေခဲ၏အပါး ၌ မကပ် မနားဝံ့သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အလွန်အလွန် မြင့်မြတ်သော အသင်္ခတ ဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားမြတ်၌ တဏှာဟူသော အယုတ်တမာတရားလည်း မနား မကပ်ဝံ့တော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို “ဝါနတော နိက္ခန္တံ=တဏှာစက်ကွင်းမှ ရှင်းရှင်ကြီး လွတ်မြောက်သောတရား”ဟု မိန့်ဆိုရပေသည်။

တဒေတံ သဘာဝတော ဧကဝိမံပိ။ ။ “နိဗ္ဗာန်သည် သန္တိသဘောလက္ခဏာရှိ၏”ဟု ဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုသန္တိသဘောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်တစ်မျိုးတည်းသာရှိ၏။ “တစ်မျိုးတည်းသာရှိ၏”ဟူသော စကားအရ “အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ဟူသမျှ၏ နိဗ္ဗာန်သည် အများဆိုင်ပစ္စည်းတစ်ခုကဲ့သို့ တစ်ပါးတည်းသာ ရှိသည်” ဟု မှတ်မှား တတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆိုလိုရင်းမဟုတ်။ စိတ်မှန်လျှင် အာရုံကို သိခြင်းတစ်မျိုး သာ ရှိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်မှန်လျှင် သန္တိသဘောတစ်မျိုးသာရှိသည်ဟု ဆိုလိုပါ သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ ကိုယ့်စိတ်နှင့်ကိုယ် ရှိသလို အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာလည်း ကိုယ့်နိဗ္ဗာန်နှင့် ကိုယ်ရှိကြသည်။ ထိုသန္တိသဘောအားဖြင့် တစ်မျိုးတည်းရှိသော် လည်း ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်၊ သမ္မရာယိကနိဗ္ဗာန်ဟု နှစ်မျိုး ကွဲပြား၏။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်ကို သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်၊ သမ္မရာယိကနိဗ္ဗာန်ကို အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန ဓာတ်ဟု ခေါ်သည်။

ဣတိဝုတံ။ ။ ဒိဋ္ဌိဓမ္မိကာတိ ဣမသ္မိယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝတ္တမာနာ- ဤပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဒိဋ္ဌဓမ္မိက မည်၏။ သမ္မရာယိ ကာတိ သမ္မရာယေ ခန္ဓဘေဒတော ပရဘောဂေ ဘဝါ-ခန္ဓာချုပ်ပျက်ရာအခါမှ နောက်ဖြစ်သော (တမလွန်ဖြစ်သော) နိဗ္ဗာန်သည် သမ္မရာယိကမည်၏။- (ဒုကနိပါတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ အဋ္ဌကထာ။)

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု။ ။ ကမ္မကိလေသေဟိ ဥပါဒိယတီတိ ဥပါဒိ။ ကမ္မကိလေသေဟိ-ကံ၊ ကိလေသာတို့သည်။ ဥပါဒိယတိ-(ငဲ့ဥစ္စာ)ဟု စွဲယူအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိ-ဥပါဒိမည်၏။ သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ်မှုတည် သောသဘောအားဖြင့် အမြဲရှိနေသောတရားကား ဘဝင်ကိစ္စတပ်သော

ဝိပါက်ဝိညာဏ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များတည်း။ ထိုအကျိုးများကို စီမံလိုက်သောကံက “ငါ့ဥစ္စာ-ငါ့အကျိုး”ဟု စွဲယူ၏။ ကိလေသာတို့က ငါ၏ အာရုံပြုရာတရား”ဟု စွဲမှတ်အာရုံပြု၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပါက်ဝိညာဏ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်ကို “ဥပါဒိ”ဟု ခေါ်သည်။ တစ်နည်း-“တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ ဥပါဒိယတီတိ ဥပါဒိ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့က အာရုံပြုသောအားဖြင့် စွဲယူအပ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးကို “ဥပါဒိ”ဟု ခေါ်၏။

၀၈နတ္ထ။ ။ သိဿတိ အဝသိဿတီတိ သေသော၊ ဥပါဒိ စ + သော + သေသော စာတိ ဥပါဒိသေသော၊ သိဿတိ အဝသိဿတိ-ကြွင်းကျန်ရစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သေသော-သေသမည်၏။ သော-ထိုဝိပါက်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်သည်၊ ဥပါဒိ စ-ဥပါဒိလည်း မည်၏။ သေသော စ-ကြွင်းကျန်ရစ်သည်လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိသေသော-ဥပါဒိသေသ မည်၏။ အနမတဂ္ဂ သံသရာဝယ် ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်များသည် ကိလေသာတို့နှင့် ထွေးရောယှက်တင် လာခဲ့ရာ၊ မဂ်တရားက ကိလေသာတွေကို ပယ်သတ်လိုက်သောအခါ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်ကို (တစ်နည်း-ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးကို =ခန္ဓာကိုယ်တစ်ရပ်လုံးကို) “ဥပါဒိသေသ”ဟု ခေါ်သည်။

သဟ သပါဒိသေသေန ဝတ္တတီတိ သဥပါဒိသေသာ၊ ယာ-အကြင် နိဗ္ဗာန် ဓာတ်သည်၊ ဥပါဒိသေသေန-ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဥပါဒိသေသာ-သဥပါဒိသေသမည်၏။ ဤ၌ “ဝိပါက်ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်သည်”ဟု ဆိုသော်လည်း စိတ်နှင့်စေတသိက် တကွဖြစ်သလို မဟုတ်၊ ကြွင်းကျန်သော ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်များဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မှတ်သားရသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်က မှတ်သားအပ်သော လက္ခ၊ ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်များက မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏဖြစ်၍ လက္ခ၊ လက္ခဏအားဖြင့် တကွဖြစ်သည်-ဟု မှတ်ပါ။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတဲ့အခါ ထိုကဲ့သို့ ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ် မရှိသောကြောင့် “နတ္ထိ ဥပါဒိသေသော ယဿာ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဓာတ်”ဟု အမည်ရသည်။

ဒုဝိမံ ဟောတိ ကာရဏပရိယာယေန။ ။ ဤသို့လျှင် ကြွင်းကျန်သော ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်တို့ ရှိခြင်း-မရှိခြင်းအားဖြင့် မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာက

နှစ်မျိုးပြားသည့်အတွက် အကြောင်းလက္ခဏာ၏ သဥပါဒိသေသ အနုပါဒိ သေသဟူသော အမည်ကို မှတ်သားအပ်သော အကျိုးလက္ခဏာပေါ်၌တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန ဓာတုဟု နှစ်ပါး ကွဲပြားရသည်။

ဤကား ရုပ်ပိုင်းဘာသာဋီကာ။

သမုစ္ဆည်းပိုင်းဘာသာဋီကာ

ဒွါသတ္တတိဝိဓာ ဝုတ္တာ၊ ဝတ္ထုဓမ္မ သလက္ခဏာ၊

တေသံ ဒါနိ ယထာယောဂံ၊ ပဝက္ခာမိ သမုစ္စယံ။

အနုသန္ဓေ။ ။ “စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗဏှာ”ဟူသော ခေါင်းစဉ် မာတိကာအတိုင်း စိတ် စေတသိကံ ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို အကျယ်ပြုပြီးဖြစ် သောကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကို အဆုံးသတ်မည်ဆိုလျှင် အဆုံးသတ်နိုင် သော်လည်း ထိုပရမတ္ထတရားတို့ကို သဘောတူချင်း ပေါင်းသင်း စုစည်းလျက် တစ်နည်း ဆက်ပြလိုသောကြောင့် “ဒွါသတ္တတိဝိဓာ” အစချီသောဂါထာကို မိန့်ဆိုတော်မူပြန်သည်။

ဝတ္ထုဓမ္မာ သလက္ခဏာ။ ။ အာကာဓာတ်စသော အနိပ္ပရုပ်တို့သည် ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မိမိဆိုင်ရာလက္ခဏာရှိသဖြင့် “သလက္ခဏာ”ဟု ဆိုထိုက်ပါသော်လည်း အထည်ကိုယ်ဝတ္ထုရကောင်းသော ဝတ္ထုဓမ္မပရမတ္ထ အစစ် မဟုတ်ကြသောကြောင့် ဒွါသတ္တတိအရ၌ မပါဝင်နိုင်၊ ဆက်ဦးအံ့- အနိပ္ပန္နရုပ်တို့သည် ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်၌ သွင်းပြုလတုံ ဖြစ်၍ ဤသမုစ္စည်း ပိုင်းမှာ အသုံးဝင်လျက် ရှိ၏။ သို့သော် ဒွါသတ္တတိအရ၌ကား ယောဂီတို့ ဧကန် သိထိုက်သော အဘိညေယျတရားစုကိုသာ ဤကျမ်းဆရာ ပြလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရာတွင် အသုံးမဝင်သော အသမ္မသန အနိပ္ပရုပ်များ ကို ဒွါသတ္တတိအရ၌ သွင်းတော်မမူ။

နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။ ။ အဘိညေယျသဘာဝေန၊ ဒွါသတ္တတိ သမိရိတာ။
[အဘိညေယျသဘာဝေန-ယောဂီမှန်လျှင် ဧကန် သိထိုက်သော သဘော
တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွါသတ္တတိ-၇၂-ပါးသောတရားကိုသာ၊ သမိရိတာ-
ဆိုအပ်ပြီ။]

ပဝက္ခာမိ သမုစ္စယံ။ ။ သဟ ဥစ္စိယန္တေ ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ သမုစ္စယော၊
ဧတ္ထ-ဤအပိုင်း၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧတေန-ဤအပိုင်းဖြင့်၊ ဓမ္မာ-ပရမတ္ထ
တရားတို့ကို၊ သဟ-အတူတကွ၊ (တစ်နည်း-သံဝိဇ္ဇေတွာ-သဘောတူရာကို
ပေါင်း၍၊) ဥစ္စိယန္တေ-စုစည်းအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-
ထိုအပိုင်းသည်၊ သမုစ္စယော-သစ္စည်းမည်၏။ “အာသဝမည်သော တရားတစ်စု၊
ဩဃမည်သော တရားတစ်စု စသည်ဖြင့် သဘောတူတရားတို့ကို ပေါင်းစည်း
ပြရာ ပေါင်းစည်း၍ ပြကြောင်းပြစ်သောအပိုင်း”ဟူလို။ [အခြားပုဒ်များ၏
အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ဒွါသတ္တတိသရုပ်ကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

-----*-----

အကုသလသင်္ဂဟ

အာသဝ။ ။ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန အာသဝါ၊ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန-
ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ အာသဝါ-အာသဝ
တို့မည်၏၊ ဤအလို-အာသဝသဒ္ဓါသည် စိရပါရိဝါသိယတ္ထကို ဟောသော
(ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်သော အနက်ခြံ တစ်ခုခုကိုဟောသော) အနိပ္ပန္နပဋိပဒိက
ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ် မပြုရ၊ တစ်နည်း-“အာသဝန္တိ စိရံ ပရိဝသန္တိတိ အာသဝါ၊
အာသဝါ ဝိယာတိ အာသဝါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုလျှင် ပြုရသေး၏၊ အာသဝန္တိ
စိရံ ပရိဝသန္တိ-ကြာမြင့်စွာ ထုံတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာသဝါ-အာသဝ
တို့မည်၏၊ ကြာမြင့်စွာ စွဲနေသော ထုံနေသော အရက် စိမ်ရည်ကို ရ၏၊ ယေ-
အကြင်တရားတို့သည်၊ အာသဝါ ဝိယ- အရက် စိမ်ရည်နှင့် တူကုန်၏၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရား တို့သည်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့ မည်၏။

ချဲ့ဦးအံ့-ဤလောက၌ ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ် စိမ်ထားအပ်သော အရက်
စိမ်ရည်သည် သုံးစွဲ သောက်စားသူဟူသမျှကို မူးယစ်စေကုန်၏၊ သောက်စား
မိလျှင် အကောင်းအဆိုး အကျိုးအပြစ်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ တမူးထဲမူးကာ

ထင်မိထင်ရာကို ပြုလျက် အမှုဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြရတော့၏။ အမှုဒုက္ခ မတွေ့ရစေကာမူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏ အထင်အမြင်သေးခြင်းကိုကား မုချခံရတော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပုထုဇဉ်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ဆိုး အရက်အိုးဝယ် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သော လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့လည်း မိမိတို့ ထကြွလာသောအခါ မိမိကိန်းရာ ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတွေကို တွေ့ဝေယစ်မှူး၍ အရှုံးဖြစ်စေကြကုန်၏။ ထိုလောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟဟူသော အာသဝေါတရားစုကြောင့် မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တွေကိုပင် အကောင်းထင်လျက် ခင်ခင်မင်မင် ပြုနိုင်ကြကုန်၏။ ထိုဒုစရိုက်မှုတွေကြောင့် ပုထုဇဉ်အများသည် အပါယ်လေးပါး၌ စုဝေးကြရကုန်၏။ တကယ်ဒုက္ခနှင့် မတွေ့ရစေကာမူ သူတော်စင်တို့၏ အထင်အမြင်သေးခြင်းကိုကား ဧကန်မုချ ခံကြရတော့သည်။ ထို့ကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည် ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သော စိမ်ရည်အရက်များနှင့် အလားတူကြသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြုခဲ့ပြီ။]

မရိယာဒါဝဓိ။ ။ တစ်စုံတစ်ခုသော ကြိယာကို ပိုင်းခြားကန့်သတ်ရာ အနက်သည် အဝဓိမည်၏။ အပါဒါန်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။ ထိုအဝဓိသည် မရိယာဒါဝဓိ အဘိဝဓိအဝဓိဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် လယ်ကန်သင်းသည် လယ်ကို ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းခြားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မိမိအပေါ်သို့ ကြိယာ မရောက် မန့်စေဘဲ ကြိယာကို ပိုင်းခြားသောအဝဓိသည် မရိယာဒါဝဓိ မည်၏။ ပရိသမန္တတော အာဒဒါတိ အဝဓဏ္ဍတိတိ မရိယာဒေါ။ [ပရိ+အာ+ဒါဓာတ်၊ ပါရိ၌ ပ ကို မပြု၊ ယ အာဂုံ၊] ပုံစံကား-“အာပါဋ္ဌလိပုတ္တာ ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါ” စသည်တည်း။ အာပါဋ္ဌလိပုတ္တာ-ပါဋ္ဌလိပုတ်ပြည်တိုင်အောင် (ပါဋ္ဌလိပုတ် ပြည်နားရောက်အောင်)၊ ဒေဝေါ-မိုးသည်၊ ဝုဋ္ဌော-ရွာပြီ၊ ဤ၌ ပါဋ္ဌလိပုတ်ပြည်သည် မိုးရွာခြင်းကြိယာကို (မိမိအပေါ် မလွှမ်းမရောက်စေဘဲ) ပိုင်းခြားကန့်သတ်သောကြောင့် မရိယာဒါဝဓိမည်၏။ ပါဋ္ဌလိပုတ္တသဒ္ဒါသည်ကား အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် မရိယာဒါဝဓိမည်၏။ အာသဒ္ဒါကား ထိုအဝဓိကို ထွန်းပြသောသဒ္ဒါ ဖြစ်၍ နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့် မရိယာဒါဝဓိအနက်ရှိသည်ဟုပင် ဆိုရတော့သည်။

အဘိဝဓိအဝဓိ။ ။ မိမိအပေါ်သို့ ကြိယာကို ပျံ့နှံ့စေလျက် (မိမိအပေါ်သို့

ထိုရောက် လွှမ်းမိုးစေလျက်)ပိုင်းခြားတတ်သော အဝဓိသည် အဘိဝဓိအဝဓိ မည်၏။ [အဘိဘဝိတွာ ဝိဓိယတိ ဧတ္ထာတိ အဘိဝဓိ၊ ဧတ္ထ-ဤအဝဓိ၌၊ အဘိဘဝိတွာ-လွှမ်းမိုး၍၊ ကြိယာ-ကြိယာကို၊ ဝိဓိယတေ-ထားအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဝဓိ-အဘိဝဓိမည်၏။] ပုံစံကား-“အာဘဝဂ္ဂါ ဘဂဝတော ယသော ပဝတ္တတိ”စသည်တည်း။ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင် (ဘဝဂ်ဟု ခေါ်အပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနဘုံကို လွှမ်းမိုး၍)၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏ ယသော-ကျော်စောသံသည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ ဤ၌ ဘဝဂ်သည် ကျော်စောသံ ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ လွှမ်းခြုံမိရာဖြစ်၍ ထိုကျော်စောရာအရပ်ကို ပိုင်းခြားသောကြောင့် မုချအဘိဝဓိ မည်၏။ ဘဝဂ္ဂပုဒ်နှင့် အာသဒ္ဒါတို့ အဘိဝဓိအဝဓိ အမည်ရပုံကိုလည်း ရှေးနည်းအတိုင်း သိပါ။

ဋီကာကျော်။ ။ အဝဓိ စ ပရိယာဒါဘိဝဓိဘေဒတော ဒုဝိဓော၊ တတ္ထမရိယာဒေါ ကိရိယံ ဗဟိ ကတွာ ပဝတ္တတိ၊ ယထာ-“အာပါဋုလိပုတ္တာဒေဝေါ ဝုဠော”တိ၊ အဘိဝဓိ ပန ကိရိယံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တတိ၊ ယထာ-“အာဘဝဂ္ဂါ ဘဂဝတော ယသော ပဝတ္တတိ”တိ။

ဤ၌ ယူရမည့်အဝဓိ။ ။ ထိုနှစ်မျိုးသော အဝဓိတို့တွင် အာသဝါ၌ အာသဒ္ဒါသည် အဘိဝဓိ အဝဓိအနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အာဘဝဂ္ဂါ အာဂေါတြဘုမှာ သဝန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ အာသဝါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ အာဂေါတြဘုမှာ-ဂေါတြဘုတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ သဝန္တိ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့မည်၏။ “ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ တရားအားဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေ့က ဂေါတြဘုတိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင်သည်”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ “ဂေါတြဘုတိုင်အောင်”ဟု ဂေါတြဘုကို အဆုံးထားသော်လည်း ဥပလက္ခဏာနည်းအားဖြင့် ဂေါတြဘုကို မှတ်သားခြင်းဖြစ်သည်။ ဂေါတြဘုနှင့် အလားတူ အထက်မဂ်များ၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ဝေါဒါန်၊ ဖိုလ်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ပရိကံတို့ကိုလည်း အာသဝေါတရားတို့က အာရုံပြုနိုင်ကြသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ “လောကုတ္တရာတရားကို ချန်၍ ကျန်လောကီတရားအားလုံးကို အာရုံ ပြုနိုင်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း။ ။ အာသဝ၌ အာရူးရှိသော သုဓာတ်သည် ယိုစီးခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ အာသဝန္တိတိ အာသဝါ၊ အာသဝန္တိ-ယိုစီးတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့မည်၏။ အနာမှ ပြည်စေးတွေ ယိုစီး၍ ကျသလို၊ စက္ခုဒွါရစသော ဒွါရ ၆-ပေါက်မှ ထိုလောဘစသော စက်ဆုပ်ဖွယ် ရာတွေ ထွက်ပေါ်ယိုစီးလာကြသည်-ဟူလို။

အာသဝနာမည် ရူဠိ။ ။ ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ထုံအပ်၊ ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ်၊ တရားအားဖြင့် ဂေါတြဘုတိုင်အောင် ပျံ့နှံ့နိုင်သည့် အတွက် “အာသဝ” အမည်ရလျှင် မာနစသည်တို့လည်း ခန္ဓာကိုယ်မှာ ရှည်ကြာသည့်ပြင် ဘဝဂ်၊ ဂေါတြဘုတိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင်ကြသဖြင့် အာသဝ အမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-အတ္တ၊ အတ္တနိယဟု စွဲလမ်းခြင်းအားဖြင့် ဘဝဂ် ဂေါတြဘုတိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ပုံ၊ မူးယစ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိမ်ရည်အရက်နှင့် တူပုံက လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ တို့အပေါ် ၌သာ ထင်ရှားသောကြောင့် လောဘစသည်တို့သာ အာသဝအမည်ရ၍ မာနစသည်တို့မှာ အာသဝအမည် မရကြချေ။

ချဲ့ဦးအံ့-မာနစသည်တို့သည် ဘဝဂ် ဂေါတြဘုတိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင် သော်လည်း လောဘစသည်တို့လောက် ပျံ့ပျံ့နှံ့နှံ့ မရှိကြ၊ တချို့တချို့တရား တွေမှာ မန့်နိုင်ဘဲ ကျန်ပေလိမ့်မည်၊ မောဟ၏မိုက်မှောင်မှုမှာ ဘယ်အရာမဆို ပျံ့နိုင်၏၊ ဒိဋ္ဌိ၏ “အတ္တ”ဟု စွဲလမ်းမှုကား လောကီတရားအားလုံးကို လွှမ်းခြုံ ပျံ့နိုင်၏၊ လောဘ၏ “အတ္တ-အတ္တနိယ=အတ္တ၏ဥစ္စာ”ဟု စွဲလမ်းမှုလည်း လောကီတရားအားလုံးကို သိမ်းရုံးပိုက်ပွေလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္တ- အတ္တနိယစသော စွဲလမ်းမှုဖြင့် လောကီတရားအားလုံး အပေါ်မှာ လောဘ စသည်တို့ ပျံ့နှံ့ပုံက သာ၍ ထင်ရှားပေသည်၊ ထို့ပြင် အရက်မူးတို့ နူးနေသလို၊ စွဲလမ်းဖွယ်မဟုတ်သော တရားတွေအပေါ်မှာ လွန်စွာစွဲလမ်းစေလျက် သက်သက် အမူးအရူးဖြစ်အောင် ပြုပုံများလည်း လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ အပေါ်၌သာ ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ကိုသာ အထင် ရူဠိအားဖြင့် အာသဝဟု မှည့်ခေါ်ရ ပေသည်။

[ဆောင်] အတ္တ အတ္တ၊ အတ္တနိယဟု၊ စွဲလမ်းမှုဖြင့်၊ ဘဝင်၊ ပျံ့နှံ့တက်၏။
တစ်ချက်ထူးလစ်၊ အရူးဖြစ်အောင်၊ မူးယစ်စေရိုး၊ အရက်မျိုးနှင့်၊
အကျိုးထင်ရှား၊ တူလေငြား၍ သုံးပါးတရားကိုယ်၊ အာသဝ
ဆိုသည်၊ မှတ်လို အထင်ရူဠိတည်း။

ဩဃ။ ။ အဝတ္ထရိတ္တာ ဟနန္တိတိ ဩဃာ၊ အဝဟနန္တိ ဩသီဒါပေန္တိတိ
ဝါ ဩဃာ၊ ဩဃာ ဝိယာတိ ဩဃာ၊ အဝတ္ထရိတ္တာ-လွမ်းမိုး၍၊ ဟနန္တိ-ညှဉ်းပန်း
နှိပ်စက်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဩဃာ-ဩဃတို့မည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဝနန္တိ
ဩသီဒါပေန္တိ-နှစ်မြုပ်စေတတ်၊ နှစ်မြုပ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဩဃာ-
ဩဃတို့မည်၏။ [ပကတိရေအယဉ်ကို ရ၏။] ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊
ဩဃာ ဝိယ-ရေအယဉ်နှင့် တူကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊
ဩဃာ-ဩဃာတို့မည်၏။ ပကတိရေအယဉ်သည် ထိုထိုအဆောက်အဦးကို
လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း လွမ်းမိုးတတ် နှစ်မြုပ်တတ်သကဲ့သို့၊
ထိုအတူ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့လည်း မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ်လေးပါး
သို့ရောက်အောင် လွမ်းမိုးတတ် နှစ်မြုပ်တတ်သောကြောင့် ရေအယဉ်နှင့်
အလားတူကြလေသည်။ [အဝ ရှေးရှိသော ဟနဓာတ်မှ အဝကို ဩပြု၊
သံယောပုဒ်ကဲ့သို့ ဟနကို ဃပြု၍ ဩဃဟု ရုပ်ဖြစ်သည်၊ ဆောင်ပုဒ်ကို
အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

ယောဂ။ ။ ဝဇ္ဇသ္မိ သတ္တေ ယောဇန္တိတိ ယောဂါ၊ ဝဇ္ဇသ္မိ-ဝဋ်ဆင်းရဲ၌၊
သတ္တေ-သတ္တတို့ကို၊ ယောဇန္တိ-ယှဉ်စေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယောဂါ-
ယောဂတို့မည်၏။ “တစ်စုံတစ်ခုသော ဌာန၌ တစ်စုံတစ်ခုသော ဝတ္ထုကို
အစေးဖြင့် ကပ်ထားသကဲ့သို့ သတ္တဝါများကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စပ်ကပ်
ထားသောကြောင့် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့ကို ယောဂဟု ခေါ်သည်။ [အခြေပြု၍
ဆောင်ပုဒ် ပြခဲ့ပြီ။] “လှည်းရထား၌ နွားများကို ကပ်ယှဉ်ထားသလို၊ ဘဝတည်း
ဟူသော ယန္တရားစက်၌ သတ္တဝါများကို ကပ်ယှဉ်ထားသောကြောင့် လည်း
ကောင်း၊ အကြောင်းကံနှင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဆက်သွယ် ယှဉ်စပ်ထားသော
ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့ကို ဘဝတစ်ပါးနှင့် ဆက်သွယ် ယှဉ်စပ်
ပေးတတ်-ဒုက္ခအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်စေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း

ယောဂမည်၏” ဟု အမျိုးမျိုးပြလျက် ရှိ၏။

တရားကိုယ်ကောက်ပုံ။ ။ တရားကိုယ် ကောက်ရာ၌ ဒိဋ္ဌာသဝနှင့် အဝိဇ္ဇာသဝတို့အတွက်မှာ ရှုပ်ထွေးချက် မရှိ၊ ဒိဋ္ဌိဟူသမျှ ဒိဋ္ဌာသဝ အမည်ရ၍ မောဟဟူသမျှ အဝိဇ္ဇာသဝ အမည်ရသည်။ ကာမာသဝနှင့် ဘဝါသဝအတွက် ကား နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာနှင့် မူလဇီကာတို့ အယူအဆ မတူကြချေ။ ကာမဂုဏ် ငါးပါးကို လိုလားတပ်မက်သော လောဘအကြမ်းစားကိုသာ “ကာမာသဝ”ဟု အဋ္ဌကထာဆို၏။ မူလဇီကာ၌ကား “ဘဝါသဝံ ထပေတွာ သဗ္ဗော လောဘော ကာမာသဝေါတိ ယုတ္တံ သိယာ”ဟု ယုတ္တိကို ချိန်ဆ၍ “ဘဝါသဝမှကြွင်းသမျှ လောဘအားလုံးကို ကာမဘဝ”ဟုဆိုလို၏။ ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ရူပစာရ အရူပစာရကိုလည်းကောင်း၊ ထိုထို ဘုံဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝအရကောက်ယူ၍ ထိုဘဝ အမျိုးမျိုး၌ နှစ်သက် တတ်သော လောဘကို ဘဝါဘဝဟု ခေါ်သည်။

ထို့ပြင်-အဋ္ဌကထာ၌ ဘဝအရ သဿဒိဋ္ဌိကို ယူ၍ ထိုသဿတဒိဋ္ဌိနှင့် တကွဖြစ်သော ရာဂကို “ဘဝါဘဝ”ဟု ဆိုသေး၏။ ထိုအဆိုကို မူလဇီကာ မနှစ်သက်၊ ဘဝါသဝမှန်လျှင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် မဟုတ်၊ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်သာ ဖြစ်သတဲ့၊ ပြဟ္မာတို့၏ မိမိဘုံဗိမာန် ပဒေသာပင် စသည်တို့၌ နှစ်သက်မှုကို အဋ္ဌကထာက သာမန်လောဘဟု ဆို၏။ မူလဇီကာက ကာမာသဝဟု ဆို၏။ ဥပရိပဏ္ဏာသ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗသုတ်၌ ဘဝလောဘ (ဘဝါဘဝ)ဟု ဆိုသည်။ ဩဃ ယောဂ တရားကိုယ်များ၌လည်း နည်းတူ။

-----*-----

စတ္တာရော ဂန္ဓာ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ဓော။ ။ “စတ္တာရော ဂန္ဓာ”ဟု အပေါင်း စကားတုန်းက ကာယသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း အစိတ်အစိတ် သရုပ်စကား၌ ဂန္ဓနိကြိယာ၏ ကံပုဒ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကာယဂန္ဓော”ဟု ကာယသဒ္ဓါနှင့် တကွ ပြသည်။ “ကာယ”အရလည်း နာမကာယကို (နာမ်တရား အပေါင်းကို) ယူရသောနည်း၊ ရူပကာယ နာမကာယ နှစ်ပါးစုံကို ယူရသော နည်းဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ကာယံ ဂန္ဓေန္တိတိ ကာယဂန္ဓာ၊ ကာယံ-နာမကာယကို၊ ဂန္ဓေန္တိ-ဖွဲ့နှောင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ကာယဂန္ဓာ၊ “ဤလောဘ ဒေါသ ဒိဋ္ဌိတို့က

နာမ်တရားအပေါင်းကို သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ မလွတ်ရအောင် စုတိပြီးနောက် ပဋိသန္ဓေ၊ ပဋိသန္ဓေနောက် စုတိဟု သံကွင်းချင်းယှက်သလို ဖွဲ့ဆက်ကြသည်” ဟူလို။

တစ်နည်း-ကာယေန ကာယံ ဂန္ဓန္တီတိ ကာယဂန္ဓာ၊ (ကာယ ကာယ ဂန္ဓာဟု ဆိုလိုလျက် ကာယတစ်ပုဒ် ကျေသည်။) ကာယေန-ပစ္စုပ္ပန်နာမကာယ ရူပကာယနှင့်၊ ကာယံ-အနာဂတ်နာမကာယ ရူပကာယကို၊ ဂန္ဓန္တိ-ဖွဲ့နှောင်တတ်ကုန်၏။ “လောဘ ဒေါသ ဒိဋ္ဌိ မကင်းသမျှ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာယအပြတ်တွင် အနာဂတ်ကာယနှင့် ဆက်စပ်မိအောင် ဖွဲ့နှောင်တတ်သောတရားများ” ဟူလို။ [သဟဇာတသတ္တိ ပစ္ဆာဇာသတ္တိတို့ဖြင့် နာမကာယ ရူပကာယကို ဖွဲ့စပ်တတ်သည်ဟု ဋီကာကျော် မဏိမဉ္ဇူတို့ ဖွင့်ပြသေး၏။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့မျိုးမှာ သံကွင်းဆက်သလို အဖွဲ့မျိုး မဟုတ်သောကြောင့် ဂန္ဓသဘော ရှိ-မရှိကို စဉ်းစားပါ။ မူလဋီကာအတိုင်း ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ။ ။ ဝီထိမုတ်ပိုင်း အကုသလကမ္မပထ၌ ပါသော အဘိဇ္ဈာသည် သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို မတရားလိုချင်သော လောဘအကြမ်းစား တည်း။ ဤ၌ကား မိမိဥစ္စာကိုဖြစ်စေ၊ သူများဥစ္စာကိုဖြစ်စေ၊ တရားသည်ဖြစ်စေ၊ မတရားသည်ဖြစ်စေ လိုချင်မှုလောဘ ဟူသမျှကို “အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ဓ”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မာတို့၏ မိမိဥယျာဉ်ဗိမာန် စသည်၌ နှစ်သက်မှုကိုပင် အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ဓဟု နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာဆိုသည်။ အဘိမုခံ-နှစ်သက် ဖွယ်အာရုံသို့ရှေ့ရှု၊ ဈာယတိ-ကြံစည်တတ်၏။ ဣတိ၊ အဘိဇ္ဈာ-မည်၏။ ဗျာပါဒလည်း အကုသလကမ္မပထဗျာပါဒနှင့် မတူ၊ အကုသလကမ္မပထ၌ သူတစ်ပါး၏ သေကြပျက်စီးမှုကို လိုလားသော ဒေါသအကြမ်းစားသည် ဗျာပါဒ မည်၏။ ဤ၌ကား ဒေါသဟူသမျှကို ဗျာပါဒကာယဂန္ဓဟု ခေါ်သည်။

သီလဗ္ဗတပရာမာသ။ ။ သီလဝတပုဒ်မှ ဝကို ဒွေဘော်ပြု၊ ဗ္ဗ(၂)လုံးပြု၍ သီလဗ္ဗတဟု ဖြစ်၏။ ပရတော-အမှန်မှတစ်ပါး အမှားအားဖြင့်၊ အာမာသော-စွဲမြဲသုံးသပ် ထင်မှတ်ခြင်းသည်။ ပရာမာသော-ပရာမာသမည်၏။ သီလဗ္ဗ တဿ-အလေ့အကျင့်ဆိုးကိုပင်၊ ပရာမာသော-အမှန်ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း

သုံးသပ်ထင်မှတ်ခြင်း(ဒိဋ္ဌိ)သည်၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသော-မည်၏။

နွားကျင့် ခွေးကျင့်။ ။ ဘုရားစသော သူတော်စင်များကို မဆည်းကပ်ဘဲ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကိုလည်း အလိုရှိကြသော အချို့လူတို့သည် “ငါတို့ သန္တာန်၌ ရှေးကပြုမိခဲ့သော အကုသိုလ်တွေ ရှိချေသေး၏။ ထိုအကုသိုလ်များ သည် ယခုဘဝ၌ အလုံးစုံ အကျိုးပေးပြီးဖြစ်အောင် အကြွေးဆပ်လျက် နောက်ထပ် အကုသိုလ်မပြုလျှင် ကိလေသာမှလည်း စင်ကြယ်၊ သံသရာမှ လည်း လွတ်မြောက်ဖွယ် ရှိသည်”ဟု စဉ်းစားမိကြလေသည်။ ထိုသို့ စဉ်းစား မိသည်အားလျော်စွာ ရှေးက အကုသိုလ်အပြစ်ဒဏ်ကို ယခုဘဝ၌ ခံသောအား ဖြင့် တချို့က နွားတို့၏ အလေ့ နွားတို့၏အကျင့်ကို ကြိုးကြိုးစားစားကျင့်၏။ အဝတ် မဝတ်ဘဲ နေ၏။ သွားသော အခါလည်း နွားလို လေးဘက်ထောက်၍ သွား၏။ စားလျှင်လည်း နွားလိုစား၏။ အိပ်လျှင်လည်း နွားလိုအိပ်၏။ အလေး အပေါ့ စွန်ရာ၌လည်း နွားအတုကိုယူ၍ ဦးချိုးနှင့် အမြီးကို တပ်ထားလိုက် သေး၏။ တချို့က ခွေးကျင့် ကျင့်၏၊ ခွေးတို့၏ အလေ့အလာကို သာယာ၏။ ထိုကဲ့သို့ အကျင့်ဆိုး အလေ့ဆိုးကိုပင် ကိလေသာမှ စင်ကြယ်၊ သံသရာမှ လွတ်မြောက်လွယ်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း တစ်ခုဟု စွဲလမ်းမှတ်ထင်လေ သည်။ တချို့ကား ထိုအကျင့်များဖြင့် နတ်ရွာ သုဂတိကို ရနိုင်၏ဟု အယူရှိကြ ၏။

ဆက်ဦအံ့-အခါတစ်ပါး၌ နွားကျင့်ကျင့်သော ပုဏ္ဏပရိပိုဇ်နှင့် ခွေးကျင့် ကျင့်သော သေနိယပရိပိုဇ်တို့သည် ဘုရားရှင် အထံတော်သို့ လာကြ၍ ပုဏ္ဏ ပရိပိုဇ်က သေနိယ၏ကျင့်ပုံနှင့် အကျိုးအပြစ်၊ သေနိယပရိပိုဇ်ကလည်း ပုဏ္ဏ၏ ကျင့်ပုံနှင့် အကျိုးအပြစ်ကို လျှောက်ထားကြလေရာ၊ ဘုရားရှင်က မလျှောက် ဖို့ရန် ၃-ကြိမ်တိုင်အောင် တားသော်လည်း မရသဖြင့်-“ခွေးအကျင့်ကို ကျကျနန ကျင့်သူသည် (ခွေးစိတ်သာလျှင် အထုံပါနေသောကြောင့်)သေလျှင် ခွေးဖြစ်၏။ နွားအကျင့်ကို သေသေချာချာ ကျင့်သူသည်လည်း (နွားစိတ် အထုံပါနေသော ကြောင့်) သေလျှင် နွားဖြစ်၏။ ငါ့မှာ ဤအကျင့်ဖြင့် နတ်မင်း (နတ်ဘုရင်) သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် နတ်အမတ်ကြီးသော်လည်းကောင်း ဖြစ်ရ တော့မှာပဲဟု မိစ္ဆာအယူရှိခဲ့လျှင် မိစ္ဆာအယူကြောင့် ငရဲနှင့် တိရစ္ဆာန်လျော်

ကန်ရာ ဖြစ်ရလိမ့်မည်” ဟု ဟောပြောအပ်သော တရားတော်ကို နာရမှ ပုဏ္ဏက သရဏဂုံ တည်၍ သေနိယက ရဟန်းပြုပြီးလျှင် မကြာခင် ရဟန္တာဖြစ်လေ သည်။ . မဇ္ဈိမပဏ္ဏသကုက္ကုရဝတိကသုတ်ပါဠိတော်။

ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ။ ။ ဣဒမေဝ-ဤငါ့အယူသာလျှင်၊ သစ္စ- အမှန်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဘိနိဝေသော-လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ခြင်း သည်၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော-ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ မည်၏၊ အယူမှားချည်းပဲ” ဟု စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်နေမှု၊ ကိုယ့်အယူကို ကျေနပ်နေမှုဖြစ်သာ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် တည်း၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသဒိဋ္ဌိသည် မိစ္ဆာအယူကို ယူမိသော်လည်း “ငါ့အယူ သာ အမှန်၊ ကျန်သမျှအလွဲ”ဟု မစွဲလမ်း၊ “ကျန်အယူများလဲ သူနည်း နှင့်သူ မှန်မှာပဲ”ဟု သမဝိတ္တ သဘောမျှ၏၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသဒိဋ္ဌိကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်၊ ကျန်သမျှအယူတွေ အမှားချည်းပဲဟု သဘောထား၍ မိမိအယူ၌ စွဲမြဲလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဂန္ထအားဖြင့် ခွဲခြားရာ၌ သီလဗ္ဗတပရာမာသဒိဋ္ဌိမှ တစ်ပါးသော မိစ္ဆာအယူသည် ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ၌ ပါဝင်သတဲ့၊ ထို့ကြောင့် နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “ထပေတွာ သီလဗ္ဗတပရာမာသံ ကာယဂန္ထံ သဗ္ဗာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော ကာယဂန္ထော”ဟု မိန့်ပြီ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားအရ “ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသသည် မိစ္ဆာအယူ သီးခြားတစ်မျိုး မဟုတ်၊ မိမိယူအပ်ပြီးသော မိစ္ဆာအယူအပေါ်တွင် အညွန့်တင် လျက် စွဲလမ်းချက်သာ ဖြစ်၏”ဟု မှတ်ပါ။ သီလဗ္ဗတပရာမာသအယူကို ယူပြီး၍ ဤအယူသာ အမှန်ဟု စွဲလမ်းပြန်လျှင် ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသသဘော သက်ဝင်မည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူမှန်ကို ယူပြီးနောက် ဤအယူသာ အမှန် ဟု စွဲလမ်းမှုမှာ ဒိဋ္ဌိသဘောမဟုတ်၊ သမ္မာအယူ၏ ခိုင်မြဲကြောင်းသာတည်း။

-----*-----

ဥပါဒါန။ ။ ဥပါသဒ္ဓါသည် အလွန်အကဲဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ အာဒါနသဒ္ဓါသည် ယူခြင်းဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ “ဖားကို မြွေက ဖမ်းတဲ့ အခါ မလွတ်ဘဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ ဖမ်းယူထားသကဲ့သို့၊ မိမိဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ ယူတတ်သော (စွဲလမ်းတတ်သော)တရားကို ဥပါဒါန”ဟု ခေါ်၏၊ [ဆောင်ပုဒ် အခြေပြုမှာ ရှု၊] ဥပါဒိယန္တိ-စွဲမြဲစွာ ယူတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဥပါဒါနာနိ၊

ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံတို့သည် ကာမာသဝ, ဒိဋ္ဌာသဝ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ ကာယဂန္ထ တို့နှင့် တူပြီ။

အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ ။ ဧတေန-ဤအယူဖြင့်၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါဒေါ-မည်၏၊ အတ္တနော-အတ္တကို၊ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း မိစ္ဆာအယူသည်၊ အတ္တဝါဒေါ-အတ္တဝါဒ မည်၏၊ အတ္တဝါဒေါယဝ-အတ္တဝါဒ သည်ပင်၊ ဥပါဒါနံ-စွဲလမ်းတတ်သည်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ-မည်၏၊ ဤအတ္တဝါဒုပါဒါနံ အယူရှိနေသူသည် ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနတ္တ ဖြစ်ပုံကို သဘောမကျနိုင်၊ အတ္တရှိသည်ဟူသာ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏၊ ပုထုဇဉ်အများ တို့ စွဲလမ်းထင်မှားအပ်သော ထိုအတ္တသည် ပရမတ္ထ ဇီဝအတ္တဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ “ပရမတ္ထ”ဟူသည် ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် သတ္တဝါတွေကို စီမံဖန်ဆင်းနိုင်သူဟု စွဲလမ်း ထင်မှားအပ်သော အတ္တတည်း၊ ဇီဝအတ္တကား သတ္တဝါတစ်ယောက် တစ်ယောက်၏ “အသက်”ဟု စွဲလမ်းထင်မှားအပ်သော အတ္တတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-ဝီထိမုတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကမ္ဘာတည်၍ ပဌမဈာန် ၃- ဘုံ ဖြစ်သောအခါ အထက်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ စုတေ၍ ပထမဈာန်ဘုံ၌ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာကြီးသည် တစ်ယောက်တည်း နေရသည့်အတွက် ပျင်းရိလှ သဖြင့် အခြား ဗြဟ္မာများ ဖြစ်လာဖို့ရာ တောင့်တခိုက်မှာပင် “ထန်းသီးကြွေခိုက် ကျီးနင်းခိုက်” ဆိုသလို အခြားဗြဟ္မာများလည်း အထက်ဘုံမှ စုတေ၍ ရောက် လာကြသည်၊ ထိုအခါ မူလရှိရင်း ဗြဟ္မာကြီးက သူတောင့်တတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာ သောကြောင့် နောက်ရောက်လာသော ဗြဟ္မာများကို “သူဖန်ဆင်းတာပဲ”ဟု အထင်ကြီးလေ၏၊ နောက်မှရောက်လာသော ဗြဟ္မာတို့ကလည်း ထိုဗြဟ္မာကြီး က မိမိတို့ထက် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ အရာရာသာလွန်သည်ကို မြင်ရ၍ “မိမိတို့ကို ထိုဗြဟ္မာကြီး ဖန်ဆင်းပေးသည်”ဟု အထင်မှားလျက် ထိုဗြဟ္မာကြီးကို ခစားကြလေသည်။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်။ ။ အယံ ခေါ ဘဝံ ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ အဘိဘူ အနဘိဘူတော အညဒတ္တု ဒသော ဝသဝတ္တိ ဣဿရော ကတ္တာ နိမ္မာတာ သေဋ္ဌော သဇိတာ ဝသီ ပိတာ ဘူတဘဗျာနံ၊ မယံ ဘောတာ ဗြဟ္မနာ နိမ္မိတာ- ဤအရှင်ဗြဟ္မာသည် မဟာဗြဟ္မာမင်းတည်း၊ သတ္တဝါတွေကို လွှမ်းမိုး အုပ်စိုး

နိုင်သူပေတည်း၊ သူတစ်ပါး၏ အုပ်စိုးခြင်းကို မခံရ၊ စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့် အလုံးစုံကို မြင်နိုင်သော သဗ္ဗညုဘုရားပေတည်း၊ သတ္တဝါဟူသမျှကို မိမိ အလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သည်၊ သတ္တဝါဟူသမျှကို အစိုးရသော ဤသွရ၊ ပရမိသွာရ (ပရမီသွာ)ပေတည်း၊ ကမ္ဘာလောကနှင့် သတ္တဝါအနန္တကို ပြုစု ဖန်ဆင်းတတ်သူပေတည်း၊ လောကဓာတ်တစ်ခုလုံးတွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ပေ သည်၊ မင်း၊ ပုဏ္ဏား၊ သူဌေး၊ သူကြွယ်မကျန် သူ့နေရာနှင့်သူ ခွဲခြား စီမံတတ် သူပေတည်း၊ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ သတ္တဝါများ၏ ခမည်းတော်ကြီးဖြစ်ပေသည်၊ ငါတို့အားလုံးပင် ဤဗြဟ္မာကြီးက ဖန်ဆင်းပေးသဖြင့် ဤဗြဟ္မာဘုံမှာ ဖြစ်ကြရ ပေသည်။

ဤသို့ ဗြဟ္မာပြည်တုန်းကပင် ထိုဗြဟ္မာကြီး၏ အပေါ်မှာ အထင်အမြင်ကြီး လာခဲ့ပြီးနောက် အချို့ ဗြဟ္မာငယ်တို့သည် ထိုဘဝမှ စုတေ၍ လူ့ပြည်သို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် ထိုဗြဟ္မာကြီးမှာ ဗြဟ္မာငယ်များထက် သုံးပုံ၊ နှစ်ပုံ၊ တစ်ပုံခန့် ပိုမို၍ အသက်ရှည်လျက် ကျန်ရစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ လူ့ပြည် ရောက်သူတို့တွင် တချို့က ရသေ့ ရဟန်းပြု၍ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို အားထုတ် ကြသဖြင့် ဈာန်အဘိညာဉ် ရလေလျှင် ယခင်ဗြဟ္မာကြီးကို ပြန်၍ မြင်ကြလေ၏။ ထိုအခါ ရှေးကထက် ခိုင်မြဲစွာ အထင်အမြင်ကြီးလျက် “ဤကမ္ဘာလောက်ကြီး နှင့်တကွ သတ္တဝါတွေကို မဟာဗြဟ္မာမင်း တည်ထောင်ဖန်ဆင်းသည်”ဟု တစ်ဆင့်ဟောပြောကြလေရာ၊ “ဖန်ဆင်းသူရှိ၏”ဟူသော ထိုအယူဝါဒသည် လူ့ပြည်လောက၌ ထိုကမ္ဘာဦးကပင် တစ်စတစ်စ ပြန့်ပွားခဲ့လေသည်။ ထိုအယူ ဝါဒအလို မဟာဗြဟ္မာကြီးသည် ကမ္ဘာကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော ပရမတ္ထ (အလွန် မြတ်သော မပျက်စီးနိုင်သော အတ္တတော်ကြီး)ပေတည်း။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ ထိုမဟာဗြဟ္မာကို ပရမအတ္တဟု စွဲလမ်းခဲ့ရာ တစ်စတစ်စ ဆင်းသက်၍ နောက်လူတို့ လက်ထက်၌ကား ထိုဗြဟ္မာကကို မမြင်နိုင်ကြတော့ သဖြင့် “ဤပုဂ္ဂိုလ်ပဲ”ဟု လက်ညှိုးညွှန်ကာ ပုဂ္ဂိုလ်ခြင်ကို မပြနိုင်သော်လည်း (ကောင်းကင်၌ တိုက်တည်သလို) စိတ်ကူးဖြင့် မှန်းဆလျက် ဤကမ္ဘာလောက ကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါအနန္တတွေကို ဖန်ဆင်းသူဟု ယူဆအပ်သော ထိုပရမ အတ္တကိုပင် သက္ကတ ဟိန္ဒူဘာသာအားဖြင့် “ဤသွရ၊ ပရမီသွာရ၊ ပရမီသွာ”ဟု

လည်းကောင်း၊ ပါရှင်ဘာသာအားဖြင့် “ခုဒါ=ခိုဒါ”ဟုလည်းကောင်း၊ အာရဗီဘာသာအားဖြင့် “အလ္လာဘ်”ဟုလည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် “ဂျေဒ်”ဟုလည်းကောင်း၊ မြန်မာဘာသာအားဖြင့် ထာဝရဘုရား (အမြဲတည်သောဘုရားဟုလည်းကောင်း၊ အမျိုးအမျိုး နာမည်တပ်၍ စွဲမှတ်ခဲ့ကြလေသည်။ ဤကား အတ္တဝါဒပါဒါန်ဖြင့် ပရမအတ္တကို စွဲလမ်းပုံတည်း။

ဇီဝအတ္တစွဲလမ်းပုံ။ ။ ဤခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ “အသက်ကောင်”ဟုခေါ်ရသော “အတ္တ”ရှိ၏။ ထိုအတ္တသည် အလွန်သတ္တကောင်း၏။ (ကာရက) ပြုလုပ်ဖွယ် ဟူသမျှကို ပြုလုပ်တတ်၏။ ဥပမာ-ခြေလှမ်း၍ သွားနေရာ၌ ခြေထောက်၏ သတ္တိမဟုတ်၊ အတွင်းက အတ္တ၏ သတ္တိပင်တည်း။ အတ္တ၏ အလိုကြောင့် ခြေထောက်ကြီး မြှောက်လိုက်ချလိုက်နှင့် ရှေ့သို့တိုးလျက် နေ၏။ ကောင်းမှု မကောင်းမှု အစုစုကို ထိုအတ္တ၏ သတ္တိကြောင့် ပြုမိကြ၏။ အတ္တက ကောင်းမှုကို ပြုချင်လျှင် အတ္တအမိန့်အတိုင်း ကိုယ်နှုတ်တို့က ကောင်းမှုကိုပြုလျက် ဖြစ်ကြရ၏။ ဥပမာ-ဘုရားရှိခိုးရာ၌ လက်သည် အတ္တ၏သဘောအတိုင်း ဘုရားဘက်သို့ လက်အုပ်ချီရလေ၏။ လက်အုပ်ချီလျက်နေအောင် အတ္တက စီမံလျက် ရှိနေသတဲ့။

ဝေဒက။ ။ ကောင်းမှု မကောင်းမှု၏ အကျိုးကိုလည်း အတ္တသည် ခံစား၏။ နာကျင်မှု အရသာရှိမှုစသော ခံစားဖွယ်ဟူသမျှကို အတ္တက ခံစား၏။ “ယခုလိုဘဝက ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း နောင်ခါ မိမိပြုအပ်သော ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး အတ္တသည်ပင် ခံစားရလိမ့်မည်”ဟုလို။

သာမိ။ ။ ခန္ဓာအိမ်နှင့် ဆိုင်ရာဝယ် ပိုင်နိုင် အုပ်စိုးနိုင်သောကြောင့် ထိုအတ္တသည် ခန္ဓာအိမ်၏ အရှင် ခန္ဓာအိမ်ပိုင်ပင် ဖြစ်၏။

နိဝါသိ။ ။ ခန္ဓာကိုယ် အဟောင်း ဆွေးမြေ့ ပျက်စီးသောအခါ ခန္ဓာအိမ် အသစ်ကို စီမံဖန်တီးလျက် ထိုခန္ဓာအိမ်အသစ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်တတ်သောကြောင့် ခန္ဓာအိမ်သာ ပျက်၏၊ အတ္တကား အပျက်အစီး မရှိ၊ အမြဲ တည်သည်။ [တချို့က “ဤဇီဝအတ္တသည် ပရမတ္တ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်၍ ခန္ဓာအိမ် ပျက်ချိန် ကျသောအခါ မူလဖန်ဆင်းလိုက်သော ပရမတ္တအထံသို့ ပြန်သွားသည်” ဟု ယူကြသတဲ့။]

သယံဝသီ။ ။ ခန္ဓာအိမ်နှင့်ဆိုင်ရာဝယ် မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သည်။ ဤနိဝါသီနှင့် သယံဝသီပုဒ်တို့အရ “အတ္တသည် မပျက်မစဲ အမြဲတည်သော အနှစ်သာရ အမာခံ အထည်ကိုယ်တည်း၊ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သော ဝသဝတ္တနသဘော ရှိ၏” ဟု စွဲလမ်း မှတ်ထင်ကြသည်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။ ။ ဤသို့ စွဲလမ်းရာ၌ ခန္ဓာငါးပါးတွင် တချို့က ဝိညာဏ က္ခန္ဓာကို အတ္တဟု စွဲလမ်း၍၊ တချို့က ရူပက္ခန္ဓာကို စွဲလမ်း၏။ တချို့က စေတ သိက်ခန္ဓာတစ်ပါးပါးကို စွဲလမ်း၏။ ဤကဲ့သို့ ခန္ဓာငါးပါး၌ အတ္တဟု စွဲလမ်းမှုကို “သက္ကာယဒိဋ္ဌိ”ဟု ခေါ်၏။ ဤ အတ္တဝါဒုပါဒါန်ပင်တည်း။ မည်သည့် ဒိဋ္ဌိမဆို ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ပေါ်ရသဖြင့် ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသမျှ၏ အရင်းခံမျိုးစေ့ဖြစ်သည်ဟု သဠာယတနသံယုတ် (စိတ္တဝဂ်၌) မိန့်တော်မူသည်။ [သန္တော + ကာယော သက္ကာယော၊ သက္ကာယေ + ပဝတ္တာ + ဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သန္တော-ထင်ရှားရှိသော၊ ကာယော-ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းတည်း၊ သက္ကာယော-ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၊ သက္ကာယေ-ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ-သည်၊ သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိ-သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မည်၏။]

အတ္တစွဲလမ်းပုံ။ ။ ယခုအခါ ပုဒ္ဒဘာသာဝင်တို့လည်း “ဘယ်လိုအရာ”ဟု ကျကျနန မပြောတတ်စေကာမူ ရုပ် နာမ်ခန္ဓာ၌ (အထူးအားဖြင့် ဝိညာဉ်အပေါ် ၌) အတ္တစွဲလမ်းလျက်ပင် ရှိကြ၏။ ထိုအတ္တကို အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဉ်ကောင်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ လူတစ်ယောက် စုတေသောအခါ “အသက် ထွက်သွားပြီ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကလေးများ လန့်၍ အင်မတန်ငိုနေ သောအခါ “လိပ်ပြာလွင့် သွားသည်”ဟုလည်းကောင်း၊ သေသူ၏လိပ်ပြာ သည် ချစ်သူ၏လိပ်ပြာကို လာရောက် ခေါ်ယူနေသည်၊ သို့အတွက် “လိပ်ပြာ ချင်း ခွဲရမည်” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ယခုတိုင် ပြောစမှတ် ပြုကြသေး၏။ ဤအတ္တစွဲလမ်းမှုကား နယ်ကျယ်လှ၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌သာမကဘဲ အပြင်ပ သစ်ပင် တော တောင် မြေ ရေတို့မှာပင် အသက် ဇီဝ အတ္တရှိ၏ ဟု စွဲလမ်းကြ၏။ [“ဇီဝသညိနော ဟိ မနုဿာ ရုက္ခသ္မိ”-ဝိနည်း ဘူတဂါမသိက္ခာပဒ ပါဠိတော်။]

သတ္တိယာ ယဿ ဇီဝဿ၊ လောကော ဝတ္တတိ မညိတော။

ကာရကော ဝေဒတော သာမီ၊ နိဝါသီ သော သယံ ဝသီ။

ယဿ ဇီဝဿ-ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၊ မှတ်ရာမြားမြောင်၊ လိပ်ပြာဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကြင် အသက်ကောင်း၏။ သတ္တိယာ-စွမ်းရည်သတ္တိ၊ မပြတ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ လောကော-ယခုမျက်မြင်၊ များဖြင်သောင်းသောင်း၊ သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ ဝတ္တတိ-ထိုဤအမှု၊ ကိုယ်စီပြုလျက်၊ ယခုအနေ၊ တည်နိုင်ကြပေ၏။ ဣတိ မညိတော-ဤကဲ့သို့ပင်၊ ပုထုဇဉ်တို့၊ အစဉ်မပြား၊ အထင်မှားအပ်သော သော ဇီဝေါ-ထိုအသက်ကောင်းသည်။ ကာရကော-ပြုရေးပြုရာ၊ ပေါ်ပေါက်လာလျှင်၊ လျော်စွာ တစ်ခုခုဖြင့် ပြုလည်းပြုတတ်ပေ၏။ ဝေဒကော-ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး၊ အမျိုးမျိုးကို၊ အကျိုးလျော်ကန်၊ ပေါ်လာပြန်လျှင်၊ ခံစံလည်း ခံစံတတ်ပေ၏။ သာမီ-ခန္ဓာအိမ်ဆိုင်သမျှ၌၊ ပိုင်သအုပ်စီး၊ အရှင်သခင်ကြီးပေတည်း။ နိဝါသီ-ဟောင်းခန္ဓာအိမ်၊ ပျက်သည့်ချိန်ဝယ်၊ ခန္ဓာအိမ်အသစ်လဲ၍၊ အမြဲတည်နိုင်ပေ၏။ သယံဝသီ-ခန္ဓာအိမ်မှု၊ အစုစု၌၊ တစ်ခုမကျန်၊ စီမံခွဲဝေ၊ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်သော သဘောပေတည်း။

ထိုဇီဝအတ္တကို သက္ကတ၌ “အာတွာ(ပါဠိလို အာတုမာ)”ဟု ခေါ်၏။ ပါဠိတော်များ၌ “ဇီဝ၊ သရီရ၊ ပုဂ္ဂလ၊ သတ္တ”ဟု အမျိုးမျိုးခေါ်၏။ အာရဗိဘာသာ၌ “ရူဟ်”，အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌ “ဆိုးလ်”ဟု ခေါ်သတဲ့၊ ‘ဤအတ္တသည် တကယ်ဧကန် အမှန်ရှိ၏”ဟု ထင်မှတ်သောအယူသာလျှင် အတ္တဝါဒပါဒါန်ဒိဋ္ဌိတည်း။ အများပြောနေကျအတိုင်း “အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နာထော” စသည်ဖြင့် ဟောပြောမှုမှာ အတ္တဝါဒပါဒါန် မဟုတ်။ ဤဥပါဒါန်အားဖြင့် ခွဲခြားရာ၌ အတ္တဝါဒပါဒါန်နှင့် သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ဒိဋ္ဌိတို့မှ ကြွင်းသောဒိဋ္ဌိဟူသမျှကို ဒိဋ္ဌပါဒါန်ဟုချည်းမှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “ထပေတွာ သီလဗ္ဗတုပါဒါနဉ္စ အတ္တဝါဒပါဒါနဉ္စ သဗ္ဗာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ”ဟု မိန့်ပြီ။

-----*-----

နိဝရဏ။ ။ ဈာနာဒိကံ-ဈာန်အစရှိသော ကုသိုလ်တရားကို၊ နိဝါရေန္တိ-တားမြစ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိဝရဏာနိ-နိဝရဏတို့မည်၏။ “ဈာန်တရား မဂ် ဖိုလ်တရားများကို ဖြစ်ခွင့်မပေးဘဲ တားမြစ်တတ်သည်”ဟူလို

ဈာန်တရားကိုကား ဖြစ်ခွင့်မပေးရုံသာမက၊ ကာမတ္ထန္ဒနီဝရဏ အကြမ်းစားနှင့် ဗျာပါဒနီဝရဏတို့က ဖြစ်ပြီး ရအပ်ပြီးသော ဈာန်တရားကိုပင် ကွယ်ပစေနိုင်သည်။ ဈာန် မဂ်ဖိုလ်သာမက၊ ကာမကုသိုလ်များကိုလည်း တားမြစ်ကြသည်သာ။ ကာမစိတ် ဒေါသစိတ် စသည်ဖြစ်နေသောအခါ အခြားကုသိုလ်ဟူသမျှ ဖြစ်ခွင့်မရသည်ကို ထောက်ပါ။ ဤနီဝဏ္ဏနတို့၏ တရားကိုယ်ကောက်၌ ရှုပ်ထွေးဖွယ် မရှိ။

တရားကိုယ်နှစ်ပါး နီဝရဏတစ်ခု။ ။ ထိနနှင့် မိဒ္ဓသည် ကိစ္စအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း တူကြ၏။ ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့်လည်း တူကြ၏။ ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကစ္စလည်း ကိစ္စ၊ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် တူကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် တရားကိုယ် နှစ်ပါးစီကို နီဝရဏတစ်ခုတည်း ဟောတော်မူသည်။

ကိစ္စာဟာရပဝိက္ခာနံ၊ ဧကတ္တာ ဧကမေတ္တ ဟိ၊

ကတမုဒ္ဓစ္စကုက္ကစ္စံ၊ ထိနမိဒ္ဓဉ္စ တာဒိနော။ (ဋီကာကျော်)

ချဲ့ဦးအံ့-ထိန မိဒ္ဓ နှစ်ပါးလုံးသည် ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောတရားများ ဖြစ်၍ မိမိတို့ယှဉ်ရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ထိုထိုအမှု၌ တွန့်ဆုတ်အောင် ပြုတတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိန မိဒ္ဓ နှစ်ပါးစုံသည် ယှဉ်ရာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို တွန့်ဆုတ်အောင် ပြုခြင်း ကိစ္စအားဖြင့် သဘောတူ၏။ ဤထိန မိဒ္ဓ နှစ်ပါးလုံးပင် ပျင်ရိမူကြောင့် ဖြစ်တတ်ရကား ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်လည်း တူ၏။ ထိန မိဒ္ဓ နှစ်ပါးလုံးပင်ထက်မြက်သော ဝီရိယနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ ထိန မိဒ္ဓ ဖြစ်လာသော အခါ ထက်သန်သော ဝီရိယများ ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြားရိုးပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်လည်း တူကြသည်။

ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကစ္စနှစ်ပါးတွင် ဥဒ္ဓစ္စက မငြိမ်သက်ခြင်း၊ ကုက္ကစ္စက နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောဖြစ်၍ နှစ်ပါးလုံးပင် အသန္တကိစ္စ (မငြိမ်သက်ခြင်းကိစ္စ) အားဖြင့် တူမျှ၏။ ဉာတိဗျသန (ဆွေမျိုးပျက်စီးမှု)، ဘောဂဗျသန (စည်းစိမ်ပျက်စီးမှု)، ရောဂဗျသန (အနာရောဂါဖြစ်မှု)، သီလဗျသန (သီလပျက်စီးမှု)، ဒိဋ္ဌိဗျသန (အယူပျက်စီးမှု)၊ ဤဗျသနငါးခုတွင် တစ်ခုခုကြောင့် ထိုဥဒ္ဓစ္စတို့ ဖြစ်တတ်ရကား ဖြစ်ကြောင်းအားဖြင့်လည်း တူမျှ၏။ ထိုနှစ်ပါးစုံသည်

သမထဟု ခေါ်အပ်သော သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ ထိုဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ ဖြစ်လာလျှင် စိတ်ဓာတ်များတည်တည်ကြည်ကြည် မရှိနိုင်တော့ပြီ။ [အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ် ရှိသည်။ အောက်ပါဂါထာသည် ဋီကာကျော်ဂါထာတည်း။ အနက်ကို ထိုနိဿယ၌ ရှုပါ။]

လိနတာ သန္တတာ ကိစ္စံ, တန္တိဉာတိဝိတက္ကနံ၊
ဟေတုဝီရိယသမထာ, ဣမေ တေသံ ဝိရောဓိနော။

-----*-----

အနုသယ။ ။ အနု အနု သေန္တိတိ အနုသယာ-သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာ အစဉ်၌ အမြဲမပြတ် ကိန်းဝပ်လျက်ပါနေသော ကိလေသာဓာတ်ကို “အနုသယ” ဟု ခေါ်သည်။ ထင်ရှားစေအံ့-အသီးသီးမည့် အရက်ပင်၌ အသီးသီးစေတတ်သော ဓာတ်သတ္တိသည် သရက်စေ့ဝယ် အညှောက်ထွက်သည်က စ၍ ပင်လုံး အခက်, အရွက်, အညွန့်တို့၌လည်း ပါ၏။ ဤသို့ အသီး သီးစေတတ်သော ဓာတ်သတ္တိသည် သရက်ပင်တစ်ပင်လုံး၌ အစ အဆုံး ကိန်းဝပ်နေသကဲ့သို့, ထို့အတူ အနုသယဟု ခေါ်အပ်သော ကိလေသာဓာတ်သည်လည်း ကလလ ရေကြည် တည်ခါစဝယ် ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက်နှင့် ကလာပ်သုံးစည်း၌ လည်း ပါရှိ၏။ ထို့နောက် တစ်ဘဝလုံး အဆက်ဆက် ရုပ်အစဉ် နာမ်အစဉ်မှာ လည်း ပါရှိ၏။ ရဟန္တာ မဖြစ်သေးသမျှ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုနေတုန်း, ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ် နေတုန်းမှာလည်း ထိုကိလေသာဓာတ် သတ္တိတွေ အပြည့်အနှက် ပါရှိနေ၏။ တစ်ဘဝကုန်၍ စုတိစိတ် ဖြစ်တုန်းမှာလည်း ပါရှိ၏။ နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေ အသစ်မှာလည်း ဆက်လက် ပါရှိလေ၏။ အရူပဘုံ၌ နာမ်တရားချည်း ပဋိသန္ဓေနေသော်လည်း ထိုအရူပဘုံနာမ်အစဉ်မှာလည်း ပါရှိ၏။ အသည သတ်ဘုံ၌ ရုပ်ချည်းနေသော်လည်း အသညသတ်ရုပ်အစဉ်မှာလည်း ပါရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အနု အနု-အစဉ်တစိုက်၊ သန္တာနေ-ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၌၊ သေန္တိ-ကိန်းဝပ်တည်နေတတ် ကုန်၏”ဟု ဆိုရပေသည်။ [မည်သည့်ဘုံ မည်သည့် အခါ၌ မည်သည့်အနုသယများ ကိန်းဝပ်ပါရှိကြောင်းကို အနုသယယမိုက်မှာ ကြည့်ပါ။]

တစ်နည်း-“အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ သေန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ အနုသယာ”။

ဤဝိဂ္ဂိုဟ်နှင့်စပ်၍ အနုသယဓာတ်ကို နားလည်ဖို့ရာ အခိုက်အတန့် ၃-မျိုး အားဖြင့် ကိလေသာ ၃-မျိုး နာမည်ရပုံကို မှတ်သားရာ၏။ ကိလေသာသည် အနုသယကိလေသာ၊ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ၊ ဝီထိက္ကမကိလေသာဟု ၃-မျိုး ရှိ၏။ အနုသယကိလေသာဟူသည် ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် အထင်အရှား မဟုတ်ဘဲ ခန္ဓာအစဉ်၌ အမြဲ ကိန်းဝပ်ပါနေသော ကိလေသာ၏ ဓာတ်သတ္တိတည်း။ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာကား ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် အထင်အရှား ထကြွလာ သော ကိလေသာတည်း။ ထိုပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် ကိုယ်ထိ လက်ရောက် ဖောက်ပြန်ကျူးလွန်မှု မရှိသေးချေ။ ဝီထိက္ကမကိလေသာကား စိတ်ထဲ၌ ထကြွရုံတွင်မကဘဲ လောဘအလျောက် ဒေါသအလျောက် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု လှုပ်ရှားလျက် ဖောက်ပြား ကျူးလွန်စေတတ်သော ကိလေသာတည်း။

ထင်ရှားစေအံ့-ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကုသိုလ်စိတ်ထားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ဟောနေ၏။ ထိုအခါ ပရိယုဋ္ဌာန၊ ဝီထိက္ကမကိလေသာ မဖြစ်သေး၊ အနုသယ ကိလေသာကား ပုထုဇဉ်မှန်လျှင် ပြည့်လျှံနေ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်တရား ဟောပြီး နောက် တစ်စုံတစ်ယောက်ကို မြင်ရသဖြင့် စိတ်ကို မထိန်းနိုင်တော့ပြီ။ ထိုအခါ ငြိမ်နေသော မြွေဟောက်ကို တုတ်ဖြင့် ခေါက်လိုက်သလို ငြိမ်ဝပ်နေသော ကာမရာဂါနုသယ ကိလေသာဓာတ်သည် ဖြတ်ကနဲ ထကြွလျက် ပရိယုဋ္ဌာန အနေ ဥပါဒ် ဖြစ်ပေါ်လေ၏။ ထိုကဲ့သို့ ပရိယုဋ္ဌာနအနေအားဖြင့် အတော် ကြာပြီးနောက် ဖောက်ပြန်လွန်ကျူးလျက် ဝီထိက္ကမဘက်သို့ တိုးတက်ကြပါ ရော့တဲ့။ ဤသို့လျှင် အနုသယကိလေသာဟူသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် အထင်အရှား ဖြစ်ပေါ် နေသည် မဟုတ်၊ ဖြစ်လောက်သော အကြောင်းတစ်စုံ တစ်ရာနှင့် တွေ့သောအခါ ဖြစ်ပေါ်ဖို့ရာ အခြေခံမျိုးစေ့ဖြစ်သော ဓာတ်သတ္တိ တစ်မျိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “အနုရူပံ-လျောက်ပတ်သော၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရသည် ရှိသော်၊ သေန္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကုန်၏”ဟု ဆိုရပေသည်။ [ကာမရာဂဖြစ်လောက်သော အကြောင်း၊ ပဋိယဖြစ်လောက်သောအကြောင်း စသည်ကို “အနုရူပံ ကာရဏံ”ဟု ဆိုသည်။]

ကိလေသာ ပယ်ကြောင်း။ ။ ပြခဲ့သော ကိလေသာ သုံးမျိုးတွင် ဝီထိက္ကမ

ကိလေသာ မဖြစ်နိုင်အောင် သီလဖြင့် တားမြစ်ရ၏။ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ မဖြစ်အောင် သမာဓိဖြင့် (ထိုအာရုံ၌ စိတ်မဝင်စားအောင် သမာဓိတရားဖြင့်) တားမြစ်ရ၏။ အနုသယကိလေသာကိုကား ဆိုင်ရာ မဂ်ဖြင့်သတ်မှ အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်နိုင်သည်။ ဤစကားစဉ်အရ “မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာ ကိုယ်၌ ကိန်းဝပ်တည်ရှိသော ကိလေသာဓာတ်ကို အနုသယခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အင်အားကြီးမှ အနုသယခေါ်။ ။ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာတိုင်းလည်း ခန္ဓာအစဉ်မှာ ကိန်းဝပ် ပါရှိမည် မဟုတ်၊ အားအင် ကြီးမားသော ကိလေသာ အချို့သာ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ် ပါရှိနိုင်မည်။ သို့အတွက် အားအင်နည်းပါးသော ထိန စသည်တို့မှာ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ် မည်ရှိမည် မဟုတ်သောကြောင့် အနုသယဟု မခေါ်ထိုက်။

ထင်ရှားစေအံ့-ကိလေသာဆယ်ပါးတွင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ၆-ပါးသည် ထိန၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ ကိလေသာ စသည်တို့ ထက် သတ္တိအင်အား ကြီးမားထက်မြက်ကြကုန်၏။ ဆိုင်ရာအကုသိုလ်များ၌ မိမိတို့ ခေါင်းဆောင်၍ ထမြောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်ကြကုန်၏။ ထိနစသော ၄-ပါး ကား ထိုကဲ့သို့ သတ္တိအင်အား မကြီးမားကုန်၊ ဆိုင်ရာ အကုသိုလ်များ၌ ခေါင်းဆောင် ပဓာနလည်း မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် လောဘစသည်တို့၏ ဓာတ်သတ္တိများသာ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ်တည်နေကြသဖြင့် လောဘစသည်တို့သာ “အနုသယ” ဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် အနုသယယမက အဋ္ဌကထာ၌ “အနုသယောတိ ပန အပ္ပဟိနဋ္ဌေန ထာမဂတကိလေသော ဝုစ္စတိ” ဟု မိန့်ပြီ။ [ထာမဂတကိလေသာ ဟူသည် အခွင့်သာလျှင် ဖြစ်နိုင်လောက်အောင် အင်အားရှိသော ကိလေသာတည်း။ ထာမ-အားအစွမ်းသို့ + ဂတ-ရောက်သောကိလေသာ၊ ထိုသို့ အင်အားရှိသောကြောင့်ပင် ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိန်းဝပ် ပါရှိနိုင်သည်။]

[ဆင်] ကိလေသာဆယ်ပါး၊ ရှိပေဌားလည်း၊ အင်အားပြည့်ကြွယ်၊ ရှေ့ ခြောက်သွယ်သာ၊ ကိုယ်ဝယ်ကိန်းဝပ်၊ ပါလေတတ်၍၊ စောမြတ် ရှင်ပင်၊ အနုသယ တင်သည်၊ ကျမ်းစဉ် လက်သုံးဖွင့်ရိုးတည်း။

အနုသယ၏ကာလ။ ။ ဤအနုသယကိလေသာသည် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ၃-မျိုးတွင် အဘယ်နည်းဟု မေးလေ့ရှိ၏။ အဖြေကား-အနုသယ ကိလေသာသည် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ၃-မျိုးပင် ဖြစ်သင့်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အခိုက်အတန့်နှင့် ပြည့်စုံခိုက် တရားကို ပစ္စုပ္ပန်၊ ချုပ်ပြီးတရားကို အတိတ်၊ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်လတ် တရားကို အနာဂတ်ဟု ခေါ်ရ၏။ အနုသယကိလေသာတို့သည် ဥပါဒ် ဌီဘင်အားဖြင့် အထင်အရှား မရှိချေ။ ဘင်သို့ရောက်၍ ချုပ်ပျောက်ပြီးလည်း မဟုတ်။ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်အားဖြင့် ဖြစ်သောအခါ အနုသယမဟုတ်၊ ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ အနေအားဖြင့်သာ ဖြစ်လတ်။ ထို့ကြောင့် “အနုသယ” ကိလေသာသည် မုချအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်ဟု မဆိုအပ်။ သို့သော် ထိုထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်လျက် ပရိယုဋ္ဌာန အနေအားဖြင့် ဥပါဒ်မှုကို စွဲ၍ ပြောရလျှင် ထိုကိလေသာမျိုးသည် ရှေးကလည်း ဖြစ်ဖူးပြီး ပစ္စုပ္ပန်မှာလည်း ဖြစ်ဆဲပင်၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်နိုင်သေးသမျှ နောင်လည်း ဖြစ်လတ်။ ထို့ကြောင့် အကျိုးဖြစ်သော ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ၏ ပစ္စုပ္ပန်စသော အမည်ကို အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အနုသယကိလေသာပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရ ပရိယာယ်အားဖြင့် အနုသယကို ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင် သည်။

ထို့ကြောင့် ယမကအဋ္ဌကထာ၌ “သော စိတ္တသမ္ပယုတ္တော ၊ပေ၊ အတိတောပိ အနာဂတောပိ ပစ္စုပ္ပန္နောပိ၊ တသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝတ္ထု ယုဇ္ဇတိ”ဟု လည်းကောင်း၊ မူလဋီကာ၌ “န စ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နတော အညေ ဥပ္ပတ္တိရဟာ နာမ အတ္ထိ၊ တသ္မာ သဗ္ဗေ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာ ကာမရာဂါ ဒယော အနုသယာတိ ဝုစ္စန္တိ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ပြီ။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့က ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်ဟု တိုက်ရိုက် ဖွင့်ပြကြသည် ဖြစ်ပါ လျက် အနုဋီကာနှင့် နောက်လိုက်ဖြစ်သော ဋီကာကျော်စသည်တို့က “အနာဂတ်ကိလေသာကိုသာ မုချအားဖြင့် အနုသယဟု ခေါ်သည်၊ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာတို့မှာ ကိလေသာသဘောချင်း တူမျှကြသဖြင့် အနုသယ အမည်ရသည်”ဟု တစ်မျိုးဖွင့်ကြသေးသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ်ရာပင်။ အနုသယ

ကိလေသာတို့ မုချအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် မဆိုထိုက် ကြောင်းကို မဂ်ပယ်ခန်း၌ ပြဦးလတ်။

-----*

ဒသ သံယောဇနာနိ ကာမရာဂသံယောဇနံ-ရူပ-အရူပ-ပဋိယ-မာန-ဒိဋ္ဌိ-
သီလဗ္ဗတပရာမာသ-ဝိစိကိစ္ဆာ-ဥဒ္ဓစ္စ-အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ သုတ္တန္တေ၊
အပရာနိ ဒသ သံယောဇနာနိ ကာမရာဂသံယောဇနံ ဘဝ-ပဋိယ-မာန-
ဒိဋ္ဌိ-သီလဗ္ဗတ မရာမာသ-ဝိစိကိစ္ဆာ-က္ကဿာ-မစ္ဆရိယ-အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ
အဘိဓမ္မေ။

သံယောဇနံ။ ။ သံယောဇနန္တိ ဗန္ဓန္တိ-နှောင်ဖွဲ့တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ သံယောဇနာနိ-သံယောဇနတို့မည်၏။ “သံယောဇနကြိုး”ဟု
ခေါ်ဝေါ်ရိုးရှိသည့်အတိုင်း ကြိုးဖြင့် ချည်နှောင်တတ်သောတရားသို့ မိမိကိန်းရာ
သတ္တဝါကို သံသရာဝဋ်မှ မလွတ်ရအောင် ချည်နှောင်တတ်သောတရားကို
“သံယောဇန”ဟု ခေါ်သည်။ မှန်၏-ပုထုဇနတို့သန္တာန်၌ ကြိုး ၁၀-ချောင်း ရှိ၏။
ထိုတွင် ၅-ချောင်းမှာ ကာမဘုံ၌ ဆက်သွယ်၍၊ အခြား ကြိုး ၅-ချောင်းက
အထက် ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဆက်သွယ်လျက် ရှိ၏။

ချဲ့ဦးအံ့-ကာမရာဂ ပဋိယနှင့် ဒိဋ္ဌိ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဝိစိကိစ္ဆာ ဤ ၅-
ချောင်းသည် ကာမဘုံအတွက် ဆက်သွယ်ထားသော ကြိုးများတည်း။ ကာမ
ရာဂသည် ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ လိုလားနှစ်သက်၏။ ဤကာမရာဂ အနုသယ
ဓာတ် မပြတ်သေးသမျှ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌နေရသော်လည်း ဈာန်အရှိန် ပြတ်လျှင်
ကာမနှောင်ကြိုး တင်းမှုကြောင့် ကာမဘုံသို့သာ ဆင်းသက်ခဲ့ရလိမ့်မည်။ ပဋိယ
သံယောဇနလည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ ဒေါသမရှိသည့်အတွက် ကာမဘုံဘက်က
ဖွဲ့ဆက်ထားသော ကြိုးတည်း။ ဒိဋ္ဌိ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်းလျှင်
သောတာပန် ဖြစ်၏။ ထိုသံယောဇနများ မကင်း၍ သောတာပန် မဖြစ်သေးသမျှ
အပါယ်လေးပါးတိုင်အောင်ပင် ဆွဲချဦးမည်သာ။ ထို့ကြောင့် ဤကြိုး ၅-ချောင်း
ကို ဩရုမ္မာဂိယ သံယောဇနဟု ခေါ်သည်။

“ဒိဋ္ဌိ သီလဗ္ဗတပရာမာသနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ဖြတ်၍
ကာမရာဂ ပဋိယတို့ကို အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ဖြတ်ပြီးနောက် သံသရာမှ လွတ်

မြောက်ပြီလား”ဟု ဆိုလျှင် မလွတ်မြောက်နိုင်သေး၊ ရူပရာဂက ရူပဘုံ၌ ဆက်သွယ်၍ အရူပရာဂက အရူပဘုံ၌ ဆက်သွယ်ပြီးလျှင် မာန ဥဒ္ဓစ္စနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကလည်း ထိုဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဆက်သွယ်လျက်ပင် ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကြိုး ၅-ချောင်းကို ဥဒ္ဓိဘာဂိယသံယောဇဉ်ဟု ခေါ်၏။ ရဟန္တာဖြစ်မှသာ ထိုဥဒ္ဓိဘာဂိယကြိုး ၅-ချောင်းကို အကြွင်းမရှိအောင်ဖြတ်၍ သံသရာဝဋ်မှ လွတ်ခွင့်ရနိုင်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဩရံ=အောက်ဘုံ + ဘာဂ=အဖို့ + ဣယ=ရှိသည်။ ဩရမ္မာဂိယ=အောက် ကာမဘုံအတွက်ဖြစ်သော သံယောဇဉ်၊ ဥဒ္ဓိဘာဂိယ=အထက် ဗြဟ္မာ့ဘုံအတွက်ဖြစ်သော သံယောဇဉ်၊ ဩရမ္မာဂိယသံယောဇဉ်ကို အဇ္ဈတ္တသံယောဇဉ်ဟုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိဘာဂိယသံယောဇဉ်ဟုလည်းကောင်း နာမည်တပ်ကြသေး၏။

[ဆောင်] ၁။ ကာမရာဂ၊ ပဋိယနှင့်၊ သီလ-ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆံ၊ ဤငါးတန်၊
ဩရမ္မာဂိယ။

၂။ ရူပရာဂ၊ အရူပနှင့်၊ မာန ဥဒ္ဓစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ ဥဒ္ဓိဘာဂိယ။

ယောဂ၊ ဂန္ထ သံယောဇဉ်။ ။ ဤသုံးမျိုးသည် သတ္တဝါများကို ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်အောင် တစ်မျိုးစီ ယှဉ်စပ် ဖွဲ့နှောင်တတ်ကြသဖြင့် သဘောတူသကဲ့သို့ ရှိသော်လည်း “အဝေးဘုံဘဝသို့ ရောက်စေကာမူ မိမိဘုံသို့ ပြန်ရောက်လာအောင် ကြိုးဖြင့် ဆွဲထားသကဲ့သို့ ဆွဲချည် ဖွဲ့နှောင်တတ်သောသဘောသည် သံယောဇဉ် မည်၏။ သံကွင်းချင်း ဖွဲ့ဆက်သကဲ့သို့ စုတိ ပဋိသန္ဓေ-ပဋိသန္ဓေ စုတိအားဖြင့် ရုပ်နာမ်အပေါင်းကို ဖွဲ့ဆက်တတ်သော သဘောသည် ဂန္ထမည်၏။ သစ်စေးဖြင့် ကပ်သကဲ့သို့ ဝဋ်ဒုက္ခ၌ မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို ယှဉ်စပ် ကပ်ထားတတ်သော သဘောသည် ယောဂမည်၏။” ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်များကို ပြခဲ့ပြီ။

မူလဋီကာ။ ။ ဒူရဂတဿာပိ အာကမုနတော နိဿရိတုံ အပ္ပဒါနဝသေန ဗန္ဓနံ သံယောဇနံ၊ ဂန္ထကရဏံ သင်္ခလိကစက္ကလကာနံ ဝိယ ပဋိဗဒ္ဓတာ ကရဏံ ဝါ ဂန္ဓနံ ဂန္ဓော၊ သံသိလိသကရဏံ ယောဇနံ ယောဂေါတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော ဝေဒိတဗျော။-ဒုကမာတိကာအဖွင့်။

ကိလေသ။ ။ ကိလေသန္တိ ဥပတာပေန္တိ-ပူလောင်စေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ ကိလေသ-ကိလေသာတို့မည်၏။ “ကိလေသာမီး” ဟု ဆိုရိုးရှိသည့်
အတိုင်း ယှဉ်ဖက်စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကိုလည်းကောင်း
ပူလောင်စေတတ်သော လောဘစသည်ကို ကိလေသာဟု ခေါ်သည်။ လောဘ
မီး ဒေါသမီးစသည်တို့ လောင်ကျွမ်းပုံများကို ထိုထိုသုတ္တန်၌ ရှုပါကုန်။

တစ်နည်း-ကိလိဿတိ ဧတေဟိတိ ကိလေသာ၊ ဧတေဟိ-ဤတရားတို့
ကြောင့်၊ ကိလိဿတိ-ညစ်ပေရ၏။ ဣတိ-ထိုသို့ ညစ်ပေကြောင်း၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ ကိလေသာ-ကိလေသာတို့ မည်၏။ လောဘစသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရသော
စိတ်သည် ကြည်ကြည်လင်လင် မရှိ၊ ညစ်ညစ်ပေပေ ဖြစ်နေ၏။ “စိတ်ညစ်
သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ စိတ်ညစ်ကြောင်းဖြစ်၍ လောဘစသည်ကို
ကိလေသာဟုခေါ်သည်။ ဘုရားရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ စိတ်ဓာတ်မှာ
ထိုကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်တော်မူရကား အမြဲ ကြည်လင်တော်မူကြပေ
သည်။ [တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ မြှောက်ပွားပုံကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

-----*-----

အာသဝါဒီသု ပနေတ္ထ ကာမဘာဝနာမေန တဗ္ဗတ္ထုကာ တဏှာ
အဓိပ္ပေတာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသော ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော စ
တထာပဝတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတမေဝ ပဝုစ္စတိ။

အာသဝါဒီသု ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ။ ။ ဤစကားကား အမှာစကားချပ်
တည်း၊ အာသဝါဒီသု၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဘဝနာမည် သီလဗ္ဗတစသော
နာမည်များ ပါရှိရာအခန်းများကို ယူ၊ ကိလေသာအခန်းမှတစ်ပါး ကျန်အခန်း
အားလုံးတည်း၊ ဤစကားအရပ်တို့၌ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏အလိုမှာ “ကာမသဒ္ဓါ
သည် ဝတ္ထုအာရုံဖြစ်သော ကာမကို ဟောရင်းတည်း၊ ဘဝသဒ္ဓါလည်း ရှုပါ
ရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝနှင့် ထိုဈာန်၏အကျိုးဖြစ်သော ဥပပတ္တိဘဝဟူသော
အာရုံများကိုပင် ဟောရင်းတည်း” ဟု ယူလိုသည်။ ထိုကဲ့သို့ ယူခြင်းမှာလည်း
ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ကိုယ်က “ယော ကာမေသု ကာမတ္ထန္နော၊ ယော
ဘဝေသု”ဟု အာဓာရဖြင့်ဟောတော်မူ၍ ကာမဘဝအရ တဏှာ၏ တည်ရာ
အာရုံများကို ကောက်ယူစေတော်မူလိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

သို့သော် ကာမဘဝအရ တည်ရာအာရုံကို ကောက်သောအခါ အာသဝစသောပုဒ်နှင့် အရမတူဘဲ “ကာမနှင့်ဘဝအရက အာရုံ၊ အာသဝစသည်က အာရမဏိကတရား” ဤသို့ ကွဲပြားသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်အလိုလည်း ကျ၍ ကာမနှင့် အာသဝ၊ ဘဝနှင့် အာသဝပုဒ်တို့ အရတူလည်း ဖြစ်ရအောင် ဌာနအာရုံ၏ ကာမဘဝဟူသော နာမည်ကို ဌာနီ အာရမဏိက တဏှာအပေါ် တင်စား၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် ကာမအရ ကာမတဏှာကို ကောက်၊ ဘဝအရ ဘဝတဏှာကို ကောက်ပါ။ ဤသို့ ကောက်မှသာ “ဒိဋ္ဌိယေဝ + အာသဝေါ ဒိဋ္ဌာဝဝေါ၊ အဝိဇ္ဇာယေဝ + အာသဝေါ အဝိဇ္ဇာသဝေါ” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် တွဲစပ်ရသလို “ကာမောယေဝ + အာသဝေါ ကာမာသဝေါ၊ ဘဝေါယေဝ + အာသဝေါ ဘဝါသဝေါ” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် (အခြားပုဒ်များနည်းတူ) တွဲစပ်နိုင်မည်-ဟူလို။ [ကာမအရ “ကာမေတိတိ ကာမော” ဟု ဝစနတ်ပြု၍ ကိလေသာကာမတဏှာကို တစ်ခါတည်း ကောက်လျှင်လည်း ပါဠိတော်နှင့် မညီစေကာမူ တစ်နည်းအားဖြင့် သင့်သည်သာ၊ “သီလဗ္ဗတ၊ ပေါ၊ ပဝုစ္စတိ” ဟူသော ဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

-----*-----

မိဿကသင်္ဂဟ။ ။ မိဿကာနံ-ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ ရောသော တရားတို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းစကား အပေါင်းတည်း၊ မိဿကသင်္ဂဟော-မိဿကသင်္ဂဟမည်၏။ အကုသလသင်္ဂဟ ကဲ့သို့ အကုသိုလ်သတ်သတ်၊ ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက် တော်သားသတ်သတ်၊ သဗ္ဗသင်္ဂဟကဲ့သို့ တရားအားလုံးလည်း မဟုတ်ဘဲ၊ ကုသိုလ်တချို့ အကုသိုလ်တချို့ အဗျာကတတချို့ ထည့်စွက်သောအားဖြင့် ရောရောပြွမ်းမြွမ်းပြသော သင်္ဂဟဟု ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ- ဟေတုသင်္ဂဟ၌ သဗ္ဗသင်္ဂဟလို တရားအားလုံးမရ၊ ဟိတ် ၆-ပါးသာ ရသည်။ အကုသလသင်္ဂဟ ကဲ့သို့ အကုသိုလ်ဟိတ်ချည်းသာ မဟုတ်၊ ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်နှင့် ဆိုင်သော ဟိတ်ချည်းသာ မဟုတ်၊ ကုသိုလ်ဟိတ် အကုသိုလ် ဟိတ် အဗျာကတဟိတ်များကို ရောနှော၍ ပြသည်။ နောက်၌လည်း ဤနည်းတိုင်း စီစစ်ပါ။ [ဟေတု ဈာန မဂ္ဂပုဒ်တို့၏ ပုဒ်နက် နှင့်တကွ သတ္တိ

သဘောကို သုံးချက်စု အဓိပ္ပာယ်၌ စုံလင်စွာ ပြထား၏။ တရားကိုယ်ကောက် ပုံကိုကား အခြေပြ၍ ရှုပါ။]

သမ္မဒိဋ္ဌိ။ ။ ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် လောကီသမ္မာဒိဋ္ဌိ လောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ လောကီသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်လည်း ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုး ပေးဟန်ကို ယုံကြည်သဖြင့် “သတ္တဝါဟူသမျှ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြ သည်”ဟု သိတတ်သောဉာဏ်သည် ကမ္မဿကတာဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု ၁၀-ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မခေါ်သော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတည်း။ ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိအပြား ၁၀-ပါး ကို ထိုဒိဋ္ဌိဇုကမ္မခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိမျိုးကား သာနာတော်ကို ယုံကြည်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၌ ရှိ၏။ ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောကို သိသော ဉာဏ်သည် ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။ ဤဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိကား သဘာဝ ဓမ္မကို နားလည်သော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၌သာ တည်၏။ လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၌ပါသော) ဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤလောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ဒုက္ခသစ္စာကိုသိမှု၊ သမုဒယသစ္စာကို ပယ်မှု၊ နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုမှု၊ မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေမှုအားဖြင့် လေးမျိုးပြားသည်ဟု ဖွင့်ကြသေး၏။ သို့သော် ထိုလေးမျိုးကား လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ အပြား မဟုတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိတစ်ခုတည်းက တစ်ပြိုင် နက် တစ်ချက်တည်း ပြီးစေရမည့် ကိစ္စလေးပါးသာ ဖြစ်သည်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အပြားကိုပြသော မူလပဏ္ဏာသသမ္မာ ဒိဋ္ဌိသုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း ထိုအပြားမျိုး မပါချေ။

သမ္မာသင်္ကပ္ပ။ ။ ကောင်းသောအကြံစည်ဟူသော ဤသမ္မာသင်္ကပ္ပ သည်လည်း နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ အဝိဟိံသသင်္ကပ္ပဟု သုံးမျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် . . .

“နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဝိမုတ္တိယံ၊

ဝိပဿနာယံ နိဿေသ-ကုသလမ္ပိ စ ဒိဿတိ။

ဟူသည်နှင့်အညီ ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဝိတက်၊ ရှင် ရဟန်း သီလရှင်

ပြုလုပ်ဖို့ရန် ကြံစည်မှု ဝိတက်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော ဝိတက်၊ ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိတက်၊ အချုပ်အားဖြင့် ကုသိုလ်၌ယှဉ်သမျှ ဝိတက်၊ ဤအားလုံးကို “နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ”ဟု ခေါ်နိုင်၏။ သို့သော် အဗျာပါဒ အဝိဟိသ အတွက် သီးခြားလာဦးမည် ဖြစ်၍ ထိုအဗျာပါဒ အဝိဟိသမှ ကြွင်းသမျှ အပြစ်ကင်းသော အကြံကောင်းကိုသာ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပဟု မှတ်ပါ။ မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော ကြံစည်မှုသည် “အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ”မည်၏။ “ဗျာပါဒခေါ်သော ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောအကြံ”ဟူလို၊ ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော ကြံမှုသည် အဝိဟိသ သင်္ကပ္ပမည်၏။ “သတ္တဝါကို ညှဉ်ဆဲလိုသော ဝိဟိသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကြံ” ဟူလို။

မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ။ ။ မှားယွင်းသော အကြံအစည်ဟူသော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ သည်လည်း ကာမဝိတက္က (ကာမဂုဏ်ကို ကြံစည်သော လောဘနှင့် ယှဉ်သော ဝိတက်)، ဗျာပါဒဝိတက္က (သူတစ်ပါးတို့ သေကြေ ပျက်စီးဖို့ရန် ကြံစည် သောဒေါသနှင့် ယှဉ်သော ဝိတက်)، ဝိဟိသဝိတက္က (သူတစ်ပါးကို သေကြေ အောင် မဟုတ်ဘဲ ညှဉ်ဆဲနှိပ်စက်လိုသော ဒေါသနှင့် ယှဉ်သော ဝိတက်) အားဖြင့် သုံးပါး ပြား၏။

အမှာ။ ။ သမ္မာဝါစာ စသည်တို့၏ သဘောကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ သုတ္တန် ပါဠိတော်များ၌ မိစ္ဆာဝါစာ မိစ္ဆာကမ္မန္တ မိစ္ဆာအာဇီဝ မိစ္ဆာသတိ မဂ္ဂင်များကိုလည်း ဟောတော်မူသေး၏။ ထိုမဂ္ဂင်များ၌ တရားကိုယ် သီးခြားမရှိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၌ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် သီးခြားရှိသလို၊ မိစ္ဆာသတိဟု ခေါ်ရသော သတိ စေတသိက် သီးခြားမရှိ၊ သတိမှန်လျှင် “သမ္မာ=အကောင်းဘက်မှာသာ” ရှိသည်။ ထိုသို့ တရားကိုယ် သီးခြားမရသောကြောင့် ဤ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌ မိစ္ဆာ ဝါစာစသည်ကို ဟောပြတော်မူ၊ ထိုသို့ မကောင်းစကား ပြောတဲ့အခါ၊ မကောင်းမှုပြုတဲ့အခါ၊ မကောင်းသော အသက်မွေးတဲ့အခါ၊ မကောင်းသော အရာကို အမှတ်ရတဲ့အခါ ဖြစ်သော ဆိုင်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်ပင် မိစ္ဆာဝါစာစသောအမည်ကို ရသည်။

ကုန္ဒိယ။ ။ ကုန္ဒိယ ပရမက္ကဿရိယံ ကရောန္တိတိ ကုန္ဒိယာနိ၊ ကုန္ဒန္တိ-
 အစိုးရကုန်၏။ (ပရမက္ကဿရိယံ-အလွန်အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ကရောန္တိ-
 ပြုတတ် ကုန်၏။) ကုတိ-ကြောင့်၊ ကုန္ဒိယာနိ-ကုန္ဒိယတို့မည်၏။ [ပရမ
 က္ကဿရိယံ ကရောန္တိတို့ကား ကုန္ဒန္တိ အနက်ကို ဖွင့်ပြသောပုဒ်များတည်း။]
 မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အလွန်အစိုးရသော (မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သော တရားများကို
 မိမိအလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သော တရားများကို “ကုန္ဒိယ”ဟုခေါ်သည်။
 အစိုးရပုံကား ထိုတရားများ၏ လက္ခဏာကိစ္စကို သိပြီးမှ နားလည်နိုင်မည်။
 ထို့ကြောင့် နာမ်ကုန္ဒိယများ၏ လက္ခဏာကိစ္စကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ။
 ရုပ်ကုန္ဒိယများ၏ အစိုးရပုံကိုကား ရုပ်ပိုင်း ကုန္ဒိယရုပ် အဖွင့်၌ ရှုပါ။

ဝေဒနိန္ဒြေ။ ။ ဤငါးပါးသည် အာရုံ၏အရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏။
 ဝေဒနာက သတ္တိထက်လေ အရသာပေါ်လေ ဖြစ်၏။ သုခိန္ဒြေသည် ကာယ
 ဝိညာဏ်၌ ယှဉ်ရကား ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ ကုဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏။ ဒုက္ခိန္ဒြေသည်
 ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ အနိဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏။ သောမနဿိန္ဒြေသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ
 ကြွင်းကျန်သော အာရုံငါးပါး၏ ကုဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏။ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည်
 ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ ကြွင်းသော အာရုံငါးပါး၏ အနိဋ္ဌအရသာကို ခံစား၏။ ဥပေက္ခိန္ဒြေ
 သည် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအရသာကို ခံစား၏။ ထိုခံစားမှု
 ဝယ် ယှဉ်ဖက်တရားများကိုလည်း မိမိတို့ အလိုအတိုင်း (မိမိတို့ထက်လျှင်
 ထက်သလောက် မထက်လျှင် မထက်သလောက်)ဖြစ်စေနိုင်ကြသည်။ နောက်
 နောက် ကုန္ဒိယများ၌လည်း မိမိကိစ္စ၌ အစိုးရပုံကို သိလောက်ပြီ။

ပညိန္ဒြေတရားကိုယ်။ ။ လောကုတ္တရာပညာများကို သီးခြားဆိုသဖြင့်
 ပညိန္ဒြေ အရ လောကီ တိဟိတ်စိတ် ၄၇ ၌ ရှိသော ပညာကိုသာ အကောက်
 ဆရာတို့ ကောက်ကြ၏။ ထိုကောက်ပုံသည် “သဒ္ဓါဝီရိယသတိသမာဓိ
 ပညိန္ဒြိယာနိ စ စတုဘူမိ ပရိယာပန္နာနိ”ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ ကုန္ဒိယ
 ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာတို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ဓမ္မရူပဝိဘာဝနတ္ထဓမ္မတ္ထ ပညိန္ဒြိယဂ္ဂ
 ဟဏံ”ဟူသော ဋီကာကျော်နှင့်လည်းကောင်း ဆန့်ကျင်သည်။ “စတုဘူမိ
 ပရိယာပန္နာနိ-ဘုံလေးပါး၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားအရ
 ကာမ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာဘုံ လေးပါး၌ ပညိန္ဒြေပါဝင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။

“ဓမ္မသရူပဝိဘာဝနတ္ထိ-ဣန္ဒြေထိုက်သောတရား၏ သရုပ်သကောင်ကို ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းငှာ၊ ဧတ္ထ-ဤ ဣန္ဒြိယနိဒ္ဒေသ၌၊ ပညိန္ဒြိယဂ္ဂဟဏ်-ပညိန္ဒြိယသဒ္ဓါကို ယူခြင်းကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ” ဟူသော ဋီကာကျော်အလိုလည်း “စက္ခု သောတ စသည်တို့သည် ဣန္ဒြေထိုက်ကြသလို၊ ပညာလည်း ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားတစ်ပါးပင်တည်း” ဟု ဣန္ဒြေထိုက်သော ပညာသရုပ်ကို ထုတ်ပြခြင်းငှာ ပညိန္ဒြေကို ဟောတော်မူသည်။ “လောကီပညာ လောကုတ္တရာ ပညာ ခွဲပြလိုရင်း မဟုတ်” ဟူလိ။

အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေ။ ။ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေကို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဇ္ဈာသယကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ ဟောတော်မူ၏။ ထိုစကားမှန်၏။ မဂ် ဖိုလ်ကို ရလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၌ “ငါသည် အနမတဂ္ဂ သံသရာဝယ် တစ်ရံတစ်ခါမျှ မသိအပ်ဘူးသော အမြိုက်နိဗ္ဗာန် (သို့မဟုတ် သစ္စာလေးပါးတရားကို) မသိ သိအောင် အားထုတ်တော့အံ့” ဟု အဇ္ဈာသယ (အလိုဆန္ဒ) ဖြစ်၏။ ထိုဆန္ဒဖြင့် ကျင့်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ပထမဆုံး ဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ပညာကို “အနညာတံ ဉာဿာမီတိ ပဋိပန္နဿ ဣန္ဒြိယံ” ဟူသော ဝစနတ်အရ “အနညာ တညဿာမီတိန္ဒြေ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ [အနညာတံ-မသိအပ်ဘူးသော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ-သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ဉာဿာမီတိ-သိအောင်အားထုတ်အံ့ဟူ၍၊ ပဋိပန္နဿ-ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣန္ဒြိယံ-ဣန္ဒြေသည်၊ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ-အနညာ တညဿာမီတိန္ဒြေ မည်၏။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေစသော သုံးပါးလုံးကိုပင် ပညာ၏ ကိစ္စအထူးကို ပြခြင်းငှာ ဟောတော်မူသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-မဂ်တရားတို့၏ ပယ်စဉ်အတိုင်း အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေသည် (သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် သံယောဇဉ် ဆယ်ပါးတွင်) ဒိဋ္ဌိ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အညိန္ဒြေသည် သကဒါဂါမိမဂ်နှင့်ယှဉ်ခိုက် ကာမရာဂကို နည်းပါးအောင်ပြုခြင်း၊ အနာဂါမိမဂ်နှင့်ယှဉ်ခိုက် ကာမရာဂနှင့် ဗျာပါဒကို ပယ်ခြင်း၊ အရဟတ္တမဂ်နှင့်ယှဉ်ခိုက် ကျန်သံယောဇဉ်များကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အညာတာဝိန္ဒြေကား အရဟတ္တဖိုလ်ပညာ ဖြစ်သောကြောင့် ကိစ္စအားလုံး၌ ပြီးဆုံးသည့်အတွက် လုံ့လဗျာပါရကို ပယ်ချ၍ သမ္ပယုတ်တရားများကို နိဗ္ဗန်၌

အာရုံပြုအောင် ရှေ့ဆောင်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာကျော်၌ “ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယကိစ္စဝိသေသဒဿနတ္ထံ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယာဒိနံ ဂဟဏံ” ဟု မိန့်ပြီ။

မှတ်ချက်။ ။ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယအရ “အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေ”ဟု ဟောမှသိမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေကို ဟောတော်မူ၏၊ အညိန္ဒြေဟု ဟောမှသိမည့်သူအတွက် အညိန္ဒြေကို ဟောတော်မူ၏၊ အညာတာဝိန္ဒြေဟု ဟောမှ သိမည့်သူအတွက် အညာတာဝိန္ဒြေကို ဟောတော်မူ၏ဟု မဏိမဇ္ဈဖွင့်ပြသေး၏။ ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် နာမည်သာကွဲ၍ ယှဉ်ရာစိတ်မှာ ထပ်တူကျဖွယ်ရာရှိသောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို ဆင်ခြင်သင့်၏။ ဤကျမ်းကား ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယကို အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေအတွက်သာ ပြဆိုသည်ဟု ယူလိုပေသည်။

ဘုံအားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း။ ။ စက္ခုအစ ပုရိသအဆုံးရှိသော ရုပ်ဣန္ဒြေ ၇-ပါးနှင့် သုခ ဒုက္ခ ဒေါမနသိန္ဒြေများသည် ကာမတရားချည်းသာဖြစ်၍ ကာမဘုံ၌ အကျုံးဝင်၏။ ဇီဝိတ မန ဥပေက္ခာ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညိန္ဒြေတို့သည် ဘုံလေးပါး၌ အကျုံးဝင်၏။ သောမနသိန္ဒြေကား အရူပဘုံ၌ မရသောကြောင့် ဘုံသုံးပါး၌သာ အကျုံးဝင်သည်။ နောက်ဆုံး ဣန္ဒြေသုံးပါးမှာ လောကုတ္တရာ ဘုံ၌သာ အကျုံးဝင်သည်။

[ဆောင်] ဆယ်ဖြာ ကာမ၊ ရှစ်ဝ လေးခွင်၊ တစ်လျှင် သုံးဘုံ၊ သုံးပါးတုံ၊ မှတ်ကုန် လောကုတ်သာ။

ဟောပုံအစဉ်။ ။ ကမ္ဘာလောက၌ စက္ခု သောတစသော အဇ္ဈတ္တိကတရားတွေ ရှိပေလို့သာ သတ္တဝါဟု ခေါ်ရလေသည်။ စက္ခု သောတ စသော အဇ္ဈတ္တိကတရားများ မရှိလျှင် ထိုထိုအာရုံကို သိမြင်နိုင်တော့မည် မဟုတ်သဖြင့် ဗဟိဒ္ဓကတုံး၊ တိုင်များနှင့် ခြားနားတော့မည် မဟုတ်။ ဤသို့ သတ္တဝါဟု ပညတ်မှု၌ ကြီးစွာသော အကြောင်းတရားများ ဖြစ်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကဣန္ဒြေများကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူ၏။ [မနိန္ဒြေမှာ အဇ္ဈတ္တိကတရားပင် ဖြစ်သော်လည်း နာမ်ဣန္ဒြေများကို သီးခြားပြလို၍ နာမ်ဣန္ဒြေများနှင့် ရောနှောလျက် သင်္ဂြိုဟ်၌ ပြထားသည်။] ထိုသတ္တဝါဟု ပညတ်အပ်သော ခန္ဓာဒြပ်သည်

ဤဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝရုပ်တို့ကြောင့် ဣတ္ထိ၊ ပုရိသဟု ကွဲပြားကြောင်းကို သိစေလို၍ ထိုအဇ္ဈတ္တိကဣန္ဒြေများ၏ အခြားမဲ့၌ ဘာဝိန္ဒေနှစ်ပါးကို ပြတော်မူ၏။ သတ္တဝါဟု ခေါ်ရသော ထိုဥပါဒိန္ဒက ခန္ဓာကိုယ်သည် ဤ ဇီဝိတကြောင့်သာ တည်တံ့လျက် ရှိသည်ဟု သိစေလို၍ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဆက်လက်ပြတော်မူ၏။ ထိုသတ္တဝါသည် ဤဝေဒနာတို့၏ ခံစားမှုအတွက် ငါ၊ သူတစ်ပါးဟု စွဲလမ်းလျက် ညစ်နွမ်းရသည်ဟု သိစေလို၍ ဝေဒနိန္ဒြေငါးပါးကို ဆက်လက်ပြတော်မူ၏။ ထိုညစ်နွမ်းသော အပြစ်မှ စင်ကြယ်ကြောင်းတရားကို သိစေလို၍ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေငါးပါးကို ဆက်လက် ပြတော်မူ၏။ စင်ကြယ်သည့်အခါ ဤတရားများကို အစဉ်အတိုင်း ရကြသည်ဟု သိစေလို၍ အနညာတညဿမိတိန္ဒြေစသော သုံးပါးကို ပြသည်။ ဤကား ဋီကာကျော်လာတိုင်း မှတ်နှင့်ရုံသာတည်း။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုး ဖွင့်လျက်ရှိ၏။

[ဆောင်] လောကီမှတ်ရာ၊ ကပ်ကမ္ဘာ၊ သတ္တဝါဟု၊ ပညတ်မှု၏၊ ကြီးထုမှီလစ်၊ အကြောင်းဖြစ်၍၊ အဇ္ဈတ္တိက၊ ဦစွာပြ၏။ သတ္တ ပညတ်၊ ယင်းဒြပ်လည်း၊ ပြားလတ်လေဘိ၊ ဘာဝိန်ဒိန္ဒြေကြောင့်၊ ဣတ္ထိပေါသ၊ ကွဲလေရသဖြင့်၊ နောက်မှ ဆက်ကာ၊ သတ္တဝါဟု၊ ဥပါဒိန္ဒ၊ ထိုဓမ္မလည်း၊ ဇီဝိတတွက်၊ တည်နိုင်ချက်ကို၊ မိန့်မြွက်လိုဟန်၊ ငါးတန်ဝေဒနာ၊ ယင်းတို့တာကြောင့်၊ သူငါညစ်နွမ်း၊ အပြစ်ဖမ်း၏။ သစ်လမ်းဆင်ပြ၊ ပဉ္စကကား၊ သဒ္ဓအာဒိ၊ စင်ကြယ်ဘိမူ၊ ဤသည့် သုံးချက်၊ စဉ်တိုင်းတက်လျက်၊ အောက်ထက် မဂ်ဖိုလ်၊ ကျွတ်တမ်းခို၍၊ ထိုထိုကိစ္စ၊ ပြီးစီးရဟု၊ ဟောပြလိုဖြင့်၊ ဋီကာဖွင့်သည်၊ . . . သိနှင့်ရုံမျှ အစဉ်တည်း။

-----*-----

ဗလ။ ။ အကမ္မနဋ္ဌေန-လှုပ်ရှားမယိုင် မြဲခိုင်ခြင်း အနက်သဘောကြောင့်၊ ဗလံ-ဗလမည်၏။ ဗလသဒ္ဓါသည် အကမ္မနအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုဖွယ် မလို၊ လောက၌ ဗိုလ်အခေါ်ခံရသော လူတို့သည် ထိုထိုကိစ္စကို ပြုလုပ်ရာ၌ မယိမ်းမယိုင် မြဲခိုင်ကြသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သဒ္ဓါ အစရှိသော တရားများသည် ယုံကြည်ခြင်းစသော ကိစ္စ၌ မယိမ်းမယိုင်

မြခိုင်ကြသဖြင့် ဗလဟူသောအမည်ကို ရသည်။

ခိုင်မြခြင်းနှစ်မျိုး။ ။ အကမ္မနအရ ခိုင်မြခြင်းနှစ်မျိုးကို ပြဦးအံ့-
ယခုလောက၌ အချို့ဗိုလ်သည် ရန်သူနှင့်တွေ့သော်လည်း အရွေ့မယိုင်
ကြံ့ကြံ့ခိုင်လျက် ပြိုင်ဘက်ရန်သူကိုပင် ဖြိုဖျက်နိုင်ကြ၏။ အချို့ဗိုလ်များကား
မိမိဘာသာနေတုန်းက ခိုင်မြသော်လည်း ရန်သူနှင့် ရင်ဆိုင်တွေ့လျှင် တရွေ့ရွေ့
လှုပ်ရှားလျက် ဆုတ်သွားတတ်ကြလေသည်။ ထို့အတူ ဗိုလ်အမည်ခံတရားများ
တွင် ကုသိုလ်တရားတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကြောင့် မလှုပ်ရှားဘဲ
ခိုင်မြရုံသာမက၊ အကုသိုလ်များကိုပင် ပယ်ရှားဖြိုဖျက်နိုင်သော ပဟာယက
သတ္တိ ရှိကြသည်။ အကုသိုလ်တွင် ပါဝင်သော ဝီရိယ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ
တို့ကား မိမိတို့နှင့် အတူဖြစ်ဖက်တရားတို့၌သာ ခိုင်မြခြင်းသဘောရှိ၍၊
ဆန့်ကျင်ဘက် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားနှိမ်နင်းနိုင်သောသတ္တိ မရှိချေ။
ထို့ကြောင့် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာဝယ် ကုသိုလ်ဗိုလ်အရာ၌ “ဧဝမေတေသု
အသဒ္ဓိယေ န ကမ္မတီတိ သဒ္ဓါဗလံ” ဟု ဖွင့်ပြပြီးလျှင် အကုသိုလ်ဗိုလ်အရာ၌မူ
“သဟဇာတဓမ္မေသု အကမ္မနဌေနေဝ ဝီရိယဗလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ဖွင့်ပြ၏။
မူလဋီကာကလည်း “သဟဇာတဓမ္မေသု အကမ္မနံ၊ န ကောသဇ္ဇေသု အကမ္မနံ
ဝိယ တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တံတံ ပါပကိရိယာယ ဥဿဟနဝသေန
ပန ထိရတာ တတ္ထ အကမ္မနံ” ဟု ထောက်ခံ ဖွင့်ပြသည်။

အသဒ္ဓိယေ ကောသဇ္ဇေ စ၊ မုဋ္ဌဿစေ စ ဥဒ္ဓစ္စေ၊

အဝိဇ္ဇာယ အဟိရိကေ၊ ဩတ္တပ္ပေ စ န ကမ္မရေ။

တဿ သဒ္ဓါဒယော သတ္တ၊ ကုသလာဒီ ဗလာနိ စ၊

ယုတ္တေသွေဝ အကမ္မေန၊ အပုညာပိ တံနာမိကာ။

အသဒ္ဓိယေ-သဒ္ဓါမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်အပေါင်းကြောင့်လည်း
ကောင်း၊ ကောသဇ္ဇေ စ-ပျက်ရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်အပေါင်းကြောင့်
လည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌဿစေ စ-ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း
အကုသိုလ်အပေါင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဤသုံးပါးကား အစဉ်အတိုင်း
သဒ္ဓါ ဝီရိယ၊ သတိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ နောက်ဆန့်ကျင်ဘက်များ၌
ထင်ရှားပြီ၊) ဥဒ္ဓစ္စေ-ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာယ-လည်းကောင်း၊

အဟိရိကေ-လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပေ-လည်းကောင်း၊ န ကမ္မဇေ-မတုန်လှုပ်
တတ်ကုန်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ကုသလာဒီ-ကုသိုလ် အဗျာကတ ဖြစ်ကုန်သော၊
သဒ္ဓါဒယော-သဒ္ဓါအစရှိကုန်သော၊ သတ္တ-၇-ပါးတို့သည်၊ ဗလာနိ-ဗိုလ်တို့
မည်၏၊ ယုတ္တေသု အကမ္မေန ဧဝ-ယှဉ်ဖက်တရားတို့အပေါ်၌ မလှုပ်ရှားဘဲ
ခိုင်မြဲခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ အပုညာပိ-အကုသိုလ် ဝီရိယ အဟိရိက
အနောတ္တပ္ပတို့သည်လည်း၊ တံနာမိကာ-ထိုဗလဟူသော နာမည်ကို ရကြ၏။

-----*-----

အဓိပတိ။ ။ အဓိနာနံ-မိမိ၌စပ်သော တရားတို့၏၊ ပတိ-အရှင်သခင်
တရားသည်၊ အဓိပတိ-အဓိပတိမည်၏၊ [အဓိနပတိဟုဆိုသင့်လျက် န
အက္ခရာကို ချေ၍ အဓိပတိဟု ဖြစ်၏၊] မိမိနှင့် ဆက်သွယ်လျက် တကွဖြစ်ဖက်
တရားတို့ကို လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ် အရှင်သခင် လုပ်ပြီးလျှင် တကွဖြစ်ဖက်တရားစုကို
ထိုထိုကိစ္စ၌ မိမိအလိုကျအောင် လိုက်ပါစေနိုင်သောတရားကို “အဓိပတိ”ဟု
ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “အဓိကော + ပတိ အဓိပတိ-လွန်ကဲသောအရှင်သခင်”
ဟု တစ်နည်းပြုသင့်၏ “ဣန္ဒြိယအစိုးရထက်ပင် လွန်ကဲသောအရှင်ခင်
တရားများ” ဟူလို။

အဓိပတိနှင့် ဣန္ဒြေအထူး။ ။ “အဓိပတိနှင့် ဣန္ဒြေတို့၏ အစိုးရပုံသည်
အဘယ်သို့ ကွဲပြားသနည်း”ဟု မေးလေ့ရှိ၏၊ အဖြေကား- အဓိပတိ
အစိုးရပုံသည် ပြည့်ရှင်မင်း၏ အစိုးရပုံနှင့် တူ၏၊ ပြည့်ရှင်မင်းသည် မိမိတစ်ပါး
တည်းရှိသဖြင့် မိမိ၏ တိုင်းပြည်ကိစ္စ၌ သူတစ်ပါးအလိုသို့ မလိုက်ရဘဲ
အားလုံးမျှမတ်တို့ကသာ ပြည့်ရှင်မင်း၏အလိုသို့ လိုက်ကြရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
အဓိပတိတရားများလည်း တကွဖြင့်ဖက် စေတသိက်တည်းဟူသော တိုင်းပြည်
တွင် တစ်ပါးတည်းသာ အဓိပတိတပ်၏၊ ထိုအဓိပတိတပ်သော တရားသည်
အခြားစေတသိက်များ အလိုသို့ မလိုက်ရ၊ စိတ် စေတတိက်များကသာ
အဓိပတိတရား၏အလိုသို့ လိုက်၍ ဆိုင်ရာ ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ကြရသည်။

ဣန္ဒြေ၏ အစိုးရပုံကား မျှားမတ်များ၏ အစိုးရပုံနှင့် တူ၏၊ ယခု မြန်မာ
ပြည်၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၊ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး၊ သစ်တောရေးဝန်ကြီး၊
ပညာရေးဝန်ကြီးဟု လေးဦးရှိသည်၊ ထိုတွင် ပြည်ထဲရေးကိစ္စ၌ အခြားဝန်ကြီး

များက ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၏ အလိုအတိုင်း သဘောတူရ၏။ ပြည်ထဲရေးကိစ္စ၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးကသာ အုပ်စိုးနိုင်သည်။ ထိုပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးလည်း ဘဏ္ဍာရေးစသော ဝန်ကြီး၏အလိုသို့ လိုက်ရသည်။ ထို့အတူ တကွဖြစ်ဖက် တရားစု၌ ကုန်ကြွေးထိုက်သောတရား နှစ်ပါး သုံးပါးစသည်ပါလျှင် မိမိဆိုင်ရာ ကိစ္စ၌သာ မိမိအစိုးရ၍ အခြားကုန်ကြွေး၏အလိုသို့ လိုက်ပါသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-ပထမမဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် အမြဲယှဉ်သော စေတသိက် ၃၃-ပါးတို့ အတူတကွ ဖြစ်ကြရာ၌ စိတ်ဖြစ်စေ၊ ပညာဖြစ်စေ၊ ဝီရိယဖြစ်စေ၊ ဆန္ဒဖြစ်စေ တစ်ပါးပါးသာ အဓိပတိဖြစ်ရမည်။ ကျန်သုံးပါးမှာ နောက်လိုက် ငယ်သား သာမန်တရားသာဖြစ်ရမည်။ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်ရပုံကို “**ယထာသမ္ဘာဝံ အဓိပတိ ဧကောဝ လဗ္ဘတိ**”အခန်း၌ ဖွင့်ပြအံ့။ ထိုအဓိပတိတပ်သော တရားအလိုသို့အားလုံး ယှဉ်ဖက်တရားတို့က လိုက်ပါ၍ အားလုံးယှဉ်ဖက်ကို အဓိပတိတစ်ပါးက အုပ်စိုး၏။ ထို စိတ် စေတသိက်များ၌ ကုန်ကြွေးထိုက်သော တရားကား မန ဇီဝိတ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာ သောမနဿ ဝေဒနာတို့ ပါရှိကြ၏။ ထိုအားလုံးပင် ကုန်ကြွေးထိုက်ကြ၏။ အာရုံကို သိခြင်းကိစ္စ၌ မနိန္ဒြေက အစိုးရ၏၊ ဇီဝိတစသည်တို့က မန အလိုအတိုင်း လိုက်ကြရ၏။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်မှု၌ ဇီဝိတိန္ဒြေက အစိုးရ၏။ မန စသည် တို့က ဇီဝိတ အလိုသို့ လိုက်ကြရသည်။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၌ ကုန်ကြွေး အသီးသီး အုပ်စိုးစီမံပုံကိုလည်း ချဲ့ကြည့်ပါ။ ဤသို့လျှင် ဘုရင်အလား တစ်ပါးတည်း အုပ်စိုးခြင်းသည် အဓိပတိ၏ သဘော၊ မျိုးမတ်အလား ကိုယ့်ကိစ္စ၌သာ ကိုယ် အုပ်စိုးခြင်းသည်ကား ကုန်ကြွေး၏ သဘောတည်းဟု မှတ်ပါ။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

-----*-----

အာဟာရ။ ။ အာဟာရန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟာရ-အာဟာရတို့ မည်၏။ မိမိဆိုင်ရာ အကျိုးတရားကို ဆောင်တတ် သော တရားကို အာဟာရဟု ခေါ်၏။ “ဆောင်”ဟူသည် ဖြစ်စေခြင်း ထောက်ပံ့ ခြင်းတည်း။ အလုပ်ကြီးတစ်ခုကို အတော်နားလည်သူတစ်ယောက်က ဝင်ရောက်၍ လုပ်ကိုင်ရာ၌ “သည်အလုပ်ကြီးကို သူဆောင်နေတာပဲ၊

သူမရှိလျှင် သည်အလုပ်ကြီး ပျက်မှာပဲ”ဟူသော စကား၌ အလုပ်ကြီး တည်တံ့အောင် ထောက်ပံ့လုပ်ကိုင်သည်ကို “ဆောင်သည်=ဆောင်ရွက် သည်”ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း၊ ကဗဠိကာရအာဟာရ စသည်တို့ ဆောင်ရွက် အပ် (ဖြစ်စေအပ်သော) ဆိုင်ရာအကျိုးများကို အခြေပြု၍ ဂါထာဆောင်ပုဒ်နှင့် တကွ ပြခဲ့ပြီ၊ အာဟာရပစ္စည်းခန်း၌လည်း သိမ်မွေ့လေးနက်စွာ တွေ့ရဦးလတံ့။

ဤလေးပါးသာ အာဟာရမည်ရပုံ။ ။ မိမိအကျိုးတရားကို ဆောင်ရွက် တတ်သောကြောင့် အာဟာရမည်တမ်းဖြစ်လျှင် ကဗဠိကာရအာဟာရစသော လေးပါးအပြင် လောဘ ဒေါသဟိတ်စသော ပစ္စည်းတရားတွေလည်း မိမိ ဆိုင်ရာ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ကို ဆောင်ကြသဖြင့် အာဟာရအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-ယခုမျက်မြင်အားဖြင့် အစာအာဟာရ သည် ခန္ဓာကိုယ်အား အလွန် ကျေးဇူးများသည့်အတွက် ကဗဠိကာရ စသော လေးပါးသာ အာဟာရ အမည်ရ၍ ဟိတ်စသော ပစ္စည်းတရားများမှာ ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန်ကို ဆောင်ရွက်ကြသော်လည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ ကဗဠိကာရအာဟာရ စသော လေးပါးလောက် ကျေးဇူးမများသဖြင့် အာဟာရအမည် မရကြချေ။

[ဆောင်] ထိုထိုရှေးကံ၊ ပြုစီမံ၍၊ လူ့ထံနတ်ဆီ၊ ဖြစ်ရပြီလည်း၊ ကဗဠိကာရ၊ အစာရမ္မ၊ ကာလအရှည်၊ သက်ဆုံးတည်၏။ တစ်လီဖဿ-အာဟာရ ကြောင့်၊ ဣဋ္ဌနိဋ္ဌာ၊ အရသာကို၊ ဝေဒနာခံစား၊ တဏှာပွားလျက်၊ ဝဋ်ကြွေးတက်၍၊ ဆက်လက်ရှည်စွာ၊ စေတနာမူ၊ ခန္ဓာသန္ဓေ၊ စွဲကပ် စေ၍၊ ထွေထွေဝိပါက်၊ ဝိညာဉ်ဆက်၏။ မပျက်စေ့ငှာ၊ ဝိညာဏဟု၊ ဟာရစုလည်း၊ နှစ်ခုရုပ်နာမ်၊ ပွားအောင် ဖန်လျက်၊ ခန္ဓာဆက်ဖို့၊ ဆောင်ရွက်သောအား၊ ကျေးဇူးများသဖြင့်၊ လေးပါးဤတွင်၊ အာဟာရတင်သည်၊ . . . ကျမ်းစဉ် ဖွင့်မြဲမှတ်တမ်းတည်း။

ကဗဠိကာရက ဆောင်ပုံ။ ။ အစာအာဟာရကို မှီ၍ အသက်ရှည်ရကုန် သော ကာမဘုံသားတို့သည် ရှေးရှေးကံကြောင့် လူ့ထံ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြရ သော်လည်း ကံချည်းသက်သက် မတည်တံ့နိုင်၊ ကဗဠိကာရ အာဟာရဟူသော အစာကို စားရမှသာ (ကဗဠိကာရအာဟာရက ဆောင်ထားမှသာ) အသက် ဆုံးတိုင် တည်တံ့နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကဗဠိကာရအာဟာရသည် တစ်ဘဝ

တွက် သတ္တဝါတို့အား အထူးကျေးဇူးများ၏။

ဖဿဟာရဆောင်ပုံ။ ။ သံသရာ၌ ကျင်လည်ရသော သတ္တဝါတို့၏ ဘဝဆက်ရှည်ရာမှာ ဖဿဟာရဟူသော အတွေ့သာ အချုပ်အခြာ ဖြစ်၏။ ဖဿမဖြစ်လျှင် ဝေဒနာလည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဝေဒနာ မဖြစ်က တဏှာလည်း မရစ်ဝဲနိုင်တော့သဖြင့် သံသရာ ပြတ်စဲရုံသာရှိ၏။ ယခုမှာကား ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ ရှေ့ရှုမိရာဝယ် ဖဿဟူသော အတွေ့ဓာတ် ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” ဟူသည့်အတိုင်း ကုဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌအရသာကို ခံစားတတ်သော ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတွက် တောင့်တမှုတဏှာများ တိုးပွားလျက် ထိုအရသာမျိုးကို ရနိုင်ဖို့အကြောင်း ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး ကံအမျိုးမျိုးကို ပြုသဖြင့် သံသရာဝဋ်ကြွေးတက်၍ ဘဝဆက် ရှည်ရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် သံသရာတွင် ခန္ဓာအစဉ်ရှည်ဖို့ရာ ဖဿဟာရက ဆောင်သည်ဟု ဆိုရပေသည်။

မနောသဉ္စေတနာနှင့် ဝိညာဏ။ ။ မနောသဉ္စေတနာဟူသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်သင်္ခါရလည်း “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ” ဟူသည့်အတိုင်း နောက် နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကစ၍ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရန် အမြဲစီမံသဖြင့် သန္တာန်အစဉ် တည်ဖို့ရာ မည်မျှလောက် ကျေးဇူးများသည်ကို မစဉ်းစားဘဲ နားလည်နိုင်၏။ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရကလည်း “ဝိညာဏ ပစ္စယာ နာမရူပံ” ဟူသည့်အတိုင်း နာမ်ရုပ်တရားများကို တိုးပွားစေလျက် ခန္ဓာအစဉ် မပျက်အောင် ဆောင်ရွက်ထားပြန်၏။ ဤသို့လျှင် ဆိုအပ်ပြီးသော တရားလေးပါးမရှိက ခန္ဓာအစဉ် ပြတ်စဲဖို့သာ ရှိတော့ရကား ကဗဠိကာရစသော လေးပါးသည် ခန္ဓာအစဉ်အား ကျေးဇူးများအောင် ဆောင်ထားသည့်အတွက် ဤလေးပါး၌သာ အာဟာရဟူသော ဘွဲ့အမည်ကို တင်တော်မူရပေသည်။

အသညသတ်ဘုံနှင့် အာဟာရ။ ။ ဤကဗဠိကာရစသော အာဟာရ လေးပါးသည် အသညသတ်ဘုံ၌ မရနိုင်၊ (မရနိုင်ပုံကို စိစစ်ကြည့်ပါ။) သုတ္တန်ပါဠိ တော်များ၌ကား “သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ” ဟူသောပါဠိဖြင့် အသည သတ်ဘုံသားများနှင့်တကွ သတ္တဝါဟူသမျှကို “အာဟာရဋ္ဌိတိက” ဟု ဟော တော်မူ၏။ ထိုသို့ ဟောတော်မူရာ၌ မုချအာဟာရ ပရိယာယအာဟာရဟု

နှစ်မျိုးမှတ်ရာ၏။ ကဗဠိကာရစသော လေးပါးသည် “မုချအာဟာရ”မည်၏။ အကျိုးကို ဆောင်နိုင်သော အခြားအကြောင်းစုသည် “ပရိယာယ အာဟာရ” မည်၏။ အသညသတ်ဘုံ၌ ကမ္ဘာ ၅၀၀-ပတ်လုံး တည်နိုင်အောင် အသည သတ်ဘုံသားတို့ကို ဈာနစေတနာဟူသော ပရိယာယအာဟာရက ဆောင် ထား၏။ ဤသို့ ဈာနစေတနာဟူသော အာဟာရရှိရကား “သဗ္ဗေ သတ္တာ- အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ-အကြောင်းတရားကြောင့် တည်တံ့ရကုန်၏”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [သင်္ဂီတိသုတ္တဋ္ဌကထာ ဧကကကို မှီသည်။]

-----*-----

ကုန္ဒိယေသု ပနေတ္ထ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏံ အနညာတညဿာ
မိတိန္ဒိယံ၊ အရဟတ္တဖလဉာဏံ အညာတာဝိန္ဒိယံ၊ မဇ္ဈေ ဆဉာဏာ
နိ အညိန္ဒိယာနီတိ ပဝုစ္စန္တိ။

အနညာတညဿာမိတိန္ဒိယံ။ ။ “အဟံ-ငါသည်၊ အနညာတံ-အနမတဂ္ဂ သံသရာဝယ် တစ်ရံတစ်ခါမျှ မသိအပ်ဘူးသောနိဗ္ဗာန်တရားကို၊ ဝါ-သစ္စာ လေးပါးကို၊ ဉာဿာမိ-သိအောင်ပြုအံ့” ဤသို့သော အဇ္ဈာသယဖြင့် ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်သည် ပထမဆုံးရအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏ်တည်း။ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏ်ကို “အနညာတံ ဉာဿာမိ”ဟူသော အဇ္ဈာသယကို အစွဲပြု၍ “အနညာတညဿာမိတိန္ဒိယံ”ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။

အညိန္ဒိယံ။ ။ အည + ကုန္ဒိယ၊ အည၌ အာပုဗ္ဗ ဉာဓာတ်တည်း။ အာသဒ္ဒါသည် မရိယာဒ(အပိုင်းအခြား)ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ အာဇာနာ တိ-အောက်မဂ်သိအပ်ပြီးသော အပိုင်းအခြားအတိုင်း သိတတ်၏။ ကုတိ အညံ-အညမည်၏။ အညံ စ + တံ + ကုန္ဒိယံ စာတိ အညိန္ဒိယံ၊ “သောတာ ပတ္တိမဂ်သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးကိုပင် ထပ်၍သိတတ်သော ကုန္ဒိယံ”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်မဂ် ၃-ပါး အောက်ဖိုလ် ၃-ပါးနှင့်ယှဉ်သော အလယ်ဉာဏ် ၆-ပါးကို “အညိန္ဒိယံ”ဟု ဆိုရသည်။

အညာတာဝိန္ဒေ။ ။ အရဟတ္ထဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်လည်း အောက်မဂ် သိအပ်ပြီးသော အပိုင်းအခြားအတိုင်း ထပ်၍သိပေ၏။ သို့သော် သိခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးပြီဖြစ်၍ အညာတာဝိန္ဒေဟူသော နာမည်ထူးကို ရသောကြောင့် အများဆိုင်ဖြစ်သော အညိန္ဒေနာမည်ကို မခံလိုတော့ပြီ။ အာဇာနိတ္ထ-သိပြီးပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အညာတာဝိ-မည်၏။ ကမ်းကုန် လမ်းကုန် အစွမ်းကုန် သိပြီးသောရဟန္တာတည်း။ အညာတာဝိနော + ဣန္ဒြိယံ အညာတာဝိန္ဒြိယံ၊ တစ်နည်း-အညာတာဝိဟု (နပုံးလိန် ရုပ်ကြံ၍) အညာတာဝိအရ အစွမ်းကုန်သိပြီးသော အရဟတ္ထဖိုလ်ဉာဏ်ကို ယူပြီးလျှင် “အညာတာဝိ စ+တံ+ဣန္ဒြိယဉ္စာတိ အညာတာဝိန္ဒြိယံ”ဟု ဝစနတ်ပြုပါ။

-----*-----

ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနဂီနိ၊ အဝီရိယေသု ဗလနိ၊ အဟေတုကေသု မဂ္ဂဂီနိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ ဧကဂ္ဂတာ မဂ္ဂိန္ဒြိယဗလဘာဝံ န ဂစ္ဆတိ။

ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနဂီနိ န လဗ္ဘန္တိ။ ။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ ၌ ဈာနင်တရားကိုယ်များနှင့် နာမည်ချင်းတူသော ဝေဒနာ ဧကဂ္ဂတာတို့ ယှဉ်သော်လည်း ထိုဝေဒနာ ဧကဂ္ဂတာတို့သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်ခိုက်မှာ ဈာနင်အမည် မရထိုက်၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဈာန်ဟူသည် “ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ”အရ အာရုံ၌ ချပ်ချပ်ရပ်ရပ် ကပ်နေအောင် (အာရုံထဲ၌ စူးစိုက်ဝင်သွားသကဲ့သို့ ထင်ရလောက်အောင်) ရှုတတ် အာရုံယူတတ်သောတရားတည်း။ ပဉ္စဝိညာဏ်၌ ဝိတက်မယှဉ်ချေ၊ အာရုံသို့တင်ပေးမည့် ဝိတက်မျှ မပါလျှင် အဘယ်မှာ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ယူနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ မယူနိုင်လျှင် ဈာနင်အမည်လည်း မရထိုက်ပေ။ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကပစ္စိမကံ ဟိ ဈာနံ နာမ”ဟု အဋ္ဌသာလိနီ၌ ဖွင့်ပြီ။

အဝီရိယေသု ဗလနိ န လဗ္ဘန္တိ။ ။ ယခုလောက၌ လုံ့လဝီရိယ ထက်ထက်မြက်မြက်ဖြင့် သွက်သွက်လက်လက် ရှိသူကိုသာ “ဗိုလ်”ဟု ခေါ်၍၊ ဝီရိယကင်းလျက် ပျင်းတင်းတင်း အညံ့စားကို ဗိုလ်ဟု ခန့်ထားခြင်း မရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဝီရိယမပါလျှင် ဘယ်တရားမဆို “ဗိုလ်”ဟု မခေါ်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့်

ဝီရိယမယှဉ်ရာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက်စွန်း သန္တီရဏတို့၌
ဗိုလ်တရားတွင် ပါဝင်သော ဧကဂ္ဂတာ ယှဉ်သော်လည်း ထိုဧကဂ္ဂတာသည်
ဗိုလ်ဟု အမည်မရချေ။ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယပစ္စိမကံ ဗလံ” ဟု မိန့်သည်။

အဟေတုကေသု မဂ္ဂင်္ဂီနိ န လဗ္ဘန္တိ။ ။ ရေသော်မြစ်နှင့်တူသော ဟိတ်
မပါလျှင် ဆိုင်ရာအာရုံကို ယူမည့် အမြစ်စွဲနေသလို ခိုင်မြဲမည် မဟုတ်ချေ။ မခိုင်မြဲ
၍ အပေါ်ယံမျှသာဖြစ်သောတရားကို “သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိသွားကြောင်း ကောင်း-
မကောင်းသောလမ်း” ဟု မဆိုထိုက်။ ထို့ကြောင့် အဟိတ်စိတ်များဝယ် မဂ္ဂင်
တရားကိုယ်နှင့် အသွားတူသော ဝိတက် ဝီရိယ ဧကဂ္ဂတာတို့ ထိုက်သလို
ယှဉ်ကြသော်လည်း မဂ္ဂင်အမည်ကို မရကြချေ။ “အဟေတုပစ္စိမကော မဂ္ဂေါ
နာမ” အဋ္ဌသာလိနီ ဝိပါကပဒအဖွင့်။

ပစ္စိမကအဓိပ္ပာယ်။ ။ ပြခဲ့သော သာဓကပါဠိများ၌ “ပစ္စိမက”ဟု ဆိုသော
ကြောင့် “ဓားမနောက်ပိတ်ခွေး” ဆိုသလို “အသုံးမကျ အရေးမကြီး” ဟူသော
အဓိပ္ပာယ်များ ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏။ ဤနေရာ၌ ပစ္စိမကသဒ္ဒါမှာ “အရေးတကြီး
ပဓာန”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ-ငွေ ၁ဝိ ရှိမှ
သုံးလောက်မည့်ကိစ္စ၌ “အယုတ်ဆုံး ငွေ ၁ဝိ တော့ ရှိမှဖြစ်မည်”ဟု ဆိုရာဝယ်
“အယုတ်ဆုံး”ဟု ဆိုထိုက်သော်လည်း ထို ငွေ ၁ဝိ သည် အရေးအကြီးဆုံး
အပိုင်းအခြား ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ အဋ္ဌကထာများ၌လည်း တချို့အရာဝယ်
အရေးတကြီး ပဓာနတရားကိုပင် “ဟေဋ္ဌိမ”ဟု သုံးစွဲ၏။ ပုံစံကား-“စေတနာတိ
ဟေဋ္ဌိမကောဋီယာ ပဓာနသင်္ခါရဝသေန ဝုတ္တံ”-ခန္ဓဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ။ [ဤ၌
ဟေဋ္ဌိမဟူသော စကားသည် ပစ္စိမသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ၏။]

“ဝိတက္ကဒိဝိရဟေသု၊ ဈာနဒိနိ န လဗ္ဘရေ၊
ဝိတက္ကဟေဋ္ဌိမံ ဈာနံ၊ မနောပရံ မနိန္ဒြိယံ၊
ဟေတုပရစ္စ မဂ္ဂင်္ဂီ၊ ဗလံ ဝီရိယပစ္စိမံ”

ဟူသော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ၌လည်း ပစ္စိမ၏ကိုယ်စား ဟေဋ္ဌိမံ ပရံပုဒ်များကို
သုံးစွဲထား၏။ ထို့ကြောင့် “ဈာနံ နာမ-ဈာန်မည်သည်။ ဝိတက္ကပစ္စိမကံ-
ဝိတက်လျှင် နောက်ဆုံးရှိ၏။ (ဝိတက်မပါလျှင် မပြီး-ဟူလို) ဗလံ-ဗိုလ်သည်။
ဝီရိယပစ္စိမကံ-ဝီရိယလျှင် နောက်ဆုံးရှိ၏။ မဂ္ဂေါ နာမ-မဂ်မည်သည်။ ဟေတု

ပစ္ဆိမကော-ဟိတ်လျှင် နောက်ဆုံးရှိ၏”ဟု အနက်ဆိုပါ။ ဂါထာ၌လည်း “ဝိတက္ကဟေဌိမံ-ဝိတက်လျှင် အောက်ထစ်ဆုံးရှိ၏။ မနောပရံ-စိတ်သာလျှင် ပဓာနရှိ၏။ ဟေတုပရံ-ဟိတ်သာလျှင် ပဓာနရှိ၏” ဟု အနက်ဆိုပါ။

ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ၊ ပေ၊ န ဂစ္ဆတိ။ ။ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် “တည်ကြည်ပါတယ်”ဟု ဆိုရသော်လည်း ယုံမှားသံသယများသော ဝိစိကိစ္ဆာက အာရုံပေါ်၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ မရှိသောကြောင့် ထိုဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှဉ်ရသည့် အတွက် ဧကဂ္ဂတာလည်း အာရုံ၌ မစွဲမြဲနိုင်၊ ဥပါဒ် ဌိ ဘင်အားဖြင့် ခဏတ္တယ အခိုက်အတန့်မျှသာ တည်ရတော့၏။ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂင် ဣန္ဒြေ ဗိုလ်အဖြစ်သို့ မရောက်ဘဲ၊ သာမန် ဧကဂ္ဂတာမျှသာ ဖြစ်ရလေသည်။

ပါဠိတော်နှင့်သင်္ဂြိုဟ် ကွဲပြားပုံ။ ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ ဝိရိယမယှဉ်သော စိတ် ၁၆-ပါးဝယ် “တီဏိ ဣန္ဒြိယာနိ” ဟုလာ၏။ ဥပမာ-စက္ခု ဝိညာဉ်စိတ် စေတသိက်၌ မနိန္ဒြေ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေအားဖြင့် ဣန္ဒြေ ၃-ပါးသာ ရထိုက်သည်။ ထိုစက္ခုဝိညာဉ်စိတ်၌ ဧကဂ္ဂတာ ယှဉ်ပါလျက် သမာဓိန္ဒြေ မထိုက်သည် မဟုတ်၊ အဝိရိယစိတ် ၁၆-ပါး၌ ယှဉ်ခိုက်ဖြစ်ပါလျက် ဧကဂ္ဂတာလည်း ဣန္ဒြေ မထိုက်ဟု မှတ်ပါ။ ဓာတုကထာအကောက် သမာဓိန္ဒြေ၌လည်း ဤအတိုင်းပင် ကောက်သည်။ သို့အတွက် ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်အောင် သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိကို . . . “ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနဂီနိ၊ အဟေတုကေသု မဂ္ဂဂီနိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ အဝိရိယေသု ဧကဂ္ဂတာ ဣန္ဒြိယဗလဘာဝံ န ဂစ္ဆတိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ ပန မဂ္ဂဘာဝံ” ဟု ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ပြင်တော်မူပြီ။

-----*-----

ဒွိဟေတုကတိဟေတုကဇေနေသွေဝ ယထာသမ္ဘဝံ
အဓိပတိ ဧကောဝ လဗ္ဘတိ။

ဒွိဟေတုကတိဟေတုကဇေနေသွေဝ။ ။ လောကီဝိပါက်စိတ်တို့သည် ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ကြရကား ဗျာပါရရှိသောစိတ်များ မဟုတ်ကြ၊ ဗျာပါရကင်းမဲ့လျှင် အဘယ်မှာ အဓိပတိခေါ်လောက်သော အကြီးအချုပ် ဖြစ်ထိုက်ပါတော့အံ့နည်း။ ဖိုလ်ဝိပါက်များကား မဂ်အားလျော်စွာ ကိလေသာအပူအငွေ့

များကို တစ်ဖန်ငြိမ်းစေရသော ပဋိပတ္တိသမ္ဘုရားဗျာပါရ ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဇောတိ၌သာ အဓိပတိ ရထိုက်သည်။ ဇောတို့တွင်လည်း အဟိတ်ဇော (ဟသိတုပ္ပာဒ်)နှင့် ဧကဟိတ်ဇော (မောဟမူဒွေး)တို့လည်း “ဆန္ဒရှိလျှင် ဘာကြောင့် ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာ မဖြစ်ဘဲရှိအံ့နည်း၊ ဘာကြောင့် ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စမဖြစ်ဘဲ ရှိအံ့နည်း၊ ဘာကြောင့် ပြီးရယ်မှု ဟသိတုပ္ပာဒ် မဖြစ်ဘဲ ရှိအံ့နည်း” ဟု ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဖြင့် ထက်သန်လာအောင် ပြုပြင်၍ မရနိုင်၊ ထိုသို့ ပြုပြင်၍ မရလျှင် အဘယ်မှာ အကြီးအချုပ် အဓိပတိ လုပ်နိုင်တော့အံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် ဧကဟိတ်ဇော အဟိတ်ဇောတို့၌ အဓိပတိမရထိုက်ဘဲ ဒွိဟိတ် တိဟိတ်ဇော တို့၌သာ အဓိပတိရထိုက်ပေသည်။ [အကုသလပဒ အနုဋီကာ]။

ယထာသမ္ဘဝံ ဧကောဝ။ ။ ဒွိဟိတ်ဇောတို့၌ အဓိပတိ အမည်ခံသော တရားသည် “စိတ်၊ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ”ဟု သုံးပါးရှိ၍၊ တိဟိတ်ဇောတို့၌ ပညာနှင့် တကွ လေးပါးရှိ၏။ သို့သော် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်မှာ ပြည့်ရှင်မင်းတစ်ပါးသာ ရှိရသကဲ့သို့၊ တကွဖြစ်ကြသော စိတ်၊ စေတသိက်များတွင်လည်း အဓိပတိ ရွေးကောက်ထိုက်သော တရားကား တစ်ပါးသာ ရှိရမည်။ “ထိုသုံးပါးလေးပါး တွင် ဘယ်လို တရား သည် အဓိပတိဖြစ်ထိုက်သနည်း” . . . “အထက်သန်ဆုံး တရားသည် အဓိပတိဖြစ်ထိုက်၏” “ဘယ်တရားမျိုးသည် အထက်သန်ဆုံး ဖြစ်ထိုက်သနည်း” ဝါသနာအားလျော်စွာ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဖြင့် ကူမအပ်သော တရားသည် အထက်သန် ဆုံး ဖြစ်ထိုက်၏”။

ချဲ့ဦးအံ့-အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးရှေးက အထုံဝါသနာ ပါလာခဲ့သည်အတိုင်း အရေးတကြီး ရွက်ဆောင်ရမည့်ကိစ္စ၌ “စိတ္တဝတော ကိံ နာမ န သိဇ္ဈတိ- စိတ်ထက် သန်လျှင် ခံနိုင်ရိုးလား”ဟု စိတ်ကိုပင် အားကိုးမြှောက်စားလေ့ရှိ၏။ ဤကား ရှေ့အဖို့က စိတ်ကို ပြုပြင်မှုဟူသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရတည်း။ ထိုပုဗ္ဗာဘိ သင်္ခါရကြောင့် နောက်နောက် စိတ် စေတသိက်များ ဖြစ်သောအခါ စိတ်သည် အဓိပတိဖြစ်၏။ အချို့ကား “ဆန္ဒဝတော ကိံ နာမ န သိဇ္ဈတိ-ဆန္ဒရှိလျှင် မဖြစ်ချင် နေနိုင်ရိုး လား” ဟု ဆန္ဒအပေါ်မှာ ကိုးစားလေ့ရှိ၏။ အချို့ကား “ဝီရိယဝတော ကိံ နာမ န သိဇ္ဈတိ-လုံ့လရှိသူမှန်လျှင် ဧကန် ဖြစ်ရမည်” ဟု ဝီရိယကိုသာ အားကိုးအားထား ပြု၏။ အချို့ကမူ “ပညာဝတော ကိံ နာမ န

သိဇ္ဈတိ-ဉာဏ်ရှိသူကြံလျှင် ဘာခံနိုင်မှာလဲ” ဟု အမြဲတမ်း ဉာဏ်ကို အားကိုး၏။
ထို အလုံးစုံကား ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရချည်းတည်း။ ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကြောင့် နောက်
နောက် စိတ်ဖြစ်သောအခါ တစ်ပါးပါး ထက်သန်လျက် ရှိရ၏။ ထိုထက်သန်
သောတရား တစ်ပါးပါးသာ အဓိပတိဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် “ယထာသမ္ဘဝံ
ဧကောဝ-ဖြစ်ထိုက်သောတရား တစ်ပါးပါးသာ အဓိပတိဖြစ်ရမည်” ဟုမိန့်
တော်မူသည်။ [“ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကြောင့် နောက်နောက်စိတ်၌ တစ်ပါးပါး
အဓိပတိဖြစ်၏”ဟူသော စကားလည်း အထုံဝါသနာ မရခင်ကို ရည်ရွယ်သော
စကား ဖြစ်သည်။ ဆိုင်ရာကိစ္စနှင့် ကြုံလျှင် ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီရိယတို့ တစ်ပါးပါး
အမြဲထက်သန်လေ့ရှိသူမှာ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ မရှိဘဲ အဓိပတိဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ အလောင်း
တော်ကြီးများ၌ ရုတ်တရက် ထက်သန်သော ဆန္ဒစသည်တို့ ဖြစ်တတ်ပုံကို
စဉ်းစားကြပါ။]

-----*-----

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟေ စတ္တရော သတိပဋ္ဌာနာ ကာယာနုပဿနာ
သတိပဋ္ဌာနံ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ စိတ္တာပဿနာ
သတိပဋ္ဌာနံ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံ။

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ။ ။ ဗုဒ္ဓတိ-သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ ဗောဓိ-မည်၏။ သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သောမဂ်ဉာဏ်တည်း။
ဗောဓိယာ-သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သောမဂ်ဉာဏ်၏။ ပက္ခော-အဖို့တည်း။
ဗောဓိပက္ခော-မဂ်ဉာဏ်၏အဖို့၊ ဗောဓိပက္ခေ-မဂ်ဉာဏ်၏အဖို့၌ (မဂ်ဉာဏ်၏
ဘက်၌)၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော (ပါဝင်သော)တရားတို့တည်း။ ဗောဓိပက္ခိယာ-
မဂ်ဉာဏ်၏ဘက်၌ ဖြစ်သောတရားတို့၊ “မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက်မှာ ပါဝင်၍
မဂ်ဉာဏ်၏အကျိုးကို ရွက်ဆောင်သောတရားများ”ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်
မဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးများသည့် မဟာကုသိုလ်ကြိယာ အပ္ပနာဇောနှင့်
ယှဉ်သောတရားများကိုသာ “ဗောဓိပက္ခိယတရား”ဟု ခေါ်ရသည်။
ထိုဗောဓိပက္ခိယတရားအပေါင်းကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း စကားအပေါင်း
သည် “ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ”မည်၏။ [ဤဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့ကို

ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ စုံလင်စွာ ဟောတော်မူသောကြောင့် ထိုဝိဘင်းပါဠိတော်ကို မှီ၍ ဤသင်္ဂြိုဟ်ဆရာ စီစဉ်တော်မူရကား ထိုပါဠိတော် အဋ္ဌကထာကို ကိုးကား၍ ဖွင့်ပေအံ့။]

သတိပဋ္ဌာန။ ။ ပဋ္ဌာန၌ ပ ရှေ့ရှိသော ဌာဓာတ်တည်း၊ ပ ဥပသာရသည် အလွန်အကဲဟူသော ဘုသအနက်၊ သက်ဝင်ခြင်းဟူသော ဩတိဏ္ဏအနက်တို့ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပဋ္ဌာတိ-အာရုံထဲ၌ လွန်ကဲစွာသက်ဝင်တည်နေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာနံ-ပဋ္ဌာနမည်၏” ဟုပြုပါ။ ဆိုင်ရာအာရုံထဲ၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်တည်နေသော သတိစေတသိက်ကို “သတိပဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်၏။ ဤသတိပဋ္ဌာန်း လေးပါးလုံး၏ တရားကိုယ်သည် မဟာကုသိုလ်ကြိယာအပ္ပနာဇော၌ယှဉ်သော သတိစေတသိက်တစ်ပါးသာတည်း။

တရားကိုယ်တစ်ပါးတည်းက လေးပါးပြားရပုံ။ ။ တရားကိုယ်အားဖြင့် သတိစေတသိက်တစ်ပါးတည်း ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သတိပဋ္ဌာန်လေးမျိုး ပြားရသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-သတိစေတသိက် တစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း အာရုံ၏ လေးမျိုးပြားခြင်း၊ ယူပုံအခြင်းအရာ၏ လေးမျိုးပြားခြင်း၊ ပယ်ကွာခြင်းကိစ္စ၏ လေးမျိုးပြားခြင်းတို့ကြောင့် သတိပဋ္ဌာန်လေးမျိုး ပြားရသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-လောက၌ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းမှုကို ပါဠိလို “ဝိပလ္လာသ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝိပလ္လာသသည် နိစ္စဝိပလ္လာသ၊ သုခဝိပလ္လာသ၊ အတ္တဝိပလ္လာသ၊ သုဘဝိပလ္လာသဟု လေးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အနိစ္စ အမှန်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား၌ နိစ္စဟု အထင်မှားမှုသည် နိစ္စဝိပလ္လာသတည်း၊ ဒုက္ခအမှန်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား၌ သုခဟု အထင်မှားမှုသည် သုခဝိပလ္လာသတည်း၊ အနတ္တရုပ်နာမ်၌ အတ္တဟု အထင်မှားမှုသည် အတ္တဝိပလ္လာသတည်း၊ အသုဘအစစ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်၌ သုဘဟု အထင်မှားမှုသည် သုဘဝိပလ္လာသတည်း။ [ဤ၌စိတ်၏ အသိမှားမှု၊ ဒိဋ္ဌိ၏အယူမှားမှု၊ သညာ၏ အမှတ်မှားမှု အားလုံးပါဝင်သည်။] သတိပဋ္ဌာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ထိုဝိပလ္လာသတရားတို့ကို ထိုက်သလို ပယ်ရှားနိုင်သည်။

ကာယနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ။ ကာယေ-ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဝါ-ဆံပင် အမွေး အစရှိသေ ၃၂ ကောဋ္ဌာသ၌၊ အနုပဿနာ-အဖန်ရှုတတ်သော သတိပဋ္ဌာန်သည်၊ ကာယာနုပဿနာ-ကာယာနုပဿနာမည်၏။ ဤကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သည် ဆံပင် အမွေးစသော ကောဋ္ဌာသပညတ်ကို အာရုံပြု၏။ ထိုကောဋ္ဌာသပညတ်ကို အသုဘအခြင်းအရာပေါ်လာအောင် အထပ်ထပ်ရှုသောအခါ အသုဘ (မတင့်မတယ် နွံဖွယ်ဖြစ်သော) အခြင်းအရာ ထင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤကာယာနုပဿနာသည် သုဘဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။

ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ။ ဝေဒနာတို့ကို ဒုက္ခအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် ရှုဆင်ခြင်သောသတိသည် ဝေဒနာနုပဿနာ သတိ ပဋ္ဌာန်မည်၏။ ဤသတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာတို့ကို ရှုသောအခါ အဖြစ်အပျက် ဒဏ်ကို အမြဲခံရပုံကို မြင်ရသဖြင့် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးဒုက္ခဟူ၍ ထင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝေဒနာနုပဿနာသည် ရုပ်နာမ်တို့၌ သုခဟု မှတ်ထင်သော သုခဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားနိုင်၏။

စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ။ စိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဤစိတ်ကား သရာဂ စိတ်၊ ဤစိတ်ကား ဝီတရာဂစိတ် စသည်ဖြင့် ခွဲခြားလျက် အနိစ္စအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော သတိသည် စိတ္တာနုပဿနာသတိ ပဋ္ဌာန်မည်၏။ ဤသတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် စိတ်တို့ကို ခွဲခြားလျက် ဆင်ခြင်သောအခါ စိတ်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလွဲနေပုံကို သေချာစွာ သိရသဖြင့် အနိစ္စအခြင်းအရာ လွန်စွာ ထင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤစိတ္တာနုပဿနာသည် နိစ္စဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားနိုင်သည်။

ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ။ ဤ၌ ဓမ္မဟု သာမညဆိုသော်လည်း ရူပက္ခန္ဓာကို ကာယာနုပဿနာဖြင့် ဝေဒနက္ခန္ဓာကို ဝေဒနာနုပဿနာဖြင့်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို စိတ္တာနုပဿနာဖြင့် ရှုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မအရ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဓမ္မများကိုသာ (ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်) ယူခွင့်ရှိ တော့သည်။ ထိုဓမ္မတို့ကို အနုတ္တ အခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် အာရုံပြုလျက် ရှုသောအခါ အရာရာကိစ္စတို့၌ ထိုပရမတ္ထဓမ္မများသာ

ရွက်ဆောင်နေကြောင်း၊ ပရမတ္ထချည်းသာ ထင်ရှားရှိကြောင်းကို သိရ၍ စီမံနိုင်သော အတ္တအကောင်ကလေး မရှိဟူသော အနတ္တအခြင်းအရာ လွန်စွာ ထင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မာနုပဿနာသည် အတ္တဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားနိုင်သည်။

ဤသို့ အာရုံကလည်း လေးမျိုးပြားခြင်း၊ အာရုံယူပုံ ရှုပ် အခြင်းအရာ ကလည်း လေးမျိုးပြားခြင်း၊ ပယ်ခွာခြင်းကိစ္စကလည်း လေးမျိုးပြားခြင်းကြောင့် သတိတစ်ပါးတည်းကိုပင် လေးမျိုးခွဲ၍ ဟောပြတော်မူသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှုပါ။] အာရုံလေးမျိုးပြားသည်ဟု ဆိုရာ၌ လောကီ သတိပဋ္ဌာန်ကိုသာ ရည်ရွယ်သည်။ လောကုတ္တရာသတိပဋ္ဌာန်မှာ နိဗ္ဗာန်တစ်မျိုးတည်းကိုသာ အာရုံပြုသည်။

-----*-----

စတ္တာဇရာ သမ္ပပ္ပဓာနာ ဥပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ ပဟာနာယ
ဝါယာမော၊ အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပာဒါယ ဝါယမော၊
အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပာဒါယ ဝါယမော၊ ဥပ္ပန္နာနံ
ကုသလာနံ ဘိယျောဘာဝါယ ဝါယမော။

သမ္ပပ္ပဓာန။ ။ ပဓာနသဒ္ဒါသည် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝီရိယကို ဟော၏။ “ထိုဝီရိယသည် ဥပ္ပန္နုပါပကကို ပယ်ခြင်းစသော ကိစ္စလေးမျိုးကို ပြီးစေနိုင်၏” ဟု မှတ်ထင်သည့်အတိုင်းပင် ပြီးစေနိုင်သောကြောင့် “သမ္မာ-ထင်တိုင်းမှန်ပေရဲ့၊ တော်ပေရဲ့” ဟု ချီးမွမ်းထိုက်သော ဝီရိယမို့ “သမ္ပပ္ပဓာန” ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ရဟန္တာတို့သန္တာန်ဝယ် ဥပ္ပန္နုပါပကကိုလည်း ပယ်ဖွယ်မလို၊ အနုပ္ပန္နုပါပကကိုလည်း မဖြစ်အောင် တားမြစ်ဖွယ် မလိုတော့၊ ဥပ္ပန္နုကုသလ အနုပ္ပန္နုကုသလတို့အတွက် လုံ့လစိုက်ရန်အချက်လည်း မရှိတော့၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့် စပ်၍ အရပ်ရပ်ကိစ္စတို့ ပြီးစီးပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤသမ္ပပ္ပဓာန် ဝီရိယကို ရဟန္တာတို့၏သန္တာန်၌ မရအပ်၊ ဖိုလ်ဝိပါက်များလည်း ထိုကိစ္စ လေးပါးကို မဆောင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပပ္ပဓာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ “စတုန္နံ သမ္ပပ္ပဓာနာနံ ကတိ ကုသလာ ကတိ အကုသလာ ကတိ အဗျာကတာ” ဟု ပုစ္ဆာပြု၍ “ကုသလာဝ” ဟု ကုသိုလ်တစ်မျိုးသာ ရှိကြောင်းကို ဖြေတော်မူသည်။

ဤ အဓိပ္ပာယ်များအရ ကုသိုလ်စိတ် ဧကဝီသ၌ ယှဉ်သော ဝီရိယကိုသာ သမ္ပပ္ပဓာန်အရကောက်ယူရမည်။ ဤသမ္ပပ္ပဓာန်ဝီရိယကား သာမန်ဝီရိယ မဟုတ်၊ အလွန်အကဲ ဇွဲကောင်းသော ဝီရိယသာ ဖြစ်သည်။

ဝီရိယတစ်ပါးတည်းက လေးမျိုးပြားရပုံ။ ။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝီရိယ တစ်ပါးတည်း ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သမ္ပပ္ပဓာန်လေးမျိုး ပြားရသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား-တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝီရိယတစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း ဥပ္ပန္နုပါပကကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ၊ အနုပ္ပန္နုပါပကို မဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ၊ အနုပ္ပကုသ လကို ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ၊ ဥပ္ပန္နုကုသလကို တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စ၊ ဤသို့ ဝီရိယ၏ ကိစ္စက လေးမျိုးပြားခြင်းကြောင့် သမ္ပပ္ပဓာန်လေးပါး ပြားရပေသည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှု။]

ဥပ္ပန္နုပါပက။ ။ မိမိသန္တာန်၌ ဧကန်ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်၊ ထို အကုသိုလ်နှင့် ပါဏာတိပါတချင်း အဒိန္နာနနချင်း စသည်ဖြင့် တူသော အကုသိုလ်များသည် ဥပ္ပန္နုပါပက မည်၏။ ဥပ္ပဇ္ဈိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နု-ဧကန်ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တည်း။ ဥပ္ပန္နု ဝိယာတိ ဥပ္ပန္နု-ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ်နှင့် အလားတူသော မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တည်း။

ဥပ္ပန္နုပါပကကို ပယ်ပုံ။ ။ ဥပ္ပန္နုပါပကကို မဂ်ကုသိုလ်၌ရှိသော ဝီရိယ၏ ပယ်ရှားပုံမှာ ထင်ရှားပြီ။ လောကီကုသိုလ်များ၏ ပယ်ရှားပုံကား “ငါသည် ပါဏာတိပါတမှုကို ပြုမိချေပြီ၊ ထိုပါဏာတိပါတမှုကား မကောင်းဆိုးဝါးလှ၏။ ဤပါဏာတိပါတမှုကို ပြုမိသည့်အတွက် နောက်တစ်ဖန်ပူပန်ခြင်း ကုက္ကုစ္စ ဖြစ်နေလျှင် အကုသိုလ်တွေသာ ထပ်၍ တိုးပွားတော့မည်၊ ပူပန်မှုကြောင့် ပြုမိတာလည်း မပြုရာရောက်အောင် မတတ်နိုင်” ဤသို့ ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် ထိုပြုမိသော ပါဏာတိပါတမှုကို လုံးလုံးဂရုမပြုဘဲ ပယ်စွန့်လိုက်၏။ နောက်နောင်အခါလည်း ထိုပါဏာတိပါတမှု မဖြစ်ဖို့ရာ လွန်စွာရှောင်ကြဉ်၏။ ဤသို့သော နည်းအားဖြင့် အားထုတ်သည်ရှိသော်၊ ဖြစ်ပြီးပါဏာတိပါတ အမှုကိုလည်း ပယ်နိုင်၏။ ဖြစ်ပြီးပါဏာတိပါတနှင့် အလားတူသော ပါဏာတိပါတကိုလည်း ပယ်စွန့်ရာရောက်၏။

သဠာယတန။ ။အတ္ထိ ခေါ် ပန မယာ ပါဏော အတိပါတော ယာဝတ
 ကော ဝါ တာဝတကော ဝါ။ တံ န သုဠှ၊ တံ န သာဓု၊ အဟံ ခေါ် ပန
 တပ္ပစ္စယာ ဝိပ္ပဋိသာရီ အသံ၊ န မေတံ ပါပကမ္မံ အကတံ ဘဝိဿတီတိ၊
 သော ဣတိ ပဋိသင်္ခါယ တဉ္စေဝ ပါဏာတိပါတံ ပဇဟတိ၊ အာယတိံ စ
 ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ ဧဝမေတဿ ကမ္မဿ ပဟာနံ
 ဟောတိ၊-ဂါမဏိသံယုတ် ပါဠိတော်။ [ဤနည်းကို မှတ်သားထိုက်၏။ ဤကဲ့သို့
 ပယ်စွန့်မှုကြောင့် ဘယ်တော့မှ အကျိုးမပေးတော့ဘူးဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း
 တော်တော်နှင့်ကား အကျိုးပေးခွင့် ရမည်မဟုတ်၊ ဆက်လက်အားထုတ်သွားလျှင်
 အဟောသိကံပင် ဖြစ်လောက်ရာ၏။]

အနုပ္ပန္နပါပက။ ။ မည်သူ့သန္တာန်၌မဆို၊ အနမတဂ္ဂသံသရာဝယ်
 မဖြစ်ဘူးသော အကုသိုလ် မရှိ၊ အကုသိုလ် အမျိုးစုံအောင် ဖြစ်ဖူးကြသည်သာ၊
 ထို့ကြောင့် “အနုပ္ပန္န”အရ ဤဘဝ၌ လုံးဝမဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်မျိုးနှင့်
 အာရုံ အသစ်အထူးကြောင့် ဤဘဝ၌ မဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်များကို
 ယူရမည်၊ ထင်ရှားစေအံ့-ဤဘဝ၌ ပါဏာတိပါတမှုကို တစ်ခါမျှမပြုဘူးလျှင်
 ထိုပါဏာတိပါတသည် အနုပ္ပန္နမည်၏။ ကြက်၊ ငှက်စသည်ကို သတ်ဖူးသော်
 လည်း လူကိုမသတ်ဘူးလျှင် ထိုလူသတ်မှု ပါဏာတိပါတလည်း အနုပ္ပန္နပင်
 တည်း။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှူ။]

အနုပ္ပန္နပါပကကို မဖြစ်အောင် အားထုတ်ပုံ။ ။ ထိုကဲ့သို့ မဖြစ်ဘူးသေး
 သော အကုသိုလ်များကို မဖြစ်ရလေအောင် ဒါန သီလကို အားထုတ်ခြင်း၊
 ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ စီးဖြန်းခြင်း၊ ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ပြုခြင်း၊ ပရိယတ်ကို သင်အံ
 ပိုချရေးသားခြင်းစသည်တို့ဖြင့် ရှောင်ရမည်၊ အကုသိုလ် ဖြစ်လောက်အောင်
 အာရုံ အသစ်အဆန်းကို တွေ့ရပြန်လျှင်လည်း အကုသိုလ်မဖြစ်အောင်
 ကြိုးကြိုးစားစား သတိထား၍ ရှောင်ရှားရမည်၊- [အနုပ္ပန္နနန္တိ အသမုဒါစာရ
 ဝသေန ဝါ အနနုဘူတာရမဏဝသေန ဝါ အနုပ္ပန္နာနံ၊ အညထာ ဟိ အနမ
 တဂ္ဂေ သံသာရေ အနုပ္ပန္နာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ နာမ နတ္ထိ၊ တတ္ထ
 ဧကစ္စဿ ဝတ္ထဝသေန ကိလေသာ န သမုဒါစရန္တိ၊ ဧကစ္စဿ ဂန္ထဓုတင်္ဂသမာဓိ
 ဝိပဿနာနဝကမ္မာနံ အညတရ ဝသေန၊-သမ္ပပ္ပဓာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ အသမုဒါစာရဝသေနအရ ဤတစ်ဘဝ မှာပင် ငယ်စဉ်က ဖြစ်ဖူးစေကာမူ အတော်ကြာအောင် မဖြစ်ဘဲ ငြိမ်ဝပ်နေသော အကုသိုလ်များကိုလည်း “အနုပုဗ္ဗပါပက” ဟု ခေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိ၏။ အနုနုဘူတာ ရမဏာဟူသည် မခံစားအပ်-မတွေ့အပ်ဘူးသော အာရုံအသစ်အဆန်းတည်း။ ဥပုဗ္ဗကုသလ အနုပုဗ္ဗကုသလတို့ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။

-----*-----

စတ္တာရော ကုဒ္ဓိပါဒါ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒေါ
ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒေါ။ . . . သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ ဓမ္မဝိစယ-
ပီတိ-ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါ။

ကုဒ္ဓိပါဒ။ ။ ကုဇ္ဈတိ-ပြီစီးထမြောက်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ကုဒ္ဓိ-ကုဒ္ဓိမည် ၏။ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်သဖြင့် ထိုဈာန်မဂ်ဖိုလ်များ ထမြောက်လာမှု (ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရမှု)ကို “ကုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်၏။ ကုဒ္ဓိယာ-ကုဒ္ဓိ၏။ ပါဒေါ-အခြေခံသည်။ ကုဒ္ဓိပါဒေါ-ကုဒ္ဓိပါဒ်မည်၏။ ထိုဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို ရဖို့ရန် အခြေခံဖြစ်သော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ပညာတို့တည်း။ ဤကုဒ္ဓိပါဒ်တရားတို့သည် အကျိုးပြီးစီးသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် မဆိုင်၊ အကျိုးသက်သက်ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်များနှင့် လည်း မဆိုင်၊ “စတုန္နံ ကုဒ္ဓိပါဒါနံ ကတိံ ကုသလာ” စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်ပြီး လျှင် “ကုသလာယေဝ” ဟု ကုသိုလ်တစ်မျိုးသာရှိကြောင်းကို ကုဒ္ဓိပါဒ်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ရအောင် အားထုတ်မှု ဈာန်ဝင် စားမှု၊ မဂ်ရအောင် အားထုတ်မှု ဖိုလ်ဝင်စားမှု စသည်တို့၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ ဝေါဒါနံ ကိစ္စတပ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်၊ အထက် အထက် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အခြေခံဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်၊ အထက်အထက် မဂ်နှင့် ဖိုလ်၏အခြေခံဖြစ်သော မဂ်ကုသိုလ်၌ယှဉ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ ပညာနှင့် ကုသိုလ်စိတ် ဧကဝီသကိုသာ ကုဒ္ဓိပါဒ်တို့၏ တရားကိုယ်ကောက်ပါ။

ပါဠိတော်။ ။ “ဆန္ဒံ စေ ဘိက္ခု အဓိပတိံ ကရိတွာ လဘတိ သမာဓိ” စသည်ဖြင့် အဓိပတိဖြစ်ထိုက်သော ဆန္ဒစသည်ကိုသာ ဟောတော်မူသော ကြောင့် ဤကုဒ္ဓိပါဒ်ဖြစ်ထိုက်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ဝီမံသတို့သည် အဓိပတိ တပ်သော တရားချည်းသာ ဖြစ်ရမည်။ [ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့ကို ပြနေသော

အခန်း ဖြစ်ပါလျက် ဋီကာကျော်၌ အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ဣဒ္ဓိများကိုသာ ဖွင့်ပြခြင်းမှာ အချို့သုတ္တန်ပါဠိတော် အသွားကို လိုက်သွားမိခြင်းသာတည်း။]

ဗောဇ္ဈင်္ဂ။ ။ ဗုဒ္ဓတိ ဧတာယာတိ ဗောဓိ၊ ဗောဓိယာ အင်္ဂေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ ဧတာယ-ဤတရားအပေါင်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓတိ-သိရ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗောဓိ-ဗောဓိမည်၏။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သစ္စာလေးပါးကို သိရကြောင်းဖြစ်သော သတိ ပညာစသော ဗောဇ္ဈင်တရားအပေါင်းတည်း။ ဗောဓိယာ-သစ္စာလေးပါးကို သိကြောင်း တရားအပေါင်း၏။ အင်္ဂေါ-အစိတ်အပိုင်းသည်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ-ဗောဇ္ဈင်္ဂ မည်၏။ ဈာန် မဂ္ဂင်္ဂ ဟူသော အမည်သည် ထို တရားအပေါင်းတွင် တစ်ပါးပါးသော အစိတ်တရား၏ နာမည်ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂဟူသော နာမည်လည်း ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးတွင် ပါဝင်သော အစိတ်အစိတ်တရားများ၏ နာမည်ဖြစ်သည်။ [အမှာစကား၌ ခဲရပ်မရှိ၊ ပါဠိလျှောက် အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြုမှာ ရှု။]

-----*-----

သဗ္ဗသင်္ဂဟအပ္ပင်

သဗ္ဗသင်္ဂဟ။ ။ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း စကားအပေါင်းသည်၊ သဗ္ဗသင်္ဂဟော-သဗ္ဗသင်္ဂဟ မည်၏။ “စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ်အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ပြရာဖြစ်သော သင်္ဂဟ”ဟူလို။

ခန္ဓ။ ။ “ရာသဋ္ဌေန (ရာသိဋ္ဌေန)-အစုအပုံဟူသောအနက်ကြောင့်၊ ခန္ဓော-ခန္ဓမည်၏“ဟူသောနှင့်အညီ၊ ခန္ဓသဒ္ဓါသည် အစုအပုံဟူသော အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပါဒိကပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ရုပ်အစုကို ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာအစုကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ”စသည်ဖြင့် သိပါ။ ဤစကားရပ်၌ “ရုပ်အစု”ဟူရာဝယ် “ရုပ်တရားတွေ၏ စပါးပုံကြီးကဲ့သို့ စုပုံနေမှုကို ဆိုလိုသည်”ဟု မမှတ်ရ၊ ရုပ် ၂၈-ပါး ပေါင်းစု ထားခြင်းကိုလည်း “ရုပ်အစုဟု မဆိုလို၊ စင်စစ်မှာ-ကာလအားဖြင့် အတိတ်ရုပ်တစ်မျိုး၊ အနာဂတ်ရုပ်တစ်မျိုး၊ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်တစ်မျိုးဟု ၃-မျိုးကွဲပြားလေရာ၊ ထိုရုပ် ၃-မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းစုအပ်သော

အစုကို “ရုပ်အစု”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ပထဝီဓာတ်တစ်တည်းကိုပင် အတိတ် ပထဝီ အနာဂတ်ပထဝီ ပစ္စုပ္ပန် ပထဝီ ၃-ရပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ကြည့်က ရူပက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။ ဝေဒနာတစ်ခုတည်း သညာတစ်ခုတည်းဖြစ် လျက် ဝေဒနက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ခြင်းမှာလည်း ဤကဲ့သို့ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ သညာတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းစုထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ [အချို့က တရားကိုယ်အားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသော ဝေဒနာ သညာကို ဝေဒနက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟု ဆိုရာ၌ ဧကဒေသျှပစာရသဒ္ဒါ ရဇ္ဇိသဒ္ဒါဟု မှတ်ကြ၏။ ရဇ္ဇိဖြစ်သော အရာကို နောက်၌ပြအံ့။]

သန္တာန်အားဖြင့် စုပုံစသည်။ ။ သန္တာန်အားဖြင့် အဇ္ဈတ္တပထဝီ (ကိုယ့် သန္တာန်၌ ဖြစ်သောပထဝီ), ဗဟိဒ္ဓပထဝီ, ဤနှစ်ပါးကို ပေါင်းစုလျှင် ပထဝီအစု ရူပက္ခန္ဓာ တစ်ခုပင်တည်း။ ထို့အတူ အဇ္ဈတ္တဝေဒနာ, ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ ပေါင်းစုလျှင် ဝေဒနာအစု ဝေဒနာက္ခန္ဓာတစ်ခု ဖြစ်၏။ ဤပထဝီ၌ ဩဠာရိက သုခုမဟု နှစ်မျိုးမရ, ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဩဠာရိကရုပ်သာ ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုး အစားလိုက်၍ ဟိနပထဝီ ပဏီတပထဝီ ဤနှစ်မျိုးကို ပေါင်းလျှင် ရူပက္ခန္ဓာ တစ်ခု ဖြစ်ပြန်သည်။ ဌာနအားဖြင့် ဒူရပထဝီ (ပကတိစကားကို ကြားလောက် ရာ ၁၂-တောင် ဥပစာပြင်ဘက်၌တည်သော ပထဝီ) သန္တိကပထဝီ(၁၂-တောင်အတွင်း၌တည်သော ပထဝီ), ဤနှစ်ပါးကို ပေါင်းလျှင်လည်း ရူပက္ခန္ဓာ တစ်ခုပင် ဖြစ်၏။ အာပေါဓာတ်စသော ရုပ်များနှင့် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၌လည်း ဤနည်းကို မှီ၍ ခန္ဓာဖွဲ့ပုံကို သိပါ။

ဆက်ဦးအံ့-အချို့က အတိတ် အနာဂတ်စသောအားဖြင့် ၁၀-ပါးလုံး ခွဲခြား ၍ ရကောင်းမှသာ ထို ၁၀-ပါးပြားသော တရားတွေကို တစ်ပြိုင်နက် ပေါင်းစု လျက် ခန္ဓာဖွဲ့လိုကြ၏။ ၁၁-ပါးကို တစ်ခါတည်း ပေါင်းစုစေလိုရင်းမဟုတ်, အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်တရား ၃-ပါးကို တစ်တွဲ, အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးကို တစ်တွဲ, ဩဠာရိက သုခုမတရားနှစ်မျိုးကို တစ်တွဲ, ဟိန ပဏီတတရားနှစ်မျိုးကို တစ်တွဲ, ဒူရ သန္တိကတရားနှစ်မျိုးကို တစ်တွဲ ဤသို့ သူ့အမျိုးနှင့်သူတွဲ၍ ပေါင်းစုရမည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ပေါင်းစုခြင်းဟူသည် ပင်ကိုက ကွဲပြားမှသာ ပေါင်းစုထိုက်သည်။ ပင်ကိုယ်ကမှ အရမကွဲလျှင် ပေါင်းစုမြဲ ထုံးစံမရှိ၊ ဥပမာ-

ကာလအခွဲနှင့် သန္တာန်အခွဲကို စဉ်းစားလျှင် အတိတ်ပထဝီဟူရာ၌ အဇ္ဈတ္တလည်း ရှိ၏၊ ဗဟိဒ္ဓလည်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ်ပထဝီတစ်မျိုး၊ အဇ္ဈတ္တပထဝီ တစ်မျိုးဟု ခွဲခြား၍ မရ၊ ထိုသို့ မကွဲပြားသောတရားကို အဘယ်မှာ ပေါင်းလို့ ဖြစ်ပါတော့အံ့နည်း။ သို့အတွက် သူ့အမျိုးနှင့်သူသာ ပေါင်းစုရမည်ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ကာလသုံးရပ်၊ အဇ္ဈတ်ဗဟိ၊ ဩဠာရိက၊ သုဓမ္မနှင့်၊ ဟိန ပဏီတေ၊ ဋ္ဌရေ သန္တိက၊ ကွဲကြသမှု၊ တရားစုကို၊ သူ့အမျိုးချင်း၊ ပေါင်းစပ်သွင်း၊ မယွင်း ခန္ဓာဖွဲ့။

အတွင်ရဋ္ဌီ။ ။ အချို့အရာ၌ကား အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟု မကွဲ ပြားသော ဝေဒနာတစ်ခုတည်းကို ခန္ဓာဖွဲ့နိုင်သေး၏။ ဥပမာ-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ဆဲ ဝေဒနာ တစ်ခုဆိုလျှင် အတိတ် အနာဂတ်ဟု ခွဲခြား၍ မရတော့ပြီ။ သတ္တဝါ တစ်ဦးသန္တာန်၌တည်သော ဝေဒနာတစ်ခုဆိုလျှင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟု ခွဲခြား၍ မရ၊ ထိုဝေဒနာကို ခန္ဓာဖွဲ့ရာ၌ အတွင်ရဋ္ဌီအားဖြင့် ခန္ဓာအမည်ရသည်။ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်အားဖြင့် ကွဲပြားသော ဝေဒနာကို ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်း၍ ခန္ဓာဟု တွင်ကျယ်ခဲ့သော နာမည်သည် ထိုကဲ့သို့ မပြားသော ဝေဒနာတစ်ခုပေါ်၌ လည်း ရှေးက တွင်ကျယ်ခဲ့သော နာမည်အတိုင်းပင် တွင်လျက်ရှိသည်ကို အတွင်ရဋ္ဌီဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤအရာမျိုး၌ နည်းလေးဆယ်က ဘူတပုဗ္ဗဂတိက နည်းဟု သုံးစွဲ၏။]

ဝေဒနာဒီသုပေကသ္မိ၊ ခန္ဓသဒ္ဓေါ တု ရဋ္ဌိယာ၊
သမုဒ္ဓါဒေကဒေသေသု၊ သမုဒ္ဓါဒိရဝေါ ယထာ။ (သစ္စသံခိပ်)။

ဝေဒနာဒီသု-ဝေဒနာအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဧကသ္မိပိ-အတိတ်စသည် မကွဲမပြား တစ်ပါးတည်း၌လည်း၊ ခန္ဓသဒ္ဓေါ-ခန္ဓသဒ္ဓါသည်၊ ရဋ္ဌိယာ-အတွင် ရဋ္ဌီအားဖြင့်၊ ဟောတိ-၏။ သမုဒ္ဓါဒိဧကဒေသေသု-သမုဒ္ဓရာ စသည်တို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့၌၊ သမုဒ္ဓါဒိရဝေါယထာ-သမုဒ္ဓ အစရှိသောသဒ္ဓါ ဖြစ်နိုင်သကဲ့ သို့တည်း။ [သမုဒ္ဓဟူသော နာမည်သည် သမုဒ္ဓရာတစ်စင်းလုံး၌ တွင်ကျယ်ခဲ့သော နာမည် ဖြစ်သော်လည်း “သမုဒ္ဓေါ မယာ ဒိဋ္ဌော-ငါသည် သမုဒ္ဓရာကို မြင်အပ်၏” ဟူရာ၌ တစ်စင်းလုံးကို မမြင်နိုင်၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း မြင်ရသမျှကို “သမုဒ္ဓ”ဟု ခေါ်သတဲ့၊ ဤကား ခန္ဓဝိဘင်း မူလဋီကာတို့ အဖွင့်အတိုင်း ပြဆိုခြင်းတည်း။

ထို့ပြင် သမုဒ္ဒရာတစ်ပိုင်းတစ်စကို သမုဒ္ဒရာ နာမည်တပ်ရာ၌ ဧကဒေသျှပစာဟု ဆို၏။ ထို့အတူပင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်ပြားသော ဝိညာဏ် အပေါင်း ၏ နာမည်ကို ထိုကဲ့သို့ မပြားသော ဝိညာဏ် တစ်ခုအပေါ် တင်စားလျှင်လည်း ဧကဒေသျှပစာဟုပင် ဆိုဖွယ်ရှိပြန်သည်။]

စေတသိက် ၅၀ ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ခေါ်ပုံ။ ။ သင်္ခါရဟူသော နာမည် သည် စေတနာစေတသိက်၏ နာမည်တည်း။ ထိုစေတနာကို ပဓာနထား၍ နောက်လိုက် စေတသိက်များလည်း ပဓာနနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရအမည် ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စေတသိက် ၅၀ ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ဝေါ်နိုင်ပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-“အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရ” နှင်အညီ၊ ထိုထိုအမှုကိစ္စကို ပြီးစီးနိုင် အောင် နှိုးဆော်တတ်သဖြင့် စေတနာကို အပြုတရား (သင်္ခါရတရား)ဟု သုံးစွဲရိုး ရှိ၏။ “ရာဇာ အာဂတော=ရှင်ဘုရင်လာသည်”ဟု ဆိုရာ၌ ပဓာနဖြစ်သော မင်းကို ခေါင်းတပ်၍ ပြောဆိုအပ်သော်လည်း နောက်လိုက်တွေပါလာသကဲ့ သို့၊ ထိုအတူ စေတနာကို ခေါင်းတပ်၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌လည်း တွဲဖက် စေတသိက်များပါ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အမည်ရသည်။

စိတ္တသံသဌဓမ္မာနံ၊ စေတနာမုခတော ပန၊

သင်္ခါရက္ခန္ဓနာမေန၊ ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

စိတ္တသံသဌဓမ္မာနံ-စိတ်နှင့်ရောနှောသော စေတသိက်တရားတို့၏။ စေတ နာ မုခတော-သင်္ခါရမည်သော စေတနာလျှင် အမျိုးပဓာန ရှိကုန်သည့်အတွက်၊ စေတသိကာ ဓမ္မာ-စေတသိက်တရား ငါးဆယ်တို့ကို၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓနာမေန- သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

ဝေဒနာ သညာကို ခန္ဓာသီးခြား ဖွဲ့ရပုံ။ ။ စေတနာကို ခေါင်းတပ်၍ အရပ်ရပ် စေတသိက်ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟု ဆိုလျှင်၊ ဝေဒနာနှင့် သညာကိုလည်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာတွင်း၌ အဘယ့်ကြောင့် မသွင်းပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား- ဝဋ်တရားတို့၌ သာယာအပ်သောတရား၊ ထိုသာယာအပ်သောတရား၌ အရသာ ပေါ်အောင် သွင်းလောင်း ထည့်ခတ်အပ်သောတရား၊ ဤနှစ်ပါးကို သီးခြား ပြလိုသောကြောင့် ဝေဒနာနှင့် သညာကို သီးခြားခန္ဓာ ဖွဲ့ပြရသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတု သစ္စ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ စသော
 ဒေသနာတော်ကြီးများသည် ဝဋ်ဆင်းရဲကို ပြီးငွေ့ဖို့ရာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ
 အသုဘ အချက်အလက်ကို အကွက်အကွက်ထင်မြင်အောင် ဆင်ပြအပ်သော
 ဒေသနာတော်ကြီးများ ဖြစ်ပေသည်။ ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဒုက္ခဘုံဝယ်
 အမျိုးမျိုးသော အာရုံကို အဖုံဖုံခံစားသောကြောင့် ဝဋ်တရား၌ ပျော်ပါးနိုင်ဖို့ရာ
 တဏှာ၏ အကြောင်းရင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ”ဟုဟော
 တော်မူသည်။ သာယာမှုတဏှာ မရှိလျှင် မည်သူမျှ ဝဋ်တရား၌ မပျော်ရွှင်နိုင်ပါ၊
 ခံစားမှုဝေဒနာ မရှိလျှင်လည်း တဏှာက သာယာမည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့်
 ဝေဒနာသည် သာယာအပ်သော အဿာဒတည်း။ ထမင်းစားရာ၌ ဟင်းကောင်း
 လိုသကဲ့သို့ ဝေဒနာ ခံစားမှု၌ သညာ အရေးကြီးသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-ရှေးတုန်းက ကုန်သည်တစ်စုသည် ညဉ့်မှောင်မိုက်၌
 တောရွာ တစ်ရွာသို့ ရောက်၍ ထမင်းတောင်း လှည့်လည်ပြီးနောက် မှောင်မိုက်
 ထဲ၌ပင် ထမင်းစားကြလေရာ၊ အမျှင်အမျှင် အရာဝတ္ထုပါသော ဟင်းချိုကို
 ကြာဆန်ဟင်းဟူသော သညာဖြင့် မြိန်ရှက်စွာ စားသောက်ပြီးနောက် အရသာရှိ
 လှသဖြင့် ကျန်သမျှကို နံနက်ဖို့ ထားပြီးလျှင် နံနက်ကျမှ တီကောင်တွေကို
 မြင်ရ၍ စားသမျှ လူအပေါင်းတို့ အော့အန်ကြလေသတဲ့။ ဤ၌ ညဉ့်တုန်းက
 ကြာဆန်ဟင်းဟူသော သညာကြောင့် အရသာရှိပုံကို ကြည့်ပါ။ ဤသို့လျှင်
 မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ သညာက မှတ်သားတိုင်း ဝေဒနာခံစားမှု၌
 အရသာ ရှိရကား ဝဋ်တရား၌ သာယာအပ်သော ဝေဒနာ၊ ထိုဝေဒနာ၏
 အရသာထွက်ကြောင်း သွင်းလောင်းတည့်ခတ်အပ်သော သညာကို သီးခြား
 ထုတ်ဖော်လျက် ခန္ဓာဖွဲ့ပြတော်မူပြီးလျှင်၊ ထိုတရားနှစ်ပါးကိုလည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ
 အနတ္တ အသုဘ ထင်မြင်အောင် ဆင်ပြင် ဟောပြတော်မူပေသည်။

ဝဋ္ဋဓမ္မေသု အဿာဒံ၊ တဒဿာဒုပသေစေနံ၊
 ဝိနိဘူဇ္ဇ နိဒဿေတုံ၊ ခန္ဓဒွယမုပါဟဋံ။

ဝဋ္ဋဓမ္မေသု-ဝဋ်တရားတို့၌၊ အဿာဒံ-သာယာအပ်သော ဝေဒနာကိုလည်း
 ကောင်း၊ တဒဿာဒုပသေစေနံ-ထိုသာယာအပ်သော ဝေဒနာ၌ သွင်းလောင်း
 ထည့်ခတ်အပ်သော သညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနိဘူဇ္ဇ-သီးခြားခွဲ၍၊ နိဒဿေ

တုံ-ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ခန္ဓဒွယံ-ခန္ဓာနှစ်ပါးအပေါင်းကို၊ ဥဒါဟဋ်-ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်ပြီ။ . . . နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။ [“ရှေးရှေးခံစားမှု ဝေဒနာကိုပင် နောက်နောက် တဏှာက သာယာသောကြောင့် ဝေဒနာကို သာယာအပ်သော အဿာဒတရား” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် နောက်၌ ဝေဒနာကို စားဖွယ်ဘောဇဉ်နှင့် တူသည်ဟု ဥပမာပြုလိမ့်မည်။]

ဥပမာနှင့် ရှေ့နောက်စီအစဉ်။ ။ ဤခန္ဓာငါးပါးတွင် ရူပက္ခန္ဓာသည် ထမင်း ဟင်းလျာထည့်ဖို့ စားခွက်နှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာကို ဦးစွာ ပြထားရသည်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် စားဖွယ်နှင့်တူ၏။ သညာက္ခန္ဓာကား ဟင်းလျာနှင့် တူသည်။ ထို့ကြောင့် ပန်းကန်ခွက်နှင့်တူသော ရူပက္ခန္ဓာ၏ အခြားမဲ့၌ ထမင်းနှင့်တူသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ပြပြီးလျှင်၊ ထို့နောက် ဟင်းလျာနှင့်တူသော သညာက္ခန္ဓာကို ပြသည်။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပြုစီမံတတ်သည့်အတွက် ချက်ပြုတ် ကျွေးမွေးသူနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် ထမင်း ဟင်းများကို ပြပြီးနောက် ချက်သူကို ပြသည်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကား စားသောက်သူနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ထည့်စရာနှင့်တကွ ချက်သူက ချက်ထား၍ ထမင်းဟင်းလျာပြည့်စုံသည့် နောက် စားသောက်သူ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ပြသည်ဟု ဋီကာကျော်ဖွင့်ပြသည်။ [ခန္ဓဝိဘင်္ဂ အဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာတစ်မျိုး ပြထားသေး၏။ ရူစားကြလေတော့။]

ဘာဇနံ ဘောဇနံ တဿ၊ ဗျဉ္ဇနံ ဘောဇကော တထာ၊

ဘုဉ္ဇိဘာဝ စ ပဉ္စေတေ၊ ဥပမေန္တိ ယထာက္ကမံ။

[ဘာဇနံ-စားခွက်၊ ဘောဇနံ-စားဖွယ်၊ တဿ-ထိုစားဖွယ်၏၊ ဗျဉ္ဇနံ-ဟင်းလျာ၊ ဘောဇကော-ကျွေးမွေးသူ၊ ဘုဉ္ဇိတာ-စားသူ၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။]

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ။ ဥပါဒါနံ-ဥပါဒါန်တရားတို့၏၊ အာရမဏဘူတာ-အာရုံ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ-ခန္ဓာတို့တည်း၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သောခန္ဓာတို့၊ ဥပါဒါန်တို့၏ တရားကိုယ်မှာ သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း လောဘနှင့် ဒိဋ္ဌိတည်း၊ ထိုလောဘ ဒိဋ္ဌိတို့ကား အကုသိုလ်တရား ဖြစ်၍၊ အကုသလာနိ စေဝ၊ ပေ၊ လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ-လောကီစိတ်၊ စေတသိက် ရုပ်ခန္ဓာများကိုသာ အာရုံပြုနိုင်၏။ လောကုတ္တရာကို အာရုံမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာဟူသည် လောကီစိတ်၊

ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ရုပ်တရားများတည်း” ဟု မှတ်ပါ။

ခန္ဓာနှင့်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒေသနာအထူး။ ။ လောကီဖြစ်စေ၊ လောကုတ္တရာ ဖြစ်စေ ခန္ဓာဖွဲ့၍ ရကောင်းသမျှတရားတွေကို အားလုံးသိမ်းကျုံး၍ ပြတော်မူခြင်းငှာ ခန္ဓဒေသနာကို ပထမဟောတော်မူသည်။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသောအခါ၌ကား လောကုတ္တရာခန္ဓာများကို အာရုံပြု၍ မစီးဖြန်းရ၊ ဝဋ်ဒုက္ခတရားတွေကို အာရုံပြု၍ စီးဖြန်းမှ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသဘော ထင်မြင်နိုင်မည်။ လောကုတ္တရာစိတ်စေတသိက်သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တတွင်ပါဝင်သော သင်္ခါရများပင် ဖြစ်လင့်ကစား၊ မဂ်တရားတို့က ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း၊ ဖိုလ်တရားတို့က ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်စံဖို့အကြောင်း အကောင်းချည်းဖြစ်၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုကြသော်လည်း နိဗ္ဗိန္ဒုဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့ရန် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသောအခါ လောကီခန္ဓာများကိုသာ ရှုရသည်။ ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာရှုဖို့ အကျိုးငှာ လောကီသက်သက် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒေသနာကို တစ်ဖန် ဟောတော်မူရပြန်သည်။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ရှုပါ။]

အာယတန။ ။ အာယတသဒ္ဓါသည် “အကြောင်း”ဟူသော အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ စက္ခုပဿာဒနှင့် ရူပါရုံမရှိလျှင် စက္ခုဒ္ဓါရိက ဝီထိများ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် စက္ခုပဿာဒနှင့် ရူပါရုံသည် စက္ခုဒ္ဓါရိကဝီထိစိတ်များ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ စက္ခာယတန ရူပါယတန အမည်ရကြသည်။ သောတပဿာဒနှင့် သဒ္ဓါရုံတို့သည် သောတဒ္ဓါရိကဝီထိစိတ်များ၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။ မနာယတနနှင့် စင်၍ မှတ်ဖွယ်ကို နောက်၌ ထင်ရှားပြအံ့။

စားသွားစဉ်နည်းအမျိုးမျိုး။ ။ ဆိုင်ရာစာသွားကို စီစဉ်ရာ၌ “ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ၊ ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ” ကဲ့သို့ ပယ်ပုံအားဖြင့် ရှေ့နောက်စီစဉ်ခြင်း ဟူသော ပဟာနတ္တမလည်း ရှိ၏။ “ကာမဝစရံ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ” ကဲ့သို့ ဘုံအစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စီစဉ်ခြင်းဟူသော ဘူမိနတ္တမလည်း ရှိ၏။ “ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ၊ ကလလာ ဟောတိ အဗျဒံ” စသည်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပုံအစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စီစဉ်ခြင်းဟူသော ဥပ္ပတ္တိနတ္တမလည်း ရှိ၏။ “သီလဝိသုဒ္ဓိစိတ္တဝိသုဒ္ဓိ” စသည်ကဲ့သို့ ကျင့်ဖွယ်အစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စဉ်ခြင်းဟူသော

ပတိပတ္တိက္ကမလည်း ရှိ၏။ “စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ၊ စတ္တာရော သမ္ပပ္ပဓာနာ” စသည်ကဲ့သို့ ဟောစဉ်ဟူသော ဒေသနာက္ကမလည်း ရှိ၏။ ထို ၅-မျိုးသော အစဉ်တို့တွင် အာယတန ၁၂-ပါးကို ရှေ့နောက်စီစဉ်ပုံသည် ဒေသနာက္ကမ သာတည်း။ ခန္ဓာဓာတ် သစ္စာတို့၌လည်း ဒေသနာက္ကမပင်တည်း။

ပဟာနံ ဘူမိ ဥပ္ပတ္တိ၊ ပတိပတ္တိ စ ဒေသနာ၊
ပဉ္စဝိဓော ကမော တတ္ထ၊ ပစ္ဆိမောဝိဓေ ယုဇ္ဇတိ။

ဆက်ဦးအံ့-ဒေသနာအစဉ်အားဖြင့် ရှေ့နောက်စဉ်ရာ၌လည်း ဒေသက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်းပင် စဉ်နိုင်ပေ၏။ သို့သော် ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဖြစ်ပါလျက် အကျိုးအကြောင်း မစပ်ဘဲ ရှေ့နောက်စဉ်ထားလျှင် အများ အပြစ်တင် မလွတ်နိုင်ရာ၊ အကျိုးအကြောင်း အဆက်အသွယ်၌ ကျမ်းဆရာ တိုင်း ရည်ရွယ်ချက် ရှိရပေလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤအာယတနဒေသနာစဉ်ပုံမှာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အာဘော် (နှလုံးသွင်း)ကိုသာ စဉ်းစားရလိမ့်မည်။

ချဲ့ဦးအံ့-အာယတန ၁၂-ပါးတွင် စက္ခုအစ မနအဆုံးရှိသော ၆-ပါးသည် အဇ္ဈတ္တိကာယတနများတည်း။ ထိုအဇ္ဈတ္တိကာယတနများသည် ခန္ဓာကိုယ်အား ကျေးဇူးများ၏။ (ကျေးဇူးများပုံနှင့် အဇ္ဈတ္တိကခေါ်ပုံကို ရုပ်ပိုင်း ရူပဝိဘာဂခန်း ပြန်ကြည့်။) ထိုသို့ ကျေးဇူးများသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကို ဗာဟိရာယတန၏ ရှေ့ကထားသည်။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးတွင်လည်း စက္ခာယတန၏ ရူပါရုံကို ယူပုံသည် မျက်မြင်ဖြစ်၍ ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခာယတနကို ရှေးဦးစွာ ပြသည်။ စက္ခုပသာဒသည် အသမ္ပတ္တဂါဟကရုပ်ဖြစ် သလို၊ သောတလည်း အသမ္ပတ္တဂါဟကဖြစ်၍ အသမ္ပတ္တဂါဟကချင်းတူသော ကြောင့် စက္ခာယတန၏အခြားမဲ့၌ သောတာယတနကို ဆက်ပြသည်။ အကြောင်းတစ်နည်းကား-“စက္ခုနှင့် သောတသည် အလွန်မွန်မြတ်သော ဘုရင်၏ ရူပါရုံကို မြင်နိုင်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို ကြားနိုင်ခြင်းကြောင့် ဒဿနာနုတ္တရိယဂုဏ် သဝနာနုတ္တရိယဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဂုဏ်ထူးရှိသည့်အတွက်လည်း စက္ခု သောတ အာယတနနှစ်ပါးကို ဦးထိပ်က ထားသတဲ့။ [အနုတ္တရိက= အမြတ်ဆုံး၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော + ဒဿန=မြင်မှု၊ သဝနာနုတ္တရိယ=အမြတ်ဆုံး၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ကြားမှု။]

ထို့နောက် သမ္မတ္တဂါဟကရုပ်များဖြစ်၍ ယာနာဒိတ္တယကို ဆက်ပြ၏။
 ထိုယာန စသောသုံးပါးတွင်လည်း ယာနသည် အာရုံယူပုံ လျင်မြန်၏။ (ရှေ့၌
 ထမင်းပွဲချလျှင် မတွေ့ရခင် မစားရခင် အနံ့ကို ရှေးဦးစွာ သိနိုင်ပေသည်။ ထို့
 ကြောင့် ယာနယတနကို ရှေးဦးက ထား၏။ ယာနနှင့် ဇိတ္တသည် ပဒေသဝုတ္တိ
 ရုပ်ချင်း တူ၏။ (ကိုယ်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌ အဖြစ်ချင်းတူမျှသည်။) ထို့ကြောင့်
 ယာန၏ အခြားမဲ့၌ ဇိတ္တယတနကို ဆက်ပြ၏။ ကာယာယတနမှာ တစ်ကိုယ်
 လုံးနဲ့သော သဗ္ဗတ္တဝုတ္တိရုပ် ဖြစ်ပါသော်လည်း ထိုသဗ္ဗတ္တဝုတ္တိအာယတနက
 တစ်ပါးတည်းသာ ရှိသောကြောင့် ဇိတ္တ၏ နောက်၌စဉ်ပြသည်။ ရူပါရုံစသော
 အာရုံငါးပါးကိုပင် အကုန်သိမ်း၍ ယူနိုင်သောကြောင့် မနာယတနကို အဇ္ဈတ္တိ
 ကာယတန ၆-ပါးတွင် နောက်ဆုံးက ထားသည်။ ဗာဟိရာယတနဟူသော
 အာရုံ ၆-ပါးကိုလည်း အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးနှင့် အဆင်သင့်အောင်
 အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စီစဉ်တော်မူသည်။ အဆင်သင့်ပုံကို “စက္ခာယတနနှင့် ရူပါရုံ၊
 သောတာယတနနှင့် သဒ္ဓါရုံ” စသည်ဖြင့် သိပါ။ ဤကားဋီကာကျော်အဖွင့်
 တည်း။

[ဆောင်] အာယတနာ၊ ဆယ့်နှစ်ဖြာကို၊ ဒေသနာမြတ်၊ အစဉ်မှတ်လော့၊
 အဇ္ဈတ်ခြောက်ပါး၊ ကျေးဇူးများ၍၊ ဦးဖျားတည်မှု၊ မထေရ်ပြု၏။
 စက္ခုမှာတုံ၊ အာရုံယူလျှင်း၊ ပေါ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ ယင်းကိုစ-ဟန်၊
 အသမ္မတ္တ၊ သဘောမျှ၍၊ သောတကိုဆက်၊ တစ်နည်းမြွက်က၊
 ဒဿနနှင့်-သဝနာနုတ္တရိ၊ ကြောင်းထူးရှိသဖြင့်၊ အတိဝိသိ၌၊ ကျေးဇူး
 ဟိတ်ကြောင့်၊ ဦးထိပ်နှစ်ပါး၊ တင်ကာထားလျက်၊ သုံးပါးဆက်ပြ၊
 သမ္မတ္တတွင်၊ ယာန၏ဂုဏ်၊ အာရုံယူလျှင်း၊ လျင်မြန်ခြင်းကြောင့်၊
 ယင်းကိုအစ၊ ပဒေသ၌၊ ဖြစ်ကြညီစွာ၊ ဇိတ္တကိုဆက်၊ ကိုယ်လုံး
 ယှက်၍၊ နဲ့လျက်ကာယ၊ တစ်ခုမျှမို့၊ နောက်ကစဉ်ပုံ၊ ပဉ္စာရုံကို၊
 အကုန်သိမ်းကျုံး၊ ယူသည့်ထုံးကြောင့်၊ နောက်ဆုံး မန၊ စီစဉ်ရ၏။
 ခြောက်ဝအဇ္ဈတ်၊ အစဉ်ကပ်အောင်၊ ဗာဟုတ်ခြောက်ခု၊ အာရုံစု
 လည်း၊ ထေရ်နုရုဒ္ဓါ၊ စီစဉ်ပါသည်၊ ဋီကာဖွင့်ထုံး ကဗျာတည်း။

အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော စက္ခုဓာတု သောတ ဃာန ဇိဝှာ ကာယ ရူပ
သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ စက္ခုဝိညာဏဓာတု သောတဝိညာဏ
ဃာနဝိညာဏ ဇိဝှာဝိညာဏ ကာယဝိညာဏဓာတု မနောဓာတု
မနောဝိညာဏ ဓာတု ဓမ္မဓာတု။

ဓာတု။ ။ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သဘာဝံ-သဘောကို၊ ဒဓာတိ-ဆောင်တတ်
၏၊ (ဓာရေတိဟု ဓာတုတ္ထဝိဂြိုဟ်လည်း ပြုကြ၏။) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓာတု-
ဓာတ်မည်၏၊ တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သောအတ္တသည် ကာရကဝေဒကဟု နာမည်
တပ်၍ ပြုလုပ်တတ်၊ ခံစားတတ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုအတ္တသည် မရှိ
ရကား တကယ်မပြုလုပ်တတ်၊ မခံစားတတ်၊ ပြုလုပ်ခြင်း ခံစားခြင်းသဘောကို
မဆောင်ရွက်နိုင်၊ စက္ခုစသော တရားတို့ကား မိမိသဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်၏၊
မိမိသဘောအတိုင်း တည်ရှိ၏၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာသဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြ
သဖြင့် “ဓာတု”ဟူသော အမည်ကို ရကြပေသည်။ [အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌
အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြကြသေး၏။]

ရှေ့နောက်စဉ်ပုံ။ ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ဓာတ် ၁၈-ပါးစဉ်ပုံသည်
ဓာတုဝိဘင်း ပါဠိတော်ရင်းနှင့် မတူ၊ ထိုပါဠိတော်၌ စက္ခုဓာတု ရူပဓာတု
စက္ခုဝိညာဏဓာတု စသည်ဖြင့် ဒွါရဓာတ် အာရုံဓာတ် အာရမဏိကဝိညာဏ
ဓာတ်များကို တစ်သန့်စီ ပြထားတော်မူ၏၊ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား ရုပ် နာမ်
ခွဲခြားတတ်ဖို့က အရေးကြီးသဖြင့် ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်ခွဲပြီးလျှင် ရုပ်ဓာတ်တွေက
များလည်းများ၊ နာမ်ဓာတ်များ၏ အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်သောကြောင့်
ရုပ်ဓာတ် ၁၀-ပါးကို ရှေ့ထား၍ နာမ်ဓာတ် ၇-ပါးကို နောက်ထားတော်မူသည်။

ရုပ်ဓာတ် ၁၀-ပါး၏ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံမှာကား-အာယတနစဉ်ပုံအတိုင်းပင်
တည်း၊ နာမ်ဓာတ် ၇-ပါးတွင်လည်း ထိုရုပ်ဓာတ်များနှင့် အစဉ်ကိုက်အောင်
(ဒွါရအစဉ် အာရုံအစဉ်အလိုက်) စက္ခုဝိညာဏဓာတ် သောတဝိညာဏဓာတ်
ဃာနဝိညာဏဓာတ် စသည်ဖြင့် စီစဉ်၍၊ မနောဓာတ်မှာ ဒွါရ ၅-ပါးလုံး၌
ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်၏ နောက်၌ ထားပြီးလျှင်၊ ထိုဒွါရ ၅-
ပါးနှင့်တကွ မနောဒွါရလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ကို
မနောဓာတ်၏ နောက်၌ထားသည်၊ ဓမ္မဓာတ်ကိုကား ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး ရောနေ

သည့်အတွက် နောက်ဆုံးထားတော်မူသည်ဟု အရှင်အနုရုဒ္ဓါ အလိုတော်ကို မှန်းဆသင့်၏။

အမှာ။ ။ မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်စသော ပစ္စဝိညာဏဓာတ်၊ ဤဓာတ်သုံးပါး၏ ထူးခြားပုံကို ပကိဏ္ဍိယပိုင်း ဝတ္ထုသင်္ဂဟ အဆုံး၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။

-----*-----

စက္ကာရိ အရိယသစ္စာနိ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ၊ ဒုက္ခသမုဒယော
အရိယသစ္စံ၊ ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ
အရိယသစ္စံ။

အရိယသစ္စံ။ ။ အရိယာနံ-ဘုရားအစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သစ္စာနိ-သစ္စာတို့တည်း၊ အရိယသစ္စာနိ-ဘုရားအစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ် တို့၏သစ္စာတို့၊ ဤသစ္စာလေးပါးကို အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိအပ်သောကြောင့် “အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သစ္စာ=အရိယာတို့သိအပ်သော သစ္စာ”ဟု ဆိုလိုသည်။ တစ်နည်း-အရိယာနိ(တထာနိ)+သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ၊ အရိယာနိ(တထာနိ)-မှန်ကန်ကုန်သော၊ သစ္စာ-သစ္စာတို့တည်း၊ အရိယသစ္စာနိ- မှတ်ကန်သော သစ္စာတို့ “ဒုက္ခသစ္စာ”ဟု ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်း အမှန်ဆင်းရဲ စေ၏။ “သမုဒယသစ္စာ”ဟု ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်းပင် ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း မှန်၏။ “ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာ”ဟု ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်းပင် ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ မှန်၏။ “ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ= မဂ္ဂသစ္စာ”ဟု ဆိုလျှင် ဆိုသည့်အတိုင်းပင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်မှန်၏။ ဤသို့လျှင် သူ့အဆိုအတိုင်း ဧကန်မှန် သောကြောင့် “အရိယသစ္စာ=နာမည်အတိုင်း မှန်ကန်သောသစ္စာ”ဟု ဆိုရပေသည်။

ဆက်ဦးအံ့-လောက၌ ရှေးလူကြီးသူမတို့ သမုတ်ထားအပ်သော သမ္မုတိ သစ္စာ ရှိသေး၏။ “ယောကျ်ားဟုလည်းကောင်း၊ မိန်းမဟုလည်းကောင်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် သမုတ်ထားသည့်အတိုင်း ယောကျ်ားကို ယောကျ်ားဟု ပြောလျှင် သမ္မုတိသစ္စာ ဖြစ်၏၊ လောကအလို မှန်သည်ဟုပင် ဆိုရ၏။ သို့သော် နက်နက်နဲနဲ စဉ်းစား သောအခါ ယောကျ်ားဟူသော အထည်ဝတ္ထု ရှာမရ၊

ရုပ်နာမ်အစုအဝေးသာ ဖြစ်နေတော့၏။ ထို့ကြောင့် သမ္မုတိသစ္စာဖြစ်သော အထည်ဝတ္ထု ပညတ်စုသည် လောကီအလိုအားဖြင့် “အရိယသစ္စာ”ဟု မဆိုအပ်ချေ။ ဤဒုက္ခစသည်တို့ကား စိစစ်လေ အဟုတ်တကယ် မှန်လေဖြစ်သောကြောင့် “အရိယာသစ္စာ”ဟု ဆိုရပေသည်။ “အရိယသစ္စာ၌ အရိယဟူသော ဝိသေသနသည် သမ္မုတိသစ္စာနှင့် ခွဲခြားသော ဝိသေသနဖြစ်သည်”ဟူလို။

အကြောင်း အကျိုး သစ္စာအခွဲ။ ။ ဤသစ္စာလေးပါးတွင် ဒုက္ခနှင့်သမုဒယသစ္စာနှစ်ပါးသည် လောကီသစ္စာများတည်း၊ နိရောဓနှင့် မဂ္ဂ သစ္စာနှစ်ပါးကား လောကုတ္တရာသစ္စာများတည်း၊ သံသရာ၌ဖြစ်ရသော ရုပ်နာမ်သည် ဒုက္ခတရား ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာသည် သံသရာ၌ ဖြစ်ရခြင်းဟူသော ပဝတ္တိသစ္စာတည်း၊ မကောင်းသော အကျိုးသစ္စာလည်း ဟုတ်၏။ သမုဒယသစ္စာသည် ထိုသံသရာဒုက္ခဟူသမျှ၏ ဖြစ်ရဖို့အကြောင်း မကောင်းသော ပဝတ္တိဟေတု သစ္စာတည်း၊ အကြောင်းသစ္စာလည်း ဟုတ်၏။ နိရောဓသစ္စာသည် သံသရာဒုက္ခ၏ ဆုတ်နစ်ရာ နိဝတ္တိသစ္စာတည်း၊ ကောင်းသောအကျိုး သစ္စာလည်း ဟုတ်၏၊ မဂ္ဂသစ္စာသည် နိဝတ္တိသို့ရောက်ကြောင်း ကောင်းသော နိဝတ္တိဟေတုသစ္စာတည်း၊ ကောင်းသောအကြောင်းသစ္စာလည်း ဟုတ်၏။ ဤသစ္စာလေးပါးဖြင့် မကောင်းသော အကျိုး အကြောင်း၊ ကောင်းသော အကျိုး အကြောင်းများ စုံလင်ပြီဖြစ်သောကြောင့် ဤသစ္စာလေးပါးထက် ပို၍လည်းကောင်း၊ ယုတ်လျော့၍လည်းကောင်း ဟောပြောတော်မမူဘဲ အဆူဆူသော ဘုရားရှင်တို့ ဤလေးပါးကိုသာ ဟောပြောတော်မူ၍ ဖြစ်ပေသည်။

ရှေ့နောက်စဉ်ပုံ။ ။ ဤလောကီဘုံ သံသရာကြီးဝယ် နှစ်သက်ဖွယ် အထင်ရှိ၍ တွယ်မိတွယ်ရာ တွယ်တာနေကြသော သတ္တဝါတွေကို တရားသံဝေဂ ရစေတော်မူလိုခြင်းကြောင့် ဘုရားဖြစ်တော်မူ၍ မကြာခင် ဓမ္မစကြာဒေသနာတော် အစဉ်ဝယ် “ဣဒံ ခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ၊ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ၊ ဇရာပိ ဒုက္ခာ၊ ဗျာဓိပိ ဒုက္ခော၊ မရဏံပိ ဒုက္ခံ”စသည်ဖြင့် ကမ္ဘာလောကကြီး တစ်ခုလုံး၌ ဒုက္ခတုံးဖြစ်နေပုံကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူ၏။ ဤဒုက္ခတရားတွေမှာ အကြောင်းမဲ့ ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ တွယ်တာမှု တဏှာအစွမ်းကြောင့်သာ

ဗရမ်းဗတာ ဖြစ်လာရသည်ဟု သိစေတော်မူလို၍ ဒုက္ခသစ္စာ၏အခြားမဲ့၌ “ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ”ဟု သမုဒယသစ္စာကို ဟောပြောတော်မူသည်။ ထို့နောက် ဒုက္ခသဘောကို ထင်မြင်လျက် ငြီးငွေ့လက်စဖြင့် သံဝေဂသူတို့၏ အပူငြိမ်းရာ ခေမာရပ်ဌာန်ကို ရှာလိုသောစိတ် ဖြစ်လောက်သောအခါ “ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ”ဟု နိရောဓသစ္စာကို ပြတော်မူသည်။ “ထိုခေမာမြို့နန်းသို့ ရောက်ဖို့ မှန်းကြလျှင် ၍လမ်းကို တက်၍ ဤမက်ကို ပွားလေ” ဟု မိန့်တော်မူသည့်အလား လေးပါးမြောက်တွင် “ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ”ဟု မဂ္ဂသစ္စာကို ညွှန်ပြတော်မူပေသည်။

[ဆေင်] လောကီဘုံဝယ်၊ သာယာဖွယ်ဟု၊ တာတွယ်လေငြား၊ ဝေနေများကို၊ တရားသံဝေ၊ ရပစေဟု၊ ထွေထွေဒုက္ခ၊ ဦးစွပြ၏။ ဒုက္ခသောင်းပြောင်း၊ တရားပေါင်းလည်း၊ အကြောင်းမဲ့စွာ၊ မဖြစ်ရာရှင်၊ မဟာဗြဟ္မာ၊ ထာဝရဟု၊ ဘုရားတစ်သင်း၊ မဖန်ဆင်းတည်း။ ထန်ပြင်းသောသွမ်း၊ တဏှာစွမ်းကြောင့်၊ ဗရမ်းဗတာ၊ ဖြစ်ကြရာဟော၊ သမုယောတဲ့၊ သုံးလောကတွင်၊ ဒုက္ခထင်၍၊ လွတ်ခွင့်ထွက်ရာ၊ ရတက်ပြာသော်၊ သက်သာစေရန်၊ အနေဖန်လျက်၊ ခေမနိရောဓ၊ သုံးကြိမ်ပြ၏။ နိဗ္ဗာနနန်း၊ ရောက်ဖို့မှန်းက၊ ဤလမ်းဖြင့်တက်၊ ဤမက်ကိုပွား၊ မိန့်သည့်လားသို့၊ လေးပါးမြောက်တွင်၊ မဂ်လမ်းထွင်သည်၊ ဟောစဉ်လက်ရိုး ဆူဆူတည်း။

-----*-----

ဒွါရာရမဏဘေဒန၊ ဘဝန္တယတနာနိ စ။

ဒွါရာရမဏတဒုပ္ပန္နံ ပရိယာယေန ဓာတုယော။

ဒွါရာရမဏဘေဒန ဘဝန္တယတနာနိ စ။ ။ “အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတိတိ ဓမ္မော”အရ မိမိသဘောကို ဆောင်နိုင်ကြသဖြင့် ပရမတ္ထတရားအားလုံးကို “ဓမ္မာယတန”ဟု တစ်မျိုးတည်း ဟောသင့်လျက် အဘယ့်ကြောင့် အာယတန ၁၂-ပါး ပြားရသလဲဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဒွါရာရမဏဘေဒန ဘဝန္တယတနာနိ စ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ အာယတနဒေသနာတော်သည်

ဒွါရနှင့် အာရုံကို ကွဲကွဲပြားပြားခွဲခြားလို၍ ဟောတော်မူအပ်သောဒေသနာ ဖြစ်၏။ ထိုဒွါရနှင့် အာရုံတို့က ၆-ပါးစီ ကွဲပြားသောကြောင့် ပရမတ္ထတရား အာလုံးကို ဓမ္မာယတနဟု တစ်မျိုးတည်း မဟောဘဲ၊ ဒွါရအာယတန ၆-ပါး၊ အာရုံအာယတန ၆-ပါး ခွဲခြား၍ အာယတန ၁၂-ပါး ဟောထားတော်မူ ရသည်။

မနောဒွါရယူပုံ။ ။ ဤ၌ ဒွါရ ၆-ပါးတွင် စက္ခာယတနစသည်ကို စက္ခာဒွါရ စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ယူရိုးယူစဉ် ထုံးစံပင်တည်း။ မနာယတနဟူသည်ကား စိတ်အားလုံးတည်း။ ထို့ကြောင့် မနာယတနကို မနောဒွါရဟု ယူခြင်းမှာ ဒွါရသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သော “မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ” နှင့် ဆန့်ကျင်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-“အယံ နာမ မနောဒွါရံ န ဟောတီတိ န ဝတ္ထုဗ္ဗော” နှင့် ရှေးရှေး မနသည် နောက်နောက် မနအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ဒွါရ ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ယထာဟာနန္တရာတိတော၊ ဇာယမာနဿ ပစ္ဆတော၊

မနော သဗ္ဗောပိ သဗ္ဗဿဿ မနအာယတနံ ဘဝေါ။ (နာမရူပပရိစ္ဆေဒ)

အဋ္ဌကထာဝါဒ။ ။ အာယတနဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ကား မနာယတန၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော ဘဝင်္ဂစိတ်ကို ဧကဒေသယူပစားနည်းအားဖြင့် မနာယတနအရ ကောက်ယူ၍ မနာယတနကို မနောဒွါရဟု ခေါ်ရကြောင်းဖြင့် “အဋ္ဌဿ ပန ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသောဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဓမ္မာယတနလည်း ပရိယာယ်။ ။ ဓမ္မာယတနကို ဓမ္မာရုံဟု ဆိုခြင်း သည် အာရမဏသင်္ဂဟတုန်းက ဓမ္မာရုံနှင့် မတူတတ်ချေ။ အာမရဏသင်္ဂဟ ဝယ် ဓမ္မာရုံအရ၌ ပညတ်ပသာဒရုပ်နှင့် စိတ်တို့လည်း ပါဝင်နိုင်၏။ ဤဓမ္မာ ယတန ဓမ္မာရုံ၌ကား ပရမတ္ထမဟုတ်သော ပညတ်များ မပါဝင်နိုင်၊ ပသာဒရုပ် နှင့် စိတ်တို့များလည်း စက္ခာယတနစသောအမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၍ ဓမ္မာ ယတန၌ မပါဝင်နိုင်၊ ဤသို့လျှင် ဓမ္မာယတနလည်း ဖြစ်သင့်သလို ပရိယာယ် အားဖြင့် ကောက်ယူရသည်။

ဒွါရာရမဏတဒုပ္ပန္န ပရိယာယေန။ ။ [ဒွါရ=ဒွါရ ၆-ပါး+အာရမဏ= အာရုံ ၆-ပါး+တဒုပ္ပန္န+ထိုအာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြု၍ ထိုဒွါရ ၆-ပါး၌ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ၆-ပါး] ဤသို့ ဒွါရ ၆-ပါး အာရုံ ၆-ပါး ဝိညာဏ် ၆-ပါးပြားခြင်းကြောင့် ဓာတ်များလည်း ၁၈-ပါးပြားရသည်။ ဒွါရ အာရုံ ဝိညာဏ် ဓာတ်တို့ ဆက်သွယ်ပုံ ကား “စက္ခုဓာတ် ရူပဓာတ် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ ဝေ၊ မနောဓာတ် ဓမ္မဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်” ဟု တွဲစပ်ပါ။

မနောဒွါရ။ ။ မနောဓာတ်ဟူရာ၌ ကောက်ယူရိုးအတိုင်း ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိန်ကို ကောက်၊ ထိုတွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသို့ ရောက်သောအခါ ဘဝင်တည်းဟူသော မနောဝိညာဏ်အစဉ် ကုန်ပျောက်သဖြင့် ထိုမနော ဝိညာဏ်သည် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းထဲသို့ ဝင်သွားသလို ထင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းသည် မနောဝိညာဏ်၏ ဝင်ရာ ဒွါရတည်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိန်နောက်၌ တစ်ဖန် သန္တရဏတည်းဟူသော မနောဝိညာဏ် ပေါ်လာပြန်၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိန် သည် မနောဝိညာဏ်၏ ထွက်လာရာ တံခါးသဖွယ် ဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့သော ပရိယာယ်အရ မနောဓာတ် ၃-ခုကို မနောဝိညာဏ်၏ ဒွါရဟု ဆိုနိုင်ပြန်သည်။

အန္တာဒိကာ မနောဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ၊
ပဝေသာ'ပဂမေ ဒွါရ-ပရိယာယေန တိဋ္ဌတိ။ (နာမရူပပရိစ္ဆေဒ)

အန္တာဒိကာ-အဆုံးအစဖြစ်သော၊ မနောဓာတု-မနောဓာတ်သည်၊ (အန္တဖြင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို၊ အာဒိဖြင့် သမ္ပဋိစ္ဆိန်ကို ပြ၏။) မနောဝိညာဏ ဓာတုယာ-မနောဝိညာဏဓာတ်၏၊ ပဝေသာပဂမေ-ဝင်ခြင်း၊ ကင်းကွာ ထွက် ခွာခြင်းကြောင့်၊ ဒွါရ ပရိယာယေန-ဒွါရဟူသော ပရိယာယ်ဖြင့်၊ တိဋ္ဌတိ-တည် ၏။

ပရိယာယေန။ ။ ဤ၌ မနောဓာတ်ကို မနောဒွါရဟု ယူခြင်း၊ ဓမ္မဓာတ်ကို ဓမ္မာရုံဟု ယူခြင်းများသည် မုချ ယူရိုးယူစဉ် မဟုတ်၊ မနောဝိညာဉ်လည်း ဓမ္မာရုံ ကိုသာ အာရုံပြုသည်မဟုတ်၊ အာရုံ ၆-ပါးလုံးကို အာရုံပြု၏။ သို့သော် သူ့ဒွါရ- သူ့အာရုံနှင့် သူဝိညာဏ်ကွဲပြားအောင် ပရိယာယ်အားဖြင့်ပင် ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ပရိယာယေန” ဟု မိန့်သည်။

ဋီကာကျော်။ ။ ဋီကာကျော်၌ ပရိယာယေနကို “ကမေန”ဟု ဖွင့်၍
ဒွါရ ၆-ပါး၊ ဝိညာဏ် ၆-ပါး၊ အစဉ်အတိုင်း ထားသည်ကိုပင် ပရိယာယဟု
ဆိုလိုသတဲ့၊ ဒွါရ ၆-ပါး၊ အာရုံ ၆-ပါး၊ ဝိညာဏ် ၆-ပါးကို အစဉ်အတိုင်း ပြထား
သည် မဟုတ်၊ မနောဓာတ်ဟူသော မနောဒွါရသည် ဝိညာဏ်တို့အကြား၌
ရောက်နေ၏။ ဤသို့ အစဉ်မဟုတ်သည့်ပြင်၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဂါထာ၌
“ဒွါရပရိယာယေန”ဟူသော စကားနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်သောကြောင့်
စဉ်းစားပါ။

-----*-----

ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ်၊ တဏှာ သမုဒယော ဘဝေ၊
နိရောဓော နာမ နိဗ္ဗာနံ၊ မဂ္ဂေါ လောကုတ္တရော မတော။

ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ်။ ။ ဝဋ်တိ ပရိဝတ္တတိ-အစဉ်မပြတ် အထပ်ထပ်
ဖြစ်တတ်၏။ (မရပ်မတည် ချာချာလည်တတ်၏။ အထပ်ထပ် ဖြစ်မှုကိုပင်
“ချာချာလည်သည်”ဟု ခေါ်၏။) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝဋ်-ဝဋ်မည်၏။ အထပ်ထပ်
ဖြစ်နေသော အဆက်မပြတ်နိုင်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုပင် “ဝဋ်”ဟု ခေါ်၏။
ထိုတွင် ကာမစိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားသည် ကာမဘူမကဝဋ် (ကာမဘုံ၌
ပါဝင်သောဝဋ်)တည်း၊ ရူပစိတ်စေတသိက်ကား ရူပဘူမကဝဋ်၊ အရူပစိတ်
စေတသိက်ကား အရူပဘူမက ဝဋ်တရားတည်း၊ တဏှာမှတစ်ပါး ဤတေဘူ
မကဝဋ်တရားသည် ဒုက္ခသစ္စာချည်းတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-ဒုက္ခသည် ဒုက္ခဒုက္ခ သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခဟု ၃-မျိုးရှိ၏။
ထိုတွင် ကာယိကဒုက္ခ (ကိုယ်ဆင်းရဲမှု) စေတသိကဒုက္ခ (စိတ်ဆင်းရဲမှု)ဟု
ခေါ်ရသော ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် ဒေါသမူ ဒွေးတို့နှင့် ယှဉ်သော
ဒုက္ခဝေဒနာသုံးမျိုးသည် ဖြစ်တုန်း လောလောဆယ်မှာပင် တကယ့်တကယ်
ဆင်းရဲသဖြင့် ဒုက္ခဒုက္ခမည်၏။ လောက၌ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသမျှ သုခစည်းစိမ်
တွေသည်မဖြစ်ဖြစ်အောင် ထူထောင်အားထုတ်မှုဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခနှင့်
မကင်းနိုင်၊ လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကို ရဖို့အရေး၌ မည်မျှ
ကြိုးလေးသော ဒါန သီလ ဘာဝနာမှုများကို ပြုကြရသနည်း၊ ဝတ်စားဆင်ယင်

ပြီးလျှင် ပွဲထိုင် အခမ်းအနားဝင်ရတဲ့ ကိစ္စကလေးကိုပင် တစ်မနက်လုံး သင်္ခါရ ဒုက္ခဖြင့် တည်ထောင်ကြရသည်။

ထိုသင်္ခါရဒုက္ခ အဝဝဖြင့် ပထမတည်ထောင်ပြီးနောက် အထိုက် အလျောက် သုခကို ခံစားရတုန်းဝယ် (ဥပါဒ် ဌီ ဘင်စေ့၍ ခဏခဏပျက်တဲ့ အပျက်တွေမှာ မသိသာသဖြင့် ထားလိုက်ပါဦးတော့) ပျက်တော့မည့် အရိပ် နိမိတ်ကို မြင်သည်ကစ၍ အချိန်စေ့ရောက် ချုပ်ပျောက်ကွေ့ကွင်းဖို့ သေမင်ငင် သည့် အခါ၌ကား မည်သူမျှ မဆင်းရဲသူ မရှိ၊ ဝိပရိဏာမခေါ်သော ဖောက်ပြန်မှု ဒုက္ခကို မုချခံစား ကြရလေသည်။ ထိုဝိပရိဏာမအခိုက်၌ကား သုခကြီး သလောက် ဒုက္ခကြီးကြီး ရောက်ကြလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် တေဘူမက ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဟူသမျှတို့သည် “ရှေ့တိုး ထမ်းပိုးနဲ့၊ နောက်ဆုတ် လှည်းထုပ်နဲ့” ဆိုသလို မလှုပ်သာ မလှည့်သာ ဒုက္ခတွေ့ ရံကာလျက် ရှိကြလေသည်။

တဏှာ မဂ္ဂ နိရောဓကို ဒုက္ခ မဆိုထိုက်။ ။ သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခတို့နှင့် မကင်းမှုကြောင့် သုခအားလုံးကိုပင် ဒုက္ခဟု ဆိုနိုင်ပါလျှင် တဏှာနှင့် မဂ်တရားလည်း ထိုဒုက္ခနှစ်မျိုးမှ မကင်း၊ နိဗ္ဗာန်သော်မှလည်း မရ-ရအောင် တည်ထောင်အားထုတ်မှုဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခနှင့် မကင်းတတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားအားလုံးကိုလည်း ဒုက္ခသစ္စာဟု ဆိုထိုက်ရာ မရောက်ပါလောဟု မေး၊ အဖြေကား-တဏှာသည် နောက်နောက်ဘဝ၌ ဒုက္ခဖြစ်ဖို့ရန် အရင်းခံ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် သမုဒယဟူသောဝိသေသ နာမည်ကို ရသဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ၌ မသွင်းရတော့ချေ။ မဂ္ဂသစ္စာလည်း ထိုဒုက္ခနှစ်မျိုးနှင့် မကင်းစေကာမူ လေရောဂါ စွဲကပ်သူတို့ ဆေးခါးကြီးကို သောက်ကြသလို ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက် ကြောင်း လမ်းကောင်းအမှန် ဖြစ်သောကြောင့် မဂ္ဂသစ္စာဟူသော အမည်ထူးကို ရလေသည်။ နိရောဓသစ္စာမှာ အကြောင်းရင်းတုန်းက ဒုက္ခမကင်း သော်လည်း နိဗ္ဗာန်ဟူသော သန္တိသုခ၌ကား ဒုက္ခဟူသမျှ အရိပ်အငွေ့မျှ မရှိတော့သဖြင့် ဒုက္ခခေါ်ရန် မလျော်ကန်တော့ချေ။

တဏှာ သမုဒယော။ ။ တဏှာအစစ် တစ်ရာရှစ်ကို အခြေပြုသပြီဟ်၌ မြှောက် ပြခဲ့ပြီ။ ထိုမြှောက်ပြရာ၌ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာဟု အရင်းခံ တဏှာသုံးပါးတွင် ကာမတဏှာဟူသည် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၆-

ပါးကို လိုလား တပ်မက်သောတဏှာတည်း။ ကာမေတိ-လိုလား တပ်မက်တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကာမော-ကာမမည်၏။ ကာမော စ-ကာမလည်း ဟုတ်၏။ သော-ထိုကာမဟူသည်၊ တဏှာ စ-တဏှာလည်းဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကာမတဏှာ- မည်၏။ ဘဝတဏှာ၌ သဿတဒိဋ္ဌိကို ဘဝဟု ခေါ်၏။ “ဘဝတိ-မပြတ်မစဲ အမြဲဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘဝေါ-ဘဝမည်၏။” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ရူပါရုံ စသော အာရုံများ၌ အတ္တရှိ၏။ တိုအတ္တသည် မြဲ၏ဟု ယူမှားသောဒိဋ္ဌိတည်း။ (ဘဝဒိဋ္ဌိဟု ဆိုလိုလျက် ဒိဋ္ဌိပုဒ်ကို ချေထားသည်။) ထိုသဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဘဝတဏှာမည်၏။ ဝိဘဝတဏှာ၌ ဝိဘဝဟူသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတည်း။ န ဘဝတိ-မပြတ်မစဲ အမြဲမတည်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘဝေါ-ဝိဘဝမည်၏။ ထိုဝိဘဝဒိဋ္ဌိကား ရူပါရုံစသော အာရုံများ၌ အတ္တရှိ၏။ “ထိုအတ္တသည် တစ်ဘဝဆုံးလျှင် ပြတ်တော့၏”ဟု ယူသည်။ ထိုဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။ [နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓမဖွဲ့ရကြောင်းနှင့်တကွ သစ္စဝိမုတ်တရားတို့ကို ထိုထိုသစ္စာတွင်း၌ သွင်းပုံမှာ အခြေပြုသဂြိုဟ်၌ ပါလေပြီ။]

သစ္စာအနက် တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်။ ။ သစ္စာလေးပါးတွင် တစ်ပါးတစ်ပါး၌ မိမိ ပင်ကိုသဘောအတိုင်း ထင်ရှားသောအနက်၊ အခြားသစ္စာသုံးပါးကို ထောက်ထား၍ ထင်ရှားသောအနက်ဟု လေးနက်စီ ရနိုင်သောကြောင့် သစ္စာအနက် တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။ ထိုသစ္စာအနက် ၁၆-ချက်ကို မှတ်နိုင်ရုံမျှ အကျဉ်းချုပ် ပြဦးအံ့။

ပိဋနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော၊ သန္တာပေါ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော၊

စတ္တာရော ဒုက္ခဿ ဧတေ၊ ဒုက္ခဋ္ဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

ပိဋနဋ္ဌော-မိမိကိန်းရာ၊ သတ္တဝါဝယ်၊ သုံးဖြာဒုက္ခ၊ ဖြစ်ပေါ်ကြလျက်၊ ဒုက္ခဖြစ်ရိပ်၊ ကြောင်းနိမိတ်ဖြင့်၊ ကြိတ်ကြိတ်နင်းနင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ သင်္ခတဋ္ဌော-သမုဒယဟိတ်၊ ကြောင်းမဆိတ်သဖြင့်၊ ကံစိတ်ဥတု၊ ဟာရစုတို့၊ အမှုတည်ထွင်၊ ပြုစီရင်အပ်သောအနက်သဘောလည်းကောင်း၊ သန္တာပေါ-မဂ်မြတ်ရေစင်၊ နှိုင်းစာလျှင်လည်း၊ ပူပင်ပြင်းပြ၊ လောင်ကျွမ်းရခြင်းအနက်သဘောလည်းကောင်း၊ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော-နိဗ္ဗာန်နန်းစာ၊ စခန်းကွာ

အောင်၊ ဇရာ မရဏ၊ နှစ်ဌာနဖြင့်၊ ကာမအရှည်၊ မတည်မြဲမြံ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာ၏။ ဧတေ စတ္တာရော- ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ ဒုက္ခဌာတိ-ဒုက္ခအတွက်၊ ရအပ် သော အနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ-ဗျူပ္ပတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက် အပ်ပေကုန်သတည်း။

အာယူဟနံ နိဒါနဌော၊ သံယောဂေါ ပလိဗောဓဌော၊

စတ္တာရော သမုဒယဿေတေ၊ သမုဒယဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

အာယူဟနံ-လောကီအာရုံ၊ အဖုံဖုံဝယ်၊ ခုံမင်ဖြန့်မှု၊ ဒုက္ခထူကို၊ ပေါင်းစုခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ နိဒါနဌော-ဒုက္ခချင်းစပ်၊ မကင်းလတ်အောင်၊ နင်းအပ်သည့်အနေ၊ ဖြစ်စေခြင်းအနက်သဘောလည်းကောင်း၊ သံယောဂေါ- ဒုက္ခဝဋ်မှ၊ မလွတ်ရအောင်၊ ဖွဲ့နှောင်ခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ ပလိဗောဓဌော-ဝဋ်မှထွက်သွား၊ မဂ်ရထားကို၊ ဖျက်တားကန့်ကွက်၊ နှောက် ယှက်ခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ သမုဒယဿ-သမုဒယသစ္စာ၏။ ဧတေ စတ္တာရော-ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ သမုဒယဌာတိ- သမုဒယအတွက်၊ ရအပ်သောအနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ-ဗျူပ္ပတ်အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်ပေကုန်သတည်း။

နိဿရဏံ ဝိဝေကဌော၊ အသင်္ခတံ အမတဌော၊

စတ္တာရော နိရောဓဿေတေ၊ နိရောဓဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

နိဿရဏံ-ဒုက္ခဖန်ခါ၊ သံသရာဝယ်၊ ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း၊ လွန်ငြိမ်းအနက် သဘောလည်းကောင်း၊ ဝိဝေကဌော-တဏှာအပေါင်း၊ တွယ်တာကြောင်းမှ၊ ကောင်းကောင်း လွတ်ကင်း၊ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ အသင်္ခတံ-အကြောင်းကြောင်းစု၊ တစ်ခုခုမျှ၊ မပြုအပ်လျှင်း၊ အကြောင်းကင်း သော အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ အမတဌော-နဂိုရ်အနေ၊ အိုမသေဘဲ၊ စိုပြေမြဲခိုင်၊ တည်တံ့နိုင်သော အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ နိရောဓဿ- နိရောဓသစ္စာ၏။ ဧတေ စတ္တာရော-ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ နိရောဓဌာတိ-နိရောဓအတွက်၊ ရအပ်သောအနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ-ဗျူပ္ပတ် အလိုက်၊ ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်၊ သမိုက်အပ်ပေကုန်သတည်း။

နိယျာနဋ္ဌော ဟေတွဋ္ဌော စ, ဒဿနာ'ဓိပတေယဋ္ဌော၊
စတ္တာရော မဂ္ဂဿ ဧတေ, မဂ္ဂဋ္ဌာတိ ပဝုစ္စရေ။

နိယျာနဋ္ဌော-သံသရာဒုက္ခ, ရှုပ်သမျှမှ, မုချထွက်ကြောင်း, အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ ဟေတွဋ္ဌော စ-နိဗ္ဗာနဓာတ်, အမြိုက်ရပ်သို့, ဆိုက်ကပ်ရန်အကြောင်း, အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ ဒဿနံ-သစ္စာလေးတန်, မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို, အမှန်ထင်လင်း, မြင်နိုင်ခြင်းအနက်သဘောလည်းကောင်း၊ အာဓိပတေယျဋ္ဌော-လေးတန်သစ္စာ, မြင်ဖို့ရာနှင့်, ကိလေသာမီး, အပူကြီးကို, အပြီးငြိမ်းမှု, ကိစ္စစုဝယ်, ချယ်လှယ်လွှမ်းမိုး, အုပ်စိုးနိုင်ခြင်း အနက်သဘောလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဿ-မဂ္ဂသစ္စာ၏။ ဧတေ စတ္တာရော-ဤလေးချက်သော အနက်သဘောတို့ကို၊ မဂ္ဂဋ္ဌာတိ-မဂ္ဂအတွက်, ရအပ်သောအနက်တို့ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ-ဗျူပွတ်အလိုက်, ရုပ်ဓာတ်ကိုက်အောင်, သမိုက်အပ်ပေကုန်သတည်း။ -ဤကား သစ္စာအနက် ၁၆-ချက်တည်း။

ခန္ဓာစသော ဒေသနာလေးမျိုး ဟောရကျိုး။ ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ခန္ဓဝိဘင်း အာယတတ ဓာတု သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်များကို အမှီပြု၍ ဤသဗ္ဗသင်္ဂဟ၌ ခန္ဓာစသည်တို့ကို အမျိုးမျိုး ပြတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် “ဘုရားရှင်သည် ပရမတ္ထတရားတွေကို ဒေသနာအမျိုးမျိုးဖြင့် ထပ်ကာထပ်ကာ အဘယ်အကျိုးကို မျှော်ကိုး၍ ပြတော်မူပါလိမ့်နည်း” ဟု စဉ်းစားဖွယ် မေးမြန်းဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- နာမသမ္မုဇ္ဈ ရူပသမ္မုဇ္ဈ နာမရူပသမ္မုဇ္ဈ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးလုံးကိုပင် သိမ်းကျုံး ချီးမြှောက်တော်မူလိုသောကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ခန္ဓစသော ဒေသနာတော် အရပ်ရပ်ကို အထပ်ထပ် ဟောတော်မူပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ခန္ဓဒေသနာတော်သည် နာမ်တရားကို လေးမျိုး ခွဲခြားလျက် ဟောထားသဖြင့် ထို နာမသမ္မုဇ္ဈပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အထူးသင့်မြတ်ပေသည်။ အာယတန ဒေသနာတော်ကား ရုပ်တရားများကို ဆယ်ပါးနှင့် ဓမ္မာယတန စိတ်တိုင်အောင် ခွဲခြား ဟောပြသဖြင့် ရုပ်တရားကို နားမလည်နိုင်ကြသော ရူပသမ္မုဇ္ဈပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အထူးသင့်မြတ်ပေသည်။ ဓာတုဒေသနာတော်မှာ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးလုံးကိုပင် ချဲ့ထွင် ဟောပြထားသဖြင့် နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး၌ တွေဝေကြသော နာမရူပသမ္မုဇ္ဈပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အထူးသင့်မြတ်ပေသည်။ ဤသို့လျှင်

ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးလုံးကိုပင် နားလည်စေလို ချီးမြှောက်တော်မူလိုသည့်အတွက် ပရမတ္ထတရားကို ခန္ဓစသော ဒေသနာတော်များဖြင့် အထပ်ထပ် ဟောထား တော်မူရပေသည်။ ထို့နောက် ခန္ဓာအာယတနဓာတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို လေးစုံသော သစ္စာဖြင့် သေချာပိုင်ပိုင် သိမြင်နိုင်မှသာ ကျေးဇူးများသောကြောင့် သစ္စာဒေသနာတော်ကို အဆုံးက အုပ်၍ နိဂုံးချုပ်တော်မူရပေသည်။

ဤကား သမုစ္ဆည်းပိုင်းဘာသာဋီကာ။

ပစ္စည်းပိုင်းဘာသာဋီကာ

ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ၊ ယေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ ယထာ၊
တံဝိဘာဂမိဟေဒါနိ၊ ပဝက္ခာမိ ယထာရဟံ။

အနုသန္ဓေ။ ။ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို သဘောတူ ချင်းပေါင်းသင်းစုစည်းရာ သမုစ္စယသင်္ဂဟကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထိုသဘာဝ ဓမ္မတို့၏ အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်နေပုံကိုလည်းကောင်း၊ အကျိုးတရား များ ဖြစ်လောက်အောင် အကြောင်းတရားတို့၌ သတ္တိစွမ်းပကား ရှိပုံကိုလည်း ကောင်း ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ” အစချီသောဂါထာကို မိန့် တော်မူသည်။ ဤဂါထာဝယ် “ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ၊ ယေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ ယထာ”ဟူသော နှစ်ပါဒသည် “ဟေတု ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော” စသော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အလိုက် ရေးသားအပ်သော ပါဒများတည်း။ ချဲ့ဦးအံ့- ဤ၌ “ယေဓမ္မာ” ဟူသော ပုဒ်သည် ပါဠိတော်က “ဟေတု”ဟူသောပုဒ်နှင့် ညီမျှ၏။ “ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ”ဟူသော ပုဒ်တို့သည် “ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ”ပုဒ်တို့နှင့် ညီမျှ၏။ “ယထာ (ယေန အာကာရေန)” ဟူသောပုဒ်သည် “ဟေတုပစ္စယေန”ဟူသောပုဒ်နှင့် ညီမျှ၏။ ဤ၌ “ပစ္စယာ” ဟူသောပုဒ်သည် ပါဠိတော်လာ “ပစ္စယော” ပုဒ်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ-အကြင်သင်္ခတပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား” စသည်ဖြင့် အခြေပြု၍

အနက်ဆိုခဲ့ရသည်။

တံဝိဘာဂံ။ ။ ဤ၌ တ သဒ္ဒါသည် “ယေသံ ယေ ဓမ္မာ ယထာ” ဟူသော ယ ၃-မျိုး၏အနက်ကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသော (ပြန်၍စွဲယူရ အနက်ပေးရသော) နိယမပုဒ်တည်း။ ဝိဘာဂသဒ္ဒါကား “ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြား” ဟု အနက် ထွက်သည်။ ဝိဘာဂီယတေ-ဝေဖန်အပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိဘာဂေါ-ဝိဘာဂ မည်၏။ ဤစကားအရ “တံဝိဘာဂံ-ထိုပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိအပြားကို” ဟု အနက်ဆိုခဲ့သည်။ “ထိုပစ္စည်းအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ထိုပစ္စယုပ္ပန်အပြားကို လည်းကောင်း၊ ဟေတုသတ္တိ အာရမဏသတ္တိစသော ထိုကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိအပြားကိုလည်းကောင်း ယခုအခါ ထိုက်သင့်သလို ပြဆိုတော့မည်” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဂါထာ၌ “ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ” ဟု ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ သင်္ခတတရားများကိုသာ ပြဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စယုပ္ပန်တရားမှန်လျှင် သင်္ခတတရားချည်းသာတည်း။ အသင်္ခတခေါ်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်တရား များ မပါ” ဟု မှတ်ပါ။ ထိုစကားသည် သင့်မြတ်၏။ ပစ္စယုပ္ပန္နဟူသည် “ပစ္စယ တော-အကြောင်းတရားကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သောတရားတည်း” နှင့်အညီ၊ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့က စီမံ၍ ဖြစ်ရသောတရားများတည်း။ နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းတရားများက မစီမံနိုင်၊ စီမံ၍ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့တွင် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အသင်္ခတနှင့် ပညတ်တို့ မပါဝင်နိုင်ကြ၊ ပစ္စည်းတရားဘက်၌ကား နိဗ္ဗာန်ပညတ်များလည်း ပါဝင်နိုင်၏။ နိဗ္ဗာန် ပညတ် တို့က ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား အာရမဏသတ္တိ စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းတရားကို “သင်္ခတ” ဟု မဆိုဘဲ “ယေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ” ဟု ဓမ္မ အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ပြတော်မူသည်။ [ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ကျေးဇူးပြုဟန်သတ္တိ များကို ပဋ္ဌာန်းနည်း သုံးချက်စုအဓိပ္ပာယ်၌ ထင်ရှားလတ်။]

-----*-----

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အပွင့်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နယော ပဋ္ဌာနနယောစေတိ ပစ္စယသင်္ဂဟော ဒုဝိဇော
ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တတ္ထ တဗ္ဘာဝဘာဝိဘာဝါကာရမတ္တော’ပလက္ခိတော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နယော၊ ပဌာနနယော ပန အာဟတ္ထပစ္စယဌိတိမာရဗ္ဗ
ပဝုစ္စတိ၊ ဥဘယံ ပန ဝေါမိသိတွာ ပပဉ္စေန္တိ အာစရိယာ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နယ။ ။ ပစ္စယာသာမဂ္ဂိ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ
ဥပ္ပာဒေတိတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ၊ ယော ပစ္စယသမူဟော-အကြောင်အကြောင်း
အပေါင်းသည်၊ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ-ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံညီညွတ်မှုကို၊
ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ သမံ စ-အညီအမျှလည်းကောင်း၊ သဟ စ-အတူတကွလည်း
ကောင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို၊ ဥပ္ပာဒေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊
ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထိုအကြောင်းအပေါင်းသည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ပဋိစ္စ
သမုပ္ပါဒ်မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသော ရှေးရှေး အကြောင်း
တရားသာ မုချ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်၏၊ သို့သော် အကြောင်းမှန်လျှင် အကျိုးနှင့်
မကင်းနိုင်ရကား သင်္ခါရ ဝိညာဏ်စသော နောက်နောက်အကျိုးတရားစုကို
လည်း အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ပဋိစ္စမုပ္ပါဒ်ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်၊ နိယတိ
ဉာဏတိတိ နယော-ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသည်ပင် ပညာရှင်တို့ သိအပ်
သိထိုက်သောကြောင့် နယ(နည်း)လည်း မည်၏။

ချဲ့ဦးအံ့-“အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရ”၌ အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းပစ္စည်း၊
သင်္ခါရကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်၊ “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ”၌ သင်္ခါရသည်
အကြောင်းပစ္စည်း၊ ဝိညာဏ်သည် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
ရှေးရှေးသော အကြောင်းပစ္စည်းက နောက်နောက်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ကို
ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် “ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ဥပ္ပာဒေတိ”ဟု ဆိုရသည်၊ သမုပ္ပါဒ်၌
သံသဒ္ဓါသည် သမံ အနက် သဟအနက် နှစ်ချက် ထွက်၏၊ သမံ၏
အဓိပ္ပာယ်ကား “အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ သင်္ခါရတစ်ခုတည်းကို ဖြစ်
စေသည်မဟုတ်၊ သင်္ခါရနှင့်တကွ ဖြစ်လေ့ရှိသော စိတ်စေတသိက်များကိုလည်း
အပြည့်အစုံ အညီအမျှ အယုတ်အလျော့မရှိအောင် ဖြစ်စေသည်” ဟူလို၊
သဟ၏အဓိပ္ပာယ်ကား-“ထိုကဲ့သို့ သင်္ခါရနှင့် တွဲဖက်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်
တို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ တစ်ဖို့စီ (တစ်ခုပြီးမှတစ်ခု) ဖြစ်စေသည် မဟုတ်၊ တလုံး
တစည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်စေသည်”ဟူလို၊ ဤစကားအရ အဝိဇ္ဇာသည်
သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ သင်္ခါရတစ်ခုတည်းကိုသာ ဖြစ်စေသည် မဟုတ်၊

သင်္ခါရနှင့် တွဲဖက် စိတ်စေတသိက် အားလုံးကိုပါ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်စေသည်။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ရသော ထိုတရားတို့တွင် သင်္ခါရဟူသောစေတနာ သည် အပြဓာန်းဆုံးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဓာနနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရကို ခေါင်း တပ်၍ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”ဟု ဟောတော်မူအပ်ကြောင်းကို သိပါ။

ဆက်ဦးအံ့-“အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်စေ၏” ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာတစ်မျိုး တည်းက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်သည်မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ၌ အကူအညီအကြောင်း တရားများ ရှိရသေး၏။ ထင်ရှားစေအံ့-လောဘမူပထမစိတ်၌ ယှဉ်သောသင်္ခါရ ဖြင့် မိစ္ဆာစာရမှုကို ပြုရာ၌ အပြစ်မမြင်မှုဟူသော အဝိဇ္ဇာက မူလအကြောင်း တည်း။ ထိုမူလအကြောင်းအပြင် သင်္ခါရ၏မှီရာဝတ္ထုနှင့် အာရုံများလည်း အကြောင်းတရားတွင် ပါဝင်မြဲဖြစ်၏။ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမှုဟူသော အယောနိသောမနသိကာရနှင့် တဏှာ ဥပါဒါန်များလည်း မကင်းနိုင်သေး၊ ထိုဝတ္ထုအာရုံစသော အကြောင်းများသည် သင်္ခါရဖြစ်ဖို့ရာ အဝိဇ္ဇာ၌ အကူ အညီရသော အကြောင်းများပေတည်း။ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းအားလုံးတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွှန်မှုကို စွဲမှီရမှသာ အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စယသာမဂ္ဂိ ပဋိစ္စ”ဟု ဆိုခဲ့ရပေသည်။ ဤစကားအရ သင်္ခါရဖြစ်ဖို့ ရန် အဝိဇ္ဇာအကြောင်းတစ်ခုသာမက အကြောင်းအများပင် ရှိ၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည် အထင်အရှားဆုံးဖြစ်၍ ပဓာနနှင့် နိဒဿနနည်းအရ (အဋ္ဌကထာ ၌ အသာဓာရဏနည်းကိုလည်း ပြသေး၏။) အဝိဇ္ဇာကိုသာ ခေါင်းတပ်လျက် “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”ဟု မိန့်မြွက်တော်မူကြောင်းကို သိပါ။ သင်္ခါရစသည် က ဝိညာဏ်စသည်ကို ဖြစ်စေရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြသော နည်းသုံးမျိုးတွင် တတိယနည်းအရ ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဥပ္ပာဒေတိ-ဟူသော ဟေတုကတ္တုသာဓိအရာဝယ်ဟိတ် အနက်ကို ပြသော အပါဒါနသာဓနဖြင့် “ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတသ္မာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုကြသေး၏။ “ပဋိစ္စ-ပစ္စယာသာမဂ္ဂိကို စွဲ၍ (ပစ္စယသာမဂ္ဂိနှင့် မကင်းဘဲ-ဟူလို) ဧတသ္မာ-ဤအဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဖလံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးသည်၊ သမံ-အညီအမျှလည်း ကောင်း၊ သဟ စ-အတူတကွလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊

သော-ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းသည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏” ဟုအနက်ပေး။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း။ ။ တဗ္ဘဝဘာဝိဘာဝါကာရမတ္ထော’ပလက္ခိတော၌ အစိတ်အစိတ်အနက်ကား-တေသံ-ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ တဗ္ဘဝေါ-ခြင်း၊ တဗ္ဘဝေ-ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ (ဝါ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ဘာဝိ-ဖြစ်လေ့ရှိသော သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့သည်၊ တဗ္ဘဝဘာဝိ-တဗ္ဘဝဘာဝိတို့ မည်၏၊ ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ စ-ဖြစ်ခြင်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုဖြစ်ခြင်း ဟူသည်၊ အာကာရော စ-အခြင်းအရာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘာဝါကာရော-ဘာဝါကာရမည်၏၊ တဗ္ဘဝဘာဝိနံ-ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သော သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ဘာဝါကာရော-ဖြစ်ခြင်း(ဖြစ်ပုံ) အခြင်းအရာသည်၊ တဗ္ဘဝဘာဝိဘာဝါကာရော-မည်၏။

ဆက်ဦးအံ့-ဤ၌ တဗ္ဘဝဖြင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ ပစ္စယာ စသည်ဖြင့်လာသော အကြောင်းတရားစုကို ပြ၏၊ ဘာဝိဖြင့် သင်္ခါရာ ဝိညာဏံ နာမရူပစသည်ဖြင့်လာသော အကျိုးတရားစုကို ပြ၏၊ ဘာဝါကာရဖြင့် အဆုံးက သမ္ဘဝန္တိကြိယာကို ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ (တဗ္ဘဝ)သင်္ခါရာ (ဘာဝိ) သမ္ဘဝန္တိ(ဘာဝါကာရ)”ဟု အစဉ်အတိုင်း ဇာတိပစ္စယာ ဇာရာ မရဏံ သမ္ဘဝန္တိ တိုင်းအောင် သိပါ၊ ဘာဝါကာရမတ္ထသဒ္ဓါဖြင့် “ပဋ္ဌာန်းနည်းကဲ့သို့ ပစ္စယ သတ္တိထူးကို မပြ”ဟု ကန့်သည်၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာစသည်ဖြင့် အကြောင်း ပစ္စည်းနှင့် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်နှစ်မျိုးကိုသာ ပြ၍၊ အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရဖြစ်ဖို့ရန် “မည်သည့် ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်” ဟု ပစ္စယသတ္တိကို မပြ-ဟုလို။

မတ္ထော’ပလက္ခိတော၌ ဥပလက္ခိတသဒ္ဓါကား “မှတ်သားအပ်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “အဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်ရှိသော် သင်္ခါရဖြစ်၏” ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းသည် သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော လက္ခဏာတည်း၊ သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကား မှတ်သားအပ်သော လက္ခဏာတည်း၊ ထို့အတူ “သင်္ခါရ

ဖြစ်သည်ရှိသော် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏” စသည်ဖြင့် လက္ခဏာ လက္ခ ဖြစ်ပုံကို သိပါ။ ဤသို့ အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းဖြင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို မှတ်သားပြအပ်သောနည်း ဖြစ်၍ “ဥပလက္ခိတ” ဟု ဆိုသည်။ [တချို့ပါဠိတော်၌ “ဣမသ္မိံ သတိဣဒံ ဟောတိ” ဟု လက္ခလက္ခဏပါဠိကို တိုက်ရိုက်ပြလျက် ရှိ၏။]

ပဋ္ဌာန်းနည်း။ ။ “ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော” ဟု ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် နှစ်မျိုးအပြင် ပစ္စယသတ္တိကိုလည်း အသေအချာ ပြတော်မူ၏။ ထိုပါဠိ၌ ဟေတုဖြင့် ပစ္စည်းတရားကို ပြ၏။ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံတို့ဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြ၏၊ ဟေတုပစ္စယေနဖြင့် ပစ္စယသတ္တိအထူးကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဋ္ဌာနနယော ပန-ပဋ္ဌာန်းနည်းကိုကား၊ အာဟစ္စပစ္စယဋ္ဌိတိ-အထူးပြု၍ ဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိကို၊ ဝါ-ပစ္စယသတ္တိထူးကို၊ အာရဗ္ဗ-အစွဲပြု၍၊ ပဉ္စတိတရားရှင်ဟောတော်မူအပ်၏” ဟု ဆိုသည်။

အာဟစ္စပစ္စယဋ္ဌိတိ။ ။ အာဟစ္စ၌ အာပုဗ္ဗ ဟနဓာတ် တွာပစ္စည်းတည်း၊ ဓာတ်တို့မည်သည် အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်ရကား အာ + ဟနဓာတ်သည် ဝိသေသအနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် အာဟစ္စအတွက် “အတွက်ပြု၍ဖြစ်သော” ဟု အနက်ဆိုသည်။ ပစ္စယဋ္ဌိတိ၌ ဋ္ဌိတိသဒ္ဒါကား “တည်တံ့ကြောင်းသတ္တိ” ဟု ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ တိဋ္ဌန္တိ ဧတာယာတိ ဋ္ဌိတိ၊ ပစ္စယာနံ + ဋ္ဌိတိ၊ ပစ္စယဋ္ဌိတိ၊ ဧတာယ-ဤသဒ္ဒါဖြင့်၊ တိဋ္ဌန္တိ-ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့ တည်တံ့နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဋ္ဌိတိ-ဋ္ဌိတိမည်၏။ ပစ္စယာနံ-ပစ္စည်းတရားတို့၏၊ ဋ္ဌိတိ-တည်တံ့ကြောင်းသတ္တိတည်း၊ ပစ္စယဋ္ဌိတိ-ပစ္စည်းတရားတို့၏ တည်တံ့ကြောင်းသတ္တိ-ဟိတ်တရားတို့၌ ဟေတုသတ္တိဟူသော သတ္တိထူး၊ အာရုံတရားတို့၌ အာရမဏသတ္တိဟူသော သတ္တိထူး၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပစ္စည်းတရားတို့၌ ဆိုင်ရာ သတ္တိထူးများ ရှိကြ၏။ ထိုသတ္တိထူးကြောင့် ဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ ဖြစ်ဖို့ရန် ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့ တည်တံ့နိုင်ကြ၏။ ထိုသတ္တိထူးကို “ပစ္စယဋ္ဌိတိ” ဟု ခေါ်သည်။

ကောက်နုတ်ချက်။ ။ ဤစကားအားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ကောက်ချက်ချလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ ဟေတုသတ္တိ အာရမဏသတ္တိစသော သတ္တိထူးမပါ၊ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ ဖြစ်ပုံလောက်ကိုသာ ပြသည်။ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ကား

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်အပြင် ပစ္စယသတ္တိကိုလည်း ပြသည်။ ဤသို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ ပစ္စယသတ္တိ မပါခြင်း၊ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ ပစ္စယသတ္တိ ပါရှိခြင်းသည် နည်းနှစ်ပါးတို့၏ ထူးခြားချက်တည်း။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ရှုပါ။]

ဥဘယံ ပန ပေ၊ ပပဉ္စေန္တိ။ ။ ဤစကားသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဌာနကထာဆရာကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဝယ် ပဋ္ဌာန်းနည်းကို ရောနှောထည့်သွင်း၍ “အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာသည် ပုညာဘိသင်္ခါရအား အာရမဏသတ္တိ ပကတူပနိဿယသတ္တိဟူသော နှစ်ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ အပုညာဘိသင်္ခါရအား ပုရေဇာတ ပစ္ဆာဇာတ ကမ္မ ဝိပါက အာဟာရ ဣန္ဒြိယ ဈာန မဂ္ဂ ဝိပယုတ္တ ဤ ၉ ပစ္စယမှတစ်ပါး၊ ၁၅ပါးသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကျေးဇူးပြု၏။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရအား ပကတူပနိဿယသတ္တိတစ်ပါးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြသည်။ သို့သော် ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်ပြနည်းသည် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်အရကိုမျှ မကျေပွန်သေးသူတို့အတွက် ဉာဏ်သက်ဝင်ဖို့ ခဲယဉ်သောကြောင့် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းတစ်သန့် ပဋ္ဌာန်းနည်းတစ်သန့် တစ်ကန့်စီလျက် ဖွင့်ပြလိမ့်မည်။

-----*-----

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအပွင့်

အဝိဇ္ဇာ။ ။ န ဝိဒတိ-မသိတတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာမည်၏။ တရားကိုယ်အားဖြင့် မောဟတည်း။ ဤအဝိဇ္ဇာသည် သိထိုက်သော အရာဌာနကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မသိတတ်၊ မိမိနှင့်ယှဉ်ဖက် အကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်များကိုလည်းကောင်း၊ မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကိုလည်းကောင်း မသိစေတတ်။ မျက်စိ၌ တိမ်သလာဖုံးလွှမ်းနေသူသည် တိမ်သလာအတွက်ကြောင့် မြင်သင့်မြင်ထိုက်သော အရာဌာနကို မမြင်ရသကဲ့သို့တည်း။ ဤအဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းရာဌာနကို “သစ္စာလေးပါး၊ ပုပ္ဖန္တ အပရန္တ ပုပ္ဖန္တာပရန္တ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်”ဟု အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ၈-ဌာန ပြ၏။ ထိုတွင် ဘုံသုံးပါး၌ ရှိရှိသမျှ နာမ်ရုပ်တွေသည် ဒုက္ခသစ္စာတွေချည်းတည်း။ ထိုဒုက္ခတွေကို ဒုက္ခဟု မသိမမြင်နိုင်

ခြင်းသည် ဒုက္ခသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း။ ထို့အတူ တဏှာလောဘကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းမှန်း မသိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း လမ်းကောင်းမှန်း မသိခြင်းသည် သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း။

အန္တ၏အနက်။ ။ ပုဗ္ဗန္တစသည်တို့၌ အန္တသဒ္ဒါသည် အဖို့အစုဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အချို့ပုထုဇဉ်များသည် ရှေးအတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို မယုံကြည်၊ ယခုဘဝမှ ထာဝရဘုရား စသူတို့ ဖန်ဆင်း၍ဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ထင်၏။ သို့သော် နောက်နောက်ဘဝ၌ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ရဦးမည်ကိုကား ယုံကြည်၏။ ထိုသူ၏အဝိဇ္ဇာသည် “ပုဗ္ဗန္တ အညာဏံ”အရ အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အစု၌ ဖုံးလွှမ်းသောအဝိဇ္ဇာတည်း။ အချို့ကား ရှေးအတိတ်က ဖြစ်ခဲ့ရပုံကို ယုံကြည်၏၊ သို့သော် နောက်ဘဝ၌ ရဟန္တာ မဖြစ်သေးသမျှ ဆက်လက် ဖြစ်ရဦးမည်ကို မယုံကြည်၊ သေလျှင် ပြီးတာပဲဆိုတဲ့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဘက်သို့ သက်ဝင်လျက်ရှိ၏။ ထိုသူ၏ အဝိဇ္ဇာသည် “အပရန္တေ အညာဏံ”အရ နောက်နောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အစုကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာတည်း။ အချို့ကား ရှေ့ဘဝ နောက်ဘဝကိုပင် မယုံကြည်၊ ထိုသူ၏ အဝိဇ္ဇာသည် “ပုဗ္ဗန္တပရန္တေ အညာဏံ” အရ ရှေ့နောက်ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အစုကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာတည်း။

ထို့ပြင် အဝိဇ္ဇာသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သေး၏။ အဝိဇ္ဇာ စသည်က အကြောင်း၊ သင်္ခါရစသည်က အကျိုး၊ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းကြောင့်သာ သင်္ခါရစသောအကျိုးများ ဖြစ်ရသည်ဟု နားမလည်အောင် ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာသည်-ဟူလို၊ ဤအဝိဇ္ဇာသည် အဆင့်ဆင့် ထောက်ဆ၍ အထူအပါး ကွဲပြား၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှန်းကိုမျှ မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားသောအဝိဇ္ဇာသည် အလွန်ထူပိန်းသော အဝိဇ္ဇာတည်း။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှန်း သိတတ်၍ အကုသိုလ်အချက်ပေါ်လာလျှင် “မတော်ပါတကား” ဟု ရှောင်ရှားတတ်၊ ကုသိုလ်ဟူသမျှကို ပြုတတ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ အတော်ပါးလှုပ်လေပြီ။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာကင်းဖို့အရေးမှာ များစွာဝေးပါသေး၏။ သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ်အဖြစ်ရောက်၍ သစ္စာလေးပါစသည်ကို ထွင်းဖောက် သိမြင်

နိုင်သော်လည်း အဝိဇ္ဇာမှာ ပါးသည်ထက် ပါးရုံသာရှိသေး၏၊ ရဟန္တာအဖြစ် ကျမှ အဝိဇ္ဇာအားလုံး ကင်းလေသည်။ ဤနေရာဝယ် “သစ္စာလေးပါးစသည်ကို သိသည်” ဟု ဆိုရာ၌ ယခုကာလ သင်္ဂြိုဟ်သရုပ်ခွဲသမားတို့ အသိမျိုးကဲ့သို့ သရုပ်ရေတွက်တတ်တဲ့ အသိမျိုးမဟုတ်၊ သရုပ်ရေတွက်တတ်မှုမှာ သညာသိ(အမှတ်သိ)မျိုးသာတည်း၊ ဉာဏ်သိမျိုး မဟုတ်သေး၊ ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသဘော သမုဒယသဘောစသည်ကို သိမှသာ “အသိ”ဟု မှတ်ပါ။

အဝိဇ္ဇာကင်းသော်လည်း အကုန်မသိ။ ။ အဝိဇ္ဇာကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ် သောအခါ လောကီ လောကုတ္တရာကို ကုန်စင်အောင် သိပြီဟု မမှတ်ရ၊ သိသင့် သိထိုက်သလောက် သစ္စာလေးပါးစသည်ကို သိခြင်းသာလျှင် လိုရင်းတည်း။ ရဟန္တာဖြစ်သော်လည်း ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာမဟုတ်လျှင် ပိဋကကို တမင် သင်ယူမှ တတ်နိုင်သည်။ ပိဋကတတ်သော်လည်း သူတစ်ပါး၏ အဇ္ဈာသယကို ကျနစွာ မသိ၊ အာသယာနုသယဉာဏ်၊ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင်ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်သာလျှင် သိဖွယ်အားလုံးကို ကုန်စင်အောင် သိမြင်တော်မူနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လောကီလောကုတ္တရာ အားလုံးကို ကုန်စင်အောင် မသိခြင်းမှာ အဝိဇ္ဇာ၏ဖုံးလွှမ်းမှု မဟုတ်၊ မိမိ ဉာဏ်၏ သတ္တိနည်းမှုသာဖြစ်သည်။ ဥပမာ-နေ့လည်ကြောင်တောင်ဝယ် အဝေးမှာတည်သော ရူပါရုံကို မမြင်ခြင်းသည် အမှောင်၏ ကာကွယ်မှုကြောင့် မဟုတ်၊ မိမိစက္ခု၏ သတ္တိနည်းမှုသာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ဆက်ဦးအံ့-ဘုရားရှင်က လွဲလျှင် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ဉာဏ်တော် အကြီးဆုံးတည်း။ ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာသည်ပင် မိမိတပည့် ရဟန်းကလေး အား ကမ္မဋ္ဌာန်းအပေးမှားခဲ့ဖူး၏။ ရဟန်းကလေးကား ငယ်ရွယ်သူတည်း။ “ငယ်ရွယ်သူစိတ်ဓာတ်သည် ကာမဘက်၌ ညွှန်တတ်၏”ဟု နှလုံးပြု၍ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးလေရာ စရိုက်နှင့် မတည့်သောကြောင့် လေးလ ပတ်လုံး အားထုတ်သော်လည်း တရားထူး မရ၊ နိမိတ်ကလေးမျှ မထင်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်အား အရှင်သာရိပုတ္တရာက အကြောင်းကို လျှောက်ထား သောအခါ၊ ငယ်ရွယ်သူဖြစ်သော်လည်း ဘဝငါးရာလောက် ရွှေပန်းထိမ်သည် ချည်း လုပ်ခဲ့ဖူး၍ နီမြန်းသောရွှေများကို ကြည့်ရှုရဖန်များသောကြောင့်

အဇ္ဈာသယနှင့်တန်အောင် ဘုရားရှင်က ပဒုမ္မာကြာနီပန်းကို ဖန်ဆင်း၍ ကြည့်ရှုစေပြီးလျှင် ကြာပွင့်ဖတ်များကိုညှိုး၍ညှိုး၍လာအောင် ဖန်ဆင်းပြလျက် အနိစ္စသဘောကို ဖော်ပြတော်မူလေသော်၊ တစ်နေ့ချင်းဖြင့် တရားပေါက်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်ပါလျက် အားလုံးကို မသိခြင်းမှာ ဉာဏ်သတ္တိကုန်မှုကြောင့်သာ ဖြစ်၏၊ အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းမှုကြောင့် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းရာဌာနမှာ သစ္စာလေးပါးနှင့် ပုဗ္ဗန္တစသော တရား စုသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ပစ္စယပုဒ်အနက်ကို နောက်မှ ပြအံ့။]

သင်္ခါရာ။ ။ သင်္ခတံ-ပြုစီမံအပ်သော အကျိုးတရားကို၊ သင်္ခါရေန္တိ အဘိသင်္ခါရေန္တိ-တိုက်ရိုက်ပြုစီမံတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရ တို့မည်၏။ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သောရုပ်နာမ် သင်္ခတတရားစုကို ပြုစီမံတတ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတည်း။ ထိုစေတနာသည် ပုညာဘိ သင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟု သုံးမျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ကာမကုသိုလ် ရူပကုသိုလ် ၁၃ ခု ဖြစ်သော စေတနာ ၁၃ သည် ပုညာဘိသင်္ခါရ မည်၏။ အကုသိုလ် ၁၂ ခု ဖြစ်သော စေတနာ ၁၂ သည် အပုညာဘိသင်္ခါရ မည်၏။ အရူပကုသိုလ်စိတ် ၄ ခု ဖြစ်သော စေတနာ ၄ သည် အာနေဇ္ဇာ ဘိသင်္ခါရမည်၏။ [မဂ်စေတနာသည် ဖိုလ်တည်းဟူသော အကျိုးဝိပါက် သင်္ခါတကို စီမံတတ်သော်လည်း ဝဋ်လည်ပုံကိုပြသော ဤဝဋ်ကထာနှင့် မသက်ဆိုင်သော ကြောင့် သင်္ခါရအရ၌ မကောက်ယူရ။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ အတ္တနော သန္တာနံ ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုညံ၊ အတ္တနော- မိမိ၏။ သန္တာနံ-ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ပုနာတိ သောဓေတီ-စင်ကြယ်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပုညံ-ပုညမည်၏။ အကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ခန္ဓာသည် လွန်စွာဆိုးဝါး၏၊ ညစ်နွမ်း၏။ အကုသိုလ်ကိလေသာတွေသည် လည်း ယုတ်မာညစ်ပေလှ၏။ ကုသိုလ်ပုညဖြစ်နေသောအခါ ကိလေသာ အညစ်အပေမှလည်း စင်ကြယ်၏၊ အကျိုးပေးသောအခါ သန့်ရှင်းစင်ကြယ် သော လှပသောရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုသာ ဖြစ်စေ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ပုညသည် မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို ကိလေသာ အညစ်အကြေးမှလည်းကောင်း၊ မကောင်းသော အကျိုးမှလည်းကောင်း သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စေသော တရားပေတည်း။ န +

ပုည အပုည-ပုည၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားပေတည်း။ ပုညက မိမိသန္တာန်ကို စင်ကြယ်စေသလောက်၊ အပုညက မိမိသန္တာန်ကို ညစ်ပေစေသည်-ဟူလို၊ န ကုဉ္ဇတီတိ အနိဉ္စ၊ အနိဉ္စယေဝ အာနေဉ္စ၊ န ကုဉ္ဇတိ-မတုန်လှုပ်တတ်၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ အနိဉ္စ-အနိဉ္စမည်၏။ အနိဉ္စယေဝ-အနိဉ္စ မည်သောတရားသည်ပင်၊ (ဏပစ္စည်း သွတ္တံ၌ သက်၍) အာနေဉ္စ-အာနေဉ္စ မည်၏။ အရူပသမာပတ်သည် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ အလွန်ဝေးကွာ၍ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်တည်ကြည်သောကြောင့် အာနေဉ္စဟူသော အမည်ထူး ကို ရသည်။ ဤစကားအရ “အရူပကုသိုလ်စေတနာသည် ကုသိုလ်ပုညပင် ဖြစ်၍ ပုညဘိသင်္ခါရ၌ သွင်းထိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော်လည်း အာနေဉ္စဟူသော အမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပုညဘိသင်္ခါရတွင် စာရင်းမဝင်တော့” ဟု မှတ်ပါ။ “ပုညဉ္စ + တံ + အဘိသင်္ခါရော စာတိ ပုညဘိသင်္ခါရော” စသည်ဖြင့် အဘိသင်္ခါရပုဒ်နှင့် တွဲစပ်ပါ။

အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပုညဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ။ ။ ပါဏာတိပါတမှုကို ပြုလျှင် ယခုဘဝ၌ သူတစ်ပါး ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ် ခံရခြင်း၊ နောက်နောက် ဘဝဝယ် အပါယ်၌ ကျရခြင်း၊ လူဖြစ်လာသော်လည်း အင်္ဂါခြေလက် ချို့ယွင်း ခြင်းစသော အပြစ်တွေ အလွန်များ၏။ အဒိန္နဒါနမှူ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှု စသော ဒုစရိုက်ဟူသမျှ ယခုဘဝ နောက်ဘဝ၌ အပြစ်များလှ၏။ သို့သော် သေချင်နေသူသည် အဆိပ်သောက်ရမှာ မကြောက်သကဲ့သို့၊ အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်း လာသောအခါ ထိုအပြစ်များကို မမြင်နိုင် မကြောက်နိုင်ဘဲ ညည်းဆဲ သတ်ဖြတ် ခြင်းစသော ပါဏာတိပါတမှုများကိုလည်းကောင်း၊ ဘာမှ နားမလည်သော ကလေးသည် မစင်တွေကို ပျော်ရွှင်စွာကစားသကဲ့သို့၊ ကာမေသုစသော လောဘမှုများကိုလည်းကောင်း ပြုမိလေတော့သည်။ ဤသို့ပြုရာ၌ တချို့မှာ အပြစ်ကို လုံးလုံးမသိဘဲ ထူထဲသော အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းမှုကြောင့် ပြုမိ၏။ တချို့မှာ ပင်ကိုက အပြစ်ကို သိသော်လည်း လောဘ ဒေါသဖြစ်လာသောအခါ တွဲယှဉ်လျက်ပါသော အဝိဇ္ဇာက ရုပ်တရက်ဖုံးလွှမ်းထားသဖြင့် အပြစ်ကို မမြင်နိုင်တော့ဘဲ ပြုမိလေသည်။

ပုညဘိသင်္ခါရ အာနေဉ္စဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ။ ။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို ရရှိနေသ

မျှ ဇာတိ ဇရာ မရဏဟူသော ရိုးရာဒုက္ခကြီးများနှင့် မကင်းကြ၊ ဘေးအန္တရာယ် အသွယ်သွယ်များကိုလည်း ထိုက်တန်သလောက် ခံစားကြရ၏။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပျက်စီးခြင်း၊ ချစ်သူများနှင့် ကွဲရခြင်း၊ မချစ်သူတို့နှင့် တွေ့ကြုံရခြင်း၊ အလိုဆန္ဒ မပြည့်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ရသော ဒုက္ခတွေကို လူ့ချမ်းသာဆိုတဲ့ လူ့ဘုံမှာပင် အစုံအလင်တွေ့ရ၏။ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်မှာ အတော်အတန် ဒုက္ခနည်းပါး သည်ဟု ဆိုရသော်လည်း ကြီးကျယ်သော စည်းစိမ်ကြီးများ ပျက်စီးခါနီး၌ စည်းစိမ်ကြီးသလောက် ဒုက္ခမီးတောက်ကြရသည်။ ကမ္ဘာပေါင်းများစွာ ရှည်ကြာသော အရူပဗြဟ္မာကြီးများပင် အပြီးသတ်၌ ပျက်စီးရခြင်းဟူသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခနှင့် မုချတွေ့ရလေတော့သည်။ လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့ရအပ်သော သုခအပေါင်းသည် (မြွေပွေးကို ခါးပိုက်ထားရသလို) တစ်နေ့ကျလျှင် ဧကန် ဒုက္ခပေးမည့် ဒုက္ခလောင်းချည်းသာတည်း။ သို့သော် လူနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ စည်း စိမ်ကို တောင့်တသူတို့မှာ ထိုဒုက္ခတွေကို သတိမမူဘဲ၊ သတိရသော်လည်း ပြောပလောက်သော ဒုက္ခဟု မထင်ဘဲ၊ အဝိဇ္ဇာက ထိုဒုက္ခတွေကို ကွယ်ကာ ထားသဖြင့် အညှီကပ်နေသော အမဲရိုး၌ ခွေးပိန်ကလေး မက်မောက်နေသကဲ့ သို့လည်းကောင်း၊ ပျားရည်လိမ်းထားသော သန်လျက်သွားကို မှောက်မိုက်ထဲ၌ လျှာဖြင့် လျက်မှားသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အထိုက်အလိုက် ချမ်းသာဖွယ်ဖြစ် သောအချက်ကို တဏှာဖြင့် မက်မော၍ ပုညာအာနေသူဟူသော အဘိသင်္ခါရ များကို အားရပါးရ ပြုမိကြလေတော့သည်။

ဝိဝဋ္ဋနိဿိတသင်္ခါရလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်း။ ။ လူနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို တောင့်တ၍ ပြုအပ်သော ဝဋ္ဋနိဿိတပုညတို့ အဝိဇ္ဇာ ကြောင့် ဖြစ်ကြရသည်ကို အများကျေနပ်၏။ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ အပြစ်မြင်၍ ဝဋ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တလျက် ပြုအပ်သော ဝိဝဋ္ဋနိဿိတပုညများလည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကြ၏ဟုဆိုရာ၌ “အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက် လိုသည်၊ ဝါ-မိုက်လို့ နိဗ္ဗာန်လိုချင်ရာကျသည်”ဟု ထင်မှတ်၍ အများမကျေနပ် ကြပေ။ ဤနေရာဝယ် ပကတူပနိဿယပစ္စည်းကို သတိပြုရ၏။ အထူးအထွေ ဗျာပါရ မစိုက်ဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော သတ္တိသည် ပကတူပနိဿယ သတ္တိမည်၏။ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတပုညကို ပြုကြရာ၌ မပြုခင်

ရှေ့အဖို့ဝယ် အဝိဇ္ဇာသည် အထင်အရှား ဥပါဒ် ဦး ဘင်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည် မဟုတ်၊ သို့သော် ရဟန္တာ မဖြစ်သေးသမျှ အနုသယဓာတ်အနေအားဖြင့် ကိန်းဝပ်လျက်ရှိသော အဝိဇ္ဇာသည် ဝိဝဇ္ဇနိဿိတ ကုသိုလ် ပြုမည့်အချိန်အခါဝယ် (သံသရာအပြစ်ကို မဖုံးလွှမ်းနိုင်သော်လည်း) ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိလေသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“အဝိဇ္ဇာကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ်သော အခါ ပြုသမျှကောင်းမှုတွေသည် ပုညာဘိသင်္ခါရ အမည်မရဘဲ ကြိယာမျှသာ ဖြစ်ရတော့၏။ အဝိဇ္ဇာ မကင်းသေးခင် (ရဟန္တာမဖြစ်ခင်) ပြုသမျှကောင်းမှုကား (ဝဇ္ဇနိဿိတဖြစ်ဖြစ်၊ ဝိဝဇ္ဇနိဿိတဖြစ်ဖြစ်) ကြိယာအမည် မရနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာနယ်က မလွတ်သေး၍ ပုညာဘိသင်္ခါရ အမည်သာရသည်” ဟူလို၊ [ဤနေရာ၌ သင်္ခါရအပြားကို ထုတ်ပြလေ့ရှိကြ၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဋ္ဌကထာ သင်္ခါရအဖွင့်ကို ရှုပါ။]

အဋ္ဌကထာ။ ။ အဝိဇ္ဇာသမတိက္ကမနတ္ထာယ (ဝိဝဇ္ဇဘိပတ္တနာယ) ပန ဒါနာဒီနိ ကာမာဝစရပုညကြိယဝတ္ထုနိ ပူရေန္တဿ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာဒီနိ စ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ဒွိန္ဒိပိ တေသံ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ-အဝိဇ္ဇာကို လွန်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာ ဒါနအစရှိသော ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို ပြည့်စေသော၊ ရူပဈာန်စသည်တို့ကို ဖြစ်စေသောပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ထိုကုသိုလ်နှစ်မျိုးအား (အဝိဇ္ဇာက)ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏။-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း။

သင်္ခါရပစ္စယာ။ ။ သင်္ခါရသည် “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရ”အရ အကျိုးသင်္ခါရ၊ “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ”အရ အကြောင်းသင်္ခါရဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ အကျိုးသင်္ခါရဝယ် ကုသိုလ်အဘိညာဉ်စေတနာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာများလည်း ပါဝင်၏။ ထိုစေတနာများသည် အဝိဇ္ဇာမကင်းသူ၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ကြရကား အဝိဇ္ဇာကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရများပင်တည်း။ “ဝိညာဉ်အား ကျေးဇူးပြုရမည့် အကြောင်းသင်္ခါရ၌ကား ထိုကုသိုလ်အဘိညာဉ်နှင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာတို့ မပါဝင်” ဟု ဆို၏။ ဝိညာဏ်အရ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကိုသာ ရည်ရွယ်သောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာကလည်း ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်သည့်အတွက် ဆိုဟန်တူသည်။ အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်စသော ပဝတ္ထိဝိညာဏ်ကိုကား ဥဒ္ဓစ္စစေတနာက ဖြစ်စေနိုင်သည်သာတည်း။

ဝိညာဏ် နာမရူပံ သဠာယတနံ ဖဿော ဝေဒနာ။ ။ ဤဝိညာဉ်စသော ငါးပါး၏ အရကောက်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဋီကာတို့ အမျိုးမျိုးဖွင့်ကြ၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုဖွင့်သော ဝိဘင်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာတို့၌ ဝိညာဉ် နာမ် မနာယတနတို့အရ စိတ် စေတသိက်အားလုံးကိုလည်းကောင်း၊ ရူပအရ ရုပ်အားလုံးကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြထား၏။ ဓာတုကထာ၌လည်း ဝိညာဉ်စသည်တို့အရ စိတ်စေတသိက် အားလုံးကိုပင် ကောက်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် နောင်လာနောက်သားတို့၏ဉာဏ်မှာ တစ်ထစ်ချ ကောက်ယူရန်ခဲယဉ်းသည်။ တစ်ထစ်ချ မှတ်ဖွယ်ကား-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် သုတ္တန္တဘာဇနီယပုဒ်နည်း၌ ဘဝ ကာလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းအကျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဋ်သုံးပါးအားဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲပြဖယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ ခွဲခြားသောအခါ ဝိညာဉ်စသောငါးပါးသည် “မဇ္ဈေ အဋ္ဌပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ”အရ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပါဝင်၏။ “ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ”အရ အကျိုးငါးပါးဟူသည် ဤဝိညာဉ်စသည်ပင်တည်း။ ဝိပါကဝဋ်တွင်လည်း ဤဝိညာဉ်စသော ငါးပါးပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းအလို အကျိုးတရားကိုသာ ကောက်ရမည်ဖြစ်၍ ဝိညာဏ်၌ လောကီဝိပါကစိတ် ၃၂၊ နာမ၌ ထိုဝိပါကနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်နာမ်ခန္ဓာ ၃-ပါး၊ ရူပ၌ ကမ္မဇရုပ်၊ သဠာယတနဝယ် မနာယတန၌ လောကီဝိပါကစိတ် ၃၂၊ ဖဿဝေဒနာတို့၌ လောကီဝိပါကနှင့် ယှဉ်သော ဖဿဝေဒနာစေတသိက်တို့ကိုသာ ကောက်ယူရသည်။ ဤသင်္ဂြိုဟ်လည်း ထိုသုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းကို မှီသည်။

အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏ်စသည်တို့အရ စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကို ကောက်ရ၏။ ဖဿဝေဒနာများလည်း စိတ်အားလုံးနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်များတည်း။ ဓာတုကထာ၌လည်း ဤအဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအရ စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကိုပင် ကောက်ယူရသည်။ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာတို့၌ကား အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြလိုသဖြင့် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းကိုပါ ရောနှောထည့်သွင်းလျက် ဝိညာဉ်စသည်တို့အရစိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကို ကောက်ယူဖွင့်ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

[အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအလို သင်္ခါရအရ၌လည်း လောကုတ္တရာကုသိုလ်၌ယှဉ်သော စေတနာကိုပါ ကောက်ယူကြရသည်။ ဓာတုကထာ၏အကောက်၌ သတိပြုပါ။]

ဝိဘင်းမူလဋီကာ။ ။ ယထာဂုတ္တသင်္ခါရပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ တံကမ္မနိဗ္ဗတ္တမေဝ ဝိညာဏံ ဘဝိတုံ အရဟတီတိ “ဗတ္တိံသ လောကီယဝိပါကဝိညာဏာနိ သင်္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ”တိ အာဟာ။ . . ဓာတုကထာယံ ပန ।ပေ၊ သဗ္ဗဝိညာဏ ဖဿဝေဒနာပရိဂ္ဂဟော ကတော ।ပေ၊ တသ္မာ တတ္ထ အဘိဓမ္မဘာဇနီယဝသေန သင်္ခါပစ္စယာ ဝိညာဏာဒယော ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ စ အဘိဓမ္မဘာဇနီယေ စတုဘူမကကုသလသင်္ခါရော အကုသလသင်္ခါရော စ ဝုတ္တော၊ သောဝ ဓာတုကထာယံ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံ။ ။ ဝိထိမုတ်ပိုင်း ပါကဌာန၌ “ဧတ္တာကုသလကမ္မမုဒ္ဓစ္စဟိတံ”စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည်အတိုင်း ရှေးရှေးဘဝက ပြုအပ်ခဲ့သော ပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် ယခုဘဝ ကာမသုဂတိဘုံနှင့် ရူပဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် ဖြစ်ရ၏။ အပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် ဖြစ်ရ၏။ ထိုရှေးရှေးဘဝသင်္ခါရတို့ကြောင့် ယခုဘဝဝယ် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း စက္ခုဝိညာဉ် စသော ဝိပါကဝိညာဉ်များ ဖြစ်ကြရ၏။ ထိုရှေးသင်္ခါရက ဝိပါကဝိညာဉ်ဖြစ်အောင် တည်ထောင်နိုင်ပုံကို နာနက္ခဏိကကမ္မအခန်းနှင့် ဆက်စပ်ကြည့်ပါ။

ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံ။ ။ ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်များလည်း တစ်ပြိုင်နက် ပေါ်လာ၏။ ထိုတစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်ကြသော ဝိညာဉ်နာမ်ရုပ်တို့တွင် ဝိညာဉ်သည် ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်တည်း။ သို့အတွက် “ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်များ ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုသည်။ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း စက္ခုဝိညာဉ် စသည်ကြောင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက်နာမ်များ ဖြစ်ကြရ၏။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တွေမှာ ဝိညာဉ်ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မဆိုသာ၊ သို့သော် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအရ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့်ကား ဝိညာဏ်က ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုနိုင်သေး၏။ [ဤ၌ နာမအရ စိတ် စေတသိက် နှစ်မျိုးစလုံးကို ယူသင့်ပါသော်လည်း စိတ်မှာ ဝိညာဏအရ အကြောင်း ပစ္စည်းဘက်က ယူပြီးဖြစ်၍ အကြောင်း အကျိုး မရောယှက်ဖို့ရာ နာမအရတွင် စိတ်ကို ကြဉ်ရသည်။]

နာမရူပပုဒ်၌ ဧကသေသ်ကြပုံ။ ။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ် စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သော စက္ခုဝိညာဉ်စသည်က နာမ်ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်၍၊ အခြား ဝိညာဉ်က နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ အရူပဘုံ၌ ရုပ်မရှိသောကြောင့် နာမ်ကိုသာ ဖြစ်စေရသည်။ အသညသတ်ဘုံ၌ ဝိပါကိဝိညာဉ် မရှိသောကြောင့် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းအလို ဝိညာဉ်က အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူး မပြုနိုင်။ သို့သော် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း အလိုအားဖြင့် အသညသတ်ဘုံသို့ မရောက်ခင် ရှေးဘဝ၌ အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်ဖို့ရာ အားထုပ်အပ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံဟူသော ကမ္မဝိညာဉ်က အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ နိုင်၏။ ထို့ကြောင့်- “နာမဉ္စ-အရူပဘုံ ရံခါပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ နာမ်လည်း၊ ရူပဉ္စ- အသညသတ်၌ ရုပ်လည်း၊ နာမရူပဉ္စ-ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ရံခါနာမ်ရုပ်လည်း” အရ “နာမရူပ နာမရူပ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ရှေ့နာမနှင့် ရူပနှစ်ခုကို ချေ၊ နာမရူပ တစ်ခုကြွင်းပြု၍ “နာမရူပ” ဟု ဖြစ်သည်။ တစ်ခုကြွင်း ပြုမှုကို ဧကသေသ်ဟု ခေါ်၏။ ဧက-တစ်ခု + သေသ-ကြွင်းကျန်ခြင်း၊ ဤနည်းအရ “နာမရူပ-နာမ်၊ ရုပ်၊ နာမ်ရုပ်သည်၊ သမ္ဘတိ-ဖြစ်၏” ဟု အနက်ဆိုရသည်။

နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတနဖြစ်ပုံ။ ။ ဤ၌ သဠာယတန ဟူသည် စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတန မနာယတနတို့တည်း။ နာမရူပတွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ခဲ့သော် စက္ခာယတနစသော ရုပ်အာယတနငါးပါး အဆင်သင့် ပါဝင်တော့၏။ “ထိုကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ခြင်းကြောင့်သာ စက္ခာယတနစသော ရူပအာယတနများ ဖြစ်နိုင်သည်။ ကမ္မဇရုပ် မရှိက စက္ခာယတနစသည်လည်း မရှိ” ဟူလို၊ နာမအရ စေတသိက်နာမ်တရားကလည်း မနာယတနတည်းဟူသော ဝိပါကိဝိညာဉ် အား သဟဇာတစသောသတ္တိဖြင့် ပြန်၍ ကျေးဇူးပြု၏။ ဝိညာဉ်ကြောင့် စေတသိက်နာမ်ဖြစ်၊ စေတသိက်နာမ်ကြောင့် မနာယတနတည်းဟူသော ဝိညာဉ်ဖြစ်ရကား စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့ အညမညသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ သည်-ဟူလို။

ဧကသေသ်ပြုရပုံ။ ။ ထိုသို့ဖြစ်စေရာ၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ် နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးလုံးက အာယတန ၆-ပါးလုံးကို ကျေးဇူးပြုနိုင်သော်လည်း အရူပဘုံဝယ်

နာမ်က မနာယတနကိုသာ ဖြစ်စေသောကြောင့် “သဠာယတနဉ္စ-ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ အာယတန ၆-ပါးလည်း၊ ဆဠာယတနဉ္စ-အရူပဘုံ၌ ၆-ခုမြောက် မနာယတနလည်း” ဤသို့ ဝိပြိုဟ်ပြု၍ “သဠာယတနဆဠာယတန” ဟု ဖြစ်သင့် ပါလျက် ဆဠာယတနပုဒ်ချေ၊ သဠာယတနပုဒ်ကို ဧကသေသ်ပြုလုပ်၍ “နာမ ရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် “သဠာယတနံ-၆ ပါးသော အာယတန၊ ၆-ခုမြောက်မနာယတနသည်။ သမ္ဘတိ-ဖြစ်၏” ဟု အနက်ဆိုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ မနာယတနအရ လောကီဝိပါက်အားလုံးကို ကောက်ရခြင်းသည် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ အလိုတည်း။ ဤကျမ်းကား စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖသော၊ ပေ၊ မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏံ၊ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖသော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” စသော ပါဠိတော်ကို မှီး၍ ဖဿဝေဒနာတို့အား ကျေးဇူးပြုဖို့ရာ ဒွါရကိစ္စတပ်သော ဘဝင်မနကိုသာ ကောက်ယူလိုပေသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ ဝိပါက်မဟုတ်သော မနများကိုလည်း ထုတ်ပြရာ၌ကား ကျေးဇူးပြုပုံကို အကြွင်း မရှိ ပြလိုသောကြောင့် ထုတ်ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ပစ္စယနယေ ပန အဝိပါ ကဿာပိ ပစ္စယော ဝုတ္တော၊ သော နိရဝသေသံ ဝတ္ထုကာမတာယ ဥဒ္ဓဇ္ဇောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (ဝိဘင်း မူလဋီကာ။)]

သဠာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်။ ။ ဖဿသည် စက္ခုသမ္မဿ သောတ သမ္မဿ ဃာနသမ္မဿ ဇိဝှာသမ္မဿ ကာယသမ္မဿ မနောသမ္မဿဟု ၆- မျိုးရှိ၏။ စက္ခုပသာဒ၌မှီသော ဖဿသည် စက္ခုသမ္မဿ မည်၏။ စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက်ပင်တည်း။ ဤစက္ခုသမ္မဿသည် စက္ခာယတန မရှိလျှင် မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခာယတနကြောင့်သာ ဖြစ်ရ၏။ သောတ ဃာန ဇိဝှာ ကာယာယတနတို့ကြောင့် သောတသမ္မဿ စသည်ဖြစ်ရပုံကိုလည်း သိပါ။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်မှ ကြွင်းသော လောကီဝိပါက် ၂၂ ၌ယှဉ်သော ဖဿသည် မနောသမ္မဿမည်၏။ ဤမနောသမ္မဿလည်း မနာယတနရှိမှသာ ဖြစ်နိုင်၏။

ဖဿကြောင့် ဝေဒနာ။ ။ ထိုဖဿ ၆-ပါးဖြစ်လျှင် ဝေဒနာ ၆-ပါးလည်း တစ်ပြိုင်နက် ပါဝင်လာ၏။ ဖဿဟူသော အတွေ့ဓာတ်မရှိသမျှ ဝေဒနာဟူ

သော ခံစားမှုမဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” ဟု ဆိုသည်။ ဝေဒနာ ၆-ပါးကား စက္ခုသမ္ပဇာဿဝေဒနာ၊ သောတသမ္ပဇာဿဝေဒနာ၊ ဃာနသမ္ပဇာဿဝေဒနာ၊ ဇိတြသမ္ပဇာဿဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ပဇာဿဝေဒနာ၊ မနောသမ္ပဇာဿဝေဒနာတည်း။ စက္ခုသမ္ပဇာဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာကို “စက္ခုသမ္ပဇာဿတော + ဇာတာ” အရ စက္ခုသမ္ပဇာဿဇာ” ဟု ခေါ်သည်။

ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ။ ။ [တဏှာအပြား ၁၀၈-ပါးကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ] တပ်မက်မှုတဏှာဟူသည် ခံစားမှုဝေဒနာကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်၏။ ယခု မျက်မြင်မှာပင် မိမိခံစားအပ်ဖူးသော အာရုံ၌ တပ်မက်ကြသည်သာ များ၏။ မခံစားအပ်သော အာရုံအပေါ်မှာ တဏှာဖြစ်တတ်ခဲ့၏။ ရူပါရုံကို နှစ်သက်သည်ဟု ဆိုရာ၌ စင်စစ်မှာ ထိုအာရုံကို မြင်ရသောအခါ သာယာခံစားတတ်သော သုခဝေဒနာဖြစ်၏၊ ထိုသုခဝေဒနာကိုပင် တဏှာက တပ်မက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသုခကို တပ်မက်လျှင် သုခကို ဖြစ်စေနိုင်သော အာရုံကိုလည်း တပ်မက်ပြီး ဖြစ်ရတော့၏။ သို့အတွက် “တဏှာသည် ခံစားမှုဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်၏” ဟု ဆိုသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ဒုက္ခရောက်နေခိုက် ဒုက္ခဝေဒနာ ခံစားခိုက်မှာလည်း “ဤဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်၍ ဘယ်တော့များ ချမ်းသာသုခသို့ ရောပါမတုန်း” ဟု သုခကိုလည်းကောင်း၊ သုခဖြစ်မည့်အာရုံကိုလည်းကောင်း တဏှာဖြင့် တောင့်တကြ၏။ သုခဖြစ်နေခိုက်မှာလည်း ထိုသုခကို တဏှာဖြင့် သာယာသည့်ပြင်၊ ထို့ထက်သာလွန်သော သုခကို တဏှာက မျှော်လင့်တောင့်တလျက် ရှိပြန်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာလည်း ငြိမ်သက် အေးမြသဖြင့် သုခနှင့် သဘောတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခ သုခ ဥပေက္ခာဝေဒနာသုံးပါးကြောင့် တဏှာအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်ရသည်။ ထိုတွင် စက္ခုသမ္ပဇာဿဝေဒနာစသည်ကြောင့် ရူပါရုံစသည်ကို တောင့်တသော တဏှာ ဖြစ်၏။ ပေ၊ မနောသမ္ပဇာဿဝေဒနာကြောင့် ဓမ္မာရုံကို တောင့်တသောတဏှာ ဖြစ်သည်။

ဒုက္ခံ သုခံ ပတ္ထယတိ၊ သုခံ ဘိယျောပိ ဣစ္ဆံ၊

ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ၊ သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ။

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။ ။ ဥပါဒါန်သည် ကာမုပါဒါန် ဒိဋ္ဌပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်အားဖြင့် လေးပါးပြား၏။ [ဥပါဒါနပုဒ်၏ အနက်နှင့် ဥပါဒါန်လေးပါးတရားကိုယ်ကို သမုစ္စည်းပိုင်၌ ပြခဲ့ပြီ] ဥပသဒ္ဓါသည် “အလွန်အကဲ” ဟူသောအနက်ကိုဟော၍ အာဒါနသဒ္ဓါက “ယူခြင်း” အနက် ကို ဟောသည်ဟု ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆိုင်ရာအာရုံ၌ လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲလမ်းမှု သည် ဥပါဒါန်တည်း။ သို့အတွက် အနည်းငယ်တပ်မက်မှုသည် တဏှာမည်၏။ လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲလမ်းတပ်မက်မှုသည် ကာမုပါဒါန် မည်၏။ လှပသော ရူပါရုံကို ပထမဆုံးတွေ့စ၌ တဏှာဖြစ်၏၊ ထိုတဏှာသည် တစ်စတစ်စ ရင့်သန်လျှင် ကာမုပါဒါန်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ သဒ္ဓါရုံစသည်၌ တဏှာဖြစ်ပုံ၊ ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ပုံများကို ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။ ဤတဏှာနှင့် ကာမုပါဒါန်တို့ အထူးကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ။

တဏှာကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန်စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ ဒိဋ္ဌိမှန်လျှင် ငယ်သည်ဖြစ် စေ၊ ကြီးသည်ဖြစ်စေ အယူသန်သောကြောင့် ဥပါဒါန်အမည် ရသည်သာ။ ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးတွင် အတ္တဝါဒုပါဒါန်သည် “ခန္ဓာငါးပါး၌ အတ္တခေါ်သော အသက်ရှိ ၏” ဟု စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိတစ်မျိုးတည်း။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်၏။ ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲလမ်းခြင်းသည် ပင်ကိုက မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် ခင်မင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ “တဏှာဖြင့် ခင်မင်နေသည့်အတွက် မိမိကိုယ်ကို သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းလျက်ရှိသည်” ဟုလို့ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ဟူသည် ခွေးကျင့်၊ နွားကျင့်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကျင့်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။ မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် ခင်မင်လျက်ရှိသောကြောင့် နောက်နောက်ဘဝ၌ မိမိ ချမ်းသာဖို့ရန် ရည်မှန်း လျက် ခွေးကျင့် နွားကြံကို သန်သန်ကြီးကျင့်ကြံမိ၏။ ဒိဋ္ဌပါဒါန်ဟူသော ဒိဋ္ဌိများကိုလည်း တဏှာအတွက်ကြောင့်သာ ကောင်းနိုးရာရာထင်၍ ယူမှားမိကြ လေသည်။ သို့အတွက် “ဒိဋ္ဌိဆိုင်ရာ ဥပါဒါန်သုံးမျိုးလည်း တဏှာကြောင့် ဖြစ်ကြသည်” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။ ။ ဘဝသည် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော စေတနာ ၂၉-ပါးသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ဘဝေါ။ ဧတသ္မာ-ဤကံကြောင့်၊ ဖလံ-အကျိုး

သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ အကျိုး၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုကံတရားသည်၊ ဘဝေါ-ဘဝမည်၏။ ကမ္မမေဝ ဘဝေါ ကမ္မဘဝေါ-ကံသည် ပင် ဘဝ။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ဘဝတိတိ ဘဝေါ”ဟု ကတ္တုသုခံပြု၍ အကျိုးဝိပါက်၏ ဘဝအမည်ကို အကြောင်းကံ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် ကံကို “ဘဝ” ခေါ်သည်ဟု ဆိုသည်၊ ကမ္မဘဝနှင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၌ သင်္ခါရအရ စေတနာ ချင်းတူသော်လည်း အရကောက်မတူပုံကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီး။]

ဥပပတ္တိဘဝ။ ။ ဥပပတ္တိဘဝဟူသည် အကြောင်းကံကြောင့် ဖြစ်ရသော လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိသနှင့် ကမ္မဇရုပ်များတည်း၊ ဥပပဇ္ဇတိ-နောက်ဘဝ၌ ကပ်ရောက်ရ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပပတ္တိ-ဥပပတ္တိမည်၏။ ဘဝတိ-ကံကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘဝေါ-ဘဝမည်၏။ ဥပပတ္တိ စ + သာ + ဘဝေါ စာတိ ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ ယခုဘဝ၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံကြောင့် နောက်ဘဝ၌ ဖြစ်ရသော အကျိုးဝိပါက်များ-ဟူလို၊ ဥပပတ္တိဘဝသည် ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝ သညာဘဝ အသညာဘဝ နေဝသညာနာသညာဘဝ ဧကဝေါ ကာရဘဝ စတုဝေါကာရဘဝ ပဉ္စဝေါကာရဘဝအားဖြင့် ၉-ပါးပြား၏။ ဤဘဝ ၉-ပါး၏ အရကောက်ကို ဓာတုကထာအကောက်၌ အများဆိုရိုးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားလျက်ရှိသောကြောင့် ဤ၌ မပြတော့ပြီ၊ ဤ ဘဝ ၉-ပါးကို အကျဉ်းချုပ် လိုက်လျှင် ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝ သုံးမျိုး၌ အားလုံးပါဝင်သည်။

ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ဘဝနှစ်မျိုးဖြစ်ပုံ။ ။ ပုထုဇ္ဇနော ဥဗ္ဗတ္တကော-ပုထုဇဉ်တို့၏စိတ်သည် အရူးပမာ ထင်မိထင်ရာ စွဲမိစွဲရာ စွဲလမ်းလေ့ရှိကြ၏။ အကြောင်း အကျိုး သင့်-မသင့်ကို နှိုင်းချင့်တတ်သူမှာ လွန်စွာနည်းပါးကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကာမုပါဒါန်အစွမ်းအားဖြင့် လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာကို ရရှိလို၍ ထိုထိုကံကို စီမံပြုလုပ်ကြရာဝယ် တချို့မှာ မသမာသောဆရာတို့၏ ဟောပြချက်ကြောင့် သားကောင်သတ်၍ ယဇ်နတ်ပူဇော်ခြင်းစသော ဒုစရိုက် အကုသိုလ်ကံကို စီမံမိကြ၏။ ယခုဘဝမှာပင် ကာမချမ်းသာကို ခံစားလို၍ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် သတ်ဖြစ်လုယက်ခြင်းစသော မကောင်းမှု ဒုစရိုက် အမျိုးမျိုးကို ပြုကြ၏။ ထိုအကုသိုလ်ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရလေသည်။

တချို့ကား ဆရာသမားကောင်းတို့၏ ထုံးဟောင်း လမ်းမှန်အကျ
 ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံကို တည်ဖန်အားထုတ်မိကြသဖြင့် ကမ္မဘဝပြုတုန်းက
 မျှော်လင့်ချက် အတိုင်း လူ့ဘုံနတ်ရပ်၌ ကောင်းမြတ်သော ဥပပတ္တိဘဝကို
 ရကြသည်။ တချို့ကား “ရူပ အရူပဘုံဝယ် ကာမဘုံထက်ပင် ချမ်းသာဖွယ်
 ပေါများသေး၏” ဟု ကြားဖူး၍ ဖြစ်စေ၊ တွေးထင်ချက်ဖြင့် ဖြစ်စေ ထိုချမ်းသာကို
 ခံစားလိုသော ကာမုပါဒါန် အတွက် ရူပ အရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝကို
 အားထုတ်ကြ၍ ရူပ အရူပဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝဟူသော ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်များ
 ဖြစ်ကြရသည်။ ဤသို့ ကာမုပါဒါန် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ နှစ်မျိုးလုံး
 ဖြစ်နိုင်ကြသည်။

ဒိဋ္ဌပါဒါန်စသည်ကြောင့် ဘဝနှစ်မျိုးဖြစ်ပုံ။ ။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအယူရှိသူ
 တချို့သည် ငါ၏အတ္တသည် ကာမသုဂတိ ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ပြတ်စဲရလျှင်
 ကောင်းသော ပြတ်စဲခြင်းပေတည်း” ဟု ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟူသော ဒိဋ္ဌပါဒါန် အရင်းခံ၍
 ထိုဘုံများသို့ရောက်ဖို့ရန် ကုသိုလ်ကမ္မဘဝကို ပြုစီမံ၏။ သဿတဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူ
 တချို့သည် “ငါ၏ အတ္တသည် ကာမသုဂတိ ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ရလျှင်
 ဧကန်ချမ်းသာခွင့် ရလိမ့်မည်” ဟု အတ္တဝါဒပါဒါန် အရင်းခံလျက် ထိုဘုံများသို့
 ရောက်ဖို့ရန် ကံကိုပြု၏။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်အယူရှိသူတချို့သည် “ယခုငါကျင့်နေ
 သော အလေ့အကျင့်ကို နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ကျင့်ရလျှင် လွယ်လွယ်ကူကူ
 ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်” ဟု သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အရင်းခံလျက် ထိုဘုံများသို့ရောက်ဖို့ရန်
 ကံတစ်ခုခုကိုပြု၏။ ထိုသို့ပြုရာ၌ လမ်းမှန်ကျင့်မိလျှင် ရည်ရွယ်ရင်း သုဂတိဘုံ၌
 ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်၍၊ လမ်းလွဲကျင့်မိလျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရသည်။
 ဤသို့ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးကြောင့် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝဟူသော ဘဝနှစ်မျိုးဖြစ်ရ
 ပြန်သည်။

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ ။ ဇာတိဟူသည် ထိုထိုဘဝ၌ ဝိပါက်ဝိညာဉ်နှင့်
 ကမ္မဇရုပ်တို့၏ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်တည်း။ ဥပမာ-လူ့ဘုံ၌ မဟာဝိပါက် ပထမစိတ်
 ဟူသော ဝိညာဉ်၊ ထိုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်နာမ်၊ အတူဖြစ်သော
 ကမ္မဇကလာပ်သုံးစည်းသည် ပထမဆုံးဖြစ်၏။ ထိုဝိညာဉ်နာမ်ရုပ်တို့၏
 တစ်ဘဝ၌ ပထမဆုံး ဥပါဒ်ကို “ဇာတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ပဋိသန္ဓေနေခြင်း” ဟု

လည်းကောင်း ခေါ်၏။ အခြားဘုံများ၌ ထိုက်သင့်သလို နာမ်ရုပ်တို့၏ ပထမ ဖြစ်မှု ဇာတိကိုပါ သိပါ။ ထိုဝိပါက်နာမ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များသည် ပစ္စုန်ကမ္မ ဘဝကြောင့် နောက်ဘဝ၌ ဥပပတ္တိဘဝအနေဖြင့် ဖြစ်ရသော တရားများပေ တည်း။ ထိုဥပပတ္တိဘဝ၏ အစဖြစ်မှုကိုပင် “ဇာတိ”ဟု ခေါ်ရကား ကမ္မဘဝ မရှိလျှင် ဥပပတ္တိဘဝ မရှိနိုင်၊ ဥပပတ္တိဘဝဟူသည် ထိုထိုဘုံ၌ ဖြစ်ကြသော ဝိပါက်နာမ်တရားနှင့် ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ရကား ထိုဥပပတ္တိဘဝမရှိလျှင် ဇာတိ လည်း မရှိနိုင်ချေ။ သို့အတွက် ဇာတိသည် ထိုဘဝနှစ်မျိုးကြောင့်သာ ထင်ရှား ရလေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ကမ္မဘဝကြောင့်သာ ဇာတိဖြစ်ရသည်”ဟု ဆို၏။ ဤ၌ မူလဋီကာအတိုင်း “ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ နှစ်မျိုးကြောင့် ဇာတိ ထင်ရှားသည်”ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ပဝတ္တိအခါ စက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိပါက်နာမ် ရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှုလည်း ဇာတိပင်တည်း။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာတို့နှင့် ဥတု အာဟာရ စိတ္တဇာရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှုမှာ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းတွင် မပါ။ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအလို ဇာတိ မည်သည်သာတည်း။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။ ။ [ဇရာ=ရင့်ရော်မှု၊ အိုမှု၊ မရဏ=ပျက်စီးမှု၊ သေမှု] ဤဇရာမရဏသည် အပါကဋ္ဌဇရာမရဏ၊ ပါကဋ္ဌဇရာမရဏဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ထိုဝိပါက်နာမ် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဌီအခိုက်သည် ရင့်ရော်သောအခိုက် ဇရာအခိုက်တည်း။ ထိုဝိပါက်နာမ် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဘင်အခိုက်သည် ပျက်သော အခိုက်၊ မရဏအခိုက်တည်း။ သို့သော် ထိုဇရာမရဏတို့မှာ လူအများတို့ မျက်မြင်အားဖြင့် မထင်ရှားကြသောကြောင့် “အပါကဋ္ဌဇရာမရဏ”မည်၏။ သွားကျိုး ဆံဖြူ နားအူ မျက်မွဲ အသားအရေ တွန့်တွဲခြင်း ဖြစ်လောက်အောင် ရင့်ရော် အိုမင်းမှုသည် မျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားသော ပါကဋ္ဌဇရာတည်း။ ဘဝတုံးအောင် သေကြေပျက်စီးမှုသည် ထင်ရှားသော ပါကဋ္ဌမရဏတည်း။ တစ်ဘဝတစ်ဘဝ၌ ပထမဆုံး ဇာတိဟူသော ပဋိသန္ဓေနေမှုကြောင့်သာ ထိုပါကဋ္ဌ အပါကဋ္ဌ ဇရာမရဏတို့ဖြစ်ကြသည်။ ဇာတိမရှိလျှင် မည်သည့် ဇရာ မရဏမှ ဖြစ်ကြမည် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ဇာတိကို ဇရာမရဏ၏ အကြောင်းဟု ဟောတော်မူသည်။

သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ။ ။ ဆွေမျိုး စည်းစိမ်
 ဂုဏ်သိရ်စသည်တို့၏ ပျက်စီးမှုကြောင့် ဝမ်းနည်းခြင်းသည် သောကမည်၏။
 တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေး၌ယှဉ်သော ဒေါမနဿတည်း။ (“သောကောတိ
 ဒေါသော”ဟု ဖွင့်သော သင်္ခေပဋီကာ မှား၏။) ဆွေမျိုး စည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်တို့၏
 ပျက်စီးမှုကြောင့် ငိုကြွေးမြည်တမ်းသံသည် ပရိဒေဝမည်၏။ တရားကိုယ်မှာ
 စိတ္တဇဝိပလ္လာသသဒ္ဓရုပ်တည်း။ [စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံကိုပင် ရိုးရိုး
 ပြောဆိုသံ မဟုတ်၊ ဖောက်ပြန်သောငိုသံဖြစ်၍ “ဝိပလ္လာသသဒ္ဓ”ဟု ခေါ်သည်။]
 ခန္ဓာကိုယ်၏ ဆင်းရဲမှုသည် ဒုက္ခမည်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယ
 ဝိညာဉ်၌ယှဉ်သော ဝေဒနာတည်း။ ချစ်သူနှင့် ကွဲခြင်း၊ မချစ်သူနှင့် တွဲခြင်း၊
 အလိုရှိရာ မရခြင်း၊ ဆွေမျိုး စည်းစိမ် ပျက်စီးခြင်းစသော အကြောင်းများကြောင့်
 စိတ်ထဲ၌ ဆင်းရဲမှုသည် ဒေါမနဿမည်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါမူဒွေး၌ ယှဉ်
 သော ဝေဒနာတည်း။ ဥပါယာသ၌ ဥပသဒ္ဓါသည် “အလွန်အကဲ”ဟူသော
 အနက်ကို ဟော၏။ အာယာသသဒ္ဓါကား “ပင်ပန်းခြင်း”ဟူသောအနက်ကို
 ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် သောက ပရိဒေဝတို့ထက် လွန်ကဲလျက် အသံမျှ
 မထွက်နိုင်အောင် အလွန်ပြင်းထန်စွာ ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းသည် “ဥပါယာသ”
 မည်၏၊ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူ၌ယှဉ်သော ဒေါသစေတသိက်တည်း။ ဤ
 သောကစသည်တို့အတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်ရပုံကို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
 (သစ္စနိဒ္ဒေသ)တို့၌ များစွာဆိုထားပြီ။

ဆက်ဦးအံ့-ဤသောကစသည်တို့သည် အိုခြင်းဆင်းရဲ သေခြင်းဆင်းရဲ
 စသည်ဖြင့် ဇရာမရဏနှင့် ဆက်သွယ်လျက် ဖြစ်ကြရသည်လည်းရှိ၏။ ဇရာ
 မရဏနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ ဆွေမျိုးစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရ်အတွက် ဖြစ်ကြရသည်လည်း
 ရှိ၏။ ဤသို့ ဇရာ မရဏနှင့် ဆက်သွယ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဆက်သွယ်သည်ဖြစ်စေ
 အရင်းခံ ဇာတိကြောင့်သာ ဖြစ်ရကား “ဇာတိကြောင့်ဖြစ်သော တရားများ”ဟု
 ဆိုရသည်။

မုချကျိုး၊ နိဿန္တကျိုး။ ။ ဇာတိရှိလျှင် မည်သည့်ဘဝ၌မဆို ဇရာ
 မရဏ ဧကန်ရှိမြဲဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဇရာမရဏသည် ဇာတိ၏ မုချအကျိုး
 (အရင်းခံအကျိုး=အကျိုးရင်း)တည်း။ သောကစသည်တို့ကား ဗြဟ္မာပြည်၌ မရှိ၊

နတ်ပြည်၌ကား တချို့ရှိ၏၊ တချို့ရှိမည် မဟုတ်၊ လူပြည်မှာလည်း ဇာတိဖြစ်ပြီး မကြာခင် ဆုံးသူမှာ သောကစသော တရားအချို့ ဖြစ်ခွင့်မရ၊ ထို့ကြောင့် သောကစသည်မှာ ဇာတိ၏ မုချကျိုးမဟုတ်၊ ဇာတိမကင်းသူတို့၌ ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်တတ်သော နိဿန္တအကျိုး (အကျိုးဆက်=အဆက်ဆက်အကျိုး)သာတည်း၊ သောက ပရိဒေဝ ဥပါယာသတို့၏ အထူးကို အခြေပြု၍ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။

ဧဝမေတဿ သမုဒယော။ ။ ဤစကားကား ပြခဲ့ပြီးသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားစုကို ပြန်၍ အုပ်ဖုံးသော နိဂုံးစကားတည်း၊ ထိုတွင် ဧဝံသဒ္ဓါသည် ဆိုခဲ့ပြီး သော အကြောင်းတရားစုကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဓါတည်း၊ “ဧဝံတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌနယ နိဒဿနံ၊ တေန အဝိဇ္ဇာဒီဟေဝ ကာရဏေဟိ၊ န ဣဿရနိမ္မာနာဒီဟိတိ ဒဿေတိ” အဋ္ဌကထာ၊ [ဧဝံတိ-ဧဝံသဒ္ဓါသည်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိဒဿနံ-အကျယ်ပြ အပ်ပြီးသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ တေန-ထိုဧဝံ သဒ္ဓါဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒီဟေဝကာရဏေဟိ-အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတို့ ကြောင့်သာ၊ သမုဒယော-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ထင်ရှား၏၊ ဣဿရနိမ္မာ နာဒီဟိ-ဗြဟ္မာ ဗိဿဏိုး အစိုးရသူတို့ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့်၊ န-ဖြစ်ရသည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။] “အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတို့ကြောင့်သာ ဖြစ်ကြရသည်၊ သမုစ္စည်းပိုင်း အတ္တဝါဒပါဒါန်ခန်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဗြဟ္မာမင်း ဗိဿဏိုးနတ်မင်း ထာဝရဘုရားစသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော အစိုးရသူ တစ်ဦး တစ်ယောက်၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ကြရသည် မဟုတ်” ဟူလို။

ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ။ ။ ကေဝလသဒ္ဓါသည် မရောသော သက်သက်ဟူသော “အသမ္ပိဿ” အနက်၊ အလုံးစုံဟူသော “သကလ” အနက် ကို ဟော၏၊ သမုဒယော ဟောတိ၌ သမုဒယသဒ္ဓါသည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဟောတိသဒ္ဓါလည်း ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုတွင် သမုဒယ အတွက် ဖြစ်ခြင်းကား ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဟောတိအရ ဖြစ်ခြင်းကား “ဘူ ဟူ= သတ္တယံ” ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းအတိုင်း လောက၌ ထင်ရှားရှိခြင်း ဝိဇ္ဇမာနအနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကေဝလဿ-သုခမဖက် သက်သက်သော၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ-ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခခဲ၏၊ (တစ်နည်း) ကေဝလဿ

ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ-အားလုံး ဒုက္ခတုံးဖြစ်သော တရား၏။ သမုဒယော-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ထင်ရှား၏”ဟု အနက်ဆိုပါ။ ဤစကားအရ “အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သက်သက် ဒုက္ခတုံးချည်းဖြစ်သော (ဝါ-အားလုံး ဒုက္ခတုံးချည်းဖြစ်သော) ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ခြင်းသာလျှင် ထင်ရှားတော့သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၏ဖြစ်ခြင်းဟူ၍ မရှိ၊ သုဘ သုခ (တင့်တယ် ချမ်းသာသော အရာ)ဟူ၍ မရှိ”ဟူလို။

ထင်ရှားစေအံ့-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားစဉ် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသဟူသော ဒုက္ခတွေကို အထွတ်တင်လျက် ရှိ၏။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသော တရားအားလုံးကို ပေါင်းရုံးလိုက်လျှင် သတ္တဝါဟု ခေါ်ရသော ရုပ်နာမ်အစုသာ ထင်ရှား၏။ ထိုရုပ်နာမ်အစုပေါ်တွင် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝစသော ဒုက္ခအထွတ်တွေကို မြင်သဖြင့် ရုပ်နာမ် အားလုံး ဒုက္ခတုံးဖြစ်ကြောင်း အကြမ်းအားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။ နောက်နောက် နာမ်ရုပ်အစု ရဖို့ရန် ရှေးအဖို့၌ ဒုက္ခခံ၍ စီမံပြုလုပ်ရ၏။ ဒါနမူ သီလမူ ဘာဝနာမူ ကို ပြုရာ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခ မကင်းပုံတွေကို မျက်မြင်အားဖြင့် စဉ်းစားပါ။ ဤကား အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့၏နယ်မှာ ဒုက္ခဖြစ်ပုံတည်း။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုသင်္ခါရဒုက္ခဖြင့် တည်ထောင်ပြီးနောက် ဝိညာဉ် နာမ်ရုပ် စသော နောက်ဘဝ အကျိုးဝိပါက်များ ဖြစ်သောအခါ အပါယ်၌ ဖြစ်ရသူတို့ ဒုက္ခရောက်ကြပုံကို မဆိုထားဘိ၊ လူ့ဘုံ၌ပင် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝစသော ဒုက္ခများနှင့် တွေ့ရလေပြီ။ “ချမ်းသာပါပေ”ဆိုတဲ့ နတ် ဗြဟ္မာဘုံ တို့၌လည်း ဝိပရိဏာမဒုက္ခဟူသော အဆုံးသတ် ဒုက္ခနှင့် မုချတွေ့ကြရပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဒုက္ခလွတ်လပ်လျက် သတ်သတ် ချမ်းသာသောအရာ မရှိ၊ သင်္ခါရ ဒုက္ခ ဒုက္ခဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတွေသာ လွှမ်းမိုးနေသောကြောင့် “ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ-ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဤ အားလုံး ဒုက္ခတုံး၏ ဖြစ်ခြင်းသာ ထင်ရှားတော့သည်” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ [ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ် ဟူသော သမုစ္စည်းပိုင်းဂါထာနှင့် တွဲကြည့်ပါ။]

အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်း။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိတော်၌ အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦး စ၍ သောကစသောငါးရပ်ကို အဆုံးသတ်လျက် ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ “အဝိဇ္ဇာသည်

အကြောင်းမရှိ ဖြစ်သလော”ဟု စောကြောဖွယ်ရှိသည်။ အဖြေကား- “အာသဝါနံ သမုပ္ပာဒါ၊ အဝိဇ္ဇာ စ ပဝတ္တတိ”ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်၊ “အာသမသမုဒယော အဝိဇ္ဇာသမုဒယော”ဟူသော ပါဠိတော်များနှင့် အညီ၊ အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းကား အာသဝေါတရားလေးပါးတည်း။ ချဲ့ဦးအံ့-သောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့သည် ဒေါသမူစိတ်၌ ယှဉ်သောတရားများတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ ဖြစ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာဟူသော မောဟလည်း အမြဲယှဉ်လျက်ပါသည်။ ပရိဒေဝဟူသော ငိုကြွေးမှုမှာလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်း သူ၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိ၏။ ဒုက္ခဖြစ်၍ ဆင်းရဲသည့်အတွက် စိတ်မသက်သာဘဲ ဒေါမနဿနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ ဆက်လက်၍ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဤသို့လျှင် သောက စသည်ဖြစ်သောအခါ အဝိဇ္ဇာလည်း အတူတကွဖြစ်စေ၊ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့၌ ဖြစ်စေ ပါဝင်သည်။ သောကစသည်တို့ဖြစ်ရာ၌ “ဇာတိပစ္စယာ သောက ပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ”ဟု ဆိုသော်လည်း ဇာတိမှာ မကင်း စကောင်းသော အရင်းခံ အကြောင်းဝေးသာတည်း။ သောကစသည် ဖြစ်ဖို့ရာ အနီးဆုံးအကြောင်းမှာ အာသဝေါတရားများပင် ဖြစ်သည်။

ကာမာသဝကြောင့် သောကစသည် ဖြစ်ပုံ။ ။ “ကာမတော ဇာယတေ သောကော” စသည်နှင့်အညီ ချစ်ခင်စုံမက် နှစ်သက်တတ်သော ကာမာသဝကြောင့် သောကစသည် ဖြစ်ရ၏။ အလွန်ချစ်သူတစ်ယောက် ပျက်စီးသော အခါ သောက ပရိဒေဝ စသည်တို့ အလွန်အမင်း ဖြစ်ကြရပုံကိုစဉ်းစားပါ။ နေ့စဉ် လူအများသေသည်ကို ကြားရသော်လည်း သောကမဖြစ်၊ မိမိချစ်သော သူတစ်ယောက်သေမှ သောကစသည် ဖြစ်ရပုံကို ထောက်၍ သောကစသော တရားတို့သည် ကာမာသဝ-တဏှာ လောဘကြောင့် ဖြစ်ကြရကြောင်းကို ကောင်းကောင်း သိနိုင်သည်။

ဒိဋ္ဌာသဝကြောင့် သောကစသည် ဖြစ်ပုံ။ ။ “အဟံ ရူပံ မမ ရူပန္တိ ပရိယုဋ္ဌဋ္ဌာယိနော ရူပဝိပရိဏာမညာထာဘာဝေါ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ သောကပရိဒေဝဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ” နှင့်အညီ “ရုပ်ဟူသည် ငါတည်း၊ ငါ၏ ရုပ်တရားသည်” ဟု ဒိဋ္ဌာသဝဖြင့် လုလုယက်ယက် စွဲမက်လျက်တည်နေသူမှာ ရုပ်တရား၏ ဖောက်ပြန်မှု၊ တစ်မျိုးတစ်မည် ပြောင်းလွှဲမှုကြောင့် သောကစသည်တို့

ဖြစ်ရသည်။

ဘဝါသဝကြောင့်သောကစသည် ဖြစ်ပုံ။ ။ “ယေပိ တေ ဒေဝါ ဒီဃာ ယုကာ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ ဥစ္စေသု ဝိမာနေသု စိရံ ဒီဃမဒ္ဒါနံ တိဋ္ဌန္တိ၊ တေပိ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဘယံ သန္တာသံ သံဝေဂံ အာပဇ္ဇန္တိ” နှင့်အညီ၊ သုခမြားမြောက် အလွန်မြင့်မောက်သော ဘုံဗိမာန်ဝယ် ကြာမြင့်စွာ တည်နေရသည့်အတွက် မိမိဘဝကို ဘဝါသဝဖြင့် အားရနှစ်သက်ကြသော နတ်များသည် ဘုရားရှင်၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တနှင့်စပ်သော တရားသံကို ကြားရသောအခါ မိမိတို့ ဘဝ၏ မမြဲသောအချက်ကို တွေးတောမိကာ လွန်စွာ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်လျက် ဒေါသ ဒေါမနဿ ဖြစ်ကြရသည်။

အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ “သခေါ ဘိက္ခဝေ ဗာလော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ တိဝိမံ ဒုက္ခဒေါမနဿံ ပဋိသံဝေဒေတိ” စသည်နှင့်အညီ အဝိဇ္ဇာ မကင်းသော လူဖျင်း လူအ လူ့ဗာလသည် အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် ဒုက္ခနှင့် ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿများကို ခံစားရလေသည်။ ဤသို့လျှင် အာသဝေါတရားလေးပါးကြောင့် သောကစသည်တို့ ဖြစ်ရ၏။ သောကစသည် ဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်ရတော့သည်ဖြစ်၍ “အရင်းစစ် အမြစ်မြေက” ဆိုသလို အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းမှာ အာသဝေါတရားလေးပါးပင်တည်း။ [ရှေးရှေး အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့်လည်း သောကသစသည်နှင့်တကွ နောက်နောက် အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ကြရသည်။]

အဋ္ဌကထာ။ ။ ဣတိ ယသ္မာ အာသဝသမုဒယာ ဧတေ (သောကာဒယော) ဟေန္တိ၊ တသ္မာ ဧတေ သိဇ္ဈမာနာ အဝိဇ္ဇာဟေတုဘူတေ အာသဝေ သာဓေန္တိ (ဉာပေန္တိ)၊ အာသဝေသု စ သိဒ္ဓေသု ပစ္စယဘာဝေ ဘာဝတော အဝိဇ္ဇာပိ သိဒ္ဓါဝ ဟောတိ။-ဝိဘင်းနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။

“ဇရာမရဏမုစ္ဆာယ၊ ပိဋိတာန. မဘိဏှသော၊
အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ၊ အဝိဇ္ဇာ စ ပဝဇ္ဇတိ” . . . (ပဝတ္တတိ)

ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်လည်း ဤအဋ္ဌကထာကြီးအတိုင်းပင်တည်း။ ထင်ရှားစေအံ့- ဇရာမရဏမုစ္ဆာယ၌ မုစ္ဆာသဒ္ဓါဖြင့် တွေဝေမိန်းမောကြောင်းဖြစ်သော သောက စသည်ကို ပြ၏။ အိုရခြင်း သေရခြင်း သောကစသည် ဖြစ်ခြင်းတို့

အမြဲမပြတ် အနှိပ်စက်ခံနေကြရသော သတ္တဝါတို့၌ အရင်းခံ အာသဝေါတရား တွေဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာလည်း ဖြစ်ရတော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ အဓိပ္ပာယ်များနှင့်အညီ “အာသဝကြောင့်၊ သောကစသည်” အစချီသော လင်္ကာကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။

အာသဝတို့အကြောင်း။ ။ “အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်လျှင် အာသဝ တို့ကား အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သနည်း”ဟု တစ်ဆင့်မေးဖွယ် ရှိပြန်၏။ အာသဝတရားတို့သည် တဏှာဥပါဒါန်နှင့် အကုသိုလ် ကမ္မဘဝတို့၌ ထိုက် သည်အားလျော်စွာ ပါဝင်ကြလေပြီ။ သို့အတွက် တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းသည်ပင်လျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ဖြစ်ကြောင်းဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

အဝိဇ္ဇာကို အစထား၍ ဟောပုံ။ ။ “အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို အစဆုံး ပြတော်မူသနည်း” ဟု မေးသင့်ပြန်၏။ အဝိဇ္ဇာသည် ဝဋ်တရားအပေါင်းတွင် ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာ အရေးကြီး၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦးအစ ဟောပြတော်မူသည်။ ထင်ရှားစေအံ့- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝဋ်တရားအပေါင်းတွင် အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာသည် ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာအရေးကြီး၏။ ထိုထိုသင်္ခါရကို ပြုရာ၌ အဝိဇ္ဇာဖူးလွှမ်းထားသည့်အတွက် တဏှာဖြင့် မက်မော၍ ပြုမိကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအရေးကြီးသော တရားနှစ်ပါး တွင် အဝိဇ္ဇာက သာလွန်ပြဌာန်း၏။ အဝိဇ္ဇာက အပြစ်တွေကို ဖူးလွှမ်းထားသော ကြောင့်သာ တဏှာက မက်မောမိလေ၏။ ဤသို့လျှင် ဝဋ်တရားအပေါင်း၌ ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာအရေးကြီးသောတရား ဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦးအစ၌ ဟောပြတော်မူရသည်။ ဖြစ်စဉ်မှာ အဝိဇ္ဇာ အစဆုံးဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာဖြစ် ဖို့ရာလည်း အာသဝေါတရားတည်းဟူသော အကြောင်းများ ရှိကြပေသည်။

နည်းလေးပါး။ ။ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကို လေးရပ်သောနည်း ဖြင့် အသီးအသီး ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါ သူတစ်ပါး ယောကျ်ား မိန်းမ မရှိတော့ကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး သိမြင်လျက် သဿတ ဥစ္ဆေဒစသော ဒိဋ္ဌိတို့မှ ကင်းစင်နိုင်သောကြောင့် ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်း၊ အဗျာပါရနည်း၊ ဧဝံဓမ္မတာနည်းဟူသော နည်းလေးတန်ဖြင့်

အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်ကြရာ၏။

ဧကတ္တနည်း။ ။ “သန္တာန်အစဉ် အမျှင်မပြတ် တစ်စပ်တည်း တစ်ဆက်တည်း”ဟု သိရသောနည်းသည် ဧကတ္တနည်း”မည်၏။ ဤဧကတ္တနည်းအရ “မျိုးစေ့မှ အညောက်ထွက်၍ သစ်ပင်ကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်အောင် သန္တာန်အစဉ် အမျှင်မပြတ်သကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏၊ ရှေးရှေးသင်္ခါရကြောင့် ယခုဘဝ ဝိညာဉ်သစ်ဖြစ်၏” စသည်ဖြင့် အစဉ်မပြတ် ဆက်စပ်နေပုံကို ဆင်ခြင်သောအခါ “ဤဘဝ ဤသတ္တဝါ ဤခန္ဓာအစဉ်သည် ဤဘဝဆုံးလျှင် ပြတ်၏။ နောက်ဘဝ နောက်သတ္တဝါ ဤခန္ဓာတစ်မျိုး ဖြစ်ပြန်၏”ဟု ယူမှားသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသည် အလိုအလျောက် ကင်းပျောက်တော့၏။

နာနတ္တနည်း။ ။ “သန္တာန်အစဉ် အမျှင်မပြတ်သော်လည်း အဝိဇ္ဇာ၏သဘောက တစ်မျိုး၊ သင်္ခါရသဘောကတစ်မျိုး၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောလက္ခာခြင်း ကွဲလွဲကြသည်” ဟု သည်ရသောနည်းဖြင့် နာနတ္တနည်းမည်၏။ ဤနာနတ္တနည်းအရ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့ မတူပုံ၊ သင်္ခါရနှင့်ဝိညာဉ်တို့ မတူပုံ၊ အသစ်အသစ် အကြောင်းနှင့် အသစ်အသစ်အကျိုးတို့ တစ်မျိုးပြီး တစ်မျိုး ဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ “မပျက်မစဲ အမြဲတည်သည်”ဟု ယူမှားသော အဿတဒိဋ္ဌိသည် အလိုအလျောက် ကင်းပျောက်တော့၏။

အဗျာပါဒနည်း။ ။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ရာ၌ “ငါသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်စေမည်”ဟု အဝိဇ္ဇာဝယ် ကြောင့်ကြဗျာပါရ မရှိ၊ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဉ်ဖြစ်ရာ၌လည်း “ငါသည် ဝိညာဉ်ကိုဖြစ်စေမည်” ဟု သင်္ခါရဝယ် ကြောင့်ကြဗျာပါရ မရှိ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေဖို့အရေး၌ အကြောင်းတရားစုဝယ် ကြောင့်ကြဗျာပါရ မရှိပုံကို သိရသောနည်းသည် အဗျာပါရနည်းမည်၏။ ဤနည်းအရ ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ ဘာသိဘာသာ ဖြစ်နေပုံကို သိမြင်ရသဖြင့် “ဤကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် တကွ သတ္တဝါတွေကို ထာဝရဗုဒ္ဓက စသူတို့က ဖန်ဆင်းပေးနေသည်” ဟူသော ဣဿရနိမ္မာနဝါဒသည်လည်းကောင်း၊ “မိမိခန္ဓာအတွင်း၌ ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်တတ် ခံစားတတ်သော အတ္တရှိ၏”ဟု စွဲလမ်းတတ်သော အတ္တဝါဒသည်လည်းကောင်း အလိုအလျောက် ကင်းပျောက်တော့၏။

ဧဝံဓမ္မတာနည်း။ ။ “ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရ စသော အကျိုးများ၏ ဖြစ်ရခြင်းသည် ထုံးစံဓမ္မတာပင်တည်း”ဟု သိရသော နည်းသည် ဧဝံဓမ္မတာနည်းမည်၏။ ဤဧဝံဓမ္မတာနည်းအရ ဆင်ခြင်သောအခါ ချိုဆိမ့်သော နို့ရည်ကြောင့် ချဉ်သောနို့ခမ်း ဖြစ်ရခြင်း၊ နှမ်းကြောင့် ဆီဖြစ်ရခြင်း၊ ကြံကြောင့် ကြံရည်ဖြစ်ရခြင်းများသည် ထုံးစံဓမ္မတာပင်ဖြစ်၍၊ သဲမှ ဆီမထွက် နိုင်၊ ကြံမှ နို့ရည်မထွက်နိုင်ခြင်းများသည် ဓမ္မတာပင် ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ “အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရသာဖြစ်ခြင်း၊ သင်္ခါရလည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့်သာဖြစ်ခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ခု အကြောင်းမရှိဘဲ ဘာသိဘာသာ မပေါ်လာနိုင်ခြင်း၊ မဆိုင်သော အကြောင်းကြောင့်လည်း မဆိုင်သောအကျိုး မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် ဓမ္မတာပင် ဖြစ်သည်တကား”ဟု စဉ်းစားလိုက်သောအခါ “အားလုံးတရားမှာ ဆိုင်ရာ အကြောင်း မကင်း” ဟု သိတတ်သော သဟေတုကအယူ ပေါ်လာရကား “အကြောင်းမဲ့သက်သက် ဖြစ်တတ်သည်”ဟု ယူမှားတတ်သော အဟေတုက ဒိဋ္ဌိနှင့် “ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို ပြုသော်လည်း ပြုရာမရောက်၊ အကျိုးမရ နိရတ္တကသာ”ဟု ယူမှားသော အကြိယဒိဋ္ဌိများသည် အလိုအလျောက် ကင်းပျောက်တော့၏။

တိုက်တွန်းချက်။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်၍ အရာရာ၌ စဉ်းစားလေ့ရှိသူတို့ သည် “ဤကမ္ဘာလောကကြီးသည် အချိန်ကျလျှင် ပျက်စီး၏၊ ပျက်ပြီးနောက် ကမ္ဘာပြုမိုး ရွာသည်ကစ၍ တဖန်ဖြစ်ပေါ်လာ၏” ဟူသော ကျမ်းစာအရ ဖြစ်ချည် ပျက်ချည် အတည်မကျပုံကို ယုံကြည်နိုင်ကြသော်လည်း “ဘယ်တုန်း က စ၍ ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု တစ်ဆင့် စဉ်းစားလေ့ရှိကြပြန်၏။ သတ္တဝါများ အတွက် “အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံ” စသည်ကို ယုံကြည်နိုင်ကြသော်လည်း “ဘယ်တုန်းက စခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း” ဟူ၍သာ စဉ်းစားကြလျက်ပင်တည်း။ ထိုကဲ့သို့ စဉ်းစား၍ မဆုံးဖြတ်နိုင်သောအခါ “ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် သတ္တဝါ တွေသည် အကြောင်းမဲ့ သက်သက် ဖြစ်တတ်၏၊ ဖြစ်ဖို့ရန်အစမှာ အကြောင်း မရှိ”ဟူသော အဟေတုကဒိဋ္ဌိတွင်းသို့ တချို့သက်ဆင်းကြလေသည်။ တချို့ ကား “ဖန်ဆင်းတတ်သူ တစ်ယောက်ယောက်တော့ ဧကန် ရှိဦးမှာဘဲ” ဟူသော ဣဿရန်ဗ္ဗာနဝါဒကို သဘောကျသလို ရှိပြန်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများ၌ “မိမိဉာဏ်မပိုင်၍ အကြံနိုင်သော လောက အကြောင်းအရာ ကမ္ဘာ၏ ဖြစ်ပုံကို မကြံလေနဲ့၊ ကြံဖန်များလျှင် အသိဉာဏ် အမှန်မရက ရှုံးသွတ်တတ်၏”ဟု မိန့်မှာတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့်ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်လည်ပုံကိုသာ နည်းလေးဖြာ ဖြန့်ခင်း၍ သန့်ရှင်းအောင် အထပ်ထပ် စဉ်းစားလျှင် ထိုသံသရာ ထိုကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် မိမိခန္ဓာအစဉ်၏ အစမရှိ ကြောင်းကို ကောင်းကောင်း ရှင်းလင်းပါလိမ့်မည်။ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ရှင်းလင်း စွာ မထွင်းဖောက်နိုင်သေးဘဲ သံသရာမှ ထွက်မြောက်နိုင်သူကား အိပ်မက်ထဲမျှ မရှိခဲ့ကြဘူးပါချေ။ သို့အတွက် သံသရာမှ မြန်စွာ ထွက်မြောက်ဖို့ရာ ဤဘဝ စက်ဝိုင်းကို ကသိုဏ်းရှုသလို အထပ်ထပ် ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်၍ ထင်မြင်အောင် အားထုတ်ကြပါကုန်။

အနာဒိဒံ ဘဝစက္ကံ၊ ဝိတကာရကဝေဒကံ၊

နိစ္စသုခသုဘတ္တေဟိ၊ သုညံ ပဿေ ပုနပ္ပုနံ။

ဣဒံ ဘဝစက္ကံ-ဘဝများမြောက်၊ ဒုက္ခဆောင်လျက်၊ အခေါင်ရှည်ကြာ၊ သံသရာဘက်ယွန်း၊ ဤစက်ဝန်းသည်။ အနာဒိ အနာဒိ ဝတ-ကမ္ဘာကမ္ဘာ၊ အစရှာလည်း၊ ရစရာပိုင်ပိုင်၊ မရှိနိုင်ပါတကား။ ဝိတကာရကဝေဒကံ- သူပြုတတ်ဖန်၊ သူခံစံဟု၊ ဆိုရန်အတ္တ၊ လုံးဝ မယှဉ်၊ ကင်းစင်လေပြီတကား။ နိစ္စသုခသုဘတ္တေဟိ-မြဲရန်အချက်၊ ချမ်းသာကွက်နှင့်၊ နှစ်သက်ဖွယ်နှော၊ တင့်တယ်သောသဘောတို့မျှ၊ သုညံ-ဧကန်လုံးလုံး၊ သုညံ-ခွဲချေပြီးတကား။ ဣတိ-ဤသို့၊ ပုနပ္ပုနံ-တစ်နေ့ တစ်ရက်၊ တစ်နံနက်မျှ၊ မကစိတ်စွဲ၊ ထပ်ပြန် တလဲလဲသာလျှင်၊ ပဿေ-မိဋ္ဌာန် မြင့်မြင့်၊ နိဗ္ဗာန် ပွင့်အောင်၊ မလင့်ပုံသေ၊ ရှုစားသင့်ပေတော့သတည်း။

အမှာ။ ။ တတ္ထ တယော အဒ္ဓါစသော စကားရပ်တို့၏ သရုပ်အဓိပ္ပာယ် နှင့်တကွ ပညတ်ခန်းကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီး၊ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းကို လေ့လာပြီးနောက် ပဋ္ဌာန်းနည်းကို ဆက်လက်လေ့လာပါ။ ကျက်မှတ်ဖွယ်များ သည့်အတွက် သီးခြားစာအုပ်ငယ်တစ်ခု ပြုလုပ်ကာ သုံးချက်စုအဓိပ္ပာယ်ကို မူတည်၍ ပဋ္ဌာန်းနည်းကို ကျယ်ဝန်းစွာ ပြထားပါသည်။

ဤကား ပစ္စည်းပိုင်းဘာသာဋီကာ။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဘာသာဓိကာ

သမထဝိပဿနာနံ၊ ဘာဝနာနမိတောပရံ။

ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝက္ခာမိ၊ ဒုဝိမံပိ ယထာက္ခမံ။

အနုသန္ဓေ။ ။ ရှစ်ပါးသော အပိုင်းအခန်းတို့ဖြင့် စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတရားကိုလည်းကောင်း၊ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တို့၏ အကျိုးအကြောင်း ဆက်သွယ်နေပုံကိုလည်းကောင်း ပိုင်းခြားသိစေပြီး၍ ယခုအခါ ထိုရုပ်နာမ်ကို ဟုတ်မှန်စွာ သိပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်း အစီအရင်ကို ညွှန်ပြတော်မူလိုသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် “သမထ ဝိပဿနာနံ” အစချီသော ပဋိညာဉ်ကို မိန့်တော်မူအပ်သတည်း။

သမထ။ ။ ကိလေသေ-ကာမစ္ဆန္တနီဝရဏစသော ကိလေသာတို့ကို၊ သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမထော-သမထမည်၏။ မဟာ ကုသိုလ်နှင့် ရူပကုသိုလ် ပဌမဈာန်၌ရှိသော သမာဓိတရားတည်း။ ထိုစကား ကို ချဲ့အံ့- ပုထုဇဉ်တို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း စတည် အားထုတ်သောအခါ မဟာကုသိုလ် စိတ်ဖြစ်၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ ဈာန်အထမြောက်သောအခါ ရူပပဌမဈာန်စိတ် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်များသည် ထကြွ သောင်းကျန်းလေ့ရှိသော နီဝရဏကိလေသာ အပူဓာတ်တို့ကို ငြိမ်သက် အေးမြစေတတ်ကုန်၏။ ထိုစိတ်စေတသိက်များတွင် “သမာဓိ” ခေါ် ဧကဂ္ဂတာသည် အချုပ်အခြာတည်း။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ လောကီဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့ ကိလေသာအပူဓာတ်ကို ငြိမ်ဝပ် စေဖွယ် မလိုသောကြောင့် “စိတ္တံ သမေတီတိ သမထော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ စိတ္တံ- အာရုံများစွာကို ယူနေသည့်အတွက် မငြိမ်သက်သော စိတ်ကို၊ သမေတိ- ငြိမ်သက်စေတတ်၏။ “သမာဓိ” မရခင် အာရုံအမျိုးမျိုးကို ယူနေသဖြင့် (အလုပ် များသူကဲ့သို့) စိတ် မငြိမ်မသက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဈာန်အာရုံတစ်ခု၌ စိတ်ကို ငြိမ်သက်စေသည်” ဟူလို၊ ဒုတိယဈာန်စသည်၌ရှိသော သမာဓိကား ကိလေ သာကိုလည်း ငြိမ်သက်စေဖွယ် မလို၊ စိတ်ကိုလည်း ငြိမ်သက်စေဖွယ် မလိုရ ကား၊ ဝိတက်စသော ရုန့်ရင်းသောဈာန်အင်္ဂါကို ငြိမ်းစေတတ်သောကြောင့် “ဝိတက္ကာဒိ ဩဠာရိကဓမ္မေ-ဝိတက်အစရှိသော ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါတရား တို့ကို၊ သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏” ဟူသော ဝစနတ်အရ သမထအမည်

ရပြန်သည်။

ဝိပဿနာ။ ။ ဝိသေသေန ပဿတီတိ ဝိပဿနာ၊ ဝိသေသေန-ထူးခြားသောအားဖြင့်၊ ပဿတိ-ရှုတတ် သိမြင်တတ်၏။ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ စိတ်၌ ယှဉ်သော ဉာဏ်ပညာအထူးတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့-ရုပ်နာမ်နှင့် ပေါင်းစပ်နေသော သဝိညာဏက အကောင်အထည်ဖြစ်ကို လူကောင် နတ်ကောင် ဗြဟ္မာကောင် သတ္တဝါကောင် ယောက်ျား မိန်းမ ကျွဲနွားဆင်မြင်းစသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစပ်တွေခဲနေသော အရာဝတ္ထုကို အိမ် ကျောင်း သစ်ပင် ဥယျာဉ် တော တောင် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘအားဖြင့်လည်းကောင်း ထင်မှတ်ကြ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ကား ထိုကဲ့သို့ ရိုးရာထင်မြင်ပုံမှ ထူးခြား၍ ရုပ်ပဲ နာမ်ပဲ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘပဲဟု စွဲမြဲထွင်းဖောက် အတွင်းရောက်အောင် သိမြင်နိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိသေသေန ပဿတိ” အရ ဝိပဿနာဉာဏ် အမည်ရသည်။ (တစ်နည်း) ဝိဝိဓေန-အထူးထူးအပြားပြားသော၊ အနိစ္စာဒိအာကာရေန- အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ပဿတိ-ရှုမြင်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ-မည်၏။

ဘာဝနာ။ ။ ထိုသမထဝိပဿနာနှစ်ပါးလုံးပင် ပြခဲ့သည်အတိုင်း လွန်စွာ အကျိုးများပေရကား မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာအောင်၊ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် အထပ်ထပ် တိုးပွားအောင် အားထုတ်ထိုက်သောကြောင့် “ဘာဝနာ” ဟုခေါ်၏။ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ဘာဝနာ၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေထိုက်တိုးပွားစေထိုက်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘာဝနာ-ဘာဝနာမည်၏။ ထိုသမထဝိပဿနာတစ်ပါးပါးကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာအောင်အားထုတ်မှု၊ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် အထပ်ထပ် တိုးပွားအောင် အားထုတ်မှုကိုလည်း “ဘာဝနာ”ဟု ခေါ်သေး၏။ ဤအလို “ဘာဝိယတေ-ပွားများစေခြင်း၊ ဘာဝနာ-ပွားများစေခြင်း”ဟု ပြုပါ။

ကမ္မဋ္ဌာန်။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အာရမဏိကကမ္မဋ္ဌာန်းဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသောအာရုံ၊ တေဘူမကသင်္ခါရဟူသော အာရုံများသည် အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း။ ကမ္မဿ-ဘာဝနာအားထုတ်မှု

၏။ ဌာနံ-တည်ရာအာရုံတည်း။ ကမ္မဌာနံ-ဘာဝနာ အားထုတ်မှု၏ တည်ရာ အာရုံ၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဒုဝိဘောဝနာကမ္မဿ ပဝတ္တိဌာနတာယ ကမ္မဌာနဘူတံ အာရမဏံ” ဟု ဋီကာကျော်ဖွင့်ပြီ။ [ဒုဝိဘောဝနာကမ္မဿ-နှစ်ပါးအပြားရှိသော ဘာဝနာကိုအားထုတ်မှု၏၊ ပဝတ္တိဌာနတာယ-ဖြစ်ခြင်း၏ တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမ္မ + ဌာနဘူတံ-“ကမ္မ+ဌာနံ” ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အာရမဏံ-အာရုံကို။]

တစ်နည်း။ ။ ပွားများ အားထုတ်မှုသည် အာရမဏိကကမ္မဌာနံ မည်၏။ ကမ္မဿ-နောက်နောက် အားထုတ်မှု၏၊ ဌာနံ-တည်ရာဖြစ်သော ရှေး ရှေးအားထုတ်မှုတည်း။ ကမ္မဌာနံ-နောက်နောက် အားထုတ်မှု၏ တည်ရာဖြစ် သော ရှေးရှေးအားထုတ်မှု၊ “ရှေးရှေးအားထုတ်မှု၌ အခြေတည်၍ နောက် နောက် (အထက်အထက်) အားထုတ်မှုများ ဖြစ်ရကား ရှေးရှေး အားထုတ်မှု သည် နောက်နောက် အားထုတ်မှုဟူသော ကမ္မ၏ တည်ရာဌာနဖြစ်သည်” ဟုလျှို့ဝှက်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဥတ္တရုတ္တရယောဂကမ္မဿ-နောက်နောက် အားထုတ်မှု၏၊ ပဒဌာနတာယ-အခြေခံအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (နီးစွာ သောအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ကမ္မ + ဌာနဘူတံ-“ကမ္မ + ဌာနံ” ဖြစ် ၍ဖြစ်သော၊ ဘာဝနာဝိထိ-ဘာဝနာအစဉ်ကို” ဟု ဋီကာကျော်မိန့်သည်။

သမထကမ္မဌာနံဝယ် သိပ္ပယ်များ။ ။ ဒသကသိဏာနိမ္မ စ၍ တိဏိ နိမိတ္တာနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ တိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် သမထကမ္မဌာနံ၌ သိမှတ်ဖွယ်အချက်တို့ကို ပြ၏။ ထိုအားလုံးအတွက် အကျယ်လာဦးမည်ဖြစ်၍ ဤနေရာဝယ် စရိတအဓိပ္ပာယ်ကိုသာ အကျယ်ပြန့်မည်။ [သင်္ဂြိုဟ်၌ စရိတဟု ပါဠိရှိသော်လည်း အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ “စရိယာ” ဟု ရှိသည်၊ စရိတ်သဘောအနက် ကိုဟောရာ၌ ကိရိယာပုဒ်ကဲ့သို့ စရိယာဟု ရှိခြင်းက ကောင်း၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောရာ၌ကား “ရာဂစရိတော” ဟု ရှိပေသည်။]

စရိယာ။ ။ ပင်ကိုရိုးရာ သူတကာဖြစ်နေကျထက် လွန်ကဲ ပိုမို၍ အဖြစ်များခြင်းကို “စရိယာ” ဟု ခေါ်၏။ ရာဂစရိုက်ရှိသူသည် ဒေါသ မောဟ ဖြစ်လောက်သော အာရုံမျိုး၌ မဖြစ်အောင် ချုပ်တည်းထားနိုင်သော်လည်း ရာဂဖြစ်လောက်သော အာရုံ၌ကား မချုပ်တည်းနိုင်၊ အခြားစရိုက်များလည်း

ဤနည်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “စရက် ပဝတ္ထနံ-မပြန်မလပ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ စရိယာ-စရိယာမည်၏၊ ဝါ-စရိုက်မည်၏၊ ဤစရိုက်တို့သည် သတ္တဝါတစ်ယောက်လျှင် တစ်မျိုးကျစီသာ ရှိရမည်မဟုတ်၊ အချို့၌ မည်သည့်စရိုက်ဟု အထင်အရှားမရှိ၊ အချို့မှာ နှစ်မျိုးသုံးမျိုး စသည်ဖြင့် အရောရော အနှောနှောလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဆိုအပ်လတုံသည့်အတိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးအလိုက် စရိုက်အပြားကို သိစေရာ၏။

**ရာဂါဒိကေ တိကေ သတ္တ၊ သတ္တ သဒ္ဓါဒိကေ တိကေ၊
ဧကဒ္ဓိ တိကမူလမှိ၊ မိဿတော သတ္တသတ္တကံ။**

ရာဂါဒိကေ-ရာဂအစရှိသော၊ တိကေ-တိက်၌၊ သတ္တ-၇ မျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါဒိကေ-သဒ္ဓါအစရှိသော၊ တိကေ-တိက်၌၊ သတ္တ-လည်းကောင်း၊ ဧက ဒ္ဓိ တိကမူလမှိ-ဧကမူ ဒ္ဓိမူ တိမူ၌၊ မိဿတော-ရောနှောသောအားဖြင့်၊ သတ္တသတ္တကံ-သတ္တက ၇ လီသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ရာဂါဒိကေ တိကေ သတ္တ။ ။ ရာဂ ဒေါသ မောဟ သုံးခု၌ တစ်ခုစီ အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုက်သလို ရောနှော၍လည်းကောင်း စရိုက် ၇ မျိုး ရ၏။ ၁-ရာဂစရိုက်၊ ၂-ဒေါသစရိုက်၊ ၃-မောဟစရိုက်၊ ၄-ရာဂဒေါသစရိုက်၊ ၅-ရာဂမောဟစရိုက်၊ ၆-ဒေါသမောဟစရိုက်၊ ၇-ရာဂဒေါသမောဟစရိုက် တည်း။ [“ဤသို့ စရိုက် တစ်မျိုးရှိသူ၊ နှစ်မျိုးရှိသူ၊ သုံးမျိုးရှိသူအားဖြင့် ရာဂ ဒေါသ မောဟနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ် ၇-မျိုး ပြားသည်”ဟူလို။]

သဒ္ဓါဒိကေ တိကေ သတ္တ။ ။ ၁-သဒ္ဓါစရိုက်၊ ၂-ဗုဒ္ဓိ၊ ၃-ဝိတက္က၊ ၄-သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ၊ ၅-သဒ္ဓါဝိတက္က၊ ၆-ဗုဒ္ဓိဝိတက္က၊ ၇-သဒ္ဓါဝိတက္ကစရိုက်။

ဧကမူ။ ။ [ရာဂကို မူတည်၊ သဒ္ဓါစသည် မူလီသွတ်၊] ၁-ရာဂသဒ္ဓါစရိုက်၊ ၂-ရာဂဗုဒ္ဓိ၊ ၃-ရာဂဝိတက္က၊ ၄-ရာဂသဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ၊ ၅-ရာဂသဒ္ဓါဝိတက္က၊ ၆-ရာဂဗုဒ္ဓိဝိတက္က၊ ၇-ရာဂသဒ္ဓါဗုဒ္ဓိဝိတက္ကစရိုက်၊-ဒေါသကို မူတည်၊ သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်၍လည်း ၇-မျိုးပင်တည်း၊ မောဟကို မူတည်၊ သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ် ၍လည်း ၇-မျိုးပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ဧကမူ၌ ၇× ၃လီ (၂၁) ရ၏။

ဒ္ဓိမူ။ ။ ရာဂဒေါသကို မူတည်၊ သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်၍ “ရာဂဒေါသ သဒ္ဓါစရိုက်” စသည်ဖြင့် ၇-မျိုး၊ ရာဂမောဟကို မူတည်၊ သဒ္ဓါစသည်ကို

မူလီသွတ်၍ “ရာဂမောဟသဒ္ဓါစရိုက်” စသည်ဖြင့် ၇-မျိုး၊ ဒေါသမောဟကို မူတည်၊ သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်၍ “ဒေါသ မောဟ သဒ္ဓါစရိုက်” စသည်ဖြင့် ၇-မျိုး၊ ဤသို့လျှင် ဒွိမူ၌လည်း ၇×၃လီ (၂၁)ပင် ရ၏။

တိမူ။ ။ ရာဂ ဒေါသ မောဟ သုံးပါးကို မူတည်၍ သဒ္ဓါစသည်ကို မူလီသွတ်ရာ၌ကား စရိုက် ၇-မျိုးသာ ရ၏။ ဤသို့လျှင် “ရာဂဒိကေ တိကေ သတ္တ၊ သတ္တ သဒ္ဓါဒိကေ တိကေ” အရ သုဒ္ဓစ္စစရိုက် ၁၄, ဧကမူ ဒွိမူ တိမူအရ မိဿကစရိုက် ၄၉ အားဖြင့် စရိုက်ပေါင်း ၆၃-မျိုးပြား၏။ ထိုသို့ စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းလည်း (၆၃)မျိုးပင်တည်း။

စရိုက်အကဲခတ်။ ။ ပရစိတ္တဝိဇာနန ဉာဏ်ကို မရလျှင် သူတစ်ပါး၏စရိုက် ကို သိဖို့ခဲယဉ်းလှ၏။ သို့သော် အသွားအလာ အနေအထိုင် ကုရိယာပုတ်ကို လည်းကောင်း၊ ထိုထိုကိစ္စ၌ ကျန မကျနကိုလည်းကောင်း၊ နှစ်သက်တတ်သော အစာအာဟာရကိုလည်းကောင်း ရူပသဒ္ဓစ္စသော အာရုံ ကြည့်ရှုပုံ နားထောင်ပုံ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်အရာဝယ် များစွာဖြစ်လေ့ ရှိသော ကိုယ်ကျင့်တရားကိုလည်းကောင်း စဉ်းစားကြည့်ရှု သတိပြု၍ အကဲ ခတ်လျှင် “မည်သည့်စရိုက်ရှိသူ” ဟု ခန့်မှန်းနိုင်ဖွယ် ရှိပေသည်။

ကုရိယာပထတော ကိစ္စာ၊ ဘောဇနာ ဒဿနာဒိတော။

ဓမ္မပုဝတ္ထိတော စေဝ၊ စရိယာယော ဝိဘာဝယေ။

ရာဂစရိုက်။ ။ ရာဂစရိုက်ရှိသူသည် ကုရိယာပုတ်အားဖြင့် အသွား အလာ အနေအထိုင် ယဉ်ကျေးပျပ်ဝပ် လျောက်ပတ်စံပယ် တင့်တယ်၏။ ကိစ္စအားဖြင့် တံမြက်လှည်းမှု အဝတ်ဖွပ်လျော်မှု ဆိုးမှု ဝတ်စားတန်ဆာ ဆင်ယင်မှုလည်း ကျနသေသပ်၏။ ဘောဇဉ်အားဖြင့် အချိုအဆိပ် အမွှေး အကြိုင် ပျံ့လှိုင်နူးညံ့သော ဘောဇဉ်ကို နှစ်သက်၏။ ဒဿနစသည်အားဖြင့် အတော်အတန် လှပသာယာသော ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် မခွာချင် အောင် ဖြစ်တတ်၏။ ဓမ္မပုဝတ္ထိ (စိတ်နေစိတ်ထား တရားဖြစ်ပုံ)အားဖြင့် ပရိယာယ်မာယာ များ၏၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှု သာဠေယျ ပေါ၏၊ မာနကြီး၏၊ လောဘရမ္မက် ကြီး၏။

သဒ္ဓါစရိုက်။ ။ ရာဂစရိုက်ရှိသူ၌ ပြခဲ့သောဣရိယာပုထ်စသော ရှေးလေးပါးသည် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူ၌လည်း ဖြစ်လေ့ရှိ၏။ သို့သော် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူ၌ကား ဓမ္မပဝတ္တိအားဖြင့် မာယာစသော အကုသိုလ်များ ဖြစ်လေ့မရှိဘဲ ကြည်လင်ရွှင်လန်းစွာ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းလေ့ရှိ၏၊ ရဟန်းသံဃာကောင်းများနှင့် ဝတ်ကျောင်းဘုရားကို ဆည်းကပ်ကိုကွယ်ကာ တရားဒေသနာများကို မှတ်သားနာယူလေ့ရှိသည်။

[ဆောင်] ရာဂစရိုက်၊ ရှိသူ၌ကား၊ ယာပိုထ်လေးထွေ၊ ယဉ်ကျေးလေ၏။ ထွေထွေကိစ္စ၊ ပြုသမျှလည်း၊ ကျနစေလတ်၊ လွန်သေသပ်ရှင်၊ လေးမြတ်ဖွယ်ရေး၊ ဘောဇဉ်ရွေးက၊ ချိုမွှေးဆိမ့်ဆိမ့်၊ လွန်နှစ်သိမ့်သတုံ၊ မစိမ့်လောက်တုံ၊ ကာမဂုဏ်ကြောင့်၊ အာရုံစွဲကာ၊ ခွဲမခွာတည်း၊ မာယာဗလဝ၊ သာဠေယျနှင့်၊ မာနဖိစီး၊ အလိုကြီး၏။ ထိုနည်းသဒ္ဓါ၊ စရိုက်မှာမူ၊ မာယာစသော၊ ပြစ်မနေဘဲ၊ သာမောရွှင်လန်း၊ လှူပေးကမ်းလျက်၊ ရဟန်းတော်ပေါင်း၊ ထေရ်ရှင်ကောင်းနှင့်၊ ဝတ်ကျောင်းဘုရား၊ မြတ်တရားကို၊ မှတ်သားနာယူ၊ လွန်ကြည်ဖြူသည်၊ ဤသူမွန်မြတ်ပေတကား။

ဒေါသစရိုက်။ ။ ဒေါသစရိုက်ရှိသူ၌ ဣရိယာပုထ်အားဖြင့် နွားရူး စူးထိုး နဖာကြိုးတင်းသည့်ပုံဟန် လျင်မြန်ရှုရှားခြေဖျားဖြင့်နင်းလျက် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော အသွားအလာ အနေအထိုင် ရှိ၏။ ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ရာဝယ် တင့်တယ် သပ်ရပ်ခြင်း မရှိ၊ ကြည့်ရှုတိုင်း အဆင်တန်လျက် ချဉ် ငန် စပ်ခါး စူးရှသော အရသာများကိုသာ နှစ်သက်တတ်၏။ မကောင်းမြတ်သော ရူပသဒ္ဓစ္စသည့် အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ယမ်းပုံတွင် မီးကျသကဲ့သို့ သည်းခံအောင့်အည်း ချုပ်တည်းခြင်းမရှိဘဲ ဆိုဆဲ ငေါက်ငန်း ကြမ်းတမ်းစိတ်တိုတတ်၏။ ဓမ္မပဝတ္တိအားဖြင့်ကား ရန်ငြိုးဖွဲ့မှုဟူသော အာယာတ၊ ဣဿာမစ္ဆရိယနှင့် သူများဂုဏ်ကို ချေဖျက်လိုခြင်းဟူသော မက္ခ၊ ဂုဏ်တုဂုဏ်ပြိုင်ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော ပဠာသ အပြောအဆို အဆုံးအမခက်ခြင်းဟူသော ဒုဗ္ဗစ၊ ဤအကုသိုလ်တရားတို့သည် တွေ့ရာကိစ္စ၌ အဖြစ်များလေသည်။

ပညာစရိုက်။ ။ ပညာစရိုက်ရှိသူ၌လည်း ဣရိယာပုထ်စသော ရှေ့သ

ဘောများမှာ ဒေါသစရိုက်ရှိသူနှင့် တူ၏။ သို့သော် စိတ်တိုခြင်း (ကောဓ) စသော အပြစ်များနှင့် မရောနှောဘဲ ဆိုဆုံးမလွယ်၏။ စားသောက်ဖွယ်အားလုံး၌ မိမိနှင့် သင့် မသင့်ကို နှိုင်းချင့်၍ စားသောက်လေ့ရှိ၏။ ဘဝဖန်ခါ သံသရာရေးကို သတိသမ္ပဇဉ်ဖြင့် ဆင်ခြင်မျှော်ကြည့်၍ ဂတိကောင်းဖို့ရန် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အစုစုကို လုံ့လ ဝီရိယ သန်သန်ဖြင့် မှန်မှန်ကြီး ပြုလေ့ရှိသည်။

[ဆောင်] ဒေါသစရိုက်၊ ရှိသူ၌ကား၊ ယာပိုထ်လေးထွေ၊ ကြမ်းတမ်းလေ၏။ ထွေထွေကိစ္စ၊ ပြုသမျှလည်း၊ ကျနမဖွယ်၊ မတင်တယ်တည်း။ စားဖွယ် ငန် ချဉ်၊ စပ် ခါး မင်၏။ ငါးအင်အာရုံ၊ မဖွယ်ကြုံလျှင်၊ ယမ်းပုံမီးကျ၊ စိတ်တိုလှ၍၊ ကောဓထန်သည်း၊ ရန်ငြိုးကြီးလျက်၊ ဖိစီးဣဿာ၊ မစ္ဆေရာနှင့်၊ မက္ခာပဋ္ဌာသ၊ ဒုဗ္ဗစတို့၊ မုချဆစ်ပွား၊ အဖြစ်များ၏။ တရားပညာ၊ စရိုက်မှာမှု၊ ရှေ့လာအားလုံး၊ နည်းတူသုံးလည်း၊ လုံလုံး ကောဓ၊ စသည်ဆိတ်ကွယ်၊ ဆုံးမလွယ်၏။ စားဖွယ်ကသိုဏ်း၊ တွေ့ကြုံ ကံတိုင်းလည်း၊ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်၊ သုခမိန်တည်း။ ကြိမ်ကြိမ်နောင်လာ၊ သံသရာကို၊ ပညာသတိ၊ မျှော်ခေါ်ညှိ၍၊ ဂတိနောင်လျှင်၊ ကောင်း အောင်ပြင်သည်။ . . လူတွင် သူမြတ်ပေတကား။

မောဟစရိုက်။ ။ မောဟစရိုက်ရှိသူကား ဖွတ်ပဒတ်အသွင် မယဉ်မကျေး မှိုင်းငေးပေါ့ပျက် ရှုပ်ယှက်ခတ် အနေအထိုင် အသွားအလာ ဣရိပုထ် ရှိ၏။ လုပ်ငန်းကိစ္စအထွေထွေလည်း ပွေ့ပွေ့လိမ်လိမ်ပင်တည်း။ စားသောက်ရာ ဌာနဝယ် ဘယ်ဟာကို နှစ်သက်သည်ဟု အမှတ်တရမရှိ၊ မိမိအစွမ်းဖြင့် စုံစမ်းနှိုင်းချိန်၍ အကောင်းအဆိုး အကြောင်းအကျိုးကို မဆုံးဖြတ်တတ်သဖြင့် အရပ်ရပ်မှာ သူတကာ၏ နောက်လိုက်သာဖြစ်သောကြောင့် သူများချီးမွမ်းသူ ကို မိမိကလည်း ရော၍ ချီးမွမ်းတတ်၏။ သူများ ကဲ့ရဲ့သူကိုလည်း မိမိက ကဲ့ရဲ့တတ်၏။ သတိပညာ ကင်းလျက် ထိုင်းမှိုင်း ဖျင်းအခြင်းဟူသော ထိန မိဒ္ဓ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းဟူသော ဥဒ္ဓစ္စတို့ဖြင့် ကာလကုန်ရသည်သာ များ၏။

ဝိတက်စရိုက်။ ။ ဝိတက်စရိုက်ရှိသူများလည်း မောဟသမားနှင့် ထူးခြားပင်တည်း။ အကြံတွေများ စကားတွေပေါ့လျက် ကိစ္စမချောဘဲ မျောနေသည်သာ များ၏။ ကောင်းသောလုပ်ငန်း ကုသိုလ်လမ်း၌မူ အစွမ်းအစ

မရှိ၊ ပျင်းရိရှိသာတည်း။ မိမိလို လူ့ပေါက်ပန်းနှင့် ရောပြွမ်းမွေ့လျော်ကာ ထွေရာလေးပါး အကြံများလျက် သက်သက် လူအား လူပို့တွေသာတည်း။

[ဆောင်] မောဟစရိုက်၊ ရှိသူ၌ကား၊ ယာပိုထဲလေးထွေ၊ ရှုပ်ပွေ့ပွေ့နှင့်၊ ထွေထွေ ကိစ္စ၊ ရှုပ်ထွေးစွာတည်း။ ဘောဇနအရာ၊ စားသောက်ပါလည်း၊ ဘယ်ဟာ မိမိ၊ မြဲမရှိခဲ့ ကိုယ်၏အစွမ်း၊ စုံထောက်လှမ်း၍၊ အဆန်း အရိုး၊ ကြောင်း အကျိုးဟု၊ ကောင်းဆိုး ယုတ်မြတ်၊ မသိတတ်သဖြင့်၊ အရပ်ရပ်မှာ၊ နောက်လိုက်သာတည်း။ ပညာ သတိ၊ ကင်းကွာဘိ၍၊ ထိန မိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စနှင့်၊ ကာလကုန်ဆုံး၊ အချိန်ဖြန်း၏။ ထုံးနည်းမခြား၊ ဝိတက်များလည်း၊ စကားတွေပေါ၊ ကိစ္စမျောလျက်၊ ကောင်းသောလုပ်ငန်း၊ ကုသိုလ်လမ်းမူ၊ အစွမ်းမရှိ ပျင်းရိရှိတည်း။ မိမိတိုတမ်း၊ လူ့ပေါက်ပန်းနှင့် ရောပြွမ်းပျော်ပါး၊ အကြံများသည်။ . . . လူအား လူပို့တွေတကား။

ဤပြအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အနေအထိုင် စသည်ကို အကဲခတ်တတ်လျှင် “မည်သည့်စရိုက်ရှိသူ” ဟု သိနိုင်၏။ သို့သော် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်မှာ စရိုက်တစ်မျိုး တည်းသာ မဟုတ်၊ နှစ်မျိုး သုံးမျိုး စသည်ရောက်လျက် ရှိတတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အသိ အလိမ္မာ ဗဟုသုတများသူဖြစ်လျှင် အရာရာဝယ် သတိ သမ္ပဇဉ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပြင်ဆင် နေထိုင်တတ်၏။ ထိုသူမှာ ပင်ကိုယ်စရိုက်များ အမှန်အတိုင်း မထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း ပြခဲ့သော ဣရိယာပုထ် စသည်ကို တစ်ထစ်ချ မှန်ပြီဟု အမှန်မယူထိုက်ပေ။ ဆရာအစဉ်အဆက် ပြောရိုး ရှိ၍သာ အဋ္ဌကထာဆရာလည်း ဖွင့်ပြရပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပရစိတ္တဝိဇာနဉာဏ် ရမှသာ စရိုက်အမှန်ကို ဧကန် သိနိုင်ပေလိမ့်မည်။

စရိုက်ဖြစ်ကြောင်း။ ။ “လူချင်းတူပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် စရိုက် အမျိုးမျိုး ကွဲပြားပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏။ ရှေးဘဝ ကုသိုလ်ကံ ပြုစဉ်က ထိုထို ဘဝစည်းစိမ်ကို လိုလားတောင့်တမှု လောဘခြံရံ၍ ပြုခဲ့လျှင် ထိုကံ အကျိုးပေးရာဘဝ၌ ရာဂစရိုက်များတတ်၏။ ဒေါသခြံရံ၍ ပြုခဲ့လျှင် ဒေါသစရိုက်ရှိတတ်၏။ အသိဉာဏ်နည်းပါလျက် မောဟကြီးစွာဖြင့် ပြုခဲ့လျှင် မောဟစရိုက်ရှိတတ်၏။ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍လည်းကောင်း၊ ပညာကြီးဖို့ရန် ဆုပန်၍လည်းကောင်း ပညာရေးဆိုင်ရာ ကုသိုလ်များကို ပြုခဲ့လျှင် ထိုကံ

အကျိုးပေးရာဘဝ၌ ဗုဒ္ဓိစရိုက် ရှိတတ်၏။ သဒ္ဓါထက်သန်စွာဖြင့် ပြုခဲ့လျှင် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိတတ်၏။ ကာမဝိတက်စသော မကောင်းသောအကြံ ခြံရံလျက် ကံပြုလျှင် ဝိတက်စရိုက် ရှိတတ်၏။ ဤသို့လျှင် စရိုက်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြောင်းမှာ ရှေးကံသာလျှင် ပဓာနဖြစ်၍ နောက်နောက်ဘဝ၌ မကောင်းသော စရိုက်များ မပါရအောင် ယခုဘဝ ကံပြုရာကာလဝယ် သဒ္ဓါ ပညာ ခြံရံလျက် ထက်သန်သော ကောင်းမှုများကိုသာ တည်ထောင် အားထုတ်ကြရာသည်။

ဝါသနာဘာဂီ ဆက်တိုင်းမှီ။ ။ မကောင်းသောအရာ၌ ဝါသနာဟူသည် ကိလေသာ၏ သတ္တိတည်း။ ကောင်းသောအရာ၌ ဝါသနာကား သမ္မာဆန္ဒတည်း။ ထိုဝါသနာများသည် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ အနုသယဓာတ်ကဲ့သို့ ဘဝတိုင်းမှာ စွဲကပ်ပါနေတတ်၏ ၊ ထို့ကြောင့် ရှေးကံအားလျော်စွာ ရာဂစရိုက် အားကြီးနေပါမူ ထိုရာဂအတွက်ယောက်ယက်ခတ်သော ဝါသနာသည် စိတ်အစဉ်မှာ စွဲထုံလျက်ရှိရကား ထိုစရိုက်ဆိုးကို ယခုဘဝ၌ တရားဖြင့် မနှိမ်ချိုးနိုင်ပါလျှင် ထိုဝါသနာ အထုံစွဲကပ်၍ နောက်ဘဝမှားသို့ လိုက်ပါသွားတတ်၏။ ဒေါသ မောဟ ဝိတက် များလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ပညာစရိုက်ရှိသူ၌လည်း စရိုက်အားလျော်စွာ အခွင့်သာသလောက် ကြိုးစားပါလျှင် ထိုပညာ၏ အထုံဝါသနာ စွဲကပ်လေရာကား နောက်နောင်အခါ သံသရာတစ်လျှောက်လုံး ပင် ပညာတုံးကြီး ဖြစ်နေတတ်၏။ ဘုရားဆုပန်လျှင် ပညာဓိက၊ သာဝကဆုပန်လျှင် အရှင်သာရိပုတ္တရာတို့ကဲ့သို့ ပညာဘက်က ဧတဒဂ်ရကြသည်မှာ ဝါသနာဘာဂီက ဆက်တိုင်းမှီနေသော ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ သဒ္ဓါစရိုက်လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ယခုဘဝ၌ မကောင်းသောစရိုက်များ ပပျောက်၍ စရိုက်ကောင်းတစ်ခုခု အထမြောက်အောင် ထူထောင်ဖို့ ကြိုးစားသင့်ကြသည်။

-----*-----

ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး

ပထဝီကသိုဏ်း။ ။ တစ်ထွာနှင့် လက်လေးသစ်မျှ ပမာဏရှိသော ခွက်ငယ် စကောငယ်လောက် ငယ်ငယ်ဖြစ်စေ၊ ကောက်စပါးနယ်ရာ တလင်း ဝိုင်းလောက် ကြီးကြီးဖြစ်စေ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းရူပို့ရာ ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက် ပြုလုပ်ထား အပ်သော မြေသည် “ပထဝီ” မည်၏။ ကသိုဏ်းသဒ္ဓါကား “အလုံးစုံ” ဟူသော

အနက်ကို ဟော၏။ “ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသူက အပိုင်းအကန့် ချန်မထားဘဲ အလုံးစုံ ရှုအပ်သော “မြေဝိုင်း” ဟူလို့၊ ပထဝီယေဝ-မြေဝိုင်းသည်ပင်၊ ကသိဏ်-အလုံးစုံ ရှုစားအပ်သော အာရုံတည်း။ ပထဝီကသိဏ်-မြေဝိုင်းသည်ပင် အလုံးစုံရှုအပ် သောအာရုံ၊ ထိုမြေဝိုင်းနှင့် အလားတူစွာ ထင်လာသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား ဥပစာရအားဖြင့် “ပထဝီကသိဏ်”ဟု အမည်ရ၏။ ဥပစာရဟူရာ၌ မဏိမဇ္ဈက “သဒိဿပစာရ”ဟု ဆို၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာက ဌာနဖြစ်သော မြေဝိုင်းကို အစွဲပြု၍ ထင်လာသော ဌာနီဟု ယူဆ၍ “ဌာနပစာရ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကို အာရုံပြု၍ ရအပ်သောဈာန်လည်း ဥပစာအားဖြင့် “ပထဝီကသိဏ် ဈာန်”ဟု အမည်ရ၏။ [အာပေါကသိုဏ်း စသည်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုပါ။] ဤဥပစာ အရမှာလည်း “ဌာနပစာရ”ဟုပင် ဆို၏။ မဏိမဇ္ဈ၌ကား မြေဝိုင်း၏ ပထဝီ ကသိဏ်အမည်ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ပေါ်၌ တင်စားပြီးနောက် ဈာန်ပေါ်၌ တစ်ဆင့် တင်စားရပြန်သောကြောင့် “ပရမ္မရူပစာရ”ဟု ဆိုသည်။-ကသိုဏ်း၏ အကျိုးများကား-

[ဆောင်] ပထဝီကသိဏ်၊ စွမ်းဗလကြောင့်၊ ဧက ဗဟု၊ ဗဟု ဧက၊ စသည် ဖြစ်ခြင်း၊ ကောင်းကင် ရေတွင်း၊ မြေဖန်ဆင်း၍၊ သွားခြင်းထိုင် လျောင်း၊ ရကောင်းအဘိဘာ၊ စစွာ သဘော၊ ပြီးကြောင်းဟော၏။ အာပေါစွမ်းအင်၊ မြေတွင်ပေါ်လျှိုး၊ မိုးသမုဒ်မြစ်၊ ဖြစ်စေ ဖောင် ဖောင်၊ မြေတောင်ပြာသာဒ်၊ လှုပ်လတ်စေမော၊ ရေလျှံပြော၏။

တေဇောလျှံခိုး၊ မီးကျိုးမိုးတည်း၊ သူ့တန်ခိုးကို၊ နှိမ်ချိုးနိုင်လေ၊ လောင်စေချင်ရာ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ အလင်းပြုလတ်၊ တေဇောဓာတ်လောင်၊ မိုက်မှောင် ပယ်လျှော့၊ ဝါယောစွမ်းမှာ၊ လျင်စွာလေမျှ၊ မုန်တိုင်း ထစေ၊ ရောက်လေ လိုရာ၊ . . နီလာကသိုဏ်း၊ ညိုမှိုင်းအဆင်း၊ မိုက်စေခြင်း တည့်၊ အဘိဘာယတန၊ သုဘဝိမောက္ခာ၊ ရလေရာ၏။

ဝိတာရွှေဆင်း၊ ရွှေဖန်ဆင်း၏။ ရလျှင်အဘိဘာ၊ သုဘာဝိမောက္ခာ၊ သြဒါတမူ၊ ဖြူရောင် ဖန်ဆင်း၊ ကင်းဝေး မျည်းငိုက်၊ မှောင်မိုက် ဖောက်ထ၊ ဒိဗ္ဗ စက္ခု၊ ရှုဖို့ အလင်း၊ ပြုခြင်းစွမ်းထ၊ အာလောကလည်း၊ တောက်ပ ရောင်ဆင်း၊ ကင်းဝေးမျည်းငိုက်၊ မှောင်မိုက်ဖျောက်ထ၊ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ရှုဖို့

အလင်း၊ ပြုခြင်းစွမ်းထ။

အာကာသဝယ်၊ ပိတ်ကွယ်ခါဟင်း၊ ရေမြေတွင်း၌၊ ဖန်ဆင်း ကောင်းကင်၊ ပြုပြင်
ယာပိုထ်၊ မခိုက်မငြိ၊ တိရောကုဋ္ဌ၊ စသည်ကွယ်ခြား၊ သွားနိုင်ငြား
သည်၊ ဆယ်ပါး ကသိုဏ်း သတ္တိတည်း။ [ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီလာ
လင်္ကာတည်း၊ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှုပါ။]

-----*-----

အသုဘဆယ်ပါး။ ။ အသုဘသဒ္ဓါသည် “မတင့်တယ်” ဟူသော
အနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာဝယ် ခန္ဓာကိုယ်နှင့် စပ်၍ သေသောအခါ
အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော ပုံသဏ္ဌာန်ခြင်ကို “အသုဘ”ဟု
ခေါ်ဆိုအပ်၏။ [သရီရ်ဟူသော ပုဒ်ကို၌ “ဥဒ္ဓါမာတကံ” စသည်ဖြင့် နပုံလိန်ဖြင့်
ထားသည်၊ ဥဒ္ဓါမာတက စသည်တို့၏ အကျဉ်းချုပ် ပုဒ်အနက်ကို အခြေပြု၍
ပြခဲ့ပြီ။]

ရှင်တုန်းလည်း အသုဘ။ ။ ဤ အသုဘအခြင်းအရာကို သူသေကောင်၌
သာ ရနိုင်သည် မဟုတ်၊ အသက်ရှင်တုန်းမှာလည်း လေဖြန်း၍ ဖောယောင်နေ
သောအခါ အနာမှ သွေးပြည်ယိုထွက် လိမ်းကျံပေနေသောအခါ သွားရိုးပေါ်
သော အခါများ၌ ဥဒ္ဓါမာတက ဝိပုဗ္ဗက လောဟိကတ အဋ္ဌိကသဘောများ
ရနိုင်ပေသည်။ ပကတိရိုးရာ ခန္ဓာကိုယ်မှာပင် ဆံပင် မွေးညှင်းစသော
ကောဠာသ အစုများကိုလည်းကောင်း၊ အတွင်းကအရိုးတွေကို တိုင်ထူလျက်
အသားဖြင့် မွမ်းမံပြီးလျှင် အကြောတည်းဟူသော ကြိမ်နွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ကြက်
တုပ်နှောင်ကာ အပေါ်ယံ အရေပါးကို တင်လွှမ်းထားသည့်အတွက် ခန္ဓာ
အိမ်ကြီး ဖြစ်နေပုံကိုလည်းကောင်း စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ အသုဘအခြင်းအရာကို
ထင်လာစေနိုင်ပါသည်။

ယထေဝ မတသရီရံ၊ ဇီဝံပိ အသုဘံ တထာ၊

အာဂန္တုကာ'လင်္ကာရေန၊ ဆန္ဒတ္တာ တံ န ပါကဋံ။

မတသရီရံ-ဥဒ္ဓါမာတက၊ စသည်မြားမြောင်၊ သူသေကောင်သည်၊ အသုဘံ
ယထေဝ-စက်ဆုပ်ရွံ့ဖွယ်၊ မတင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ပုံစံထားယူ၊ မခြားအတူ

သာလျှင်၊ ဇီဝိ-ဝတ်စားဆင်ပြင်၊ အသက်ရှင်ဆဲ ကိုယ်သည်လည်း၊ အသုဘံ အသုဘံယေဝ-စက်ဆုပ်ရွံ့ဖွယ်၊ မတင့်တယ်သည်သာတည်း၊ အာဂန္တုကာ လင်္ကာရေန-ညစ်ကြေးသုတ်သင်၊ အငှားဆင်၍ ပြုပြင်ဖန်ထား၊ တန်ဆာများ ဖြင့်၊ ဆန္ဒတ္တာ-မဖွယ်ရာကို၊ ကွယ်ကာ ဖုံးထားအပ်သည့်အတွက်ကြောင့်၊ တံ-ထိုရွံ့ဖွယ်ညစ်ပေ၊ အသုဘသဘောတွေသည်၊ န ပါကဋ်-အမြင်အားဖြင့်၊ မထင်ရှားဘဲ ရှိရလေသတည်း။

ကုမံ ဟိ သုဘတော ကာယံ၊ ဂဟေတွာ တတ္ထ မုစ္ဆိတာ၊
ဗာလာ ကရောန္တာ ပါပါနိ၊ ဒုက္ခာ န ပရိမုစ္စရေ။

ကုမံ ဟိ ကာယံ-အသုဘသဘော၊ ရွံ့ဖယ်ပေါသည့်၊ ကိုယ်ရောသူပါ၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ပင်၊ သုဘတော-စွဲမက်စဖွယ်၊ တင့်တယ်၏ဟူ၍၊ ဂဟေတွာ- ရှိရင်းပြောင်းပြန်း၊ မမှန်ကန်အောင်၊ ကြံဖန်စွဲလမ်းကြပြီး၍၊ တတ္ထ-ထိုအယုတ် တမာ၊ များစွာပြည့်လျောင်၊ အပုတ်ကောင်၌၊ မုစ္ဆိတာ-စရိုက်ခလေ့၊ အမိုက်ငွေ့ ဖြင့်၊ အတွေ့ကြီးတွေ့၊ မေ့ကြီးမေ့ကြကုန်သော၊ ဗာလာ-ရာဂစရိုက်ပွား၊ ငမိုက် သားတို့သည်၊ ပါပါနိ-မိစ္ဆာစာရ၊ စသည်ညစ်ကျ၊ ယုတ်မာမှုတို့ကို၊ ကရောန္တာ- အမဲရိုး၌၊ ခွေးငတ်ကြိုက်သို့၊ နှစ်ခြိုက်ရွှင်မြူး၊ လွန်ကျူးကြကုန်လျက်၊ ဒုက္ခာ- အပါယ်လေးဖြာ၊ အို နာ သေ သေရေး၊ ဆင်းရဲဘေးမှ၊ န ပရိမုစ္စရေ- ကရွတ်ကင်းလျှောက်၊ ထပ်ပြန်ရောက်သဖြင့်၊ လွတ်မြောက်ခွင့် မရကြလေကုန်။

တသ္မာ ပဿေယျ မေဓာဝီ၊ ဝါ မတဿ ဝါ၊
သဘာဝံ ပူတိကာယဿ၊ သုဘဘာဝေန ဝဇ္ဇိတံ။

တသ္မာ-ထိုသို့ အသုဘပင်၊ သုဘထင်သမျှ၊ ဒုက္ခဝဋ်တွင်းမှ၊ မလွတ်ကင်းနိုင် ကြလေသောကြောင့်၊ မေဓာဝီ-သတိတမန်၊ ပညာဉာဏ်ဖြင့်၊ လမ်းမှန်မြော်မြင်၊ သူတော်စင်သည်၊ ဇီဝတော ဝါ-ဝတ်စားဆင်ပြင်၊ အသက်ရှင်မှုလည်း ဖြစ်သော၊ မတဿ ဝါ-ဥဒ္ဓါမာတက၊ စသည်မြားမြောင်၊ အသေကောင်မှုလည်း ဖြစ်သော၊ ပူတိကာယဿ-အပုတ်တွေလျောင်၊ ဤကိုယ်ကောင်၏၊ သုဘဘာဝေန-အမှန် စင်စစ်၊ တင့်တယ်သောအဖြစ်မှ၊ ဝဇ္ဇိတံ-လုံးဝအစဉ်၊ ရှောင်ကြဉ်အပ်ပြီးသော၊ သဘာဝံ-မတင့်မတယ်၊ ရွံ့ဖွယ်စင်စစ်၊ မူလအဖြစ်ကို၊ ပဿေယျ-အမိုက်ကင်း ပျောက်၊ အလင်းရောက်အောင်၊ ထွင်းဖောက် ရှုစားသင်ပေတော့သတည်း။

အနုဿတိ။ ။ အာရုံတစ်ခုကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မပြတ်အောက်မေ့ ဆင်ခြင်မှုကို “အနုဿတိ”ဟု ခေါ်၏။ ပုနပျန်-အဖန်ဖန်၊ သတိ-အောက်မေ့ တတ်သောသတိတည်း။ အနုဿတိ-အဖန်ဖန်အောက်မေ့တတ်သော သတိ၊ [“အနု+သတိ”ဖြစ်သင့်လျက် သရဇာတ်မှဖြစ်သော သတိက ဒွေဘော်ရောက်မြဲ ဖြစ်၍ “အနုဿတိ”ဟု ဖြစ်သည်။]

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ။ ။ ဗုဒ္ဓသဒ္ဓါသည် ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာကိုယ်တော်ခြင်ကို ဟောပြောပြီး ဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ ခန္ဓာတော်တွင် တည်ရှိသော အရဟံ စသော ဂုဏ်တော်ကို ဌာနပူစာရအားဖြင့် ဗုဒ္ဓအရ ယူပါ။ ဗုဒ္ဓ-ဘုရားရှင်၏ အရဟတာ စသောဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿတိ-အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ-ဗုဒ္ဓါနုဿတိမည်၏။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ရာဝယ် သပ္ပာယ်သောခန္ဓာ ကိုယ်တော်ခြင်လည်း ဘဂဝဂုဏ်တော်တွင် ပါဝင်သော သီရိဘုန်းတော်ပင် ဖြစ်ပေရကား ဘဂဝဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ ခန္ဓာတော်ခြင်ကိုလည်း ဂုဏ်တော်အနေအားဖြင့် အောက်မေ့ထိုက်သည်သာ။ [အရဟံစသော ဂုဏ်တော်များ၏ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုပါ။]

ဓမ္မာနုဿတိ။ ။ ဓမ္မအရ ပရိယတ်တရား၊ မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး နိဗ္ဗာန်တရားများတည်း။ ဤဆယ်ပါးသောတရားတော်၏ သွာက္ခာတတာ စသော ဂုဏ်တော် (၆)ပါးကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်းသည် ဓမ္မာနုဿတိ မည်၏။

သံဃာနုဿတိ။ ။ မဂ်၌တည်သော (မဂ်ရသော) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို “မဂ္ဂဌ”ဟု ခေါ်၏။ ဖိုလ်၌တည်သော (ဖိုလ်ရသော) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဖလဌ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုမဂ္ဂဌ ၄-မျိုး၊ ဖလဌ ၄-မျိုးအားဖြင့် ၈-မျိုးပြားသော အရိယာသံဃာ တော်များ၏ သုပ္ပဋိပန္နတာစသော ဂုဏ်တော် ၉-ပါးကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ ခြင်းသည် သံဃာနုဿတိ မည်၏။ [သွာက္ခာတတာစသော တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါး၊ သုပ္ပဋိပန္နတာစသော သံဃာဂုဏ်တော် ၉-ပါး၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုပါ။]

သီလာနုဿတိ။ ။ မိမိသီလ၏ မကျိုး မပေါက် မကျား မပြောက် လုံလုံ ခြံခြံ ရှိပုံကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသီလကို အကြောင်းပြု၍ လူချမ်းသာ

နတ်ချမ်းသာကို မတောင့်တသဖြင့် တဏှာ၏ကျွန်တာဝန် လွတ်ကင်းပုံကို လည်းကောင်း၊ ထိုသီလကို အရင်းခံလျက် မဂ် ဖိုလ်အထိ သမာဓိရနိုင်ပုံကို လည်းကောင်း အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းသည် သီလာနုဿတိ မည်၏။

အဟောဟော ဝတ သီလံ မေ၊ အခဏှံ အဆိဒ္ဓံ ဟဝေ၊

အသဗလံ အကမ္မာသံ ဘုဒ္ဓိသံ အပရာမသံ၊

ပသဋ္ဌံ သဗ္ဗဝိညူဟိ၊ သမာဓိသံဝတ္တနကံ။

မေ-အများမဆံ၊ တရားမှန်ကို၊ အားသန်ကျင့်လို့၊ ဤငါ့ကိုယ်၏။ သီလံ-ထိန်းသိမ်းစောင့်စည်း၊ သီလတည်းဟူသော အကျင့်ကြီးသည်။ အဟောဟော ဝတ- အားရစွယ်၊ အောင်တင့်တယ်ပေစွကား၊ ဟဝေ-စင်စစ်ဧကန်၊ အမှန် အားဖြင့်၊ အခဏှံ-အဝတ်အနား၊ ပြတ်သည့်လားသို့၊ အနားမြိတ်စပ်၊ အကျိုး အပြတ်လည်း မရှိပါတကား၊ အဆိဒ္ဓံ-အဝတ်အလယ်၊ ပေါက်သည့်နှယ်သို့၊ အလယ်သိက္ခာ၊ အရာရာတွင်၊ အပေါက်လည်း မထင်ပါတကား၊ အသဗလံ-နွားကြောင် နွားကျား၊ ပုံအလားသို့၊ အများဆက်လျက်၊ အကျားအကွက်လည်း မရှိပါတကား၊ အကမ္မာသံ-ဝါစိပြောက်နွား၊ ပုံအလားသို့၊ ကြီးကြားပေါက်အင်၊ အပြောက်လည်း မထင်ပါတကား၊ ဘုဒ္ဓိသံ-လောကီချမ်းသာ၊ မမှန်းပါသဖြင့်၊ တဏှာ၏ကျွန်၊ တာဝန်မဲ့ကင်း၊ သန့်ရှင်းလေစွတကား၊ အပရာမသံ-တစ်စုံ တစ်ရာ၊ ပြစ်အနာကို၊ ရှာဖွေသုံးသပ်၊ မစွပ်စွဲအပ်လေစွတကား၊ သဗ္ဗဝိညူဟိ-အဘိဇ္ဈာကင်း၊ ဣဿာရှင်း၍၊ ကောင်းခြင်းလိုလား၊ ပညာရှိအများတို့သည်၊ ပသဋ္ဌံ-နည်းလမ်းအလိုက်၊ ခိုးမွမ်းထိုက်သည် ဖြစ်၍၊ သမာဓိသံဝတ္တနကံ-ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ရှိ၊ သမာဓိကို၊ ထိမိစေရန်၊ အခြေခံဖြစ်စေနိုင်ပေစွတကား။

-----*-----

စာဂါနုဿတိ။ ။ မိမိပစ္စည်းကို မလျှူဒါန်း မပေးကမ်းရက်သော မစ္ဆေရ စိတ်တွေ လွန်စွာ ပေါများ၍ ဝတ်မှု စားမှု ကြားမှုတို့၌ အားစိုက်နေကြသော လူအပေါင်းတွင် ထိုကဲ့သို့ မစ္ဆေရ ရန်သူပုန်ကို လွှမ်းမိုး နှိမ်နင်းလျက် ဝတ်မှု စားမှုကို ခြိုးခြံ၍ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လျှူဒါန်းနိုင်ပေသည်။ လျှူဒါန်းပေးကမ်းရသည် ကိုပင် အလွန်ပျော်ရွှင်သည်ဟု မိမိ၏ စွန့်ကြဲနိုင်ခြင်းဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အာရုံပြု၍ ပီတိဖြင့် ပျော်မွေ့ခြင်းသည် စာဂါနုဿတိ မည်၏။

မနုဿတ္တံ သုလဒ္ဓံ မေ၊ ယွာဟံ စာဂေ သဒါ ရတော၊
မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌာယ၊ ပဇာယ ဝိဂတော တတော။

ယွာဟံ(ယော အဟံ)-သံသရာနောင်ရေး၊ မျှော်ခေါင်တွေး၍၊ လေးလေး ပင်ပင်၊ ဆင်ခြင်လေ့လာ၊ အကြင် ငါသည်။ မစ္ဆေရပရိယုဋ္ဌာယ-မပေးရက်လို၊ သဝန်တိုသဖြင့်၊ ထိုထိုဒါန၊ ဟူသမျှ၌၊ မစ္ဆေရရန်၊ ပုန်ကန်သောင်းကျန်း လျက်ရှိသော၊ ပဇာယ-ဝတ်မှု စားမှု၊ အကြားမှု၌၊ အားပြုခဲ့စောင်း၊ လူအပေါင်း တွင်၊ တတော-ထိုထို ဒါန၊ မစ္ဆေရဟု၊ ထကြွပုန်ကန်၊ သူပုန်ရန်မှ၊ ဝိဂတော-ရှေးဝါသနာ၊ အထုံပါသဖြင့်၊ ကောင်းစွာလွတ်ကင်း၊ သန့်ရှင်းသည်ဖြစ်၍၊ စာဂေ-စွန့်ကြဲဝေငှ၊ လှူဒါန်း၍ နေရခြင်း၌၊ သဒါ ရတော-ကိုယ်တွက်ခြီးခြံ၊ ပင်ပန်းခံ၍၊ အမှန်မွေ့လျော်၊ အပျော်ကြီး ပျော်နိုင်ပေပြီ၊ တဿ မေ-ဒါန စာဂီ၊ ပါရမီဖြင့်၊ သာကြည်မွေ့လျော်၊ ထိုကဲ့သို့ ပျော်နိုင်သော ငါသည်၊ မနုဿတ္တံ-ပဋိရူပ၊ ဤဒေသ၌၊ ဖြစ်ရစင်စစ်၊ လူ့အဖြစ်ကို၊ သုလဒ္ဓံ ဝတ-သံသရာ နောင်ရေး၊ မျှော်ခေါင်တွေးက၊ အေးမြရွှင်ပျော်၊ ဪ။ . . . အရတော်လေစွတကား။

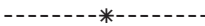
-----*-----

ဒေဝတာနုဿတိ။ ။ သဒ္ဓါ သီလ သုတ စာဂ ပညာစသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံကြသူတို့သည် ဤလူ့ပြည်မှ စုတေကြသောအခါ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်၌ နတ် ဗြဟ္မာဖြစ်၍ ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်ကြရပေသည်။ ငါ့မှာလည်း ထိုကဲ့သို့ သဒ္ဓါ သီလစသော ဂုဏ်တွေ အပြည့်အစုံ ရှိပေပြီဟု နတ်ဗြဟ္မာများ၏ သဒ္ဓါ စသည်တို့ အကျိုးပေးဟန်ကို သက်သေခံထား၍ မိမိ၏ သဒ္ဓါစသော အကျင့် ဂုဏ်ကိုပင် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ ပီတိဖြင့် ပျော်မွေ့ခြင်းသည် ဒေဝတာနုဿတိ မည်၏။

ယေဟိ သဒ္ဓါဒိဂုဏေဟိ၊ ဒေဝတာ ဒေဝတ္တံ ဂတာ၊
မယှံပိ တေ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ အဟော မေ ဂုဏဝန္တတာ။

ဒေဝတာ-စတုမဟာ၊ ဝတိသာနှင့်၊ နတ်ရွာခြောက်လီ၊ ဗြဟ္မာပြည်ဝယ်၊ ကိုယ်စီစံစား၊ နတ်ဗြဟ္မာအများတို့သည်၊ ယေဟိ သဒ္ဓါဒိဂုဏေဟိ-သဒ္ဓါသီလ၊ များသူတနှင့်၊ စာဂပညာ၊ စဉ်လာလောက်လုံ၊ အကြင်ကျေးဇူးဂုဏ်တို့ကြောင့်၊ ဒေဝတ္တံ-ရောဂါမကပ်၊ ဥပဒ်မတွယ်၊ စားသောက်ဖွယ်ရေး၊ နေထိုင်ရေးနှင့်၊

မင်းဘေးစိုးတာ၊ ကင်းစင်ကွာလတ်၊ ပြဟွာနတ်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ဤလူ့ပြည်
မှ၊ စုတေကြလျှင်၊ ခဏမနေ၊ ကပ်ရောက်ကြရလေကုန်ပြီ။ မယှံပိ-ဘုရား
အကြိုက်၊ တရားလိုက်၍၊ အားစိုက်နှစ်လို၊ ဤငါ့ကိုယ်မှာလည်း၊ တေ ဂုဏာ-
နတ် ပြဟွာနန်း၊ ကပ်ခါမြန်ဖို့၊ စခန်းလောက်လုံ၊ ထိုကဲ့သို့သောဂုဏ်တို့သည်၊
သံဝိဇ္ဇန္တိ-အမြဲမပြတ်၊ သတိချပ်သဖြင့်၊ မလပ်ပုံသေ၊ ရှိကြပေကုန်၏။ မေ-ငါ၏။
ဂုဏဝန္တတာ-သဒ္ဓါ သီလ၊ စသည်လောက်လုံ၊ ဂုဏ်ပေါင်းစုံသူ၏ အဖြစ်သည်။
အဟောဝတ-တမလွန်ရေး၊ ကြံတိုင်းအေးဖို့၊ လေးလေးပင်ပင်၊ အစဉ်မျိုးမှန်၊
ဪ။ . . အဖိုးတန်ပေစွတကား။

ဥပသမာနုဿတိ။ ။ နိဗ္ဗာန်၏ ချမ်းသာအေးမြ သန္တိသုခရိပ်ကို အဖန်ဖန်
အောက်မေ့ခြင်းသည် ဥပသမာနုဿတိ မည်၏။ နိဗ္ဗာန်တရားကို ရုပ်ဝိသေသ
နာမ်ဝိသေသဟုလည်းကောင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ အနှစ်အမြဲတေအလား မြဲခိုင်
သော နိစ္စတရားရှိ၏။ ရုပ်နာမ်တရားများ ချုပ်ပျောက်သောအခါ ထိုအနှစ်အမြဲ
တေသာ အဖတ်တင်ရစ်၏။ ထိုအနှစ်အမြဲတေအဖြစ်ဖြင့် တည်နေရခြင်း
သည်ပင် နိဗ္ဗာန်တည်းဟုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်၌ ရုပ်နာမ်မရှိ၍ ခံစားခွင့်မရလျှင်
အဘယ်မှာ ချမ်းသာဟု ဆိုနိုင်ပါအံ့နည်းဟုလည်းကောင်း၊ မိမိတို့ ထင်ရာ
မြင်ရာ ပြောဆိုရေး သားကြ၏။ တစ်စုံတစ်ခုသော အာရုံ၏အကြောင်းကို
ထိုအာရုံ ရရှိဖူးသူသာလျှင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိမြင်နိုင်ရိုးရှိသကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာန်၏
အကြောင်းကိုလည်း နိဗ္ဗာန်ရပြီး သောအရိယာတို့သာ ပိုင်နိုင်စွာ သိမြင်နိုင်
ပေသည်။ ယခု ပုထုဇဉ်တို့၏ အတွေးဖြင့် လေးနက်သော နိဗ္ဗာန်ကို အမှန်
မထိမိနိုင်ရာ၊ သို့သော် ကျမ်းဂန်လာ သာကေယုတ္တိကို ချိန်ဆ၍ ဉာဏ်မြင်သမျှ
ရေးပြပါဦးအံ့။

ရုပ်ဝိသေသစသည် မဟုတ်။ ။ နိဗ္ဗာန်ဟူသည် စိတ် စေတသိက်
ရုပ်ပရမတ်တို့မှ သီးခြားဖြစ်သော ပရမတ်တရားတည်း။ ထို့ကြောင့် ရုပ် နာမ်
သင်္ခါရနှင့် လုံးဝဆက်သွယ်ခြင်း မရှိရကား ရုပ်ဝိသေသ နာမ်ဝိသေသ မဟုတ်
နိုင်ပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓန္တရ်မျိုးတွင် “ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်အရတွင်
ပါဝင်သော ဗဟိဒ္ဓတရားဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အနှစ်အမြဲတေ

အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိသော ဓာတ်တစ်မျိုးလည်း မရှိနိုင်ပါ။ နိဗ္ဗာန်သည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါကဲ့သို့ ခံစားတတ်သောတရားလည်း မဟုတ်၊ ရူပ သဒ္ဓစသည်အာရုံ ကာမဂုဏ်ကဲ့သို့ ခံစားအပ်သော တရားလည်း မဟုတ်ရကား နိဗ္ဗာန်၌ ဝေဒယိတသူခ မရှိသည်မှာ အမှန်ပင်တည်း။ သို့သော် ဝေဒယိတသူခထက် အဆပေါင်းများစွာ သာလွန်သော သန္တိသူခ အေးမြ ငြိမ်းချမ်းသောသဘောကား ဧကန်ရှိပေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ခံစားမှုဟူသော ဝေဒယိတသူခသည် ခံစား စံစား၍ ကုန်ကုန်သွား သည့်အတွက် အသစ်အသစ်ရအောင် ထူထောင်ရ၏။ ထိုအသစ်အသစ်ရ အောင် ထူထောင်ရသော ဒုက္ခကား ခံစားရသော သူခနှင့် အဆမတန်ချေ။ ထိုဒုက္ခဖြင့် ထူထောင်ပြီးနောက် ပေါ်ပေါက်ရရှိသော သူခကလေးဖြင့် တင်း မတိမ်နိုင်ကြသောကြောင့် အပိုအမို အကြွေးယူကာ မတရားခံစားမှုအတွက် အပါယ်သွား၍ သူခအကြွေးကို အတိုးနှင့်တကွ ဒုက္ခဖြင့် ဆပ်ကြရသည်မှာ တွေးမိတိုင်း ဝမ်းနည်းစရာကြီးပေတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ခံစားမှုသူခနှင့် မရောသော သန္တိသူခသဘောကား ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ ချုပ်ငြိမ်းသဖြင့် အေးမြငြိမ်းချမ်းခြင်း သဘောပေတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်တွေ ပြည့်စုံလှ သော သူဌေးတစ်ယောက်သည် အားရပါးရ အိပ်ပျော်၍နေစဉ် လောကီအာရုံ များကို ပြင်ဆင်၍ အစေခံတို့က နှိုးလာသောအခါ “အအိပ်ဖျက်ရမလား” ဟု ကြိမ်းဝါး မောင်းမဲမည်သာတည်း။ ထိုသူ အိပ်နေစဉ် ခံစားမှု အထင်အရှား မရှိ၊ သို့ပါလျက် ငြိမ်းချမ်းစွာ အိပ်နေရမှုကိုပင် ခံစားမှုသူခတွေထက် နှစ်သက် ပေသေးသည်။ ထိုခံစားမှု မပါသော အိပ်ပျော်မှု သူခကိုပင် “အိပ်ရကောင်း လိုက်တာ” ဟု အမွန်းတင်ကြသေး၏။ ရုပ်နာမ်အားလုံး ကင်း၍ ငြိမ်းချမ်းခြင်း သန္တိသူခကား မည်မျှလောက် မွန်မြတ်လိမ့်မည်ကို မှန်းဆသင့်တော့သည်။

ဆက်ဦးအံ့-အနာဂါမ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် ရုပ် နာမ်ခန္ဓာကြီးကို လေးလံ လှစွာသော ဝန်ထုပ်ကြီးကဲ့သို့ မှတ်ထင်တော်မူကြသဖြင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမှ ကင်းနိုင်သမျှ ကင်းဖို့ရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြ၏။ ထိုသမာပတ် အတွင်း၌ ခံစားမှု လုံးဝမရှိ၊ စိတ် စေတသိက်တည်းဟူသောနာမ်တရားနှင့် အချို့ရုပ်များ အသစ်မဖြစ်ကြဘဲ ရပ်စဲနေခြင်းသာတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်

အချို့တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေခြင်းကိုပင် အင်မတန်သူခကြီးဟု သဘောရ၍ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြပေသည်။ ထို့ပြင်-အသညသတ် အရူပဗြဟ္မာတို့၏ အဖြစ်သနစ်ကို စဉ်းစားပြန်လျှင်လည်း သန္တိသူခ အေးမြငြိမ်းချမ်းပုံသည် ထင်ရှားပြန်၏။ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၌ နာမ်တရား မရှိ၊ ခံစားမှု မရှိ၊ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ခန့်မျှ နာမ်တရားတို့မှ အေးမြငြိမ်းချမ်းလျက် နေရ၏။ အရူပဗြဟ္မာတို့၌ ရုပ်တရားတို့မှ အေးမြငြိမ်းချမ်းလျက်ရှိ၏။ အထက်ဆုံး အရူပဗြဟ္မာသန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ခွင့်ရှိနေသော နာမ်တရားသည်ပင် အလွန်နည်းပါးလှချေပြီ။ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် မနောဒွါရာသဇ္ဇန်း၊ မဟာကြိယာ ၈၊ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက် ၁၊ ကြိယာ ၁၊ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁ အားဖြင့် ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များနှင့်တကွ စိတ်ပေါင်း ၁၂-ပါးသာ ဖြစ်ခွင့် ရှိတော့၏။ ထို ၁၂-ပါးလည်း တစ်ခုစီဖြစ်နေရကား ထိုရဟန္တာဗြဟ္မာကြီး၌ ထိုစိတ်ကလေးတစ်ခု နောက်ထပ်မဖြစ်လျှင် ရုပ်နာမ်အားလုံး ချုပ်ငြိမ်းရတော့၏။

ထိုကဲ့သို့ ရုပ်သိမ်းသောအခါ “သန္တိသူခ”ခေါ်သော နိဗ္ဗဇ္ဇာဓာတ် တရားမြတ်သည် မုချဆတ်ဆတ် ထင်ရှားတော့လတုံ၊ ထိုသန္တိသူခ နိဗ္ဗဇ္ဇာဓာတ်သည် ဘာမျှ မရှိသော အဘာဝပညတ် မဟုတ်ပါ။ အများဆိုင် ဘုံတရားကဲ့သို့ တစ်ပါးတည်းလည်း မဟုတ်၊ ကိုယ့်နိဗ္ဗာန်နှင့်ကိုယ် အသီးသီး ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ဒြပ် ထင်ရှားရှိစဉ် မိမိတို့နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူကြပေသည်။ ထိုဖလသမာပတ် ဝင်စားခိုက်ဝယ် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမှန်းလျက် စိတ်တမ်း၍ နေရခြင်းသည်ပင် အင်မတန် ချမ်းသာကြသော ဟူ၏။ ထို့ကြောင့် ထေရာ ထေရီ အလီလီတို့ ရွှေပြည်နိဗ္ဗာန် ဝင်စံခါနီးဝယ် ဥဒါန်းဂါထာများကို ကျူးကာ ကျူးကာဖြင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို အားရပါးရ စွန့်ပစ်ခဲ့ကြပေသည်။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ ရုပ်နာမ်စွန့်ကြဲပုံကို စဉ်းစားလျှင် ရုပ်နာမ်ကို ခင်မင်နေသော ငါတို့လို ပုထုဇဉ်များအတွက် ရှက်ဖွယ်ကြီးပါတကား။

နိဗ္ဗာန်၏သဘော

ဝိညာဏ် အနိဒဿနံ၊ အနန္တံ သဗ္ဗတော ပဘံ၊
 ဧတ္ထ အာပေါ စ ပထဝီ၊ တေဇော ဝါယော န ဂါဓတံ၊

ဝိညာဏဿ နိရောဓေန၊ ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ။

ဝိညာဏံ-အရိယာမွန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ချွန်တို့၊ ဉာဏ်လွန် ဉာဏ်မြတ်၊ ဉာဏ်ထူး
 ဓာတ်ဖြင့်၊ သိအပ်သိပိုင်၊ သိနိုင်ကောင်းထသော၊ အနိဒဿနံ-အရာဝတ္ထု၊
 မဟုတ်မှုကြောင့်၊ စက္ခုဖြင့်ဆိုင်၊ မမြင်အပ် မမြင်နိုင်ထသော၊ အနိဒဿနံ-
 ငြိမ်သက်အေးမြ၊ မွန်မြတ်လှသဖြင့်၊ လောကဥပမာ၊ ပြစရာလည်း မရှိထသော၊
 အနန္တ-ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ကွက်ခြင်းဟု၊ အခြင်းသုံးပါး၊ ပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ကွဲပြား
 မထင်၊ အမြဲသစ်လွင်၍ တည်ထသော၊ သဗ္ဗတော ပဘံ-သမုဒ္ဒရာ၊ ဆိပ်ကမ်း
 သာသို့၊ ဝင်ရာဖုံဖုံ၊ အားလုံးစုံအောင်၊ ဖုံဖုံကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဆိပ်ကမ်းအဝင်ဝလည်း
 ရှိထသော၊ သဗ္ဗတောပဘံ-ကိလေသာညစ်၊ မမြေးရစ်သဖြင့်၊ ဝင်းသစ်သည့်ပုံ၊
 အလုံးစုံ အရောင်ရှိထသော၊ ယံနိဗ္ဗာနံ-ဒုက္ခပြတ်ကိန်း၊ ဝဋ်ဇာတ်သိမ်း၍၊
 ငြိမ်းရာအမှန်၊ အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ အတ္ထိ-ပရမတ်တရား၊ မြတ်တစ်ပါးဖြင့်၊
 ထင်ရှား မသွေ၊ ရှိပါပေ၏။

ဧတ္ထ နိဗ္ဗာန-ဒုက္ခပြတ်ကိန်း ဝဋ်ဇာတ်သိမ်း၍၊ ငြိမ်းရာအမှန်၊ ဤနိဗ္ဗာန်
 ကြောင့်၊ အာပေါ စ-စိမ့်ဝင်သောအား၊ မလွင့်ပါးအောင်၊ ရုပ်များပေါင်းစပ်၊
 ဖွဲ့စည်းသော အာပေါဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊ ပထဝီ စ-အတူဖြစ်ငြား၊
 ရုပ်အများကို၊ ခံထားနိုင်စွာ၊ ခိုင်မာသော ပထဝီဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊
 တေဇော စ-မီးကြောင့် ဖယောင်း၊ ပျော့၍ ပျောင်းသို့၊ ပျော့ပျောင်း ပြကတွေ၊
 ရုပ်တိုင်းတွေ့အောင်၊ အဋ္ဌေသဘော၊ တေဇောဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊
 ဝါယော စ-အတူဖြစ်လာ၊ ရုပ်များစွာကို၊ တောင့်မာစေမှု၊ ရွှေ့အောင်ပြုသော
 ဝါယောဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊ န ဂါဓတိ-မထောက်မမှီ၊ မတည် မခိုင်၊
 မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။

ဝိညာဏဿ-ဘဝတစ်ဖန်၊ ပြုစီမံမည့်၊ ကံဟုခေါ်တွင်၊ ရှေးဝိညာဏ်၏။
 နိရောဓေန-အရဟတ္တမဂ်၊ ဉာဏ်ဖြင့်ဖျက်၍၊ ကွယ်ပျက်ချုပ်ငြိမ်း၊ ရုပ်သိမ်းသည့်
 အတွက်၊ ဝိညာဏဿ-ရဟန္တာအရှင်၊ နိဗ္ဗာန်ဝင်ဖို့၊ ဝိညာဏ်ဟုခေါ်၊ စုတိစိတ်
 တော်၏။ နိရောဓေန-ဥပါဒ် ဌိ ဘင်၊ နိဗ္ဗာန်ဝင်ဖို့၊ အစဉ်စေ့ရောက်၊ ချုပ်ပျောက်
 သည့်အတွက်၊ ဧတ္ထ နိဗ္ဗာန-ဒုက္ခပြန်ကိန်း၊ ဝဋ်ဇာတ်သိမ်းဖို့၊ အေးငြိမ်းရာမှန်၊
 ဤနိဗ္ဗာန်ကြောင့်၊ ဧတံ နာမရူပံ-အို နာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးနှင့်၊ ရောထွေး

ပိုက်ထုပ်၊ ဤနာမ်နှင့်ရုပ်သည်၊ ဥပရုဇ္ဈတိ-မီးတောက် မီးလျှံ၊ ချုပ်ငြိမ်းဟန်သို့၊
ဧကန် မသွေ၊ ချုပ်ငြိမ်းရပေသတည်း။ [သီလက္ခန္ဓာ၊ ကေဝဠသုတ်ပါဠိတော်။]

ပုထုဇဉ် မမြင်နိုင်။ ။ ဤသုတ္တန်ပါဠိတော်ကို အစဉ်လိုက်၍ အစဉ်လိုက်၍
စူးစူးစိုက်စိုက် စဉ်းစားသောအခါ “နိဗ္ဗာနဓာတ်သည် အထင်အရှားရှိသော
ပရမတ္ထတရားတစ်ပါး ဖြစ်ပေသည်” ဟု သိသာ၏။ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်နေသော
စိတ်ကိုပင် မိမိကိုယ်တိုင် (စဉ်းစားလေ့မရှိလျှင်) မသိနိုင်ရကား မိမိခန္ဓာကိုယ်
တွင်း၌ မပါဝင်သော နိဗ္ဗာန်ကို ပုထုဇဉ်တို့ဉာဏ်ဖြင့် အဘယ်မှာလျှင် သိမြင်
နိုင်ပါတော့အံ့နည်း။

ဝိညာဏံ။ ။ ထိုသို့ ပုထုဇဉ်တို့ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်နိုင်သော်လည်း ထူးသော
မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်ကား (မဂ် ဖိုလ်ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်) လှမ်း၍ သိနိုင်
မြင်နိုင်လောက်အောင် ထင်ရှားပါသည်။

အနိဒဿနံ။ ။ ထိုသို့ ထင်ရှားသော်လည်း ပကတိစက္ခုဖြင့်ကား
မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မမြင်နိုင်၊ တစ်နည်းဆိုရလျှင်. . . ရုပ်နာမ်ခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း
အေးမြ၍ မွန်မြတ်လှသော နိဗ္ဗာန်သည် “မည်သို့သော ချမ်းသာပုံ အေးမြပုံ
မွန်မြတ်ပုံနှင့်တူသည်” ဟု ထပ်တူပြဖို့ရာ ဥပမာလည်း မရှိပါ။

အနန္တံ။ ။ စိတ်တစ်ခု၌ စ၍ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဥပါဒ်အပိုင်း၊ ပျက်ခြင်း
ဟူသော ဘင်္ဂအပိုင်း၊ မပျက်မီ အခိုက်အတန့်မျှ တည်ခြင်းဟူသော ဌီအပိုင်း
အားဖြင့် သုံးပိုင်းခွဲခြား၍ ရနိုင်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်၌ ထိုကဲ့သို့ ပိုင်းခြားဖို့ရာ
အပိုင်းသုံးကန့် မရှိပါ။ ထိုသို့ မရှိပါဘဲ အမြဲသစ်လွင်၍ နေပါသည်။

သဗ္ဗတော ပဘံ။ ။ သမုဒ္ဒရာ၌ ဝင်ဖို့ရန် ဆိပ်ကမ်းတွေ အများအပြား
ရှိသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သုံးဆယ့်ရှစ်ပါး (တစ်နည်းလေးဆယ်)အားဖြင့် များစွာသော
ကမ္မဋ္ဌာန်တရားတွေသည် နိဗ္ဗာန်ဟူသော သမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်နိုင်ဖို့အကြောင်း
ကောင်းမြတ်သော ဆိပ်ကမ်းတွေပင် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ ပကတိစိတ်သည်ပင် ကိလေသာအညစ် မမြွေးရစ်သော
အခါ အရောင်ဝင်း၍ လင်းနေသလို ထင်ရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ နိဗ္ဗာန်၌
ကိလေသာ အညစ်တို့ မည်သည့်အခါမျှ မမြွေးရစ်ရကား အမြဲအရောင်ဝင်း၍

လင်းနေသလို ဖြစ်ပါသည်။

ဧတ္ထ အာပေါ. . . န ဂါဓေတိ။ ။ ယခုလောက၌ တွေ့ရသော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ရုပ်ဖြစ်အောင် နာမ်ကကျေးဇူးပြု၊ နာမ်တည်နိုင်အောင် ရုပ်က ကျေးဇူးပြု၊ ရုပ်အချင်းချင်း နာမ်အချင်းချင်းလည်း ကျေးဇူးပြုသော ကြောင့် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်၊ ပျက်ပြီးလျှင်လည်း ထပ်၍ဖြစ်နိုင် တည်နိုင်ကြ၏။ နိဗ္ဗာနဓာတ် တရားမြတ်ကြီးကား ရုပ်ဖြစ်အောင်လည်း ကျေးဇူးမပြု၊ နာမ်ဖြစ် အောင်လည်း ကျေးဇူး မပြုသောကြောင့် ဤနိဗ္ဗာန်တရား၌ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယောဟူသော အရင်းခံဓာတ်ကြီးတို့ မထောက်မမှီ မဖြစ် မတည်နိုင် တော့ပါ။

ဝိညာဏဿ နိရောဓေန။ ။ ဘဝဖန်ခါ သံသရာ၌ ပြုခဲ့သမျှ အတန်တန် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့သည် အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာကို ပယ်လိုက်သောအခါ ဘဝကို စီမံရာဝယ် အဖော်သဟဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အကူအညီကို မရတော့သဖြင့် ဘဝအသစ်ကို မစီမံနိုင်ကြတော့၊ အသစ်ကံလည်း မဖြစ်တော့ရကား သံသရာစက်ရဟဟတ်လည်း အဆက်ပြတ် ရလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မမူမီ ရုပ်နာမ်နှင့်တွဲ၍ ဆင်းရဲအမျိုးမျိုးကို ခံရပါသော်လည်း (ဘုရားရှင်သည်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးဝယ် ဝမ်းတော်လားမှု၊ ဩဝါဒပေးမှုတို့ကြောင့် ကိုယ် တော်၏ ဆင်းရဲမူဒဏ်ကို ခံရပါသေးသော်လည်း) စုတိဝိညာဉ်တော် ချုပ်သော အခါ. .

ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ။ ။ ထိုနိဗ္ဗာန်တရားမြတ်၏ အအေးဓာတ်အရှိန် ကြောင့် ရုပ်နာမ်အားလုံး ဆုံးတော်မူရကား ရုပ်နာမ်နှင့်စပ်မှ ဖြစ်ရသော ဒုက္ခ အတန်တန်လည်း မီးလျှံ မီးတောက် ငြိမ်းပျောက်သကဲ့သို့ အေးငြိမ်းရတော့၏။ “မီးငြိမ်း” ဟူရာ၌ မီးတောက်သည် ငြိမ်းပြီးသောအခါ တစ်စုံတစ်ခု နာမည် တပ်၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ဖို့ရာ မကျန်တော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရုပ်နာမ်ခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းသောအခါ ပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်းကောင်း၊ သတ္တဝါဟုလည်းကောင်း၊ ငါဟု လည်းကောင်း၊ သူဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ပညတ် နာမည်တပ်ဖို့ရာ တစ်စုံ တစ်ခုမျှ မကျန်တော့ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ နာမည်တပ်ဖို့ မကျန်သော်လည်း

“မအို မသေ အမြဲတည်နေသော အမြိုက်ဓာတ်ကား သစ်သစ်လွင်လွင် အထင် အရှားပင် တည်ရှိပါသတည်း။

သဒေဝကဿ လောကဿ၊ ဧတေ ဝေါ သုခသမ္မဿ၊

ယတ္ထ စေတေ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ တံ တေသံ ဒုက္ခသမ္မတံ။

သဒေဝကဿ-ဗြဟ္မာ သိကြား၊ နတ်အများနှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကဿ- ပုထုဇဉ်ဟု၊ ဉာဏ်မြင်ပေတုံး၊ တစ်လောကလုံးသည်၊ ဧတေ-ရူပ သဒ္ဓ၊ စသည့်အာရုံ၊ ဤကာမဂုဏ်တို့ကို၊ သုခသမ္မတာ-ချမ်းသာဖွယ်တောင်း၊ အကောင်းဟု၊ သမုတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ယတ္ထ-အရိယာအများ၊ လွန်လေးစားသည့်၊ တရားမျက်ရှင်၊ အကြင်သို့သောနိဗ္ဗာန်၌၊ ဧတေ-ရူပ သဒ္ဓ၊ စသည့်အာရုံ၊ ဤကာမဂုဏ်တို့သည်၊ နိရုဇ္ဈန္တိ-ကွယ်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်း၊ ရုပ်သိမ်းကြရလေကုန်၏၊ တံ စ-ကာမဂုဏ်အားလုံး၊ ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းလျက်၊ ဆုံးရာအမှန်၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုကား၊ တေသံ-ထိုဉာဏ်မြင်ပေတုံး၊ ပုထုဇဉ်အားလုံးတို့သည်၊ ဒုက္ခသမ္မတံ-ခံစား ဖွယ်အချက်၊ ကင်းသည့်အတွက်ကြောင့်၊ သက်သက် ရှုတ်ချ၍၊ ဒုက္ခဟု သမုတ် အပ်လေသတည်း။ [ဧတေ ဝေါ၌ ဝေါအတွက် အနက်မရှိ။]

သုခံ ဒိဋ္ဌမရိယေဘိ၊ သက္ကာယဿ နိရောဓနံ၊

ပစ္စနီကမိဒံ ဟောတိ၊ သဗ္ဗလောကေန ပဿတံ။

သက္ကာယဿ-ပရမတ္ထအားဖြင့်၊ ထင်ရှားဘိတောင်း၊ ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်း၏၊ နိရောဓနံ-ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်း၊ ရုပ်သိမ်းရာဖြစ်သော၊ သုခံ- နိဗ္ဗာနဓာတ်၊ ချမ်းသာမြတ်ကို၊ အရိယေဘိ-အရိယာအရှင်၊ သူတော်စင်တို့ သည်၊ ဒိဋ္ဌံ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့်၊ စေ့ငုထင်ထင်၊ သိမြင်အပ်ပေပြီ၊ က္လုဒံ-များပုထုဇဉ်၊ ဉာဏ်အမြင်ဖြင့်၊ မမြင်နိုင်တန်၊ ဤနိဗ္ဗာန်ကို၊ ပဿတံ-တပ်အပ်ထင်ထင်၊ ကိုယ်တိုင်မြင်သည့်၊ အရှင်အပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့မှာ၊ သဗ္ဗလော ကေန-အဝိဇ္ဇာဖုံး၊ တဏှာတုံးဟု၊ အားလုံးလောက၊ ဟူသမျှနှင့်၊ ပစ္စနီကံ ဟောတိ-ကျောချင်းကပ်ယှဉ်၊ ပြေးကြအင်သို့၊ အစဉ်ဆက်ဆက်၊ ဆန့်ကျင် ဘက်အနေ၊ ဖြစ်ရလေတော့သတည်း။ သဠာယတနသံယုတ်၊ ဒေဝဒဟဝဂ်။

မရဏာနုတိ။ ။ ရဟန္တာတို့၏ ဝဋ်ဒုက္ခပြတ်ကင်း၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်ခြင်း ဟူသော သမုစ္ဆေဒမရဏ၊ သင်္ခါရတို့၏ ဘင်ခဏဟူသော ခဏိကမရဏ၊ သစ်ပင်သေသည် ပြဒါးသေသည် သံသေသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌ သစ်ပင်စသည် တို့၏ သေခြင်းဟူသော သမုတိမရဏ၊ တစ်ဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ အစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်းဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေယူပစ္ဆေဒမရဏဟု မရဏလေးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် သမုစ္ဆေဒမရဏသည် အများနှင့်မဆိုင် ရဟန္တာများနှင့်သာ ဆိုင်၏။ ခဏိကမရဏသည် ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ထင်မြင်နိုင်ခဲ့၏။ သမ္မတိမရဏမှာ သံဝေဂဖြစ်ဖွယ်ရာ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ထိုသုံးပါးကို ဤအရာ၌ မလိုအပ်။ ဇီဝိတိန္ဒြေယူပစ္ဆေဒမရဏ (သေခြင်း)သာလျှင် အများနှင့်လည်းဆိုင်၊ ထင်မြင်ဖွယ် လည်း ရှိ၊ သံဝေဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်း ဟုတ်သောကြောင့် ဤဇီဝိ တိန္ဒြေယူပစ္ဆေဒမရဏကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှုသည် မရဏာနုဿတိ မည်၏။

အောက်မေ့ပုံ။ ။ သူသေကောင်ကို ကြည့်၍ဖြစ်စေ၊ ရှေးရှေးက တွေ့မြင်အပ်ဖူးသော စည်းစိမ်ရှင်ကြီးတို့၏ သေရပ်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ဖြစ်စေ “မရဏံ ဘဝိဿတိ၊ မရဏံ ဘဝိဿတိ=ဤကဲ့သို့ သေရဦးလတုံ၊ ဤကဲ့သို့ သေရဦးလတုံ” ဟု သေခြင်းသဘောတရားကို အဖန်ဖန် ပွားများရာ၏။ ထိုကဲ့သို့ ပွားများရာ၌ အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းမှုလည်း ရှိစေရသည်။ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမိ၍ သံဝေဂဉာဏ် မပါလျှင် ချစ်ခင်သူတို့ သေရမည်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ စိုးရိမ်သောက ဖြစ်တတ်၍၊ မုန်းသူ၏ သေမည်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ ဝမ်းမြောက် နေတတ်သည်။ မမုန်း မချစ်အပ်သူတို့၏ သေခြင်းကို ဆင်ခြင်ရာ၌ သေခြင်း သဘော မထင်နိုင်ဘဲ အမှတ်တမဲ့သာ ဖြစ်တတ်၍၊ မိမိသေရမည်ကို ဆင်ခြင် ရာ၌ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်တတ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သတိသံဝေဂ ရှေ့သွားဖြင့် အသင့်အတင့် နှလုံးထား၍ မည်သူ၏ သေခြင်းမဆို သေခြင်းသဘောတရား ကိုသာ ပွားများဆင်ခြင်ရာ၏။

-----*-----

ကာယဂတာသတိ။ ။ ကာယသဒ္ဓါသည် “အပေါင်း”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဆံပင် အမွေးစသော ၃၂-ပါးသော အစုအဝေးတို့အပေါင်း”ဟူလို

ကာယေ-ဆံ အစရှိသော အစုအဝေးအပေါင်း၌၊ ဂတာ-(အာရုံပြုသောအား ဖြင့်)ဖြစ်သော သတိတည်း။ ကာယဂတာသတိ-ဆံအစရှိသော အစုအဝေး အပေါင်း၌ ဖြစ်သော သတိ၊ [ကာယဂတာသတိဟု ဖြစ်သင့်လျက် တာ၌ အာကို ရဿမပြုဘဲ ထားသည်၊] ဤကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဒွတ္တိသကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟုလည်းကောင်း၊ ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ [ဒွတ္တိသကာရ-၃၂-ပါး အပြားရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ရှေးရိုက်စာအုပ်များ၌ “ဒွတ္တိသကာယ”ဟု မှား၏။ ပဋိနိက္ခလမနသိကာရဝသေန ဒေသိတံ ဒွတ္တိသကာရကမ္မဋ္ဌာနံ၊ ဣဒမ္ပိ ၈ ကာယဂတာသတိတိ အဓိပ္ပေတံ၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ . . . အာကာရာပကာရာတိ ဟိ ဧကော အတ္ထော၊-မဟာဋီကာ။] ကောဋ္ဌာသသဒ္ဓါ သည် အဖို့အစု (အစုအဝေး)ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။

ပါဠိလိုရွတ်နိုင်။ ။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပါဠိကို နားလည်သူဖြစ်က “အတ္တိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ လောမာ နခါ ဒန္တာ တစော၊ မံသံ နှာရု အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္စ ဝက္ကံ၊ ဟဒယံ ယကနံ ကိလောမကံ ပိဟကံ ပပ္ပာသံ၊ အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရိယံ မတ္ထလုဂီ၊ ပိတ္တံ သေမ္ပံ ပုဗ္ဗော လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ၊ အဿု ဝသာ ခေဋ္ဌော သိယံာဏိကာ လသိကာ မုတ္တံ”ဟု ပါဠိအတိုင်း ရွတ်တတ် ဆောင်ရွက်ကျက်မှတ်၍ ရှေးဦးစွာ နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို သရဇ္ဈာယ်ရာ၏။

မြန်မာလိုရွတ်နိုင်။ ။ ပါဠိကို နားမလည်လျှင် ဤငါ့ကိုယ်တွင် ဆံပင် အမွေး လက်သည်း ခြေသည်း သွား အရေ၊ အသား အကြော အရိုး ရိုးတွင်းခြင်ဆီ အညှို့၊ နှလုံး အသည်း အမြေး အဖျဉ်း အဆုတ်၊ အူမ အူသိမ် အစာသစ် အစာဟောင်း ဦးကျောက်၊ သည်းခြေ သလိပ် ပြည် သွေး ခွေး အဆီခဲ၊ မျက်ရည် ဆီကြည် တံတွေး နှပ် အစေး ကျင်ငယ်” ဟု မြန်မာလို နှုတ်တက်ကျက်၍ ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်ရာ၏။ ဤကောဋ္ဌာသတို့၏ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်၌ ရှုပါ။ ရုပ်ပုံရှင်ကျင့်ဝတ်၌ အနက်ကျယ်ပါသည်။

အာနု အပါန။ ။ အာနာပါနေ-ဝင်သက် ထွက်သက်၌၊ ပဝတ္ထော- အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ သတိ-သတိသည်၊ အာနာပါနဿတိ- အာနာပါနဿတိမည်၏။ ဝင်သက် ထွက်သက်ကို အာရုံပြုသော သတိသည်

အာနာပါနဿတိ မည်၏။ ဤအာနာပါနဿတိကို ယခုအခါ မျိုးမျိုးနည်းဖြင့် အားထုတ်လျက် ရှိကြ၏။ ထိုတွင် နည်းအချို့မှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်တို့၌ လာသောနည်းနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲ၏။ ထို့ကြောင့် သူတော်ကောင်းစစ်စစ် ဖြစ်လိုသူတို့မှာ ကျမ်းဂန်လာအတိုင်း ကြိုးစားအားထုတ်သင့်ပါသည်။

အာန အပါန။ ။ အာနာပါနဆိုသည်နှင့် အဿာသ ပဿာသဆိုသည် မှာ သဘောတူပင်တည်း။ အာနာပါန-အာန+အပါန၊ “အာန-ထွက်သက်+အပါန-ဝင်သက်”ဟု ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ဆို၏။ ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာကား ပထမဖြစ်ပုံ အစဉ် (ဥပ္ပတ္တိက္ကမ)အတိုင်း ဆို၏။ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့သည် အမိဝမ်း၌ နေစဉ် အသက်မရှူမရှိကြရသဖြင့် ဖွားမြင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဝမ်းတွင်းမှ လေတို့ အပြင်ဘက်သို့ ရှေးဦးစွာ ထွက်ကြ၏၊ ထို့နောက် အပြင်က လေကို ရှူသဖြင့် ဝမ်းတွင်းသို့ လေဝင်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ထွက်သက် (ရှိုက်လေက) ပထမဖြစ်၍ ဝင်သက် (ရှူလေက)နောက်မှ ဖြစ်ကြရသည်။ [အာနနံ-ရှိုက်ခြင်း၊ ဝါ-ရှိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက်လေ၊ အာနံ-ရှိုက်ခြင်း၊ ဝါ-ထွက်သက်လေ၊ အပါနံ၌ “အပ+အာန”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အပသဒ္ဒါသည် ပစ္ဆာအနက်တည်း၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ အာနနံ-ရှူခြင်း (ရှူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝင်သက်လေ)သည်၊ အပါနံ-မည်၏။

အဿာသ ပဿာသ။ ။ အဿာသော၌ “အာ+သာသ”ဟု ပုဒ်ဖြတ် အာသဒ္ဒါသည် အာဒိအနက်ဟောတည်း၊ အာဒိမို-အစ၌၊ သသနံ-ရှိုက်ခြင်းသည်၊ အဿာသော-အဿာသ မည်၏။ ပဿာသော၌ “ပ+သာသ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပသဒ္ဒါသည် ပစ္ဆာအနက်ဟောတည်း၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ သသနံ-ရှူခြင်းသည်၊ ပဿာသော-ပဿာသ မည်၏။

သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ။ ။ သုတ္တန်အဋ္ဌကထာတို့၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကို အစွဲပြု၍ ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ပုံအစဉ် (ပဝတ္တိက္ကမ)အတိုင်း ဝင်သက်ကို အဿာသ-အာနဟု ဆို၍၊ ထွက်သက်ကို ပဿာသ-အပါနဟု ဆို၏။ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သူတို့သည် ရှေးဦးစွာ ဝင်သက်လေကို (ရှူလေကို)အာရုံပြု၍၊ နောက်မှ ထွက်သက်လေကို(ရှိုက်လေကို) အာရုံပြုသတတ်၊ ပုဒ်အကြံမှာ မထူးပြီ၊ ထွက်သက်အရာ၌ ဝင်သက်၊ ဝင်သက်အရာ၌

ထွက်သက်ဟု ပြောင်းလွဲဆိုရုံသာတည်း။ [ဤအာနာပါန မရနိုင်သူများကို ရူပပဝတ္တိက္ကမ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ကြံဖွယ်။ ။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်၌ အနုသဒ္ဓါပါ၍၊ ကာယဂတာသတိနှင့် အာနာပါနဿတိတို့၌ အနုသဒ္ဓါ မပါ။ ဘာကြောင့်ပါနည်းဟု စဉ်းစားသော် ဗုဒ္ဓစသည်တို့၏ ဂုဏ်သည် ပရမတ်တရားများ ဖြစ်၏၊ အလွန်နက်နဲ၏။ ထို့ကြောင့် ဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုမှသာ ထင်မြင်နိုင်သောကြောင့် “အနုဿတိ” ဟု အနုသဒ္ဓါနှင့်တကွ ပြ၍၊ ကာယနှင့် အာနာပါနဟူသည် ဝါယောဓာတ် အပေါင်းဖြစ်သော သမူဟပညတ်ပင်တည်း။ ထိုသို့ ပညတ်ဖြစ်၍ ပရမတ်အာရုံ များလောက် မသိမ်မွေ့ မခက်ခဲသဖြင့် အနုသဒ္ဓါ မထည့်ဘဲ “ကာယဂတာ သတိ၊ အာနာပါနဿတိ”ဟု ဟောပြတော်မူဟန်တူသည်။-ဤကား အကြံ။

-----*-----

အပ္ပမညာလေးပါး

မေတ္တာ။ ။ မိဇ္ဇတိ သိနိယုတိ-ချစ်ခင်စိုစွတ်၊ စေးကပ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ မေတ္တာ-မေတ္တာမည်၏။ တရားကိုယ်အားဖြင့် အဒေါသစေတသိက် တည်း။ ပိယမနာပဖြစ်သော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၏။ [ပိယ-ချစ်အပ်+ မနာပ=စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သူ၊ ဝါ-မြတ်နိုးအပ်သူ၊] သတ္တဝါ တစ်ယောက် ယောက်ကို အာရုံပြု၍ ဒေါသဖြစ်သောအခါ ထိုဒေါသနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဓာတ် သည် စိုစိုဖပ်ဖပ် မရှိ၊ ခြောက်ကပ်ကပ် ဖြစ်လျက် အာရုံပြု၏။ မေတ္တာကား သတ္တဝါတို့ အပေါ်၌ စိုစိုဖပ်ဖပ် စေးကပ်လျက် အာရုံပြုသည်။

မေတ္တာတု။ ။ တဏှာပေမ အချစ်မျိုးလည်း ချစ်ခင်အပ်သူအပေါ်၌ စေးကပ် စိုစွတ်လျက် အာရုံပြု၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုအချစ်မျိုးကို “မေတ္တာ”ဟု ခေါ်ကြ၏။ မေတ္တာ အစစ်မှာ ကုသိုလ် ကြိယာနှစ်မျိုးတွင် တစ်ပါးပါးသာတည်း။ တဏှာပေမကား လောဘ (အကုသိုလ်)ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သားမယာချစ်၊ ဆွေမျိုးချစ်စသော သံယောဇဉ်မကင်းသော ချစ်ခြင်းများ၌ မေတ္တာစစ် မဟုတ်၊ တဏှာပေမသာ များ၏။ ထိုအချစ်မျိုးကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ဂေဟာသိတပေမဟု ဆိုသည်။ “အိမ်၌မှီသောအချစ်” ဟူလို၊ ဘုရားရှင်၏ ငယ်ကျွန်တော်ရင်း ဖြစ်သော ဆန္ဒထေရ်သည်ပင် ဘုရားရှင်၏အပေါ်၌ ထိုဂေဟာသိတပေမ

(အရှင်သခင်ချစ်) ချစ်လျက် သံယောဇဉ်ဖြစ်နေသောကြောင့် ဘုရား ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ် တရားထူး မရ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံ သံယောဇဉ်ပြတ်၍ တရားထူးရသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုကဲ့သို့ သားချစ် မယားချစ် ဆွေမျိုးချစ် စသည်ဖြင့် ချစ်အပ်သူ့အပေါ်မှာ တစ်ရံတစ်ခါမျှ မေတ္တာစစ် မဖြစ်နိုင်တော့ဘူးဟု မမှတ်ရ၊ အခါပေါင်းများစွာ မေတ္တာအစစ်လည်း ဖြစ်ကြပေမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် မေတ္တာ၏ အကျိုးကို ပြရာ၌ သားကို နို့တိုက်နေသော နွားမ၏ တန်ခိုးကို ပြသည်၊ [နို့တိုက်နေသော နွားမကို မုဆိုးက လှံဖြင့်ထိုးရာ လှံမစူးဘဲ ထန်းရွက်ကဲ့သို့ လျော့ကျသွားသတတ်၊] အချုပ်မှာ-မခွဲနိုင် မခွာရက်အောင်ပင် သံယောဇဉ်ဖြစ်ရသော အချစ်သည် တဏှာပေမ (ဂေဟသိတပေမ)တည်း၊ ခွဲသာခွာသာ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားသော မေတ္တာသဘောကား အစစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများရာ၌ ဒေါသတည်းဟူသော အဝေးရန် သူ၊ မေတ္တာအတုတည်းဟူသော အနီးရန်သူ၊ ဤနှစ်ပါးကို ရှောင်ရှား၍ ပွားများရသည်။

ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ်မေတ္တာ။ ။ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် သူတစ်ပါးကို မှန်း၍ အာရုံပြုမှုကို ယခုကာလ၌ “မေတ္တာပို့သည်-မေတ္တာကို စေလွှတ်သည်”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ ထိုမေတ္တာပို့နည်းကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ၅၂၈-မျိုး ပြ၏၊ ၅၂၈-မျိုးကား-အနောဓိသောမေတ္တာဖရဏာနည်း ၅၊ ဩဓိသောမေတ္တာဖရဏာ နည်း ၇၊ ပေါင်း ၁၂ တည်း၊ ထို ၁၂ ကို “အဝေရာ ဟောန္တု၊ အဗျာပဇာ ဟောန္တု၊ အနိယာ ဟောန္တု၊ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု”ဟူသော “န္တု”လေးခု ဖြင့် မြှောက်လျှင် ၄၈ ဖြစ်၏။ ဤ ၄၈ ကို အရပ်ဆယ်မျက်နှာဖြင့် မြှောက်လျှင် ၄၈၀ ဖြစ်၏။ ဤ ၄၈၀ နှင့် မူလ ၄၈ ပေါင်းသော် “ငါးရာနှစ်ဆယ် ရှစ်သွယ်မေတ္တာ”ဖြစ်၏။

[ဆောင်] နောဓိ-ပဉ္စ၊ ဩ-သတ္တဖြင့်၊ ဒွါဒသဟု၊ ပုဂ္ဂိုလ်စုကို၊ န္တုလေးဖြာ၊ မြှောက်ဆင့်ပါမူ၊ ရှစ်ဖြာလေးဆယ်၊ ဂဏန်းကြွယ်၏။ ရပ်ဆယ်ဖြင့် လျှောက်၊ ထပ်ဆင့်မြှောက်၍ မှတ်လောက်ပွားက၊ လွန်များလှ သည်.. ငါးရာနှစ်ဆယ် ရှစ်စွန်းတည်း။ [န္တုကို “နတု”ဟု ဖတ်။]

နောဓိ-ပဉ္စ။ ။ “သဗ္ဗေ သတ္တာ၊ သဗ္ဗေ ပါဏာ၊ သဗ္ဗေ ဘူတာ၊ သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ၊ သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ” ဤငါးပါးသည် “မည်သူ မည်ဝါ၊ ယောက်ျား မိန်းမ” စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား ကန်သတ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် “အနောဓိသောဖရဏာ” ငါးမျိုးတည်းဟု မှတ်ပါ။ [အနောဓိ၌ ဩဓိသဒ္ဒါသည် အရေးအသား၊ အပိုင်းအခြား၊ အဖို့အစုဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “အနောဓိသော-အပိုင်းအခြား မရှိသောအားဖြင့်၊ မေတ္တာဖရဏာ-မေတ္တာကို ဖြန့်ခြင်း”] “အနောဒိဿမေတ္တာ”ဟု လည်း ခေါ်ကြသည်။

ဩ-သတ္တ။ ။ “သဗ္ဗာ ကုတ္တိယော၊ သဗ္ဗေ ပုရိသာ၊ သဗ္ဗေ အရိယာ၊ သဗ္ဗေ အနရိယာ၊ သဗ္ဗေ ဒေဝါ၊ သဗ္ဗေ မနုဿာ၊ သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ” ဤ ၇-ပါးကား မိန်းမနှင့် ယောက်ျားကို တစ်ကန့်စီ၊ အရိယာနှင့် ပုထုဇဉ်ကို တစ်ကန့်စီ၊ နတ် လူနှင့် ဝိနိပါတိကကိုလည်း တစ်ကန့်စီ၊ ဤသို့ပိုင်းခြား ကန်သတ်လျက် သူအဖို့နှင့်သူ အာရုံယူရသောကြောင့် ဩဓိသောမေတ္တာဖရဏာ မည်၏။ [ဩဒိဿမေတ္တာ ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။]

န္တုလေးဖြာ၊ မြှောက်ဆင့်ပါမူ။ ။ ထို ၁၂-မျိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မေတ္တာပို့ရာ၌ အဆုံး အဆုံးမှာ “အဝေရာ ဟောန္တု” စသော လေးမျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးပါရ၏။ ဥပမာ-သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ အနီယာ ဟောန္တု၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ သုခိအတ္တာနံ ပရိဟရန္တု” ဟူသည်တည်း။ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ် ၁၂-မျိုးကို မေတ္တာပို့ရာ၌ “န္တု”လေးပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် အဆုံးသတ်ရသောကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၁၂-ယောက်ကို န္တုလေးခုဖြင့် မြှောက်၍ ၄၈-ပါး မေတ္တာပွားနည်း ဖြစ်သည်။

ရပ်ဆယ်ဖြင့်လျှောက်။ ။ ထို ၄၈-ပါးကို “ပုရတ္တိမာယဒိဿာယ၊ ပစ္ဆိမာယဒိဿာယ၊ ဥတ္တရာယဒိဿာယ၊ ဒက္ခိဏာယဒိဿာယ၊ ပုရတ္တိမာယ အနုဒိဿာယ၊ ပစ္ဆိမာယအနုဒိဿာယ၊ ဥတ္တရာယအနုဒိဿာယ၊ ဒက္ခိဏာယ အနုဒိဿာယ၊ ဟေဋ္ဌိမာယဒိဿာယ၊ ဥပရိမာယဒိဿာယ” ဟု အရပ်ဆယ် မျက်နှာဖြင့် မြှောက်ဆင့် ပွားများလျှင် ပွားနည်း ၄၈၀ ဖြစ်၏။ ပွားများပုံကား- “ပုရတ္တိမာယ ဒိဿာယ သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု၊ ပုရတ္တိမာယဒိဿာယ သဗ္ဗေ သတ္တာ အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုရတ္တိမဒိဿာနှင့် တွဲဖက်၍

၄၈ ထွက်၏။ ပစ္ဆိမဒိသာ စသည်နှင့် တွဲဖက်၍လည်း ၄၈ ထွက်၏။ ဤသို့ အရပ်ဆယ်မျက်နှာနှင့် တွဲဖက်၍ ၄၈ ဆယ်လီ ၄၈၀ ထွက်၏။ အရပ်ဆယ်မျက်နှာနှင့် မတွဲဖက်ဘဲ ပွားများရသော မူလ ၄၈ နှင့် ပေါင်းသော် ၅၂၈-ပွားနည်းဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ် မေတ္တာသည် မေတ္တာပွားနည်း အပြားသာ ဖြစ်၏။ လူတစ်ယောက်အပေါ်ဝယ် ဤငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ် မေတ္တာစိတ်ဖြင့် အာရုံပြုနိုင်သည်”ဟု ယခုကာလ ထင်မှားပုံကို သတိထားပါ။ “သဗ္ဗေ သတ္တာ” အရာဝယ် သတ္တဝါကို ဟောသော “သဗ္ဗေ ဇီဝိ၊ သဗ္ဗေ ဇန္တူ” စသည်ဖြင့်လည်း ပွားများကောင်းပါ၏။ သို့သော် ပါဠိတော်၌ကား အများအနက်ထင်လွယ်သော သတ္တ၊ ပါဏ၊ ဘူတ၊ ပုဂ္ဂလ၊ အတ္တဘာဝ ပရိယာပန္န ပုဒ်များကိုသာ ပြထားပေသည်။ ပါဠိကို မဆိုဘဲ “အားလုံး သတ္တဝါတွေ ဘေးရန်ကင်းကြပါစေ၊ အားလုံးသတ္တဝါတွေ ဒေါမနဿ ဗျာပါဒ ကင်းကြပါစေ၊ အားလုံးသတ္တဝါတွေ ဆင်းရဲဒုက္ခ ကင်းကြပါစေ၊ အားလုံးသတ္တဝါတွေ ချမ်းချမ်းသာသာ မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ၊”ဟု မြန်မာလိုလည်း မေတ္တာပို့ကောင်း၏။ မြန်မာလူမျိုးတို့၌ မြန်မာလို ရွတ်ဆိုပို့သခြင်းက သာ၍ ထင်မြင်၏။ [ဝေရ အရ၌ “အတွင်းရန်” ဟူရာဝယ် ဒေါသနှင့်တကွ အကုသိုလ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် “အဗျာပဇ္ဇ” အရ၌ ဒေါသကို မယူဘဲ ဒေါမနဿကို ယူရသည်။]

အနက်။ ။ ပုရတ္တိမာယဒိသာယ-အရှေ့အရပ်၌၊ ပစ္ဆိမာယဒိသာယ-အနောက်အရပ်၌၊ ဥတ္တရာယဒိသာယ-မြောက်အရပ်၌၊ ဒက္ခိဏာယဒိသာယ-တောင်အရပ်၌၊ ပုရတ္တိမာယအနုဒိသာယ-အရှေ့တောင်ထောင့်အရပ်၌၊ ပစ္ဆိမာယအနုဒိသာယ-အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်၌၊ ဥတ္တရာယအနုဒိသာယ- အရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်၊ ဒက္ခိဏာယအနုဒိသာယ-အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်၌၊ ဟေဋ္ဌိမာယဒိသာယ-အောက်အရပ်၌၊ ဥပရိမာယဒိသာယ-အထက်အရပ်၌၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်၊ သဗ္ဗေ ပါဏာ-အလုံးစုံသော အသက်ရှိသူတို့သည်၊ သဗ္ဗေ ဘူတာ-အလုံးစုံသော ဖြစ်နေသူတို့သည်၊ သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ-အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝ

ပရိယာပန္နာ-အလုံးစုံသော အတ္တဘော၌ အကျုံးဝင်သူတို့သည်၊ (သဗ္ဗာ ကုတ္တိယော စသည်၌ အနက်ထင်ရှားပြီ၊) သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ-အလုံးစုံသော အပါယ်ဘုံသားတို့သည်၊ အဝေရာ-ကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပ, ရန်မရှိကြကုန်သည်၊ အဗျာပဇာ-ဒေါမနဿ, ဗျာပါဒဟု, စိတ်ဆင်းရဲမှု မရှိကြကုန်သည်၊ အနိယာ-ဆင်းရဲဒုက္ခ မရှိကြကုန်သည်၊ သုခီ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်း ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)အတ္တာနံ-မိမိအတ္တဘောကို၊ ပရိဟရန္တ-ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ။ [အားလုံး မေတ္တာပို့နည်းအတွက် အနက်ကို ရော၍ ရေးလိုက်သည်။]

ကရုဏာ။ ။ အာရုံ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ ကရုဏာအစစ် အတုများကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤကရုဏာလည်း “သဗ္ဗေ သတ္တာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝ ပရိယာပန္နာ”ဟု အနောဓိသောဖရဏာ ၅-မျိုး၊ သဗ္ဗာ ကုတ္တိယော စသော သြဓိသောဖရဏာ ၇-မျိုးအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်၍ ၁၂-မျိုးရ၏၊ ထို ၁၂-မျိုးလုံးမှာပင် “ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တ-အားလုံးသတ္တဝါတွေ ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ကြ ပါစေ”ဟု ဒုက္ခိတသတ္တဝါ (ဆင်းရဲနေသူကို) အာရုံပြု၍ ပွားများရာ၏၊ ထို ၁၂-မျိုးကို “ပုရတ္တိမာယဒိသာယ သဗ္ဗေ သတ္တာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တ”စသည်ဖြင့် အရပ်ဆယ်မျက်နှာနှင့် တွဲဖက်၍ ပွားများလျှင် ဒိသာဖရဏာပွားနည်း ၁၂၀ ဖြစ်၏၊ မူလအနောဓိသောဖရဏာ ၅, သြဓိသောဖရဏာ ၇-ပါးနှင့် ပေါင်းသော် ကရုဏာပွားနည်း ၁၃၂-မျိုး ဖြစ်၏၊ ဤကရုဏာပွားရာ၌ ဒုစရိုက်အားကြီး နေသော သုခိတသတ္တကို အာရုံပြုလည်း နောက်ဘဝ၌ ရောက်ရမည့် အပါယ် ဘေးကို တွေးတောကာ ပွားများနိုင်ပါသည်။

မုဒိတာ။ ။ အာရုံ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ မုဒိတာအစစ် အတုများကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ မြှောက်ပွားပုံမှာလည်း ကရုဏာအတိုင်း ၁၃၂-ပါးရ၏၊

“ဒုက္ခ မုစ္ဆန္တ” အရာဝယ် “ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တ”ဟူသော စကားကို လဲလှယ် ပွားများရုံသာတည်း၊ ဥပေက္ခာအပြားလည်း အတူပင်ဖြစ်၏၊ [ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော-အကြင်အကြင် ရအပ်သော စည်းစိမ်မှ၊ မာ ဝိဂစ္ဆန္တ-မကင်းလွတ်နိုင်ကြပါစေ၊ “ရှိပြီးသောချမ်းသာမှ လက်မလွတ်ကြပါစေ”ဟူလို] [ဆောင်] နောဓိ-ပဉ္စ, သြ-သတ္တဖြင့်, ဒွါဒသဟု, ပုဂ္ဂိုလ်စုကို, ပြု၍ အာရုံ ပွားများ တုံလော၊ တစ်ဖုံဆယ်ဖြာ, ရပ်ဒိသာဖြင့်, မြှောက်ကာဆက်သွယ်,

ရာနှစ်ဆယ်တည်း၊ နှစ်သွယ်ပေါင်းစစ်၊ သုံးဆယ်နှစ်တို့၊ စွန်းလစ်တစ်ရာ၊ ဂရုဏာနှင့်၊ ပေက္ခာ-မုဒိ၊ ပြားတူရှိသည်၊ မြောက်ကြည့်လေတော့ မခဲတည်း။

ဥပေက္ခာ။ ။ ဥပေက္ခတိ-မုန်းချစ် မပြု၊ သင့်တော်ရုံ ရှုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာမည်၏။ မေတ္တာသဘောကဲ့သို့ သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကို ဆောင်ရွက်လိုခြင်းလည်း မရှိရ၊ ကရုဏာသဘောကဲ့သို့ သူတစ်ပါး၏ ဆင်းရဲကို ပယ်ရှားလိုခြင်းသည်လည်း မရှိရ၊ မုဒိတာကဲ့သို့ သူတစ်ပါး ချမ်းသာသည်ကို ဝမ်းမြောက်ခြင်းလည်း မရှိရဘဲ သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် ကံသာ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြ၏” ဟု ကမ္မဿကာ ချတတ်သောသဘောသည် ဥပေက္ခာသဘောတည်း။ တရားကိုယ်မှာ တဩမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက်တည်း၊ လျစ်လျူရှုအပ်သော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၏။ “ဒုက္ခ မုစ္ဆန္တ” အရာဝယ် “ကမ္မဿကာ” ကို လဲလှည်၍ ကရုဏာနည်းတူ မြှောက်ပွားပါ။ [လျစ်လျူတိုင်းလည်း ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရမဟုတ်၊ သတ္တတို့ အပေါ်၌ ချစ်မုန်းရမုန်း မသိ၍ လျစ်လျူရှုနေသော အညာဏုပေက္ခ(အညာဏ-ဥပေက္ခာ)လည်းရှိသေး၏။ တရားကိုယ်မှာ မောဟတည်း။]

ဥပေက္ခာနှစ်မျိုး။ ။ ပါရမီဆယ်ပါး၌လာသော ဥပေက္ခာပါရမီနှင့် ဤဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် မတူတတ်ပေ။ ပါရမီဥပေက္ခာသည် သတ္တဝါတို့က မိမိပေါ်၌ ကောင်းမွန်စွာ ပြုမှု မတော်တရော် ပြုမှုများကို အာရုံပြု၍ စိတ်မဆိုး ဝမ်းမသာဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်သော သဘောတည်း။ ဤဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရကား ထိုပြုမှုမျိုးနှင့် မဆိုင်၊ သက်သက်သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ မေတ္တာကရုဏာ မုဒိတာ မဖြစ်ဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်သော သဘောတည်း။

သီလက္ခန္ဓာဋီသစ်။ ။ ကထံ ပန မဟာကာရုဏိကာ ဗောဓိသတ္တာ သတ္တေသု ဥပေက္ခာ ဟောန္တိတိ၊ န သတ္တေသု ဥပေက္ခာ၊ သတ္တကတေသု ပန ဝိပွကာရေသု ဥပေက္ခာ ဟောန္တိတိ ဣဓမေဝေတ္ထ ယုတ္တံ။

ဗြဟ္မဝိဟာရ။ ။ ဝိဟရန္တိ ဧတေဟိတိ ဝိဟာရာ၊ ဗြဟ္မာနော ဝိဟာရာ ဗြဟ္မဝိဟာရာ၊ ဧတေဟိ-ဤတရားတို့ဖြင့်၊ သပ္ပရိသာ-သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိဟာရာ-ဝိဟာရတို့မည်၏။

ဤတရား လေးပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ပြန့်နှံ့စေလျက် (ပို့သလျက်) နေခြင်းသည် မွန်မြတ်သော နေခြင်းပေတည်း။ [အခြားတစ်နည်း ရှိသေး၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုလေတော့။]

-----*-----

အာဟာရေ ပဋိကုလသညာ။ ။ စားသောက်ဖွယ်အစာဟူသမျှကို အာဟာရဟု ခေါ်၏။ ထိုအာဟာရ၌ “စက်ဆုပ်ရွံ့ဖွယ်ရာ”ဟု မှတ်ထင်လောက်အောင် ဆင်ခြင်မှုကို “အာဟာရေ ပဋိကုလသညာ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ပဋိကုလသညာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆင်ခြင်ရာ၌ ဆင်ခြင်နည်း ၁၀-မျိုးပြား၏။-အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှု၊ အကျဉ်းချုပ်ကား-

ဂမနာ ဒေသနာ ဘောဂါ၊ အာသယာ စ နိဓာနတော၊

အပက္ကာ စ ပက္ကာ ဖလာ၊ နိဿန္တတော စ မက္ခနာ၊

ဧဝံ ဒသဟာကာရေဟိ၊ ဣက္ခေယျ ပဋိကုလတာ။

ဂမနာ-အာဟာရကို ရနိုင်ရာအရပ်သို့ အရောက်သွားခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒေသနာ-ရှာဖွေရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဂါ-စားသောက်သုံးဆောင်ရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာသယာ စ-သလိပ် သည်၊ခြေ သွေးပြည်ဟူသော အာသယလေးပါးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဓာနတော-စုဝေးတည်နေရာ အစာသစ်အိမ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပက္ကာ-မကြေ မကျက် ခင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပက္ကာ-ကြေ ကျက်ပြီးသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖလာ-အကျိုးရင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဿန္တတော စ-အကျိုးဆက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မက္ခနာ-အလူးလူး အလဲလဲဖြစ်ပုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒသဟိ အာကာရေဟိ-ဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ပဋိကုလတာ-စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာဖွယ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဣက္ခေယျ-ရှုဆင်ခြင်ရာ၏။

-----*-----

ဓာတုဝဝတ္ထာနံ။ ။ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါ သူတစ်ပါး ယောက်ျား မိန်းမဟူသော အမှတ်သည် ကင်းပျောက်၍ ဓာတ်လေးပါး အစုအဝေးသာဟု ထင်မြင်လာအောင် ခန္ဓာကိုယ်ရှိ ဓာတ်လေးပါးကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သော

ဉာဏ်သည် ဓာတုဝေဒနာ မည်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ခန္ဓာကိုယ်၌ ကေသာအစ မတ္တလုင်ကျအောင် ကောဋ္ဌာသ ၂၀ သည် မာခဲသည့်အတွက် ပထဝီလွန်ကဲသော ရုပ်တရားများတည်း။ ထို့ကြောင့် ပထဝီဓာတ် ၂၀ ရှိ၏ဟု မှတ်၊ ပိတ္တအစ မုတ္တံကျအောင် ကောဋ္ဌာသ ၁၂ သည် အရည်ရုပ်များဖြစ်၍ အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် အာပေါဓာတ် ၁၂ ပါးရှိ၏ဟု မှတ်၊ ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သော သန္တပ္ပနစသော တေဇောဓာတ် ၄-မျိုးလည်း ရှိသေး၏။ ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတ-အထက်သို့ ဆန်တက်သောလေ၊ အစောဂမဝါတ-အောက်သို့ စုန်ဆင်းသောလေ၊ ကုစ္ဆိသယဝါတ-ဝမ်းတွင်း၌တည်သောလေ၊ ကောဋ္ဌာသယဝါတ-အူတွင်း၌ တည်သောလေ၊ အဿာသပဿာသဝါတ-ထွက်သက်ဝင်သက်လေ၊ အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရိဝါတ-အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သောလေ၊ ဤသို့ ဝါယောဓာတ် ၆-မျိုးလည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ ရှိသေး၏။ အကျဉ်းအားဖြင့် ၄-ပါး အကျယ်အားဖြင့် ၄၂-ပါးသော ဤဓာတ် အစုအဝေးမှတစ်ပါး အခြားသော အရာဝတ္ထု တစ်စုံတစ်ခုမျှ မရှိတော့ချေ။ [အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းများကား နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ဘုံအားဖြင့် ခွဲခြားခြင်း။ ။ အထက်နတ်ပြည်၌ အသုဘအလောင်းကောင် မရှိ၊ သေလျှင် မီးတောက်ငြိမ်းသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်ချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်၏။ ဆံအစရှိသော အချို့ကောဋ္ဌာသများ ရှိသော်လည်း စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ မဟုတ်၊ အလွန်တင့်တယ်သည်။ ရွံ့ဖွယ်ဖြစ်သော အစာသစ် အစာဟောင်း နှပ် တံတွေးစသည်တို့မှာ လုံးဝမရှိ၊ အစာအာဟာရလည်း အဆီအနှစ် နတ်ဩဇာသာဖြစ်ရကား ပဋိကူလသညာထင်နိုင်ဖွယ်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် နတ်ပြည်၌ အသုဘနှင့် ကာယဂတာသတိ၊ အာဟာရပဋိကူလသညာ၊ ဤ ၁၂-ပါး မရနိုင်၊ [နတ်ပြည်ဟူရာ၌ အထက်နတ်ပြည်ကို ဆိုသည်။ လူ့ပြည်မှာ တည်ရှိနေသော နတ်အချို့၌ကား ထိုက်သလို ရသင့်ဖွယ်ရှိ၏။] ရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ အသက်မရှူရှိုက်ရကား ထို ၁၂-ပါးအပြင် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်လည်း မရ၊ အရူပဘုံ၌ အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းလေးသာ ထိုက်သလိုရ၏။ အထက်ထက်ဘုံ၌ အောက်အောက် ကမ္မဋ္ဌာန်းများ မရနိုင်၊ ဤလူ့ဘုံ၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ လုံးပင် ရကောင်း၏။

[ဆောင်] အသုဘနှင့်၊ ကာယဂတာ၊ သညာဒ္ဓါဒဿ်၊ နတ်၌မရ၊ ဗြဟ္မာပြည်မှာ၊
အာနာပါန-လည်းမရတည်း။ အရူပဝယ်၊ လေးသွယ်သာရ၊ နတ်မှ
ကြွင်းတုံ၊ ကာမဘုံဝယ်၊ အကုန် လေးဆယ်ရသတည်း။

ပရမတ်ပညတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း။ ။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ တွင် ကသိုဏ်း ၁၀၊
အသုဘ ၁၀၊ ကာယဂတာသိ၏အာရုံဖြစ်သော ကောဋ္ဌာသပညတ်၊ အာနာ
ပါနဿတိ၏အာရုံဖြစ်သော အာနာပါနပညတ်၊ ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး၏ အာရုံ
ဖြစ်သော သတ္တဝါပညတ် ၄-မျိုး၊ [၁-ဝိယမနာပသတ္တဝါပညတ်၊ ၂-ဒုက္ခိတ
သတ္တဝါပညတ်၊ ၃-သုခိတသတ္တဝါပညတ်၊ ၄-မဇ္ဈတ္တသတ္တဝါပညတ်။] အာရုပ္ပ
၄-ပါးတွင် ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အာကာသပညတ်၊ တတိယာ
ရုပ္ပဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော နတ္ထိဘောပညတ်၊ ဤ ၂၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်း
များသည် ပညတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော
ဂုဏ်တော်စသည်တို့မှာ သီလ သမာဓိ ပညာစသော ပရမတ်တရားများတည်း။
အစာအဟာရဟူသည်လည်း ရုပ်ပရမတ်များသာတည်း။ ဓာတ်ကြီးလေးပါး
ဒုတိယာရုပ္ပ စတုတ္ထာရုပ္ပတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ပဌမ တတိယ အာရုပ္ပဝိညာဏ်
တို့၏ ပရမတ်ဖြစ်ကြောင်း၌ ထပ်လောင်းဖွယ် မလို၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့အနုဿတိ
၈-ပါး အာရုံ ၈-ပါး၊ အာဟာရ၊ စတုဓာတု၊ အာရုပ္ပနှစ်ပါးအားဖြင့် ပရမတ်အာရုံ
ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၂-ပါး ရှိ၏ ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ကသိုဏ်းဆယ်ဝ၊ အသုဘနှင့်၊ ကောဋ္ဌာသပါ၊ အာနာပါန၊ ဗြဟ္မ
ဝိဟာ၊ ထိုလေးဖြာ၏၊ သတ္တဝါပညတ်၊ လေးရပ်ဟုပြု၊ အာရုပ္ပဝယ်၊
နှစ်သွယ် ပ-တ၊ ဌဗ္ဗိသတို့၊ မုချပညတ်၊ အာရုံမှတ်လော၊ ကြွင်းလတ်
ဆယ့်နှစ်၊ ပရမတ်စစ်သည်၊ ခွဲလှစ် လေးဆယ်ကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း။

-----*-----

ဘာဝနာသု ပန သဗ္ဗတ္ထာပိ ပရိကမ္မဘာဝနာ လဗ္ဘတေဝ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ
အာဒီသု အဋ္ဌသု သညာဝဝတ္ထာနေသု စာတိ ဒေသသု ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဥပစာရ
ဘာဝနာဝ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ နတ္ထိ အပ္ပနာ၊ သေသေသု ပန သမတ္ထိသကမ္မဋ္ဌာနေသု
အပ္ပနာဘာဝနာပိ သမ္ပဇ္ဇတိ။

ဘာဝနာ ၃ မျိုး။ ။ ဘာဝနာသည် ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာဟု ၃-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် “ပရိကရောတိ-အထက်အထက် ဘာဝနာကို ပြုပေးတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိကမ္မ-မည်၏” နှင့်အညီ၊ ဆိုင်ရာကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို အာရုံပြု၍ ပထဝီ ပထဝီ စသည်ဖြင့် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြင့် မှန်း၍လည်းကောင်း ရှေးဦးစွာ စီးဖြန်းမှု ပွားများစေမှုကို ပရိကမ္မဘာဝနာဟု ခေါ်၏။ မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို ဤပရိကမ္မ ဘာဝနာနှင့် မကင်းနိုင်။ ဤပရိကမ္မဘာဝနာကို စတည်၍သာ အထက်အထက် ဘာဝနာသို့ တက်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထာပိ ပရိကမ္မဘာဝနာ လဗ္ဘတေ”ဟု ဆိုပေသည်။

ဥပစာရ အပ္ပနာ။ ။ ဥပ (သမိပေ) စရတိ ပဝတ္တတိတိ ဥပစာရော၊ ဥပ (သမိပေ)-အပ္ပနာဘာဝနာ၏ အနီး၌၊ စရတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ အိမ်၏ အနီး အပါးဖြစ်သော ရှေ့မျက်နှာသာ အရပ်ကို “အိမ်ဥပစာ”ဟု ခေါ်သကဲ့သို့၊ အပ္ပနာဘာဝနာ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော ရှေ့ကဘာဝနာကို “ဥပစာရဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သည်။ အပ္ပောတိ နိဝိသတိ-ဥပစာရဘာဝနာထက် လွန်ကဲ၍ စွဲမြဲစွာ အာရုံ၌ သက်ဝင် တည်နေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပ္ပနာ-မည်၏။ ဥပစာရ ဘာဝနာထက် ခိုင်မြဲစွာအာရုံ၌ တည်နေသောဈာန်ကို “အပ္ပနာဘာဝနာ”ဟု ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ပေ၊ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော အနုဿတိ ၈-ပါး အာဟာရေပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်၊ ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးကို အားထုတ်ရာ၌ ဥပစာရဘာဝနာတိုင်အောင်သာ ရနိုင်၏။ အပ္ပနာဘာဝနာဟု ခေါ်အပ်သော ဈာန်ကို မရနိုင်၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဘုရားဂုဏ်တော်စသော အာရုံများ သည် ပရမတ်တရားဖြစ်၍ အလွန် နက်နဲ၏။ နက်သောရေ၌ ထောက်၍ မမှီသဖြင့် ငြိမ်သက်စွာ လှေမတည်နိုင်သကဲ့သို့ ဘုရားဂုဏ်တော်စသော အာရုံ များ၌လည်း ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ ခိုင်မြဲစွာ မထောက်တည်နိုင်ကြသဖြင့် အပ္ပနာဘာဝနာ မရနိုင်။

ထို့ပြင်-ဘုရားဂုဏ်တော်စသည်တို့သည် အသင်္ချေမက အလွန်များပြား ကုန်၏။ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ အရသာစုံသော ထိုဂုဏ်တော်များကို ဆင်ခြင်သော

အခါ ဂုဏ်တစ်မျိုးတည်း၌ တင်းမတိမ်နိုင်ဘဲ တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ဆင်ခြင်နေသဖြင့်လည်း အာရုံတစ်မျိုးတည်း၌ကဲ့သို့ စူးစိုက်ခြင်း မရှိနိုင်၊ ဤသို့လျှင် ပရမတ်အာရုံဖြစ်၍ နက်နဲခြင်း၊ အာရုံက များပြားခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသော ၇-ပါး၌ အပ္ပနာဘာဝနာ မရနိုင်၊ မရဏာနုဿတိ ပဋိကုလသညာနှင့် ဓာတုဝဝတ္ထာန်တို့အတွက်မှာ ပရမတ်အာရုံဖြစ်၍ နက်နဲသောကြောင့်သာ အပ္ပနာဘာဝနာ မရဟု မှတ်ပါ။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရတ္တာ, နေကတ္တာနေကလမ္မတော၊
ဗုဒ္ဓါနုဿတိအာဒိသု, ဥပစာရောဝ နာပ္ပနာ။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရတ္တာ-အာရုံက ပရမတ်ဖြစ်၍ နက်နဲ ခက်ခဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနေကတ္တာ-ဘုရားဂုဏ်တော်အစရှိသော အာရုံတို့က များလှသည့်အတွက်၊ အနေကလမ္မတော-အများကိုပင် အာရုံပြုနေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဥပစာရောဝ-ဥပစာရဘာဝနာသာ ဖြစ်နိုင်၏။ န အပ္ပနာ-အပ္ပနာဘာဝနာ မဖြစ်နိုင်။

နိဗ္ဗာန်နှင့် မဟဂ္ဂုတ် ပရမတ်အာရုံများ။ ။ နိဗ္ဗာန်စသော အာရုံတို့သည် ပရမတ်ဖြစ်၍ နက်နဲကြသော်လည်း သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိစသော ဝိသုဒ္ဓိအစဉ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မသနဉာဏ်စသော ဉာဏ်အစဉ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဆင့်ဆင့် တက်၍တက်၍ လာခဲ့ရာ ဘာဝနာသည် လွန်စွာအားရှိကြသဖြင့် ထိုဘာဝနာအစဉ်၏ အစွမ်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် လောကုတ္တရာ အပ္ပနာသို့ တက်နိုင်ကြပေသည်။ “မည်မျှပင် ခက်ခဲသော်လည်း တစ်စတစ်စ တက်လျက် ရောက်နိုင်ရိုးပင်” ဟူလို၊ အာရုပ္ပစွာန်ကိုကား အောက်အောက်စွာန်၏ အာရုံကို လွန်လျှင် အထက်အထက်စွာန်ကို ရပြီဖြစ်၍ အောက်အောက် အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင်သော ဘာဝနာ၏အစွမ်းကြောင့် အထက်ပရမတ်အာရုံကို အာရုံပြုကာ အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရေပိ, ဘာဝနာအနုတ္တမတော၊
လောကုတ္တရော အာရုပ္ပာ တု, အာလမ္မသမတိက္ကမာ။

ပရမတ္ထဂမ္ဘီရေပိ-ပရမတ်ဖြစ်သည့်အတွက် အာရုံက နက်နဲပါသော်လည်း၊ ဘာဝနာအနုတ္တမတော-ဘာဝနာအစဉ်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ လောကုတ္တရော-လောကုတ္တရာအပ္ပနာဖြစ်နိုင်၏။ အာရုံဟာ တု-ဒုတိယ စတုတ္ထ၊ အာရပ္ပနာနှစ်ခု တို့ကား၊ အာလမ္မသမတိက္ကမာ-အောက်အောက်အာရုံကိုလွန်ကြောင်း ဘာဝနာစွမ်းကြောင့်၊ သမ္မုဒ္ဓန္တိ-ပြည့်စုံနိုင်ကုန်၏။ [ပဌမ တတိယ၊ အာရပ္ပနာနှစ်ပါးကား ကောင်းကင်ပညတ် နတ္ထိဘောပညတ်တို့ကိုအာရုံပြုသည်။]

ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်ဈာန်ကို တွဲပြခြင်း။ ။ အပ္ပနာဘာဝနာတိုင်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၀ တို့တွက် ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးနှင့် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ တစ်ပါးပါးကို အားထုတ်လျှင် ပဉ္စမဈာန်တိုင်အောင် ရူပဈာန်ကို အဆင့်ဆင့် ရနိုင်၏။ အသုဘ ၁၀-ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ပထမဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်၍၊ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာတို့က ပဌမ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဈာန်တိုင်အောင် ရစေနိုင်၏။ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရကမူ ပဉ္စမဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်သည်။

အသုဘနှင့် ကာယဂတာ။ ။ အသုဘ ၁၀-ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံတို့သည် ရုန့်ရင်းကြမ်းကြုတ် စက်ဆုပ်ဖွယ် အာရုံများတည်း။ ထို့ကြောင့် ကြမ်းတမ်းသော ရေအယဉ်မှာ ထိုးဝါးကောင်းကောင်းဖြင့် ထောက်မထားပါလျှင် လှေ မတည်တံ့နိုင်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ထိုစက်ဆုပ်ဖွယ်အာရုံပေါ်သို့ တင်ပေးမည့် ဝိတက်တည်းဟူသော ထိုးဝါးမပါလျှင် စိတ်အစဉ် မတည်နိုင်၊ သို့ဖြစ်၍ အသုဘစသောအာရုံ အာရုံပြု၍ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယဈာန် စသည်တို့ မဖြစ်နိုင်။

နာဝါ အရိတ္တဗလေန၊ စက္ကသောတမ္ပိ တိဋ္ဌတိ၊

ဧဝါသုဘေသု စိတ္တံပိ၊ တက္ကဗလေန တိဋ္ဌတိ၊

တေနေတ္ထ ပဌမံ ဈာနံ၊ န ဟောန္တိ ဒုတိယာဒိနိ။

နာဝါ-လှေသည်၊ အရိတ္တဗလေန-ထိုးဝါးအစွမ်းကြောင့်၊ စက္ကသောတမ္ပိ-ကြမ်းတမ်းသော ရေအယဉ်၌၊ တိဋ္ဌတိ ယထာ-တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ စိတ္တံပိ-ဘာဝနာစိတ်သည်လည်း၊ တက္ကဗလေန-ဝိတက်အစွမ်းကြောင့်၊ အသုဘေသု-မတင့်တယ်သောအာရုံတို့၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နိုင်၏။ တေန-ထို့

ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤမတင့်တယ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌၊ ပဌမံ ဈာန်-ဝိတက်ပါသော ပဌမဈာန်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဒုတိယာဒီနိ-ဝိတက်ကင်းသော ဒုတိယဈာန် အစရှိသည် တို့သည်၊ န ဟောန္တိ-မဖြစ်နိုင်ကုန်။

မေတ္တာ။ ။ဤမေတ္တာစသော သုံးပါးသည် ဒေါမနဿကြောင့်ဖြစ်သော ဗျာပါဒ ဝိဟိသ အနဘိရတိတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရားများ ဖြစ်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-မေတ္တာသည် သတ္တဝါတို့ကို ချစ်မြတ်နိုးလျက် အကျိုးလိုလားသော တရားတည်း၊ ဗျာပါဒကား သတ္တဝါတို့၌ မုန်းတီးရွံရှာ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်း မကောင်းကြံသောတရားတည်း၊ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသပင်ဖြစ်၏။ ဒေါသမှန်လျှင် ဒေါမနဿနှင့်မကွေမကွာ ယှဉ်ဖက်ဖြစ်၍ ဒေါမနဿကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဒေါမနဿကြောင့်ဖြစ်သော ဒေါသ ဗျာပါဒမှ လွတ်မြောက်သော မေတ္တာသည် ဧကန် သောမနဿနှင့်သာ ယှဉ်ထိုက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သောမနဿ(သုခ)ယှဉ်ရာ အောက်ရူပဈာန် ၄-ပါးကိုသာ ရခွင့်ရှိပေသည်။

ကရုဏာ, မုဒိတာ။ ။ ကရုဏာသည် ဒုက္ခိတသတ္တဝါ လွန်စွာ သနားတတ်၏။ ဝိဟိသကား မသနားသည့်အပြင် ညှဉ်းဆဲပင် ညှဉ်းဆဲချင်သေး၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါမနဿကြောင့်ဖြစ်သော ဒေါသပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝိဟိသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဝိဟိသမှ လွတ်ထွတ်ရသော ကရုဏာလည်း သောမနဿနှင့် ယှဉ်ရာ အောက် ရူပဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်သည်။ မုဒိတာသည် သတ္တဝါတို့ သမ္ပတ္တိဖြစ်နေသည်ကို ဝမ်းမြောက်၏။ အနဘိရတိကား ထိုသူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ် ချမ်းသာတို့ကို မကြည့်ရှုနိုင်၊ မမွေ့လျော်နိုင်သော ဒေါသပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အနဘိရတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မုဒိတာသည် ဒေါမနဿ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သောမနဿနှင့်သာ ယှဉ်သင့်ရကား အောက်ရူပဈာန်လေးပါးကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သည်။

**မေတ္တာဒယော တယော ပုဗ္ဗာ, ဒေါမနဿဇနိဿရာ၊
သောမနဿာ'ဝိပ္ပယောဂါ, ဟေဋ္ဌာ စတုက္ကဈာနိကာ။**

မေတ္တာဒယော-မေတ္တာအစရှိကုန်သော၊ တယော ပုဗ္ဗာ-ရှေ့ဗြဟ္မဝိဟာရ သုံးပါးတို့သည်၊ ဒေါမနဿဇနိဿရာ-ဒေါမနဿကြောင့်ဖြစ်သော ဗျာပါဒ

ဝိဟိံသ အနဘိရတိတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်းတို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သောမ နဿာဝိပ္ပယောဂါ-သောမနဿနှင့် မကွေမကွာ ယှဉ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာ စတုက္ကဏ္ဍာနိကာ-သောမနဿရှိရာ အောက်စာရန်လေးပါးနှင့်သာ ယှဉ်ကုန်၏။

ဥပေက္ခာ။ ။ သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုနိုင်သော ဥပေက္ခာဗြဟ္မ ဝိဟာရသည် အပ္ပနာသို့ ရောက်သောအခါ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်သင့် ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရဖြင့် ပဉ္စမဈာန်ကိုသာ ရနိုင်သည်။ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ တစ်ပါးပါးဖြင့် အောက်စာရန်လေးပါးကို ရပြီးသော ယောဂီသာလျှင် ဤဥပေက္ခာဝိဟာရကို အားထုတ်သင့်၏ ဘာကြောင့်နည်း၊ သတ္တဝါပညတ်ချင်း အာရုံတူသောကြောင့်တည်း၊ ကသိုဏ်းစသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြင့် အောက်စာရန်လေးပါးကို ရခဲ့သူမှာ အာရုံချင်း မတူသည့်အတွက် ဤဥပေက္ခာကို အားထုတ်သော်လည်း ပဉ္စမဈာန်ကို မရနိုင်။

မဇ္ဈတ္တဝေဒနာယောဂါ၊ ပဉ္စမေ ဇာတု. ပေက္ခကာ၊

မေတ္တာဒီဟိ စ လဒ္ဓန္ဓာ'နိကဿေဝေသ ဝတ္တတိ။

ဥပေက္ခာကာ-ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည်၊ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာယောဂေါ- ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ပဉ္စမေ-ပဉ္စမဈာန်၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ မေတ္တာဒီဟိ-မေတ္တာအရှိသောဗြဟ္မဝိဟာရတို့ဖြင့်၊ လဒ္ဓန္ဓာနိ ကဿေဝ-ရအပ်သောစာရန်ရှိသောယောဂီ၏ သန္တာန်၌သာလျှင်၊ ဧသ-ဤ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ သည်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်သင့်၏။

-----*

**နိမိတ္တေသု ပန ပရိကမ္မနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တဉ္စ ယထာရဟံ ပရိယာ
ယေန လဗ္ဘန္တေ၊ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ပန ကသိဏသုဘ ကောဋ္ဌာသ
အာနာါနေသေဝ လဗ္ဘတိ။**

နိမိတ္တဘေဒ။ ။ နိမိတ္တသဒ္ဒါသည် “အကြောင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အာရုံကို “နိမိတ္တ” ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုနိမိတ်သည် ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု သုံးမျိုးရှိ၏။ ထို့တွင် ပရိကမ္မဘာဝနာ၏အာရုံသည် ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်း စ၍စီးဖြန်းသောအခါ အာရုံပြုအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းစသော အာရုံများတည်း။ [ပရိကမ္မဿ-ပရိကမ္မဘာဝနာ၏။ နိမိတ္တ-အကြောင်းအာရုံ တည်း။] ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း၍ စိတ်ထဲ၌ အတော်စွဲသောအခါ (မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက်မကြည့်တော့ဘဲ စိတ်ဖြင့် မှန်း၍ တန်းတန်းမတ်မတ် ထင်ထင်ရှားရှား ယူနိုင်သောအခါ) ထိုအာရုံသည်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မည်၏။ [ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗ-စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ယူအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဂ္ဂဟံ-ဥဂ္ဂဟမည်၏။] ပဋိဘာဂ သဒ္ဓါသည် “အတု-အတူ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ မူလစိစဉ်ထားအပ် သော ကသိုဏ်းဝန်း စသည်နှင့်တူစွာ စိတ်ထဲမှာ ထင်ပေါ်လာသော အာရုံ တည်း။

ပရိကမ္မနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တဉ္စ ယထာရဟံ ပရိယာယေန လဗ္ဘန္တေ။ ။
 ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ လုံး၌ပင် ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်များ ရကောင်းပေသည်။ သို့သော် “ယထာရဟံ ပရိယာယေန” ဟူသောစကားအရ ထိုနိမိတ်နှစ်ပါး ခွဲခြားမှုမှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတိုင်း၌ ပိုင်းပိုင်းတိတိ ခွဲခြား၍ရကောင်းသည်-ဟု မဆိုသာ၊ တချို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ မုချအားဖြင့်ရကောင်း၏၊ တချို့ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပရိယာယ် အားဖြင့်သာ ခွဲခြားရကောင်းသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံပြီး၍ “ပထဝီ ပထဝီ” ဟု နှုတ်ဖြင့် ရွတ်၍လည်းကောင်း၊ မရွတ်ဘဲ မျက်စိဖြင့် စူးစိုက်ကြည့်ရှု၍လည်းကောင်း ပွားများနေစဉ် ထိုပထဝီကသိုဏ်းဝန်းသည် ပရိကမ္မနိမိတ်တည်း။ ထို့နောက် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း အနားမှ ခွာ၍ သင့်လျော်ရာ အရပ်၌နေစဉ် ထိုပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို မှန်း၍ စီးဖြန်းလိုက် သောအခါ မျက်စိဖြင့် ကြည့်နေသလို ထင်ထင်ရှားရှား စိတ်ဖြင့် ယူနိုင်၏။ ထိုအခါ စိတ်ဖြင့် မှန်းယူအပ်သော ထိုပထဝီကသိုဏ်းသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် အစစ် တည်း။ ဤသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂-ပါးတို့ မုချအားဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှစ်ပါး ခွဲခြားရကောင်း၏။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်။ ။ ပဋိဘာဂနိမိတ် မရကောင်းသော ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်တို့ကား မူလစ၍ စီးဖြန်းကတည်းကပင် စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ စီးဖြန်းရ၏။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်အခိုက်အတန့်ကို ပရိကမ္မနိမိတ်၊ မည်သည့်အခိုက်အတန့် ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု အတိအလင်း မခွဲခြားနိုင်၊ ဂုဏ်တော်စသော အာရုံများ

စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ မထင်ရှားသေးခင် အာရုံပြုအပ်သော အာရုံကို ပရိကမ္မ နိမိတ်၊ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာထင်ရှားလာသောအခါ ပြုအပ်သောအာရုံကို ဥဂ္ဂနိမိတ်ဟု ပရိယာယ်အားဖြင့် ခွဲခြားရကောင်းသည်။ [ဤ၌ ပရိယာယ် ဟူရာဝယ် သဒ္ဓိသူပစာရလည်း ကြံသင့်၏။]

ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ပန ကသိကာသုဘကောဋ္ဌာသအာနာပါနေသ္မေဝ။ ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ၌ စီးဖြန်းခါစလည်း ဘုရားဂုဏ်၊ အသားကျ သည့် အခါ၌လည်း ဘုရားဂုဏ်စသည်ပင် ဖြစ်၍ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ အရုံအတု ထင်လာဖွယ် မရှိ၊ ပကတိ ဘုရားဂုဏ်စသော အာရုံများသာလျှင် ရှင်းလင်းစွာ ထင်လာဖွယ် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော အနုဿတိ ၈-ပါး၊ ပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်၊ ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး၊ အာရုပ္ပ ၄-ပါး ဤ ၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ် မရနိုင်၊ ကသိုဏ်း အသုဘ ကောဋ္ဌာသ အာနာပါန ဟူသော အာရုံ ၂၂-ပါး၌သာ ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ရကောင်းသည်။

-----*-----

ပထဝီကသိုဏ်းစီးဖြန်းပုံ

အခြေခံ။ ။ ကာမဂုဏ်အပြစ်ကို ကောင်းစွာမြင့်၍ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်တောင့်တသော သူတော်စင်တို့သည် မိမိဆိုင်ရာ သီလကို အတည်တကျ စောင့်သုံး၍ အနှောင်အယှက် အတွယ်အတာ မရှိစေဘဲ စင်ကြယ် သော မိမိသီလကိုပင် အခါခါ ဆင်ခြင်လျက် ကြည်လင်ရွှန်လတ်လန်း ပီတိများ တဖြန်းဖြန်းထကာ “ဤသီလကို အခြေခံ၍ ဧကန်ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကို ရပေတော့ မည်”ဟု သီလကိုပင် အားကိုးအားထား ပြုရာ၏။ ထို့နောက် အာဝါသ ကုလစသော ပလိဗောဓကြီးများကို ဖြတ်တောက်ပြီးလျှင် ကလျာဏမိတ်ဆွေ စစ်ဖြစ်သော အရှင်ကောင်းထံ ချဉ်းကပ်၍ မိမိစရိုက်နှင့် သင့်မြတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူရာ၏။ ထို့နောက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ သီတင်းသုံးရာဌာနသည်ပင် မိမိနှင့် သင့်မြတ်က ထိုအရပ်မှာပင် နေ၍၊ မသင့်မြတ်လျှင် သင့်မြတ်ရာကျောင်း သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေရာ၏။ ထို့နောက် ရှည်သောဆံပင် ခြေသည်း လက်သည်းများ ကိုပင် ခိုတ်ဖြတ်ခြင်း သင်္ကန်းကို ဖွပ်လျှော် ဖာထေးဖွယ်ရှိက ဖွပ်လျှော် ဖာထေး

ခြင်းစသော ကိစ္စငယ်များကို အားလုံးပြီးစီးအောင် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် အစဉ်မပြတ် ကြိုးစားရမည်။

ပထဝီမဏ္ဍလာဒီသု နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏန္တဿ ၊ပေ၊ ပရိကမ္မနိမိတ္တန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ သာ စ ဘာဝနာ ပရိကမ္မဘာဝနာ နာမ။ ။ ရှေးဘဝက ပထဝီကသိုဏ်းကို စီးဖြန်း၍ ဈာန်ရခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းကို တမင်စီမံနေဖွယ် မလို၊ ပင်ကိုရှိရင်းဖြစ်သော ကောက်နယ်တလင်းမြေ လယ်ထွန်ရာအရပ်မြေကို မြင်ရုံ မျှဖြင့် “ပထဝီ ပထဝီ”ဟု စီးဖြန်းလိုက်လျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာနိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ မလေ့လာခဲ့ဘူးသူတို့ကား ဩဒါတ လောဟိတ နီလ ဝိတဟူသော အခြား ကသိုဏ်းများနှင့် မရောနှောစေဖို့ရာ အဖြူ အနီ အညို အရွှေ လေးထွေ သော အဆင်းတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိသော အရုဏ်ရောင်အဆင်းကဲ့သို့ မဝင်းလွန်း မဝါလွန်းသော နံးမြေကို ရှာဖွေ၍ ထိုမြေကို ညက်စွာဆင့်လျက် ရေဖြင့် ဖျော်ပြီးလျှင် ပျဉ်ချပ်ပေါ်မှာဖြစ်စေ၊ သားရေပိုင်း အဝတ် စသည်တို့ အပေါ်မှာဖြစ်စေ တစ်ထွာနှင့် လက်လေးသစ်ခန့် ကျယ်ပြန့်ဝိုင်းစက်စွာ သုတ်လိမ်းပြီး၍ ထက်ဝန်းကျင် ပတ်လည်အနားကို မဲနယ်၊ သို့မဟုတ် ဆေးဒန်း မြင်းသီလာဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် စည်မျက်နှာအပြင်ကဲ့သို့ ချောမွေ့ညက်ညော အောင် စီမံပြီးလျှင်၊ လူ ရှင်ကင်းဆိတ်ရာ ကျောင်းတိုက် အစွန်အဖျား တောကြား တောင်ခေါင်း သစ်ရွက်ကျောင်း စသည်၌ ထားရာ၏။

ပရိကမ္မနိမိတ်။ ။ ထိုသို့ ကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံပြီးနောက် ထိုအရပ်ကို တံမြက်လှည်းခတ်၍ ကသိုဏ်း၏ နှစ်တောင့်ထွာ အတွင်းလောက်၌ ခင်းထား အပ်သော ထိုင်ခုံပေါ်ဝယ် ထက်ဝက်ခွဲခွေ ထိုင်နေပြီးကာ မှန်အပြင်၌ မျက်နှာ ရိပ်ကို ကြည့်သူပမာ မဖွင့်လွန်း မမှိတ်လွန်းဘဲ ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြည့်ရှုရာ၏။ ထိုသို့ ကြည့်ရှုရာ၌ ကသိုဏ်းဝန်းမှာထင်နေသော အရုဏ်ရောင်အဆင်းကို လည်း မဆင်ခြင်ရ၊ ပထဝီဓာတ်၏ ထဒ္ဓလက္ခဏာ (ခိုင်မာခြင်းသဘော)ကို လည်း နှလုံးမသွင်းရ၊ အဆင်းနှင့်စပ်သော မြေဒြပ်ကိုသာ အားလုံးကုန် ထင်စေလျက် မြန်မာလို “မြေ-မြေ”，ပါဠိလို “ပထဝီ-ပထဝီ”ဟု အလိုရှိသလို နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍လည်းကောင်း၊ နှုတ်ဖြင့် မရွတ်ဘဲ စိတ်ဖြင့်သာ ဆင်ခြင်၍ လည်းကောင်း၊ ရံခါ မျက်လုံးဖွင့်၍ ကြည့်၊ ရံခါ မှိတ်၍ စိတ်ဖြင့် ဆင်ခြင်း၊

ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မထင်သမျှ ထိုင်နေရာ ပူနွေးလာအောင် အခါပေါင်း ထောင်သောင်းမက ပွားများ စီးဖြန်းလျက် ကြိုးဖမ်းအားထုတ်ရာ၏။ ဤကဲ့သို့ အားထုတ်မှု ဘာဝနာစိတ်ကို “ပရိကမ္မဘာဝနာ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုကဲ့သို့ စီးဖြန်းအပ်သော ကသိုဏ်းဝန်းအာရုံကို “ပရိကမ္မနိမိတ်”ဟု ခေါ်သည်။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်။ ။ “ယဒါ ပန တံ နိမိတ္တံ စိတ္တေန သမုဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ စက္ခုနာ ပဿန္တဿေဝ မနောဒွါရဿ အာပါယမာဂတံ၊ တဒါ တမေဝ အာရမဏံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ နာမ” နှင့် အညီ ဤကဲ့သို့ မှိတ်တုံ ဖွင့်တုံ အဖုံဖုံစီးဖြန်းလေရာ မှိတ်၍ ဆင်ခြင်သည်အခါလည်း ဖွင့်၍ ကြည့်ရသလို စိတ်ထဲမှာ ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာယူမိပြီ ဖြစ်၍ ထိုအာရုံကို “ဥဂ္ဂဟနိမိတ်”ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်သောအခါ ကသိုဏ်းဝန်းအနားမှာ နေသော်လည်း ကျေးဇူးမများတော့သဖြင့် နေမြဲဖြစ်သော နေရာသို့ ပြန်လာ၍ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာဖို့ရာ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုပင် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်ရာ၏။ တစ်စုံတစ်ခုသောအကြောင်းကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပျောက်ကွယ်လျှင် ယခင် ကသိုဏ်းဝန်းအနားသို့ သွား၍ ရှေးနည်းအတိုင်းပင် မှိတ်တုံ ဖွင့်တုံ အဖုံဖုံ ဆင်ခြင်ရာ၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်လသောအခါ တစ်ဖန်ပြန်လာ၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ပွားများရာ၏။ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ပွားများသော ဘာဝနာစိတ်သည် ပရိကမ္မဘာဝနာ အဆင့်အတန်းမှာပင် ရှိသေး၏။ သို့သော် ပရိကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုတုန်းကထက် အဆများစွာ သမာဓိရ၍ တည်ကြည်လှ လေပြီ။ ထို့ကြောင့် “သာ စ ဘာဝနာ သမာဓိယတိ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဥပစာရဘာဝနာ။ ။ “တထာ သမာဟိတဿ ၊ပေ၊ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ သမုပ္ပန္နိတိ ပဂုစ္ဆတိ” နှင့် အညီ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို မှန်း၍ ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် အခါခါ စီးဖြန်းလတ်သော် သဒ္ဓါန္တေစသော ဣန္ဒြေငါးပါးကို လွန်စွာတိုးတက်သန့်ရှင်းရကား ကုသိုလ်စိတ်ကို နှောင့်ယှက်တတ်သဖြင့် “ပရိဗန္ဓ”ဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော ကာမစ္ဆန္တစသော နီဝရဏတို့သည် တွဲဖက်ကိလေသာတို့နှင့်တကွ ကင်းကွာကြရလေတော့၏။ ထိုအခါ ဘာဝနာစိတ်အစဉ်၌ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးလည်း အထင်အရှား ပေါ်လာတော့သည်။ ရူပဈာန် အပ္ပနာသို့ မဆိုက်သေးသော်လည်း ကာမာဝစရစိတ်ဟူသော ဘာဝနာအစဉ်သည်

ရူပဈာန်ပမာ အာရုံ၌ လွန်စွာ တည်ကြည်ရကား ရူပဈာန်၏အနီးဥပစာသို့ ရောက်လေပြီ။ ပရိကမ္မဘာဝနာ အဆင့်ကို လွန်မြောက်၍ ဥပစာဘာဝနာ အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ-ဟူလို၊ ဤဥပစာရဘာဝနာကိုပင် “ဥပစာရဈာန်” ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသေး၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်။ ။ ထိုကဲ့သို့ ဘာဝနာစိတ်ဓာတ်က တည်ကြည်လှသဖြင့် စီးဖြန်းအပ်သော အာရုံလည်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အဖြစ်ကို လွန်မြောက်၍ ပဋိဘာဂ နိမိတ်အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်စဉ်က ထင်နေ သော လက်ချောင်းရာ လက်ဖနှောင့်ရာစသော မသန့်ရှင်းသော အပြစ်များ ရှိ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ ထိုကဲ့သို့ အပြစ်များမထင်ပါ။ ပွတ်တိုက်အပ်သော ခရုသင်းအိမ်မှ ထုတ်အပ်ခါစဖြစ်သော ကြေးမုံမှန်၊ တိမ်တိုက်မှ ထွက်လာသော လဗိမာန်၊ မိုးတိမ်ညိုစခန်း၌ ပျံသန်းသောဗျိုင်းဖြူကလေးကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ဖောက်ခွဲ၍ ထွက်လာသည့်ပမာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆ ရာ ထောင်မက သာလွန်တင့်တယ်သော ဟူ၏။ [ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်များကို အခြေပြု၍ ရှုပါ။]

ဆက်ဦးအံ့။ ။ “တဉ္စ ခေါ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏဝန္တံ န သဏ္ဌာနဝန္တံ အပရမတ္ထသဘာဝတ္တာ”ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာနှင့်အညီ၊ ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တို့မှာ မြေသားခြပ် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ဖြစ်၍ ပရမတ္ထတရားဖြစ်သော် လည်း ဤပဋိဘာဂနိမိတ်ကား ပရမတ္ထသဘောတရား မဟုတ်တော့ပြီ။ ပရမတ် ဖြစ်သော ကလာပ်တွေ ပေါင်းစုနေမှ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ရူပါရုံဟူသော အဆင်းများ ရနိုင်သည်။ ပရမတ်မဟုတ်သော ဤပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ အဆင်း အရောင်လည်း မရှိ၊ ပုံသဏ္ဌာန်လည်း မရှိတော့ချေ။ “ကေဝလံ ဟိ သမာဓိလာဘိနော ဥပဋ္ဌာန ကာရမတ္ထံ”ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ သမာဓိ အားကောင်း သော ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ထဲ၌ ထင်ပေါ်လာသော ပညတ်တစ်မျိုးသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်၌ “ဝတ္ထုဓမ္မဝိမုစ္စိတံ ပညတ္တိ သင်္ခါတံ ဘာဝနာမယံ စိတ္တေ သန္နိသိန္နံ သမပ္ပိတံ”ဟု မိန့်ပြီ။ [ဤ ပဋိဘာဂနိမိတ် သည် မူလကသိုဏ်းဝန်းနှင့် အရွယ်အားဖြင့် တစ်ထွာလေးသစ်ချင်း တူစွာ ထင်လာ၏။ သို့ဖြစ်၍ အလွန်ကျဉ်းငယ်လေရကား တဖြည်းဖြည်း ကျယ်ဝန်းလာ အောင် စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ချဲ့ကာချဲ့ကာ စီးဖြန်းပွားနိုင်သည်။ ချဲ့ပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ

ရှုပါ။]

အပ္ပနာဘာဝနာ။ ။ “တတော ပရံပေ၊ ပဌမဇ္ဈာနမပေတိ” နှင့်အညီ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာ၍ ဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်ပြီးနောက် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဆက်၍ အားထုတ်လျှင် ဉာဏ်ကြီးရှင်တို့မှာ မကြာမတင် အပ္ပနာဘာဝနာခေါ်သော ရှုပါဝစရဈာန် ပေါ်လာ၏။ ထိုမျှလောက် မထက်မြက်သူမှာ “စကြာမင်းလောင်း” ဟု အဟောထွက်သော ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကို မယ်တော်မိဖုရားကြီးက အထူး ယုယ စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ ထိုရအပ်ပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပျောက်ကွယ်မသွားရအောင် အထူးစောင့်ရှောက်လျက် အဆက်မပြတ် အားထုတ်ရသည်။ ဤသို့ အားထုတ်ခြင်းကိုပင် “သမာသေဝန္တဿ” ဟုဆို၏။ ထိုသို့ စောင့်ရှောက်မှုမရှိ၍ ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ကွယ်ပျောက်သွားလျှင် ဘာဝနာအစဉ်လည်း ဥပစာရဘာဝနာအတန်းမှ လျှောကျသဖြင့် ပရိကမ္မဘာဝနာအတန်းသို့ ပြန်ရလိမ့်မည်။ [စောင့်ရှောက်ပုံနှင့်တကွ ဆက်လက်၍ အားထုတ်ရပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုပါ။]

နိမိတ္တံ ရက္ခတော လဒ္ဓ္ဓ’ပရိဟာနိ န ဝိဇ္ဇတိ။

အာရက္ခမိ အသန္တမိ၊ လဒ္ဓ္ဓံ လဒ္ဓ္ဓံ ဝိနဿတိ။

နိမိတ္တံ-ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို၊ ရက္ခတော-စောင့်ရှောက်သော ယောဂီ၏။ လဒ္ဓ္ဓပရိဟာနိ-ရအပ်ပြီးသော ဥပစာရဈာန်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်။ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ အာရက္ခမိ-စောင့်ရှောက်မှုသည်၊ အသန္တမိ-မရှိလတ်သော်၊ လဒ္ဓ္ဓံ လဒ္ဓ္ဓံ-ရအပ်ရအပ်ပြီးသော ဥပစာရဈာန်သည်။ ဝိနဿတိ-ပျက်စီးရလေတော့၏။

ဒုတိယဈာန် စသည်တို့ တက်ခန်း။ ။ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်လိုသော ယောဂီသည် ရအပ်ပြီးသော ပထမဈာန်ကို ငါးတန်သော ဝသိဘော်ပေါက်အောင် အဝါးဝစွာ လေ့လာရဦးမည်။ “အသားကျနေအောင် အထပ်ထပ် ဝင်စားရမည်” ဟူလို၊ ထိုကဲ့သို့ မလေ့လာဘဲ အထက်ဈာန်ကို တိုးတက်အားထုတ်လျှင် “ဖွတ်မရ၊ ဓားမဆုံး” တဲ့ ကိန်းလို မူလရအပ်ပြီးသော ဈာန်သည် ပင် အသားမကျခင် ပစ်ထားမိသဖြင့် ပျောက်ကွယ်သွားတတ်သည်။ ထိုသို့ ကွယ်ပျောက် မသွားဘဲ အထက်ဈာန်၏ အခြေခံဖြစ်အောင် အဖန်ဖန် ဝင်စားရာ၌ အသားမကျသေးခင် အလိုရှိရာခဏ၌ ချက်ချင်းဝင်စား၍ မဖြစ်၊ ဈာန်၏

အာရုံကို အတော်ကြာအောင် အာရုံပြု၍ ပွားများမှ ဈာန်စိတ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဈာန်အစဉ် (ဈာန်သမာပတ္တိဝီထိ) ဖြစ်ပေါ်လာလျှင်လည်း ဈာန်မှ ထလိုရာ ခဏ၌ ချက်ချင်း ထ၍ မဖြစ်သေး၊ ရည်ရွယ်အပ်သော အချိန်ထက် ပို၍ဖြစ်စေ၊ လျော့၍ဖြစ်စေ ဈာန်မှ ထရသည်။ ထို့ကြောင့် ရအပ်ပြီးသော ဈာန်ကို ငါးတန် သော ဝသီဘော်ပေါက်ရောက်အောင် အခေါက်ခေါက် ဝင်စားရသည်။

ဝသီဘော်။ ။ “ဝသနံ သမတ္ထနံ ဝသော၊ ဝသော ယဿ အတ္ထိတိ ဝသီ၊ ဝသီနော-အစွမ်းရည်သတ္တိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစွမ်းသတ္တိသည်။ ဝသီတာ-ဝသီတာမည်၏”ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတံ ပြု၍ တာပစ္စည်း အနက်ရှိကြပါ။ ဝသီတာနှင့် ဝသီဘာဝပုဒ်တို့မှာ အနက်တူတည်း။ “ဝသီနော ဘာဝေါ ဝသီဘာဝေါ”ဟု သမာသ်ပြုပါ။ [ဤ ဝသီဘာဝပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝသီဘော်”ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။ သမာသ် တဒ္ဓိတံတို့အလယ် ဒီဃကို ရဿအပြုများသောကြောင့် “ဝသီဘာဝ-ဝသီတာ”ဟု ရဿဖြင့် ရွတ်ပါ။]

အာဝဇ္ဇနဝသီတာ။ ။ အာဝဇ္ဇန-ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်မှု၌၊ ဝသီတာ-စွမ်းရည်သတ္တိရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ အာဝဇ္ဇနဝသီတာ-အာဝဇ္ဇနဝသီတာ မည်၏။ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ဈာန်မှ ထလတ်သော် ပဌမဈာန်၌ပါသော ဝိတက်ဈာန် အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ဖို့ရန် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ ဖြစ်ပြီးလျှင် ဝိတက်ကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောလည်း (၇-ကြိမ်းမစောဘဲ) ၄-၅ ကြိမ်သာ စော၍ ဝိစာရကို ဆင်ခြင်ဖို့ရန် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ ဖြစ်ပြီးလျှင် မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ဖြစ်ပြန်၏။ ထို့နောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဇော စော၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ဝီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိများ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဆင်ခြင်ရာဝယ် ဈာန်အင်္ဂါ အသီး အသီးကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိတစ်ခုနှင့်တစ်ခု အကြား၌ ဘဝင်အပိုများစွာ မပါ တော့ချေ၊ မပါလျှင် မပြီးသော ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒလောက်သာ ပါတော့ ၏။ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်မှု၌ ဤမျှလောက် လျင်မြန်အောင် စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိသောအခါ အာဝဇ္ဇနဝသီတာမြောက်ပြီဟု ဆိုအပ်၏။ ဤကား ဘုရားရှင် စသည်တို့ တန်ခိုးပြတော်မူရာ စသည်၌ အသုံးပြုအပ်သော အမြန်ဆုံး ဆင်ခြင်

နည်းပေတည်း။ ထိုမျှလောက် မမြန်ဘဲ ဘဝင်အနည်းငယ် အပိုခြား၍ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဆင်ခြင်နိုင်လျှင်လည်း အာဝဇ္ဇနဝသိဘော်ပင် ဆိုထိုက်ပါ၏။ ဆိုလိုရင်းကား-အမြန်ဆုံး ဆင်ခြင်နိုင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ သတ္တိကိုပင် “အာဝဇ္ဇနဝသိဘော်”ဟု ဆိုလိုသည်။

သမာပဇ္ဇနဝသိတာ။ ။ သမာပဇ္ဇနေ-ဈာန်ဝင်စားခြင်း၌၊ ဝသိတာ-စွမ်းရည်သတ္တိရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ သမာပဇ္ဇနဝသိတာ-မည်၏။ ဈာန်ဝင်စားလိုသောဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ဘဝင်အပို မကျတော့ဘဲ ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုတ်ဖြစ်၍ အလိုရှိသမျှ ဈာန်စိတ်များစွာ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသည် သမာပဇ္ဇနဝသိတာ မည်၏။ ဤကား တန်းခိုးပြရာကာလစသည်၌ အရေးတကြီး ဝင်စားနိုင်သော အလွန်ထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သတ္တိတည်း။ ထိုမျှလောက် မမြန်ဘဲ ဘဝင်အပို အနည်းငယ်ကျသော်လည်း သမာပဇ္ဇနဝသိတာဟု ဆိုထိုက်ပါသေး၏။

အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ။ ။ [ဤ၌ အဓိသဒ္ဓါသည် အဘိဘဝနအနက်ဟောတည်း၊ ဌာနသဒ္ဓါ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း ကျေသည်။] ဘဝင်-ဘဝင်ကို၊ အဘိဘုယုလွမ်းမိုး၍၊ ဈာန်-ဈာန်အစဉ်ကို၊ ဌပနံ-ထားခြင်းသည်။ အဓိဋ္ဌာနံ-အဓိဋ္ဌာနမည်၏။ အဓိဋ္ဌာနေ-ဘဝင်ကို လွှမ်းမိုး၍ ဈာန်အစဉ်ကို ထားနိုင်ခြင်း၌၊ ဝသိတာ-သည်။ အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ-မည်၏။ ဈာန်စိတ်ချည်း ဆက်၍ဖြစ်နေခြင်းကို “ဈာန်ဝင်စားသည်”ဟုခေါ်၏။ ဈာန်အစဉ်ပြတ်၍ ဘဝင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာမှုကို “ဈာန်မှထသည်” ဟု ခေါ်၏။ လက်ဖျစ်တစ်ချက်တီးချိန်ကြာအောင် ဝင်စားလိုလျှင် ထိုခဏ၌ ဘဝင်မကျအောင် လွှမ်းမိုး၍ ထို့ထက်ကြာကြာ ဝင်စားလိုလျှင်လည်း ဝင်စားလိုရာ အချိန်စေ့အောင် (ရေကာတာရိုးသည် ရေကို တားထားသကဲ့သို့) ဘဝင်ကို တားဆီး၍ထားနိုင်သော သတ္တိတည်း။

ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ။ ။ ဝုဋ္ဌာနေ-ကာလအပိုင်းအခြားအတိုင်း ဈာန်မှ ထခြင်း၌၊ ဝသိတာ-သည်။ ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ-မည်၏။ ကြာရှည်စွာ ဝင်စားလိုလျှင် ကြာရှည်စွာ ဝင်စား၍၊ တစ်ခဏမျှ ခပ်တိုတို ဝင်စားလိုလျှင် ခပ်တိုတို ဝင်စား၍ ရည်မှန်းအပ်သော ကာလအပိုင်းအခြားထက် မပိုစေဘဲ ဈာန်မှ ထစွမ်းနိုင်သောသတ္တိသည် ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ မည်၏။ [အဓိဋ္ဌာနဝသိတာသည် ရည်မှန်း

ထားသော အချိန်မစေ့ခင် ဘဝင်မကျအောင် တားဆီးနိုင်၏။ ဝုဋ္ဌာနဝသီ တာကား ရည်မှန်းထားအပ်သော အချိန်မလွန်ခင် ဈာန်မှ ထနိုင်၏။]

ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီတာ။ ။ ပစ္စဝေက္ခဏေ-ဈာန်အင်္ဂါဆင်ခြင်မှု၌၊ ဝသီ တာ-သည်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီတာ-မည်၏။ ဈာန်အင်္ဂါ ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခ ဏာဇောတို့၏အစွမ်းကို “ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီတာ” ဟုဆိုသည်။ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိတို့၏ တစ်ဝိထိနှင့်တစ်ဝိထိအကြားဝယ် ဘဝင်များစွာ မခြားဘဲ ဆက်ကာဆက်ကာ ဆင်ခြင်နိုင်သောသတ္တိတည်း။ ထို့ကြောင့် အာဝဇ္ဇနဝသီဘော် မြောက်လျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီဘော်လည်း ပြီးစီးတော့၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ သတ္တိကို အာဝဇ္ဇနဝသီဘော်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏သတ္တိကို ပစ္စဝေက္ခဏ ဝသီဘော်ဟု နှစ်မျိုးခွဲထားသည်။ [အားလုံးဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာရှု။]

ဝိတက္ကဒိက၊ **ပေ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒယော ယထာရဟမပေန္တိ။** ။ ဤသို့ လျှင် ဝသီဘော်ငါးတန်မြောက်အောင် ပဌမဈာန်ကို အဖန်ဖန်ဝင်စား၍ ဈာန် အင်္ဂါစုကို ဆင်ခြင်ဖန်များလတ်သော် ဝိတက်ဈာန်အင်္ဂါပေါ်မှာ ရုန့်ရင်းကြမ်း တမ်းသည်ဟု ထင်လာ၏။ “ဝိတက်သည် အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ကို တင်ပေး တတ်၏၊ သူ့အတွက်ကြောင့် လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ဘက်သို့ စိတ်စက် ရောက်သွားဖို့ နီးလှသဖြင့် ကာမတ္တန္တနီဝရဏဘေးရန်နှင့် တွေ့မည်ကို ဖိုးရိမ်ရ၏၊ ဝိတက် မပါမှသာ စိတ်ငြိမ်ဖွယ်ရှိသည်”ဟု ဝိတက်ကို အပြစ်ရှု၍ ဝိတက်မပါ သော ဒုတိယဈာန်ကို ရည်သန်ပြီးလျှင် ဝိတက်ကို ပယ်ရှားနိုင်ခြင်း ပဌမဈာန် တုန်းကထက် သိမ်မွေ့သည့် ဝိစာရစသော ဈာန်အင်္ဂါများ ပေါ်လာစေခြင်း အကျိုးငှာ ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်းဟူသော ပထဝီကသိုဏ်းပညတ်ကိုပင် ပရိကမ္မဘာဝနာစသော ဘာဝနာသုံးမျိုး အစဉ်ဖြင့် အာရုံပြုလျက် တိုးတက် အားထုတ်၏။ [ဤအားထုတ်မှုသည် ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းသဘောပါသော ကြောင့် “ဝိတက္ကဝိရာဂဘာဝနာ” မည်၏။]

ထိုသို့အားထုတ်ရာဝိတက်ပေါ်၌ စွဲလမ်းချက် နိကန္တိတဏှာ ကောင်း ကောင်း မကွာသေးခင် ပရကမ္မဘာဝနာ မည်၏။ [ပဌမဈာန်တက်ခန်း၌ ပရိကမ္မဘာဝနာသည် ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံပြုခဲ့၏။ ဤ၌ ပရိကမ္မဘာဝနာက ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုသည်။] ဝိတက်ပေါ်၌ နိကန္တိ

တဏှာ ကောင်းစွာ ကင်းကွာလျှင် ဒုတိယဈာန်၏ အနီးဥပစာသို့ (ဥပစာရ ဘာဝနာသို့)ရောက်ပြီ။ ထို့နောက် ဆက်၍ အားထုတ်လျှင် ဝိတက်ဈာန်အင်္ဂါ မပါဘဲ ပဌမဈာန်တုန်းကထက် သိမ်မွေ့စွာ ဝိစာရစသောဈာန်အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောဒုတိယဈာန်ခေါ် အပ္ပနာဘာဝနာ ပေါ်လာသည်။

တတိယဈာန်သို့ တက်ပုံ။ ။ ပြခဲ့ပြီးသော အစဉ်အတိုင်း “ဝိစာရသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်း၏၊ ဝိစာရသည် ဝိတက်နှင့် တွဲဖက်ဖြစ်ရကား မကြာခင် ဝိတက်နှင့်တွဲ၍ ပဌမဈာန် ဖြစ်မြဲ ဖြစ်ရလိမ့်မည်၊ ဝိစာရမပါသော တတိယဈာန် သာလျှင် မွန်မြတ်၏”ဟု ဝိစာရကို အပြစ်ရှု၍ ဝိစာရ၌ စက်ဆုပ်မှုပါသော ဝိစာရဝိရာဂဘာဝနာကို ပရိကမ္မစသော အစဉ်အတိုင်း အားထုတ်လေရာ၊ ဝိစာရ အပေါ်၌ နိကန္တိတဏှာဟု ခေါ်အပ်သော တပ်မက်မှုမကွာသေးခင် ပရိကမ္မဘာဝနာမည်၏၊ ဝိစာရ၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွားသောအခါ ဥပစာရ ဘာဝနာမည်၏။ ထို့နောက် ဆက်၍ အားထုတ်သောအခါ ဝိစာရမပါဘဲ ဒုတိယဈာန်တုန်းကထက် သိမ်မွေ့သော ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါး ပါသော တတိယဈာန်ခေါ် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

စတုတ္ထဈာန် ပဉ္စမဈာန်သို့ တက်ပုံ။ ။ စတုတ္ထဈာန်သို့ တက်ရာ၌ “ပီတိ သည် နှစ်သက်ခြင်းသဘောရှိ၍ စိတ်ကို ကောင်းစွာ မငြိမ်သက်စေနိုင်၊ ပီတိ မပါမှသာ စိတ်ငြိမ်သက်မည်”ဟု ပီတိကို အပြစ်ရှု၍ ပီတိဝိရာဂဘာဝနာကို အားထုတ်ရာ၏။ ပဉ္စမဈာန်သို့ တက်ရာ၌ “သုခသည် ပီတိနှင့်သဘောတူပင် ဖြစ်၏၊ ပီတိဟူသော ရန်သူနှင့် ပေါင်းမိသဖြင့် တတိယဈာန်သို့ လျှော့ကျမည်ကို စိုးရ၏”ဟု သုခကို အပြစ်ရှု၍ သုခဝိရာဂဘာဝနာကို အားထုတ်ရာ၏။

အောက်ဈာန်အင်္ဂါ မပါခြင်းအကြောင်း။ ။ ဤသို့လျှင် အထက်အထက် ဈာန်ကို အားထုတ်ကတည်းက အောက်အောက် ဈာန်အင်္ဂါများကို အပြစ် မြင်ကာ စက်ဆုပ်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုဘာဝနာတို့ အထွတ်အထိပ် အပ္ပနာသို့ ရောက်သောအခါ “အိမ်သာမှ ဧည့်လာ”ဆိုတာလို အောက်အောက် ဈာန်အင်္ဂါ ကို ဘာဝနာက မကြည်သာသောကြောင့် အပ္ပနာဘာဝနာ (ဈာန်)ဝယ် အောက်အောက် ဈာန်အင်္ဂါများ မပါလာဘဲ ရှိရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုထို ဈာန်စိတ်ဝယ် ဈာန်အင်္ဂါအမျိုးမျိုး ယှဉ်ရာ၌ “၁-အောက်အောက် ဈာန်အင်္ဂါကို

စက်ဆုပ်မှုဟူသော အဇ္ဈာသယ၊ ၂-ထိုအဇ္ဈာသယအတိုင်း ပွားများမှုဟူသော ဘာဝနာ၊ ဤနှစ်မျိုးသာ အကြောင်းဖြစ်သည်” ဟုမှတ်ပါ။

စတုတ္ထနည်း။ ။ ဤပြခဲ့သောအစဉ်သည် ဝိတက် ဝိစာရနှစ်ပါးစုံကို တစ်ဆက်တည်း အပြစ်မမြင်နိုင်သော မန္တပညယောဂီ၏ ဘာဝနာအစဉ်တည်း။ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်အလိုအားဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရနှစ်ပါးကို တစ်ပြိုင်နက် လွန်မြောက်၍ ဝိတက် ဝိစာရ မပါသော ဒုတိယဈာန်ကို ရနိုင်သောကြောင့် ထိုတိက္ခယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ရူပါဝစရဈာန် ၄-ပါးသာ ရှိရသည်။ [“အဝသေသေသု ပန အပ္ပမညာ သတ္တပညတ္တိယံ ပဝတ္တန္တိ”ဟူသော သဂြိုဟ်၌ အပ္ပမညာလေးပါး၏ ဆိုင်ရာသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုမှုကား ထင်ရှားပြီ။]

-----*-----

အာရပ်ဗျာန်တက်ခန်း

အာကာသဝဇ္ဇိတကသိဏေသု ယံကိဉ္စိ ကသိဏံ ဥဏ္ဌာဋေတွာ လဒ္ဓမာကာသံ။ ။ ခန္ဓာကိုယ်ကို “ကရဇကာယ”ဟု ခေါ်၏။ “ကရဇကာယ”ဟု ခေါ်၏။ [ကရ-မိဘတို့၏ သုက်သွေးကြောင့်+ဇ-ဖြစ်ရသော+ကာယ=ကိုယ်] ဤကရဇကာယရှိခြင်းကြောင့် တုတ် ဓားစသော လက်နက်စွဲကိုင်လျက် သတ်ပုတ် ရိုက်နှက်ကြ၊ မျက်စိရောဂါ နားရောဂါစသည်ဖြင့် ရောဂါအမျိုးမျိုး ခံစားကြရ၏။ ဤကရဇကာယ မရှိရာ အရူပဘုံ၌ကား ထိုအပြစ်မျိုးမှ ကင်းသဖြင့် ရှင်းလင်းအေးမြပေလိမ့်မည်ဟု ကရဇကာယရုပ်ခန္ဓာအပေါ်၌ အပြစ်မြင်၍ အရူပဘုံသို့ရောက်ရန် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် (တစ္ဆေကြောက်တတ်သူသည် ညဉ့်အခါ ထန်းပင်ငုတ်ကိုပင် တစ္ဆေထင်၍ ကြောက်နေသကဲ့သို့) ရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်ကိုပင် စက်ဆုပ်လေတော့၏။ [ကရဇကာယကို အပြစ်ရှုပ်မှာ သာသနာပအခါအတွက် သာတည်း။ သာသနာတွင်း၌ အရူပဈာန်၏ အားထုတ်သူကား ထိုကဲ့သို့ အပြစ်မရှု၊ အဘိညာဉ်အကျိုးကို မျှော်၍သာ အရူပဈာန်ကို အားထုတ်သည်ဟု ကြံသင့်၏။]

ယထာ ပိသာစဘီရုကော၊ ရတ္တိံ ခါဏုမ္ပိ ဘာယတိ။
ဧဝံ ကရဇဘီရုကော၊ ယောဂီ ကသိဏရူပကံ။

အရူပဈာန်တက်ပုံ။ ။ ဤသို့ ကရဇကာယနှင့် ကသိုဏ်းကိုပါ ကြောက်ရွံ့ မုန်းတီးနေသော ယောဂီသည် ရူပ ပဉ္စမဈာန်ကို ငါးတန်သော ဝသိဘော် မြောက်အောင် အခေါက်ခေါက်အခါခါ လေ့လာဝင်စားပြီးလျှင် ဈာန်မှ ထသောအခါ “ဤပဉ္စမဈာန်သည် ငါ စက်ဆုပ်အပ်သော ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုနေ၏” ဟု မိမိနှင့် မတည့်သူကို အရေးပါနေလျှင် ထိုသူကိုပါ ရွံ့မုန်း သကဲ့သို့ ပဉ္စမဈာန်ကိုလည်း ရွံ့မုန်း၏။ အောက် စတုတ္ထဈာန်၌ပါသော သုခနှင့် နီးကပ်နေသဖြင့်လည်း မငြိမ်သက်ဟု ထင်၏။ အထက် အရူပဈာန်ကိုထောက် လျှင် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသေး၏ဟုလည်း အပြစ်မြင်၏။ ဤသို့ ရူပ ပဉ္စမဈာန်ကို အပြစ်မြင်၍ ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို ငြိမ်သက်၏ဟု အထင်ရှိသော ယောဂီသည် အာကာသကသိုဏ်းမှ တစ်ပါးသော ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို အလိုရှိသလိုမှန်း၍ (ကျဉ်းကျဉ်းလိုလျှင် တစ်ထွာလက်လေးသစ်မျှ၊ ကျယ်ကျယ် လိုလျှင် စကြဝဠာတံတိုင်းမှန်း၍) ဖြန့်ထားရာ၏။ စိတ်ထဲဝယ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းကြီး ထင်နေလိမ့်မည်။

အနန္တဝသေန ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ။ ။ ထိုအခါ ထင်နေသောကသိုဏ်း ဝန်းကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ ကသိုဏ်းဝန်းပျံ့နှံ့ရာအရပ်ကို “အနန္တော အာကာ သော-အနန္တော အာကာသော” ဟု ကောင်းကင်ကိုသာ စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်နေမှု ကို “ပရိကမ္မံ” ပြုသည်ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့ ပရိကမ္မံ ပြုဖန်များလျှင် ထမင်အိုးဝတွင် ဖုံးအပ်သောအဝတ်ကို ဖွင့်လှစ်လိုက်သောအခါ အဝတ်ကွက် ပျောက်၍ မျက်နှာဝ ဟင်းလင်းပေါက် ပေါ်လာသကဲ့သို့ ကသိုဏ်းဝန်း ကွယ် ပျောက်၍ ကသိုဏ်းဝန်း ပျံ့နှံ့ရာ အရပ်အားလုံး၌ ကောင်းကင်ဟင်းဖြစ်၍ ထင်လာသည်။ ဤသို့ မူလဖြန့်အပ်သော ကသိုဏ်းဝန်းကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ခွာခြင်းကို “ကသိုဏ်းခွာသည်” ဟု ခေါ်သည်။ “ခွာ” ဟူသော စကားအရ ခင်း ထားသောဖျာကို လိပ်၍ ခွာယူသကဲ့ သို့လည်းကောင်း၊ မုန့်အိုးကင်းမှ မုန့်ရှက် ကို ခွာယူသကဲ့သို့ လည်းကောင်း မမှတ်အပ်။

ကသိဏံ ဥဏ္ဍာဋေန္တော သော၊ န ကိလဉ္စ ပူပံပိ ဝါ။

ကေဝလံ တမနာဝဇ္ဇံ၊ အာကာသော ဣတိ ဣက္ခတိ။

ပဌမာရူပေတိ။ ။ ဤသို့ မူလကသိုဏ်းကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ခွာ၍ရအပ်

သော (စိတ်ထဲ၌ ထင်လာသော) ကောင်းကင်ကို အာရုံပြုလျက် ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် “အာကာသော အနန္တော”ဟု အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းလသော် ရူပဗ္ဗမဇာန် အပေါ်၌ နှစ်သက်မှု နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာ၏။ ထိုအခါ ဥပစာရဘာဝနာအဆင့်သို့ ရောက်၏။ ထို့နောက် ကောင်းကင်ကိုပင် ဆက်၍ အာရုံပြုလျက် တိုးတက်အားထုတ်သောအခါ ပဌာမာရပ္ပဝိညာဏ်ဟု ခေါ်အပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနဗျာန် (အပ္ပနာဗျာန်) ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ [“အာကာသော အနန္တော”ဟူရာ၌ “အနန္တော”အရ ကောင်းကင်ပညတ်သည် ပရမတ်မဟုတ်ရကား ဥပါဒ်ခြင်းဟူသော အစပိုင်းအခြားလည်း မရှိ၊ ဘင်ဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားလည်း မရှိသည်ကို “အနန္တော”ဟု ဆိုသည်။ ဤ အနန္တောသဒ္ဒါမပါဘဲ “အာကာသော အာကာသော”ချည်းလည်း ပွားများနိုင်၏။ ဋီကာတို့၌ “အာကာသံ”ဟု နပုံးလိန် ဆို၏။ သင့်သည်ချည်းသာ။]

အာကာသဝဇ္ဇိတ။ ။ “ကသိုဏ်းခွာရာဝယ် အာကာသကသိုဏ်းကို အဘယ့်ကြောင့် ကြဉ်ရသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အာကာသကသိုဏ်းသည် ခွာထိုက်သော ကသိုဏ်း (ခွာ၍ရကောင်းသော ကသိုဏ်း) မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ကြဉ်ရသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-အာကာသကသိုဏ်းသည် ပင်ကိုကပင် ကောင်းကင်ဟင်းလင်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုအာကာသကသိုဏ်းကို အာရုံမပြုဘဲ ခွာလိုက်သော်လည်း မူလကောင်းကင်အတိုင်း ဖြစ်၍ ထူးခြားနားပြီ၊ အောက်အောက်အာရုံကို လွန်နိုင်မှလည်း အထက်အထက် ရူပဗျာန်ကို ရနိုင်၏။ အာကာသကသိုဏ်းကို ခွာ၍ မရလျှင် ထိုအာကာသကို ထပ်၍ အာရုံပြုပြန်ရာ ရောက်သောကြောင့် လွန်မြောက်နိုင်တော့မည် မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် အာကာသကသိုဏ်းသည် ခွာမရနိုင်၊ ခွာ၍ မရဘဲ ထပ်တလဲလဲ အာရုံပြုပြန်လျှင် လွန်မြောက်နိုင်မည် မဟုတ်၊ အောက်အောက်အာရုံကို မလွန်မြောက်လျှင် အထက်အထက် အရူပဗျာန်သို့ မရောက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကသိုဏ်းခွာဖို့ အရာဝယ် အာကာသကို ကြဉ်ဖယ်ရသည်။

ဒုတိယာရပ္ပဗျာန်ခန်း။ ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဗျာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် အာကာသာနဉ္စာယတနဗျာန်ကို အဖန်ဖန် ဝင်စား၍ အသားကျသောအခါ အာကာသာနဉ္စာယတနဗျာန်မှ အထွင် “ငါရအပ်ပြီးသော

အာကာသနဉ္စာယတနဈာန်သည် ရူပ ပဉ္စမဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့် နီးလှ၏။ (အဖန်ဖန် မလေ့လာဘဲ အမှတ်တမဲ့နေလျှင် ရူပ ပဉ္စမဈာန်သို့ လျှောကျဖွယ် ရှိသည်-ဟူလို) ဒုတိယာရူပဈာန်လောက်လည်း မငြိမ်သက်”ဟု အပြစ်ရှုပြီးလျှင် ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ လွန်မြောက်၍ ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုကာ “အနန္တံ ဝိညာဏံ”ဟု အဖန်ဖန် ပွားများလသော် ထိုအာရုံ၌ စွဲမြဲလျက် ပဌမာရူပဝိညာဏ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းသောအခါ ဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်၏။ ထို့နောက် ဆက်၍ အားထုတ်လျှင် ဒုတိယာရူပဝိညာဏ်ခေါ် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

အနန္တဝိညာဏဖြစ်ပုံ။ ။ “အနန္တံ ဝိညာဏံ” ဟူရာ၌ ပဌမာရူပဝိညာဏ်သည် အနန္တဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၏။ ထိုအကြောင်းအာရုံ၏ အနန္တအမည်ကို အကျိုးအာရမဏိကဖြစ်သော ဝိညာဏ်ပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဝိညာဏ်ကို အနန္တဟု ဆိုသည်။ [အာရုံနှင့် စိတ်တွင် အာရုံက အကြောင်း၊ အာရမဏိကစိတ်က အကျိုးတည်း။] ဤနည်းအလို- “အနန္တံ-အနန္တမည်သော၊ ဝါ-ဥပါဒ် ဘင်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ကို အာရုံပြုသော၊ ဝိညာဏံ-ပဌမာရူပဝိညာဏ်” ဟု အနက်ပေး၊ တစ်နည်း-ဒုတိယာရူပဈာန်ကို အားထုတ်သော ဘာဝနာစိတ်သည် ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုသောအခါ ဥပါဒ်ကို ပိုင်းခြား၍ဖြစ်စေ ဌီကို ပိုင်းခြား၍ဖြစ်စေ အာရုံပြုသည် မဟုတ်၊ အပိုင်းအခြား မထားဘဲ ဝိညာဏ်တစ်ခုလုံးကို အာရုံပြုသည်။ ဤသို့ အာရမဏိကဘာဝနာစိတ်က အပိုင်းအခြား မရှိအောင် အာရုံပြုအပ်သောကြောင့် “အနန္တဝိညာဏံ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤနည်းအလို “အနန္တံ-အပိုင်းအခြား မရှိဘဲ အာရုံပြုအပ်သော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏ်” ဟု အနက်ပေး၊ အနန္တသဒ္ဒါ မပါဘဲ “ဝိညာဏံ ဝိညာဏံ”ဟု လည်း ပွားများနိုင်သေး၏။

မလွဲသာ၍ အာရုံပြု။ ။ ဒုတိယာရူပကိုရအောင် အားထုတ်သော ယောဂီသည် ပဌမအာရူပဝိညာဏ်၌ အပြစ်မြင်သော်လည်း ဒုတိယ အာရူပသို့ ရောက်ဖို့အရေးဝယ် ပဌမာရူပဝိညာဏ်မှတစ်ပါး အခြား ပြုဖွယ်အာရုံ မရှိသောကြောင့် မလွဲသာသဖြင့် ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကိုသာ ဘာဝနာအစဉ်နှင့်

တကွ ဒုတိယာရူပဝိညာဏ်က အာရုံပြုရတော့သည်။ ဥပမာ-ရှင်ဘုရင်အပေါ်၌ အပြစ်မြင်နေသော မျှူးမတ်တစ်ဦးသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှ အရေးဝယ် ဤဘုရင်ကို ခစားမှုမှတစ်ပါး အခြားလုပ်ငန်းကောင်း မရှိတော့သဖြင့် အပြစ်မြင် အပ်သော ဘုရင်ကိုပင် မလွှဲသာ၍ ခစားနေရသကဲ့သို့တည်း။ [စတုတ္ထာရူပ ဝိညာဏ်နှင့် ဘာဝနာအစဉ်တို့ကို အပြစ်မြင်အပ်ပြီးသော တတိယာရူပ ဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

အာလဗ္ဗန္တံ ကရောတေဝ, အညာဘာဝေန တံ ဣဒံ၊
ဒိဋ္ဌဒေါသမ္ပိ ရာဇာနံ, ဝုတ္တိဟေတု ဇနော ယထာ။

အညာဘာဝေန-ပထမာရူပဝိညာဏ်မှတစ်ပါး အခြားသော ပြုစရာအာရုံ ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ-ဤဒုတိယာရူပဝိညာဏ်သည်၊ တံ-ထိုပဌမာရူပ ဝိညာဏ်ကို၊ အာလဗ္ဗန္တံ ကရောတေဝ-အာရုံပြုတော့သည်သာ၊ ကိမိဝ-အဘယ် ကဲ့သို့နည်း၊ ဇနော-မင်းခစားယောက်ျားသည်၊ ဒိဋ္ဌဒေါသမ္ပိ-မြင်အပ်ပြီးသော အပြစ်ရှိပါသော်လည်း၊ ရာဇာနံ-မင်းကို၊ ဝုတ္တိဟေတု-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဟူသော အကြောင်း ကြောင့်၊ သေဝတိ ယထာ-ခစားရသကဲ့သို့တည်း။

-----*-----

တတိယာရူပစူးစိုက်စဉ်။ ။ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် ဝိညာဏဉာယတနဈာန်ကို အဖန်ဖန်ဝင်စား၍ အသားကျသော အခါ ဈာန်မှ အထွတ် “ငါ ရအပ်ပြီးသော ဝိညာဏဉာယတနဈာန်သည် အာကာသာနဉာယတနဈာန်ဟူသော ရန်သူနှင့် နီး၏၊ တတိယာရူပစူးစိုက် လောက်လည်း မငြိမ်သက်” ဟု အပြစ်ရှုပြီးလျှင် ပဌမာရူပဝိညာဏ်ဟူသော အာရုံကို မပြုတော့ဘဲ အာရုံလွန်မြောက်၍ နတ္ထိဘောပညတ်ဟူသော အာရုံကို မှန်းလျက် “နတ္ထိ ကိဉ္ဇိ, နတ္ထိ ကိဉ္ဇိ” ဟု စီးဖြန်းဖန်များလတ်သော် ထိုအာရုံ၌ စွမြဲလျက် ဒုတိယာရူပဝိညာဏ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသောအခါ ဥပစာရ ဘာဝနာသို့ ရောက်၏။ ထို့နောက် ဆက်လက်၍ အားထုတ်လျှင် “တတိယာရူပ ဝိညာဏ်”ဟုခေါ်အပ်သော အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ် ပေါ်လာသည်။

နတ္ထိ ကိဉ္စိ။ ။ နတ္ထိ ကိဉ္စိ၌ သဒ္ဒါနက်ထိရုံမှာ “ကိဉ္စိ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပြီ” ဟု ဆိုရာ၏။ မရှိ-ဆိုသည်မှာလည်း အရာအားလျော်စွာ “ပဌမာရူပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းတည်း” ဟု မှတ်ပါ။ ဥပါဒ်ကစ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပဌမာရူပဝိညာဏ်သည် ကြွင်းကျန်ဦးမည်ဆိုလျှင် ဘင်အခိုက်လောက်တော့ ကြွင်းကျန်သင့်သေး၏။ ယခုမှာ အယုတ်ဆုံး ဘင်မျှ မကြွင်းကျန်တော့ဘူးဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ကိဉ္စိ-နည်းငယ် စိုးစဉ်း၊ ဘင်မျှအကြွင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ” ဟု အနက်ဆို၊ ကိဉ္စိသဒ္ဒါ မပါဘဲ “နတ္ထိ နတ္ထိ” ဟု လည်း စီးဖြန်းနိုင်၏။

ထင်ရှားစေအံ့-ဒုတိယာရူပဈာန်သည် ပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုနေ၏။ ထိုပဌမာရူပဝိညာဏ်ကို လွန်မြောက်နိုင်မှသာ တတိယာရူပဈာန်ကို ရမည်။ “လွန်မြောက်” ဆိုသည်မှာလည်း ထိုအာရုံကို အာရုံမပြုဘဲ အခြားအာရုံတစ်ခုကို တိုးတက်၍ အာရုံပြုခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပဌမာရူပဝိညာဏ်တည်းဟူသော အာရုံကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ “နတ္ထိ ကိဉ္စိ” ဟု ပရိကမ်ပြုလေရာ၊ ပဌမာရူပဝိညာဏ် ကွယ်ပျောက်၍ ထိုပဌမာရူပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းသာ ထင်ရှားတော့သည်။ ဥပမာ- လူတစ်ယောက်သည် စည်းဝေးနေသော သံဃာ့ပရိသတ်ကို မဏ္ဍပ်တစ်ခုမှာ တွေ့မြင်ပြီးနောက် ကိစ္စတစ်ခုအတွက် အပြင်သို့ ထွက်သွားစဉ် အစည်းအဝေး ရပ်သိမ်း၍ သံဃာတော်များ ပြန်ပြီးမှ လာရောက်ပြန်ရာ သံဃာတော်များကို မတွေ့ရတော့ဘဲ သံဃာတော်များ စည်းဝေးရာအရပ်ဝယ် ဘာမျှ မရှိခြင်းကိုသာ တွေ့ရတော့သကဲ့သို့တည်း။ [ဘာမျှမရှိခြင်းကို ပါဠိလို “နတ္ထိ ဘာဝ-မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ပါ-မရှိခြင်း” ဟု ခေါ်၏။ ထိုမရှိခြင်းသည် ပရမတ်အထည်ကိုယ် မဟုတ်၊ ပညတ်မျှသာဖြစ်သောကြောင့် “နတ္ထိဘောပညတ်” ဟု ခေါ်သည်။]

စတုတ္ထာရူပဈာန်ခန်း။ ။ နေဝသညာနာသညာယတနာဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် ရှေးနည်းအတိုင်း တတိယာရူပဈာန်ကို လေ့လာပြီး၍ အသားကျသောအခါ ဈာန်မှ အထွက် “ငါရအပ်ပြီးသော အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည် ဝိညာဏဉ္ဇာယတနဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်လှ၏၊ စတုတ္ထာရူပဈာန်လောက်လည်း မငြိမ်သက်၊ သညာသည် အိုင်းအမာ ဆူးငြောင့်နှင့် တူ၏၊ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သမာပတ်ကား မွန်မြတ်လှပေ၏”

ဟု အာကိဉ္ဇညာယတနဗျာန်ကို အပြစ်ရှုလျက် နေဝသညာနာသညာယတနဗျာန်ကို မွန်မြတ်သည်ဟု ထင်ပြီးလျှင် နတ္ထိဘောပညတ်အာရုံကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ လွန်မြောက်၍ တတိယာရပ္ပဗျာန်ကို အာရုံပြုကာ “သန္တမေတံ၊ ပဏီတမေတံ”ဟု အဖန်ဖန်ပွားများလသော် ဝိညာဏာဇ္ဈာယတနဗျာန်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသောအခါ ဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်၏။ ထို့နောက် ဆက်၍ အားထုတ်လျှင် စတုတ္ထာရပ္ပဟု ခေါ်အပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနဗျာန် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

သန္တံ ဧတံ။ ။ “ဧတံ-ဤတိယာရပ္ပဗျာန်သည်၊ သန္တံ-မရှိခြင်းကိုပင် အာရုံပြုနိုင်သည့်အတွက် ငြိမ်သက်ပါပေစွ၊ ဧတံ-သည်၊ ပဏီတံ-မရှိခြင်းကိုပင် အာရုံပြုတတ်သဖြင့် မွန်မြတ်ပါပေစွ”ဟု အနက်ဆို၊ များစွာသောစိတ်တို့သည် တစ်စုံတစ်ခုသော ခြင်္စကို အာရုံပြုနေရမှ ကြာရှည်စွာ မွေ့လျော်နိုင်ကြ၏။ ဤတတိယာရပ္ပဗျာန်ကား ဘာမျှမရှိခြင်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ကို အာရုံပြုနိုင်သဖြင့် အင်မတန်ငြိမ်သက်သည်၊ အင်မတန်မွန်မြတ်ပေသည်ဟု ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်က ချီးမွမ်းသည်။

ဆက်ဦးအံ့-စတုတ္ထာရပ္ပဗျာန်၌ရှိသော စိတ်စေတသိက်များလောက် မငြိမ်သက်သဖြင့် “မငြိမ်သက်ဘူး” ဟု ရှေးပရိကမ် ပြုခါနီးတုန်းက အပြစ်ရှုခဲ့သည်။ သန္တမေတံ၊ ပဏီတမေတံဟု ချီးမွမ်းခြင်းကား မရှိခြင်းကို အာရုံပြုနိုင်သည့်အတွက် ချီးမွမ်းခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် အပြစ်အားလျော်စွာ အပြစ်ရှု၍ ဂုဏ်အားလျော်စွာ ချီးမွမ်းသည့်အတွက် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ဟု မှတ်ပါ။ အရုပ်ဆိုး၍ လိမ္မာသောမိန်းကလေး၌ ရုပ်အဆင်းအတွက် ကဲ့ရဲ့ထိုက်၍၊ အလိမ္မာအတွက် ချီးမွမ်းထိုက်သကဲ့သို့တည်း၊ သန္တမေတံ၌ ဧတံ မပါဘဲ “သန္တံ သန္တံ၊ ပဏီတံ ပဏီတံ”ဟုလည်း စီးဖြန်းနိုင်၏။

ချီးမွမ်းသော်လည်း မလိုချင်။ ။ တတိယာရပ္ပဗျာန်ကို ချီးမွမ်းထိုက်၍ ချီးမွမ်းနေသော်လည်း တတိယာရပ္ပဗျာန်ကို မဝင်စားလိုသောကြောင့် အလိုအားလျော်စွာ တတိယာရပ္ပဗျာန်ကို လွန်မြောက်၍ စတုတ္ထာရပ္ပဗျာန်သို့ ရောက်နိုင်ပေသည်။ ဥပမာ-ဘုရင်တစ်ပါးသည် လက်မှုပညာပြပွဲကို လှည့်လည်ရှုစားတော်မူစဉ် ပုဆိုးတစ်ထည်ကို ခေါင်းပေါင်းပြီး၊ တစ်ထည်ကို ခါးတောင်း

ကျိုက်၍ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ဖွေးဖွေးဖြူသော ဆင်စွယ်မှုန့်များဖြင့် သားနားသပ်ရပ်သော ဆင်စွယ်ရုပ်ကလေးများကို ပြုလုပ်နေသော ဆင်စွယ်ပွတ်သမားကို မြင်တော်မူရာ “တော်ပါပေသည်၊ စွမ်းပါပေသည်” ဟု အားရနှစ်သက်မြိန်ရှက်စွာ ချီးမွမ်းသော်လည်း ကိုယ်တိုင်ကား ထီးနန်းကို စွန့်လွှတ်၍ ဆင်စွယ်ပွတ်သမား မဖြစ်လို၊ ထိုကဲ့သို့ ချီးမွမ်းလျက်ပင် ဆင်စွယ်ပွတ်သမားတို့ကို ကျော်လွန်၍ နန်းတော်ရောက်အောင် ကြံမြန်းသကဲ့သို့တည်း။

**ဒန္တကာရေ ဝဏ္ဏေန္တောပိ၊ န ရာဇာ တတွကာမိကော၊
အသမာပတ္တိကာမောဝ၊ ယောဂီ တတိယတိက္ကမော။**

ဒန္တကာရေ-ဆင်စွယ်ပွတ်သမားတို့ကို၊ ဝဏ္ဏေန္တောပိ-ချီးမွမ်းပါသော်လည်း၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ န တတွကာမိကော-ဆင်စွယ်ပွတ်သမားအဖြစ်ကို အလိုမရှိ၊ ယောဂီ-တတိယာရူပဈာန်ကို ရပြီးသောယောဂီသည်၊ ဝဏ္ဏေန္တောပိ-သန္တမေတံ မဏိတမေတံဟု တတိယာရူပဈာန်ကို ချီးမွမ်းပါသော်လည်း၊ အသမာပတ္တိကာမောဝ-မဝင်စားလိုသည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ တတိယတိက္ကမော-တတိယဈာန်ကို လွန်မြောက်နိုင်ပေသတည်း။

အာရုပ္ပလေးပါးတို့ အဆင့်ဆင့်သာပုံ။ ။ ဤအာရုပ္ပသမာပတ်တို့၌ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာအားဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးစီ ညီမျှသောကြောင့် တစ်ပါးနှင့် တစ်ပါး မထူးခြင်းသကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း စင်စစ်မှာ အောက်အောက် သမာပတ်ထက် အထက်အထက် သမာပတ်က တိုးတက်ပွားများအပ်သော ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် သာလွန် မွန်မြတ်ပေသည်။ ဥပမာ-လေးထပ်တိုက် တစ်လုံးဝယ် အောက်ဆုံး အထပ်၌ စားသောက်ဖွယ်နှင့်တကွ ယုယဖြေဖျော်မည့် ကချေသည်တို့ဖြင့် လှပမွှေးကြိုင် တစ်ထပ်လုံး လှိုင်နေအောင် ပြင်ဆင်ထားရာ၏၊ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထအထပ်တို့၌လည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင် ပြင်ဆင်ထားရာ၏၊ သို့သော် အောက်အောက်အထပ်ထက် အထက်အထက်အထပ်က ပိုမိုသားနားသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရက်ကန်းသည် တစ်ယောက်သည် ကြမ်းသောချည် နုသောချည်တို့ထက် ထို့ထက် နုသောချည် ထို့ထက်ပင် အလွန်နုသောချည်ဟု ချည်လေးမျိုးဖြင့် ပုဆိုးလေးထည်ကို ရက်ရာ၌ အလျား အနံ တူမျှသော်လည်း တစ်ထည်ထက်

တစ်ထည်မှာ သာလွန် နူးညံ့သကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

သုပဏီတတရာ ဟောန္တိ၊ ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာ ဣဓ၊

ဥပမာ တတ္ထ ဝိညေယျာ၊ ပါသာဒတလသာဋိကာ။

အမှာ။ ။ ဤမှ နောက်ဝယ် ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ “ဣတိပိ
သော ဘဂဝါ အရဟံ” စသည်ဖြင့် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်၍လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြင့်
အာရုံပြု၍လည်းကောင်း ပွားများမှုသည် ပရိကမ္မဘာဝနာ မည်၏။ ဘုရားဂုဏ်
တော်သည် ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။ ထိုဂုဏ်တော်၌ သမာဓိ ကောင်းစွာ
ရသောအခါ ပရိကမ္မနိမိတ်ကို လွန်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်ပြီဟု ဆိုရာ၏။ ဘာဝနာ
မှာ ပရိကမ္မနာပင် ရှိသေး၏။ ထို့နောက် နိဝရဏကင်းကွာ၍ ဝိတက်စသော
ဈာန်အင်္ဂါတို့ ကာမာဝစရ အခိုက်မှာပင် မိမိဆိုင်ရာကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ကြ
သောအခါ ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ပြီ။ (ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပြီ-ဟူလို၊) အပ္ပနာ
ဘာဝနာကား မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကို “ပရမတ္ထ
ဂမ္ဘီရတ္ထာ”စသည်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီ။

-----*-----

အဘိညာဉ်ခန်း

အဘိညာဝသေန၊ ပေ၊ ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်။ ။ [ဤရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်ပုဒ်
ကို ယထာရဟမပေတိ၌ စပ်၊] ဝိသေသတော ဇာနာတိတိ အဘိညာ၊ သမာဓိ
အားကောင်းလှည့်အတွက် သတ္တိထက်မြက်ရကား အလွန်အကြူး သိတတ်
သော ရူပပဉ္စမဈာန်၌ ရှိသော ဉာဏ်သည်ပင် အဘိညာဉ် အဆင့်အတန်း
တက်လှမ်းရသည်။ ထိုသို့ အဘိဘညာဉ်အဆင့်အတန်း ရောက်အောင်
ပါရမီထူးရှိသူ မဟုတ်လျှင် ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ဈာန်အကြိမ်များစွာ
ဝင်စားခြင်း၊ အာပေါစသော ကသိုဏ်းတို့ကို အာရုံပြု၍ ဈာန်အကြိမ်များစွာ
ဝင်စားခြင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် တန်ဆာအမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်လိုသော ပန်းထိမ်ဆရာ
သည် ရှေးဦးစွာရွှေကို နူးညံ့အောင် ပြုသကဲ့သို့၊ မိမိစိတ်ကို နူးညံ့အောင် ပြုပြီး
လျှင် “ဆန္ဒရှိလျှင် ဘာကြောင့် မပြည့်စုံဘဲရှိအံ့နည်း” စသည်ဖြင့် အဓိပတိ
လေးပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို ရှေ့သွားပြု၍ ဈာန် ၉-ပါးလုံး ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး
လုံး၌ အသားကျစွာ လေ့လာပြီးမှသာ ဤအဘိညာဉ်ကိုရနိုင်သည်။ [ပါရမီ

အထူး ရှိသူကား မဂ်ရရုံမျှဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရူပပဉ္စမဈာန် ရရုံမျှဖြင့်လည်းကောင်း အဘိညာဉ်ကို ရနိုင်ပါ၏။]

အဘိညာပါဒက ၊ပေ၊ **အဓိဋ္ဌေယျာဒိကမာဝဇ္ဇေတွာ။** ။ “ပါဒကဈာန်၊ ပရိကမ်နှင့်၊ တစ်ဖန်ပါဒက၊ ဖြစ်ပြီးမှ၊ ကျတုံအဘိညာ” “ဟုသည်နှင့်အနွှင်အညီ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအရ စိတ်ကို ဆုံးမ၍ အဘိညာဉ်တစ်ခုခုကို ဖြစ်စေလိုသော် ရှေးဦးစွာ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော ရူပပဉ္စမဈာန်ကို ဝင်စားရာ၏။ ထိုဈာန်မှ ထပြီးနောက် အဘိညာဉ်ဆိုင်ရာ အဓိဋ္ဌေယျာစသော အာရုံတစ်ခုခုကို မှန်း၍ “သတံ ဟောမိ သဟဿံ ဟောမိ” စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုသင့်၏။ “ပရိကမ်ပြုသော ကာမာဇော မနောဒွါရဝီထိ ဖြစ်၏” ဟူလို့၊ [ဤပရိကမ္မဝီထိကို အဓိဋ္ဌာန်ပြုသော ဝီထိဖြစ်၍ “အဓိဋ္ဌာနဝီထိ” ဟုလည်း ခေါ်သည်။] အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗတိ အဓိဋ္ဌေယျံ၊ ယံ-အကြင်အာရုံကို၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗ-အဓိဋ္ဌာန်ထိုက်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုအာရုံသည်၊ အဓိဋ္ဌေယျံ-အဓိဋ္ဌေယျမည်၏။ နိမ္မိတရုပ်ပေါင်း တစ်ရာဖြစ်စေလိုလျှင် “သတံ ဟောမိ” ဟု ပရိကမ်ပြုရာ၏။ တစ်ထောင်ဖြစ် စေလိုလျှင် “သဟဿံ ဟောမိ” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရာ၏။ ဤသို့ ပရိကမ်ပြုအပ် အဓိဋ္ဌာန်ပြုအပ်သော အာရုံကို အဓိဋ္ဌေယျဟု ဆိုသည်။ ဣဒ္ဓိအမျိုးမျိုးတွင် အဓိဋ္ဌာနဣဒ္ဓိကို ရည်ရွယ်၍ ပြအပ်သော အာရုံတည်း။ အဓိဋ္ဌေယျာဒိဋ္ဌိ အာဒိ သဒ္ဓါဖြင့် အခြား ဣဒ္ဓိဆိုင်ရာ အာရုံများကို ယူပါ။

ရူပါဒိသု ၊ပေ၊ **မပေတိ။** ။ ထိုပရိကမ္မဝီထိဖြစ်ပြီးနောက် ဤသဂြိုဟ် ကျမ်း၌ တစ်ဖန် ပါဒကဈာနဝီထိကို မပြတော့ဘဲ ရူပါရုံစသော ဆိုင်ရာအာရုံ တစ်ခုခုကို အာရုံပြု၍ ရူပပဉ္စမဇ္ဈာနဝီထိသည် အဘိညာဉ်ဟူသော အမည်ဖြင့် အပ္ပနာသို့ ရောက်သည်-ဟု ပြ၏။ အဋ္ဌကထာကြီးများ၌လည်း တချို့အရာဝယ် တစ်ဖန်ပါဒကဈာနဝီထိကို ပြ၍၊ တချို့အရာ၌ မပြချေ။ သဘောသတ္တိကို စဉ်း စားရလျှင် အဘိညာဉ်၌ အလေ့အလာ မရသေးလျှင် တစ်ဖန် ပါဒကဈာနဝီထိ ကျပြီးမှ အဘိညာဉ်ဝီထိ ဖြစ်ထိုက်၍၊ အဘိညာဉ်၌ အလေ့အလာ ရပြီးသူမှာ တစ်ဖန် ပါဒကဈာနဝီထိ မလို၊ ပရိကမ္မဝီထိပြီးလျှင်အဘိညာဉ်ဝီထိ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ် သည်ဟု ယူရန်ရှိသည်။ ဤအဘိညာဉ်ဝီထိ ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် နိမ္မိတရုပ် စသော ဆိုင်ရာအကျိုးများ ပေါ်လာသည်။ [“ရူပါဒိသု အာရမဏေသု

ယထာရဟံ” အရ ဆိုင်ရာအာရုံတို့၌ အာရုံပြုပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပရိကံပြုပုံကိုလည်းကောင်း ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားပြီ။]

ကုဒ္ဒိဝိဓအဘိညာဉ်။ ။ ကုဇ္ဈတိ-ပြီးစီးအောင်မြင်တတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ကုဒ္ဒိ-ကုဒ္ဒိမည်၏။ ယဿ-အကြင်ဉာဏ်၏။ ကုဒ္ဒိယာ-တန်ခိုး၏။ ဝိဓော-အပြားသည်။ ဝါ-အစုသည်။ အတ္ထိ-ရှိ၏။ ကုတိ ကုဒ္ဒိဝိဓံ။ “တန်ခိုးအမျိုးမျိုးရှိသောဉာဏ်၊ တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စနိုင်သောဉာဏ်”ဟူလို၊ [ဝိသေဒ္ဒါသည် အစုဟူသော အနက်၊ အများအပြားဟူသော အနက်ကို ဟော၏။] ဤကုဒ္ဒိဝိဓအရာဝယ် ကုဒ္ဒိဟူသော ပုဒ်နှင့်စပ်၍

“အ-ဝိ-မ-ဉာဏ်၊ သ-အ-ကမ်၊ ပုည-ဝိဇ္ဇာ-တတ်၊
ကုဒ္ဒိဝိဓာ-ဘိညာမှာ၊ စစွာ သုံးပါးမှတ်”

ဟူသော ကုဒ္ဒိဆယ်မျိုးကို ထုတ်ပြရိုး ရှိကြ၏။ အ=အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၊ ဝိ=ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ မ=မနောမယိဒ္ဓိ၊ ဉာဏ်=ဉာဏဝိပ္ပာရိဒ္ဓိ၊ သ=သမာဓိဝိပ္ပာရိဒ္ဓိ၊ အ=အရိယိဒ္ဓိ၊ ကမ်=ကမ္မဒိဒ္ဓိ၊ ပုည=ပုညဝတောကုဒ္ဓိ၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာပယိဒ္ဓိ၊ တတ်=တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာ ပယောဂပစ္စယကုဒ္ဓိ၊ ဤဆယ်ပါးတွင် အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ မနောမယိဒ္ဓိ သုံးပါးသည် ကုဒ္ဒိဝိဓအဘိညာဉ်၏ အပြားတည်း။ ကျန်ကုဒ္ဓိ ၇-ပါးကား ဤအဘိညာဉ်နှင့် မဆိုင်၊ ထိုအကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာရှု၊ မှန်ရန် ဆောင်ပုဒ် ကား . . .

[ဆောင်] (၁) ထိုတွင်ကားတစ်၊ အများဖြစ်ဟု၊ စလစ်အမှန်၊ အဓိဋ္ဌာန်ပင်၊ (၂)ကိုယ့်ရုပ်သွင်ကို၊ စွန့်လျှင် ဝိကုဗ်၊ အဟုတ်ခေါ်ဆို၊ (၃) ကိုယ့်ကိုယ် အတွင်း၊ ဖန်ဆင်းကာယော၊ မနောမယ၊ (၄) အရဟတ္တာ၊ ဖြစ်သည့် ခါမှ၊ ပုဗ္ဗာပရ၊ တံဇ်ဏ၌၊ ဉာဏစွမ်းမြတ်၊ ထူးပြီးလတ်သား၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်လေးဖြာဖြင့်၊ ကိလေသာပယ်၊ ငါးဝမ်းဝယ်နေ၊ မသေ နိုင်ထ၊ ဗာကုလတည်း၊ သံကိစ္စမှာ၊ ဂဗ္ဘတည်နေ၊ အဓိသေလည်း၊ မသေနိုင်လို၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ပ၊ ယက္ခဝန်းခြံ၊ ညဉ့်သုံးယာမ်လည်း တစ်ယောက်တည်းသာ၊ ထင်းလှည်းအောက်နေ၊ မသေနိုင်သူ၊ ဘူတပါလ၊ ဒါရကတို့၊ ဉာဏဝိပ္ပာ-ရိဒ္ဓိသာတည်း။

(၅) ရှစ်သမာပတ်၊ ခါသုံးမှတ်၍၊ ပစ္စတ် ပယ်ခွာ၊ တပေါဒါချောက်၊

ဘီလူးခေါက်လည်း၊ သေပျောက်ကျင်နာ၊ ဆိတ်စာမရှိ၊ ထေရ်သာရိ
တည်း၊ တစိထိုမှ၊ သဒ္ဓိဝကို၊ နိရောဓဝင်၊ အသေထင်၍၊ မီးတင်ဝိုင်းစု၊
ထိုအတုပင်၊ ခါဏုတွင်ထ၊ ကောဏ္ဍညကို၊ စောရ ငါးရာ၊ ဘဏ္ဍာ
ထုပ်ဖိ၊ မသေရှိ၏။ သေဌိမိတာ၊ ဥတ္တရာကို၊ ဝတ်တိုလှစွာ၊ သိရိမာဟု၊
ပြည်တန်ဆာမ၊ ဆီပူချလျှင်၊ ဝင်ထမေတ္တာ၊ သာမာဝတီ၊ မာဂဏ္ဍီ
ကြောင့်၊ ဥတီန-ခင်၊ လေးကိုတင်၍၊ မနှင့်မချ၊ နိုင်ရလေဘိ၊ ဘေးမ
ထိသား၊ သမာဓိဝိပွာ။

- (၆) အနိဋ္ဌာကို၊ မေတ္တာဓာတု၊ နှလုံးပြု၍၊ ရှုနိုင်ကုဋ္ဌ၊ ယင်းကုဋ္ဌကို၊ အသုဘ
နှင့်၊ အနိစ္စပြု၊ နိဋ္ဌရှု၏၊ စက္ခုရူပ၊ တွေ့ရာစလည်း၊ နေဝသုမနော၊
နောစဒုဋ္ဌ၊ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ၊ ရဟန္တာ၏၊ အရိယာကုဒ္ဓိ။ (၇) ပက္ခိဒေဝ၊
ကပ်စ-မနု၊ ပိယင်္ဂမာတာ၊ မာတာ ဥတ္တရ၊ ဖုဿ မိတ္တာ၊ ဝိနိပါတို့၊
ဝေဟာပုံကျ၊ ကမ္မဇေတည်း။
- (၈) စက္ကဝတ္တိ၊ မိုးပျံဘိ၏၊ ဇောတိသူဌေး၊ ခြောက်ဆယ့်လေးထွေ၊ ပဒေ
သာများ၊ ပတ္တမြားပြာသာဒ်၊ ပေါက်လတ်မြေမှ၊ ဇဋိလဝယ်၊ ရှစ်ဆယ်
အတောင်၊ ရွှေတောင်ပေါက်ရ၊ ဃောသကကို၊ သတ္တဌာနေ၊ သေ
ကြောင်းဖွေလည်း၊ မသေနိုင်ထ၊ မေဏ္ဍက၏၊ ဧကသီတာ၊
ထွန်ကြောင်းရာ၌၊ ရတနာ ခုနစ်၊ ဆိတ်ရုပ်ဖြစ်ရ၊ မေဏ္ဍကနှင့်၊
စန္ဒပဒုမာ၊ ဓနာစယ၊ ချွေးမသုမနာ၊ ကျွန်မှာဏ္ဍ၊ ငါးဘုန်းရှိ၊ ပုညိဒ္ဓိကို၊
ကျမ်းရှိထုတ်ဆို။ (၉) ဝိဇ္ဇာဓိရ်တို့၊ ထိုထိုမန္တံ၊ ဆေးစွမ်းအန်ဖြင့်၊ မိုးပျံ
နိုင်လျှင်း၊ ဆင် မြင်းရုပ်ပုံ၊ စစ်တပ်ပုံပြု၊ ဝိဇ္ဇာမယတည်း။
- (၁၀) နေက္ခမ္မက၊ အရဟတ္တတိုင်၊ ပယ်နိုင်သမျှ၊ ထိုမှတစ်ပါး၊ များပြားလှစွာ၊
ဗျူဟာစသည်၊ သိပ္ပဝိဇ္ဇာ၊ ဝေဒါပိဋက၊ ထွန်ထကြစိုက်၊ လူ၌ပြုက၊
ပြီးသမျှပင်၊ တတ္ထတတ္ထာ၊ သမ္မာပယောဂ-ပစ္စယကုဒ္ဓိ၊ အမည်ရှိသည်၊
မှတ်သိဆောင်ရွက် ရာသတည်း။- [ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ]

အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ။ ။ ဗဟုဘာဝါဒိကဿ အဓိဋ္ဌာနံ ယဿာတိ အဓိဋ္ဌာနာ၊
အဓိဋ္ဌာနာ စ + သာ + ကုဒ္ဓိ စာတိ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၊ ယဿာ-အကြင်ကုဒ္ဓိ၏။
ဗဟုဘာဝါဒိကဿ-အများဖြစ်ခြင်း အစရှိသည်ကို၊ အဓိဋ္ဌာနံ-အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း

သည်။ အတ္ထိ-ရှိ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဓိဋ္ဌာနာ-မည်၏။ ဤအဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကား-
“တစ်ယောက်ကို အများဖြစ်စေခြင်း၊ အများကို တစ်ယောက်ဖြစ်စေခြင်း၊
ကိုယ်ထင်ပြခြင်း၊ ကိုယ်ဖျောက်ခြင်း၊ နံရံ တံတိုင်း ကျောက်တောင် စသည်တို့၏
ဟိုမှာဘက်သို့ အဆီးအတားမရှိ သွားနိုင်ခြင်း၊ မြေအပြင်ကို ရေအသွင်ပြုခြင်း၊
ရေအယဉ်ကို မြေအသွင်ပြုခြင်း၊ ကောင်းကင်၌ သွားနိုင်ခြင်း၊ လ နေတို့ကို
ကိုင်နိုင်ခြင်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ သွားနိုင်ခြင်းအားဖြင့်” အလွန်များပေသည်။

ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ။ ။ ဝိဝိဓံ ကုဗ္ဗနံ ယဿာတိ ဝိကုဗ္ဗနာ၊ ဝိကုဗ္ဗနာ စ + သာ
+ ဣဒ္ဓိ စာတိ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ ယဿာ-အကြင်ဣဒ္ဓိ၏။ ဝိဝိဓံ-အထူးထူးသော
အသွင်အယောင်ကို၊ ကုဗ္ဗနံ-ပြုလုပ်ဆောင်ပြခြင်းသည်။ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ စသည်ဖြင့်
အနက်ဆို၊ မိမိပင်ကိုအသွင်သဏ္ဌာန်ကို ဖျောက်၍ သူငယ်အသွင် နဂါး ဂဠုန်
ကုမ္ဘာဏ် ယက္ခ ဂန္ဓဗ္ဗနှင့် ဒေဝ ဗြဟ္မာ သမုဒ္ဒရာ တော တောင် သားကောင်
အမျိုးမျိုး ဆင် မြင်း ရထား ခြေလျင်အားဖြင့် စစ်အင်္ဂါ အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင်
အယောင်ဆောင်ပြနိုင်သော တန်ခိုးတည်း၊ ပရိကမ်ပြုသည့်အခါ အလိုရှိသလို
“လုလင်ပျိုဖြစ်စေသား၊ နဂါးဖြစ်စေသား စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုရာ၏။

မနောမယဒ္ဓိ။ ။ မနသာ နိဗတ္တာ မနောမယာ၊ မနောမယာ စ + သာ
+ ဣဒ္ဓိ စာတိ မနောမယိဒ္ဓိ၊ မနသာ-စိတ်ကြောင့်၊ နိဗတ္တာ-ဖြစ်သောတန်ခိုး
တည်း၊ သန်လျက်အိမ်အတွင်း၌ အိမ်နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်တူသော သန်လျက်ရှိ
သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြွေရေလဲနှင့် မြွေအကောင်သည် တစ်ထပ်တည်း တူ
သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ ပကတိခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အလားတူ
ကိုယ်တစ်မျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်းသည် မနောမယိဒ္ဓိ မည်၏။ ပါဒကဗျာန်ကို
ဝင်စားပြီးနောက် “အယံ ကာယော သုသိရော ဟောတု”=ဤကိုယ်သည်
အခေါင်းဖြစ်စေသား”ဟု ပရိကမ်ပြု၍ အဘိညာဝီထိဖြစ်သောအခါ ကိုယ်တွင်း
၌ အခေါင်းကြီးဖြစ်၏။ ထို့နောက် တစ်ဖန် ပါဒကဗျာန် ဝင်စားပြီးလျှင် “တဿ
အပ္ပန္နရေ အညော ကာယော ဟောတု=ထိုကိုယ်ခေါင်းအတွင်း၌ အခြား
ကိုယ်တစ်မျိုး ဖြစ်စေသား”ဟု ပရိကမ်ပြု၍ အဘိညာဝီထိဖြစ်သောအခါ
ထိုကိုယ်ခေါင်းအတွင်း၌ အလားတူ ကိုယ်တစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့
ပရိကမ် အဘိညာဉ်တို့ နှစ်ထပ်ဖြစ်ပြီးမှ လိုရာတန်ခိုး ပြီးစီးသည်။ [ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိက

မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ဖျောက်၍ အမျိုးမျိုး ဆောင်ပြု၏။ မနောမယိဒ္ဓိကား မိမိကိုယ် ကို မဖျောက်ဘဲ ကိုယ်အတွင်း၌ အလားတူ ကိုယ်တစ်မျိုးကို ဖြစ်စေ၏။ ကြွင်း သမျှတန်ခိုးမှာ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၏ အရာတည်း။]

ဒိဗ္ဗသောတ။ ။ ဒိဝီ + ဘဝံ ဒိဗ္ဗံ၊ ဒိဗ္ဗဉ္စ + တံ သောတဉ္စာတိ ဒိဗ္ဗသောတံ၊ ဒိဗ္ဗသောတံ ဝိယာတိ ဒိဗ္ဗသောတံ၊ ဒိဝီ-နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သည် တည်း၊ ဒိဗ္ဗံ-နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်သည်၊ ဒိဗ္ဗဉ္စ-နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်သည်လည်း ဟုတ်၏။ တံ-ထိုဒိဗ္ဗဟူသည်၊ သောတဉ္စာ-သောတလည်း ဟုတ် ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗသောတံ-ဒိဗ္ဗသောတမည်၏။ နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ထူးမြတ် သော ကံကြောင့်ဖြစ်သော သောတပသာဒသည် သလိပ် သည်းခြေ သွေးလေ စသော အနှောင့်မယှက် မရှိရကား အလွန်ကြည်လင်သန့်ရှင်းသည့်အတွက် ဝေးကွာသော အသံ တိုးတိုးသာသာ သိမ်မွေ့စွာသောအသံစသည်ကို ကြား စွမ်းနိုင်၏။ ဤဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်လည်း ထူခြားသော သမာဓိကြောင့်ဖြစ် ရကား ထိုကဲ့သို့ သံမျိုးကို ကြားစွမ်းနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဒိဗ္ဗသောတံ ဝိယ-နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်သော သောတပသာဒနှင့် တူ၏” ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ်အရ ဒိဗ္ဗသောတအမည်ကို ရသည်။ [ဤဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ် ရဖို့ရာ အစီအစဉ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ရှုပါ။ နောက်၌လည်း အကျယ်မပြုပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။ သဒ္ဓါရုံ ရုပ်ကလာပ်တို့သည် ပထမပေါ်ထွက်လာသော အရပ်မှ စ၍ အနီးအပါး၌ရှိသော မဟာဘုတ်တွေကို ထိခိုက် ပွတ်တိုက်သွား သဖြင့် အသံ ဖြစ်လောက်သော မဟာဘုတ်များကို ထိခတ်မိသောအခါ အလားတူအသံကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်၏။ လူတို့၏နား၌ မထင်ရှားသော်လည်း ထိုထိခတ်သံ ကလေးတွေသည် နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ နား၌ကား ကွဲကွဲပြားပြား ထင်ရှားပေလိမ့်မည်။ ယခုခေတ်ဝယ် အသံဖမ်းနိုင်သော ဓာတ်အိုးဖြင့် အင်္ဂလန်မှ အသံကို မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖမ်းယူကြားသိနိုင်ပုံက လက်တွေ့ဖြစ် နေသောကြောင့်လည်း ဒိဗ္ဗသောတ၏ သိမ်မွေ့သေးငယ်သော အသံ၊ ဝေး သောအသံ စသည်ကို ကြားနိုင်သည်မှာ အံ့ဩဖွယ်ရာ မဟုတ်တော့ပြီ။

ပရစိတ္တဝိဇာနနာ။ ။ ပရေသံ စိတ္တံ ပရစိတ္တံ၊ ပရစိတ္တံ ဝိဇာနာတီတိ ပရစိတ္တဝိဇာနနာ-သူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်အမျိုးမျိုးကို သိနိုင်သော အဘိညာဉ်

တည်း၊ “စေတောပရိယအဘိညာဉ်” ဟုလည်း ခေါ်၏။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။ ။ “နိဝသီယိသ္မတိ နိဝါသာ၊ ပုဗ္ဗေ + နိဝါသာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနံ + အနုဿတိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ၊ နိဝသီယိသ္မ-
စွမ္မိနေအပ်ဖူးကုန်ပြီ၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ နိဝါသာ-တို့မည်၏။ ဤ၌ နိဝါသအရ
မိမိနေခဲ့ ဖူးရာ ဘုံဌာနလောက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ ရှေးရှေးဘဝတို့၌
မိမိစိတ်ဖြင့် တွေ့ဖူး ကြုံဖူး အာရုံပြုအပ်ဖူးသော မိမိခန္ဓာကိုယ်-သူတစ်ပါး၏
ခန္ဓာကိုယ်-ထိုခန္ဓာ နှင့် ဆက်သွယ်သော အမျိုးအနွယ်၊ ထိုသူတစ်ပါးတို့
ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးဖြစ်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နိဗ္ဗာန်၊ ဤအလုံးစုံသည် စိတ်ဖြင့် စွမ္မိအပ်
ကိုယ်တိုင် တွေ့အပ် အာရုံပြုအပ်ဖူးသောကြောင့် “ပုဗ္ဗေနိဝါသ”မည်သည်ချည်း
တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပုဗ္ဗေနိဝါသ”အရ ကျမ်းဂန်ထို့၌ အာရမဏနိဝါသ
အဇ္ဈာဝုတ္တနိဝါသ ဟု နှစ်မျိုးပြု ၏။ အာရမဏနိဝါသဟူသည် အာရုံပြုအပ်သော
သူတစ်ပါး၏ ခန္ဓာစသည်တည်း၊ အဇ္ဈာဝုတ္တနိဝါသဟူသည်ကား မိမိကိုယ်တိုင်
တွေ့ကြုံအပ်ဖူးသော မိမိခန္ဓာစသည် တည်း၊ ထိုအလုံးစုံကို ပြန်၍
အောက်မေ့နိုင်သော သတိနှင့် ယှဉ်သောဉာဏ်သည် ပုဗ္ဗေနိဝါသနုဿတိ
အဘိညာဉ်မည်၏။ [ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်ကို ရနိုင် သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
သိနိုင်ရာကမ္ဘာ အပိုင်းအခြား၊ သိပုံ အခြင်းအရာများကို ဝိသုဒ္ဓိခွပ်၌ ရှုပါ။]

ဒိဗ္ဗစက္ခု။ ။ နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ စက္ခုပသာဒသည် ထူးမြတ်သောကံကြောင့်
ဖြစ်ရသည့်အတွက် သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေစသော ဘေးရန်တို့မှ ကင်း
ရကား အလွန်ကြည်လင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဝေးကွာသော အဆင်း၊ သေးငယ်
သိမ်မွေ့သော အဆင်းတို့ကို မြင်စွမ်းနိုင်၏။ [သစ်ပင် တော တောင် စသည်တို့
ကွယ်ကာနေ သော်လည်း ထိုသစ်ပင် တော တောင်စသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏
အကြား၌ အာကာသခေါ် အကြားရှိ၏၊ ထိုအကြားအရပ်ဖြင့် ခြားကွယ်နေ
သော အဆင်းကို နတ်မျက်စိက မြင်နိုင်သည်ဟု ကြံကြသည်။] ဒိဗ္ဗစက္ခု
အဘိညာဉ် ရသူလည်း ထူးခြားသော သမာဓိအစွမ်းကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အဆင်း
များကို မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ အဘိညာဉ်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်နိုင်ပေသည်။
[စုတိခါနီးသူ ပဋိသန္ဓေ နေပြီး ခါစသူကိုလည်း မြင်နိုင်သောကြောင့်
“စုတူပပါတဉာဏ်”ဟုလည်း ခေါ်၏။]

ယထာကမ္မပုဂ္ဂလိကအဘိညာဉ်။ ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကို ရလျှင် ဤအဘိညာဉ်များ လည်း ပြီးစီးပြီးဖြစ်၍ သင်္ဂြိုဟ်၌ အထူးမပြသော်လည်း သတ္တိထူးပုံကို သိသင့်ကြ၏။ ယထာ ကမ္မ-ကံအားလျော်စွာ၊ ဥပဂစ္ဆန္တိ-ထိုဘဝသို့ ကပ်ရောက်ရကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယထာကမ္မပုဂ္ဂလိ-တို့မည်၏။ ကံအားလျော်စွာ ထိုထိုဘဝ၌ ရောက်နေကြသူများတည်း။ ထိုသူ၏ ရှေးကံကို သိသော အဘိညာဉ်သည် ယထာကမ္မပုဂ္ဂလိကအဘိညာဉ်မည်၏။ ရှေးဦးစွာ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ထိုထိုဘဝ၌ ရောက်နေသူကို သိမြင်၏။ ထို့နောက် ပါဒကဗျာန်ကို ဝင်စား၍ ဗျာန်မှ ထပြီးလျှင် “ဘယ်ကံကြောင့် ဤဘုံ၌ ဖြစ်ပါလိမ့် မည်နည်း”ဟု ဆင်ခြင်သော ပရိကမ္မဝီထိ ဖြစ်၏။ [ရှေးဆရာတို့ကား “ဧတဿ ကမ္မံ ဇာနာမိ” ဟု ပရိကမ် ပြုပုံကို ပြကြ၏။] ထို့နောက် တစ်ဖန် ပါဒကဗျာန် ဝင်စားပြီး၍ အဘိညာဉ်ဝီထိ ဖြစ်သောအခါ ထိုဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံကို အမှန် အတိုင်း သိရသည်။

အနာဂတံသအဘိညာဉ်။ ။ [အနာဂတံ=အနာဂတ်ဖြစ်သော+အံသ=အဖို့၊ သတ္တဝါတစ်ယောက်၏ အနာဂတ်၌ အကြောင်းအရာကို သိသော ဉာဏ်တည်း၊ အဝေး၌ နေသူကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု၍ (မျက်မြင် တွေ့နေသူကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုဖွယ် လိုမည်မထင်)၊ ထိုသူ၏ အတိတ်ကံကိုလည်း ကောင်း၊ ယခုဘဝ၌ ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသော ကံကိုလည်းကောင်း ယထာကမ္မပုဂ္ဂလိက ဉာဏ်ဖြင့် သိပြီးလျှင်၊ ဤကံများကြောင့် အနာဂတ်ဘဝယ် ဘယ်ပုံဖြစ်ဖွယ် ရှိပါလိမ့်မည်နည်းဟု ပရိကမ္မဝီထိ ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ပါဒဗျာန်ဝီထိ ဖြစ်ပြီးလျှင် အဘိညာဉ်ဝီထိ ဖြစ်သောအခါ ထိုသူ၏ အနာဂတ်အကြောင်းအရာတွေကို သိနှင့်ရလေသည်။

-----*-----

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအဖွင့်

ဤဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းဝယ် သိဖွယ်များကား ၁-ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး၊ ၂-လက္ခဏာ ၃ ပါး၊ ၃-အနုပဿနာ ၃ ပါး၊ ၄-ဉာဏ် ၁၀ ပါး၊ ၅-ဝိမောက္ခ ၃ ပါး၊ ၆-ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါး၊ ဤအချက်များတည်း။ ထိုတွင် ဝိသုဒ္ဓိစသည်တို့၏ အကျယ်မှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ်၊ ယခု အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟူသော လက္ခဏာ ၃-ပါးကို ဖွင့်ပြပေအံ့။

လက္ခဏာ။ ။ လက္ခဏာတိ လက္ခဏာတံ အနောတိ လက္ခဏံ၊ အနော-
 ဤ အမှတ်အသားဖြင့်၊ လက္ခဏာတံ-မှတ်သားထိုက်သောတရားကို၊ လက္ခဏာတိ-
 မှတ်သား အပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ လက္ခဏာ-လက္ခဏာမည်၏။ သင်္ခတဟုတ်-
 မဟုတ် စစ်တမ်း ထုတ်ဖို့ရာ အမှတ်လက္ခဏာတည်း။ ထိုလက္ခဏာများကား
 အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာတို့တည်း။ တရားတစ်ခုကို “မြဲသလား-
 မမြဲဘူးလား” ဟု စစ်ဆေးကြည့် သောအခါ မမြဲမှု ပျက်စီးမှုကို တွေ့ရလျှင်၊
 ဧကန်သင်္ခါရတရားဟု ဆုံးဖြတ်ရမည်။ တစ်နည်းနည်းဖြင့် ဆင်းရဲမှုကို
 တွေ့ရလျှင် အတ္တ မဟုတ်သော အချက်ကို တွေ့ရလျှင် ဧကန်သင်္ခတတရားဟု
 ဆုံးဖြတ်ရမည်-ဟူလို။ [မြဲနေလျှင် ဆင်းရဲမှု မရှိလျှင်ကား သင်္ခတရားမဟုတ်၊
 အသင်္ခါတနိဗ္ဗာန်၊ သို့မဟုတ် အထည်ကိုယ် မထင် ရွားသော
 ပညတ်သော်လည်း ဖြစ်လိမ့်မည်။]

အနိစ္စလက္ခဏာ။ ။ အနိစ္စဟူသည် မမြဲသော ရုပ်နာမ်သင်္ခတတရား
 တည်း။ အနိစ္စလက္ခဏာဟူသည်ကား ထိုသင်္ခတတရားတို့၏ အမှတ်အသား
 တည်း။ ထို အမှတ်အသားဟူသည် “ခယဋ္ဌေန အနိစ္စံ” နှင့်အညီ ကုန်ဆုံး
 ပျက်စီးခြင်းတည်း။ အနိစ္စဿ-မမြဲသော သင်္ခတတရားမည်၏။ လက္ခဏာ-
 အမှတ်အသားသည်၊ အနိစ္စ လက္ခဏာ-အနိစ္စလက္ခဏာမည်၏။ တစ်နည်း-
 “အနိစ္စဿ + ဘာဝေါ အနိစ္စတာ၊ အနိစ္စတာယေဝ လက္ခဏံ အနိစ္စလက္ခဏံ”ဟု
 ဆိုလိုလျက် တာပစ္စည်းကို ချေ၍ အနိစ္စလက္ခဏံဟု ဆိုသည်။ “အနိစ္စဿ-
 မမြဲသောသင်္ခတတရား၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ် ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုန်ဆုံးပျက်စီးခြင်း
 သည်၊ အနိစ္စတာ-အနိစ္စတာမည်၏”ဟု အနက်ပေး၊ ဤစကားစဉ်အရ အနိစ္စ
 နှင့် အနိစ္စလက္ခဏာတို့ ခြားနားပုံကို သိပါ။ ဒုက္ခနှင့် ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တနှင့်
 အနတ္တလက္ခဏာတို့ ခြားနားပုံကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိရာ၏။ ထိုတွင်
 သင်္ခတတရားတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋန-အဖြစ်အပျက်ဒဏ်ကို ခံနေရခြင်းသည်
 ဒုက္ခ၏ အမှတ်အသား (ဒုက္ခလက္ခဏာ)တည်း။ အနတ္တအရ အတ္တ အကြောင်း
 ကို အတ္တဝါဒါန်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ ဇီဝအတ္တကို ထပ်မံ ပြဦးအံ့။

ဇီဝအတ္တ။ ။ ဤအတ္တကို သာသနာပဖြစ်သော တိတ္ထိတို့ အမျိုးမျိုး
 ကြံဆလျက် စွဲလန်းကြ၏၊ ကြံဆပုံကား-မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါ ခြေ လက်နှင့်တကွ

ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံးသည် အတ္တ၏ အဆောက်အဦးကြီး၊ အတ္တ၏တည်နေရာ အိမ်ကြီးတည်း။ အတ္တကား ကာရက-ထိုအိမ်၌တည်လျက် အမျိုးမျိုးသောအမှု ကို ပြု၏။ ဝေဒက-ရှေးကပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှု မကောင်းမှု၏ အကျိုးကို ခံစား၏။ ယခုဘဝ၌ လုံ့လဝီရိယ၏အကျိုးကိုလည်း ခံစား၏။ တချို့ဆရာတို့က “ထိုအတ္တသည် နှလုံးအိမ်၌ တည်၏၊ ပရမာဏုမြူမျှ ပမာဏရှိသဖြင့် အလွန် သေးငယ်၏”ဟု ယူဆကြ၏။ တချို့က “သားမြီးဖျားကို အစိတ်တစ်ရာ စိတ်၍ တစ်စိတ်မျှ ပမာဏရှိ၏”ဟု ယူဆကြ၏။ တချို့က အတ္တသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ ပမာဏရှိ၍ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးလျှင် အတ္တကြီး၏၊ ခန္ဓာကိုယ်ငယ်လျှင် အတ္တငယ် ၏”ဟု ယူဆကြ၏။

တချို့ကမူ “ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ထွက်သက် ဝင်သက်လေတို့၏ သွားလာရာ အကြောမကြီး နှစ်ခုရှိ၏၊ လက်ဝဲ လက်ယာ တစ်ဖက်တစ်ချက်၌ တည်၏၊ အခြားသော အကြောမကြီးတစ်ခုကား အထက်သို့ တည့်တည့်မတ်မတ် တက် သွား၍ ဦးခေါင်းမှာရှိသော အပေါက်တစ်ခုသို့ ဆိုက်ရောက်၏။ [ထိုအပေါက် ဖြင့် ထွက်သွားသောအတ္တသည် ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်သောကြောင့် ထိုဦးထိပ် က အပေါက်ကို “ဗြဟ္မရန္တ=ဗြဟ္မာပြည် သွားကြောင်းလမ်းပေါက်”ဟု ခေါ် သတတ်။] ထိုအကြောသုံးခု၏ အလယ်တည့်တည့်ဝယ် လရောင်နှင့် တူသော အရောင်ဝိုင်းရှိ၏။ ထိုအရောင်ဝိုင်း၏ အလယ်၌ အတ္တသည်(လေငြိမ်ရာ ထွန်းအပ်သော မီးကဲ့သို့) မလှုပ်မယှက် တောက်ပလျက် တည်သည်ဟု ယူဆ ၏။ ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်သဘော ရုပ်နာမ်၏ ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်း မသိနိုင်ကြ၍ သာသနာပ ပညာရှိကြီးတို့သည် အတ္တကို ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး တည်နေရာအမျိုးမျိုးနှင့်တကွ ကြံဆ ပြောဆိုခဲ့ကြလေသည်။

အနတ္တ။ ။ န + အတ္တာ၊ အနတ္တာ၊ အတ္တာ-အတ္တသည်၊ န-မဟုတ်၊ အနတ္တာ-အတ္တမဟုတ်၊ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ဟူသော ခန္ဓာ ငါးပါးသည် ပြုအပ်ခဲ့သော အတ္တ မဟုတ်သဖြင့် အနတ္တတရားများတည်း။ နတ္ထိ အတ္တာ ယေသူတိပိ အနတ္တာ၊ ယေသု-အကြင်ခန္ဓာငါးပါးတို့၌၊ အတ္တာ-အတ္တ သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ အနတ္တာ-အနတ္တတို့ မည်၏။ ခန္ဓာ ငါးပါး၌ ပြုအပ်ခဲ့သော အတ္တ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးလုံး အနတ္တပင်တည်း။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမှတစ်ပါး နိဗ္ဗာန်ပညတ်တရားတို့၌လည်း ထိုအတ္တမျိုး မရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ သင်္ခတ အသင်္ခတတရားဟူသမျှ အနတ္တချည်းတည်း။ [အနိစ္စ ဒုက္ခဟူရာ၌ သင်္ခါရ (သင်္ခတ)တရားသာ ရ၏။ အနတ္တဟူရာ၌ကား သင်္ခါရ(သင်္ခတ)နှင့် အသင်္ခတ နိဗ္ဗာန် ပညတ်တရားအားလုံး ရ၏။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊ ဒုက္ခ” ဟု အနိစ္စ ဒုက္ခအတွက် သင်္ခါရဟု ဟောတော်မူပြီးလျှင် အနတ္တ အတွက်ကား “သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ” ဟု ဓမ္မအားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ဟော တော်မူသည်။]

အနက်ဆိုကြပုံ။ ။ အနက်ဆိုရာ၌ “အနတ္တာ-ကိုယ်မဟုတ်”ဟု ဆိုကြ၏။ ကိုယ်မဟုတ်ဟူသော စကား၌ ဤခန္ဓာကိုယ်ကို ရည်ရွယ်လျှင် အမှားတည်း၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် အဘယ်မှာ ကိုယ်ကာယမဟုတ်ဘဲ ရှိအံ့နည်း၊ ကိုယ် ကာယ ကြီး အဟုတ်ပင်တည်း၊ ပြခဲ့သောအတ္တတရား၌ အထည်ကိုယ် အမာခံ အနှစ်သာရဟု စွဲလမ်းကြ၏။ ထိုအထည်ကိုယ်ဟု စွဲလမ်းအပ်သော အတ္တကို ရည်ရွယ်လျှင် “အနတ္တာ-အထည်ကိုယ် မဟုတ်၊ အမာခံ အနှစ်သာရ မဟုတ်” ဟု အနက်ဆိုသင့်၏။ “အနတ္တာ-အတ္တမဟုတ်”ဟု အနက်ဆိုလျှင် မလွဲနိုင် တော့ပြီ။

အနတ္တလက္ခဏာ။ ။ ရုပ် နာမ်အားလုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်ကြည့်လျှင် ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ မဟုတ်ကြ၊ သူတို့၏ အလိုသို့လည်း မည်သည့် အရာ ဝတ္ထုကိုမျှ မလိုက်ပါစေနိုင်၊ သူတို့ကလည်း မည်သူ့ အလိုသို့မျှ မလိုက်ပါကြ၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြပြီးလျှင် ချက်ချင်းပင် ချုပ်ပျက်ကြလေသည်၊ သို့အတွက် အနှစ်သာရ မဟုတ်ခြင်း၊ အလိုသို့ မလိုက်စေနိုင်ခြင်းသည် ခန္ဓာ ငါးပါး၏ အတ္တ မဟုတ်သောကြောင်း အတ္တ မရှိကြောင်း အမှတ်လက္ခဏာ တည်း။

လက္ခဏာသုံးပါး။ ။ အချုပ်ကား-ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီး တတ်ခြင်း ဝိပရိဏာမသဘောသည် အနိစ္စလက္ခဏာတည်း၊ အဖြစ်အပျက် ဒဏ်တို့ကို အမြဲခံရခြင်းဟူသော ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋနသဘောသည် ဒုက္ခလက္ခ ဏာတည်း၊ အသာရက-အဝသဝတ္ထသဘောသည် အနတ္တလက္ခဏာတည်း။

အနုပဿနာသုံးပါး။ ။ တေဘူမကသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာ ထင်ပေါ်လာအောင် အခါခါ ရှုတတ်သော ဉာဏ်သည် အနုပဿနာ မည်၏။ အနိစ္စဿ-မမြဲသော ရုပ်နာမ်တရားကို၊ အနုပဿနာ-အနိစ္စလက္ခဏာ ပေါ်လာအောင် (အနိစ္စအချက် ထင်ရှားအောင်) အခါခါ ရှုခြင်းသည်။ အနိစ္စာနုပဿနာ-အနိစ္စာနုပဿနာ မည်၏။ (တစ်နည်း) အနိစ္စတာယ-မမြဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ (အနိစ္စလက္ခဏာကို) အနုပဿနာ-အဖန်ဖန်ရှုခြင်းသည်။ အနိစ္စာနုပဿနာ-မည်၏။ အနိစ္စတာနုပဿနာဟု ဆိုလိုလျက် တာပစ္စည်းကို ချေ၍ အနိစ္စာနုပဿနာဟု ဆိုသည်။ ဒုက္ခ၊ အနတ္တာနုပဿနာ တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀-ပါး၊ ဝိမောက္ခမူလ ၃-ပါးသည် နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

-----*-----

သီလဝိသုဒ္ဓိ

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ။ ။ “သီလ”ဟူသည် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှု၍ ဒုစရိုက် မဖြစ်အောင် ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းတည်း။ ပါတိ-မိမိကို စောင့်ရှောက်သူကို၊ မောက္ခတိ-အပါယ်ဘေး ဝဋ်ဒုက္ခဘေးမှ ကင်းဝေးလွတ်မြောက်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပါတိမောက္ခ-ပါတိမောက္ခမည်၏။ သံဝရတိ ဧတေနာတိ သံဝရော-စောင့်စည်းကြောင်း အကျင့်တည်း။ “ပါတိမောက္ခမေဝ + သံဝရော ပါတိမောက္ခသံဝရော-ပါတိမောက်မည်သော စောင့်စည်းကြောင်း အကျင့်၊ ပါတိမောက္ခသံဝရော စ + သော + သီလဇ္ဇာတိ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ-ပါတိမောက်မည်သော စောင့်စည်းကြောင်း အကျင့်သီလ။ ဤပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် အကျဉ်းအားဖြင့် ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီပါတိမောက်၌လာသော သီလတည်း။ အကျယ်အားဖြင့်ကား ကုဋေကိုးထောင့်တစ်ရာ ရှစ်ဆယ်ငါးသန်းသုံးသောင်းခြောက်ထောင်သော သိက္ခာတို့တွင် ဣန္ဒြိယသံဝရ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ပစ္စယသန္နိသိတအချို့ မှတစ်ပါး ကျန်အားလုံး သိက္ခာများတည်း။ ထိုသိက္ခာအကျယ်ကို “နေ-နတ်-နီ-တိုင်၊ ဂ-နိုင်-မိုး-နံ၊ ဟုန်-ယာဉ်-ဈာန်၊ မှတ်ရန် သိက္ခာဂဏန်းတည်း”ဟူသော ပိဋကသင်္ချာဖြင့် ပြ၏။ ပိဋကသင်္ချာယူပုံကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်ဝီထိပိုင်း အဆုံး၌ ပြထားသည်။ ဤပါတိမောက္ခ

သံဝရသီလ၌ သဒ္ဓါပြဓာန်း၏။ သဒ္ဓါထက်သန်စွာဖြင့် ဖြည့်ကျင့်သူသာဤသီလကို လုံခြုံစေနိုင်မည်။ ဤပါတိမောက္ခသံဝရသီလဖြင့် ကိုယ် နှုတ်ကိုသာ စောင့်စည်းနိုင်၏။ စိတ်ကိုကား မစောင့်စည်းနိုင်သေး။ “မနောဒွါရေ အနာပတ္တိ” အရ အများအားဖြင့် စိတ်သက်သက် အာပတ်မသင့်နိုင်။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ။ ။ “ဣန္ဒြိယာနံ-ဣန္ဒြေတို့ကို၊ သံဝရော-စောင့်စည်းကြောင်းသီလသည်။ ဣန္ဒြိယသံဝရော-ဣန္ဒြိယသံဝရသီလမည်၏။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿစသော အကုသိုလ် မဖြစ်ရအောင် စက္ခုန္ဒြေ သောတ ယာန ဇိဝှာကာယ မနိန္ဒြေဟူသော ဣန္ဒြေ ၆-ပါးကို စောင့်စည်းခြင်းသည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလတည်း။ ဤသီလ၌ သတိသည် ပဓာနဖြစ်၏။ မြင်သမျှ ကြားသမျှ စသည်၌ အကုသိုလ် မဖြစ်ရအောင် သတိကြပ်ကြပ် ထားနိုင်မှ ဤသီလ လုံသည်။ သတိမထားနိုင်လျှင် ကျောင်းတိုက်အတွင်းမှာပင် ဤသီလပျက်နိုင်သည်။ အချုပ်အားဖြင့် စိတ်ကို စောင့်စည်းနိုင်မှ ဤသီလလုံသည်။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ ။ “အာဇီဝ”ဟူသည် အသက်ရှည်ကြောင်း (အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း)ဖြစ်သော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုတည်း။ ထိုအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဖြစ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ၏ စင်ကြယ်ကြောင်း သီလသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။ အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ အာဇီဝေါ။ အာဇီဝဿ + ပါရိသုဒ္ဓိ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ။ ဧတေန-ဤကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့်၊ အာဇီဝန္တိ-အသက်ကိုဖြစ်စေကုန်၏။ (အသက်မွေးရကုန်၏။) ဘုရားရှင်စက်ဆုပ်တော်မူအပ်သော ကုလဒူသန အနေသနစသော မိစ္ဆာဇီဝကို ရှောင်ကြဉ်လျက် ပစ္စည်းလေးပါးကို တရားသဖြင့် ရှာမှီး၍ အသက်မွေးနိုင်မှ ဤသီလ လုံခြုံမည်။ ဤသီလ၌ ဝီရိယပြဌာန်း၏။ ဝီရိယကင်း၍ အပျင်းထူနေလျှင် ချောင်ချောင်လည်လည်ဖြင့် ပစ္စည်းရအောင် ကုလဒူသန စသောအမှုတို့ကို ပြုသည့်အတွက် ဤသီလပျက်တော့၏။ မှောက်မှားစွာ အသက်မွေးကြောင်း မကောင်းသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုများကို “မိစ္ဆာဇီဝ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုမိစ္ဆာဇီဝသည် ဒကာဒကာမတို့အား ထိုထိုပစ္စည်းကို ပေးခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ဒကာ ဒကာမတို့က အထင်ကြီး၍ ကြည်ညိုလာအောင် အတင်းအကြပ် ပြောဆို တိုက်တွန်းခြင်း၊ ဆေးဝါးပယောဂ ကုသခြင်း၊ ဗေဒင် ဟောခြင်းစသောအားဖြင့်၊ အတော်များစွာ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လာ၏။ ထိုအမှုများကြောင့် လျှူအပ်သော ပစ္စည်း သည် ထိုရဟန်း သာမက၊ တစ်သာသနာလုံးပင် မသုံးစွဲထိုက်တော့ပြီ။ ထို့ကြောင့်။

အနေသနာယ စိတ္တံပိ၊ အဇနေတွာ ဝိစက္ခဏော၊

အာဇီဝံ ပရိသောဓေယျေ၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော ယတိ။

ဝိစက္ခဏော-ဘုရားမျက်နှာ၊ သာသနာနှင့်၊ ကိုယ့်မှာနောင်ရေး၊ မျှော်တွေး ဆင်ခြင်း၊ ပညာရှင်လည်းဖြစ်ပေထသော၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော-ဘယာမဖက်၊ သဒ္ဓါ တွက်ကြောင့်၊ ခွာထွက်သမှု၊ ရဟန်းပြုခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ယတိ- သာသနာ့ဝန်၊ အားသွန်ကြိုးပမ်း၊ ထမ်းဖို့ရည်ရော်၊ ရဟန်းတော်သည်၊ အနေ သနာယ-ဘုရားစက်ဆုပ်၊ လွန်သေးနပ်သည့်၊ အယုတ်တမာ၊ လေးဖြာပစ္စည်း၊ ရှာဖွေနည်း၌၊ စိတ္တံပိ-ပြုလုပ်ဖို့ရန်၊ စိတ်အကြံကိုမျှလည်း၊ အဇနေတွာ- သာသနာအရှိန်၊ ကိုယ့်အရှိန်၌၊ ဂုဏ်သိမ် ညစ်ပေ၊ မဖြစ်စေဘဲ၊ အာဇီဝံ- တစ်သက်လျာမျှ၊ တစ်ဝမ်းဝဖို့၊ တစ်ခဏတွက်ကလေး၊ အသက်မွေးကို၊ ပဋိ သောဓေယျ-ဝန်းကျင်ခပင်း၊ ပြစ်မျိုးကင်းအောင်၊ ရှင်းလင်း သုတ်သင်ရာ သတည်း။

ပစ္စယသန္နိသိတ သီလ။ ။ ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး ပစ္စည်းလေးပါး ၌မှီသော သီလတည်း။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ စင်ကြယ်စွာဖြင့် ရအပ်သော ပစ္စည်းကို “ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စီဝရံ ပဋိသေဝါမိ”စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲမှ ဤပစ္စယသန္နိသိတသီလ လုံခြုံသည်။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်ရာ၌ “ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စီဝရံ ပဋိသေဝါမိ” စသည်ဖြင့် နှုတ်ကရွတ်ဆိုမှုသည် ဆင်ခြင်မှု မဟုတ်သေး၊ ပစ္စည်းလေးပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို သုံးဆောင်ရသည့်အတွက် “အသက်ရှည်စွာ၊ ဘေးရောဂါတို့၊ ကိုယ်မှာမကပ်၊ ပရိယတ်နှင့်၊ ပဋိပတ်ရေး၊ မျှော်ထောက်တွေး၍၊ ဤဆေး ဤဆွမ်း၊ ဤသင်္ကန်းနှင့်၊ ရွှင်လန်းဖွယ်ကောင်း၊ ဤစံကျောင်းကို၊ မှီအောင်း သုံးစွဲပါသတည်း” ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်မှု၊ စိတ်ဖြင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစား ပွားများမှုကိုသာ “ဆင်ခြင်” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ မဆင်ခြင်ဘဲ အမှတ်တမဲ့ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် လောကီ ဂုဏ်ပကာသန အလှအပ အတွက်ဖြစ်စေ သုံးစွဲနေလျှင် ပစ္စယသန္နိသိတသီလ ပျက်၏။ တစ်နေ့အဖို့မှာ အရုဏ်မတက်ခင် ပစ္စည်းလေးပါးကို သုံးစွဲမှုကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးများကို

(အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် ဖြစ်စေ) ဆင်ခြင်မိစေရမည်။ သင်္ကန်းလဲတိုင်း၊ ဆွမ်း အလုတ်တိုင်း၊ ကျောင်းတွင်း ဝင်တိုင်း၊ ဆေးသုံးစွဲတိုင်း ဆင်ခြင်ပါမူ သာ၍ ကောင်းမြတ်တော့၏။

အမွမ်းတင် ဆင်ခြင်မှု။ ။ ဤပစ္စယသန္နိသီတသီလ၌ အမွမ်းတင် ဆင်ခြင်နည်းများလည်း ရှိ၏။ ထိုဆင်ခြင်နည်းကား-“စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ ဤခန္ဓာ ကိုယ်ကြီးနှင့် စပ်၍ သုံးဆောင်အပ်သမျှ ပစ္စည်းလေးပါးလည်း စက်ဆုပ်ဖွယ် ချည်းသာ ဖြစ်တော့လတဲ့”ဟု ပဋိကူလသညာဖြင့် ဆင်ခြင်နည်း၊ “ခန္ဓာကိုယ်နှင့် တကွ ပစ္စည်းလေးပါးလုံး ဓာတ်အစုသာ”ဟု ဓာတုမနသိကာရဆင်ခြင်နည်း များတည်း။ ဤပဋိကူလသညာ ဓာတုမနသိကာရတို့မှာ အမွမ်းတင်သာဖြစ်၍ မဆင်ခြင်သော်လည်း သီလမပျက်၊ ပစ္စယဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်မှသာ သီလ ပျက်သည်။ ဤသီလ၌ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်ရသောကြောင့် ဉာဏ်ပြဌာန်း၏။ သို့ဖြစ်၍ ရှင်ဖြစ်စေ သာမဏေငယ်တို့၌ ပဋိသင်္ခါ ယောနိသောစသော ပုတီးစိပ်ပါဠိတော်ကို အရကျက်ဖို့ထက် ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်တတ်ဖို့က အရေးကြီး ပါသည်။

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ ။ ဤပြခဲ့သော သီလလေးမျိုးကို စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဟု ခေါ်၏။ [စတု=လေးပါး+ပါရိသုဒ္ဓိ=ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော+သီလ= ကိုယ် နှုတ် စိတ်ကို ကောင်းစွာထားကြောင်းအကျင့်၊ “ကိုယ်နေ နှုတ်ပြော စိတ်သဘော ထားတတ်ကြောင်း ကောင်းသောအကျင့်လေးပါး”ဟူလို၊] ဤသီလများ ပျက်လျှင် ထပ်မံ စင်ကြယ်ကြောင်း နည်းကောင်းလေးပါးလည်း ရှိ၏။

ဒေသနာ သံဝရော ဇဋ္ဌိ-ပစ္စဝေက္ခဏဘေဒတော၊

သုဒ္ဓိ စတုပ္ပိဓာ ဝုတ္တာ၊ မုနိနာ 'ဒိစ္စဗန္ဓုနာ။

ဒေသနာသုဒ္ဓိ။ ။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလပျက်လျှင် သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတော်၏အထံ၌ “မိမိမှာ မည်သည့်သီလ ပျက်သွားပါသည်” ဟု ပြောပြ မှုကို ယခုကာလ၌ “ဒေသနာကြား”ဟုခေါ်၏။ ထိုသို့ ဒေသနာပြောပြလျှင် ထုလွှစွယ်စသော အောက်အာပတ် ငါးပါးအတွက် ပြန်၍ စင်ကြယ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဒေသနာသုဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်၏။ [ဒေသနာ-ပြောပြခြင်းကြောင့်၊ သုဒ္ဓိ-

စင်ကြယ်ခြင်း၊ သံဃာဒီသေသ် အာပတ်အတွက် ပရိဝါသ် မာနတ် ဆောက်တည်မှု၊ ပါရာဇိကအာပတ်အတွက် လူထွက်မှုများလည်း ဒေသနာတွင် သွင်းယူရမည်။ “စာဂေါ ယော ဘိက္ခုဘာဝဿ၊ သာ ပါရာဇိကဒေသနာ” ဟူသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကို ထောက်ပါ။ [ဘိက္ခုဘာဝဿ-ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ယော စာဂေါ-အကြင်စွန့်လိုက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ထင်ရှား၏၊ သာ-ရဟန်းဘဝကို စွန့်လိုက်ခြင်းသည်ပင်၊ ပါရာဇိကဒေသနာ-ပါရာဇိကအာပတ်ကို ဒေသနာပြောခြင်းပင်တည်း၊] ထို့ကြောင့် သံဃာဒီသေသ်သင့်၍ ပရိဝါသ် မာနတ်ဆောက်တည်လျှင် သီလပြန်၍ စင်ကြယ်၏။ ပါရာဇိကကျ၍ လူထွက်လျှင် သီလစင်ကြယ်တော့၏။ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် နတ်ရွာ ဈာန်များကို မတားမြစ်နိုင်တော့ပြီ။ ဆိုင်ရာ သီလပျက်လျက် မကုစားပါလျှင် အထင်အရှား သိနေသော ဒုက္ကဋ်အာပတ် ကလေးကပင် နတ်ရွာ နိဗ္ဗာန် မဂ်ဖိုလ် ဈာန်ကို တားမြစ်နိုင်၏။ ဒေသနာ ပြောပြရာ၌ “အာယတိံ သံဝရ-နောင်အခါ စောင့်စည်းမည်ဟု နှလုံးသွင်းဖို့” မရှိသော်လည်း စင်ကြယ်တော့၏ဟု ဆရာအများ ယူဆကြ၏။ “အာယတိံ သံဝရစိတ် ရှိမှသာ စင်ကြယ်သည်”ဟု ယူကြသော ဆရာတို့လည်း အများပင် ရှိသည် စဉ်းစားကြပါ။

သံဝရသုဒ္ဓိ။ ။ စက္ခုန္တေစသော ဣန္ဒြေ ၆-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို ပေါက်ကြား၍ လောဘ ဒေါသ စသည်ဖြစ်လျှင် “နောင်အခါ ဤကဲ့သို့ မပေါက်ကြားစေတော့အံ့”ဟု မိဋ္ဌာန်၍ စောင့်စည်းက ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ ပြန်၍ စင်ကြယ်၏။ [သံဝရ= စောင့်စည်းမှုကြောင့်+သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း။]

ပရိယေဋ္ဌိသုဒ္ဓိ။ ။ ကုလဒူသန အနေသနစသော မိစ္ဆာဇီဝကို ရှောင်၍ တရားသဖြင့် ရှာနိုင်မှသာ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ စင်ကြယ်သည်။ [ပရိယေဋ္ဌိ= ရှားမိုးခြင်းဟူသော + စင်ကြယ်ခြင်း။]

ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိ။ ။ ပစ္စည်းလေးပါးအတွက် ရရှိသော သာသနာကျိုးကို ဆင်ခြင် စဉ်းစား၍ သုံးစွဲနိုင်မှသာ ပစ္စယသန္နိသမိတသီလ စင်ကြယ်၏။ [ပစ္စဝေက္ခဏာ=ဆင်ခြင်မှုကြောင့်+သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း။] ရဟန်းတော်များ၌ ဤပြခဲ့သော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ လေးပါးလုံး လုံးခြုံမှသာ သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို တကယ်တမ်း အားထုတ်တော့မည်ဆိုလျှင် လူစသည်တို့မှာလည်း

ဣန္ဒြိယသံဝရနှင့်တကွ ဆိုင်ရာသီလကို စင်ကြယ်စေရသည်ပင်။

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ။ ။ “ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ စေတိ ဒုဝိဇ္ဇောပိ သမာဓိ စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ” ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ကာမတ္တန္တရနိဝရဏစသော အညစ်အကြေးတို့မှ စိတ်၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်၍ ဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်လျှင် ထိုနိဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်၍ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ပြီ။ အပ္ပနာဘာဝနာစွာကို ရပါမူ ပြောဖွယ် မရှိတော့ပေ။ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဟုတ်ကြီးပမ်းမည့် ယောဂီသည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှေးဦးစွာ ဥပစာရသမာဓိလောက်ဖြစ်စေ၊ အပ္ပနာသမာဓိသို့ ရောက်အောင်ဖြစ်စေ အားထုတ်၍ မိမိစိတ်ကို နိဝရဏအညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်နှင့်စေရသည်ဟူလို။ [စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိ-နိဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ-မည်၏။]

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ ။ “လက္ခဏာရသပစ္စုပ္ပန်နဝသေန နာမရူပပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ” ဟူသည်နှင့်အညီ၊ စိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမ်နှင့် နိပ္ပန္နရုပ်တရားတို့ကို စိတ်ပိုင်း၊ စေတသိက်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လက္ခဏာ ရသပစ္စုပ္ပန်တင်၍ ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ “သိမှုသည် စိတ်၊ ခံစားမှုသည် ဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှုကား သညာ၊ ပြုလုပ်အားထုတ်မှုကား သင်္ခါရ၊ ဖောက်ပြန်တတ်သော ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကား ရုပ်တည်း၊ ဤ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့မှတစ်ပါး အတ္တဟူသော တရားတစ်မျိုးမရှိတော့ပြီ” ဟု သိမြင်နိုင်၏။ ဤသို့ သိမြင်ခြင်းသည်ပင် အတ္တစွဲလမ်းမှုဟူသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော ဉာဏ်ပင်တည်း။ ဒိဋ္ဌိယေဝ + ဝိသုဒ္ဓိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒိဋ္ဌိယေဝ-နာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာစသည် တင်၍ သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်သည်ပင်။ ဝိသုဒ္ဓိ-အတ္တအညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးသောတရားတည်း။

အမှာ။ ။ “လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာနဝသေန” ဟု စာအများရှိသော်လည်း ရှေးသီဟိုဠ်မှ၌ “ပဒဋ္ဌာန” သဒ္ဒါ မပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဒဋ္ဌာန် ဆင်ခြင်မှုသည် နောက်လာမည့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်နှင့် ဆိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဤအကြိမ်ရိုက် စာအုပ်၌ ပဒဋ္ဌာနသဒ္ဒါကို ဖြုတ်ထားလိုက်ပါသည်။

အမှာ။ ။ ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို မှီ၍ စီရင်အပ်သော ကျမ်းတည်း။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်လာသော စိတ် စေတသိက် ရုပ် အားလုံးကိုပင် လက္ခဏာစသည် တင်၍ ဆင်ခြင်သိမ်းဆည်းနိုင်မှုကို “ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ”ဟု ဆိုပေသည်။ သုတ္တန်ပါဠိတော်များ၌ကား ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးနှင့် အာကာသဓာတ် ဝိညာဏဓာတ်ဟူသော ဓာတ် ၆-ပါး ဆင်ခြင်နိုင်ရုံမျှဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ်ရသူများကို တွေ့ရ၏။ ဤဓာတ် ၆-ပါးဆင်ခြင်ပုံကို ရုပ်ပိုင်း ရူပသမုဒ္ဓေသ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထို ၆-ပါးမျှကိုလည်း ပင်ကိုယ်က ဗဟုသုတ အခြေခံမရှိလျှင် လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ၃-ပါးလုံး စုံလင်အောင် တင်၍ ဆင်ခြင်နိုင်ဖို့ရာ လွန်စွာခဲယဉ်းပေ လိမ့်မည်။ စာတစ်လုံးမျှ ရှေးက မသင်ဘူးဘဲလျက် ဝိပဿနာအားထုတ်၍ မဂ်ဖိုလ် ရကြသူတို့မှာ စာတတ်သူတွေ ထက်ပင် ပေါများသေး၏။ ထို့ကြောင့် နည်းကောင်းလမ်းမှန်ကို နာခံ၍ ဇွဲသန်သန် အားထုတ်လျှင် နာမ် ရုပ်အာလုံးကို လက္ခဏာစသည် မတင်နိုင်သော်လည်း အထိုက်အလျောက် သိရုံမျှဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

အကျဉ်းချုပ် ဆင်ခြင်နည်း။ ။ ထိုထိုအာရုံကို သိမှုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။ ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စိတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်မှု ပြောဆိုမှု ကြံစည်မှုများကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးကို ခံစားမှုကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။ ထိုထိုအာရုံကို မှတ်သားမှုကား သညာက္ခန္ဓာတည်း။ ဤခန္ဓာလေးပါးကို နာမ်တရားဟု ခေါ်၏။ ဤခန္ဓာကြီးကို ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သောကြောင့် ရုပ်ဟု ခေါ်၏။ [အပြင်ပ၌ ရေ မြေ တော တောင် သစ်ပင် အိမ်စသည်များလည်း ရုပ်ပင်တည်း။ သို့သော် ဝိပဿနာရှုခန်း၌ အရေးတကြီး မသက်ဆိုင်။] ဤမျှလောက် သိလျှင်ပင် တွေ့ရာ မြင်ရာ၌ “ဤကား ရုပ်၊ ဤကား နာမ်၊ ဤနာမ်တွင် သိမှုကား ဝိညာဏ်” စသည်ဖြင့် လေ့လာရာ၏။ ထိုကဲ့သို့ လေ့လာပြီးလျှင် “ငါ၊ သူ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ အတ္တ၊ ကိုယ်၊ သတ္တဝါ၊ ပုဂ္ဂိုလ်”ဟူသော အရာများကို လုံးလုံး ရှာမရအောင် (ဝါ-အတ္တဒိဋ္ဌိကင်းအောင်) ဆက်လက် ဆင်ခြင်ရန်ကား . . .

ယထာပိ အင်္ဂသမ္ဘာရာ၊ ဟောတိ သဒ္ဓေါ ရထော ဣတိ။

ဧဝံ ခန္ဓေသု သန္တေသု၊ ဟောတိ သတ္တောတိ သမ္ပတိ။

အင်္ဂသမ္ဘာရာ-ဝင်ရိုးစက်ဘီး၊ အသီးသီးတို့၊ ဖွဲ့စည်းပေါင်းဆုံ၊ အဆောက်အအုံကြောင့်၊ ရထော ကုတိ သဒ္ဓေါ-လူသူအများ၊ စီးနင်းသွားဖို့၊ ရထားခေါ်အပ်၊ နာမည်ပညတ်တည်း။ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ခန္ဓေသု-ရုပ်နာမ်နှစ်ဖြာ၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်၊ သန္ဓေသု-ထင်ရှားပေါင်းဆုံ၊ ရှိကြကုန်သော်၊ သတ္တောတိ သမ္မုတိ-သတ္တဝါဟု၊ ခေါ်ဝေါ်ပြုဖို့၊ သမ္မုတိမှတ်၊ နာမည်ပညတ်သည်။ ဟောတိ-ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ မကွဲပြားက၊ ထင်မှားဖွယ်ရာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍ လာပေသည်တကား။ ထို့နောက် တစ်ဖန် ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ရန်ကား။ . .

ယထာ ပဋိစ္စ ကဋ္ဌာဒိ၊ အဂါရန္တိ ပဝုစ္စတိ။

ဧဝံ ပဋိစ္စ အဋ္ဌာဒိ၊ သရီရန္တိ ပဝုစ္စတိ။

ကဋ္ဌာဒိ-တုံးတိုင်သစ်ဝါး၊ ကြိမ်နွယ်အားဖြင့်၊ များပြားစုပုံ၊ အဆောက်အအုံကို၊ ပဋိစ္စ-စုပေါင်းစွဲမှီ၊ တွဲကာချီသဖြင့်၊ အဂါရန္တိ-အိမ်ကျောင်းမဏ္ဍပ်၊ ဇရပ်တိုက်တာ၊ နေရာဌာန၊ အာဝါသဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိယထာ-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်၊ သမုတ်အပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အဋ္ဌာဒိ-အရိုးအဆက်၊ အကြောယှက်၍ ဖွဲ့ကြက် အသား၊ ဖုံးအပ်သော အရေများကို၊ ပဋိစ္စ-စုပေါင်းစွဲမှီ၊ တွဲကာတည်သဖြင့်၊ သရီရန္တိ-သူ့ကိုယ် ငါ့ကိုယ်၊ ခန္ဓာကိုယ်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်၊ သမုတ်အပ်ပေသည်တကား။

ရဇ္ဈယောဂါ ဒါရုယန္တံ၊ သဗျာပါရံဝ ခါယတိ။

ဧဝံ သုညံ နာမရူပံ၊ အညမညသမာယုတံ။

ရဇ္ဈယောဂါ-အရုပ်ကြီးနှင့်၊ အသင့်ဆွဲတပ်၊ တွဲစပ်မိခြင်းကြောင့်၊ ဒါရုယန္တံ-သစ်သားကိုလုပ်၊ မင်းသမီး မင်သားရုပ်သည်၊ သဗျာပါရံဝ-သွား ရပ် က ခုန်၊ ဗျာပါရရှိပုံကိုကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ရှုသူစိတ်တွင်၊ မှတ်ထင်ရလေ၏။ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သုညံ-အနှစ်သာရ၊ အတ္တ မဖက်၊ အသက်မှ ကင်းဆိတ်သော၊ နာမရူပံ-နာမ်ရုပ် နှစ်ဖြာ၊ ငါးခန္ဓာသည်၊ အညမညသမာယုတံ-အချင်းချင်းကပ်၊ ပေါင်းစပ်မိသည် ဖြစ်၍၊ သဗျာပါရံဝ-သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း၊ လိုရာပြောင်းလျက်၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ဗျာပါရရှိနေသကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ မကွဲပြားက၊ အများစိတ်တွင်၊ ထင်မြင် စွဲလမ်းရသည်တကား။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်ဖန်များလျှင် သတ္တဝါ မရှိ ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ အတ္တမရှိ ယောက်ျား မိန်းမ မရှိ၊ ရုပ်နာမ်သာ ရှိသည်ဟု မိမိရရ သဘောကျသဖြင့် အတ္တဒိဋ္ဌိအညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနယ်သို့ ရောက်လေပြီ။ ဤဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိသည်ပင် နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးဟူသော သင်္ခါရတရားကို ပိုင်းခြားတတ်သောကြောင့် “နာမရူပဝဝတ္ထာနဉာဏ်”ဟုလည်းကောင်း၊ “သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒဉာဏ်”ဟုလည်းကောင်း အမည်ရသေး၏။

-----*-----

ကင်္ခါရဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ။ ။ “ငါသည် ရှေးအတိတ်က ဖြစ်မှ ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေ ရဲ့လား” စသော ယုံမှားမှု၊ “အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်နိုင်သော ဘုရားရှင်ဆိုတာ ရှိမှ ရှိနိုင်ပါ့မလား”စသော ယုံမှားမှုများကို “ကင်္ခါ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုယုံမှားမှုတို့ကို လွန်မြောက်ကြောင်းဉာဏ်သည် ကင်္ခါဝိတရဏ မည်၏။ ထိုဉာဏ်သည်ပင် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အညစ်အကြေးတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိလည်း မည်၏။ ကင်္ခါ ဝိတရတိ အတိက္ကမတိ ဧတာယာတိ ကင်္ခါဝိတရဏာ၊ ကင်္ခါဝိတရဏာ ၈၀ + ဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ။ “တေသမေဝ စ နာမရူပါနံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ နာမ”ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ဤကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ဖို့ရန် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြင့် သိမြင် အပ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်များ၏ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်း ဆင်ခြင်ရမည်။ ထိုအကြောင်းကို မဆင်ခြင်မီ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိတို့ကို စိစစ်ဦးအံ့။

အဟေတုကဒိဋ္ဌိ။ ။ “ရုပ်နာမ်တရားများသည် အကြောင်းမရှိဘဲ ဘာသိ ဘာသာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏”ဟူသော အယူမှားသည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ထိုအယူအတိုင်း မှန်လျှင် ရုပ်ခန္ဓာကြီးသည် တစ်မျိုးတည်း တစ်ပုံစံတည်း ဖြစ်နေ ဖွယ်ရာ ရှိ၏။ အကြောင်းမှမရှိလျှင် အဘယ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး ကွဲလွဲသင့်ပါ တော့အံ့နည်း။ နာမ်တရားတွင်လည်း စက္ခုဝိညာဏ်သည် အကြောင်းမဲ့ ဖြစ် သည်ဆိုလျှင် မျက်လုံး၌သာ အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်ရသနည်း၊ နား နှာခေါင်း စသည်မှာလည်း ဖြစ်ပါတော့လား၊ ထိုစက္ခုဝိညာဏ်သည် ရူပါရုံနှင့် တွေ့ကြုံမှ အဘယ့်ကြောင့် သိမြင်ရသနည်း၊ အခါခပ်သိမ်း မြင်နေပါတော့လား၊ ဤသို့

စသည်ဖြင့် တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် ရုပ်ခန္ဓာချင်း မတူကြပုံ၊ စက္ခုဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်တရားတစ်ခုသည်ပင် မျက်လုံးထဲ၌ တစ်ခါတစ်ရံမှ ပေါ်လာပုံကို ထောက်လျှင် ဧကန်အကြောင်းမဲ့ မဖြစ်၊ ဆိုင်ရာအကြောင်း ရှိကြရမည်။

ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ။ ။ မညီမညွတ် မမှန်ကန်သောအကြောင်းကို “ဝိသမဟေတု”ဟု ခေါ်၏။ ဗြဟ္မာ ဗိဿကိုး ထာဝရဘုရားစသူတို့ ဖန်ဆင်မှုကြောင့် ဤရုပ်ခန္ဓာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်”ဟူသော အယူမှားသည် ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ထိုဝိသမဟေတုဟူသည် “ရုပ်နာမ်၏အကြောင်းရင်း”ဟု သူတို့ ညွှန်ပြအပ်သော ဗြဟ္မာစသူတို့ပင်တည်း။ ထိုဗြဟ္မာစသူတို့ကို တစ်မျိုးတည်း ထား၍ စိစစ်အံ့၊-ထိုဖန်ဆင်းသူဟူသည် ရုပ်နာမ်နှင့် အထင်အရှားလော၊ သို့မဟုတ် ကောင်းကင် ဟင်းလင်းပမာ ဘာမျှမရှိသော အရာလော၊ “ရုပ်နာမ် ခန္ဓာနှင့် အထင်အရှားပါပဲ”ဆိုလျှင် ထိုဖန်ဆင်းသူ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းတစ်မျိုး ရှာရလိမ့်ဦးမည်။ ဖန်ဆင်းသူ၏ ရုပ်နာမ်မှာ အကြောင်းမရှိဘဲ ဖြစ်တယ်”ဟု ဆိုပြန်လျှင် ယခင် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၌ သက်ဝင်၍ ယခင် ပြခဲ့သော အပြစ်များမှ မလွတ်ကင်းရာ၊ “ထိုသို့ အကြောင်းမရှိဘဲ ဖန်ဆင်းသူ၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာဖြစ်တယ်”ဆိုလျှင် ဖန်ဆင်းတတ်သူ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာပေါင်း အမြောက်အမြား ပင် ကမ္ဘာအပြည့်မျှ ရှိရပေလိမ့်မည်။

ဆက်ဦးအံ့-“ဖန်ဆင်းသူဟူသည် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာနှင့် အထင်အရှား မဟုတ်ပါ၊ အနန္တတန်ခိုးတော်နှင့် ပြည့်စုံသော ဝိညာဉ်တော်သာ ဖြစ်သည်”ဟု ဆိုလျှင် (ဝိညာဉ်သည် သာသနာတော် ကျမ်းဂန်အလို နာမ်တရားပင်တည်း။ သို့သော် သူတို့အလို ရုပ်နာမ်မှ အလွတ်ပင် ဆိုပါစေဦးတော့) ထိုဝိညာဉ် ဘယ်မှာ နေသလဲ၊ (ကောင်းကင်ဘုံမှာ နေတယ်၊)-ကောင်းကင်ကို သူဖန်ဆင်းသလား၊ ဖန်ဆင်းလျှင် ကောင်းကင် မရှိမီက ဘယ်မှာနေသလဲ၊ သို့မဟုတ် ကောင်းကင် ကို သူမဖန်ဆင်းဘူးဆိုလျှင် ကောင်းကင်ကို မဖန်ဆင်းနိုင်ဘူးပေါ့၊ ဘာမျှ မရှိတဲ့ ကောင်းကင်ကိုမျှ မဖန်ဆင်းနိုင်ပါဘဲလျက် “ထင်ရှားသော အရာဝတ္ထုတွေကို ဖန်ဆင်းနိုင်တယ်” ဆိုသည်မှာ ယုတ္တိရှိပါသလော၊ ထိုအချက်များကို ထားလိုက် ပါဦး၊ ထိုဝိညာဉ်တော်မှ အနန္တတန်ခိုးရှိလျှင် ထိုအနန္တတန်ခိုးကို မည်သူ့ထံမှ ရသနည်း၊ သူများထံမှ ရလျှင် ထိုသူများ၏ အခြွေအရံသာ ဖြစ်ရမည်။ မိမိ

အလိုအလျောက် ရတယ်ဆိုလျှင် ထိုတန်းခိုးမရခင် ဤကမ္ဘာကြီးကို မဖန်ဆင်းခင်က သူ့ကိုယ်တိုင် ဘယ်လို နေရှာမည်လဲ။

ထို့ပြင်ဤကမ္ဘာလောကကြီးကို ကိုယ်ကျိုးအတွက် ဖန်ဆင်းခြင်းလား၊ သူများအကျိုးအတွက် ဖန်ဆင်းခြင်းလား၊ ကိုယ်ကျိုးအတွက်ဆိုလျှင် ထိုဝိညာဉ်တော်မှာ အကျိုးလုံလောက်အောင် မပြည့်စုံသေးဘူးပေါ့။ “သတ္တဝါများအတွက် ဖန်ဆင်းပေးတယ်” ဆိုလျှင် လူတို့၏ရန်သူဖြစ်ကြသော ခြင်္သေ့ သစ်ကျား မြွေ နဂါးစသည်တို့ကို “ဖန်ဆင်းရာ၌ (မဟုတ်သော်လည်း) တစ်စုတစ်ခု အကြောင်းရှာလျှင် ရတန်သေး၏။ အို နာ သေရေး ဆင်းရဲဘေးတွေကို မည်သူမျှ မရှောင်သာအောင် ဖန်ဆင်းတော်မူရက်သည်မှာ အဘယ်မျှလောက် ကြီးကျယ်သော မဟာဂရုဏာတော်၏ အစွမ်းပါနည်း။ ထို့ပြင် လောကကို ဖန်ဆင်းရာ၌ “ကိုယ်တော်အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ သတ္တဝါအများ၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်၊ သတ္တဝါတွေ ဖြစ်လိုက် ပျက်လိုက်နေကြပုံကို ရှုစားလျက် အပျော်ကစားဖို့ရာ ဖန်ဆင်းတာပဲ”ဟု ဆိုလျှင် မကစားဘဲ ပျော်နိုင်သောနည်းကိုမျှ မသိရှိသော ဝိညာဉ်တော်သည် အပျော်တစ်ခုကိုမျှ လုံလောက်စွာ အစိုးမရ ပါတကား။ ဤသို့စသော အဖြစ်အပျက်တို့ဖြင့် စစ်ချက်ထုတ်သောအခါ ရုပ်နာမ်ကို လုပ်ကြံ၍ ဖန်ဆင်းနိုင်သူ ရှာမရတော့သဖြင့် ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိကင်းစင်ရတော့သည်။

သမဟေတု။ ။ မညီမမျှသော ဝိသမအကြောင်းများကိုပယ်ရှားပြီးလျှင် အကြောင်းအကျိုးနှင့် သင့်တင့်ညီမျှသည့် သမအကြောင်းများကို ရှာရမည်။ ထိုအကြောင်းများကို “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”စသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၊ “ဟေတုပစ္စယော”စသော ပဋ္ဌာန်းနည်းတို့အရ ဆင်ခြင်နိုင်လျှင် ကောင်းစွာ ထင်မြင်လွယ်၏။ သို့သော် အဘိဓမ္မာသဘောကို မနိုင်လျှင် ဆင်ခြင်ဖို့ခဲယဉ်းသောကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာအတွက် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသောအကြောင်း၊ နာမ်ခန္ဓာတို့အတွက် ယောနိသောမနသိကာရစသော အကြောင်းများကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ရာ၏။

ကံ။ ။ ဤ ရုပ်ခန္ဓာသည် ဤဘဝအတွက် မိခင်၏ ဝမ်းတိုက်၌ အလွန်သေးငယ်စွာ ကလလရေကြည်အဖြစ်ဖြင့် တည်၏။ ထိုရုပ်ကလေးကား

မိဘတို့၏ သုက်သွေးကို မှီတွယ်ရသော်လည်း ရှေးဘဝက အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အရင်းခံ၍ ပြုအပ်ခဲ့သော ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာရပေသည်။ ထိုကံသည် ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုစသောအားဖြင့် သတ္တဝါတစ်မျိုးမျိုး၌ ကံအမျိုးမျိုး ရှိကြပုံကို ထားလိုက်ဦးတော့၊ လူပေါင်များစွာ တစ်ပြိုင်နက်ပြုကြသော သီလ စောင့်မှုကံ တစ်ခုကိုပင် တချို့က သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ စသည်တို့ အလွန် ထက်သန်စွာ ပြု၏။ တချို့က သဒ္ဓါ ပညာစသည်တို့ သင့်တော်ရုံဖြင့် ပြု၏။ တချို့က ဝတ်ကျေတမ်းကျေ၊ တချို့မှာကား နမူးနထူးအနေဖြင့် ပြု၏။ ထိုကံ အကျိုးပေးသောအခါ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ရုပ်ခန္ဓာ မတူတော့ဘဲ တချို့မှာ အလွန်လှပ၍ တချို့က သင့်ရုံတော်ရုံ လှခြင်းစသည် ဖြစ်ကြရလေ သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးကံမတူ၍ ရုပ်ခန္ဓာ မတူပုံကို အစွမ်းကုန် ချဲ့ကြည့်ရာ၏။ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံကို ရူပသမုဋ္ဌာန်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

နာမ်ခန္ဓာ၏အကြောင်း။ ။ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတွင် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် အချုပ်တည်း၊ ထိုဝိညာဉ်သည် အကောင်းသိ အမှန်သိ တရားသိဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ မကောင်းသိ မတရားသိဖြစ်သော အကုသိုလ်၊ အကျိုးတရား အဖြစ် ဖြင့် သိရသော ဝိပါက်၊ နောင်အခါ အကျိုးမရ-သိကာမတ္တဖြစ်သော ကြိယာဟု လေးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသိုလ်သည် အရာရာဝယ် သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်း လေ့ (သင့်တော်အောင် စိတ်ထားလေ့)ရှိသော ယောနိသောမနသိကာကြောင့် ဖြစ်၏။ အကုသိုလ်သည် မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းလေ့ (စိတ်ထား မတတ်လေ့) ရှိသော အယောနိသော မနသိကာရကြောင့် ဖြစ်၏။ ဝိပါက်ကား ရှေးဘဝက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်၏။ ကြိယာမှာ အာသဝေါ ကုန်ခန်းပြီးသော ရဟန္တာသန္တာန်၌ ဖြစ်၏။ ဝိပါက်စိတ်တွင် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရာ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက (အရောင်အလင်း) မနသိကာရ (နှလုံးသွင်း) ဤသို့ အကြောင်းလေးပါး ရှိ၏။ ထိုလေးပါး မစုံလျှင် ထာဝရတရားပေါင်း ထောင် သောင်းဝိုင်း၍ ဖန်ဆင်းသော်လည်း စက္ခုဝိညာဏ် မဖြစ်နိုင်၊ ထိုလေးပါး စုံနေပါမူ ထိုဘုရားသခင်သို့ အစွမ်းကုန် တားသော်လည်း စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်မည်သာ။

အမွှာမွှေးညီနောင်။ ။ ယခုခေတ် အမွှာမွှေးညီအစ်ကိုတစ်စုံ ရှိ၏။

မိဘ၏ သွေးသားက တူသောကြောင့် သူတို့နှစ်ယောက်၏ ရုပ်ခန္ဓာသည် အလွန်တူပါပေ၏။ ဘိုးဘွားဆွေမျိုးများနှင့်တကွ ပတ်ဝန်းကျင် အပေါင်း အသင်း (ကျောင်းနေသောအခါ) ကျောင်းဆရာ စသူတို့ကလည်း တူကြ၏။ သို့သော် ရှေးကံခြင်း မတူသောကြောင့် “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ” အရ ရှေးကံ သင်္ခါရကြောင့် ဖြစ်ရသော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ချင်းကား မတူချေ။ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ချင်း မတူသောကြောင့် ပဝတ္တိအခါ စိတ်နေစိတ်ထားချင်းလည်း မတူတော့။ ကံသင်္ခါရ မတူသည့်အတွက် ရုပ်နာမ်ချင်း မတူရကား အကျိုးပေးပုံချင်း လည်း မတူတော့။ ပညာတတ်ပုံချင်းလည်း မတူတော့။ ရုပ်ခန္ဓာ၏ ကျန်းမာ-မကျန်းမာခြင်း၊ အသက်ရှည်ခြင်း-တိုခြင်းလည်း မတူတော့။ ထို့ကြောင့် မည်သူမျှ မဖန်ဆင်းရဘဲ ရှေးကံနှင့် ဤဘဝ ဉာဏ်ဝီရိယတို့ မတူကြသောကြောင့်သာ အရာရာ၌ မတူကြဘဲ ရှိရသည်ဟု မှတ်ပါ။

န ဟေတ္ထ ဒေဝေါ ဗြဟ္မာ ဝါ၊ သံသာရဿ’တ္ထိ ကာရကော။

သုဒ္ဓဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ၊ ဟေတုသမ္ဘာရပစ္စယာ။

ဧတ္ထ-ဤ ရုပ်နာမ်အပေါင်း၊ အကြောင်းသင့်စွာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍ နေရာ၌၊ သံသာရဿ-အဆက်မပြတ်၊ ဖက်စပ်တုံ့ပြန်၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၊ သံသရာကို၊ ကာရကော-မဖြစ်ဖြစ်အောင်၊ တည်ထောင်ဖန်ဆင်းနိုင်သော၊ ဒေဝေါ ဝါ-ကျေးဇူးကိုတင်၊ ဂုဏ်အင်ကိုမှတ်၊ ပျပ်ဝပ်ရှိခိုးဖို့၊ ဗိဿဏိုးနတ်မင်းကြီးသည် လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာ ဝါ-ကမ္ဘာကိုစင်သည့်၊ ထာဝရသခင်၊ အရှင်ဗြဟ္မာမင်း ကြီးသည်လည်း ကောင်း၊ န ဟိ အတ္ထိ-ရှေ့နောက်ပေါင်းလစ်၊ အကြောင်းစစ်က၊ စနစ်ဧကန်၊ မရှိရိုးအမှန်ပင်တည်း။ သုဒ္ဓဓမ္မာ-အနှစ်သာရ၊ အတ္တမဖက်၊ သက်သက် ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်။ ဟေတုသမ္ဘာရပစ္စယာ-အကြောင်း အဆောက်အအုံ၊ လောက်လုံသိုက်မြိုက်၊ တိုက်ဆိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ကြောင့်သာ၊ ပဝတ္တန္တိ-အများမျက်မြင်၊ အထင်အရှား၊ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ကြကုန် သတည်း။

ကင်္ခါ ၁၆ ပါး။

။ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်း သိမြင်သောအခါ “ရှေးရှေးဘဝတုန်းကလည်း အကြောင်း အားလျော်စွာ ရုပ် နာမ်ခန္ဓာတို့ ဖြစ်ခဲ့လှပြီ၊ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသမျှ နောက်

နောက် ဘဝတို့၌လည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြရဦးလတံ့”ဟု သဘော ကျသဖြင့် ၁၆-ပါးသော ယုံမှားမှုများ ကင်းကွာရလေတော့သတည်း၊ ၁၆- ပါးကား-

၁။ အဟောသီ န ခေါ အဟံ အတိတမဒ္ဓါနံ=ရှေးအတိတ်ကာလက ငါဖြစ်ခဲ့ တာမှ ဟုတ်ပါလေရဲ့လား။

၂။ နန ခေါ အဟောသီ အတိတမဒ္ဓါနံ=ငါမဖြစ်ခဲ့ဘူးလေရောသလား။

၃။ ကိန ခေါ အဟောသီ အတိတမဒ္ဓါနံ-(ဖြစ်ကဲ့ဖူးလျှင်) မင်း၊ ပုဏ္ဏားစသည် တွင် အဘယ်သို့သော အမျိုးဇာတ်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း။

၄။ ကထံ န ခေါ အဟောသီ အတိတမဒ္ဓါနံ=အဘယ်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ပါ လိမ့်မည်နည်း။

၅။ ကိ ဟုတွာ ကိ အဟောသီ အတိတမဒ္ဓါနံ=ဟို တတိယဘဝက ဘယ်ပုံ ဖြစ်ခဲ့၍ လွန်ပြီးသော ဒုတိယဘဝဝယ် ဘယ်လိုများ ဖြစ်ခဲ့ပါလိမ့်မည်နည်း။

ဤသို့ အတိတ်ဘဝအတွက် ယုံမှားချက် ၅-မျိုး, “အတိတမဒ္ဓါနံ” အရာဝယ် “အနာဂတ်မဒ္ဓါနံ”ကို ထည့်လျက် အနာဂတ်ဘဝအတွက် ယုံမှားချက် ၅-မျိုး, ယခု ပစ္စုပ္ပန်အတွက်-

၁။ ပစ္စုပ္ပန္တံ အဒ္ဓါနံ အာရဗ္ဗ ကထံကထိ ဟောတိ=ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာကို စွဲ၍ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်း။

၂။ အဟံ န ခေါ’သ္မိ=ငါ ဟုတ်မှ ဟုတ်ကဲ့လား။

၃။ နော န ခေါ’သ္မိ=ငါ မဟုတ်ဘဲ ရှိရောသလား။

၄။ ကိ န ခေါ’သ္မိ=ဘယ်လို အမျိုးဇာတ် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း, (မင်းမျိုးလေလား, ပုဏ္ဏားမျိုးလေလား။)

၅။ ကထံ န ခေါ’သ္မိ-ငါ၏ အတ္တသည် ဘယ်လိုပုံသဏ္ဌာန်ရှိပါလိမ့်မည်နည်း။

၆။ အယံ န ခေါ သတ္တော ကုတော အာဂတော, သော ကုဟိ ဂါမိ ဘဝိဿတိ=ဤ အတ္တခေါ်သော သတ္တဝါသည် ဘယ်ဘဝက လာခဲ့၍ ဘယ်ဘဝသို့ သွားရဦးမှာပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဤကား ယုံမှားမှု ၁၆-ပါး တည်း။

ယုံမှားကင်း။ ။ ဤ ယုံမှားမှု အားလုံးသည် အတ္တရှိ၏ဟူသော အယူကို အခြေခံ၍ ဖြစ်၏။ အနတ္တကို သဘောကျ၍ ရုပ်နာမ်၏ အကြောင်းကို ကောင်းကောင်းသိလျှင်ကား သူ့အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်တတ်ပုံကို သဘောကျသောကြောင့် ထိုအားလုံးကို ကောင်းစွာ မသိနိုင်သေးသော်လည်း ကြံကြံစည်စည် တွေးတော ယုံမှားခြင်း မရှိတော့ပြီ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာအရာဝယ် အဝိဇ္ဇာဖုံးကွယ်ထားအပ်သော ဗုဒ္ဓ ဓမ္မစသော ၈-ပါး၌ ယုံမှားမှုများလည်း ကင်းကွာလေပြီ။ ဤသို့ ယုံမှားမှုအားလုံးကို လွန်မြောက်၍ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်သောအခါ ကင်္ခါဝိတရဏသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ရောက်ပြီဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိကို (အကျိုးတရားများ တည်တံ့ဖို့ အကြောင်းကို သိတတ်သောကြောင့်) “ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ” ဟုလည်းခေါ်၏။ ရုပ်နာမ်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဟုတ်မှန်စွာ သိတတ်သောကြောင့် “ယထာဘူတဉာဏ”ဟုလည်း ခေါ်၏။ မှန်ကန်စွာ သိမြင်တတ်သောကြောင့် “သမ္မာဒဿန”ဟုလည်း ခေါ်၏။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိတုန်းက ရုပ်နာမ်ကိုသာ သိ၏၊ ရုပ်နာမ်၏ အကြောင်းကို မသိသေး၊ ဤဝိသုဒ္ဓိကျမှ အကြောင်းနှင့်တကွ ရုပ်နာမ်ကို သိသည်။

စူဠသောတာပန်။ ။ သောတာပန်အစစ် ဖြစ်သူသည် ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို မိမိသန္တာန်၌ မကြွင်းကျန်ရအောင် ပယ်နိုင်၏။ ဤကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိသို့ ရောက်သော ယောဂီသည်လည်း ထိုဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို အကြွင်းမဲ့ မပယ်နိုင်စေကာမူ အတော်ကြာအောင် ပယ်ခွာနိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် သောတာပန်နှင့် အလားတူရကား စူဠသောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ။ “သောတာပန်အငယ်စား ဖြစ်ပြီ” ဟုလို့ သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတို့ဖြင့် စင်ကြယ်ပြီး တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီးသော သီလ သမာဓိရှိရကား ကမ္မပထမြောက်သော ဒုစရိုက်အကုသိုလ်လည်း ဖြစ်ဖွယ် မရှိတော့၊ ဤဝိသုဒ္ဓိစခန်းမှ မဆုတ်နစ်လျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို မရသေးသော်လည်း ဒုတိယဘဝအတွက် သုဂတိကို ဧကန် ရပေတော့မည်။ ထို့ကြောင့် ယခုလောက် အမြော်အမြင်ရှိသော ဘဝဝယ် အနည်းဆုံး ဤ စူဠသောတာပန် ဖြစ်အောင် ကြိုးစားသင့်ပေသည်။

ဝိသုဒ္ဓိသီလစိတ္တေဟိ၊ ကင်္ခါဝိတရဏဉာဏိကော၊

စူဠသောတာပန္နော နာမ၊ တဒတ္ထံ ဝါယမေ တတော။

ဝိသုဒ္ဓိသီလစိတ္တေဟိ-ညစ်ကြေးမတင်၊ လွန်သန်စင်သည့်၊ လေးအင်သီလ၊ သမထကြောင့်၊ တောက်ပလျှံဖိတ်၊ စင်ကြယ်သောစိတ်တို့နှင့်တကွ၊ ကင်္ခါ ဝိတရဏဉာဏိကော-ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ပယ်ခွာနိုင်ဘိ၊ ဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်၊ အမြင်သန် သောယောဂီသည်။ စူဠသောတာပန္နော နာမ-သောတာပန်ဖြစ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်စစ်နှင့်၊ စနစ်တူတန်၊ စူဠမှန်သည်၊ သောတာပန် မည်နိုင်ပေပြီ။ တတော-ထို့ကြောင့်၊ တဒတ္ထံ-ထို စူဠတောတာ၊ ဖြစ်စိမ့်ငှာဖြင့်၊ ကင်္ခါလွန်မြောက်၊ ဝိသုဒ္ဓိရောက်ဖို့ အကျိုးငှာ၊ ဝါယမေ-အချိန်ကောင်းဆဲ၊ အားကုန်လွဲ၍၊ တစ်ပွဲတစ်လမ်း၊ လွန်ကြိုးပမ်းလျက်၊ စမ်းသပ်အားထုတ်သင့်ပေတော့သတည်း။

-----*-----

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

သမ္မသနဉာဏ်။ ။ “သမ္မသီယတေ ဧတေနာတိ သမ္မသနံ”ဟူသော (အဝုတ္တကတ္တုသာဓန) အရ သုံးသပ်တတ်သောဉာဏ်ကို “သမ္မသနဉာဏ်”ဟု ခေါ်၏။ ရှေးဝိသုဒ္ဓိလေးပါးအခိုက်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု မရှုသေး၊ သီလဝိသုဒ္ဓိ ၌ သီလကိုသာ စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခဲ့ရ၏။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ၌ စိတ်စင်ကြယ် အောင် သမာဓိရအောင် အားထုတ်ခဲ့ရ၏။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၌ ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြား၍ သိခဲ့ရ၏။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို ရှာဖွေရ၏။ ယခုအခါ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းနှင့်တကွ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော မိမိ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးသို့ တင်၍ သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်ရတော့မည်။ [အနိစ္စစသော လက္ခဏာ သုံးပါးကို မဂ်ဖိုလ်ရောက်ဖို့ရာ ယာဉ်ရတနာနှင့်တူသောကြောင့် ပါဠိလို “ယာနတ္ထယ” မြန်မာလို “လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါး”ဟု ခေါ်၏။]

သမ္မသနနည်းလေးမျိုး။ ။ ဤသမ္မနနည်းသည် “ကလာပဝသေန၊ အဒ္ဓါ နဝသေန၊ သန္တတိဝသေန၊ ခဏဝသေန”ဟု ဝသေနလေးပုဒ်ရှိ၍ ကလာပသမ္မ သန၊ အဒ္ဓါသမ္မသန၊ သန္တတိသမ္မသန၊ ခဏသမ္မသန၊ ဤသို့ လေးမျိုးရှိ၏ဟု မှတ်ပါ။ ထိုတွင် “အတိတ်ဘဝ၌ဖြစ်သောရုပ်”စသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ၊

ရူပက္ခန္ဓာအားလုံး၊ ဝေဒနက္ခန္ဓာအားလုံး စသည်ဖြင့် ခန္ဓာတစ်စုတစ်စုကို အပေါင်းပြု၍ သုံးသပ်ခြင်းသည် ကလာပသမ္မသနမည်၏။ [ကလာပသဒ္ဒါသည် “အပေါင်း” ဟူသောအနက် ကို ဟော၏။] “အတိတ်ဘဝ၌ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ” စသည်ဖြင့် ဘဝခွဲခြား၍ သုံးသပ်ခြင်းသည် အဒ္ဓါနသမ္မသနနည်းမည်၏။ [အဒ္ဓါနသဒ္ဒါသည် အဝ္ဓနိကာလကို ဟော၏။] “အအေးရုပ်အစဉ်၊ အပူရုပ်အစဉ်” စသည်ဖြင့် တစ်ဘဝတည်း၌ပင် အစဉ်အမျိုးမျိုး ခွဲခြား၍သုံးသပ်ခြင်းသည် သန္တတိသမ္မသနနည်း မည်၏။ ရုပ်အစဉ်တစ်မျိုးတည်း၌ပင် “ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်” ဟူသော ခဏာအားဖြင့်ခွဲ၍ သုံးသပ်ခြင်းသည် ခဏသမ္မသနနည်းမည်၏။ ထိုလေးမျိုးတွင် ကလာပသမ္မသနနည်းသည် အလွယ်ဆုံးနည်းတည်း။ အဒ္ဓါနစသော နည်းများကား အဆင့်ဆင့် သိမ်မွေ့၏။ ထို့ကြောင့် အလွယ်ဆုံးနည်းဖြင့် အသားကျပြီးသောအခါ အဆင့်ဆင့်တိုးတက်ဖို့ရာ အဒ္ဓါနစသော နည်းများကို ပြထားသည်။

အတီတာဒိဘေဒဘိန္နေသု ခန္ဓာဒိနယံ။ ။ အတီတာဒိ၌ အာဒိအရ အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသော (သမုစ္စည်းပိုင်း ဘေဒါဘာဝေန၌ ပြခဲ့သော) ဆယ်ပါးအပြားကိုယူ၊ ခန္ဓာဒိနယ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌လာသော စက္ခုဒ္ဓါရစသော ဒ္ဓါရ ၆-ပါး၊ ရူပါရုံစသော အာရုံ ၆-ပါး၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ ဝေ၊ မနောဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏ် ၆-ပါး၊ စက္ခုသမ္မဿစသော ဖဿ ၆-ပါး၊ စက္ခုသမ္မဿဇာဝေဒနာစသော ဝေဒနာ ၆-ပါး၊ ရူပသညာ၊ ဝေ၊ ဓမ္မသညာဟူသော သညာ ၆-ပါး၊ ရူပသဉ္ဇေတနာစသော စေတနာ ၆-ပါး၊ ရူပတဏှာစသော တဏှာ ၆-ပါး၊ ရူပဝိတက္ကစသော ဝိတက် ၆-ပါး၊ ရူပဝိစာရစသော ဝိစာရ ၆-ပါး၊ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော အာကာသ ဝိညာဏဟူသော ဓာတ် ၆-ပါး၊ ပထဝီကသိုဏ်းစသော ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ (အာလောကကသိုဏ်းမပါ၊ ဝိညာဏကသိုဏ်းဟု လာ၏။) ၃၂ ကောဋ္ဌာသ၊ အာယတနအကုန်၊ ဓာတ်အကုန်၊ လောကီဣန္ဒြေ ၁၉ (လောကုတ္တရာဣန္ဒြေသုံးပါးကို ဝိပဿနာမရှုရ)، ကာမဓာတ် ရူပဓါတ် အရူပဓါတ် ၃-ပါး၊ ကာမဘဝ စသော (ဓာတုကထာလာ) ဘဝ ၉-ပါး၊ ကသိုဏ်းအာရုံမှတစ်ပါး အခြားအာရုံကို အာရုံပြုရသော ရူပဈာန် ၃ (ကသိုဏ်းဈာန်မှာပါခဲ့ပြီ)၊ အပ္ပမညာ ၄ , အရူပသမာပတ် ၄၊

အဋ္ဌိစ္စသမုပ္ပါဒ် အားလုံးတည်း။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။]

ခန္ဓာဒိနယံ။ ။ ခန္ဓာဒိယံ၌ နယသဒ္ဓါဖြင့်လည်း ထိုပဋိသန္တိဒါမဂ်၌ လာသော ခန္ဓာအားဖြင့် ခွဲခြား၍ သုံးသပ်နည်း၊ ဒွါရအားဖြင့် ခွဲခြား၍ သုံးသပ် နည်း စသည်ကိုပင် ပြသည်။ အချို့က ခန္ဓာဒိနယမာရဗ္ဗကို ကလာပဝသေန သံခိပိတ္တာလောက်တွင် စပ်၍ နယသဒ္ဓါသည် “အကျဉ်ချုပ် နည်းအမြဲက”ဟူ သော အနက်ကို ဟော၏ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြောကြ၏။ အကျယ်မချဲ့တော့ဘဲ “သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ” စသည်ဖြင့် အကျဉ်းချုပ် သုံးသပ် ပွားများနည်းဟု ဆိုလို သတတ်။ သို့သော် ခန္ဓာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါက အတော်ကျယ်ဝန်းသော နည်းတွေကို ယူထားသောကြောင့် ထိုဝါဒကို စဉ်းစားသင့်၏။

ကလာပသမ္ပသနနည်း။ ။ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန- အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ သဗ္ဗာ ဝေဒနာ အနိစ္စာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗာ သညာ အနိစ္စာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗံ ဝိညာဏံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။ [မြန်မာလိုကား- ရုပ်ဟူသမျှသည် ကုန်ခန်း ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် မမြဲပါတကား၊ ကြောက်မက်ဖွယ် သဘောရှိသောကြောင့် ဒုက္ခချည်းပါတကား၊ အနှစ်သာရ မရှိသောကြောင့် အတ္တမဟုတ်ကြပါတကား၊ “ဝေဒနာဟူသမျှသည်”စသည်ဖြင့် ဆိုပါ။]

အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။ ။ ကုန်ခန်းပျက်စီးတတ်ခြင်းကို ထောက်လျှင် ရူပက္ခန္ဓာ၏ မမြဲကြောင်းသည် ထင်ရှား၏။ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ပြီး နောက် မပျက်စီးနိုင်ဘဲ ခိုင်မြဲမှသာ နိစ္စလို့ ဆိုရာ၏။ ယခုမှာ ဖြစ်ပြီးနောက် ဘင်ခဏတွင် ပျက်စီး၏။ ထို့ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် အနိစ္စပါတကား။

ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန။ ။ မိမိတို့သန္တာန်၌ရှိသော ထိုရူပက္ခန္ဓာသည် ဧကန်ပျက်ရ ဦးမည်။ ပျက်ရမည့် အရာမှန်လျှင်လည်း ဧကန် ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလှ၏။ ရူပက္ခန္ဓာတွင် ပထဝီစသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် မြွေဆိုးကြီးလေးကောင်နှင့် တူ၏။ ရာဇဝတ်မှုသင့်၍ “မောင်မင်းသည် ဤမြွေဆိုးကြီးလေးကောင်ကို အစာမှန်မှန် ကျွေး၍ မွေးမြူရမည်၊ အစာကျွေးပုံ မဟန်တဲ့ တစ်နေ့မှာ အစာကို မကျေနပ်သောမြွေက မောင်မင်းကို ကိုယ်သတ်လိမ့်မည်” ဟု အမိန့်ချမှုကို ခံရသူသည် ထိုမြွေကြီးလေးကောင်ကို အလွန်ကြောက်ရွံ့စွာ အစာမှန်မှန်

ကျွေးရာမှ သူတို့အလိုမကျသဖြင့် အကိုက်ခံရတော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးကို အာဟာရမှန်မှန် ပေးနေရာမှ အာဟာရမတဲခြင်းကြောင့် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးလျက် ရောဂါအမျိုးမျိုးဖြစ်ကာ သေကျေပျက်စီးရလေသည်။ သို့အတွက် ဤရုပ်ခန္ဓာသည် ကြောက်စရာဖြစ်၍ ဧကန် ဒုက္ခတုံးကြီးပါတကား။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်နာမ်အားလုံးဝယ် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော အချက်တွေ များလှ၏။

အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။ ။ ရုပ်ဟူသမျှသည် အနှစ်သာရ မရှိကြသဖြင့် အနတ္တချည်းပါတကား။ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်ကို ဆင်ခြင်ရာ၏။ ဤလက္ခဏာသုံးပါးသည် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး ဆက်သွယ်လျက် ရှိ၏။ အနှစ်မရှိသောကြောင့် မခိုင်မြဲဘဲ ပျက်စီးရ၏၊ ပျက်စီးတတ်သဖြင့်လည်း ကြောက်မက်ဖွယ် ဒုက္ခတုံးကြီး ဖြစ်၏။ မပျက်မစီး ခိုင်မြဲ၍ မဆင်းရဲလိုဘဲလျက် ပျက်စီးရဆင်းရဲရသဖြင့် အလိုသို့ မလိုက်သော အနတ္တချည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ လက္ခဏာတစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး ဆက်သွယ်လျက်ရှိသောကြောင့် တစ်ပါးမျှ ကောင်းစွာ ထင်မြင်လျှင် အခြားလက္ခဏာနှစ်ပါးသည် အလိုလို ထင်ရှားလာနိုင်ပေသည်။

အဒ္ဓါနသမ္ပသနနည်း။ ။ ယံ အတီတေ ရူပံ၊ တံ ယသ္မာ အတီတေ ယေဝ ဒီဏံ၊ နယိမံ ဘဝံ သမ္ပတ္တန္တိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ ယံ အနာဂတံ အနန္တရဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ၊ တံပိ တတ္ထေဝ ဒီယိဿတိ၊ န တတော ပရံ ဘဝံ ဂမိဿတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ ယံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ရူပံ၊ တံပိ ဣဓေဝ ဒီယတိ န ဣတော ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန=အတိတ် ဘဝ၌ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာသည် အတိတ်ဘဝ၌ပင် ချုပ်လေပြီ၊ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့ မရောက်၊ ထို့ကြောင့် ကုန်ခန်းခြင်းသဘောရှိ၍ အနိစ္စ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်သဘော ရှိ၍ ဒုက္ခ၊ အနှစ်သာရမရှိ၍ အနတ္တပါတကား။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပါဠိအားလျော်စွာ မြန်မာပြန်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအဒ္ဓါနသမ္ပသနနည်း၌ ဘဝအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ပွားများသုံးသပ်မှုကိုသာ သင်္ဂြိုဟ်ပြလိုရင်းဖြစ်၏။ သို့သော် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ခွဲခြား၍

“ယံ အဇ္ဈတ္တံ၊ တံပိ အဇ္ဈတ္တမေဝ ခီယတိ၊ န ဗဟိဒ္ဓါဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန ၊ပေ၊ ယံ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပံ၊ တံပိ ဗဟိဒ္ဓါယေဝ ခီယတိ၊ န အဇ္ဈတ္တဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန-အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန”ဟုလည်း ပွားများနိုင်၏။ ထို့အတူ “ယံ ဩဠာရိကံ၊ တံပိ တတ္ထေဝ (ထိုဩဠာရိကအဖြစ်၌ သာလျှင်) ခီယတိ၊ န သုဗုဒ္ဓဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ” စသည်ဖြင့် ဩဠာရိက သုဗုဒ္ဓခွဲ၍ လည်းကောင်း၊ “ယံ ဟိနံ၊ တံပိ တတ္ထေဝ ခီယတိ၊ စသည်ဖြင့် ဟိန ပဏီတိခွဲ၍ လည်းကောင်း၊ “ယံ ဒူရေ၊ တံပိ တတ္ထေဝ ခီယတိ၊ န သန္တိကေဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ” စသည်ဖြင့် ဒူရေ သန္တိကေ ခွဲ၍လည်းကောင်း၊ ပွားများနိုင်၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို ရှု၍လည်းကောင်း၊ ဒွါရ အာရုံစသည်တို့ဖြင့် ခွဲခြား၍လည်းကောင်း ပွားများနိုင်သည်သာ။

သန္တတိသမ္ပသနနည်း။ ။ အပူ၌နေစဉ် အပူရုပ်အစဉ် ဖြစ်၊ နေရိပ်သို့ ဝင်ပြီးနောက် အတော်ကြာလျှင် အပူရုပ်အစဉ်ပျောက်၍ အအေးရုပ်အစဉ် ရောက်၏။ မကျန်းမာတဲ့အခါ မကျန်းမာသော ရုပ်အစဉ်ဖြစ်၏၊ ကျန်းမာပြန်လျှင် မကျန်းမာသော ရုပ်အစဉ် ပျောက်၍ ကျန်းမာသောရုပ်အစဉ် ရောက်၏။ ထိုင်နေတဲ့အခါ ရုပ်အစဉ်သည် ထလိုက်သောအခါ ကုန်ပျောက်၍ ထရုပ်အစဉ် ရောက်၏။ စကားပြောတုန်းအခါ ရုပ်အစဉ်သည် ဆိတ်ဆိတ်နေသောအခါ ကုန်ပျောက်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလုပ်ကိစ္စပြောင်းလွှဲတိုင်း နေရာဌာန ပြောင်းလွှဲတိုင်း ဣရိယာပုထ် ပြောင်းလွှဲတိုင် ရုပ်အစဉ် ပြောင်းလွှဲပုံကို လည်းကောင်း ဆင်ခြင်၍ သန္တတိသမ္ပသနနည်းအားဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုနိုင်၏။

နာမ်အစဉ်ရူပံ။ ။ ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော ဝီထိစိတ်အစဉ်သည် သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသော ဝီထိစိတ်အစဉ်သို့ မရောက်၊ အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားသော ဒုက္ခ ဝေဒနာအစဉ်သည် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ အတိဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားရာခဏသို့ မရောက်၊ ရူပါရုံကို မှတ်သားသောသညာက္ခန္ဓာအစဉ်သည် သဒ္ဓါရုံကို မှတ်သားသော သညာက္ခန္ဓာအစဉ်သို့ မရောက်၊ ရူပါရုံကို စေ့ဆော်ပြုလုပ်သော (စက္ခုဝိညာဏ ဝီထိ၌ အတူတကွ ဖြစ်လျက် ကြည့်ရှုသော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာအစဉ်သည် သဒ္ဓါရုံကို စေ့ဆော်သော သင်္ခါရကန္ဓာအစဉ်သို့ မရောက်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလွန်ကျယ်

ဝန်းစွာ ချဲ့ထွင်၍ သုံးသပ်ရာ၏။ ထို့ပြင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လာသည့်အတိုင်း ဖွဲ့ဆို အပ်သော . . .

[ဆောင်] သုံးပါးအရွယ်၊ ဆယ်ဒသက၊ ပဉ္စကတည်း၊ စတုက-တိ၊ ဒိနှင့် ဧက၊ သုံးဝဉ္စတု၊ ရတုခြောက်သွယ်၊ လက္ခယံ လဆန်း၊ ဒိဝန်းရတ္တိ၊ ဆဗ္ဗိ အခါ၊ ကိရိယာ ဆ-ဥဒ္ဓါရဟု၊ စသည့်ခြောက်ခု၊ ထိုထိုစဉ်၌ ရှိမူ ဥသံ၊ အလုံးစုသည်၊ ရွှေ့တုံမဖြစ်၊ တစ်ဆစ်တစ်ရပ်၊ တစ်စပ်တစ်သင်း၊ နှမ်းအိုးခင်းထက်၊ နှမ်းစေ့ကျက်သို့၊ ကွဲပျက်ကြေမွ၊ အနိစ္စသည်၊ ဒုက္ခ အနတ္တချည်းတည်း၊-ဟူသော ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီလာလင်္ကာ အတိုင်းလည်း ပွားများရာ၏။

ခဏသမ္မသနနည်း။ ။ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်ဟသော ခဏတ္တယကို တစ်ခဏဟု ယူ၍ “အတိတ်ခဏ၌ ဖြစ်သောရုပ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ခဏသို့ မရောက်ဘဲ ချုပ် ပျောက်ခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “အတိတ်ဘဝင် စိတ်သည် ဘဝင်စလနသို့ မရောက်ဘဲ ချုပ်ပျောက်ခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရုပ်ဝီထိ နာမ်ဝီထိအစဉ်ကို ကြည့်၍ ပွားများရာ၏။ ဤခဏသမ္မသနနည်းကား ဘုရားမှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်တွင် ထင်မြင် ရန် ခဲယဉ်းသည်ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် တိုက်ရိုက်မထင်သော်လည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသဘော ထင်ရှားအောင် အမှန်းအတားအားဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ် ၍ ပွားများအပ်၏။ ဤသို့ တေဘူမကသင်္ခါရ၌ ကာလာပသမ္မသနသောနည်း ဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု သုံးသပ်ဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ကို “သမ္မသန ဉာဏ်” ခေါ်သည်။

တေဘူမကသင်္ခါရေသု၊ ပဿတော လက္ခဏတ္ထယံ၊

သမ္မသနနာမံ ဉာဏံ၊ ဇာတံ ပဌမယောဂီနော။

တေဘူမကသင်္ခါရေသု-ကာမ ရူပ၊ အရူပတွင်၊ ပါဝင်သမျှ၊ သင်္ခါရတို့၌၊ လက္ခဏတ္ထယံ-မမြနိုင်လစ်၊ ကြောက်ဖွယ်ဖြစ်နှင့်၊ အနှစ်မဲ့သား၊ လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးကို၊ ပဿတော-နည်းအဖုံဖုံ၊ ကုန်အောင်စုံမျှ၊ တလုံလဲလဲ၊ စွဲမြဲထင်မြင် အောင်၊ ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုသော၊ ပဌမယောဂီနော-ပထမလျှင်၊ အစထွင်၍၊ အစဉ် ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ သမ္မသနနာမံ ဉာဏံ-သမ္မသန၊ အမည်

ရလျက်၊ သင်္ခါရတွင်၊ ဉာဏ်အလင်းသည်၊ ဇာတိ-ဒုက္ခအပ်သိမ်း၊ ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့ ကိန်းအားလျော်စွာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍ လာပေသတည်း။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်။ ။ [ဥဒယ-အဖြစ်+ဝယ-အပျက်၊ ဝယ၌ ဝကို ဒွေးဘော် ပြု၊ ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၍ ဥဒယဗ္ဗယဟု ဖြစ်၏။] သမ္မသနဉာဏ် ရင့်သန်ပြီး နောက် တိုးတက်အားထုတ်သောအခါ “ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်” ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ နာမ်ရုပ်တို့သည် မဖြစ်ခင်က အဆင်သင့်ဖြစ်ဖို့ရာ စုဆောင်းသိမ်းဆည်းအပ်ပြီး လည်း မရှိ၊ ချုပ်သောအခါလည်း အရပ်တစ်ပါးသို့ ရောက်သွား၍ စုပုံနေ သည်လည်း မဟုတ်၊ စောင်းခွက် စောင်းကြိုး၌ တီးခြင်းအမျိုးမျိုးကို စွဲ၍ ရုတ်ခနဲ စောင်းသံပေါ်လာပြီးနောက် အတီးရပ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အသံတိတ်ပုံ ကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရုပ်နာမ်တရားလည် ဆိုင်ရာအကြောင်းကြောင့် ရုတ်ခနဲဖြစ်ပြီး နောက် ချက်ချင်းပင် ချုပ်ပျောက်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ်၌ အဟောင်း မရှိ၊ အသစ်ချည်းသာ ဖြစ်ကြလေသည်။

**အနုပ္ပန္နာဝုပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဥပ္ပန္နာပိ နိရုဇ္ဈရေ
နိစ္စံ နဝါဝ သင်္ခါရာ၊ ဝိဏာသဒ္ဓသမူပမာ။**

သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ သင်္ခါရတို့သည်၊ အနုပ္ပန္နာဝ-စုဆောင်းသိမ်းဆည်း၊ ဖြစ်ပြီးမဟုတ်ကုန်ဘဲသာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-အကြောင်းကိုစွဲ၍၊ ရုတ်ခနဲဖြစ်ပေါ် လာကြကုန်၏။ ဥပ္ပန္နာပိ-အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ပေါ်လာကုန်ပြီး၍လည်း၊ နိရုဇ္ဈရေ-ချက်တဖြုတ် ရုတ်တရက်၊ ချုပ်ပြတ်ကြလေကုန်၏။ နိစ္စံ နဝါဝ-ခဏမစဲ၊ အမြဲဖြစ်လျက်၊ အသစ်စက်စက်တို့သာတည်း၊ ဝိဏာသဒ္ဓသမူပမာ-စောင်းကြိုး စောင်းခွက်၊ တီးမှုတ်တွက်ကြောင့်၊ ပေါ်ထွက်ပျောက်ဟန်၊ စောင်းသံနှင့် တူလေကုန်စွတကား။

ပစ္စယဝသေန ခဏဝသေန။ ။ ဤကဲ့သို့ စဉ်းစားပြီးနောက် ရုပ်နာမ်တရား တို့ကို အကြောင်းနှင့်တွဲဖက်၍ ဆက်လတ်ရှုစားရာ၏။ ရုပ်တရား၏ဖြစ်ကြောင်း သည် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ အာဟာရတို့ တည်း၊ (ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ) ထိုအကြောင်းများ မရှိလျှင် ရုပ်တရားလည်း မဖြစ်နိုင်၊ နာမ်တရားတို့၏အကြောင်းကား အာဟာရအရာ ဝယ် ဖဿကိုထည့်၍ “အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ ဖဿတည်း”ဟု သိပါ။

ဤအကြောင်း တရားကို သိပြီးလျှင် “အဝိဇ္ဇာရှိခြင်းကြောင့် ရုပ်နာမ်ဖြစ်ရသည်၊ အဝိဇ္ဇာကို အကြွင်းမဲ့ပယ်နိုင်လျှင် ဤရုပ်နာမ်ဖြစ်နိုင်တော့မည် မဟုတ်” စသည်ဖြင့် အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်သောအခါ ဖြစ်မှုပျက်မှုဟူသော ဥဒယဗ္ဗလက္ခဏာ လွန်စွာထင်လာမည်။ ထိုကဲ့သို့ အလွန်အလွန် ထင်လာလျှင် ဥပါဒါဓဏ ဘင် ခဏအားဖြင့်လည်း လွန်စွာ ထင်ရှားတော့လတ္တံ့၊ ခဏအားဖြင့် ထင်ရှားအောင် တမင်အားထုတ်ဖွယ်မလို၊ ရေ၌ တုတ်ဖြင့် ရေးခြစ်သောအခါ ရှေးကခြစ်လိုက်-နောက်က ပျက်လိုက်နေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရုပ်နာမ်တရားများလည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ချက်ခြင်းပျက်တော့၏။ ရေအိုင်၌ မိုးရွာ၍ ရေပွက်ကလေးများ ဖြစ်ရာ၌ “ဖြစ်လျှင်၊ ပျက်”သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နေထွက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဆီးနှင်းပေါက်တွေ အရည်ပျော်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အပ်နဖားကို ထွင်းသော စူးဖျားပေါ်၌ မုန်းညှင်းစေ့ကို တင်လျှင် တင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် လိမ့်ကျသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ်တို့သည် “ခုဖြစ်၊ ခုပျက်”ပါတကားဟု အဖြစ်အပျက်ကို ခဏအားဖြင့် ထင်ရှားအောင်ပြုသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

တေဘူမကသင်္ခါရေသု၊ ပဿတော ဥဒယဗ္ဗယံ၊

ဥဒယဗ္ဗယနာမံ ဉာဏံ၊ ဇာတံ ဒုတိယယောဂိနော။

တေဘူမကသင်္ခါရေသု-ကာမရူပ၊ အရူပတွင်၊ ပါဝင်ကြတောင်း၊ သင်္ခါရအပေါင်းတို့၌၊ ဥဒယဗ္ဗယံ-ဖြစ်လျှင်ချက်ချင်း၊ ပျက်ပုံအခင်းကို၊ ပဿတော-တုတ်ခြစ်ရေထက်၊ မိုးရေပွက်နှင့်၊ အပ်ထက်မုန်ညှင်း၊ နေထွက်နှင်းသို့၊ မယွင်းပုံပြု၊ အဖန်ဖန်ရှုသော၊ ဒုတိယယောဂိနော-ဒုတိယအဆင့်၊ ဉာဏ်ကုန်လွှင့်၍၊ အသင့် ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဥဒယဗ္ဗယနာမံ ဉာဏံ-ဥဒယဗ္ဗယ၊ အမည်ရသည့်၊ သင်္ခါရထွင်း၊ ဉာဏ်ရောင်အလင်းသည်၊ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း၊ ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့၊ ကိန်းအားလျော်စွာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

ဩဘာသ။ ။ ဤပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ရှင်းလင်းစွာ သိမြင်သောအခါ လွန်စွာ စိတ်ကြည်လင်ရကား စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော (စိတ္တဇ) ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါသည်လည်းကောင်း၊ ထိုစိတ္တဇအရောင်အဝါမှ ဆက်၍ စိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနအရောင်အဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ထက်လျှင် ထက်သလောက် မိမိ ထိုင်နေရာအရပ်၊ တစ်ခန်းလုံး၊

တစ်ကျောင်းလုံး၊ တစ်တိုက်တာလုံး၊ တစ်ဂါဝုတ်၊ နှစ်ဂါဝုတ်၊ တစ်ယူဇနာ၊ နှစ်ယူဇနာ စသည်ဖြင့် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာဘုံတိုင်အောင် ထွက်ဖြာကုန်၏။ ထိုအခါ “ငါ့မှာ ရှေးက ဤကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ မထွက်ဘူးချေ၊ ဤကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ ကို ထွက်ဖြာစေနိုင်သော စိတ်သည် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်ပင်ဖြစ်ရာ၏။ ငါသည် မဂ်ရပြီဖိုလ်ရပြီ” ဟု မှတ်ထင်ပြီးလျှင် အားထုတ်မြဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စွန့်လွှတ်၍ ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါကို သာယာနှစ်သက်ကာ ဝိပဿနာလမ်း လွဲမှားလေတော့ သည်။

ပီတိ။ ။ ဩဘာသသာ မကသေး၊ စေတသိက်ပိုင်း၌ပြခဲ့သော ခုဒ္ဒိကာ ခဏိကာ စသော ပီတိငါးမျိုးလည်း ထိုက်သင့်သလို ဖြစ်ပေါ်လျက် အလွန်နှစ် သက်၏။

ပဿဒ္ဓိ။ ။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးလုံးပင် အေးမြငြိမ်းချမ်းသဖြင့် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိလည်း ဖြစ်၏။ [ပဿဒ္ဓိသာမက၊ သောဘနသာဓာရဏ ဖြစ်သော လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာစေတသိက်များလည်း ဖြစ်သည်ပင်။ ပဿဒ္ဓိ တစ်ခုကိုသာ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် မှတ်၍ ပြထားသည်။] ထိုအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် သည် လွန်စွာငြိမ်းချမ်းသဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ စွဲလမ်းမွေ့ လျော်လေတော့၏။

အဓိမောက္ခ။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သက်ဝင်ဆုံးဖြတ်တတ်သော သဒ္ဓါ တရားလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ [ဤ၌ ယုံကြည်ကာမတ္ထ မဟုတ်ဘဲ၊ စူးစိုက် သက်ဝင်တတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သောကြောင့် သဒ္ဓါကိုပင် “အဓိမောက္ခ” ဟု ဆို သည်။ အဓိမောက္ခစေတသိက်ဟု မမှတ်လင့်၊ အဓိမုစ္စတိ-သက်ဝင် ဆုံးဖြတ် တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဓိမောက္ခော-မည်၏။

ပဂ္ဂဟ။ ။ ပဂ္ဂဏှာတိ-ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်မဆုတ်ရအောင် အားပေးချီးမြှောက် ထောက်ပံ့တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဂ္ဂဟော-ပဂ္ဂဟ မည်၏။

သုခ။ ။ ဆီထိသော ဝါဂွမ်းပမာ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် တစ်ကိုယ်လုံး၌ မွန်မြတ် သော စိတ္တဇရုပ်တွေကို ပျံ့နှံ့မွှမ်းစေတတ်သော သုခဝေဒနာလည်း ဖြစ်ပေါ် လာ၏။

ဉာဏ။ ။ ဝဇီရစိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်သို့ သွက်လက်လျင်မြန် အမြင် သန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ရှုလိုက်တိုင်း ရှုလိုက်တိုင်း ရုပ်နာမ်၏ အဖြစ်အပျက်တွေ အလွန်ထက်ရှားနေသည်” ဟူလို။

ဥပဋ္ဌာနာ။ ။ မြင်းမိုရ်တောင်ပမာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ လွန်စွာတည်တံ့သော သတိလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဥပဋ္ဌဟတိ-အာရုံ၌ စွဲမြဲတည်နေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပဋ္ဌာနံ-မည်၏။

ဥပေက္ခာ။ ။ ဝိပဿနုပေက္ခာ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာဟူသော ဥပေက္ခနှစ်မျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ အလွန်ထင်ရှားနေရကား ထိုအဖြစ်အပျက် ရှုဖို့ရန် ဗျာပါရ မများတော့ဘဲ အသင့်အားဖြင့် ရှုနိုင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော တဩမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည် ဝိပဿနုပေက္ခာ မည်၏။ ထိုဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဆင်ခြင်လိုသောအခါ၌ အလွန် လျင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်သောစေတနာသည် အာဝဇ္ဇနု ပေက္ခာ မည်၏။

နိကန္တိ။ ။ ဩဘာသစသည်တို့ဖြင့် အလွန်တင့်တယ်စွာ တန်ဆာဆင်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်သော ဝိပဿနာကို သာယာနှစ်သက်တတ်သော တဏှာသည် နိကန္တိမည်၏။ ထိုနိကန္တိလည်း ဖြစ်တတ်လေသည်။ ထိုနိကန္တိတဏှာသည် လွန်စွာ သိမ်မွေ့ရကား ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က တဏှာမှန်း မသိ၊ ဝိပဿနာ၌ မွေ့လျော်မှုဟူသော “ဝိပဿနာရတီ” ဟူသော အထင်ရှိလေသည်။ ဤပီတိ စသည်တို့ ဖြစ်သောအခါလည်း “ငါ့မှာ ရှေးက ဤပီတိမျိုး မဖြစ်ခဲ့ဘူးချေ၊ ဤပီတိကို ဖြစ်စေသောစိတ်ကား မဂ် ဖိုလ်စိတ်ပင် ဖြစ်ရာ၏။ ငါ မဂ်ရပြီ ဖိုလ်ရပြီ” ဟု မှတ်ထင်ကာ ဝိပဿနာ လမ်းလွဲရှာလေ၏။

ဥပက္ကိလေသ။ ။ ဝိပဿနာကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော တရားကို “ဥပက္ကိလေသ” ဟု ခေါ်၏။ ဩဘာသမှစ၍ ဥပေက္ခာတိုင်အောင် ရှေ့ ၉-ပါးသည် အကုသိုလ်တရားမဟုတ်၊ ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်းသို့ ရောက်လျှင် ဖြစ်တတ်မြဲပေတည်း။ ပီတိစသည်ကား ဝိပဿနာစိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက်များလည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဩဘာသစသည်ကို မုချ ဥပက္ကိလေဟု မဆိုရသို့သော် ထိုဩဘာသစသည်တို့သည် “ငါ့မှာဖြစ်၏” ဟု စွဲလမ်းသောဒိဋ္ဌိ၊ “အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်း ပေသည်ဟု မှတ်ထင်တတ်သော မာန၊ “ငါ၏

ဩဘာသ ”စသည်ဖြင့် စွဲလမ်းတတ်သော တဏှာတရား ၃-မျိုး၏ တည်ရာ အာရုံဖြစ်ကြ၏။ ဤတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ကား ဝိပဿနာစိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေ တတ်သော ဥပက္ကိလေသတည်း။ ထိုတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏ ဥပက္ကိလေသ အမည်ကို အာရုံဖြစ်သော ဩဘာသစသည်တို့အပေါ် တင်စား၍ ဖလူပစာရ၊ ဌာနူပစာရနည်းဖြင့် ဩဘာသစသည်တို့ကိုလည်း ဥပက္ကိလေသဟု ခေါ်ဝေါ်ရ တော့သည်။ နောက်ဆုံး၌ နိကန္တိကား မုချအားဖြင့် ဥပက္ကိလေသတည်း။ ထိုနိကန္တိကိုပင် အာရုံပြု၍ နောက်နောက် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိများ ဖြစ်တတ်သေး ရကား ဥပစာအားဖြင့်လည်း ဥပက္ကိလေသအမည်ရသည်။ ဤသို့လျှင် ဩဘာသစသော ဝတ္ထုအားဖြင့် ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ၁၀-ပါးရှိ၏။ တစ်ခုတစ်ခု ကို အာရုံပြုသောတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ ၃-ပါးဖြင့် မြှောင်လျှင် ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ၃၀ ရှိသည်။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ။ ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအစဉ်၌ မကျွမ်းကျင်သော ယောဂီသည် ထိုဩဘာသစသည်ကို နှစ်သက်လျက် ကမ္မဋ္ဌာန်း လမ်းလွဲသော် လည်း ကျွမ်းကျင်သော ယောဂီ၌ကား “ဤဩဘာသ စသည်တို့သည် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏ တည်ရာဖြစ်၍ ဝိပဿနာစိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ဘေးရန်မျှသာ ဖြစ်၏။ ဤဩဘာသစသည်ကို သာယာနှစ်သက်မှုသည် လမ်းမှန်မဟုတ် အမဂ္ဂတည်း၊ ဤဩဘာသစသည်ကို ဂရုမစိုက်ဘဲ အားထုတ်မြဲ ဝိပဿနာသာလျှင် မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း လမ်းကောင်းမဂ္ဂတည်း” ဟု လမ်းမှန်- မမှန်ကို ပိုင်းခြားတတ်သောဉာဏ် ဖြစ်လာ၏။ ထိုဉာဏ်သည် သာမာန်သိရုံမျှ မဟုတ်ဘဲ၊ မဂ္ဂ အမဂ္ဂကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရသလို သိမြင်တတ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိလည်းမည်၏။ ဝိပဿနုပက္ကိလေသတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိ လည်းမည်၏။ ထို့ကြောင့် “မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤမျှ လောက်သော ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အဆုံးမသတ်သေး၊ ဩဘာသစသည်တို့၏။ နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် အဆုံးမသတ် လမ်းခုလတ်မှာပင် ဝိပဿနာအစဉ် ရပ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်ရှေ့ပိုင်းကို “မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနယ်”ဟု မှတ်ပါ။

ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ပရိပန္နဝိမုတ္တဿ။ ။ တတော ပရိပန္နဝိမုတ္တဿ ပန တဿ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏတော ပဋ္ဌာယ။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နာမ၊ “ပရိပန္နန္တိ-ဝိပဿနာ အစဉ်ကို နှောင်ဖွဲ့ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ ပရိပန္နာ-ပရိပန္နာတို့ မည်၏” နှင့် အညီ၊ ဝိပဿနာစိတ်အစဉ်ကို နှောင်ဖွဲ့ဖျက်ဆီးတတ်သော ဝိပဿနပွက်လေသတရားစုကို “ပရိပန္န” ဟု ခေါ်၏။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဖြင့် ထိုပရိပန်ဘေးရန်မှ လွတ်ခဲ့သော ယောဂီကို “ပရိပန္နဝိမုတ္တ” ဟု ခေါ်သည်။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏတော ပဋ္ဌာယ။ ။ ရှေ့က ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြစ်ခဲ့သော် လည်း ဝိပဿနပုတ္တိလေသတို့၏ နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် အနိစ္စစသော လက္ခဏာ ၃-ပါးတို့ ကောင်းကောင်း မထင်ရှားသေး၊ ထို့ကြောင့် ဥပက္ကိလေသတို့မှ လွတ်ပြီး သောအခါ ထိုလက္ခဏာသုံးပါး အလွန်ထင်ရှားအောင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ထပ်မံ အားထုတ်ရပြန်သည်။ ထိုဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ ဘင်္ဂဉာဏ် ဘယဉာဏ်စသော ဉာဏ်အစဉ်အတိုင်း အနုလောမဉာဏ် ရောက်သောအခါကျမှ ပဋိပဒါဉာဏ ဒဿဝိသုဒ္ဓိနယ် ဆုံးသည်။ [မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့် ဖြစ်၍ ပဋိပဒါဟု လည်းကောင်း၊ တေဘူမကသင်္ခါရကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု သိတတ်သော ကြောင့် ဉာဏဟုလည်းကောင်း၊ သာမန်အသိမျိုးမဟုတ် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသလို သိမြင်တတ်သောကြောင့် ဒဿနဟုလည်းကောင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာ တို့မှ ဝေးသည်ထက် ဝေးကွာ၍ လွန်စွာစင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိဟုလည်း ကောင်း ခေါ်သည်။ ပဋိပဇ္ဇန္တိ ဧတာယာတိ ပဋိပဒါ။ “ဧတာယ-ဤဉာဏ် အစဉ်ဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇန္တိ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကြရကုန်၏” ဟု အနက်ပေး။]

ဘင်္ဂဉာဏ်။ ။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြင့် ရုပ်နာမ်၏ အဖြစ်အပျက်နှစ်မျိုးလုံးကို ထင်ရှားအောင် ရှု၍ အလွန် ထင်နေသောအခါ အဖြစ်အပျက်တို့က အလွန် လျင်မြန်ရကား အဖြစ်ကို အာရုံမပြုမီ မရှုမိတော့ဘဲ အပျက်ကိုချည်းသာ မြင် လေတော့၏။ ဥပမာ-ရေအိုင်တွင် မိုးရွာ၍ ရေပွက်ကလေးများကို ကြည့်ရှု ရာဝယ် ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အပျက်က မြန်လွန်းရကား အဖြစ်ကို မမြင်လိုက်ရဘဲ အပျက်ကိုသာ မြင်ရတော့သကဲ့သို့တည်း။ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်နာမ်များ၏ အပျက် ဘင်္ဂကို ကျကျနန ရှုနိုင်သောအခါ အတိတ် အနာဂတ်ရုပ်နာမ်များကို

မှန်းဆ၍ အာရုံပြုလိုက်သည်ရှိသော် အပျက် ဘင်ကိုသာ အာရုံပြုမိလျက်သား ဖြစ်နေတော့၏။ သင်္ခါရတစ်ခု၏ ဘင်ကို အာရုံပြုသော ဘင်္ဂဉာဏ်၏ ဘင်ကို ပင် နောက်ထပ် ဆက်၍ ဉာဏ်တစ်ခုက အာရုံပြုနိုင်သောအခါ ဘင်္ဂဉာဏ် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ပြီဟု မှတ်ပါ။

သင်္ခါရာ မေ ပုဗ္ဗဠံဝ, ဘိဇ္ဇရေ ဘိဇ္ဇရေ ခဏံ၊

ပဿတွေဝံ ဘင်္ဂဉာဏံ, ဇာတံ တတိယယောဂိနော။

ဣမေ သင်္ခါရာ-ဤ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး, သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ ပုဗ္ဗဠံဝ- ရေအိုင်အထက်, မိုးရေပွက်တို့, အပျက်လျင်မြန်, ပုံဟန်အတူသာလျှင်၊ ခဏံ- ရုတ်တရက်မျှ, တစ်ခဏခြင်း၊ ဘိဇ္ဇရေ ဘိဇ္ဇရေ-အဆက်မပြတ်, တစ်ပျက်တည်း ပျက်တတ်ကုန်စွတကား၊ ဧဝံ ပဿတော-ဤကဲ့သို့လျှင်, အပျက်မြင်အောင်, ဆင်ခြင်ပွားများ၍နေသော၊ တတိယယောဂိနော-တတိယအဆင့်, ဉာဏ်ကုန် လွင့်၍, အသင့်ကြိုးကုတ်, အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘင်္ဂဉာဏံ-အဖြစ်တွေ ပျောက်, အပျက်လောက်မျှ, မျက်မှောက်မြင်ဟန်, ဘင်္ဂဉာဏ်သည်၊ ဇာတံ- ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍လာပေတည်း။

-----*-----

ဘယဉာဏံ။ ။ အသက်ရှည်ကြာ ချမ်းသာကို လိုလား၍ ဘေးကို များစွာ ကြောက်တတ်သောသူသည် ခြင်္သေ့ သစ် ကျား သားရဲများသော တောအရပ်ကို မြင်လျှင် ကြောက်စရာအရပ်ဟု ထင်မှတ်သကဲ့သို့ ဘင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ရုပ်နာမ်၏အပျက်တွေကို မြင်ပြီးရကား “ဤရုပ်နာမ်တို့သည် ရှေးရှေးဘဝ၌ လည်းကောင်း, ယခုဘဝ ရှေးကာလ၌လည်းကောင်း ပျက်ခဲ့လှပြီ၊ ယခုလည်း နှမ်းအိုးခင်း၌ နှမ်းတွေ တဖျစ်ဖျစ် ပျက်နေသလို တပျက်တည်း ပျက်လျက်ပင်, နောက်နောက်ကာလ နောက်ဘဝ၌လည်း (သည်ပုတ်ထဲက သည်ပဲ-ဆိုသလို) ဧကန်ပျက်ရဦးမည်၊ ဤရုပ်နာမ်တွေသည် ကြောက်စရာတွေပါတကား”ဟု ထင်မြင်သော ဘယဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

နိရုဒ္ဓါတိတသင်္ခါရာ, ပစ္စုပ္ပန္နာ စ ဘိဇ္ဇရေ၊
အနာဂတာ ဘိဇ္ဇိဿန္တိ, သဗ္ဗေပိ ဘာယိတဗ္ဗကာ။

အတိတသင်္ခါရာ-အတိတ်ဘဝ၊ ရှေးကာလ၌၊ ဖြစ်ကြသူများ၊ သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ နိရုဒ္ဓါ-ငါ၏သန္တာန်၊ အဖန်ဖန်ဖြင့်၊ မှန်မှန်ပျက်ပြုန်း၊ ကုန်ဆုံးကြလေကုန်ပြီ။ ပစ္စုပ္ပန္နာ စ-ယခုလက်ငင်း၊ ပက်ပင်းတွေ့ကြုံ၊ အဖုံဖုံပွား၊ သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း၊ ဘိဇ္ဇေရေ-နှမ်းအိုးခင်းထက်၊ နှမ်းတွေကျက်သို့၊ ရုတ်တရက်အနေ၊ ချုပ်ပျက်ကြလေကုန်၏။ အနာဂတာ-နောက်နောက်ဘဝ၊ နောက်ကာလ၌၊ ဖြစ်ကြရန်သင့်၊ အဆင့်ဆင့်ပွား၊ သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း၊ ဘိဇ္ဇိဿန္တိ-သည်ပုတ်ထဲက၊ သည်ပဲအနေ၊ ချုပ်ပျက်ရလေကုန်လတုံ၊ သဗ္ဗေပိ-ယခုရှေ့နောက်၊ ငါ့ထံရောက်လျက်၊ ချုပ်ပျောက်ပျက်ပြုန်း၊ ရုပ်နာမ်အားလုံးတို့သည်ပင်၊ ဘာယိတဗ္ဗကာ-ကြောက်ဖွယ်ခမန်း၊ ဘေးဘျမ်းတို့ချည်းပါတကား။

ဘယဉာဏ် မကြောက်။ ။ “ဘယဉာဏ်သည် ကြောက်သလော၊ ထိုဘယဉာဏ်ဖြစ်သော ယောဂီသည် ကြောက်သလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ကြောက်တတ်သောသဘောမှာ ဒေါသဇောသာတည်း။ ထို့ကြောင့် မဟာကုသိုလ်၌ ယှဉ်လျက်ဖြစ်သော ဘယဉာဏ်သည် မကြောက်ပါ၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း မကြောက်ပါ။ သို့သော် “တေဘူမကသင်္ခါရတရားတွေကို ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော တရားတွေပါတကား” ဟု ရှုတတ်သောကြောင့် ဘယဉာဏ်ဟု ဆိုပါသည်။ ဥပမာ-ကလေးမိုက်တစ်ယောက်သည် ကလေးချင်းအပေါ်မှာ အတော် ရက်စက်၏။ ထိုသူနှင့် ကစားသော ကလေးများမှာ ဒုက္ခရောက်ကြရ၏။ ထိုကလေးမိုက်ကို လူကြီးတွေက မကြောက်၊ သို့သော် “ကြောက်စရာ အကောင်ကလေး”ဟု ထင်မှတ်သကဲ့သို့တည်း။

အာဒိနဝ၊ နိဗ္ဗိဒါ၊ မုစ္ဆိတုကမျတာ။ ။ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကြီးပါတကားဟု ဘယဉာဏ်ပေါ်သောအခါ ထိုသင်္ခါရတို့၌ အပြစ်မြင်သော အာဒိနဝဉာဏ်လည်း ပေါ်လာတော့မည်။ အပြစ်မြင်မိလျှင် ထိုသင်္ခါရတို့၌ မပျော်ရွှင်နိုင်တော့ဘဲ ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်လည်း ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာတော့မည်သာ။ [ဤဘယ အာဒိနဝ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် ၃-ပါးသည် ဖြစ်ခါစ၌ ရှုမြင်ပုံ ကွဲသော်လည်း အသားကျသောအခါ ဉာဏ်တစ်ခုတည်း၌ပင် ဘယအာဒိနဝ နိဗ္ဗိဒါ သဘော ရှိနိုင်ပေသည်။] ထိုကဲ့သို့ ငြီးငွေ့လာလျှင် (ပိုက်ကွန်တွင် မိသောငါးသည် ပိုက်ကွန်မှ လွတ်ထွက်လိုသကဲ့သို့) ထိုသင်္ခါရတို့မှ လွတ်

မြောက်လိုသော မုစ္ဆိတုကမျတာဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာတော့လတုံ။

ဘယတောပဋ္ဌာနေနေဝ, အာဒီနဝံ စ ဇာနတော၊

နိဗ္ဗိန္ဒတော သင်္ခါရေသု, ဇာတာ မုစ္ဆိတုကမျတာ။

သင်္ခါရေသု-ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး, သင်္ခါရတရားတို့၌၊ ဘယတောပဋ္ဌာနေနေဝ-
ကြောက်ဖွယ်ခမန်း, ဘေးဘျမ်းဟု, စေ့ငုဆင်ခြင်, ထင်မြင်နေခြင်းကြောင့်သာ
လျှင်၊ အာဒီနဝံ-ပြော၍မကုန်, ပြစ်မျိုးစုံကို၊ ဇာနတော စ-သိမြင်သောဉာဏ်,
ထက်သန်သူလည်းဖြစ်ပေထသော၊ နိဗ္ဗိန္ဒတော စ-ငြီးငွေ့သောဉာဏ်, ထက်သန်
သူလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ယောဂိနော-၅-ကြိမ် ၆-ကြိမ်, ဉာဏ်ဝရဇိန်ဖြင့်, အရှိန်
ထက်မြက်, ဆက်လက်အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မုစ္ဆိတုကမျတာ-သင်္ခါရစက်,
သံသရာဘက်မှ, လွတ်ထွက်လိုဟန်, ထက်မြက်သောဉာဏ်သည်၊ ဇာတာ-
ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့, ကိန်းအားလျော်စွာ, ဖြစ်ပေါ်၍ လာပေသတည်း။

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်။ ။ သင်္ခါရတို့၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ထပ်မံရှုသောဉာဏ်
သည် ပဋိသင်္ခါရဉာဏ်မည်၏။ [ပဋိ=တစ်ဖန်+သင်္ခါ=ရှုတတ်သောဉာဏ်၊] မုစ္ဆိတု
ကမျတာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုရုံသာ ရှိသေး၏၊ တကယ်
မလွတ် နိုင်သေး၊ ဤပဋိသင်္ခါဉာဏ်ဖြင့်ကား သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်တော့မည်၊
သို့သော် စွန့်လွှတ်ခါနီး၌ ရုတ်ခနဲ မလွတ်နိုင်သေးဘဲ ကြပ်ကြပ်နွံနာအောင်
(နိစ္စ သုခ အတ္တဟု နောင်ခါ မစွဲလမ်းနိုင်အောင်) တစ်ဖန်ထပ်၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ
အနတ္တဟု ရှုပြန်သည်၊ ဥပမာ-တံငါသည်တစ်ယောက်သည် ငါးဖမ်းရာဝယ်
ရှည်လျားသော အကောင်ကြီးကို ရေထဲ၌ လည်စေ့ဆုပ်မိရာ “အင်မတန် ငါးမြွေ
ကြီးကို ဖမ်းမိပြီ”ဟု ရွှင်လန်းအားရလျက် ရေမှ ဖော်ထုတ်လေလျှင် မြွေဆိုး၏
အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော လည်ရေးသုံးဆင့်ကို မြင်လေသော် ကြောက်ရွံ့
လျက် စိတ်ပျက်ပျက်နှင့် လွှတ်ပစ်လိုက်ပါသော်လည်း အလွတ်တွင် မိမိလက်ကို
ကိုက်သွားမည်စိုးသောကြောင့် ရုတ်တရက် မလွှတ်သေးဘဲ ချာချာလည်အောင်
ရစ်ပတ်၍ အတော်နွံနာမှ လွှတ်ပစ်လိုက်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ သင်္ခါရ ရုပ်နာမ်
တို့ကို ပင်ကိုက အတော်နှစ်သက်ခဲ့ပြီးနောက် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တလက္ခဏာ
တွေကို တွေ့မြင်ရသောအခါကျမှ ဘယ အာဒီနဝံ နိဗ္ဗိဒါ မုစ္ဆိတုကမျတာဉာဏ်
တို့ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ပြီးလျှင် ယခုအခါ စွန့်လွှတ်ဖို့ရာ အနိစ္စစသော လက္ခဏာ

များကို ထပ်မံ ရှုပြန်သည်။

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်။ ။ ပဋိသင်္ခါရဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လိုက်ပြီးနောက် သင်္ခါရတို့၌ ဘယအာဒိနဝ စသည်ဖြင့် မရှုတော့ဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်သော ဉာဏ်သည် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်မည်၏။ ဤဉာဏ်ဖြင့် လျစ်လျူရှုသည်ဟု ဆိုသော်လည်း လုံးလုံး အာရုံမပြုဘဲနေလို့ မဖြစ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဟူသမျှ သင်္ခါရ ရုပ်နာမ်ကိုပင် အာရုံပြု၏။ သို့သော်အာရုံပြုသောအခါ သာယာနှစ်သက်ခြင်းလည်း မရှိ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူ၍လည်း ဂရုမစိုက်ဘဲ လျစ်လျူရှုကာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဆင်ခြင်နေခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဥပမာ-မယားကို ချစ်သော ယောက်ျားသည် တစ်ပါးသူနှင့် ဖောက်ပြားနသည်ကို တွေ့မြင်၍ ထိုမယား၌ ကြောက်ရွံ့ခြင်း အပြစ်မြင်ခြင်းတို့နှင့် ရောနှောကာ မကြာခင် ကွားရှင်းလိုက်၏။ ထို့နောက် ထိုမယားကို ချစ်လည်း မချစ်၊ တစ်ပါးသူနှင့် ဖောက်ပြားသည်ကို မြင်သော်လည်း ထူးခြား၍ အပြစ်မမြင်၊ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ်ဟု လစ်လျူရှုနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

မုစ္ဆိတုံ ကာမတောယေဝ၊ ပဋိသင်္ခါယ ဇာနတော။

သင်္ခါရပေက္ခာနာမံ ဉာဏံ၊ ဇာတံ နဝမယောဂိနော။

မုစ္ဆိတုံ-သင်္ခါရခပင်း၊ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ၊ ကာမတောယေဝ-မျှော်လင့်ငဲ့စား၊ လိုလားခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ပဋိသင်္ခါယ-အနိစ္စ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု၊ ကြည့်ရှုတစ်ဖန်၊ ဆင်ခြင်သောဉာဏ်ဖြင့်၊ ဇာနတော-နိစ္စ သုခ၊ အတ္တကင်းစင်၊ သိမြင်လျက်ရှိသော၊ နဝမယောဂိနော-နဝမအဆင့်၊ ဉာဏ်ကုန်လွှင့်၍၊ အသင့်ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သင်္ခါရပေက္ခာနာမံ ဉာဏံ-အကြောက်မဖက်၊ မနှစ်သက်ဘဲ၊ ပစ်စလက်ခတ်ဟု၊ လျစ်လျူရှုသော ဉာဏ်သည်။ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း၊ ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့၊ ကိန်းအားလျော်စွာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍ လာပေသတည်း။

အနုလောမဉာဏ်။ ။ ဤဉာဏ်မှ တစ်ဆင့်ဆက်လျှင် မဂ်ဖိုလ်ရောက်တော့မည်။ သို့အတွက် အထက်မဂ်ခဏ၌ ရလတုံသော ဗောဓိပက္ခိယတရားအားလည်းကောင်း၊ ဥဒယဗ္ဗယစသော အောက်ဉာဏ် ၈-ပါးအားလည်းကောင်း လျော်သောကြောင့် ဤဉာဏ်ကို “အနုလောမဉာဏ်”ဟု ခေါ်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ဤအနုလောမဉာဏ်သည် ရှေးဉာဏ်များ၏ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ခွင့်ပြု

ကျေနပ်သကဲ့သို့၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ထပ်၍ ရှုတုန်းပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဉာဏ် ၈-ပါးနှင့် မဆန့်ကျင်၊ အလျော်ပင် ဖြစ်၏။ ပင်ကိုရည်ရွယ်ရင်းက မဂ်ခဏ၌ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ရအောင် ရည်ရွယ်ခဲ့၏။ ထိုရည်ရွယ်ချက် အတိုင်း ထိုတရားများကို ဧကန်ရတော့ မည်ဖြစ်၍ ထိုဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ အားလည်း အလျော်ဖြစ်၏။ ဥပမာ-ဘုရင်၏ ရှေ့မှောက်၌ အမတ်ကြီး ၈-ယောက်တို့ ရာဇသတ်နှင့်အညီ တရားစီရင်လေရာ၊ ဘုရင်မင်းမြတ်ကလည်း “အမတ်ကြီးများ စီရင်သည့်အတိုင်း တည်စေ”ဟု အမိန့် ချမှတ်၏။ ဤ ဘုရင်၏ အမိန့်သည် အမတ်ကြီး ၈-ယောက်၏ စီရင်ချက်နှင့် လည်းကောင်း၊ အထက်ရာဇသတ်ကျမ်းနှင့်လည်းကောင်း လျော်သကဲ့သို့တည်း။ ဤ အနုလောမဉာဏ်ဟူသည် မဂ္ဂဝိထိ၌ပါသော ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံကိစ္စ တပ်သော ဉာဏ်ပင်တည်း။ ဂေါတြဘူတကား သင်္ခါရကို အာရုံမပြု၊ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၌ မဝင်၊ သို့သော် ဝိပဿနာဉာဏ်များ၏ အထွတ်ဦးခေါင်းနှင့် တူသောကြောင့် “ဝိပဿနာတွင် သွင်းယူရမည်” ဟု ဆိုသည်။

အနုလောမဉာဏ်ပေါ်လာပုံ။ ။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုကာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုဖန်များလတ်သော် သင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုလိုဘဲ သင်္ခါရတို့မှ တွန်ဆုတ်လျက် သင်္ခါရလွတ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ စိတ်ညွတ်နေတော့၏။ သို့သော် နိဗ္ဗာန်ကို တိုက်ရိုက် မမြင်ရသေးသဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရှာဖွေရင်းပင် သင်္ခါရတို့ကို အာရုံပြုနေရသေးသည်။ ဥပမာ-ယခုလို စက်သင်္ဘောများ မထွန်းကားမီ ရွက်လှေကြီးများဖြင့် သမုဒ္ဒရာဝယ် ကူးသန်း ရသောအခါတုန်းက ကုန်သည်တို့သည် လှေပေါ်၌ ကျီးငှက်ကို ယူဆောင်သွားပြီးလျှင် ကမ်းကို မမြင်ရသောအခါ ထိုကျီးငှက်ကို လွှတ်ကြရကုန်သတတ်၊ ထိုကျီးသည် ကမ်းကို ပျံသန်းရှာဖွေစဉ် ကမ်းမမြင်ရသေးသမျှ လှေသို့ ပြန်လာ၍ ရွက်တိုင်၌ နား၏။ ထို့နောက် ရှာပြန်၏။ မမြင်လျှင် ရွက်တိုင်မှာပင် လာ၍ နား၏။ ကမ်းမြင်သောအခါ၌ကား လှေသို့ မပြန်လာတော့ဘဲ ကမ်းရောက်အောင် တစ်ဟုန်တည်း ပျံသန်းလေတော့၏။ ထို့အတူ ယောဂီ၏ စိတ်သည်လည်း နိဗ္ဗာန်မမြင်သေးသမျှ သင်္ခါရကိုပင် အာရုံပြုကာ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ရှာဖွေနေ၏။

နိဗ္ဗာန်မြင်လောက်သော အကြိမ်၌ကား ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံဟု အနုလောမ ဉာဏ် ပေါ်လာပြီးနောက် ဂေါတြဘုဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် မဂ်ဖိုလ်ရောက် အောင် တိုးတက်လေတော့သည်။ ဤသို့လျှင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ စ၍ အနု လောမဉာဏ်တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ် ၉-ပါးကို ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။

သင်္ခါရာ လိနစိတ္တဿ၊ ဝိတသင်္ခါရမေသတော၊

အနုလောမနာမံ ဉာဏံ၊ ဇာတံ ဒသမယောဂိနော။

သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ သင်္ခါရတရားမှ၊ လိနစိတ္တဿ-အာရုံကိုမျှ၊ မပြုလို သဖြင့်၊ တွန့်တိုဆုတ်နှစ်၊ စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ ဝိတသင်္ခါရံ-သင်္ခါရ ခပ်သိမ်းတို့၊ ဇာတ်ငြိမ်းရာမှန်၊ အေးနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒသတော-စွဲလမ်းနှစ်သက်၊ ရှာကြံလျက်ရှိသော၊ ဒသမယောဂိနော-ဒသမအဆင့်၊ ဉာဏ်ကုန်လွှင့်၍၊ အသင့်ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ အနုလောမနာမံ ဉာဏံ-ရှေ့ နောက်လျော်ကန်၊ အနုလောမမည်သော ဉာဏ်သည်၊ ဇာတံ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း၊ ဝဋ်ဇာတ်ငြိမ်းဖို့၊ ကိန်းအားလျော်စွာ၊ ဖြစ်ပေါ်၍လာပေသတည်း။

-----*-----

မဂ်ရခါနီးစိတ်ဖြစ်စဉ်။ ။ တဿေဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ မှစ၍ ပဝတ္တန္တိတိုင် အောင် စကားရပ်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အနုလောမဉာဏ်ကို ပြသောစကားရပ် တည်း။ ထိုစကားရပ်၌ ဒွတ္တိဏိ ဝိပဿနာစိတ္တာနိ”ဟူသည် ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံမည်သော ဝိပဿနာစိတ်များတည်း။ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ၂-ကြိမ်၊ မန္တပုဂ္ဂိုလ် အတွက် ၃-ကြိမ်ဖြစ်ပုံကို မဂ္ဂဝိထိအတိုင်း သိပါ။ အားလုံးမှတ်ဖွယ်ကို ဝိထိပိုင်း ဝိထိဆိုရိုး အပ္ပနာဇေဝနဝါရ၌ ပြထားပြီ။

ဝုဠာနဂါမိနီဝိပဿနာ။ ။ ယာ သိခါပတ္တာ၊ သာ သာနုလောမာ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝုဠာနဂါမိနီဝိပဿနာတိ စ ပဝုစ္စတိ-မဂ်တရားကို ဝုဠာနဟု ခေါ်၏။ ထိုဝုဠာနမည်သော မဂ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (မဂ်နှင့်နီးကပ် နေသော) ဝိပဿနာသည် ဝုဠာနဂါမိနီဝိပဿနာ မည်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-မဂ်တရား မှန်လျှင် သင်္ခါရကို အာရုံမပြု၊ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြု၏။ ထို့ကြောင့် မဂ်သည်

သင်္ခါရတည်းဟူသော အာရုံနိမိတ်မှ ထမြောက်၏။ မင်္ဂကို ရလျှင် သံသရာဝဋ်၌ ကြာရှည်စွာခန္ဓာအစဉ် မဖြစ်တော့ပြီ။ သောတာပတ္တိမင်္ဂရလျှင်ပင် ကာမဘုံ၌ ၇ ဘဝမျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိတော့၏။ ထို့ကြောင့် မင်သည် အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ဖွယ် ရှိသော ဝဋ်မှ ထမြောက်၏။ ဤသို့ ထမြောက်သောကြောင့် မင်္ဂကို ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်သည်။ ထိုဝုဋ္ဌာနမည်သော မင်သို့ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာကား သင်္ခါရ ပေက္ခာဉာဏ်၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းနှင့် အနုလောမဉာဏ်ပင်တည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ကို ရှေ့ပိုင်း အလယ်ပိုင်း မဂ္ဂဝီထိနှင့် ဆက် သွယ်နေသော နောက်ဆုံးအပိုင်းဟု သုံးပိုင်း ခွဲရာ၏။ ထိုတွင် ရှေ့ပိုင်း အလယ် ပိုင်းတို့သည် ဤဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာနှင့် မသက်ဆိုင်၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနောက် ဇော ၇-ကြိမ်ဟူသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်အနည်းငယ်ခြား၍ ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့နောက် ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဟု အနုလောမဉာဏ် ဖြစ်၏။ (ထို့နောက် ဂေါတြဘုဆက်၍ မင်္ဂဖိုလ်ဖြစ်တော့ လတံ့) ထိုသို့ အနုလောမဉာဏ်နှင့် ဆက်စပ်ကပ်နေသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် နောက်ဆုံးအပိုင်းနှင့် အနုလောမဉာဏ်သည် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ မည်၏။ ဝုဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆန္တိ ဧတာယတိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ၊ ဧတာယ-ဤဝိပဿနာဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌာနံ- သင်္ခါရနိမိတ္တ ဝဋ္ဌပဝတ္တမှ ထမြောက်သော မင်သို့ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ရကုန်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ-မည်၏။ [သင်္ခါရအာရုံကို “သင်္ခါရနိမိတ္တ”အစဉ်မပြတ် ဖြစ်သော ဝဋ်ခန္ဓာကို “ဝဋ္ဌပဝတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။]

သင်္ခါရဘူတနိမိတ္တ-ဝဋ္ဌက္ခန္ဓပဝတ္တတော၊
ဝုဋ္ဌာနံ ယာယ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဧသာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ။

ဂေါတြဘုစိတ်။ ။ တတော ပရံ ဂေါတြဘုစိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ အာလမ္ဗိတွာ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တံ အဘိဘဝန္တံ အရိယဂေါတ္တံ အဘိသမ္ဘောန္တံ ပဝတ္တတိ။ “ပုထုဇ္ဇန ဂေါတ္တံ အဘိဘဝန္တံ”ဖြင့် “ဂေါတ္တံ ဘဝတိ အဘိဘဝတိတိ ဂေါတြဘု”ဟု ဝိဂြိုဟ် ကို ပြ၏။ ဂေါတ္တံ-ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို၊ ဘဝတိ အဘိဘဝတိ-လွှမ်းမိုးတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂေါတြဘု-မည်၏။ ဤ၌ ဂေါတ္တအရ ပုထုဇဉ်အနွယ်ဟူသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာမကင်းသော ခန္ဓာအစဉ်ရ၏။ ဂေါတြဘုစိတ် ဖြစ်သော အခါ ထိုပုထုဇဉ် အနွယ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပြီ။ “အရိယဂေါတ္တံ အဘိသမ္ဘောန္တံ”ဖြင့်

“ဂေါတ္ထံ ဘဝတိ အဘိသမ္ဘုဏာတီတိ ဂေါတြဘု” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြ၏။ ဂေါတ္ထံ- အရိယာအနွယ်သို့၊ ဘဝတိ အဘိသမ္ဘုဏာတိ-ရောက်တတ်၏။ ဤ၌ ဘူဓာတ်သည် “ဘူ=ပတ္တိယံ”ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းအတိုင်း ရောက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ အရိယာအနွယ်ဟူသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်းပြီးသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း။ ဂေါတြဘုစိတ် ဖြစ်သောအခါ ထိုအရိယာအနွယ်သို့ မရောက်သေးသော်လည်း ရောက်တော့မည် ဖြစ်၍ “သမိပ္ပပစာရအားဖြင့် ရောက်သည်” ဟု ဆိုသည်။

နိဗ္ဗာန် အာလမ္ပိတွာ။ ။ ဤဂေါတြဘုသည် မိမိရှေ့က ဆင်ခြင်ပေးမည့် အာဝဇ္ဇန်း မရှိဘဲလျက်ပင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်ပေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-မြောင်းငယ်တစ်ခုကိုခုန်၍ ကူးသောယောက်ျားသည် အဝေးမှ အပြေးလာပြီးလျှင် မြောင်းအထက်က သစ်ကိုင်းမှ ကျနေသော နွယ်ကြိုးကို ကိုင်၍ဖြစ်စေ၊ တုတ်နှင့် ထောက်၍ဖြစ်စေ မြောင်းကို ခုန်လိုက်ပြီးနောက် ဟိုဘက်ကမ်းအထက်သို့ ရောက်သောအခါ ကြိုး၊ သို့မဟုတ် တုတ်ကို လွှတ်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဟိုဘက်ကမ်းက မြေ၌ ခြေထောက်မိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ ဉာဏ်အဟုန်ဖြင့် ပြေးလာခဲ့ရာ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျ၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် ရုပ်တရားတည်းဟူသော ကြိုး၊ သို့မဟုတ် နာမ်တရားတည်းဟူသော တုတ်ကို ကိုင်၍ ပရိကမ်ဇောဖြင့် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဟိုဘက်ကမ်းသို့ ခုန်လိုက်သောအခါ ဥပစာဇောဖြင့် မြောင်းလယ်သို့ ရောက်၊ အနုလုံဇောဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကမ်းအထက်သို့ ရောက်၊ ထို့နောက် ရုပ်နာမ်တည်းဟူသောကြိုး၊ တုတ်ကို လွှတ်လိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ကမ်းဘက်၌ ဂေါတြဘုခြေ နင်းမိလေသည်။ [သို့ရာဝယ် နင်းမိခါ၌ မခိုင်မြဲသေး၊ မဂ်ဇာတကမ္ပမှ ခိုင်မြဲစွာ ထောက်မိလေသည်။] ဤဥပမာအရ မဂ္ဂဝီထိ၌ အကြောင်းအား လျော်စွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော ရှေ့စိတ်များသည် သင်္ခါရကို အာရုံပြု၍ ဂေါတြဘု မဂ်ဖိုလ်တို့က နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသဖြင့် တစ်ဝီထိအတွင်း၌ အာရုံချင်း ကွဲပြားရလေသည်။

အနုလောမဉာဏ်နှင့် ဂေါတြဘု သတ္တိထူး။ ။ ပရိကမ်စသော အနုလောမဉာဏ်သည် မောဟအမှောင်ကိုသာ ပယ်နိုင်၏။ နိဗ္ဗာန်ကိုမမြင်နိုင်၊

ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ မြင်နိုင်၏၊ မောဟကို မပယ်နိုင်၊ ဥပမာ-နက္ခတ် ဆရာသည် ညဉ့်အခါ၌ လကို ကြည့်ရှုလေသော် တိမ်တိုက်ဖုံးကွယ်နေသဖြင့် နက္ခတ်ကို မမြင်ရ၊ ထိုအခါ မကြာခင် လေလာသဖြင့် ခမ်းကြမ်းကြမ်းတိမ်တွေ ကင်းစင်လေ၏။ ဒုတိယလေလာမြန်ရာ အလတ်စားတိမ်လွှတ်များ လွင့်စင်သွား ပြီးနောက် တတိယ လေပေါ်ပေါက်မှ တိမ်လွှာအားလုံး လွင့်စင်သဖြင့် လကို မြင်ရလေသည်။ ထို့အတူ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော လမင်းကို ကြည့်ရှုရာဝယ် မောဟအမှောင် ကွယ်ကာသဖြင့် မမြင်ရဘဲ ရှိလေရာ၊ ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဟူသော လေသုံးကြိမ် အစဉ်အတိုင်းလာမှ မောဟမှောင်ကင်း၍ ဂေါတြဘုဖြင့် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော လမင်းကို မြင်ရ လေသည်။ ဤသို့လျှင် ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကို ပဌမမြင်သည့်အတွက် “မဂ်ရှေ့က ဆင်ခြင်ပေးသည့် အာဝဇ္ဇာန်း အရာ၌ တည်သည်” ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြရသည်။

မဂ်စိတ်ပေါ်လာပုံ။ ။ တဿာနန္တရမေဝ မဂ္ဂေါ ဒုက္ခသစ္စံ ပရိဇာနန္တော သမုဒယသစ္စံ ပဇာဟန္တော နိရောဓသစ္စံ သစ္စိကရောန္တော မဂ္ဂသစ္စံ ဘာဝနာ ဝသေန အပ္ပနာဝီထိမောဟတရတိ။ ဂေါတြဘုစိတ် ချုပ်ပြီးနောက် ကိစ္စ လေးချက်ကို တစ်ပြိုင်နက် ပြီးစေတတ်သော မဂ်စိတ် ပေါ်လာ၏။ ထင်ရှားစေ အံ့-ဆီမီးသည် မီးစာကို လောင်ခြင်း၊ အမှောင်ကို ပယ်ခြင်း၊ အလင်းကို ပြခြင်း၊ ဆီကို ကုန်စေခြင်း ဤကိစ္စလေးချက်ကို တစ်ပြိုင်နက် ပြီးစေသကဲ့သို့၊ မဂ်တရား လည်း ဒုက္ခသစ္စာကို “ဤမျှသာ ရှိ၏၊ ဤလောက် စိတ် စေတသိက် ရုပ်ထက် အပိုမရှိ”ဟု ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းဟူသော ပရိညာကိစ္စ၊ သမုဒယသစ္စာ တဏှာ လောဘကို ပယ်စွန့်ခြင်းဟူသော ပဟာနကိစ္စ၊ နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော သစ္စိကရိယာကိစ္စ၊ မဂ္ဂသစ္စာကို မိမိသန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်၍ လာစေခြင်းဟူသော ဘာဝနာကိစ္စ၊ ဤလေးချက်ကို တစ်ပြိုင်နက် ပြီးစေနိုင် တော့သည်။

အာရမဏ၊ အသမ္မောဟ။ ။ ဤအရာဝယ် အာရမဏပဋိဝေဓ၊ အသမ္မောဟပဋိဝေဓဟု ပဋိဝေဓ နှစ်မျိုးကို မှတ်သားရာ၏။ မဂ်ခဏ၌ နိဗ္ဗာန်ကို သိရခြင်းမှာ အာရုံပြုလျက် သိရသော အာရမဏပဋိဝေဓ အသိတည်း။ ဒုက္ခ သစ္စာကို သိရခြင်းကား ယုံမှား တွေဝေခြင်း မရှိဘဲ ရှင်းပြီးလင်းပြီးသားဖြစ်သော

အသမ္မောဟပဋိဝေဓအသိတည်း။ ဆိုလိုရင်းကား-မဂ်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာကို အာရုံမပြုပါ။ သို့သော် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရင်းပင် ဒုက္ခသစ္စာအပေါ်၌ တွေ့ဝေခြင်း မရှိဘဲ ရှင်းလင်းပြီးဖြစ်သွားသောကြောင့် အသမ္မောဟပဋိဝေဓအသိဖြင့် “ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ [“စတ္တာရိ သစ္စာနိ-သစ္စာလေးပါးတို့ကို၊ ဧကပုဋိဝေဓာနိ-တစ်ခုတည်းသောဉာဏ်ဖြင့် တစ်ပြိုင်နက် သိအပ်ကုန်၏”ဟု ဆိုရာ၌လည်း နိရောဓသစ္စာကိုသာ အာရုံပြုလျက် တိုက်ရိုက်သိသည်။ ကျန်သစ္စာ ၃-ပါးကား မတွေ့မဝေသောအားဖြင့် ရှင်းလင်းပြီး ဖြစ်နေသော အသမ္မောဟပဋိဝေဓသာတည်း။ နိရောဓသစ္စာအတွက်မှာ အာရမဏပဋိဝေဓသာမက၊ နိဗ္ဗာန်၌ ယုံမှား တွေ့ဝေခြင်းမရှိသော အသမ္မောဟပဋိဝေဓလည်း ရနိုင်သည်ပင်။ ဤနှစ်မျိုးလုံးသောအသိသည် မဂ္ဂသစ္စာတွင် ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တစ်ခု တည်း၏ စွမ်းရည်သတ္တိတည်း။]

မဟာဋီကာ။ ။ နိရောဓံ ၊ပေ၊ ပဋိဝိဇ္ဇတိတိ ဧတေန နိရောဓသစ္စမေကံ အာမဏပဋိဝေဓေန၊ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓေန မဂ္ဂဉာဏံ ပဋိဝိဇ္ဇတိ။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။

-----*-----

ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ။ ။ ပုန ဘဝဂီ ဝေါစ္ဆန္တိတွာ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ ပဝတ္တန္တိ-ဖိုလ်ဇော ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်နောင် ဘဝင်ကျ၍ ဘဝင်အစဉ် ပြတ်သည့်အခါ “ငါသည် ဤမဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရပြီ”ဟု မဂ်ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ၊ မဂ်၏ အကျိုးကိုလည်း ခံစားရပေပြီဟု ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ၊ ဤနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုရပေပြီဟု နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ၊ ဤမျှသော ကိလေသာကို ပယ်၍ပြီပြီးဟု ပဟိနကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ၊ ဤမျှလောက်သော ကိလေသာများ ကျန်သေးသည်ဟု သေသကိလေသာကို ဆင်ခြင်သောဝီထိ၊ ဤသို့ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ ၅-မျိုးဖြစ်၏။ ထိုတွင် “မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ၊ ပစ္စဝေက္ခာတိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို ဆင်ခြင်သော ဝီထိ ၃-မျိုးမှာ ဧကန် ဖြစ်ရမည်ဟုလည်းကောင်း “ဟိနေ ကိလေသေ သေသေ စ၊ ပစ္စဝေက္ခာတိ ဝါ နဝါ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဟိနကိလေသာ သေသကိလေသာကို ဆင်ခြင်သောဝီထိကား အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်၍ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၌ မဖြစ်ဟုလည်းကောင်း

သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းက အယူရှိ၏။ ခုနစ်နှစ်အရွယ် သူငယ်များပင် မဂ် ဖိုလ်ကို ရကြသဖြင့် ထိုသူငယ်တို့သည် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာတို့ကို ခွဲခြား၍ သိဖို့မလွယ်၊ ဘုရားရှင်၏ နောင်တော်ဖြစ်သော သကဒါဂါမ်တည်ပြီး မဟာနာမ်မင်းကြီးသည်ပင်လျှင် ကျန်ကိလေသာကို မသိသည့်အတွက် “တပည့်တော်များ အဘယ်ကိလေသာတို့ကို မပယ်အပ်ပါသနည်း” ဟု ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားဖူးလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ပဟိန ကိလေသာ သေသကိလေသာတို့ကို တချို့ပုဂ္ဂိုလ် ဆင်ခြင်နိုင်၍ တချို့ မဆင်ခြင်နိုင်” ဟူသော စကား၌ အယူအဆ တူမျှပေ၏။

မဂ်ဖိုလ်မနိဗ္ဗာန် ဆင်ခြင်မှု။ ။ “မဂ်ဖိုလ်မနိဗ္ဗာန်ကို ဧကန် ဆင်ခြင်ကြသည်” ဟု တစ်ထစ်ချ ဆိုအပ်သောစကား၌ကား အယူအဆ မတူကြပေ။ “သာ ပန န သဗ္ဗေသံ ပရိပုဏ္ဏာ ဟောတိ၊ ဧကော ဟိ ပဟိနကိလေသမေဝ ပစ္စဝေက္ခတိ၊ ဧကော အဝသိဋ္ဌကိလေသမေဝ၊ ဧကော မဂ္ဂမေဝ၊ ဧကော ဖလမေဝ၊ ဧကော နိဗ္ဗာနမေဝ၊ ဣမာသု ပန ပဉ္စသု ပစ္စဝေက္ခာသု ဧကာ ဝါ ဒွေ ဝါ နော လဒ္ဓံ န ဝဋ္ဋတိ” ဟူသော စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဋ္ဌကထာအလိုမှာ “ပစ္စဝေက္ခာဝီထိ ငါးမျိုးတွင် တစ်မျိုးဖြစ်စေ၊ နှစ်မျိုးဖြစ်စေ၊ ဧကန်ရမည်၊ သို့သော် မည်သည့်ဝီထိ အတိအကျ မဟုတ်၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်က ပဟိနကိလေသာကိုသာ ဆင်ခြင်၍ တချို့က အဝသိဋ္ဌ ကိလေသာ၊ တချို့က မဂ်ဖိုလ်မနိဗ္ဗာန်တွင် သင့်ရာတစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ နှစ်မျိုး ဖြစ်စေ သုံးမျိုးလုံးဖြစ်စေ ဆင်ခြင်မည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ပြင် သင်္ဂြိုဟ်၌ “မဂ္ဂ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာန်” စသည်ဖြင့် မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာကို ရှေးဦးစွာ ပြသော်လည်း ယခင် အဋ္ဌကထာ၌ ပဟိနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာကို ရှေးဦးစွာ ပြသောကြောင့် ထိုမဂ်ဖိုလ်စသော အာရုံ ၅-မျိုးတွင် အလိုရှိသလို ရှေ့နောက်စဉ်၍ ဆင်ခြင်ကြပေလိမ့်မည်။ ဤသို့လျှင် သောတာပတ္တိမဂ်ရပြီးနောက် ၅-ဝီထိ၊ သကဒါဂါမ်မဂ် အနာဂါမ်မဂ် ရပြီးနောက် ၅-ဝီထိစီ၊ အရဟတ္တမဂ်ရပြီးနောက် (သေသကိလေသာကို ဆင်ခြင်ဖွယ် မလိုသောကြောင့်) ၄-ဝီထိ အားလုံးပေါင်း လျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ အမျိုးအစား ၁၉-ပါး ရနိုင်သည်။

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ။ ။ ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိကမေနေဝံ၊ ဘာဝေတဗ္ဗော စတုပ္ပိဓော၊ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ-နာမ မဂ္ဂေါ ပဝုစ္စတိ၊-သီလဝိသုဒ္ဓိစသော ရှေ့ဝိသုဒ္ဓိ ၆-

ပါးအစဉ်ဖြင့် အဆင့်ဆင့် တက်၍ ရအပ်သော မဂ်ကို (မဂ်လေးပါးလုံးပင်) ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။ “စတုသစ္စံ ဇာနာတီတိ ဉာဏံ၊ ပစ္စက္ခတော ပဿတီတိ ဒဿနံ၊ ကိလေသမလတော ဝိသုဇ္ဈနံ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်၊ မျက်စိဖြင့် မြင်ရသလို တိုက်ရိုက် မြင်တတ်သောကြောင့် “ဉာဏဒဿန” မည်၏။ ကိလေသာအညစ်အကြေးမှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိလည်း မည်၏။ နာမည် ၃ ရပ်ကို ပေါင်းစပ်၍ မဂ်ကို ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးကား သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိနှစ်ပါးသည် အခြေခံမူလတည်း။ ထိုနှစ်ပါးက မစင်ကြယ်လျှင် အထက်ဝိသုဒ္ဓိများ စင်ကြယ်နိုင်မည် မဟုတ်။ အထက်ဝိသုဒ္ဓိ ၅-ပါးကား အထည်ကိုယ် သရီရတည်း။ ဤကား အဋ္ဌကထာအဆို၊ [ဋီကာကျော်၌ကား ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိချန်၍ အလယ်လေးပါးကို အထည်ကိုယ် သရီရဟု ဆို၏။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိကို ဦးခေါင်းနှင့် ဥပမာပြုလိုဟန် တူသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးနှင့် သမ္မသနစသော ဉာဏ် ၁၀-ပါးကို ရသင့်သလို တွဲပြပုံမှာ အခြေပြု၍ ပါလေပြီ။]

-----*-----

ဝိမောက္ခ။ ။ “တတတ္ထ အနတ္တာနုပဿနာ အတ္တာဘိနိဝေသံ မုစ္ဆန္တိ သုညတာနုပဿနာ နာမ ဝိမောက္ခမုဉ် ဟောတိ” စသည်နှင့်အညီ ပဋိပက္ခတော-ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိမုစ္ဆတိ-လွတ်မြောက်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိမောက္ခော-မည်၏။ ဤဝိဂြိုဟ်အရ မဂ်ကို ဝိမောက္ခဟု ခေါ်၏။ “ပဋိပက္ခတော ဝိမုစ္ဆတ္ထ-ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီ” ဟုသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဖိုလ်လည်း ဝိမောက္ခမည်နိုင်၏။ ထိုဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရောက်ရာ တံခါးအပေါက်ဝသဖွယ်ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသည် ဝိမောက္ခမုဉ် မည်၏။ [အတ္တဘိနိဝေသ-အတ္တဟူ၍ စွဲလမ်းစွာ သက်ဝင်နေမှု၊ ဝိပလ္လာသနိမိတ္တ-“ဝိပရိတော-ဖောက်ပြန်သောအားဖြင့်+အသနံ-ဖြစ်ခြင်း” အရ အနိစ္စတရားကို နိစ္စဟူ၍ ဖောက်ပြန်စွာ ထင်မှတ်သော သညာ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိဟူသော တရားကို “ဝိပလ္လာသ” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဝိပလ္လာသတရားကိုပင် ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိပလ္လာသနိမိတ်” ဟု ခေါ်သည်။ တဏှာပဏိမိ ဟူသည်ကား သင်္ခါရအာရုံ၌ စွဲမြဲစွဲ စိတ်ကိုထားတတ်

တောင့်တတ်သော တဏှာတည်း။]

ဆက်ဦးအံ့-ဝုဠာနဂါမိနီဝိပဿနာသည် ရုပ်နာမ်တစ်ခုခုကို အနတ္တဟု ရှုလျှင် အတ္တဟု စွဲလမ်းချက်ကို စွန့်လွှတ်နိုင်သောကြောင့် သုညတာနုပဿနာ မည်သော ဝိမောက္ခမူလ ဖြစ်၏။ [သုညတ-အတ္တမှကင်းဆိတ်သော အခြင်းအရာ ကို+အနုပဿနာ-အဖန်ဖန်ရှုသော ဝိပဿနာ။] ထိုသုညတာနုပဿနာမည် သော ဝိမောက္ခမူလမှထွက်၍ မဂ်ရလျှင် ထိုမဂ်သည် သုညတဝိမောက္ခမည်၏။ ဝုဠာနဂါမိနီဝိပဿနာက ရုပ်နာမ်တစ်ခုခုကို အနိစ္စဟု ရှုလျှင် နိစ္စဟူ၍ ဖောက်ပြန်စွာ ထင်မှတ်တတ်သော သညာ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိဟူသော ဝိပလ္လာသနိမိတ်ကို စွန့်နိုင်သောကြောင့် အနိမိတ္တာနုပဿနာမည်သော ဝိမောက္ခမူလ ဖြစ်၏။ ထိုအနိမိတ္တာနုပဿနာဟူသော ဝိမောက္ခမူလမှ ထွက်၍ မဂ်ရလျှင် ထိုမဂ်လည်း အနိမိတ္တဝိမောက္ခမဂ် မည်သည်။ ဝုဠာနဂါမိနီဝိပဿနာက ရုပ်နာမ်တစ်ခုခုကို ဒုက္ခဟု ရှုလျှင် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ တောင့်တသော တဏှာပဏိဓိကို စွန့်လွှတ်နိုင် သောကြောင့် အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာမည်သော ဝိမောက္ခမူလဖြစ်၏။ ထိုမှ ထွက်၍ မဂ်ရလျှင် ထိုမဂ်လည်း အပ္ပဏိဟိတမဂ် မည်၏။ ဤကား ဝိပဿနာ ဂမန၏ အစွမ်းဖြင့် မဂ်၌ နာမည် ၃-မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုး ရနိုင်ပုံတည်း။ [ဝိပဿနာ+အာဂမနံ၊ အာဂမနံ=မဂ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော+ ဝိပဿနာ+ဝိပဿနာ။]

တထာ ဖလဉ္စ မဂ္ဂါဂမနဝသေန မဂ္ဂဝီထိယံ။ ။ ဖိုလ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာ ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်သည် မဂ္ဂါဂမန မည်၏။ မဂ္ဂဝီထိ၌ပါသော ဖိုလ်နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်လည်း မဂ်နာမည်ကို လိုက်၍ နာမည်အမျိုးမျိုး ရသည်။ မဂ်က သုညတ ဝိမောက္ခမဂ်ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်လည်း သုညတဝိမောက္ခဖိုလ် မည်၏။ မဂ်က အနိမိတ္တ ဝိမောက္ခဖြစ်လျှင် ဖိုလ်လည်း အနိမိတ္တဝိမောက္ခ မဂ်က အပ္ပဏိဟိတဖြစ်လျှင် ဖိုလ်လည်း အပ္ပဏိဟိတဖိုလ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလိ။ [အာဂစ္ဆတိ ဖလံ ဧတေနာတိ အာဂမနံ၊ မဂ္ဂေါယေဝ+အာဂမနံ မဂ္ဂါဂမနံ။]

ဖလသမာပတ္တိဝီထိယံ ၊ပေ၊ သုညတာဒိဝိမောက္ခာတိ ၈ ပဂ္ဂစ္ဆတိ။ ။ ဖလသမာပတ်ဝင်စားခါနီး၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရုပ်နာမ်တစ်ခုခုကို ဝိပဿနာ ရှုရသေး၏။ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂဝီထိတုန်းက မဂ်သည် သုညတဝိမောက္ခ

စသော မိမိနာမည်ကို ဖိုလ်အား ဆက်လက်၍ ပေးနိုင်သော်လည်း ဖလသမာပတ္တိဝိထိခန်း၌ မဂ် မပါတော့ပြီဖြစ်၍ မဂ်က ဖိုလ်အား နာမည်မပေးနိုင်တော့ပြီ။ ဖလသမာပတ် မဝင်စားမီ ရှေ့ကဖြစ်သော ဝိပဿနာကသာ ဖိုလ်အား သုညတဝိမောက္ခစသော နာမည် တစ်ခုခုကို ပေးနိုင်သည်။ ဥပမာ-သမာပတ် ရှေ့က ဝိပဿနာသည် သုညတနုပဿနာဖြစ်လျှင် ဖိုလ်အား သုညတဝိမောက္ခဟူသော နာမည်ကို ပေးနိုင်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

ယထာသကံ ဖလမုပ္ပဇ္ဇမာနံပိ။ ။ ဖလသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ မိမိတည်းဟူသော မဂ်အားလျော်သော ဖိုလ်ပင် ဖြစ်၏။ ဥပမာ-မဂ်ရတုန်းက သုညတဝိမောက္ခမဂ်ဖြစ်လျှင် ဖလသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ ဖိုလ်လည်း ထိုသုညတဝိမောက္ခ၏ အကျိုးဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်ပင်တည်း။ ထိုသို့ ပထမရခဲ့တုန်းက မဂ်၏ ဖိုလ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ထိုမဂ်က ဖလသမာပတ်အတွင်း၌ ဖြစ်သော ဖိုလ်အား သုညတဝိမောက္ခစသော နာမည်ကို မပေးနိုင်-ဟူလို၊ အကြောင်းကား-ပထမရခဲ့သောမဂ်နှင့် ဖလသမာပတ်အတွင်းက ဖိုလ်မှာ အလွန်ဝေးကွာခဲ့ပြီဖြစ်၍၊ ယခု သမာပတ်ဝင်စားခါနီးဖြစ်သော ဝိပဿနာကသာ ဖိုလ်နှင့် နီးကပ်သောကြောင့်တည်း။ [ယထာသကံ အရာဝယ် ပဏိမဇ္ဈ၌ “ယထာသကံ”ဟု ဖွင့်၏။ “ယထာသကလဖလံ-အကြင် အကြင်မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဖိုလ်သည်”ဟု အနက်ပေးစေလိုသည်။ နိဂ္ဂဟိတ်မှာ အာဂုံသာ တည်းတဲ့။]

အာရမဏဝသေန၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗေသံပိ သမမေဝ။ ။ မဂ်ဖိုလ်တို့၌ သုညတဝိမောက္ခစသောနာမည်ရမှုသည် ဝိပဿနာနှင့်ဆက်သွယ်၍သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ အာရုံနှင့် ဆက်သွယ်၍လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ ပင်ကိုယ် သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သေး၏။ ထင်ရှားစေအံ့-မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဟူသည် နိဗ္ဗာန်တည်း။ ထိုနိဗ္ဗာန်ကား ရုပ်ပိုင်း နိဗ္ဗာန်ခန်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သုညတ အနိမိတ္တ အပ္ပဏိဟိတ အမည်သုံးမျိုးလုံး ရ၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ်ဖိုလ်များလည်း (အကြောင်းအာရုံ၏ အမည်ကို အကျိုးအာရမဏိက မဂ်ဖိုလ်ပေါ် တင်စား၍) သုညတဝိမောက္ခ အနိမိတ္တဝိမောက္ခ အပ္ပဏိဟိတ ဝိမောက္ခ ဟု နာမည်သုံးမျိုးပင် မဂ္ဂဝိထိ၌ဖြစ်စေ၊ ဖလသမာပတ္တိဝိထိ၌ဖြစ်စေ

အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ မိမိသဘောအတိုင်း အမည်သုံးမျိုးဖြစ်ပုံကိုကား- မဂ်ဖိုလ်တို့၌ ရာဂစသော ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် အမြဲပင် သုညတာဝိမောက္ခ အမည် ဖြစ်၏။ [သင်္ခါရတရားတို့သည် ပရမတ်အထည်ဝတ္ထု ဖြစ်၍ ယောဂီတို့ဉာဏ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ် ထင်၏။] ထိုသင်္ခါရနိမိတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အမြဲပင် အနိမိတ္တဝိမောက္ခ အမည် ဖြစ်၏။ ရာဂစသော တောင့်တတတ်သော ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်ရကား အမြဲပင် အပ္ပဏိဟိတ ဝိမောက္ခ မည်၏။ ဤသို့လျှင် အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မိမိသဘော အားဖြင့်လည်းကောင်း မဂ်ဖိုလ်တို့၌ သုညတဝိမောက္ခစသော နာမည် သုံးပါး လုံး အမြဲပင် ဖြစ်နိုင်သည်။

တစ်မျိုးမျိုး ရှုရုံမျှဖြင့် ကိစ္စမပြီး။ ။ “ဝဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသည် အနတ္တဟု ရှုလျှင်” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုစကားအရ အနတ္တဟုဖြစ်စေ၊ အနိစ္စဟုဖြစ်စေ၊ တစ်မျိုးမျိုး ရှုရုံမျှဖြင့် မဂ်ကို ရနိုင်သည်ဟု မှတ်ရမည်လော-ဟုမေး၊ အဖြေကား- တစ်မျိုးမျိုး ရှုရုံမျှဖြင့် မဂ်ကို မရနိုင်ပါ။ သမ္မသနစသော ရှေးရှေးဉာဏ် အခိုက်မှာ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုးပြောင်းလွဲ၍ ရှုရမည်သာ။ သို့သော် တစ်ဝီထိတည်းဖြင့် ထိုသုံးပါးလုံးကို တစ်ပြိုင်နက် မရှုနိုင်သောကြောင့် ဝဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဝီထိ ကျသောအခါ အနိစ္စဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခဖြစ်စေ၊ အနတ္တဖြစ်စေ တစ်ခုခုကိုသာ ရှုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ယဒိ ဝဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ အနတ္တတော ဝိပဿတိ” စသည်ဖြင့် ပရိကပ္ပ ဇောတက ယဒိသဒ္ဓါထည့်၍ ဆိုပါသည်။

ဣန္ဒြေအားဖြင့် ဝိပဿနာ ကွဲပြားပုံ။ ။ ဝဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဝီထိသို့ ရောက်သောအခါ ပညိန္ဒြေထက်သူသည် အနတ္တဟု၊ သဒ္ဓိန္ဒြေထက်သူသည် အနိစ္စဟု၊ သမာဓိန္ဒြေထက်သူသည် ဒုက္ခဟု ရှုလျက် ရှိတတ်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့- သင်္ခါရတို့၌ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်အောင် ရှုနိုင်သောဉာဏ်သည် ထက်မြက်သော ဉာဏ်သာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ပင်ကိုက ဉာဏ်ထက်သူသည် ထိုကဲ့သို့ လေးနက်သော အရာကို ရှာရှာဖွေဖွေ သိချင်တတ်သော ဝါသနာ ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ပညိန္ဒြေ ထက်မြက်သူသည် သမ္မသနစသော ဉာဏ်အခိုက်၌ အမျိုးမျိုး ရှုစေကာမူ အနတ္တဟု ရှုခြင်းသာ များရာ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ မဂ်ရောက်ခါနီး

အရေးကြီးသော အခိုက်ဝယ် အနတ္တဟူသော ရှုလျက် ရှိတတ်ပေသည်။ သင်္ခါရ တရားတို့၌ အနိစ္စဟု ဟောတော်မူအပ်သောအချက်ကို နှစ်နှစ်သက်သက် ယုံကြည်မှုအားကောင်းသော သဒ္ဓါမြော်ထက်သူကား အနိစ္စဟူသော အရူများ ပေလတုံ၊ ထို့ကြောင့် မဂ်ရောက်ခါနီးဝယ် ဝါသနာအားလျော်စွာ အနိစ္စဟု ရှုလျက်သာ ရှိပေလိမ့်မည်။ သမာဓိမြော် ထက်သူကား “သမာဓိ ကာမတ္ထန္တဿ ပဋိပက္ခော” ဟူသည်နှင့်အညီ၊ တောင့်တတ်သော ကာမတ္ထန္တတဏှာပဏိဓိက ကင်းဝေးခဲ့ရင်းရှိသောကြောင့် သင်္ခါရတို့၌ တောင့်တဖွယ် မဟုတ်သော အပ္ပဏိဟိတ အခြင်းအရာ ထင်မြင်သဖြင့် သုခမထင် ဒုက္ခဟူသော များစွာ ရှုမြင်၏။ ထို့ကြောင့် မဂ်ပေါက်ခါနီး၌လည်း ဒုက္ခဟူသော ရှုလျက် ရှိလိမ့်မည်။

[ဆောင်] သဒ္ဓါလွန်လျှင်၊ မမြဲအင်ကို၊ ဆင်ခြင်များဘိ၊ သမာဓိကြောင့်၊ ရှုကြည့်
ဒုက္ခ၊ ပညာကြွမှု၊ အတ္တကင်းခန်း၊ အရူစွမ်းသည်၊ မဂ်နန်းဝင်ဖွယ်
လမ်ကြောင်းတည်း။

-----*-----

ပုဂ္ဂလဘေဒအဖွင့်

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်။ ။ ဧတ္ထ ပန သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟာနေန ပဟိနာပါယဂမနော သတ္တက္ခတ္တပရမော သောတာပန္နော နာမ ဟောတိ။-ဤကိုယ်၌ အတ္တဟု စွဲလမ်းထင်မှတ်မှုသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မည် ၏။ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကြိယဒိဋ္ဌိကြီးတို့ သည် ဤသက္ကာယဒိဋ္ဌိကို အရင်းခံ၍ ဖြစ်ကြရ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာ ၁၀- ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိကိလေသာသည် အရုန်းကြမ်းဆုံးတည်း။ ဝိစိကိစ္ဆာလည်း ဒိဋ္ဌိ၏ နောက်တော်ပါးပင် ဖြစ်၏။ တကယ့် ဘုရား တရား သံဃာကို တွေ့မြင်နေပါ လျက်လည်း ယုံမှားတုန်းပင် ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်လောက တမလွန်လောကတွင် ကျင်လည်နေရပါလျက်လည်း ထိုလောကတွေကို ယုံမှားနေ၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားများ၌လည်း ယုံမှား၏။ သောတာပန်အလောင်းအလျာ ဖြစ်သူတို့ကား ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းလောက်ကပင် ဤဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို အတော်များစွာ ပယ်ခွာ၍ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ သံသရာ၏ အကြောင်းကို ကောင်းကောင်းကြီး ရိပ်မိခဲ့ရ ကား သောတာပတ္တိမဂ်ခဏ၌ ဤဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို အနုသယဓာတ် အကတ်

အသတ်ကလေးကိုမျှ မကျန်အောင် ရှင်းလင်း သုတ်သင့်လိုက်ကြပေသည်။

ပဟိနာပါယဂမနော။ ။ ဒိဋ္ဌိနှင့်ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်လိုက်သဖြင့် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်များ မဖြစ်ကြတော့ပြီ။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပွယုတ် ဒေါသမူ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ၆-ပါးကား ဖြစ်ခွင့် ရှိသေး၏။ သို့သော် ထိုအကုသိုလ်များ၏ အပါယ်ကျစေနိုင်လောက်သော သတ္တိအင်းအားကိုလည်း ပယ်ရှား ချိုးဖျက်လိုက်ပြီ။ သို့ဖြစ်၍ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကုဿာ မစ္ဆရိယ အစရှိသော အကုသိုလ်အကြမ်းစားတို့ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ။ (အဋ္ဌသာလိနီ နိက္ခေပ ကဏ္ဍကြည့်။) သောတာပန်မဖြစ်မီက ပြုခဲ့သော အပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှုများ ရှိကြပေဦးလတုံ၊ ထိုမကောင်းများသည် သူတို့ချည်းသက်သက် အပါယ်မချနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ဝဋ်မြစ် အဖော်ရမ္ပသာ အပါယ်ချနိုင်၏။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ဝဋ်မြစ်တို့ကား အပါယ်၌ တွယ်ကပ်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိ မရှိကြတော့ချေ။ ထို့ကြောင့် သောတာပန်မဖြစ်မီက ပြုခဲ့ပြီးသော အပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှုများလည်း အပါယ်မချနိုင်တော့။

သတ္တက္ခတ္တုပရမော။ ။ သတ္တက္ခတ္တုံ ပရမံ ယဿာတိ သတ္တက္ခတ္တုပရမော၊ ယဿ-အကြင်သောတာပန်၏။ သတ္တက္ခတ္တု-ခုနစ်ကြိမ်၊ ပရမံ-ပဋိသန္ဓေနေဖို့ရန် အလွန်ဆုံးပမာဏသည်။ အတ္တိ-ရှိ၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊ သတ္တက္ခတ္တုပရမော-မည်၏။ သောတာပန် ဖြစ်ပြီးနောက် အလွန်ဆုံး ခုနစ်ဘဝသာ ပဋိသန္ဓေနေဖွယ် ရှိတော့၏။ ခုနစ်ဘဝ ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် ဧကန် ရဟန္တာ ဖြစ်မည်-ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့-ပုထုဇဉ်ဘဝမှပင် ပါရမီအခြေခံ ကောင်းသူသည် တဖြည်းဖြည်း စဉ်းစားဉာဏ် ရင့်လျက် သူတော်ကောင်းစိတ်ဓာတ်များ တိုးပွားလေ့ရှိ၏။ ပျော်မှုပါးမှု ကိစ္စနှင့် ကြုံရသော်လည်း ငြီးငွေ့သော သံဝေဂဉာဏ် ထက်သန်တတ်၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် အလောင်းတော်နှစ်ပါးသည် ပွဲလမ်းသဘင်ကို ရှုစားရာမှ သံဝေဂရ၍ လူ့ဘောင်ကို ခွာရှောင်တော်မူခဲ့ကြ၏။

ဤသို့လျှင် ပါရမီအခြေခံ ထက်သန်သော ပုထုဇဉ်များ၌ပင် စဉ်းစားဉာဏ် တိုးပွား၍ သံဝေဂဉာဏ် ရင့်သန်လေ့ရှိပေရကား ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ရန်ကြမ်း

သော အကုသိုလ်ဓာတ်ကို ဖြတ်တောက်ပြီးသော သောတာပန်မှာ ဆိုဖွယ် မရှိပြီ။ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ ပျော်ချင်တိုင်း ပျော်၊ အပေါင်းအဖော် မသူတော်တို့နှင့် တွေ့ချင်တိုင်း တွေ့၊ ကုသိုလ်တရားဝယ် မေ့နိုင်သမျှ မေ့နေစေ ကာမှု သံသရာ၌ ငြီးငွေ့ရင်းစွဲဖြစ်သော ဓာတ်ခံသည်ကား အမြဲတိုးပွားရင့်သန် နေမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေတို့က တိုးလာတိုင်း အကုသိုလ် အနုသယဓာတ်တို့ ဆုတ်ယုတ်ကြရတော့သည်။ ထို့ကြောင့် “ဘုသံ ပမတ္တာ န တေ ဘဝံ အဌမ မာဒိယန္တိ”ဟု ရတနသုတ်၌ ဟောတော်မူသည်။

သောတာပန်သုံးမျိုး။ ။ သတ္တက္ခတ္တုပရမ၌ ပရမပုဒ်က ပဋိသန္ဓေနေခွင့် ရှိသော အလွန်ဆုံး ပမာဏကို ပြသောကြောင့် ခုနစ်ဘဝအောက် ယုတ်လျော့၍ နေခွင့်ရှိကြောင်းကိုလည်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် တစ်ဘဝသာ ပဋိသန္ဓေ နေခွင့်ရှိသော ဧကဗီဇိသောတာပန်၊ ၂ ဘဝမှ ၆ ဘဝအတွင်း သင့်သလို ပဋိသန္ဓေနေခွင့်ရှိသော ကောလံကောလသောတာပန်၊ ၇ ဘဝ ပဋိသန္ဓေနေခွင့် ရှိသော သတ္တက္ခတ္တုပရမသောတာပန်ဟု သောတာပန်သုံးမျိုး ပြားနိုင်သည်။ ဧကံ+ဗီဇိ ယဿာတိ ဧကဗီဇိ ယဿ-အကြင်သောတာပန်၏။ ဧကံ-တစ်ခု သော၊ ဗီဇိ-ပဋိသန္ဓေဟူသော ဘဝမျိုးစေ့သည်။ အတ္တိ-ရှိ၏။ ဣတိ-ကြောင့်။ ဧကဗီဇိ-မည်၏။ ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆတိတိ ကောလံကောလော၊ ကုလတော- အမျိုးမြတ်တစ်ခုမှ၊ ကုလံ-အမျိုးမြတ်တစ်ခုသို့၊ ဂစ္ဆတ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် လှည့်ပတ် ပြောင်းသွားတတ်၏။ ဣတိ၊ ကောလံကောလော-မည်၏။ [သောတာပန်ဖြစ်လျှင် အောက်တန်းအမျိုး ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေတော့ရပြီ။]

သုံးမျိုးကွဲပြားကြောင်း။ ။ ပင်ကိုယ် ပါရမီဓာတ်ခံအလိုက် နူးညံ့သောသဒ္ဓါ ပညာစသော ဣန္ဒြေရှိသော မုဒိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်၊ အလယ်တန်းစား ဣန္ဒြေရှိသော မဇ္ဈိမိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်၊ ထက်မြက်သော ဣန္ဒြေရှိသော တိက္ခိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်ဟု သဒ္ဓိန္ဒြေ စသော ဣန္ဒြေတို့က ခြားနားခြင်းကြောင့် သောတာပန်သုံးမျိုး ကွဲပြားရသည်။ မုဒိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်သည် သတ္တက္ခတ္တုပရမသောတာပန် ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမိန္ဒြိယ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကောလံကောလသောတာပန် ဖြစ်၏။ တိက္ခိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်သည် ဧကဗီဇိသောတာပန် ဖြစ်၏။ တစ်နည်း-“သောတာပန်ဖြစ်ပြီးနောက် အထက်မဂ်အလို့ငှာ အားထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာက ထက်မြက်လျှင် ဧကဗီဇိ

ဖြစ်၏။ အနည်းငယ် ညံ့လျှင် ကောလံကောလ မည်၏။ ထို့အောက် ညံ့လျှင် သတ္တကုတ္တုပရမ ဖြစ်၏” ဟု ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ စသည်၌ ဆိုသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ဧကဗီဇီသည် သောတာပန်ဖြစ်ပြီးနောက် တစ်ဘဝ ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် ထိုဘဝ၌ပင် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ် ရဟန္တာ ဖြစ်၏။ ကောလံ ကောလပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်ဆုံး ၆ ဘဝ ပဋိသန္ဓေ နေရ၏။ ထို ၆ ဘဝ အတွင်း၌ နောက်ဆုံးဘဝမရောက်ခင် သကဒါဂါမ် ဖြစ်နိုင်၏။ နောက်ဆုံးဘဝကျမှလည်း သကဒါဂါမ် အနာဂါမ် ရဟန္တာဖြစ်နိုင်၏။ သတ္တကုတ္တုပရမပုဂ္ဂိုလ်လည်း ၇ ဘဝ လုံး သောတာပန် အဖြစ်ဖြင့်ချည်း ပဋိသန္ဓေနေသူ၊ ၆ ခုမြောက်ဘဝဝယ် သကဒါဂါမ်ဖြစ်သူဟု နှစ်မျိုးပင် ရှိကောင်း၏။ ၇ ဘဝမြောက်၌ကား မုချ အနာဂါမ် ရဟန္တာ ဖြစ်ရမည်။ ဤ ဧကဗီဇီစသော သုံးမျိုးကိုလည်း ကာမဘုံသား တို့အတွက်သာ ခွဲခြားချက်တည်း။ [ဣမေ တယောပိ သောတာပန္နာ ကာမဘဝ ဝသေန ဝုတ္တာ၊ ရူပါရူပဘဝေ ပန ဗဟုကာပိ ပဋိသန္ဓိယော ဂဏန္တိ။- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ၊ ဒိဋ္ဌိကထာ၊ ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသ အဖွင့်။]

သောတာပန်တစ်မျိုး။ ။ ယခုအခါ တာဝတိံသာ၌ တည်ရှိ၍ အထက် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ ဘုံစဉ်စံ ဖြစ်ပြီးလျှင် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်ကြမည့် သိကြားမင်းစသော သောတာပန်တို့မှာ ဤသတ္တကုတ္တုပရမ စသောသုံးမျိုး၌ မပါဝင်ချေ။ ထို့ပြင် လူ့ပြည်၌ချည်းသက်သက် ၇-ကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေသူ၊ နည်ပြည်၌ချည်းသက်သက် ၇-ကြိမ် ပဋိသန္ဓေသူ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်များ လည်း ထိုသုံးမျိုးတွင် မပါဝင်ကြ။ “ဒေဝေ စ မနုဿေ စ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောကတိ” စသော ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် လူ့ပြည် တချို့ နတ်ပြည်တချို့ ရောလျက် ပဋိသန္ဓေနေသူကိုသာ “သတ္တကုတ္တုပရမ၊ ကောလံကောလ” ဟု ဆိုလို၍၊ လူ့ပြည်၌ တစ်ကြိမ်ပဋိသန္ဓေနေသူကိုသာ “ဧကဗီဇီ” ဟု ဆိုလိုသတတ်။ ထို့ကြောင့် ထိုသုံးမျိုးမှ အလွတ်ဖြစ်သော သောတာပန်လည်း ရှိသေး၏ဟု မှတ်ပါ။

အချို့ဝါဒ။ ။ “သတ္တကုတ္တု ဒေဝ စ မနုဿေ စ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောကတိ” ဟူသော ပါဠိတော်အလိုမှာ “လူ့ပြည် နတ်ပြည် အရောရောအားဖြင့် ၇-ကြိမ်ပဋိသန္ဓေနေနိုင်သည်” ဟု ပြလိုရင်းအမှန် ဖြစ်၏။

သို့သော် အချို့က “သစေ ဥဒါယိ အာနန္ဒော အဝီတရာဂေါ ကာလံ ကရေယျ၊ တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန သတ္တက္ခတ္တံ ဒေဝေသု ဒေဝရန္တံ ကရေယျ၊ သတ္တက္ခတ္တံ ဣမသို့ယေဝ ဇမ္ဗုဒီပေ မဟာရန္တံ ကရေယျ” ဟူသော တိကနိပါတ အင်္ဂုတ္တရ ပါဠိတော်ကိုထောက်၍ “သတ္တက္ခတ္တပရမပုဂ္ဂိုလ်သည် လူ့ပြည် ၇-ကြိမ် နတ်ပြည် ၇-ကြိမ်အားဖြင့် ခုနှစ်စုံ ပဋိသန္ဓေနေခွင့် ရှိ၏” ဟု ယူဆကြ၏။ သို့သော် ထိုပါဠိတော်အလိုမှာ “လူ့ပြည်၌ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် လူမင်း ၇-ကြိမ် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် နတ်မင်း ၇-ကြိမ် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်” ဟု ပြတော် မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ၁၄-ကြိမ် ပြတော်မူလိုရင်း မဟုတ်ပါ။ သို့မှလည်း “အဋ္ဌာန မေတံ ဘိက္ခဝေ အနဝကာသော၊ ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော အဋ္ဌမံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေယျ” စသော ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော် စသည်နှင့် ညီညွတ်မည်။

အချို့ကား- “ဣတော သတ္တ တတော သတ္တ၊ သံသရာနိ စတုဒ္ဒသ၊ နိဝါသမဘိဇာနာမိ၊ ယတ္ထ မေ ဝုသိတံ ပုရေ”

ဟူသော ဇနဝသဘသုတ် ပါဠိတော်ကို (သက္ကပဉ္စသုတ်ဟု ဆိုမှား၍) ထို ပါဠိတော်အရ ၁၄-ကြိမ်ပင် ပဋိသန္ဓေနိုင်ကြောင်းကို ပြကြ၏။ ထိုဝါဒကား “ယတ္ထ မေ ဝုသိတံ ပုရေ=တပည့်တော် ရှေးတုန်းက နေခဲ့ရဖူးပါပြီ” ဟူသော စကားကို သတိမထား၊ ကျမ်းရင်းကိုလည်း မကြည့်အားသဖြင့် အမှတ်တမဲ့ ဆိုထားခြင်း မျှသာ ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိတော်ကား- “ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ဘုရားကျောင်းဒကာ သောတာပန်ဖြစ်သည့်အတွက် အထက်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်လောက်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် စာတုမဟာရာဇ် နတ်ပြည်ဝယ် ဇနဝသဘနတ်သားဖြစ်ရ သနည်း” ဟု စောကြောဖွယ် ရှိသောကြောင့် ထိုဇနဝသဘနတ်သည် ကိုယ်တိုင် ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားသောစကား ဖြစ်သည်။ “တပည့်တော်သည်၊ ရှေးတုန်းက (သောတာပန် မဖြစ်ခင်က) ဤနတ်ပြည် (ဤဘုံ) ၌ ၇-ကြိမ် ဟိုလူ့ပြည်၌ ၇-ကြိမ် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မိမိနေရာ ဘုံဋ္ဌာနဟောင်းကို အောက်မေ့သော နိကန္တိတဏှာကြောင့် အထက်နတ်ပြည်၌ မဖြစ်ဘဲ ဤစာတုမဟာရာဇ်မှာ ဖြစ်ရပါသည်” ဟူလို။

သကဒါဂါမ်။ ။ “သကဒါဂါမ်မဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ ရာဂဒေါသမောဟာနံ တနုကရတ္တာ သကဒါဂါမိ နာမ ဟောတိ သင်္ကဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္နာ”

ဟူသည်နှင့်အညီ သကဒါဂါမ် ဖြစ်သောအခါ ကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သော ကာမရာဂနှင့် ဒေါသ မောဟတို့ အတော်နည်းပါးလေပြီ၊ ပုထုဇဉ်များကဲ့သို့ ဖြစ်ရာအကြိမ်လည် မများ ဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း ပြင်းပြင်းပြပြ မဖြစ်တော့ပြီ-ဟူလို၊ သင်္က အာဂစ္ဆတီတိ သကဒါဂါမိ၊ သင်္က-တစ်ကြိမ်၊ အာဂစ္ဆတိ-ပဋိသန္ဓေ နေလာတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သကဒါဂါမိ မည်၏၊ ဤအရာဝယ် သကဒါဂါမ် ၆-မျိုးကို မှတ်သားရာ၏။

- ၁။ ဣမ ပတွာ ဣမ ပရိနိဗ္ဗာယိ=ဤလူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမ်အဖြစ်သို့ ရောက်၍ ဤလူ့ပြည်၌ပင် ဘဝခြားဘဲ ဆက်လက်၍ အနာဂါမ် ရဟန္တာဖြစ်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။
- ၂။ ဣမ ပတွာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယိ=ဤလူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမ်အဖြစ်သို့ ရောက်၍ ဒုတိယဘဝဝယ် ထိုနတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေ၍ အနာဂါမ် ရဟန္တာဖြစ်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။
- ၃။ တတ္ထ ပတွာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယိ=ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ထိုနတ်ပြည်၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။
- ၄။ တတ္ထ ပတွာ ဣမ ပရိနိဗ္ဗာယိ=ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ဤလူ့ပြည်၌ ဒုတိယဘဝ ပဋိသန္ဓေနေပြီးလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။
- ၅။ ဣမ ပတွာ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဣမ ပရိနိဗ္ဗာယိ=ဤလူ့ပြည် သကဒါဂါမ် ဖြစ်၍၊ ဒုတိယဘဝဝယ် နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေ၊ တတိယဘဝ၌ ဤလူ့ပြည်ဝယ် ပဋိသန္ဓေနေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။ [ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဋိသန္ဓေ နှစ်ခါနေ၏။]
- ၆။ တတ္ထ ပတွာ ဣမ နိဗ္ဗတ္တိတွာန တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယိ=ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၊ လူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေ၊ ဤလူ့ပြည်မှတစ်ဖန် ထို နတ်ပြည်၌ ပြန်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသူ။ [ဤ ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ပဋိသန္ဓေ နှစ်ခါ နေပင်၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို အချို့အဋ္ဌကထာ၌သာ ပြ၏။]

သင်္ကဒေဝ ဣမံ လောကံ။ ။ ဣမံ လောကံအရ ဤလူ့ပြည်လောကကို သာ ဖွင့်ကြ၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း လူ့ပြည်လောကကို တစ်ကြိမ်ပြန်လာသူ

ဆိုလျှင် ပင်ကိုယ်က လူ့ပြည်၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ဒုတိယဘဝ နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် တတိယဘဝ၌ ထိုနတ်ပြည်မှ လူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ တစ်ဖန် နေသူ ပဉ္စမမြောက် တစ်ယောက်သာလျှင် သကဒါဂါမ်ပုဒ်နှင့် မုချ သင့်တော်ပေသည်။ ကြွင်းသော သကဒါဂါမ် ၅-မျိုးမှာ ရာဂ ဒေါသ မောဟကို နည်းပါးအောင် ပြုတတ်သူချင်း တူသောကြောင့် သဒိဿပစာရ ရူဠိအားဖြင့်သာလျှင် သကဒါဂါမ် အမည်ရသည်ဟု ဆိုရန်ရှိ၏။ (ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ)

မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ကား “ဣမံ လောကံတိ ဣမံ ကာမာဝစရ လောကံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ”ဟု လူ့ပြည် နတ်ပြည် နှစ်ပါးစုံ ကာမဘုံလောကကို ဖွင့်ပြပြီးလျှင် ပဉ္စမပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဆဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ယောက်လုံးပင် မိမိ သကဒါဂါမ် ဖြစ်ရာဘုံမှ ဒုတိယဘဝ၌ အခြားဘုံဝယ် ပဋိသန္ဓေနေပြီးနောက် တတိယဘဝ၌ မိမိသကဒါဂါမ် ဖြစ်ရာဘုံသို့ ပြန်လာသူများဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ပြ၏။ ထိုအဋ္ဌကထာနှစ်ရပ်တွင် ဣမံ လောကံ အရ ကာမဘုံ သာမညကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာက သာ၍ယုတ္တိရှိ၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ဣမံ လောကံ ဟူသော ပါဠိတော်ကို လူ့ပြည် နတ်ပြည် နှစ်ဌာန၌ပင် ဟောတော်မူရကား ဟောရာ ဘုံဌာနကို ဣမံ လောကံအရ စွဲယူသင့်သောကြောင့်တည်း။ [ပြခဲ့သော သကဒါဂါမ် ၆-မျိုးမှတစ်ပါး ကာမဘုံ၌ သကဒါဂါမ် ဖြစ်ပြီးနောက် ရူပဘုံသို့ သွားသူ၊ ထိုရူပဘုံ၌ပင် သကဒါဂါမ် ဖြစ်သူများလည်း ရှိသေး၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် များလည်း ရူဠိအားဖြင့် သကဒါဂါမ်အမည် ရကြသည်ဟု မှတ်ပါ။]

အနာဂါမ်။ ။ အနာဂါမ်မဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနေန အနာဂါမ် နာမ ဟောတိ အနာဂန္တာ ဣတ္ထတ္ထိ-အာဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ အာဂါမိ၊ န + အာဂါမိ အနာဂါမိ၊ ဤကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ နေလေ့မရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၊ “ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနေန” ဟု ဆိုသောကြောင့် အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုလားသော တဏှာရာဂနှင့် ဒေါသဗျာပါဒကို အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ပယ်နိုင်ပြီ၊ ထိုသို့ ကာမရာဂ မရှိသောကြောင့်ပင် ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေလာတော့ရကား “အနာဂန္တာ ဣတ္ထတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်။ ရူပ အရူပရာဂကို မပယ်နိုင်သေးရကား ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေ နေရသေး၏။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။ ။ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ အနဝသေသကိလေသပ္ပဟာနေန အရဟာ နာမ ဟောတိ၊-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကား အောက်မဂ်များ မပယ်နိုင်၍ ကြွင်းကျန်နေသော ကိလေသာအားလုံးကို အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်နိုင်၏။ ကိလေသာ ၁၀-ပါးတွင် ရူပရာဂ အရူပရာဂဟူသော လောဘစိတ်၊ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌ယှဉ်သော မောဟစိတ်နှင့် မာန ထိန၊ ဥဒ္ဓစ္စ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သံယောဇဉ် ၉-ပါးတွင် ရူပရာဂ အရူပရာဂ မာန ဥဒ္ဓစ္စ အဝိဇ္ဇာဟူသော ဥဒ္ဓမ္မာဂိယသံယောဇဉ် ၅-ပါးကိုလည်းကောင်း၊ အောက်မဂ်များက မပယ်နိုင်၊ ထိုကိလေသာသံယောဇဉ်များကို ဤအရဟတ္တမဂ်က အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်နိုင်သည်။ [“ယေ ပုဂ္ဂလာ အဋ္ဌသတံ ပသတ္တာ”အရ အရိယာ ၁၀၈-ပါးကို ထုတ်ပြလေ့ရှိကြ၏။ အလိုရှိသူတို့ သုတ္တနိပါတရတနသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

မဂ်က ကိလေသာပယ်ပုံ။ ။ မဂ်သည် ကိလေသာကို ပယ်ရာ၌ “အတိတ် ကိလေသာကို ပယ်သလော၊ နောက်ကိလေသာကို ပယ်သလော၊ ပစ္စုပ္ပန် ကိလေသာကို ပယ်သလော”ဟု မေးလေ့ရှိ၏။ အဖြေကား-အတိတ်ကိလေသာ သည် အလိုအလျောက် ချုပ်ပျောက်ပြီးဖြစ်၍ အတိတ်ကိလေသာကို ပယ်ဖွယ် မလို၊ မဖြစ်သေးသော အနာဂတ်ကိလေသာကို ပယ်ရမည်မှာလည်း အနာ မရှိခင် ဆေးတင်သော သမားတော်ကဲ့သို့ အကျိုးမများချေ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာ ဥပါဒ်နေတုန်းမှာလည်း မဂ်စိတ် မဥပါဒ်နိုင်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာကို လည်း မဂ်က မပယ်နိုင်၊ စင်စစ်မှာ “ဘူမိလဒ္ဓါပုန္န”ဟု ခေါ်အပ်သော အနုသယ ကိလေသာဓာတ်ကိုသာ မဂ်က ပယ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဤစကားအရ အနုသယ ကိလေသာဟူသည် အမှန်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် သုံးမျိုးလုံး မဟုတ်၊ ဘူမိလဒ္ဓါပုန္နဟု ခေါ်အပ်သော ဥပ္ပန္နတစ်မျိုးသည်ဟု သိသာပြီ။]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။ ။ ဧတေန ကိံ ဒီပိတံ ဟောတိ၊ ဘူမိလဒ္ဓါနံ ကိလေသာနံ ပဟာနံ ဒီပိတံ ဟောတိ။ . . . ဘူမိလဒ္ဓါ ပန ကိံ၊ အတီတာ အနာဂတာ ဥဒါဟု ပစ္စုပ္ပန္နာ၊ ဘူမိလဒ္ဓါပုန္နာ ဧဝ နာမ တေ။

ချဲ့ဦးအံ့-ကိလေသာ၏ ဖြစ်တည်ရာ လောကီခန္ဓာငါးပါးသည် “ဘူမိ”မည် ၏။ ထိုဘူမိကို ရရှိနေသော ကိလေသာသည် “ဘူမိလဒ္ဓ”မည်၏။ မဂ်ဖြင့် မပယ်ရ

သေးသမျှ အနုသယဓာတ် အနေအားဖြင့် တည်ရှိရကား ဥပ္ပန္နလည်း မည်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-သီးပွင့်စေတတ်သော သစ်ပင်၌ အမြစ်မှစ၍ အရွက် အညွန့် တိုင်အောင် သေးငယ်သော အညှောက်၊ အပင်တုန်းကပင် သီးပွင့်စေနိုင်သော ဓာတ်သတ္တိပါရှိ၏။ ထိုအပင်၌ အသီးမသီးစေလိုလျှင် ရှေ့နှစ်က သီးပြီး၊ နောက် နှစ် သီးလတံ့၊ ယခု သီးဆဲ အသီးများကို မပယ်နိုင်။ ထိုသီးစေတတ်သော ဓာတ်ရည်ပြတ်အောင် လိပ်ကျောက်ဆူးစသော အဆိပ်ဆူးတို့ကို လေးမျက် နှာက ထိုးရိုက်ထားရ၏။ ထိုသို့ ထိုးရိုက်ထားလျှင် နောက်ထပ် မသီးတော့။ ထို့အတူ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်နိုင်စွာ မသိအပ်သေးသော (အသိ မခံရသေး သော) လောကီခန္ဓာ၌လည်း ဖြစ်ရာဘဝတိုင်းဝယ် ဥပါဒ်မှစ၍ အနုသယ ကိလေသာဓာတ်သည် ကိန်းဝပ်လျက် ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ အနုသယကိလေသာ ဓာတ်ကိုပင် “ဘူမိလဒ္ဓ”ဟု ဆိုအပ်သည်။ “ဘူမိလဒ္ဓ”ဟု ခေါ်အပ်သော ထို အနုသယကိလေသာဓာတ်သည် ဥပါဒ် ၌ ဘင် အထင်အရှား မဟုတ်သော ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဟု မဆိုအပ်။ ဘာမျှမရှိသော အဘာဝ ပညတ်လည်း မဟုတ်ရကား “ဘူမိလဒ္ဓ” တစ်မျိုးဟူသာ မှတ်သားရာ၏။ မဂ်သည် ထိုဘူမိလဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ် ခေါ်အပ်သော အနုသယဓာတ်ကိုသာ ပယ်သည်။

[ဆောင်] သစ်ပင်ကြီးကို၊ သီး မလို၍၊ ထိုထိုကြိတ်နင်း၊ အဆိပ်သွင်းက၊ အတွင်း ခြောက်ပြီး၊ နောက်မသီးသို့၊ ဤနည်း ပမာ၊ ပင်ခန္ဓာဝယ်၊ ထပ်ကာ ကိလေ၊ မသီးစေဖို့၊ လေးထွေမဂ်ဟု၊ အဆိပ်စုဖြင့်၊ ကြိတ်ထုသွင်း လတ်၊ အနုသယ ပြတ်သည်၊ နောက်ထပ် မဥပါဒ်တော့ပြီ။

အမှာ။ ။ ဤမှနောက်၌ ပါဌ်လျှောက် အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌၊ နိရောဓသမာပတ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ဝီထိဆိုရိုး၌ ပြထားပြီ။

-----*-----

ဘာဝေတဗ္ဗံ ပနိစ္စဝံ၊ ဘာဝနာဒွယမုတ္တမံ၊

ပဋိပတ္တိရသဿာဒံ၊ ပတ္တယန္နေန သာသနေ။

ဥယျောဇဉ်။ ။ ဤ “ဘာဝေတဗ္ဗံ” စသောဂါထာကား အကျင့်ပဋိပတ် အရသာကို သုံးစွဲလိုသော အမျိုးကောင်း သားသမီးတိုင်းပင် ပြအပ်ပြီးသော ဘာဝနာနှစ်ပါးကို ပွားများ အာထုတ်သင့်ပေသည်-ဟု တိုက်တွန်းသော

ဥယျောဇဉ် ဂါထာတည်း။ တိုက်တွန်းလည်း တိုက်တွန်းထိုက်ပါပေသည်။ ဤ သာသနာတော်ကြီးကို တည်ထောင်တော်မူပေသော ဘုရားရှင်သည် စာပေ ပရိယတ်ကို တတ်ကျွမ်းလောက်ရုံကို ရည်ရွယ်တော်မူခဲ့သည် မဟုတ်ပါ။ ပရိယတ်၌ လာသော ကျင့်စဉ်အတိုင်း ပဋိပတ်ကို ကျင့်ကြံအားထုတ်၍ ပဋိဝေဓ ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ခံစားဖို့ရန် ရည်သန်တော်မူခဲ့ရင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဂါထာအနက်။ ။ ပန-တစ်ကျမ်းအဆုံး၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဖုံး၍၊ နိဂုံးပြည့်နား၊ တိုက်တွန်းပါဦးအံ့၊ သာသနေ-သီလကိုဖြည့်၊ သမာဓိနှင့်၊ ဝိပဿနာ၊ ဉာဏ် ပညာဟု၊ သိက္ခာသုံးရပ်၊ သာသနာတော်မြတ်၌၊ ပဋိပတ္တိရသဿာဒံ-ပဋိပတ် ကြောင့်၊ သာယာအပ်စွာ၊ အရသာ ကဲပို၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို၊ ပတ္တယန္တေန- ကိုယ်တိုင်တွေ့ထိ၊ ကိုယ်တိုင်သိဖို့၊ ရရှိပါလို့၊ တောင့်တသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣစ္စေဝံ-ဤတစ်ကျမ်းလုံး၊ စဆုံး စုံလင်၊ ဆိုအပ်ခဲ့သော အစဉ်ဖြင့်၊ ဥတ္တမံ- ယခုလဲ မြတ်၊ နောင်လဲ မြတ်ဖို့၊ မြတ်ထက် မြတ်မွန်၊ တုဖက်လွန်သော၊ ဘာဝနာ ဒွယံ-သမထနှင့်၊ ဝိပဿနာ၊ ဘာဝနာနှစ်ခန်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗံ- မိမိသန္တာန်၊ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေ၊ ထုံမွမ်းသင့်ပေသတည်း။

ဤကား ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဘာသာဋီကာ။

ဘာသာဋီကာနိဂုံး

သိဇ္ဈိတ္တ ဘော ဘာသာဋီကာ၊ ဒေသဘာသာယ သင်္ခတာ၊

ဝဏ္ဏနာ အဘိဓမ္မတ္ထ-သင်္ဂဟဿ သုဒလ္လဘာ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဿ-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်၊ ခေါ်ဆိုလက်သန်း၊ အဋ္ဌကထာကျမ်း၏။ ဝဏ္ဏနာ-ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာ၊ ဋီကာတစ်မျိုးဖြစ်သော၊ သုဒ္ဓလ္လဘာ-ခေတ်နှင့် တန်အောင်၊ အမှန်ပင် ရဲခဲလှစွာသော၊ ဒေသဘာသာယ-မြန်ပြည် အားလုံး၊ အများသုံးစကားဖြင့်၊ သင်္ခတာ-တစ်သန့် တစ်သန့်၊ အကန့်ကန့်လျက်၊ ခန့်ခန့်စီရရီ၊ တည်ကြည်စွာ စီရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ နိဿယည်းသည်၊ သိဇ္ဈိတ္တဘော-ဝန်းကျင် ပတ်ကုံး၊ ကမ္ဘတ်ဖုံး၍၊ နိဂုံးအရောက်၊ ပြီးမြောက်ပေပြီတကား။

ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ၊ ဣတောပိ သုခသမ္ပတာ၊

တဿောကာသံ ပဒါနာယ၊ အယံ အန္တရဓာယတံ။

ဣတောပိ-အများဖွီးလောက်၊ ခရီးရောက်၍၊ ပြီးမြောက်ခဲ့ရာ၊ ဤဘာသာဋီကာထက်လည်း၊ သုခသမ္ပတာ-ကြည့်ရှုပို့ချ၊ လွယ်ကူလှဖြင့်၊ အားရဖွယ်တောင်း၊ အကောင်းဟု သမုတ်အပ်သော၊ အညာ-အဘိဓမ္မတ္ထ၊ သင်္ဂဟ၌၊ ဆင်ပြကျစ်လစ်၊ ဋီကာသစ်တစ်မျိုးသည်၊ ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုက်စား၊ နောက်နောက်သားတို့၊ ကြိုးစားရစ်သော်၊ အကယ်၍ဖြစ်ပေါ်လာအံ့၊ တဿာ-ထိုသို့ဖြစ်ရစ်၊ ဋီကာသစ်၏၊ ဩကာသံ ပဒါနာယ-ထွန်းတောက်တင့်ရေး၊ အခွင့်ပေးခြင်းငှာ၊ အယံ-နှစ်ပေါင်း မြားမြောက်၊ လွန်အား ဆောက်မှ၊ ထွန်းတောက်ထွက်လာ၊ ဤဋီကာသည်၊ အန္တရဓာယတံ-ရိုးရာမတွဲ၊ တိုးကာဝဲ၍၊ ကပ်ဖဲ့မနေ၊ ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

သမ္ပူဇယာမိ ထေရာနံ၊ ယေသာ'ဟံ သမ္ပဂ္ဂဟိတော၊

ဇယံ ဇယံ ဇယန္တောဝ၊ သမ္ပုဒ္ဓသာသနန္တရော။

ယေသံ ထေရာနံ-အထက်ဝေဟင်၊ နေအသွင်သို့၊ မြေပြင်ထင်ရှား၊ အကြင်ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္ပဂ္ဂဟိတော-အထူးစောင့်ရှောက်၊ ချီးမြှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဇယံ ဇယံ-အောင်သင့် အောင်ရန်၊ စာတော်ပြန်ဟု၊ တိုင်းမြန်

ထင်ရှား၊ အောင်ပွဲများကို၊ ဇယန္တောဝ-လာဘ်လည်း မကူ၊ လူလည်း မပံ့၊ ခံခံ သိုက်မြိုက်၊ အောင်လံစိုက်လျက်သာလျှင်၊ အဟံ-ငါသည်၊ သမ္ပဒ္ဓသာသ နန္ဒရာ-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ သာသနာကျိုး၊ တိုးသင့်တိုးအောင်၊ တစ်မျိုးဆောင်ရပေ၏။ တေသံ ထေရာနံ-ကျေးဇူးတော်ရင်၊ ဂုဏ်အင်ကြီးမား၊ ထိုဆရာတော်ဘုရားတို့ အား၊ သမ္ပူဇယာမိ-ကျမ်းစာရေးသား၊ ကောင်းမှုများဖြင့်၊ လေးစားကော်ရော်၊ ပူဇော်ပါ၏။

နေ့ရပ်၊ ဖွားရက်။ ။ ဤဘာသာဋီကာ ကျမ်းစာရှင်သည် ရွှေဘိုတောင် လက် သရိုင်းရွာတွင် ခမည်းတော် ဦးဇောတိ မယ်တော် ဒေါ်အုန်းလှိုင်တို့မှ ၁၂၆၁ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆုတ် ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်ခဲ့၏။ မြန်မာမင်းနှစ်ပါး၏ ရာဇဂုရုတံဆိပ်နှင့် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဘွဲ့တံဆိပ် သုံးတန်ကို လက်ခံတော်မူ ကြရသော မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်နှင့် ထရုကာဆရာကြီးတို့၏ မြေး-မြစ်ဖြစ် သည့် အပြင်၊ မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်ဘုရား၏ နောက်ဆုံး သဒ္ဓိဝိဟာရိက (ဥပဇ္ဈာယ်ယူ တပည့်) ပေတည်း။

ဆရာတော်များ။ ။ ဤ ကျမ်းစာရှင်ကို အထူး စောင့်ရှောက်ခဲ့ပေသော ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာတော်တို့ကား သာသနာတော်ဝယ် အကျင့်သိက္ခာဂုဏ် ပရိယတ်ဂုဏ်အားဖြင့် ထင်ရှားတော်မူကြပေသည်။ ထိုဆရာတော်များတွင်-

၁။ မန္တလေးမြို့-ရွှေကျင်တိုက်ကြီး၌ ဓမ္မာစရိယဖြစ်တော်မူခဲ့သော သရိုင်းရွာ ပင်းကျောင်းဆရာတော်၊-ထိုဆရာတော်ကြီးသည် သက်ရွယ်တော် ရင့်ညောင်းသဖြင့် ပရိသတ်အပေါင်းကို လက်ထောက်ပည့်ကြီးအား လွှဲအပ်ပြီး ဖြစ်ပါလျက် ဤကျမ်းစာရှင် သူတော်ငယ်ကိုကား ကိုယ် တော်တိုင် ကြပ်မတ်၍ စာပြတော်မူပြန်သည်။

၂။ အရှင်ဉာဏာဘိဝံသ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ (မန္တလေး သကျသီဟဘွဲ့တံဆိပ်ရ) မြောင်းမြမြို့ ပဇ္ဇောတာရုံဆရာတော်၊- ဤဆရာတော်သည် မန္တလေးမြို့တွင် သီးတင်းသုံးတော်မူစဉ် အထက် အောက် ကျမ်းစာများကို အခြေရစေတော်မူသည့်ပြင်၊ စာအရေး အသား တတ်မြောက်စေခြင်းငှာ ၁၄-နှစ် ၁၅-နှစ်အရွယ်၌ ဂါထာစီကုံး စေခြင်း၊ ၁၆-နှစ်အရွယ်၌ ပျို့ကဗျာ လင်္ကာများကို လေ့လာစေခြင်း

တို့ဖြင့် အရာရာ၌ တန်းစေ့လောက်အောင် စီစဉ်တော်မူကာ ၁၅, ၁၆, ၁၈-နှစ်အရွယ်တို့၌ အစိုးရပထမပြန်ကို အကြီးတန်းအထိ အောင်မြင်စေတော်မူပြီးလျှင် ပခုက္ကူသို့ စေလွှတ်တော်မူ၍ အဝေးမှ နည်းလမ်းညွှန်ပြတော်မူလျက် အကျန့်ဆုံးဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက်တော်မူပေသည်။

၃။ ပခုက္ကူမြို့ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် (ယခု)ပထမဆရာတော်။

၄။ ၎င်း. ဒုတိယဆရာတော်။

၅။ ညောင်ဦးမြို့ မဟာဝိသုတာရာမတိုက်ဆရာတော်၊ [ထိုစဉ်က ပခုက္ကူ၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။

ဤဆရာတော် ၃-ပါးကား ၃-နှစ်တိုင်တိုင် ကိုယ်တိုင် စာဆိုစေ၍၊ ရဟန်း ၃-ဝါအရတွင် စာချအဖြစ်၌ ချီးမြှောက်တော်မူကြသည်။ ထိုပခုက္ကူ၌ စာချအဖြစ်ဖြင့် ၄-ဝါမျှ ဆက်လက် နေထိုင်ပြီးနောက် ကျေးဇူးတော်ရင် ဆရာတော်မြတ်တို့ သီတင်းသုံးတော်မူရာ မဟာဝိသုတာရာမတိုက်ကြီးကို ဝမ်းနည်းစွာဖြင့် မျက်နှာလွဲခဲ့ရသည်။

၆။ ရဟန်း ၆-ဝါ ၇-ဝါ ၈-ဝါးမြောက်တို့၌ သကျသီဟ အငယ် အကြီးတန်းများနှင့် အစိုးရ ပထမကျော်တန်းကို အောင်မြင်ပြီးနောက် အဘယာရာမဆရာတော်၏ အချီးအမြှောက်ကို ခံယူလျက် သက္ကတကျမ်းစာကို လေ့လာစဉ် ၉-ဝါလွန်၍ ဆယ်ဝါမြောက်လသော် အားထုတ်ခဲ့သော ဝီရိယဓာတ်ကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် မခိုင်မြဲဘဲ ယိုင်လဲလှမှု ရှိလေပြီ။ “သုံးနှစ်ထက် ပို၍ ဤလူ့ပြည်မှာ နေခွင့်ရပါတော့မလား”ဟု ယုံမှားမိတော့၏။

ကျမ်းစာရေးသားခြင်း။ ။ သို့ဖြစ်၍ မိမိ၏ လက်စကလေးများ ကျန်ရစ်စေတော့ဟု သဘောထားလျက် ၁၀-ဝါမြောက်မှာပင် ဤဘာသာဋီကာကို စထွင် ရေးသားခဲ့၏။ ပထမတစ်ကြိမ် အကြမ်းရေးပြီးသောအခါ ဉာဏ်အားလျော်စွာ ခန္ဓာကိုယ် စည်ပင်လာသဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် (အခြားကျမ်းများကို ရေးသား ပို့ချရင်း) အချောရေးပြန်ရာ ၁၂၉၈-ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၁၄-ရက်

နေ့တွင် ကောင်းစွာ ပြီးစီးပေပြီ။ ဤကျမ်းအချော မပြီးခင်ပင် ရတနာ့ဂုဏ်ရည် ၂-ကြိမ်၊ အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ် ၂-ကြိမ်၊ အခြေပြုသဒ္ဒါ တစ်ကြိမ် ရိုက်နှိပ် ပြီးစီးခဲ့ပြီ။ ဤကျမ်းများကို စီစဉ်ရကြောင်း ကောင်းမှုပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် ထိုကျေးဇူး တော်ရင် ဆရာအရှင်တို့အား ကျေးဇူးတုံ့ဆပ် လွန်လေးမြတ်လျက် ပျပ်ဝပ်ကော် ရော် ပူဇော်ပါသည်။

အဘိဓမ္မန္တ မေ ပညာ၊ သဒ္ဒါ သတိသမာဓယော၊

ပရက္ကမော လောကဿာဒ-ဗောဓုတ္တာယ ပရံ ပရံ။

မေ-ငါ၏။ ပညာ-ဝီရိစိန်၊ ကဲ့အရှိန်သို့၊ ထိန်တလက်လက်၊ ထက်မြက် သော ပညာသည်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါ-ယုံကြည်ဖွယ်ရန်၊ ဝတ္ထုမှန်လျှင်၊ ဧကန် ဆုံးဖြတ်၊ ယုံကြည်တတ်သော သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ သတိသမာဓယော- ကုသိုလ်ဖြစ်မြောက်၊ ကိစ္စရောက်ဖို့၊ တအောက်မေ့မေ့၊ အစလေ့တို့၊ တွေ့တွေ့ ကြုံကြုံ၊ မတုန်လှုပ်သော သမာဓိတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပရက္ကမော-ကိုယ်နှင့် အသက်၊ မငဲ့ကွက်ဘဲ၊ ဆက်ဆက်ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်နိုင်ကြောင်း၊ လုံ့လ ကောင်းသည်လည်းကောင်း၊ လောကဿာဒဗောဓုတ္တာယ-လောကီလူပေါင်း၊ နှစ်မြို့ကြောင်းနှင့်၊ အကောင်းဆုံးရည်သန်၊ ဗောဓိဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ပရံ ပရံ- တမြင့်ထဲမြင့်၊ ဆင့်ကဲတင့်သည်ဖြစ်၍၊ အဘိဓမ္မန္တ-တက်သစ်လဝန်း၊ နေသစ် ထွန်းသို့၊ ရွှန်းတဝေဝေ၊ တိုးတက်ကြပါစေသတည်း။

သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာပြီးပြီ။

